Sven Wimnell 2 januari 2019:

Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018. Komplement till redovisningen 21 december om samhällsplaneringens problem, klimatet och regeringsbildningen.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzx.pdf

Sven Wimnell 2 januari 2019:
Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018. Komplement till redovisningen 21 december om samhällsplaneringens problem, klimatet och regeringsbildningen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzx.pdf

Innehåll:

3 **Introduktion om människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

3 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

4 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter

7 Utvecklingens krafter.

8 Systemet för mänskliga verksamheter

11 Den fundamentala påverkanskedjan

13 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken. Redovisningen är på 20 sidor men tas med här därför att de ger en bild av hur systemet för mänskliga verksamheter motsvaras av områdena i det svenska bibliotekssystemet SAB.

33 Sveriges regeringar under 100 år

34 Makthavare i världen efter andra världskriget.

37 Från http://wimnell.com/omr40zl.pdf :
Innehåll i kapitel om
Något om världshistoria och Sveriges historia

37 Innehåll i: Sven Wimnell 20 mars 2018 del 2 av 3:
FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser. http://wimnell.com/omr40zm.pdf

39 **Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018 utom artiklar om klimat och Brexit.**

833 **Artiklar om Brexit**

915 **Tiden efter 21 december 2018**
-919 Tiden efter 21 december kommer att behandlas i
http://wimnell.com/omr36-39zzzzy.pdf
Men redan nu visas två artiklar 2 januari 2019, om hur Sverige varit i händelsernas centrum i FN:s säkerhetsråd och om att svenska partiledare måste ta ett större anssvar för klimatet än de tidigare visat.

Introduktion om människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.

Från kapitel 1 i http://wimnell.com/omr40zl.pdf:

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter

Utvecklingens krafter.

Systemet för mänskliga verksamheter

Den fundamentala påverkanskedjan

Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

Sveriges regeringar under 100 år

Makthavare i världen efter andra världskriget.

Världskarta med världens befolkning. Se sidan 41 i http://wimnell.com/omr40zl.pdf:

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

I Svenska regeringen har biståndsministerns område omvandlats till ett område för klimat och internationellt samarbete. Sverige är ett litet land, men bör använda samarbetsministern för att förbättra världen utanför Sverige. Regeringens huvuduppgift är dock de inrikes förhållandena.

Förbättringar både utomlands och Sverige kräver i första hand förbättringar av människornss kunskaper och väderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av
psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskningar inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resuser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	**20 områden**
2. Religiösa verksamheter o d.	**5 områden**
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	**15 områden**
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	**3 områden**
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	**11 områden**
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	**30 områden**
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	**21 områden**
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	**12 områden**
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar.	
Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	**12 områden**
Summa	**129 områden**

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de härefter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter
20 områden:
Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.
5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
SW 21 Allmän religionsvetenskap.
SW 22/28 Kristna religioner.
SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.
SW 37 ...om utbildning o d.
SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.
SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
SW 51 Matematik.
SW 52 Astronomi, rymdforskning.
SW 53 Fysik o d.
SW 54 Kemi o d.
SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.
SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
SW 58 Botanik.
SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 645 Användning av inventarier o d.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.
SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.
SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
SW . 6525-6529 Militära verksamheter.
SW . 653 Handelsverksamheter.
SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.
SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
SW . 7911-7913 Seder och bruk.
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
SW . 7951 Sociologi. Socialvård..
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 7957 Undervisning o d.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.
SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.
SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
SW 84 Fransk skönlitteratur o d.
SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.
SW 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d.
SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.
SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.
SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.
12 områden:
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.
SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.
SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.
SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.
SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FNs mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FNs Millenniedeklaration och senare överenskommelser

Den fundamentala påverkanskedjan

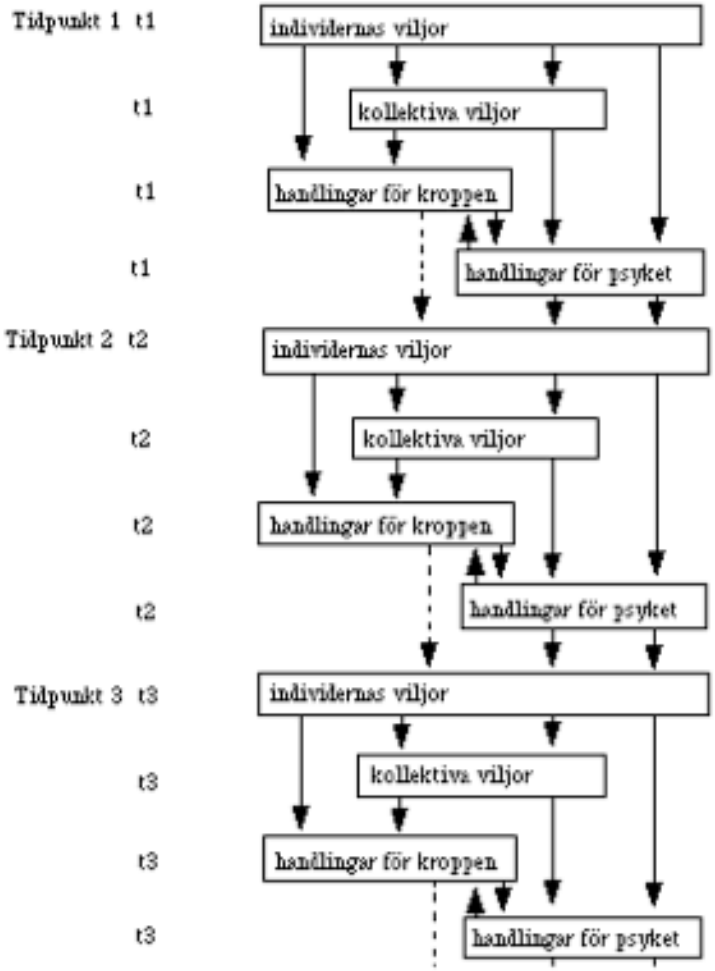

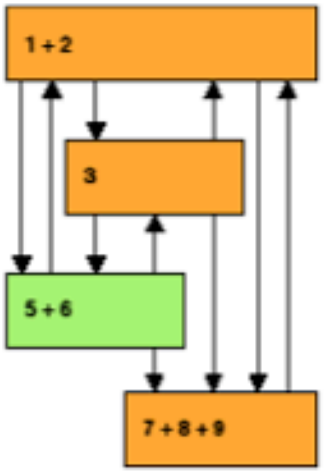

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken. Från zzzzl

Här har SABs ämnen lagts in. Individernas inre verkligheter behöver förbättras genom utbildningar i skolor på alla nivåer. Observera att SAB har dålig redovisning för område 3 om politik. Regeringen har dålig hand med området 64 om hushållsverksamheter. Regeringen har ansvariga statsråd för alla politikområden utom för hushållsverksamheterna som är grunden för välfärden. (SAB= system på biblioteken)

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

OSW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

Ac Arkiv11152 träffar
Aa Bibliografi72330 träffar
Ab Bibliotek33294 träffar
Ba Allmänna encyklopedier3393 träffar
Be Allmän idé- och lärdomshistoria10295 träffar
Bf Allmän vetenskaplig och kulturell verksamhet16245 träffar
Här gärna också översikter om **Db** Filosofins historia

OSW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

D(x) Filosofiska lexikon334 träffar
D:d Filosofisk teori och metodlära75 träffar
Df Estetik3423 träffar
De Värdefilosofi: allmänt468 träffar
Dj Verklighetsuppfattningar (metafysik, ontologi, kosmologi m m)5262 träffar
Dh Filosofisk antropologi4683 träffar
Do Psykologi69173 träffar
Dd Kunskapsteori och vetenskapsteori12632 träffar
Dc Logik och språkligt orienterad filosofi6341 träffar
Dg Etik18582 träffar
Da Äldre västerländsk samt icke-västerländsk filosofisk litteratur5654 träffar
Db Filosofins historia43514 träffar
Dba Antikens filosofi3099 träffar
Dbb Medeltidens och renässansens filosofi1452 träffar
Dbc Nya tidens filosofi (fr o m Descartes)12017 träffar
Dbd Icke-västerländsk filosofi2611 träffar
Dbz Särskilda filosofer24621 träffar

OSW 2 Religiösa verksamheter o d.

CReligion
C(x) Religionslexikon118 träffar
C:d Religionsfilosofi och -psykologi7141 träffar
C:oa Religionssociologi2246 träffar
Ca Kristendomen: allmänt6644 träffar
Cb Bibelutgåvor9294 träffar
Cc Exegetik och litteratur om Bibeln32998 träffar
CdÄldre teologisk litteratur7302 träffar
Ce Dogmatik och symbolik20777 träffar
Cf Teologisk etik4851 träffar
Cg Praktisk teologi14366 träffar
ChGudstjänsten7219 träffar
Ci Uppbyggelselitteratur20632 träffar
Cj Kyrkohistoria45869 träffar
Ck Kristna samfund25627 träffar
Cl Kristen mission4441 träffar
Cm Religionshistoria57604 träffar
Cn Moderna religionsbildningar3399 träffar

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
O
SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

Oi Statistik7682 träffar
Oi(x) Statistiklexikon50 träffar
Oi:d Statistisk teori och undersökningsmetodik1116 träffar
Oi:k Statistikens historia45 träffar

Oj Demografi (befolkningsvetenskap)10117 träffar
Oj:bf Demografiska institutioner19 träffar
Oj:d Demografisk teori, filosofi och metodlära289 träffar
Oj:k Demografisk forskningshistoria161 träffar
Oj:oi Statistiska demografiska tabeller62 träffar
Oj- Allmänt: särskilda länder och områden3887 träffar
Oja Nativitet och mortalitet737 träffar
Ojc Flyttningar och befolkningsändringar2181 träffar
Ojd Befolkningssammansättning och -fördelning491 träffar
Ojf Folkbokföring240 träffar
Ojp Befolkningspolitik520 träffar

Oc Statskunskap och politik136937 träffar
Oc(x) Allmänt: lexikon205 träffar
Oc:bf Organisationer och institutioner42 träffar
Oc:d Politisk teori, politisk psykologi och metodlära5128 träffar
Oc:k Statskunskapens vetenskapshistoria584 träffar

Oc:oa Politisk sociologi1672 träffar
Oc.0 Särskilda statsvetenskapliga och politiska delområden, politiska skrifter13592 träffar
Ocb Statsrätt7253 träffar
Occ Sveriges statskunskap och politik17489 träffar
Ocf Främmande länders statskunskap och politik44858 träffar
Ocg Politiska begrepp och politiska åskådningar39099 träffar
Ocl Utomparlamentariska metoder, konspirativ verksamhet, terrorism m m4690 träffar

Qa(x) Nationalekonomiska etc lexikon147 träffar
Qa:k Nationalekonomins historia361 träffar
Qa:oe Lagstiftning8 träffar

Oe Rättsvetenskap114353 träffar
Oe(x) Juridiska lexikon459 träffar
Oe(u) Lagar och lagförslag: allmänt16 träffar
Oe:d Rättsfilosofi och rättsvetenskaplig metodlära3655 träffar
Oe:oa Rättssociologi889 träffar
Oe- Juridik: särskilda länder och områden8863 träffar
Oea Civilrätt46145 träffar
Oeb Straffrätt7950 träffar
Oek Processrätt10811 träffar
Oel Tryckfrihetsrätt1241 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar till 7955
Oeq Kriminalvård3233 träffar till 7955
Oer Rättsfall4887 träffar
Oes Försvars- och krigslagstiftning1109 träffar
Oet Rättshistoria10036 träffar
Oeö Särskilda verksamheters juridik25 träffar

O(x) Samhälls- och rättsvetenskapliga lexikon169 träffar
O:bf Samhälls- och rättsvetenskapliga institutioner29 träffar
O:d Samhälls- och rättsvetenskapens filosofi och metodlära11011 träffar
O:k Samhälls- och rättsvetenskapens historia175 träffar

O- Allmänt: särskilda länder och områden4022 träffar
O-a Europa: allmänt81 träffar
O-b Norden: allmänt52 träffar
O-c Sverige967 träffar
O-dÖvriga Norden182 träffar
O-e Brittiska öarna (Storbritannien)122 träffar
O-f Mellaneuropa270 träffar
O-g Nederländerna, Belgien och Luxemburg20 träffar
O-h Schweiz16 träffar
O-i Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)59 träffar
O-j Frankrike och Monaco134 träffar
O-k Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)22 träffar
O-l Portugal18 träffar
O-mÖsteruropa296 träffar
O-n Balkanländerna95 träffar
O-o Asien758 träffar
O-p Afrika407 träffar
O-q Amerika550 träffar
O-r Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)51 träffar
O-s Polarländerna7 träffar

Ob Internationella relationer51526 träffar
Ob(x) Allmänt: lexikon64 träffar
Ob:bf Allmänt: institutioner83 träffar
Ob:k Allmänt: historia90 träffar
Ob.09 Allmänt: politiska skrifter286 träffar
Oba Folkrätt10884 träffar
Obb Freds- och nedrustningsfrågor8780 träffar
Obd Internationellt samarbete: allmänt1946 träffar
Obe Nationernas förbund (NF)440 träffar
Obf Förenta nationerna (FN)3985 träffar
Obk Regionalt mellanfolkligt samarbete6743 träffar
Obl Försvarspakter735 träffar
Obn Nordiskt samarbete953 träffar
Obq Utvecklingsbistånd och internationell hjälpverksamhet7528 träffar
Obr Röda korset (och likvärdiga organisationer)483 träffar

OSW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
Här församlingarnas egna dokument. Oklart var SAB har dem.

OSW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
Oh Sociala frågor och socialpolitik173566 träffar se7951
Här politiska krav och politiska planeringar. Oklart var SAB har dem.

OSW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
Finns inte i SAB

OSW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

T Matematik
Ta Matematik: allmänt20686 träffar
Tb Aritmetik463 träffar
Tc Algebra7432 träffar
Td Analys11819 träffar
Te Geometri5824 träffar
Tf Mått, mål och vikt611 träffar
Th Sannolikhetskalkyl och matematisk statistik12869 träffar

U Naturvetenskap
U(x) Naturvetenskapliga lexikon407 träffar
U:b Naturvetenskaplig forskning och n naturvetenskapliga institutioner530 träffar
U:d Naturvetenskaplig teori, filosofi och metodlära1413 träffar
U:k Naturvetenskapens historia2319 träffar
U:oa Naturvetenskapens sociologi133 träffar
U.02 Allmän instrumentlära683 träffar

Ua Astronomi15199 träffar
Ua(y) Astronomiska kartor, stjärnkataloger och bilderböcker48 träffar
Ua:bf Astronomiska institutioner74 träffar
Ua:k Astronomins historia1307 träffar
Ua.02 Instrumentlära324 träffar
Uaa Universum2504 träffar
Uab Solsystemet2247 träffar
Uac Stjärnor1230 träffar

Uae Praktisk astronomi874 träffar
Uaf Tidmätning1484 träffar
Uag Celest mekanik227 träffar
Uah Sfärisk astronomi och positionsastronomi111 träffar
Uai Astrofysik1032 träffar

Ub Geofysik17337 träffar
Ub.02 Instrumentlära: allmänt8 träffar
Uba Meteorologi6524 träffar
Ubb Oceanografi och hydrologi6125 träffar
Ubc Geodesi1764 träffar
Ubd Jordmagnetism407 träffar
Ube Vulkaner och jordbävningar1012 träffar

Uc Fysik och kemi71241 träffar
Uc.bf Institutioner0 träffar
Uc:k Fysikens och kemins historia360 träffar
Ucb Mekanik5380 träffar
Ucc Fysik27528 träffar
Ucd Molekyl-, atom-, kärn- och partikelfysik7146 träffar
Uce Kemi27368 träffar

Ud Geologi och paleontologi26607 träffar
Ud:bf Geologiska och paleontologiska institutioner57 träffar
Ud:k Geologins och paleontologins historia199 träffar
Ud.02 Instrumentlära8 träffar
Ud- Särskilda länder och områden3186 träffar
Uda Allmän och historisk geologi7438 träffar
Udb Paleontologi4005 träffar
Udt Geokemi462 träffar
Udu Mineralogi2407 träffar
Udv Petrologi1358 träffar
UdxEkonomisk geologi2978 träffar
J Arkeologi

Ue Biologi37710 träffar
Ue:bf Biologisinstitutioner42 träffar
Ue:k Biologins historia661 träffar
Ue.0 Särskilda biologiska aspekter och delområden20173 träffar
Uea Utvecklingslära och genetik6109 träffar
Ueb Fysisk antropologi1735 träffar
Uec Mikrobiologi2095 träffar
Ued Bioteknik1481 träffar

Uf Botanik29412 träffar
Uf:bf Botanikinstitutioner251 träffar
Uf:k Botanikens historia559 träffar
Uf.0Särskilda botaniska aspekter och delområden11570 träffar
Ufa Särskilda grupper av växter2464 träffar
Ufe Fröväxter (Fanerogamer): allmänt962 träffar
Uff Fanerogamer: gömfröiga (Magnoliophytina)2724 träffar
Ufg Fanerogamer: nakenfröiga (Pinophytina)287 träffar
Ufh Kryptogamer5684 träffar

Ug Zoologi36507 träffar
Ug:bf Zoologiinstitutioner115 träffar
Ug:k Zoologins historia233 träffar
Ug.0 Särskilda zoologiska aspekter och delområden7168 träffar
Uge Ryggradsdjur (Vertebrata)531 träffar

Ugf Däggdjur (Mammalia)5257 träffar
Ugg Fåglar (Aves)6556 träffar
Ugh Kräldjur (Reptilia) och groddjur (Amphibia)999 träffar
Ugi Fiskar (Pisces) och rundmunnar (Cyclostomi)2329 träffar
Ugj Ryggradslösa djur (Evertebrata)11027 träffar

Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar till 71

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
OSW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.
Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar

OSW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

V Medicin
V(x) Medicinska lexikon666 träffar
V:b Medicinsk forskning och medicinska institutioner623 träffar
V:d Medicinens filosofi och metodlära1487 träffar
V:k Medicinhistoria6408 träffar
V:oa Allmänt: medicinsk sociologi741 träffar
V:oe Allmänt: medicinlagstiftning52 träffar
V:oi Allmänt: medicinstatistik62 träffar
Va Medicinsk genetik, mikrobiologi, immunologi m fl icke-kliniska discipliner6597 träffar
Vb Anatomi4013 träffar
Vc Medicinsk fysiologi, biofysik och kemi8182 träffar
Vd Farmakologi8243 träffar
Ve Allmän medicin51942 träffar
Vf Kirurgi och anestesi8641 träffar
Vg Gynekologi och andrologi6128 träffar
Vh Pediatrik4490 träffar
Vi Oftalmologi (ögat)2109 träffar
Vj Otorinolaryngologi2486 träffar
Vk Odontologi5159 träffar
Vl Psykiatri24284 träffar
VmTerapimetoder8514 träffar

Vn Samhällsmedicin, hygien, sexologi25450 träffar
Vo Rättsmedicin459 träffar
Vp Hälso- och sjukvård29201 träffar
Vs Geriatrik1844 träffar
Vt Flyg- och navalmedicin, rymdmedicin181 träffar
Vu Idrottsmedicin773 träffar
Vx Militärmedicin1166 träffar
Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar
Qdfb:bf Organisationer och institutioner14 träffar
Qdfb:k Historia101 träffar
Qdfb:oe Lagstiftning13 träffar

Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

OSW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

P Teknik, kommunikationer ... Del om ingenjörsverksamheter , konstruktion o d. Tillverkning ingår i 66-69. Drift av kommunikationer ingår i 654+656. Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64. Allmänt om drift av datorer och datorbehandling Ingår i 651.

P(x) Tekniklexikon693 träffar
P:d Teknisk teori och filosofi405 träffar
P:k Allmän teknikhistoria1548 träffar
P:oa Allmänt: sociologiska aspekter964 träffar
P.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet31872 träffar
Pa Teknisk fysik9422 träffar
Pb Maskinteknik12532 träffar
Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar
Pd Bergsbruk9320 träffar
Pe Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar
Industrier Pf o s v förtecknas på 66-69.
Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar
Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar
Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61
Pt Patentbeskrivningar231 träffar
Pu Datorer och databehandling69084 träffar

OSW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Qd Lantbruk46433 träffar
Qd(x) Lantbrukslexikon80 träffar
Qd:bf Lantbruksorganisationer och -institutioner61 träffar
Qd:k Lantbrukets och lantbruksforskningens historia846 träffar
Qd:oe Lantbrukslagstiftning32 träffar
Qd- Särskilda länder och områden12333 träffar
Qda Lantbruksekonomi2258 träffar
Qdb Lantbrukets byggnader, redskap och maskiner1263 träffar
Qdc Jordbrukslära3467 träffar
Qdd Växtodlingslära3142 träffar
Qde Växternas sjukdomar och skadedjur, växtskydd1608 träffar
QdfHusdjurslära16986 träffar
Qdg Mjölkproduktion475 träffar
Qdh Äggproduktion31 träffar
Qdi Köttproduktion133 träffar
Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar till 61

Qe(x) Trädgårdsexikon38 träffar
Qe:k Trädgårdsskötselns och trädgårdsforskningens historia128 träffar
Qe Trädgårdsskötsel7959 träffar
Qe- Särskilda länder och områden1686 träffar
Qec Trädgårdsarbete261 träffar
Qed Köksväxtodling526 träffar
Qee Frukt- och bärodling842 träffar
Qef Prydnadsväxtodling2164 träffar

Qf Skogsbruk9821 träffar
Qf(x) Skogsbrukslexikon32 träffar
Qf:bf Skogsbruksorganisationer och -institutioner20 träffar
Qf:k Skogsbrukets och skogsforskningens historia94 träffar
Qf- Särskilda länder och områden4329 träffar
Qfb Skogsekonomi296 träffar
Qfd Skogsbotanik727 träffar
Qfe Skogsvård813 träffar
Qfh Avverkning och transport454 träffar
Qfj Skogsuppskattning och virkesmätning259 träffar
QfkFlottning och sortering264 träffar

Qg Jakt och fiske9402 träffar
Qg- Allmänt: ärskilda länder och områden96 träffar
Qga Jakt3576 träffar
Qgb Fiske5560 träffar

OSW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

Qc Hem och hushåll41918 träffar
Qc(x) Allmänt: lexikon29 träffar
Qc- Särskilda länder och områden1087 träffar
Qca Mat och dryck (inkl kulturhistoriska arbeten)27057 träffar
Qcb Hemmets vård2195 träffar
Qcc Kläder och sömnad5413 träffar
Qcd Personlig hygien1173 träffar
Qcg Umgängeskonst, etikettfrågor och andra personliga förhållanden1233 träffar
Qci Privatekonomi1953 träffar
Qm Hotell, restauranger och turism7078 träffar

P Teknik, kommunikationer ... **Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64.**

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

OSW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
Qbg Kontorsteknik3071 träffar
Pu Datorer och databehandling69084 träffar delar om drift.

OSW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
Od Förvaltning46142 träffar
Od(x) Allmänna förvaltningslexikon19 träffar
Od:d Allmän förvaltningseori och metodlära225 träffar
Od:k Allmän förvaltningshistoria39 träffar
Od.0 Allmän central- och lokalförvaltning405 träffar
Odb Förvaltningsrätt3324 träffar
Odc Förvaltning: Sverige14084 träffar
Odf Främmande länders förvaltning5511 träffar
Odg Samhällsplanering20410 träffar till 71

OSW . 6525-6529 Militära verksamheter.
S Militärväsen
S(x) Militära lexikon128 träffar
S:bf Militära institutioner28 träffar
S:do Allmänt: militär psykologi179 träffar
S:k Allmän krigshistoria och krigskonstens historia2002 träffar
S:oa Allmänt: militär sociologi251 träffar
S.0 Allmänt: särskilda militära aspekter3617 träffar
S- Allmänt: särskilda länder och områden12851 träffar
Sa Lantkrigsväsen5784 träffar
Sb Sjökrigsväsen9059 träffar
Sc Luftkrigsväsen4066 träffar

Se Total krigföring1924 träffar
Sf Kärnvapenkrigföring1325 träffar
Sg Kemisk och biologisk krigföring409 träffar
Sh Psykologiskt försvar227 träffar
Si Civilförsvar852 träffar
Sj Ekonomiskt försvar88 träffar
Sk Frivilligt försvarsarbete649 träffar
Sv Vapen5481 träffar

OSW . 653 Handelsverksamheter.
Qi Handel13303 träffar
Qi(x) Allmänt: lexikon och uppslagsverk139 träffar
Qi:k Handelns historia148 träffar
Qi:oe Handelslagstiftning64 träffar
Qi-Särskilda länder och områden4168 träffar
Qia Handelsteknik822 träffar
Qik Varukännedom118 träffar
Qil Handelskalendrar och -lexikon428 träffar
Qim Handel med speciella varor3616 träffar
Qis Marknader och varumässor394 träffar
Qiv Handelskammare, handelsrepresentation267 träffar

OSW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av televerksamheter
Qjg Televäsen1485 träffar
Qjg:bf organisationer och institutioner17 träffar
Qjg:k Televäsendets historia33 träffar
Qjg:oe Telelagstiftning37 träffar
Qjg- Särskilda länder och områden931 träffar

OSW . 655 Förlagsverksamheter o d.
Ad Bokförlag och bokhandel6476 träffar
Ad:k Bokförlagens och bokhandelns historia68 träffar
Ad- Särskilda länder och områden4435 träffar
Ada Bokhandelsteknik och -organisation177 träffar
Ads Lagerkataloger273 träffar
Adt Bokauktionskataloger465 träffar
Ae Bokväsen14489 träffar

OSW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av transporter
Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar
Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar
Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar
Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar
Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar
PrtTransportväsen4375 träffar
Prt-Särskilda länder och områden870 träffar
Prtg Godstransporter (inkl containertrafik)827 träffar
Prtp Persontransporter (inkl kollektivtrafik)915 träffar
Qjf Postväsen2276 träffar

OSW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
Ok Försäkring11994 träffar
Om Kooperation1711 träffar
Qaa Ekonomisk teori27779 träffar
Qab Ekonometri2459 träffar
Qac Konjunkturteori och konjunkturlära1891 träffar
Qad Ekonomiska förhållanden68420 träffar

Qae Penning- och bankväsen23674 träffar
Qaf Finansväsen med finansrätt20234 träffar
Qbc Redovisning13451 träffar

OSW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
Qb Företagsekonomi97354 träffar
Qb(x) Företagsekonomiska lexikon217 träffar
Qb:bf Allmänt: Organisationer och institutioner14 träffar
Qb:d Företagsteori, metodlära539 träffar
Qb:k Företagsekomomins historia148 träffar
Qb-Särskilda länder och områden1221 träffar
Qba Företagsorganisation, företagsformer, företagsledning36814 träffar
Qbb Standardisering707 träffar
Qbc Redovisning13451 träffar till 657
Qbd Anläggningar och inventarier821 träffar
Qbf Personaladministration9735 träffar
Qbg Kontorsteknik3071 träffar till 651
Qbi Driftsorganisation11573 träffar
Qbk Materialadministration2864 träffar
Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffart 659
Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar till 659
Qz Särskilda företag19026 träffar

OSW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.
Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar
Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar

OSW 66/68 Tillverkning av varor.

P Teknik, kommunikationer ... **Del om tillverkning av varor. Konstruktion se 62**

Pa Teknisk fysik9422 träffar
Paa Teknisk akustik1455 träffar
Pab Teknisk optik5481 träffar
Pac Teknisk värmelära1351 träffar

Pb Maskinteknik12532 träffar
Pb.0 Särskilda aspekter52 träffar
Pba Maskinelement6072 träffar
Pbb Värmemotorer1375 träffar
Pbc Vattenmotorer och pumpar671 träffar
Pbd Vindmotorer m m327 träffar
Pbe Transportanordningar522 träffar
Pbf Kylteknik, Tryckluftteknik, luftpumpar870 träffar

Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar
Pc:bf Allmänt: institutioner5 träffar
Pc:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar
Pc.0 Alllmänt: särskilda aspekter342 träffar
Pca Elektrisk kraftproduktion523 träffar
Pcb Elektrisk kraftöverföring och distribution2091 träffar
Pcc Elektriska maskiner844 träffar
Pcf Elektrisk ljusteknik531 träffar
Pcg Elektrisk värmeteknik63 träffar
Pch Teknisk elektrokemi455 träffar

Pci Elektronik10078 träffar
Pcj Radio- och teleteknik11381 träffar

Pd Bergsbruk9320 träffar
Pd:bf Institutioner27 träffar
Pd:oe Lagstiftning35 träffar
Pd.05 Industri134 träffar
Pda Prospektering och mineralutvinning3062 träffar
Pdb Metallurgi4079 träffar

Pe Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar
Pe.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet541 träffar
Pea Gjutning406 träffar
Pec Bearbetning och formning930 träffar
Ped Värme- och köldbehandling152 träffar
Pee Svetsning, skärning, lödning, limning841 träffar
Peg Ytbehandling541 träffar
Peh Metallprodukter141 träffar
Pej Metallmanufaktur och smideshantverk1035 träffar
Pel Finmekanik1402 träffar

Pf Stenindustri974 träffar

Pg Glas, keramik, porslin2830 träffar
Pg.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet507 träffar
Pga Glas1296 träffar
Pgb Keramik och porslin560 träffar

Ph Träteknik och träindustri3955 träffar
Ph.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet623 träffar
Pha Virkesframställning513 träffar
Phc Lagring av virke34 träffar
Phd Träbearbetning401 träffar
Phh Träprodukter359 träffar
Phi Finsnickeri1338 träffar
Phj Kork och korkprodukter15 träffar

Pi Pappersindustri3451 träffar
Pi.05 Industri208 träffar
Pia Cellulosa- och pappersmasseindustri608 träffar
Pib Papper och papp1109 träffar
Pic Pappersprodukter389 träffar

Pj Textil- och beklädnadsindustri3572 träffar
Pj.0 Allmänt: särskilda aspekter192 träffar
Pja Textil- och konstfiberindustri1649 träffar
Pjb Textilkemi635 träffar
Pjc Beklädnadsvaror588 träffar
Pjd Övriga textilprodukter127 träffar

Pk Läder- och pälsvaruindustri781 träffar
Pk.05 Allmänt: industri18 träffar
Pk.09 Allmänt: amatör- och hobbyverksamhet9 träffar
Pka Läderbearbetning188 träffar
Pkb Pälsberedning48 träffar
Pkc Skor och andra lädervaror456 träffar

Pl Övriga produkter516 träffar
Pl.09 Amatör- och hobbyverksamhet308 träffar
Plb Leksaker92 träffar
Plc Halm- och hårarbeten m m65 träffar

Pm Kemisk teknik och kemisk industri21529 träffar
Pm:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar
Pm.0 Allmänt: särskilda aspekter454 träffar
Pma Bränslen och sprängämnen3547 träffar
Pmb Livsmedel och njutningsmedel7728 träffar
Pmc Läkemedel och kosmetika1178 träffar
Pmg Oljor, fetter och vaxer264 träffar
Pmh Färger och lacker1410 träffar
Pmi Gummi och plaster1617 träffar
Pmö Övrig kemisk-teknisk industri989 träffar

Pn Fotografi och filmteknik7261 träffar
Pna Fotografi4139 träffar
Pnb Filmteknik, TV- och videofotografering1030 träffar
Pnd Vetenskaplig och teknisk fotografi983 träffar
Pny Fotografi och filmteknik: restaurering och konservering131 träffar

Po Tryckeri och bokbinderi2487 träffar
Po.05 Allmänt: industri70 träffar
Poa Tryckeri1763 träffar
Pob Bokbinderi336 träffar

Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar
Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar
Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar
Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar
Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar
Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar
Prt Transportväsen4375 träffar

OSW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning/byggande av byggnader och anläggningar. Konstruktion se 62

Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar
Pp:bf Allmänt: organisationer och institutioner61 träffar
Pp:oe Byggnadslagstiftning365 träffar
Pp.0 Allmänt: särskilda aspekter422 träffar
Ppa Byggnadsteknik9156 träffar
Ppb Byggnadsproduktion: husbyggnad9363 träffar
Ppc Bygnadsproduktion: väg- och vattenbyggnad6287 träffar
Ppd Teknisk hygien, vatten och avlopp, värmeförsörjning m m9198 träffar

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
OSW 70 Allmänt om konst o kultur.
Ia Konst: allmänt10951 träffar
Ib Konsthistoria95037 träffar
O
SW 71 Övergripande planering av fysiska miljöer. samt
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

Odg Samhällsplanering20410 träffar
Odg(x) Allmänt: lexikon19 träffar
Odg:bf Organisationer och institutioner11 träffar
Odg:d Samhällsplneringens teori, filosofi och metodlär181 träffar
Odg:k Samhällsplaneringens histori28 träffar
Odg:oe Lagstiftning33 träffar
Odg- Allmänt: särskilda länder och områden5957 träffar
Odgb Riksplanering74 träffar
Odgc Regionplanering2387 träffar
Odgd Kommunal planering5690 träffar
Odgl Planering för bostäder710 träffar
Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgq Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Op Framtidsstudier1604 träffar
Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar
Ic Arkitektur64589 träffar
Ic:bf Arkitekturorganisationer och -institutioner41 träffar
Ic:d Arkitekturteori och -psykologi1713 träffar
Ic:do Arkitekturpsykologi174 träffar
Ic:k Vetenskapshistoria82 träffar
Ic. Särskilda perioder3428 träffar
Ic- Särskilda länder och områden35673 träffar
Icd Byggnader för särskilda ändamål10412 träffar
Ict Stadsplanekonst3929 träffar
Icu Landskapsarkitektur4153 träffar
Icv Byggnadsvård3914 träffar
O
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning. Samt
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning. och
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

Id Skulptur7222 träffar
Bg Allmänna museer14987 träffar
Bh Allmänna utställningar1538 träffar
Ie Målarkonst19432 träffar
If Grafisk konst7647 träffar
Ig Teckningskonst7391 träffar
Ih Konsthantverk39390 träffar
Ii Konstsamlingar och -utställningar18292 träffar
In Fotokonst12369 träffar
Af Skrift3418 träffar
Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar

OSW 78 Musik (konserter o d till 792)
Ij Musik89664 träffar (konserter, evenemang od till 792)
X Musikalier (noter)
Y Musikinspelningar

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport. (Allmänt om sociala miljöer) samt
OSW . 7911-7913 Seder och bruk.

Oa Sociologi64809 träffar
Oa(x) Sociologiska lexikon116 träffar
Oa:bf Sociologiska institutioner8 träffar
Oa:d Sociologisk teori, filosofi och metodlära5133 träffar
Oa:k Sociologins historia715 träffar
Oaa Socialpsykologi11628 träffar kan ingå i 15
Oab Sociala strukturer31995 träffar
Oac Familjesociologi6571 träffar

M Etnografi, socialantropologi
M(x) Etnografiska etc. lexikon112 träffar
M:b Etnografisk etc. forskning. Institutioner337 träffar
M:d Etnografisk etc teori, filosofi och metodlära2649 träffar
M:k Etnografins etc historia507 träffar
Ma Europa: allmänt1767 träffar
Mb Norden: allmänt373 träffar
Mc Sverige9481 träffar
Md Övriga Norden1365 träffar
Me Brittiska öarna (Storbritannien)434 träffar
Mf Mellaneuropa1064 träffar
Mg Nederländerna, Belgien och Luxemburg89 träffar
Mh Schweiz113 träffar
Mi Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)192 träffar
Mj Frankrike338 träffar
Mk Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)233 träffar
Ml Portugal93 träffar
Mm Östeuropa1158 träffar
Mn Balkanländerna464 träffar
Mo Asien4523 träffar
Mp Afrika3277 träffar
Mq Amerika5608 träffar
Mr Oceanien1499 träffar
Ms Polarländerna549 träffar
Mu Bebyggelse och byggnader2315 träffar
Mv Föremål1351 träffar
Mx Näringsliv och arbetsliv3887 träffar
My Samhälls- och familjeliv3531 träffar
Mz Folktro och folkseder10687 träffar
Bl Omstridda fenomen och företeelser2995 träffar

O
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm. Samt
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans. och
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek. och
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

Im Film26097 träffar
Ik Teater30897 träffar
Rc Danslekar och dans1723 träffar
Rh Scoutrörelsen684 träffar
Rd Spel och tidsfördriv7462 träffar
Re Lotteri, vadhållning, tips499 träffar

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
OSW . 7951 Socialvård.

Oh Sociala frågor och socialpolitik173581 träffar
Oh:oe Allmänt: sociallagstiftning140 träffar
Oh- Allmänt: särskilda länder och områden7023 träffar
Oha Arbete och arbetsmarknad54266 träffar
Ohc Bostäder8400 träffar
Ohd Emigration och immigration12477 träffar även 7958
Ohe Minoriteter12938 träffar
Ohf Social omsorg29923 träffar
Ohg Frivillig hjälpverksamhet3148 träffar
Ohi Alkohol-, narkotika- och nikotinfrågor10907 träffar
Ohj Genusfrågor35587 träffar
Ohk Fritidsverksamhet2265 träffar
Ohm Allmänna samlingslokaler516 träffar

OSW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

Planering av sociala miljöer för **Odgm**-**Odgq** se 71+72
Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgq Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar
Oeq Kriminalvård3233 träffar

OSW . 7957 Undervisning o d.

EUppfostran och undervisning
E:b Uppfostran och undervisning: forskning44 träffar
E:bf Organisationer och institutioner26 träffar
E:d Uppfostran och undervisning: teori och filosofi1395 träffar
E:k Uppfostran och undervisning: historia1888 träffar
E:oa Uppfostran och undervisning: sociologi293 träffar
Ea Pedagogik60803 träffar
Eh Uppfostran i hemmiljö1475 träffar
Em Undervisningsväsen (ej högskolor)47580 träffar
Ep Högskolor35133 träffar
Et Ungdomsvårdsskolor235 träffar
Eu Elever med särskilda behov8568 träffar
Ev Folkbildning5026 träffar
Ex Yrkesval1496 träffar

OSW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
Odgl Planering för bostäder710 träffar se 71+72
Ohd Emigration och immigration12477 träffar

OSW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.
Bi Förenings- och mötesteknik1107 träffar
Bk Allmänna sällskap och föreningar3306 träffar

OSW 796/799 Sport, idrott o d.
Ra Gymnastik3153 träffar
RagMotion1185 träffar
Rah Bodybuilding314 träffar

Rai Yoga277 träffar
Raj Akrobatik12 träffar
Rb Idrott och sport28365 träffar
Rb:bf Idrottsorganisationer och -institutioner160 träffar
Rb:do Idrottspsykologi731 träffar
Rb:k Idrottsforskningens historia367 träffar
Rb:oa Idrottssociologi917 träffar
Rb- Särskilda länder och områden4253 träffar
Rba Allmän idrott. Friidrott725 träffar
Rbb Boll- och kägelsport4213 träffar
Rbc Simning, simhopp, dykning m m622 träffar
Rbd Sjösport. Båtsport1366 träffar
Rbe Djursport1600 träffar
Rbf Cykel-, motor- och flygsport1137 träffar
Rbg Vintersport1710 träffar
Rbh Rullskridskor, rullbräda, rullskidor90 träffar
Rbi Budo (kampsporter)502 träffar
Rbj Brottning145 träffar
Rbk Boxning218 träffar
RblTyngdlyftning49 träffar
Rbm Orienteringssport (inkl skidorientering)1599 träffar
Rbn Alpinism368 träffar
Rbo Friluftsliv1471 träffar
Rbp Fäktning183 träffar
Rbq Skytte340 träffar
Rbr Handikappidrott163 träffar
Rbv Olympiska spelen691 träffar
Rbz Särskilda idrottsutövare2594 träffar

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur

OSW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

F Språkvetenskap

F(x) Flerspråkiga lexikon och språkvetenskapliga uppslagsverk1123 träffar
F:b Språkvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner177 träffar
F:d Språkteori och -filosofi10397 träffar
F:k Språkvetenskapens historia1329 träffar
F:oa Språksociologi6526 träffar
F:oi Språkstatistik73 träffar
F:pu Datalingvistik1334 träffar
F:t Matematisk lingvistik81 träffar
F.0 Allmänt: särskilda språkvetenskapliga aspekter20983 träffar
Fb Indoeuropeiska språk: allmänt5008 träffar
Fc Svenska24043 träffar
Fd Övriga nordiska språk5173 träffar
Fe Engelska24149 träffar
Ff Tyska16219 träffar
Fg Nederländska1637 träffar
Fh Romanska språk: allmänt2891 träffar
Fi Italienska3959 träffar
Fj Franska11394 träffar
Fk Spanska6634 träffar
Fl Portugisiska1048 träffar
FmSlaviska och baltiska språk18187 träffar
Fn Keltiska språk772 träffar
Fo Grekiska och latin15432 träffar
Fp Indo-ariska språk2495 träffar

Fq Iranska språk1553 träffar
Fr Övriga indoeuropeiska språk998 träffar
Fs Semitiska språk11097 träffar
Ft Hamitiska språk och tchadspråk1909 träffar
Fu Finsk-ugriska och altaiska språk10458 träffar
Fv Sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk3094 träffar
Fx Övriga språk7413 träffar
Fy Konstgjorda språk566 träffar
Få Teckenspråk550 träffar

OSW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

G Litteraturvetenskap

G(x) Litteraturvetenskapliga lexikon802 träffar
G:b Litteraturvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner178 träffar
G:dd Litteraturvetenskaplig metodlära1357 träffar
G:df Litteraturestetik8370 träffar
G:dg Litteraturkritik3012 träffar
G:do Litteraturpsykologi1164 träffar
G:k Litteraturvetenskapens historia475 träffar
G:oa Litteratursociologi2804 träffar
G.0 Särskilda litterära genrer och motiv27810 träffar
G. Allmänt: särskilda litterära perioder31799 träffar
Gb Germansk och nordisk litteraturhistoria: allmän1434 träffar
Gc Svensk litteraturhistoria28437 träffar
Gd Övrig nordisk litteraturhistoria7197 träffar
Ge Engelsk litteraturhistoria44252 träffar
Gf Tysk litteraturhistoria25513 träffar
Gg Nederländsk litteraturhistoria822 träffar
Gh Romansk litteraturhistoria: allmän1002 träffar
Gi Italiensk litteraturhistoria4836 träffar
Gj Fransk litteraturhistoria20285 träffar
Gk Spansk litteraturhistoria8600 träffar
Gl Portugisisk litteraturhistoria1668 träffar
Gm Slavisk och baltisk litteraturhistoria24365 träffar
Gn Keltisk litteraturhistoria366 träffar
Go Grekisk och latinsk litteraturhistoria12880 träffar
Gp Indo-arisk litteraturhistoria1190 träffar
Gq Iransk litteraturhistoria911 träffar
Gr Övrig indoeuropeisk litteraturhistoria160 träffar
Gs Semitisk litteraturhistoria3993 träffar
Gt hamitiska språk och tchadspråk129 träffar
Gu Finsk-ugrisk och altaisk litteraturhistoria4207 träffar
Gv Litteraturhistoria: sino-tibetanska och austroasiatiska språk1443 träffar
Gx Övrig litteraturhistoria2706 träffar
Gz Särskilda utländska författare6100 träffar

OSW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

H Skönlitteratur

H.07 Folkdiktning: allmänt1506 träffar
Hbn Nordisk skönlitteratur: samlingar510 träffar
Hc Svensk skönlitteratur264319 träffar
Hd Övrig nordisk skönlitteratur22540 träffar
He Engelsk skönlitteratur111581 träffar
Hf Tysk skönlitteratur29946 träffar
Hg Nederländsk skönlitteratur2645 träffar
Hh Romansk skönlitteratur1176 träffar
Hi Italiensk skönlitteratur8110 träffar
Hj Fransk skönlitteratur26798 träffar
Hk Spansk skönlitteratur18943 träffar
Hl Portugisisk skönlitteratur4602 träffar
Hm Slavisk och baltisk skönlitteratur47428 träffar
Hn Keltisk skönlitteratur323 träffar
Ho Grekisk och latinsk litteratur25654 träffar
Hp Indisk litteratur4321 träffar
Hq Iransk litteratur5971 träffar
Hr Övrig indoeuropeisk litteratur1395 träffar
Hs Semitisk litteratur12166 träffar
Ht Litteratur på hamitiska språk och tchadspråk620 träffar
Hu Finsk-ugrisk och altaisk skönlitteratur19683 träffar
Hv Skönlitteratur på sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk6319 träffar
Hx Övrig skönlitteratur6009 träffar
Hy Skönlitteratur på konstgjorda språk139 träffar
Hå Skönlitteratur på teckenspråk229 träffar

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

OSW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

Ä Tidningar

Bd Allmänna tidskrifter och allmänna serier9483 träffar
Bb Allmänna samlingsverk9362 träffar
Br Kommunikation, cybernetik, informationsteori6897 träffar
Bs Masskommunikation: allmänt13047 träffar
Bt Publicistik (inkl tidningsväsen och -historia)13022 träffar
Bu Masskommunikation: radio och television7423 träffar
Bv Informationsteknik (IT)5082 träffar

OSW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

N Geografi och lokalhistoria

N(x) Allmänt: geografiska lexikon453 träffar
N(y) Allmänt: kartor och bilder2829 träffar
N:d Geografisk teori, filosofi och metodlära680 träffar
N:k Geografiforskningens historia1898 träffar
N.0 Allmänt: reseskildringar och -handböcker, särskilda geografiska aspekter6401 träffar
Na Europa: allmänt2573 träffar
Nb Norden: allmänt2031 träffar
Nc Sverige79719 träffar
Nd Övriga Norden9805 träffar
Ne Brittiska öarna (Storbritannien)4697 träffar
Nf Mellaneuropa9987 träffar

Ng Nederländerna, Belgien och Luxemburg1154 träffar
Nh Schweiz1086 träffar
Ni Italien4287 träffar
Nj Frankrike4121 träffar
Nk Spanien1958 träffar
Nl Portugal482 träffar
Nm Östeuropa6915 träffar
Nn Balkanländerna2880 träffar
No Asien16466 träffar
Np Afrika7168 träffar
Nq Amerika10113 träffar
Nr Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)2084 träffar
Ns Polarländerna2285 träffar
Nt Oceaner och hav831 träffar
Ny Kartografi3678 träffar

OSW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

L Biografi med genealogi
L:k Vetenskapshistoria7 träffar
Ld Genealogi9789 träffar
Lk Biografisk vetenskap660 träffar
Lm Biografiska uppslagsverk15002 träffar
Ls Biografiska samlingar10970 träffar
Lz Biografi: särskilda personer130729 träffar

OSW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

K Historia
K(x) Historiska lexikon252 träffar
K:bf Historiska organisationer och institutioner146 träffar
K:d Historisk teori, filosofi och metodlära4808 träffar
K:k Historieforskningens historia4174 träffar
K. Allmänt: särskilda historiska perioder45052 träffar
Ka Europa: allmänt6460 träffar
Kb Norden: allmänt4345 träffar
Kc Sverige28531 träffar
Kd Övriga Norden14266 träffar
Ke Brittiska öarna (Storbritannien)15845 träffar
Kf Mellaneuropa30066 träffar
Kg Nederländerna, Belgien och Luxemburg1854 träffar
Kh Schweiz815 träffar
Ki Italien5268 träffar
Kj Frankrike13523 träffar
Kk Spanien4401 träffar
Kl Portugal851 träffar
Km Östeuropa26727 träffar
Kn Balkanländerna6073 träffar
Ko Asien52814 träffar
Kp Afrika12429 träffar
KqAmerika29025 träffar
Kr Oceanien1087 träffar
Ks Polarländerna243 träffar
Kt Allmän kulturhistoria21717 träffar
Ku Allmän socialhistoria22902 träffar
Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar till 60
Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar till 73

Sveriges regeringar under 100 år

Nedan finner du en förteckning över de ca 40 olika regeringar som har styrt Sverige under de senaste 1900-talets början.

Årtal Statsminister Typ av regering

1900-09-12
1902-07-0 Fredrik von Otter Borgerlig

1902-07-05
1905-04-13 Erik Gustaf Boström Borgerlig

1905-04-13
1905-08-02 Johan Ramstedt Expeditionsministär

1905-08-02
1905-11-07 Christian Lundeberg Borgerlig samlingsregering

1905-11-07
1906-05-29 Karl Staaff Liberal

1906-05-29
1911-10-07 Arvid Lindman Höger

1911-10-07
1914-02-17 Karl Staaff Liberal

1914-02-17
1917-03-30 Hjalmar Hammarskjöld Höger

1917-03-30
1917-10-19 Carl Swartz Höger

1917-10-19
1920-03-10 Nils Edén Koalition: Liberal, Socialdemokratisk

1920-03-10
1920-10-27 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1920-10-27
1921-02-23 Louis De Geer (dy) Ämbetsmannaministär

1921-02-23
1921-10-13 Oscar von Sydow Ämbetsmannaministär

1921-10-13
1923-04-19 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1923-04-19
1924-10-18 Ernst Trygger Höger

1924-10-18
1925-01-24 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1925-01-24
1926-06-07 Rickard Sandler Socialdemokratisk

1926-06-07
1928-10-02 Carl Gustaf Ekman Koalition: Frisinnad, Liberal

1928-10-02
1930-06-07 Arvid Lindman Höger

1930-06-07
1932-08-06 Carl Gustaf Ekman Frisinnad

1932-08-06
1932-09-24 Felix Hamrin Frisinnad

1932-09-24
1936-06-19 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1936-06-19
1936-09-28 Axel Pehrsson (i Bramstorp) Bondeförbundet

1936-09-28
1939-12-13 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet

1939-12-13
1945-07-31 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet, Folkpartiet och Högern

1945-07-31
1946-10-06 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1946-10-11
1951-10-01 Tage Erlander Socialdemokratisk

1951-10-01
1957-10-31 Tage Erlander Koalition: Socialdemokratiskt, Bondeförbundet

1957-10-31
1969-10-14 Tage Erlander Socialdemokratisk

1969-10-14
1976-10-08 Olof Palme Socialdemokratisk

1976-10-08
1978-10-18 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1978-10-18
1979-10-12 Ola Ullsten Folkpartiet

1979-10-12
1981-05-19 Thorbjörn Fälldin
Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1981-05-19
1982-10-08 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Folkpartiet

1982-10-08
1986-02-28 Olof Palme Socialdemokratisk

1986-03-01
1990-02-26 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1990-02-26
1991-10-04 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1991-10-04
1994-10-07 Carl Bildt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokratiska samhällspartiet

1994-10-07
1996-03-22 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1996-03-22
2006-10-06 Göran Persson Socialdemokratisk

2006-10-06 Fredrik Reinfeldt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet

I september 2014 förlorade de borgerliga valet och en regering Stefan Löfven med socialdemokrater och miljöpartister trädde till.

Makthavare i världen efter andra världskriget.

(010604. Datum och stavning är troligen rätt, men det kan finnas fel i stavningen av namnen.)

Sovjetunionen.
Upphörde 1991.Unionen ersattes av OSS, Oberoende Staters Samvälde, men Ryssland framstår som främste makthavaren.

1917-24 Vladimir Iljitj Lenin. Död i ämbetet.

24-53 Josef Stalin .Död i ämbetet.
53-55 Georgij Malenkov (regeringschef) utmanövrerad 1955+Nikita Chrustjev (förste sekr. i kommunistpartiet).
55-58 Chrusjtjev (k-partiet) + Nikolaj Bulganin (regeringsch, utstött 1958. Död 1975.
58-64 Chrusjtjev (k-sekr.+regch.) Avsatt. Död 1971.
64-77 Alexej Kosygin (reg-ch). Död1980+ Leonid Bresjnev (sekr k-partiet)
77-82 Bresjnev (k-sekr+president).Död i ämbetet
82-84 Jurij Andropov (k-sekr+president) Död i ämbetet
84-85 Konstantin Tjernenko (k-sekr+ president . Död i ämbetet.
85-91 Mikhail Gorbatjov (president mm)

53-56 Utrikesminister V Molotov.
57-85 Utrikesminister Andrej Gromyko
85-91 Utrikesminister Edvard Sjevardnase
91-91 Utrikikesm. Alex Bessmertnych + Boris Pankin + Sjevardnase

Ryssland.
1992-99 Boris Jeltsin
2000-2008 Vladimir Putin
2008-2012 Dmitrij Medvedev
2012- Vladimir Putin

Amerikas förenta stater. USA.Presidenter.
1933-45 Franklin D Roosovelt (D=demokrat= amerikansk vänster). Död i ämbetet.
45-53 Harry S Truman. (Demokrat)
53-61 Dwight D Eisenhower (R= republikan= amerikansk höger)
61-63 John F Kennedy (Dem, mördad)
63-69 Lyndon B Johnson (Dem)
69-74 Richard M Nixon (Rep,Avsatt)
74-77 Gerald R Ford (Rep)
77-81 Jimmy Carter (Dem)
81-89 Ronald Reagan (Rep)
89-93 George Bush (Rep)
93-00 Bill Clinton (Dem)
2001-08 George W Bush (Rep)
2009-16 Barack Obama (Dem)
2017- Donald Trump (Rep)

Storbritannien/England. Premiärministrar.
1940-45 Winston Churchill (konservativ med samlingsregering)
45-51 Clement Attlee (Labour =vänster)
51-55 Churchill (konservativ= höger)
55-57 Anthony Eden (k)
57-63 Harold Macmillan (k)
64-70 Harold Wilson (lab)
70-74 Edward Heath (k)

74-76 Wilson (lab)
76-79 James Callaghan (lab)
79-90 Margaret Thatcher (k)
90-97John Major (k)
97- 07 Tony Blair (lab)
07-10 Gordon Brown (lab)
10-16 David Cameron (k)
16- Theresa May (k)

Frankrike. Makthavare och Presidenter.
1944-46 Provisoriska regeringar, chef till jan 1946 Charles de Gaulle, motståndsledare under kriget, därefter Gouin, Bidault, Blum.
47-59 "Fjärde republiken", relativt svag presidentmakt med många regeringar med svårigheter. Presidenter: 1947-54 Vincent Auriol, 54-59 René Coty. De Gaulle regeringschef fr o m juli 1958.
59- "Femte republiken", med stark presidentmakt, skapad av de Gaulle.

Härefter presidenter:
59-69 Charles de Gaulle (höger)
69-74 Georges Pompidou (höger)
74-81 Valery Giscard d 'Estaing (höger)
81-95 Francois Mitterand (socialist=v)
95-07 Jacques Chirac (höger)
07-12 Nicolas Sarkozy (höger UMP)
12- François Hollande (vänster)
17- Emmanuel Macron (En Marche)

Tyskland. Förbundskansler.
(tom hösten 1990 enbart Västtyskland)
1949-63 Konrad Adenauer (CDU= högerparti)
63-66 Ludwig Erhard (CDU)
66-69 Kurt Georg Kiesinger (samlingsreg)
69-74 Willy Brandt (SPD= socialdem=v)
74-83 Helmut Schmidt (SPD)
83-98 Helmut Kohl (CDU)
98- 2005 Gerhard Schröder (SPD)
2005- Angela Merkel (CDU)

Förbundsrepubliken Kina
1949-76 Mau Tse-tung (Zedong)
1977-97 Deng Xiaoping . Död 1997.....
president Hu Jintao
2013 mars president Xi Jinping
premiärminister mars Li Keqiang

FNs generalsekreterare
1946-53 Trygve Lie
53-61 Dag Hammarskjöld
61-71 U Thant
71-81 Kurt Waldheim
82-92 Javier Péres de Cuellar
92-96 Boutros Boutros Ghali
97-2006 Kofi Annan
2007-2016 Ban Ki Moon
2017- António Manuel de Oliveira Guterres

Från http://wimnell.com/omr40zl.pdf :

52 **Innehåll i Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

61 World Values Survey
62 Kulturkartan 2015

63 Världsarvslistan
63 Världsnaturfonden WWF

64 Utrikespolitiska institutet

65 Gapminder
65 Exempel på statistik: Choose a graph

66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
67 Afrika söder om Sahara
68 Asien och Oceanien
69 Europa och Centralasien
70 Mellanöstern och Nordafrika
71 Nordamerika Latinamerika och Karibien

72 Amnesty. Årsrapport - mänskligarättigheter 2016/2017
74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring

80 Sveriges historia
85 Vänstervåg. Högervåg
89 Sveriges kungalängd
92 Regeringskansliet genom tiderna
106 Palm, August, "Mäster Palm"

Innehåll i:
Sven Wimnell 20 mars 2018 del 2 av 3:
FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.
http://wimnell.com/omr40zm.pdf

Innehåll:

Sida
10 **Kapitel 6: Förenta nationerna, FN och Europeiska unionen, EU**
11 Förenta Nationerna, FN 12 februari 2018. Engelsk text
13 Svenska FN-förbundet 17 februari 2018. Svensk text.
15 INFO OM FN
18 17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
33 Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
38 FN SOM ORGANISATION
39 GENERALFÖRSAMLINGEN
39 SÄKERHETSRÅDET
39 EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET
39 FÖRVALTARSKAPSRÅDET
39 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN
39 SEKRETARIATET
40 FN:S UNDERORGAN
43 FN:S FACKORGAN

48 EU Europeiska unionen. 17 februari 2018
49 EU-institutionerna
50 EU-institutionernas ledare
51 Europeiska kommissionen
60 Europaparlamentet

64 **Kapitel 7: Utrikes förhållanden**
65 Syrien
85 Turkiet
89 Ryssland
158 Ukraina
161 Georgien
165 Saudiarabien
169 USA
228 Tyskland
240 Italien
263 Frankrike
274 England
287 Polen
293 Spanien
295 Slovakien
298 Sydafrika
300 Kina
306 Burma
309 Korea
324 Australien
326 Världen

341 **Kapitel 8: Sveriges Riksdag**
352 Riksdagens utskott
390 Riksmötets öppnande 2017
401 Riksdagens snabbprotokoll 2017/18: 56 Onsdagen den 17 januari. 2018. Partiledardebatt
456 Riksdagens rotokoll 2015/16:69 Onsdagen den 24 februari 2018 Utrikespolitisk debatt.

540 **Kapitel 9: Kommuner, Landsting och Länsstyrelser.**
541 Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. **http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf**

542 Sveriges regioner.
657 Kommunallag (2017:725)
691 SKL - Sveriges Kommuner och Landsting. 20 februari 2018

Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018 utom artiklar om klimat och Brexit.

"Ledare: Saudiarabien måste sluta bomba barnen i Jemen

DN TORSDAG 1 NOVEMBER 2018

Nästa försök till fredssamtal om Jemen skulle kunna hållas i Sverige. FN har ställt frågan. Och utan tvivel borde det barbariska kriget stoppas. Dessvärre finns det få skäl till optimism, med tanke på att de förhandlingar som skulle ske så sent som i september i Genève kapsejsade redan på planeringsstadiet.

New York Times publicerade i söndags ett stort reportage med hjärtskärande bilder på svältande barn i Jemen. En pappa berättar om sorgen över ett treårigt barn och skräcken inför att förlora nästa. Detta är den grymma vardagen i Jemen, som FN kallar den värsta humanitära krisen i världen.

Hälften av befolkningen på 28 miljoner riskerar hungersnöd, många av dem givetvis barn. Hundratusentals människor har smittats av kolera och andra sjukdomar. Allt medan bomberna faller.

Jemen var Mellanösterns fattigaste land redan före kriget. Den arabiska våren ingav hopp, och diktatorn sedan två decennier tvingades avgå. Den nye presidenten var dock mer intresserad av makt än försoning. Huthimilisen, rebeller i norr som tillhör en avläggare till shiaislam, gjorde uppror och intog huvudstaden Sana. I söder finns sunnitiska separatister. Terrorister från al-Qaida och IS kompletterar mixen, liksom militanta klaner och rena rövarband.

Men när Saudiarabien och andra sunnitiska regimer intervenerade militärt för tre år sedan tog våldet en ny och blodigare vändning.

Huthierna har stöd av Iran, Saudiarabiens regionala rival. De två länderna för ett evigt krig genom ombud, som i Syrien. Jemen skulle bli ett bevis på den saudiske kronprinsen Mohammed bin Salmans hänsynslösa men ogenomtänkta härskarstil. Nyligen blev mordet i Istanbul på journalisten Jamal Khashoggi ännu ett exempel.

Saudiska plan har utfört 18 000 flygräder i Jemen. Vad som träffas är inte så noga: marknader, sjukhus, bostadsområden, begravningsföljen. I augusti slog en ”precisionsbomb” ned i en skolbuss, och över 40 barn dödades.

Runt 10 000 människor antas ha dött i någon form av strid. Men Saudiarabien bedriver också ett ekonomiskt krig mot befolkningen. Hamnar blockeras, infrastruktur förstörs, matleveranser fördröjs. Priserna stiger.

Huthierna begår sina egna illdåd, och lägger ”skatt” på humanitära transporter. Och från Iran kommer missilerna som skjuts mot den saudiska huvudstaden Riyad.

Men frontlinjerna har knappt ändrats sedan 2015. Den välutrustade saudiska militären klarar att bomba civila men inte att besegra huthierna.

Västvärlden har ägnat Jemen förströtт intresse, men också agerat medbrottsling. Saudiarabien är sedan 70 år Washingtons allierade. Stridsflygplanen och bomberna är amerikanska, USA:s underrättelseväsen ger stöd. Även Storbritannien och Frankrike säljer vapen till den kungliga diktaturen, och det har Sverige också gjort.

Nästa vecka inför USA nya sanktioner mot Iran, i syfte att blockera oljeexporten. Saudisk olja behövs för att hålla marknaden på benen. Donald Trump har också skrävlat om alla vapenkontrakt han säger sig ha fixat i Riyad.

Mordet på Khashoggi blev pinsamt för både Saudiarabien och USA. Jemen har fortsatt att hamna i skymundan.

Det borde inte vara så. Offren för en humanitär katastrof väntar desperat på lindring. Terrorplaner mot väst har flera gånger smitts i Jemen, och ännu en kollapsad stat är ett säkerhetshot mot många. Det meningslösa kriget måste få ett slut. Ju förr Saudiarabien, Iran och USA inser det, desto bättre.

DN 1/11 2018 "

" Nya samtal ger det plågade folket en strimma hopp

DN TORSDAG 1 NOVEMBER 2018

Analys
Kriget i Jemen går snart in på sitt femte år och nu planeras fredssamtal att äga rum i Sverige. Konflikten har orsakat världens just nu värsta humanitära katastrof. I och med de nya samtalen väcks en svag förhoppning om att krigets parter äntligen ska ta plats vid förhandlingsbordet.

När jag hörde nyheten om att Sverige inom kort kan bli platsen för fredssamtal mellan huvudaktörerna i det långdragna och blodiga kriget i Jemen kom jag osökt att tänka på Farea al-Muslimi.
Han stod i spetsen för en liten delegation unga jemeniter som rest till Stockholm strax före jul år 2016 för att förmå den svenska regeringen att agera diplomatiskt i Jemenkonflikten.
Då hade kriget i Jemen redan pågått i ett och ett halvt år. Den bristfälliga sjukvården i detta ett av världens fattigaste länder hade blivit än mer bristfällig. Centralbanken var på väg mot kollaps, varupriserna steg okontrollerat. Krigsekonomin hade berikat en del men utarmat desto fler.
Farea al-Muslimi och hans kamrater hade bildat en oberoende påtryckargrupp, Sanaa Center for Strategic Studies, vars syfte är att försöka bidra till en fredlig lösning av konflikten.
Sverige var på väg att ta plats i FN:s säkerhetsråd. De jemenitiska ungdomarna hade hoppats få möta utrikesminister Margot Wallström.

Kriget i Jemen

Källor: al-Jazira, FN, Yemen.liveuamap.com
Grafik: DN

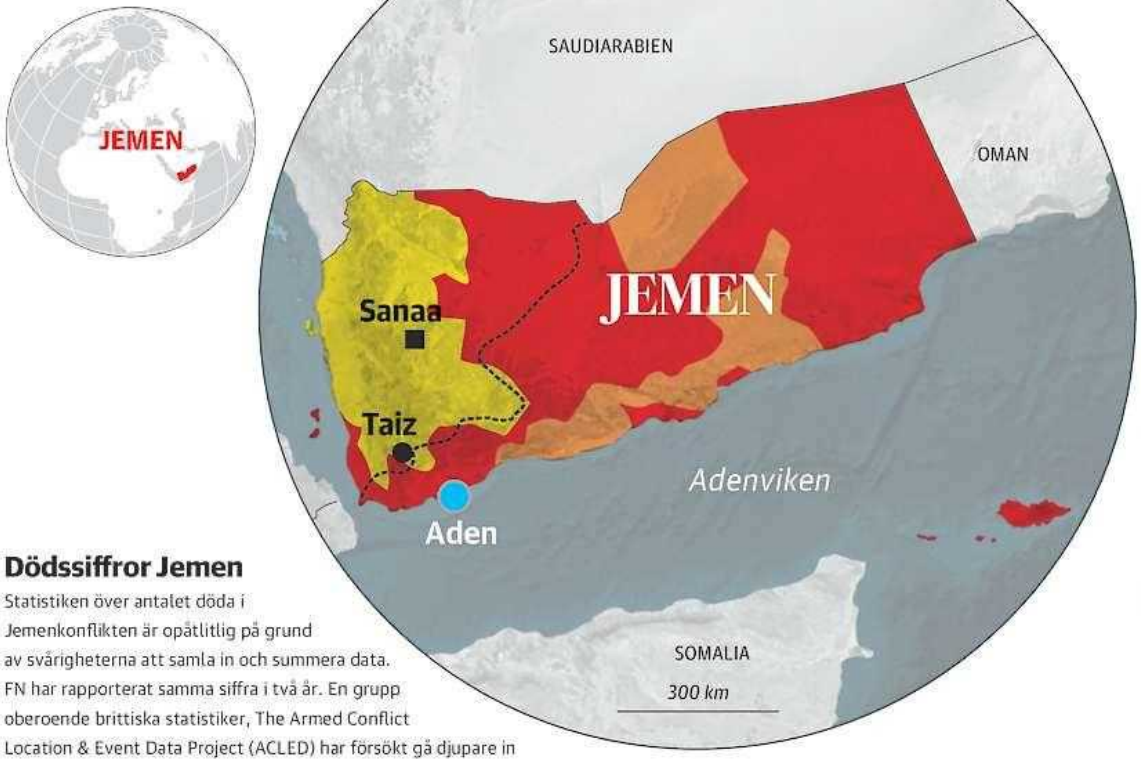

Parter som är inblandade i konflikten

- **Jemens regering som leds av Abdrabu Mansour Hadi**
  Stöds av en koalition av Saudiarabien, Egypten, Jordanien, Sudan, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Qatar och Bahrain. Indirekt stöd av USA och Storbritannien.
- **Huthierna, som leds av Abdulmalik al-Houthi**
  Har fått stöd av avhoppare från Jemens regeringsarmé. Antas få stöd av Iran och den libanesiska shiarörelsen Hizbollah, men det har aldrig bekräftats.
- **al-Qaida på den arabiska halvön (AQAP)**
- **IS i Jemen (ej med på kartan)**
- **Södra övergångsrådet (STC)**
  En paraplyorganisation av grupperingar som vill återupprätta Sydjemen. Får stöd av Förenade Arabemiraten (UAE).
- --- Tidigare gräns mellan Nord- och Sydjemen

Dödssiffror Jemen

Statistiken över antalet döda i Jemenkonflikten är opålitlig på grund av svårigheterna att samla in och summera data. FN har rapporterat samma siffra i två år. En grupp oberoende brittiska statistiker, The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) har försökt gå djupare in i materialet och kommit fram till ett betydligt högre dödstal än FN:s.

FN:s uppskattning **10 000**

ACLED:s uppskattning **56 000**

Barn som därtill dött i svält i hungerkatastrofen som följt i krigets spår (siffror för 2017-2018, källa Rädda barnen) **39 000**

Men i ett vintrigt Stockholm präglat av julrusch gick det inte att träffa några UD-tjänstemän på hög nivå.
Kanske lyckades Farea al-Muslimi och hans kamrater ändå att placera ett frö av fred där och då i Stockholm för snart två år sedan. Om nu fredsförhandlingar om Jemen kommer till stånd på svensk mark, därtill välsignade av Margot Wallström.
Att stormakten USA trycker på för att åstadkomma en politisk lösning på konflikten i Jemen bidrar till att skänka åtminstone en strimma av hopp. Och ljusglimtar är något som varit mycket sällsynta i Jemenkriget.
Den dystra statistik som Farea al-Muslimi och Sanaa Centre for Strategic Studies lutade sig mot vid sitt Sverigebesök för två år sedan har nämligen bara blivit dystrare. Och dystrare. Samtidigt som krigets aktörer hamnat i än mer fastlåsta positioner.
Jemenkonflikten brukar slarvigt kallas för ”det glömda kriget”. Men egentligen är konflikten mera åsidosatt än glömd, och det finns två skäl till det.
För det första står det inga flyktingar från Jemen och bankar på Europas port. Enligt statistik från FN befinner sig ungefär 25 000 jemenitiska flyktingar i Europa. Sedan kriget började i mars 2015 har knappt 700 jemeniter sökt asyl i Sverige, visar Migrationsverkets siffror. Det är en bråkdel jämfört med den strida ström av irakier och syrier som tagit sig hit under samma tid.
Jemens hamnar och flygplatser är blockerade. Gränserna mot grannländerna Saudiarabien och Oman är stängda. Återstår att ta sig över Röda havet till Afrikas horn. Men länderna där tillhör Afrikas fattigaste och/eller mest förtryckande.
Det andra skälet till Jemenkonfliktens obemärkthet är dess komplexa natur. Det går inte att dela upp aktörerna i ”onda” eller ”goda”. Och för att förstå åtminstone huvudlinjerna i motsättningarna måste man gå flera decennier bakåt i tiden, till år 1990. Detta år, när de kommuniststyrda staterna i Östeuropa höll på att falla samman, upphörde också Sydjemen, en Sovjetstödd folkrepublik på den Arabiska halvön.
Grannlandet i norr, Nordjemen, bröt sig ur från det osmanska väldet år 1918 och blev en monarki. 1962 störtades kungen i en militärkupp och år 1978 utropades Ali Abdullah Saleh till president, Saleh var överste i pansartrupperna och tillhörde den zayditiska minoriteten, en folkgrupp influerad av shiaislam i ett annars sunnidominerat samhälle.
Saleh fortsatte regera det nya landet, republiken Jemen, efter sammanslagningen 1990. Sydjemen, med 2,5 miljoner invånare mot Nordjemens elva miljoner, såg sig som samgåendets förlorare. Redan 1994 gjordes ett utbrytningsförsök som dock brutalt slogs ned av president Salehs trupper.
Tio år senare, 2004, fick Saleh hantera ett nytt uppror, denna gång från huthierna. De bekänner sig till zaydismen och har fått sitt namn av den religiöse ledaren Hussein Badr al-Din al-Huthi. Denne manade till kamp för att bekämpa det ökade sunniextremistiska inflytandet i Jemen som spreds via Saudiarabien.
Då, i början av 2000-talet, var Ali Abdullah Saleh lierad med Saudi-arabien. Han fick dessutom stort stöd av USA. År 2010 betraktade Saleh huthierna som besegrade.
Men redan året efter, 2011, utmanades hans makt på nytt, denna gång av jemenitiska ungdomar som i den arabiska vårens anda gick ut på gatorna på protesterade mot bristen på demokrati.
Protesterna växte och Saleh svarade med våld. Till slut gick han motvilligt med på att kliva åt sidan till förmån för sin vicepresident Abdrrabu Mansour Hadi.
Saleh fortsatte dock att intrigera i kulisserna och lierade sig snart med sina gamla fiender i huhtirörelsen.
Salehs gamla bundsförvanter Saudiarabien ställde sig bakom den internationellt erkända regeringen ledd av Abdrrabu Mansour Hadi.

Men Hadis legitimitet var omstridd. I det val som hölls i februari 2012 var han ende kandidaten.
Allt större delar av Jemen hamnade under huthiernas kontroll, vilket oroade Saudiarabien, eftersom rörelsen får visst stöd av saudiernas ärkefiende Iran.
Den nye saudiske försvarsministern, Mohammed bin Salman, trummade ihop en militär koalition av sunnidominerade länder, bland annat Egypten, Förenade Arabemiraten och Sudan. Den 26 mars 2015 anföll koalitionens flyg huvudstaden Sanaa. Sedan dess har flygangreppen fortsatt, hårt kritiserade för att rikta in sig på civila mål som skolor och sjukhus.
Huthiernas krigföring har också fått kritik. Dels för det utbredda bruket av barnsoldater, dels för de regelbundna missilattackerna mot städer i Saudiarabien.
Koalitionen får logistisk support från USA och Storbritannien, som också förser Saudiarabien med enorma mängder vapen.
I december 2017 dödades Ali Abdullah Saleh av huthikrigare sedan han antytt vilja att förhandla med Saudiarabien.
Förenade Arabemiraten (UAE) har skaffat sig egna stormaktsambitioner i Jemen och stöder numera väpnade separatister i södra Jemen, som gått samman i Södra övergångsrådet (STC).
Alltsedan krigets början i mars 2015 har FN försökt medla, men aktörerna har visat noll kompromissvilja. De fåtaliga försök med vapenvilor som gjorts har varit misslyckade. När den nuvarande FN-medlaren Martin Griffiths försökte samla parterna till samtal i Genève i förra månaden dök huthierna helt enkelt inte upp.
USA har i högsta grad tagit ställning i konflikten på regeringens (läs: Saudiarabiens) sida. Men uppenbarligen börjar Washington se stödet till saudierna som besvärande, i ljuset av kronprins Mohammed bin Salmans hantering av mordet på journalisten Jamal Khashoggi.
Samtidigt ligger det i USA:s eget säkerhetsintresse att Jemen inte vittrar sönder än mer. Jemen är ju bas för en av de starkaste regionala al-Qaida-grupperingarna, AQAP (al-Qaida på den Arabiska halvön). Amerikanerna har i många år bekämpat denna terrorfalang med hjälp av drönare.

Erik Ohlsson "

"Jemenkriget, som pågått i över tre år nu, har en lång och komplex förhistoria. Här är några hållpunkter under den hundraåriga konflikten:
1918: Nordjemen blir självständigt från det sönderfallande osmanska riket, som en monarki.
1962: Det nordjemenitiska kungadömet störtas i en militärkupp som stöds av Egypten.
1967: Den brittiska kronkolonin Aden slås samman med Sydarabien och bildar Sydjemen.
1970: Sydjemen utropas till en socialistisk folkrepublik och får stöd av bland andra Sovjetunionen.
1978: Ali Abdullah Saleh, överste i pansartrupperna, utropas till president i Nordjemen.
1990: Nord- och Sydjemen slås ihop. Den nya republiken Jemen styrs av Saleh.
1994: Sydjemen ser sig som samgåendets förlorare och gör ett utbrytningsförsök, som slås ned av Saleh.
2000: Det amerikanska krigsfartyget USS Cole attackeras i hamnstaden Aden. 17 örlogsmän dödas. al-Qaida tar på sig skulden för attentatet.
2004: Hussein al-Huthi, ledare för zaidierna, en shiamuslimsk sekt, gör uppror i norr.
2009: Terrorgruppen al-Qaida befäster sig närvaro i Jemen genom att bilda AQAP, al-Qaida på den Arabiska halvön.

2011: Inspirerade av den arabiska våren genomför unga jemeniter gatuprotester, som slås ned av Ali Abdullah Saleh.
2012: President Saleh avgår. Vicepresidenten Abdrrabu Mansour Hadi tar över som interimspresident.
2014: Huthierna har ökat sitt inflytande. De får stöd av den avgående Saleh, som vill komma tillbaka till makten. President Hadi förlänger sin övergångsperiod med två år, utan val eller folkomröstning.
2015: Huthierna har avancerat till Jemens huvudstad Sanaa. President Hadi flyr till Saudiarabien. En koalition ledd av Saudiarabien börjar bomba huthikontrollerat område.
2016: FN försöker medla men misslyckas. Den humanitära katastrofen fördjupas. Saudikoalitionen anklagas för krigsbrott.
2017: Hjälporganisationer vädjar om eldupphör för att kunna hjälpa civila, men förgäves. En koleraepidemi drabbar över en miljon jemeniter.
2018: USA blir alltmer involverat i kriget. Saudikoalitionen gör militära framryckningar. Huthierna svarar med missilbeskjutning mot städer i Saudiarabien.

DN "

" Danmark kräver att Europa markerar mot regimen i Teheran

DN TORSDAG 1 NOVEMBER 2018

Danmark. Iran bedriver olagliga aktiviteter i flera europeiska - länder. Det menar den danske statsministern Lars Løkke Rasmussen som kräver att Europa markerar gemensamt mot regeringen i Teheran.

I tisdags avslöjade den danska säkerhetspolisen Pet att iransk säkerhetstjänst planerat ett attentat mot en grupp exiliranier i Danmark den 28 september i år. Den danske ambassadören i Teheran har kallats hem och nu säger statsminister Lars Løkke Rasmussen att fler åtgärder är att vänta.
– Iran bedriver olagliga aktiviteter i flera europeiska länder, det är inte bara ett danskt fenomen. Därför måste Europa nu gemensamt protestera mot regimen i Teheran. Det behövs en stark, europeisk signal, sade han på en pressträff med Nordiska rådets regeringschefer under onsdagen.
Ungefär samtidigt besökte den danske ambassadören Danny Annan det iranska utrikesdepartement i Teheran. Därifrån avfärdas alla anklagelser om att landets säkerhetstjänst skulle ha planlagt ett attentat mot iranier bosatta i Danmark.
”Det här handlar om desinformation, det är ett nytt exempel på den serie av sammansvärjningar och planer som välkända iranska motståndare står bakom för att försöka ödelägga det goda och progressiva Iran”, låter Irans utrikesdepartement meddela i ett mejl till Danmarks Radio.

Den 39-årige norsk-iranier som greps av Säpo i Göteborg den 21 oktober, och misstänks ha kopplingar till den iranska säkerhetstjänsten, ska med hjälp av bland annat kamera ha rekognoscerat för ett eventuellt attentat mot några medlemmar i den iranska motståndsrörelsen ASMLA (Arab Struggle Movement for the Liberation of Ahwaz) som bor i Ringsted utanför Köpenhamn.
De senaste åren har anhängare till ASMLA, bland annat i Belgien och Nederländerna, märkt ett ökat hot från Iran. För ett år sedan sköts en av gruppens aktiva medlemmar till döds i Haag och så sent som i somras grep belgisk polis sex personer misstänkta för att ha förberett ett attentat mot rörelsen.
Enligt Danmarks Radio har den danska säkerhetspolisen Pet bedrivit spaningsverksamhet mot den nu anhållne 39-åringen under en längre tid – han anhölls i sin frånvaro redan den 5 oktober. Mannen kom till Norge som asylsökande och är norsk medborgare med flyktingstatus.
Av den anledningen säger sig nu även Norges statsminister Erna Solberg vilja granska fallet närmare.
– Vi ser med stort allvar på situationen som har uppstått i Danmark, och inte minst att en norsk-iranier är inblandad. Vi måste se på hur han kom in i Norge, så det finns ett efterspel även för oss, sade hon vid presskonferensen.
Hennes danske kollega Lars Løkke Rasmussen meddelade även att han inte vill att händelsen ska påverka atomenergiavtalet med Iran.
– Vi står bakom avtalet. Men det är avgörande att iranierna förstår att bara för att Europa upprätthåller avtalet, har de inte fria händer att utöva den typ av verksamhet vi nu har bevittnat.
Även på EU-nivå kommenterades det inträffade vid en presskonferens under onsdagen.
– Vi har kontakt med danska myndigheter på flera olika nivåer och kommer att förmedla det vidare till medlemsländerna så fort som möjligt, säger Maja Kocijancic, talesperson för EU:s utrikeschef Federica Mogherini, på en presskonferens i Bryssel skriver TT.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Bakgrund. Misstänkta attentatsplaner
Den 22 september inträffade ett terrordåd i Ahvaz, Iran. Flera angripare sköt mot en militärparad och minst 25 personer dödades.
I ett tidigt skede pekade den iranska regimen ut motståndsrörelsen ASMLA (Arab Struggle Movement for the Liberation of Ahwaz) som ansvariga för dådet.
I samband med händelsen kallades den danska ambassadören till samtal med Irans utrikesministerium som då lät meddela att man misstänkte kopplingar till dådet och exiliranier bosatta i Danmark.
Gruppen säger att den inte har med dådet att göra. "

" Stödet för president Putin är nu det lägsta på flera år

DN FREDAG 2 NOVEMBER 2018

Moskva
President Vladimir Putins opinionssiffror är de lägsta på fem år. Stödet har dalat till 66 procent vilket är uselt för en regim som saknar konkurrens. – Jag gillar inte Putin. Det gör inte unga människor. Vi ser ju vad som pågår, hur han låter sina korrupta vänner råna vårt land, säger en 16-årig gymnasieelev till DN.

Jag träffar henns utanför metrostationen Universitet i sydvästra Moskva. I likhet med alla andra jag talar med vill hon inte säga vad hon heter och hon vill inte fotograferas.
På senare år har det blivit allt besvärligare att göra gatugallupar i Ryssland. Samtidigt har stödet för Putin fallit och atmosfären i samhället blivit alltmer pessimistisk. Det oberoende opinionsinstitutet Levada, som justitieministeriet gett stämpeln utländsk agent, har mätt Putins stöd ända sedan slutet av 1999.
Under de senaste 18 åren har stödet för Putin oftast legat mellan 70 och 80 procent. Som högst nådde det i juni 2015, då 89 procent av ryska folket sade sig gilla Putins politik. Det var efter annekteringen av Krim, då hela Ryssland surfade på en patriotisk våg.
I Levadas senaste mätning från oktober 2018 låg stödet på 66 procent. Det är den sämsta nivån Levada har mätt sedan november 2013, då den ryska ekonomin höll på att dyka och Putin ännu inte hade fattat beslutet att invadera Krim.
– Effekten från Krimannekteringen har nu planat ut. Men den största enskilda orsaken till att Putins opinionssiffror dyker är pensionsreformen, säger Aleksej Levinson, som leder avdelningen för sociokulturell forskning på opinionsinstitutet Levada.
I juni gick ryska regeringen ut med beskedet att pensionåldern i Ryssland höjs. Direkt därpå gjorde Putins opinionssiffror en djupdykning på nio procentenheter, från 79 till 70 procent. Därefter har de fortsatta falla, men verkar nu stabiliseras.
– I september var stödet 67 procent, i oktober 66. Det är ungefär samma nivå och visar att Putins opinionssiffror inte längre går neråt. Om de hålls på den här nivån är situationen under kontroll för Putins del, men jag tror inte att han är nöjd med situationen, säger Levinson.
Putin har ingen konkurrens i Ryssland, eftersom han inte tillåter fria val.
Varför folk är missnöjda med Putin kommer fram så fort jag går ut på gatan i mina hemkvarter i sydvästra Moskva. En sextonårig flicka som går sista året i gymnasiet säger att hennes mamma är sjuksköterska och hon vet att situationen inom hälsovården är urusel.
– Detsamma gäller utbildningen. Våra universitet blir bara sämre. Det enda sättet för Putin höja opinionssiffrorna är att göra sig av med sina korrupta vänner, men det kommer inte att ske. Han blev ju inte vald i hederliga val. Jag tror inte han har någon chans att bli lika populär som förr igen, säger Ksenija.
Utanför ett kafé står de två väninnorna Olga och Jelena och röker. Olga är teckningslärare på ett gymnasium och vill förbli anonym eftersom hon är statligt anställd.
– Min lön är så låg att det är rent oanständigt. Jag sparar på allt, vänder på varenda slant, säger hon.
Det stora problemet för den ryska medelklassen är att priserna ständigt ökar, samtidigt som realinkomsterna har gått ner ända sedan 2013.

Under det senaste året har ekonomin börjat växa igen, men det syns än så länge inte i människors vardag.
– I vår familj kan vi inte handla något annat i butiken än mat. Allt blir dyrare hela tiden – mat, bensin, gas och el, avgifterna höjs varje halvår. Det beror på utrikespolitiken och alla sanktioner som följer på den, säger Jelena som jobbar som frilansjournalist.
Hon slår ut med händerna.
– Under Putinregimen är det ingen som funderar på hur vi ska ta hand om våra äldre och barn. Ingen tänker på hur människor har det.
Maria Lipman, statsvetare och analytiker i Moskva, säger att de senaste siffrorna garanterat har väckt oro i Kreml.
– Från 2014 då Putin ledde annekteringen av Krim har hans opinionssiffror sällan legat under 80 procent. På fyra år! Den senaste siffran på 66 procent är ingen katastrof, men det är inte poängen. Det intressanta är trenden, och den går hela tiden neråt för Putin. Nu verkar siffrorna visserligen stabilisera sig, men det är inte som tidigare, då Putin kunde göra nästan vad som helst utan att det påverkade stödet för honom, säger Lipman.
Hon är just nu biträdande redaktör för tidningen Point and Counterpoint som ges ut av Institute for European, Russian and Eurasian Studies på George Washington-universitetet. Enligt Lipman är de ryska väljarnas budskap till Putin att han ska satsa på medborgarnas välbefinnande, i stället för på dyra utrikespolitiska projekt.
– Men pensionsreformen visar att Putin inte vågade göra de svåra besluten i tid. Den här sortens reformer borde ha gjorts medan tiderna var goda. Nu har man ingenting att erbjuda väljarna.
Tidigare har Putin ofta använt sig av utrikespolitiken för att stärka sin position inrikespolitiskt. Lipman har svårt att se vad han nu skulle kunna göra.
– Att hitta någonting som kan skapa samma eufori som annekteringen av Krim blir svårt. Just nu går det rykten om att Kreml skulle planera att knyta Belarus närmare till sig. Det är bara rykten, som ingen seriös källa bekräftar. Men även om det skedde skulle en motsvarande operation i Belarus aldrig ha samma effekt som Krim.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Rekordhöga förtroendesiffror i juni 2015
Vladimir Putin utsågs till tillförordnad premiärminister i Ryssland av Boris Jeltsin i augusti 1999.
Han lovade hårda tag i Tjetjenienkriget och i januari 2000 låg hans förtroendesiffror på 84 procent efter att han hade besökt de ryska trupperna i Tjetjenien. I mars 2000 vann han presidentvalet i första omgången med 53,4 procent.
Mellan 2005 och fram till den ekonomiska krisen 2008 växte Putins opinionssiffror stadigt. I september 2008 låg de på 88 procent. Därefter kom en långsam vågdal. I november 2013 var siffrorna rekordlåga, 61 procent.
Efter annektering av Krim i mars 2014 sköt de i höjden. Rekordet var 89 procent i juni 2015.
Efter att pensionsreformen lanserades i juni sjönk Putins opinissiffror för första gången sedan 2013 till under 70 procent.

Källa: Levada, Rysslands enda oberoende opinionsinstitut "

" Fasansfulla vittnesmål talar för sig själva

DN 2 NOVEMBER 2018

Kvinnor i Nordkorea utsätts så ofta för sexuellt våld att det blivit en del av vardagen. Männen som begår brotten är poliser, vakter, soldater, regeringstjänstemän och andra i maktställning. De riskerar i stort sett ingenting, enligt en rapport från Human Rights Watch.

Nordkorea saknar kontroll av maktmissbruk. Korruptionen flödar. De ekonomiska skillnaderna i samhället växer snabbt – allt bidrar till en jordmån för grava missförhållanden. Dessutom finns en traditionellt djup ojämlikhet mellan män och kvinnor och brist på utbildning och medvetande om sexuellt våld.
Det finns ingen att vända sig till.
År 2015 ledde det, enligt FN, till endast fem våldtäktsdomar i landet. Statistiken tog nordkoreanska myndigheter i stället till intäkt för hur mönstergillt nationen fungerar – men det är en illusion som den nya undersökningen krossar.
Så här berättar en drygt 20-årig före detta handelskvinna om sina erfarenheter i Nordkorea, innan hon flydde landet:
”Att ha sex med män som har makt över dig eller låta dem röra dig över hela kroppen är en nödvändighet för att överleva. Det föll mig aldrig in att jag kunde eller ville göra någonting åt det. Det var bara så som det var”.
Hon är en av 62 kvinnor som lämnat Nordkorea och som intervjuats i undersökningen. Hon sätter fingret på sin och många andra kvinnors utsatta position. I dag är det ofta kvinnan i det nordkoreanska hushållet som bidrar mest till familjens försörjning. Det började med att de hade lättare än sina män att smita från sina statliga anställningar och därför kunde bege sig till de privata marknaderna och ägna sig åt handel, som var en betydligt mer lukrativ syssla.
Marknaderna står ofta under kontroll av manliga tjänstemän, vakter och poliser som kräver mutor och tilltvingar sig sexuella tjänster.
Handelskvinnor som inte går med på att låta sig utnyttjas inser att de kan förlora större delen av familjens inkomst.
”Vakter och poliser på marknaden kunde be mig att följa med till ett tomt rum utanför marknaden. De ser på oss som leksaker. Vi är utlämnade åt männen”, säger en kvinna i 40-årsåldern i undersökningen.
Hon beskriver den psykologiska plågan:
”Ibland gråter du mitt i natten utan att förstå varför”.
Hennes man vet hur det går till på marknaden.
“Handlare som min fru måste acceptera att sexuellt tvång ingår som en del i marknadsplatsens sociala dynamik. Jag vet vad jag vet, men vi pratar aldrig om det”, säger han.

Torbjörn Petersson "

" Regeringen säger ja till fredssamtal – men offensiv kan trappa upp kriget

DN FREDAG 2 NOVEMBER 2018

Kommentar
Jemens regering välkomnar USA:s initiativ till fredssamtal. Samtidigt förbereder den Saudiledda koalition som stöder regeringen en offensiv mot den viktiga hamnstaden Hodeidah, något som kan trappa upp kriget.

Den jemenitiska regeringen är beredd att omedelbart påbörja samtal", heter det bland annat i det uttalande från Jemens regering som offentliggjordes på torsdagen.
Jemens så kallade internationellt erkända regering, ledd av president Abdrabbu Mansour Hadi, har sitt säte i Saudiarabiens huvudstad Riyad. Hadis regering svarade på det utspel som gjordes tidigare i veckan av USA:s försvarsminister Jim Mattis och utrikesministern Mike Pompeo, som vill se ett slut på fientligheterna i Jemen och fredssamtal inom 30 dagar.
Den andra huvudparten i kriget, huthirörelsen eller Ansar Allah ("Guds anhängare") som de kallar sig själva, har reagerat försiktigt positivt på fredsutspelet.
– Vi välkomnar alla steg i den riktningen, men just nu uppmanar vi särskilt västvärldens regeringar att arbeta för en vapenvila som kan främja fredssamtal utan diktat eller påtryckningar, säger huthiernas utrikespolitiske talesman Hisham Sharaf till nyhetsbyrån Reuters.
Samtidigt som USA försöker återuppväcka fredssamtalen om Jemen går utvecklingen på marken i det krigshärjade landet i en allt annat än fredlig riktning. Just nu rapporteras det om en massiv uppladdning kring den strategiskt belägna hamnstaden Hodeidah vid Rödahavskusten.
Cirka 30 000 pansar- och infanterisoldater från Jemens regeringsarmé och från Förenade Arabemiraten har dragits samman kring halvmiljonstaden, som hålls av de väpnade huthierna. Hodeidah har stor betydelse som inskeppningshamn för livsmedel, läkemedel och medicinsk utrustning till Jemens nödlidande befolkning.
Invasionshotet har hängt över Hodeidah i flera månader, men hittills har FN:s medlare Martin Grifftiths lyckats avvärja en fullskalig militär operation mot staden.
Om fartygstrafiken till Hodeidah stängs av kan antalet svälthotade människor i Jemen stiga från åtta till 18 miljoner människor, eller dryga två tredjedelar av landets sammanlagda befolkning. Till detta kommer de hundratusentals människor som riskerar att hamna i korselden mellan de anfallande regeringstrupperna och huthierna, som redan nu tvångsrekryterar civila.
Anledningen till att regeringen och deras starkaste uppbackare Saudiarabien vill inta Hodeidah är att de försöker åstadkomma en vändpunkt i kriget, som militärt präglas av dödläge och fastlåstna positioner.
Om Saudikoalitionen lyckas erövra Hodeidah från huthirörelsen ligger vägen öppen för en markoffensiv mot huvudstaden Sanaa, som även den hålls av huthierna.
Dilemmat är att en militär aktion i Hodeidah kommer att bidra till fortsatt upptrappning av inbördesstriderna. Huthierna är stridsvana efter att ha bekämpat olika fraktioner i Jemen i över 20 års tid, och de känner terrängen i området mycket väl.

Erik Ohlsson "

" Ledare: USA klarar inte att hantera Kina utan sina vänner

DN LÖRDAG 3 NOVEMBER 2018

Bara att någon slår en signal räddar inte säkert en relation. Tydligen har president Donald Trump talat i telefon med kollega Xi Jinping för första gången på länge. Men alldeles oavsett det pågående handelskriget mellan USA och Kina är utsikterna för djupare vänskap mellan länderna inte ljusa.

På kort sikt handlar en hel del om Trumps burdusa sätt och inkompetens. I grunden gäller det även Kinas växande styrka, kombinerad med en allt hårdare kommunistisk diktatur.
Kinas statskapitalistiska modell har varit framgångsrik alltsedan de första marknadsreformerna för 40 år sedan. Miljoner har lyfts ur fattigdom och tillväxten är fortfarande hög. Den internationella finanskrisen sänkte västvärlden medan Kina tågade vidare.
Över tid har kineserna skapat ett gigantiskt handelsöverskott gentemot USA, vilket enligt Trumps världsbild är ”orättvist”. Han har därför infört 10 procents tull på hälften av den kinesiska importen. Efter nyår ska den höjas till 25 procent och omfatta rubbet.
Tullar är inget smart medel för att rätta till obalanser. USA:s underskott beror på att landet konsumerar mer än det sparar. Men det finns också ett amerikanskt missnöje med Kina som det råder brett samförstånd kring: enorma statliga subventioner, stängsel runt den inhemska marknaden, stöld av patenträttigheter.
I början av oktober höll vicepresident Mike Pence ett uppmärksammat tal som fick åhörarna att tänka på ett nytt kallt krig. Men även EU håller med om kritiken mot Kina, i lägre tonläge.
Kina protesterar och hävdar att USA är ute efter att hålla tillbaka det Mittens rike som äntligen har börjat återta sin rättmätiga position i världen. Nationalismen är inte mindre i Peking än i Vita huset.
Det är viktigt att komma ihåg vilket slags Kina som yrkar på status som stormakt. Xi Jinping är kommunistregimens allt överskuggande ledare, ordförande för allt från partiet till de militära styrkorna. Med hjälp av en antikorruptionskampanj har han eliminerat rivaler på löpande band och koncentrerat alla spakar till sig själv.
Parallellt har repressionen i Kina nått monstruösa proportioner. Yttrandefriheten är död. Rättsväsendet är en partifilial. Polisstaten, stöttad av det senaste i högteknologisk övervakning, är överallt. Senaste året har en miljon uigurer spärrats in i provinsen Xinjiang för att lära sig älska kommunismen mer än islam.
Det fanns en tid när västvärlden hoppades att Kinas ekonomiska reformer skulle följas av politiska. Medelklassens krav på delaktighet skulle få förtrycket att vika för öppnare strukturer. Motsatsen har skett. Och Xi är den som har låtit staten dominera ekonomin alltmer. Väldiga satsningar görs på spetsteknik och artificiell intelligens. Nya sidenvägen till sjöss och lands ska sprida Kinas inflytande till hela Asien och vidare västerut. Kinesiska investeringar utomlands har inte sällan illa dolda säkerhetspolitiska syften.
För ett år sedan inskärpte Xi på partikongressen att Kina skulle bli en global makt. Däri ingår ambitioner att inskränka friheten långt utanför landets gränser.
De svällande ekonomiska musklerna har gett utrymme för en kraftig militär expansion. När bnp ökar med 10 procent kan försvarsutgifterna också göra det. Kina betraktar Öst- och Sydkinesiska havet som insjöar, där grannländer och fartygstrafik ska underkasta sig Pekings vilja. Anspråk görs på Taiwan och japanska öar. Klipprev byggs om till militärbaser.

Det finns en stor skillnad mot kalla kriget: Sovjet var aldrig en integrerad del av världsekonomin. Kina spelar en avgörande roll globalt och är sammanlänkat med USA. Ett mått av ömsesidigt erkännande behövs. Handelskrig innebär risker för värre konflikter. Samtidigt har USA rätt att hävda respekt för internationella regler. Det skulle underlätta om Trump själv höll sig till dem, men det finns inget likhetstecken mellan USA och Trump. Barack Obamas goda idé med frihandelsavtalet TPP var att sätta en standard som Kina gärna fick ansluta sig till. Trump började sin presidentbana med att gå ur. Kineserna har svårt att hantera Trumps nycker, men slumpen kommer inte att betvinga Peking i längden.
USA:s försvarsallians med Japan och Sydkorea har varit bra för Östasiens stabilitet. Andra länder i regionen förväntar sig också amerikanskt ledarskap. USA, åtminstone utan Trump, har betydligt fler vänner än Kina. Att ge sig på EU och Japan med ståltullar, i stället för att gemensamt bekämpa kinesiskt lurendrejeri, är enfaldigt.
Både USA och Kina behöver också inse att de har gemensamma intressen, i allt från Nordkorea till klimatfrågor. Trump och Xi ska träffas vid G20-mötet i slutet av november, och länderna måste hitta sätt att umgås. Världsekonomin likaväl som den globala freden är beroende av det.

DN 3/11 2018 "

" Attityden till motståndarna allt mer hätsk i amerikansk politik

DN LÖRDAG 3 NOVEMBER 2018

Polariseringen i USA har inte varit så här stor sedan 1850-talet. Nya undersökningar bekräftar att partilinjerna blir allt skarpare. Allra starkast är motviljan mot motståndarlägret. Den negativa stämningen får betydelse i mellanårsvalet den 6 november, menar forskare.

De två stora partierna i USA blir allt mer homogena, både i synen på sakfrågor och i sin sammansättning. Republikanerna utgörs i dag till största delen av vita väljare, de bor ofta i glesbygden, allt oftare har de lägre utbildning. Demokraterna utgörs av högutbildade vita väljare, och minoriteter, företrädesvis i storstadsområden. En växande andel kvinnor röstar demokratiskt.
Deras anhängare tycker allt sämre om varandra: 1994 uppgav 16 procent av Demokraternas väljare att de hade en mycket negativ syn på republikaner; i år var siffran 43 procent, enligt en undersökning från det ansedda analysinstitutet Pew Research. Bland republikaner hade 17 procent en mycket negativ syn på Demokraterna, i år 45 procent.
Ungefär 85 procent av väljarna har en negativ eller mycket negativ syn på det andra partiet; en ökning med runt 25 procentenheter sedan 1994.
Motviljan har förstärkts under flera år. I dag anser mer än fyra av tio väljare att det andra partiet utgör en faktisk fara för landet, och inför mellanårsvalen dominerar det negativa kampanjandet.

– Hur kan man tro på kompromiss i ett tvåpartisystem som vårt, om man ser det andra partiet som ett hot mot nationens väl? säger Bruce Stokes, enhetschef vid Pew, på besök i Stockholm.
Identiteten med det egna partiet är nu så stark att den jämförs med ett stamtänkande.
– Förr växte man upp och bildade sig en uppfattning i olika frågor, och sökte efter ett parti som passade. Nu är det tvärtom: man ansluter sig till ett av partierna, och antar alla dess åsikter, säger Bruce Stokes.
Republikanerna står för lejonparten av vandringen mot ytterkanten, men bland demokratiska väljare syns i en ny mätning av Pew en allt större förväntan på att deras kongressledamöter ska hålla på principerna – och inte samarbeta. För ett år sedan tyckte 69 procent av demokratiska väljare att kompromiss var eftersträvansvärt, nu bara 46 procent.
Ingenting tyder alltså på att det rådande dödläget skulle minska. Polariseringen förstärks ytterligare av president Donald Trump, som delar befolkningen itu.
Men trenden har djupa rötter.
Under inbördeskriget var USA:s kongress, föga förvånande, mycket polariserad mellan republikaner och demokrater. När kriget tog slut år 1865 ökade samarbetsviljan mellan partierna successivt, för att nå sin topp under depressionen och andra världskriget – kriser som enade landets politiker.
På 1970-talet började polariseringen öka igen, för att ta fart i mitten av 1990-talet. I dag är samarbete över partigränsen i kongressen sällsynt.
– Jag är orolig för att polariseringen börjar gå så långt att den inte går att reparera, utan får långtgående konsekvenser för hur USA alls ska kunna styras, säger Nolan McCarty, professor i statsvetenskap vid Princetonuniversitetet och en av USA:s främsta forskare i ämnet.
Han vill inte gå så långt som att tala om våldsamheter, men andra menar att det kan leda dit: 2007 skrev journalisten Ronald Brownstein en bok med titeln ”Det andra inbördeskriget. Hur extrem partianda har paralyserat Washington och polariserat USA”, där han argumenterar för att polariseringen inte har varit så stark sedan 1850-talet, och att man bör bära i minnet vad som då följde.
Nolan McCartys och hans kollegors forskning visar att polariseringen har ett nära samband med ökande ekonomisk ojämlikhet. Fattiga röstar i lägre grad än välbeställda, och deras intressen tas sämre till vara av förtroendevalda. Samtidigt bekostar en allt mindre grupp i USA en allt större del av de politiska kampanjerna. Också ökad invandring förstärker polariseringen.
Inga entydiga bevis finns däremot för att sociala medier och filterbubblor förstärker extrema åsikter, enligt Nolan McCarty, som hellre betonar en annan medial förändring:
– Kongressledamöter från områden där lokala medier aktivt granskar nationell politik kompromissar mer. Men sådana områden blir allt färre i takt med att lokala tidningar försämras eller försvinner helt.
Han säger också att den ensidiga nyhetskonsumtionen delvis är en myt.
– Konservativa väljare sägs ofta titta enbart på Fox, vänsterväljarna på Msnbc. Det är också vad de själva uppger i undersökningar. Men ser man till faktiska tittarsiffror är det inte hela sanningen: också höger-väljarna tittar på Msnbc, och de liberala på Fox – fast mest för att veta hur fienden formulerar sig.
Det ökar inte förståelsen för motsidan det minsta, snarare tvärtom.
Vad skulle kunna överbrygga eller motverka ytterligheterna? Ingen vet. Den enande effekt som 1930- och 1940-talens kriser hade uteblev under finanskrisen 2008. Polariseringen hade då gått så långt att skilda grupper drog olika slutsatser av vad som hände:
– Demokraterna såg orsaken till krisen i en för slapp reglering av finanssektorn. Republikanerna sade att den berodde på statlig

inblandning och på lånemarknaden. De hade förstås helt olika syn på lösningarna, säger Nolan McCarty.
Möjligen kan politiska samarbeten födas lokalt, när de är obefintliga på nationell nivå. Delstaterna har på många håll redan valt egna vägar i frågor som klimat och arbetsrätt.
– Absolut, det finns en del som tyder på att det kan bli så, men samtidigt finns i flera delstater precis samma spänningar som på nationell nivå, säger Bruce Stokes vid Pew.
I många andra delstater dominerar det ena partiet totalt.
– Delstaterna kommer i framtiden troligen att bli allt mer olika, och var man bor får allt större betydelse för hur man styrs.

Sanna Torén Björling "

"Fakta. Polariseringen bland demokrater och republikaner

Demokraters och republikaners syn skiljer sig åt i ett flertal frågor, också i hur stor vikt de tillmäter olika frågor. Båda partiers sympatisörer anser att utnämningar till Högsta domstolen och vapenfrågan är mycket viktiga.
Också i synen på USA och omvärlden är skiljelinjerna starka. 36 procent av de republikanska väljarna anser att USA bör ta hänsyn till sina allierades intressen; medan 74 procent av Demokraternas väljare tycker det.
20 procent av amerikanska väljare anser att republikaner och demokrater i de flesta fall har skilda åsikter i många frågor, men samsyn i vad som är grundläggande fakta.
78 procent anser att flertalet republikaner och demokrater däremot inte delar uppfattning ens om vad som är grundläggande fakta. DN "

”Djup ekonomisk kris om Italien tvingas lämna euron”

DN LÖRDAG 3 NOVEMBER 2018

Eurokrisens spöke har vaknat. Italiens ekonomi skakar och ordkriget mellan Rom och Bryssel trappas upp. – Om Italien lämnar euron skulle det leda till en ekonomisk katastrof, säger Ashoka Mody, gästprofessor vid Princetonuniversitetet och tidigare chef inom IMF.

Inom dramaturgisk teori säger man ”point of no return” om det som ofta är ett sista vägval i berättelsen. När ögonblicket är förbi måste huvudpersonen löpa linan ut. Efteråt finns ingen återvändo.
Ungefär så gick också tankarna kring euron när idén föddes. Valutasamarbetet skulle knyta ihop Europa en gång för alla och fungera som motor fram till fredsprojektets klimax. Men i stället blev projektet ett helt eget drama. Eller en tragedi, som den förra IMF-toppen och Princetonprofessorn Ashoka Mody hävdar i sin nya bok ”Eurotragedy”.
– Alla inblandade förstod från början att den europeiska valutan inte kunde fungera utan en fördjupad politisk union. Men det skedde aldrig. Man har inte kunnat bygga legitimitet kring projektet och nu försöker man lösa politiska problem med tekniska finesser. Det går inte, säger han.
Italien har blivit kontinentens nya krishärd. Här är bnp per capita – ekonomins samlade produktionsvärde delat på befolkningsstorleken – lägre än den var när euron infördes för 19 år sedan. Arbetslösheten ligger fast, över 10 procent.

Bland unga är chanserna till sysselsättning ännu dystrare. Ekonomins återhämtning efter den stora krisen är över huvud taget inte mycket att fira. Många av bankerna är i uselt skick. Statsskulden är 130 procent av bnp. Till råga på det stiger nu räntorna och landet står inför en ny recession.
Ashoka Mody, som bland annat ledde IMF:s mission till Irland under eurokrisen, pekar på bristerna i det gemensamma valutaprojektet.
– Problemen med ekonomisk stagnation och växande populism finns visserligen överallt i Väst. Men valutan förstärker den negativa utvecklingen i Europa.
Euron är i praktiken ett nätverk av ekonomier med fasta växelkurser gentemot varandra. Sådana system, påpekar Mody, upplever ofta långa perioder av lugn.
– Men i kristider fungerar de förskräckligt dåligt, säger han.
Detta argument känns igen bland annat från den svenska folkomröstningen om EMU-medlemskapet. En ekonomi med egen, flytande valuta och självständig räntepolitik har goda stötfångare. De skyddar mot mindre smällar och större krockar i världsekonomin.
Det som är nyare i kritiken är att de uppvägande fördelarna i projektet inte har materialiserats. Ashoka Mody hävdar att tysk industri har knutits närmare till ekonomier som den polska mycket mer än till den italienska. Trots att Polen har kvar sin zloty.
Den ekonomiska integrationen inom euroområdet har helt enkelt blivit en besvikelse. Förr talade man om konvergens, en sammanväxning. Snarast ses nu tendenser till ett växande gap mellan nord och syd. Mody påpekar att ekonomer redan på 1970-talet anade att det kunde bli så.
– Sydeuropa har berövats möjligheterna till ekonomisk tillväxt, de är fast i stagnationen. Det har lett till att Italien blivit en krutdurk.
Ännu dystrare är hans bedömning av de politiska konsekvenserna. Andreas Kluth, chefredaktör på tyska Handelsblatt Global, skrev i somras att euron var tänkt att ena européerna, men ”i stället splittrar alltmer”.
Ashoka Mody varnar för samma sak: Stigande förbittring mellan länderna och mot eliterna, som är fast i en spagat.
Insatserna höjs nu i den hårda dragkamp som har uppstått mellan Rom och Bryssel. Konflikten gäller den nya regeringens budget, som medför ett större underskott i statsfinanserna. Det går på tvärs mot direktiven från EU-kommissionen.
– Debatten har blivit personlig, och båda sidor bråkar för sakens skull. Argumenten handlar inte om vad som är vettig ekonomisk politik.
Läget skulle bli riktigt farligt, säger Ashoka Mody, om även Europeiska centralbanken, ECB, skulle börja försöka sätta press på Italiens regering.
– Jag tror inte att folk har tänkt igenom vad som skulle hända ifall Italien knuffades utför stupet. Om landet lämnade euron skulle det leda till en djup finanskris, förmodligen värre än Lehmankraschen.

Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Fakta. Ashoka Mody

Född: 1956 i Indien.
Utbildning: Doktorsexamen i nationalekonomi från Bostonuniversitetet. Gästprofessor på Princetonuniversitetet.
Karriär: Inom Världsbanken och Internationella valutafonden, IMF, där han haft ansvar för flera europeiska länder och inte minst Irlands krisprogram.
Aktuell med: Boken ”Eurotragedy. A drama in nine acts”.

Fakta. Vad är en ”doom loop”?

Begreppet doom loop, undergångsspiralen, är viktigt i den ekonomiska debatten kring euron. Det är vad alla bedömare har i bakhuvudet när de följer räntorna på italienska statsobligationer och bankernas aktiekurser.
Dynamiken kan bli självförstärkande. När räntorna på statsobligationer stiger uppstår förluster inom banksystemet. Bankerna försvagas, vilket ökar risken för att staten måste gå in med räddningspaket, vilket i sin tur ökar risken för statsbankrutt, vilket får räntorna att stiga ännu mer.
”I grunden är det en situation då en svag ekonomi förstärks av sig själv och inte längre går att kontrollera. Italien står på kanten till undergångsspiralen”, säger Ashoka Mody. "

" Börsglädje i Asien efter Xis och Trumps telefonsamtal

DN LÖRDAG 3 NOVEMBER 2018

Ett telefonsamtal mellan USA:s president Donald Trump och Kinas president Xi Jinping – det första öppet redovisade på ett halvår – har ökat förhoppningarna om att handelskriget mellan länderna kan få en lösning.

Enligt den statliga kinesiska nyhetsbyrån talade Xi och Trump om handelsförbindelserna, situationen på Koreahalvön och kom överens om att träffas under G20-mötet i Argentina i slutet av november.
Trumps initiativ till dialog välkomnades i Peking.
Det är mycket viktigt att statscheferna i USA och Kina fortsätter med en tät och direkt kommunikation, skrev nyhetsbyrån och refererade till Trumps goda intentioner.
“Trump sa att han och Xi ska hålla kontakten med varandra. Trump sa också att han lägger stor vikt vid en god relation till Xi och ville, via Xi, sända sina bästa hälsningar till det kinesiska folket”.
Det är sådana fraser som statskontrollerade kinesiska medier gärna återger. Men formuleringarna visar också att Trump fått råd om hur han ska kommunicera med Kina för att minska spänningarna.
Vad som slutligen blir resultatet av telefonsamtalet, som ägde rum i torsdags, är högst oklart. Men enligt nyhetsbyrån Bloomberg är det Donald Trumps vilja att nå en överenskommelse med Kina vid G20-mötet. Han har därför bett tjänstemän att börja skissa på förutsättningarna, rapporterade nyhetsbyrån och hänvisade till fyra personer med insyn i frågorna. Detta tillbakavisades dock senare av Larry Kudlow, Vita husets ekonomiske rådgivare.

Trump har bjudit in den kinesiske presidenten till en middag den 1 december i Buenos Aires efter G20-mötet och ledningen i Peking har preliminärt tackat ja, rapporterar Hongkongtidningen South China Morning Post.
Efter telefonsamtalet med Xi beskrev den amerikanske presidenten dialogen som "lång och mycket bra" och på Twitter konstaterade han att diskussionerna om handelsfrågorna rör sig fint framåt.
Nyheten ledde till ett språng uppåt för kurserna på börserna i Asien. Generalindex på Hongkongbörsen steg med cirka fyra procent, den största enskilda ökningen på tre år. På Shanghaibörsen gick kurserna upp med nästan tre procent.
Den förnyade kontakten mellan ledarna är en förutsättning för att lösa handelskriget.
Ändå finns det anledning att ta nyheten om samtalet med en nypa salt. Det här var den exakt rätta tidpunkten för Donald Trump att lägga ut en fredstrevare för att skapa börsglädje inför mellanårsvalen i USA på tisdag.

Torbjörn Petersson "

" Här kämpar väljarna för att kunna rösta

DN SÖNDAG 4 NOVEMBER 2018

USA laddar inför mellanårsvalet på tisdag och förtidsröstningen är redan i gång. Men i Södern pågår samtidigt en kamp om röstlagarna. I delstaten Georgia har mer än en miljon väljare nekats att rösta sedan 2012.

– Mina föräldrar upplevde röstdiskriminering som var betydligt värre. De kunde få sparken från jobbet om de röstade. I dag är metoderna mer subtila, säger Richard Rose som kämpar för svartas rättigheter.
Metropolen Atlanta är amerikanska Söderns största stad. I hjärtat av staden löper Martin Luther King Jr Boulevard, som skär rakt igenom stadskärnan.
Det står 2018 i kalendern, men för många svarta invånare i Georgia känns det som 1950-talets segregationstid igen i Södern. Då var det oerhört krångligt, och i en del fall livsfarligt, för svarta invånare att försöka rösta. Nu känner många människorättsgrupper och svarta aktivister att de gamla metoderna för att diskriminera svarta väljare är på väg tillbaka.
– Vi ägnar ungefär 70 procent av hela vår verksamhet åt att säkra grundläggande rösträttigheter. Nu de sista veckorna inför valet är det 100 procent, säger Richard Rose, direktör för NAACP, en anrik organisation för svarta amerikaners rättigheter.
Han är en luttrad man som ägnat större delen av sitt yrkesliv åt att slåss för samma enkla sak: att garantera att svarta i den amerikanska södern ska kunna rösta utan att trakasseras, hotas med våld, eller stoppas av byråkratiska trösklar.
Rose sitter på NAACP:s högkvarter i södra Atlanta, ett område där nio av tio invånare är svarta. Omkring honom på kontoret hänger

banderoller och affischer som ställer krav som verkar lika ödmjuka som svåra att uppfylla: Ge oss rätten att rösta.
– Jag växte upp utanför Memphis, Tennessee och mitt första minne av segregation var när jag ville gå på zoo och mamma sade att vi måste vänta till torsdagar, för det var bara då som svarta fick gå dit. Så jag bestämde mig tidigt i livet för att arbeta för att stoppa den typen av diskriminering, säger Richard Rose.
På 1960-talet tågade NAACP tillsammans med miljontals svarta amerikaner och medborgarrättsrörelsens sympatisörer genom den amerikanska Södern, med plakat där det stod ”Låt vårt folk rösta”.
När presidenten Lyndon B Johnson skrev under medborgarrättslagarna 1965 trodde många att kampen var över. Men nu menar svarta aktivister i Södern att segregationstidens värsta metoder för att hindra folk från att rösta är tillbaka.

○ ○ ○

I slutspurten inför det viktiga mellanårsvalet i USA den 6 november säger nästan alla vi träffar i Georgia att det pågår ett krig om rösträtten här i amerikanska Södern.
I Georgia har mer än en miljon potentiella väljare nekats att rösta sedan 2012. Ofta på grund av byråkratiska detaljer, som att ett bindestreck saknades i ett namn, eller att en adressändring kom en dag för sent.
Drygt 200 vallokaler har samtidigt stängts runt om i delstaten, mestadels i svarta och latinamerikanska områden. Ofta används ifrågasatta skäl för att stänga vallokaler, som att de inte har tillräckligt högt valdeltagande eller att de inte är anpassade för rörelsehindrade.
I flera fall tycks svarta väljare ha utsatts för trakasserier och hot. En buss med pensionärer från ett svart område som gjorde en samordnad resa för att registrera sig för att rösta stoppades nyligen av lokal polis som bad dem kliva ur bussen och återvända hem.
Republikanerna som har styrt Georgia i många år anklagas för att försöka hindra svarta och etniska minoriteter från att rösta. Väljarstödet bland svarta för Demokraterna är ungefär 90 procent.
Republikanerna hävdar i sin tur att de kontroversiella nya röstlagarna är vad som krävs för att stoppa valfusk och garantera röstsystemets integritet.
Kampen om rösträtten har fått särskilt fokus på grund av det viktiga guvernörsvalet i delstaten. På ena sidan står republikanen Brian Kemp, som nu är administrativ chef under guvernören för Georgia och den som därmed har makten att ändra röstlagar i delstaten.
På andra sidan står demokraten Stacey Abrams som kan bli historisk om hon vinner: som första svarta kvinnan i USA att styra en delstat. Det skulle även signalera ett skifte i den amerikanska Söderns politiska dynamik: Georgia har länge tillhört republikanernas säkraste hemmaplan, men är numera en så kallad swing state, där presidentval kan avgöras. Den amerikanska Södern håller på att förändras och de två partierna som slåss om den politiska makten här bemöter det på olika sätt.
På Stacey Abrams kampanjevenemang i södra Atlanta är det hög energi. Det börjar med att en dansgrupp med unga svarta skolelever gör en synkroniserad dansuppvisning till en hiphoplåt som spelats in specifikt för kampanjen. Den lunkande rytm och de tjutande sirener som särskiljer Atlantas rapmusik ackompanjeras av refrängen: “Vote for Stacey, not that other bro”.
Abrams anländer i en illröd kavaj, greppar tag i mikrofonen, går ner från scenen och ut bland publiken, som snabbt rycks med av hennes kampanjbudskap. De börjar nicka och humma instämmande. Hon mässar om sjukvård för alla Georgias invånare, om radikala förändringar av fängelsesystemet och inte minst om rösträtten, som enligt Abrams hotas.

Abrams är en uppstickare som överraskande vann i primärvalet mot en mer välkänd demokrat, med stöd av partiets etablissemang. Hennes kampanj drivs av övertygelsen att svarta väljare i Georgia kan ge Demokraterna ett oåterkalleligt övertag – om man bara lyckas få dem att komma ut och rösta. Därför har Abrams ägnat sitt yrkesliv åt att just försöka expandera rösträtten och göra det lättare att rösta, bland annat genom att bidra till initiativet New Georgia project, som de senaste åren registrerat 300 000 svarta väljare. De kan nu rösta för första gången i Georgia.

Enligt Abrams kampanj är det just det som oroar konkurrenten Brian Kemp och republikanerna. Så eskalerar kriget om rösträtten.

○ ○ ○

Valdeltagandet i USA är lågt. I presidentval röstar ungefär 6 av 10 röstberättigade. I de så kallade mellanårsvalen, där USA röstar om kongressen och regeringarna på delstatsnivå vartannat år, är det ofta bara en tredjedel som röstar. I det senaste mellanårsvalet, 2014, var valdeltagandet 34 procent.

Det innebär att dessa val ofta handlar om att helt enkelt få den egna väljarkåren att pallra sig ut och rösta. Att sänka eller höja tröskeln för att få folk att rösta blir därmed direkt avgörande för valutgången. Det kan gå till så att man med små och subtila medel underlättar röstandet för boende i vissa geografiska områden eller för vissa väljargrupper, medan det blir svårare för invånarna i andra områden och i andra väljargrupper. Vallokaler stängs i vissa områden och läggs ner i andra, det uppförs nya krav på en viss sorts id-kort för att rösta, förtidsröstandet kortas ner, trösklarna för fängelsedömda att återfå rösträtten blir högre. Det är en mörk politisk konst som kan avgöra val.

Det låga valdeltagandet i USA förklaras ofta med att medborgarna inte bryr sig om politik, att Washington ligger långt bort och att människor blivit cyniska och apatiska. Men det står i kontrast till det oerhörda engagemang som blir tydligt över hela USA inför varje val.

Många statsvetare och experter på röstlagarna i USA menar att det låga valdeltagandet till viss del kan förklaras av att det är så svårt att komma fram till valurnan. Valdagen i USA är, till skillnad från i exempelvis Sverige, inte på en helgdag utan på en tisdag. Och många har svårt att hinna till vallokalen när de jobbar. Alla väljare måste dessutom registrera sig i god tid i förväg, en process som ofta kan förvandlas till en byråkratisk djungel, i synnerhet för den som nyligen flyttat eller tidigare dömts för brott.

○ ○ ○

Martin Luther King Jr Boulevard, gatan i Atlanta, har fått sitt namn efter mannen som mer än någon annan person i amerikansk historia förknippas med det ödmjuka kravet att svarta ska behandlas med samma värdighet som vita i USA.

Ironiskt nog är det nu den aveny som åtskiljer det vita Atlanta från det svarta Atlanta. I den södra delen av staden är nio av tio invånare svarta. Det var där vi träffade Richard Rose, som kämpar mot diskriminering av svarta väljare.

I norra Atlanta ligger Buckhead, som här i Georgia kallas Söderns Beverly Hills. Det är ett område av böljande kullar med välklippta gräsmattor och vitmålade herrgårdar med rymliga verandor. Här ligger kampanjhögkvarteret för Brian Kemp, som är republikanernas kandidat för att bli guvernör.

Inne på högkvarteret råder frenetisk aktivitet i slutspurten inför valet. En samling volontärer klistrar kuvert, ringer potentiella väljare och påminner om att valdagen närmar sig. De sätter ihop paket med flygblad och kampanjmaterial om Kemp för dörrknackningskampanjer i området. Men de talar ogärna om den kontroversiella frågan om rösträtten. En kampanjstrateg, som ber om anonymitet, suckar när han blir tillfrågad om kontroverserna kring delstatens röstlagar.

– Ärligt talat så tycker jag att demokraterna överdriver. De hade kunnat undvika det här om de sett till att väljarna skickade in

ordentliga blanketter och inte slarvat så mycket. Jag tror att de medvetet lyfter den här frågan för att mobilisera väljare och sprida ilska mot republikanerna, säger strategen.
Experter på amerikanska Söderns snåriga politiska terräng menar däremot att Kemps kontroversiella röstlagar kan avgöra valet. EJ Dionne Jr, en veteran bland Washingtons politiska analytiker och författare till ett dussintal böcker om amerikansk politik, tillbringar veckan inför mellanårsvalet med att resa runt i amerikanska Södern och granska just kriget om rösträtten.
– Det ser ut att bli väldigt jämnt och då kan ett par tusen röster här och där ha stor betydelse, säger han.
○ ○ ○
Donald Trump upprepar ofta sitt påstående om att tre miljoner papperslösa röstade på Hillary Clinton i presidentvalet. Det finns inget som styrker hans konstaterande, men myten om den papperslösa väljaren har etablerat sig som en vedertagen sanning bland många inflytelserika konservativa medier. Tidskriften National Review hävdar i en färsk artikel att det är papperslösa invandrare som förklarar Demokraternas övertag i opinionsläget inför mellanårsvalet.
Bilden av ett röstsystem präglat av valfusk, slarv och ogiltiga väljare är nu utbredd bland konservativa väljare. Det är få som ifrågasätter de politiker som förespråkar hårdare regler och högre trösklar för röstandet. Republikanen Brian Kemp förklarar exempelvis den höga andelen svarta väljare som nekats att rösta med att det är organisationer som arbetar för deras sak som är själva orsaken. De har varit ovanligt slarviga med blanketter, hävdar han.
– Är det verkligen för mycket begärt att man ska registrera sig i förväg om man ska rösta?
Det säger Hans von Spakovsky på den konservativa tankesmedjan Heritage foundation. Han anser att Demokraternas attacker är orättvisa. Tillsammans med en rad inflytelserika konservativa aktivister driver han ett opinionskrig för hårdare röstlagar. Argumentet är att det motverkar valfusk och ogiltiga röster.
– Det finns inga bevis för att det skulle öka valdeltagandet om det blev enklare att registrera sig, säger han. Statistiken från presidentvalet 2008 visar att individer som inte röstade sällan nämnde att det var krångel med processen som var orsaken. Det handlade snarare om att de inte var intresserade av politik.
○ ○ ○
Nse Ufot driver New Georgia project, en organisation som arbetar för att göra det lättare att rösta i delstaten. Hon har inte mycket tålamod för Republikanernas argument.
– Vårt argument är baserat på forskning och fakta. Deras argument är baserat på skitsnack.
Hennes organisation har registrerat 300 000 nya väljare i delstaten sedan 2014. De fokuserar framför allt på svarta collegeungdomar, samt på den svarta landsbygden, där metoderna för diskriminering av svarta väljare ofta är värst. Hon ser slaget om rösträtten här som en del i en större, landsomfattande berättelse om ett USA i förändring.
– Georgia håller på att förändras radikalt demografiskt. Om ungefär fem, sex år kommer vita att vara i minoritet här, det blir första delstaten i Södern där det händer. Vår organisation tycker att det är rimligt att våra politiska ämbeten ska spegla hur befolkningen ut. Republikanerna hanterar däremot den utvecklingen genom att streta emot och stänga vallokaler i områden där det bor etniska minoriteter och försöka slänga ut svarta från röstlistorna, säger hon.
Det är oftast värst på den svarta landsbygden, som i södra Georgia.
– I Hancock county (sydost om Atlanta) var det två vita sheriffer som gick runt i ett svart område och bankade på dörren till alla hushåll som hade registrerade väljare. Om husägarna inte öppnade dörren så ströks de från röstlistan. Det låter som 1950-talet men det händer nu, säger Nse Ufot.

○ ○ ○
Sedan USA grundades med löftet om att alla människor är lika mycket värda har kampen för rösträtt varit konstant. Kvinnor fick formellt rösträtt 1920. Svarta fick i praktiken inte rösträtt i hela USA förrän 1965, då president Lyndon B Johnson skrev under Voting rights act, som förbjöd diskriminering mot svarta i röstprocesserna i amerikanska Södern.
Fram till dess hade många delstater i Södern systematiskt diskriminerat svarta väljare genom att stänga vallokaler i svarta områden, kräva särskilda avgifter av svarta väljare eller trakassera och hota de som försökte rösta.
När vi träffar Richard Rose, direktören för organisationen NAACP, har han precis varit på besök i Gwinnett county, på Georgias landsbygd. Där har var femte svart väljare strukits från röstlistorna, delstatens register för röstberättigade, på grund av teknikaliteter. Bara 2 procent av vita väljare ströks av samma orsaker.
Richard Rose tar ned ett blekt porträtt från väggen för att visa upp en av sina föregångare på posten, Jondelle Johnson. Hon var direktör för organisationen på 1970-talet.
Det var en tid när kampen för svartas rösträtt tycktes vara över. Richard Roses perspektiv spänner över många decennier.
– Mina föräldrar upplevde röstdiskriminering som var betydligt värre. De kunde få sparken från jobbet om de röstade. De kunde slängas i fängelse. I dag är metoderna mer subtila, säger han.

Martin Gelin "

"Fakta.
Georgia
Delstat i amerikanska Södern med 10,5 miljoner invånare, varav mer än hälften bor i storstadsområdet Atlanta.
Knutpunkt under slaveriet och inbördeskriget. Boken och filmen "Borta med vinden", en nostalgisk skildring av livet för vita i Södern innan slaveriet avskaffades, utspelas här. Martin Luther King Jr växte upp i Atlanta.
Representeras i kongressen av tio republikaner och fyra demokrater i representanthuset, samt två republikanska senatorer. Har röstat för republikanska presidentkandidater sedan 1996. I takt med att befolkningen förändrats här, med fler välutbildade vita familjer och etniska minoriteter, har delstaten blivit mindre konservativ.
Guvernörsvalet
Den 6 november röstar Georgia om vem som ska bli delstatens nästa guvernör, det högsta ämbetet i delstatsregeringen.
Republikanen Brian Kemp har ställt sig nära Donald Trump ideologiskt och retoriskt. Som administrativ chef för delstaten Georgia har han även genomfört en rad kontroversiella förändringar av röstlagarna.
Demokraten Stacey Abrams är en uppstickare som överraskade många genom att besegra det demokratiska partietablissemangets kandidat i primärvalet. Hon har tidigare varit delaktig i organisationen New Georgia project, som försöker få fler svarta och etniska minoriteter att registrera sig för att rösta i delstaten. Vinner Abrams valet på tisdag blir hon den första svarta kvinnan i USA:s historia att leda en delstat.

Fakta. NAACP

En av USA:s äldsta organisationer för svarta amerikaners rättigheter. Namnet står för The National association for the advancement of colored people. Grundades 1909 i New York av bland annat författaren och medborgarrättskämpen W E B Du Bois och Mary White Ovington, som även stred för kvinnors rösträtt.

" Gerrymandering – så ritas gränser om för att gynna det egna partiet

DN SÖNDAG 4 NOVEMBER 2018

Gerrymandering är en politisk metod där delstatsregeringar i USA ritar om valdistrikt geografiskt så att det gynnar det egna partiet. Delstatsregeringarna har makt att bestämma vilka geografiska områden som ska rymmas inom ett valdistrikt, och kan därmed anpassa gränserna så att det ryms fler hushåll i bostadsområden där många röstar på det egna partiet.

Att metoden blivit vanlig i just USA beror bland annat på att valen avgörs i så kallade majoritetsval i enmansvalkretsar – vilket betyder att en kandidat som får en majoritet vinner platsen oavsett om han eller hon har 51 procent av väljarna bakom sig eller 90 procent.
Metoden anses vara oetisk och kan vara olaglig om den diskriminerar exempelvis etniska minoriteter.
Namnet gerrymandering lär ha kommit från ett lokalt val i Massachussetts 1812, där kandidaten Elbridge Gerry ritade om gränserna för själva delstaten så att det gynnade honom politiskt.
För Republikanerna är det i dag betydligt lättare att ägna sig åt gerrymandering, eftersom Demokraternas väljare är koncentrerade i tätorter och storstadsområden, medan Republikanerna har fler väljare utspridda på landsbygden.
I delstaten Ohio vann Republikanerna exempelvis 52 procent av rösterna i kongressvalet 2012, men fick 75 procent av platserna till kongressen, på grund av effektiv gerrymandering. Historiskt sett har dock Demokraterna och Republikanerna varit lika aggressiva när det gäller gerrymandering. Ett av de mest extrema fallen av gerrymandering är Marylands tredje distrikt, där Demokraterna skapat ett distrikt som ser ut som en abstrakt konstmålning.
Kritiken mot gerrymandering har tilltagit de senaste åren, i takt med bredare folkliga protester mot ett politiskt system som inte representerar folkviljan. I flera delstater har Demokraterna självmant lagstiftat mot gerrymandering eller låtit en politiskt neutral kommitté rita om valdistrikten. I flera rättsfall har delstatsregeringar även straffats för att det avslöjats att de ritat om valdistrikt så att de geografiskt diskriminerar etniska minoriteter.

Martin Gelin "

"Så dog krigarkungen Karl XII – efter 300 år har gåtan en lösning

DN SÖNDAG 4 NOVEMBER 2018

Snart har det gått 300 år sedan Karl XII dog vid fästningen Fredriksten i Norge. Det är hög tid att avskriva tanken på att han blev skjuten med en kulknapp. En ledtråd till vad som verkligen hände kommer från Peru.

Ett ögonvittne beskriver ljudet som när man ”med kraft kastar en sten i dy”. Kulan träffade Karl XII i tinningen och slet sönder den främre delen av hans hjärna. Ett plopp. Och så var den svenska stormaktstiden slut.
Karl XII stupade under ett försök att invadera Norge hösten 1718. Någon gång efter klockan nio på söndagskvällen den 30 november befann han sig i en löpgrav, stack upp huvudet och dog på ett ögonblick.
Ett nyhetsblad rapporterade en dryg vecka senare att kungen blev träffad av en karteschkula från en av de norska befästningarna. En kartesch är en dosa av plåt eller trä fylld med stenskärvor eller kulor av järn eller bly. När en kanon fyrar av en kartesch slår en plym av flygande skrot ur pipans mynning.
Den första nyhetsrapportens enkla besked fick snart sällskap av andra berättelser. Det sades att den dödande kulan hade kommit från höger – konstigt med tanke på att norrmännen stod på kungens vänstra sida.
Efter alla sina långdragna krig hade kungen många fiender. Blev han rent av mördad av sina egna? Misstankarna riktades snabbt mot Karl XII:s svåger, Fredrik av Hessen, som senare tog över kronan.
Det fanns också sägner om att Karl XII var ”hård mot skott”. Enligt folktron betydde det att inga vanliga kulor bet. För att fälla Karl XII skulle det krävas något unikt, kanske en silverkula eller en knapp från hans egna kläder.
Efter krigarkungens jordfästning i Riddarholmskyrkan har hans sarkofag i grönsvart marmor öppnats flera gånger. Sommaren 1917 skedde det med ett uttalat mål att utreda dödsfallet med vetenskapens senaste metoder. Världens första professor i radiologi, Gösta Forssell, baxade in en otymplig röntgenapparat i kyrkan och tog sammanlagt 17 bilder av den balsamerade kroppen, flertalet av kraniet.
Undersökningen gav flera viktiga besked. En kula med en diameter på knappt 20 millimeter hade kommit från vänster, den sida där norrmännen stod. Intressant var också att kraniet saknade spår av bly. Bly är en mjuk metall med låg smältpunkt. När en blykula träffar ben bildas splitter som syns på en röntgenbild i form av mörka fläckar. Men kraniebilderna hade inga sådana fläckar. Däremot fanns det blysplitter i vänster fot, spår av ett skott som träffade kungen strax före slaget vid Poltava år 1709.
Resultaten återupplivade gamla föreställningar om att Karl XII skulle ha blivit skjuten med något slags specialprojektil. Så småningom blommade spekulationerna ut till skrönan om kulknappen.
Sägnen säger att en soldat plockade upp en projektil gjord av två hoplödda mässingsknappar direkt efter att den passerat genom kungens huvud. När soldaten kom hem till sin gård i Västergötland kastade han bort kulan av oro för att en förbannelse vilade över den. Drygt två hundra år senare kommer den riktiga skrällen. Av en slump hittar en smed kulknappen i ett grustag.
– Det är det som gör att man verkligen baxnar. Vad är sannolikheten för det? säger författaren och historikern Peter Englund.
Kulknappen hamnade så småningom på Hallands kulturhistoriska museum, som på sin hemsida säger att den traditionellt anses ha dödat

Karl XII. Men enligt Peter Englund har den åsikten aldrig fått fäste bland professionella historiker. Däremot har han för egen del varit öppen för möjligheten att kungen blev mördad av sina egna.
Den tanken släppte han efter att ha tagit del av översten Gunnar Grenanders ballistiska beräkningar som visar att den dödande kulan hade så låg hastighet att den omöjligen kan ha avfyrats på nära håll. Slutsatsen blev att kungen stupade av en karteschkula från Overberget, en av norrmännens befästningar.
Men snart kom protester. En licentiatavhandling publicerad år 1994 hävdade att fästningen Fredriksten inte hade några kartescher med så små kulor som den som dödade Karl XII.
Röntgenbilderna uteslöt bly. Och rent tekniskt är det svårt att gjuta små kulor av järn. Det svenska artilleriets minsta karteschkulor av gjutjärn var betydligt större än hålen i kungens tinningar.
Resonemanget ledde fram till att kungen sannolikt blev mördad med en specialprojektil.
Det gav nytt utrymme för spekulationer om kulknappen. Hallands kulturhistoriska museum kontaktade Marie Allen, professor i rättsgenetik vid Uppsala universitet, för att få hjälp med en genetisk analys. År 2001 rapporterade hon genetiska likheter mellan blodstänk på Karl XII:s handskar och material hon topsat från skarven mellan kulknappens bägge halvor.
– Men resultatet skulle aldrig hålla i en rättegång i dag. Det skulle behövas betydligt mer bevis som styrker det här, säger Marie Allen.
Likheterna gällde bara en mycket liten del av arvsmassan i mitokondrierna, cellernas kraftverk. Massor av människor – omkring 1 procent av befolkningen – har samma dna-profil. Dessutom fanns ytterligare profiler på kulknappen, föga överraskande med tanke på att många har fingrat på den genom åren.
Så gentester har inte kunnat rädda den gamla kulknappen. Men lyckligtvis finns en trovärdigare teori. Svante Ståhl, pensionär och tidigare överingenjör på vapentillverkaren Bofors, har samlat belägg för små järnkulor långt tillbaka i historien.
– De var smidda och inte gjutna. Ingen verkar ha tänkt på den möjligheten, säger han.
Hans äldsta exempel kommer från en plats utanför Lima i Peru där spanska erövrare drabbade samman med inkakrigare år 1536. Där har arkeologer grävt upp en skalle med ett kulhål cirka 20 millimeter stort. Runt hålet fanns spår av järn, vilket forskare menar kommer från en järnkula avfyrad från en musköt.
Och på Jernkontoret i Stockholm hittade Svante Ståhl en bok från 1540 som beskriver hur man smider muskötkulor av järn. Så konsten att smida järnkulor till finkalibriga vapen var utbredd. Dessutom – och desto mer avgörande – är att Svante Ståhl har gått igenom inventarieförteckningar och artillerimanualer från den norska fästningen. Redan år 2005 kunde han med hjälp av dokumenten belägga att norrmännen faktiskt hade smidda järnkulor av den dimension som dödade Karl XII.
Enligt Peter Englund är saken avgjord.
– Karl XII stupade av en kula från norskt artilleri. Punkt slut, säger han.
Det första nyhetsbladet om händelsen från 1718 ger samma besked. Trots det fortgår spekulationer om kulknappen och olika mordkomplotter.
– Spännande men osanna berättelser har en tendens att tränga ut dem som är mindre bra, men sanna. Det ser vi dagligen på sociala medier. Historien om kulknappen är ett tidigt exempel på fake news, säger Peter Englund.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se ""

Fakta. Fälttåget

På hösten 1718 var Sverige utarmat av Karl XII:s långdragna krig. Trots det lyckades kungen samla ihop 60 000 man för ett fälttåg mot Norge, som sedan sekler tillhörde Danmark. Planen var att tvinga ärkefienden Danmark till fred.
En stor del av trupperna befann sig vid fästningen Fredriksten nära nuvarande Halden. Därifrån var det tänkt att svenskarna skulle tåga vidare mot Kristiania, dagens Oslo. Men när kungen dog vände svenskarna hemåt. "

"Björn Wiman: Dags att bryta tystnadskulturen kring populismens huliganer

DN SÖNDAG 4 NOVEMBER 2018

Det har redan börjat. Samtidigt som den högerextreme våldsförespråkaren Jair Bolsonaro valdes till president i Brasilien startade hans partikamrat Ana Campagnolo en kampanj på Facebook, där hon uppmanade elever och studenter i landets skolor att ange lärare som talade illa om Bolsonaros valseger. Via en kanal på Whatsapp kunde man skicka in filmade bevis på misshagliga ”ideologiska uttryck” bland ”indoktrinerade” lärare. Redan under kampanjens första dag gick telefonen varm.

Angiverikampanjen var inte ett isolerat exempel. Redan dagarna före presidentvalet tog sig polis och personal från valmyndigheten in på flera av Brasiliens universitet för att slå till mot så kallad ”valpropaganda”, som är förbjuden i offentliga byggnader. Bland annat beslagtog man en skylt med antifascistiska symboler och avbröt ett seminarium om fascism, trots att inget av dessa fall handlade om partipolitik.
Detta är läget – redan innan Jair Bolsonaro har tillträtt som president. Dessvärre kan vi göra välgrundade antaganden om vad som kommer att hända när han tar ämbetet i besittning och hatspråket trappas upp till politisk makt. Det demokratiska samhällets skyddsräcken kommer att nedmonteras, våldsspiralen att eskalera.
Jair Bolsonaro har efter sin valseger – föga förvånande – prisats av USA:s president Donald Trump och lyckönskats av europeiska

högerextremister som Marine LePen i Frankrike och Matteo Salvini i Italien. För resten av världens ledare tycks hans triumf dock ha gått relativt smärtfritt förbi. I de flesta medier beskrivs Bolsonaro som en ”kontroversiell högerpolitiker” – som om man kunde blunda för hans våldsamma angrepp på kvinnor, hbtq-personer och Brasiliens minoriteter. Men Jair Bolsonaro är, som den brittiska tidningen New Statesman konstaterar, inte bara en i raden av högerpopulister. Han är en fascistisk anhängare till diktatur och tortyr. Hans retoriska hatbrygd och oförblommerade hot om våld har mer gemensamt med Joseph Goebbels än med Silvio Berlusconi. Minoriteter och oliktänkande i Brasilien har all anledning att frukta.

På inget annat område kan dock Jair Bolsonaro ensam åstadkomma så mycket universell skada som när det gäller klimatet. Det var i Rio de Janeiro som FN:s klimatkonvention skapades 1992, långt innan miljö- och klimatfrågorna fått den akuta plats i det allmänna medvetandet som de har i dag, och det är i Rio som FN:s nästa toppmöte om klimatet är planerat att äga rum nästa år.

Den klimatpolitik som Bolsonaro har utlovat påminner däremot mest om science fiction-fantasierna i James Camerons klassiska film ”Avatar”. Han har hotat att lämna Parisavtalet, han vill lägga ner miljödepartementet och förbjuda internationella organisationer från att verka i landet. Men det värsta är hans löfte att intensifiera skövlingen av Amazonas, vars betydelse för jordens klimat inte går att överskatta. Den väldiga regnskogen är bokstavligt talat livsnödvändig för vår fortsatta existens – med makten över denna jättelika koldioxidsänka blir Bolsonaro, möjligen i sällskap med Kinas envåldshärskare Xi Jinping, den person i världen som ensam har störst inflytande över den mänskliga civilisationens framtid. På kort tid kan han grusa alla kvarvarande förhoppningar om att hindra den globala uppvärmningen från att skena utom all kontroll.

Kanske blir det inte så farligt, tänker någon. Kanske är det bara ord. Kanske tänker den nyvalde presidenten om eller begränsas av systemet när han väl har fått makten.

Det är precis vad som inte kommer att hända. Om det är något som de senaste åren har lärt oss så är det att dagens auktoritära ledare menar allvar. Den rysk-amerikanska författaren Masha Gessen skrev efter Donald Trumps valseger i USA 2016: ”Lita på den auktoritäre ledaren. Han menar vad han säger. Närhelst du tänker, eller hör andra hävda, att han överdriver, så är vår inneboende benägenhet att sträva efter det rationella. Detta kommer att hända ofta: evolutionen tycks ha utvecklat människans förmåga till bortträngning när hon öppet konfronteras med det otänkbara.”

I dag vet vi att Masha Gessen fick rätt och de som ”sov gott om natten” i tron att Trump skulle förvandlas till en ”vanlig” president fick fel. I likhet med Donald Trump har också Bolsonaro slutit en pakt med sina väljare. Han har klargjort sina planer och han kommer att försöka genomföra dem.

Finns det någon ljuspunkt i detta mörker? Ja, trots allt befinner vi oss i en av historiens brytpunkter. Här och nu finns en chans för de demokratiska ledarna att en gång för alla bryta den tassande tystnadskulturen kring de högerpopulistiska huliganerna som härjar runt i världen. Här finns en chans att fördöma och frysa ut Jair Bolsonaro från den internationella gemenskapen och en chans för världens medborgare att sluta köpa klimatskadliga exportvaror från Brasilien. Här finns en chans att lära sig något av historien för att på så sätt kunna styra framtiden i rätt riktning.

Läxan är dessutom mycket enkel. Dagens fascister tänker göra precis det som de säger att de ska göra. Först när vi förstår det är det möjligt att stoppa dem.

Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se "

" Ledare: Donald Trump kan vinna valet åt Demokraterna

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

USA:s ekonomi trummar på. Tillväxten är god. Arbetslösheten är den lägsta på 50 år. Lönerna stiger. Och två tredjedelar av amerikanerna är ganska nöjda med hur det går.

Republikanerna, som har hela makten i Washington, borde kunna surfa på den vågen i tisdagens mellanårsval till kongressen. En del av partiets kandidater försöker också ta åt sig äran för högkonjunkturen, med hänvisning till den skattesänkning partiet drev igenom förra året. I stället riskerar de att förlora majoriteten i åtminstone representanthuset.

Förklaringen till Republikanernas motvind är president Donald Trump. Visst har han fortfarande en entusiastisk väljarbas, men han mobiliserar också motståndarna.

”Ibland är det inte så spännande att prata om ekonomin”, sa han i fredags på ett valmöte i West Virginia. Nej, Trump vill tala om invandring, hans favorittema som han är övertygad om ledde till segern 2016. Han gör det i mörka och hätska termer, i en gäll ton som dränker de goda tiderna. Och han placerar därmed sig själv i centrum av kampanjen, precis som han önskar.

Den ”karavan” av några tusen centralamerikaner som till fots är på väg mot USA har pekats ut som en invasionsstyrka. De påstås vara grova brottslingar som lejts av Demokraterna och finansieras av skumma globalister.

Presidenten har nu skickat 5 000 soldater för att säkra gränsen. Statsapparaten engageras för att stödja Trumps valrörelse. Få av migranterna lär ta sig fram. För honom är det lika irrelevant som att antalet som försöker komma in i USA har sjunkit kraftigt i allmänhet. Förfalskning är Trumps metod.

Han har fyllt på med att ifrågasätta rätten för den som föds i landet att bli amerikansk medborgare. Att den skyddas av det 14:e författningstillägget struntar han i, han tänker avskaffa den med ett pennstreck.

Massmordet på judar i en synagoga i Pittsburgh och de brevbomber som skickats till ett dussintal kända Trumpkritiker har också präglat slutet av valkampanjen. En normal president hade haft några tröstens ord för de sorgsna och chockade. Trump läste pliktskyldigt upp fördömanden och återvände raskt till attackerna mot migranter, medier och demokrater. Självfallet avvisar han ilsket att hans egen polariserande retorik skulle vara något problem.

Vita män gillar Trump. Hans stil stöter samtidigt bort viktiga grupper, särskilt välutbildade kvinnor i städernas förorter som tidigare varit en republikansk bastion. Amerikaner som betraktar sig som oberoende väljare vänder sig också bort. Trump själv ser ingen anledning att försöka attrahera dem som inte redan är hängivna fans.

Han har rätt i att valdeltagandet avgör. Förtidsröstningen tyder på att det blir ovanligt högt. Och många kommer att rösta för eller emot Trump, trots att han inte står på någon valsedel.

För Demokraterna är mellanårsvalet livsviktigt. Om de erövrar representanthuset kan de lägga krokben för Trump och starta besvärande utredningar. Sansade republikaner kan uppmuntras att höja rösten mot presidenten. En republikansk seger skulle däremot vara en bekräftelse på att Trumps hatpropaganda går hem, och på att Demokraternas eget ärende är oklart.

Tisdagen blir ett genrep inför presidentvalet 2020. Till dess måste de ledarlösa demokraterna hitta något bättre än Hillary Clinton. Partiväns-

tern drömmer om att en radikalare politik skulle vara vägen till lyckan. Ett demokratiskt nederlag nu kan utlösa en bitter intern strid. Amerikanerna har chansen att säga nej till Trump. De bör ta den.

DN 5/11 2018 "

" Här är statyerna ihåliga, men historien farligt levande

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

På Balkan går nationalisternas väg till den strålande framtiden via ett förvanskat förflutet. Makedonien är inte något undantag. Men en annan väg skymtar. Den går via Aten.

I Skopje väcks man av böneutroparen varje dag i ottan klockan 05.20. Alla väcks, utan undantag. Mina åtminstone till namnet kristna vänner säger att man vänjer sig. De utgör stadens och även den makedoniska statens stora majoritet. Muslimerna här är huvudsakligen albaner. Makedonien har litet drygt två miljoner invånare, men hur många av dem som är albaner vet ingen med säkerhet: att försöka räkna dem vore en provokation och politiskt inkorrekt.
Officiellt talas om ungefär en fjärdedel av statens befolkning. Albanerna själva brukar hävda långt fler. En del bedömare menar långt färre – just albaner lämnar landet i skaror, ger sig i väg från fattigdom och en stat de misstror och där de känner sig diskriminerande av kristet-ortodoxa, slaviska makedonier.
Denna misstro delas av Makedoniens grannar. Störst är den hos grekerna som till och med vill vara med och bestämma namnet på denna stat; ”fel” namn skulle bara vara en trojansk häst för territoriella och andra anspråk på grannländerna. De har visserligen diplomatiskt erkänt Makedonien, men jag vill hävda att det är mycket svårt att hitta greker, bulgarer, serber, turkar eller albaner som i själ och hjärta uppfattar Makedonien annat än som geografiskt-historiskt begrepp. Helst av allt skulle de vilja dela upp den makedoniska statsbildningen mellan sig.

Men makedonierna då? Vart skulle de ta vägen? Inget problem. De skulle vara en ren uppfinning: egentligen rör det sig om bulgarer, serber, greker eller något annat.
Det är riktigt att makedonierna är Europas yngsta nation. Men mina vänner och bekanta här ser sig med stor självklarhet som just makedonier fast de för bara några generationer sedan inte skulle ha gjort det. Så sent som för drygt hundra år sedan vandrade den svenske slavisten Alfred Jensen omkring här utan att träffa på någon enda, inte ens lokalpatrioter av samma slag som när en svensk vid Sundet i förbifarten kallar sig skåning. Här blev man makedonier först med Titos Jugoslavien.
Men det är så sent som igår och ingen ålder när det gäller nationer, varför det förflutna i dag måste skrivas om. Ty till varje föreställning om en nation hör myten att alltid ha varit där och först, sålunda också äldre än alla andra.
En av Skopjes mest påkostade byggnader är det museum som skildrar Makedoniens ”kamp för oberoende”. Inte helt oväntat bjuder det på en orgie i historieförfalskning och dålig smak. Ett stort antal vaxfigurer föreställande mestadels skäggiga karlar eller väldiga bataljmålningar – beställda och målade i Ryssland – med turken som genomgående skurk och de makedoniska revolutionärerna som hjältar till häst med vapen i hand. Deras kvinnor och barn får nöja sig med rollen som offer för den bestialiske turken. Sal efter sal. Till sist segrar förstås de som måste segra.
Albaner saknas genomgående. Ironiskt nog besökte jag senast ett liknande historiskt skräckkabinett i just Tirana för mer än 30 år sedan innan Enver Hoxhas stalinistiska regim i Albanien kollapsade.
På en officiell mottagning framför jag min bestörtning till Makedoniens kulturminister, en hövlig alban som något förläget, samtidigt stolt, försäkrar att museet mycket snart kommer att omgestaltas. Det kan han lova eftersom Europavänliga makedonier och albaner sedan förra sommaren regerar landet tillsammans, inställda på att bli medlemmar av Nato och EU. Hittills har Aten blockerat dem med sitt chauvinistiska veto. Men under namnet Nordmakedonien skulle det kunna gå för sig.
Samtidigt blir man lätt betänksam över denna nya revision av historien, annonserad i ett museum som i chauvinistisk anda invigdes för bara sju år sedan. Om politisk mognad och stabilitet vittnar det knappast.
Och vad gör man med den historieskrivning i form av friluftsmuseum som vanställer Skopjes centrum? Ett slags Disneyland som kostat en förmögenhet och som inte så lätt kommer att kunna omgestaltas – för att nu inte tala om att rivas. Överallt horder av hjältestatyer, triumfbågar, fontäner och mitt på stans största torg en jättelik ryttarstaty föreställande Alexander den store på sin Bukefalos. Hästen stegrar sig. Men det har också grekerna gjort: Alexander är ju deras, att makedonierna gör anspråk på honom därför ingenting annat än förtäckta expansionistiska anspråk på Greklands bekostnad. Alltså hänvisar Skopje numera till Alexander som ”krigaren till häst”; historiskt mer deodorantiskt i dessa dagar när Aten och Skopje ändå försöker uppföra sig europeiskt.
När jag sent i natten går tillbaka hem på den gamla turkiska stenbron över floden Vardar knackar jag på var och en av de statyer som står uppradade längs båda sidorna av bron. Det kallas undersökande journalistik och statyerna ekar tomt; utan undantag är de alla ihåliga. Egentligen är det paradoxalt. Ty ingenting är på Balkan så fullt av liv, av kött och inte minst blod, som just det förflutna – samma förflutna som i förvanskad form brukar användas av Balkans alla nationalister för att måla upp en lysande framtid åt den egna nationen utan minsta hänsyn till alla de andra.
Richard Swartz richard.swartz@chello.at journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

" Ett ekonomiskt sårat Iran kan bli ännu farligare

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

Utgå alltid från att det värsta händer, lyder det vanliga rådet om Mellanöstern. När USA på måndagen inför nya drakoniska sanktioner mot Iran uppstår ännu ett tillfälle att testa prognosen.

I maj drog Donald Trump ut USA ur det internationella kärnteknikavtalet med Iran. Atombombsplanerna hade frysts och ayatollorna höll sig till villkoren, men presidenten ville ha mer. Missilprogram skulle skrotas och iranierna sluta lägga sig i regionens affärer.
Vissa sanktioner kom redan i augusti, och nu trappas de upp dramatiskt. Meningen är att stoppa Irans oljeexport och skära av landet från världens finans- och betalningssystem. Så ska regimen i Teheran knäckas, lovar Trump.
EU, som anser att kärnteknikavtalet fungerar, har försökt hålla emot. Europeiska företag har förbjudits att lyda USA, men de lämnar Iran ändå av fruktan för att utestängas från den amerikanska marknaden. En annan tanke är att skapa en bakväg som möjliggör betalning av import och export, men inget EU-land har räckt upp handen och velat stå värd för ett sådant system.
Kina lär fortsätta köpa iransk olja. Ryssland kanske hjälper till, i lönn. Hur Indien gör återstår att se. Men Irans oljeexport har redan minskat kraftigt, och nu hotar ett ras. Landets valuta har fallit med 70 procent mot dollarn på ett år, inflationen galopperar och ekonomin är på fallrepet.

Mot denna bakgrund är den senaste tidens avslöjanden om aggressiva iranska aktioner i Europa svåra att förklara. Förra veckan kom uppgifter om att Teherans säkerhetstjänst planerat ett attentat mot exiliranier i Danmark; en norsk-iranier greps av Säpo i Göteborg. I somras upptäcktes en annan terrorkomplott i Frankrike, med förgreningar till Belgien och Österrike. För ett år sedan mördades en exiliranier i Nederländerna.
Iran borde nog vårda sina relationer med EU bättre, med tanke på konfrontationen med USA.
Det finns en tidigare historia av iranska attentat i Europa. Hizbollah i Libanon är teokratins förlängda arm. Palestinska Hamas har fått stöd. I Syrien backar Iran upp dikatorn al-Assad med marktrupper.
Trump har rätt i att Iran spelar en farlig roll i regionen, men det gör hans vän Saudiarabien också. Mordet på journalisten Jamal Khashoggi i Istanbul och kriget i Jemen är bara två exempel. USA:s dubbelmoral står i öppen dager.
Men en risk med att sabotera kärnteknikavtalet med Iran var alltid att de mörkaste krafterna inom regimen skulle få överhanden. De är lika fientligt inställda till Europa som till USA.
Mellanöstern är en krutdurk. Varken Trump eller Iran gör något för att desarmera bomben.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Ingen tror att Trump kan stoppa flyktingarna

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

Donald Trump vill skicka 15 000 soldater till mexikanska gränsen för att stoppa flyktingar. Men vid gränsen har det vuxit fram en permanent infrastruktur för att hjälpa flyktingfamiljerna. Ingen i gränsstäderna verkar tro att flyktingarna kommer att sluta ta sig hit, oavsett vad Trump gör.

DN har besökt gränsstaden McAllen i Texas.

McAllen.

Miguel Morales och sonen Wilfred korsade gränsen till USA på en liten hembyggd flotte över floden Rio Grande, en halvmil härifrån. De upptäcktes snart av gränspolisen och sattes i de fängelseliknande provisoriska center som byggts för flyktingar längs gränsen till Mexiko.

– Jag bara bad till Gud att de inte skulle separera mig från min son, säger han.

Hemma i Guatemala City, drygt två veckor tidigare, hade han hört om farorna som väntade vid gränsen. Kriminella gäng på den mexikanska sidan, Donald Trumps brutala gränspolis på den andra.

Han hade diskuterat med sin fru om det var värt riskerna. Vänner hade varnat för USA:s metoder för att skrämma bort migranter, där spädbarn slits från sina föräldrar och femåringar tvingas gå ensamma till förhör för att vittna om varför de kommit olagligt till landet. Men fattigdomen och desperationen i Guatemala City var så akut att han inte såg det som ett alternativ att stanna.

– Jag tänker vara här i några år. Skicka hem pengar. Sedan vill jag återvända hem.

Wilfred somnar i hans famn, förmodligen knäckt av 16 dygns kringresande där de försökt sova i tågvagnar, på lastbilsflak, i tält vid öknen, på britsar och på plaststolar i härbärgen och hjälpcenter. Nu ska de ut på en 20 timmar lång bussfärd till Florida, där de har släktingar som har lovat ordna jobb. Miguel gestikulerar mot fotbojan som gränspolisen fäst precis ovanför hans högersko.

– Jag måste gå och anmäla mig varje månad. Jag kommer att följa reglerna, så att de inte fängslar eller deporterar mig, säger han.

McAllens stadskärna ser ut som en typisk mellanstor stad i Mexiko, med tacoförsäljare i gathörnen, butiker som säljer enorma, färgglada

klänningar för tonårsceremonin quinceañera, och ett ständigt sorl av cumbia och mariachimusik från bilar som åker förbi.
Nio av tio invånare har mexikansk bakgrund. I utkanten av McAllen kantas vägarna av kubformade, anonyma byggnadskomplex som rymmer det växande statliga nätverket av gränskontrollens byråkrati, militär och administrativa kontor. Det är en av tillväxtindustrierna i en fattig del av Texas.
Bland lokalbefolkningen är det få som har enkla lösningar på frågorna om konflikterna vid gränsen. Nästan alla har släkt i Mexiko, men många känner även någon som arbetar för gränsmyndigheterna. Latinamerikanerna här uttrycker inget generellt stöd för mer invandring, utan tvärtom säger många att de centralamerikanska familjer som nu anländer måste följa samma hårda regler som deras egna familjer fick hålla sig till. Samtidigt präglas McAllen av en känsla av mänsklig solidaritet med de flyktingfamiljerna, med ihärdiga humanitära insatser från lokalbefolkningen.
På McAllen Bus Terminal har en samling frivilliga eldsjälar tagit på sig uppdraget att hjälpa de hundratals familjer som anländer varje dag. De kommer hit efter att de varit i gränspolisens fängelser, fått en fotboja och möjligheten att resa vidare i USA.
Volontärerna har blivit som ett eget sällskap på bussterminalen, där alla känner varandra. Den timide farbrorn Eli Fernandez, från en katolsk hjälporganisation, är som ett slags pappa för terminalen, känner alla, lotsar outtröttligt familjerna fram och tillbaka mellan bussterminalen och det katolska hjälpcentret runt hörnet, rabblar frenetiskt upp tiderna för de olika bussavgångarna, kopierar boardingpass och bagagekvitton.
Han är som en liten oas av värme och generositet för flyktingfamiljer som genomlevt en lång färd som oftast präglats av faror, hot och hårdhänt gränspolis.

– Jag började jobba här i juli, efter att nolltoleransen började. I dag hade vi kanske 400 familjer här, tror jag. Det är en rätt normal dag. Vi har haft betydligt fler, säger Eli Fernandez.
Han delar ut vatten, godis och frukt till barnen som ska med bussarna. Föräldrarna får huvudvärkstabletter och blanketter med juridisk rådgivning. En rädd liten flicka, inte mycket större än Barbie-ryggsäcken hon bär, står och klamrar sig fast vid mammas rosa mjukisbyxor, där en fotboja bildar en liten bulle längst ner vid ankeln. Den lilla flickans små vita gympaskor kliver obekymrat runt på mammas fotboja.
För Donald Trump har de här familjerna blivit spelbrickor i en politisk strategi för att framställa flyktingar som ett akut hot mot USA. Han tycks se dem som en potentiell räddning för att vända Republikanernas tuffa opinionsläge inför kongressvalet nu på tisdag.
I början av sommaren lanserade Trump så kallad nolltolerans mot flyktingar och myndigheterna fick order om att splittra flyktingfamiljer vid gränsen. Efter hård kritik upphörde regeln, men strax därpå gjorde Trump det tydligt att han ville återinföra den.
I oktober kom nyheten att tusentals migranter från Guatemala och Honduras var på väg mot USA, i en samlad grupp. Den så kallade karavanen uppskattas nu bestå av ungefär 8000 personer.
– Det här är ett angrepp på vårt land och det finns gott om riktigt dåliga människor i den här karavanen. Jag tror att Demokraterna haft något med det här att göra, sade Trump i ett tal förra veckan.
Nu vill han skicka 15 000 soldater till gränsen för att stoppa migranterna. Beslutet har kritiserats av partikollegor. Chuck Hagel, republikan och tidigare försvarsminister, kallar det ”nonsens och en politisk distraktion av värsta sort”.
Det var länge sedan USA hade en president som så tydligt prioriterar stärkt gränsbevakning, massutvisningar och en aggressiv retorik mot all invandring.

Men trots Trumps nolltolerans fortsätter desperata migranter att samlas varje kväll vid gränsen, för att snickra ihop provisoriska träflottar och paddla över Rio Grande, innan de hamnar här på McAllens bussterminal. Om inte ens Trump kan skrämma bort migrantfamiljerna, vem ska då lyckas?
Ingen vi träffar i McAllen, varken råbarkade republikaner eller idealistiska katolska volontärer, tror att inströmningen av migrantfamiljer kommer att förändras av Trumps politik.
Myndigheterna här räcker inte till för att hjälpa alla, men de räcker inte heller till för att utvisa alla.
I McAllens stadskärna träffar vi Grant Taylor, en äldre man som arbetat i USA:s luftvapen under större delen av livet. Han är livslång republikan, men ogillar Trumps invandringspolitik.
– USA håller på att bli en brun nation. Det finns inget vi kan göra åt det och jag kan inte heller se några problem med det. Vi kan inte ta in alla invandrare, men vi kan inte heller stänga ute alla. Bygg en hundra meter hög mur och de kommer gräva sig under den. I Texas är vita redan i minoritet. Här i Rio Grande-dalen är det 95 procent latinamerikaner. Men det går att leva här också.

Martin Gelin"

Fakta. Migrantfamiljer vid mexikanska gränsen

Sedan 2014 har invandringen till USA från centralamerikanska länder som Guatemala, Honduras och El Salvador ökat kraftigt.
I april i år införde Donald Trump så kallad nolltolerans mot migrantfamiljerna som anlände till USA, vilket innebar att de började skilja föräldrar från barn, ofta bara tre eller fyra år gamla.
Omkring 2 000 barn ska ha separerats från sina föräldrar under de följande två månaderna. Efter protester upphörde regeln, men Trump har sagt att han åter vill börja splittra familjer.
Efter att en karavan av migranter började färdas från Guatemala mot USA i oktober har Trump sagt att han vill skicka 15 000 soldater till gränsen för att hindra dem från att komma till USA."

"Rekordmånga röstar i förväg – ”detta val är extra viktigt”

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

"Charleston. Andelen amerikaner som förhandsröstar inför tisdagens mellanårsval är rekordstor. Stämningen påminner mer om den inför ett presidentval. Båda sidor är redo att gå man ur huse.

Det är fredag lunch och fyra dygn kvar till tisdagens mellanårsval. Men kön till vallokalen ringlar redan ut på gatan i centrala Charleston, delstatshuvudstaden i West Virginia, scen för flera gastkramande kongressdueller.

Ovanligt många amerikaner förhandsröstar inför valet, visar statistiken. En signal om att valdeltagandet kommer att bli högre än vanligt.

Den svarta 75-åriga damen Annebelle Edwards är en i skaran av förhandsröstare. Hon är en smula vimmelkantig efter ett morgonbesök på sjukhuset. Men hon har röstat i varje val sedan hon fyllde 18 och var fast besluten att göra så även i år. Efter utförd plikt stödjer hon sig mot väggen.

– Detta val är extra viktigt eftersom vi måste få bort presidenten från Vita huset, säger hon. Han verkar inte veta vad han sysslar med.

Väljarna på gatan i Charleston är av olika åldrar, kön och färg. En viss övervikt av demokrater märks just här men enligt förhandsrapporterna är såväl konservativa som liberala amerikaner redo att utnyttja sitt mandat runt om i landet.

Stämningen inför tisdagens mellanårsval påminner mer om den som brukar råda inför ett presidentval. President Trump kampanjar som om han inte hade någon morgondag. Många republikaner lyssnar noga till presidentens alarmistiska budskap: ett förlorat representanthus kan vara början på slutet för nationen USA, säger Trump.

Ett inflöde av illegala invandrare, höjda skatter och en riksrättsprocess mot domaren Brett Kavanaugh. Många väljare säger att de är beredda att försöka stoppa dessa planer.

Men motreaktionen är lika tydlig. I 22 delstater har antalet förhandsröster redan överstigit det totala antalet förhandsröster i mellanårsvalet 2014, skriver New York Times. Och det är flera dygn kvar. Unga väljare – 18 till 29 år gamla – är ovanligt tända. Enligt en studie från Harvard säger 40 procent av de unga att de definitivt kommer att rösta i år, att jämföra med 26 procent inför mellanårsvalet 2014.

Glesbefolkade West Virginia är plötsligt en populär destination för den politiska eliten. DN hamnade häromdagen på samma halvtomma förmiddagsflygplan som Joe Kennedy III, barnbarn till senatorn och justitieministern Robert ”Bobby” Kennedy, som mördades 1968.

Kongressledamoten Joe Kennedy, det 38-åriga barnbarnet, företräder Massachusetts i representanthuset i Washington DC. I januari höll han Demokraternas tal till nationen, ett tecken på att partiet betraktar honom som ett framtidsnamn, kanske den ”näste president Kennedy”.

Han har utseendet på sin sida: den röda kalufsen, den avspända hållningen. Flygpersonalen ber om selfies. Kennedy landar i delstaten för att strö lite stjärnglans över Talley Sergent och Richard Ojeda, två kongressledamöter som hoppas bidra till Demokraternas övertagande av representanthuset.

– Jag känner energin, säger Joe Kennedy till DN. Jag tror att det amerikanska folket känner att det står inför en valmöjlighet: ska vi försöka ge alla tillgång till sjukvård, ska alla få ta del av den goda ekonomin. Vill vi ha ett moraliskt ledarskap och anständighet (i Vita huset)? Det är vad det här valet handlar om.

Känner du, som en Kennedy, ett särskilt ansvar?

– Jag tror varenda amerikan känner ett ansvar och det är detta ansvar vi ser uttryck för i landet.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Bara var tredje brukar rösta i mellanårsval

I presidentval i USA brukar omkring 6 av 10 röstberättigade gå till valurnan.
I mellanårsvalen, där USA röstar om kongressen (senaten och representanthuset) och regeringarna på delstatsnivå, är det ofta bara omkring en tredjedel som röstar. I det senaste mellanårsvalet 2014 var valdeltagandet 34 procent.
I dag har Republikanerna majoriteten i båda kamrarna i kongressen, med 235 ledamöter i representanthuset och 51 i senaten.
Opinionsundersökningarna visar att Demokraterna kan ta över representanthuset. I senaten visar mätningarna att ett maktskifte är mer osannolikt. "

"Olagliga byggen gör Italien sårbart för extremväder

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

Över 30 personer har nu fallit offer för Italiens extrema vädersituation. På söndagsmorgonen hittades nio personer som drunknat då en å svämmat över. Klimatförändringarna blir till en bumerang i Italien med sitt övergivna landskap som förfaller och inte vårdas.

Rom
Den senaste tragedin hände på Sicilien under natten till söndagen. En familj hade ställt till med en middag och bjudit in släktingar. Det är två familjer som nu förintats. Dödsoffren i huset är nio, varav tre barn. Tragedin skedde nära Casteldaccia, två mil från den stora staden Palermo. På övriga Sicilien har ytterligare tre personer omkommit.
– Huset som vattendraget invaderade var olagligt. Redan 2008 hade kommunen beslutat om att det skulle rivas. Detta överklagade ägaren till en administrativ regional domstol. Vad vi vet så har inte den administrativa domstolen fattat ett definitivt rivningsbeslut, varför huset inte har kunnat utrymmas, säger borgmästaren i Casteldaccia, Giovanni Giacinti till tidningen La Repubblica.
Tre personer skall ha överlevt översvämningen varav en räddat sig genom att klättra upp i ett träd utomhus.
– Folk kommer inte ihåg att katastrofer som en liten torrlagd bäck kan innebära en dödsfara. I dag har jag hört att folk inte ens visste att det fanns ett vattendrag intill huset, säger geologen Carlo Cassaniti till DN på telefon från Sicilien.

På Sicilien är olagligt byggande mycket utbrett. Hus byggs på helt olämpliga ställen eller uppförs inte på ett korrekt sätt.
Men samma sak händer i stora delar av Italien. Det fina skidhotellet i Rigopiano i bergsregionen Abruzzo är ett praktexempel. Ägaren lyckades få byggtillstånd trots att området redan drabbats av laviner på 1930-talet. Den snörika vintern 2017 omkom 29 personer här i en enorm lavin som förstörde hela hotellet.
Landskapet har blivit sårbart. I Ligurien beror det på ett hysteriskt byggande intill kusten. Man har täckt över otaliga vattendrag för att bygga hus. De intensiva regnen letar sig nya vägar och det leder till svåra översvämningar. Som 2011 i Genua då sex personer som kom gående drunknande mitt på dagen på en central gata.
Skogsbränderna är många. De är ofta anlagda av maffian. På så vis myglar maffian till sig stora inkomster i samband med att man senare får sin del av kakan när skogen skall nyplanteras.
Men ibland dröjer det länge. Bränderna lämnar nakna fält efter sig. Då finns det inget som binder lermassorna. Rasen har varit många, särskilt på Siciliens bördiga men leriga jordar.
Samma problematik finns nu i regionen Venetien kring provinsen Belluno där man räknar med att orkanen fällde tre miljoner träd i början av veckan. Floden Piave står inte att känna igen. Intill dammen i Comelico, byggd 1931, är vattennivån overkligt hög. Piave är full av en oändlig massa av tusentals flytande granar som trycker på.
– Ett faktum vi inte kan utesluta är att detta kan innebära en risk för dammens vattennivå och stabilitet, säger geologen Vincenzo Giovine till DN.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Macron: ”Jag är stolt över att Nya Kaledonien förblir franskt”

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

Paris. Nya Kaledonien stannar i Frankrike. Det står klart sedan drygt 56 procent röstat nej till självständighet i söndagens folkomröstning på ögruppen. Resultatet välkomnas av president Emmanuel Macron: – Jag är stolt över att en majoritet har röstat för att Nya Kaledonien ska förbli franskt, sa han i ett tal till nationen.

Folkomröstningen i Nya Kaledonien i Söderhavet var en följd av en fredsprocess som pågått i 30 år, efter ett våldsamt uppror på 1980-talet som krävde ett 70-tal människoliv.
Sedan dess har Nya Kaledonien successivt fått allt större autonomi, och ögruppen är i dag ett franskt territorium med rätt att kontrollera räddningstjänst, delar av utbildningsväsendet, med mera.
Drygt 170 000 invånare var röstberättigade i folkomröstningen och med alla röster räknade hade 56,4 procent röstat för att fortsätta vara franskt. Valdeltagandet uppges ha varit drygt 80 procent.
– Jag är stolt över att en majoritet av invånarna i Nya Kaledonien valt att fortsätta tillhöra Frankrike. Nu krävs fortsatt ansvarsfull dialog, sa president Emmanuel Macron i ett tal till nationen på söndagseftermiddagen.
Stora skillnader i utfallet finns mellan olika delar av ögruppen. I de områden där urinvånarna kanaker är i majoritet finns ett betydligt starkare stöd för självständighet, än i de städer där franskättlingar är i majoritet.
Omkring 40 procent av befolkningen är kanaker, och bland dem finns ett missnöje med hur den gamla kolonialmakten Frankrike i drygt ett århundrade utvunnit enorma mängder av metallen nickel på öarna.
Mellan 20–25 procent av världens nickelreserver finns i Nya Kaledonien – och i de stora gruvstäderna finns en övertygelse om att man skulle kunna leva gott på inkomsterna från denna export.
Andra i urbefolkningen motsätter sig utvinningen helt, på grund av de negativa följderna för miljön runt gruvorna.
Men nu röstade alltså en majoritet för att stanna i Frankrike. Det beror inte minst på att många fruktar att ett självständigt ”Kanaky”, som det nya landets namn var tänkt att bli, skulle drabbas av ekonomisk depression och få stora problem att upprätthålla grundläggande samhällsservice, som i dag till stora delar finansieras av Paris.
Dessutom skulle självständighet innebära att de som växer upp på öarna mister möjligheten att bli franska medborgare och EU-medborgare, något som bland annat minskar möjligheten att resa och flytta mellan länder.
Enligt fredsavtalet kan Nya Kaledonien få möjlighet att rösta på nytt om självständighet inom de närmaste fyra åren. I nuläget ser detta inte särskilt troligt ut – men om ett maktskifte sker i Paris är ingenting omöjligt.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Invånarna kan vara EU-medborgare

Nya Kaledonien är ett franskt territorium. Dess invånare har rätt till franskt medborgarskap och att bli EU-medborgare.
Nära en fjärdedel av världens nickelreserver finns i Nya Kaledonien, och kontrollen över dessa fyndigheter har varit en källa till konflikt sedan mitten av 1800-talet.
Senast ett område bröt sig loss från Frankrike var 1980, då den närbelägna ögruppen Vanuatu blev självständig, enligt BBC. "

" USA i nytt möte om kärnvapen

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

Nordkorea/USA. USA:s utrikesminister Mike Pompeo kommer att träffa Nordkoreas dito Kom Yong Chol i New York under veckan som kommer.

Kärnvapenfrågan står på dagordningen och beskedet om ett möte kommer dagen efter att Nordkoreas utrikesdepartement sagt sig överväga att återuppta sitt kärnvapenprogram om inte USA lyfter sanktioner mot landet. Vid ett möte i juni undertecknande Kim Jong-Un och Donald Trump ett avtal om kärnvapennedrustning. Sedan dess har lite hänt.

TT-AFP "

" USA gör inga undantag för Europa

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

I dag träder USA:s återinförda sanktioner mot Iran i kraft fullt ut. Den sista delen gäller olja och gas, kärnan i den iranska ekonomin. Vissa länder som är strategiska för USA har beviljats undantag i ett halvår. Men Europa hålls kort.

När USA:s sanktioner mot Iran från och med i dag, måndag, blir heltäckande visar Washington tydligt sitt missnöje med hur Europa ställt sig till den nygamla amerikanska Iranpolitiken.
Inget europeiskt land beviljas några undantag från amerikanska straffåtgärder mot företag som handlar med Iran. Däremot, tillkännagav USA:s utrikesminister Mike Pompeo i fredags, får åtta andra länder lättnader under sex månader. Listan över de åtta har inte offentliggjorts, men UD-tjänstemän säger till New York Times att det bland annat handlar om Kina, Indien, Sydkorea och Japan.
Pompeo sade att de aktuella länderna får lättnader eftersom de redan visat tydliga neddragningar i sin oljeimport ”och samarbete på många fronter”.
Kina och Sydkorea är nyckelpartner i förhandlingarna om att få Nordkorea att avveckla sitt kärnvapenprogram. När väl Sydkorea fått lättnader kunde USA inte ignorera vädjanden från den regionala partnern Japan om samma sak.
EU-sidan har för sin del flera gånger deklarerat att man liksom Iran, Ryssland och Kina tänker upprätthålla kärnenergiavtalet från 2015, trots att USA nu drar sig ur. Enligt inspektörer har Iran följt avtalet, som går ut på att landet avstår från att utveckla kärnvapen i utbyte mot lyfta sanktioner.

Att lämna Iranavtalet var ett av president Donald Trumps vallöften. I maj uppfyllde han det. Det innebar återinförda USA-sanktioner i två steg: I augusti bannlystes köp av bland annat metaller, fordon och kol, och från och med nu förbjuds även import av olja och gas, kärnan i den iranska ekonomin.
Företag som fortsätter att handla med Iran, oavsett var de hör hemma, straffas finansiellt genom att portas från den väldiga USA-marknaden. EU håller på att skapa en särskild finansiell kanal för transaktioner med Iran för att ge möjlighet att runda USA-sanktionerna.
Trumpadministrationen motiverar sin nya hårda linje med att avtalet från 2015 dels är tidsbegränsat, dels inte hindrar Teheran från att utveckla avancerade konventionella vapen eller engagera sig i vad som betecknas som destabiliserande aktiviteter i Mellanöstern.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Populisterna har ingen hand med pengarna

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

De italienska obligationsräntorna steg igen på måndagen, i väntan på ett möte med euroområdets finansministrar. Ett av ämnena skulle bli populistregeringens statsbudget, som EU-kommissionen har avvisat.
Nästa vecka måste ett reviderat förslag skickas till Bryssel från Rom. Men regeringen, bestående av Femstjärnerörelsen (M5S) och Lega, har redan sagt att den inte tänker ändra sig. En och annan finansmarknad är orolig, med all rätt.

Budgetunderskottet har beräknats till 2,4 procent av bnp, långt mer än tidigare löften från Italien. Det blir lätt så när en regering inte vill prioritera, på populisters vis. M5S ville ha medborgarlön till mindre bemedlade, Lega stora skattesänkningar. De var överens om att riva upp en pensionsreform och sänka den ålder när man kan sluta arbeta. Allt kostar.
Regeringen hävdar att underskottet kommer att sätta väldig fart på Italiens ekonomi. Titta bara på Trump, säger M5S-ledaren Luigi Di Maio till Financial Times, hans skattesänkningar och underskott ger robust tillväxt. Nå, jämförelsen med USA haltar betänkligt. Där var konjunkturen redan strålande när den fick ny stimulans, och nästa år antas effekten vara borta (men inte hålet i statskassan).
Italien har onekligen problem. Tredje kvartalet var tillväxten noll. Landet har i praktiken befunnit sig i stagnation sedan euron infördes för 20 år sedan. De nödvändiga strukturreformerna har ändå lyst med sin frånvaro. Ett redan stort skuldberg svällde än mer under

finanskrisen, och är i dag över 130 procent av bnp. Just därför anser EU-kommissionen att det planerade budgetunderskottet 2019 är riskabelt.
Obligationsräntorna ligger redan 3 procentenheter över Tysklands. Kostnaden för att betala dem kan helt radera ut den extra tillväxt som M5S och Lega drömmer om.
Ett tiotal EU-medlemmar, framför allt i norr, misstänker att kommissionen som vanligt kommer att vara för slapp mot budgetsyndarna. De tycker dessutom att räddningsfonden ESM ska få rätt att besluta om obligationsinnehavare ska ta en del av smällen när ett land inte kan betala sina lån. Detta är anatema i Italien, där inhemska banker sitter på en stor del av statspapperen.
Di Maio och Legas ledare Matteo Salvini har för sin del ingen lust att backa för EU, som de ofta beskyllt för att ha orsakat Italiens elände. Och de har faktiskt lovat sina väljare en sorglös dans på rosor. Att ta ansvar är inte populisters bästa gren.
Men Italien är för stort för att tillåtas falla. Det skulle ge obehagliga följder för euron. Så EU lär söka efter något sätt att släta över dispyten på. Det kommer knappast att lugna marknaderna.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Polisen: ”Ovanligt”

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Göteborg. Polisen säger sig vara förvånad över lördagskvällens omfattande skottdrama vid en mc-klubb i Mölnlycke utanför Göteborg, där åtta personer skadades. Kommissarie Sven Lindgren, Göteborgspolisens expert på mc-relaterad brottslighet, kan inte påminna sig att ett lokalt gäng attackerat Hells Angels på det här sättet tidigare.

Polisen höll under måndagen fortsatta förhör med några av de elva personer som sitter anhållna efter skottlossningen utanför en industriområdeslokal i centrala Mölnlycke i lördags kväll. Enligt Göteborgs-Posten är merparten Hells Angelsmedlemmar och två medlemmar i en av organisationens klubbar i Polen.
Vice chefsåklagare Karl-Erik Esbo har bekräftat att det rör sig om en uppgörelse mellan en lokal kriminell gruppering och en supporterförening till Hells Angels, i vars lokal det pågick en fest.
Sven Lindgren har under flera decennier arbetat med mc-relaterad brottslighet och säger sig vara mycket förvånad över att ett lokalt gäng skulle ge sig på Hells Angels, en organisation med ett erkänt stort våldskapital.
– Så här rakt upp och ner kan jag inte påminna mig något liknande. Vi hade ju det stora mc-kriget på 90-talet, men det var konflikter mellan mc-organisationer. Det här är mycket ovanligt, säger Lindgren.
Han anser att det har varit förhållandevis tyst kring mc-gängen på senare år. Det har enligt Lindgren att göra med att polisen tvingats koncentrera sina resurser på det som hänt kring de kriminella förortsgrupperingar och alla de skottlossningar som drabbat en lång rad städer.

– Som det ser ut i Sverige i dag får polisen arbeta mycket händelsestyrt och alla dessa skjutningar har gjort att det blivit mindre tid att arbeta med mc-organisationer som Hells Angels och Bandidos, säger Lindgren, som samtidigt anser att polisen har beredskap och en god kontroll på mc-gängens verksamhet.
Polisen arbetar nu med att försöka kartlägga vad det var som fick det lokala gänget att söka sig till mc-klubbens fest och vad som där inträffade. Vittnen talar om två grupper av personer som började skjuta mot varandra ute på gatan utanför lokalen.
Det lokala gänget anses kontrollera narkotikaförsäljningen i området. I september var tre av gängets medlemmar inblandade i en allvarlig bilolycka i Härryda där en ledande person omkom. I bilen hittades vapen och ammunition.
– Efter olyckan blev det lugnare här i Mölnlycke, i alla fall med den öppna narkotikahandeln, säger en av de boende i området till DN.
Nu finns fruktan för att skottdramat i lördags ska följas av hämndaktioner. Sven Lindgren tycker det är onödigt att spekulera i dessa banor.
– Det är inte bra, för då kanske man triggar igång något som inte är aktuellt, säger Lindgren.
En av de personer som greps efter skottlossningen släpptes redan i helgen. Den person som blev allvarligast skadad låg på måndagsförmiddagen fortfarande nedsövd på sjukhus. Senast på onsdag måste åklagaren fatta beslut om de anhållna ska begäras häktade.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

" Ny bok pekar ut Palmehatare

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

En känd Palmehatare och en medhjälpare pekas ut i en ny bok om mordet på Olof Palme. Boken tar avstamp i författaren och journalisten Stieg Larssons egen utredning om Palmemordet.

Stieg Larsson överlämnade sitt material till polisen 1987. Jan Stocklassa, journalist och författare, har arbetat med boken utifrån Stieg Larssons uppgifter. Men teorin som fram förs i boken är Stocklassas egen. Bland annat avslöjas att Palmehataren, som tidigare haft alibi, kan ha varit på Sveavägen vid mordet, skriver Expressen.
Larsson engagerade sig i mordet och ville fram till sin död 2004 försöka lösa det. I Larssons arkiv finns bland annat ledtrådar om högerextrema personer och organisationer.
Stocklassa skrev 2014 i Svenska Dagbladet om Larssons Palmespår. De nya uppgifter som kommer fram i boken har lämnats över till polisens utredare.

TT "

" Donald Trump spurtar för att få fansen att rösta

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Huntington. Under sin ambitiösa mellanårsvalturné har president Trump hängivit sig åt rasism och konspirationsteorier. Men tonen på tillställningarna är ljus. Även som president lyckas Trump iscensätta en gemenskap med sina väljare. DN besökte West Virginia.

Lilly, fem år gammal, är klädd för kalas. Rosett i håret och t-tröja med glittrigt tryck. ”Trump 2020”, står det på den grå tröjan. Trycket syftar på nästa presidentval, det som resultatet av dagens mellanårsval till kongressen kan sägas förutspå.
– Ett av de allra första ord hon lärde sig var Trump, säger Lillys mormor Kim Waggoner lyckligt om barnbarnet.
– Hon och hennes kusin skrålade ”Rösta för Trump!” Hon var två år då.
Familjen Waggoner tillhör de hundratals republikaner som tagit sig till flygplatsen utanför samhället Huntington i gruvstaten West Virginia, där Trump framträder en fredagseftermiddag. Tre generationer kvinnor representerar släkten Waggoner. Denna kombination är inte helt ovanlig i publiken. Presidentens mellanårsvalsturné har drag av familjefest.
Det är alls inte bara arga vita män som dyker upp. Mötet känns snarare som en folkrörelse. Det delas ut dråpliga skyltar (”Trump gillar kol”) och anhängare har draperat sig i stjärnbaneret. Presidenten landar i sitt majestätiska flygplan bara meter från hangaren där han sedan talar. Han intar podiet i solariebränna, på strålande humör.

Stämningen inne i denna Trumpbubbla skiljer sig litet från de stora tidningarnas referat av samma händelse. Inte så att tidningarna felciterar eller är medvetet missvisande. Närvarande journalister koncentrerar sig ofta på den rasism och de konspirationsteorier som Trump excellerat i under mellanårsvalskampanjen.
Detta är på riktigt. Trump målar upp invandringen som hotfull. Strömmen av centralamerikanska flyktingar – omkring 8 000 individer – är på väg att ”invadera” USA. När Trump nämner utländskt klingande namn har han börjat artikulera det främmande: han säger Barack H Obama, och stannar till vid H:et, i Hussein, företrädarens andranamn.
George Soros, den ungerskamerikanska filantropen, har blivit ett signalnamn. En man i publiken ropar med jämna mellanrum ”George Soros!”, ungefär som Trumpanhängare tidigare skallade ”Lås in henne” om Hillary Clinton och ”Bygg muren!”.
Trump har framgångsrikt eldat på konspirationsteorier om George Soros, en judisk finansman som donerat miljarder dollar till demokratiska intressen under åren. Häromdagen fick Trump frågan om Soros finansierat flyktingkaravanen. ”Det skulle inte förvåna mig”, svarade han.
Men på Trumps shower är dessa antisemitiska glidningar sedan länge normaliserade. Trumps turné under 2016, den som tog honom till Vita huset, var normbrytande. Anhängare som skrek att Clinton skulle kastas i fängelse fick rosiga kinder. Då, 2016, var tonen mörk på hans kampanjmöten. Många, inklusive Trump själv, trodde att han skulle förlora.
Nu är Trump president och som sådan tämligen självsvåldig. Regeringen rymmer få, om någon, öppet intern kritik. Rådgivare med egna agendor har bytts ut. Den största mediekanalen, Fox News, är så lojal att dess viktigaste programledare Sean Hannity till och med kampanjar för Trump på ett av presidentens egna möten. Hösten 2018 är rasismen lika grov som 2016, lögnerna och överdrifterna lika frekventa, men tonen desto ljusare. Det är en vinnare som talar.
Innebär denna framgång ett problem i umgänget med anhängarna? I presidentvalrörelsen 2016 förenades Trump och hans fans i gemensamt utanförskap och hat mot Washington DC. Nu utgör Trump centrum i Washington DC. Han kan inte gärna låtsas vara en underdog.
Men Trump är fortfarande skicklig på att iscensätta en gemenskap med sina väljare, ett förbund. Det är det han ägnar sig åt under mellanårsvalsturnén. Sedan installationen i januari 2017 har han besökt West Virginia sju gånger.
– Vilka jobbsiffror vi fick i dag! säger han.
Han artikulerar ”vi:et”. Kisar kärleksfullt mot åhörarna ute på golvet. ”Vi” åstadkom detta tillsammans.
– Ni var på väg utför, säger han. Det var nära avgrunden.
Men presidenten räddade dem. I sista sekund.
– Nu är ni tillbaka!
Riktigt hur det gick till tänker han inte tråka ut publiken med.
– De säger alltid: prata om ekonomin! Jo, vi har den bästa ekonomin i landets historia men ibland är det inte alltid så spännande att prata om. Eller hur?
Nu måste publiken i vilket fall tacka honom genom att rösta på republikanska kongressledamöter. Ovanligt många väljare har förhandsröstat runt om i landet, säger Trump. Men själv gillar han att rösta på valdagen.
– Vi är alla gammeldags, säger han och sträcker ut sina armar.
– Det är därför vi kommer överens!
Meningen som utlöser mest jubel i West Virginia handlar om hustrun Melania Trump.
– Hon har ett svårt jobb, säger presidenten ömsint. Tror ni det är så lätt att vara gift med Trump?!

Publiken tillåter sig att skratta. Ungefär som man tillåts skratta åt de sviniga bröderna i ”Fanny & Alexander”, som arrangerar prutttävlingar på julafton och lever om med barnflickan. Trump är den där tossiga onkeln, som är hopplös och därför befriande.
Trump drar historier från stora världen. Han var till exempel i Vietnam och blev mottagen av presidenten *och* premiärministern.
– Ni vet, när man är USA:s president, då tas man inte emot av en president, utan av en president och en premiärminister. De har *båda*.
Duon meddelade Trump att just West Virginia har den bästa kolen i hela världen. Just den kol som Hillary Clinton ville ta ifrån er, säger Trump.
– Och de kan verkligen välja (mellan all världens kol). Och då sade jag till dem: jag ska berätta för West Virginia! Hör ni det, kolgruvearbetare! Finaste kolen i världen. Vad i helvete vet jag om det? Jag är från Femte avenyn (på Manhattan). Men ni har den finaste kolen i världen. Nu har jag berättat det för er.
Barack Obama instruerade en gång sin talskrivare och rådgivare Ben Rhodes att arbetet i Vita huset går ut på att ”berätta en verkligt bra historia om vilka vi är”. Obama syftade på det amerikanska folket: vi:et.
När Trump flyger vidare från West Virginia och fansen lommar ut i den grådaskiga skymningen är de uppfyllda av presidentens berättelse om vilka de är. Om hur de var nära undergång men nu lyft sig själva genom Trumps lojalitet. Varje enskild beståndsdel i denna berättelse kan plockas isär, nyanseras, inte sällan avfärdas som överdrift eller lögn. På väg ut ur hangaren säger Barbara Cobb, högstadielärare i engelska och spanska inne i delstatshuvudstaden Charleston.
– Hur kan man inte rösta för allt gott som han vill Amerika? Han har en väldigt positiv inverkan på landet, säger hon.
– De är bara ignoranta, säger Cobb om presidentens kritiker.
– Antingen tar de emot pengar från George Soros, som vill störta Amerika – eller så förstår de helt enkelt inte frågorna som president Trump talar om.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Därför är mellanårsvalet så viktigt

Tar Demokraterna över makten i representanthuset blir det svettigt för Donald Trump. I dag har Republikanerna 240 platser och Demokraterna 195. Demokraterna behöver vinna ytterligare 23 platser för att få majoritet. Opinionsmätningarna tyder på att de har goda möjligheter att göra det, även om det blivit jämnare mot slutet. Vinner Demokraterna väntar bland annat en rad kongressutredningar mot Donald Trump.
Vinner Demokraterna även senaten blir Trumps agenda än tuffare. Då kan senaten sätta P för bland annat viktiga utnämningar av ministrar, höga tjänstemän och domare. Men stalltipset är att Republikanerna behåller makten över senaten, i dag har man 51 av 100 mandat.
Behåller Republikanerna makten över både senaten och representanthuset är det en jätteseger för Donald Trump och en katastrof för Demokraterna. Då kan presidenten fortsätta sin politik med skattesänkningar och avregleringar mot nästa presidentval 2020. "

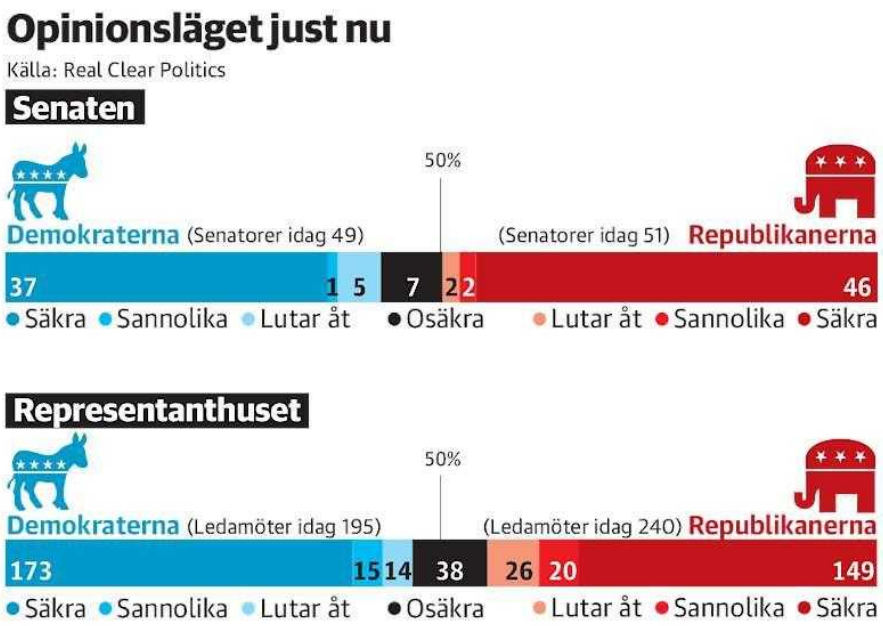

"Presidentens strategi smartare än Obamas

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Analys

Ingen president i modern tid har deltagit lika aktivt i kampanjerna inför mellanårsvalet i dag tisdag som Donald Trump. Medan föregångaren Barack Obama försökte undvika partipolitikens skyttegravar har Trump valt en motsatt strategi. Det kan hjälpa partiet att mobilisera väljare.

Tror vi på opinionsmätningarna så har Republikanerna en uppförsbacke i mellanårsvalet. Men om de lyckas hålla fast vid senaten, vilket är sannolikt, och kanske även klamra sig fast vid en majoritet i representanthuset, då beror det till stor del på Donald Trumps oerhörda engagemang i valkampanjernas slutspurt.

En klar majoritet av amerikanerna ogillar Trump. Sedan våren 2017 har han aldrig haft stöd av en majoritet av amerikaner. Deras åsikter lär inte ha blivit varmare av senaste veckans kontroverser, där Trump ständigt stannat i rampljuset med polariserande kommentarer efter massakern i Pittsburgh, främlingsfientliga reklamfilmer och beskedet att skicka fler soldater till mexikanska gränsen, vilket kritiseras av militärveteraner som opportunism.

Men Trump vet att han inte behöver attrahera eller övertyga några demokrater eller särskilt många oberoende väljare för att hjälpa Republikanerna i mellanårsvalet. Det enda han behöver göra är att påminna så många som möjligt av de 62 miljoner som röstade på honom 2016 om att ge sig ut och rösta republikanskt igen. Valdeltagandet är betydligt lägre i dessa mellanårsval, så att vinna handlar mer om att mobilisera de egna kärntrupperna än om att övertyga meningsmotståndare eller veliga mittenväljare.

Där har Trump valt en annan politisk taktik än Barack Obama. Redan när Obama lanserades som politiskt fenomen, med ett berömt tal 2004, mässade han om att det bara finns ett USA, inte ett republikanskt och ett demokratiskt USA. Det var en vacker tanke, som rörde publiken till tårar, men som politisk analys var den helt felaktig.

Obamas beslut att ligga lågt under mellanårsvalen 2010 och 2014 innebar katastrofval för Demokraterna, som saknade nationellt ledarskap eller budskap. Obama drömde om att sväva ovanför partipolitikens skyttegravar, men 14 år senare är USA mer polariserat än någonsin. Statsvetare har de senaste åren talat om så kallad ”negativ partianda” – väljare som främst motiveras av avskyn för den andra sidan, mer än att de gillar det egna partiet.

Donald Trump är en perfekt politiker för en sådan tid, där allt handlar om att spä på hat och förakt för meningsmotståndare.
Det innebär att han aldrig kommer att nå upp till de höga förtroendesiffror som tidigare republikanska presidenter haft, George W Bush hade stöd av 90 procent av amerikanerna efter terror-attackerna 2001. Reagan låg också över 60 procent under det första året. Trump nöjer sig i stället med att mobilisera Republikanernas argaste och mest trogna väljare.
Det förklarar varför han gjort en av de mest intensiva slutspurterna i en valkampanj som sittande president i USA:s moderna historia, med åtta uppträdanden den sista veckan. Presidentens parti förlorar nästan alltid platser i kongressvalet under den första mandatperioden, så det är logiskt att många presidenter ligger lågt inför dessa val. Men Trump har valt motsatt strategi.
”Det finns en metod bakom det här. Han får kärnväljarna att komma hem”, säger Bill McInturff, en republikansk opinionsmätare, som gör mätningar för NBC och Wall Street Journal. Enligt hans sista mätning inför valet har entusiasmen för valet ökat något under den sista veckan bland äldre, vita, lågutbildade män på landsbygden. Det är precis den väljargrupp som Trump försöker nå med sina högerpopulistiska utspel. Om det räcker för att hjälpa Republikanerna att behålla majoriteten i representanthuset återstår att se. Demokraterna har länge haft ett stort övertag när det gäller den mätbara entusiasmen inför valet. Men Republikanerna har i slutspurten börjat hämta ikapp, sannolikt delvis på grund av Trumps ständiga närvaro.

Martin Gelin "

"Marianne Björklund: Hoppet om handelsavtal mellan Kina och USA ökar

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Ett lyckat telefonsamtal och en charmoffensiv från Kinas president Xi Jinping. Flera tecken tyder på att handelskriget mellan Kina och USA kan vara på väg att trappas av. Men även om handelskonflikten lugnar ner sig är läget fortsatt spänt på flera andra områden.

Analys. Marianne Björklund, DN:s korrespondent
I slutet av november vänds världens blickar mot Buenos Aires när USA:s president Donald Trump och Kinas ledare Xi Jinping träffas för första gången på ett år.
Mötet sker efter en frostig period mellan de två länderna. En del har gått så långt att de börjat tala om ett nytt kallt krig.
Här finns konfrontation på flera håll. Handel, säkerhetspolitik och demokratifrågor. USA och Kina går i klinch gång på gång och den amerikanske vice presidenten Mike Pence utnämnde i ett uppmärksammat tal Kina till USA:s fiende. Det var långt ifrån tidigare retorik där USA:s strategi har varit att knyta Kina närmare till sig i förhoppningen om att tätare band ska få landet att öppna upp, både politiskt och ekonomiskt.
Men för lite har hänt, enligt Trumpadministrationen som gått aggressivt fram inte minst på handelsområdet. Tullar på kinesiska importvaror har införts i flera steg och gäller nu på hälften av all import från Kina. I bakgrunden mullrar hot om att tullbelägga all kinesisk import. Kina har svarat med att tullbelägga amerikanska varor

och nyligen förklarade Xi Jinping att landet siktar på att bli mer självförsörjande och mindre beroende av USA.
Nu syns vissa tecken på att länderna kan vara på väg att närma sig varandra. Efter ett telefonsamtal mellan Donald Trump och Xi Jinping i förra veckan gick båda sidor ut med positiva budskap och förhoppningar om en lösning i handelskonflikten. Det som tidigare var planerat att vara ett kort möte ser nu ut att bli en formell middag med Donald Trump och Xi Jinping, i samband med G20-mötet i Buenos Aires i slutet av november.
Och Xi Jinping såg ut att försöka charma sin motpart på måndagen när han öppnade en internationell handelmässa i Shanghai. Kina vill köpa fler utländska produkter, tänker sänka sina importtullar och planerar öppna sin marknad för flera utländska företag, hävdade den kinesiske presidenten inför ledare för amerikanska storföretag som Google och GM. En av Donald Trumps käpphästar är USA:s jättelika handelsunderskott gentemot Kina. Det skulle kunna minska om Kina gör verklighet av Xi Jinpings löfte att importera mer.
Visserligen har Kinas ledning tidigare sagt ungefär samma saker, utan att det har förverkligats. Och Xi Jinping nämnde varken USA:s kritik om att Kina stjäl teknologi från amerikanska företag eller kraven på att landet minskar statens inblandning i företag som konkurrerar på den internationella arenan. Ändå har förhoppningarna om att USA och Kina ska komma överens på handelsområdet stigit.
Men även om Trump och Xi Jinping skakar hand i handelsfrågan innebär det långt ifrån någon total islossning. Kina och USA är i konflikt på en rad andra områden. Läget är exempelvis spänt kring den Sydkinesiska sjön, som Kina hävdar är deras territorium, men USA-allierade stater anser tillhör dem. Även Taiwan, som Kina anser tillhör dem, är en känslig fråga. Dessutom har USA ökat sina insatser mot kinesiska spioner på amerikansk mark på senare tid. USA har också anklagat Kina för att lägga sig i det amerikanska mellanårsvalet och för att bryta mot mänskliga rättigheter i områden i sin behandling av minoriteter.
Och att Xi Jinping har sina dubier kring den amerikanska administrationen visade han under sitt tal i Shanghai. Han nämnde aldrig Trump eller USA vid namn. Men få lär tvivla på vem följande uttalande syftade på.
– När globaliseringen fördjupas, är djungellagen och vinnaren-tar-allt-strategier en återvändsgränd.

Marianne Björklund "

”Bevis förstördes av städteam”

DNTISDAG 6 NOVEMBER 2018

"Saudiarabien skickade ett ”städteam” för att rensa bort bevis efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi, uppgav turkiska myndigheter på måndagen.
Samtidigt beklagar Khashoggis två söner i en intervju i CNN att han utnyttjas i politiska syften. Han var aldrig dissident utan trodde på den saudiarabiska monarkin, hävdar de, och vädjar om att få tillbaka kroppen.
Turkiska myndigheter bekräftar nu medieuppgifter om att Saudiarabien skickat ett tvåmannateam för att ”tvätta bort bevis” innan turkiska utredare släpptes in på konsulatet där den oppositionella journalisten Jamal Khashoggi mördades för en månad sedan.
Bilden som sönerna Salah och Abdullah ger av fadern Jamal Khashoggi i intervjun är av en man som var försiktigt reforminriktad med ”värderingar som alla kan ha”.

Juan Flores
juan.flores@dn.se "

" Inget tyder på att Teheran böjer sig för USA:s sanktioner

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

USA:s återinförda sanktioner mot Iran, som trädde i kraft på måndagen, syftar till att sätta den islamiska republiken under ökat tryck. Washingtons syfte är dubbelt: att få Teheran att ge upp sitt kärnvapenprogram och att bromsa Irans regionala ambitioner. Ännu finns inga tecken på att Iran böjer sig.

Det har gått knappt tre år sedan USA:s dåvarande president Barack Obama tillsammans med EU avvecklade de ekonomiska sanktionerna mot Iran, som en följd av att kärnenergiavtalet mellan fem stormakter och Iran trädde i kraft.
Redan under presidentvalskampanjen 2016 dömde Donald Trump ut avtalet – framförhandlat av Obama – som ”det värsta någonsin”, och lovade att riva upp det. En avgörande invändning från Trumps sida var att avtalet i princip enbart handlade om att begränsa Irans kärnteknologiprogram.
Däremot berörde avtalet inte Irans politiska och militära inblandning i Syrien och Libanon – inklusive stödet till den terrorstämplade rörelsen Hizbollah – och andra delar av regionen.
Trump höll sitt vallöfte, och USA lämnade Iranavtalet. Sanktionerna har återinförts i två omgångar. I augusti förbjöd USA försäljningen av amerikanska dollar till den iranska staten. Och nu riktas åtgärderna dels mot Irans olja och möjligheterna att skeppa oljeexporten – en väsentlig del av landets BNP – och dels mot finanssektorn.

Det innebär att den som bryter mot sanktionerna och handlar med iransk olja eller gör affärer med iranska banker kan bli bötfälld av USA eller bli utestängd från USA:s finanssystem.
Ett antal länder – bland andra Kina, Sydkorea, Japan, Turkiet och Indien – har fått ett halvt års respit och kan fortsättningsvis köpa iransk olja. Men sedan ska det vara slut, enligt Washington. I vilket fall har Irans oljesektor redan drabbats med en minskning av produktionen det senaste halvåret.
Följderna för Iran är allvarliga, inflationen galopperar och rialen, den iranska valutan, har fortsatt att rasa i värde gentemot dollarn. President Hassan Rouhanis ekonomiska ansvariga har delvis bytts ut, och under de senaste månaderna har det förekommit protestdemonstrationer runt om i landet mot prisökningarna.
Men det finns knappast någon falang inom den iranska prästregimen som förespråkar att man ska ge efter för USA:s påtryckningar. Tvärtom har landets relativt moderate president Hassan Rouhani tvingats att närma sig de mest konservativa ayatollorna i kritiken mot USA.
Om något så har USA:s skärpta sanktionspolitik inneburit att reform- och västvänliga tankegångar har än mindre chans att få genomslag i Teheran.
Ett sätt för Teheran att försöka dämpa kraften i sanktionerna är att värma upp relationerna med de EU-länder som skrev på kärnenergiavtalet och fortfarande vill hålla fast vid det. Men den senaste tidens anklagelser om att Iran har planerat mordkomplotter mot exiliranier i Frankrike och Danmark lär inte bidra till ett ökat europeiskt förtroende för regimen i Teheran.
Den iranska ledningen har inte avslöjat hur den kommer att bemöta de nya sanktionerna, mer än att president Rouhani har bedyrat att Iran tänker fortsätta att sälja olja.

Så här långt finns inga tecken på att Teheran skulle vara redo att ändra sitt beteende och gå med på USA:s krav på en omförhandling av kärnenergiavtalet. Att Iran skulle gå med på att backa från sina militära engagemang i Syrien, Irak och Jemen är lika osannolikt.

Michael Winiarski 2

" Ännu en säsong av Palmemordet

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Att Palmeutredningen mer än något annat förvandlats till en medial följetong bekräftas av Jan Stocklassas nyutkomna bok, som saluförs med en ”true crime”-stämpel på omslaget.

Det är genrebenämningen på dokumentärer eller reportage med utgångspunkt i verkliga kriminalfall, som blivit särskilt populära på strömmande plattformar, från Netflix till P3. Att gräva i detaljer kring gamla brott är förstås ett nygammalt folknöje, men boktiteln ”Stieg Larssons arkiv: Nyckeln till Palmemordet” är ett tecken på att privatspanaren blivit mer fascinerande än gärningsmannen. Och det är inte konstigt om den kittlande dokumentären ”Mannen som lekte med elden”, där en kedjerökande Stieg Larsson-gestalt ständigt sitter böjd över explosiva dokument, gett mersmak på murvelromantik.
Lösningen på mordgåtan kan säkert dröja ännu en säsong. I väntan därpå är Måns Månssons ”Hassel – privatspanarna” från 2012 fortfarande det bästa som har gjorts i ämnet, och om vår ovilja att släppa taget om äkta brott.

Jacob Lundström
jacob.lundstrom@dn.se "

"Ledare: Resistenta bakterier – ett recept på katastrof

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Fler än 33 000 människor dör varje år i Europa som en direkt följd av antibiotikaresistenta bakterier. Det visar nya rön som presenteras i det senaste numret av den ansedda vetenskapliga tidskriften The Lancet.
Detta är den första övergripande studien i sitt slag, och bakom den står forskare på svenskbaserade Europeiska centret för prevention och kontroll av sjukdomar, ECDC. De är – med all rätt – mycket bekymrade.

Att en sorts antibiotika inte alltid biter är inte konstigt. Vissa bakterier är naturligt motståndskraftiga. Men människan hjälper denna process på traven genom för låga och långvariga doser av antibiotika – detta är i princip att skicka bakterierna på gym. I stället för att dö blir de starkare, muterar.
Infektioner orsakade av resistenta bakterier ökar för varje år, och läget är redan akut. I vården motsvarar det nu bördan av influensa, tuberkulos och hiv tillsammans, och fler lär det bli. För 33 000 döda européer är bara 2018 års hållplats. Om inget görs kommer talen att vara minst tio gånger högre år 2050, enligt beräkningar som den brittiska staten tagit fram.
Allra mest utsatta är spädbarn, men också äldre personer ligger i risk-zonen. Och nog finns det länder i Europa som är värre än andra. Sämst är läget i Italien och Grekland, följt av Rumänien, Portugal, Cypern, Frankrike och Slovakien.

Inte heller Sverige sköter sig exemplariskt, annat än i jämförelse med andra. Här finns tydliga tecken på överförskrivning av antibiotika inom sjukvården.
Men vi medicinerar åtminstone sjuka människor och inte friska djur, till skillnad från många andra länder.
På vissa håll är det inte bara djuren i köttindustrin som ges antibiotika, utan också husdjur. Är Fido lite allmänt krasslig? Ge honom en hutt penicillin. Så skapas resistenta bakterier som sedan sprids vidare mellan djur och till människor.
Antibiotikaresistensen är en av vår tids viktigaste frågor, men den har hamnat i skymundan. ECDC föreslår att den ökande resistensen ska behandlas som en fråga om patientsäkerhet.
Men för att kunna upprätta en global handlingsplan krävs ordentlig övervakning och uppföljning av antibiotikaanvändningen. Och sådan saknas. Kunskapen är dessutom fortfarande bristfällig vad gäller både de medicinska och hälsopolitiska konsekvenserna av resistens.
Hur ska vi då komma till rätta med problemet? Det är både enkelt och komplicerat på en och samma gång. Enkelt därför att lösningen ligger i just noggranna kontroller och strama regler för antibiotikaförskrivning, inte minst då inom köttindustrin.
Svårt därför att denna industri är resursstark och spjärnar emot allt vad den kan, med stor framgång. Så rynkar EU bekymrat på pannan över antibiotikaresistensen – och signerar samtidigt ett dokument med regler som förbjuder Sveriges strikta tullkontroller med sjukdomstester av importdjur.
Bakterier känner inga nationsgränser. Det räcker i förlängningen därför inte att Sverige tar stort ansvar, så länge inte andra länder också gör sitt. Antibiotika är en livräddare som bara inte får hanteras så vårdslöst som nu sker. Det är oacceptabelt att det i vissa länder går att få dessa preparat utan recept, och att det i andra slösas bort på friska djur.

Priset för slarvet i vården i allmänhet, och kortsiktigheten i köttindustrin i synnerhet, är alltså att våra barn i framtiden inte kommer att kunna överleva tillstånd som vi i dag betraktar som ofarliga. Valet borde inte vara svårt.

DN 7/11 2018 "

" Tyskland tänker inte gå först

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Det var alltid en fantasi att Angela Merkel kunde bli den fria världens ledare. Med Donald Trump har USA abdikerat, men att tro att en tysk förbundskansler kan ta den rollen är historielöst. Andra världskriget och nazismen gör fortfarande att andra länder inte skulle känna sig bekväma. Skeptikern framför andra är dock Tyskland.

För att kunna leda krävs ekonomisk tyngd och moralisk resning, men även muskler. De tyska militära styrkorna är en kuliss. Merkels kristdemokratiska CDU bekänner sig officiellt till Natos mål om försvarsutgifter, men har ingen tanke på att nå det. Koalitionspartnern, socialdemokratiska SPD, vill inte höra talas om vapen. Folkopinionen är snarast pacifistisk, och heller inte överdrivet intresserad av något EU-försvar.

Om en månad väljer CDU ny ordförande. Gränserna för Tysklands internationella roll blir ännu snävare för den utkorade. Att bygga auktoritet tar tid, inte bara för att Merkel tänker stanna som kansler ett tag till.

EU-projektet linkar fram. Frankrikes president Macron försökte förgäves få med sig Merkel på ett tätare eurosamarbete. Den gemensamma valutan hade knappast överlevt utan henne under den värsta krisen, men någon finanspolitisk union ville hon inte veta av.

Det tyska motståndet mot att betala andra länders skulder består. I den mån Merkels efterträdare avviker lär det vara genom än större försiktighet.

Polen och Ungern har fortsatt att urholka demokrati och rättsstat utan att ta notis om Merkel. Flyktingkvoter inom EU har det inte blivit.

Italiens populistregering struntar i tysk budgetdisciplin. Att nästa ledare i Berlin skulle ha större övertygelseförmåga är föga sannolikt.

Den tyska frågan handlade förr om att Tyskland inte fick bli för mäktigt. Nu får landet kritik för att både dominera och underprestera. Europa behöver ledarskap. Efter Merkel blir vakuumet tommare.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Resultatet kan ge Trump ny kraft inför 2020

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Det troliga maktskiftet i representanthuset visar att Donald Trump skrämt bort konservativa väljare. Samtidigt lyckades inte Demokraternas fixstjärnor vinna i Florida eller Texas, vilket Trump lär tolka som en triumf. Det är möjligt att presidenten kan utnyttja sin nya sårbarhet i presidentvalet om två år.

Många reportrar lär de kommande dagarna vallfärda till villaförorter utanför Philadelphia, Pittsburgh och Washington DC.
Här, samt i förstäder till Miami och Minneapolis, vände Demokraterna totalt 13 distrikt som tidigare kontrollerades av Republikanerna.
Dessa borgerliga väljare kommer att bli föremål för journalistiska närstudier. Exakt vad fick dem att vända Republikanerna ryggen? En gissning är Trumps hårdnande retorik mot flyktingar och invandrare, som under denna valrörelse blommat ut i en nationalism som många allmänborgerliga väljare nog finner frånstötande.
Mycket har skrivits om att den amerikanska södern är på väg att bli ett demokratiskt fäste. Ännu finns inte alla siffror tillgängliga från nattens val. Men två av de mest symboliska striderna – mellan Ted Cruz och Beto O'Rourke i Texas och mellan Andrew Gillum och Ron DeSantis i Florida – gick inte som Demokraterna hade hoppats.
De starkt konservativa kandidaterna, den nya guvernören DeSantis och den sittande senatorn Cruz, höll emot. Den ökade andelen latinamerikaner och de växande unga befolkningarna i Florida och Texas storstäder lyckades inte bryta den vita konservativa traditionen.
Detta lär glädja Trump oerhört, som investerat tungt i Florida, där hans vinterpalats Mar-a-Lago ligger. DeSantis omskrivs som en Trumpkopia som beskylls för att ha spekulerat i rasism i kampen mot den svarte motkandidaten Gillum.
Den dramatiska demografiska utvecklingen till trots, slaget om sydstaterna är inte avgjort. Att Republikanerna behåller senaten innebär sannolikt en stor lättnad för Trump. Han lär inte tvingas bort från Vita huset genom riksrätt, så vida inte Robert Mueller lyckas bevisa något oerhört och det egna partiet måste vända Trump ryggen.
Men att en majoritet i flera folkrika sydstater fortfarande tycks rösta republikanskt innebär också att det ser ljusare ut för Trump inför presidentvalet 2020. Republikanerna kommer inte långt utan den religiösa sydstatshögern.
Nattens val var verkligen en omröstning om Donald Trump. Antalet medborgare som valde att rösta väntas med amerikanska mått bli mycket stort: siffrorna liknar mer ett presidentval än ett mellanårsval, enligt analytikernas förhandsrapporter.
Engagemanget kan tillskrivas Trump som likt få andra tidigare presidenter engagerat såväl fiender som allierade, nästan två tredjedelar av väljarna säger att Trump var en faktor när de röstade (detta alltså trots att Trump själv inte stod på en enda valsedel).
Att presidenten sannolikt får sitta kvar perioden ut innebär inte att hans vardag nödvändigtvis kommer vara så angenäm. Utan representanthus blir Trump mer sårbar.
I Republikanernas regi har representanthuset varit lojalt med Vita huset. Med Demokraterna vid rodret väntas huset bli desto mer konfrontativt. De kommer att utnyttja sina maktbefogenheter och kräva fram handlingar och kalla nyckelfigurer till förhör och utfrågningar på ett helt annat sätt än tidigare. Delar av denna apparat kommer sannolikt att riktas mot Trump och hans egen familj.

Underrättelseutskottet i representanthuset lär begära ut Trumps deklarationer som han själv vägrat offentliggöra och som kan ge insyn i hans affärshistoria och möjliga lojaliteter med andra länder. Det kommer sannolikt att utreda möjlig ekonomisk korruption i gränslandet mellan Trumpfamiljens privata fastighetsrörelse och presidentämbetet. Detta kommer att skaka om Vita huset, engagera medier och förarga presidenten. Ett nytt kapitel i berättelsen om Trump tar därmed sin början.
Det nya representanthuset kommer också att stoppa lagstiftning initierad av Trump, däribland hans vallöften. Presidenten kommer att få svårt att upphäva Obamas sjukvårdsreform. Muren mot Mexiko lär förbli på prototypnivå ett tag till. Nya skattelättnader mot rika eller storföretag lär inte heller bli av.
Men det är inte säkert att det förlorade representanthuset bara är dåligt för demagogen Trump, som kan utnyttja det nya motståndet i kongressen i nästa valrörelse och fortsätta framställa sig själv som motarbetad av ”destruktiva” demokrater, vilket han älskar att göra. Han får ny ammunition.
För Demokraternas del återstår fortfarande att försöka samla motståndet mot Trump i en presidentkandidat. Att man vunnit representanthuset är förmodligen viktigt. Plötsligt verkar motståndet kunna ge politisk utdelning i Washington DC.
Men det är samtidigt ett nederlag för partiet att Andrew Gillum förlorade i Florida och senatskandidaten Beto O’Rourke likaså i Texas. Två av partiets framtidsnamn, karismatiska politiker med progressiva agendor, nådde inte ända fram. Inte heller den mer moderata demokraten Claire McCaskill vann sin strid i Missouri. Det är fortfarande oklart exakt hur nästa demokratiska president ska se ut.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Vita män får ge vika efter mellanårsvalet

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

De första representanterna från ursprungsbefolkningen och kvinnliga muslimer. Mellanårsvalet möblerar om sammansättningen i kongressen. Vita män har i flera delstater fått ge vika för personer från grupper som tidigare saknat representation.

Tisdagens mellanårsval handlade inte bara om partisympatier. Det bröt också i flera delstater mallen för den traditionella politikerbilden. Här finns flera ”firsts” som de kallas, politiker som öppet visar att de inte är heterosexuella och kandidater från befolkningsgrupper som tidigare saknat representation i den beslutande församlingen. Många av dem är kvinnor.
Här är några exempel på kandidater som skriver historia:
Sharice Davids blir en av de två första kvinnliga representanterna från den amerikanska ursprungsbefolkningen att ta plats i representanthuset. Davids är demokrat, öppet lesbisk, utbildad advokat och har dessutom tävlat i kampsporten MMA.
Sharice Davids får sällskap i representanthuset av Deb Haaland, också hon kvinna från ursprungsbefolkningen. Deb Haaland väljs in för att representera New Mexico. I familjeorienterade USA sticker hon också ut som ensamstående mamma.
Valet går också till historien för att ha gett plats åt de första muslimska kvinnorna att någonsin ta plats i kongressen:
Ilhan Omar, demokrat i Minnesota, och Rashida Tlaib, Michigan, blir de första kvinnliga muslimerna att ta plats i reprensentanthuset. ”Jag längtar efter att jobba med dig, inshallah”, twittrade Omar till Tlaim efter att det stod klart att de båda vunnit sina val.

36-åriga Omar är av somaliskt ursprung och kom som flykting till USA när hon var tolv år. Hon har engagerat sig hårt i att alla ska ha rätt till sjukvård och förespråkar gratis universitetsutbildning. Hon blir också den första representanten av somaliskt ursprung i kongressen.
Rashida Tlaib är dotter till palestinska flyktingar och äldst av 14 syskon. Hon är en del av rörelsen demokratiska socialister, en progressiv del av partiet som också Alexandra Ocasio-Cortez, som valdes in i New York, tillhör. Tlaib har varit starkt kritisk till president Donald Trump och greps för två år sedan efter att hon avbrutit presidenten under ett tal i Detroit.
I Massachusetts, där knappt 7 procent av befolkningen är färgad, valdes Ayanna Pressley till delstatens första representant av afroamerikanskt ursprung. Pressley har gått hårt åt mot Trump och kallat honom en rasist som saknar empati.
Marscha Blackburn blir den första kvinnliga senatorn som representerar delstaten Tennessee. Blackburn är en konservativ republikan som står president Trump nära.
– Jag är politiskt inkorrekt och stolt över det, sade Blackburn när hon meddelade sin kandidatur.
Blackburn är bland annat emot fri abort, strikt i immigrationsfrågor och understryker rätten att bära vapen.
Samtidigt bryter Colorado ny mark efter att Jared Polis blivit vald till den första öppet homosexuella guvernören i USA. Polis är demokrat och har i sin kampanj bland annat förespråkat fri hälsovård, gratis utbildning för barn och att Colorado helt ska försörjas av förnybar energi.

Marianne Björklund "

"Oppositionen föryngras och får ny energi

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Tuffare undersökningar av presidenten väntar och Demokraterna kan stoppa en del av Trumps mest kontroversiella politik. Samtidigt tyder allting på fortsatt polarisering i amerikansk politik – med två läger som motarbetar varandra och är helt oense om USA:s fortsatta riktning.

Båda partierna verkade lyckas med målsättningarna att mobilisera sina kärnväljare i kongressvalet. För Demokraterna innebär det att de med knapp marginal ser ut att vinna en majoritet i representanthuset. Samtidigt verkar även Donald Trump ha lyckats mobilisera sina kärntrupper.
Republikanerna behåller majoriteten i senaten och vann viktiga segrar i flera guvernörsval. Trumps intensiva slutspurt i kampanjen tycks ha fått hans mest lojala kärnväljare att ta sig ut till vallokalerna och kan ha avgjort exempelvis Republikanernas framgångar i Florida, där många kandidater omfamnade Trumps högerpopulistiska retorik.
Allt tyder därmed på fortsatt polarisering i amerikansk politik, med två energiska läger som är helt oense om USA:s framtida riktning.
För Donald Trump innebär valresultatet onekligen slutet på de två år då han otyglad kunde göra i princip vad han ville i Washington. Nu börjar vi en ny fas i Trumps tid som president, där han kommer att tvingas kämpa emot en energisk skara demokrater som ivrigt kommer göra allt de kan för att stoppa honom. Demokraterna kommer snart att styra en rad viktiga kommittéer i kongressen, vilket kan ställa till med rejäla bekymmer för Trump.
Demokraten Adam Schiff, kongressledamot i Kalifornien, sade i en intervju med DN på valkvällen att Demokraterna i kongressen nu

kommer få en chans att sätta stopp för mycket av Donald Trumps politik.
– Vi kommer först och främst se till att Washington inte kan spendera pengar på oetiska sätt. Ingen budget kan passera kongressen utan vårt godkännande. Det kan betyda att vi till exempel stoppar sådant som Trumps opportunistiska försök att skicka soldater till mexikanska gränsen, säger Schiff till DN.
Han sade även att det kan bli aktuellt att ställa Trump inför rätta, om det visar sig att Robert Muellers undersökning avslöjar grova brott. I intervjuer med ledande demokrater här i Kalifornien, där mycket av motståndet till Trump har mobiliserats de senaste åren, nämner många att kongressen nu kan ägna sig åt hårdare undersökningar av Trump. De kommer att kräva att hans skattedeklarationer och finanser offentliggörs, de kommer att kräva reformer av röstlagar och röstsystem och de hoppas även få igenom en rad kompromisser med republikanerna, när det gäller exempelvis sjukvård och infrastruktur.
Valnatten visar även hur den politiska kartan i USA är på väg att ritas om. I Texas förlorade demokraten Beto O'Rourke med knapp marginal mot Ted Cruz, men han lyckades med en historisk kampanj mobilisera latinamerikaner, kvinnor och unga väljare och Texas får nu börja betraktas som en "swing state", som kan avgöra framtida presidentval. Detsamma gäller Georgia. Rösträtten gjorde också flera stora segrar, i bland annat Florida, där tidigare brottsdömda återfår rösträtten. Det kan också få stor betydelse i framtida val.
Även om Trump lyckades entusiasmera sina kärnväljare med sin aktiva roll i valspurten såg Republikanerna en rad svidande nederlag för just de kandidater som omfamnat en öppen främlingsfientlig politik. Det gäller exempelvis Dave Brat och Lou Barletta, två högerpopulistiska kongressledamöter i Virginia, samt Kris Kobach, en kontroversiell Kansas-republikan som förklarade mot en demokrat i en av USA:s mest konservativa delstater.

Demokraterna håller i sin tur på att föryngras som parti och de röstade även in en historisk mängd kvinnor i kongressen. I New York vann demokraten Alexandria Ocasio-Cortez och blir nu den yngsta kvinnan någonsin i kongressen. Hennes symbolvärde för Demokraterna är svårt att överskatta när partiet nu samlar sig i motstånd till Trump i Washington.

Martin Gelin "

" Demokraterna jublar försiktigt över ”blå våg”

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Demokraterna lovade att en historisk våg av kvinnor skulle hjälpa partiet ta tillbaka majoriteten i representanthuset. Det verkar ha fungerat. I ett av Kaliforniens mest konservativa distrikt pratar Demokraterna nu hoppfullt om ett USA som sakta men säkert vänder sig bort från Donald Trumps världsbild.

På Demokraternas valvaka i Orange County i södra Kalifornien råder en försiktig glädje. De flesta pustar ut över beskedet att partiet med all säkerhet återtar kontrollen över representanthuset, vilket innebär att de kommer att kunna stoppa mycket av Donald Trumps politik.
– Det var det viktigaste som hände i natt, att vi skapat en broms mot Trump. Vi kan stoppa honom när det gäller klimatpolitiken, kvinnors rättigheter, invandringspolitiken. Det är en stor lättnad, säger Sutten Wasserman, som ägnat de senaste veckorna åt att arbeta heltid som volontär för Demokraterna här i södra Kalifornien, där en rad viktiga val till kongressen ägde rum.
Hennes dotter Samantha Wasserman har precis fyllt 18 och röstade för allra första gången den här morgonen. Hon visar stolt ett klistermärke med texten ”Jag har röstat” på jeansjackan.
– Vår generation är så mycket mer liberal än de som länge har styrt landet. Så jag känner mig hoppfull över att landet kommer att gå mer åt vårt håll, nu när vi börjar rösta, säger hon.
Demokraterna lovade att just kvinnor och unga väljare skulle skapa en ”blå våg” (blå är partiets färg) i valet. Denna våg tycktes faktiskt välla fram över landet och kulminerade även här i Kalifornien, där Demokraterna tog stora segrar, även om många av valresultaten var alltför jämna för att ha avgjorts när denna text skrivs.
På ett kampanjevenemang i Huntington Beach, längs kustremsan i Orange County, får demokraten Harley Rouda hjälp av skådespelaren Alyssa Milano. Hon blev känd som en av Hollywoodstjärnorna som gav metookampanjen globalt genomslag och har varit aktiv som progressiv demokrat i snart 20 år, men hon har aldrig varit så engagerad i ett kongressval som i år, säger hon till DN.
Milano tror att aktivismen för kvinnors rättigheter och metoo-kampanjen i synnerhet, kan ha bidragit till att öka kvinnors engagemang.
– Det har absolut haft betydelse. Vi har en president som skryter om sexuella övergrepp och en rad antiabortlagar över landet, så det var kvinnors rättigheter som stod på spel i det här valet, säger hon till DN.
Just här i Orange County har Republikanerna länge varit på säker hemmaplan. Det är ett av Kaliforniens mest konservativa områden, fullt av välbärgade republikaner, megakyrkor och golfbanor. Här växte Richard Nixon upp och Ronald Reagan brukade kalla Orange County platsen dit goda republikaner flyttar när de går i pension.
Men sedan år 2000 har antalet republikaner här minskat med en tredjedel. Befolkningen har blivit yngre och det har flyttat in fler latin-amerikaner och asiater, som i stor utsträckning röstar på demokrater. Samma trender återspeglas i villaförorter och medelklassområden över hela USA och förklarar en del av Demokraternas framgångar i kongressvalet, i delstater som Virginia och Kansas.
– Jag trodde aldrig att jag skulle se Demokraterna ha en chans här. Jag är så van att Orange County bara är hemvist för högerpopulister, säger Carolyn Polk, en it-konsult som skålar med kompisarna i vitt vin på Demokraternas valvaka.
2016 blev Hillary Clinton den första demokraten som vann i Orange County sedan 1936. När Donald Trump tillträdde som president i

januari 2016 demonstrerade 20 000 kvinnor här i Orange County i protest, i regionens egen motsvarighet till Women's march i Washington.
– Orange County brukade vara mycket mer konservativt, men det har definitivt förändrats. När vi knackar dörr här träffar vi många pensionärer som säger att de fortfarande är republikaner, men de är så trötta på Trump att de röstar på demokraterna i år, säger Jody Kasten, jurist.
Det var samtidigt en bitterljuv kväll för Demokraterna här, där många uttryckte besvikelse över att Republikanerna behåller kontrollen över senaten. Men efter presidentvalet 2016 verkar Demokraterna här ha lärt sig att sänka förväntningarna och de flesta verkar genuint nöjda med att partiet nu får kontrollera representanthuset.
Kaliforniens motstånd mot presidenten blir nu inte längre symboliskt, utan kommer att få verkliga konsekvenser i kongressen. Demokraten Adam Schiff, som representerar ett distrikt som innefattar Los Angeles och Burbank, kommer nu sannolikt leda den viktiga underrättelsekommittén efter valet.
Det kan innebära att det blir betydligt svårare för Republikanerna att stoppa undersökningar av Donald Trumps eventuella samröre med Ryssland. Schiff säger i en intervju med DN att en av hans första prioriteringar kommer att bli att kräva att Donald Trumps skattepapper och finanser blir offentliga.

Martin Gelin "

" Michael Winiarski: Utrikespolitiken påverkas marginellt

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Demokraterna bryter Republikanernas maktmonopol i Washington och tar med all sannolikhet över majoriteten i kongressens representanthus under de kommande två åren. DN:s utrikeskommentator Michael Winiarski svarar på vad det kan innebära för USA:s ställning i världen.

1Hur kommer USA:s utrikespolitik att påverkas av att Demokraterna tar kontroll över representanthuset?
– Sannolikt ganska marginellt. Hur Trump hanterar Nordkorea, Iran, Ryssland och olika konflikthärdar har representanthuset formellt sett inget avgörande inflytande över. Det är presidenten som i egenskap av ”överbefälhavare” (Commander in chief) har den författningsenliga rätten att bestämma USA:s förhållande till främmande makt och som formulerar landets utrikespolitiska linje.
– Det är visserligen en omstridd fråga hur långt denna rätt sträcker sig. Många talar om att utvecklingen alltmer har gått mot ett ”kejserligt presidentskap”, där presidenten ensidigt beslutar om USA:s relationer med främmande makt, inklusive möjligheten att inleda militära operationer (rätten att förklara krig ligger dock hos kongressen). Denna kritik gäller inte bara Donald Trump, utan drabbade även Barack Obama.
2 Vad betyder det att senaten är fortsatt republikansk?
– Senaten, som fortsätter att kontrolleras av Trumps partivänner, har en större roll i utrikespolitiken än representanthuset, genom att denna kammare godkänner presidentens nomineringar till viktiga

regeringsposter (som utrikesministern och försvarsministern) och ambassadörer. Dessutom är det senaten som ratificerar internationella fördrag som USA har signerat.
– Samtidigt är de personer som i realiteten formar USA-presidentens utrikes- och säkerhetspolitik varken folkvalda eller godkända av senaten. Det gäller till exempel den hökaktiga nationella säkerhetsrådgivaren John Bolton – en av ideologerna bakom anfallet mot Irak 2003. Det gäller också Trumps egna familjemedlemmar, främst svärsonen Jared Kushner, som har fått uppgiften att utarbeta USA:s politik i Mellanöstern och en lösning av konflikten Israe–Palestina.
3 Hur påverkas bilden av USA och Trumps ställning i omvärlden?
– En viktig effekt av valresultatet är att Trumps ”America first”-agenda – som går ut på att vända ryggen till USA:s allierade – inte längre genomsyrar USA-statens samtliga maktgrenar. Fram tills nu har Trump närmast haft ett maktmonopol genom sin kontroll av Vita huset och kongressens båda kamrar, och genom utnämningen av domaren Brett Kavanaugh dessutom har skaffat sig en konservativ övervikt i Högsta domstolen.
– Presidentens ställning lär också försvagas när Demokraterna sannolikt sätter ny fart på olika utredningar om Trumpkampanjens misstänkta kollaboration med Ryssland och om Trumps privata affärer.

Michael Winiarski "

" Vanligt att kvinnor som strider för sina rättigheter straffas och hånas

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Ryssland
I Ryssland är feminismen en baktalad ideologi, som man gärna driver med i den offentliga debatten. Enligt den ryska mainstreamsynen är feminister misslyckade kvinnor som inte har funnit sin roll i samhället och familjen. I till exempel den ryska ståuppkomiken är det legio att skämta om kvinnor.
Samtidigt har Ryssland starka offentliga feminister, till exempel den kvinnliga performancegruppen Pussy Riot. De blev världskända då de år 2012 dömdes till fängelse efter att ha utfört en så kallad punkbön i en kyrka.
Anna-Lena Laurén

Egypten
Från Egypten, arabvärldens största land, har det kommit nedslående nyheter om kvinnoförtryck den senaste tiden. I somras dömdes en 24-årig libanesisk kvinna till ett långt fängelsestraff sedan hon i ett filmklipp i sociala medier kritiserat egyptiska män som sextrakasserat henne. Hon dömdes för att ha ”förolämpat den egyptiska staten”. Kvinnan överklagade och fick senare straffet omvandlat till villkorlig dom. Men händelsen är dessvärre talande för utvecklingen i Egypten: kvinnor som pekar på missförhållanden riskerar att själva hotas, förföljas och straffas.
rik Ohlsson

Brasilien
När högernationalisten Jair Bolsonaro tillträder som Brasiliens president den 1 januari 2019 lär feminismen få det svårt. Under valkampanjen kallade Bolsonaros son, kongressledamoten Eduardo Bolsonaro, feminister för ”ohygieniska och fula” och menade att ”högertjejer är vackrare”. Jair Bolsonaro har tidigare sagt att män har rätt att tjäna mer än kvinnor eftersom män inte kan bli gravida. Av rädsla för att Bolsonaro kommer att upphäva hbtq-rättigheterna i Brasilien passar många homosexuella par nu på att gifta sig innan han tillträder.
Henrik Brandão Jönsson

Indien
I Indien syns kvinnorna allt mer i samhället. I städerna ersätts den traditionella hemmafrun av välutbildade yrkesarbetande kvinnor. Sociala medier har gett kvinnorna ökat utrymme och självförtroende. De senaste åren har de indiska kvinnornas säkerhet och ställning varit ett viktigt inslag i debatten och kvinnorörelsen har flyttat fram sina positioner.
Samtidigt pågår dock en motsatt utveckling. Hindunationalisterna har sedan 2014, då Narendra Modi blev premiärminister, stärkt sitt politiska grepp. De vill se kvinnorna i en undanskymd roll i hemmet, inte på arbetsplatser och universitet.
Mia Holmgren

Sydafrika
I Sydafrika har en nationell dialog inletts kring behandlingen och skildringen av kvinnor som deltog i kampen mot apartheid. Men det är inte metoo som varit den utlösande faktorn, utan frihetskämpen Winnie Mandela som i början av april gick bort vid 81 års ålder. Först efter hennes död uppstod en diskussion om att det var maken Nelson Mandela som blev Mandela med en hel värld, medan kvinnan som lett kampen på gatorna placerades i skamvrån efter en propagandakampanj som var apartheidregimens sista dödsryckning.
Erik Esbjörnsson

Belgien
I ett land där feminism delvis är ett negativt laddat ord har vice premiärminister Alexander De Croo nyligen skrivit en bok om hur feminism även gynnar män och om sitt eget uppvaknande i jämställdhetsfrågan.
I Belgien är löneskillnaden mellan könen lägre än den är i Sverige. På det politiska området har kvinnor svårare att ta sig fram. Blott fyra kvinnor är ministrar i den 18 personer stora regeringen. I regionalvalen i oktober valdes dock fler kvinnor in. I Bryssel är numera 49 procent av ledamöterna kvinnor.
Pia Gripenberg

Tyskland
”Kan en kvinna verkligen vara förbundskansler?” Så lät det i den tyska debatten innan Angela Merkel valdes till Tysklands ledare för 13 år sedan. I dag undrar barn om en man verkligen kan vara kansler. Även om Angela Merkel själv aldrig har kallat sig för feminist anses hon ha flyttat fram positionerna för kvinnor inom både politiken och näringslivet.
Begreppet feminist är fortfarande ganska i laddat i Tyskland och förknippas ofta med vänsterideologier. Samtidigt pågår en intensiv debatt om behovet av fler förskoleplatser, om de låga kvinnopensionerna och de dåliga villkoren inom de kvinnodominerade vårdyrkena.

Lina Lund "

" Allt tuffare klimat för feminister i Kina

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Hårt bevakade, gripna och trakasserade. Feminister i Kina ses som ett hot av kommunistpartiet och stöter på allt större motstånd. Men de unga ger sig inte. Med stor uppfinningsrikedom driver de kampen vidare.

Den kommunistiska revolutionens ideal om jämställdhet mellan könen är ett minne blott. Dagens kommunistparti pressar unga kvinnor till att inta en traditionell kvinnoroll. Gift dig tidigt och skaffa barn, går propagandan ut på, enligt Leta Hong Fincher som nyss kommit ut med en bok om feminister i Kina (”Betraying big brother, the feminist awakening in China”).
Efter ett otal intervjuer med kvinnor i Kina, där hon tidigare studerat och doktorerat i sociologi, fann Leta Hong Fincher ett auktoritärt samhälle där feminismen betraktas som ett hot mot det styrande kommunistiska partiet.
En anledning är att kvinnorörelsen byggt upp ett brett nätverk med anhängare i Kina. Stora grupper som organiserar sig är känsligt för ledningen, som räds social oro.
– När aktivister lyckas bygga upp ett sådant nätverk ses de som ett hot mot ledningen, säger Leta Hong Fincher på telefon från New York där hon bor.
För kommunistpartiet är överlevnad och fortsatt maktinnehav överordnat allt annat, menar hon. Här finns ett inbyggt motstånd mot grupper som opponerar sig.
– Man vill inte se kvinnor som reser sig och ställer krav. Det ses som destabiliserande för det mansdominerade kommunistpartiet. Därför propagerar man nu för traditionella könsroller. Kvinnor pressas tillbaka till hemmet för att bli vackra fruar och mammor.
Till bilden hör också att befolkningen i Kina blir allt äldre och att födelsetalen går ned. Det har skapat en oro för hur de äldre ska försörjas i framtiden. Enbarnspolitiken har övergetts och det ligger i landets intresse att fler barn föds.
I sin bok berättar Leta Hong Fincher om fem unga feminister som 2015 greps efter att inför den internationella kvinnodagen ha planerat att dela ut flygblad mot sexuella trakasserier i Peking. De fem kvinnorna söktes upp, förhördes under brutala former och fängslades. Gripandet väckte upprördhet i Kina och internationellt. Det skedde samtidigt som Kinas president Xi Jinping skulle stå som en av värdarna för en FN-konferens om kvinnors rättigheter. ”Xi står som värd för kvinnors rättigheter i FN medan han förföljer feminister? Skamlöst”, twittrade Hillary Clinton som då var utrikesminister i USA. Flera andra toppolitiker stämde in i kritiken.
Efter en månad släpptes kvinnorna. Men sedan dess har klimatet mot kvinnor som bekämpar trakasserier och hävdar sina rättigheter blivit ännu hårdare, enligt Leta Hong Fincher.
– Partiet använder artificiell intelligens för att övervaka människor, har infört sociala kreditpoäng och gör allt för att försvåra för aktivister. Tittar man på den propaganda och politik som regeringen för i dagsläget ser det ut att bli ännu svårare framöver. Jag tror att vi står inför en konfrontation som kan pågå i många år.
Hon konstaterar att Kinas president Xi Jinping odlar en machomyt och ser det patriarkala samhället som grunden för ett stabilt samhälle. Sina första år som ledare kallades han ”Xi Dada”, ungefär stora fader Xi, och byggde upp en personkult som inte setts sedan Mao Zedongs dagar. Xi Jinping hyllades i den statliga propagandan för sin manlighet, hiphop-sånger komponerades med titlar som ”var en man som Xi Dada”. Han framställdes som patriarkernas patriark.

– För honom och kommunistpartiet är feminism ett hot som kan leda till kaos och underminera hela den auktoritativa ordning som är kärnan i det kommunistiska styret i Kina, säger Leta Hong Fincher.
Det är ljusår ifrån den kommunistiska revolutionen när jämställdhet mellan kvinnor och män var en viktig ingrediens. Kvinnor sågs som avgörande när det nya Kina skulle byggas upp. De arbetade i fabriker och på fälten för att förverkliga den industriella revolutionen.
Nu har kvinnors deltagande i arbetskraften gått ned, från 73 procent 1990 till 61 procent 2017 och någon kvinna har aldrig suttit i politbyråns ständiga utskott, landets viktigaste beslutsfattande organ.
Ändå är Leta Hong Fincher hoppfull inför framtiden. Under förra årets metoo-rörelse gick en våg av vittnesmål ut i Kinas sociala medier. Ofta blev de snabbt censurerade. Trots det fortsätter kvinnorna kampen, menar Leta Hong Fincher.
– Det är otroligt, trots alla dessa hinder, censur, frånvaro av pressfrihet, brist på mötesfrihet och förföljelse så fortsätter kvinnorörelsen. Det visar makten i feminismen. Den fortsätter att växa trots att man försöker krossa den.
Det kräver både mod och uppfinningsrikhet från kvinnorna, konstaterar hon. När hashtaggen metoo censurerades i sociala medier började kvinnor använda emojis med en risskål och en kanin, de två orden uttalas ”mi tu” på kinesiska, och alla förstod vad det handlade om. Efter ett tag slog myndigheterna ner på det också.
– Men de experimenterar hela tiden med nya sätt och har stor fantasi.

Marianne Björklund "

"Fakta.

Leta Hong Fincher är författare och journalist.
Hennes mamma har kinesiskt ursprung, växte upp i Vietnam och flyttade sedan till USA.
Hon har bland annat skrivit för New York Times, Washington Post, The Guardian och BBC.
Leta Hong Fincher var den första amerikanen som doktorerade vid Tshinghua universitet i Peking.
Hon har tidigare skrivit boken: ”Leftover Women: the resurgence of gender inequality in China”.

" Teodora födde dött barn – satt tio år i fängelse för mord

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Teodora del Carmen Vásquez dömdes till 30 års fängelse för mord efter att ha fött ett dött barn. Hon anklagades för abort – som är totalförbjudet i hemlandet El Salvador. På torsdag tar Teodora del Carmen Vásquez emot Per Anger-priset för sin kamp för förändrade abortlagar.

– Priset delar jag med alla de oskyldiga kvinnor i El Salvador som straffats för att de fått missfall, säger Teodora del Carmen Vásquez. Hon blev frigiven för nio månader sedan, men besöker andra kvinnor i fängelset flera gånger i veckan.
El Salvador är ett av få länder som undantagslöst har förbjudit abort. Det spelar ingen roll om graviditeten är resultatet av en våldtäkt eller om kvinnans liv är i fara. Totalförbudet innebär att kvinnor som får komplikationer under graviditeten misstänkliggörs och kan råka illa ut.
För Teodora del Carmen Vásquez blev konsekvenserna katastrofala. Sommaren 2007 var den då 23-åriga Teodora del Carmen Vásquez mamma till treårige Angel Gabriel och gravid i nionde månaden med sitt andra barn. Hon jobbade i en skolmatsal i huvudstaden San Salvador.
– Jag visste att jag snart skulle föda men en dag var jag tvungen att följa med min mamma på ett läkarbesök. På busstationen attackerades vi av några män som var ute efter att stjäla. Jag fick flera slag i magen, säger Teodora del Carmen Vásquez.

Dagen därpå fick Teodora del Carmen Vásquez fruktansvärda smärtor i magen. Hon var ensam på jobbet och ringde till larmcentralen för att få hjälp.
– Jag förklarade att jag hade värkar och skulle föda. Jag väntade länge, men det dök inte upp någon ambulans. Jag var fortfarande ensam när barnet kom. Det var en flicka och hon var död. Jag svimmade av smärtorna.
När Teodora del Carmen Vásquez återfick medvetandet kom några polismän som svar på det tidigare larmsamtalet.
– De frågade varför jag hade dödat barnet och sa att jag skulle få sitta många år i fängelse. Jag försökte förklara att jag ringt för att få hjälp att åka till sjukhuset, men de lyssnade inte. De satte på mig handklovar och körde mig till polisstationen.
Teodora del Carmen Vásquez fick sitta i häktet i väntan på utredning och rättegång. Den advokat som pappan anlitat försvann när han förstod att familjen var fattig och inte kunde betala de 50 000 kronor som han begärde.
– Under rättegången blev jag tilldelad en advokat som inte ens visste vad jag hette. Själv fick jag inte prata inför rätten. Jag blev dömd till 30 års fängelse utan att kunna säga ett ord till mitt försvar.
Tidningarna hade skrivit om hennes fall och i fängelset fick ”barnamördaren” ta emot stryk av de andra internerna.
– Jag satt jag isolerad i tre månader. Den första tiden var hemsk men sedan började jag engagera mig i utbildning och andra aktiviteter.
Efter fem år kom en människorättsorganisation till fängelset och sökte upp Teodora del Carmen Vásquez och 16 andra kvinnor som var dömda för abort.
– Då visste jag inte att vi var flera som råkat ut för samma sak. Jag trodde att jag var ensam.

Kvinnorna fick hjälp av jurister. År 2014 engagerade sig Amnesty international i Teodora del Carmen Vásquez fall, som då blev uppmärksammat över hela världen.
Förra året beviljades hon resning. Inför den nya rättegången hade händelserna sommaren 2007 kartlagts och bevisen pekade på att Teodora del Carmen Vásquez var oskyldig. Flera länders ambassadörer följde domstolsförhandlingarna på plats. Teodora del Carmen Vásquez var inställd på att bli fri, men domaren skickade tillbaka henne till fängelset.
– Då gav jag nästan upp, men i januari i år fick jag besked om att mitt straff kortats ned till 10 år och sju månader. Jag trodde att jag blev lurad, men en dag kom en av regeringens ministrar och sa att jag skulle förbereda mig på ett liv i frihet.
Den 15 februari lämnade hon fängelset och återförenades med sonen Angel Gabriel, som nu är i Stockholm på sin första utlandsresa.
– I början var det svårt. Han har bott hos mina föräldrar och besökte mig två gånger om året i fängelset. Jag var ju van vid att han var en liten pojke, inte en tonåring. Nu står vi varandra väldigt nära, vi har nästan blivit som kompisar.
Redan under tiden i fängelset började Teodora del Carmen Vásquez sitt engagemang för ändrad abortlagstiftning i El Salvador. Hon har blivit en välkänd kvinnorättsaktivist och talesperson för de kvinnor som dömts till fängelsestraff av liknande skäl och arbetar i dag för frivilligorganisationen TNT.
– Att få de fängslade kvinnorna frigivna är det som driver mig. Just nu är det 24 kvinnor som är fängslade och vetskapen om att de är oskyldiga gör att jag inte kan lämna dem. Per Anger-priset är inte främst ett pris till mig, det är en symbol för en fortsatt kamp för mänskliga rättigheter för kvinnor.
Hur reagerar Teodora del Carmen Vásquez när hon hör att det i dag ställs krav på hårdare abortlagstiftning i flera länder?
– Alla människor ska ha rätt att bestämma över sin egen kropp. Ingen stat kan tillåtas att ta över den rättigheten.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Fakta. Per Anger-priset

Per Anger-priset är en internationell utmärkelse som instiftades 2004 av den svenska regeringen. Priset delas ut av Forum för levande historia för att lyfta fram humanitära och demokratifrämjande insatser. Priset har fått sitt namn efter Per Anger som var sekreterare vid den svenska legationen i Budapest. Det var han som tog initiativet till det svenska arbetet med att rädda så många människor som möjligt undan förföljelse och avrättningar i det nazistockuperade Ungern under andra världskriget.
Motiveringen till priset 2018:
”Teodora del Carmen Vásquez tilldelas 2018 års Per Anger-pris för sin kamp för kvinnors rätt till sexuell och reproduktiv hälsa i El Salvador – ett av världens mest konservativa länder i synen på abort. Hon har vänt en personlig smärta till en kraft som ger stöd och hopp till många flickor och kvinnor i sitt hemland. Att efter tio år i fängelse ändå fortsätta kampen är inte bara enastående, det kräver också stort mod. Teodora del Carmen Vásquez är en inspiration för oss alla.” "

" Myndigheter ska granska kaféskylt om homosexuella

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Moskva. Ett kafé som skyltar med att homosexuella vägras tillträde måste eventuellt ta ned skylten. Det säger Moskva stad till DN.

– Vi kommer utan tvivel att be Federala antimonopolmyndigheten undersöka det här fallet. De har fullmakter att undersöka om skylten är laglig i Ryssland, säger Konstantin Gorochov, som är pressekreterare för Moskva stad, till DN.
Kaféet ligger på Novyj Arbat 21 i centrala Moskva. DN besökte det i lördags. På den tvåspråkiga skyltningen i fönstret står det på ryska: ”Den ryska bondens snabbmat. Kom och ät”. Därefter på engelska: ”Faggots not allowed”, ”Bögar äga ej tillträde”.
Kaféet öppnades i slutet av oktober, några månader efter att fotbolls-VM i Ryssland var över.
Konstantin Gorochov säger till DN att det är långt ifrån säkert att skylten är laglig.
– Reklamlagen i Ryssland tillåter inte stötande och smädande uttryckssätt eller jämförelser.
Han påpekar dessutom att skylten är på engelska, vilket sannolikt inte är förenligt med rysk lag.
– Bara registrerade varumärken på engelska är tillåtet. Det är högst tveksamt att det här är en sådan. Om det visar sig att det inte handlar om ett registrerat varumärke kommer skylten att tas ner, säger Gorochov.

Kaféet tillhör kedjan ”German Sterligov i synovja” (German Sterligov och söner). Det ägs av affärsmannen German Sterlikov, känd rysk-ortodox radikal som upprepade gånger har gjort homofoba uttalanden. På Tverskajagatan i Moskva finns ett kafé som tillhör samma kedja och som har samma diskriminerande skyltar, fast på ryska.

Anna-Lena Laurén "

" Väst uppmanar Kina att stänga omskolningsläger

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Flera länder riktade skarp kritik mot Kinas omskolningsläger för muslimer i FN:s råd för mänskliga rättigheter på tisdagen. Stäng dem, var budskapet. Men Kina avvisar kritiken.

Protesterande uigurer mötte delegaterna på väg in till FN:s råd för mänskliga rättigheter där en granskning av Kina och mänskliga rättigheter var temat på tisdagen.
Under mötet gick flera västliga demokratier till attack mot påtvingade omskolningsläger i regionen Xinjiang i västra Kina. Där finns uppskattningsvis en miljon uigurer, som är muslimer. Även situationen i Tibet kritiserades, liksom möjligheten för advokater för mänskliga rättigheter att utöva sitt yrke.
– Vi rekommenderar att Kina upphör med olagligt fängslande av personer, inklusive uigurer, och att man respekterar religionsfriheten. Vi uppmanar också Kina att garantera fria rättegångar och tillåta oberoende observatörer i alla regioner, sade Tysklands representant.
Liknande tongångar hördes från länder som Frankrike, Kanada, Australien, Japan, Schweiz, Storbritannien och Sverige.
– Vi ser en försämring när det gäller politiska och mänskliga rättigheter i Kina och är oroade över hur tibetaner och uigurer behandlas, sade Storbritanniens representant.
Kina, som först förnekade lägren, försvarar dem nu med att de är till för att vidareutbilda befolkningen och för att avvärja terrorism i regionen. Kinas biträdande utrikesminister Le Yucheng avfärdade anklagelserna och ansåg att de inte beskriver verkligheten. Enligt honom får de som tas till lägren lära sig språk och kultur.
– Det har inget att göra med religion. Vi respekterar religiösa och etniska minoriteter, sade han.
Varken Sverige eller något annat land nämnde den sedan drygt tre år tillbaka fängslade svenska bokförläggaren Gui Minhai vid namn. Men flera delegater väckte kritik mot att personer spärras in utan rättegång.
– Vi uppmanar Kina att frige dem som fängslats utan rättegångar, sade Sveriges representant.

Marianne Björklund "

" Kamp i Kreml om ryska bensinpriser

DN 7 NOVEMBER 2018

Det ryska bensinpriset är en nationell angelägenhet. Kreml frös bensinpriserna från den 1 juni och ett halvår framåt. Just nu pågår armbrytning om prishöjningarna efter årsskiftet.

Dagens ryska bensinpris motsvarar ungefär fem kronor litern. Det är cirka en tredjedel av vad bensinen kostar i Sverige, men ledde trots detta till en våg av missnöje
i Ryssland under våren då bensinpriset höjdes i både maj och juni, i takt med att oljepriserna sköt i höjden.
Det låga bensinpriset innebär en buffert för den hårt prövade ryska medelkassen.
Varje höjning påverkar de flesta andra priser och är därför oerhört impopulär, något som premiärminister Dmitrij Medvedev är mycket medveten om. Det är också därför han nu går i clinch med oljebolagen och kräver att de ska hålla priserna nere också efter årsskiftet. För en vecka sedan hotade Medvedev med att återinföra en exportavgift på bensin som säljs till utlandet om oljebolagen inte ger efter.
Men ledningarna för oljebolagen svarar att prishöjningarna är oundvikliga efter årsskiftet. Då höjer regeringen åter acciserna, efter att ett avtal med de stora oljebolagen går ut. I avtalet, som gäller sedan den 1 juni, gick regeringen med på att sänka acciserna under ett halvår, samtidigt som oljebolagen lovade att frysa bensinpriserna.
Det har fungerat – men efter nyåret justerar regeringen tillbaka acciserna. Oljebolagen säger att de då inte kan chockhöja bensinpriserna från en dag till en annan. De vill i stället införa höjningarna sakta men säkert under hösten.

Premiärminister Dmitrij Medvedev säger nej. Men oljedirektörerna kommer i så fall att gå till Putin, säger den kända ryska ekonomen Sergej Aleksasjenko till den oberoende tv-kanalen Dozjd.
– Medvedev har förklarat krig mot oljeindustrin. Han vill att det ska bli mer lönsamt att sälja bensin i Ryssland än utomlands. Men jag är övertygad om att oljedirektörerna med Igor Setjin (direktör för Rosneft) i spetsen går till Kreml och kräver att Putin stoppar Medvedev. De kommer att säga att Medvedev inte förstår vad den ryska ekonomin grundar sig på, säger Aleksasjenko till Dozjd.
Sergej Aleksasjenko är en av Rysslands mest respekterade oberoende ekonomer. Han är i dag senior fellow på den amerikanska tanke-smedjan Brookings.
– Oljebolagen kommer inte att ge sig. De säger att de redan gör förlust. De stora aktörerna, som Rosneft, Gazprom Neft, Surgutneftegaz och Lukoil, är redo att köra in finansministeriet i ett hörn för att få som de vill, säger Aleksasjenko till Dozjd.
Han tror att det blir ett avtal mellan Kreml och de stora oljebolagen, som kommer att leda till att accisen fortsättningsvis hålls nere och att bensinpriserna därmed kan förbli frysta.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Bensinpriserna i Ryssland

Enligt ryska statistikbyrån Rosstat har ben- sinpriserna höjts med 11 procent mellan 2017 och 2018. Bara i maj höjdes priserna med 5,2–5,6 procent, vilket ledde till stort missnöje bland konsumenter.
Den 30 maj träffade vice premiärminister Dmitrij Kozak ledarna för de stora ryska oljebolagen och lovade sänka accisen för bensin från den 1 juni om de gick med på att frysa bensinpriset.
Den 29 oktober hotade Dmitrij Medvedev de ryska oljebolagen med att återinföra förhöjd tullavgift för bensinexport utomlands om de höjer priserna på nytt.
DN

" Kina säljer sin internetcensur över hela världen

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Kontrollen över internet i Kina har nått extrema nivåer 2018 genom lagändringar och uppdaterad övervakningsteknologi. Nu tar landet grepp för att sprida sin nya modell utomlands. Det sker med hjälp av träningsläger för utländska tjänstemän och genom att Kina exporterar sitt kunnande av internetcensur till auktoritära regimer.

I dag inleds den femte upplagan av World internet conference i den kinesiska staden Wuzhen. Där kommer Kina på nytt fastslå att det är varje regerings rättighet att kontrollera internet inom sina gränser.
Det gäller i Kina även kontrollen över utländska medborgare, företag och alla som försöker kringgå censuren och övervakningen. I Kina har det blivit kriminellt att använda så kallade vpn-tunnlar för att nå blockerade sidor på internet.
Under 2018 har friheten på internet minskat i världen för åttonde året i rad, fastslog Freedom House i sin årliga rapport nyligen.
Internet förändrade inte alls världen på det sätt som USA och Europa trodde för 15–20 år sedan. När det stod klart att Kina försökte censurera internet gjorde den dåvarande amerikanske presidenten Bill Clinton ett klassiskt uttalande i mars år 2000: han höjde på ögonbrynen, skrattade och sa: Lycka till! Det är ungefär lika lätt som att försöka spika fast jello (gelégodis) på en vägg.
Med åren har uttalandet spelats upp som en påminnelse om hur fel Clinton, och många större experter än han, hade. I dag framgår det tvärtom vilka möjligheter till kontroll, övervakning och politisk påverkan som finns genom internet – och Kina har tagit täten.
För ett år sedan pekade landets högste ledare Xi Jinping ut riktningen då han sa att Kina ska förvandlas till en supermakt i cyberrymden. Han erbjöd andra länder att lära av Kina hur internet kan styras.
Ledningen i Peking gör nu sitt yttersta för att samla länder som stöttar deras policy om internet. Kina har hittills genomfört seminarier och träningsläger för utländska tjänstemän och journalister från 36 länder. Det handlar om deltagare från exempelvis Filippinerna, Thailand och en rad länder i Mellanöstern. Vad som avhandlas under dessa sammankomster är inte känt i detalj, men ett träningsläger för vietnamesiska tjänstemän 2017 följdes i år av att Vietnam införde en internetlag som var närmast en kopia av Kinas lag. Liknande exempel finns i Tanzania och Uganda.
– Utvecklingen pekar på ett existentiellt hot för framtidens öppna internet och för förhoppningar om ökad demokrati runt jorden, löd en av slutsatserna i rapporten från Freedom House, en ideell organisation som backas upp av den amerikanska regeringen.
Kinesiska företag i telekombranschen är flitiga när det gäller att bygga ut mobila nätverk utomlands. Det har hittills skett i 38 länder. De privata bolagen kan naturligtvis ha vinstintresse som främsta drivkraft, men de är också underställda den kinesiska ledningens strategiska mål. Stora statliga kinesiska telekombolag lägger för närvarande grunden till den digitala utbyggnaden längs med det gigantiska projektet Den nya sidenvägen.
Kinesiska företag förser också regeringar som brister i mänskliga rättigheter med annan högteknologisk utrustning. Systemen kombinerar artificiell intelligens med ansiktsigenkännande kameror och beskrivs ha kapacitet att upprätthålla den allmänna ordningen.

När World internet conference öppnar i östra Kina kommer värdnationen åter att lyfta fram budskapet att ”varje land ska ha rätt att välja sin egen väg att utveckla internet”.
Mer än 1 500 gäster från hela världen – inklusive regeringsföreträdare, akademiker, experter och näringslivstoppar – deltar. De kommer att förstå att Kina redan valt sin väg.

Torbjörn Petersson "

"Malin Ullgren: Var inte så förbannat naiva inför vår tids fascism

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Var är det tydliga motståndet mot extremhögern? På nationell nivå finns det, men jag saknar en samlad global rörelse som säger ”nog nu”. Lär av författaren Aleksandar Hemon som upplevde kriget på Balkan.

Vi vet ingenting längre, allt kan hända.”
Den fransk-marockanska författaren och journalisten Leïla Slimani drar upp axlarna i en gest som skulle kunna kallas uppgiven förvåning. Inför ett scensamtal på Kulturhuset Stadsteatern i början av veckan pratar vi om det amerikanska mellanårsvalet, om förhoppningen att demokraterna ska få majoritet i kongressen. Men det enda man kan säga med säkerhet om världen nu är att den är pålitlig som en giftorm. Det är slående när man talar med en människa man aldrig har träffat förut, hur snabbt ett småprat kommer att handla om detta: *vad är det som händer?* I USA, i Brasilien, i Polen, i Ungern, i närvaron av mer eller mindre distinkt fascistiska partier i europeiska parlament.
Själv upplever jag att motståndet mot denna utveckling är otydligt. Medan extremhögern tycks välla fram i stora, viktiga länder, saknar jag ett lika framvällande motstånd. På nationell nivå finns det, men det är inte en samlad rörelse, inte en metoovåg av nej, nog nu.
Förutom de flagranta medlöparna, de som helt enkelt tål en smula högerextremism därför att den inte är väsensskild från deras egen konservatism, eller som tål den av blind längtan efter borgerliga regeringar, möter fascismen otillräckligt motstånd också från andra håll. Bland intellektuella, som är eller som gör sig naiva. Bland

människor som inte kan orientera sig i en ny, akut situation därför att deras ideal gör dem undergivna i mötet med rå fascism.
Den bosnisk-amerikanske författaren Aleksandar Hemon talar tydligt om denna missriktade intellektuella vänlighet i en strålande text på Lit Hub (1/11). Rubriken ”Fascism is not an idea to be debated, it’s a set of actions to fight” – fascism är inte en idé som ska debatteras, det är en handlingsplan som ska bekämpas.
Hemon grundar sin essä i den egna erfarenheten av kriget i Jugoslavien, i hur han såg sin bästa vän förvandlas från en ung man som diskuterade film till en ung serbisk nationalist som såg fördelar med Hitler och som citerade äldre poesi om den rättfärdiga utrotningen av muslimer. Ändå kämpade Hemon på med den gamla vänskapen. Han skrek på sin vän, argumenterade, försökte hitta den människa han en gång hade känt. Det gick inte. Kanske därför att den människa han hade känt också alltid hade haft den här hållningen.
Hemon skriver: ”Mitt förhållande till kriget har alltid utmärkts av en intensiv känsla av att jag misslyckades med att se vad som var på väg att ske, trots att allt jag behövde veta fanns där, rakt framför ögonen.” Han fortsätter: ”Jag skäms fortfarande över min feghet och min naiva tro att om vi bara fortsatte tala, skulle något kunna föra honom tillbaka.”
Hemon berättar historien om sin vän apropå att The New Yorker först bjöd in Donald Trumps förre chefsideolog, alt-rightprofilen Steve Bannon, till tidskriftens festival, även om inbjudan senare drogs tillbaka.
För det som på papperet kan verka som en föredömlig öppenhet, ett fritt brytande av åsikter, innebär med Bannon och den moderna formen av fascism att just bortse från vad fascism är, nämligen våld mot grupper av människor som definieras som oönskade element.

Alla som har upplevt det krig Aleksandar Hemon har upplevt drar inte samma slutsatser. Men för mig framstår hans ord som en i smärtsam erfarenhet välgrundad hållning: var inte så förbannat naiva.
Vi vet inte längre någonting, allt kan hända. Så opålitlig är världen just nu. I en sådan värld behövs ett samlat motstånd – fritt från den än behagsjuka, än idealiserande reflexen att vara vän med alla.

Malin Ullgren
malin.ullgren@dn.se "

" Vi brasilianska författare står enade och beredda mot Bolsonaro

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Brasiliens president Jair Bolsonaro är ett hot mot landets minoriteter och kulturens frihet. ”Men kultur försvinner inte bara för att en regering ger sig på den”, skriver författaren Julián Fuks, och menar att all konst utgör motstånd mot fascismens skriande fulhet.

Jag kommer från två generationer politiska landsflyktingar. Mina farföräldrar lämnade Rumänien när antisemitismen hotade att utplåna allt för dem, inom kort kom den också att utplåna deras föräldrar och syskon. Från dessa farföräldrar ärvde jag mitt judiska efternamn; från landet de kom till, Argentina, fick jag mitt förnamn.
Mina föräldrar lämnade i sin tur Argentina när statsterrorn där blev alltför outhärdlig; vänner och kollegor till dem dödades. Från mina föräldrar, som begav sig till Brasilien, ärvde jag en viss nonkonformism, från deras nya hemland språket jag skriver på, portugisiska. Det föresvävade mig aldrig att mitt öde en vacker dag kunde komma att likna deras, att mörka makter skulle kunna tvinga mig att lämna mitt land. I dag, för första gången på 36 år, undrar jag om det vore så obefogat att oroa sig för något sådant.
Helt plötsligt – även om ingenting inträffar plötsligt när det gäller historia – kan jag se hur en dystopi är på väg att förmörka mitt land. Brasilien har valt en president som försvarar tortyr och mord. Men dystopin har inte växt ur en framtidsvision. Den resa Jair Bolsonaro nu planerar för har som destination snarast ett förflutet som vi aldrig helt kommit över, mörka årtionden som vi aldrig helt lämnat bakom oss.
Denna av forntid mättade framtid fogas samman av oräkneliga hot: politiska motståndare ska förföljas, politisk aktivism ska utplånas, sociala rörelser ska kriminaliseras och etiketteras som terroristorganisationer. Den fylls också av auktoritära tecken: en vicepresident som förespråkar att ledare ges extraordinär makt i statskuppsliknande former; en parlamentsledamot, Bolsonaros son, som säger att en soldat och en korpral är allt som behövs för att stänga ner Högsta domstolen. Situationen är så extrem att vi nu ser ett bisarrt fenomen: miljontals hängivna väljare som kräver att den kandidat de valt inte ska uppfylla sina vallöften.
I denna framtid ingår också det redan pågående förtrycket. Folk som inte vågar bära röda t-tröjor av rädsla för eventuella reaktioner från presidentens anhängare, som bär gula. Gay- och transpersoner som döljer sina känslouttryck, eller sig själva, så att ingen ska få upp ögonen för deras olydiga kroppar. Aktivister, journalister och lärare som lever under hot. Och precis som mina föräldrar i en annan tid är jag förfärad att höra om många vänner som inte kan sova, som gråter när de läser nyheterna och som redan kastar blicken mot fjärran horisonter.
Men de senaste veckorna har många av oss också förstått att det bara finns ett tänkbart motgift mot dystopin: att återuppliva ett stycke utopi. Efter åratal av relativ håglöshet har motståndsgrupper nu börjat samlas. Manifest har skrivits, kampanjer organiserats, stödjande nätverk etablerats. Tillsammans har vi börjat förstå att det inte är vi som kommer att drabbas hårdast, utan att ohyggligheterna kommer att kännas av betydligt mer i fattiga områden. Det varken lugnar eller hejdar oss: i sin kärna är detta en rörelse av solidaritet och medkänsla. Till skillnad från Bolsonaro och hans mest radikala anhängare - intresserar vi oss inte för skjutvapen. Motståndet kommer att vara fredligt eller inget alls, demokratiskt eller inget alls. I kampen mot vapnen har en ny symbol dykt upp: böcker. Tusentals människor gick

till valurnorna med böcker av de mest skilda författare under armen: George Orwell, Virginia Woolf, Clarice Lispector. Motsatsen till de fundamentalistiska texter Bolsonaro hyllar – Bibeln och en torterares självbiografi. Det hans kritiker värderar högst är perspektivens mångfald.
Kultur är ett av de områden som Bolsonaros dystopi mycket väl kan försöka eliminera genom att lägga ner kulturdepartementet, strypa finansieringen och få bort varje verksamhet som kan tänkas störa föregivna brasilianska familjevärden. Men kultur försvinner inte bara för att en regering ger sig på den. Snarare blir den än mer angelägen. Vi brasilianska författare står nu förenade och beredda. Vi talar om behovet av en upprivande konst som inte bortser från den brutala samtiden utan ingriper i den. Vi talar också om nödvändigheten av konst av alla slag – även sådan som hyllar det sköna och som är lyrisk och poetisk, som motstånd mot den skriande fulhet vi nu ställs inför. Åren framöver kommer vi att skriva som aldrig förr, producera böcker, dramatik, filmer, festa, ha sex, skaffa barn. Det är en tid att leva.
Mina egna förfäders öden kan få mig att frukta det allra värsta för mig själv och för det land som en gång öppnade sig för mina föräldrar och som delade sin glädje med mig. Men jag föredrar att leva i mina förfäders ljus, inte i deras skugga, och att så länge som möjligt vara tillsammans med människorna omkring mig. Att göra deras öde till mitt.

Julián Fuks brasiliansk författare. Hans senaste roman ”Resistance” handlar om ett ungt par som flyr från militärdiktaturen i Argentina till Brasilien på 1970-talet, och gavs nyligen ut i engelsk översättning via Charco Press. "

"Ledare: Amerikanerna gav Trump en rättvis varning

DN 8 NOVEMBER 2018

Invektiven haglade, de rasistiska glåporden likaså. Värst i klassen var Donald Trump. För två tredjedelar av de amerikaner som gick och röstade i mellanårsvalet till kongressen var inställningen till presidenten avgörande.

Resultatet blev som förutspått. Demokraterna har ett klart försprång nationellt, vilket lät dem ta över makten i representanthuset för första gången på tio år. Republikanerna förstärkte majoriteten i senaten en aning. Det kan tyckas motsägelsefullt, men Demokraterna hade många mandat att försvara i delstater som Trump vann 2016. Nästa gång, 2020, ser kartan annorlunda ut.
Trump har turnerat intensivt under kampanjen, och tog självklart åt sig äran för utgången i senaten. Presidentens parti brukar förlora mellanårsval. Det ovanliga denna gång är att USA:s ekonomi går som tåget, tillväxten är god och arbetslösheten låg, och ändå spelade siffrorna en biroll.
Det var Trump som ratade ekonomin som tema. I stället drev han en ytterst obehaglig och ilsken valrörelse där han hetsade mot invandrare, medier – och demokrater, som han beskyllde för att avsiktligt vilja släppa in kriminella migranter från Latinamerika och terrorister från Mellanöstern. ”Flyktingkaravanen” som till fots försöker ta sig till USA hamnade i kikarsiktet.
Nu förlorade Republikanerna en av kamrarna i kongressen, vilket tyder på att Trump valde fel. Samtidigt mobiliserade han sin bas bland vita män, vilket var till hjälp i senatsvalet. Men framför allt förde han

den enda kampanj han klarar av. Ekonomi tråkar ut honom, demagogi passar förträffligt när aggressiv identitetspolitik ska bedrivas.
Ett demokratiskt styrt representanthus betyder att republikanska lagförslag kan stoppas effektivt. Trump kan hävda att hans briljanta idéer saboteras av oppositionen. Men presidenten har aldrig haft mycket till program, utöver att bygga en mur mot migrantinvasionen som Mexiko ska betala. Republikanerna i kongressen har skött ruljangsen, inklusive skattesänkningarna.
Om Trump orkar ägna sig åt infrastruktur och läkemedelskostnader kan han teoretiskt sett samarbeta med Demokraterna. Men det sannolika utfallet av tisdagens val är dödläge i kongressen. Båda sidor tenderar att betrakta kompromiss som kapitulation.
Vad Demokraterna kan göra är att starta utredningar av maktmissbruk och intressekonflikter i Vita huset. Inom några veckor väntas också särskilde åklagaren Robert Muellers rapport om rysk inblandning i valet 2016. Den kan sätta tonen.
Demokraterna bör glömma tanken på riksrätt mot Trump, eftersom det har noll utsikter i senaten. Annars har de jobb att göra inför nästa holmgång, presidentvalet 2020. Inriktningen på sjukvård var en relativ framgång, men striden om riktningen fortsätter. En vänsterkandidat förlorade guvernörsvalet i Florida, men den moderate senatorn föll också i samma delstat. Beto O'Rourke, en annan vänsterfavorit, blev knappt besegrad i Texas senatsval men antogs från början vara chanslös.
Mittfåran hade dock i allmänhet en bra kväll. Om Demokraterna inte hade vunnit representanthuset skulle risken för en ökenvandring vänsterut ha varit avsevärd. Nu återstår att hitta en nationell ledare med chans mot Trump.
Polariseringen mellan partierna har växt i ett par decennier. Män och kvinnor går åt skilda håll. Trump har gjort USA än mer dysfunktionellt. Kontrollstationerna i systemet har dock visat livskraft. Den demokratiska majoriteten i representanthuset blir nu ytterligare en broms på presidentens vildaste eskapader.

DN 8/11 2018 "

"Slå vakt om mätsamhället – annars får vi köer och byråkrati"

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181108
Inflytelserika opinionsbildare varnar för ett mätsamhälle av farliga dimensioner som invaderar människors liv. Men den svepande kritiken riskerar att kasta ut barnet med badvattnet så att vi åter hamnar i läget för 25–30 år sedan när den offentliga sektorns skenande kostnader, köer, byråkrati och medborgarvanmakt jämnade vägen för NPM, skriver Claes Sandgren.

Mätningarna av välfärdssektorn, och den offentliga sektorn i stort, har kommit allt mer i skottgluggen. Inflytelserika opinionsbildare varnar för ett mätsamhälle av farliga dimensioner som invaderar människors liv. De ställer dessa mätningar – utvärderingar, kvalitetsgranskningar – i relief mot tillit till de anställdas professionalism och omdöme.
Journalisten Göran Rosenberg häcklar "den mätande klass" som vuxit fram enligt hans uppfattning, en klass som "anser sig veta allt som krävs för att värdera och utvärdera snart sagt vilka verksamheter som helst" (God morgon, världen! 18/3 2018). Rosenberg, som själv granskar snart sagt vilka verksamheter som helst, menar att "mätandet och kontrollerandet raskt håller på att ta över våra liv" och nämner som egna exempel att han fått mail från företag, hotell och Postnord sedan han anlitat dem.
Men han stannar inte vid kundundersökningar utan sablar ned mätningen av verksamheter som handlar om att "fostra, lära, vårda, skydda", det vill säga hela välfärdssektorn. Och han går sedan vidare

till den offentliga sektorns allmänna urartning, när han åberopar Uppsalaprofessorn Göran Arnqvist, som gisslar den ”överbyggnad av inkompetens vad gäller kärnverksamheten” inom offentlig sektor, som gör att denna verksamhet ”gradvis förtvinar” (SvD 29/1 2017). Det framgår dock inte hur långt förtviningen av forskningen i Uppsala fortskridit.

Med sin hyllade bok ”Det omätbaras renässans” ställer sig filosofidocenten Jonna Bornemark i främsta ledet av mätkritiker. Boken är en uppgörelse med ”pedanternas världsherravälde” inom välfärdssektorn och andra delar av den offentliga sektorn. Hon menar att mätsamhället sätter professionernas kunskap och omdöme på undantag, ett tema som genljuder boken igenom. I postmodernistisk anda hyser hon en aversion mot en evidensgrundad offentligfinansierad verksamhet – hon föraktar ”evidensbaseringsparadigmet” – på grund av dess fokus på effektivitet, resultatredovisning, kvalitetssäkring, transparens med mera. Sådana krav leder bara till en omfattande och överflödig dokumentation, som handlar om att ”att visa upp verksamheten utåt och uppåt” och om att de ansvariga vill ”hålla ryggen fri”.

Boken är en vidräkning med New Public Management (NPM), den näringslivsinspirerade form av styrning särskilt av välfärdssektorn, som innefattar konkurrens och beställar-utförarmodellen; tydliga krav på ansvarstagande och resultat liksom utvärdering av dessa, samt inte sällan privatiseringar och bonuslöner.

Men hon blandar samman å ena sidan en kritik av NPM och å den andra en kritik av ”mätsamhället” över lag, även det som inte har den form av styrning som kännetecknar NPM. Hon håller heller inte isär de brister i välfärden som beror på resursbrist och de negativa effekterna av NPM:s debacle, effekter som i sin tur får smitta ned all resultatorientering inom den offentliga sektorn och all mätning inom denna.

Bornemark gör svepande påståenden, litar till anekdotisk information och slarvar inte sällan med källhänvisningar. Hon stöder sig på en artikel om utvecklingssamtal i skolan av lingvisten Johan Hofvendahl och framhåller artikelns begrepp ”förpappring”, ett begrepp som över huvud taget inte finns i artikeln (Utbildning & demokrati 2006). Hon hävdar också att papprena, det vill säga elevernas prov, ersätter möten och dialog enligt Hofvendahls artikel. Men denne framför ingen uppfattning om prov och påstår inte att de ersätter möten. De samtalsutdrag artikeln innehåller handlar för övrigt om elever som haft samtliga eller nästan samtliga rätt, varför ingen dialog ansetts behövlig. Brister av detta slag i ett akademiskt arbete sår tvivel om hela framställningens vederhäftighet.

Boken har emellertid fått stort genomslag. Den har lovordats i radio och tv och varit föremål för insmickrande intervjuer och förbehållslösa recensioner i ledande tidningar och tidskrifter.

Även Svenska Dagbladets kulturchef, Lisa Irenius, sällar sig till mätkritikerna. Men hon skjuter främst in sig på mätningen av kultur och gör gällande att ”viljan att mäta och räkna premierar kvantitet och mätbarhet snarare än kvalitet” (10/3 2018). Det ligger mycket i detta men mätningar kan vara av värde även inom denna sektor, något som visas av de utvärderingar som gjorts av Myndigheten för kulturanalys, vars verksamhet dock sätts i fråga av Irenius.

Mätningar av konstnärlig kvalitet kan dock slå dock slint, det medges, till exempel när konstutövare jämförs på individnivå. Generella stödformer bör därför användas så långt som möjligt, till exempel gynnsamma skattevillkor, subventionerade lokaler, distributionsstöd och produktionsfaciliteter, kulturcheckar, rådgivning med mera. Motsatsen var det system, som gav en liten grupp kulturpersoner statligt garanterad inkomst på livstid, utan krav på motprestation, en selektiv stödordning som inbjöd till godtycke och nepotism.

Det finns alltså verksamhet som inte lämpar sig för mätningar, självklart, men i grunden behövs en resultatorientering av den offentliga verksamheten, oavsett hur den styrs; den har till skillnad från näringslivet inte en resultaträkning, vars sista rad visar hur det gått. Och det behövs utvärderingar av resultaten, som möjliggör lärande och förbättringsarbete samtidigt som de skapar transparens om verksamhetens kvalitet, vilket hjälper medborgarna att ställa krav. Det kan ske utan det övermått av dokumentation som NPM producerat. Föredömliga exempel är de nationella kvalitetsregistren inom vården och omsorgen, som bygger på professionernas värderingar och erfarenheter.
Sådana mätningar skapar förutsättningar för en evidensgrundad verksamhet och står inte i kontrast till tillit till professionalism och omdöme, utan ger stöd åt dessa. En effektivare medelsanvändning tack vare utvärderingarna skapar också utrymme för omätbara kvaliteter inom vården och omsorgen, till exempel personliga möten.
Alltså: låt inte mätkritikerna kasta ut barnet med badvattnet, så att vi åter hamnar i läget för 25–30 år sedan, när den offentliga sektorns skenande kostnader, köer, byråkrati och medborgarvanmakt jämnade vägen för NPM.

Claes Sandgren, professor emeritus i civilrätt vid Stockholm Centre for Commercial Law, fd ambassadör med ansvar för utvärdering av Sveriges utvecklingssamarbete "

" Ny progressiv kraft utmanar stark president

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Vem ska utmana Donald Trump vid nästa presidentval? Demokraternas progressiva fixstjärnor lyckades inte vinna viktiga delstater som Florida eller Texas i mellanårsvalet. Samtidigt visar Republikanernas förlust i representanthuset att presidenten skrämt bort borgerliga väljare. Presidenten stärker sitt grepp om senaten och kan därmed andas ut, åtminstone för tillfället.

Kapitolium, kongressbyggnaden med den bländvita kupolen i Washington DC, tycktes långt borta när jag träffade Ilhan Omar för en månad sedan på en enkel diner i Minneapolis i Minnesota.
Omar föddes i Somalia och växte upp i flyktingläger i Kenya. Hon började som hjälpreda i Minneapolis lokalpolitik och mötte motstånd. En gång misshandlades hon på ett kampanjmöte. En annan gång anklagades hon för att ha gift sig med sin bror för att kunna smuggla in honom i USA.
Nu är Ilhan Omar vald till ledamot av representanthuset. I januari blir byggnaden med den vita kupolen i huvudstaden hennes arbetsplats. Vinsten har symbolisk tyngd – tillsammans med Rashida Tlaib från Detroit blir Omar kongressens första kvinnliga muslim.
Liknande exempel finns att hämta från delstater runtom USA: Massachusetts valde sin första svarta kvinnliga kongressledamot i Ayanna Pressley. I Kansas vann den första kvinnliga kongressledamoten någonsin från USA:s ursprungsbefolkning, Sharice Davids. Tennessee valde sin första kvinnliga senator i Marsha Blackburn.

För första gången i den amerikanska historien består nu representanthuset i Washington DC av över 100 kvinnliga ledamöter (av sammantaget 435 stolar). Detta är större än en räkneövning. Många valda kvinnor är förstagångskandidater på nationell nivå som vunnit delstatsval med hjälp av radikala politiska dagordningar. Även om dessa politiker inte omedelbart lär ta plats i representanthusets mest avgörande utskott, så kommer de tillsammans att utgöra en progressiv kraft. De har lovat sina väljare att utmana Trump och lär inte bli långlivade om de återvänder hem utan resultat. De har mycket att leva upp till.

Resultatet av mellanårsvalet är svårskådligt och de politiska tendenserna komplexa och ibland motstridiga. Men en sak tycks klar: i många delar av Amerika tar en kraftull urban koalition form, en legering av borgerliga väljare i välmående villaförorter och mångkulturella befolkningar i innerstäder. Demokraterna vann representanthuset delvis tack vare denna våg: partiet tog över tidigare republikanska distrikt i förorter utanför bland annat Pittsburgh, Philadelphia och Washington DC på den folkrika östkusten. Människor som tidigare har röstat republikanskt av sociala och ekonomiska skäl har stötts bort av Trump och känner inte längre igen sig i den råa nationalism som partiet nu företräder. Tendensen är tydlig även på guvernörsnivå: Demokraterna vann flera viktiga delstater som röstade för Trump 2016, bland annat guvernörsposten i Kansas och Michigan. Trumpismen är ett landsbygdsfenomen som föder en kosmopolitisk motrörelse. Detta gap mellan stad och land är knappast nytt men valet bekräftar klyftan.

Frågan är nu vem som ska företräda denna demokratiska koalition. Vem ska utmana Trump 2020? Valresultatet ger oss inget entydigt svar. De nya förortsdemokraterna vill möjligen se en politiker med mittenagenda, vänligt inställd till företagande och positiv till Trumpregeringens skattelättnader och avregleringsiver.

Samtidigt förlorade sådana mittenkandidater viktiga val igår. I Missouri förlorade veteranen Claire McCaskill mot en 38-årig republikansk uppstickare och i North Dakota förlorade demokraten Heidi Heitkamp ett val som länge verkade jämt; två kvinnor som ansträngt sig för att försöka möta Trumpväljarna halvvägs. Denna möjliga framtidsstrategi, nära studerad av partiet, tycks för tillfället grusad.

Men den demokratiska socialism som Ilhan Omar företräder i Minnesota eller Alexandria Ocasio-Cortez i New York gav inte heller utdelning överallt. I Texas och Florida förlorade partiets nya progressiva fixstjärnor Beto O'Rourke och Andrew Gillum, även om framförallt O'Rourke kom sensationellt nära den impopuläre sittande senatorn Ted Cruz. Samma sak med Stacey Abrams, som kandiderade för guvernörsposten i Georgia.

Dessa kandidater har fått enorm medieuppmärksamhet, även internationellt, vilket attraherat Trump till deras delstater. En framtida demokratisk presidentkandidat måste lyckas konkurrera med Trump om strålkastarljuset utan att för den skull hamna i gyttjebrottning med honom. En delikat avvägning.

Trump beskriver nu mellanårsvalet som en triumf för honom. Inte helt missvisande. Att en så djupt impopulär president lyckas stärka det republikanska partiets grepp om senaten är rätt anmärkningsvärt. Trump kan tillåta sig att andas ut, åtminstone tillfälligt. Det här valet stärker Trumps grepp om Republikanerna, det finns ingen dissident kvar nu. Partiet lär inte tvinga bort sin enda stjärna, Trump, så tillvida inte Rysslandsutredaren Robert Mueller gör comeback i offentligheten efter valet med ett vidunderligt avslöjande.

Inför presidentvalet 2020 är Republikanernas fortsatta makt över senaten avgörande. Söderns vita religiösa väljare, som knäckte O'Rourke och Gillum på mållinjen, är besatta av uttolkningen av konstitutionen i domstolarna, frågor om abort och äktenskap. Senaten

utnämner domare. Det nya representanthuset kan göra allt i sin makt för att sabotera. Men Kavanaughprocessen visade hur smord den republikanske majoritetsledaren Mitch McConnell kan vara när det behövs. Kavanaugh, och Demokraternas misslyckade försök att stoppa honom, hovrade över det här valet.
Strax efter att Trump flyttat in i Vita huset bjöd han över ”Chuck och Nancy”, förnamnen på Demokraternas ledare i kongressen (Schumer och Pelosi). Trump förklarade sig villig att samarbeta, bland annat om invandringspolitiken. Det slutade i katastrof. Men ideologiskt finns egentligen inget som hindrar att Trump skulle göra upp med det nya demokratiska representanthuset om till exempel ny infrastruktur eller priset på receptbelagd medicin, frågor som påverkar Trumps bas och som prioriteras av Demokraterna.
Trumps utspel på onsdagsförmiddagen var ingen vidare varm inbjudan. Presidenten förklarade på Twitter att han skulle utreda representanthuset om detta började utreda honom, till exempel om hans eventuella samröre med Putin eller den porösa gränsen mellan Trumps affärsrörelse och Vita husets utrikespolitiska avvägningar.
Å andra sidan är det just med sådan aggressivitet som Trump brukar inleda en förhandling. Han går ut stenhårt för att känna sig i överläge.
Väl där kan vad som helst hända. Fråga bara Kim Jong-Un, Nordkoreas diktator som Trump nu säger sig ha en kärleksaffär med brevledes.
Är Nancy Pelosi, representanthusets nya 78-åriga ledare, beredd att ställa upp på en sådan dans med Donald Trump? De kommande två åren blir inte lugnare.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Så kan Demokraterna använda sin nyvunna makt

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Med kontrollen över representanthuset får Demokraterna stora möjligheter att styra dagordningen i Washington, men också att utöva tillsyn över Vita huset och Donald Trump. DN listar fem områden där Demokraterna kan göra skillnad.

1. Invandringen. Här har Donald Trump länge drivit en främlingsfientlig linje och han kräver att 12 miljoner ”illegala” ska utvisas ur USA. Han vill ha skärpta asylregler och har sänt tusentals soldater till gränsen mot Mexiko. Av kongressen kräver han miljarder för att bygga en mur mot den södra grannen. Det lär Demokraterna vägra honom.

2. Hälsovården. Republikanernas försök att begrava sjukvårdsreformen Obamacare har inte lyckats helt, även om finansieringen gradvis har urholkats och kostnaderna stigit kraftigt. Många tidigare republikanska väljare bytte parti i mellanårsvalet, därför att Demokraterna lovade att garantera att sjukförsäkringar även fortsättningsvis ska gälla personer som har tidigare sjukdomar (”pre-existing conditions”). Det kan därför ligga i Republikanernas intresse att förhandla och därmed desarmera sjukvårdsfrågan inför nästa val, som hålls 2020.

3. Satsningar på infrastruktur. Detta är ett område som både Demokraterna och Trump har talat sig varma för. Underhållet av vägar, broar, järnvägar och flygplatser är kraftigt eftersatt i USA, och på den

punkten finns en teoretisk chans om en uppgörelse över partigränserna om att storsatsning. Det underlättas av att Republikanerna sedan länge har slutat bry sig om det växande federala budgetunderskottet.

4. Utredningar av Trump. Det parti som har majoritet tillsätter ordförandeposterna i representanthusets utskott. Dessa har rätt att kräva fram dokument och att inkalla vittnen och misstänkta till kongressförhör. Det har den hittillsvarande republikanska majoriteten försökt att förhala eller underlåtit att göra när det gäller misstankarna om samarbete mellan Donald Trumps valkampanj 2016 och Ryssland samt om Trumps eventuella ekonomiska oegentligheter. Varnande röster höjs för att Demokraterna inte ska ägna sig åt överdriven politisering – erfarenheten från tillsättningsprocessen av ledamoten Brett Kavanaugh i Högsta domstolen talar för att det kan slå tillbaka och gynna Republikanerna.

5. Riksrätt. Krav höjs från arga demokrater på att ställa Donald Trump inför riksrätt (”impeachment”), men för att en sittande president ska fällas krävs två tredjedelars majoritet i senaten, vilket gör en sådan procedur utsiktslös. Nancy Pelosi, som troligen tillträder som talman i representanthuset i januari, varnar för att gå så långt. Hennes råd är att man ska avvakta och se vad den särskilde åklagaren Robert Muellers Rysslandsutredning kommer fram till.

Michael Winiarski "

"Ny politisk karta kan gynna Demokraterna i nästa val

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Kongressvalet befäster bilden av ett delat USA – med en Trumpkramande glesbygd och demokratisk dominans längs kusterna och i storstäder. Samtidigt visar resultatet en delvis ny politisk karta, främst i välbärgade villaförorter och i Södern. Där sker snabba förändringar som kan gynna Demokraterna redan 2020.

Det var förorterna – ”the suburbs” – som gjorde att Demokraterna kunde ta kontrollen över representanthuset, konstaterar många bedömare efter tisdagens mellanårsval. Och med förorter menar amerikanerna inte några nedgångna hyreslängor, utan de vidsträckta villastäder som omger varje amerikansk storstad.
I sådana områden bor i dag en majoritet av USA:s befolkning. Och här pågår sedan flera år ett politiskt och demografiskt skifte: från konservativa värderingar till mer liberala, från helvit befolkning till mer blandad.
Det är också detta USA som växer. Allt fler flyttar från glesbygd i inlandet till storstäderna där jobben finns. Ekonomin blir mer kunskapsinriktad. Högre utbildning innebär ofta mindre konservativa värderingar.
Utvecklingen har redan förvandlat det politiska landskapet i tidigare pålitligt republikanska delstater som Virginia, som Hillary Clinton vann 2016, och North Carolina, som Trump vann med ett nödrop samma år.

På tisdagen tog demokratiska kandidater övertygande segrar i villaområdena runt städer som Miami, Minneapolis, Denver och Los Angeles. Till och med i Oklahomas 5:e distrikt, med liknande befolkningsprofil, gick segern till en demokrat för första gången på 40 år.
”Republikanernas långsamma uttåg från förorts-Amerika har accelererat och flyttat bortom Mellanvästern och östkusten, ner till Södern och Solbältet i sydväst”, konstaterar sajten Politico i en analys. Fenomenet har även nått Texas som med 28 miljoner invånare är landets näst största stat.
Mycket omtalad är redan Beto O’Rourkes knappa förlust mot Ted Cruz i senatsvalet, som betraktas som en smärre sensation eftersom ingen demokrat har vunnit i ett delstatsomfattande val i Texas sedan 1994.
Men även i mindre uppmärksammade valkretsar till representanthuset gjorde Demokraterna uppseendeväckande landvinningar här. Det gäller till exempel 7:e distriktet utanför Houston, där demokraten Lizzie Fletcher tog över ett mandat som republikanerna hållit sedan George HW Bush vann det för 50 år sedan, men även i Dallas-Fort Worth och andra växande storstadsområden.
På andra håll i Texas vann republikaner knappa segrar i distrikt som på förhand sågs som säkra.
Den här utvecklingen är viktig, inte minst för att Texas har hela 38 röster i elektorskollegiet som utser USA:s president, och väntas få tre, fyra ytterligare på grund av sin växande befolkning. Vinnaren tar alla elektorsrösterna i presidentvalet, och skulle delstaten tippa över till Demokraterna blir det extremt svårt för Trump att vinna här 2020.
Samtidigt tycks Donald Trump åtminstone instinktivt medveten om att demografin talar till hans nackdel. Han framgångsrika strategi denna höst har varit att kampanja stenhårt inför senatsvalet i delstater som han vann 2016 – och vägen är inte stängd för en upprepning av de triumfer i rostbältesstaterna Pennsylvania, Michigan och Wisconsin som avgjorde till hans fördel den gången.
Problemet ur Trumps synvinkel är att detta är det USA som krymper. Det USA som växer lutar allt mer åt Demokraterna.
Samma sak gäller om man ser på valet utifrån ålder, kön eller etnisk bakgrund. Ta senatsvalet i Texas som exempel ännu en gång:
Här röstade hela 71 procent av väljarna under 30 års ålder på Beto O’Rourke. Bland latinoväljare var siffrorna 63–35 procent till demokratens fördel och bland svarta hela 90–9. Även bland kvinnliga väljare vann O’Rourke mot Ted Cruz, med 53 procent mot 46.
Återstår de vita männen som med god marginal stödde den republikanske kandidaten, precis som de stödde Trump för två år sedan.
Men ser man till hela USA så är kvinnor redan en större väljargrupp än män, och andelen vita väljare – i dag runt 70 procent – sjunker långsamt. 2020 förutspås den vara 67 procent och 2036 under 60.
Samtidigt ökar andelen icke-vita (latinos, svarta och asiater) från 31 till 41 procent.
Många faktorer talar till Demokraternas fördel på sikt. Men enbart befolkningssiffror vinner inga presidentval.

Ingmar Nevéus "

"Jess Sessions fick sparken

Jeff Sessions lämnar posten som USA:s justitieminister. I ett brev till president Donald Trump på onsdagen skriver Sessions att han avgår efter uppmaning från presidenten. I praktiken innebär det att justitieministern fått sparken.
New York Times skriver att Trump nu tvingat bort Jeff Sessions och därmed satt punkt för en arbetsrelation som nästan direkt när den

inleddes irriterade presidenten. Inför öppen ridå har en sällan tidigare skådad kraftmätning utspelats mellan chefen och en av kabinettets ledande medlemmar – Trump mot Sessions – konstaterar tidningen. Jeff Sessions brev lämnades till presidentens stabschef John Kelly. Det följde redan dagen efter mellanårsvalet, då Demokraterna gick starkt framåt och säkrade en klar majoritet i representanthuset, medan Republikanerna stärkte sin majoritet i senaten. Det senare kan spela Trump i händerna vid utnämningen av Sessions efterträdare. "

" Omstridd veteran åter till maktens centrum

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Demokraternas nyvunna majoritet i representanthuset banar väg för 78-åriga Nancy Pelosi att återvända som husets talman. Men Pelosi är kontroversiell, bland både partikamrater och republikaner.

– I morgon blir en ny dag i USA. Vi kommer att återställa maktbalansen i landet, sade en triumferande Nancy Pelosi inför jublande anhängare sedan det stått klart att Demokraterna efter åtta år återerövrar majoriteten i representanthuset.
Valresultatet kommer troligen göra italienskamerikanskan Pelosi till demokraternas viktigaste ansikte utåt. De flesta tippar på att hon återerövrar posten husets talman, en post hon innehade 2007–2011.
Fembarnsmamman Pelosi är en politisk veteran och känd maktspelare som figurerat flitigt i Demokraternas tv-reklam under mellanårsvalet. Samtidigt väcker hon starka känslor. Pelosi är inte bara en fiende till Trumpadministrationen. Även inom det demokratiska partiet hörs kritiska röster som vill se en förnyelse i partitoppen. Flera, enligt CNN ett dussintal, demokrater har redan meddelat att de inte kommer att stödja Pelosi som ny talman. En del, särskilt demokrater i regioner där Trump vunnit mark, tycker hon är för liberal, andra mer vänsterinriktade kritiserar henne för att vara för kompromissvillig. Till Pelosis fördel talar att hon i mellanårsvalet har stöttat många demokratiska kandidater, både privat och genom att locka donatorer.
Trump ringde på tisdagen upp Pelosi för att gratulera. De två står säkerligen inför en rad heta konflikter framöver. Bland annat väntas

Demokraterna försöka riva upp en del av de skattesänkningar som Trump har genomfört för de rikaste. En hårdare kontroll vid inköp av vapen står också på agendan.
Men på vissa områden sammanstrålar deras åsikter. Pelosi har exempelvis öppnat dörren för samarbete vad gäller satsningar på infrastruktur och minska kostnaderna på receptbelagda läkemedel.
Under valrörelsen har hon undvikit alltför hårda attacker på Trump och i stället fokuserat på demokratiska hjärtefrågor som hälsovård och miljön. Medan Trump har attackerat henne och andra demokrater för en ”radikal agenda” har hon uppmanat sina partikamrater att inte nappa på betet utan hålla sig till sakfrågor. Inte heller har hon dragits med i ropen om att ställa Trump inför riksrätt.
– Just nu handlar det inte om demokrater och republikaner. Det handlar om vårt land, sade hon vid ett tal till volontärer i kampanjen inför mellanårsvalet.

Marianne Björklund "

"Fakta. Nancy Pelosi

Nancy Pelosi är född 1940 i Baltimore, Maryland.
Hennes far var demokratisk politiker som suttit i representanthuset och varit borgmästare i Baltimore.
Nancy Pelosi valdes första gången in i representanthuset 1987.Hon representerar San Francisco, Kalifornien.
2007 blev hon representanthusets första kvinnliga talman.
En av Pelosis hjärtefrågor är aborträtten.
Pelosi har fått en gata uppkallad efter sig i hemstaden Baltimore. "

"Trump gick till hårt angrepp mot medierna

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Donald Trump utropade sig själv som vinnare – trots bakslag i representanthuset. Under en presskonferens höll presidenten ett försonande tal om politiska samarbeten. Men det utvecklades snabbt till hätska verbala angrepp mot medierna. – Du är en skam för CNN, sade Trump till en reporter som insisterade på att få svar.

På onsdagskvällen, svensk tid, höll Trump sin första presskonferens efter valet i Vita huset.
– Vi överträffade förväntningarna och i går var en fantastisk dag, sade presidenten.
Tonen var återhållen och presidenten talade om ”en fantastisk succé kvällen som varit”. Presidenten höll sig till resultatet i senatsvalet, som blev en betydande framgång för Republikanerna.
– Väljarna har klart och tydligt tillrättavisat Demokraterna i senaten för hanteringen av Kavanaugh-förhören, det var en faktor, sade Trump.
Men när presidenten öppnade för frågor från reportrarna utvecklades den goda tonen till ett hätskt verbalt angrepp mot journalisterna.
Flera ställde frågor om bakslaget i representanthuset. Demokraternas majoritet kan bland annat innebära att de kan kräva att utredningen om Trumps kontakter med Ryssland under presidentvalskampanjen får ny fart.
CNN-journalisten Jim Acosta som insisterade på att få svar hur presidenten såg på det fick Trump att se rött.

– Du är en skam för CNN, sade presidenten till journalisten samtidigt som en av hans assistenter försökte rycka mikrofonen från reportern. Presidenten sade också att reportern var en oförskämd och fruktansvärd person.
En annan journalist kallades för oartig när hon insisterade på att få ställa frågor. Trump krävde att hon skulle sätta sig ned.
– Ni är folkets fiende, sade han om medierna.
Presskonferensen avslutades med att Donald Trump reflekterade över läget i nationen och hans egen roll. Han sade att han behandlas illa av medierna.
– Jag slår inte tillbaka för min egen skull, utan för USA:s skull.
Efter presskonferensen sade CNN:s panel de ”aldrig tidigare varit med om något liknande, något så lågt”, från presidentens sida.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se "

”Det viktigaste är att vi skapat en broms mot Trump”

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

"DN i Orange County
På Demokraternas valvaka i Kaliforniens Orange County varvades högljudda jubel med ett och annat besviket burop. Många demokrater kände en djup lättnad över att partiet tar tillbaka majoriteten i representanthuset, men de beskrev kampen mot Trump som ett maraton som precis börjat.

Valvakan här i Orange County i södra Kalifornien präglades av en försiktig glädje. De flesta pustade ut över beskedet att Demokraterna nu återtar kontrollen över representanthuset, vilket innebär att partiet kommer att kunna stoppa mycket av Donald Trumps mest kontroversiella politik.
– Det var det viktigaste som hände i natt, att vi skapat en broms mot Trump. Vi kan stoppa honom när det gäller klimatpolitiken, kvinnors rättigheter, invandringspolitiken. Det är en stor lättnad, säger Sutten Wasserman, som ägnat de senaste veckorna åt att arbeta heltid som volontär för Demokraterna här i södra Kalifornien, där en rad viktiga val till kongressen ägde rum.
Hennes dotter Samantha Wasserman har precis fyllt 18 och röstade för allra första gången den här morgonen:
– Vår generation är så mycket mer liberala än de som länge har styrt landet. Så jag känner mig hoppfull över att USA kommer att gå mer åt vårt håll nu när vi börjar rösta.
Demokraterna lovade att just kvinnor och unga väljare skulle skapa en historisk våg av engagemang i valet. I nästan två år har volontärer och

nya aktivistorganisationer över landet slitit outtröttligt för att mobilisera nya väljare.
Statsvetaren Theda Skocpol på Harvard har beskrivit det som Demokraternas motsvarighet till Tea party-rörelsen. Allt detta slit gav tydliga resultat i valet. Valdeltagandet ökade enormt, från 83 miljoner röster i mellanårsvalet 2014, till omkring 114 miljoner i detta val. Demokraternas våg tycktes rullade fram över landet och kulminera just här i Orange County, där demokraten Harley Rouda stod för en av valets verkliga skrällar genom att besegra den högerpopulistiska republikanen Dana Rohrabacher, som suttit i kongressen i 30 år. Roudas kampanjbudskap dominerades av en vädjan om tuffare klimatpolitik, ett försvar av kvinnors rättigheter och allmän anständighet, budskap som verkade gå hem i många relativt konservativa distrikt över hela landet. Från villaförorterna i norra Atlanta och Dallas till Charleston i South Carolina, där Demokraterna segrade stort med just dessa valfrågor.
– Jag var själv länge registrerad som republikan, men jag lämnade partiet när de rörde sig ut på den extrema högerkanten. De började förneka klimatkrisen, de blev kvinnofientliga och antivetenskapliga. Jag tror att många här i Orange County kände likadant, säger Harley Rouda till DN på kampanjhögkvarteret.
På ett kampanjevenemang för Rouda i Huntington Beach, längs kustremsan i Orange County, fick kandidaten hjälp av skådespelaren Alyssa Milano, som blev känd som en av Hollywoodstjärnorna som gav metoo-kampanjen globalt genomslag. Milano har varit aktiv som progressiv demokrat i snart 20 år och säger att den landsomfattande aktivismen för kvinnors rättigheter, såväl som metoo-kampanjen, kan ha bidragit till att öka stödet för Demokraterna.
– Det har absolut haft betydelse. Vi har en president som skryter om sexuella övergrepp och vi ser en rad antiabortlagar över landet, så det var kvinnors rättigheter som stod på spel i det här valet. Jag har aldrig varit så engagerad i ett kongressval som i år, säger hon till DN.
Nationellt vann Demokraterna med omkring nio procent i valen till representanthuset, en seger som faktiskt är större än Republikanernas övertag i kongressvalen 2010 och 2014. Att de inte fick en större majoritet av platserna i representanthuset kan till stor del förklaras av att många valdistrikt är ritade till Republikanernas fördel.
På en valvaka i Orange County för demokraten Katie Porter var stämningen bitterljuv. Där jublade anhängarna först euforiskt över beskedet att Demokraterna vinner en majoritet i representanthuset, kvällens viktigaste mål. Men just Porter förlorade sitt val mot republikanen Mimi Walters. Demokraterna gjorde frenetiska attacker mot Walters för att hon röstat med Trump i 99 procent av kongressens omröstningar, men hon vann ändå. Generellt är det svårt att läsa valet som enbart en landsomfattande reaktion mot Trumps högerpopulism. Kalifornien befäste i alla fall rollen som en motvikt till Trump. Demokraterna segrade stort i delstatens sista konservativa områden. I Los Angeles firade Gavin Newsom en rungande seger till Kaliforniens guvernör, vilket innebär att han blir högsta regeringschef i världens nu femte största ekonomi. Newsom förde kampanj som ”ledare för motståndsrörelsen” mot Trump.
Detta motstånd mot presidenten är nu inte bara symboliskt, utan kommer att få verkliga konsekvenser i kongressen. Demokraten Adam Schiff, som representerar ett distrikt som innefattar Los Angeles och Burbank, kommer nu sannolikt att leda den viktiga underrättelsekommittén efter valet. Det kan innebära att det blir betydligt svårare för Republikanerna att stoppa undersökningar av Donald Trumps eventuella samröre med Ryssland. Schiff säger i en intervju med DN att en av hans första prioriteringar kommer att bli att kräva att Donald Trumps skattepapper och finanser blir offentliga. Han

utesluter inte heller att Trump kan ställas inför riksrätt om åklagaren Robert Muellers undersökning ger skäl till det.
Många demokrater i Orange County beskrev valresultatet som början på ett maraton. Ett hoppfullt tecken för Demokraterna är att de lyckades engagera miljontals unga förstagångsväljare, en grupp som sällan dyker upp i mellanårsval.
– Demokraterna behöver nu börja byta ut etablissemanget mot nya röster, som kan entusiasmera unga. Det är därför kandidater som Alexandria Ocasio-Cortez och Beto O'Rourke är så viktiga, för de har lyckats med det, säger 16-åriga Joshua Rush, som ser fram emot att rösta för första gången 2020.

Martin Gelin
martin.gelin@gmail.com "

"Michael Winiarski: Trump bestämmer fortfarande över utrikespolitiken

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Att Republikanerna fick sig en näsbränna och förlorade sitt monopol över USA-kongressen innebär inte att omvärlden får det lättare att handskas med Donald Trump. Trots Demokraternas majoritet i representanthuset är det fortfarande USA:s president som bestämmer över utrikespolitiken.

Presidenten har konstitutionen på sin sida: Formellt har representanthuset inget egentligt inflytande över hur Trump hanterar Nordkorea, Iran, Ryssland, Syrien och olika konflikthärdar runt om i världen.
Det är presidenten som i egenskap av ”överbefälhavare” (Commander in Chief) har att bestämma USA:s förhållande till främmande makt och som formulerar landets utrikespolitiska linje.
Det är visserligen en omstridd fråga hur långt denna rätt sträcker sig. Många talar om att utvecklingen allt mer har gått mot ett ”kejserligt presidentskap”, där presidenten ensidigt beslutar om USA:s relationer med främmande makt, inklusive möjligheten att inleda militära operationer.
Det är dock endast kongressen som har rätt att förklara krig. Kritiken mot att presidenten tar sig för stora friheter gäller inte bara Trump, utan har tidigare även drabbat hans företrädare, till exempel president Barack Obama.
Om även senaten hade fått demokratisk majoritet skulle det ha haft större betydelse för utrikespolitiken. Denna kammare, USA-kongressens överhus, har en större roll att spela i utrikespolitiken

genom att presidentens nomineringar till viktiga regeringsposter (som utrikesministern och försvarsministern) måste godkännas av den. Dessutom är det senaten som ratificerar internationella fördrag som USA har signerat.
Nu blev det inget skifte i senaten. I stället stärkte Trumps partivänner sin majoritet de kommande två åren. Samtidigt är de personer som har störst inflytande över USA-presidentens utrikes- och säkerhetspolitik varken folkvalda eller godkända av senaten.
Det främsta exemplet på det är den hökaktiga nationella säkerhetsrådgivaren John Bolton, som var en av ideologerna bakom det katastrofala krigsföretaget i Irak 2003. Det gäller också flera av Trumps egna familjemedlemmar, där den mest prominente är svärsonen Jared Kushner. Han har fått uppgiften att utarbeta USA:s politik i Mellanöstern och en lösning av Israel-Palestina-konflikten.
Valet påverkar alltså varken Trumps utrikespolitik eller bilden av USA i omvärlden. På en konkret punkt kan han möjligen få problem: Representanthuset beslutar om den federala budgeten, och kan därmed bromsa eller stoppa finansieringen av bygget av Trumps mur mot Mexikos gräns.
Men grunddragen i Trumps isolationistiska och frihandelsfientliga ”America First”-agenda förändras inte av att han förlorade representanthuset.
Tövädret med Ryssland får sannolikt också vänta. När Demokraterna nu kan sätta ny fart på utredningarna om Trumpkampanjens misstänkta kollaboration med Ryssland – och om presidentens privata affärer – krymper Trumps utrymme för sitt önskade genombrott i relationerna med den ryske ledaren Putin.
Men utöver det kan Trump köra vidare med sin utrikespolitiska linje, sannolikt i sex år till, där demokratier betraktas med skepsis och traditionella fiender är vänner.
Michael Winiarski "

" Pia Gripenberg: Demokraternas seger viss tröst för EU-vänner

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Demokraternas delvinst i USA visar att det högerpopulistiska tåget inte ångar på med samma kraft som tidigare. Det skänker tröst till EU:s traditionella partier inför nästa års val till Europaparlamentet.

Allmänborgerliga, socialdemokrater, liberaler och flera andra politiska grupperingar i Europa höll andan inför amerikanska mellanårsvalet. Normalt är detta val en tämligen händelselös tillställning, sett med EU-ögon. Amerikansk utrikes- och handelspolitik avgörs främst av vem som är president, inte av kongressens sammansättning.
Men inget är längre normalt i relationerna mellan EU och USA. Det är länge sedan som republikanska utrikesministern Henry Kissinger undrade vem han skulle ringa om han ville tala med Europa. Donald Trump vill, till skillnad från sina föregångare, inte ha ett enigt och starkt EU.
Det är därför som EU-vänner med viss tillfredsställelse noterar att Demokraterna nu brutit Trumps framgångssaga. Särskilt som han själv gjorde mellanårsvalet till en folkomröstning om sitt eget presidentskap.
Men utgången lär knappast ändra Donald Trumps syn på omvärlden och på EU i synnerhet. Amerikanska hotet om höjda tullar på europeiska fordon ligger kvar. Trump vill fortsatt förhandla med enskilda stater, inte med starka handelsblock som EU.
Vilket avtal som Storbritannien kan få framöver med USA, efter Brexit, blir en mätare på hur hård eller välvillig Trump är i bilaterala

sammanhang. Mest intressant blir att följa britternas banbrytande förslag hur amerikanska nätjättar som Google och Facebook ska betala mer skatt i Storbritannien.
Den starka polarisering som finns i amerikansk politik är även påtagligt närvarande i Europa. Partier på höger- och vänsterflanken blir allt mer populära. Dessutom utmanar enskilda medlemsstater som Polen och Ungern grundläggande värderingar inom Europeiska unionen.
De starka känslor som Donald Trump väcker ledde till att fler amerikaner än tidigare röstade i årets mellanårsval. Förutsättningarna är stora för en liknande utveckling i EU.
Med ökade politiska motsättningar lär fler européer uppfatta valet till Europaparlamentet i maj nästa år som viktigt och därför söka sig till valurnorna. Det skulle i sådana fall innebära ett trendbrott. Sedan 1970-talet har deltagandet i Europavalet stadigt sjunkit. 2014 var det bara 43 procent av EU:s väljare som röstade.
Sverige gick 2014 mot trenden. 52 procent av väljarna röstade, vilket var högsta deltagandet hittills.
Prognoserna inför Europavalet 2019 är att högerpopulistiska partier ökar samt även gröna och vänstersocialistiska. Maktbalansen i EU-parlamentet avgörs därmed av vilka grupperingar som lyckas mobilisera väljarna att gå och rösta.
Slutligen: amerikanska mellanårsvalet visar, trots Demokraternas framgång, att Donald Trump sannolikt väljs om vid nästa presidentval. Om han fortsätter sina internationella relationer i samma anda som hittills ställer det ytterligare krav på EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Det är ett område som är svårt att ena sig kring för de 28, snart 27, medlemsstaterna. Diskussionerna om vilken roll EU ska ha i världen lär fortsätta.

Pia Gripenberg "

"Gabons president ryktas ha avlidit i Saudiarabien

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Rykten gör gällande att Gabons president Ali Bongo ska ha avlidit under en vistelse i Saudiarabien. Presidenten, som styrt landet sedan 2009, har inte gett ifrån sig något livstecken sedan han för två veckor insjuknade på en konferensresa.

Det var den 24 oktober som Gabons president Ali Bongo reste till Saudiarabien för att delta i ett möte om ekonomiska investeringar i den saudiska huvudstaden Riyad. Han ska då ha insjuknat och av läkare ordinerats vila. Detta är den officiella förklaringen från hans talesperson Ike Ngouoni.
Frågan är om det blev den sista vilan. Sedan dess har inget livstecken hörts från den 59-årige ledaren.
Nyhetsbyrån Reuters har skrivit att ledaren ska ha fått en stroke som tvingat honom att söka vård på Kung Faisal-sjukhuset i Riyad, medan Ngouoni stått på sig och hävdat att Bongo varit ”uttröttad efter flera månaders hårt arbete”.
Ryktesfloran har vuxit exponentiellt under de senaste dygnen. Franska l’Express konstaterar visserligen att landet är en lika stor producent av rykten som av råolja och exklusivt timmer, men nu har spekulationerna fått politiska konsekvenser.
Tv-stationen Vision 4, baserad i grannlandet Kamerun, har under sex månader förbjudits i Gabon efter att man sänt ut rapporter om Bongos död och oppositionsledaren Jean Ping, som tidigare varit ordförande för AU-kommissionen, har krävt att han ska få ta över styret.
Ping förlorade för två år sedan ett jämnt val mot Bongo. Under protesterna kring valet sattes parlamentet i brand och valresultatet överklagades till författningsdomstolen som dock fastslog en knapp seger för den sittande presidenten. Under helgen har Ping försökt utnyttja situationen med den frånvarande presidenten Bongo för att på nytt ta upp diskussionen om det tveksamma valresultatet.
Ping kallade situationen som nu uppstått för den ”värsta turbulensen i landets historia”, enligt nyhetsbyrån AFP, och uppmanade invånarna att samlas kring ett ”gemensamt ideal”.
–Detta ideal definierades tydligt den 27 augusti 2016 när ni valde mig, med målet att befria det gabonesiska folket från fruktan, sade han i talet enligt AFP.
Skulle ryktena om Bongos död vara sanna kan makten i landet gå bortom familjen Bongos kontroll för första gången på ett halvsekel.
Ali Bongo tog 2009 över makten i det centralafrikanska landet efter att hans far Omar Bongo, som styrt i 42 år, avlidit.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Läraren som rättar journalisters dåliga ryska gör succé på nätet

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Ryskan är ett komplicerat språk och Ryssland ett land fullt av förståsigpåare. En ny videoblogg där en rysklärare rättar tv-journalister har på kort tid gjort viral succé.

Moskva
Det ryska språket har många fällor. En av dem är att o uttalas som a när det inte är betonat. Till exempel ordet för mjölk – moloko – uttalas inte målåkå utan malakåå.
Således talar ryssarna inte om Dåståjevskij utan Dastajevskij. De säger Talståj, inte Tålståj.
Att stava ryska korrekt, med sina sex s-ljud, sina mjuka och hårda tecken och sina tonade och obetonade o:n är inget man lär sig på en lunchrast. Man får ligga i, och det gäller inte bara oss arma utlänningar. Ryssarna själva gör ofta både stav- och uttalsfel.
Som vi alla vet är språkfel något som kan göra folk ytterst upphetsade. Inte minst undertecknad. Jag får blodpropp av att läsa språkspalter där språkvetare glatt kvittrar samma svar på alla tvisteämnen: Om något är tillräckligt etablerat så kan man använda det.
Som den finne jag är knyter jag näven i fickan och mumlar mellan tänderna: Fader, förlåt dem, ty de veta icke vad de göra.
I Ryssland mumlas det sannerligen inte mellan tänderna. Den tv-journalist eller talkshow-värd som uttalar med betoningarna på fel ställe eller böjer orden felaktigt får finna sig i att bli hudflängd av en ändlös samling förståsigpåare.
En av dem, en rysklärare från Nizjnij Novgorod, gör nu succé på nätet. Hon heter Tatiana Gartman och hennes videoblogg, som hon inledde för drygt en månad sedan, har samlat över hundratusen tittare.
Gartman korrigerar utan pardon kända journalister på de stora, statliga tv-kanalerna för att de uttalar och böjer ord fel eller missförstår ordens betydelse. Hon är skärpt och rolig, och på den ryska lärarens vis korrigerar hon utan minsta hänsyn till objektets känslor.
Manliga tv-journalister är upprörda. Aleksandr Prjanikov, som leder ett frågesportprogram på tv-kanalen Kultura och blir rättad av Gartman, kräver en ursäkt.
– Jag skulle även råda Gartman att gå ner tjugo kilo i vikt, tillade Prjanikov.
Gartman svarar sockersött:
– Det är rörande att ni bekymrar er om min hälsa. Jag har förresten tittat på några fler av era program.
Därefter radar Gartman upp ett grammatiskt och tre uttalsfel av Prjanikov.
Medelålders rysklärarinnor – uppblåsta journalistmän 3–0.

Anna-Lena Laurén "

"Målningen accelerar kulten av Kim Jong-Un

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Kommentar
Målningen är den första som visats upp offentligt av Nordkoreas ledare Kim Jong-Un. Porträttet syntes vid sidan av ett lika stort porträtt av Kubas president Miguel Diaz-Canal på flygplatsen i huvudstaden Pyongyang – både då Nordkorea välkomnade och tog avsked av sin kubanske gäst i veckan.

Det var på bilder från den statliga nordkoreanska nyhetsbyrån som porträtten skymtade. De såg ut att sinsemellan vara målade i samma stil. Och i sin tur slående lika de officiella porträtt som finns på Kims farfar och far, Kim Il-Sung och Kim Jong-Il, som är spridda på offentliga platser över hela landet.
På det nya konstverket ler Kim Jong-Un. Han bär västerländsk kostym och slips.
Naturligtvis har han setts på det sättet även tidigare, men då har det varit på bilder, aldrig på en officiell målning.
Under en rundresa i Nordkorea i fjol möttes DN-fotografen Roger Turesson och jag av massor av porträtt av Kims far och farfar.
– Varför finns det inga oljemålningar av Kim Jong-Un själv?
– Av respekt för hans farfar och hans far, svarade en av våra två ständiga följeslagare korthugget.
Han ville inte vidare lägga ut texten, men lät oss senare förstå att det var för tidigt för Kim Jong-Un att fylla det offentliga rummet med porträtt av sig själv.
Men nu verkar den tiden alltså ha kommit. Målningen på flygplatsen i Pyongyang, tolkas av Nordkoreakännare, som att Kim Jong-Un är redo att helt stå på egna ben. Han är beredd att låta kulten kring sin person accelerera.
Det sker nästan sju år efter att han endast 27 år gammal ärvde tronen av sin avlidne far i december 2011. Som den tredje generationen Kim på posten var han ett oprövat kort – omringad av sin pappas rådgivare och generaler.
Efter en utrensning både i civila och militära led, och sedan han låtit avrätta sin farbror, Jang Song-Thaek, 2013, har han framstått som alltmer säker i toppen. I år har klivit upp på världsscenen och träffat USA:s president Donald Trump.
– Porträttet är ett officiellt sätt att visa att han är Nordkoreas suveräna ledare, med lika stor makt som sin far och farfar, säger Ahn Chan-Il,

en nordkoreansk avhoppare, som leder World institute for North Korea Studies, i en kommentar till den sydkoreanska tidningen Korea Herald. Nästa steg, tror han, är att tillverkning börjar ske även av nålar att ha på bröstet med bilden av Kim Jong-Un. Det är sådana nålar som nordkoreanska tjänstemän, sändebud, men även vanligt folk i dag bär på bröstet, men då med bilder av de två tidigare ledarna. Steg för steg kan nu målningar och nålar med ansiktet av Kim Jong-Un komma att synas i det offentliga rummet.

Torbjörn Petersson "

"AP-fonder placerar miljoner i företag som verkar i Amazonas

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

De statliga AP-fonderna har stora placeringar i bolag som gör affärer i Amazonas. En ny studie har kartlagt investeringarna som avgör framtiden för jordens känsliga skogar.– Svenska investerare behöver fundera över sitt ansvar för klimatets stabilitet, säger Victor Galaz, forskare vid Stockholms universitet.

Amazonas hotas från flera håll. En front är den politiska, där Brasiliens nyvalde president Jair Bolsonaro står redo att trappa upp exploateringen. Det ekonomiska hotet växer samtidigt i takt med världsmarknadens glupande aptit på kött.
Sammantaget är det ett växelspel mellan politiken, ekonomin och hydrologin – regnets kretslopp – som riskerar att framkalla ett radikalt skifte i Amazonas hela ekosystem.
Ett skifte som skulle få drastiska följder för planetens klimat.
– Det är en känd tröskeleffekt. Amazonas kan gå från regnskog till savann och då förlorar man lagringen av koldioxid, säger Victor Galaz, docent vid Stockholm resilience centre, Stockholms universitet.
Han har tillsammans med fyra forskarkollegor kartlagt investeringar kopplade till jordens stora skogar. Förutom Amazonas handlar det om norra barrskogsbältet, ytterligare ett kritiskt element i klimatsystemet. ”Tipping element”, kallas de i forskningslitteraturen. Även i de stora barrskogarna kan stigande temperaturer tillsammans med ett intensivare skogsbruk bidra till torka och bränder som slår ut växtligheten. Effekten för klimatet lika allvarligt. Studien, som publiceras i tidskriften Global environmental change, visar att det finns

ett antal globala finansjättar som har ett särskilt inflytande över klimatets akilleshälar.
– Dessa aktörer har ett tungt ansvar för att bidra till att stabilisera klimatsystemet.
I Amazonas har forskarna tittat på ägarstrukturen i internationella bolag inom soja- och köttindustrin. Bunge och Archer Daniels Midland heter två av sojajättarna i regionen. Sådana bolag äger i regel ingen mark, men kontrakterar produktion som sker på tidigare skövlad mark i Amazonas. På det sättet är företagen och dess ägare viktiga aktörer i spelet om skogens framtid.
Bland svenska banker och pensionsfonder varierar innehaven, som i sammanhanget är små. Totalt handlar det om ungefär 350 miljoner kronor som kan knytas till soja- och köttproduktionen i Amazonas, där avverkningen har tagit ny fart de senaste åren.
– Klarar vi inte Amazonas så klarar vi inte Parisavtalet, säger Victor Galaz.
Tredje AP-fonden, en av buffertfonderna i det svenska pensionssystemet, har enligt underlaget till studien det enskilt största innehavet. Vid förra årsskiftet ägde de aktier värda 75 miljoner kronor i två bolag med soja- och köttproduktion i Amazonas. De andra AP-fonderna, liksom Handelsbanken, har också aktieplaceringar i mångmiljonklassen.
Innehaven är betydligt större inom skogsbruket i Kanadas och Rysslands barrskogsbälte. Totalt har svenska finansaktörer över två miljarder kronor i denna bransch.
– Det är två saker som svenska investerare borde fundera över. En sak är deras ansvar för tröskeldynamiken och ”tipping points” i klimatet. En annan är hur de kan använda sitt inflytande tillsammans för att påverka branscherna, säger Victor Galaz.

John Howchin, generalsekreterare i AP-fondernas etikråd, säger till DN att fonderna har varit engagerade i de aktuella bolagens riktlinjer och kommer att fortsätta en dialog om avskogning.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Så mycket väntas vi köpa julklappar för

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Gynnsamma helgdagar, högkonjunktur och låga räntor gör att årets julhandel väntas slå nya rekord. Sammanlagt väntas julhandeln uppgå till nära 79,7 miljarder kronor.

Handeln i december väntas öka med 3 procent i år jämfört med samma månad förra året. Det framgår i en prognos framtagen av HUI Research.
– Vi är på toppen av en konjunktur, vi blir fler människor och har stark tillväxt. Grunden för konsumtion är fin och därmed ser förutsättningarna för en försäljningsökning inom handeln goda ut, säger Jonas Arnberg, vd för HUI Research.
Genomsnittssvensken väntas handla för 7 817 kronor per person under december. Det är cirka 1 500 kronor mer än under resten av året.
Enligt Jonas Arnberg är det ingen bransch som väntas utmärka sig särskilt mycket.
– Under julen är leksaker, elektronik och mode tunga branscher men det är ingen bransch som sticker ut mer än någon annan, säger han.
Dagarna innan julafton är en lördag och en söndag. Att många är lediga väntas ge en extra skjuts åt handeln. Om det skulle falla snö under helgen är HUI:s prognos att julhandeln kommer att uppgå till över 80 miljarder kronor.
– Snö gynnar handeln. Det gör att man vill köpa jackor, skidor och pulkor. Inte minst sporthandeln vinner på att det kommer snö, säger Jonas Arnberg.
Samtidigt utmanar Black Friday, som i år infaller den 23 november, den traditionella julhandeln i december.
Det har även funnits spekulationer om att Amazon planerar en fullskalig Sverigeetablering lagom till Black Friday, som kan sätta press på handlarna.
– När Amazon har gått in i andra marknader, nu senast Australien, gjordes det i samband med Black Friday. Om etableringen inte kommer i år tror jag att det blir till Black Friday nästa år, säger Jonas Arnberg.
När allt fler handlar på nätet ökar kraven på fungerande logistiksystem. Jonas Arnberg tror att leveranserna kommer att fungera som de ska.
– Det tror jag man kan lita på. Det är klart att logistiken utmanas när så stora volymer flyttas över till nätet, säger Jonas Arnberg.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

" Så blir du bättre på att lära dig saker – psykologens sex steg

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Vill du bli bättre på att lära dig nya saker? Psykologen Niklas Laninge ger sex råd baserat på vad neurovetenskapen säger om inlärning och talar om att det inte finns några genvägar.

Det finns inga genvägar till inlärning. Tyvärr inte ens neurovetenskapliga sådana. Men den som vill bli bättre på att lära sig saker har garanterat något att vinna på att förstå sin hjärna lite bättre. Använder du kunskapen nedan rätt så kan en möjlig biverkning vara att saker du läser faktiskt fastnar.

1 Förändra din hjärna.
I hjärnan har vi omkring 100 miljarder nervceller. De är på olika sätt kopplade till varandra i nätverk. När vi lär oss något förstärks relevanta kopplingar. En vanlig analogi är att hjärnan är som en muskel – ju mer vi tränar på en viss sak, desto starkare blir vi. Länge trodde forskare att den här typen av kopplingar blev mer och mer fasta ju äldre vi blev, och därmed svårare att förändra. En god nyhet är att sådana antaganden nu har motbevisats.
Begreppet neuroplasticitet innebär att hjärnan är föränderlig genom hela livet. Det verkar förvisso finnas vissa inlärningsfördelar för barn då de inte byggt upp så många kopplingar i hjärnan ännu. Men att detta skulle innebära att loppet är kört för alla över 25 är falskt. Med andra ord: Utmana dig själv och din hjärna genom hela livet!

2 Var nyfiken.
Alla som suttit på en föreläsning man inte själv valt att gå på vet hur svårt det är att ta in något som man finner ointressant. År 2014 kunde ett forskarlag, med hjälp av hjärnavbildningstekniken FMRI, visa att försöksdeltagare som uppgav att de var nyfikna på att minnas en viss uppsättning bilder hade en högre aktivitet i hippocampus, en sjöhästformad struktur i hjärnan som antas spela en viktig roll när vi lagrar minnen. Personer som inte upplevde att de var nyfikna visade inte samma aktivitet i hippocampus. När forskarna några dagar senare bad testdeltagarna att försöka minnas vad de lärt sig så bekräftades att nyfikenheten underlättat inlärningen.
Så hur ska du agera på dessa rön? Ett tips är att även i de mest tråkiga stunder försöka hitta något som väcker din nyfikenhet i det du ska lära dig. Till exempel: Hur relaterar det till dig och ditt liv?

3 Stirra på en vägg.
Numera finns det i princip alltid något att göra. Den som precis lagt ifrån sig kursboken plockar snabbt upp telefonen för att kolla Instagram. Den som nyss nattat barn slår sig ner framför Netflix. Hjärnan hålls ständigt i gång, och det verkar få konsekvenser för inlärningen. I en studie från universitetet i Edinburgh undersökte tre neuroforskare effekten av att ta en paus efter inlärning. Försöksdeltagare ombads att lägga en serie ord på minnet. Efter inlärningsperioden ordinerades en grupp ”vakenvila” i tio minuter medan en annan grupp fick ägna tio minuter åt att spela ett spel. Den förstnämnda gruppen presterade bättre på både lång och kort sikt jämfört med spelgruppen.
Kasta dig alltså inte från inlärning till underhållning och sen tillbaka igen. Ta en paus, stirra på en vägg och låt det du just läst eller hört sjunka in. Men läs gärna de följande tre stegen innan du tillämpar just detta råd!

4 Sov.
Powernaps och vakenvila i all ära men inget förbereder oss för inlärning så bra som en god natts sömn. I en studie utförd på militärer undersöktes hur sömnbrist påverkade soldaternas kognitiva förmågor. Just att störa soldaternas sömn är ett vanligt inslag i många militärutbildningar, så deltagarna var väl förberedda. Trots det så minskade en natt av förlorad sömn deras kognitiva förmåga med 30 procent. Efter två nätters dålig sömn så var tappet hela 60 procent. Att uppmana alla att sova ordentligt kan sticka i ögonen på många, inte minst småbarnsföräldrar. Tipset är i stället att vara snäll mot den som förlorat en natt och inte ställa för höga krav på hen, även när hen i fallet är en själv.

5 Skapa tid för återhämtning.
Minns du hippocampus från tips två? Alltså den del av hjärnan som är aktiv när vi lagrar minnen. Har du själv känt hur minnet sviker dig när du är stressad? När vi är stressade utsöndras hormonet kortisol som bland annat hjälper oss att möta utmaningar. På kort sikt är alltså kortisol någonting bra. Problemet är att den stress vi ofta möts av i dag sällan är just kortvarig. Stressen lägger sig aldrig och således heller inte kortisolutsöndringen. Det är här hippocampus kommer in. Den här strukturen påverkas nämligen av just kortisol. Faktum är att man har kunnat se hur personer som lider av långvarig stress har en minskad hippocampus.
Lösningen går genom återhämtning. Lämna datorn på jobbet, träna regelbundet och ha mobilfria kvällar. Minska helt enkelt på sådant som drar i gång din stress och öka aktiviteter som får dig att tänka på annat.

6 Sorry!
Korsord, sudoku och hjärnträning ger ingen boost. I dag finns det tusentals appar som påstår sig kunna bistå med så kallad braintraining. I regel är apparna fyllda med olika typer av tankenötter, geometriska problem och ibland något som liknar sudoku.
En grupp forskare vid University of Texas ville titta närmare på om det finns något vetenskapligt belägg för sådana aktiviteter. I deras studie fick försöksdeltagare i åldrarna 60 till 90 år ägna sig åt utvalda aktiviteter under 15 timmar i veckan i tre månader. Vissa blev ordinerade mer krävande uppgifter som att lära sig något nytt (bland annat att fotografera med digitalkamera). Andra fick ägna sig åt mer bekanta aktiviteter som att lyssna på klassisk musik och att lösa just korsord. Efter tre månader var det just de deltagare som tvingats lära sig nya färdigheter som också uppvisade ett förbättrat minne och en ökad kognitiv förmåga. De som ägnade sig åt korsord blev också bättre – men bara på att lösa just korsord. Den så kallade spridningseffekten tycks alltså vara begränsad.
Tänk på att hjärnan är plastisk och att det aldrig är för sent att lära sig nya färdigheter. Utmana dig själv att lära dig något nytt så ska du se att det även ger effekt på allt gammalt du redan lärt dig.

Niklas Laninge psykolog och författare. Tillsammans med Arvid Janson har han skrivit böckerna Beteendedesign (Natur & Kultur) och Beslutsfällan (Volante).
Denna text publicerades först i Modern psykologi. "

"Motsättningarna i samhället kommer att fördjupas ytterligare

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Demokraternas framgångar i mellanårsvalet skakar om det politiska livet i Washington. Statsvetaren Erik Åsard skisserar tre möjliga framtidsscenarier för de närmaste åren, men spår att polariseringen fördjupas.

Demokraternas seger i valet till representanthuset vänder upp och ned på det politiska livet i Washington. Enligt konstitutionen måste alla lagförslag som rör inkomster och utgifter initieras i representanthuset innan senaten får ett ord med i laget. Majoriteten i kammaren styr agendan och kan stoppa alla förslag som den ogillar.

I det nuvarande huset har Republikanerna gjort allt för att skydda presidenten från kritik och i praktiken abdikerat från sin uppgift att kontrollera exekutivmakten. När Demokraterna övertar kontrollen i januari kan staben i Vita huset förvänta sig en flod av stämningar, krav på dokument och kallelser till kongressförhör. Det kan gälla material om skandalomsusade ministrar, presidentens egna deklarationer eller undersökningar av omstridda beslut om miljön, sjukvården och migrationen. Trumps medarbetare gör klokt i att redan nu se sig om efter advokathjälp.

Numera kan utskottsordförandena på egen hand utfärda stämningar, utan att behöva ha en omröstning. Att Republikanerna lyckades behålla majoriteten i senaten ger dem å andra sidan en fördel när nya topposter ska tillsättas. Det gäller inte minst nomineringen av nya federala domare, som Trump och hans partivänner fäster stor vikt vid. Om motståndarna skulle gå alltför hårt fram ger de Trump tillfälle att gå till motattack, en tacksam position för en krigare inför nästa tvekamp.

Man kan tänka sig tre möjliga framtidsscenarier för de närmaste åren. I det första scenariot misslyckas Trump med att vinna omval 2020 och Demokraterna återtar såväl Vita huset som majoriteten i kongressen. Merparten av Republikanernas beslut och lagar avskaffas, nya lagar antas som speglar USA:s liberala tradition och landet engagerar sig åter i världens affärer. Relationen till gamla allierade återupprättas och diktaturerna motarbetas. Det politiska samtalet rensas från lögner och invektiv och ersätts av en seriös debatt om sakfrågorna.

Låter det osannolikt? Det är det också. Trump kommer att bli svårslagen 2020, särskilt som demokraterna verkar få svårt att samla sig kring en konkurrenskraftig motkandidat. Den nya kongressen kan visserligen ställa till mycket besvär för Trump, men det faktum att Demokraterna nu kontrollerar det ena huset gör att han även fortsättningsvis kan utöva sin bästa gren, att spy galla över motståndarna och utmåla dem som opatriotiska marodörer.

I ett omvänt scenario vinner Trump valet 2020 och hans parti återvinner majoriteten i kongressen. Segern säkras genom en mobilisering av de vita kärnväljarna och införande av än fler rösträttsrestriktioner i republikanskt styrda delstater (krav på nya id-kort, kortare öppettider för röstning, utrensning av röstlängderna). Inskränkningarna gör det allt svårare för minoriteter och låginkomsttagare att rösta.

Inte heller detta scenario är särskilt troligt, även om man inte kan utesluta det. Som statsvetarna Steven Levitsky och Daniel Ziblatt skriver i sin tänkvärda bok ”How democracies die” är det svårt att finna exempel på samhällen där en minskande majoritetsbefolkning frivilligt har gett upp sin särställning. De påminner om epoken efter inbördeskrigets slut 1865, då sydstatsdemokraterna reagerade på slaveriets upphävande genom att införa regler som i realiteten berövade de svarta deras rösträtt, barriärer som revs först hundra år senare.

Det mest troliga scenariot är att polariseringen fortsätter oavsett om Trump sitter kvar eller tvingas avgå, antingen det sker genom val eller riksrättsförfarande. Motsättningarna mellan partierna och i samhället överlag är nu så djupa att de kommer att finnas kvar långt efter att Trump lämnat scenen. Ställningskriget fortsätter med politiker nedgrävda i skyttegravar och oförmögna att enas om lösningar på några av landets brännande samhällsproblem.

En bidragande orsak till polariseringen är att väljarna är minst lika arga och partiska som politikerna på elitnivå. Väljarraseriet på basplanet sätter press på de folkvalda som tvingas anpassa sig, antingen de vill det eller inte. Barack Obamas budskap i genombrottstalet 2004, då han pläderade för ett enat Amerika som varken är rött eller blått, framstår i dag som idealistiskt för att inte säga anakronistiskt.

En nutida kandidat som vill vinna sitt partis nominering gör säkrast i att utmåla huvudstaden Washington som ett träsk och motståndaren som en fiende. Trumps turnéer under kongressvalet visar vad vi har att vänta valåret 2020. Han besökte enbart sådana delstater som röstade på honom 2016 och gav anhängarna det de ville höra, en skräckvision av vad som skulle hända om Demokraterna tar över. Liksom förr kommer han nästa gång att satsa allt på att mobilisera sina egna väljare, de ”riktiga amerikanerna”. Han verkar helt ointresserad av att vidga sin väljarbas till grupper som nu röstar övervägande demokratiskt, alltså kvinnor, minoriteter och yngre.

Det är detta dystra arv, byggt på övertygelsen att lögnen övertrumfar sanningen, som Trump kommer att lämna efter sig.

Erik Åsard "

"Birgitta Rubin: Världens museer står inför mängder av komplexa utmaningar

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Museet i förvandling" var temat för helgens internationella museikonferens i Stockholm, arrangerad av CIMAM (International committee for museums and collections of modern art).

Korsdraget i museivärlden var också temat för DN kulturs artikelserie "Museerna och framtiden" 2015. Då hade både ett internt och externt förändringstryck blivit allt mer märkbart, i spåren av globaliseringens snabba samhällsförändringar, med allt ifrån väldiga migrationsströmmar till informationsteknologins framväxt.
Helgens CIMAM-konferens samlade drygt 230 delegater från närmare 70 länder, med rader av föredrag och panelsamtal med särskilt fokus på globaliseringens realiteter, den digitala revolutionen och "museietik i en tid av blandekonomi". Själv lyssnade jag på olika förhållningssätt till svårigheter och möjligheter med lika delar förtjusning, förundran och förskräckelse.
En sak är glasklar; museerna står inför mängder av komplexa utmaningar, i övergången från gårdagens monolitiska museipalats till dagens expansiva och interaktiva konsttempel, med en allt mer heterogen publik. Villkoren växlar dessutom, beroende på politiskt klimat och om institutionen är statlig eller privat.
Samtidigt har krympande anslag till många statliga museer tvingat fram ökad företagssponsring. Ett minerat fält – vilket de våldsamma protesterna mot BP visade brittiska Tate, som efter 26 år nödgades avsluta det substantiella sponsoravtalet. Både påtryckningar och "grunden för bedömningar skiftar ständigt", konstaterade Tatechefen Ann Gallagher, som arbetat med nya etiska regler för att undvika olika sorters intressekonflikter.
Hur kan då museet i denna nya, sköna värld vara globalt relevant och samtidigt lokalt signifikant? Den frågan ventilerades av Moderna museets chefsduo Daniel Birnbaum och Ann-Sofi Noring, som efter satsningar på kvinnors konst nu arbetar för "ett öppet museum i en större värld". Man har aktivt tittat utanför det västliga standardperspektivet på konsthistorien, där ett fint exempel var utställningen" Concrete matters" i början av året, då många med mig fick upp ögonen för den dynamiska latinamerikanska konkretismen. Avantgardekonsten frodades i efterkrigstidens Buenos Aires, - underströks på konferensen av Victoria Noorthoorn, chef för Museo de Arte Moderno de Buenos Aires. Med Argentinas koloniala historia har man bestämt sig för att söka sin egen röst och har bland annat återuppfört Martha Minujins legendariska elvarumsinstallation "La Menesunda" från 1965. Museet har även släppt in Tomás Saraceno med 7 000 spindlar under hela sex månader, för att producera världens största spindelnät.
På konferensen märktes också att identitetspolitikens krav på inkludering av alla grupper i samhället, långt om länge lyft frågan om urfolks representation och synlighet på världens konstmuseer. Likaså att sociala medier har fått ett enormt inflytande.
Crowdfunding skapar nya möjligheter att genomföra kontroversiella utställningar, samtidigt som protester sprids blixtsnabbt och curatorer blir bekväma syndabockar. Men aktivistgrupper som Gulf Labor coalition har även medverkat till bestående förändringar: Qatar har nyligen lovat att förbättra villkoren för "slavarbetarna" som bygger landets nya kulturbyggnader.

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@dn.se "

" Per Svensson: När Sverige såg synagogorna brinna

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

I dag är det 80 år sedan Hitlerregimen iscensatte de så kallade Novemberpogromerna. Sverige chockades. Men den svenska antisemitismen överlevde.

Den 9 november är ett märkesdatum i Tysklands dramatiska och våldsamma moderna historia.
Det var den 9 november 1918 som kejsar Wilhelm abdikerade och den socialdemokratiske ledaren Philipp Scheidemann utropade republiken från en balkong i riksdagshuset. Det var natten till den 9 november 1923 som Adolf Hitlers så kallade ölhallskupp misslyckades. Först nio år senare utnämndes källarpolitikern Hitler till tysk rikskansler. Det havererade försöket att gripa makten 1923 blev till myt och propagandalegend.
På kvällen den 9 november 1938, samlades därför topparna i NSDAP till bankett i rådhuset i München. De skulle högtidlighålla minnet av 1923 års hjältedåd. Vid niotiden nåddes de av nyheten att den unge tyske diplomaten Ernst vom Rath hade dött av sina skottskador. Diplomaten hade två dagar tidigare skjutits inne på den tyska ambassaden i Paris. Attentatet hade utförts av var en ung tysk-judisk man, Herschel Grynszpan, vars föräldrar deporterats från Tyskland till Polen.
Goebbels höll nu ett tal där han berättade att den folkliga vreden över vom Raths död redan manifesterat sig i hämndaktioner mot judar i olika tyska städer. Partikamraterna förstod vad som nu förväntandes av dem. Budkavlen gick. Överallt i Tyskland iscensattes ”spontana” pogromer. Synagogor sattes i brand. Judiska butiker och hem slogs sönder. Judar jagades upp ur sina sängar och misshandlades skoningslöst. Under de följande dagarna fördes tiotusentals judar till koncentrationsläger.
Allt var noga planlagt. Redan på eftermiddagen den 9 november hade Goebbels och Hitler fått veta att Ernst vom Rath var död. När de tog emot nyheten under banketten spelade de teater. Det som sedan utspelade sig under den natt som länge gick under det förskönande namnet ”Kristallnatten” var på sätt och vis också det en cynisk teaterföreställning, en inscenering av den nazistiska apokalypsen. Ur röken från de brinnande synagogorna skulle det nya Tyskland stiga fram, renat och skoningslöst.
Som tidningen Der Spiegel nyligen påpekade i ett stort reportage om de tyska revolutionernas historia (13/10) var det knappast en slump att den välregisserade våldsorgien iscensattes just natten mellan den 9 och de 10 november. Nazisterna hade känsla för det teatrala. Deras kontrarevolution hade gått i stöpet den 9 november 1923. Men nu, den 9 november 1938, var makten deras. Ingen kunde hindra dem från att slå sönder det Tyskland som fötts revolutionsdagen 9 november 1918, det Tyskland som i nazisternas ögon perverterats av liberaler, socialister och, framför allt, judar. Som Der Spiegel konstaterar betraktade nazisterna 1918 som en ”Lumpen- und Judenrevolte”, en patrask- och juderevolt.
Att diplomaten Ernst vom Rath dog på rätt dag var, sett ur Goebbels perspektiv en lyckträff, men novemberpogromerna hade genomförts även utan denna slumpens handräckning.
Den nazistiska staten värdesatte byråkratisk ordning också när befolkningen skulle resa sig i okontrollerbar vrede. Fem minuter i midnatt den 9 november sände Gestapochefen Heinrich Müller per telex instruktioner till samtliga statliga poliskontor i Tyskland. Polischeferna informerades om att det inom kort skulle genomföras

antijudiska aktioner runt om i riket. Dessa aktioner skulle inte störas. Däremot skulle plundring och stölder förhindras och viktigt arkivmaterial i synagogorna omhändertas. Gestapochefen informerade också sina poliskollegor om att mellan 20 000 och 30 000 judar skulle gripas i anslutning till aktionerna.
Ljudet av krossade rutor hördes ända till det stillsamma Sverige. Den konservativa eftermiddagstidningen Nya Daglig Allehanda kunde redan påföljande dag, torsdagen den 10 november, rapportera om de nattliga pogromerna: ”Synagogorna brinna i Berlin. Häftiga antisemitiska demonstrationer över hela det Tredje riket”. Och så under dessa rubrikrader, ytterligare två, inom citattecken: ”Führer, befria oss från judeplågan.”
En intressant dimension av de svenska reaktionerna på övergreppen i Tyskland är att det förekom avståndstaganden också i gravt antisemitiska och annars protyska kretsar. Nationell Tidning, organ för Sveriges Nationella Förbund, som härbärgerade de lite finare och akademiska pro-nazisterna, uttryckte bekymmer över att de händelserna i Tyskland de senaste dagarna svärtade ner den nationalism som ville lösa ”judeproblemet” i ”ridderlighetens tecken”. Till och med ”Den Svenske Nationalsocialisten”, de mer vulgära nazisternas organ, distanserade sig i slingrande vändningar från de tyska meningsfrändernas ogenerade brutalitet, som ansågs” ovärdiga en kulturnation”
Hur ska man förstå detta? Båda dessa tidningar var också dessa dagar fyllda av intensivt judehat. Nationell Tidning hävdade att Sverige var drabbat av ”en fruktansvärd judeinvasion” (hela nio arbetstillstånd om dagen till utlänningar i Stockholm). Den Svenske hade just inlett kampanjen ”Mota Mose i grind”.
Men det var just därför. Det var just för att båda dessa tidningar, och de rörelser de representerade, på ganska goda grunder trodde sig kunna göra antisemitismen, och motståndet mot ”flyktingar”, det vill säga judar, till en vinnarfråga i Sverige som novemberpogromerna fyllde dem med missmod.
De tyska läromästarna var nu i färd med att ge judehatet dåligt rykte. Hela världen fick se det nazistiska programmet, den nationalsocialistiska ideologin, omsatt i praktiken. Det var inte helt lyckat, men det hela kunde kanske ändå ges en lämplig förklaring? Varför inte denna? Genom att bli offer hade de lömska judarna i själva verket gjort sina fiender till de verkliga offren. Eller som Den Svenske Nationalsocialisten formulerade det i sin ledare: ”I sista hand blir det inte judarna utan tyskarna själva som mest få lida av de senaste dagarnas åtgärder.”
Där var tidningen pessimistisk i överkant. Också i Sverige lyckades antisemitismen överleva novemberpogromernas excesser. Bara några månader senare protesterar studenterna i Uppsala och Lund mot ett förslag att ge ett tiotal judiska läkare en fristad i Sverige.

Per Svensson
per.svensson@dn.se "

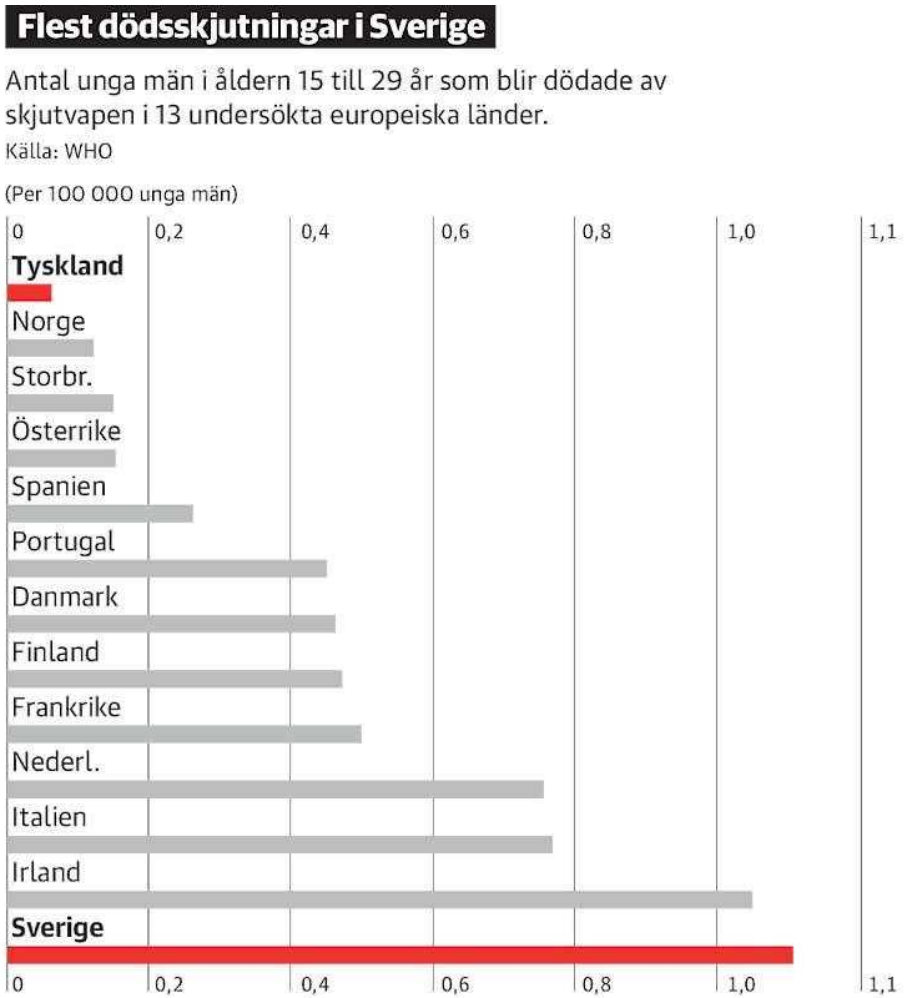

"Tysk kamp mot skjutningar ska lära svensk polis

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Berlin
Det är tio gånger så vanligt att unga män skjuts till döds i Sverige jämfört med Tyskland. De många skottlossningarna den senaste veckan har skakat Sverige – och landet sticker ut jämfört med andra länder. Nu reser svenska polisen till Berlin för att lära av grannlandet i söder.

Det är fortfarande ljust ute och fullt av folk i rörelse i kvarteren kring den populära parken Tempelhof i Berlinstadsdelen Neukölln när skotten faller. Pang, pang, pang ekar det mellan sekelskifteshusen innan offret faller ner mot trottoaren framför en glasskiosk. Det beskrivs som en ren avrättning och hans liv går inte att rädda.
Den ihjälskjutne mannen är en av Berlins mest ökända återfallsförbrytare och mordet utreds som en uppgörelse mellan kriminella gäng. I flera dagar hamnar dödsskjutningen på öppen gata i Berlin på förstasidor i tidningar över hela Tyskland. Boende i kvarteren kring mordplatsen får frågor om de vågar gå ut i fortsättningen och stadsdelens borgmästare talar om en ”helt ny dimension” av våld.
Det är nämligen inte särskilt vanligt att människor skjuts till döds i Tyskland, inte ens bland de kriminella gängen.
När en grupp svenska kriminologer jämförde antalet dödsskjutningar bland unga män mellan 15 och 29 år i 13 europeiska länder kom de fram till att Sverige ligger sämst till av de undersökta länderna. Det är tio gånger vanligare att unga män skjuts till döds i Sverige än i

Tyskland, som ligger bäst till sett till antalet skjutna unga män utslaget på befolkningen.
När DN ber två ledande tyska kriminologer jämföra statistiken för de bägge länderna möter de siffrorna med förvåning.
– Skillnaden mellan Sverige och Tyskland är avsevärd, säger professor Thomas Bliesener som är chef för det kriminologiska forskningsinstitutet i Niedersachsen (KFN).
– Problemen med kriminella ungdomsgäng är lite lika utbrett här. De finns förstås, men beväpnar sällan sig med skjutvapen, säger han.
Faktum är att skjutvapenvåldet i Tyskland har minskat över tid. Förra året sjönk antalet fall då skott avlossades med nästan 15 procent jämfört med året innan. I Sverige har utvecklingen gått i motsatt riktning och det är framför allt i gängmiljöer som skjutvapenvåldet ökat, konstaterar forskarna.
Även i Tyskland finns stora problem med organiserad brottslighet och vad som här kallas för kriminella klaner, eftersom det är vanligt att gängmedlemmarna är släkt med varandra. De kontrollerar bland annat droghandeln, prostitutionen, utövar utpressning och misstänks ligga bakom en rad uppmärksammade rånöverfall i bland annat Berlin. Men de skjuter sällan på varandra.
Fallet med den dödade gängmedlemmen som sköts till döds i mitten av september hör till ovanligheterna.
– Jag skulle inte säga att det aldrig sker skottlossningar mellan de här grupperna. Men det verkar som om vapenbruket fortfarande är tabubelagt. Även de kriminella har regler att förhålla sig till och gränser som de inte överskrider. Det tycks vara så att i Sverige har man gått över den gränsen, säger professor Thomas Bliesener.
I Berlin sköts förra året tio personer till döds och året innan var samma siffra fem döda, enligt Berlinpolisens statistik. Det kan jämföras med Malmö vars befolkning är mindre än en tiondel av den tyska huvudstaden och där elva personer (fram till 18 september) har skjutits ihjäl – hittills i år.
Rita Haverkamp är professor i kriminologi vid universitetet i Tübingen och följer utvecklingen i de svenska storstäderna med häpnad.
– Det är mycket förvånande att våldsnivån i Sverige är så hög och det är påfallande hur Malmö sticker ut i statistiken. Att en så liten stad har så många våldsdåd med en dödlig utgång. En liknande situation finns inte i någon tysk storstad, säger hon.
Stadsdelen Neukölln i Berlin där gängmordet skedde är på många sätt en spegelbild av Sveriges tredje största stad. Här bor ungefär lika många invånare (330 000) och de sociala strukturerna är snarlika. Här finns de hippa och bartäta kvarteren kring Hermannplatz som lockar kulturarbetare från hela världen, men här finns också höghusen där medlemmar ur kriminella klaner säljer droger och stöldgods.
Av myndigheterna pekas Neukölln ut som en ”social brännpunkt” med hög arbetslöshet och en stor andel av befolkningen som lever på olika former av bidrag.
Men hur det kommer sig att de unga männen i Neukölln skjuter sällan på varandra har varken de tyska eller svenska kriminologerna något säkert svar på.
– Det är extremt svårt att komma någonstans här och angripa skillnaderna forskningsmässigt, säger Amir Rostami, polis och sociolog vid Institutet för framtidsstudier i Stockholm och en av forskarna bakom rapporten.
Två möjliga orsaker som ofta nämns är Tysklands stränga vapenlagar (se faktaruta) och det faktum att landet har fler poliser per invånare, omkring 300 poliser per 100 000 invånare medan Sverige bara har 200 per 100 000 invånare, enligt statistik från Eurostat.
En annan skillnad är den i Tyskland jämförelsevis mycket höga uppklaringsgraden för mord och dråp som i fjol låg på närmare 96 procent. I Sverige klaras knappt 70 procent av de brotten upp och vad

gäller dödsskjutningar i kriminella miljöer var det bara ett av fem mord som den svenska polisen löste, enligt siffror från polisens Nationella operativa avdelning.
Professor Thomas Bliesener säger att uppklarningsgraden i regel inte brukar ha någon större betydelse för att avskräcka kriminella att ta till skjutvåld, eftersom den som skjuter nästan alltid får räkna med att åka dit. Men när han får se siffrorna från Sverige ändrar han uppfattning.
– Om uppklarningsgraden är så låg och så många kommer undan – ja, då kan det spela en roll.
I slutet av november reser en delegation från den svenska polisen till Berlin för att lära sig mer om den tyska polisens arbete mot skjutvapenvåld inom kriminella miljöer.
I den svenska debatten lyfts ofta Malmös geografiska läge fram som en förklaring till att staden drabbats så hårt av skjutningar. Till de som nämnt ”närheten till kontinenten” som en möjlig orsak till de många skjutningarna i den sydsvenska staden hör bland andra Anders Ygeman, tidigare inrikesminister och numera gruppledare för S i riksdagen, Malmös polisområdeschef Erik Jansåker och kriminologen Sven Granath vid Brottsförebyggande rådet.
Men hur kommer det sig att Tyskland – som är själva kontinenten och har landgräns mot nio länder – har betydligt färre dödsskjutningar per capita än Sverige?
– Det är verkligen svårt att svara på. Tillgången till illegala vapen torde vara betydligt större i Tyskland än i Sverige. Här kan man enkelt resa över gränsen till Tjeckien och handla på den svarta marknaden, säger professor Rita Haverkamp.
Historiskt sett har former av organiserad brottslighet som kommit från kontinenten etablerats först i Malmö innan de fått fäste längre norrut i Sverige, poängterar Amir Rostami. Mc-gängen är ett exempel.
– Men jag tror att man här gör en sammanblandning av fenomen. När det gäller gängskjutningar ser jag inget spontant samband med Malmös geografiska läge. Då behöver man titta på helt andra faktorer, säger han.
I den tyska polisens årsrapport pekas Tyskland ut som både mål- och transitland för vapen från Balkan och gamla Östeuropa. Varifrån skjutvapnet som användes vid mordet i Neukölln kommer ifrån är inte känt. Åtta skott avlossades innan gärningsmännen försvann genom parken och vidare med en väntande bil.
När det här skrivs har ingen gripits för dådet som skakat den tyska huvudstaden och som snabbt fick politiska konsekvenser. Några dagar efter mordet kallade Berlins inrikesminister till krismöte för att hitta nya metoder att komma åt de kriminella klanerna och Neuköllns borgmästare presenterade en plan för nolltolerans mot det grova våldet.
Den muralmålning som vänner till den dödade gängmedlemmen uppfört på en betongvägg i närheten av mordplatsen för att hedra sin vän målades snabbt över av polis.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Flera mordförsök i Sverige den senaste veckan

30 oktober: En man i 20-årsåldern hittas skjuten utomhus i stadsdelen Hjällbo i nordöstra Göteborg. Ingen person är i nuläget gripen. En förundersökning om försök till mord alternativt dråp är inledd.
2 november: Två personer skadas i samband med en skottlossning i Gränby i Uppsala. En av de skadade avlider senare av sina skador. En 17-åring greps, men har släppts.
3 november: En taxichaufför skjuts i sin bil i stadsdelen Rosengård i Malmö. Händelsen rubriceras som försök till mord.

3 november: Polisen larmas till Mölnlycke utanför Göteborg efter larm om skottlossning. Åtta personer skadas och elva personer anhålls. Enligt polisen har flera av de skadade kopplingar till mc-gänget Hells angels.
4 november: Två personer skottskadas i Hagsätra i södra Stockholm. Polisen har inlett en förundersökning om försök till mord.
6 november: En man hittas med en skottskada i foten i Handen i Haninge söder om Stockholm. Två personer sågs springa från platsen efter skottlossning. Händelsen rubriceras som försök till mord.
8 november: En man i 20-årsåldern skottskadas allvarligt utanför ett köpcentrum i Malmö. Händelsen rubriceras som mordförsök alternativt dråpförsök.

Fakta.

Tuffa vapenlagar

De tyska vapenlagarna hör till en av Europas strängaste med stränga straff för illegalt vapeninnehav. För rån under vapenhot gäller fängelse i minst tre år, och i fall då vapnet använts eller offret skadats gäller fängelse i minst fem år.
Tyskland har skärpt vapenlagarna flera gånger de senaste åren. Landet har också skakats av flera masskjutningar, bland annat 2009 då 15 människor dödades när en 17-åring öppnade eld i en skola i Winnenden. 2016 dödades nio människor när en 18-åring man öppnade eld i ett köpcentrum i München.
Den svenska regeringen skärpte vid årsskiftet straffskalan för bland annat grovt vapenbrott. Den som grips med ett skarpladdat vapen eller en handgranat ska i princip alltid häktas och dömas till minst två års fängelse."

" Whitaker står bakom kritiken mot Mueller

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Trumplojalisten Matthew Whitaker efterträder åtminstone tillfälligt Donald Trumps sparkade justitieminister Jeff Sessions. Whitakers mest uppmärksammade utspel är att han är emot Rysslandsutredningen av samma skäl som presidenten.

Donald Trump väntade inte många timmar efter valresultatet innan han lät bilan falla över Jeff Sessions som var en av Trumps allra första anhängare.
Men ända sedan Sessions på grund av jäv avsade sig tillsynen av Rysslandsutredningen har han varit en nagel i ögat på Trump som bland annat kallat honom ”förrädare”, ”korkad sydstatsbo” och ”mentalt efterbliven”.
Nu flyttas Matthew Whitaker till tillförordnad justitieminister från posten som Sessions stabschef och topprådgivare sedan ett drygt år. En dryg månad tidigare hade han författat en debattartikel på CNN där han argumenterade för att särskilda åklagaren Robert Muellers Rysslandsutredning är för långtgående och att en eventuell granskning av presidentens egna finanser skulle vara droppen.
Uppfattningen är identisk med Trumps och båda två anser att Rysslandsutredningens hittillsvarande tillsynsman, biträdande justitieminister Rod Rosenstein, inte gett Mueller så vida befogenheter. Uppdragets formulering ”alla frågor som uppstår eller kan dyka upp under utredningen”, menar Whitaker, ska inte tolkas så brett som Mueller eller de flesta andra bedömare gör.

Huruvida Whitaker permanentas som justitieminister återstår att se, men ingen kan tro att nästa justitieminister kommer att låta Mueller arbeta ostört och villkorslöst. Det kan hända att Trump vill ha just Whitaker kvar på sin ordinarie post där han, enligt Vita husets stabschef John Kelly, fungerat som presidentens ögon och öron i justitiedepartementet.
Whitaker lär vara en som Trump litar på och de kommer bra överens, kanske för hans omvittnade pondus som brukar vara en kvalitet som Trump värdesätter.
Den egna politiska karriären efter ett antal år på advokatbyrå har gett två förluster – finansministervalet i hemmastaten Iowa 2002 och nationella senatorsvalet 2014. Däremellan tjänstgjorde han dock som politiskt tillsatt delstatsåklagare i Iowa under fem år efter president George W Bushs utnämning.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Nu kan Rysslandsutredningen stoppas

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Washington
Donald Trump har tvingat justitieministern Jeff Sessions att säga upp sig och i hans ställe tar den mer lojale stabschefen Matthew - Whitaker över. Det innebär att Robert Muellers Rysslandsutredning hamnar i händerna på en person som tidigare varit kritisk mot Muellers nit och ambition. Whitaker kan också försöka hemligstämpla utredningen.

Jeff Sessions ville inte sluta som USA:s justitieminister.
Det framgår av hans avskedsbrev där Sessions skriver att han säger upp sig på presidentens uppmaning.
Även om Sessions motarbetades av presidenten i offentligheten har han varit en av Trumps mest effektiva och ideologiskt drivna ministrar.
Historieskrivningen över Trumperan kommer att koppla Sessions till några av de mest ifrågasatta och avskydda reformerna.
Separeringen av barn och föräldrar vid södra gränsen. Beslutet att avsluta Daca, ett Obamaprogram som gav barn till papperslösa invandrare rätt att arbeta och studera lagligt i landet. Under Sessions sista dagar började president Trump leka med tanken på att upphäva den konstitutionella rättighet som gör barn födda inom landets gränser till amerikanska medborgare, även om föräldrarna inte är det.
Om Trump ibland tycktes ambivalent till ovanstående var Sessions en mer konsekvent ideolog. Innan Sessions blev justitieminister var han senator för konservativa sydstaten Alabama. Han talade en bred dialekt och hade en lite provinsiell, gammeldags air kring sig; bakom ryggen

kallade Trump honom för Mr Magoo, efter den klumpige Disney-figuren.
Presidentens offentliga mobbning av Sessions började snart efter att Trump hade installerats i Vita huset. Som justitieminister skulle Sessions normalt sett ha haft ansvar för den särskilde Rysslandsutredaren Robert Mueller. Men Sessions ursäktade sig från utredningen eftersom han ansåg sig själv jävig. Sessions hade spelat en aktiv roll i Trumps presidentvalskampanj, den som Mueller fick i uppdrag att utreda. Han hade dessutom haft flera möten med Rysslands ambassadör i Washington DC redan innan Trumpregeringen hade tagit plats i Vita huset, något Sessions undlät att nämna då han frågades ut i senaten under nomineringsprocessen till justitieministerämbetet. Han var belastad.
Men för Trump innebar Sessions beslut att svära sig från Rysslandsutredningen ett avgörande svek. Gång på gång har Trump upprepat att han aldrig skulle ha valt Sessions till minister om han - visste att han skulle ha ursäktat sig. Trump betraktade Session som en femtekolonnare, en quisling som stått vid sidan om tittat på när den ”djupa staten” iscensatt sin häxjakt på Trump. Få relationer i den amerikanska regeringshistorien har varit lika våldsamt infekterad som Trumps och Sessions; ett bevis för att Trump inte accepterar medarbetares rätt till självständighet. Den ledarstil som fick tidigare FBI-chefen James Comey att likna Trump vid en maffialedare. Lojalitet till presidenten, framför allt.
Att Jeff Sessions nu tvingas bort är därför ingen överraskning.
Men själva tidpunkten är både överraskande och förutsägbar.
Å ena sidan väntade Trump till efter mellanårsvalet för att inte riskera att påverka valresultatet negativt.
Å andra sidan innebär Demokraternas nya makt över representanthuset att utskott nu kommer att granska uppsägningen. Är den politiskt motiverad? Ett sätt för Trump att komma åt Robert Mueller? ”Häxjakten”, som Trump ser saken, fortsätter.
Tills vidare, och med omedelbar effekt, tar Jeff Sessions stabschef Matthew Whitaker över ansvaret för Robert Mueller.
Det demokratiska Washington oroar sig nu för att Muellers oberoende ska inskränkas.
Matthew Whitaker – känd som en Trumplojal tjänsteman, presidentens ”ögon och öron” på justitiedepartementet – har tidigare gjort flera uttalanden som tyder på att han tycker Mueller har gått för långt.
I augusti 2017 skrev Whitaker, som privatperson, i en kolumn att han ansåg att Mueller skulle överskrida sina befogenheter om han började utreda Trumps privata affärshistoria och förhöra medarbetare och partners i presidentens fastighets- och hotellrörelse. Till vilken grad som Mueller redan gjort detta, eller ämnar göra det, är inte känt för allmänheten. Men Muellers samarbete med Trumps tidigare advokat Michael Cohen tyder på att han haft den möjligheten.
Matthew Whitaker uppmanade Rod Rosenstein – den biträdande justitieministern som haft ansvar för Mueller – att försäkra så att Rysslandsutredningen inte urartade till ”en politisk fiskeexpedition”.
Vad kommer Whitaker göra nu, när han får makt över Mueller?
Han kan han tvinga Mueller att avsluta utredningen. Det skulle väcka enorm indignation i USA, både bland oppositionen och allmänheten och riskera att utlösa protester och kanske våld. På onsdagskvällen hade aktivister placerat lysande bokstäver utanför Vita husets grindar, som formade budskapet: ”SKYDDA MUELLER”.
Men troligt är kanske, om presidenten sänder sådana signaler, att Whitaker krymper Muellers budget vilket skulle kunna begränsa hans personalstyrka och utredningsmöjligheter. Whitaker kan också begränsa utredningens omfattning genom att säga nej om Mueller vill tvinga nya personer till förhör eller begära ut vissa dokument. Kongressen måste upplysas om sådana begränsningar.

När Muellers utredning är klar kommer Whitaker – eller den person som utnämns i hans ställe – att ta emot den. Det är upp till justitieministern huruvida den utredningen ska skickas vidare till kongressen eller hemligstämplas. Det nya demokratiska representanthuset får efter nyår makt att begära ut ett sådant dokument men Vita huset kan samtidigt försöka stoppa saken genom ett exekutivt beslut.
Trump förklarade under den tumultartade presskonferensen på onsdagsförmiddagen att han skulle slå tillbaka om representanthuset börjar köra hårt med honom. En antydan om vad som väntar.
Som inhoppade justitieminister kan Matthew Whitaker tjäna landet i 210 dagar. Sedan måste en ordinarie justitieminister tillsättas. Men om denna person fastnar i senatens utnämningsprocess, och byts ut, kan Whitaker fortsätta i 210 dagar till. Trump kan dock inte nominera Whitaker till ordinarie justitieminister.
Vad händer med Rod Rosentein, den biträdande ministern som hittills garanterat Robert Muellers rörelsefrihet? Det är inte otänkbart att Rosenstein också sparkas inom kort.
New York Times avslöjade tidigare i höstas att Rosenstein övervägde att i hemlighet spela in Trump då presidenten intervjuade nya kandidater till James Comeys gamla tjänst som FBI-ordförande.
En talesperson på departementet avfärdade uppgifterna som ett ”skämt” från Rosensteins sida.
Men när DN träffade Rod Rosenstein på en tillställning för tre veckor sedan gav han inget vidare skämtsamt intryck. Trivs Rosentein med tillvaron i Washington DC? ”Inte särskilt”, svarade den biträdande ministern.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Störtade kommunistregimen – nu vill de se en högerrevolution

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Berlin. De kämpade för demokrati och frihet – och var med och störtade kommunistregimen i Östtyskland. Nu drömmer tidigare DDR-dissidenter om en ny omvälvning, fast från höger. I dag har 29 år gått sedan Berlinmurens fall.

Slagorden ekar genom den sena kvällen. ”Det är vi som är folket!”, dånar det kring gränsövergången vid Bornholmer strasse i Östberlin där tiotusentals människor har samlats för att ta reda på om det de nyss hört på nyheterna verkligen är sant.
Att den ogenomträngliga Berlinmuren har öppnats.
Den då 37-åriga Vera Lengsfeld tror inte sina öron när hon lyssnar till den historiska presskonferensen hemma hos sin väninna, den kända författaren Christa Wolf, i en sliten lägenhet i Östberlin. De gör som tiotusentals andra och springer ner till gränsövergången där människorna vallfärdar över till den andra stadshalvan.
– Det var helt overkligt. Ingen hade trott att muren någonsin kunde falla, minns hon när DN träffar henne i Berlin inför 29-årsdagen av murens fall.
I tio års tid hade Vera Lengsfeld varit en av de ledande oppositionella i DDR och samlat medlemmar ur freds-, miljö- och medborgarrätts-rörelserna i sin lägenhet och i en närliggande kyrka.
– Vi ville förändra och demokratisera DDR och ge människorna grundläggande rättigheter.
De ville få uttrycka sin åsikt utan att riskera repressalier, rösta i fria val och få resa. Men liksom många andra dissidenter fick Lengsfeld betala

ett högt pris för sin kamp. Hon straffades med yrkesförbud, hamnade i den hemliga polisen Stasis beryktade fängelse och långt senare fick hon reda på att hennes dåvarande man angivit henne. Men på kvällen den 9 november 1989 stod det klart att protesterna inte varit förgäves när porten till väst öppnades.

I dag, närmare 30 år senare, kan Vera Lengsfeld rösta på vilket parti hon vill, resa vart hon vill, skriva fritt vad hon tänker på sin blogg och hon behöver inte frukta att hamna i häkte efter att ha dragit en vits om regimen.

Men 66-åringen i lång pannlugg och lågmäld röst är allt annat än nöjd.

De friheter som dissidenterna i DDR kämpade för håller på att monteras ner, anser hon och flera andra tongivande regimkritiker från Östtyskland som drömmer om en ny omvälvning – från höger.

2018 ekar medborgarrättsrörelsens slagord på nytt på gator och torg runt om i Tyskland. ”Det är vi som är folket”, dånar det över torget där marxismens grundare Karl Marx står staty.

– Nu störtar vi systemet, ropar en ung kvinna i luvtröja som står längst fram i folksamlingen i Chemnitz i östra Tyskland.

För 30 år sedan gick medborgarrättsaktivisterna i DDR man ur huse för att protestera mot enpartisystemet, övervakningen och ofriheten i den kommunistiska diktaturen. Nu är det en brokig samling av missnöjda kristdemokrater, fotbollshuliganer, högerextremister och anhängare till det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD) som har samlats för att protestera mot förbundskansler Angela Merkel, invandrarna och vad de kallar för lögnarpressen.

Parollerna har de stulit från medborgarrättsrörelsen i DDR. Fast en hårfrisörska som jag träffar i folksamlingen håller inte med.

– Det här *är* precis samma sak som skedde när jag gick ut på gatorna 1989, säger kvinnan som vill vara anonym.

– Det är bara andra personer som utgör den förtryckande eliten. Och det är vår plikt att protestera på nytt.

Det är så den nya ytterkantshögen i Tyskland vill se på sig själva – som en folklig rörelse som vill fälla den styrande ”eliten” på samma sätt som politrukerna i DDR jagades bort från makten för snart 30 år sedan.

När ledaren för AFD, den 77-årige veteranpolitikern Alexander Gauland, sammanfattar sin politiska vision är det med en terminologi som lånats från medborgarrättsrörelsen men där namnen på de styrande bytts ut.

Målet är att ”fördriva” de som stöttat ”systemet Merkel” från makten.

– Det kan man kalla för en fredlig revolution, sade Gauland nyligen i en mycket uppmärksammad intervju i FAZ.

Hans uttalande möttes av irritation av tidigare medborgarrättsaktivister som tycker att deras kamp missbrukas av högerpopulister som vill plocka billiga poäng. Men Vera Lengsfeld ser stora likheter mellan det missnöje som ledde fram till DDR-regimens fall och frustrationen som i dag får grupper långt ut på högerkanten att mobilisera mot dagens politiska styre.

– Då gick människorna ut på gatorna för att protestera för demokrati, frihet och en fungerande rättsstat. Nu måste man konstatera att det har vittrat sönder framför våra ögon, säger hon.

Den tidigare dissidenten deltar inte längre själv i demonstrationer men är en flitig debattör och skribent. På sin blogg skriver hon om förbundskanslerns ”förstörande” flyktingpolitik och hennes ”medlöpare i medierna” som ”monterat ner” demokratin. Elitens bemötande av människor som har en avvikande åsikt om migrationspolitiken påminner om censuren i DDR, anser hon.

– Den som säger vad den tycker hamnar kanske inte i fängelse, men den förlorar jobbet, blir socialt stigmatiserad och stämplas av medierna som högerextrem, säger hon.

Vera Lengsfeld är långt i från den enda DDR-dissidenten som jämför förtrycket i DDR med dagens Tyskland. I våras tog hon initiativ till en uppmärksammad petition som krävde ett ”omedelbart stopp för den okontrollerade invandringen” till Tyskland och fick en rad namnkunniga kulturpersonligheter och akademiker att skriva under. Och på hennes blogg skriver tidigare miljöaktivister, jurister och publicister gästinlägg på samma tema.
Nyligen bröt också museet som förvaltar det tidigare Stasi-fängelset i Berlin med sin vänförening eftersom ordföranden och flera medlemmar haft nära kopplingar till AFD och en högerextrem tidning. Samma personer som tidigare kämpade för frihet och demokrati – och som nu engagerat sig för att brotten som DDR-regimen begick mot befolkningen inte ska glömmas bort – fick foten på grund av sin flirt med rörelser långt ut på högerkanten.
Vera Lengsfeld tar kraftigt avstånd från högerextremism och säger att demokratin är överlägsen som system. Men vad tänker hon när hon hör slagorden från 1989 eka på demonstrationer där högerextremister deltar? Jag såg själv Hitlerhälsningar och hur tv-team jagades bort av en aggressiv folksamling i Chemnitz.
– Jag anser att vänsterextremisterna är mycket farligare än högerextremisterna, säger hon och hänvisar bland annat till de vänsterextrema kravallerna under G20-mötet i Hamburg i fjol.
Men finns det inte en risk att man förminskar hotet från höger genom sådana jämförelser?
Lengsfeld skrattar och säger:
– Det pratas ju ständigt om det högerextrema våldet!

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Fakta. Berlinmurens fall och Vera Lengsfeld

Berlinmuren var en 160 kilometer lång gräns som delade Öst- och Västberlin i närmare 30 år. Minst 140 personer dödades när de försökte ta sig över muren från öst till väst.
På kvällen den 9 november 1989 höll det styrande kommunistpartiet en rutinmässig presskonferens då en förvirrad partifunktionär läste upp de nya resebestämmelserna för besök i Västtyskland. Tack vare ett misstag öppnades Berlinmuren. Mindre än ett år senare återförenades Öst- och Västtyskland. I år har det gått 29 år sedan Berlinmurens fall.
Vera Lengsfeld bor i dag i östra Berlin. Efter återföreningen tog hon plats i förbundsdagen för miljöpartiet De Gröna och växlade sedan till CDU. Hon är i dag fristående skribent och debattör. "

" Presidentorder bakom kinesisk toalettrevolution

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Toaletter är ingen liten skitsak. I Kina där många hushåll saknar en egen avträdesplats pågår en toalettrevolution. Färre sjukdomar och fler turister är förhoppningen.

Toalettrevolutionen inleddes redan 2015 och lanserades då som ett sätt att göra Kina mer turistvänligt. Ofta var de som besökte landet förskräckta av de ofräscha, stinkande offentliga toaletterna, inte sällan utan något papper.
Förra året tog revolutionen ny fart på order av president Xi Jinping. Toalettproblemen är ”ingen liten sak”, framhöll han och lanserade en åtgärdsplan för att förbättra toalettmiljön i städer och på landsbygden, där problemet är störst. Dåliga eller obefintliga toaletter bidrar till att sprida sjukdomar som malaria, konstaterade den kinesiska ledningen.
Sedan dess har antalet och standarden på toaletter ökat markant. Men fortfarande saknar uppskattningsvis en fjärdedel av alla hushåll i Kina en toalett i hemmet. På landsbygden är bristen ännu större, bara 60 procent har en vattenklosett.
Detta är långt ifrån bara ett kinesiskt problem. Över hälften av världens befolkning, runt 4,5 miljarder människor, saknar enligt FN ett säkert ställe att uträtta sina behov på.
En eldsjäl för att förbättra situationen är Microsoft-grundaren Bill Gates. I veckan besökte han Pekings mässa för toaletter. Genom sin och hustrun Melindas stiftelse har han satsat pengar i företag som ska utveckla toaletter.

Men både Gates och Kinas satsning har kritiserats för att rikta in sig på alltför avancerade, kostsamma lösningar. I Kina har regioner för att imponera på ledningen i Peking tävlat med varandra i moderna toaletter. Här finns badrum med platt-tv, trådlös internet, laddare för mobiltelefoner och ansiktsigenkänning för att få toalettpapper (för att komma åt stöldproblem).
Landets ledning har nu sagt åt regioncheferna att sansa sig med ”femstjärnetoaletterna”.

Marianne Björklund "

"Weber besegrade Stubb inför EU-val

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Finlands Alexander Stubb lyckades inte vända opinionen. I stället valdes Tysklands Manfred Weber med klar majoritet till de konservativas kandidat att bli ordförande för EU-kommissionen.

Den tyska Europaparlamentarikern Manfred Weber, från kristdemokratiska CSU (kristligt sociala unionen), slog ut sin utmanare Alexander Stubb. Weber fick nästan 80 procent av rösterna vid de konservativa partiernas kongress i Helsingfors.
Röstsiffrorna blev 492 mot 127. Det är relativt väntat mot bakgrund av att innan kongressen inleddes var det partier i Norden och Baltikum som uttalat sitt stöd för Alexander Stubb.
I den konservativa familjen är de små jämfört med delegationerna från partierna på kontinenten, som stöttat Weber.
Mest anmärkningsvärt var att över hundra delegater inte röstade alls, vilket kan ligga Manfred Weber i fatet när han nästa år ställs mot andra kandidater att efterträda EU-kommissionens nuvarande ordförande Jean-Claude Juncker.
Manfred Weber är 46 år och kommer från Bayern. I sin kampanjfilm beskriver han sig som en småstadsgrabb, tidigare gitarrist, aktiv katolik och med passion för Europa.
– Ett av mina mål är att överbrygga gapet mellan Europas folk och beslutsprocessen i Bryssel och att ge Europa tillbaka till folket, säger han i sin film.
Under sin tid i EU-parlamentet har Weber gjort sig känd som en god förhandlare som kan sluta kompromisser över partigränserna. Jämfört med Alexander Stubb, både frispråkig och språkkunnig, ses Weber som färglös och okänd.
Manfred Weber har kritiserats för att vara alltför undfallande mot Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans parti Fidesz, som ingår i konservativa EPP-gruppen i Europaparlamentet.
Bland annat har Weber tidigare sagt att man ska vara försiktig med att peka finger mot Orbán och säga att han inte är en god europé. Manfred Weber har däremot kritiserat andra regeringar, som inte styrs av EPP-partier, för att svika demokratiska principer.
Om Fidesz ska få fortsätta vara med i EPP-gruppen är en het fråga internt.
Vem som blir ny ordförande för EU-kommissionen avgörs efter valet till Europaparlamentet i maj nästa år. Ny ordförande utses av medlemsstaternas stats- och regeringschefer, som enligt reglerna ska ta hänsyn till utfallet i valet.

Pia Gripenberg "

"Elitsoldat öppnade eld mot bargästerna: ”Alla försökte fly”

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Tolv personer sköts till döds och minst 25 skadades när en man strax före midnatt, lokal tid natten till torsdag, öppnade eld på en bar i södra Kalifornien i USA. Den misstänkte gärningsmannen uppges ha tagit sitt eget liv efter skjutningen.

Borderline Bar and Grill i staden Thousand Oaks var fullsatt när den misstänkte kom in och med ett handeldvapen började skjuta omkring sig, rapporterar nyhets-tv-kanalen ABC News. Polisen har identifierat gärningsmannen som den tidigare marinkårssoldaten Ian David Long, 28 år.
Teylor Whittler, en av barbesökarna, firade en väns födelsedag när hon plötsligt hörde skott avlossas inne i lokalen.
– Ett antal människor slängde sig ner, ovanpå varandra. Alla bara skrek ”spring, han kommer”, berättar Teylor Whittler för ABC:s morgonprogram ”Good morning, America”.
Hon beskriver hur minst 50 personer samtidigt försökte ta sig upp på fötter och fly ut från stället via en bakdörr.
– Jag fastnade på golvet och många flyende klev på mig. Jag träffades av en pall i huvudet, som skulle användas för att krossa ett fönster. Till slut tog en kille tag i mig och skrek: ”Res dig, vi måste härifrån”.
Teylor Whittler säger att flera män ställde sig runt gruppen av panikslagna bargäster, för att med sina kroppar skydda dem.
– De var redo att ta emot skott för var och en av oss.
Det dröjde några timmar innan myndigheterna kunde bekräfta hur många som hade dödats av det trettiotal skott som gärningsmannen med ett halvautomatiskt handeldvapen uppges ha avlossat i lokalen. Det 45-kalibriga vapnet hade inhandlats på ett lagligt sätt, skriver ABC News.
Larm om skjutningen kom strax efter klockan 23, lokal tid på onsdagen. En fest med countrytema ska då ha pågått i den fullsatta baren i Thousand Oaks, en stad med cirka 130 000 invånare, belägen sex mil nordväst om Los Angeles centrum.
Besökarna utgjordes den här sena kvällen av ett hundratal högskoleungdomar.
Senare angav myndigheter att antalet dödade var tolv och att en polis, 54-årige Ron Helus, miste livet av de skador han ådrog sig när gärningsmannen sköt omkring sig.
Helus ska ha tagit sig in i lokalen när han och en kollega från trafikpolisen fått klart för sig vad som pågick. Uppgiften var att rädda liv – då gick hans eget liv till spillo när skott från gärningsmannen träffade honom.
– Ron var en hårt arbetande och hängiven polisman. Hans engagemang kände inga gränser, han gav allt. Och i natt, som jag har sagt till hans fru, dog han som hjälte, säger Geoff Dean, sheriff i Ventura county, till lokala tv-stationen ABC7.
Ron Helus avled på torsdagsmorgonen på sjukhus.
Enligt polisuppgifter är den misstänkte skytten Ian David Long död, troligen genom att han riktat vapnet mot sig själv och tryckt av. 28-åringen ska ha påträffats livlös inne i lokalen.
Polisen har ännu inte angivit något motiv för den misstänktes handlingar, men FBI kopplades tidigt in för att bistå i utredningen med att hitta en motivbild.
Ian David Long var sedan tidigare känd av polisen, men enbart efter att ha gjort sig skyldig till mindre förseelser. I april i år skickades en patrull till marinkårsveteranens hem efter ett larm om ordningsstörning. Sheriff Geoff Dean säger att Long då ”verkade lida

av posttraumatisk stress”, efter att denne uppträtt på ett irriterat och irrationellt sätt.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se
Kalle Holmberg
kalle.holmberg@dn.se "

"Avtal med Israel stor diplomatisk framgång för Hamas

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Avspänningen mellan Israel och Hamas-regeringen i Gaza kan ta sin början. Det hävdar den saudiska tidningen al-Hayat på torsdagen.

Genombrottet i de förhandlingar som förts via FN, Egypten och Qatar inträffade enligt al-Hayat häromdagen, då den egyptiske presidenten Abdulfattah al-Sisi och hans palestinske kollega Mahmud Abbas överlade på Sinaihalvön.
General al-Sisi ska nu ha övertalat Abbas att acceptera ett separat avtal mellan Israel och Hamas och sluta sätta krokben för de arrangemang som parterna enats om under förhandlingar i den egyptiske underrättelsechefen Abbas Kamels regi.
Huvudpunkterna i avtalet är kända: Ett slut på de palestinska demonstrationerna och de ”flygande facklorna” utmed Gazastängslet, samt lättnader i det israeliska handelsembargot mot Gaza. Den förlösande åtgärden är dock Qatars löfte att betala lönerna till Gazaremsans offentliganställda.
Avtalet, om det verkligen förts i hamn, är svårsmält för alla parter. Både Israels nationalistregering och Hamas har i åratal förkastat en uppgörelse med fienden och försvarsminister Avigdor Lieberman har lovat ”krossa” Hamas. Också för Egypten är det bittert att ge sin fiende Qatar en nyckelroll i processen.
President al-Sisi betraktar Qatar som det bannlysta Muslimska brödraskapets välgörare och har på senare år hållit journalister från Qatars tv-kanal al-Jazeera fängslade.

Men för Hamas rör det sig, trots oviljan att göra upp med Israel, om en stor diplomatisk framgång. Att Israel, Egypten och FN alla nu behandlat islamiströrelsen och dess regim som en legitim motpart i formella avtal är ett stort uppsving för Hamas, som är terroriststämplat i stora delar av Västvärlden.
Abbas gav efter av olika skäl. Dels är hans ”uttorkning” av Gazaregimens finanser ytterst impopulär bland Abbas undersåtar på Västbanken, dels utsattes han av hårda egyptiska påtryckningar.
Enligt al-Hayat lovar Egypen Abbas att tvinga fram en uppgörelse där Abbas ämbetsmän och poliser återtar kontrollen över Gazaremsan.
Löftet tillkom för att rädda ansiktet på Abbas – han vet att Hamas aldrig kommer att avstå från sitt maktmonopol på remsan.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

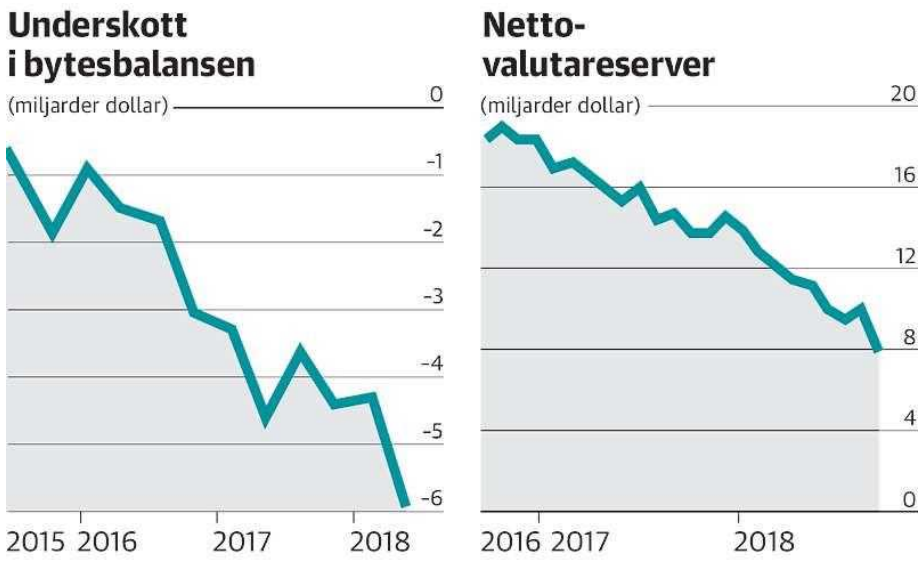

" Premiärministern: Sms:a oss pengar för att hjälpa landet

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Pakistans desperata ekonomiska situation har fått premiärminister Imran Khan att ta till ett oväntat grepp. Medborgarna uppmanas att sms:a några kronor till regeringen och framgångsrika pakistanier utomlands förväntas bidra med betydligt mer.

I början av oktober stod det klart att Pakistan befinner sig i en akut ekonomisk kris. Valutareserven har minskat med 42 procent sedan

årets början. 7,8 miljarder dollar, drygt 70 miljarder kronor, är den lägsta nivån på fyra år och räcker knappt att betala import och räntor på utländska lån till årets slut.
För landets premiärminister Imran Khan är utvecklingen lite pinsam. Inför parlamentsvalet i somras upprepade han gång på gång att han ska utrota korruptionen och bryta Pakistans beroende av ”allmosor från väst”. Där tidigare ledare tiggt om hjälp från Internationella valutafonden, IMF, utlovade Imran Khan en annan lösning. Regeringen skulle i stället fokusera på att hämta hem ”många miljarder dollar” som gömts utomlands för undvika beskattning.
Imran Khan, som har ett förflutet som en av tidernas bästa cricketspelare, vann parlamentsvalet – men efter bara två månader med den nya regeringen meddelade finansminister Asad Umar att Pakistan måste vända sig till IMF för ett omfattande räddningspaket. Det blir det trettonde paketet för Pakistan sedan slutet av 1980-talet.
För att visa att Pakistan inte är helt i händerna på IMF och de reformkrav som ännu ett stödpaket innebär vädjar nu Imran Khan till sitt folk att lämna ett bidrag till landets ekonomi. Gräsrots-finansieringen är tänkt att bekosta två gigantiska dammar som ska trygga Pakistans vattenförsörjning. Genom att skicka ett sms med texten ”damm” kan privatpersoner skänka tio rupier, knappt en krona, till projektet.
En annan målgrupp är de nio miljoner pakistanier som bor utomlands. I tv-reklam och på sociala medier uppmanar Imran Khan diasporan att skänka drygt 90 000 kronor per person.
Kändisar har också bidragit med stora summor. Hittills har motsvarande en halv miljard kronor kommit in, men det är bara en droppe i havet. Dammarna väntas kosta 140 miljarder att bygga.
Premiärministern går också med håven bland Pakistans allierade i regionen för att begränsa inblandningen från västvärlden. Först åkte han till Saudiarabien och den investeringskonferens som många av världens ledare nobbade efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi. Länderna har en god relation, bland annat har saudierna finansierat många moskébyggen i Pakistan, och Imran Khan fick löften om lån och stödpaket på sex miljarder dollar (omkring 55 miljarder kronor) från regimen i Riyadh.
Pakistans bästa vän är Kina, som är huvudfinansiär av en gigantisk infrastruktursatsning i Pakistan till en kostnad av mer än 60 miljarder dollar, den kinesisk-pakistanska ekonomiska korridoren. Därför var det naturligt att Imran Khans nästa resa gick till Peking.
– Länder rör sig i cykler. Tyvärr befinner sig vårt land på botten just nu med två mycket stora bekymmer, ett finansiellt underskott och ett underskott i bytesbalansen, sa Imran Kahn när han mötte Kinas ledare Xi Jinping i Peking för några dagar sedan.
Xi försäkrade att han inte kommer att svika sin vän och Imran Khan, som stannade i Kina i fem dagar, fick löften om strategiska partnerskap och stärkta sociala band. Också här har ett lån på sex miljarder dollar nämnts, men den är inte bekräftad.
Kanske var det ödets ironi att en statlig pakistansk tv-kanal stavade fel till Beijing och skrev Begging i stället när det rapporterades om premiärministerns Kinaresa. En ursäkt har framförts.
Att Pakistan hamnat på ruinens brant kan inte skyllas på Imran Khan och den nytillträdda regeringen, visar en genomgång av The Economist. Under den förre premiärministern Nawaz Sharif nådde den ekonomiska tillväxten nästan 6 procent. Uppgången skedde med dock med hjälp av skenande import av energi och maskiner. Vid sidan av den dramatiskt minskade valutareserven har bytesbalansen haft en liknande utveckling.
Nawaz Sharif tvingades avgå i förtid efter korruptionsanklagelser. Samma öde drabbade landets förra finansminister. Imran Khans politiska mantra har i flera årtionden varit att krossa korruptionen i ett

av världens mest korrupta länder. Han försöker visa att den nya regeringen har en annan inställning i stort och smått. För några veckor auktionerades 21 bilar bort tillsammans med åtta bufflar som försett premiärministerns residens med mjölk.
Tidigare har Pakistan haft fått ta emot stora ekonomiska bidrag från USA, men i september drog USA in motsvarande nästan tre miljarder kronor i utlovat bistånd till Pakistan. Washington anser att Pakistan misslyckats med att slå tillbaka landets brokiga flora av militanta islamistiska grupper.
Efter attentaten i New York 2001 blev Pakistan en av USA:s närmsta allierade i kriget mot terrorismen. Pakistan har fått nästan 300 miljarder kronor för att bekämpa väpnade grupper som talibanerna och al-Qaida. Sedan Donald Trump blev president i USA har relationen mellan länderna försämrats, enligt Trump har USA bara fått ”lögner och svek” tillbaka.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Fakta. Imran Khan

Redan innan Imran Khan gav sig in i politiken var han den mest kända pakistaniern i världen. Han var stjärnan i det cricketlandslag som vann VM 1992, det stoltaste ögonblicket i Pakistans historia.
Den islamiska republiken Pakistan bildades när Indien delades vid självständigheten från Indien 1947. Med 200 miljoner invånare har landet den näst största muslimska befolkningen efter Indonesien.
Militären är den viktigaste maktfaktorn i Pakistan och kontrollerar även stora delar av näringslivet. Militären uppges hålla Imran Khan om ryggen.
Jordbruket försörjer halva befolkningen och svarar för en fjärdedel av BNP.
Enligt regeringens fattigdomsindex lever 4 av 10 pakistanier i fattigdom. "

"Carl Johan von Seth: Han förutsåg att freden skulle bli ett ekonomiskt giftpiller

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Första världskriget lade en blomstrande europeisk ekonomi i spillror. Freden ledde sedan till ofattbara summor i krigsskadestånd. Den brittiske regeringstjänstemannen John Maynard Keynes såg den dubbla olyckan på nära håll och varnade världen för följderna.

Borde kejsaren hängas?
Den 9 november 1918 börjar frågan bli brännande. Vilhelm II meddelar sin abdikation från det tyska kejsardömets tron. Inom två dagar undertecknas stilleståndsavtalet.
Första världskriget är äntligen slut.
Men nu börjar den stora debatten om hur rättvisa ska skipas efter ett krig som sprängt tre imperier i bitar, lämnat stora delar av Europa i ruiner och ödelagt en blomstrande världsekonomi.
8,5 miljoner soldater är döda.
Kejsarens öde är en sak. Inför vapenstilleståndet diskuteras den minst lika angelägna frågan om krigsskadeståndet. Den debatten kommer att sluta illa. Alla blir skyldiga alla enorma belopp, och framför allt läggs en övermäktig skuldbörda på det som återstår av Tyskland.
De ekonomiska följderna av både kriget och freden kommer att visa sig ödesdigra.
Här behöver vi göra ett hopp fram i tiden, till den efterföljande sommaren 1919, där vi finner en ung tjänsteman från det brittiska finansdepartementet som med stigande oro betraktar förhandlingarna

om fredens villkor på nära håll. Han kommer att spela en huvudroll i efterspelet.
I ett brev till sin mamma skriver han att han känner sig ”deprimerad av ondskan” omkring honom. Han fortsätter: ”Freden är skandalös och omöjlig och kan inte leda till något annat än olycka.”

John Maynard Keynes heter tjänstemannen och akademikern som snart gör sitt första framträdande på världsscenen med boken ”The economic consequences of the peace”. Under kriget hade han en framträdande roll i den brittiska regeringen. Men i slutskedet av förhandlingarna i Versailles säger han upp sig.
Hans kritik är förkrossande mot ”De fyra stora”, alltså förhandlarna från Frankrike, Storbritannien, Italien och USA. Särskilt den franske premiärministern Georges Clemenceau – alltid iklädd grå mockahandskar – beskrivs i boken som en hämndlysten girigbuk. USA:s president Woodrow Wilson är en besvikelse i Keynes ögon. ”Europas framtida liv var inte deras angelägenhet; dess möjlighet till uppehälle var inte deras oro. Deras företag, goda som onda, handlade om gränser och nationaliteter, maktbalans, imperialistiska anspråk, om försvagandet av en stark och farlig fiende, om hämnd och om att lyfta ett outhärdligt finansiellt ok från segrarna till den förlorandes axlar.”
Boken blir en internationell försäljningssuccé och skapar omedelbart kontrovers när den kommer ut hösten 1919. Republikanska kongressledamöter i USA använder den i sin kritik mot president Wilson, som inte lyckas vinna stöd för fredsavtalet. Lenin och Trotskij sätter upp boken på sin läslista. Keynes etablerar sig som ekonom i den internationella debatten och fortsätter att vara en helt central figur i nästan tre decennier framåt.
Det var Tyskland själv som hade etablerat principen om skadestånd efter kriget mot Frankrike 1870–1871. Då betalade de förlorande fransmännen höga belopp.

Tidigt under vapenstilleståndets höst 1918 räknar därför de franska såväl som de italienska ledarna med att skadestånden från Tyskland snart ska rulla in och läka deras blödande statsfinanser.
Storbritanniens premiärminister David Lloyd George går samtidigt till val – och vinner – på att kräva stränga fredsvillkor och ”full gottgörelse” från Tyskland.
När sådana slagord senare omsätts i konkreta anspråk blir Keynes förskräckt. I sin bok går han igenom krigets verkliga ekonomiska förluster: 2 479 brittiska handelsfartyg sänkta av tyska ubåtar, tre medelstora franska städer helt jämnade med marken, stora jordbruksarealer i Belgien fördärvade. Och så vidare.
Enligt hans uppskattningar summerar skadorna till över 2 miljarder pund, vilket han bedömer kommer att överskrida Tysklands betalningsförmåga.
Samtidigt räknar Keynes med att Versaillesfredens upptrissade anspråk på förloraren i praktiken motsvarar 8 miljarder pund, alltså fyra gånger vad Tyskland maximalt klarar att betala. Dröjsmålsräntan sätts till 5 procent. Med tanke på den tyska ekonomins krympta kapacitet ses fredens finansiella villkor som en katastrof.
”Storbritanniens och Frankrikes företrädare riskerar att fullfölja det fördärv som Tyskland påbörjade”, skriver Keynes.
Han är inte ensam om att protestera mot de skyhöga krigsskadestånd som krävs av Tyskland.
Men han är först, och han bidrar starkt till att tidigt etablera bilden av Versaillesfreden som en orimlighet och ett misslyckande. Det gäller naturligtvis inte minst i tysk offentlighet.
Han beskriver hur revanschismen och Europas koloniala fantomsmärtor lägger hinder för en hållbar fred. Ekonomiska faktorer förbises helt, slår Keynes fast. Det råder svält på kontinenten. Vad som krävs är ansträngningar för att återställa europeisk ekonomi: kol, stål och spannmål. Men ingen vid förhandlingsbordet ägnar en tanke åt hur det ska ske, skriver Keynes.
Han får rätt i flera avseenden. Det gäller särskilt slutsatsen att första världskriget skulle sätta punkt för en unik ekonomisk epok.
Det finns ett tydligt före och efter det stora kriget. Efter freden studsar den globala ekonomin inte tillbaka till sin tidigare expansiva bana. Världsmarknaderna återhämtar sig aldrig, och det finansiella systemet blir sig heller inte likt. Guldmyntfoten hade hjälpt en öppen handel under decennier. Efter krigsutbrottet haltar den.
När den tyska regeringen börjar betala skadeståndet år 1921 urartar det också snabbt. Stora mängder sedlar trycks för att köpa den utländska valuta som krigets vinnare kräver i ersättning. Den tyska valutans värde sjunker följaktligen mot botten.
Hyperinflationen är snart ett faktum, och den tyska Weimarrepubliken hamnar i djup kris 1923.
Vad som följde sedan kan man däremot inte säga att Keynes direkt förutsåg.
Visserligen använde Hitler Versaillesfredens hårda villkor för att piska upp hat och krigslystnad. Men vid tiden då nazisterna grep makten hade Tyskland bara betalat en liten bråkdel av krigsskadeståndet.
Flera ekonomiska förlopp ingick i förspelet till Hitlertyskland och andra världskriget. Ett var hyperinflationen, ett trauma som fortfarande sägs bidra till tyskarnas inflationsskräck.
Men det var 1930-talets depression – också en följd av de misslyckade försöken att få ekonomin på fötter efter kriget – som rev i samhällsväven.
Historikern Adam Tooze har ifrågasatt om ”The economic consequences of the peace” gjorde någon nytta. Kanske blev Keynes apokalyptiska profetia snarast självuppfyllande. Bitterheten i Tyskland lär åtminstone inte ha dämpats av hans retorik.

Andra historiker har i efterhand dessutom nyanserat den nattsvarta bilden av förhandlingarna i Versailles.
Men Keynes fick i alla fall rätt i bemärkelsen att andra världskriget rundades av på ett diametralt annorlunda sätt.
Efter freden 1945 gick britterna, fransmännen och amerikanerna in för att återuppbygga europeisk ekonomi, knyta ihop Västeuropa, läka världshandeln och få till stånd den försoning på kontinenten som uteblev första gången.
De nazistiska förövarna ställdes inför rätta, och hängdes.
Kejsar Vilhelm II? Han klarade sig.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Fakta. John Maynard Keynes

Född 1883 och började som 19-åring studera matematik vid universitetet i Cambridge.
Ingick i Bloomsburygruppen, som bildades 1905–1906, en samling brittiska intellektuella med bland andra Virginia Woolf.
Hans stora nationalekonomiska verk ”The general theory of employment, interest and money” kom ut 1936 och lade grunden för modern makroekonomisk teoriutveckling.
Efter andra världskriget var Keynes en av arkitiekterna bakom Bretton Woods-systemet, vars institutioner IMF och Världsbanken lever kvar.
Han dog 1946.

"Zlatan putsar på varumärket

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Zlatan Ibrahimovic har samma attityd till självkritik som Donald Trump och Horace Engdahl – den är en oförlåtlig svaghet. Jesper Högström läser Zlatans och Mats Olssons ”Jag är fotboll”.

Zlatan Ibrahimovic och Mats Olsson ”Jag är fotboll”
Bonnier Fakta, 384 sidor

Man hade velat vara med när Zlatans PR-team lade upp planerna. Hur ska varumärket hållas vid liv, nu när fotbollskarriären lider mot sitt slut? Parfymmärket, reklamen för kreditkort och läppbalsam, räcker ju inte riktigt ända fram. Men vad sägs om en bok?
Någon invänder kanske: Zlatan har ju redan skrivit en bok (eller åtminstone låtit sig intervjuas av författaren som skrev den) och en väldigt framgångsrik bok dessutom, men det är lätt att föreställa sig hur invändningen viftas undan. Varumärket måste vidareutvecklas. Hajen måste simma, annars dör den.
Så här har vi det alltså: Zlatan Ibrahimovic, det vidareutvecklade varumärket. Det tar formen av en bok som har mycket gemensamt med Oceanien: andelen fast mark är mycket liten. Den största delen täcks av fotografier, beundrande intervjuer med Zlatans mest berömda kompisar (Patrick Vieira, José Mourinho, Henrik Larsson), samt texter av Mats Olsson, som här lojalt har lagt sig på copywriternivån. (”På Youtube kan man stirra sig vindögd på alla klipp på Zlatans prestationer och mål.” ”Glädjen hos Manchester United-spelarna var nästan overklig och visade hur viktigt det var för Manchester United att vinna titlar denna säsong.”)

Därefter kommer vi till den återstående delen, där Zlatan själv för ordet. Det vore meningslöst att påpeka att man inte får en djupare eller mer nyanserad bild av honom, eftersom det inte finns några sådana ambitioner: varumärket ska inte kompliceras, det ska FÖRTYDLIGAS eller FÖRÄDLAS.

Till detta kommer naturligtvis att Zlatan intar samma attityd till självkritik som Donald Trump och Horace Engdahl: den är en oförlåtlig svaghet. Om man inbillar sig att åldern skulle leda till större eftertänksamhet misstar man sig; snarare har den lett till att den gamle gatupojken har intagit en patriarkal roll som också den utesluter självrannsakan.

När Zlatan kallade sin gamle tränare i Barcelona, Pep Guardiola, för ”filosof” var detta ett så nedsättande attribut som tänkas kunde. Nej, han föredrar demonregissörerna, kraftkarlarna, fixarna. Hasse Borg i Malmö FF: ”Han gav mig mobiler, han styrde upp abonnemang, han styrde upp bilar.” Den genomkorrupte Luciano Moggi i Juventus: ”Han var bossen och jag gillade hans stil – cigarr i munnen, dyra kostymer och ett stort entourage.” (Zlatan får ett motsvarande gangsterfilmsartade erkännande av Moggi: ”Han visste att jag alltid hade uppträtt korrekt mot honom och han uppträdde alltid korrekt mot mig.”) Paris Saint-Germains ägare, emiren av Qatar: ”Jag träffade honom på hotellet och det var hur många vakter som helst utanför. Det var han som ville träffa mig, han älskar fotboll, har stor passion.”

Denna charmigt rättframma socialdarwinism går igen i beskrivningen av Zlatan själv. ”Min värld är: erövra och var nummer ett.” Tränaren José Mourinho: ”Genom åren har allting handlat om en enda sak: han vill vinna.” Lagkamraten Maxwell: ”Zlatan är en vinnare, han accepterar aldrig att förlora.” Lagkamraten Paul Pogba: ”Han vill vinna och han hatar att förlora.” Och så vidare, och så vidare. Lika glädjande som det ofta har varit att se resultatet av denna mentalitet på plan, lika utmattande är att höra den upprepas i skrift.

Men det gör det intressant att höra Zlatan beröra den enda del av karriären där han inte fick vara en ”vinnare”, nämligen i svenska landslaget. I självbiografin behandlades det rudimentärt: spökskrivaren David Lagercrantz har berättat att Zlatan helt enkelt inte var särskilt intresserad (säkert eftersom landslagskarriären inte kunde förvandlas till en berättelse om att ”erövra och vara nummer ett”).

Även här presenteras perioden mest i en serie highlights: Zlatan slutar i landslaget (på grund av opreciserad ”dålig energi”), Zlatan återkommer under Erik Hamrén som ger honom ”mer bekräftelse för den spelare han var”, Zlatan blir lagkapten och får efter ett tag mandat att vara kapten på det sätt han vill (härja med medspelarna om de inte presterar som förväntat). Zlatan känner sig ”odödlig”, stämningen är ”magisk”, samlingarna är ”perfekta”.

Att det trots Zlatans odödliga prestationer inte går så särskilt bra för detta landslag, framgår mest mellan raderna (den statsmannalika ton Zlatan har ålagt sig förbjuder den typen av gliringar mot ”Primadonnan” Fredrik Ljungberg som livade upp självbiografin). Helt uppenbart är det dock en känslig punkt att landslaget börjar spela bättre så fort Zlatan själv slutar.

Detta faktum bemöts på typiskt majestätiskt sätt (och efter en linje som PR-teamet säkert snackat fram under någon nattmangling), nämligen genom att avfärda alla antydningar om saken som rasistiska: ”Jag hör dem som säger att landslaget är ett bättre lag utan mig, och mitt svar till dem är detta: Var försiktiga med vad ni säger så att ni inte avslöjar ert sanna jag. Det kan bli jobbigt för er, för det här med rasism är ett mycket större problem än vem som spelar eller inte spelar i landslaget.”

Utan tvivel. Och utan tvivel finns det en komplex historia om varför landslaget fungerade sämre under Zlatan, en som innehåller både de element Zlatan vill ta upp och dem han inte vill kännas vid (att han, som tack för bekräftelsen, alltid backade den olidlige Erik Hamrén, till

exempel), men den kommer helt uppenbart inte att berättas här. Det skulle ju kräva ett resonemang, och varumärken resonerar inte. Det är sånt filosofer håller på med.

Jesper Högström "

" Ola Larsmo: I november 1938 spreds sanningen om antisemitismen

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Hur skildrades Novemberpogromen i Nazityskland 1938? Allt stod i svenska tidningar, skriver Ola Larsmo. Men i extremhögerns propaganda blåstes bilden av den svenska antisemitismen upp. I dag är det 80 år sedan.

Rubrikerna i de svenska tidningarna var svarta: ”SYNAGOGOR I BRAND; BUTIKER PLUNDRADE”, skriver DN. SvD:s korrespondent Bertil Svahnström skildrar hur grupper av män ger sig in i varuhus och metodiskt krossar allt, hur skolpojkar bryter upp gatsten och kastar dem genom synagogornas höga fönster. Polisen ser på.
Det var natten mellan den 9 och 10 november 1938 som Novemberpogromen eller ”Kristallnatten” – ett namn som ibland uppfattas som alltför skönklingande – inföll på tyskkontrollerat område. En månad tidigare hade Polen förklarat att judiska medborgare som bott fem år utomlands var ”statslösa”. Nazitysklands svar var att köra 17 000 judiska polacker till gränsen. Polen vägrade ta emot dem. De satt fast i ingenmansland under allt större umbäranden. Den 6 november går Herschel Grynszpan, vars föräldrar håller på att duka under vid gränsen, in på Tysklands ambassad i Paris och skjuter ned legationssekreteraren Ernst vom Rath. Då denne dör tre dagar senare iscensätter propagandaminister Goebbels sin nattliga terroraktion, orkestrerad av civilklädda partimedlemmar, men med många villiga medhjälpare. 91 tyska judar mördas direkt under pogromen men dödssiffran stannar på runt fyra hundra, inräknat dem

som begick självmord. Av de trettiotusen som förs till läger som Buchenwald kommer tusen att dö bakom taggtråden.
Den som ville veta vad som skedde kunde läsa om det till frukostägget. Allt stod i svenska tidningar. Tyskland fördöms och Goebbels propagandanummer genomskådas. Många svenskar vädjar om hjälp till Tysklands judar och insamlingar sätts igång.
Men sedan är det detta med Judefrågan. Extremhögern i Nationell tidning talar om ”judeinvasionen”, och uppgifter om tiotusentals judar som tagit sig in i landet sprids. (Den verkliga siffran för judiska flyktingar i Sverige vid krigsutbrottet ligger närmare tretusen.) Och man gör sig beredd att bemöta snacket om välvilja.
Extremhögerns taktik var att blåsa upp bilden av den svenska antisemitismen, till exempel genom den serie studentmöten man våren 1939 organiserade i Uppsala, Stockholm och Lund. Genom skickligt intrigerande skapades bilden av ett starkt flyktingmotstånd. Bland dem som då gör sitt bästa för att hålla flyktingarna borta finns Arvid Fredborg, en av intriganterna bakom studentmötet i Uppsala. 1941 är det han som ersätter Bertil Svahnström som SvD:s korrespondent i Berlin; samme Svahnström som så detaljerat rapporterat om Novemberpogromen, vilken Fredborg i sina memoarer hånfullt kallar ”ytlig och naiv.”
Men den bild av Sverige som framträder ur dokumenten är inte en utan många. Ingvar Svanbergs och Mattias Tydéns ”Sverige och Förintelsen” (1997) ger en god överblick av vad man kunde veta i Sverige åren före och under kriget – vilket var det mesta. Som de skriver var riksdagsdebatten om flyktingarna splittrad: det ”fanns en tydlig skiljelinje mellan den flyktingvänliga linjen bland socialdemokrater, kommunister och liberaler och den negativa inställningen från högern och bondeförbundet. Det skall tilläggas att den restriktiva flyktingpolitiken fördes under en socialdemokratisk statsminister.”
Enligt Svanberg/Tydén avslås knappt hälften av ansökningarna om asyl från tyska judar som nått Sverige tiden efter Novemberpogromen. Det är först i november 1942 som Sverige börjar göra en verklig insats för flyktingar – de som finns kvar. Att föreställa sig att landet kunnat agera militärt mot Nazityskland är nog en illusion. Men det är inte heller någon tvekan om att vi också före 1942 kunnat göra en större insats för dem som flydde undan nazismen.
Bilden av Sverige de åren är svart och vit – men på samma vis som skärmen på en gammaldags TV efter sändningstid. Gråheten visar sig bestå av svarta och vita punkter, i snabb rörelse.

Ola Larsmo
litteratur@dn.se "

"Ledare: Käbbla inte bort Sveriges försvarsförmåga

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Grundanslaget var positivt när ÖB Micael Bydén på fredagen gav sin bedömning av hur väl målen från försvarsbeslutet 2015 uppnåtts. Försvarsmakten har lyckats med det övergripande uppdraget, att stärka den operativa förmågan och kontrollen av vårt territorium. Men slutsatsen lämnades med en ordentlig brasklapp. Bara att säkra landvinningarna kräver ytterligare resurser – att fördjupa dem ännu mer.

Försvarsbeslutet 2015 innebar som bekant en tillnyktring. Dess bas var en senkommen och dramatisk omsvängning av riksdagens uppfattning om omvärldsläget. Trots att Ryssland snart efter Vladimir Putins tillträde som president 1999 började sin auktoritära resa, rustade upp sin militär och redan 2008 invaderade Georgien, stod 2009 års försvarsbeslut fast vid bedömningen att det saknades hot i närområdet. 2015 ändrades det.

Det ledde också till att våra ambitioner för försvaret ändrades. Från ett fokus på att hjälpa till med att säkerställa fred i delar av världen långt bortom våra gränser till att upprätthålla kontrollen av det egna territoriet.

Men säkerhetspolitikens tredje led har släpat efter. Militärens anslag har inte ökat i paritet med insikten om ett farligare närområde och våra försvarsambitioner.

Riksrevisionen anmärker med jämna mellanrum på Försvarsmaktens styrning och redovisning av sin ekonomi. Militärerna är knappast bäst i klassen på resurseffektivitet.

Men försvarets ständiga hål i budgeten beror inte på slöseri. Eftersom prisökningarna för krigsmateriel är större än budgetposternas automatiska uppräkning gröps köpkraften ur. Bara för att få samma pang måste alltså pengen bli större. Dessutom måste det smälla mer – den operativa förmågan har stärkts i förhållande till vår startposition, inte till andra makter i vårt närområde.

Det är inga småpengar som måste skjutas till. Fram till slutet på 90-talet lade vi en bit över 2 procent av bnp på försvaret. Nu är siffran 1 procent. Den måste tillbaka till nivåerna före millennieskiftet. Det gäller oavsett om vi går med i Nato – som har ett 2-procentsmål – eller ej. Det är inte billigare att försvara sig på egen hand.

Partierna skiljer sig åt vad gäller hur många kronor och ören de vill spendera. Men det finns en bred samsyn kring att resurserna måste bli större. Det återspeglades i förra årets uppgörelse mellan S, M, MP och C kring höjda anslag, som L och KD stod utanför för att de ville höja ännu mer. Och i tydliga vallöften om ytterligare tillskott.

Det råder alltså inga tvivel om att försvaret bör få mer pengar. Givet samsynen lär anslagen också fortsätta höjas, om än knappast i nödvändig takt. Enigheten borde också innebära att partierna löser de problem för 2019 års finansiering som den utdragna regeringsbildningen fört med sig.

Övergångsregeringen lägger i nästa vecka en opolitisk budget, som förlänger årets anslag. På grund av prisökningarna för krigsmateriel innebär det i praktiken minskade resurser för försvaret. Även om mer pengar skjuts till nästa år kan det innebära att övningar och inköp får skjutas upp eller ställas in eftersom många beslut har lång ledtid. Så får det inte bli.

Det handlar inte bara om att säkra vår försvarsförmåga, utan också om att skicka en signal till omvärlden. Blå och rödgröna kan käbbla om makten. Liberaler och konservativa kan bråka om huruvida man ska luta åt höger eller vänster. Men när det gäller rikets säkerhet sluter vi leden. **DN 10/11 2018 "**

" Tudelat och polariserat USA är det nya normala

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Det här är inte normalt. Det har varit den reflexmässiga reaktionen hos Donald Trumps kritiker efter varje nytt hätskt utfall mot kvinnor, minoriteter, journalister och politiska motståndare. Så här beter sig inte en president; därför kan det inte fortsätta.

Reaktionen är sund. Det är sant att utfallen inte är normala i bemärkelsen att så ska inte en president föra sig. Samtidigt tyder det mesta på att det delade och polariserade USA av vilket Trumps presidentskap är en konsekvens är just det nya normala.
Trump själv kommer inte att ändra på sig. Det delade styre som följer av att Demokraterna i tisdagens val vann representanthuset kan i teorin tvinga fram kompromisser och samförstånd. Men i praktiken lär det leda till att konfliktnivån höjs. En försmak av det fick vi när Trump redan på onsdagen ursinnigt hotade Demokraterna med att riva ner himmel och jord om de ger sig på att undersöka hans privata finanser.
Men även den dag Trump lämnar scenen lär de djupa klyftorna och det hårda tonläget finnas kvar. De senaste decennierna har nämligen en permanent polariserande logik nästlat sig in i den amerikanska politiken, som illustreras väl av likheterna mellan Trumps presidentskap och George W Bushs tid vid makten.
Redan vid millennieskiftet utgjordes Republikanernas kärntrupper av, för att tala med dokumentärfilmaren Michael Moore, ”korkade vita män” i Södern och Mellanvästern. Snarare än sina ekonomiska intressen, noterade Thomas Frank i sin bok ”What’s the matter with Kansas?”, prioriterade de ett kulturkrig riktat mot ”eliterna”.
Fox News hade skaffat sig en mångmiljonpublik genom faktaförnekande inslag och aggressiva attacker mot Demokraterna. Kanalen ackompanjerades av högerradikala pratradiovärdar som Rush Limbaugh.
Och från sin post som majoritetsledare i representanthuset ledde Tom DeLay arbetet med att rita om landets valdistrikt till Republikanernas fördel. Ett förspel till de senaste årens försök att begränsa framför allt minoriteters möjligheter att rösta.
George W Bush själv var – trots att han var lika avskydd av den amerikanska vänstern – ingen Donald Trump. Framför allt följde han normerna för hur en president ska bete sig.
Ändå är Trumps presidentskap på flera vis en turboladdad version av Bushs. Likartade konflikter, fast i kubik. Samma tonläge, men på uppskruvad volym. Liknande öppenhet inför att tänja på spelets regler, dock med färre skrupler.
Pilens riktning ger inga skäl för optimism. Frågan är hur USA, och i synnerhet Republikanerna, ska ta sig ur sin dödsdans.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

"Det föds för få barn i rika länder

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Det föds inte tillräckligt många barn för att behålla befolkningsnivån i flera av världens rikare länder. För att motverka utvecklingen finns olika sätt: Mer invandring och att få kvinnor att föda fler barn, enligt en studie.

– All samhällsplanering utgår från befolkningens storlek, men även åldersstrukturen, och den förändras fundamentalt på ett sätt som vi inte har förstått än, säger George Leeson, vd på Oxford Institute of Population Ageing till BBC.
Studien från Institute of Health Metrics and Evaluation (IHME) vid Washingtonuniversitet i Seattle, har publicerats i tidskriften The Lancet och jämför folkhälsan i världen mellan 1950 och 2017.
I nästan hälften av världens länder, främst i Europa och Nord- och Sydamerika, föds inte tillräckligt många barn för att man ska kunna behålla sin befolkningsstorlek. Något som kommer att få stora konsekvenser när samhällen får fler ”far- och morföräldrar än barnbarn”.
Resultatet kom som en ”stor överraskning” för forskarna, skriver BBC.
Sedan år 1950 har barnafödandet i världen nästan halverats: från i genomsnitt 4,7 barn per kvinna till 2,4 barn per kvinna år 2017. Men variationerna är stora, skriver forskarna. I Afrika och Asien fortsätter barnafödandet att öka med den genomsnittliga kvinnan i Niger som föder sju barn under sin livstid.
Enligt IHME är Cypern jordens minst fertila land – en genomsnittlig cypriotisk kvinna föder ett barn i sitt liv. Däremot har kvinnor i Mali, Tchad och Afghanistan i genomsnitt mer än sex barn.
Ali Mokdad, professor vid IHME, säger att den enskilt viktigaste faktorn för befolkningstillväxt är utbildning:
– Om en kvinna utbildar sig mer tillbringar hon fler år i skolan, senarelägger sina graviditeter och kommer därför att få färre barn.
Mokdad säger att medan befolkningarna i utvecklingsländerna fortsätter att stiga, så ökar även deras ekonomier i allmänhet, vilket vanligtvis har en avmattande effekt på barnafödandet över tiden.
Den kritiska punkten infinner sig när ett lands genomsnittliga fertilitetsnivå når 2,1 barn per kvinna. Då börjar barnafödandet sjunka.
När studien påbörjades 1950 hade inget land nått ner till den punkten.
– Vi har nått en vattendelare där hälften av länderna har fertilitetsnivåer under ersättningsnivån, så om ingenting händer kommer befolkningen att minska i dessa länder, säger professor Christopher Murray vid IHME.
Att födslotalen sjunker i många rika länder betyder inte att invånarantalet också gör det, vilket beror på att ett lands befolkning är en blandning av barnafödande, dödsfall och invandring. Det kan även dröja en generation innan förändringen börjar märkas men i takt med att fler länder får bättre ekonomi kommer fenomenet bli allt vanligare, enligt forskarna.
Vi lever också längre än någonsin tidigare.
Om utvecklingen inte bryts kommer vi få en befolkningsutveckling med få barn men väldigt många åldringar.
För att motverka konsekvenserna med en minskande befolkning finns de tre saker ett land kan göra, skriver forskarna: Öka invandringen, få kvinnor att föda fler barn med politiska reformer och höja pensionsåldern.
Ingen av åtgärderna har dock varit framgångsrika, konstaterar studien.
Länder med generös invandring brottas med sociala och politiska utmaningar, lockbeten för att öka födslotalen har inte haft någon större

påverkan på fertila kvinnor och förslag om högre pensionsålder har ofta mötts av protester.
Migration, att unga från fattiga länder flyttar till rika länder, är heller inte en lösning på global nivå, enligt studien.
Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se

”Macron gör rätt i att varna för nationalism”

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

"Paris. Statsminister Stefan Löfven ger Frankrikes president Emmanuel Macron rätt när denne varnar för likheter mellan 1930-talets fascistiska utveckling och dagens Europa.
– Jo, det finns likheter. Tiden är en helt annan, men vi måste lära av historien, säger Stefan Löfven till DN.

På söndagen högtidlighålls 100-årsdagen av slutet på första världskriget i Paris. I samband med det har Frankrikes president Emmanuel Macron varnat för det han ser som tydliga likheter mellan dagens Europa och mellankrigstidens framväxande fascism.
– Dels har Europa skakats av en djup ekonomisk kris, som många länder precis börjat hämta sig från. Dels växer nationalismen i de länder där krisen slog som hårdast. Då måste Europa vara starkt, sa Macron, som gärna tar kampen mot nationalister som Marine Le Pen, Matteo Salvini, Ungerns premiärminister Viktor Orbán – eller Jimmie Åkesson.
När statsminister Stefan Löfven anlände till Paris på fredagskvällen frågade DN om han instämmer i Macrons analys.
– Jo, det finns likheter. Det finns ökade tendenser av nationalism, av att bara bevaka sitt eget och mindre sökande efter multilaterala lösningar. Den stora skillnaden i dag är att vi har en global ekonomi. Och att i den tiden förespråka nationalism, det är faktiskt ännu farligare, säger Löfven.

Den svenske statsministern ska delta i minnesceremonin i morgon, söndag, liksom i det fredsforum (Paris Peace Forum) som Macron står värd för.
På fredagen överlämnade Löfven också formellt sitt skötebarn ”Global Deal” till OECD, som nu ska leda projektet. Global Deal lanserades i september 2016 som en global satsning för social dialog mellan fack och arbetsgivare, med målet att uppnå bättre villkor på arbetsmarknaden runt om i världen – men det har gått ganska trögt, framför allt med att få företag att stödja projektet.
Tycker du att du har uppnått det du ville med Global Deal?
– Början på det, ja. Att vi nu har 99 partner, länder, fackföreningar och organisationer, det är en bra början. Hela tiden var tanken att vi skulle föra över detta till en global organisation, och att vi nu fått det här till OECD – i starkt samarbete med ILO – det innebär att vi har lagt en stark plattform, säger Löfven.
Tror du att Global Deal skulle kunna spela någon roll för att minska den radikala nationalismen?
– Som en pusselbit, ja. Men det behövs flera bitar, och en är en ökad social dialog, där fler intressenter är med i utformningen av sina länders ekonomier och känner att, ”ja, vi är ombord”. För det är för mycket osäkerhet just nu om vad som kommer att hända med den globala ekonomin.
På hemmaplan i Sverige fortsätter regeringsbildningen, och Alliansen tycks vara på väg att brytas sönder helt till följd av frågan om hur beroende man kan göras sig av Sverigedemokraterna. Löfven vill inte gå nästa veckas omröstning om i förväg, eller spekulera om vad som kan ske om Ulf Kristerssons röstas ned som statsminister på onsdag.
– Det är det talmannen som avgör. Det är talmannen som har den bästa överblicken.

Är det inte dags att du säger vad du kan erbjuda Centerpartiet, till exempel? Att lägga konkreta förslag: det här skulle vi kunna göra tillsammans.
– Jag har förståelse för otåligheten och osäkerheten. Men det är ett svårt politiskt läge, och då måste det få ta lite tid. Och då är dialogen viktigast – och inte bara utåt, det som är medialt, utan det viktiga är att man bygger förtroende och tillit mellan partierna. Det har hittills inte funnits tid till förhandlingar. Men vi kommer dit, vi måste komma dit, då det också diskuteras politik och vad som ska göras, säger Stefan Löfven.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Gå mot röd gubbe och skäms – så kontrolleras kineserna

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Shenzhen-Peking. Kinesiska myndigheter lagrar information om sina medborgare för att betygsätta dem. Går du mot rött ljus i Shenzhen blir du fotograferad och kan hamna på en svart lista.

Övervakningen vid trafikljuset i staden Shenzhen, en timmes bilresa norr om Hongkong, är ett pilotprojekt. Så det är bara början.
– Om jag går mot rött nu och upprepar det många gånger finns risken att jag senare blir straffad för det, säger Luo Can, en man som väntar på grönt ljus vid övergångsstället i den sydkinesiska jättestaden.
– Då kanske jag inte får möjlighet att ställa mig i kö för att få köpa en subventionerad lägenhet i framtiden, tror han.
Syftet med socialkreditsystemet, eller sociala betygs-systemet som det också skulle kunna kallas, är att skapa en kultur av moraliska värderingar för att samhället ska veta vilka invånare som är att lita på. Så framställs det i alla fall i kinesiska medier. Gott uppförande belönas och opålitligt beteende bestraffas.
Kinesiska myndigheter har redan samlat på sig stora mängder information om sina invånare – politisk, ekonomisk och moralisk. Och när systemet är fullt utbyggt år 2020 kan data samlas in om nästan varje vardaglig aktivitet för invånarna.
Målet för regimen är att på bred front kunna poängsätta medborgarnas pålitlighet. Minuspoäng kan komma att utgå för en missad återbetalning av ett lån, kritik mot det styrande Kommunistpartiet eller en trafikförseelse.
Kina beräknas redan ha 200 miljoner övervakningskameror och om två år ska de vara minst dubbelt så många. Ingen vet vad staten slutligen tänker använda all information till, men enligt tidigare släppta dokument är förhoppningen från högsta ort att socialkreditsystemet ska resultera i lojala medborgare som skapar tillit i samhället.
Principen i systemet är att invånare som missbrukar förtroendet inom ett område straffas genom att utsättas för restriktioner på en lång rad områden.
Det kan betyda stopp för att låna pengar och förbud mot att boka tågbiljetter eller att resa utomlands. Tidigare privilegier kan dras in och ersättas av oannonserade inspektioner.
Men för de flesta kineser är den växande övervakningen okänd. Bara ett fåtal känner till pilotverksamheten med socialkreditsystemet. De som hört talas om det viftar oftast bort farhågorna.
– Vi kineser har redan accepterat att det inte finns något som heter privatliv på allmän plats. Så länge det inte blir övervakning av lägenheten eller kameror i sovrummet så protesterar vi inte, säger en reporter vid en tidning i Peking, som inte vill att hans namn nämns.
Han har inte närmare funderat på hur långt systemet kan gå, men säger att han inser att myndigheterna i det har en stor möjlighet att övervaka och bestraffa medborgare.
Luo Can, mannen vid övergångsstället i Shenzhen, oroas inte över användningen av tekniken med ansiktsigenkänning eftersom han anser sig vara en skötsam invånare.
– Jag tycker att kamerorna vid övergångsstället är bra eftersom vägen inte tillhör individerna utan är en yta vi delar gemensamt, där vi ska ta hänsyn till varandra. Och om ”himlens ögon” kan samla information så att en mördare grips så är det utmärkt, säger han om utbyggnaden av kameraövervakningssystemet i staden.

Shenzhens myndigheter satte upp apparaturen vid övergångsstället förra året. Under de tio första månaderna visades 13 939 lagbrytande gångtrafikanter upp på led-skärmen i korsningen, enligt stadens polis. Från början publicerades även lagöverträdarens namn och id-kortsnummer tillsammans med fotografiet, men nu visas endast bilden.
Stående i korsningen beslutar jag mig för att testa systemet. Det är inte lätt att hitta en lucka i strömmen av bilar, men när möjligheten öppnar sig går jag demonstrativt mot röd gubbe.
Ingenting särskilt händer. Någon passbild av en medelålders västerländsk man dyker inte upp på skärmen – vilket troligen beror på att jag inte finns registrerad i Shenzhenpolisens digra invånarregister.
Kinesiska myndigheter säger sig vilja bli världsledande inom brottsbekämpning genom att ta hjälp av den moderna tekniken, och de hejas på av allmänheten. Många invånare säger att de känner sig säkrare när de ser övervakningskameror.
Uppmärksamheten blev stor tidigare i år när en efterlyst man kunde gripas i ett publikhav bland 50 000 personer under en konsert i södra Kina. Han hade upptäckts av ansiktsigenkännande kameror när han gick in på området. Mitt i en sång om sommarförälskelse dök, enligt rapporterna, polisen upp och förde i väg den chockade mannen.
Författaren Murong Xuecun är en av Kinas hårdaste kritiker av social kreditsystemet och den växande övervakningen. Han var den förste som i en artikel i New York Times för fem år sedan varnade för systemet då de första uppgifterna om planerna sipprade ut. Nu träffas vi på ett hotell i Peking.
Murong Xuecun har länge ansetts som en fiende till den kinesiska ledningen eftersom han ständigt framfört samhällskritik i sina mikrobloggar.
Han står på svarta listan hos förläggare som inte längre publicerar hans böcker. De senaste fem åren har han inte haft några inkomster från bokskrivandet.
Även i Hongkong är han numera bannlyst i branschen.
– Jag skriver manus till tv-serier anonymt. Det är vad jag försörjer mig på nu för tiden, säger han.
Hans tidigare totalt 24 mikrobloggar har alla stängts av myndigheterna.
– Och om jag nu skulle vilja sälja frukt på internet så stänger de den kanalen också, säger han.
Han jämför den traditionella övervakningen med den moderna som breder ut sig.
– Visst finns det många poliser i Kina. Men tidigare har man kunnat gömma sig i skrymslen i samhället. Syftet nu är att man inte ska kunna hålla sig undan någonstans eftersom alla lämnar elektroniska avtryck.
Myndigheterna ser det som en möjlighet att lära känna en person på djupet. Avsikten är att hålla koll på folket och det yttersta målet att avslöja grupper som planerar att utmana partiets styre, säger Murong Xuecun.
Till stor del handlar det om att samla information om vad människor skriver i sociala medier på internet och spara den under lång tid, påpekar han.
Det nya övervakningssystemet är ett starkt vapen för att behålla makten, och något som inte bara kan drabba kineser, utan på sikt också invånare i olika länder i världen, enligt den svartlistade författaren.
– Om systemet fungerar bra i Kina kan det säljas till andra länder. Det finns många ledare runt om i världen som vill sitta kvar vid makten så länge som möjligt, säger han.
Men vad har det här att göra med att gå mot röd gubbe på ett övergångsställe? Där finner väl Kommunistpartiet inga fiender?

– Regeringen vill registrera varje individ. Kanske vill den att varje invånare ska bli som en soldat i systemet. Felparkering ger en minuspoäng, gå mot röd gubbe en poäng. Köra på någon med bil ger tio straffpoäng.
– Jag vet inte exakt hur de planerar, det vet ingen. Men det är tydligt att i framtiden behöver du inte gripas av polis eller dömas till fängelse för att straffas, säger socialkreditsystemets mest kände kritiker på hemmaplan.
Vad som står klart är att potentialen för projektet är stor i händerna på det kinesiska Kommunistpartiet. Om det lyckas kommer Kina att ha utformat världens mest sofistikerade digitala diktatur. Betydligt mer avancerad än vad de gamla regimerna i Sovjetunionen och Östtyskland förmådde skapa eftersom de inte hade dagens teknik till sitt förfogande.

Torbjörn Petersson "

"Fakta. Kinesiska medier om socialkredit-systemet
Varför inför Kina systemet? Här är några av argumenten som framförs i kinesiska medier:
Skapar framför allt en kultur av moraliska värderingar, normer och regler.
Återupprättar social tillit och ärlighet i det kinesiska samhället.
Belönar gott uppförande, straffar de opålitliga.
Ser till att medborgarnas moraliska utbildning grundas på integritet och traditionella kinesiska värderingar.
Utbildar alla i hur man uppträder online.
Avslöjar piratkopierade produkter och ger bättre skydd för patenträttigheter.
Förbättrar säkerhet inom livsmedels- och läkemedelsindustrin.
Ökar regeringens trovärdighet.
Källa: Meltwater/Mercator institute for China studies i Berlin "

" Linus Larsson: Svårt att tänka sig ett mäktigare experiment för total kontroll av ett folk

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Ett helt digitalt, fullkomligt uppkopplat samhälle öppnar för enorm övervakning. I kombination med diktatur kan den bli gränslös. Kinas planer visar hur långt det kan gå.

Alla som har glömt en faktura vet hur det känns att oroa sig för ett dåligt kreditbetyg. Någonstans finns en anteckning om hur skötsam man är med pengarna. Tänk då ett statligt, allomfattande system som inte bara bygger på din ekonomiska stabilitet – utan hela ditt liv. Ett betyg för hur väl en medborgare i världens största diktatur har anpassat sig.
I västvärlden går debattens vågor tidvis höga om övervakning och integritetsfrågor. Ofta med rätta. Alla uppkopplade, högteknologiska samhällen bär på möjligheten till extrem övervakning och flera oroväckande exempel har avslöjats. Men man ska vara försiktig med för långt dragna paralleller – det mesta bleknar i jämförelse med det som pågår i Kina.
Kinas socialkreditsystem framstår som dystopisk science fiction. Det är dock i högsta grad verkligt, och det har redan konsekvenser.
Tidigare i år meddelade Kina att systemet skulle börja användas för att stoppa missanpassade från resor med flyg och tåg. Redan i fjol berättade en domstol att över sex miljoner kineser hade stoppats från att resa av liknande skäl. Målet tycks vara att betyget ska prägla hela

livet för en kines. Resor, studier, arbete, lån och bostäder – allt ska påverkas av den sociala krediten. Redan 2020 ska det vara verklighet. Idén till projektet kan spåras till 2014, då det första gången presenterades offentligt i ett torrt formulerat myndighetsdokument. Satsningen skulle ”stärka ärligheten inom regeringen, i det kommersiella livet, stärka social ärlighet och juridisk trovärdighet”. Man bäddar för införandet genom morot snarare än piska. Systemet införs först frivilligt, med privilegier för de mest skötsamma snarare än straff för de missanpassade.
Att den kinesiska staten eftersträvar kontroll av sina medborgare är naturligtvis inte nytt. Det som ger socialkreditsystemet sådan sprängkraft är att det införs samtidigt som Kina rusar mot att bli ett uppkopplat, högteknologiskt samhälle med aspirationer att bli världsledande på allt från artificiell intelligens till utrustning för mobilnät. Antalet internetanvändare är nu över 800 miljoner och ökar snabbt.
Uppkopplade kameror, ansiktsigenkänning, AI och avancerad dataanalys blir ett fruktansvärt vapen för övervakning, när allt strålar samman i socialkreditsystemet.
Kina hade säkert gärna lanserat projektet tidigare, men tekniken hade knappast tillåtit det. Nu finns alla förutsättningar. Det är svårt att tänka sig en mäktigare testbädd för total, digital kontroll av en befolkning.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

" Ödetomten vittnar om skräcken

DN 10 NOVEMBER 2018

Berlin. Synagogan på Fraenkelufer var en av Berlins största och vackraste. Natten den 9 november 1938 brändes den ner tillsammans med tusentals judiska inrättningar. I dag är allt som återstår en ödetomt. Runt om i världen uppmärksammas att det nu har gått 80 år sedan novemberpogromerna.

Den pampiga byggnaden med pelare och vackert ljusinsläpp var en populär träffpunkt för stadsdelen Kreuzbergs judiska befolkning. Här fanns plats för 2000 personer, men också tjänstebostäder och ungdomslokaler med utsikt mot den lummiga kanalen.
Natten mellan den 9 och 10 november 1938, som ibland går under det kritiserade namnet Kristallnatten, förändrades allt när huvudbyggnaden brändes ner.
Det var kulmen på novemberpogromerna då nazister, paramilitära grupperingar och vanliga civila förstörde tusentals judiska inrättningar runt om i Tyskland och Österrike. Omkring 30 000 tyska judar greps och skickades senare till koncentrationsläger.
I dag är en ödetomt och en mindre filial allt som finns kvar av synagogan på Fraenkelufer. En sten markerar platsen för entrén.
För hedra minnet av att det nu gått 80 år sedan ett av de mörkaste kapitlen i Europas historia inleddes hölls under fredagen ett stort antal minnesstunder. I Berlin hölls en ceremoni i förbundsdagen och vid förintelsemonumentet lästes namnen på de 55 696 judarna från Berlin som mördades under Förintelsen upp ett efter ett.
Till ödetomten där synagogan vid Fraenkelufer stod kom Berlinbor i olika åldrar och med olika bakgrund för att lägga ner blommor och minnas offren för pogromerna.

En äldre judisk kvinna med käpp balanserade en bukett blå blommor i famnen.
– Jag har kommit hit varje 9 november i 20 år. Men det är fortfarande för jobbigt att prata om det som hände då, säger hon.
Den 26-åriga studenten Hilal Sezgin-Just är här för allra första gången.
– Jag vill visa solidaritet med Berlins judar. Vi måste alla hjälpas åt att vara vaksamma kring förtryck mot minoriteter, säger Sezgin-Just som representerar en muslimsk studentförening i Berlin.
Synagogans ruiner stod kvar till slutet av 1950-talet då de revs för gott. Nu finns planer på att bygga upp den på nytt och en insamlingskampanj har startats.
DN har tidigare berättat om det ökade antalet incidenter med antisemitiska förtecken i Tyskland. På grund av hotbilden mot judar övervakas ödetomten och filialen dygnet runt av polis.
Lina Lund
lina.lund@dn.se

"75 000 evakuerade – fem döda i ödelagd stad

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

i Kalifornien har lett till att totalt 75 000 personer har evakuerats. Fem personer har omkommit i den explosiva skogsbrand som totalförstört staden Paradise i norr.

– Hela Paradise brinner. Vi fick åka genom lågorna för att ta oss hit, säger Bob Van Camp till tv-kanalen Action News Now.
Han har på sin motorcykel lyckats fly från staden, med runt 26 000 invånare och belägen 13 mil norr om delstatens huvudstad Sacramento. Övriga invånare i Paradise uppges alla ha tvingats fly hals över huvud då elden drog in, kvarter för kvarter, underblåst av torka och hårda vindar. Branden bröt ut på torsdagsmorgonen och spred sig sedan över ett 70 kvadratkilometer stort område.
Vid lunchtid på fredagen, lokal tid, rapporterade CNN att fem personer som färdades med bil i området omkom då deras fordon kringrändes av lågor. Dödsfallen är de första som rapporterats från branden i norr. Räddningstjänsten fruktar att dödstalet kan komma att stiga.
Det är fortsatt oklart hur många som skadats i branden, som på fredagen alltjämt var utom kontroll.
CNN rapporterar att det totala antalet som har evakuerats tidigt på fredagseftermiddagen var uppe i 75 000 personer.
Delstatsmyndigheter uppger att människor har lämnat sina fordon på vägarna och flytt till fots, bärande på barn och husdjur. Staden Paradise beskrivs som totalförstörd, branden har slukat bostadsområden, sjukhus och skolor.

Västliga vindar låg på fredagen på från öster ut mot Stilla havskusten, cirka 19 mil bort, vilket gjorde att elden hotade närmast att dra vidare från Paradise till grannstaden Chico med 93 000 invånare.
Orsaken till branden, som bröt ut på torsdagsmorgonen lokal tid, är inte klarlagd, men det varma och torra vädret har bidragit till den snabba spridningen.
Omfattningen av katastrofen väntas inte stå klar ännu på flera dagar, enligt Kaliforniens brandskyddsdepartement. Guvernören Gavin Newsom har utlyst katastroftillstånd i det drabbade området, skriver nyhetsbyrån AP.
Den starka Santa Ana-vinden – samlingsnamn för starka, mycket varma och torra vindar i Kalifornien som blåser in från ökenområden i öster – driver på spridningen av skogs- och markbränder och meteorologer varnar för att liknande explosiva bränder kan uppstå nästan var som helst i delstaten, under senare tid plågad av torka.
Evakuering har följt längs Stilla havskusten kring Malibu. Den fashionabla strandstaden hade redan före lunchtid helt tömts på invånare.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se
Kalle Holmberg
kalle.holmberg@dn.se "

"Israel stoppar skattepengar till kultur som ”uppviglar” mot staten

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

En ny lag i Israel – den så kallade ”lojalitetslagen” – är tänkt att hindra att skattepengar går till kulturprojekt som ”uppviglar” mot staten. Striden om lagen, har också fört åklagarämbetet och regeringen på kollisionskurs.

Lagen, som antogs preliminärt av Knesset i måndags, har tillkommit på initiativ av kulturminister Miri Regev, som vill hindra att skattepengar går till kulturprojekt som ”uppviglar” mot staten, dess symboler och dess anseende. Regev, tidigare militärcensor, har sedan hon tillträdde för fyra år sedan strypt stödet till en rad filmer, utställningar och festivaler. På onsdagen, en dag innan den judisk-arabiska kulturfestivalen i Haifa öppnades, meddelade kulturministeriet att stödet till evenemanget dragits in.
Kulturministerns tröskel för vad som skall betraktas som uppvigling är låg, och det räcker för en dikt eller en teaterpjäs att referera till den palestinska flyktingkatastrofen eller till ockupationen för att råka i onåd. Särskilt den palestinske nationalpoeten Mahmud Darwish och den unga Darin Tatur – vars dikt ”Stå emot” nyligen renderade henne ett fem månaders fängelsestraff – är röda skynken för kulturministern.
I mars, då den israeliska succéfilmen ”Foxtrot” valdes till ett av Paris-festivalens huvudnummer, krävde Regev att filmen skulle bytas ut. När arrangörerna vägrade förbjöd hon Israels ambassad att skicka representanter till festivalen.
Regeringens juridiska rådgivare är ett ämbete som dels instruerar valda makthavare om gränserna för deras befogenheter, dels fungerar som en

sorts riksåklagare. Nummer två på myndigheten, Dina Zilber, ironiserade på onsdagen över den nya lagen:
– Ja, låt oss bara ha lydiga rådgivare, snöpta konstnärer, medier i strama tyglar och ett folk tuktat att tycka likadant om allt. Om de flesta är lojala, då vet vi vad resten kallas: ”Förrädare”, ”femtekolonnare”.
Justitieminister Ayelet Shaked reagerade häftigt på denna kritik och krävde att rådgivarämbetets chef Avishai Mandelblit sparkar Zilber. Denne svarade att han inte kommer att ”ställa Zilber inför krigsrätt” och att hon inte kommer att bestraffas. Lojalitetslagen och de nya konflikter den alstrat är moment i den pågående striden om den israeliska demokratins utseende och definition.
Enligt premiärminister Benjamin Netanyahu, som står inför allvarliga korruptionsåtal, är polisen, åklagarväsendet och Högsta domstolen verktyg i händerna på hans politiska fiender. Som han ser det är kulturminister Regevs likriktning av kulturlivet och justitieminister Shakeds reformer för att begränsa HD:s befogenheter steg mot en verklig demokrati, där valresultatet väger tyngre än några formella spelregler.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Amos Oz: Israels farligaste fiende är att vi berusas av vår styrka

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Amos Oz tycker att det är slöseri med tid att vara pessimist. Samtidigt är han rädd för vart den israeliska regeringens politik ska föra landet. DN:s Nathan Shachar har mött författaren för ett samtal om tidens extremism.

Jag är ingen profet! insisterar Amos Oz flera gånger under vårt samtal. Författaren, 80, resonerar med samma pigghet och språkliga glans som första gången jag hörde honom i det Hebreiska universitetets aula för fyrtiofem år sedan. Men han slår ifrån sig då DN ber honom spå i korten och gissa vad som kommer att hända i det evinnerliga rävspelet om Mellanöstern.
I en annan mening av ordet ”profet” så har Oz dock i sin ålders dagar alltmer kommit att likna just en gammaltestamentlig profet, som med fårat ansikte och eld i blicken gisslar den blinda skockens enfald och de mäktigas inbilskhet. Han talar med värme om profeten Nathan, som kallade kung David ”mördare” rätt i ansiktet, efter att kungen skickat sin general Uria i döden för att kunna ta över hans hustru; och om judarnas stamfader Abraham, som klandrade Gud själv under Sodom-affären (1 Mos: 18).
Vi kommer in på dessa saker när jag berättar om min hänförelse över den öppenhet som en gång rådde i Israel. Ordet var fritt, inte bara på papperet. Inga åsiktsortodoxier lade sordin på debatten. Folk tyckte ofta tokiga saker och rök ihop i högljudda diskussioner. Men ingen höll inne med sin mening av pur beräkning, vilket inträffade allt oftare i landet jag lämnat.

– Du möter fortfarande samma orädda vitalitet på kaféer i Tel Aviv eller Haifa, samma fyrverkeri av idéer och påfund. Våra liv är ingen Ingmar Bergman-film, där man bär sitt onda tills det brister – det är en Fellini-film, bullrig och extrovert.
När Oz först gjorde sig ett namn var Tel Avivs kaféer Israels intellektuella tyngdpunkt. I dag befinner de sig i marginalen. Blotta termen ”Tel Avivs kaféer” är ett gångbart skällsord när makthavare vill rikta pöbelns vrede mot ett behändigt mål. Kaféerna brusar fortfarande av liv och idéer, men grundvalen för denna frihet är under attack – obönhörligt som under en invasion av gnagande termiter.
Massmedierna, Högsta Domstolen och ideella organisationer gör vad de kan, men de har blivit försiktigare och mindre ivriga att ta strid med den allt mer aggressiva politiska makten. Det offentliga samtalets grundton har blivit mörk och olycksbådande.
– Det våra styresmän nu försöker göra är att skrämmas och stöta ut de som säger emot. Det är en gammal högerextremistisk – och vänsterextremistisk – metod. Den som inte är 100 procent med oss är emot oss, ja rent av förrädare. Det är mycket farligt. Folk hör detta dagligen, i tv, i pressen; de hör sina ledare tala så, och efterhand får de intrycket att det är så man diskuterar: Antingen är du med mig eller så är du min fiende!
Om sådana saker handlar boken ”Kära fanatiker”, som nyligen kom ut på svenska. Boken har undertiteln ”Tre tankar” och är baserad på tal och föreläsningar hållna vid skilda tillfällen under detta sekel, aktualiserade och bearbetade för den svenska utgåvan. Alla de tre inläggen, säger Oz i några personliga rader till läsaren, behandlar ”frågor på liv och död”. Den första essän är en betraktelse över fanatismen som generellt fenomen, skriven under intrycket av terrorattackerna mot USA i september 2001. Oz har sett fanatismen på nära håll, nu och förr: ”Under min barndoms dagar i Jerusalem var också jag en liten sionistisk-nationalistisk fanatiker: självrättfärdig, ivrig och hjärntvättad”. Kapitlet avslutas med Yehuda Amichais enastående rader:
På den plats där vi har rätt
växer inga blommor
om våren.
Den plats där vi har rätt
är hård och nedtrampad
som en gårdsplan.
Bokens andra block handlar om judarna, om deras historia, deras särdrag och deras predikament i Mellanöstern. Det är en plädering genomsyrad av sans och pragmatism. På judarnas pluskonto skriver Oz det faktum att det inte finns någon enskild händelse sedan mackabéernas uppror mot grekerna för 2 150 år sedan som alla judar betraktar som ett mirakel. Judarnas historia sedan dess är i hög grad en historia om måttfullhet – en måttfullhet som är under hot. Bokens tredje del är en revy över det halvsekel som gått sedan ockupationen av Gaza och Västbanken började, och dess potentiella följder för allt det han har kärt: ”Jag känner en stark rädsla inför framtiden. Jag fruktar regeringens politik och jag skäms för den.”
En av Oz många uppfriskande tankar i boken är att de bästa perioderna i den judiska historien är de som genomsyrats av tvekan och ovisshet. Det låter paradoxalt i dessa tider, då populistpolitiker i och utanför Israel gör en kult av nationell enhet och enighet.
– Den judiska civilisationens mest fruktbara skeden är de då många röster korsats, då många idéer brutits mot varandra och stimulerat varandra – men ingen avgått med segern. Men det finns också stråk av fanatism och totalitarism i vår historia. Tider då profeter förföljdes och dödades; då den viktigaste levnadsregeln var ”Lyd eller håll tyst!”. När visshet rådde, visshet proklamerad ovanifrån.
Morgonen vi råkas, en fredag i Oz våning i Tel Aviv-kvarteret Ramat Aviv, stormar det kring den israeliska tidningen Yediot Ahronot, som

intervjuat Hamas-ledaren i Gaza, Yihya Sinwar. Har tidningen gjort sin plikt eller har den tvärtom svikit den?
– Detta är en legitim debatt. I Sverige, som levat i fred och neutralitet så länge, kanske sådana frågor inte känns angelägna, men det rör sig om en äkta fråga, inte en pseudo-fråga. Jag råkar tycka att det inte bara är tillåtet, utan bra och nyttigt att de intervjuar Sinwar. Men det är legitimt att tycka motsatsen. Intervjuade London Times nazister under kriget? Intervjuade New York Times Ho Chi Min under Vietnamkriget?
Det mest eldfängda ämnet i Israel denna höst är den så kallade Nationslagen, som på olika vis omvärderar och förminskar icke-judars status i Israel. Lagen klubbades i Knesset i somras, efter att Oz lämnat in sitt manus till den svenska förläggaren, annars skulle den säkert fått sig en rejäl omgång i boken.
– Nationslagen är en mycket dålig lag. Den är både otäck och onödig. Den är onödig därför att ingen med ögon i skallen – jude, arab eller turist – kan vistas i Israel i fem minuter utan att inse att detta är judarnas stat. Att det är judarnas språk, kultur och religion som dominerar. Det behövs inga lagar om det. Lagen är också otäck, därför att den gör just det som vår självständighetsförklaring såg till att undvika, att göra distinktioner och graderingar av olika grupper av medborgare.
Nationslagen är det mest iögonfallande nederlaget för det liberala och demokratiska Israel. Men nästan dagligen flyttar extremnationalismen fram sina positioner, i stort och smått. De tre nationalistpartierna i regeringskoalitionen, säger Oz, har hamnat i en sjuklig inbördes tävlan, där de hela tiden försöker överträffa varandra i extremism. En känsla av vanmakt och förtvivlan har spritt sig i det frisinnade lägret, vars partier fortsätter sin kräftgång. För första gången sedan 1960-talet anses utgången i ett israeliskt val – det hålls antagligen i vår – given på förhand. Allt fler fruktar att det inte bara är valet som är förlorat, utan demokratin.
– Pessimism och förtvivlan är slöseri med tid. I stället för att slita ditt hår – fråga dig ”Vad kan jag göra?”. Om du ser en eldsvåda, fly inte. Skriv inte en insändare till tidningen där du kräver att gärningsmannen straffas. Ta en hink och ös vatten på elden! Har du ingen hink? Ta ett glas! Inget glas? Ta en tesked. Kanske är ni många nog att släcka.
Judarna i Israel, säger Oz, har sett mycket värre:
– Jag minns stämningen 1945, när jag var barn. Då fanns det verkligen fog för uppgivenhet här. En tredjedel av judarna hade mördats. En annan tredjedel var hos Stalin, skrämd och förtryckt. En annan del fanns i arabvärlden, maktlös och tystad. Och judarna i väst var likgiltiga till sionismen. De kom inte. Det logiska hade varit att ge upp. England var emot oss, USA var emot oss. Om någon sagt ”Snart har vi en egen stat” hade de satt honom på dårhus.
Inte ens när det gäller Palestinafrågan är Oz beredd att kasta in handduken, trots de senaste årens alla besvikelser och bakslag:
– Fortfarande, trots allt, är majoriteten israeler och majoriteten palestinier redo att göra upp, dela landet och sluta fred. Bägge sidor är rädda för att bli lurade i ett fredsavtal, men om de är säkra på att de inte blir lurade är de med på noterna. Det är inte litet.
Nej, det är inte litet, om vi minns hur det en gång var. Efter sexdagarskriget 1967, då Israel erövrade Västbanken och Gazaremsan, undvek israeliska beslutsfattare ordet ”palestinier”. Flera ledande politiker förnekade att det alls fanns palestinier, det var en term araberna uppfunnit av taktiska skäl. Genast efter kriget, mitt under den formidabla segeryran, uppmanade filosofen Yeshayahu Leibowitz regeringen att förhandla med palestinierna och överlämna de erövrade områdena till dem. Om inte skulle Israel bli en polisstat och demokratin skulle på lång sikt hamna i farozonen.

– Vi var några stycken som höll med Leibowitz. Där var journalisten Uri Avnery (minnesord i DN 24/8) och författaren Amos Keinan, kanske någon till. Men vi betraktades mest som en kuriositet. Fredssinnade personer ansåg att vi borde lämna tillbaka Västbanken till Jordanien. Palestinierna fanns inte eller betydde ingenting. Vi var så få att någon påpekade att vår ”rörelse” skulle kunnat sammanträda i en telefonkiosk.
I dag kallar inga israeliska politiker, inte ens extremnationalister, palestinierna för något annat än ”palestinier”. Ingen förnekar längre palestiniernas existens.
– Och alla vet, också de som röstar på nationalistpartierna, att drömmen om stor-Israel är en chimär. De vill inte avstå territorier till palestinierna, av prestigeskäl eller fanatism, men de flesta av dem skulle inte för sitt liv besöka Hebron. Vet du att nittio procent av israelerna inte ens sätter sin fot i östra Jerusalem?
I den nya boken och under vårt samtal ironiserar Oz över välmenande personer världen över som rekommenderar israeler och palestinier att skapa en gemensam stat, den så kallade ”enstatslösningen”.
– Få multinationella enheter har visat sig hållbara. De mest kända är antingen borta eller i kris: Sovjetunionen, Jugoslavien, Cypern, Irak, Syrien. De som faktiskt håller ihop, som Spanien och Belgien, har det inte heller lätt. Men oss här, som är traumatiserade efter hundra år av terror, hat, katastrofer och ockupation, vill man tvinga i säng med varandra! Det är infantilt!
För några år sedan, då han talade i Stockholm, vände sig en herre i publiken mot den tvåstatslösning Oz pläderade för, med argumentet att ”gränsdragningen mellan Israel och Palestina skulle bli så komplicerad”.
– Jag svarade att jag inte var någon expert på Norden, men att den långa och hackiga gränsen mellan Sverige och Norge såg omständig och onödig ut på kartan. ”Ni talar nästan samma språk, ser likadana ut, ni har inte varit i krig på tvåhundra år och inga religiösa stridsfrågor skiljer er åt. Ta bort gränsen och gör en stat av det hela! Om inte ni gör det, på så gyllene villkor, varför skulle vi göra det – utan några förutsättningar alls”?
För första gången någonsin har Israel förbindelser, en del av dem hemliga, med en rad viktiga arabländer – trots att Palestinafrågan verkar längre från sin lösning än någonsin. Premiärminister Benjamin Netanyahu har i alla år sagt att det skulle ske, att Israel kan normalisera sin roll i regionen utan eftergifter till palestinierna. Har han inte fått rätt?
– Det är inte så enkelt. Det som hänt är inte att arabländerna börjat tycka om oss, eller att Netanyahu gjort något slugt. Det som hänt är det som hänt många fiender under historiens lopp: De har fått en gemensam, farligare, fiende. Den fienden är Iran.
Men hur farligt Iran än är så är det inte Israels farligaste fiende:
– Inte Iran, inte araberna. Det farligaste är att vi låter oss berusas av vår fysiska styrka och glömmer bort hur obetydliga vi är. Psykologiskt är det inte så konstigt att judar låter sig berusas. I tvåtusen år kände vi inte till någon annan fysisk kraft än den som satt i käppen som pryglade oss. Nu har vi flygplan, stridsvagnar, en egen armé. Vi är som en ung man som dricker sitt första glas och blir förtjust: ”Jag dricker hela flaskan så mår jag ännu bättre!” I stället hamnar han i rännstenen. När folk och stater missbedömer fysisk styrka och gör den till sin ledstjärna straffas de av verkligheten, säger Oz. Först då länkas historien i nya banor.
– Tyskland blev inte Europas viktigaste demokrati därför att man talade vänligt till tyskarna eller därför att någon skrev en bok. De fick en smäll som de inte kommer att glömma på tusen år. USA fick en läxa i Vietnam. Vi kommer också att få våra smällar.

Premiärminister Netanyahu, säger Oz med ännu en av de bilder som kommer för honom med sådan lätthet, styr landet som om det vore ett flygplan:
– Längst fram, i första klass, är stämningen på topp. Ekonomin blomstrar. Också i turistklassen har folk det hyggligt. De konsumerar och terrorismen kastar inte längre någon skugga över deras vardag. Längst bak, i lastrummet, sitter beduiner, ultraortodoxa judar och andra vanlottade. Men deras protester drunknar i motorbullret. Resan går lugnt och mjukt. Problemet är bara att vi håller kursen mot en bergvägg.
– Men Netanyahu är en intelligent person, ingen kamikazepilot.
– Jag känner honom. Han har suttit i soffan där du sitter nu. Han är inte dum. Men också de bästa människor trubbas av och blir mindre kloka när de hör smicker och fjäsk dag ut och dag in.
Och berget vi flyger mot?
– Våra ledare tror att det skall flytta på sig, i sista sekunden.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Passionerad debattör.
Amos Oz föddes i Jerusalem 1939. Uppväxten där är ämnet för hans mest kända verk, självbiografin ”En berättelse om kärlek och mörker”.
Som ung flyttade han till kibbutzen Hulda sydost om Tel Aviv.
En sons astmabesvär förde i mitten av 1980- talet familjen till staden Arad i Negevöknen, där han levde till häromåret.
Oz var den förste infödde israeliske författare som vann internationell berömmelse.
Samtidigt med sitt högproduktiva skönlitterära författarskap har Oz under hela sitt liv deltagit med passion i den politiska debatten. Men även där har han gått sina egna vägar, och retat bägge läger. Att neka judarna en egen stat är antisemitism, slår han fast. Samtidigt brännmärktes han häromåret som förrädare sedan han sänt en bok till den fängslade palestinske ledaren Marwan Barghuti med en personlig dedikation. ”Jag bär epitetet ’förrädare’ med stolthet”, sade han då.
Hans senaste roman, ”Judas”, kretsar just kring förräderiets natur och psykologi, och kastar ett originellt ljus över historiens mest berömde förrädare, Jesu lärjunge Judas Iskariot.
Essäboken ”Kära fanatiker. Tre tankar” kom nyligen ut på svenska i översättning från hebreiskan av Natalie Lantz, W&W). "

"Ledare: Det stora krigets demoner marscherar ännu

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Det är morgon den 11 november, året är 1918. Den amerikanska översten Thomas Gowenlock sitter i sitt tillfälliga högkvarter nära floden Meuse.

Då, äntligen. På västfronten något nytt. In i rummet kommer en signalist med ett meddelande: Klockan 11 ska alla fientligheter upphöra.

”Well, finie la guerre” – kriget är slut – säger överstens befälskollega. I sin berättelse, som han gav ut i bokform 1936, konstaterar Gowenlock att kriget dock inte alls tog slut där och då. I Paris dracks champagne på gatorna, men vid fronten tömde båda sidor sin kvarvarande ammunition över varandra i ett slags slagfältets dödsryckningar. Sedan var det som om soldaterna, djupt ärrade av den kroniska skräcken, inte kunde förstå att det faktiskt var över.

”Vad skulle komma sedan? Det visste de inte – och det var knappt att de brydde sig. Nuet existerade inte – och framtiden var omöjlig att föreställa sig.”

I dag, den 11 november, högtidlighålls i stora delar av världen *Remembrance day*. I Sverige kallas den 11 november Stilleståndsdagen, men vi har å andra sidan inte mycket att minnas. Inte i jämförelse med de länder som sett hela ungdomsgenerationer malas ner av eld och stål. En mer bokstavlig översättning är Hågkomstdagen. Problemet är att även den som minns kan starta krig.

Framtiden var då omöjlig att föreställa sig, skrev Gowenlock. I dag vet vi. Första världskrigets draksådd blev såväl Sovjetkommunismen som den starka bitterhet och revanschism i Tyskland som bidrog till nazismens framväxt.

”Aldrig mer krig”, hade européerna sagt med förvissningens avsmak, men drygt 20 år senare slukade tyska och sovjetiska arméer varsin del av Polen och andra världskriget var ett faktum. I många avseenden var det en fortsättning av *La Grande Guerre,* det stora kriget, det första världskriget.

Men medan den första akten i 1900-talets stora krigsdrama utspelat sig med imperier i huvudrollerna var den andra akten en ideologiernas kamp: nazismen, kommunismen, den liberala demokratin.

I april 1917 hade den amerikanske presidenten Woodrow Wilson i ett tal till kongressen förklarat varför USA borde gå med i kriget. Världen måste göras ”safe for democracy”, trygg nog att härbärgera demokratin,

Wilson var sedan en av tyngsta aktörerna vid den fredskonferens som i januari 1919 inleddes i Paris. Han kom rustad med det program för en ny världsordning som gått till historien som Wilsondoktrinen. Den byggde på en kombination av formaliserat internationellt samarbete och principiell rätt till nationellt självbestämmande. Delegaterna vid Pariskonferensen ritade om världskartan, drog upp nya gränser och stampade fram nya stater. Men det var också där och då som Nationernas förbund skapades. Varför kom Woodrow Wilsons

ambitioner ändå på skam? Varför var det inte freden och demokratin som blev första världskrigets segrare? Det är en fråga som inte förlorat något av sin angelägenhet, men kanske inte har några entydiga svar.

Man kan ändå konstatera att när vapnen tystnade på första världskrigets slagfält fortsatte en armé av uniformerade demoner sin långa marsch genom historien: hämndens, religionshatets, rasismens, antisemitismens och den nationalistiska chauvinismens demoner. Och de har ännu inte gjort halt. Såväl mäktiga ledare som småskurna nättroll banar väg för dem och bidrar till att göra världen ”unsafe for democracy”.

DN 11/11 2018 "

"100 år efter världskriget vill Macron kliva fram

DNSÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

I dag är det 100 år sedan slutet på första världskriget. Europa har inte lärt sig läxan, menar Frankrikes president Emmanuel Macron.

”Freden är skör – och nationalismen växer”, varnar han inför söndagens minnesceremoni, där bland andra Donald Trump och Vladimir Putin deltar.

Nu vill Macron axla Angela Merkels mantel som den liberala demokratins fanbärare i Europa.

Den som en gång besökt militärkyrkogårdarna i Verdun glömmer det aldrig.

Tusentals vita kors står i rader på de vidsträckta fälten, där de leriga skyttegravarna en gång gick.

Fler än 300 000 människor dödades här under tio fruktansvärda månader 1916, då slaget i Verdun rasade. Det var första världskrigets största slag, och har än i dag en särskild plats i många fransmäns medvetande.

Totalt dödades 15,5 miljoner soldater och civila i detta krig innan vapenstilleståndet slöts den 11 november 1918. 21 miljoner skadades. Siffror som nästan är svåra att begripa.

Men efter fyra år av krig var en hel generation präglad – såväl förlorarna som ”vinnarna”. I Frankrike hade en av fem män i vapenför ålder dödats. Av överlevarna var många märkta för livet, till den grad att uttrycket ”les gueules cassées”, de förstörda ansiktena, blev ett vanligt uttryck för att beskriva hemvändarna.

I nederlagets Tyskland vårdades en ung Adolf Hitler på lasarett efter en brittisk gasattack, och han blev där alltmer besatt av idén om att judar och socialister förrått nationen och tvingat fram kapitulationen. I Italien såg Benito Mussolini en lika stor förnedring i Versaillesfördraget, eftersom de italienska kraven inte tillgodosetts.

Hitler och Mussolini, liksom många andra krigsveteraner, kom att uppfyllas av en militant, revanschistisk och framför allt rasistisk nationalism. Den hade varit stark i Europa redan före kriget, men nu radikaliserades den ytterligare och lade grunden för fascistregimen i Italien och senare nazistregimen i Tyskland.

Därifrån var det inte långt till nästa storkonflikt.

– Vi vann kriget, men förlorade freden, konstaterade Emmanuel Macron när han besökte kyrkogården i Verdun tidigare i veckan. Klädd i svart rock och med ett påtagligt sammanbitet ansiktsuttryck, varnade den franske presidenten där för att många likheter finns mellan vår tid och 1930-talet.

– Dels har Europa skakats av en djup ekonomisk kris, som många länder precis börjat hämta sig från. Dels växer nationalismen i de länder där krisen slog som hårdast. Det är en sorts nationalism som kräver stängda gränser, som förkastar den andre, som spelar på människors rädslor. Då måste Europa vara starkt, sa Macron.

Presidenten lär upprepa delar av det budskapet i det tal han ska hålla vid Triumfbågen i Paris i dag, på 100-årsdagen av slutet på världskriget.

Bland det dryga 70-talet stats- och regeringscheferna i publiken finns USA:s president Donald Trump, Rysslands president Vladimir Putin och flera andra ledare som kan sägas tillhöra den våg av ”auktoritär nationalism” som Macron varnar för.

Den franske presidenten är medveten om vad hans anhängare hoppas på: att han ska axla Angela Merkels mantel som den liberala demokratins fanbärare i Europa.

Men det är lättare sagt än gjort. Macrons popularitet på hemmaplan har fallit till omkring 25 procent, och i mätningarna inför nästa års val till Europaparlamentet får hans mittenparti LREM lägre stöd än Marine Le Pens högerextrema Nationell samling (tidigare Nationella fronten).

Le Pen drömmer om storseger, och har planer på en valallians med italienska Lega Nord och dess ledare Matteo Salvini.
Kanske just därför tycks Macron ha bestämt sig för att anta utmaningen. I Verdun sa han sig bland annat vara beredd att driva idén om en regelrätt EU-armé.

– Vi lever i en farlig värld. När vi nu har ett Ryssland vid våra gränser som har visat sig utgöra ett hot, då måste vi kunna försvara oss utan att vara beroende av USA, sa Macron – som dock kan få svårt att finna stöd för sina förslag om ökad överstatlighet i en redan djupt splittrad union.

Historikern Ruth Ben-Ghiat, professor vid New York University och expert på 1930-talets fascism, menar att det ligger mycket i Macrons varningar.

– Som historiker vill jag avsätta ordet fascism för att beskriva en diktator i en enpartistat – men jag ser också att många politiska och psykologiska mönster upprepar sig från 1930-talet. Det används en fascistisk taktik: en oro manas fram för en ”invasion” av mörkhyade människor, för sjunkande födslotal, för att den kristna, vita civilisationen kan vara i fara. Här finns likheter inte bara med Hitler, utan också med Mussolini. Så även vad gäller förhärligandet av ”den starke mannen” och den blinda tron på ledaren, oavsett om det han yttrar är lögner eller ej, säger Ruth Ben-Ghiat.

Hon lägger till:
– I dag används sociala medier i stället för journalfilm. Men mycket av det övriga är sig likt.

I förra årets presidentval besegrade Macron extremhögerns Marine Le Pen med ett budskap om förnyelse och en mittenpolitik som lockade till sig väljare från såväl höger som vänster.

Under veckans turné på gamla slagfält i Frankrike har han i stället anspelat på patriotism och nationell enighet.

– Macron verkar nu försöka sätta sig över partipolitik och frammana en typ av patriotism som han själv vill se. Det är svårt att säga hur det faller ut, men det kan vara smart, särskilt om han lyckas tilltala konservativa väljare, säger Ruth Ben-Ghiat.

Patriotism är dock komplicerat – inte minst i ett land som Frankrike. När Macron i en intervju fick frågan om marskalken Philippe Pétain förtjänar att hyllas för det sätt som han ledde de franska trupperna i Verdun – trots att Pétain senare utsågs till premiärminister under Vichyregimen under andra världskriget – blev svaret:

– Jag tycker det är fullt legitimt att vi hedrar de marskalker som ledde vår armé till seger. Det går att vara en stor soldat under första världskriget, och sen göra katastrofala val under andra världskriget. Detta väckte dock genast upprörda reaktioner från anhöriga till de tiotusentals judar som under Pétains regim deporterades till nazisternas förintelseläger. Presidenten insåg sitt misstag och backade ett knappt dygn senare.

”Ett missförstånd”, sa en talesperson för Elyséepalatset, som bedyrade att Pétain inte kommer att få någon hyllning.

– Men detta är ett exempel på riskerna med Macrons strategi. I det här fallet har han bara lyckats stöta bort mitten-vänster-väljare, och utan att vinna över några högerväljare, eftersom han gav intryck av att legitimera Pétains agerande, säger Ruth Ben-Ghiat.

Minnesceremonin i Paris inleds klockan 10 på söndagen. Statsminister Stefan Löfven finns bland de regeringschefer som deltar.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Det händer under söndagen

På söndagen den 11 november högtidlighålls slutet på första världskriget, som rasade åren 1914-1918.

10.00 officiella ceremonin inleds vid Triumfbågen i Paris. Frankrikes president Emmanuel Macron håller tal inför ett 70-tal stats- och regeringschefer.

14.00 Demonstration mot att Donald Trump välkomnas i Paris. Arrangerad av olika organisationer och hålls på Place de la République i Paris.

15.30 Paris Peace Forum (”Paris fredsforum”) invigs. Öppningstalet hålls av Angela Merkel. Mötet anordnas av Emmanuel Macron, som sagt att han hoppas att det ska bidra till att misstag från det förflutna inte upprepas. Vladimir Putin deltar – dock inte Trump.

16.45 Statsminister Stefan Löfven talar vid Paris Peace Forum.

17.00Paris borgmästare Anne Hidalgo inviger ”De dödas monument”, vid kyrkogården Père Lachaise. 94 415 Parisbor som dödades under första världskriget listas på en 280 meter lång del av en mur.

Över 70 regeringschefer kommer till Paris
Bland det dryga 70-talet stats- och regeringschefer och ledare för internationella organisationer som deltar i minnesceremonin på söndagen finns följande:
Donald Trump, USA.
Angela Merkel, Tyskland.
Vladimir Putin, Ryssland.
Theresa May, Storbritannien.
António Guterres, FN.
Recep Tayyip Erdogan, Turkiet. "

"Michael Winiarski: I dag möts krigets stormakter igen

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Första världskriget var enligt många historiker inte oundvikligt. Nu möts ledarna för i stort sett samma rivaliserande stormakter som drabbade samman den gången för att minnas 100-årsdagen av krigsslutet. Kommer de att visa sig vara klokare än sina företrädare?

Klockan elva den elfte dagen av den elfte månaden år 1918 tystnade vapnen i Europa efter drygt fyra år av besinningslös slakt. ”Aldrig mera krig”, var parollen för dagen.

Men för de mest förutseende stod det redan då klart att *Det stora kriget* bara var det *Första världskriget*. Vapenvilan, som i praktiken var en tysk kapitulation, sådde fröet till uppkomsten av flera totalitära diktaturer och till slut andra världskriget, som skulle bli än mer förödande.

En av de klarsynta var Ferdinand Foch, fransk marskalk och överbefälhavare för de allierade, som efter att fredsvillkoren i Versailles fastställdes 1919 yttrade de profetiska orden: ”Detta är inte fred, det är en vapenvila för 20 år”.

Den historiska ironin var att det var marskalk Foch som själv hade drivit igenom de hårda villkoren i vapenvilan. Och i det fredsavtal som slöts året därpå i Versailles utpekades Tyskland som ensamt skyldig till kriget, krävdes på väldiga skadestånd och tvingades acceptera stora

landavträdelser; bland annat Alsace-Lorraine i väster och i Polen i öster.

Miljoner tyskar kände sig förödmjukade; de insåg inte att deras krigsmakt faktiskt hade besegrats. USA:s inträde 1917 i kriget mot Tyskland hade definitivt vänt krigsutvecklingen.

Samtidigt började under hösten 1918 det tyska kejsardömet att spricka i sömmarna; en tysk revolution inleddes i början av november 1918 med att sjömännen vid den tyska marinen i Kiel gjorde myteri, soldatråd bildades i Bremen, Lübeck och Hamburg, och upproret spred sig vidare till München och Köln. Även Berlin var hotat. Kaisern Wilhelm II abdikerade den 9 november och det såg plötsligt ut som om Tyskland skulle följa den ryska revolutionens väg.

Stilleståndsavtalet, som signerades av tyska, franska och brittiska företrädare den 11 november i en järnvägsvagn i Compiègneskogen, var världskrigets sista. Tidigare, i slutet av september, hade Bulgarien kapitulerat, de allierades strider med turkarna dog ut i slutet av oktober och Österrike-Ungern slöt vapenvila den 3 november. Redan i mars 1918, efter den tysk-ryska separatfreden i Brest-Litovsk, hade Ryssland – nu med bolsjevikledaren Vladimir Lenin i spetsen för regeringen i Petrograd – dragit sig ur kriget.

I efterhand har det sagts att Det stora kriget inte hade behövt inträffa. Hur det än var med den saken tvistar historikerna ännu 100 år efter krigsslutet om orsakerna till det.

Under årtiondena före 1914 blomstrade de europeiska ekonomierna. Imperierna Tyskland, Ryssland och Storbritannien styrdes av kaiser Wilhelm II, tsar Nikolaj II och kung George V som var varandras kusiner och sysslingar och egentligen inte hade några tunga territoriella anspråk på varandra – i varje fall inte i Europa.
Den vanliga förklaringen till första världskriget är att dåtidens europeiska makthavare snubblade in i kriget genom en serie missriktade ultimatum och felbedömningar, som historikern Barbara Tuchman på ett förödande sätt skildrade det i boken ”The Guns of August”.

Men det fanns objektiva orsaker. Den viktigaste var stormakternas imperialism; de europeiska makterna, främst Frankrike, Storbritannien och Tyskland, konkurrerade om kontrollen över territorier, råvaror och kolonier i Afrika och Asien. Andra underliggande faktorer var den växande militarismen och nationalismen, såväl i stora som små länder.

Lenin, som själv skulle komma att utnyttja krigsutgången i sina maktambitioner, hade i sin exil i Zürich 1916 skrivit boken ”Imperialismen som kapitalismens högsta stadium” där han gav sin karaktäristik av första världskriget: ”Från båda sidor ett imperialistiskt krig (d v s ett erövrings-, plundrings- och rövarkrig), ett krig om världens uppdelning, om fördelning och nyuppdelning av kolonierna, finanskapitalets ’inflytelsesfärer’, etc.”

Det fanns en utbredd antikrigsopinion i alla länder, ledd av de socialdemokratiska partierna. Drömmen var att europeiska arbetare aldrig skulle föra krig mot varandra. Men när kriget väl inleddes exploderade den nationalistiska yran – även bland socialisterna – och Europas ungdom marscherade entusiastiskt ut till en säker död i skyttegravarna.

Kriget utlöstes av att Österrike-Ungerns tronarvinge ärkehertig Franz Ferdinand mördades av en serbisk nationalist i Sarajevo den 28 juni 1914. De flesta trodde att striderna borde vara över till jul.

Österrike-Ungern förklarade Serbien krig, som fick stöd av sin ryska allierade, vilket drog in Tyskland som förklarade krig mot Ryssland. Därefter var det Frankrikes tur att dras in, och sedan Storbritanniens. Och till slut USA:s.

Men kriget blev inte snabbt överstökat, utan kom att pågå i fyra och ett halvt år. Det blev ofattbart blodigt, delvis på grund av teknologiska innovationer som för första gången användes i storskalig krigföring – stridsvagnar, flygbomber, ubåtar och giftgas. Över 9,5 miljoner soldater dödades och 21 miljoner sårades. Drygt 6 miljoner civila dog av sjukdomar, svält och krigets umbäranden.

Två allianser stod mot varandra; på den ena sidan *ententen* (Ryssland, Frankrike och Storbritannien), på den andra *centralmakterna* (Tyskland och Österrike-Ungern, till vilka även Osmanska imperiet anslöt sig).

Totalt deltog 30 länder i kriget, men det var det globala brittiska imperiets deltagande som förvandlade det europeiska kriget till ett världskrig. Det handlade till en del om Tysklands kolonier i bland annat Afrika (som de förlorade i fredsuppgörelsen).

Bittra över de allierades fredsvillkor blev många tyskar mottagliga för en konspirationsteori om att Tyskland getts en ”dolkstöt i ryggen”, alltså de extrema nationalisternas demagogiska tal om att Tyskland förråddes av landets socialister och judar. Den legenden hjälpte Adolf Hitler att så småningom komma till makten i Berlin.

Just som Foch förutspått dröjde det alltså nästan exakt 20 år tills det andra världskriget släpptes loss 1939 – av ett till tänderna återupprustat nazistiskt Tyskland i tillfälligt samförstånd med det kommunistiska Ryssland.

Den omedelbara följden av kriget var också dramatisk. Inte bara en generation unga män – och miljoner civila – hade utplånats. Även gränser ritades om, såväl i Europa som i andra delar av världen. Fyra stora imperier kollapsade – det österrikisk-ungerska, det tyska, det ryska och det osmansk-turkiska.

I gengäld uppstod, eller återföddes, dussintals nya nationalstater; Polen, Finland, Jugoslavien och en rad länder i Mellanöstern. Även deras invånare hade slagits och stupat i kriget, men under imperiernas flagg. Nu fick de nationellt självbestämmande, i enlighet med vad USA-presidenten Woodrow Wilson skissat i sitt 14-punktsprogram om efterkrigstidens världsordning.

USA började stegvis överta Storbritanniens roll som den ledande världsmakten. Och det ryska imperiet återuppstod, nu i form av Sovjetunionen. När dess härskare Josef Stalin slöt en pakt med Nazi-Tyskland drogs Europas gränser om ännu en gång. Polen försvann åter från kartan, för att uppstå igen efter andra världskriget.

De som hoppades på att första världskriget var ”kriget som skulle göra slut på alla krig” fick som bekant grundligt fel.

När nu Macron, Putin, Trump och Merkel möts i Paris har de chansen att begrunda hur det otänkbara – ett nytt världskrig – kan undvikas. Frågan är om de i den nya nationalismens tidevarv har större vilja och förmåga till det än vad de gamla imperiernas ledare hade.
Michael Winiarski "

Europa 1914

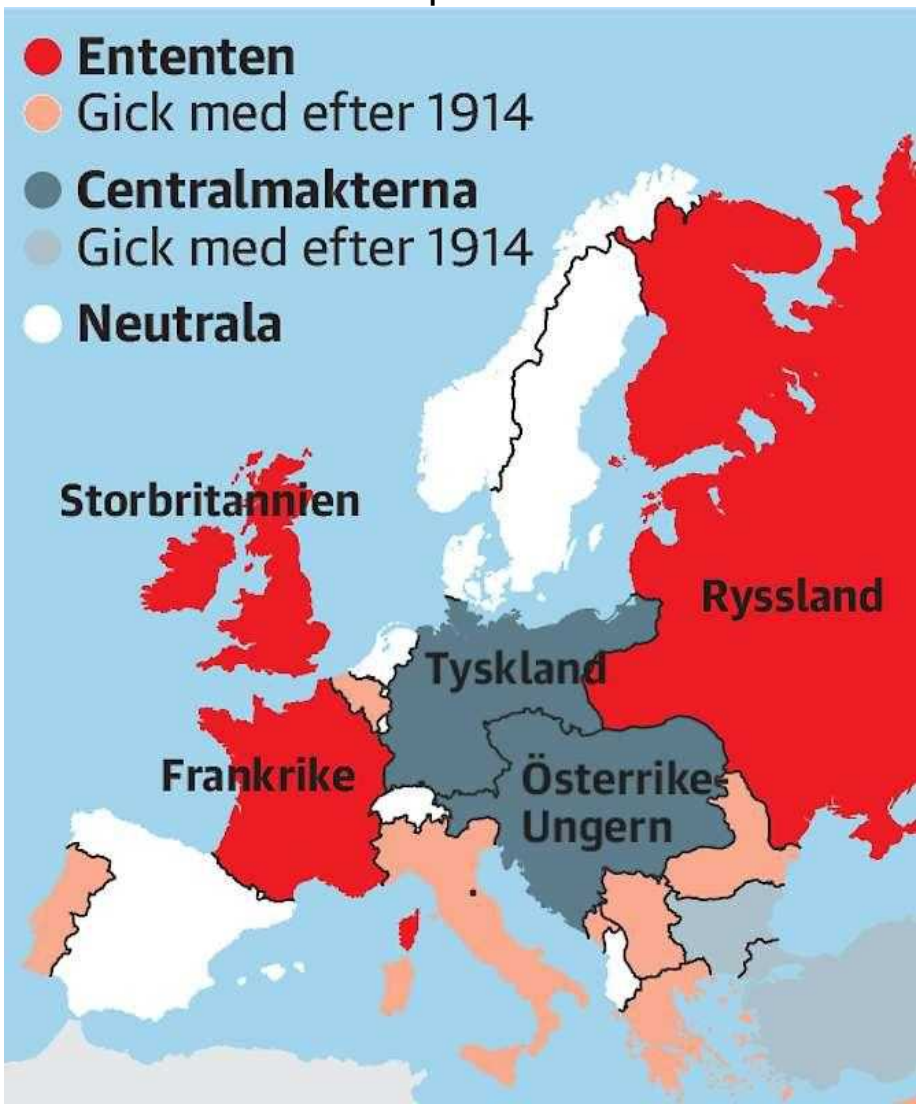
Ententen
Gick med efter 1914
Centralmakterna
Gick med efter 1914
Neutrala
Storbritannien
Ryssland
Tyskland
Frankrike
Österrikes
Ungern

Nya gränser efter kriget

"Det hemliga avtalet skakade om hela Mellanöstern

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Första världskriget och fredsavtalen som manglades fram i de franska slotten slog det gamla Europa i stycken. Kejsardömena försvann och gränser ritades om.

Men i Mellanöstern var nyordningen ännu mer omtumlande, skriver DN:s Jerusalemkorrespondent *Nathan Shachar*. Och regionens karta förblir den som formades åren efter världskriget.

Det första världskriget slog det gamla Europa i stycken. Spelet störtades över ända och gränserna ritades om. Men spelpjäserna var kända. Polacker, finnar, rumäner, tjecker och litauer hade inte funnits på kartan, men de hade funnits i verkligheten. I Mellanöstern var förändringen ännu mer omfattande.

Där var det inte bara gränserna, utan också nationerna, som var nya. De osmanska turkarna, som styrt i fyra sekler, utträdde ur världshistorien. De hade inte varit älskade, och deras ständiga krig hade krävt en tung tribut av skatter och tvångsvärvningar.

Få av de syriska och palestinska bondpojkar som sattes i uniform för att slåss för det osmanska riket i Jemen eller Serbien återvände hem. Men sultanen i Konstantinopel (Istanbul) var också kalif, profeten Muhammeds efterträdare på jorden. Det gav honom en legitimitet som få fromma muslimer kunde bortse från. Om sultanen inte var Guds man – varför

hade då han fått i sin hand de heliga städerna Mecka, Medina och Jerusalem?

Och så, hux flux, var de kristna tillbaka. Julen 1917 föll Jerusalem till engelsmännen – åtta sekler efter att de sista korsfararna drivits från Palestina till Rhodos. Fransmän och engelsmän ritade den nya kartan – ibland i samråd men oftare under intriger och ömsesidiga spratt.

Mellanösterns nya ”folk” var rena ateljékonstruktioner.
I dag är vi vana att läsa om libaneser, syrier, irakier och jordanier; vi tycker att vi vet ungefär vilka de är. Men den gången kunde ingen – allra minst de berörda själva – ta dessa artificiella identiteter på allvar. Ingen jordansk folksjäl och inget jordanskt språk drev fram den nya staten – utan en oreda som krävde en paniklösning. Och ändå: I dag är strateger och experter eniga om att det rangliga kungariket Jordanien till varje pris måste hållas under armarna, annars rubbas regionens jämvikt. Så fort går det: På några decennier blir ett provisorium till en bärande vägg som inte får rubbas.

Regionens autentiska folk, perser, armenier och egyptier, smålog åt det plötsliga vimlet av nya grannfolk. Med den egyptiske diplomaten Tahsin Bashirts ord:
– Det finns bara en verklig nation i arabvärlden och det är Egypten. De andra är stammar och klaner som skaffat sig flaggor.

Med tiden skulle de nya staterna kompensera sitt underskott av äkta nationell historia med storstilade härkomstfantasier: Irakierna – bestämde Saddam Hussein – var i själva verket de gamla babylonierna som kommit tillbaka. Libaneserna var de gamla fenicierna, syrierna var araméerna, israelerna var de gamla kananéerna och palestinierna var jebusiterna som drevs från Jerusalem av Kung David för tretusen år sen.

Historien om det nya Mellanösterns tillkomst är rafflande, upprörande och ofta komisk. Vore den en film skulle den nog ha börjat en råkall decembermorgon 1915 på Downing Street 10 i London. Premiärminister H.H. Asquiths regering hade kommit för att höra den unge politiske rådgivaren Mark Sykes förslag om hur regionen skulle delas efter segern över turkarna. Det liknade att sälja skinnet långt innan björnen skjutits, för just då satt brittiska styrkor fast trettio mil öster om Konstantinopel och turkarna visade inga tecken att hissa vit flagg.

Det stora brittiska bekymret var tvånget att dela regionen med Frankrike. Fransmännen hade knappt några styrkor lediga för kampanjerna i Mellanöstern, men de blödde och dog vid Västfronten i större utsträckning än britterna och propsade på sin andel av krigsbytet. En livaktig kolonialistisk lobby, ”Kommittén för ett franskt Asien”, med förgreningar inom press, förvaltning och partier, var över politikerna som iglar. Gentlemännen runt bordet frågade Sykes, ”Nå, vad föreslår Ni?”. Han svarade:
– Vi behöver områdena söder om Haifa.
– Och vad skall fransmännen få? undrade marinministern Arthur Balfour.
Sykes stegade fram till kartan och pekade. Hans ord har gått till historien:

– Jag vill gå från e-et i ”Acre” (på svenska Akko, en stad i norra änden av Haifa-bukten) till det sista k-et i ”Kirkuk” (i dag i Irak).

Denna linje, som fortlever i den spikraka gränsen mellan Syrien, Jordanien och Irak, betydde att fransmännen fick (nuvarande) Libanon och Syrien, områden som de ansåg sig ha historiska band till sedan korfararna.

Sykes motspelare i Paris blev François Georges-Picot, som varit fransk konsul i Beirut och visste mycket mer om regionen än Sykes. Picot var medlem i Kommittén för ett franskt Asien och hans uppgift, som han såg det, var inte bara att hålla ett vakande öga på britterna, utan att – via listiga läckor till pressen – övervinna den franska regeringens stora likgiltighet för Syrien och Libanon.

I det hemliga avtal som Sykes och Picot signerade våren 1916 fick Frankrike Syrien och delar av (dagens) Turkiet, men parterna kunde inte enas om Palestinas framtida öde. För att kunna gå vidare beslöts att Palestina skulle bli ett franskt-brittiskt-ryskt protektorat efter kriget.

Engelsmän och fransmän var fiender sedan sekler. Hotet från det rustade Tyskland hade tvingat dem samman, men misstron gick djupt, och de bägge vakade svartsjukt varandra.

Misstänksamheten var väl grundad. Bakom ryggen på fransmännen hade britterna skickat trevare till en ny och exotisk allierad: Hussein ibn Ali, sherifen av Mecka. Om han kunde förmås resa sig mot turkarna och öppna en andra front i söder skulle det på ett strålande vis underlätta den brittiska insatsen.

Sherifen – förvaltaren av Mecka – var den enda person vars ställning inom islam kunde mäta sig med den osmanske sultanens. Osmanerna hade erövrat islams heliga platser med vapenmakt och utropat sig själva till kalifer. Men sherifens klan, hashemiterna, var ättlingar av blodet till profeten.

Sherifen var långt ifrån någon naturlig rebell. Men ungturkarnas statsvälvning 1908 hade tärt på hans lojalitet. Ungturkarna, som reducerat sultanen till en marionett, var inte i Husseins smak: de var nationalister, moderniserare och – vissa av dem – rent av ateister. Allra minst uppskattade sherifen den nya järnvägen tyskarna byggt åt turkarna tvärs genom hans rike.

Flera månader innan Sykes och Picot började ackordera om Syrien, Irak och Palestina inledde den brittiske ståthållaren i Kairo Henry McMahon och sherifen Hussein en hemlig brevväxling. London lovade hashemiterna kontrollen över Mecka och Medina. Men för att resa sig mot turkarna – och sätta sina huvuden på spel – krävde Hussein och hans söner mycket mer. De ville återupprätta forna tiders arabisk-islamska stormakt med säte i Damaskus, samma område fransmännen tingat. McMahon lovade araberna någon sorts självständighet, men antydde att Jerusalem, Beirut och Damaskus – de bästa bitarna – skulle ligga under brittiskt eller franskt mandat. Men det skulle nog ordna sig, lovade McMahon sherifen, bara turkarna först kastades ur sadeln.

Hösten 1915 började britterna skicka guld och vapen till sherifen. Hans söner trummade ihop krigare bland Arabiens ökenstammar. I juni 1916 drev beduinerna turkarna från Mecka. Tärningen var kastad. Men sherifens hoprafsade styrkor lyckades inte pressa turkarna från halvön.

Den brittiske sambandsofficer som i en hast skickades från Kairo, arkeologen T.E. Lawrence, såg att den gamle sherifen inte var någon boren gerillaledare. Lawrences plan var att kringå honom och ge befälet åt hans söner Feisal och Abdullah. Det blev en succé. Lawrence, Feisal och deras män intog den ena turkiska ställningen efter den andra. Sommaren 1917 tog de Akaba. Järnvägen som skulle föra turkiska trupper till Arabien sprängde de i bitar. Legenden om Lawrence av Arabien började ta form och hänförde samtiden.

Motgångarna gick hårt åt turkarnas moral och resurser. Engelsmännen, som slagits tillbaka under två blodiga attacker mot Gaza, gjorde nu ett nytt försök. I början av november 1917 intog de Gaza och Beersheba. Det var de första stora brittiska segrarna i världskriget. Vägen låg öppen mot Jerusalem. Men segeryran hade en förarglig baksida. Sykes-Picot-avtalet definierade Palestina som ett franskt-ryskt-brittiskt protektorat.

Framryckningen genom det heliga landet hade kostat samväldet tjugotusen stupade. Tanken på att dela den världshistoriska marken med ryssar och fransmän kändes outhärdlig i London, i synnerhet som tsarväldet verkade på fallrepet. Den 7 november 1917, samma dag bolsjevikerna tog Sankt Petersburg, citerade London Times ett brev från Arthur Balfour, som nu var utrikesminister, till zoologen Walter Rothschild. I brevet lovade ”Hans Majestäts regering att i Palestina upprätta ett nationellt hem för det judiska folket”.

Avsikten med Balfour-deklarationen var inte att britterna skulle överlämna Palestina till judarna och åka hem. Syftet var i första hand att trolla fram argument för att blockera franska krav på landet. Om tanken på ett judiskt nationalhem vann gehör hos brittisk opinion skulle detta hjälpa diplomaterna att parera de franska protesterna över att snuvas på Jerusalem.

Den 9 december 1917 föll staden. Erövringen fick en oerhörd symbolbetydelse i det dåtida kristna Europa. Den tolkades som ett tecken på att högre makter stod bakom Englands krigsinsats. Befälhavaren Edmund Allenby gjorde sitt intåg i staden till fots, för att markera kontrasten till den högfärdige tyske kaisern, som under sitt besök 1898 insisterat på att rida in i Jerusalem och tvingat turkarna att riva ett parti av stadsmuren.

Fantastiskt nog var det inte förrän en god bit in på 1917 som T.E. Lawrence hörde talas om Sykes-Picot avtalet och förstod att hans kolleger lovat bort till fransmännen det han trott var vikt för hans beduinvänner. Men, menade han, bara den hashemitiske prinsen Feisal nådde Damaskus före fransmännen fanns det hopp. När sedan USA gav sig in i kriget såg det ännu ljusare ut: president Woodrow Wilson avskydde koloniala kombinationer av Sykes-Picot-typ. I september 1918 tog Allenby Haifa och Nablus, medan Feisal och Lawrence tog Dar’a (i dag i södra Syrien). I ett brev till Feisal skrev Allenby att han ”… inte har några invändningar mot att Ers Höghet intar Damaskus”.

Beduinerna hissade hashemiternas flagga över den turkiske ståthållarens palats och proklamerade ett fritt arabiskt välde. Feisal regerade från Damaskus i två år, men fransmännen godtog aldrig arrangemanget. Att London svikit dem ifråga om Palestina gjorde dem desto mer omedgörliga när det gällde Syrien.

Britterna betalade Feisals räkningar, men de var inte redo att gå i krig med Frankrike för hans skull. I juni 1920 landsatte Frankrike stora förband senegaleser och nordafrikaner i Beirut, och i juli nedgjorde de beduinierna vid Maysalun strax väster om Damaskus. Några veckor senare bröt fransmännen loss södra Syriens kust och skapade en separat stat, Libanon. Woodrow Wilson, som Lawrence och Feisal hade hoppats på, var ur leken efter ett slaganfall.

Samtidigt som fransmännen vräkte Feisal bröt ett uppror ut mot britterna i Irak. Lawrence, som vid det här laget var världsberömd, kastade sig i pressdebatten och skapade opinion mot regeringen. Lawrence gjorde det oerhörda: han tackade nej då kung George V ville adla honom, så indignerad var han över den sjaskiga behandlingen av beduinerna.

Upproret i Irak blev en verklig huvudvärk för krigsminister Winston Churchill, som förväntades leda hemförlovningen av trupperna efter kriget – inte kräva pengar och män för nya krig. I sitt beråd anställde han sin värsta kritiker, Lawrence, som rådgivare.
Lawrence smed medan järnet var varmt. Den nya staten Irak gjordes till ett kungarike under Feisal våren 1921. Strax efteråt bröts Transjordanien (i dag Jordanien) loss från Palestina och gavs som emirat åt Feisals storebror Abdallah, på villkor att denne slutade konspirera mot franska styret i Syrien.
1924–1925 drevs hashemiterna från Mecka och Medina av klanen Sauds fanatiska wahhabiter.

Osmanernas värld var därmed utsuddad och dagens karta – i stort sett – ett faktum.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

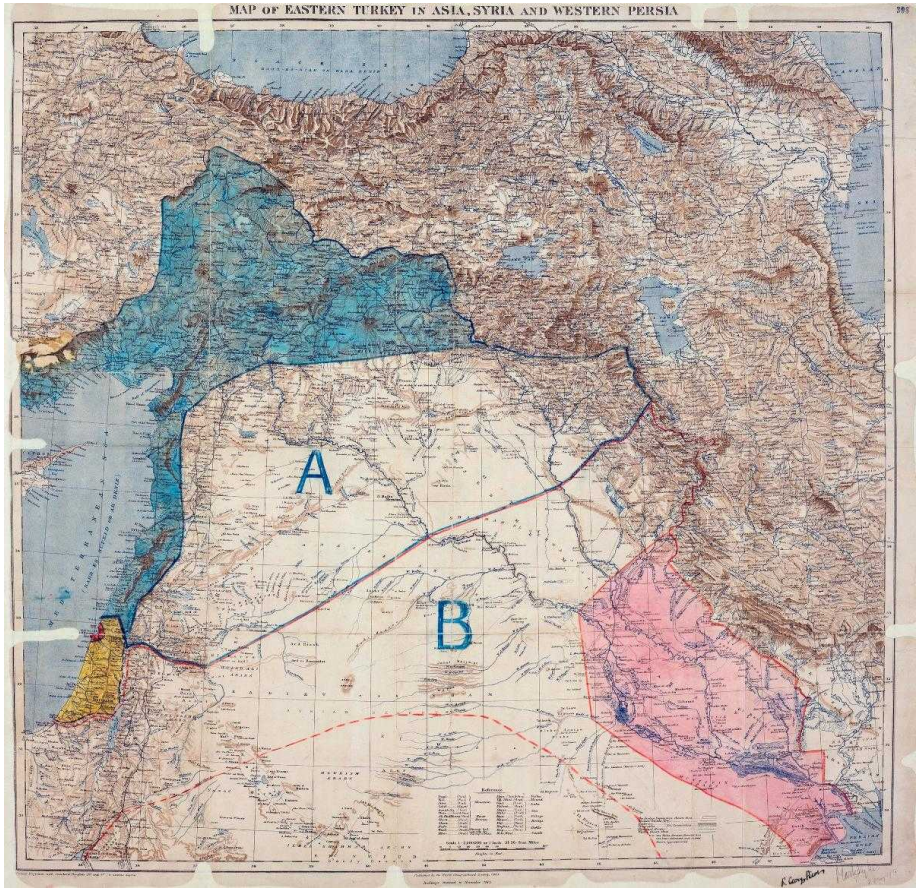

Originalkartan med den Sykes-Picotlinjen, signeraad av upphovsmännen.

"Varning för upplopp vid 100-årsfirandet

DNSÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Det är ett splittrat Polen som fyller 100 år på söndagen. Många varnar för våldsamma upplopp när upp emot 100 000 människor väntas marschera genom Warszawa.

Högerextremister hotar att sätta sin prägel på det som skulle vara en dag av stolthet för alla polacker.

Smogen lägger sig över den polska huvudstaden, som varje år vid denna tid då folk börjar elda i sina kolkaminer. En bekant berättar att halten av PM2,5-partiklar var 579 procent över WHO-normen i en förort tidigt på morgonen.

Under natten har det ändå varit febril aktivitet på Warszawas gator. Varje lyktstolpe pryds denna morgon plötsligt av två polska flaggor. Flaggorna är där för att markera en milstolpe i Polens historia. På söndagen fyller landet 100 år.

Men det är en högtidsdag som får många att känna skam snarare än stolthet. Upptakten till jubileet har nämligen präglats av uppslitande politiska strider, domstolsingripanden och varningar om våldsamma upplopp.

– Vi har haft 100 år på oss, och så vet ingen hur firandet kommer att se ut två dagar före jubileet, säger Pawel Wronski, inflytelserik kolumnist på tidningen Gazeta Wyborcza.

– För mig som historiker och polsk patriot är det skamligt. Då, 1918, enade sig polacker från alla politiska läger. Men nu, när vi är en modern demokrati, är vi mer splittrade än någonsin.

För ett år sedan spreds en mörk bild av Polen över hela Europa. En högljudd minoritet av de 60 000 som då tågade för att fira landets självständighetsdag bar med sig banderoller om ”ett vitt Polen” och ”rent blod”, samtidigt som de ropade slagord mot judar och muslimer. En grupp kvinnliga motdemonstranter misshandlades och fick höra att de hörde hemma i gaskammare.

Marschens organisatörer var som tidigare tre nationaliströrelser på yttersta högerkanten, som återuppstått ur förlagor från mellankrigstiden. Mest radikal av dem är ONR, en rörelse med fascistiska och antisemitiska rötter som tågar under den ökända gröna Falanga-flaggan.

Spektaklet var förstås generande för regeringen, som leds av populistpartiet Lag och rättvisa, PIS. Men Polens starke man, partiledaren Jaroslaw Kaczynski, vägrade ta avstånd från extremisterna och valde i stället att kritisera utländska kritiker. Och inrikesminister Mariusz Blaszczak kallade manifestationen ”en vacker syn”.

Statskontrollerade tv-kanalen TVP hyllade evenemanget under vinjetten ”Den stora patriotiska marschen”.

I år är den 11 november viktigare än i fjol, eftersom Polen fyller jämnt. För exakt 100 år sedan återvände statsgrundaren marskalk Josef Pilsudski från tysk fångenskap och tog kontroll över hemlandet.

Sedan dess har mycket vatten runnit under broarna över floden Wisla. Polen har lidit under Nazityskland och Sovjetunionen och överlevt. Det har varit huvudscen för Förintelsen, nazisternas folkmord på Europas judar. I dag är landet en demokrati, rikare än någonsin förr och medlem i EU och Nato.

Mycket att vara stolt över, mycket att enas kring, kan man tycka. Men i stället har förberedelserna inför Polens stora dag präglats av politiskt kaos.

President Andrzej Duda, som står regeringspartiet nära, förklarade först att han tänkte leda marschen på självständighetsdagen. Landets expresidenter – bland dem förre solidaritetsledaren Lech Walesa, som är regeringens ärkefiende – bjöds in att delta.

Men sedan ändrade sig Duda med hänvisning till att nationaliströrelserna som står bakom marschen vägrade tåga med enbart polska flaggor – de ville ha med sina egna också.

Därefter, så sent som i onsdags, beslutade Warszawas liberala borgmästare Hanna Gronkiewicz-Waltz att förbjuda marschen, med hänsyn till säkerhetsriskerna men också till landets värdighet.
– Warszawa har redan lidit nog av aggressiv nationalism. Polens 100-årsfirande bör inte se ut på det här sättet, och därför förbjuder jag marschen, sa hon.

Bara några timmar senare förklarade president Duda att staten nu tänkte ordna en egen marsch – vid samma tid och längs samma rutt som den nu förbjudna. Och dagen efter beslöt en domstol att upphäva borgmästarens beslut att förbjuda högernationalisternas marsch.

Resultatet är total förvirring. Blir det en marsch eller två? Kommer landets högsta ledare – presidenten, premiärminister Mateusz Morawiecki och partiledaren Kaczynski – att tåga mot bakgrund av Falangaflaggor och brinnande bengaler?

Eller kommer regeringen att lyckas få med sig ultranationalisterna på en mer värdig manifestation?

Pawel Wronski tror att Duda och PIS kommer att lyckas hålla de hårdföra nationalisterna på mattan. Han menar att det ligger i deras intresse att få med sig högerkanten.

– De använder dem. Det handlar till stor del om fotbollssupportrar och andra som kan mobiliseras av makten när det passar dem.

Andra varnar tvärtom för att risken för våldsamheter har ökat. Jag talar med Zoska Marcinek, en av de unga kvinnor som misshandlades under fjolårets marsch, och hon är mycket pessimistisk.

– Det finns inte en chans att nyfascisterna kommer att tåga med i presidentens marsch. Och om de inte gör det kommer polisen att bli tvungen att ingripa, säger hon.

– Det här är inte folk som böjer sig för några krav, som att de bara ska ha polska flaggor eller avstå från bengaler. Det kommer att bli konfrontation.

Allra längst ut på högerkanten – långt mer extrema än de rörelser som organiserar marschen – finns dessutom det så kallade ”svarta blocket” som består av rena nynazister. I fjol tågade de i en samlad trupp på cirka 400 man.

Vad dessa våldsbenägna unga män kan hitta på vet ingen, liksom vad som händer om motdemonstranter på vänsterkanten försöker attackera dem.

Militärfordon kommer att finnas utposterade vid marschens start vid statyn av gamle nationalistledaren Roman Dmowski. Och polisuppbådet längs marschvägen väntas bli massivt.

Polska medier berättar att förhandlingar pågår mellan presidentens stab och de rörelser som av tradition organiserar marschen. Vid midnatt natten till lördag hävdade Krzysztof Bosak, en av de ledande bland högernationalisterna, på Twitter att det kommer att bli en enda, gemensam marsch.

”Statens representanter kommer att tåga med oss i en gemensam marsch. Låt oss värna den goda stämningen och vår överenskommelse!”

Men han uppmanar samtidigt deltagarna att ta med sina egna symboler och banderoller till marschen. Alltså tvärt emot vad man tidigare hade krävt från presidentstabens sida.

Vad gör den halva av Polen som är motståndare till regeringen? De kommer att fira på annat håll.

Lech Walesa är på utlandsresa. Dudas företrädare Bronislaw Komorowski firar i staden Poznan. Och Donald Tusk, förre premiärministern som i dag är EU-rådets ordförande, kommer att ha ett eget stormöte på en annan plats i Warszawa.

Alla dessa regeringsmotståndare vill förstås markera avstånd till en manifestation som från början varit riktad mot EU, mot liberaler, mot den förra regeringen.

Samtidigt har ståhejet kring självständighetsdagen också blottat en spricka inom det liberala lägret. Vissa har varit mycket kritiska till borgmästare Gronkiewicz-Waltz beslut att förbjuda högerfolkets marsch. En av dem är kolumnisten Pawel Wronski.

– Jag förstår hur hon tänkte. Men samtidigt är det fel. Om du förbjuder högern att marschera, hur blir det nästa gång? Då kan regeringen stoppa gayparader eller kanske en liberal demonstration.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. Polen återuppstod efter 123 år
Efter det som brukar kallas Polens tredje delning 1795 upphörde landet att existera under 123 år. Det delades mellan tre imperier – Tyskland, Österrike–Ungern och Ryssland.

Självständighetsdagen firas till minne av den 11 november 1918, då Polen återuppstod efter första världskriget i form av den andra polska republiken under marskalk Jozef Pilsudski.

Sedan 2008 har nationalistiska organisationer på yttersta högerkanten organiserat firandet i Warszawa. Självständighetsmarschen har vissa år lett till vandalisering och sammandrabbningar med motdemonstranter. Sedan i fjol har marschen den 11 november en särskild status i lagen, tillsammans med andra demonstrationer som står styrande PIS-partiet nära, exempelvis den månatliga marschen till minne av Lech Kaczynski, presidenten och nuvarande partiledaren Jaroslaw Kaczynskis tvillingbror som dödades i en flygolycka i Ryssland 2010.
DN "

"Björn Wiman: Än en gång kan judarna få skulden när världen trasas sönder

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Hur går det till när demokratins skyddsräcken brister? Vad händer när en folkgrupp hamnar i skottgluggen för hatet? 80 år efter Novemberpogromerna mot Tysklands judar – ”Kristallnatten” – har frågorna flyttat till en plats där de tidigare bara fanns i fantasin. I Philip Roths ”Konspirationen mot Amerika”, den kontrafaktiska romanen om hur antisemiten Charles Lindbergh blir president i USA, är en judisk familj på besök i Washington D.C. När de passerar Vita huset börjar modern gråta: ”Det känns inte som om vi bor i ett normalt land längre.”

”Det här är den förbannade Lindberghs verk!” utbrister fadern när familjen något senare konfronteras med antisemitismens vardagliga uttryck. ”Nu tror alla ni små fascister att ni kan göra vad som helst!” Precis så fungerar det också i verkligheten. Precis så sprider sig extremismen som ett virus genom samhällskroppen, för att till slut normaliseras.

I Spike Lees film ”BlacKkKlansman” finns ett annat exempel. Den svarte polisen Ron Stallworth infiltrerar Ku klux klan via telefon, men det är hans judiska kollega Flip Zimmerman som möter den rasistiska sektens företrädare i verkligheten. De visar sig vara minst lika hatiska mot judar som mot svarta, enligt den förvridna rasistiska logik som säger att där det finns fördomar mot vissa finns det alltid också fördomar mot andra.

Spike Lees film slutar med dokumentärbilder från de våldsamma demonstrationerna i Charlottesville sommaren 2017, där den amerikanska extremhögerns anhängare skanderar ”Judar ska inte ersätta oss” på gatorna. Det var här som den våldsbejakande vit makt-rörelsen fick officiell sanktion av USA:s president Donald Trump.

Men det slutade inte i Charlottesville. Drygt ett år senare gick invandrarhataren Robert Bowers tungt beväpnad in och sköt ihjäl elva personer under sabbatsfirandet i synagogan Tree of Life i Pittsburgh.

Under attacken ska han ha skrikit att ”alla judar måste dö”.
Än en gång framträdde Donald Trump. Denna gång bland annat med budskapet att församlingen borde ha haft bättre skydd inne i synagogan – ett typexempel på hur judar genom historien alltid har gjorts medskyldiga till det våld som riktats mot dem.

Novemberpogromerna i Tyskland 1938 var ett sådant tillfälle. Men det var också en tidpunkt i historien då utvecklingen kunde ha tagit en annan riktning, om resten av världen hade agerat mot det som ägde rum i Nazityskland. En liknande passivitet finns i vår tid. Vi bevittnar hur USA:s president underblåser drivkrafterna bakom den antisemitiska massakern i Pittsburgh, nämligen den antisemitiska föreställningen att det är finansmannen George Soros och andra judiska krafter som ligger bakom invandringen till USA. Donald Trump eldar i sina tal hänsynslöst på stämningar av rasism, främlingsfientlighet och paranoia. Dagarna före valet spred högerextrema krafter i delstaten Georgia robotsamtal med budskapet att ”judarna som äger amerikanska medier” har ”skapat” Oprah Winfrey, eftersom den kända tv-programledaren hade kampanjat för en demokratisk guvernörskandidat.

Kanske återställdes ändå en liten rest av världens förnuft i och med resultatet av veckans val, där demokraterna tog makten i USA:s representanthus. I New York blev den 29-åriga Alexandria Ocasio-Cortez inte bara den yngsta sittande kongressledamoten någonsin – hon är också en politiker som förstår vilken grundläggande kris som världen, inte bara USA, står inför. I flera uppmärksammade och kritiserade uttalanden har hon talat om behovet av radikala åtgärder mot den globala uppvärmningen, som hon jämfört med det existentiella hot som nazisterna utgjorde mot USA och västvärlden på 1940-talet. Därför har hon förespråkat en strukturomställning liknande den som USA mobiliserade för att möta hotet från axelmakterna under andra världskriget.

Hennes kritiker har rätt i att den typen av historiska paralleller är vanskliga. Men egentligen säger Alexandria Ocasio-Cortez samma sak som forskarna i FN:s klimatpanel IPCC: att en genomgripande omställning är det enda sättet att slå vakt om säkerheten för alla jordens invånare. Om klimatförändringarna tillåts fortsätta kommer utsatta folkgrupper och minoriteter förr eller senare att få skulden för att det går åt helvete – och det behövs bara ett minimum av insikt i antisemitismens historia för att räkna ut att världens judar kommer att tillhöra dem som placeras på de skyldigas bänk. Inom extremistiska kretsar i USA pekas judar redan i dag ut som ansvariga för den migrantkaravan som är på väg mot landet från Centralamerika, och i delar av Europa finns många som på fullt allvar tror att George Soros i hemlighet ligger bakom den stora flyktingströmmen mot kontinenten, som ett led i världsjudendomens konspiration för att ta kommandot över världen.

Antisemitismen har en särställning i rasismens idéhistoria, alltid med förmågan att mutera, förnya sig och hitta näring i nya omständigheter.

Men en sak är intakt: det är alltid judarna som får rollen som global syndabock – från digerdöden under medeltiden till den ekonomiska krisen på 1930-talet, som trasade sönder livsbetingelserna för miljontals människor.

Det är ingen vågad gissning att även skulden för en värld som trasas isär av klimatkrisens realiteter kan komma att läggas på judarna. Det vore i så fall helt i enlighet med antisemitismens uråldriga logik. Demagogernas rop ljuder genom historien. Allting är alltid judarnas fel, alltid av olika orsaker.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

”Att säga nej till Nobelcenter kommer att kosta en miljard”

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181111

Om Stockholms nya ledning bryter avtalet om Nobel Center försvinner merparten av projektets finansiering, mer än en miljard kronor. Att ersätta dem blir synnerligen svårt. Det kommer dessutom att vara oundvikligt för oss att kräva ersättning för de kostnader vi haft innan processen avbröts, skriver Carl-Henrik Heldin och Lars Heikensten, Nobelstiftelsen.

Nobelpriset handlar om att idéer kan förändra världen – till mänsklighetens största nytta. Det Alfred Nobel stod för, tro på fakta och vetenskap, humanism och fred, är i dag viktigare än kanske någonsin.

Under de senaste 20 åren har vi utvecklat en bred publik och global verksamhet kring Nobelpriset. Det har vi gjort för att vårda och stärka prisets unika position i världen och skapa engagemang hos en bredare allmänhet för vetenskap, humaniora, fredsarbete och framtidstro.

I den andan ville vi skapa ett Nobel Center i Sverige, centralt beläget i huvudstaden, ett levande hus för besökare från Stockholm och hela världen.

En plats för utställningar, vetenskap och samtal om dagsaktuella ämnen. Där 35 000 skolbarn och hundratusentals museibesökare varje år känner sig lika välkomna som världens ledande tänkare. Det var inget självklart beslut för Nobelstiftelsen. Vår uppgift och ställning är global. Vi har till exempel nått mer än 100 miljoner människor via sociala medier under det senaste året varav enbart en dryg procent bor i Sverige. Genom att bygga ett Nobel Center i Paris eller New York eller satsa på bredare digitala aktiviteter hade Nobelpriset och dess värden kunnat nå betydligt fler.

Vi valde ändå Stockholm. Det är Alfred Nobels födelsestad och han ville förankra priserna här. Vi fick ett fantastiskt stöd från många, inte minst lyckades vi med hjälp av privata bidragsgivare få ihop det mesta av finansieringen. Vår satsning på en utökad skolverksamhet och på att nå ut med vetenskapliga upptäckter till en bredare allmänhet är ett par av anledningarna till att stiftelser och privatpersoner gett oss sitt stöd. En annan är övertygelsen om att centret kommer att ha stor betydelse för Sverige och svensk forskning.

Men en förutsättning för att vi skulle engagera oss var ett starkt stöd från Stockholms stad. Även om vi är ett av världens kanske starkaste och mest respekterade namn och varumärken är vår organisation liten och vi är ingalunda något kapitalstarkt byggbolag.

Detta helhjärtade stöd från staden fick vi. Enigheten var stor om det värde ett Nobel Center skulle skapa för Stockholm och Sverige. ”Det konstigaste med Nobel Center” sa det dåvarande moderata finansborgarrådet Sten Nordin ”är att det inte finns sedan länge”. Alla partier i stadens fullmäktige utom Vänstern ställde sig också bakom ett Nobel Center på Blasieholmen. Vi var också eniga om att en

internationell arkitekttävling skulle ordnas. Med Nobelprisets hjälp skulle Stockholm kunna få en märkesbyggnad av högsta kvalitet för vår tid och framtiden.

Sedan överenskommelsen mellan Stockholms stad och Nobelstiftelsen träffades 2011 har vi utvecklat projektet enligt alla konstens regler. Vi ordnade en bred internationell arkitekttävling med 142 arkitekter från 25 länder i fyra världsdelar. Det vinnande förslaget låg sedan till grund för en detaljplan som gick ut på samråd och diskuterades i olika fora med allmänheten.

Två gånger har det varit allmänna val under projektets gång och vid bägge tillfällena har det blivit en majoritet i stadsfullmäktige för de partier som velat ha Nobel Center. Så också denna gång. Därefter har Moderaterna och Centern ändrat sin position.

Det riktiga nu är att låta planprocessen ha sin gång och låta Mark- och miljööverdomstolen pröva detaljplanen, något de i förra veckan beslöt att göra. Allt annat är ett brott mot de avtal vi har med staden.
För stadens nya moderatledda styre har vi klargjort att vi är beredda att ta fram ett nytt förslag till Nobel Center på Blasieholmen. Det skulle kunna vara mindre och byggt så att det så kallade Tullhuset bevaras och kan komma till användning.

Vi frågar oss om stadens nya ledning Anna König Järlemyr (M), Joakim Larsson (M), Karin Ernlund (C), Eric Slottner (KD), Lotta Edholm (L) och Daniel Helldén (MP) har klart för sig konsekvenserna av det beslut de förefaller planera. Flera av dem har talat vitt och brett om Nobel Center på nya platser. Men det är ingen fråga de själva äger. Vad talar för att det skulle bli enklare att i en handvändning finna en annan plats när det nuvarande förslaget vilar på en omfattande och välgrundad analys och en mångårig, seriös process?

Om överklagandet till Mark-och miljööverdomstolen dras tillbaka så är det vår bedömning att också den absoluta merparten av projektets finansiering försvinner. Vi talar om mer än en miljard kronor i privata pengar. Att ersätta dem blir synnerligen svårt, eftersom donatorers tilltro till Stockholm som avtalspart då kommer att helt ha skjutits i sank. Nobelstiftelsen har själv inga egna medel för detta. Det kommer dessutom att vara oundvikligt för oss att kräva ersättning för de kostnader vi haft innan processen avbröts.

Till detta kommer helt andra, vidare konsekvenser för Stockholm. För omvärlden skapas en osäkerhet om det går att lita på överenskommelser och avtal som staden träffar. Vad ska man tro om en stad som så lättvindigt bryter sina uppgörelser med en viktig, ideell och internationell aktör som Nobelstiftelsen?

Vi vill ha en god och långsiktig relation med Stockholms beslutsfattare. Vi tror också fortfarande starkt på idén om ett Nobel Center centralt i Stockholm. För att den ska kunna leva vidare vill vi uppmana Stockholms nya styre att tillsammans med oss försöka hitta en bra lösning på Blasieholmen samtidigt som den pågående juridiska prövningen av projektet får fortsätta.

Carl-Henrik Heldin, ordförande Nobelstiftelsen
Lars Heikensten, vd Nobelstiftelsen "

" Ledare: Nu knakar Europas stora fredsprojekt i fogarna

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Det är nu hundra år sedan första världskriget tog slut. Aldrig mer krig! Så sade Europas folk. Då levde de redan i det som eftervärlden kallar mellankrigstiden. För ur askan föddes totalitarism, fascism, nazism – och ett nytt världskrig. Men av historien tycks vi ha lärt mycket lite.
Under söndagen samlades regerings- och statschefer från över 70 länder till en minnesceremoni för första världskrigets döda. Där var alla de tunga maktspelarna i politiken – USA:s president Donald Trump, Rysslands president Vladimir Putin – och de stora europeiska ledarna Angela Merkel och Emmanuel Macron. Nationalismen var *le mot du jour,* ordet för dagen.
Det är inte längre en inkluderande nationalism som präglar politiken. Inte ens i USA, vars hela idé om sig själv tidigare alltid byggt på att alla visserligen är olika, men likväl kan enas i stoltheten över att vara amerikaner. Så talar nu inte Donald Trump. I stället har han anammat ultrahögerns retorik om ”vi och de”. Han vill bokstavligen bygga en mur mot omvärlden.
Sådana idéer har medvind även på många andra håll, inte minst i Europa. I Ungern har det gått allra längst. Där framställer den nationalistiske premiärministern Viktor Orbán gång på gång sig själv som den ende som försvarar sitt land och vår kontinent mot en muslimsk invasion.
I Polen har man varje år högtidlighållit landets pånyttfödelse i och med första världskrigets slut, men på senare tid har manifestationerna inte längre präglats av festligheter och en känsla av att tillhöra en och samma stora familj. Åtminstone inte en välmående familj. På gatorna ropar extremhögern numera om ”rent blod” och skanderar slagord mot judar och muslimer. Förra året misshandlades en grupp kvinnor, som enligt våldsmännen borde ha skickats till gaskamrarna.
Emmanuel Macron, som står för motstånd till alla dessa idéer, har den senaste tiden lyft fram värdet av patriotism, i hopp om att vinna över de nationellt sinnade på sin sida.
Men för dem förblir han förstås snarare en modern representant för den gamla skolan, för det upplysta etablissemang som de avskyr så mycket. Stolthet över fosterlandet ligger inte för dem. Det är något annat de är ute efter. Inför söndagens minnesceremoni greps också fyra högerextremister, misstänkta för att ha planerat ett terrorattentat mot Emmanuel Macron. ”Nationalismen är förräderi”, sade han i sitt tal på söndagen. Nu måste vi enas, menade han, och freden måste alltid sättas främst.
Vad kommer framtiden att kalla vår egen tid? Den som i Europa präglats av rekordlång fred. Nu knakar det gemensamma projektet i fogarna. Nationalisterna är i bästa fall föraktfullt ointresserade av EU, i värsta fall öppet fientliga. Europas länder sluter sig inåt.
I Italien är nationalisterna största regeringsparti och tongivande i debatten. Angela Merkels Tyskland är förlorat. Storbritannien är på väg ut och bort. Franska Nationella fronten, anförda av Marine Le Pen, vill lämna. I Sverige driver Sverigedemokraterna samma linje. På samma sätt ser det ut i andra EU-länder.
Det är ironiskt, och bittert. För nog har EU som institution inbyggda problem. Sin överstatliga byråkrati, sin stelhet, sin distans – geografiskt som kulturellt och psykologiskt – till medborgarna. Ingen känner sig som en europé. Men nationalisterna tycks inte inse att grannsämja är den viktigaste garantin för frihet och trygghet, för bevarandet av den nationalstat som de åtminstone säger att de värnar.

DN 12/11 2018 "

"Storebror hade varit avundsjuk

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Inte alla trodde på George Orwells skräckvision av storebrorssamhället i ”1984”. Ändå fanns den monstruösa förebilden i verkligheten, i Stalins kommunistiska Sovjet. Men övervakningen och angiveriet i all ära, den tidens totalitära stat saknade de tekniska byggklossar dagens kinesiska diktatur har att leka med.

Den gammaldags polisstaten lever i högönsklig välmåga, med sina spioner, skådeprocesser och ”uppfostringsläger”. Kinas censur av medier och internet är ingen nyhet. Men digitaliseringen erbjuder närmast oändliga möjligheter att expandera. DN:s reportage (10/11) om det sociala betygssystemet är obehaglig läsning.

Alla människor lämnar avtryck, till exempel när de handlar med kort eller surfar på nätet. Mobiltelefonen är synnerligen användbar för att spåra ägaren, särskilt om obligatorisk mjukvara tillåter myndigheterna att följa varje steg. 400 miljoner övervakningskameror som känner igen ansikten, och varför inte gångstil, praktiskt. Fingeravtryck från alla, dna-register, förstås. Med artificiell intelligens kan allt knytas ihop så mycket effektivare, och då är AI ändå bara i sin linda.

När staten sedan delar ut eller drar ifrån poäng beroende på hur medborgarna sköter sig ligger Orwell allt i lä. Vad president Xi Jinping anser är gott uppförande belönas. Allt från syndigt leverne till små trafikförseelser bestraffas, för att inte tala om kritik mot Kommunistpartiet. Skaffa körkort, resa, låna till en lägenhet? Tyvärr. Så kultiveras hög moral, alltså fullkomlig underdånighet. Den som känner sig bevakad överallt anpassar sig därefter. Utrymmet för makthavarnas godtycke är obegränsat.

Kinesen på gatan uppger sig vara nöjd, känner sig säkrare. Fast en annan åsikt skulle förstås ge minus i protokollet. Personlig integritet är nog så svår att skydda i västvärldens demokratier. I Kina är själva utgångspunkten att Partiet alltid har rätt.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Därför har amerikanerna så svårt att införa strängare vapenlagar

DN 12 NOVEMBER 2018

Ständigt nya rapporter om masskjutningar. Varför skärps inte vapenlagarna i USA? Det har med strukturer att göra.

Efter de senaste masskjutningarna i USA – ytterligare två på kort tid, i Pittsburgh och Thousand Oaks – kan man förstå att många européer är förbluffade. Hur kan ett avancerat samhälle tillåta att sådana förfärliga händelser äger rum med så förutsägbar regelbundenhet? Varför gör man inte – äntligen – slag i saken och inför en vettig kontroll av innehavet av dödliga vapen?

Det verkar vara en naturlig slutsats att amerikanerna måste lida av något slags etisk brist – att landet måste vara galet. Och hur skulle någon kunna ha en annan uppfattning inför sådant våld? Tyvärr är sanningen både mer komplex och mer illavarslande.

USA är i stället fånge i sina egna politiska och konstitutionella strukturer.

De flesta amerikaner skulle vilja ha en förnuftig vapenkontroll. Exempelvis visar en undersökning gjord av Pew Research Center och publicerad denna månad att 91 procent av Demokraterna och 78 procent av Republikanerna skulle vilja ha bakgrundskontroller vid privat vapenförsäljning och försäljning på vapenmässor. Och nästan 6 av 10 amerikaner skulle vilja ha strängare vapenlagar i största allmänhet.

Varför har då dessa amerikanska majoriteter inte lyckats omsätta sina åsikter i lag?

Den första orsaken ligger i den politiska strukturen hos själva frågan om vapenrättigheter. Som grupp förkastar vapenförespråkarna all reglering så eftertryckligt att de är villiga att göra frågan till ett test av kandidaterna i alla delstats- och federala val – inga kompromisser är tänkbara. De gör detta därför att deras intressen, uttryckta i statsvetenskapliga termer, är konkreta (de äger vapen) och personliga (vapnen är deras).

Däremot är de som stöder vapenkontroll organisatoriskt sett otydliga, och de intressen som de har i denna fråga är i allmänhet inte personliga, de argument som de framför handlar om det allmänna bästa. Och även om vapenkontroll är en viktig sak för dem, så gör de sällan den saken till ett allt avgörande test för hur de ska rösta. För dem handlar det i slutändan också om andra frågor.

Det politiska landskapet skulle se annorlunda ut om USA hade ett proportionellt system för parlamentarisk representation och ett flerpartisystem – men det har man inte.

Det andra skälet till att reformerna uteblir ligger i hur USA:s konstitution är uppbyggd. Det grundläggande valet som görs i konstitutionen vad gäller individens rättigheter – i en rad olika sammanhang – är att skyddet av dessa rättigheter är långt viktigare än deras eventuella kostnader för allmänheten.

Ett exempel är skyddet av yttrandefriheten. Där tolererar konstitutionen många slags yttranden som skulle vara straffbara i Europa, såsom hatuttalanden. Likaså förbjuder USA användning av hörsägen som bevis i brottmål, detta för att skydda den åtalades rättigheter och trots det stora värde som sådant bevismaterial skulle kunna ha för att få brottslingar dömda.

Den amerikanska konstitutionen anger uttryckligen att sådana rättigheter för individen ligger utom demokratiska majoriteters kontroll. Och själva konstitutionen är extremt svår att ändra – vilket är avsiktligt, just för att skydda de rättigheterna.

Om USA någonsin kommer att införa grundläggande restriktiva vapenlagar kommer det att ske därför att en politisk grupp eller ledare reder ut dessa strukturella utmaningar. Det kommer att ske därför att någon rörelse listar ut hur man hugger isär en politisk gordisk knut. Och dessutom – om en sådan reform genomförs, i synnerhet på grundlagsnivå, kommer den inte att vara en isolerad åtgärd. I stället kommer den att vara en del av ett helt paket med reformer.
Av de tjugosju tillägg som har tillkommit till konstitutionen sedan 1787 har de flesta ingått i ett av fyra kluster som avspeglar sin tids grundläggande utmaningar.
I dessa ingår en uppsättning med tolv tillägg under USA:s första tid som nation, i synnerhet bestämmelserna om individens rättigheter gentemot myndigheter (Bill of Rights); tre tillägg som följde ur inbördeskriget och som etablerade den andra amerikanska republiken; en uppsättning om sex reformer under den progressiva eran vilka sträcker sig från direktval av senatorer till förbud mot könsdiskriminering; och fem strukturella politiska reformer som antogs under den långa efterkrigstiden.
Tiden efter kalla kriget, internettiden, kräver sitt eget specifika kluster av reformer som kan hjälpa den amerikanska regeringen att hantera dagens utmaningar.
Ska USA lyckas hugga isär sin politiska gordiska knut? Det parti eller den rörelse som lyckas med det kommer att utöva politiskt inflytande över många generationer och göra det möjligt för USA att bestå.
Mark S Weiner är professor i juridik vid Rutgers universitet i New Jersey och gästforskare vid Uppsala universitet 2018–19.

Mark S Weiner "

"Polisen i internationell insats mot människohandel

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Svensk polis har deltagit i en stor internationell insats för att hitta offer för människohandel och prostitution. Ett 30-tal är misstänkta för sexköp. – Vi har sett nätverk och ofta är det en - hallick i bakgrunden, säger Per Englund, kriminalinspektör på polisens nationella operativa avdelning.

DN var på plats på Malmskillnadsgatan en av kvällarna i september då polisen letade efter offer för trafficking. På gatan sker sexhandeln fortfarande relativt öppet. Bilar kör långsamt förbi för att åka runt hörnet och komma tillbaka. Kvinnor går fram till förardörrarna, växlar några ord innan de sätter sig i passagerarsätet.
Polisen i Sverige har tidigare deltagit i EU-ledda insatser mot prostitution och människohandel. Den europeiska polisorganisationen Europol har särskilda dagar med samordnande tillslag runt om i Europa, så kallade joint action days, JADS.
– Det är en storskalig polisaktion vid en specifik tidpunkt mot vissa specifika mål, i det här fallet mot människohandel, säger Claire - Georges vid Europols pressavdelning.
Med fler utbildade poliser inom människohandelsfrågan runt om i landet kunde polisens nationella operativa avdelning (Noa) den här gången utföra en mer omfattande insats än tidigare.
Noa koordinerade samtliga sju polisregioner i Sverige i ett arbete som pågick mellan den 17 och 21 september i 18 städer.
Nu offentliggör polisen resultatet av insatsen, vars syfte var att nå offer för människohandel i Sverige.

– För att hitta brottsoffer så måste man leta efter dem, prata med dem och erbjuda dem en möjlighet att lämna prostitutionen. Det gjorde också att vi fick en ögonblicksbild av situationen i landet, säger Per Englund, kriminalinspektör på Noa.
Polisen uppger att ungefär 1 000 personer befinner sig i prostitution i Sverige, ungefär 160 i gatuprostitution och resterande på internet. EU-insatsen visar, som polisen misstänkte, att kvinnor som befinner sig i prostitution i Sverige företrädelsevis kommer från Rumänien och Nigeria. Noa ser också tecken på att antalet från Sydamerika, Centralamerika och Karibien ökar.
– Generellt när det gäller utländska prostituerade i Sverige så har många av dem en hallick i bakgrunden, vi har sett nätverk, säger Per Englund.
Annonsering av sexuella tjänster är en utbredd plattform för sexköpsmarknaden. Utanför storstäderna förekommer inte gatuprostitution utan kvinnor köps och säljs på nätet. Det är också via annonser på nätet som polisen söker efter kvinnor som kan vara utsatta för människohandel eller befinner sig i prostitution.
Det var så polisen i Sundsvall kunde spåra en kvinna som stod bakom en annons.
– Vi gick igenom annonser vilket ledde oss till ett hotell. Vi gick in och gjorde husrannsakan och träffade två kvinnor som vi erbjöd hjälp, säger Henrik Blusi vid polisen i Sundsvall.
Under JADS-dagarna sökte polisen igenom vanliga dejtingsidor där de misstänkte att det kunde förekomma förklädd prostitution. Det händer att män erbjuder sex mot betalning, men kvinnor dominerar statistiken.
– Kvinnor är överrepresenterade inom prostitution och även inom människohandel för sexuella ändamål, säger Per Englund.
Efter insatsen dömdes en kvinna till fängelse för koppleri i november. Polisen i Göteborg slog till efter att ha spanat på en lägenhet som de hade fått tips kunde vara en aktuell plats för sexköp.
– I lägenheten fanns fyra kvinnor, varav en blev misstänkt för koppleri, säger Anne Åkerblom, kriminalinspektör på människohandelsgruppen i Göteborg.
Domen har ännu inte vunnit laga kraft. Trots anmälningar blir det få fall av fällande domar rörande människohandel och koppleri i Sverige. Av 82 anmälningar om misstänkt människohandel under 2017 föll två domar. I den ena domen friades de misstänkta senare i hovrätten.
132 anmälningar om koppleri inkom under förra året och sju domar föll.
Ofta står ord mot ord mellan offer och gärningsman och det finns sällan konkreta bevis som stödjer den utsattas berättelse. Det är inte ovanligt att brottsoffer ändrar sig eller inte vill medverka, berättar Helena Ljunggren, åklagare som arbetat med människohandelsfrågor i närmare tio år.
– Inte helt sällan säger utsatta kvinnor att de inte längre vill stanna i Sverige utan att de vill åka hem. De är inte villiga att medverka vidare i utredningen. De ser inte vad det ska gagna dem när de ser vad det innebär att delta i en rättsprocess, säger Helena Ljunggren, kammaråklagare vid riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.
De bakomliggande psykologiska påtryckningarna gör det svårt för polis och rättsväsende att få kvinnorna att delta i en rättsprocess. Det är känt hos polisen att många av de utsatta kvinnorna från Nigeria får genomgå en voodoo-ritual i hemlandet där de svär lojalitet till sina förövare. Kvinnor kan även luras in i prostitution av så kallade ”loverboys” – män som får kvinnan att förälska sig, utlovar giftermål - eller ett bättre liv, för att sedan tvinga henne att sälja sin kropp.

Det känslomässiga beroendet i kombination med misstroende mot myndigheter gör att det är svårt att nå brottsoffer.
– Det är personer som ofta har ett väldigt starkt misstroende mot rättsväsendet, mot bakgrund av de erfarenheter de har från sina hemländer. Man litar inte på polis, åklagare och domare, säger Helena Ljunggren.
Sju personer som polisen kom i kontakt med har valt att lämna prostitutionen och att fortsätta ha kontakt med socialtjänsten.
– En flicka skickade ett par dagar efter kontrollen ett sms till socialtjänstemannen som varit med vid insatsen och sa att det hade varit den bästa dagen i hennes liv. Bara en räcker, då har vi vunnit mycket, säger Per Englund.

Caroline Gyllenkrok
caroline.gyllenkrok@dn.se "

"Fakta. Europeiskt samarbete

Inom europeiska polisorganisationen Europol finns EU policy cycle, Empact, en plattform mot kriminella hot. I den plattformen får alla medlemsländer delta plus tredjeland som har operativa avtal med Europol.
Empact-grupperna lever i fyra år. Just nu är Europol inne i en cykel som sträcker sig från 2018 till 2021. Under de fyra åren finns flera operativa mål, ett av dem är att identifiera och hjälpa personer som fallit offer för människohandel i EU:s medlemsländer.
För att uppnå det anordnas särskilda dagar med samordnande tillslag, Europol joint action days, JADS.
De senaste JADS-dagarna resulterade i följande:
97 personer kontrollerades i samband med insatsen.
Två anmälningar människohandel, en för sexuella ändamål och en för tiggeri.
Fyra anmälningar koppleri.
33 anmälningar köp av sexuell tjänst.
DN

Resultat per polisregion

Region Nord
En anmälan gällande koppleri.
Fyra anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Region Mitt
Åtta anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Två anmälningar gällande ringa narkotikabrott
Region Bergslagen
Två anmälningar gällande koppleri.
Tre anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Region Stockholm
Tre anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Region Väst
En anmälan gällande koppleri.
Två anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Region Öst
En anmälan gällande människohandel (tiggeri).
13 anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
Region Syd
En anmälan angående människohandel (sexuella ändamål).
Människohandel i Sverige

Antalet är cirka 1 000 prostituerade. 160 i gatuprostitution och resterande på internet.

En stor del av den människohandel som anmälts i Sverige har begåtts utomlands. Exempel på länder är Nigeria, Syrien, Libyen, Serbien, Bulgarien och Rumänien.
Det skedde en ökning av antalet anmälda brott rörande koppleri, från 102 under 2016 till 132 under 2017.
De som utnyttjades i gatuprostitution var främst kvinnor från Rumänien och Nigeria.
Gärningsmännen bakom människohandel kommer ofta från samma land som sina offer.
Det noterades fler kvinnor i rollen som hallick under 2017 än tidigare.
Människohandlare behåller ofta hela eller större delen av inkomsterna från prostitutionsverksamheten. Som bäst kan kvinnor få behålla hälften av inkomsterna.
Källa: Lägesrapport 19 ”Människohandel för sexuella och andra ändamål”, Nationella operativa avdelningen "

"13-åringen gjorde återvinning till valuta

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

13-åriga José Adolfo från Peru har skapat en ny valuta av återvinningsbara prylar. Hans så kallade ”ekobank” har fått flera internationella erkännanden och certifierats av Världsbanken. Nu tilldelas han Children’s climate prize som delas ut i Stockholms stadshus den 20 november.

– Jag är så glad, det här betyder att allt mitt hårda jobb har varit värt det. Det är den sporre jag behöver för att kunna hjälpa fler barn och

unga, säger 13-åriga José Adolfo som presenteras som vinnare av de fem finalisterna, till DN.
För tredje året delas ett pris, tillsammans med 50 000 kronor i prispengar, ut till en ung klimatkämpe mellan 12 och 17 år som gjort en insats för klimat och miljö.
Det internationella priset delas ut av det svenska elbolaget Telge energi.
– Det ligger ju väldigt rätt i tiden. Strax efter att vi kom fram till vinnaren så presenterade Nobelkommittén pristagarna på samma tema, att koppla samman miljö och ekonomi. Där är vi överens, om att dessa två måste samverka, om vi ska rädda planeten, säger Micael Dahlén, ekonomiprofessor på Handelshögskolan, som är en av jurymedlemmarna.
När José Adolfo var sju år bildade han en ekologisk bank för barn.
– Jag ville få mina kamrater att förstå värdet av pengar och vikten av att ta hand om klimatet. Samtidigt som det skulle generera en inkomst så att de skulle kunna köpa allt de någonsin drömt om, säger 13-åriga José Adolfo.
Micael Dahlén beskriver det som ett mellanting mellan en bank och en pantautomat. Där kan barn och unga sätta in pengar i form av återvunnet material. ”Pengarna” går att handla för direkt men också spara och låta växa som ett sparkonto. Det går att växla till vanliga pengar och ta mikrolån.
Förutom att ge barn en uppfattning om värdet av pengar och ett mer långsiktigt konsekvenstänk så bidrar det också till ekonomisk självständighet, menar juryn. Prispengarna berättar José Adolfo att han ska använda till att öppna fler bankkontor eftersom folk inte ska behöva resa för att lämna sitt avfall.
– Det är en del i ett cirkulärekonomiskt tänkande att avfall inte är avfall och förlust utan tvärtom. Det har ett ekonomiskt värde i sig självt som går att föra tillbaka in i systemet och använda i ny produktion och konsumtion. Han tänker som en Nobelpristagare, säger Micael Dahlén.
José Adolfo flygs tillsammans med de andra finalisterna in från hela världen för att delta i prisutdelningsceremonin och seminarier under Children’s climate speech. Beslutet att flyga in finalisterna landade i att svenska klimataktivisten Greta Thunberg avsade sig sin nominering.
– Jag ser också en poäng i, och beundrar, den kompromisslösheten. Det är någonting som kan förflytta berg, att inte ge med sig, säger Micael Dahlén, som menar att juryn redan hade enats om en vinnare och att detta därför inte påverkade beslutet.

Annie Sääf
annie.saaf@dn.se "

"Macron: Gamla demoner på väg att vakna

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Patriotism är raka motsatsen till den nationalism som präglas av egoism och som är ”ett förräderi” och kan hota freden. Det sa Frankrikes president Emmanuel Macron på söndagen i ett tal inför ett 70-tal stats- och regeringschefer, bland dem Donald Trump och Vladimir Putin. Macron talade sig också varm för mer internationellt samarbete.

Regnet föll från en grå himmel när ceremonin för att högtidlighålla första världskrigets slut inleddes vid Triumfbågen i Paris på söndagsmorgonen. Säkerhetspådraget var enormt – 10 000 franska poliser hade kallats in för att undvika incidenter vid högtidlighållandet av 100-årsdagen av slutet på första världskriget.

Ett par Femen-aktivister lyckades trots detta ta sig mycket nära den amerikanske presidenten Donald Trumps bilkonvoj, när den färdades uppför paradavenyn Champs-Elysées. Aktivisternas budskap uppges ha varit ”Fake Peacemaker”, men de greps snabbt och fördes bort av polis.

Världsledarna samlades vid Den okände soldatens grav vid Triumfbågen för att hedra minnet av de fler än 15 miljoner människor som dödades, och de 21 miljoner som skadades, i första världskriget. Vid klockan 11 klämtade kyrkklockor över hela Paris, liksom i de många städer och byar på landsbygden som förstördes av bomber och granater under kriget, som rasade 1914–1918.

I sitt tal tog Emmanuel Macron fasta på det trauma som kriget innebar.

– Det här var slutet på fyra långa och fruktansvärda år. De upplevde ett helvete som ingen hade kunnat föreställa sig. Låt oss minnas. Låt oss inte glömma. Europa tog närapå livet av sig, sa Macron.

Han varnade för att kriget bidrog till nationalismens och fascismens uppsving under mellankrigstiden – något han fruktar kan vara på väg att upprepas.

– De gamla demonerna är på väg att vakna, och med dem kaos och död. Nya ideologier manipulerar religioner och förespråkar en smittsam obskurantism. Historien verkar ibland vara på väg att återuppta sin tragiska kurs och ödelägga det arv av fred som vi trodde att våra förfäders blod förseglat en gång för alla. Lärdomen från första världskriget kan inte vara ett folks hat mot alla andra. Patriotism är raka motsatta till den nationalism som bara bygger på egoism. Nationalismen, den är förräderi, sade Emmanuel Macron.

Han betonade i stället behovet av mer internationellt samarbete – såväl inom EU som i FN.

– Vi måste stå emot fascinationen för sönderfall, våld och övermakt. Låt oss tillsammans hitta lösningar på den globala uppvärmningen, fattigdomen, bristen på utbildning. Låt oss förena oss i hopp, i stället för att låta våra rädslor ställa oss mot varandra. Låt oss alltid sätta freden framför allt!

Under ceremonin lästes också vittnesmål och krigsminnen från soldater och civila upp av ungdomar. Klassisk musik framfördes i form av Saraband av tyske Johann Sebastian Bach och Bolero av franske Maurice Ravel.

Sångerskan Angelique Kidjo, med rötterna i Benin, bjöd därtill på en känsloladdad hyllning till alla de soldater från Frankrikes kolonier som stupade i kriget.

På söndagen invigdes Paris Peace Forum, ett möte som Macron stod värd för. En lång rad av de inbjudna ledarna avsåg att delta, bland dem Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Rysslands president Vladimir Putin.

Donald Trump valde dock att utebli från forumet, något som lett till en del höjda ögonbryn. Minneshögtiden föregicks av ett diplomatiskt

intermezzo, sedan Trump tolkat Emmanuel Macrons förslag om en regelrätt EU-armé som att fransmannen ville ”försvara sig också mot USA” – något Macron snabbt försäkrade inte var fallet.
På Place de la République i Paris samlades ett tusental personer för att protestera mot den amerikanske presidenten. ”Trump = krig” löd parollen.
– Jag tycker inte att någon som så öppet är rasist och misogyn ska välkomnas i Frankrike – och det oavsett varför han är här, sa 26-åriga Adèle – medan en stor ”bebis-Trump”-ballong vajade i snålblåsten ovanför.
Sveriges statsminister Stefan Löfven (S) var samtidigt på plats vid fredsforumet. Han säger sig dela mycket av Macrons analys vad gäller farorna med nationalism, men nobbar den franska presidentens förslag om en EU-armé.
– Det finns ett mervärde i Europeiska unionen som vi måste ta vara på. Men det är inte aktuellt med en gemensam armé. Vi måste kunna försvara oss, och ta ansvar för försvaret av EU – och från Sveriges sida har vi ökat för försvarsanslagen och utökat vår militära kapacitet. Men vi måste också agera för den gemensamma säkerheten genom att se hur vi kan minska spänningarna och risken för konflikter, sade Stefan Löfven till DN.
Statsministern påminde också om att svenskar deltog i första världskriget, trots att Sverige som land inte gjorde det.
– Vi var ju neutrala, men det var faktiskt en hel del svenskar som deltog i det här kriget. Vid den här tiden var det många svenskar som hade emigrerat till USA och väl där blev det flera som värvades till den amerikanska armén som sedermera kom in i kriget, sa Stefan Löfven.
Erik de la Reguera
erik@delareguera.se
Dela

" Fascister tågade på Polens stora dag

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Högerextremister tilläts solka ner Polens stora dag. Fascistfanor vajade ett stenkast bakom president Andrzej Duda när landet firande sin 100-årsdag, och hundratals bengaliska eldar brann – i öppet trots mot krav som presidenten kallade ovillkorliga bara tre dagar tidigare

Klockan 13, en timme innan den stora marschen genom Warszawa ska börja, marscherar en grupp på kanske 50 svartklädda unga män fram på Dmowskiplatsen.
De flesta täcker sina ansikten med rånarluvor, och med sina bomberjackor och rakade huvuden ser de ut som karikatyrer av europeiska högerextremister. Det är de också: medlemmar i de rörelser på högerkanten som sedan tio år organiserar marscherna på Polens självständighetsdag.
– Det är vakter, säger Kamil, en ung man med en rödvit flagga. Högerrörelsernas egna vakter, alltså. En bit längre upp längs Jerusalemavenyn står en annan sorts vakter – polska arméns elitsoldater i röda baskrar. Ytterligare längre bort står pansarfordon.
Upp emot 200 000 polacker deltog i 100-årsmarschen, enligt polisen. De allra flesta av dem var av allt att döma vanliga människor, utan annan dagordning än att fira sitt lands oberoende.
Flera deltagare betonade till DN sin stolthet över att vara polacker och hänvisade till landets lidande, både under de 123 år det var utraderat från kartan och senare, under nazismen och kommunismen.
Några hade klätt ut sig i historiska kostymer. Bland de rödvita flaggorna syntes bilder av Jesus och Johannes Paulus II, den polske påven och nationalikonen.

Men det är andra bilder som fastnar på näthinnan.
En EU-flagga som brändes medan unga män skanderade ”Ner med Europeiska unionen”. Aggressiva plakat och slagord om ”Död åt nationens fiender” och ”Slå ihjäl de röda med hammaren och skäran”. En banderoll hade ett stort kors och texten ”Försvara Europa” – underförstått mot icke-kristna.
Upptakten till jubileet har kantats av politiskt kaos, där president Andrzej Duda först skulle leda marschen, sedan ändrade sig, och sedan ändrade sig igen och skulle delta – men först sedan Warszawas borgmästare hade förbjudit den.
Det förbudet upphävdes sedan av en domstol. Resultatet blev att presidenten och regeringen hamnade i förödmjukande förhandlingar med högerorganisationerna om en gemensam marsch. Kraven från presidentens stab har varit tydliga: bara polska rödvita flaggor och symboler i tåget, inga bengaliska eldar eller smällare. Inga stötande banderoller och slagord.
Men redan innan marschen börjar är det tydligt att arrangörerna struntar blankt i dessa krav. Deltagare från ONR, en högerrörelse med rötter i mellankrigstidens Polen, har med sig sina gröna Falanga-flaggor, tydligt fascistinspirerade. Och intill dem tågar en grupp från Forza Nouova, ett öppet fascistiskt italienskt parti, också de med sina fanor i svart och rött. De flesta bär rånarluvor.
Det är svårt att förstå att anhängare till Hitlers allierade Mussolini tillåts ”fira” ett land där sex miljoner medborgare mördades av nazisterna.
Men när marschen startar blir det tydligt att landets ledning i sista stund har delat upp den i två avdelningar. Allra först tågar president Duda med regeringsföreträdare och Jaroslaw Kaczynski, landets starke man som är ledare för regeringspartiet Lag och rättvisa, PIS.
De går med en mindre grupp säkerligen utvalda personer, alla med polska flaggor. Bakom dem täta led med militärer, sedan ett uppehåll, och först därefter huvuddelen av marschen, ledd av ONR-folket. Detta är en organisation som i sitt eget program målar upp en framtid där ”politiska partiers roll är begränsad”:
”Det är skadliga institutioner som placerar gruppers intresse framför nationens. Vi tar avstånd från alla totalitarism, inklusive liberal demokrati”.
Frågan är om luckan på hundra meter mellan Duda, Kazcynski och dessa antidemokrater var tillräcklig för att den polska ledningen ska undvika att få skulden för att Polens 100-årsfirande fick en sur eftersmak.

Ingmar Nevéus "

" Kallt krig i luften att vänta

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

De kallas ”sanktionerna från helvetet” – den nya sanktionsrundan mot Ryssland som USA nu kommer att sätta i verket. I Ryssland låtsas man som om ingenting, men mycket tyder på att ett flygkrig är att vänta.

– Vi klarar de här sanktionerna. Det är ingen katastrofstämning på finansministeriet, säger den ryska vice finansminister Sergej Stortjak till Nezavisimaja Gazeta.
Den nya sanktionsrunda som enligt USA snart kommer att införas är dock allvarligare än den förra.
Den stoppar all export till Ryssland, med undantag för jordbrukssektorn, och förbjuder all verksamhet för ryska banker i USA, inklusive för statliga Sberbank, VTB, VEB och Promzvjazbank.
Sanktionerna är kopplade till giftskandalen i Storbritannien. Efter att den före detta ryska agenten Sergej och Julia Skripal förgiftades med ett nervgift i mars införde USA en första sanktionsrunda i början av hösten. Man krävde att Ryssland skulle gå med på internationella inspektioner – eller också räkna med en ny sanktionsrunda i november. Det är alltså den som nu ska inledas.
Av allt att döma innebär de nya sanktionerna att statliga ryska flygbolag inte får landa i USA. Om Aeroflot inte längre får flyga till USA kommer Ryssland med stor sannolikhet att svara med att förbjuda amerikanska bolag att flyga över Sibirien på sin väg till Asien.
Det innebär ett stort problem för de amerikanska bolagen eftersom Ryssland, världens största land geografiskt, täcker en enorm del av den euroasiatiska kontinenten.

– Först kan vi förbjuda dem att flyga över Ryssland. Därefter kan vi stoppa amerikansk transit. Om vi lyckas komma överens med Kina och Iran kan vi förvägra amerikanska flygbolag rätten att över huvud taget flyga i stora delar av Eurasien. Det kommer att betyda att en massa amerikanska flygbolag går i konkurs, säger Aleksej Fenenko till Nezavisimaja Gazeta. Han är docent i global politik vid Moskvas statliga universitet (MGU).
Enligt Fenenko borde Ryssland helt och hållet gå in för att sanktionerna är här för att stanna.
– Vi förväntar oss hela tiden att USA ska bli klokare och sluta upp med sanktionerna. Vi måste inse att det normala tillståndet mellan våra länder är konfrontation.

Anna-Lena Laurén "

”Ryska fängelser är som Gulag”

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

"Hon blev världskänd då hon sjöng punk i en kyrka och dömdes till två års fängelse. DN har träffat Pussy Riot-medlemmen Maria Aljochina som fortsätter kämpa för ryska fångars mänskliga rättigheter.

– Min vän blev precis dömd till fängelse. För femton minuter sedan, säger Maria Aljochina.
Hon tittar ner i sin telefon, och svarar på några meddelanden. Hon försöker få kontakt med bekanta så de kan föra mat och handdukar till den fängslade. Vännen ska sitta i fängelse i fem dagar för att ha hoppat upp på en polisbil, skurit sig själv i handleden och droppat blod på bilen medan hon höll ett tal i vilket hon kritiserade polisen.
– Fångar brukar demonstrera genom att skära sig i handleden eller hungerstrejka, säger Aljochina.
Aljochina blev världskänd när hon tillsammans med andra medlemmar i punkkollektivet Pussy Riot framförde låten ”Jungfru Maria fräls oss från Putin” i Kristus Frälsarens katedral i Moskva år 2012. För detta performanceverk, som de kallade för ”punkbönen”, skickades Aljochina, tillsammans med en annan Riot-medlem, Nadezjda Tolokonnikova, till ett av världens strängaste fängelser, en straffkoloni i Uralbergen.
Hon dömdes till två års fängelse med brottsrubriceringen ”huliganism grundad på religiöst hat”.
DN träffar Maria Aljochina i centrala Stockholm. Hon är i Sverige för att marknadsföra sin bok ”Riot days” som släpps på svenska den här veckan. I boken berättar hon utförligt om den fyrtio sekunder långa ”punkbönen” i Frälsarkatedralen, om hur de flydde från polisen och snart kom att dömas till två års fängelse efter en, ur Aljochinas ögon, närmast farsartad rättegång.
– De ryska straffkolonierna är som Gulag, och det är inte så många som vet om det. Det är viktigt för mig att berätta om läget i de ryska fängelserna, för i dagens Ryssland kan vem som helst bli gripen.
Hur har boken tagits emot i Ryssland?
– Jag har inte hittat något förlag som ville publicera den i Ryssland. Men vi har gett ut den underground och personer som läst den har sagt väldigt fina saker om den, vilket är viktigt. När jag hör att jag inspirerar folk får det mig att vilja göra mer, säger Aljochina.
Maria Aljochina svarar med eftertanke. Ibland tar hon en paus mitt i en mening. Börjar om. Under rättegången mot Pussy Riot 2012 gjorde hon sig känd som en slagfärdig person, och innan domen föll höll hon ett sista anförande:
– Jag är inte rädd för er. Ni kan endast beröva mig min ”så kallade” frihet. Det är endast den sortens frihet som existerar i Ryssland i dag. Men ingen kan beröva mig min inre frihet, sade Aljochina då.
Domen föll och Aljochina slussades iväg till Uralbergen och straffkolonin.
Varför tror du att ni fick ett så hårt straff?
– Eftersom vår performance skedde en vecka före presidentvalet. Och den ryska maskinen kan inte erkänna att den gjort ett misstag. Om de inleder en process så kan de inte stoppa den, säger hon.
I fängelset blev lagen Aljochinas bästa vän. Hon märkte snart att hon kunde få till stånd förändring genom att hänvisa till lagboken om vakterna gjorde något hon visste var olagligt. Men hon hjälpte inte endast sig själv, efter rättsprocesser hon startat i fängelset drogs arbetstiden för fångarna ner och åtta personer i fängelseledningen fick sparken.
Aljochinas kamp för mänskliga rättigheter fortsatte efter att hon blev benådad i något hon själv kallat en ”pr-kampanj” inför OS i Sotji

2014. Samma år grundade hon tillsammans med Tolokonnikova projektet ”Mediazona”, en nätsajt som rapporterar om politiska rättegångar och fängelseförhållanden i Ryssland.
– Om personer som arbetar på fängelser vet om att vi övervakar dem använder de sig oftast inte av fysiskt våld. Vårt arbete handlar om att rädda livet på folk, säger Aljochina:
– Jag tror att systemet kan förändras om det finns en politisk vilja, men den viljan kommer inte att finnas så länge Vladimir Putin är vid makten. Han är en före detta KGB-agent, han är ansiktet utåt för det här systemet.
För att kunna komma till Sverige har Aljochina smugglat ut sig själv från Ryssland. Hon får egentligen inte lämna landet eftersom hon inte gjort den samhällstjänst hon dömdes till tidigare under året, efter en protest mot Ryska federationens federala säkerhetstjänst.
– Jag har haft så mycket att göra att jag inte hunnit med min samhällstjänst. Dessutom finns det inte lagligt stöd för att straffa mig, det är ett politiskt beslut, säger hon.
I september blev Pussy Riot-medlemmen Pjotr Verzilov plötsligt sjuk. Verzilov var en av de fyra medlemmarna i punkkollektivet som lyckades springa in på fotbollsplanen under VM-finalen i Ryssland, och han är också en av de ansvariga för Mediazona. Enligt tyska läkare blev han sannolikt förgiftad.
– De förgiftade honom och lyckades nästan döda honom, säger Aljochina.
Fick det dig att tänka om gällande din egen säkerhet?
– Jag tänker inte på sådant. Jag tycker att vi ska göra saker medan vi kan.
Är du aldrig rädd?
– Rädsla paralyserar. Jag vill inte bli paralyserad, säger hon.
Aljochina tittar ner på sin telefon. Vännen har precis kommit fram till fängelset och måste snart lämna ifrån sig sin telefon. Samtidigt som Aljochina skriver ett meddelande till henne får hon ett samtal från en person som känner de två Pussy Riot-medlemmarna som för tillfället söker asyl i Sverige.
– Hon vill ses, säger Aljochina.
Sedan mars förra året har Luisine Djanyan och Aleksej Knedljakovskij väntat på ett beslut på sin asylansökan. I Ryssland har de, precis som Aljochina, fått utstå hot, trakasserier och misshandel.
Tänker du någonsin lämna Ryssland?
– Nej, jag tänker inte lämna landet. Allt jag vill är att folk ska få vara sig själva och få leva sina liv som de vill. Jag vill att folket ska få välja vem som har makten, och att folk inte ska vara rädda för att vara annorlunda. Det är ganska enkelt. Men för tillfället har vi inte dessa friheter.

Lucas Dahlström
lucas.dahlstrom@dn.se "

"Fakta. Pussy Riot
Pussy Riot ett ryskt konstnärskollektiv som tidigare bestod av ett tiotal medlemmar och har en uttalat feministisk agenda. I dag får vem som helst bli medlem i kollektivet, enligt Maria Aljochina, som är en av grundarna.
År 2012 spelade Pussy Riot en punkkonsert i Kristus Frälsarens katedral där man bad till Jungfru Maria att kasta ut Putin. Några veckor senare greps tre medlemmar: Maria Aljochina, Nadezjda Tolokonnikova och Jekaterina Samtusevitj.
Aljochina och Tolokonnikova fick en fängelsedom på två år. De benådades i december 2013 efter 21 månader i fängelse.
Under VM-finalen i fotboll i juli stormade fyra Pussy Riot-medlemmar planen utklädda till ryska poliser. De dömdes till 15 dagars fängelse.
Maria Aljochina är aktuell med boken ”Riot days” som nu släpps på svenska på Teg förlag i översättning av Linda Skugge. "

" Peter Englund sätter punkt med Hitler hundra år efter krigsslutet

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

I dagarna är det hundra år sedan vapnen tystnade i första världskriget. Peter Englund ger dessutom ut den sista delen i sitt storverk om kriget. Jesper Högström återvänder till fronterna och fredens 1918.

Peter Englund
”1918. Stridens skönhet och sorg”
Natur & Kultur, 336 sidor

Det brukar heta att första världskriget är svårare för oss att relatera till än det andra. Det visar inte upp samma enkla dramaturgi, samma konflikt mellan det radikalt onda och ett (åtminstone relativt) gott som vinner på slutet.
Men frågan är om inte första världskriget i så fall har gjort en triumferande comeback. Världen bjuder just nu på samma manövrerande mellan moraliskt sett utbytbara spelare som utlöste det kriget – mellan Putin och Trump, mellan en diktator i Saudiarabien, en annan i Turkiet, en tredje i Iran. Och när man med en hisnande känsla i magen läser om inledningen till kriget, där alla dessa begränsat rationella överväganden leder till maximalt vanvettigt utfall, kan man mycket väl tänka på mänskligheten respons på klimatkrisen, på alla de mekanismer som är avsedda att garantera vår överlevnad och i stället kan bli de som förstör den.
Men det är inte det Peter Englund vill skildra. Eller rättare sagt: i sitt nu avslutade fembandsverk om första världskriget vill han återge det världspolitiska dramat som de inblandade själva upplevde det, utan efterklokhet, utan historikerns makroperspektiv. Med hans egen formulering: hur kriget var, i stället för vad det var. Resultatet kan påminna om Svetlana Aleksijevitjs körer från de stora ryska krigen, fast rösterna hämtas ur dagböcker och memoarer i stället för att transkriberas från intervjubandspelaren.
Den belgiske stridspiloten som plötsligt slås av insikten att den nerskjutne tysk som faller mot sin död är en människa och inte en insekt; modern till den tyske permittenten som förstår att deras olika erfarenheter av kriget gör det omöjligt för dem att samtala; det sårade flygaresset som i sjukhussängen drabbas av en ångest ”alltför skrämmande för att sättas i ord”.
Och så motsatsen: den tyske soldaten som skriver i sin dagbok om det underbara kamratskapet vid Somme, ”alla hjälper varandra, alla är förekommande, den ene ger den andra mat”, den amerikanske fältläkare som mot sin vilja slås av krigets stora lockelse: ”vilden i dig får dig att älska det med allt dess elände och slöseri och all fara och allt slit och underbart oväsen. Du känner att det trots allt är detta som män är avsedda för, snarare än att sitta i bekväma fåtöljer med en cigarett och whisky”.
Det som griper tag i läsaren är insikten att flera av dessa människor, i våra ögon historiens fångar, själva tyckte sig dra lärdomar av historien. En tragedi i Aristoteles mening var kriget bara på det makroplan som Englund valt bort: där kan man tala om aktörer som genom sitt blinda övermod drivs till ett handlande som leder dem själva i fördärvet. För de enskilda personer Englund ställer upp på scen var kriget en tragedi i kvällstidningsmening, en katastrof för vilka de är hjälplösa offer, men det hindrar inte att de är tänkande och handlande personer som agerar så gott de kan utifrån förutsättningarna, och det är det som gör att man som läsare ändå reagerar med fruktan och medlidande som Aristoteles såg som tragedins eftersträvade effekt.

Det är naturligtvis ett resultat av skicklig redaktörsverksamhet från Englunds sida. Scenerna är konstfullt arrangerade, med ett säkert öga för den ironi som även den måste kallas tragisk. När vi möter Billie Nevill, den unge engelske soldaten som tror på Gud och fosterlandet och med pojkaktig nonchalans bestämmer sig för att dribbla en fotboll över slagfältet vid Somme, har vi sett tillräckligt många krigsfilmer för att förstå att en tysk maskingevärskula snart kommer att kommentera hans livsinställning.
Och nu, när det lider mot höst 1918 och det är dags att runda av hela verket, träffar vi på den tyske artilleristen Fritz Nagel, som uppfattar att kriget är förlorat, men inte ser det som särskilt katastrofalt: ”Det har hänt förr i historien. Nationer och folk har alltid överlevt.”
Vilket är en nyttig påminnelse om att vår efterklokhet i förhållande till första världskriget även omfattar dess konsekvenser. Englund avslutar ju hela verket med att ge oss vad många skulle kalla ”facit”: med korpral Adolf Hitlers minne av vapenstilleståndsdagens outhärdliga förnedring: ”Under dessa nätter växte inom mig hatet, hatet mot upphovsmännen till detta illdåd… Jag beslöt att bli politiker.”
Det är första världskrigets i våra ögon oundvikliga följder: dolkstötslegenden, Versaillesfreden, den tyska revanschhunger som ledde till andra världskriget. Fritz Nagels axelryckning visar oss att det inte hade behövt bli så.
Det måste tilläggas att helhetsupplevelsen av verket beror på hur ens förhållande till Englunds prosa ser ut. Den är drabbad av en sorts verbalt sockerbehov, en dragning till ornamentet och krusidullen, till den lilla rosetten på paketet. Här heter det ”ej” eller ”icke” i stället för ”inte”, ”rara” i stället för ”sällsynta” och ”allestädes” i stället för ”överallt”. Här kan ett fredsförslag ”avlossas”, här plundras ordboken på pynt som ”transmogrifiera” och ”melera”. Ludendorff kallas för Hindenburgs ”hårt strängade högra hand” och vi stöter vid ett tillfälle på ”taktfullt marscherande bataljoner”.
Ambitionen att låta krigsdeltagarna tala med egen röst tävlar ibland med Englunds väl märkbara iver att sufflera dem, som när den sydamerikanske äventyraren i turkisk tjänst, Rafael de Nogales, talar om att bidra med sitt ”sandkorn” till krigsinsatsen. Formuleringen, får vi veta, ”är ett tecken på att även de Nogales till sist kommit att gripas av samma känsla som redan desillusionerat miljoner, nämligen insikten att man i sin anonymitet och utbytbarhet förminskats till nära nog ingenting, en fläck, en droppe, ett grand, en partikel, ett ting av oändlig litenhet, uppslukad av ett ofantligt Något, där den enskilde tvingas att satsa allt utan att ens offer i någon som helst märk- eller mätbar grad påverkar det som sker”.
Det blir lite för mycket av en liten sak. Särskilt med tanke på att Peter Englund, i sina bästa stunder, är bra på att följa William Blakes anvisning och visa oss världen i sandkornet.

Jesper Högström "

"Judehatet har alltid funnits här

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

När Svenska kommittén mot antisemitism, SKMA, nyligen höll sin årliga konferens lyftes en gammal uttjatad myt fram: ”Svensken är inte antisemit.”

Historiedocenten Heléne Lööw förklarade: I hela vår moderna historia har svenska debattörer vägrat att inse att judehatet finns just här, i Sverige. Det har alltid ansetts som importerat utifrån, från Nazityskland, Centraleuropa, populärkulturen, Mellanöstern... Aldrig någonsin är det ett svenskt problem.
Detta känns som en variation på temat den historiska svenska självgodheten. Men det är också något som, med variation, möter alla som skriver om antisemitism. Sverige är ännu fullt av människor som ser judehatet som något som inte berör just deras egna sfärer.
Vi har invandringskritiska debattörer som hela tiden är tvungna att påpeka att jojo, visst finns väl några dussin förvirrade nazistpojkar – men det stora hotet mot judarna, det vi måste diskutera, är invandrare i allmänhet och muslimer i synnerhet. Vi har en antirasistisk rörelse som varit för rädd att konfrontera den antisemitism som har rötter i framför allt Mellanöstern. Vi har vänsterprofiler som resonerar som Jan Guillou, som återkommande hävdar att hans åsiktsfränder per definition inte kan vara antisemiter. Judehatet är ju rasism och vänstern är till sin natur ickerasistisk.
Men antisemitismen finns här. Den uttrycks av svenskar, såväl sådana vars släkt bott här längre än kungens som sådana som anlände i går. Och inte minst: dess måltavla är andra svenskar, av judisk börd. Det är svårt att dra andra slutsatser än att den i allra högsta grad är en svensk farsot. Och att den därmed angår alla svenskar.

Först när vi slutar betrakta antisemitismen som i första hand ett slagträ mot våra politiska meningsmotståndare och käbbla om vem som är ”värst” kommer vi att kunna bekämpa den på riktigt.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

"Vädjan om fredssamtal – men striderna förvärras

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

fler internationella aktörer trycker på för att få ett slut på det blodiga kriget i Jemen. Men på marken går utvecklingen i motsatt riktning – striderna intensifieras och det mänskliga lidandet förvärras.

För två veckor sedan tändes ett fredshopp i Jemen, när USA:s försvars- och utrikesministrar deklarerade att de ville se snara förhandlingar mellan de stridande parterna i kriget.
Men den pågående utvecklingen i Jemen går inte precis på det fredliga hållet. De senaste dagarna har det rasat hårda strider kring den viktiga hamnstaden Hodeidah, som kontrolleras av de väpnade huthierna. Staden är utsatt för ihållande stridsvagns- och artilleribeskjutning samtidigt som trupper lojala med president Abdrabbu Mansour Hadi rycker framåt.
Under måndagsdygnet dödades minst 149 människor i och omkring Hodeidah, rapporterar nyhetskanalen al-Jazira. 110 av de dödade är huthier, ett trettiotal tillhör regeringsstyrkorna och minst sju av dödsoffren är civila, enligt tv-kanalen. De senaste tolv dagarna har över 200 flygräder genomförts över Hodeidah, under samma period har sammanlagt över 600 människor dödats, enligt nyhetsbyrån AFP.
Striderna pågår delvis i bostadsområden och även institutioner som sjukhus och skolor har blivit måltavlor. På söndagen evakuerades Hodeidahs största sjukhus. Men det kommer också uppgifter, bland annat från medborgarrättsorganisationen Amnesty, om att huthierna använt sjukhuset som bastion och också tvingat civila att agera som mänskliga sköldar.
Samtidigt som de hårda striderna pågår höjs allt fler röster för att få parterna till förhandlingsbordet. FN:s generalsekreterare Antonio Guterres har upprepade gånger varnat för en ”katastrofal” eskalering i Jemenkriget om Hodeidah faller i regeringssidans händer.
Hodeidah är nyckeln till omvärldens nödhjälp. Hamnstaden betraktas av biståndsgivarna som en livlina som till varje pris måste hållas intakt om inte en redan allvarlig hungerkatastrof ska förvärras ytterligare.
– Striderna måste upphöra, en politisk diskussion måste påbörjas, och vi måste förbereda en massiv humanitär insats för att undvika det värsta, sade Guterres på måndagen till AFP.
Storbritanniens utrikesminister Jeremy Hunt besökte både Saudi-arabien och Förenade Arabemiraten på måndagen.
– Den mänskliga kostnaden för kriget i Jemen är oöverstiglig. Nu måste parterna lägga ifrån sig vapnen och börja samtala, sade Hunt innan mötena.
Den brittiske utrikesministern väntades också kräva att Saudiarabien klargör för omständigheterna kring journalisten Jamal Khashoggis död på det saudiska konsulatet i Istanbul den 2 oktober.
Även från amerikanskt håll har Jemenkriget väckt reaktioner.
Tjugo personer med ledande roller i förre presidenten Barack Obamas administration presenterade på måndagen ett upprop där de kräver att den sittande presidenten Donald Trump konkret arbetar för att åstadkomma fred i Jemen.
Aktionen har väckt kritik på sina håll, eftersom det var under Obama som USA i början på 2015 engagerade sig i den koalition ledd av Saudiarabien som nu beskrivs som ett angreppskrig i Jemen.
Obamas medarbetare påpekar dock att Trumpadministrationen fördubblat USA:s engagemang i Jemenkriget. USA:s bidrag till kriget består främst i logistisk support och underrättelseutbyte. Det har dock

också rapporterats om hemliga uppdrag av amerikanska elitförband, med målet att slå ut huthiernas missilbeskjutning mot Saudiarabien. Dessa uppgifter har dock inte gått att få bekräftade.
Den 31 oktober kom nyheten om att USA önskar fredssamtal i Jemen ”inom en månad”, uppgifter som sekonderades av FN:s särskilda Jemensändebud, engelsmannen Martin Griffiths. Samtalen skulle hållas i Stockholm och föregås av ett upphörande i stridigheterna.
Men efter den första uppståndelsen har förväntningarna ändrats. Enligt vad DN erfar pågår förberedelserna om ett möte i Stockholm, men tidsramen har numera ändrats till innan årets slut.
Enligt en källa med insyn i förhandlingarna är det inte heller troligt att FN-medlaren kommer att kräva vapenvila som ett villkor för att samtalen ska börja. I stället talas det om ”nedtrappning av striderna”.
– Om FN kräver vapenvila är det stor risk att samtalen kollapsar på ett tidigt stadium, och det vore olyckligt, säger DN-källan.
Parterna har inte träffats på över två år. I augusti 2016 avslutades 108 dagar av fruktlösa samtal i Kuwait.

Erik Ohlsson"

"Fakta. Kriget

Uppemot 56 000 människor har dödats i effekterna av kriget i Jemen, som pågått sedan mars 2015.
Krigets huvudaktörer är den så kallat internationellt erkända regeringen, under Abdrabbu Mansour Hadi. Denne får stöd av framför allt Saudiarabien och Förenade Arabemiraten, men också USA och Storbritannien. På andra sidan står huthirörelsen som har visst stöd av Iran.
FN beskriver läget som den värsta humanitära krisen i världen. "

"Amnesty drar tillbaka Suu Kyis utmärkelse

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Amnesty drar tillbaka den utmärkelse man gav till Myanmars högsta civila ledare Aung San Suu Kyi när hon släpptes från sin husarrest 2009.

Aung San Suu Kyi var länge en frispråkig kritiker av militärregimen i Myanmar och blev en av världens mest kända politiska fångar.
2009 belönade människorättsorganisationen Amnesty International Suu Kyi med organisationens högsta utmärkelse, Samvetsambassadör.
Något man nu drar tillbaka sedan Suu Kyi och hennes regering bland annat misslyckats med att ställa inför rätta de soldater ur landets specialstyrkor som utfört övergrepp mot rohingyerna.
Amnesty kallar Suu Kyis agerande för ett ”skamfullt svek av de värderingar hon en gång stått för”.
”Att Aung San Suu Kyi tigit när det gäller rohingyerna är en av orsakerna som gör att vi inte längre kan rättfärdiga hennes status som Samvetsambassadör”, skriver generalsekreterare Kumi Naidoo.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Aktivister försvunna – ville stärka arbetares rättigheter

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Flera studenter och fabriksarbetare i Kina greps eller försvann under helgen. Aktivisterna jobbade för att stärka arbetares rättigheter och för bildandet av oberoende fackföreningar.

Drygt tio arbetsrättsaktivister och fabriksarbetare i flera kinesiska städer ska ha gripits eller spårlöst försvunnit under helgen, enligt uppgifter i flera internationella medier. Deras försvinnanden ses som en samordnad aktion från myndigheterna för att tysta gruppen.
Flera av aktivisterna är toppstudenter vid kinesiska prestigeuniversitet. Studenterna ska med inspiration av marxismens och maoismens teorier ha jobbat för att förbättra förhållandena för arbetare på fabriksgolvet.
– Det är ironiskt hur de här studenterna som har studerat och tror på marxism plockas upp av kinesiska myndigheter på grund av att de stöder arbetare, det grundläggande temat i marxism, säger Patrick Poon, forskare vid Amnesty International i Hongkong till the Guardian.
Oberoende fackföreningar är förbjudna i Kina. De som existerar måste vara en del av den övergripande fackföreningsorganisationen, som har nära band till regeringen.

Marianne Björklund "

"Nathan Shachar: Israels räd i Gaza måste ha gällt något mycket hemligt

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Spekulationerna florerar och allt som rör den israeliska kommandooperationen i Gaza natten till måndagen är höljt i en tjock dimma av ovisshet. Sju palestinier och en israelisk officer dödades. Både Israels och Hamas talesmän är ovilliga att tala om vad som verkligen inträffade.

Militärcensorn har strängt förbjudit varje försök av medierna att identifiera den 41-årige israeliske överstelöjtnant som dödades under eldstriden med en Hamas-styrka. Officiella talesmän fördömer och varnar de israeler som i sociala medier avslöjat detaljer om räden och dess ändamål. Officeren begravdes på eftermiddagen på okänd plats, enligt vissa uppgifter en liten drusisk by i norra Israel.
I skrivande stund är så mycket klart att en liten israelisk styrka tog sig in i Gazaremsan strax före midnatt, och färdades i ett civilt fordon i riktning mot ett mål öster om staden Khan Yunes. Israelerna, som av allt att döma inte bar uniform, upptäcktes av en Hamas-enhet och en eldstrid bröt ut.
Sju palestinier och den israeliska styrkans befälhavare dödades, och israelernas reträttväg skars av. Efter en dramatisk helikopteroperation räddades soldaterna, en av dem sårad. Deras fordon förstördes sedan av pilotlösa flygplan, vilket tyder på att det innehöll speciell elektronisk eller militär utrustning.
De palestinska rörelserna reagerade genast med raketskurar mot israeliska samhällen, över 100 raketer avfyrades under dagen mot södra Israel, enligt tidningen Haaretz. Minst tre personer ska ha

skadats av splitter. Senare meddelade den israeliska militären att man genomfört flera flyganfall mot mål inne i Gaza. På måndagskvällen uppgavs att tre palestinier dödats.
Hamas talesmän och dess medier firade vad de beskrev som en ”heroisk seger”:
– Fienden har fått lära sig en hård läxa och vi har visat att våra martyrers blod har ett högt pris, sade Hamas-talesmannen Fawzi Barhum till tv-kanalen al-Aqsa.
Nur Barake, en lokal Hamas-befälhavare från flyktinglägret i Khan Yunes, dödades under eldstriden, men han var knappast målet för den israeliska attacken, som måste ha gällt något alldeles speciellt.
De febrila israeliska ansträngningarna att dölja den döde officerens identitet, och framför allt hans vapenslag och militära inriktning, tyder på det. Gissningsvis rör det sig om elitenheten ”Sayeret Matkal” – som agerar bortom Israels gränser. Men det finns ännu hemligare enheter, så kallade ”genomskinliga kommandon”, vilkas roll och namn är okända också för de flesta militärer.
Den israeliska aktionen kom endast timmar efter att premiärminister Benjamin Netanyahu lagt ut texten om att han söker en fredlig uppgörelse med Hamas, och bara två dagar efter att han lät den qatariske medlaren Muhammad al-Amadi bära in tre koffertar med femton miljoner dollar till Gazas statsanställda. Dessa pengar, som fotograferades då de bars in i en taxi, har kostat Netanyahu mycken smälek i Israel, där betalningen skildrats som ”skyddspengar” som Israel betalar Hamas.
Netanyahu, som lämnade toppmötena i Paris då han nåddes av budet om den felslagna räden, har inte låtit Egyptens president svettas i månader för att knåpa ihop ett avtal med Hamas, för att sedan spoliera allt för att döda en medelhög Hamas-officer. Enskilda Hamas-medlemmar, när de utsätts för israeliska attentat, angrips från luften, inte av specialstyrkor.
Operationen måste ha gällt något annat, såsom en chans att ta till fånga experter med insyn i Hamas missilprogram, eller komma över kvarlevorna av de två soldater Hamas håller sedan Gazakriget 2014, eller att befria någon av de två israeliska civila Hamas håller fängslade.
För att överlämna kvarlevorna och de bägge fångarna kräver Hamas att tusen fängslade palestinier släpps ur israeliska fängelser – ett pris Netanyahu inte är i stånd att betala så snart inpå nästa års val. Å andra sidan är han hårt pressad av de stupades föräldrar och de civilas anhöriga att inte sluta några avtal med Hamas förrän de saknade kommit hem.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Ledaren för tyska CSU avgår

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Tyskland. Inrikesminister Horst Seehofer meddelade på måndagen att han avgår som partiledare för Kristdemokraterna CSU, som är systerparti till förbundskansler Angela Merkels CDU och ingår i hennes koalitionsregering. Avhoppet kommer efter valdebaclet i Bayern tidigare i höstas då hans parti backade kraftigt.

Den mångårige toppolitikern har dock inga planer på att ge upp posten som inrikesminister. Horst Seehofer har utmärkt sig som en av Merkels chefskritiker och för att driva en hårdför linje i migrationspolitiken.

Lina Lund"

"EU antar resolution mot Rumänien

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Frankrike. Europaparlamentet ska i dag, tisdag, besluta om en resolution mot Rumänien, som understryker att landet måste fortsätta sin kamp mot korruption, värna ett fristående rättsväsende liksom mänskliga fri- och rättigheter.

– Den successiva nedmonteringen av rättsstatens principer som vi sett i Ungern och Polen får bara inte hända även i Rumänien, säger Cecilia Wikström, Europaparlamentariker för Liberalerna.
Hon är en av dem som författat resolutionen, som alla partigrupper i parlamentet väntas underteckna. Resolutionen kommer efter kritik mot Rumänien från den så kallade Venedigkommissionen om att landets rättsväsende riskerar att urholkas. Resolutionen kommer bara sex veckor innan Rumänien den 1 januari tar över EU:s roterande ordförandeskap.

Pia Gripenberg "

" I Gaza kommer nästa bakslag aldrig oväntat

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Bara för ett par dagar sedan talades det om avspänningen mellan Israel och Hamas. Det gångna dygnet har det mest liknat krig. Hamas och andra palestinska terrororganisationer har skickat hundratals missiler mot södra Israel, medan israeliskt stridsflyg har slagit tillbaka. Sent på tisdagen fanns uppgifter om ett eldupphör.

Gnistan tändes natten mot måndagen när en mystisk israelisk styrka körde in i en vägspärr inne i Gaza. I den följande eldstriden dödades sju palestinier och en israelisk officer, innan övriga soldater lyftes ut med helikopter.
Vad det israeliska kommandot var ute efter är okänt. Kanske var det en ren rutinexpedition, och Israel är så säkert på att klara sig utan upptäckt inne i Gaza att faran underskattades. Tänkbart är också att det handlade om ett ytterst känsligt uppdrag.
Priset för den misslyckade operationen är hur som helst redan högt. Våldet är det värsta sedan det 50 dagar långa Gazakriget 2014.
I mars startade stora palestinska demonstrationer vid gränsbarriären mot Israel. Hamas, som har styrt Gaza som en enpartistat sedan rivalen Fatah sparkades ut 2007, tog snart över aktionen. Israel skjuter skarpt mot dem som försöker ta sig över stängslet. Över 200 palestinier har dödats.
Sedan i somras har dock samtal om en varaktig vapenvila förts, där Egypten har agerat medlare. Det har i sin tur väckt ilskna protester från Fatah och den palestinske presidenten Mahmoud Abbas, som styr på Västbanken. Han kräver att Hamas ger upp sina vapen och släpper kontrollen över Gaza.
För att straffa Hamas har Abbas strypt utbetalningar som ska gå till tjänstemän i den offentliga sektorn i Gaza. Det har förvärrat misären i remsan, som har brottats med en israelisk blockad ända sedan Hamas tog makten. Nyligen gick oljeemiratet Qatar in med 15 miljoner dollar till lönerna i Gaza, pengar som Israel alltså godkände transporten av. Qatar har också stått för dieselolja till Gazas elkraftverk.
Den israeliske premiärministern Benjamin Netanyahu har högernationalister i sin egen regering att ta hänsyn till. Nästa år är det val. Netanyahu utnyttjar sedan länge den palestinska splittringen för sina egna syften. Och i detta ömtåliga läge tillåts en hemlig patrull ställa till det i Gaza.
Sannolikt vill varken Netanyahu eller Hamas ha ett nytt Gazakrig. Extremister på båda sidor kastar dock som vanligt gärna ved på brasan. Trumps USA har gett upp ambitionen att mäkla fred. Tvåstatslösningen rycker allt längre bort. Den interna palestinska konflikten verkar oförsonlig.
Ett kvartssekel efter Osloavtalet ser situationen mörkare ut än på länge.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

Grafik: DN

400 raketer avfyrade från Gaza mot Israel hittills denna vecka.

1. **Ashkelon.** En dödad, två svårt skadade av raket.
2. **Kvar Aza.** En person svårt skadad av antitankmissil.

150 attacker av israeliska stridsplan och drönare.

1. **Beit Lahia.** En bonde dödad
2. **Rafah.** Två ungdomar dödade.
3. Ytterligare tre palestinier dödade på andra platser i Gaza.

" Nathan Shachar: Båda sidor vill helst ha varaktig vapenvila

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Palestinierna firade på tisdagskvällen med parader och fyrverkerier sin ”seger” över Israel efter ett och ett halvt dygns ömsesidiga bombardemang. Av allt att döma lyckades Egypten övertala både Hamas och Israel att blåsa av denna omgång strider och i stället återgå till de avbrutna förhandlingarna.
analys. Nathan Shachar, DN:s korrespondent

Innan dess hade palestinierna och Israel under dagen trappat upp den konfrontation som bröt ut natten till måndagen. Palestinska missiler nådde storstaden Ashkelon, hundratusentals människor tillbringade dagen i skyddsrum och israeliskt flyg förstörde för första gången sedan 2014 höghus i Gaza stad.
Så sent som i söndags var FN:s och Egyptens medlare i full verksamhet med djärva förslag om avspänning och vapenvila mellan Israel och Hamas. Hux flux fick samma diplomater fullt upp med att skilja parterna åt. Bägge parter hävdade på tisdagen att de lagt alla kontakter med medlarna på is.
Detta var inte sant, och FN:s och Egyptens medlare fortsatte arbeta. Men både Gazaremsans och Israels ledare var angelägna att visa en militant profil inför sin hemmapublik så länge marken skälver av bomb- och missilnedslag.
Hamas och Islamska Jihad har under det senaste dygnet avfyrat över fyra hundra missiler mot israeliska samhällen. Ett av de två dödsoffren i Israel är en palestinier som dödades i sin lägenhet i Ashkelon.

I Gaza dödades fyra palestinier när israeliskt flyg angrep mål i stadsdelen Rimal i Gaza stad, där många palestinska ledare bor. Explosionerna från fronterna och larmsignalerna hördes så långt bort som vid Döda havets turistorter.
Men mitt i röken och dammet kvarstår faktum: Både Israels och Hamas ledning är fortfarande mycket intresserade av att nå en uppgörelse och en långsiktig vapenvila. Medlarna var optimistiska – tills spelet plötsligt störtades över ända natten till måndagen.
Incidenten som förändrade allt har i Israel belagts med den strängaste censur.
Det var strax före midnatt på söndagen som en civilklädd israelisk elitstyrka opererade öster om Khan Yunes, Gazaremsans näst största stad. Dess uppgift var inte främst militär, de var utrustade med pistoler med ljuddämpare och inte med automatvapen. En palestinsk bedömare säger till DN:
– Det finns bara ett par tänkbara skäl till att en sådan styrka skickas in i Gazaremsan i fredstid. Antingen kom den för att försöka befria fångar eller också för att installera avlyssningsanordningar eller kameror.
När israelerna, som av allt att döma var utklädda till palestinier, väckte palestinska vakters misstankar, sköt de ned deras anförare. Under den eldstrid som följde bad israelerna om eldunderstöd hemifrån och israeliska plan och helikoptrar skapade en korridor där soldaterna kunde retirera.
Hamas förlorade sex man under striderna. Egyptierna vädjade till Hamas att inte reagera, men förgäves. Egyptiska källor klagade inför arabiska medier över att Israel givit sig in på ”onödiga äventyrligheter” just när så mycket står på spel.
Än så länge har varken Hamas eller Israel tagit till sina tyngsta vapen: Hamas har inte skjutit missiler mot Tel Aviv eller dess flygplats och Israel har inte försökt skada några av Hamas ledare. Det finns fortfarande goda utsikter att avstyra en konfrontation i full skala.
Israel har goda skäl att inte ta steget fullt ut. Extremisterna i regeringen talar i intervjuer om att ”krossa Hamas” och göra slut på dess styre över Gazaremsan. Men ett Gaza utan Hamas skulle knappast lindra Israels huvudvärk. Alternativet till Hamas är ett stort kaos, där alla de olika grupperna kan avfyra raketer när de vill. Under det israeliska säkerhetskabinettets sammanträde på tisdagen var underrättelsechefer och generalstabsmedlemmar närvarande, och de avrådde säkerligen nationalistpolitikerna från alla försök att erövra Gaza.
Israeliska invånare utmed gränsen protesterade på tisdagen i ett upprop mot att godsterminalen intill kibbutzen Kerem Shalom, där varor förs in från Israel till Gazaremsan, fortfarande är öppen.
– Om vi sitter i skyddsrum och vår ekonomi blöder miljoner, varför skall palestinierna fortsätta ta emot diesel och mat från oss? sade lastbilschauffören Uri Arbiv till Israels radio.
Den pensionerade generalen Eli Ben-Meir, strategisk expert, påpekar dock att det inte är i Israels intresse att kollektivt bestraffa Gazas civila:
– Det finns inga patentlösningar, inga bombningar eller dråpslag som kan få Hamas att dansa efter vår pipa. Vi är dömda att förhandla, och när vi gör det är det viktigt att Gazas civila inte är förblindade av hat och hämndlystnad utan i stället stöder praktiska lösningar.
Gazaborna har på sistone varit med på noterna då Hamas gjort våld på sin princip att bekämpa Israel och i stället förhandlat. De senaste veckorna har Gazaborna haft elektrisk ström 20 timmar om dygnet, en dramatisk förbättring, tack vare oskrivna uppgörelser mellan Israel, Hamas, Egypten och Qatar.
I fredags avlönades för första gången på flera månader Gazas tjugotre tusen civila tjänstemän, sedan Israel tillåtit Qatars medlare att föra femton miljoner dollar i kappsäckar till Gaza.
Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Milsvid skillnad i militär slagstyrka

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

De senaste dagarnas attacker i och kring Gaza är ett klassiskt exempel på den svages kamp mot en överlägsen fiende.

Att jämföra Israels militära slagstyrka med den som Hamas militära gren Izz al-Din al-Qassam (al-Qassambrigaderna) besitter är som att låta Charlotte Kalla mäta sig med en nybörjare i skidskolan.
Israels försvarsstyrkor, ofta förkortade IDF, räknas till Mellanösterns bäst utrustade och mest stridsvana krigsmakt. Enligt det globala försvarsindexet GFP har IDF en numerär på 615 000 män och kvinnor, fördelade på 170 000 i aktiv tjänst och 445 000 reservister. Hur många som ingår i al-Qassambrigaderna är svårbedömt, men enligt en australisk försvarsstudie handlar det om högst 27 000 man.
Israels flygvapen förfogar över närmare 600 olika typer av flygplan och helikoptrar (trefaldigt fler än deras svenska motsvarighet). Hamas saknar flygstridskrafter helt och hållet.
Trots de stora skillnaderna i militär kapacitet är det uppenbart att Hamas och andra väpnade grupperingar i Gaza kan tillfoga Israel betydande skador. Deras strateger har blivit experter på det som kallas asymmetrisk krigföring, den underlägsnes taktik att slå till där motståndaren är som svagast.
Under det senaste året har drakar och ballonger som skickats upp från Gaza ställt till stora problem i Israel. De primitivt hembyggda farkosterna är apterade med brinnande material som antänder odlingsfält och skogar. Det israeliska luftvärnet och ingenjörstrupperna har inte funnit någon riktigt effektiv metod för att oskadliggöra farkosterna.
Under året har de nya vapnen startat närmare 800 mark- och skogsbränder i Israel och eldhärjat minst 2 600 hektar mark.
Hamas tillgång till missiler och raketer anses ha krympt år från år. Vid det senaste Gazakriget år 2014 förfogade Hamas över 10 000 dylika vapen, enligt säkerhetssajten Global Security.
I dag anses arsenalen ha krympt till ungefär hälften, framför allt på grund av att Israel hittat verksamma metoder att lokalisera och oskadliggöra de militära tunnlar genom vilka Hamas kunde smuggla vapendelar till sina smedjor inne i Gaza.
Dessutom har Israel tillgång till missilförsvaret Iron Dome, ”Järnkupolen”, som skjuter ned huvuddelen av de missiler som avfyras från Gaza innan de når sina mål.
Inte desto mindre har Hamas hittat sprickor i den israeliska försvarsskölden. Iron Dome är trots allt inte heltäckande och erbjuder bara sporadiskt skydd för de israeliska samhällen som ligger alldeles invid gränsen till Gaza. Under den pågående konflikten har Hamas också i minst ett fall avfyrat den relativt avancerade ryskbyggda Kornet-E-missilen, som är pansarbrytande.
Men det är inte bara kriget som är asymmetriskt – det gäller också antalet döda på bägge sidor. Efter de senaste dagarnas aggressioner från bägge håll är förhållandet: minst sex döda palestinier, två döda i Israel.
I det senaste Gazakriget, i juli–augusti 2014, dödades 2 220 människor i Gaza, varav 1 492 civila. På den israeliska sidan var siffran 85 döda varav högst tjugo var civila.
Och oavsett militär kapacitet och civila förluster är båda parters segrar ihåliga. Sett i stort är Israel- Palestinakonfliktens största bidrag hittills att skapa en osäkrare region.

Erik Ohlsson "

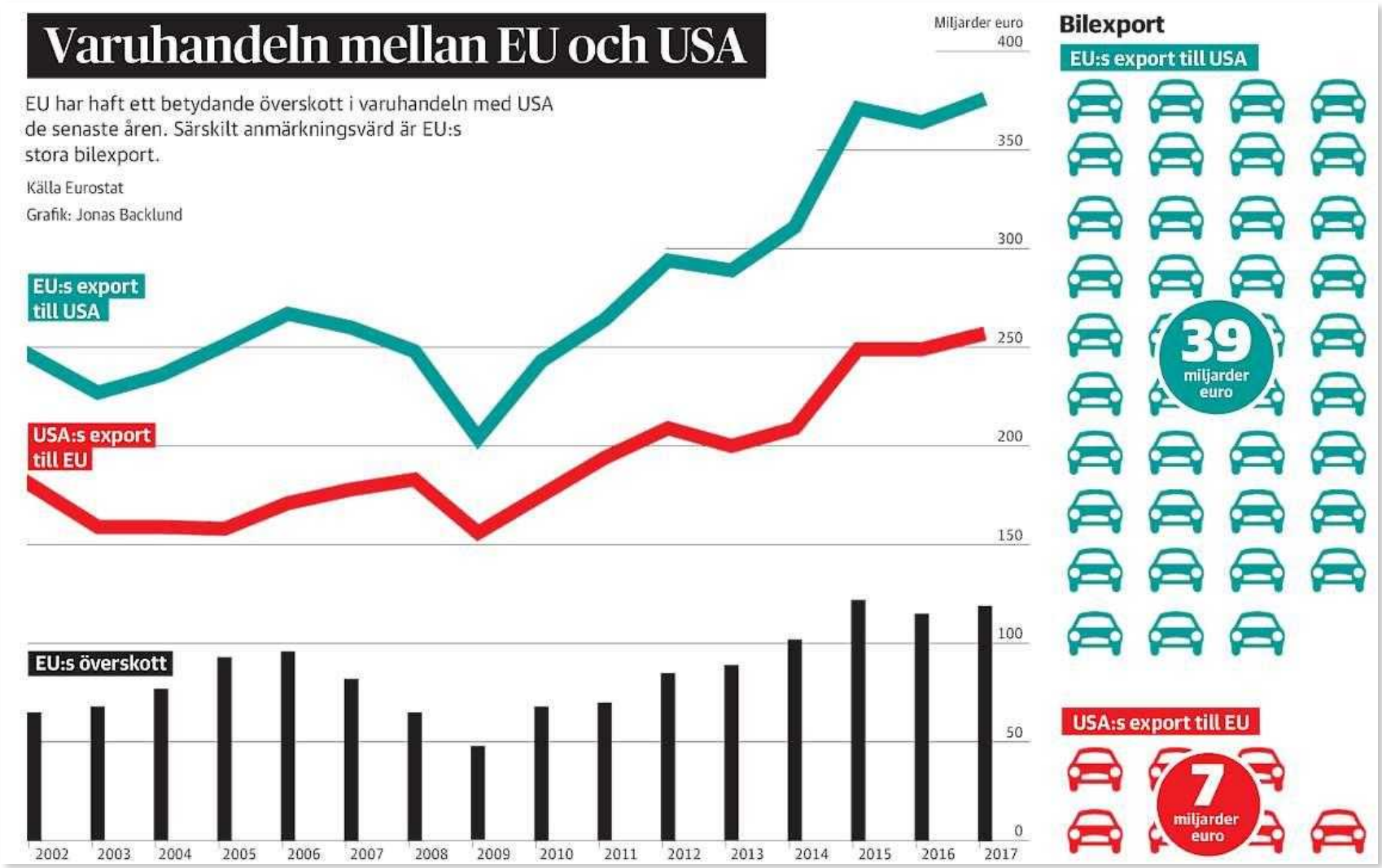
Varuhandeln mellan EU och USA
EU har haft ett betydande överskott i varuhandeln med USA de senaste åren. Särskilt anmärkningsvärd är EU:s stora bilexport.
Källa Eurostat
Grafik: Jonas Backlund
Miljarder euro
400
350
300
250
200
150
100
50
0
EU:s export till USA
USA:s export till EU
EU:s överskott
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
Bilexport
EU:s export till USA
39 miljarder euro
USA:s export till EU
7 miljarder euro

"Malmströms omöjliga uppdrag: att blidka president Trump

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

I dag, onsdag, träffar EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström USA:s förhandlare Robert Lighthizer i Washington. President Trumps djupa missnöje med handelsunderskottet ligger som ett grundackord i samtalen. Den obalansen går inte att förhandla bort.
ANNONS:

Handelspolitiska fredssamtal pågår mellan den svenska EU-kommissionären Cecilia Malmström och USA:s handelsrepresentant Robert Lighthizer, advokat och rådgivare redan i president Reagans administration.
Över deras möten svävar hotet om en upptrappad transatlantisk konflikt. Vita huset har visat otålighet och anklagat EU för att förhala saken. Inom Trumps regering fortsätter samtidigt en utredning om nya tullar mot europeisk fordonsindustri. Risken är att kapprustningen fortsätter.
Den tyska tidningen Frankfurter Allgemeine har kallat Cecilia Malmström för EU-kommissionens viktigaste politiker. Men hennes uppdrag – att blidka presidenten och avvärja ett handelskrig – är också det svåraste.
Varför har då USA startat en handelskonflikt med EU?
Upprinnelsen handlar i grunden om Donald Trumps syn på internationell handel. Han ser bytesbalansen, skillnaden mellan import och export, som ett mått på USA:s förfall och ett tecken på utländska ledares illistighet.
– Inom Vita huset betraktas underskottet i handeln med EU som bevis på att européerna har utnyttjat USA. Och för presidenten gäller det särskilt fordonsindustrin, säger Peter Chase, tidigare amerikansk diplomat och nu verksam vid organisationen The German Marshall Fund.
Det stämmer att EU har ett överskott i handeln med USA. Särskilt stort är det när man tittar på personbilarna. Förra året exporterades europeiskt tillverkare bilar värda totalt 38 miljarder euro till USA. Exporten i den andra riktningen var mindre – 7 miljarder euro. En stor orättvisa, enligt Trump.
– USA:s tull på bilar är 2,5 procent, medan EU:s är 10 procent. Men det är inte hela sanningen. USA har en tull på 25 procent på pickuper och lätta lastbilar. Det nämner presidenten sällan, säger Peter Chase.
Var står vi just nu i konflikten?
I våras förlorade Cecilia Malmström kampen om att får ett permanent europeiskt undantag från de tullar på stål och aluminium som USA införde.
Kort därpå införde EU motåtgärder. Det ledde till ett möte mellan EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och president Trump i juli, vars resultat blev ett slags vapenvila. Sedan dess har trafiken fortsatt över Atlanten. Cecilia Malmström har erbjudit avskaffade fordonstullar i utbyte mot att USA också slopar sina. Det har USA avfärdat.
Hon säger i en skriftlig kommentar till DN att veckans möte bland annat kommer att handla om att riva så kallade tekniska handelshinder.
– Vi har gjort rätt mycket konkret arbete när det gäller så kallat regulativt samarbete, alltså om vi kan godkänna varandras testprocedurer och certifieringen inom till exempel medicinindustrin.
Kan EU tillfredsställa Trumps krav och sluta fred med USA?
Det är få ekonomer utanför presidentens rådgivarkrets som över huvud taget tror att USA kan minska sitt underskott genom att hota eller

köpslå med sina handelspartner. Den övergripande balansen avgörs av ekonomiska makrofaktorer. EU:s framgångsrika bilexport beror i sin tur på tysk ingenjörskonst snarare än på tulltabeller. Vad USA skulle uppnå genom att stoppa importen är dessutom oklart.
När Trump och Juncker möttes i somras talades det om ett nytt handelsavtal. Men vägen dit är lång.
– Vi ska prata om hur vi kan gå vidare med ett begränsat handelsavtal om industrivaror. Där har vi inte kommit så långt, säger Cecilia Malmström.
Peter Chase vid German Marshall Fund tror att Vita huset har missbedömt sin position i förhandlingarna med EU.
– USA trycker på väldigt hårt och uppträder inte särskilt diplomatiskt. Men EU är mycket större än Kanada och Mexiko. Att tillämpa samma taktik mot EU som i förhandlingarna om Naftaavtalet lär inte lyckas.
Hoppet står i stället till att Robert Lighthizer och Cecilia Malmström åstadkommer förhandlingsresultat som Trump ändå kan peka på som segrar.
– Det behövs några snabba vinster som kan dra uppmärksamhet från handelsbalansen med EU och i stället rikta intresset mot Kina. Här borde USA och EU arbeta tillsammans, säger Peter Chase.
Cecilia Malmström är i Washington för att förhandla.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Fakta. Handelskonflikterna mellan USA och EU

1 mars 2018. President Trump twittrar: ”Handelskrig är bra, och lätta att vinna.” Några dagar senare fattar han beslutet att införa nya tullar på stål (25 procent) och aluminium (10 procent) med hänvisning till USA:s nationella säkerhet. EU får ett tillfälligt undantag.
23 maj 2018. Vita huset inleder en formell utredning om tullar även mot fordon och fordonsdelar från bland annat EU.
31 maj 2018. USA inför stål- och aluminiumtullar mot EU.
22 juni 2018. EU inför motåtgärder i form av tullar på en rad produkter, bland annat motorcyklar och bourbon, från USA.
25 juli 2018. President Trump och EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker träffas i Washington och enas om att inleda samtal om handelsavtal. "

"Ekonomin bromsar in – nytt bakslag för Italiens regering

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Italiens regering gör som strutsen. När sanningen blir för obehaglig sticker man huvudet i sanden eller låtsas att det regnar. Så ser verkligheten ut när regeringen fortfarande inte har gjort om budgetplanen så att underskottet minskar.

Rom.
Medan den ekonomiska polemiken nu har pågått i en dryg månad mellan Bryssel och Rom har den ekonomiska verkligheten radikalt förändrats till Italiens nackdel.
Situationen förvärras betydligt av att Italiens ekonomi nu bromsar in. Regeringens budgetplaner har visat sig vara alltför optimistiska. Italien hade räknat med en tillväxt för nästa år på 1,5 procent – redan det bland de lägsta inom EU. Den sammanställning Bryssel har gjort visar att tillväxten för 2019 och 2020 troligen inte blir mycket högre än 1 procent.
– Det är ytterligare en negativ nyhet för regeringen. Det står nu klart att situationen är betydligt mer allvarlig än vad vi trodde, säger Francesco Lippi, professor i makroekonomi vid Roms LUISS-universitet.
Italiens ekonomiminister Giovanni Tria var redan från början negativt inställd till en finansplan som tillät att budgetunderskottet växte till hela 2,4 procent av BNP. Det ryktades då för två månader sedan att minister Tria som är politiskt partilös ville avgå efter detta beslut. I dag är han beredd att göra om budgeten. Men han får ett absolut nej från Italiens populistiska regeringsledare: Femstjärnornas Luigi di Maio och Legas Matteo Salvini. Göra om budgeten är otänkbart, lyder deras budskap.
I budgeten finns de stora reformerna: medborgarlön, plattskatt och bättre pensionsvillkor som medför enorma kostnader.
– Inget av detta kommer att förverkligas. När de gigantiska räntorna på statsskulden är betalda så kommer det helt säkert inte att finnas några pengar kvar till dessa reformer nästa år, säger Mario Calabresi, chefredaktör för den stora Romtidningen La Repubblica som inte styrker regeringen medhårs, till DN.
Den 21 november, som är den deadline EU-kommissionen har gett Italien, är det troligt att Bryssel tvingas konstatera att ett medlemsland för första gången radikalt bryter mot regelboken vad gäller den ekonomiska politiken. Salvini och Di Maio har inte hörsammat vad Europeiska centralbankens ledare, landsmannen Mario Draghi sagt i en förmaning: ”En hög statsskuld och en låg tillväxt kräver en högre nivå av ansvar”.
Om inga korrigeringar görs av budgeten så riskerar Italien på sikt att behöva betala sanktioner. En ekonomisk kalkyl som tidningen La Repubblica gjort talar om nödvändiga besparingar under 2019 till ett värde av cirka 200 miljarder kronor.
Italien som de senaste veckorna har drabbats av en rad klimat-katastrofer med över 30 dödsoffer kan tvingas prioritera om sina utgifter. Broar är förstörda, miljontals träd har ryckts upp och stormar har ätit upp flera av landets vackra kustremsor. Det handlar om extra utgifter på 30-40 miljarder kronor.
Nästa års val till EU-parlamentet 23-26 maj blir av yttersta vikt. Legas Matteo Salvini planerar redan nu för en aggressiv valkampanj.
– Särskilt Lega men även Femstjärnorna ser detta som en politisk möjlighet att vinna röster. De söker efter en syndabock för att ekonomin gått så dåligt. Svaret blir förstås att det är EU-kommissionens fel, säger professor Francesco Lippi till DN.

Han tillägger att han är orolig för EU:s framtid. På sikt kan det bli ett tragiskt ekonomiskt drama inte bara för Italien, utan för många andra länder inom eurozonen, enligt Francesco Lippi.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Michelle Obama vill aldrig bli president

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Michelle Obamas självbiografi innehåller fascinerande inblickar i ett osannolikt levnadsöde. Men om behärskning är en avgörande egenskap som first lady är det inte en lika tacksam kvalitet hos författare, skriver Hanna Fahl.

”Min historia”
Michelle Obama
Övers. Manne Svensson Forum bokförlag, 449 sidor

Det är inte en ordinär livsberättelse. Den unga Michelle Robinson växer upp i en trång lägenhet i Chicagos South Side, pappan har ms men arbetar hårt på vattenreningsverket in i det sista, mamman är hemmafru, de har det knapert. Men i Michelle och hennes bror ingjuter de ambition, självförtroende. Båda tar sig från halvdana skolor i underprivilegierade områden till Ivy League-universitet, Michelle tar examen från Princeton och Harvard.
”Min historia” är 449 sidor lång, välskriven men i långa stycken långrandig, och hade mått bra av en vass redaktörssax. Den som förväntar sig politiska avslöjanden eller inblickar i Vita husets mekanismer kommer att bli besviken, även om man för all del får en ganska god bild av den surrealistiska vardagen för världens mest övervakade småbarnsfamilj. Men här och där – särskilt i bokens första halva – finns fascinerande inblickar i ett osannolikt levnadsöde.
När Barack Obama först kommer in i Michelles liv skriver hon fram hans personlighet så att den lyser. Han, som hon ska vara mentor åt under en sommar på den prestigefyllda advokatbyrån där hon i 25-årsåldern redan har en briljant framtid utstakad för sig, blir först

hennes vän. Det faller sig naturligt, de är två av de mycket få unga, svarta juristerna på byrån. Så blir de förälskade, och vem hade inte fallit för mannen hon beskriver: idealistisk, omöjligt driven, ständigt med en bok i handen, ointresserad av de ytliga sociala kretsar de förväntas röra sig i, magnetiskt intressant.
Men i takt med att självbiografin fortskrider, och Barack Obama kliver in i offentligheten, bleknar han bort alltmer från boksidorna. Visst är det ett lyckligt äktenskap, det är hon tydlig med. Men hon tycks ha bestämt sig för att presidenten, den man hon på många sätt gett bort till väljarna, inte längre är hennes att beskriva.
Det gäller också alla de andra – många! – människorna i familjens privata och politiska liv som flimrar förbi i bokens andra halva. De förblir pappfigurer, försiktigt beskrivna, närmast artigt. Väninnor som ”betyder mycket” men aldrig får aldrig liv, en färglöst skildrad vänskap med familjen Biden, medarbetare som är ”viktiga” för familjen men aldrig blir mer än namn på en boksida.
Är det något ”Min historia” är, är det behärskad. Noggrant, återhållsamt behärskad. Här finns ingen vrede – den har Michelle Obama sedan länge lärt sig tygla, säkerligen alldeles nödvändigt för en first lady. Särskilt en som är medveten om sina nyvunna privilegier. Och särskilt en svart kvinna, den första på sin post, som redan tidigt under Obamakampanjen får lära sig att hon måste le konstant för att inte uppfattas som hotfull. Men behärskning är inte en särskilt tacksam kvalitet hos en författare. Kanske är det också något med paret Obamas enorma stjärnstatus – de brukar beskrivas som det enda sant populärkulturellt förankrade presidentparet, fingertoppskänsligt coola – som gör att man väntar sig mer kött och blod, mer Beyoncé än Hillary Clinton.
Här och där anas dock frustration under ytan, i bisatser och ordval. Lite grann i skildringarna av att som ung svart kvinna försöka ta plats på Princeton och i yrkeslivet, när hon antyder de rasistiska strukturer som präglade bevakningen av valkampanjerna, en aning i slutet då Donald Trump gör entré (hon kommer aldrig att förlåta honom, skriver hon, för den hotstämning han piskat upp mot hennes familj).
Men mest tydlig är frustrationen, faktiskt, i partierna om att vara Barack Obamas fru. När paret tvingas till ivf-behandlingar för att få barn är det något de båda vill – men det är hon som får sticka nålar i låren och få sin livmoderhals närstuderad, medan han lämnar spermier och kan ”gå och ta sig ett glas martini efteråt”. I hur hon tidigt inser att hon är upp över öronen förälskad i en man vars intellekt och ambitioner kan svälja hennes egna, och att hon måste skydda sin karriär och agenda till varje pris. Hur småbarnsåren är en omöjlig storm av otillräcklighet medan hennes make ångar på som om ingenting hänt. Hur hon verkligen, verkligen inte vill att Barack ska kandidera till president, men biter ihop och tar smällen.
I det perspektivet är det nästan begripligt att hon ägnar många, långa, tråkiga sidor åt att beskriva odlingarna hon låter uppföra i Vita husets trädgårdar (sallad, spenat, fänkål, broccoli, morötter, grönkål, lök, ärtor och så vidare) för att skapa uppmärksamhet för ett initiativ mot barnfetma, de sega beskrivningarna av hur hennes engagemang för krigsveteraner väcks – *jag har gjort allt jag kunnat*, tycks hon vilja ropa, *med den roll jag tvingats in i*.
Frånvaron av politik i ”Min historia” är slående. Barack Obamas åtta år som president glider förbi i bakgrunden. Michelle Obama, som själv arbetat som chef för samhällsfrågor på ett sjukhus, måste till exempel ha varit djupt engagerad i sjukförsäkringsreformen – men Obamacare nämns inte med ett ord.
Boken tycks skriven med främsta syfte att en gång för alla, otvetydigt, förklara att Michelle Obama under absolut inga omständigheter tänker följa i sin makes fotspår. Om och om igen förklarar hon hur ointresserad hon är av politik. För den som mot förmodan inte redan

förstått budskapet skriver hon det rakt ut i epilogen: ”Jag kommer aldrig någonsin att kandidera till president.”
Boken gör det lätt att förstå varför hon inte vill. För det som framträder, om än långrandigt berättat, är en skildring av hur maktlöshet på vissa sätt kan följa med ända in i maktens själva epicentrum.

Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se "

"När Putins stöd i opinionen sjunker ökar riskerna för Rysslands grannar

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Fallande oljepriser och hårda sanktioner betyder att Putin inte kan bygga sin legitimitet på ekonomisk tillväxt. I stället vilar den på Rysslands militära makt.

För bara sju månader sedan omvaldes Rysslands president Vladimir Putin, för fjärde gången, med 77 procent av rösterna. Men att döma av en opinionsundersökning som utförts av Russian Public Opinion Research Center skulle Putin, om det var presidentval i dag, troligen bara få 47 procent av rösterna. Det skulle tvinga honom till en andra valomgång.
Detta är en farlig situation för Ryssland och för världen.
Fast det är klart, opinionssiffror i Ryssland återger inte nödvändigtvis verkliga maktförhållanden. Ändå är ett sådant brant fall en anmärkningsvärd utveckling, inte minst med tanke på att ryssar, som tydligt minns vilka straff som drabbade oppositionella på Sovjettiden, ofta föredrar att tala väl om sina ledare när de blir intervjuade.
Putin säkrade en seger i presidentvalet 2000 med löftet att höja levnadsstandarden och återupprätta Rysslands ställning som ledande världsmakt. Tursamt nog för honom började sedan oljepriset sticka i väg som en raket. Samtidigt började han arbeta på att återuppliva Sovjetunionen, under ett annat namn, men likartat byggt på opposition mot amerikanskt världsherravälde och mot västvärldens form av demokrati.
Från första stund använde Putin mediecensur för att trygga sin auktoritet och för att kunna se till att varje framgång, inklusive höjda

oljepriser, hyllades som en följd av hans personliga insatser. Som talmannen i det ryska parlamentet duman, Vjatjeslav Volodin, sa 2014: ”Finns Putin finns Ryssland. Finns inte Putin så finns inte Ryssland.” Misslyckanden var förstås aldrig presidentens fel. Så, när den ekonomiska tillväxten avtog medan ojämlikheten ökade, höll Putin 2007 ett tal på säkerhetskonferensen i München där han fördömde USA:s dominerande inflytande på världens affärer och antydde att Natos utvidgning till de baltiska staterna var en åtgärd som riktade sig direkt mot Ryssland.

Plötsligt kunde Rysslands alla problem skyllas på ett nytt kallt krig som man menade hade startats av väst. Kosovos självständighetsdeklaration och Rysslands krig med Georgien 2008 stärkte ytterligare Putins berättelse om Ryssland som det belägrade fortet.

Ändå föll Putins förtroendesiffror till rekordlåga nivåer 2013, till och med lägre än i dag. Så han drog fram det tunga artilleriet, först bildligt talat, sedan bokstavligen. 2014, när Ryssland gjorde en imponerande insats i vinter-OS i Sotji (med hjälp av ett omfattande statsunderstött dopningssystem) invaderade Ryssland Ukraina och annekterade Krim. Statsmedierna förkunnade att Putin infriade sitt löfte att återställa Rysslands forna glans.

Presidentens förtroendesiffror rusade till 85 procent. Ryska butiker fylldes av tröjor med texter som ”Tack för Krim”.

För en överväldigande majoritet av ryssar var Putins auktoritet odiskutabel. Om deras president stödde ett beslut eller en policy var ryssarna utan vidare med på noterna, hur impopulär åtgärden än varit tidigare.

Putin hade följt det råd som tillskrivs Vjatjeslav Konstantinovitj von Plehve som var polischef och senare inrikesminister under tsar Nikolaus II: ”För att avstyra revolutionen behöver vi ett litet och framgångsrikt krig.”

Men medan Putins små framgångsrika krig stärkte hans ställning och tystade oppositionen, har de långsiktiga följderna blivit allvarliga på grund av de stränga sanktionerna som väst införde som svar på annekteringen av Krim. Sanktionerna har lett till att rubelns värde gentemot dollarn halverats och att inflationen ökar. I slutet av sommaren var den trängda ryska regeringen tvungen att höja pensionsåldern, en åtgärd som 90 procent av befolkningen motsatte sig. Det hjälpte inte ens att självaste Putin ryckte ut med en tv-sänd vädjan.

Dessutom har det styrande partiet Enade Ryssland åkt på osedvanliga bakslag i landets östligaste regioner. Somliga experter hävdar att dessa motgångar avspeglar ett slags maktutövningens utmattning. Men faktum kvarstår att i takt med att välmåendet minskat för den genomsnittlige ryssen – och rikedomarna fortsatt att öka för Putins kompisar – så har utbasuneringarna av Rysslands storhet börjat låta ihåliga.

Medborgare börjar nu undra hur starkt Rysslands läge egentligen är. Under trycket av sanktionerna och isolerat från väst har landet börjat se ut mindre som en stormakt och mer som en geopolitisk föredetting. Den officiella propagandan skyller fortfarande landets problem på väst, men ryssarna är inte övertygade. Och de är inte alls lika imponerade av Rysslands engagemang i det avlägsna Syrien, oavsett vilken skjuts det ger landets roll i globala sammanhang, som de var vid annekteringen av grannen Krim.

Fast om Putins 18 år vid makten har lärt oss något så är det att hans fallande popularitetssiffror inte är goda nyheter för någon. Ryssarna är kanske trötta, men det är inte Putin. Om han tycker att hans auktoritet klingar av kan han strax bestämma sig för att det är dags för ytterligare en seger på någon annans bekostnad.

Tikhon Dzyadko äjournalist och Rysslandsexpert på den New York-baserade ryska tv-kanalen RTVI. Översättning: Lars Ryding "

"Beslut om tidsomställning tar ”ett antal år”

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Beslutet om att slopa de årliga tidsomställningarna inom EU skjuts på framtiden. – Min bedömning är att det kommer att ta ett antal år innan detta eventuellt blir verklighet, säger infrastrukturminister Tomas Eneroth (S).

Frågan kommer som tidigare planerat inte att avgöras på ministerrådsmötet i Bryssel den 3 december, efter ett beslut av EU-ländernas ambassadörer, Coreper.
– Det blir i stället en lägesrapport om frågan om tidsomställningen. Och det innebär att vi inte kommer att fattat något beslut eller avkrävas någon allmän inriktning, utan det blir bara en rapport, säger Tomas Eneroth.
EU-kommissionens förslag innebär att unionens länder inte längre ska byta mellan sommar- och vintertid. I stället ska varje land ha samma tid året runt. Om det blir evig sommartid eller evig vintertid, är upp till varje land, enligt förslaget.
Tomas Eneroth välkomnar att ett beslut dröjer.
– Från svensk sida är vi nöjda med detta. Det innebär att medlemsländerna får gott om tid på sig att ta fram underlag och ha en ordentlig diskussion om vad en slopad tidsomställning skulle innebära. Vi får även gott om tid att samordna hur en tidsomställning skulle kunna ske inom EU, vilket är helt nödvändigt.
När ett beslut i EU kan tas är nu oklart.
TT"
"Fakta.
De 28 EU-länderna har i dag en gemensam övergång till sommartid varje vår och återgång till normaltid på hösten. Samtidigt tillhör länderna tre olika tidszoner. "

"Nyval nära efter Liebermans avgång

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

försvarsminister Avigdor Lieberman avgick på onsdagen i protest mot regeringens ”kapitulation för Hamas terror”. Mycket talar för att premiärminister Benjamin Netanyahu nu utlyser nyval.

Under en presskonferens i Knesset förklarade Lieberman att säkerhetskabinettets klartecken på tisdagskvällen för ännu ett eldupphör i Gaza låg bakom beslutet:
– Vi köper lugn på kort sikt men på bekostnad av våra långsiktiga intressen. Hela tiden. Jag kan inte längre se våra medborgare i de bombade städerna i ögonen.
Lieberman berättade att han motsatt sig förra veckans uppmärksammade ”present” till Hamas:
– Jag försökte stoppa leveransen av 15 miljoner dollar från Qatar till Hamas, men premiärministern (Benjamin Netanyahu) drev igenom beslutet. Dagen efter fraktade Hamas 13 000 demonstranter till gränsen för nya attacker.
Lieberman fortsatte räkna upp frågor där han intagit en kraftfull ståndpunkt – för att sedan blockeras av Netanyahu. Men det står klart att den kontroversielle politikerns sorti också har helt andra motiv. Hans parti ”Israel vårt hem” tävlar med Netanyahus Likud och med bosättarnas parti om extremistväljarna. I de kretsarna uppfattas de ideliga våldseruptionerna utmed Gazagränsen, följda av informella eldupphör, som förödmjukande.
Lieberman lovade, innan han blev försvarsminister, att krossa Hamas så snart han fick posten. Nu stundar val, tidigt eller senare under nästa år, och Hamas lever och frodas. Lieberman vill inte driva sin

valkampanj såsom ansvarig för det kroniska dödläget i Gazafrågan, utan som kraftfull kritiker längst ut till höger.
Netanyahu skyndade sig att parera Liebermans försök att utmåla honom som mjäkig och eftergiven:
– En sann ledare gör det som är rätt, inte det som folket och medierna kräver. Jag har all förståelse för våra utsatta invånare utmed gränsen, men säkerhetspolitik handlar inte om känslor.
I Gaza gjorde Hamas talesmän stor fest av Liebermans avgång. ”Lieberman skulle störta Hamas – nu störtar Hamas honom!”, förkunnade tv-kanalen al-Aqsa.
Liebermans och Netanyahus relation går långt tillbaka i tiden. Under Netanyahus första regeringsperiod, 1996–1999, var Lieberman chef för hans kansli. 1999 grundade han ett eget parti, som haft skiftande framgång under årets lopp, och som fick 4 procent av rösterna i det senaste valet. Tekniskt sett kan Netanyahus koalition överleva också utan Liebermans mandat, men bosättarnas parti ”Det judiska hemmet” kräver för att fortsätta samarbetet försvarsdepartementet för egen del. Dess ledare Naftali Bennett, som på sistone attackerat Lieberman dagligen och efterlyst hårdare tag mot Hamas, vill gå till val som försvarsminister – Israels i särklass mest prestigefyllda portfölj.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Speljätte vill stoppa beroende med ansiktsigenkänning

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Världens största spelbolag Tencent lanserade nyligen ansikts-igenkänning för att hindra underåriga från överdrivet spelande.

Tusen användare i Kina, som spelar bolagets kinesiska version av ”Arena of Valor”, har valts ut i ett pilotprojekt sedan skarp kritik riktats mot Tencent och andra spelbolag. Det sker efter att värdet på Tencents aktie rasat i Hongkong och New York – på Wall Street från toppnoteringen på nästan 61 dollar i slutet av januari till bottennivån tidigare i november på 33 dollar.
På onsdagen redovisade företaget sin vinst för tredje kvartalet: 23,3 miljarder yuan, motsvarande drygt 30 miljarder kronor, en uppgång med 30 procent jämfört med samma tid i fjol. Det skedde mycket tack vare växande annonsintäkter online, medan vinsten för de kritiserade datorspelen minskade med 15 procent.
I Tencents nya system med artificiell intelligens tas bilder av spelarnas ansikte när de sätter sig framför skärmen. De jämförs med bilder som finns i myndigheternas databaser. Det hela är tänkt att avskräcka användarna från att spela för mycket.
Enligt Tencent är det första gången ett spelföretag använder teknik och officiell information för att kontrollera sina kunder.
Klagomålen har under året ökat från myndigheter och statskontrollerade medier, som varnar för att en växande andel unga drabbas av spelberoende.
I juni sablades Tencent ned i en artikel i det kinesiska kommunistpartiets organ Folkets Dagblad, där bolagets kinesiska

version av ”Arena of Valor” beskrevs som ett gift som kräver en skärpt reglering av spelmarknaden.
Närsynthet hos dagens barn har skyllts på överdrivet spelande och i augusti skärpte myndigheterna reglerna när det gäller antalet nya onlinespel.
Numera kräver Tencent att spelarna loggar in med sina riktiga namn. Systemet är uppkopplat till databasen hos Kinas allmänna säkerhetsmyndigheter. Det hela är planerat att begränsa speltiden till en timme per dag för barn under tolv år.

Torbjörn Petersson "

”Männen måste inse att deras våld inte beror på någon annan”

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

"För trettio år sedan var psykologen Per Isdal med om att starta Alternativ til vold, då det första behandlingscentrumet i Europa för män som slår. ”Den som är våldsam måste inse sitt eget ansvar och att det inte är någon annans fel”, säger han.

Män som slår
Del 3.
Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har diskuterats länge. Men få män som slår har sökt hjälp för sin våldsamhet. Nu startar en telefonlinje i Sverige för män som vill förändra sitt våldsbeteende.
Tidigare artiklar publicerades 13 och 14/11.
En man vill ha hjälp eftersom han är rädd för att sluta som mördare. Han har misshandlat sju olika kvinnor som han har levt samman med, fyra så svårt att de måste tas in på sjukhus. På frågan vad som har orsakat allt detta våld svarade mannen: ”Jag har haft otur med mina kvinnor. De har varit som besatta av sex och flörtat med andra.”
Den som lyssnade till den här berättelsen är den norske psykologen Per Isdal. Tillsammans med en kollega startade han för trettio år sedan Alternativ til vold, det första behandlingscentrumet i Europa för män som slår. I dag har tusentals män – och några få kvinnor – där fått hjälp att hantera sin aggressivitet.
– Det allra viktigaste är att den som är våldsam måste inse sitt eget ansvar och att det inte är någon annans fel att han eller hon slår. Ofta kan det vara en ganska lång process eftersom våldet kan ha pågått en

längre tid och det är svårt att erkänna att man faktiskt slagit någon man egentligen älskar, säger Per Isdal.
Han menar att våld under årtusenden har varit ett maktmedel i mänskliga relationer – men att våld i många fall också är ett uttryck för vanmakt.
Efter att så länge ha arbetat med att behandla män som slår är Per Isdals erfarenhet att våldsspiraler går att bryta – men att det kräver hårt arbete.
– Våld är något som förknippas med styrka, mod, kraft – och manlighet. Den våldsamme hjälten dyrkas fortfarande i böcker och filmer.
När Per Isdal studerade psykologi och kriminologi blev han nyfiken på om det fanns några alternativ till straff och fängelse för män som slår. Då, i mitten av 1980-talet, erbjöds få män terapi för att komma till rätta med sitt våldsamma beteende.
– Jag minns att jag tänkte att ett våldsamt beteende nog har sociala och psykologiska orsaker, men männen som brukar våld fick inte någon hjälp. Lite förenklat kan vi säga att kvinnor med våldsproblematik slussades till psykiatrin, medan männen placerades i en cell utan tillgång till vård.
– Jag märkte också under mina studier att män som är uppväxta i hem där våldet har varit ett naturligt inslag själva var mer benägna att bruka våld. De såg det som ett ändamålsenligt sätt att hantera konflikter, både hemma och ute i samhället. Detta blir extra tydligt i samband med alkoholkonsumtion.
Per Isdals pappa arbetade länge som sportjournalist på tidningen Dagbladet i Oslo. Han var en hängiven motståndare till alla former av professionell boxning; han betraktade det inte som en seriös idrott att skada andra utan såg det bara som ett sätt att utöva våld.
– Över huvud taget var kampen mot alla former av våld viktig i mitt barndomshem.
Senare, som tonåring och ung vuxen, upplevde Per Isdal att våld förekommer i hela samhället, men kanske oftare hos de mindre privilegierade.
– Jag såg det som ett uttryck för vanmakt och missnöje med den egna situationen. Den som känner maktlöshet ger sig på dem som är ännu hjälplösare, ofta sin partner och sina barn.
Direkt efter att ha fått sin psykologexamen startade Per Isdal och en studiekamrat 1987 Alternativ til vold. Då fanns det inga direkta förebilder utan de fick hitta på egna metoder och lösningar. I dag har verksamheten vuxit och runt om i Norge arbetar nu ett sjuttiotal psykologer och terapeuter med att hjälpa män som slår.
Hur var synen i slutet av 80-talet i Norge på män som slår?
– Den allmänna uppfattningen gick ut på att alla män som slår är psykopater utan empati och ånger. Terapi betraktades som verkningslöst. Ganska snart sökte flera män frivilligt upp mig och min kollega för att få hjälp. Det var något som bröt bilden av den empatistörda och psykopatiska våldsverkaren.
Männen som kom till dem förstod inte sig själva och sitt beteende, säger Per Isdal. De beskrev sig i terapin som maktlösa, men skaffade sig makt genom våldet. Det kan tyckas som en paradox, en motsättning, men att se sig själva som offer rättfärdigade på ett sätt våldet.
– Därför var, och är det fortfarande, viktigt för oss terapeuter att få männen att se att ”ondskan” faktiskt finns inom dem. Ibland är det lättare och ibland svårare. Männen vill nästan alltid överbevisa sig själva och oss terapeuter om att deras problem inte är så stort. Men man måste sticka fingret i såret för att hitta motivation till förändring.
Första året behandlade Per Isdal och hans kollega ett hundratal män, sedan ett par hundra … och i dag har tusentals våldsamma män fått hjälp att hantera sin aggressivitet. Verksamheten omfattar i dag också kvinnor som slår och har spritt sig till Sverige.

Hur togs ni emot av den norska kvinnorörelsen?
– Positivt, är min bild. Vi fick redan från början stöd av motsvarigheten till kvinnojourer och ledande feminister. Jag tror att det är oerhört viktigt att män och kvinnor arbetar ihop i de här frågorna.
– Jag har upplevt att det har varit svårare att få stöd för ett motsvarande arbete och synsätt i Sverige. Motståndet mot att hjälpa män med våldsproblematik har varit större. Om det beror på att Sverige har mer patriarkala strukturer, eller mer militanta feminister med starka stämmor, kan jag inte svara på.
Per Isdals bild är att det i Norge nu finns en gemensam syn att våld mot kvinnor främst har psykologiska orsaker och måste mötas med psykoterapi. I Sverige verkar mäns våld mer ha betraktats som ett socialt problem som tas hand om av socialarbetare, säger han.
– Men A och O är att våld är ett komplext problem som i alla sammanhang måste hanteras av personal med hög kompetens.
Vad är då din förklaring till att människor brukar våld?
– Det finns flera. Det handlar om människors ställning i samhället, om kultur och traditioner … ja, om patriarkala strukturer. Generellt förekommer mer partnervåld i länder med bristande jämställdhet, och mindre våld i länder med mer lika villkor mellan könen. Bästa sättet att minska våldet är således att arbeta för social utjämning och jämställdhet.
Sedan har vi de psykologiska förklaringsmodellerna, säger Per Isdal. Enligt dessa är våld ett sätt att bemästra sina känslor, nästan alltid negativa sådana.
– Många män som söker sig till oss kommer från hem där de själva upplevde våld, där deras mammor eller de själva blev slagna. En sådan uppväxt kan skapa rädslor och en ångest som leder till att man själv blir aggressiv och slår. Vi kan säga att män ”lär” sig att bruka våld.
– Även om kvinnor också brukar våld måste vi komma ihåg att männens våld är sex gånger skadligare och tio gånger oftare leder till mord eller dråp. Därför är det så viktigt att nå män tidigt.
Per Isdal säger att män skolas in i en mansroll där våldet finns som ett naturligt inslag. I populärkulturen löser hjältarna problem och svåra situationer med våld. Och utövarna av olika mer eller mindre blodiga kampsporter blir föredömen för många unga män.
Terapeuterna hos Alternativ till vold ser våldet som ett problem som ska mötas på liknande sätt som depression och ångest. Det vill säga utan fördömanden och moraliserande.
– Vi fokuserar tydligt på våldet och på att synliggöra allvaret i det som hänt. Samtidigt som det gäller att visa empati för dem som söker hjälp. Behandlingen går ut på att männen måste ta ansvar för sina handlingar och inte skylla på andra och olyckliga omständigheter.
– Men det handlar inte bara om att stoppa det fysiska våldet, utan också om att skapa en trygghet för alla iblandade. I dag arbetar vi med hela familjen. Även om det blir en separation eller skilsmässa ska männen ju fortsätta att vara pappor.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

"Män som är uppväxta i hem där våldet har varit ett naturligt inslag är själva mer benägna att bruka våld. De ser det som ett ändamålsenligt sätt att hantera konflikter.
Per Isdal, psykolog

Fakta. Alternativ till vold

Stiftelsen Alternativ till vold är ett behandlings- och kompetenscentrum, som främst fokuserar på våld i nära relationer.

Verksamheten startade 1987 och är den äldsta i Europa inom sitt område. Den finansieras genom stöd från staten och genom kommunala bidrag.
Organisationen har tre huvuduppgifter:
Behandling av personer som brukar våld eller har blivit utsatta för våld.
Kunskapsutveckling genom bland annat forskning.
Kunskapsförmedling genom föredrag, seminarier och kurser.
I dag finns 13 regionkontor runt om i Norge. I Sverige har Alternativ til vold samarbete på fyra platser, och organisationen är även representerad i Danmark och på Island. I Norge arbetar ett sjuttiotal terapeuter på heltid.
Mer info: www.atv-stiftelsen.no
Källa: Alternativ til vold "

"Våldet påverkar även dem som ska hjälpa

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Efter otaliga möten med våldsamma män märkte psykologen Per Isdal, se artikel här intill, att han inte mådde riktigt bra.

– Jag blev deprimerad och gick omkring lite småförbannad mest hela tiden. Till min förskräckelse märkte jag att själv började få aggressiva tendenser i mitt beteende. Inte så att jag brukade våld och slog, men det liksom kokade i mig.
Per Isdal, som i flera år arbetat i ett yrke han älskade, funderade mer och mer över vad det kunde bero på. Han träffade personer som arbetar inom äldreomsorgen, psykiatrin, sjukvården och på fängelser. Han märkte att många som hjälpte andra också blev sjuka eller mådde dåligt.
– Så skrev jag boken ”Medkänslans pris”. Även jag med mitt viktiga och spännande jobb blev negativt påverkad av dem jag mötte i mitt arbete. Yrkeslivet liksom tränger sig in i privatlivet. Länge har det varit tabu att tala om detta, men det är viktigt att förebygga och bearbeta de belastningar det kan innebära att hjälpa andra.
”Medkänslans pris” (Gothia fortbildning) kom ut i Sverige förra året. Den handlar om hur människor som i sitt arbete dagligen möter våld, smärta, ångest eller lidande blir påverkade – och ibland själv mer aggressiva.
– Mitt yrke förändrade mig. Samtidigt blev jag mer och mer övertygad om att våld är något som lärs in, och att vi därför också kan lära oss att inte bruka våld. Jag som är uppvuxen i ett hem fritt från våld och som alltid har tagit avstånd från våld blev påverkad av att möta så många våldsamma män.

I sin bok ”Medkänslans pris” berättar han mer om sina egna erfarenheter och om aktuell forskning inom området. Han beskriver något om kallas ”compassion fatigue”, vilket kan översättas med ”medkänslatrötthet”.
I dag är Per Isdal ansvarig för den verksamhet Alternativ till vold bedriver i Stavanger, centrum för den norska oljeindustrin. Det är en av de rikaste delarna av Norge, men ändå präglad av en stor social ojämlikhet. Han arbetar i dag en dag i veckan med terapi för män som slår, föreläser ofta och leder kurser.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

"Lotta Olsson: Det är författarnas uppgift att lyfta fram andra sätt att tänka

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

I den nya dokumentärfilmen ”The worlds of Ursula K Le Guin” berättar en klarögt optimistisk fantasyförfattare om fantasins grundläggande uppgift: att komma med nya idéer för världen.

Just nu behöver vi författare som ser skillnaden mellan att producera en marknadsvara och att utöva en konstform”, sa fantasyförfattaren Ursula K Le Guin (1929–2018) i ett för henne ganska typiskt tal 2014. Hon hade just fått en stilig medalj för ”Distinguished contribution to American letters” vid National Book Awards gala, en lätt tårögd Neil Gaiman fick ge den till henne, galagästerna jublade.

Varpå Ursula K Le Guin traskade upp och höll ett vänligt men bestämt tacktal för den festklädda publiken, varav en stor del från bokbranschen, och påpekade att författarnas uppgift inte är att producera lönsamma varor åt branschen. En författare ska ge läsarna nya tankar och idéer om andra sätt att leva, sätt att förändra världen, sa hon. För världen går att förändra, det är extra viktigt att veta i dessa tider – och ofta är det i konsten nya idéer föds.

Hennes tal (det finns på Youtube) var hoppfullt, trots att det var så kritiskt. ”Fantasin är sinnets grundläggande verktyg, det fundamentala sättet att tänka, en oumbärlig källa för att bli och fortsätta vara mänsklig”, sa hon, och gjorde litteratur till något betydligt större än siffror.

– Jag var så nervös inför det där! Här ger de mig medalj, och så protesterar jag mot i stort sett allt de gör, säger Ursula K Le Guin och skrattar när hon berättar om talet i den nya dokumentärfilmen ”The worlds of Ursula K Le Guin”, i regi av Arwen Curry. Den visades på ett fullsatt Bio Rio i Stockholm i förra veckan, en visning ordnad av Science fiction-bokhandeln.

Det finns många skäl att läsa Ursula K Le Guins fantasy och science fiction: hon skrev om drakar och trollkarlar långt före Harry Potter, hon skriver om språk och identitet, mänsklighet och makt, existentiella och filosofiska frågor. Framför allt skriver hon bra berättelser. Hennes internationellt mest kända bok är ”Mörkrets vänstra hand” från 1969, som diskuterar könsroller genom att skildra ett samhälle av hermafroditer, dubbelkönade varelser som periodvis blir antingen kvinnor eller män. ”Kungen var gravid” är bokens mest kända mening.

Före filmvisningen på Bio Rio högläste skådespelerskan Anna Wallander Le Guins novell ”Those who walk away from Omelas”, en berättelse om den utopiska, lyckliga staden där allt blomstrar, men vars välstånd bygger på att man håller ett barn inlåst i en mörk skrubb. En del invånare står inte ut med barnets lidande, utan lämnar Omelas. Vart går den som lämnar sitt samhälle? Ursula K Le Guin skrev en bok även om dissidenternas värld: ”The dispossessed” (”Shevek” i den svenska översättningen), om ett anarkistiskt samhälle. Det är delvis en utopi, men en tveeggad sådan. Le Guin la till en undertitel, ”an ambiguous utopia”, och beskrev hur grupptryck lätt kan uppstå även i en på ytan jämlik värld.

I vår tid är fantasy och science fiction sorgligt nog oftast berättelser om klimatkatastrofer. Och, märkligt nog, även om totalitära samhällen som de såg ut förr.

Ursula K Le Guin är en helt annan sorts röst. Hon berättar om maktstrider och samhällsproblem, men i grunden bubblar en befriande klar optimism, som en klok, klarögd, mer filosofisk och litterär Hans Rosling. Själv var hon övertygad antikapitalist, och sa i talet 2014: ”Vi lever under kapitalismen, vars makt verkar omöjlig att slippa undan – men å andra sidan: så trodde vi också förr om kungarnas gudomliga

rätt.” Och så log hon vänligt, men mycket uppfordrande. Det är ju inga andra än vi som skapar, räddar och utvecklar vår värld.

Lotta Olsson
lotta.olsson@dn.se "

"Angelägen stridsskrift. En störande skildring av Putins Ryssland

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Maria Aljochina
”Riot days. Om Pussy Riot och tiden i fängelset”
Översättning: Linda Skugge. Teg Publishing, 202 sidor.

Mot slutet av fotbollsmatchen händer det: fyra medlemmar ur konstnärskollektivet Pussy Riot stormar planen, utklädda till poliser, för att efteråt komma med konkreta politiska krav. Släpp politiska fångar, säger de. Sedan grips de och får avtjäna ett straff på femton dagar.
Pussy Riot – punkiga, färgglada, upproriska – blev berömda efter ett performance i Kristus Frälsarens katedral i Moskva 2012. Beväpnade med gitarr och förstärkare, iklädda neonfärgade klänningar och stickade rånarluvor, bad de Jungfru Maria att frälsa dem från Putin. Även: ”Jungfru Maria, bli feminist”. Tre av medlemmarna häktades och två av dem dömdes till fängelse i två år. En av dessa, Maria Aljochina, skriver om performanceverket, den efterföljande rättegången, och tiden i fängelset i ”Riot days”. Boken, skickligt översatt till svenska av Linda Skugge, är rå, rolig och ibland nästan skimrande; ”vi åt vad Gud gav oss, vilket oftast var pasta” är en rad jag bär med mig i dagar.
Pussy Riot har varit lätt för kändisar och politiker i stora delen av västvärlden att omfamna, då gruppens mål – den ryska regimen, dess korruption och repression – går att kritisera samtidigt som man ignorerar övergrepp och överträdelser i de egna länderna. Jag kommer

därför på mig själv med att närma mig Aljochinas bok med en viss skepsis. Har Pussy Riot blivit ett varumärke bland andra?
Men ”Riot days” överraskar mig i sin ambition att störa ordningen – som i själva verket är en oordning med makten bakom sig – och ifrågasätta ”de konstanta, hemska lögnerna som sändes på tv, de ändlösa, grundlösa löftena om ett lyckligt liv”. Själva bokens form blir en del av arbetet; den är uppbruten i korta stycken som varvas med utdrag ur officiella dokument, citat från revolutionärer och dissidenter, och naivistiska teckningar. Vid ett tillfälle beskriver Aljochina hur hon brukade teckna längst bak i anteckningsböckerna under lektionerna i skolan; i mitten av boken mötte hennes graffiti de prydliga anteckningarna, ett möte som ”får historien att ändra riktning”. Det är också, förstår man, målet för Aljochinas protester: ett upplopp som också är ”vackert”.
Läsaren får följa med i förberedelserna inför Pussy Riots performance i Kristus Frälsarens katedral, hur kvinnorna gömde förstärkaren, repeterade låten. ”Vi sa aldrig adressen i telefon”, förklarar Aljochina, ”för den var buggad av Myndigheten för extremismbekämpning”. Den svenska läsare som inte genast tänker på vår egen Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism missar nog en av bokens poänger: att varje stat har en ordning som måste exponeras, att man har ett ansvar att utmana den gängse berättelsen om samhället.
Att Pussy Riot riktade in sig på kyrkan förklarar Aljochina med en fantastisk oneliner: ”Det finns saker som inte går att köpa för pengar. För allt annat finns Kristus Frälsarens katedral.”
Tiden i straffkolonin, och beskrivningarna av kvinnorna hon möter där, utgör en större del av boken än både performanceverket och rättegången. Det är som om Aljochina använder efterspelet för att kroka in och dra med sig läsaren in i en värld där bröd används för att täta springor i väggarna, de tömda madrasserna måste vikas dubbla, och fångar ”kysser varandra bakom kyrkans väggar”. Aljochinas upprepade hungerstrejker får resultat, kortare arbetsdagar och varma halsdukar, men ändå frågar folk henne varför hon fortsätter att protestera från fängelset. Varför inte vänta till det att hon är fri igen? ”Jag protesterar där jag kan”, blir svaret, ”där jag måste”.

Judith Kiros
Läs intervju med Maria Aljochina (12/11) på dn.se/kultur "

"Vem tror att Nato hotar Ryssland?

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Den 12 juli 2018 flög ett ryskt plan, en Iljusjin IL-96, in över gränsen mot Estland nära ön Vaindloo. Efter en minut lämnade det estniskt luftrum, Estland protesterade med en not till den ryska ambassadören. Incidenten är en sorts rutinhändelse. Men dessa ”rutiner” blir allt vanligare.

Nu har tankesmedjan Frivärld i samarbete med amerikanska McCain Institute skapat en sajt, ”Russian activity tracker”, där de sammanställt ett stort antal ryska gränskränkningar, hybridoperationer, spionaktiviteter och annat i Sveriges närområde.
Förutom de ständiga luftincidenterna förekommer flera uppmärksammade exempel: Egor Putilov-affären. Medlemmar av Nordiska motståndsrörelsen som fick träning av en rysk paramilitär grupp. Tillslaget mot de ryskägda fastigheterna i Finlands skärgård.
Vad bör vi dra för slutsatser? Betyder det att Ryssland är ensamt om den här typen av aktiviteter? Naturligtvis inte. Men det visar hur landet under president Putin trappat upp ett aggressivt beteende mot sina grannar. Hur regimen försöker etablera ett tillstånd av ”det nya normala” där omvärlden slutar förfäras över gränsprovokationer, trollattacker och militär framfusighet.
Det finns en bild som cirkulerar på nätet och gärna plockas upp av Putins vänner i väst. Den skildrar antalet Natobaser kring Rysslands gränser och ska visa hur utsatt landet är. Men vem tror att Nato eller någon annan förbereder ett anfallskrig mot Ryssland? Hur kan minnet ha bleknat av en tid före Putin då Kreml inte uppträdde aggressivt och då dess grannar kunde släppa garden och rusta ned?

Man ska reagera på vad omgivningen gör, inte vad den säger. Ryssland påstår sig inte vilja se Sverige i Nato men provocerar oss militärt. Grannsamverkan är effektivt mot brott.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

" Läxan från första världskriget är fortfarande den rätta

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Ingen fred efter ett stormaktskrig ”har genererat så mycket analys, kontrovers och ånger som den efter första världskriget”. Det konstaterar den amerikanske statsvetaren John Ikenberry i sin bok ”After Victory”, om hur segrande nationer etablerat nya internationella ordningar efter stora krig. När Emmanuel Macron på hundraårsdagen av vapenstilleståndet i helgen – med ord tydligt riktade till Donald Trump – fördömde det smala nationella egenintresset som drivkraft var det nog heller inte bara dess roll i kriget han hade i åtanke. Utan också i dess efterspel.

Första världskriget innebar att världen fick en ny supermakt: USA. Den amerikanske presidenten Woodrow Wilson drog slutsatsen att blodbadet var en konsekvens av att militaristiska stater agerat i sitt eget snäva stormaktsintresse. För att det inte skulle hända igen sökte han etablera en regelbaserad internationell ordning, förkroppsligad i ett nytt världssamfund.
Men Wilson lyckades inte övertyga sina landsmän om idéns förträfflighet. Senaten sa nej till ett medlemskap i den nya organisationen, som därmed föddes försvagad. USA vände sig sedan djupare inåt, tydligast genom höga tullar efter börskraschen 1929, vilket drev världen in i depressionen. Dessutom misslyckades Wilson med att avhålla fransmän och britter från att följa sitt smala egenintresse. Hos de besegrade och hårt straffade tyskarna växte revanschismen. På så sätt bereddes marken för ett nytt världskrig.

När Hitler besegrats och världen skulle byggas upp slet de amerikanska ledarna sitt hår över hur de agerat de föregående decennierna. De drog inte bara slutsatsen att den här gången var de tvungna att etablera en regelbaserad ordning, utan också vad som var nödvändigt för att lyckas: USA fick inte åter vända världen ryggen. Genom Marshallhjälpen finansierade amerikanerna återuppbyggnaden av Europa. Det besegrade Tyskland, liksom Japan, hjälptes på fötter. Ett öppet handelssystem etablerades; IMF och Världsbanken fick till uppgift att stödja länder med ekonomiska svårigheter. Medlemskapet i det nya världssamfundet FN – den här gången godkänt – kombinerades med säkerhetsgarantier till allierade i Europa och Asien. Det är dessa mångfasetterade och överlappande institutioner och etablerade samarbetsmönster som vi ofta kallar den ”liberala internationella ordningen”. Den har naturligtvis inte varit statisk eller fungerat fläckfritt. När Västeuropa och Japan hämtat in det ekonomiska försprånget på 60-talet började USA pressa på för en ”omförhandling” av de gemensamma ekonomiska reglerna: större öppenhet för amerikansk export och kapital. I säkerhetssfären har USA emellanåt helt struntat i regelverket, mest flagrant på senare år, när Irak invaderades.
Ändå kan man inte avskriva den liberala ordningen som ett bländverk. Stormaktskrig har undvikits. Den internationella ekonomin har hållits öppen. Även världens numera enda supermakt har oftast låtit sitt agerande kringskäras av regler och normer.
Trumpadministrationens utfall mot internationella samarbeten speglar till viss del en bredare amerikansk vilja att återigen omförhandla det gällande regelverket. Fler än presidenten tycker att andra länder – i synnerhet Kina – tjänat för mycket på nuvarande utformning. Men Trump skiljer ut sig. Han verkar inte bara vilja rucka på regelverket, utan riva det helt. Hans vision är en värld där egenintresset styr och de starka gör upp.

De senaste åren har Peking talat sig varmt för den existerande ordningen. Men kineserna är knappast starka nog för att upprätthålla den. Framför allt påverkas innehållet om en auktoritär stat blir dess grundpelare.
Till syvende och sist gäller läxan från första världskriget fortfarande. En liberal internationell ordning är bäst för att säkra fred och frihet. Och för att en sådan ska bevaras krävs i längden den demokratiska supermaktens helhjärtade engagemang.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

"Åklagaren kräver att Khashoggis mördare halshuggs

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Den saudiske riksåklagaren Saud al-Mojeb vill ha dödsstraff för fem säkerhetsmän i fallet med den mördade journalisten Jamal Khashoggi. Han understryker att kronprins Mohammed bin Salman varit ovetande om mordplanerna. Men luckorna i utredningen kvarstår.

Om Saud al-Mojeb får som han vill kommer fem män att släpas fram till bödeln som väntar med sin bila – halshuggning med svärd är den vanligaste avrättningsmetoden i Saudiarabien. De fem ingår i den grupp av 21 säkerhetsmän som sitter häktade i Saudiarabiens huvudstad Riyad, misstänkta för inblandning i mordet på Jamal Khashoggi. Den saudiske USA-boende journalisten har inte setts till sedan han trädde in på Saudiarabiens konsulat i Istanbul den 2 oktober.
Åklagaren presenterade på torsdagen sin version av vad som hänt Khashoggi. Han ska ha överfallits inne på konsulatet, gjort motstånd, tvångsinjicerats med en för stark dos lugnande medel som dödat honom. Därefter ska kroppen ha styckats. Kvarlevorna ska ha transporterats bort av en ”lokal samarbetsman”.
Detta betyder att de luckor som tidigare funnits i utredningen kvarstår. Ingen kan tala om var kroppsdelarna finns eller vem den lokale kunskaparen är.
Den före detta biträdande underrättelsechefen Ahmed al-Assiri pekas ut som högste ansvarige. Men han ingår inte, av allt att döma, bland dem som åklagaren vill ge dödsstraff.

Kronprins Mohammed bin Salman, Saudiarabiens verklige regent, har inget med fallet att göra, hävdar åklagare al-Mojeb.
Ingen hade väl trott att åklagaren skulle komma fram till något annat. Men det betyder inte att fallet Khashoggi kommer att läggas till handlingarna. Omvärlden kräver relevant information om det bestialiska mordet.
Och att tilltron till riksåklagare Saud al-Mojebs version av händelsen är obefintlig visade sig ganska omgående. Timmarna efter åklagarens redogörelse införde USA individuella sanktioner mot 17 saudiska medborgare, enligt den så kallade Magnitskijlagen.
Denna lag innebär att USA kan frysa enskilda personers tillgångar och vägra dem inresa, om de är misstänkta för människorättsbrott. Bland de drabbade i detta fall finns flera personer i Mohammed bin Salmans absoluta närhet.

Erik Ohlsson "

"Facebook försökte smutskasta kritiker

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

New York. Facebooks försök att stoppa kritik mot företaget har präglats av etiskt tvivelaktiga metoder, enligt New York Times. Facebook ska ha rekryterat en republikansk pr-firma för att sprida falska rykten om att företagets kritiker betalas av finansmannen George Soros.

I takt med att kritiken växt mot Facebook de senaste tre åren har företaget lagt allt mer resurser på en offensiv för att smutskasta kritikerna. Som ett led i denna offensiv anklagas Facebook för att ha ägnat sig åt tvivelaktiga metoder, som ofta påminner om just de trollfabriker som tidigare utnyttjat just Facebook för att sprida vilseledande information.
Företaget ska bland annat ha rekryterat en republikansk pr-firma i Washington, Definer, som startade en påhittad nyhetssajt där de spred konspirationsteorier om att Facebooks kritiker finansierades av - affärsmannen George Soros. Definers påhittade eller vilseledande nyheter spreds vidare av bland annat den högerextrema, antisemitiska hatsajten Breitbart.
För att tämja kritiken mot att Facebook används för att sprida påhittade nyheter skapade Facebook alltså själva påhittade nyheter, som spreds med hjälp av den egna plattformen.
Avslöjandet görs i ett omfattande reportage i New York Times, där fem reportrar under ett halvårs tid har undersökt Facebook. De har gjort mer än 50 intervjuer med anställda och tidigare anställda på företaget.
Den ungersk-amerikanske finansmannen och filantropen George Soros har länge varit måltavla för antisemitiska attacker och konspirationsteorier. Att Facebook nu indirekt har utnyttjat hatet mot

Soros i ett försök att distrahera från företagets egna tillkortakommanden har väckt starka reaktioner i USA.

Martin Gelin "

"Torbjörn Petersson: USA redo att avslöja sin strategi mot Kina

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

USA förbereder sig för att låta världen veta hur deras nya strategi i Asien och Stilla havet ska motverka Kinas inflytande. Vicepresidenten Mike Pence väntas hålla ett avgörande tal vid ett ekonomiskt toppmöte i Papua Nya Guinea på söndag. Det sker när det pågående handelskriget mellan länderna liknats vid Kalla kriget och utgången av det är oklar.

USA:s plan, kallad Indo-Stilla havs-strategin, har utarbetats tillsammans med Japan, Australien och Indien och är ett svar på Kinas satsning på uppemot 10 000 miljarder kronor i projektet Nya sidenvägen.
En medarbetare i Vita huset, som för närvarande befinner sig på resa i Asien med Mike Pence, beskriver strategin som att den står i motsats till den ”farliga skulddiplomati som Kina engagerat sig i i regionen”.
Vicepresident Pence själv har inför APEC-toppmötet värmt upp med betydligt mer aggressiva tongångar:
”Vi är alla överens om att imperium och aggression inte har någon plats i regionen. Låt mig vara tydlig: i vår vision utesluts ingen nation. Den förutsätter bara att länder behandlar sina grannar med respekt och respekterar andra länders suveränitet och internationella regler.”
Talet höll vicepresidenten på torsdagen i Singapore vid ett möte i Asean, en sammanslutning mellan tio länder i Asien.
Pence nämnde aldrig Kina vid namn. Men udden var direkt riktad mot landet som USA inte bara utkämpar ett handelskrig med, utan även stångas med i Sydkinesiska havet, där Kina byggt konstgjorda öar de

senaste åren, som försetts med start- och landningsbanor och militär utrustning.
Det har gått fem år sedan Kinas president Xi Jinping lanserade sitt favoritprojekt Nya sidenvägen, en global strategi med Kina som nav, omfattande tusentals miljarder kronor – som om det lyckas ger nationen en särställning i Eurasien.
Det är en storslagen vision med över 60 länder inblandade. Målet är att bilda ett nytt ekonomiskt bälte av infrastruktur till land och sjöss som binder samman Kina med resten av Asien, Europa, Mellanöstern och Afrika. Kina lånar ut pengar till projekten, står för expertisen, materialet och ibland för arbetskraften. Det är ett sätt för Kina att använda överkapacitet i landets fabriker när den inte behövs på hemmaplan. På längre sikt öppnar det för nya kinesiska exportmarknader.
I fyra år tittade USA på medan Kina smidde sina planer och började expansionen. För ett år sedan nämndes de amerikanska planerna för första gången – och nu väntas USA under Donald Trump slutligen sätta ned foten.
Det sker med vad som ser ut som en långsiktig plan. Den är inte lika omfattande som Kinas modell, och den är driven från privat sektor och understryker löftet om jobb och ekonomisk blomstring för regionerna.
USA kliver in på scenen sedan Kina mötts av växande kritik för Nya sidenvägen, och för att suga ut fattiga länder med lån som de inte kan betala tillbaka.
Ett exempel är den strategiska hamnen Hambantota som inte längre tillhör Sri Lanka. Kina lånade ut 15 miljarder kronor, men höga räntor, låga intäkter i hamnen och finansiell kris gjorde att regeringen i Sri Lanka inte klarade avbetalningarna.
Ett statligt kinesiskt företag hyr nu hamnen i 99 år.
När handelskriget med USA började blickade Kina mot Nya sidenvägen för att parera för en väntad minskning av exporten till USA.
Skulden för handelskriget har lagts på Donald Trump, men Kinas president Xi Jinping har troligen ett större ansvar. Han har abrupt ändrat riktning på Kinas politik på ett sätt som gjort en konflikt med USA närmast oundviklig – oavsett amerikansk president.
I slutet av november har Trump och Xi bokat in ett möte med varandra i samband med ett G20-möte för att diskutera handelskriget. Då lär USA officiellt ha lanserat sin strategi mot Nya sidenvägen.

Torbjörn Petersson "

”Våldet ett hot mot demokratin”

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

"Långt före sin politiska karriär var Alice Bah Kuhnke engagerad i arbetet mot män som slår sina barn och kvinnor ”Det manliga våldet är en viktig demokratifråga”, säger hon.

Män som slår
Del 4.
Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har diskuterats länge. Men få män som slår har sökt hjälp för sin våldsamhet. Nu startar en telefonlinje i Sverige för män som vill förändra sitt våldsbeteende. Tidigare artiklar publicerades 13,14 och 15/11.

Engagemanget för utsatta barn och kvinnor fick henne att i vuxen ålder arbeta som volontär i kyrkan. Men hon har också varit aktiv i Rädda Barnen och inom en rad andra organisationer i civilsamhället. Många gånger har Alice Bah Kuhnke mött kvinnor, barn och ungdomar som vittnat om vad de utsatts för.
– Fröet till mitt engagemang i just dessa frågor såddes nog i kyrkans barngrupp under min uppväxt i Småland. Samtalen om de mest utsatta och vad man kan göra för sin nästa var den röda tråden, berättar Alice Bah Kuhnke.
Engagemanget fördjupades när hon blev vuxen och bland annat ledde hon som volontär samtalsgrupper för nya svenskar i Tensta. Hon blev illa berörd av vad unga tjejer och kvinnor vittnade om ”mellan raderna”.
– Alltför ofta, efter att gruppsessionen avslutats och det blev möten på tu man hand, kröp det i förtroende fram berättelser om såväl psykiskt som fysiskt våld.
– Jag försökte slussa flera unga tjejer och kvinnor vidare till de sociala myndigheterna. Alla som misstänker eller bevittnar våld har en skyldighet att agera. Våld tar sig olika uttryck, traditioner och förlegade strukturer får aldrig relativiseras, aldrig bortförklaras och aldrig stå i vägen för att människor ska få sina rättigheter tillgodosedda.
Sedan valet 2014 är Alice Bah Kuhnke miljöpartistisk kulturminister, men hon har också ansvar för demokratifrågor i regeringen.
– Mäns våld är ett hinder för många barn och kvinnors möjlighet att forma sina liv och sin framtid. Våldet är därför en självklar demokratifråga och ett hot mot demokratin, säger hon.
För ett par veckor sedan besökte Alice Bah Kuhnke organisationen MÄN och dess ordförande Alan Ali, som intervjuades tidigare i veckan här på Insidan.
– Det arbete som MÄN utför är betydelsefullt för många och kan inspirera andra och det var givande att lyssna till Alan Ali och hans erfarenheter.
Under förra höstens alla upprop i #metoo vittnade kvinnor om sexuella kränkningar, trakasserier och övergrepp. I debatten hävdade många att det handlar om ett problem vi blundat allt för länge för. Detsamma gäller det manliga våldet, som ibland förminskas med kommentarer om att ”även kvinnor kan slå och misshandla”.
– Det finns kvinnor som utför våldshandlingar och begår övergrepp. Men alla vet att de är få i jämförelse med män och inte utgör ett jämförbart samhällsproblem, påpekar Alice BAh Kuhnke.
– Att använda kvinnors våld som ett argument mot att vi kraftsamlar mot våld i nära relationer, vilket framför allt är mäns våld mot kvinnor och mäns våld mot barn, är att lägga ut dimridåer inför de förändringar som måste genomföras,.
– Jag har varit en del av en feministisk regering som hade nolltolerans mot alla former av kränkningar och våld i nära relationer. För

miljöpartiet är det självklart att alla, män, kvinnor eller hur man än identifierar sig, ska kunna leva sina liv i frihet utan rädsla för förtryck och hot om våld.
Alice Bah Kuhnke framhåller att de som slår är enskilda individer, men att de tillsammans utgör ett mönster, en struktur.
– Genom att identifiera vad som ger strukturen förutsättningar, kan vi också finna svaren på vilka åtgärder vi måste sätta in.
Studier visar att många kvinnor och barn som blivit utsatta för våld varit i kontakt med olika myndigheter utan att deras utsatta livssituation identifierats.
I regeringen har Alice Bah Kuhnke varit med om att ge Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Socialstyrelsen i uppdrag att arbeta fram metoder för att bättre kunna fånga upp utsatta kvinnor och barn i ett tidigt skede.
Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att vidareutveckla metoder för att behandla män som slår och Kriminalvården har fått krav på sig att bli bättre på att möta män som slagit sin partner. Straffen för den här typen av brott har också skärpts.
– Regering och riksdag, det vill säga vi politiker, har ett stort ansvar för att myndigheter och andra offentliga aktörer ska ha resurser för att arbeta med dessa frågor. Men civilsamhället, bland annat ideella organisationer, kan ofta tidigt se när människor far illa. Jag har den erfarenheten efter att själv ha arbetat ideellt i många år.
Alice Bah Kuhnke framhåller att ord som ”hora”, ”slampa” och andra förnedrande uttryck är en del i en kultur som förminskar kvinnor och skapar förutsättningar för våld. Därför är initiativ som Locker room talk i Sverige så bra, tycker hon. Det är en ideell organisation som arbetar för jämställdhet och schyssta attityder, bland annat genom att utbilda unga killar i idrottsföreningar och skolor.
– Vi behöver sådana exempel i andra samhällssektorer. Det handlar om jargonger och om sätt att vara som måste förändras, säger Alice Bah Kuhnke med eftertryck.
En rad studier tyder på att barn som utsätts för våld eller bevittnar våld i sin nära omgivning senare i livet löper större risk att utveckla ett aggressivt beteende.
Hur förklarar du det manliga våldet?
– Jag försöker ta del av forskning på området, men är så klart ingen expert. Jag förstår dock att många faktorer kan samverka. Min bild är att våldet i samhället måste angripas brett och att vi måste börja tidigt med att erbjuda pojkar fler möjligheter att få vara och utvecklas på.
– Vi kan inte begränsa pojkars utveckling och liv till vissa förutbestämda snäva ramar som de ska pressas in i. Och vi behöver en stor verktygslåda för det finns inte ett specifikt verktyg som passar i alla sammanhang.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

Fakta. ”Att bryta ett våldamt beteende”

Strax före sommaren presenterade kriminalvårdens generaldirektör Nils Öberg utredningen ”Att bryta ett våldsamt beteende”.
Bland förslagen finns inrättande av ett nationellt centrum för samordning och kunskapsutveckling. Det är tänkt att vara ett stöd för alla som arbetar med våldsutövare. Vidare finns krav på att kommunernas socialnämnders ansvar för insatser till våldsutövare förtydligas. Idag ser detta arbete mycket olika ut i olika kommuner.
Ett annat förslag är att specialiserade mottagningar för våldsutövare byggs upp i hela landet. Idag finns några goda, lokala exempel men betydligt fler män som utgör ett hot mot sina närstående måste nås.

Hälsovården, sjukvården och kriminalvården behöver engageras mer i arbetet. Tillfälliga boenden för våldsutövare bör också skapas enligt utredningen.
Källa: Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) "

"Anna-Lena Laurén: Jag har inte tid att tänka på egentid

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Jag satt på en middag i Moskva då en brittisk korrespondentkollega utropade:
– Vi kvinnor har blivit lurade! De sade att vi kan få allt men det kan vi ju inte!
– Vad är det vi inte kan få? undrade jag.
– Både barn och karriär. Det går ju inte!
Jag sade att jag tycker det går ganska bra. Det som däremot inte är möjligt är ha barn, karriär, träna för maraton, skjutsa barnen till hundra tidskrävande hobbyer, sylta och safta, gå på yoga tre gånger i veckan och ha ett perfekt hem.
Men det är ingen orsak att förtvivla. Man kan ju åtminstone göra några saker av allt detta.
Resten får man avstå ifrån.
Avstå är ett vackert ord. Jag undrar hur många som förstår dess innebörd år 2018.
Min äldsta och bästa ryska vän Aleksej bor i Sankt Petersburg. Hans pappa är professor i burmesiska och familjen bodde i Myanmar när Aleksej var liten. Pappan talar inte bara modern burmesiska, utan behärskar även den urgamla formen av språket.
När Sovjetunionen föll samman reste hans fru till Rom, Paris och London. Hon förverkligade sin dröm att se Europas stora huvudstäder. Han däremot vägrade röra sig ur fläcken från sin datja.
– Jag har redan rest tillräckligt, sade han.
Han föredrar att röka sina egenhändigt rullade cigarretter på datjan. Huset ligger på en värdefull tomt på Karelska näset. Ett gammalt

ruckel utan el och rinnande vatten, omgivet av en vildvuxen trädgård som sommartid är så frustande grön att den nästan helt och hållet gömmer byggnaden. Professorn har ingen som helst tanke på att renovera huset. Det är inte pengar som är problemet, eftersom hans son är generös och hjälpsam. Professorn vill inte.
Kan en person ur den svenska medelklassen förstå att någon som har möjlighet att renovera sitt kök eller sin sommarstuga väljer att inte göra det?
Jag är inte säker.
Själv befinner jag mig just nu i en livssituation då det är populärt att tala om livspussel. Småbarn, krävande jobb, man borde träna, man borde bjuda folk på middag. Man borde ta sitt barn på museer och teater, man bor för höge farao i en av världens stora kulturstäder. Ändå har jag aldrig tyckt om ordet livspussel. Det kan knappast finnas ett ord som luktar mer privilegierad, nordisk medelklass. ”Livspussel” låter förstå att den som har ett förvärvsarbete och barn som går på statligt subventionerade dagis och skolor har det extra besvärligt. Jag behöver bara tänka på den situation som en stor del av de människor jag intervjuar i Ryssland, Centralasien och Kaukasien befinner sig i för att skratta högt.
Till samma fatabur som ordet ”livspussel” hör ”egentid”. Ordet låter förstå att man som förälder även har rätt till tid för sig själv. Förlåt, men jag kan inte ens skriva den här meningen utan att brista ut i gapskratt.
Det här med att ha barn hemma är ju något som går över. Innan man vet ordet av kommer man att stå där med egentid upp över öronen. Är det verkligen en omöjlig tanke att avstå fram tills dess?
Jag påstår absolut inte att jag lever utan egentid, tvärtom. Men den ingår inte i någon slags uppställning av saker jag anser mig ha rätt till. Vem har tid att leva efter sådana regler? Jag stjäl mig istället lite egentid från höger och vänster – ett snabbt glas efter jobbet, en bokmässa då och då. Om jag hinner iväg i tid hem från jobbet och trådbussen inte är knökfull kan jag sitta i fyrtiofem njutningsfulla minuter och läsa alla artiklar jag inte haft tid med under dagen.
Det finns mycket i mitt liv som jag borde hinna med och som blir ogjort. Jag har förlikat mig med det. Men därför har jag också fattat det principiella beslutet att skippa allt överflödigt.
Finns det något jag aldrig kommer att lägga ned en enda sekund på i mitt liv är det köksrenoveringar som inte är absolut nödvändiga.

Anna-Lena Laurén "

"Ryska gasledningen planeras ännu närmare Sveriges kust

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Den ryska gasledningen Nord Stream 2 kan komma att få en ny sträckning. I stället för att dras öster om Bornholm kommer den i så fall att läggas betydligt närmare Sverige.

Enligt de ursprungliga planerna skulle Nord Stream 2 följa den redan klara Nord Stream 1 som invigdes i början av november 2011. Den 1 220 kilometer långa ledningen går från Viborg i Ryssland till Greifswald i Tyskland.
ANNONS:

Men i stället för att liksom Nord Stream 1 passera öster om Bornholm och innanför den danska territorialvattengränsen har en alternativ sträckning nu föreslagits. En sträckning som flyttar ledningen till västra sidan av Bornholm, betydligt närmare Sverige, precis i utkanten av den svenska ekonomiska zonen.
Orsaken till flytten är att det danska utrikesdepartementet måste ge sitt tillstånd om ledningen ska dras innanför danskt territorialvatten. Ett beslut som det ännu inte är klart när de danska politikerna kan komma att ta. Därför har företaget Nord Stream 2 AG beslutat att föreslå en ny sträckning, skriver Naturvårdsverket i de handlingar som nu är ute till samråd.
Planerna på ytterligare en gasledning mellan Ryssland och Tyskland har skapat stark kritik och 2016 skrev nio EU-ledare ett öppet brev till EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker där man avrådde från byggandet av Nord Stream 2. Kritiken har bland annat gällt att Europa skulle göra sig beroende av rysk gas och att ledningen kan användas för att strypa gastillförseln som i hittills gått via Ukraina.
Också USA har velat stoppa gasledningen som ägs av statsägda ryska Gazprom som i sin tur står Kreml och Putin nära.
I Sverige har debatten också kommit att handla om ifall Nord Stream 2 AG skulle få använda hamnarna i Karlshamn och Slite på Gotland under arbetet.
Just nu pågår ett samråd där bland andra kommuner, länsstyrelser och svenska företag som kan beröras av dragningen ska få säga sitt när det gäller Nord Stream 2. Deras svar ska vara inlämnade till Naturvårdsverket senast den 14 december och senast den 20 december ska danska myndigheter ha tagit emot dem.
Näringsminister Mikael Damberg (S) vill i dag inte kommentera frågan om Sverige har några synpunkter på den nya dragningen. I ett skriftligt uttalande till DN skriver hans pressekreterare Daniel Ferreira: ”Danmark har fått en ansökan från Nord Stream 2 AG som rör en alternativ sträckning av gasledningen inom dansk ekonomisk zon. Just nu pågår ett samråd om gränsöverskridande miljöpåverkan avseende den aktuella sträckningen och Sverige konsulteras inom ramen för Esbokonventionen. Naturvårdsverket är den myndighet som ansvarar för hanteringen av samrådet under Esbokonventionen för svensk del.”
Esbokonventionen är en miljöskyddskonvention för Europa, Kanada och USA.
Hur Sverige än reagerar på den nya ledningen är det Danmark som bestämmer i slutändan.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Nynazister attackerade hans judiska restaurang

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Chemnitz. Grishuvuden på entrétrappan, hakkors målade på fasaden och dödshot i brevlådan. I många år har Uwe Dziuballas judiska restaurang i staden Chemnitz attackerats. I samband med de högerextrema kravallerna i sydöstra Tyskland under hösten dök en nynazistisk mobb upp i entrén. I går träffade restaurang-ägaren Dziuballa kansler Angela Merkel som besöker Chemnitz. Och han har ett tydligt budskap till förbundskanslern.

Klockan är strax efter nio på kvällen och de sista gästerna har nyss gått hem. Uwe Dziuballa, alltid klädd i kavaj, kippa och runda glasögon, har låst restaurangens entrédörr inifrån och delar en koscheröl med två vänner som dröjt sig kvar.
Plötsligt hörs ett märkligt ljud från uteserveringen. Det låter som hästhovar och glas som krossas. Senare ska Uwe Dziuballa tala om ett före och efter kvällen den 27 augusti, men det vet han inte nu när han aningslöst öppnar dörren för att ta reda på varifrån ljudet kommer.
Ute i kvällsmörkret möts 53-åringen av ett tiotal, kanske så många som tjugo, svartklädda personer utrustade med gatstenar, flaskor och järnrör i händerna. Föremålen viner snart genom luften. En fönsterruta krossas och det låter det som skott i natten. Antagligen är det ett järnrör som träffar skylten ovanför entrédörren där det står ”Schalom”, en hebreisk hälsningsfras som kan betyda ”hej” eller ”fred”.
Uwe Dziuballa hör en röst ropa ”jude, försvinn från Tyskland!” och träffas i axeln av en gatsten.

– Om den hade träffat mig i huvudet hade jag nog inte kunnat göra den här intervjun, säger han när vi ses i restaurangen med de sjuarmade ljusstakarna i fönstren.
Det har nu gått drygt två månader sedan den där kvällen då gatorna i hans hemstad togs över av högerextremister. Händelserna i den sydösttyska staden gav ett eko i medier över hela världen.
Tidigare samma kväll hade den högerradikala organisationen Pro Chemnitz kallat till demonstrationer i centrum och flera tusen personer slutit upp. Trots varningar var polisen underbemannade och amatörmässigt oförberedda när manifestationen urartade i kravaller.
Jag var själv på plats och såg utsträckta högerarmar i luften, tv-team som jagades bort, flaskor och stenar som ven genom luften och poliser som slogs blodiga till marken.
Uwe Dziuballa hade samma kväll arrangerat ett föredrag om ”ariseringen” av judiska företag under 1930-talet och inte följt med i vad som samtidigt pågick någon kilometer bort. När ett tiotal högerextrema våldsverkare dök upp i entrén stod han som paralyserad och förlorade tillfälligt hörseln.
Uppe i luften närmade sig en av polisens helikoptrar och lika hastigt som mobben dykt upp vände de på klacken. Uwe Dziuballa tog upp telefonen för att fotografera deras ryggtavlor. På bilden syns ett tiotal mörka gestalter som tar till flykten. Han vill inte tänka på vad som kunnat hända om de stannat kvar.
Första gången jag träffade restaurangägaren Uwe var för snart fem år sedan. Då – inför valet till Europaparlamentet – storsatsade det regionalt relativt starka nynazistiska partiet NPD för att komma in i parlamentet.
Uwe Dziuballa märkte av den högerextrema närvaron. I flera år hade hans restaurang utsatts för antisemitiska hot och trakasserier: gris-huvuden som lagts på entrétrappan, hakkors som sprejats på fasaden

och mordhot i brevlådan. Han hade sparat alla brev och fotograferat all förstörelse, men vägrade att se sig som ett offer.
– Trots allt som har hänt har jag tidigare ändå känt att jag haft situationen under kontroll. Jag har aldrig varit rädd för min egen säkerhet. Men nu när stenarna flög omkring mig kände jag mig för första gången riktigt oroad, säger han.
Tidigare trakasserierna och förstörelsen har skett nattetid när ingen befunnit sig i restaurangen.
– Men nu gav de sig på mig fysiskt. Det var en helt ny dimension.

○ ○ ○

Men hur började höstens oroligheter? I dagarna tre ska Chemnitz fira att det har gått 875 år sedan staden grundades med musikuppträdanden, marknad och matfestival. En kvarts miljon människor väntas ta del av festligheterna som planerats i flera år. Men natten mellan lördag och söndag tar partyt abrupt slut när en 35-årig man hamnar i bråk med två andra män intill en bankomat i centrum. Mannen, som går under namnet Daniel H, mottar flera knivhugg och avlider senare på sjukhus.
Det är en typ av tragiska knivdåd som sker med jämna mellanrum i tyska storstäder och blir till en notis i de rikstäckande tidningarna. Men det här blir startskottet för våldsamheterna som ska lamslå Chemnitz i flera dagar – och i förlängningen utlösa en regeringskris i Berlin och leda till att chefen för Tysklands underrättelsetjänst får sparken.
Redan timmarna efter dådet sprids rykten på sociala medier om att de två männen som gripits under natten är asylsökande och att Daniel H mördats när han försvarat en kvinna som blivit sexuellt trakasserad av männen. Det saknas bevis för påståendet men ryktena räcker för att högergrupper ska mobilisera. Omkring 800 personer sluter upp till en spontan protestmarsch som en högerextrem huliganförening kallar till. Videoklipp visar hur de drar fram genom centrum och skanderar ”det är vår stad” och ”för varje död tysk en död utlänning”.
Stadsfestivalen får avslutas i förtid eftersom arrangörerna inte längre kan garantera säkerheten.
När identiteterna på de två asylsökande män som misstänkts för dådet röjs får oroligheterna nytt bränsle. Uppgifterna om att en av dem, en tidigare flera gånger straffad 22-åring från Irak, hade fått avslag på sin asylansökan och enligt EU:s regler skulle ha utvisats till Bulgarien, ökar irritationen ytterligare. De tyska myndigheterna har slarvat, vilket får mullret att öka.
Dagen efter dådet samlas omkring 8 000 personer intill statyn över Karl Marx i staden. I folksamlingen trängs fotbollshuliganer, nynazister och anhängare till det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD) för att protestera mot ”invandrarkriminaliteten”. Men även pensionärer och småbarnsföräldrar syns kring statyn – personer som i den tyska debatten ofta kallas för bekymrade medborgare, besorgte burger. Många av dem skulle aldrig gå med i en högerextrem demonstration, men vill nu visa sitt missnöje med de styrande politikerna och migrationspolitiken. De tycker sig se ett samband mellan dödsfallet i Chemnitz och andra våldsdåd där asylsökande misstänks som gärningsperson: ett mord på en läkare på hans klinik i Offenburg, mordet på en 14-årig flicka i Wiesbaden och mord och våldtäkt på en student i Freiburg.
På andra sidan av vägen samlas motdemonstranterna med sina regnbågsflaggor, färgglada plakat med uppmaningar till kärlek och tolerans. Andra motdemonstranter tillhör vänsterextrema grupper och laddar med flaskor och stenar i händerna.
– En tydligare bild av splittringen i det tyska samhället finns inte, säger en man som vill vara anonym.
Strax därefter urartar kvällen i våldsamma kravaller.

○ ○ ○

Mer än två månader efter knivdådet breder ett blomhav ut sig på trottoaren där 35-åringen dödades.
Daniel H har blivit ett slags martyr.
Michael, en svartklädd, vältränad 43-åring som trots det gråmulna vädret bär mörka solglasögon, vaktar blomhavet. Han har startat en grupp av frivilliga som i skift turas om att dygnet runt hålla uppsikt över minnesplatsen.
– Vi har blivit som en familj, det är en otrolig gemenskap. Vi gör det för att hedra Daniel men också för att skicka en signal om att det är nog nu, säger Michael som inte vill säga sitt efternamn.
”Väktarna”, som de kallar sig, kommunicerar med varandra via krypterade appar och på forum på nätet. Ingen av dem var vän med den dödade 35-åringen, men de ser det som sin uppgift att påminna om hans öde.
– Chemnitz är ingen trevlig stad längre. Folk vågar inte gå ut när det är mörkt. Det har blivit en no go-zon, påstår Michael.
Han är en av arrangörerna bakom demonstrationerna som den högerradikala organisationen Pro Chemnitz anordnar varje fredag i protest mot bland annat invandringen och vad de kallar ”lögnarpressen”. Det är hans uppgift att se till att deltagarna inte bråkar eller gör Hitlerhälsningar, och han säger sig ta avstånd från extremism.
Är det inte ett problem att ni lockar personer som gör Hitlerhälsningar och skriker rasistiska slagord?
– I så stora folksamlingar är det naturligtvis svårt att hålla koll på vad alla dårar gör. Och ser vi någon som gör en Hitlerhälsning lämnar vi över honom till polisen.
På videoklipp från demonstrationerna syns en av organisationens självutnämnda ordningsvakter uppmana anhängarna att hälsa med ”den vänstra armen” och i ”nödfall knyta fast den högra”.
Många är ju rädda för att gå ut när ni demonstrerar – att det är ni som skapar en no go-zon?
– Då har de bara köpt propagandan som står i de tyska tidningarna.
Varje fredag när Pro Chemnitz samlas för nya demonstrationer står en polisbil parkerad utanför Uwe Dziuballas judiska restaurang, som stoltserar med en stjärna i Guide Michelin.
Fast Michael som vaktar blommorna tror inte att attackerna mot resturangen har ägt rum. Liksom många andra högerdemonstranter som DN talat med hyser han en stor misstro mot allt som han menar ”eliten” påstår.
– Den där attacken är iscensatt av politikerna för att smutskasta oss.
De ger Pro Chemnitz skulden för allt möjligt. Rasar en byggnad i Kina så är det vårt fel.
Våldsamheterna i den sydösttyska staden sände en chock genom Tyskland och har kallats för en brytpunkt. Men högerextremism är inget nytt fenomen och finns över hela landet, påpekar Yvonne Albrecht som forskar om högerextremism vid Friedrich Schiller-universitetet i Jena.
– Men det vi har sett i Chemnitz är en helt ny nivå, säger hon.
Vanliga medborgare gjorde gemensam sak med högerextremister – det utmärkte händelserna i staden.
– Vi såg hur delar ur det borgerliga skiktet gick ut på gatorna och deltog i samma demonstrationer som personer med klart igenkännbara högerextrema uttryck. När demonstranter gör Hitlerhälsningar och ropar ”Tyskland åt tyskarna”, ja då råder det inget tvivel om vem man marscherar med. Att det sker så öppet visar på en ny kvalitet, säger Albrecht.
Forskarna varnar för en tilltagande radikalisering i såväl den allmänna debatten som i gaturummet.

– Det finns en tendens att förskjuta högerextrema åsikter till samhällets utkanter. Men ett antal olika studier visar att de åsikterna är förankrade även i mitten av samhället, säger hon.
Nästan alla Chemnitzbor som DN talar med är bekymrade över utvecklingen, men de ser olika källor till oron. Vissa anser att staden har tagit emot för många invandrare och sätter asylmottagandet i samband med vad de upplever som en ökad otrygghet. Andra känner snarare rädsla för högerdemonstrationerna och oroar sig över ryktet som staden numera har om att vara ett nazistfäste.
90-åriga Chemntizbon Edit Riesing har levt hela sitt liv i staden och upplevt det mesta. Hon bevittnade hur nazisterna brände de judiska varuhusen och deporterade ägarna till koncentrationslägren.
– Jag har sett den bruna mobben marschera tidigare och jag vet vad det kan leda till. Jag förstår inte hur politikerna kan låta det ske, säger hon och fortsätter:
– Jag är glad att jag är så gammal att jag inte behöver uppleva fortsättningen.
○ ○ ○
Samtidigt som kravallerna i Chemnitz skapat rubriker över hela världen har en motrörelse vuxit fram i Tyskland. 60 000 människor kom till rockkonserten mot rasism som hölls i staden efter våldsamheterna, och i Berlin samlades några veckor senare en kvarts miljon människor för att demonstrera för tolerans. Det var den största demonstrationen sedan Irakkriget.
I går besökte Angela Merkel Chemnitz för första gången sedan kravallerna. Restaurangägaren Uwe Dziuballa har fått en personlig inbjudan till att träffa förbundskanslern. Han välkomnar besöket, men tycker att hon borde ha dykt upp tidigare och vill gärna skicka ett budskap till Europas ännu mäktigaste kvinna.
– Jag önskar mig att politiker i Tyskland och Europa börjar agerar innan problemen uppstår, i stället för som nu reagera långt efter att de har skett, säger han.
Krögaren vägrar att känna sig som ett offer och har inga planer på att låta hatarna vinna.
– Men de som säger att demokratin måste klara att utstå det ena och det andra har fel. Vi alla måste hela tiden försvara de värdena, säger han.
När det här skrivs har ingen gripits för attacken mot hans restaurang.
På fredagskvällen tågade demonstranter från Pro Chemnitz och andra grupper på högerkanten på nytt genom staden.

Lina Lund
lina.lund@dn.se

"Fakta. Chemnitz

Stad i sydöstra Tyskland med cirka 250 000 invånare.
Staden hette fram till i början av 1990-talet Karl-Marx-Stadt, efter marxismens grundare, och låg i det som tidigare var Östtyskland.
Är känd för sin kemi- och verkstadsindustri. Staden har kämpat mot en minskande befolkning. "

"Orbáns korruptionsdömde vän smet från straff – söker asyl i Ungern

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Nolltolerans mot flyktingar har varit en profilfråga för Ungerns premiärminister Viktor Orbán.Men nu gör han ett undantag: Makedoniens fängelsedömde exledare flydde hemlandet i en ungersk diplomatbil – och kommer troligen att få asyl i Ungern.

”Tydligen är den enda chansen att få asyl i Ungern om du är en dömd brottsling som ledde en maffiastat, och som är bästa kompis med Putin och Erdogan.”
Så beskriver den ungerske oppositionspolitikern István Ujhelyi de senaste dagarnas diplomatiska dramatik i Budapest, i ett tweet på fredagsförmiddagen.
Den dömde brottslingen som söker asyl är Nikola Gruevski, premiärminister i Makedonien 2006–2016. I maj i år dömdes han till två års fängelse i en korruptionsrättegång som handlade om illegalt inköp av en Mercedes-Benz värd sex miljoner kronor som Gruevski tänkte använda privat.
I måndags skulle Gruevski ha börjat avtjäna sitt straff – men hade uppslukats av jorden. Två dagar senare meddelade den förre regeringschefen att han befann sig i Budapest där han sökte asyl som politisk flykting.
Nikola Gruevski och Ungerns premiärminister Viktor Orbán står varandra nära politiskt. Orbán har flera gånger personligen deltagit i valkampanjer till stöd för Gruevski och hans parti. 2013 fick den ungerske ledaren Makedoniens högsta orden.
För Ungern ser affären Gruevski allt mer pinsam ut för varje dag. Från början stod det klart att Orbáns politiske vän får särbehandling. Ungern har ju fått stark kritik för sin behandling av flyktingar, som placeras i plåtcontainrar medan deras asylansökningar behandlas. I vissa fall nekas de mat.
Gruevskis ansökan behandlas i stället i Budapest. Och medan i stort sett alla andra får nej på sin ansökan, fick han omedelbart ett positivt förhandsbesked av Balazs Hidvéghi, kommunikationschef i regeringspartiet Fidesz:
– Nikola Gruevski förföljs och hotas av en vänsterregering som är influerad av George Soros, sa han.
Soros är den ungersk-amerikanske miljardären och filantropen som Orbán ser som sin huvudmotståndare. Även Gruevski har hävdat att demonstrationer i hemlandet – som till sist tvingade honom att avgå – var ”finansierade av Soros”.
När det blev känt att Gruevski sökte asyl i Ungern förnekade den ungerska regeringen bestämt att den hade något med hans flykt att göra. Men det var inte sant.
På torsdagskvällen bekräftade polisen i Albanien att den förre premiärministern hade körts till Montenegro via Albanien i en ungersk diplomatbil.
Även för EU är Gruevski en huvudvärk. Denna höst har Bryssel ägnat stor energi åt att stödja en överenskommelse mellan Makedonien och Grekland som skulle innebära att landet byter namn till Nordmakedonien – vilket skulle öppna vägen mot medlemskap i såväl EU som Nato. Gruevski och hans parti är uttalade motståndare till namnbytet.
Tidigare har EU dessutom medverkat till att införa en oberoende korruptionsåklagare. Just den institutionen låg bakom avslöjandet av det aktuella fallet med lyxbilen, och ytterligare fyra åtal väntar.
Makedonien kommer inom de närmaste dagarna att skicka en formell begäran till Budapest om utlämning av Gruevski. Om ungrarna står på

sig och beviljar den förre premiärministern asyl hamnar Bryssel i en mycket obekväm sits.

Ingmar Nevéus "

" USA:s bombregn drabbar civila

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Allt fler bomber fälls över Afghanistan. Det drabbar i stor utsträckning civilbefolkningen, visar ny statistik från FN och och USA:s centralkommando.

För en dryg månad sedan presenterade FN:s särskilda organ för Afghanistan, Unama, en rapport över antalet döda civila i den pågående väpnade konflikten.
Siffrorna omfattar årets tre första kvartal och är synnerligen ledsam läsning. Mellan den 1 januari och den sista september i år dödades 2 798 civila afghaner som en följd av inrikes oro i landet. Över 5 200 skadades.
Nästan hälften av de döda har fallit offer för självmordsbombare eller hemmagjorda vägbomber, så kallade IED (efter engelskans Improvised Explosive Device). Men det mest uppseendeväckande med statistiken är den kraftiga ökningen av döda eller skadade i flygattacker utförda av USA:s stridsflyg eller de afghanska flygstridskrafterna.
Fram till sista september i år dödades 313 afghaner i flygattacker och 336 skadades. Ungefär 60 procent av dödsoffren är kvinnor och barn, enligt FN-rapporten.
De dystra FN-siffrorna får en delförklaring i annan data som presenteras av USA:s centralkommando. De har tagit fram statistik över hur många bomber som det amerikanska flygvapnet fällt över Afghanistan sedan den USA-ledda invasionen av landet inleddes för drygt 17 år sedan.
Statistiken fram till 2003 är ofullständig, men siffrorna därefter talar sitt tydliga språk: 2018 kommer att bli det år då USA:s flygvapen bombade Afghanistan allra mest intensivt.

Också denna sammanställning omfattar bara de första nio månaderna av år 2018. Hittills har USA fällt 5 213 bomber, vilket redan nu överträffar den tidigare högstanoteringen från år 2010, då 5 101 bomber fälldes.
Ökningen av flygattacker kan sägas bero på två saker. För det första har den afghanska regeringsarméns ställning försvagats samtidigt som deras huvudmotståndare, den sunniextremistiska talibanrörelsen, gått framåt.
Talibanerna beräknas nu behärska minst 40 procent av Afghanistans territorium. Regeringsstyrkorna litar i större utsträckning till flygattacker för att försöka hålla talibanerna stången.
För det andra har USA ökat sin militära närvaro i Afghanistan, tvärtemot vad president Donald Trump sade i valrörelsen, då han lovade att dra tillbaka de amerikanska styrkorna. Numera finns ungefär 14 000 amerikanska soldater i Afghanistan.
Dessutom har president Trump ändrat den amerikanska militärens ”rules of engagement” (ungefär: regler för strid). De strategiska besluten om exempelvis flygattacker görs nu av lokala befälhavare, vilket bäddar för mer måttlös krigföring där civila i högre grad hamnar i riskzonen.
Som mest har närmare 140 000 utländska soldater stridit samtidigt i Afghanistan, med mandat av den Natoledda styrkan Isaf.
Natostyrkans stridande uppdrag avslutades officiellt i slutet av 2014 och övergick i den mindre insatsen Resolute Support Mission, som ska vara ”utbildande och rådgivande”. Sverige har förbundit sig att delta med ett femtiotal militärer i insatsen, som sammanlagt omfattar cirka 16 000 personer från ett fyrtiotal länder.
Men det är svårt för en utomstående att bilda sig en uppfattning om vad den svenska styrkan mer exakt har för uppgifter, eftersom de flesta handlingar rörande insatsen är hemligstämplade.
Erik Ohlsson "

"Fakta. 30 år av krig

Afghanistans nutidshistoria har präglats av krig. Från Sovjetunionens ockupation (1979–1989) fram till i dag.
I oktober 2001 invaderades Afghanistan av en USA-ledd allians, då den styrande talibanregimen vägrat att överlämna al-Qaidaledaren Usama bin Ladin som hade en fristad i Afghanistan.
Talibanerna störtades, men USA:s inblandning har inte åstadkommit fred. I dag beräknas talibanerna kontrollera 40 procent av Afghanistan. Terrorgrupperingen IS har också en närvaro i landet.
Afghanistan är det land som får mest svenskt bistånd. De närmaste tio åren har Sverige förbundit sig att bistå Afghanistan med 8 miljarder kronor. DN "

”Konsumenterna förlorar på tullar”

DN 17 NOVEMBER 2018

"Volvo Cars ledning medger att det blivit bekymmersamt när några av världens största länder inför tullar på varor som exempelvis bilar.

När Håkan Samuelsson, vd för Volvo Cars, tar sig tid att träffa svenska medier handlar många frågor om vad som händer med försäljning och lönsamhet när handeln störs av tullar mellan Kina och USA. Men några svar i volym eller pengar ges inte. Bara: ”Det blir höga kostnader för tullar”.
Volvos försök att flytta runt produktion mellan fabrikerna begränsas av exempelvis brist på kapacitet.
– Vi kan bara göra ett visst antal bilar i Göteborg. Maxkapaciteten i Torslanda är 300 000 bilar per år, säger han.
Hur blir det nu med S60-modellen som endast byggs i USA? Kommer den till Kina?
– Den ska vi också göra i Kina; 2020, säger han.
Håkan Samuelsson berör också möjligheten att bygga ytterligare en modell utöver S60 i den amerikanska fabriken i Charleston. Produktionskapaciteten där är 150 000 bilar per år.
Vad händer då med lönsamheten när det läggs tullar på bilarna?
– Det innebär ökande kostnader. Tullar innebär också dyrare bilar för konsumenterna.
Det blir dyrare i både Kina och USA.
– Det är konsumenterna som förlorar på tullar.
Den stora osäkerheten om framtida tullnivåer är också svår att hantera för ett företag med lång framförhållning. Om de värsta farhågorna skulle besannas vet Volvochefen vad som väntar.
– Det blir dramatiska förändringar.
Det råder inga tvivel om vad Håkan Samuelsson anser i tullfrågan.
– Frihandel är bra för tillväxt och välstånd.
Kristian Elvefors, vd för Volvo Car i Sverige, sitter med och försvarar privatleasingen direkt från Volvo Cars till slutkunden utan att återförsäljaren är med.
– Tiderna förändras, säger han.
”Care by Volvo” heter konceptet som enligt Volvo innebär ett bekymmersfritt abonnemang på bilen.
Vad innebär det för återförsäljarnas lönsamhet?
– Har vi inte lönsamma handlare – ja, då har vi inga handlare. Vi satsar på att ha lönsamma entreprenörer där ute.
Håkan Samuelsson förutspår att om sju år, 2025, så kommer hälften av kunderna prenumerera på sin bil. Han anser att kunderna kommer se fördelarna med något som är så enkelt med samma pris överallt. Enhetspriser uppskattas av kunderna, anser han.
– Det här är ett effektivare sätt att få ut bilarna, säger han.
Kristian Elvefors tror att nästa år, 2019, kan uppemot 10 procent av de nya Volvobilarna i Sverige bli abonnerade. Framöver kan vi också vänta oss abonnemang på bättre begagnade bilar som kanske är tre år gamla.
Vad är det som då lockar mer än att ta hand om återförsäljarnas vinst som de får när de säljer nya bilar?
– Det gör att vi lär känna kunderna bättre, svarar Håkan Samuelsson, och fortsätter:
– Vi måste förstå hur kunderna använder bilarna och vad de behöver i framtiden. Det är den största fördelen med att ha en direkt kundrelation.

Jacques Wallner
jacques.wallner@dn.se "

"Michelle Obama: Jag vill lämna barndomens rädsla bakom mig

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Världen ser henne som en politisk ikon. En del tror att hon kommer att ställa upp i ett framtida presidentval. Men de har fel. När Michelle Obama nu kommer med sina memoarer ”Min historia” framkommer en helt annan bild. DN har träffat henne för en exklusiv intervju i New York.

ichelle Obamas berömda makeupartist, Carl Ray, är på väg in i den nyrenoverade Harold S Vanderbilt-sviten högst upp i Intercontinental Barclay Hotel mellan Park och Lexington Avenue. Han bär svarta jeans och tuggar förströtт på ett rött äpple. Två kvinnor följer efter med kläder på galgar i svarta fodral.
Utanför ligger regnet i den för årstiden ovanligt varma luften. Det är oktober i New York och Donald Trump har varit president i snart två år.
Michelle Obama är sen. 45 minuter som snart kommer att bli till en timme. En representant från hennes bokförlag meddelar att stylister ”håller på att lägga sista handen vid henne”. Som vore hon ett konstverk. Ett nationellt monument.
Vilket hon väl på sätt och vis också är.
Det tar helt enkelt tid att se ut som Michelle Obama. Upprätthållandet av en i högsta grad levande kvinnas ikonstatus är, särskilt i Instagrameran, en arbetsintensiv bransch.
Egentligen ville Michelle Obama inte ge några intervjuer alls. Inte till utländska medier. Hon vill helt enkelt inte prata med journalister som hon inte känner, säger en representant från bokförlaget. Men till slut övertalade de henne. 60 miljoner dollar sägs Penguin Random House ha betalat för ett kontrakt som inbegriper en bok skriven av Michelle Obama, och en bok skriven av hennes man.
Och denna New York-morgon befinner sig fyra utländska journalister i lobbyn på Intercontinental Barclay. De tittar sig omkring och inser att de är utvalda. Det viskas dock om att The Guardian redan har varit här.
”Jävla britter”, mumlar någon.
Michelle Obama har önskat att få prata med enbart kvinnliga journalister. Därför är det just fyra kvinnliga reportrar här, varav en från Dagens Nyheter. Fyra kvinnliga reportrar som har fått stränga order om att, vad som än händer, inte nämna politik. Inte ens fråga Michelle Obama om varför hon, vilket hon skriver flera gånger i sina memoarer, är så ointresserad av politik.
”Då kommer intervjun omedelbart att avslutas.”
○ ○ ○
Första gången Michelle Obama besökte New York var hon student. Hon satt i passagerarsätet på sin äldre kedjerökande väninnas bil och blåste genom Manhattan. Hon minns inte längre så mycket av dagen. Förutom att de åt pizza och att New York överväldigade henne: Ljudnivån, stanken, otåligheten.
Michelle Obama hette på den här tiden Michelle Robinson och hade redan lyckats klättra det inte obetydliga avståndet från Chicagos fattiga Southside till elituniversitetet Princeton i New Jersey. Efter att ha tillbringat åratal på innerstadsbussar i Chicago där hon aldrig hade vågat somna av rädsla för att få sin väska stulen landade hon, sjutton år gammal, i en miljö där studenterna lämnade sina rum olåsta. Deras tillit till världen tycktes oändlig.
Själv var hon van vid att gå hem med husnyckeln i knuten näve. Den vassa sidan riktad utåt.
– Om det är något som jag vill lämna bakom mig från min barndom så är det rädslan, säger hon nu sittandes i Harold S Vanderbilt-sviten med

dess sex rum och guldglänsande badrumskranar: takterrass mot Chrysler Building och tre livvakter som bevakar korridoren.
Michelle Obama är 54 år gammal och hennes makeup är färdiglagd. För denna gång.
Hon ser fantastisk ut. Eftersom hon måste se fantastisk ut. Hennes man råkade vara president under en era där varje offentligt ögonblick förvandlades till en bild som kunde delas, kommenteras och diskuteras. Spridas och bedömas i sociala medier över hela världen.
Sedan åren på Princeton vet hon hur det är att hela tiden bli stirrad på: de var bara 9 procent svarta studenter på campus.
Den som går först kommer alltid att ha allas ögon på sig.
Michelle Obamas utseende, och alla hennes kläder, var under åtta år en prioriterad nationell angelägenhet. Hon beskriver hur hon fick för sig att klippa lugg och hennes stab då tvingades diskutera saken med Barack Obamas politiska rådgivare (personer som själva aldrig har hindrats i karriären av ting som överkammade flintar, pösmagar eller vildvuxna mustascher).
Men det där är förstås en parentes.
Michelle Obama pratar just nu om rädsla.
– När du växer upp i den svarta arbetarklassen och lever med segregationen och rasismen, då ser du hur dina föräldrars värld hela tiden blir mindre. De tycks säga åt dig att hålla dig nära: rör dig inte för långt bort från den miljö som du redan känner… Jag hade tur som hade en mamma och en pappa som inte lät sina egna rädslor begränsa oss barn. Det är en svår sak som förälder.
Det var i tonåren som Michelle Obama insåg att alla svarta familjer inte var som den hon själv växte upp i. Hennes far var anställd vid Chicagos vattenverk och hennes mor var hemmafru under många år. Storebror spelade basket. Varje dag samlades man runt köksbordet. Man höll ihop. Man var lojal. Och man var på många sätt lycklig. Men pengar hade man inte. När pappa blev sjuk i MS vägrade han gå till doktorn. Han hade lärt sig att inte lita på någon. Det var först när Michelle Robinson började på gymnasiet som hon insåg att det också fanns något annat: en svart amerikansk elit.
Och att det därmed fanns inte bara en, utan flera, svarta amerikanska erfarenheter.
På den nya och bättre skolan som hon tog bussen till varje dag, fann hon en ny typ av vänner. Deras föräldrar var läkare och advokater: de kunde åka skidor och hade varit på semester utomlands. Plötsligt var det inte farligt att vara smart längre. I den här miljön behövde Michelle Robinson inte dölja sin intelligens, ingen skulle säga att hon ”snackade som en vit tjej” bara för att hon var bra i skolan. Alla ville framåt.
Och uppåt.
Det var först på elituniversitetet Princeton som hon kom att känna sig utanför. College var som att ”bli nerstoppad i ett märkligt terrarium som inte var byggt för mig” beskriver hon i ”Min historia”.
Hon hade aldrig varit del av en i huvudsak vit miljö förr. Hon sökte sig till de andra svarta studenterna och undvek att skaffa vita vänner. Det var inte uttalat, men det fanns något i luften som inte var svårt att snappa upp: något som sa åt henne att ”hålla sig till sitt eget folk”, ligga lågt och plugga hårt.
Sedan dess har världen delvis förändrats.
– Jag kunde aldrig ha föreställt mig det här livet, säger Michelle Obama och sveper med handen över hotellsviten.
– Men jag tror att mina döttrar kunde det. Mina barn tror att allt är möjligt för dem, och det är en av de saker som jag alltid hoppades på.
De var först i efterhand som Michelle Obama insåg vilken uppförsbacke hon själv hade behövt ta. Det var som att spela piano på en klaviatur med trasiga tangenter, skriver hon: så småningom inser du att du tävlar mot folk som alltid har kunnat öva på fullt fungerande instrument. På Princeton begrep Michelle Robinson att många av de

andra eleverna hade haft privatlektioner, eller på andra sätt hade fått hjälp av sina föräldrar. Själv hade hon bara klinkat på.
Men den insikten gjorde inget annat än vässade hennes beslutsamhet. Bakom en yta av avslappnat collegestudentskap var den unga Michelle Robinson i själva verket sträng verkställande direktör över sitt eget inrutade livsprojekt. Allt handlade om att prestera. Hon satte upp mål, analyserade framgångar och utvärderade förbättringsmöjligheter.
Hela tiden drevs hon av rädslan att inte räcka till. Hennes bror som också gick på Princeton och hennes tidiga pojkvänner verkade inte ifrågasätta sig själva på samma sätt. Unga kvinnors dåliga självkänsla är ett stort tema i ”Min historia”.
– Jag vill att unga kvinnor i dag ska förstå att det där tvivlet ”duger jag?” är något som även deras största idoler har upplevt, säger Michelle Obama.
– När man ställer sig själv just den frågan ”duger jag?” utgår man från att man är ensam om att ha dessa känslor. Men det är man inte. Just därför tycker jag att det är så viktigt att prata om dem.
Hon har skrivit sin bok delvis till unga kvinnor men hon hoppas att många män kommer att läsa den också.
– Män måste förstå vilka vi är och veta mer om de osäkerheter som vi kämpar med. Kvinnor pratar inte tillräckligt mycket om detta. Och om vi inte berättar, hur ska vi då kunna förvänta oss att män ska förstå? Männen i mitt liv har varit så ohyggligt viktiga i att göra mig till den starka kvinna som jag är… Jag började långsamt känna att jag dög, eftersom min pappa tyckte att jag dög. Han hade alltid tyckt att jag dög. Från det ögonblick som jag föddes.
Många år senare befinner sig Michelle Obama i Vita huset gift med en man som är USA:s president.
– När jag växte upp hade vi inte mycket pengar, men jag kunde alltid få mina föräldrars odelade uppmärksamhet. Jag visste att jag var den viktigaste personen i deras liv… men hur ger man sina egna barn samma sak när deras pappa är Förenta Staternas president? Hur kunde vi få våra flickor att känna att de faktiskt var ännu viktigare än pappas jobb? Det var ju från den känslan som deras självkänsla skulle kunna växa.
Michelle Obama skapade stenhårda rutiner.
– När barnen kom hem från skolan lades allt annat åt sidan. Barack stoppade undan jobbet. Egentligen krävs ju inte så mycket tid: barn vill inte ha sina föräldrars odelade uppmärksamhet hela tiden. De tror att de vill det, men en timme om dagen brukar räcka för att sitta och prata med mamma och pappa. Och vi frigjorde alltid den tiden.
President Barack Obama gick på vartenda föräldramöte och var med och tränade yngsta dotterns basketlag.
– Jag är övertygad om att det hjälper dig att uppnå dina mål, om du ser din pappa, världens mäktigaste man, stå där och heja på dig vid sidlinjen.
Men för att genomföra allt detta i Vita huset krävdes planering på högsta nivå. Logistiken och säkerhetsaspekterna var komplicerade och för Michelle Obama blev det näst intill ett heltidsjobb att se till att döttrarna kunde behålla någon form av normal kontakt med sin far.
När hon som presidentfru offentligt beskrev sin roll i Vita huset som ”mom in chief”, högsta befälhavande mamma, fick hon kritik. Var det inte dags för mäktiga amerikanska kvinnor att sluta försöka lugna allmänheten med att de först och främst var mammor?
Men Michelle Obama menade det bokstavligen. Mom in chief. Det var hon som bestämde. Döttrarna skulle få möjlighet att utveckla sin egen självkänsla och då måste de veta att de var viktigast.
Även för pappa.
Alltså tog Michelle Obama befälet.
Och det mesta andra fick lov att vika sig.
När hon själv var liten frågade vuxna henne ofta vad hon ville bli när hon blev stor. Hon svarade alltid ”barnläkare”. Inte för att hon

egentligen ville bli barnläkare, utan för att ordet ”barnläkare” var något som hon hade märkt imponerade på vuxenvärlden.
Michelle Robinson gillade vuxenvärldens bekräftande blickar.
Hon gillade dem så mycket att hon blev beroende av dem. Hon gick från Princeton till juridikstudier på Harvard utan att tänka närmare på saken. Hon antog att Harvard var vad som förväntades av henne.
Tyckte hon om juridik?
Hon funderade knappt över den aspekten.
Vid 25 års ålder var hon affärsjurist och hade flyttat hem till Chicago. Hon hade en sekreterare och tjänade mer pengar än vad hennes föräldrar någonsin hade gjort. Hon körde Saab, köpte sig en Armani-dräkt och hade regelbundna hemleveranser av vin. Hennes vänner var andra svarta yuppies. Efter jobbet hängde de på martini-barer och pratade om sina bostadsrätter.
Detta var drömmen.
Tills någon på kontoret nämnde den nya praktikant som Michelle Robinson skulle handleda på advokatbyrån över sommaren.
Barack Obama hette han. De sa att han var någon form av geni.
Michelle Robinson var skeptisk. Enligt hennes erfarenhet ”räckte det med att sätta en kostym på vilken halvintelligent svart man som helst för att vita människor skulle slå knut på sig själva”.
”En exotisk nörd.”
Och här kliver Barack Obama in i Michelle Robinsons liv, utan att till en början göra något större intryck. Hon noterar att han har en ”sexig röst” men även att han röker.
Hon skulle aldrig kunna dejta någon som röker.
De blir dock vänner. Barack Obama visar sig vara annorlunda än hennes andra kompisar. Han pratar till exempel inte om bostadsrätter. Inte alls faktiskt. Han lägger nästan alla sina pengar på böcker och analyserar det senaste polska valet som om det hade något med honom själv att göra. Rent generellt verkar han ”fixerad vid abstrakta frågor och driven av en galen känsla av att han kan göra något åt dem”.
Hon tar med honom till en martinibar och försöker para ihop honom med en kompis.
Väninnan pratar om sin senaste skidresa.
Barack Obama ser ut som om han vill dö.
Michelle drar slutsatsen att Barack ”inte är någon happy hour-kille”.
Han är inte heller från den svarta arbetarklass som hon själv identifierar sig med. Barack Obama är något annat: en produkt av en frånvarande svart pappa från Kenya och en vit mamma från USA som under stora delar av hans uppväxt helt enkelt lämnade honom ensam med mormor och morfar.
Barack Obama är svart. Och Barack Obama är vit. Han är amerikan. Och han är afrikan. Uppväxt på Hawaii. Och i Indonesien. När han var yngre kallades han för Barry och ”rökte hasch vid foten av grönskande vulkaner”. För Michelle Robinson och hennes skötsamma svarta arbetarbakgrund är han i högsta grad exotisk. Han hämtar henne i sin nergångna bil (den har ett bokstavligt hål i golvet) och hon kommer på sig själv med att tänka att ”den här killen kommer kanske aldrig att tjäna några pengar”.
När hon själv vid något tillfälle funderade på om affärsjuridik verkligen kändes som en meningsfull karriär gav hennes mor henne följande råd: ”tjäna pengar först, tänk på det där med mening senare”.
Barack Obama verkar inte konstruerad på detta sätt.
De pratar och pratar. Sommaren går mot sitt slut och de tvingas genomleva en föreställning av ”Les misérables” tillsammans. De enas om att den är fruktansvärd och går i pausen. När Michelle Robinson till slut tillåter sig att känna saker för Barack Obama kommer allt på samma gång. Hon fylls av: ”lust, tacksamhet, och en känsla av under”.
”Trevlig kille, synd att det inte kommer att hålla”, konstaterar hennes pappa.

○ ○ ○

Barack Obama tror inte på det där med äktenskapet. Att gifta sig är en hajpad småborgerlig konvention, tycker han. Det räcker väl med att man älskar varandra.

Och visst älskar han Michelle Robinson. De har varit tillsammans i två år nu och om han får bestämma, kommer de att vara tillsammans för alltid. Vad har en ring med saken att göra?

Han kan bara inte begripa.

Michelle Robinson håller inte med. Hela hennes trygghet som barn var uppbyggd runt hennes föräldrars äktenskap. Hon vill gifta sig.

Hon kan inte tänka sig något annat.

Först långt senare berättar hennes mor att hon varje år, när våren kom till Chicago, funderade på att lämna Michelles pappa. Det är oklart om dessa tankar var seriösa. Men de var en rituell fantasi som hon ägnade sig åt. Michelle Obama skriver att även hon med åren har lärt sig att ett lyckligt äktenskap är ett kontrakt som ständigt behöver förnyas.

Du måste bestämma dig för om detta är vad du vill.

Om och om igen.

För till slut friade Barack Obama. Och bröllopet var storslaget. Men sedan försvann han iväg till Indonesien för att skriva klart sin bok. Det var helt enkelt sån han var.

En snusmumrik.

Själv kom hon från Muminhuset.

Fast vid det här laget hade de redan börjat förändra varandra. Sedan Michelle Robinson träffade Barack Obama hade hon på riktigt börjat ifrågasätta sitt jobb. Var affärsjuridik meningsfullt? Var detta vad hon ville ägna sitt liv åt? Och så småningom tog hon det stora steget bort från advokatyrket och mot en karriär inom offentlig förvaltning.

1996 inträffade sedan det antagligen oundvikliga: hennes man blev politiker.

Michelle Obama var måttligt entusiastisk. Men hon ville inte stå i vägen för Barack Obamas optimism.

När Michelle Robinson växte upp i Chicago var politik ”något som användes mot svarta människor”. Det var ett av alla de sätt som den svarta arbetarklassen hölls isolerad, exkluderad och arbetslös på, skriver hon i ”Min historia”. Hennes far arbetade för Chicagos stad och han var därför mer eller mindre tvungen att vara med i det demokratiska partiet, annars skulle han aldrig bli befordrad. Den politiska världen var korrupt, tråkig och helt enkelt inte en miljö som tilltalade Michelle Robinson.

Men Barack Obama valdes in i Illinois statssenat. Och hon försökte att inte tänka för mycket på saken.

Dessa år upptogs parets tillvaro i hög grad av kampen för att bli med barn. Michelle Obama hade åstadkommit allt som hon någonsin hade bestämt sig för att åstadkomma, men hon lyckades inte åstadkomma en graviditet. Det var i alla fall så hon såg det: som att hennes livmoder vägrade prestera. Dessutom av oklar anledning

– Varför pratar vi inte om hur ett missfall känns? säger hon.

Hon svarar själv på frågan:

– Det är väl för att vi skäms. För att vi tror att det är vårt eget fel… De uppfostrar oss kvinnor till att vara dessa perfekta små varelser: aldrig för högljudda, aldrig för arga, aldrig för stökiga. Och alla dessa tvång blir till en börda som påverkar hur vi reagerar när vi snubblar på något i livet. I stället för att acceptera missfallet gömmer vi undan det och ser det som ett personligt misslyckande.

Hon tänker sig att vi helt enkelt måste vara ärligare.

– Det är så mycket gällande flickors och kvinnors kroppar som vi inte ens diskuterar. Och jag hoppas att vi ska kunna börja diskutera dem. Jag vill att mammor och pappor ska kunna börja prata med sina döttrar om detta så att de inte växer upp helt förvirrade kring sina egna kroppar, konstaterar han.

Efter otaliga läkarbesök finner sig den unga Michelle Obama ensam i badrummet beväpnad med en uppsättning sprutor. Några ska stänga ner hennes äggproduktion, några ska stimulera den, hur som helst ska de dagligen tryckas in i låret. Barack Obama är borta i jobbet och allt är orättvist. Det enda han behöver göra är att producera ett provrör med sperma. Det är hon, kvinnan, som sitter fast månad efter månad med dagliga ultraljud, blodprover och folk som petar henne i underlivet med verktyg av metall.
Ja, Barack Obama har läst en massa böcker om IVF men det är för att han alltid läser en massa böcker. Det är hon som är tvungen att gå igenom hela processen.
Välkommen till kvinnokroppen!
In med sprutan.
Tio månader senare föds Michelle och Barack Obamas dotter, Malia. Tre år senare kommer Natasha, eller Sasha, även hon genom IVF. Michelle Obama skriver att det hela blev möjligt tack vare att hennes jobb hade en sjukförsäkring som täckte fertilitetsbehandlingar. Annars hade de nog inte haft några barn.
Det är en av de mer politiska meningarna i boken.
Småbarnsåren sliter hårt på paret Obamas äktenskap. Hon är pedant. Han är en slarver. Han gör politisk karriär. Hon tycker att han ska skaffa sig ett vanligt jobb. Han slänger sina smutsiga strumpor på golvet och förstår generellt inte att kläder måste vikas och stoppas undan. De bråkar om vem som har rätt att gå till gymmet. (Han bara gör det! Utan att fråga!) Och han är komplett oförmögen att hålla tider. Han ringer och säger att han är på väg hem. Hon håller barnen vakna och sedan dyker han inte upp på flera timmar.
Han glömde nämna att han skulle till gymmet.
Till slut övertalar hon honom att gå i parterapi. Han tycker att det väl borde räcka att köpa några relationsböcker? Hon säger nej. Hon vill prata ut ordentligt. Hon tänker sig att terapeuten ska hjälpa henne att förändra Barack Obama, eller åtminstone bekräfta henne i att Barack Obama beter sig som en riktig skit.
Så blir det inte.
I stället får paret hjälp att hitta nya rutiner. Michelle Obama slutar anpassa sitt och döttrarnas schema efter Barak Obamas jobbtider. Hädanefter blir det middag klockan halv sju, oavsett om pappa är hemma eller inte. Klockan sju badar döttrarna och lampan släcks klockan åtta.
Nu ligger ansvaret plötsligt på honom att hinna hem i tid. Michelle Obama skriver hur detta förändrar maktbalansen i familjen: ”Jag ville inte att mina döttrar skulle växa upp i tron att livet börjar när mannen i huset kommer hem. Vi slutade vänta på Pappa. Nu var det hans jobb att hinna ikapp oss.”
Principen följer med in i Vita huset.
○ ○ ○
Det är lätt att glömma hur snabbt Barack Obamas politiska karriär utvecklades. Hur junior han egentligen var när han blev president. För Michelle Obama hände det hela gradvis men hon verkar medveten om att hennes öde definitivt beseglades den 27 juli 2004.
John Kerry som då kandiderade till president mot George W Bush hade bett Barack Obama att hålla huvudtalet på demokraternas nationella konvent i Boston. Han var nybliven senator från Illinois och uppfattades som en framtida stjärna. Michelle Obama hade lämnat barnen hemma, tagit med sig en vit dräkt, och flugit till Massachusetts.
I sjutton minuter stod hennes man på scen.
Sedan förändrades allt.
Hon hörde jublet där hon stod i kulisserna. Hon gick in och kramade om honom, precis som de hade bestämt. Men hon visste, skriver hon, att han från det ögonblicket inte längre bara var hennes. Eller döttrarnas.
Hon hörde det på applåderna.

Det här var ett jubel ”som krävde mer”.
Applåder som det inte gick att säga nej till.
Historien, om ni så vill, kallade.
”Jag har just sett Förenta Staternas första svarta president”, deklarerade den politiske kommentatorn Chris Matthews på NBC.
Barack Obama hade under sina sjutton minuter pratat om sammanhållning. Om att USA var så mycket mer än konservativa delstater mot liberala delstater, eller ett svart Amerika mot ett vitt Amerika. Barack Obama tycktes personifiera sin egen berättelse. Han var vad han pratade och en ny gryning nalkades.
”Hopp” kom de att kalla det.
Familjens liv förändrades för alltid.
Michelle Obama kunde inte längre hålla emot.
Barack Obama kandiderade till president. Inte år 2020 som Michelle Obama tyckte var ett lämpligt år, om han nu skulle ställa upp över huvud taget. Nej, 2008.
Sasha Obama var bara sju år gammal. Michelle Obama sade upp sig från jobbet och började tröska landet runt. Hon lärde sig att hålla politiska tal, hantera media och använda sin röst på ett sätt som gjorde att hon inte uppfattades som en ”arg svart kvinna”. Hon fick peppande sms från Oprah Winfrey och stod på kampanjmöten där hennes barndomsidol Stevie Wonder kallade henne vid förnamn.
Michelle! Michelle! Michelle!
Vid närmare eftertanke började nästan alla kalla henne vid förnamn.
Hon beskriver det politiska kampanjmötets konst som ”förmågan att hålla sig upprätt i mitten av en orkan”. Alla fingrar som hela tiden sträcktes efter henne: människor som försökte ta på hennes armar eller röra vid hennes hår: ”trycka kameror, bebisar eller pennor” i händerna på henne. Hur hon log och lyssnade och slutligen kom upp till ytan igen på andra sidan folkhavet.
Täckt av dess läppstift, lukter och svett.
Barack Obama blev president. Och han blev president på budskapet om att USA var mer än sina motsättningar. Efter åtta år i Vita huset lämnade han ifrån sig makten över ett USA som kanske var mer delat än någonsin.
Ja, historien kan kalla dig till sig.
Den gör dig till Förenta Staternas första svarta president, precis som den har lovat.
Precis som den har viskat i ditt öra.
Men den talar inte om för dig hur det ska gå.
Eller vad som ska komma efter dig.

○ ○ ○

Det var i Vita huset som Michelle Obama bestämde sig för att börja odla sin trädgård. Eller snarare: för att anlägga ett grönsaksland. Den komplicerade process som det visade sig innebära att söka tillstånd för att få gräva upp en del av Vita husets södra gräsmatta och börja odla mat där.
Michelle Obama hade lyssnat på Hillary Clinton och hon hade berättat om sina erfarenheter som presidentfru på 1990-talet. Michelle Obama drog slutsatsen att det där med politik var något som man som presidentfru helst skulle lämna åt sin man.
Dessutom var hon ingen Hillary Clinton.
Michelle Obama var en framgångsrik yrkeskvinna, men hon var inte intresserad av politik.
Så enkelt var det.
Hon engagerade sig för krigsveteraner, för unga flickor och mot barnfetma. Hon planterade sallad, spenat och lök. Berättade att man minsann bränner 182 kalorier i timmen på att rensa ogräs. Satte spaden i Vita husets gräsmatta iförd höga svarta läderstövlar: och omgärdad av fotogeniska mångkulturella barn satte hon frön varje vår. Michelle Obama ville förändra hur Amerika åt. Hon visste hur lätt det var att

plocka fram hamburgare och läsk: hennes ena dotter hade hamnat i riskzonen för barnfetma ett par år tidigare.
Det gjorde Michelle Obama intresserad av frågan.
Hon förändrade sin familjs matvanor.
Nu ville hon förändra USA:s.
Men Amerika kunde ju inte, likt familjen Obama, lösa problemet genom att helt enkelt skaffa sig en privat kock.
Michelle Obama lät plantera salvia, jordnötter och papaya. Citrongräs, fikon och squash. Upphöjda odlingsbäddar av trä där du gräver små diken och sätter frön i rad.
Inga betor.
Barack Obama gillar inte betor.
Hon träffade sin man mer än tidigare. Han kom ner varje kväll klockan halv sju och åt middag med familjen. Ibland var det hemodlade grönsaker. De pratade knappt om politik. Det gällde att stänga av. När republikanerna i kongressen saboterade presidentens initiativ gjorde det Michelle Obama rasande. Hon blev arg på ett sätt som Barack Obama aldrig blev arg. Hon ”tillät sig kanske att känna saker som han inte kunde känna” eller så var det bara att just den här aspekten av politik var vad hon hatade allra mest: det cyniska partipolitiska spelet.
Barack Obama kom rent av att använda sig av sin frus politiska ointresse. Som president var han en nörd, omgiven av andra nördar som försökte styra ett land befolkat av folk som likt hans hustru hellre kollade på heminredningsprogram och läste People Magazine.
Det blev en tillgång. Det fanns plötsligt någon i Vita huset som var som folk är mest. Michelle Obama beskriver hur hon tillfrågades om allt från kampanjslogans till mediestrategier.
På sikt utvecklades hon till en av USA:s bästa talare.
Hon minns när hennes man lät döda Usama bin Ladin. Hur folket hurrade vid Vita husets grindar. Hon minns skolskjutningarna: hur hårt presidenten tog dem känslomässigt. Men i sina memoarer behandlar hon musikalen ”Hamilton” i större detalj än den globala finanskrisen.
Hon dansar i tv och sjunger karaoke på Youtube. När stora delar av USA börjar hata hennes man är hennes popularitetssiffror fortfarande rekordhöga. Hon planterar en särskild rabatt som ska hjälpa utrotningshotade biarter. Hon begriper att hon kan ”sätta på sig en schysst klänning” och därmed rikta USA:s blick mot något som hon vill att USA ska rikta sin blick mot: som krigsveteraners villkor. Hon förstår instinktivt den nya eran av klick, bilder och delningar. Här kan man få ut sitt budskap utan att behöva gå via journalister.
Eller den republikanska kongressen.
Det är hon som i hög grad gör paret Obama till ett populärkulturellt fenomen. Hon förstår kraften i de sociala medier som växer fram omkring dem.
Barack Obama showar med vicepresident Joe Biden. Barack Obama sjunger lustiga sånger i tv. Barack Obama får hundratusentals unga människor att registrera sig för sjukvård genom att skämta på Youtube.
Visst har tidigare amerikanska presidenter tagit med sig ett kändisskap in i Vita huset, men ”sociala medier-presidenten” Barack Obama är den förste som tar det till denna nivå.
Michelle Obama blir populärkulturens första dam.
Politik och underhållning i symbios.
Så småningom kommer Barack Obama att efterträdas av en dokusåpastjärna.
– Sociala medier är här. Om jag kunde ignorera det skulle jag göra det, säger Michelle Obama i Harold S Vanderbilt-sviten på Manhattan.
Tv-skärmen täcker en hel vägg, men den är avstängd: ett svart hål i den luxuösa dekoren i amerikansk federalistisk stil.
– Sociala medier är sättet som du kan nå en hel generation på. Med hjälp av sociala medier kan vi exempelvis bygga nätverk genom stora delar av USA och använda dessa för att hjälpa unga flickor. Det finns en väldig kraft i det här: jag vet faktiskt inte om jag skulle byta bort

dessa fördelar bara för att ett fåtal människor missbrukar dem, säger hon.
○ ○ ○
Innan Barack Obama lämnar Vita huset renoverar Michelle Obama trädgården på den södra gräsmattan.
Hon lägger ned stora block av natursten på lager av sand och cement.
Hon bepansrar rabatter med stål och säkrar deras framtida finansiering via privata medel.
Trädgårdens skelett görs hårt och permanent.
Salvian ska blomma. Citrongräset växa.
Och fikonen mogna.
Fortfarande.
Michelle Obama skriver knappt alls om Donald Trump i sina memoarer. Han nämns fyra gånger och bara på ett ställe går hon egentligen in på detaljer. Då handlar det om de lögner som Donald Trump spred långt innan han blev president: de rykten som fanns om att Barack Obama kanske inte var amerikan. Att han hade ljugit om var han vad född för att kunna bli president.
Michelle Obama noterar, nästan i förbifarten, hur dessa lögner när de börjar komma ur Donald Trumps mun omedelbart får fäste: i vad vet hon egentligen inte. Men hon känner hur ett hat börjar växa.
Någonstans där ute.
Hennes familj är inte längre trygg.
Hon börjar oroa sig för att en galning som tar det Donald Trump säger på allvar ska få för sig att skada hennes barn. Eller döda hennes man.
Och hon har inte oroat sig väldigt mycket för detta tidigare. Trots allt har Barack Obama alltid varit en svart man i USA: han hade ”kunnat bli skjuten på bensinstationen” konstaterar hon torrt. Den risken är något som svarta kvinnor får lära sig att leva med. Men nu är Michelle Obama plötsligt orolig.
Donald Trump hotar hennes familjs säkerhet och för detta kommer hon ”aldrig att förlåta honom”.
– I Vita huset hade jag inte tid att reflektera, säger hon nu. Våra dagar var alldeles för fullpackade. Det fanns aldrig tid att luta sig tillbaka och tänka kring hur jag egentligen kände inför alltihop… Och vad du känner direkt efter att du lämnar det och vad du känner ett eller två år senare är väldigt olika saker.
President kommer hon aldrig att bli.
” Jag har aldrig gillat politik, och mina erfarenheter de senaste tio åren har gjort väldigt lite för att förändra min bild”, skriver hon.
Och vad hon egentligen tänker, eller känner, om arvet efter den politiska era som hon delvis kom att definiera, det kommer vi inte att få veta.
Bokturnén som Michelle Obama ska bege sig ut på hanteras av Live Nation: ett företag som i vanliga fall brukar jobba med arena-evenemang för artister som Rihanna och U2. Michelle Obama kommer att intervjuas på scen av Hollywoodstjärnor som Oprah Winfrey, Reese Witherspoon och Sarah Jessica Parker.
Politik är underhållning. Och underhållning är politik.
Men skyll inte på Michelle Obama: hon ville egentligen aldrig behöva hålla på med politik.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

"Michelle LaVaughn Robinson Obama

Född: 17 januari 1964
i Chicago, Illinois.
Utbildning: Läste sociologi på Princeton och juridik på Harvard.

Karriär: Arbetade som advokat i Chicago och sedan som rådgivare åt Chicagos borgmästare. 1993 blev hon chef för välgörenhetsorganisationen Public Allies. 1996 blev hon chef inom förvaltningen på University of Chicago och 2002 gick hon över till att arbeta för universitetets sjukhus. Fram till 2006 tjänade Michelle Obama mer än sin man.
Gör i dag: Kommer ut med memoarboken ”Min historia” (på svenska på Forum bokförlag, översättning: Manne Svensson) i 24 länder. Bokturnén är nästan utsåld och de dyraste biljetterna kostar över 25 000 kronor. 10 procent av intäkterna går till välgörenhet. Michelle Obama har även tillsammans med sin man skrivit på ett avtal om att producera filmer och dokumentärer för Netflix. Utöver detta arbetar hon med The Obama foundation och engagerar sig för unga flickors möjligheter till utbildning. I år har hon hållit ett antal uppmärksammade tal som uppmanade unga att rösta i de amerikanska mellanårsvalen.

Sju överraskningar i Michelle Obamas ”Min historia” (Forum bokförlag).

1 Boken innehåller nästan ingen politik
Michelle Obama upprepar många gånger hur ointresserad hon egentligen är av politik och hur främmande den politiska miljön alltid har varit för henne. Hon nämner förödelsen efter orkanen Katrina som slog mot USA 2005, den var ett viktigt ögonblick för många svarta. Hon skriver kort om den globala finanskris som definierade Barack Obamas första år som president och hon berättar hur svårt det var för hennes man att emotionellt klara av de tragiska skolskjutningar som inträffade under hans presidentperiod. Michelle Obama beskriver även frustrationen hon kände när den av Republikanerna styrda kongressen blockerade Barack Obamas förslag och dagen när Usama bin Ladin dödades av amerikanska trupper. I övrigt ligger i princip hela bokens fokus på det privata.

2 Fick barnen efter missfall och IVF
Michelle Obama berättar om svårigheterna hon hade att bli gravid och hur det tärde på hennes självkänsla. Hon berättar om missfallet hon hade och vilken chock det var. Hon menar att kvinnor måste bli bättre på att tala om sina erfarenheter och om sina kroppar. Paret Obama fick till slut sina två döttrar via IVF. Detta var möjligt tack vare att Michelle Obamas jobb erbjöd sjukförsäkring som täckte även fertilitetsbehandlingar. Michelle Obama beskriver hur ensam hon kände sig under IVF-behandlingarna eftersom Barack Obama var borta mycket i jobbet.

3 Barack Obama ville inte gifta sig …
Michelle Obama skriver mycket om hur olika hon och Barack Obama var när de träffades. Han var intresserad av politik, hon var det inte. Hon kom ur arbetarklassen, han gjorde det inte. Han gillade dramatiska filmer, hon gillade romantiska komedier. Dessutom ville Barack Obama inte gifta sig. Han trodde inte på äktenskapet som institution.

4 …och argumenterade emot fram till frieriet
Som ungt par grälade de mycket om detta. En kväll tog Barack Obama med Michelle ut på restaurang: han startade samma debatt om äktenskapet igen över middagen. Hon argumenterade högljutt för att de borde gifta sig. Han argumenterade emot. Sedan kom efterrätten. Men i stället för dessert låg det en ring på hennes tallrik.

5 Paret har gått i parterapi

Småbarnsåren slet hårt på parets förhållande, berättar Michelle Obama i "Min historia". Barack Obamas oförmåga att hålla tider och hans stökiga sätt höll på att driva henne till vansinne. Till slut övertalade hon honom att gå i parterapi. Michelle Obama beskriver att hon förväntade sig att terapeuten skulle hjälpa henna att förändra Barack Obama, i stället fick de lära sig att hitta nya rutiner som par. På detta sätt hittade de tillbaka till varandra och till en fungerande vardag, skriver hon.

6 Svårt med pengar i Vita huset

När man bor i Vita huset får man inte allt gratis. För alla privata måltider, och om man har haft gäster som har övernattat, kommer en faktura i slutet av månaden. Denna faktura kunde ofta bli på stora summor, skriver Michelle Obama, eftersom kockarna i Vita huset kom från de finaste restaurangerna och standarden var så hög.Michelle Obama fick säga till sin man att exempelvis hålla igen lite på sushin, eftersom det blev så dyrt för familjen.

7 Trump nämns knappt alls

Donald Trump är frånvarande i Michelle Obamas memoarer. Hon reflekterar inte över sin mans politiska arv eller vilka som flyttade in i Vita huset efter dem. Michelle Obama skriver däremot om hur Donald Trumps tidiga ifrågasättande av Barack Obamas amerikanska medborgarskap gjorde henne rädd. Hon kände av hur Donald Trumps lögner om att Barack Obama inte var född i USA slog an något djupt och hon oroade sig för att en galning som tog Trump på allvar skulle kunna ta till vapen. Donald Trump hotade på detta sätt hennes familjs säkerhet. Michelle Obama skriver att hon för detta ”aldrig kommer att förlåta honom”.

DN:s Hanna Fahl om Michelle Obamas bok

”Är det något ’Min historia’ är, är det behärskad. Noggrant återhållsamt behärskad. Här finns ingen vrede – den har Michelle Obama sedan länge lärt sig tygla, säkerligen alldeles nödvändigt för en first lady. Särskilt en som är medveten om sina nyfunna privilegier. Och särskilt en svart kvinna, den första på sin post, som redan tidigt under Obamakampanjen får lära sig att hon måste le konstant för att inte uppfattas som hotfull. Men behärskning är inte särskilt tacksamt för en författare.”
DN:s Hanna Fahl,
ur recensionen av
”Min historia” "

"Ledare: Kör ut dem, säger Migrationsverket

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Det händer ibland att alla är överens, från vänster till höger – inte bara om att det finns ett problem utan också om hur man bör lösa det. Som med det utskällda Migrationsverket. Fall efter fall där arbetskraftsinvandrare körs på porten på grund av rena struntsaker som att de fått ett par hundra för lite i lön under några månaders tid. De ska ut. Trots att de sköter sig, trots att de inte belastar någon.

Deras lönsamhet borde egentligen räcka. Andra invandrargrupper, såsom flyktingar, kan inte mätas efter sådana måttstockar, eftersom de är här av humanitära skäl: deras länder är för trasiga, för farliga.
Men vad gäller arbetskraftsinvandrare kan man verkligen resonera i ekonomiska termer. Är de till nytta? Det är just av detta skäl de nuvarande snåriga regelverken kom till. De som säger att kollektivavtal måste följas på öret och minuten.
De vill ge sken av omtanke om den utsatte arbetaren: Ingen ska behöva komma och jobba i välfärdslandet Sverige utan semesterersättning, nej, då är det bättre att vända hemåt igen. Men det är i själva verket ren protektionism det rör sig om: Här ska inte komma någon billigare arbetskraft utifrån och konkurrera om de svenska jobben!
Reglerna var emellertid aldrig tänkta att tillämpas så som de vanemässigt används i dag, nämligen för att sätta dit den som gör ett obetydligt och ärligt misstag i hanteringen av all otymplig och särdeles krånglig byråkrati. Du där! Din arbetsgivare råkade betala dig för lite i några månader. Ut!
Allra särskilt sticker denna nitiskhet i ögonen med tanke på att Sverige visat sig vara Kling och Klang vad gäller den värsta sortens in- och återvandrare: Vid våra nationsgränser står personal som inte samarbetar, eftersom de tillhör olika myndigheter, som många gånger saknar såväl grundläggande kunskaper som kännedom om rutiner. Och som därmed riskerar att göra det alldeles för lätt för den jihadist som vill åka tillbaka till Sverige.
Resurser som skulle kunna användas för att stoppa farliga individer används nu alltså i stället till att skicka ut personer som inte tagit ut tillräckligt mycket semester eller fått för lite i lön. Som vill vara kvar, och som borde vara det.
Alla parter inser givetvis att Sveriges anseende naggas av att integrerade, fungerande invandrarfamiljer splittras av ingen vettig anledning alls. Därför mjukades reglerna upp något: Från och med i år ska ingen utvisas för fel som en arbetsgivare gjort.
Men det gäller bara om chefen upptäcker och rättar till felet innan Migrationsverket hittar det. Eftersom bestämmelserna är svårbegripliga till att börja med, och misstagen ärliga, förändrar denna lilla generösa gest dock ingenting.
Sverige bör genast införa en rimlighetens stoppkloss. Det har närmast blivit rutin att Migrationsverket tvingas förklara varför människor ska skickas ut ur landet för någon struntsak, att alla konstaterar att det är obegripligt fyrkantigt. Men för att få till en förändring måste irritationen riktas om: det är lagstiftarna – våra politiker – som har ansvaret för att ändra på reglerna när de inte fungerar.
Går det inte ens att låtsas att ett beslut går att försvara offentligt? Och är alla, utom möjligen fackföreningarna, överens om detta? Då är det dags för en förändring.
DN 18/11 2018 "

"Peter Wolodarski: Tågkrocken som ingen försökte stoppa.

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Alliansen har kraschat. Orsaken är djupgående skillnader i synen på Sverigedemokraterna. Som en konsekvens lär nya samarbeten växa fram i riksdagen.

Det fanns en tid när Alliansen åkte på tågturné tillsammans. På klassiska bilder vandrar de fyra partiledarna på spåret framför ett SJ-lok i Linköping.
Sedan valet 2014 har kopplingen mellan de fyra borgerliga vagnarna successivt försvagats. Till slut har tåget inte bara delats på mitten, de två återstående tågen har varit inställda på kollisionskurs. I veckan krockade de.
Ingen som följt den borgerliga debatten om regeringsfrågan kan ha missat vad som varit på gång. Moderaterna och Kristdemokraterna har mer och mer kört ett eget tåg, Centern och Liberalerna ett annat. Synen på Sverigedemokraterna har delat vagnarna.
Om alliansledarna velat undvika en krasch har man under lång tid haft chansen att göra det. Att kollisionen inte förhindrats vittnar om att splittringen i det borgerliga lägret är på riktigt. Den handlar om djupgående ideologiska frågor som är mycket svåra att lösa med ett sedvanligt givande och tagande.
Moderatledaren Ulf Kristersson såg i veckan uppriktigt besviken ut. Frågan är hur Alliansens statsministerkandidat egentligen har tänkt. Förstod han inte att konflikten var på allvar?
Kristersson är ordförande för det största borgerliga partiet. Han har som lagledare ett särskilt ansvar att hålla ihop sin tänkta regeringskoalition, att den mår bra, att samarbetet präglas av ömsesidig respekt och förtroende.
Man kan pressa koalitionsvänner till mycket. Men det finns en gräns. Pressar man för hårt slås tilliten sönder.
Moderaterna är nu rasande på Centern och Liberalerna. Jan Björklund och Annie Lööf har övergett det borgerliga regeringsprojektet, heter det. De båda är oärliga, oresonliga, oförståndiga.
Just nu är det enklare att säga att den andre är dum än att erkänna att man i grunden har olika uppfattningar i en avgörande fråga.
Det är sällan en parts fel när två träter. En del av den aktuella konflikten handlar om uppträdande, missuppfattningar och skillnader i bedömningar. Samtidigt är det som att kritikerna från höger inte tagit varningssignalerna från C och L på allvar. I stället har man som ett mantra upprepat den falska matematiken om att den finns en majoritet i riksdagen för Alliansen, trots att mittenpartierna konsekvent värjt sig mot att räkna in SD i regeringsunderlaget.
Inget av det som nu sägs i djup affekt kommer att göra det borgerliga regeringsprojektet mer sannolikt.
De inomborgerliga salvor som under lång tid riktats mot Annie Lööf och på senare tid även mot Jan Björklund förstärker spänningarna. De bidrar till att renodla de borgerliga partierna idé- och väljarmässigt, vilket ytterligare försvårar ett framtida samarbete. Centrifugalkrafterna är starka och trycker partierna ifrån varandra.
Om Sverigedemokraterna tenderade att dela alliansen tidigare, är det inget mot vad partiet gör just nu.
Centern och Liberalerna säger tvärt nej till samröre med Sverige-demokraterna. Detta ställningstagande uttrycker inte en bristande respekt för SD:s väljare. Det visar snarare att C och L tar ansvar för vad man lovat sina väljare. SD är i dag en ideologisk huvudmotståndare för liberala partier, en uppfattning som Jimmie Åkesson ofta torgför.

Den moderata partiledningen hyser definitivt inte några varma sympatier för Sverigedemokraterna. Ändå är frågan vilken kontroll Ulf Kristersson har över sitt eget parti. I Skåne inleder Moderaterna formella samarbeten med SD, även i fall där man tillsammans med de andra allianspartierna har egen majoritet. Detta bryter helt mot partilinjen. Men ingen moderat har som en konsekvens blivit utesluten eller med kraft tillrättavisats offentligt.
I Staffanstorp har M och SD som ett första steg bestämt att kommunens verksamhet ska vara fri från bland annat ”ritualslaktat kött”, en omskrivning för att maten i offentlig verksamhet inte ska anpassas till judar och muslimer.
Har Ulf Kristersson någon kommentar, mer än Carl Bildts sammanfattning i SVT:s Aktuellt om att Skåne alltid varit lite ”konstigt”? Finns något att säga om att flera ledamöter från M och/eller KD av allt att döma röstade på Björn Söder (SD) som tredje vice talman, när den omstridde sverigedemokraten ställdes mot Centerns Kerstin Lundgren?
Det är samme Söder som slagit fast att judar och samer inte är svenskar, bland annat i ett inlägg på Centerpartiets Facebooksida.
Det finns en målkonflikt inbyggd i framför allt Centerns ultimativa löften om att både säga nej till SD-stöd och Stefan Löfven som statsminister.
Men om man inte förstår varför Centern och Liberalerna så starkt - vänder sig mot Ulf Kristerssons regeringsupplägg, då ignorerar man att Lööf och Björklund gjorde SD-motståndet till en huvudfråga både före och efter valet.
Alliansen har nu kraschat. Och därmed är Moderaterna och Kristdemokraterna historiskt långt ifrån regeringsmakten. Starka krafter lär driva på för ett ytterligare närmande mot SD, vilket kommer att ställa Ulf Kristerssons ledarskap inför stenhårda prövningar.

Ty om svensk politik stöps om efter nygamla konfliktlinjer, där synen på högernationalismen är utslagsgivande, då kommer oväntade politiska allianser att uppstå.
Huvudfrågan är om S är beredda att vara pragmatiska, bejaka en mittenpolitik och på allvar släppa kopplingen till Vänsterpartiet. I så fall talar mycket för att socialdemokrater och socialliberaler kommer att hitta till varandra.
Trots en tilltagande polarisering befinner sig de flesta väljare fortfarande nära mitten av svensk politik. Statsvetarna Henrik Oscarsson och Elisabeth Falk visar i den senaste SOM-rapporten från i våras att 39 procent av svenskarna önskar sig en blocköverskridande regering – en klart större andel än dem som önskar sig en rödgrön regering (10 procent) eller en alliansregering (13 procent). Så starkt har inte stödet för det blocköverskridande varit någon gång sedan 1968, då de så kallade förvalsstudierna inleddes. I en färskare mätning från Valforskningsprogrammet som presenteras nästa vecka, framgår att stödet fortfarande är mycket högt, 37 procent, även om andelen är något lägre än i SOM-undersökningen.
Oscarsson och Falk skriver: ”Antalet blocköverskridande kombinationer är många – hela 194 stycken – men på tio-i-topplistan ingår Socialdemokraterna i alla önskeregeringar. Den i särklass vanligaste är en regering bestående av Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna.”
Det behövs mer tid innan regeringsfrågan är löst. Den borgerliga kraschen är omskakande för alla. Men i citatet från SOM-forskarna ligger en antydan till svar om hur Sveriges nästa regering kommer att vara uppbyggd, med eller utan ett extra val.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se
chefredaktör "

”Sverige irriterar mig – svenskar kan aldrig ge raka svar”

DN. SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

"Moskva
Snart bänkar sig den ryska befolkningen framför tv:n för att se en stor dokumentärsatsning om Sverige och Norden. – Sverige irriterar mig. Svenskar kan aldrig ge raka svar. Men Sverige bevisar också att social jämlikhet är möjligt. Och det var något jag ville visa mina ryska tittare, säger Vladimir Pozner, den ryska journalistikens grand old man på tv-kanalen Pervyj Kanal.

84 år gammal leder Vladimir Pozner ett eget intervjuprogram på Kanal 1, en av Kremls viktigaste propagandamegafoner med miljonpublik över hela landet. Pozner själv vet allt om propaganda. Han var nämligen en av Sovjetunionens mest framstående propagandister.
I dag är han en av Rysslands mest respekterade journalister. Detta trots att hans intervjuprogram visas på en statlig kanal, något som innebär begränsningar. Pozner utför en balansakt av högre skolan då han i sina intervjuer med beslutsfattare alltid ställer kritiska frågor, men aldrig går över gränsen. Han är nyanserad och intelligent, sirlig och verserad. Han ifrågasätter aldrig Putinregimen i grunden, men han gör riktiga intervjuer och ställer riktiga frågor till makthavare, till exempel om den ytterst impopulära pensionsreformen.
Han kommer några minuter i förtid till intervjun. Ovanligt för ryska män i hans ställning. De brukar låta folk vänta. Men jag är inte förvånad. Han har ju själv svarat på min e-post och har själv koll på sin kalender i stället för att överlämna det åt någon assistent.
Oklanderligt klädd i mörkblå sammetskavaj, ljusa byxor, välstruken skjorta och mockaskor slår han sig ner vid bordet och beställer in en slät kopp kaffe. Han är exakt lika vänlig, taktfull och charmerande som i tv-rutan.
Det går aldrig att säga: Ryssland är entydigt. Och en av orsakerna är personer som Vladimir Pozner.
Nu har han gjort en dokumentärserie om de nordiska länderna, där Sverige har en framträdande roll. Den ska visas på Pervyj Kanal i slutet av hösten.
I ryska statliga medier framställs Sverige konsekvent som ett land vars generösa flyktingpolitik har lett till en katastrof. Pozners Sverigebild är tudelad – å ena sidan höjer dokumentären svensk barnlitteratur och ”den svenska socialismen” till skyarna, å andra sidan kritiserar han hårt en invandrarpolitik som enligt honom ger flyktingar falska förhoppningar.
Vladimir Pozner är själv flykting. Han var sex år gammal då hans judiska familj flydde Frankrike efter att nazisterna hade invaderat landet.
– Vi lyckades muta oss förbi nazistmyndigheterna. Om de hade varit lika okorrumperade i de nordiska länderna skulle jag inte sitta här, säger Pozner.
Jag träffar Pozner på hans franska restaurang i Moskva. Den heter Geraldine – döpt efter Pozners franska mor – och ligger på Ostozjenka, en av Moskvas förnämaste gator. Själv är Pozner rysk, fransk och amerikansk medborgare, och han betraktar alla tre språken som sina modersmål. I franska presidentvalet röstade han på Macron. Just nu är han missnöjd med sin president.
– Att EU skulle behöva en egen armé för att skydda sig mot Ryssland? Hur kan Macron säga sådana dumheter?
Pozners dokumentärserie om de nordiska länderna är fylld av beundran för allt de svenska, finländska, norska och danska

samhällena har uppnått. (Att Island inte kom med var enbart av ekonomiska skäl.) Han fascineras av välfärdssamhället, skolorna, högteknologin, ekonomin. Men framför allt den sociala jämlikheten.
– Det finns verklig jämställdhet i Norden. Du är inte bättre än jag och jag är inte bättre än du. Det är inte jämlikhet i teorin, den är verklig. Och man litar på varandra. Det är viktigt att berätta för hela världen, men framför allt i Ryssland. Det var ju det här vi ville år 1917, men vi misslyckades. I stället blev det en katastrof. Och då måste man ställa sig frågan: Varför misslyckades vi? Fyra nordiska länder har ju bevisat att social jämlikhet är möjligt.
Pozner har fått sin kaffekopp. I den ljusa, vackra restaurangen med mjuka stoppade stolar spelas nu charlestonmusik.
– I nordiska länder står den sociala omsorgen om människor i centrum. Samhället tar hand om alla, oavsett om man har pengar eller inte. Det måste man beundra.
I Ryssland säger folk ofta att korruption finns överallt. När jag svarar att den praktiskt taget saknas i de nordiska länderna tror de mig inte.
– Det handlar om att skydda sin egen upplevelse. Man säger att korruption finns överallt eftersom man själv tvingas leva i korruption och inte står ut med tanken att det finns länder som inte behöver göra det. Det påminner om ett gäng karlar som diskuterar kvinnor i bastun. Någon säger: Kärleken finns inte. Men det beror bara på att han själv inte har upplevt kärlek.
I Pozners dokumentärserie skiljer sig de tre avsnitten om Sverige tydligt från avsnitten om Finland, Norge och Danmark. Pozners beundran och fascination för Sverige är påfallande – men det är också hans irritation. Inget nordiskt land gör honom lika irriterad som Sverige.
– Den här refrängen ”allt är bra hos oss” – den står mig upp i halsen, säger Pozner i filmen. Sedan utnyttjar han det ryska språkets rika lexika av könsord för att beskriva hur svenskarna kan driva honom till vansinne.
Svärordet har Pervyj Kanal klippt bort.
Ni älskar Sverige, men Sverige irriterar er också väldigt mycket. Varför det?
– Det är väldigt svårt att få ett direkt svar av en svensk. Kan de inte säga ja eller nej? Ordet nej existerar inte för dem, de går i ringar kring ordet. Samtidigt är svenskarna de mest sofistikerade av de nordiska folken. Sveriges historia är mer komplicerad än de övriga ländernas, där finns många olika lager och det märker man väldigt tydligt när man talar med svenskar.
I serien skildrar Pozner den svenska förskolan, den progressiva socialpolitiken och Astrid Lindgrens underbara värld. Samtidigt berättar han om att Sverige ända till slutet på 1950-talet hade ett rashygieniskt institut. Han åker till Malmö för att rapportera om de öppna dörrarnas flyktingpolitik. Bilden han målar upp har visserligen inte mycket gemensamt med Pervyj Kanals propagandareportage om Malmö i inbördeskrig, men särskilt positiv är den inte.
– Jag vill inte överdriva problemen, men den svenska politiken när det gäller invandrare på arbetsmarknaden är helt enkelt inte klok. För att få jobba måste man ha uppehållstillstånd och för att få uppehållstillstånd måste man ha ett jobb. Det blir en Moment 22-situation som är omöjlig att ta sig ur. Naturligtvis kan man inte tala om en katastrof – det vore propaganda. Men problemen måste man kunna tala om. Och fundera över. Var det klokt att ta emot så många fler flyktingar än grannländerna gjorde?
I hans dokumentärserie är svaret, som inte sägs rakt ut, ett tydligt nej.
– På samma sätt som man måste beundra Sverige för att de tog emot så många. Det beror antagligen på att Sverige inte har riktigt rent samvete i alla frågor. Men det är fortfarande beundransvärt.

Dubbelhet är något som Vladimir Pozner förstår. Hela hans liv har gått ut på att röra sig på och över gränser. Han är född i Paris av fransk mor och en rysk-judisk far, vars föräldrar hade lämnat Tsarryssland. År 1940 flydde familjen Pozner undan Hitler och lyckades ta sig till New York. Efter kriget blev de tvungna att lämna USA, då pappan, en övertygad kommunist, visade sig vara en sovjetisk agent. Frankrike vägrade släppa in fadern på nytt och Pozners flyttade till Sovjetunionen.

År 1952, då Vladimir Pozner hade börjat studera på Moskva statliga universitet, fick han ett telefonsamtal.

– Jag skulle hämta en försändelse på ett hotell. Men det var inte det paket av pappa som jag förväntade mig. Det var två män från KGB som tog in mig på ett rum, låste dörren och försökte värva mig. Jag vägrade. Därefter fortsatte de kontakta mig regelbundet ändå till år 1961. Vi hade en häftig ordväxling, de blev provocerade och sade att det här kommer ni att ångra. Från den dagen och ända fram till Gorbatjovs tillträde fick jag inte lämna landet.

Den unge Pozner trodde trots detta uppriktigt på kommunismen. Hans mångspråkighet och sociala färdigheter gjorde honom till en utmärkt apologet för Sovjetunionen. Pozner gjorde karriär som journalist inom den engelskspråkiga sovjetpropagandan och uppträdde ofta i amerikanska medier. Alltid via satellit. Till USA fick han inte resa.

– Jag fick ju inte lämna landet. Jag hade utreseförbud, precis som oppositionsledaren Navalnyj, konstaterar han.

– Handen på hjärtat: Jag var propagandist, och jag var bra på mitt jobb. Det berodde för det första på att jag själv trodde på vad jag sade. Annars går det inte. För det andra eftersom jag talade engelska som en amerikan, inte bara som en person som har lärt sig språket. Och för det tredje för att jag har en begåvning för det. Så länge jag själv trodde på det gick allt bra.

Men efter den sovjetiska Praginvasionen 1968 började Vladimir Pozner tvivla.

– Först ansträngde jag mig för att inte tänka på det. Men en spricka hade i alla fall uppstått i mitt ideologiska bygge. Och den växte sakta. Till sist insåg jag att dagen närmar sig då jag inte längre kan titta i badrumsspegeln utan att spotta. Då lämnade jag allt och svor att jag aldrig mer skulle stödja en enda regering. Jag skulle jobba självständigt. Hittills har det lyckats. Jag är ju inte anställd på Pervyj Kanal utan säljer mitt program till dem.

Pozner har dock gått in för en medveten kompromiss då han gör ett program åt just Pervyj Kanal. Vissa personer kan inte bjudas in. Putin får inte kritiseras direkt.

– Jag kan till exempel inte bjuda oppositionsledaren Aleksej Navalnyj till studion. Det skulle jag gärna göra, trots att jag finner honom osympatisk, eftersom tittarna har rätt att veta vem han är. Jag kan inte kritisera Putin rent ut. Det vill säga – jag kan kritisera honom, men bara indirekt. *Tak-to vot tak vot*, säger Pozner i ett ryskt uttryck som kombineras med en gest där handen beskriver serpentinaktiga rörelser. Men vad som helst går han inte med på.

– De får inte lägga sig i vad jag säger eller klippa i mitt program. Två gånger har de gått in och klippt. Efter andra gången meddelade jag att jag säger upp kontraktet om de lägger sig i en gång till. Sedan dess har de låtit bli. Men de kan lägga ner mitt program i morgon om de vill.

Varför vill ni ändå vara kvar på Pervyj Kanal?

– Där når jag en väldigt stor publik. Och jag vet att det ger resultat. Jag reser runt mycket i Ryssland och ni kan inte föreställa er hur mycket folk som kommer till mina möten med tittarna. I synnerhet unga. Tydligen är det jag gör viktigt för dem. De tittar på mig via youtube, inte på tv.

Dagens informationskrig har enligt Pozner inte mycket gemensamt med den propaganda han själv sysslade med.

– Då var det öppen propaganda. Den fanns och spreds via statliga medier, tv och radio. Propagandan var väldigt tydlig, huruvida den var lyckad var en annan fråga. I dag har vi en rysk Al-Jazeera, RT (Russia Today), som är mer sofistikerad. Propagandan har blivit smartare, den jobbar mycket smidigare och snyggare. Tryckta texter läser ingen längre. På RT jobbar utlänningar som talar engelska som sitt modersmål, amerikaner och britter.
Men RT:s metoder har blivit grövre.
– Jaså? Jag tittar inte på det. Jag vet att det är propaganda och jag står inte ut med det. Varför bli på dåligt humör? undrar Pozner.
Han är helt ointresserad av sociala medier och konsumerar inte nyheter på nätet.
– Det är inte intressant. Jag läser hellre en bra bok. Just nu håller jag på med Dashiell Hammetts kriminalromaner. Jag lyssnar på Bach och Mozart, jag träffar vänner och spelar tennis tre gånger i veckan. Jag har inte tid att hänga på nätet.
Pozners vänliga ögon bäddas in i skrattrynkor. Sedan avslöjar han en hemlighet.
– När folk frågar hur jag kan vara i så bra form vid 84 års ålder brukar jag säga att jag nyligen var ute och promenerade vid Patriarkdammarna där jag bor.
– Jaha.
– Och där träffade jag Woland.
Woland i Bulgakovs Mästaren och Margarita är en motsägelsefull figur. Han anses vara den förklädda Satan – men han gör inte enbart ont utan är främst en absurd och undanglidande karaktär.
Det är svårt att föreställa sig Pozner som Woland. Men en sak står klart: Pozner vet hur man umgås med fan.
Det har han gjort i hela sitt liv.

Anna-Lena Laurén "

"Vladimir Pozner.

Född: 1934 i Paris.
Bakgrund: Pozners far Vladimir Pozner var rysk jude och hans mor, Geraldine Lutten, katolsk fransyska. Han flyttade till New York med sin mor vid tre månaders ålder. De återvände till Paris 1939. Följande år invaderade Hitler Frankrike och familjen Pozner lyckades fly tillbaka till USA. 1948 flyttade de till den sovjetiska sektorn av Berlin, efter att Pozners far blev utkastad ur USA på grund av sitt samarbete med KGB. 1952 flyttade Pozners till Moskva.
Vladimir Pozner studerade biologi och psykologi på Moskva statliga universitet. Han började sedan jobba för olika sovjetiska medier på engelska, bland annat Radio Moskva, och han uppträdde ofta på amerikanska tv-kanaler där han försvarade Sovjetunionens politik.
Hans nuvarande intervjuprogram ”Pozner” på statliga Pervyj Kanal har sänts sedan 2010. "

"Landet flyttar långt ut på högerkanten

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Rio de Janeiro. Brasiliens kommande president Jair Bolsonaro har valt en utrikesminister från ytterhögern. Ernesto Araújo är en känd klimatmotståndare som kallat Brasiliens opposition för terrorister.

Den kontroversiella utnämningen av den 51-årige Ernesto Araújo sänder chockvågor över världen. Tidigare har Brasiliens utrikespolitik präglats av sin ambition att utgöra en brygga mellan den rika och fattiga världen. Brasilien har försvarat fattiga länder i internationella förhandlingar och försökt jämna ut klyftorna. Den traditionen försvinner nu.
Utnämningen av Ernesto Araújo är också överraskande på grund av hans klena meritlista. I tre decennier har han arbetat på utrikesdepartementet utan att ens bli utnämnd till ambassadör. I stället har han arbetat som chef för UD:s Amerikaenhet i huvudstaden Brasilia. Han tror att arbetet mot klimatförändringarna är en komplott av vänstern för att ge Kina mer utrymme.
Ernesto Araújo har under flera år drivit en blogg där han kritiserat alltifrån feminism till socialism och veganism. Han är en kristen fundamentalist och menar att globalism är mot Guds vilja. Han hyllar USA:s president Donald Trump och menar att västvärlden måste ta tillbaka sin roll att styra världen.
Ett av hans mest kända uttalanden är att han tycker att ”vänstern de senaste 20 åren perverterat klimatdiskussionen och skapat en ideologi av klimatförändringarna”. Att en sådan person ska företräda ett land med världens största regnskog – Amazonas – är minst sagt oroväckande.
Den som övertygade Jair Bolsonaro att välja den 51-årige diplomaten som landets utrikesminister är den brasilianske högerstrategen och vapensamlaren Olavo de Carvalho som sedan flera år tillbaka bor i USA.
Han är Brasiliens motsvarighet till Steve Bannon och menar att det finns en kommunistisk konspiration att ta över världen. Att den 71-årige Olavo de Carvalho redan fått ett sådant inflytande över Brasiliens kommande regering gör att Bolsonaros administration kan bli en av de mest högerinriktade i världen.
Ytterligare en utnämning i Bolsonaros regering är Tereza Cristina Dias som blir landets nya jordbruksminister. Hon har i många år lett Brasiliens jordbrukslobby och är en varm förespråkare av växtgifter i jordbruket.
Det gör att Brasilien, som redan är det land i världen som använder mest växtgifter, kan förvärra situationen för kommande generationer. Regnskogen i Amazonas riskerar inte bara att skövlas utan också att förgiftas av det industriella jordbruket som vill göra jordbruksmark av Amazonas.

Henrik Brandão Jönsson "

"Klyftan växer mellan stad och land

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Mer än 100 000 fransmän demonstrerade på lördagen mot höjda bensinpriser över hela landet. Vägblockader ägde rum på många håll, en person omkom och flera skadades. DN:s korrespondent Erik de la Reguera svarar på tre frågor om protesterna.

1Vad handlar detta om?
Protesterna drivs av en ny rörelse som kallas ”De gula västarna” (gilets jaunes) med anledning av de gula varselvästar som deltagarna använder. Många bor på landsbygden eller i småstäder och kräver ett stopp för höjningarna av bensinpriserna. Udden riktas mot president Emmanuel Macron. Under hans tid vid makten har bensinpriset stigit med 0,19 euro per liter, och dieselpriset med 0,31 euro.
Två tredjedelar av höjningarna beror visserligen på stigande världsmarknadspriser, men en tredjedel är också följden av höjningar av bensin- och dieselskatten – något regeringen framhållit som nödvändigt för en grön omställning och för att bekämpa den globala uppvärmningen. Skattehöjningarna ska fortsätta gradvis fram till år 2022.

2 Vem står bakom protesterna?
Till en början spreds uppmaningar om att delta på sociala medier, men snart hakade flera ledande politiker på. En av de första var den konservativa högerpolitikern Nicolas Dupont-Aignan, som i förra årets presidentval allierade sig med högerextrema Marine Le Pen. Därefter har även Le Pen gett sitt stöd till protesterna – men hon deltar inte på lördagen eftersom hon ”respekterar att manifestationen inte är partipolitisk”. Den traditionella högerns ledare Laurent Wauquiez har dock valt att delta.
På vänsterkanten har reaktionerna varit mer avvaktande, men ledaren för ”Det okuvade Frankrike”, Jean-Luc Mélenchon, önskar organisatörerna ”välgång”. Den fackliga centralorganisationen CGT:s ledare, Philippe Martinez, kallar protesten ”legitim”.

3 Hur ska man förstå detta?
Protesterna är en tydlig illustration av den växande klyftan mellan stad och landsbygd. När många i medelklassen i Paris och andra storstäder oroar sig för den globala uppvärmningen och kräver krafttag för att minska utsläppen, känner sig många mindre välbeställda landsbygdsbor bortglömda. Den som bor på landet har sällan något alternativ till bilen.
73 procent av fransmän stöder nu protesterna, och 70 procent vill att regeringen backar angående bensin- och dieselskatten, enligt en ny mätning. Om Emmanuel Macron å ena sidan står fast vid höjningarna kommer protesterna sannolikt att fortsätta. Om han, å andra sidan, inte tar den globala uppvärmningen på allvar riskerar han den urbana medelklassens vrede.

DN "

"Myanmars elefanter flås för tillverkning av ”blodspärlor”

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

"Elefanterna i Myanmar står inför ett nytt hot. Sedan några år flås djuren på sitt skinn för att ”blodspärlor” som används i halsband och armband. I ett fall ska skinnet ha tagits när elefanten ännu var vid liv. Om det inte stoppas riskerar landets elefanter att dö ut, varnar naturskyddsföreningar.

Tjuvjakten på elefanter i Myanmar har ökat markant de senaste åren. En anledning är tillverkningen av en ganska ny produkt: ”blodspärlor” som används i smycken.

Pärlorna utvinns från torkad elefanthud som formas till kulor och sedan poleras. De är intensivt röda och säljs för det mesta på olika sajter på internet. Här kan konsumenten upplysas om att färgen lyser extra stark eftersom elefanten slaktats direkt efter att den fallit och blodet fortfarande flyter i ådrorna.

– Att flå elefanten tidigt för att göra blodspärlor är ett ganska nytt fenomen. Elefanten ska vara så nyskjuten som möjligt så att blodet inte drar sig tillbaka. Man slutar aldrig förvånas över vad vi människor hittar på, säger Ola Jennersten, expert på biologisk mångfald vid Världsnaturfonden (WWF) och författare till böcker om handeln med noshörningar, tigrar och elefanter.

WWF och andra naturskyddsföreningar upprörs över den nya jakten och det lidande den innebär för djuren. Enligt WWF ska en elefanthona ha flåtts medan hon fortfarande levde. Elephant Family, en ideell förening som jobbar för bevarandet av asiatiska elefanter, hävdar dock att elefanterna är döda innan de flås.

– Tar du lager av skinn närmast blodkärlen så blir det rött. Våra rapportörer på fältet säger att elefanterna har skjutits eller förgiftas först, vilket är ironiskt eftersom folk sedan konsumerar dessa produkter där giftet kan finnas kvar, säger Caitlin Melidonis vid Elephant family.
Förutom att göra smycken används elefantens skinn till att malas ner till pulver som enligt traditionell kinesisk medicin bland annat ska motverka magåkommor. Dessutom har det börjat produceras krämer av elefanthud. En del marknadsförs som botemedel mot eksem.
Som så ofta är det pengar som ligger bakom utvecklingen. Säljarna breddar sitt utbud för att få ut som mycket som möjligt av elefantskinnet.
– Det är innovativ marknadsföring skulle vi ha sagt om det handlade om något trevligare, säger Ola Jennersten.
Caitlin Melidonis konstaterar att man utnyttjar det man kan från elefanterna.
– De använder svansen, penis, skinnet och ibland fötterna. Köttet använder man inte, att äta det är tabu. Jag har heller inte hört att man använder benen, som med tigrar och noshörningar. Men jag skulle inte bli förvånad om det blir nästa steg.
Tidigare har det mest varit känt att elefantens betar av elfenben är attraktiva. Bland asiatiska elefanter har bara vuxna hannar betar och inte ens alla de, uppskattningsvis bara 25 procent, utvecklar dem. Det har till viss del skyddat elefanterna.
Men nu när skinnet anses alltmer attraktivt växer hotet. För de produkter som tillverkas av skinnet spelar det ingen roll om det kommer från en hane, hona eller en elefantunge.
– Det här innebär att man kan skjuta hela elefantfamiljer. Därmed är alla lokala populationer hotade och kan dö ut väldigt snabbt, säger Ola Jennersten.

I Myanmar finns runt 2 000 vilda elefanter. Risken är att de minskar snabbt.
– Handeln är så allvarlig att om den inte stoppas kan Myanmars elefanter vara borta år 2030, säger WWF:s landschef i Myanmar, Christy Williams.
Bilder från Elephant Familys fältstudier visar kroppar som ligger blodiga och flådda, men i övrigt ganska oförstörda.
– Vi hittar fler och fler döda och vet att beståndet minskar. Alla kan vara borta om tio eller 30 år. Nu har vi hört att det sprider sig till andra länder. Det är oroande. Myanmar har inte så många elefanter kvar, Indien har knappt 30 000, vad betyder det här för deras elefanter, frågar sig Caitlin Melidonis.
Efter att elefantens skinn har flåtts smugglas det ofta till Kina, där de flesta av köparna återfinns. Elephant Family har spårat reklam för produkterna till kinesiska plattformar som Baidu och Wechat.
Under sina efterforskningar upptäckte man en säljare som skryter med att ha uppfunnit ”blodspärlorna” och förklarar att hen själv åker till Myanmar för att säkra kvaliteten.
Elephant Family ser än så länge ingen minskning i handeln.
– Det är svårt att kvantifiera handeln i produkter gjorda av elefantskinn, men den ökar definitivt. Det är oroande. Minsta lilla handel är för mycket, säger Catilin Melidonis.
Hon känner ändå ett visst hopp.
– Myndigheterna i Myanmar säger att de känner till problemet och ber om hjälp från ideella organisationer. Det är bra. Men det räcker inte. Jag tror att det skulle behövas ett högnivåmöte mellan Myanmar och Kina för att lösa det här.
WWF tror en lösning kan vara att erbjuda tjuvjägarna jobb som vakter i nationalparkerna där elefanterna finns. Ett sådant projekt genomfördes i Nepal och fick ner tjuvjakten på noshörningar till noll.

– Fler vakter i skogarna skulle göra det jobbigare för jägarna. Men framför allt är det viktigt med information så att köparna vet att det här är djurplågeri och inget vi borde acceptera, säger Ola Jennersten.

Marianne Björklund "

"Fakta. Vilda elefanter

Det finns 40 000–50 000 vilda elefanter i Asien spridda i 13 länder.
Flest finns i Indien, runt 30 000.
I Myanmar uppskattas det finnas runt 2 000 vilda elefanter.
Antalet vilda elefanter har minskat kraftigt det senaste århundradet. En stor anledning är att människor har intagit deras betesmarker.
Enligt Myanmars skogsdepartement har antalet döda elefanter ökat kraftigt de senaste åren till följd av tjuvjakt.
2010 hittade man fyra döda elefanter, 2016 hittade man 71.
I Afrika finns runt 415 000 vilda elefanter. "

"Musse Pigg för sin ålder

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

I dag fyller världens präktigaste mus 90 år. Men Musse Pigg är mer än en käck seriefigur. Han symboliserar den amerikanska drömmen och har använts som patriotisk pr-mus vid krig och ekonomiska kriser.

Den 7 december 1941 släppte Japan en bomb över amerikanska Pearl Harbour och dagen därpå förklarade USA krig mot Tysklands allierade. Tusentals unga amerikanska män tog värvning. Det gjorde också en mus i röda shorts och vita handskar. I dag fyller han 90 år och

förtjänar gratulationer inte bara på födelsedagen utan också för att så framgångsrikt ha hjälpt till att forma bilden av USA i snart ett helt sekel.
Musse Pigg föddes den 18 november 1928. Första tiden i livet var han en svartvit kortfilmsfigur och seriestripp i dagspressen. Han var busig, retfull och hyfsat opålitlig. Han sågs som ett dåligt kap för fästmön Mimmi, alldeles för strulig. Men de närmaste två åren kom han att ändra karaktär till den positiva, glada och kärvänliga figur vi känner honom som i dag.
Personlighetsutvecklingen började den 24 oktober 1929 då ”svarta torsdagen”, börskraschen i New York, inledde depressionstiden i USA. Musse Pigg föddes i en tid då tecknade serier och filmer var det stora massmediet. Tv:n hade ännu inte fått sitt genombrott men dagstidningen lästes av människor i alla åldrar. Man gick också på bio, ett billigt nöje även under de ekonomiskt svåra åren.
Som busig mus hade Musse Pigg visat sig vara påhittig och besitta överlevaregenskaper. Två karaktärsdrag som kunde kännas trösterika i en ekonomisk kris. Under 1930-talet blev den glada musen en slags vardagshjälte, en som aldrig ger upp. Varje gång han faller reser han sig igen. Men framför allt är han en som månar om vänner och familj, precis som alla vill göra då det blåser kallt.
I slutet av 1930-talet blev vindarna ännu kallare. Europa drogs in i krig, och USA började rusta. Men hur skulle man förklara för ett helt land vikten av att skicka unga, amerikanska män till Europa för att kriga för, ja vad? Dessutom i en tid då landet hade det svårt ekonomiskt. Tidningarnas artiklar om kriget nådde inte alla läsare, utrikespolitiken uppfattades som tung och svårbegriplig.
Men när patriotismen fördes fram av seriefigurer gick det lättare. Den moraliskt felfria Stålmannen föddes 1938 och superhjälten Captain America 1941. Båda slogs mot nazister och tydliggjorde vem som var fienden. De tecknade figurerna fick plötsligt ett djupare syfte än att bara underhålla, så även Musse Pigg.
På Walt Disneys egen förfrågan fick musen olika specialuppdrag för armén. Musse Pigg (och den argsinta vännen Kalle Anka) inte bara underhöll utan utbildade soldater i olika kortfilmer. Många soldater var unga män med dålig skolgång, armén var deras bästa möjliga yrkesval. De tecknade filmerna och seriestripparna blev idealiska utbildningsverktyg, både billiga och pedagogiska. Disney satte en ära i att låta Musse visa sin patriotism, bli en symbol för den.
Walt Disney lät också designa olika utmärkelser och emblem för 1 300 olika regementen. 1943 bestod 90 procent av Disneys studioarbete av uppdrag från statliga verk, i synnerhet försvaret. Eftersom Musse var så populär fick han också förklara komplexa inrikespolitiska beslut för både tv-publik och biobesökare. Som hur man behövde ändra skattelagarna för att finansiera kriget, så att medborgarna kunde känna stolthet över de höjda skatterna.
Musse Pigg kom helt enkelt att representera ”the American way”. Om man tvivlar på hans patriotiska betydelse ska man komma ihåg att när amerikanerna invaderade Normandie sommaren 1944 var operationens kodnamn ”Mickey Mouse”.
1955 öppnades världens mest berömda nöjespark, Disneyland, i staden Anaheim i Kalifornien. Samma år sändes det första avsnittet av ”Musseklubben” på amerikansk tv. De tecknade figurerna fick inte bara nytt liv – de fanns nu på riktigt. Efterkrigstidens USA upplevde en babyboom och ekonomin visade stadig tillväxt. Det var en optimistisk tid där idealet – en välartad kärnfamilj i ett nyköpt hus med många vitvaror – förmedlades genom både tv-serier och reklamfilmer. Lojalitet och moral, Musse Piggs karaktärsdrag, var hyllade egenskaper. Musse själv hade flickvän och brorsöner. Han hade ett vackert hus med öppen spis och hund. Han strålade av glädje.

Disneyland lanserades som ”den lyckligaste platsen på jorden” och presidenter lät sig fotograferas tillsammans med musen.
Nöjesparken skulle präglas av ”idealen, drömmarna och det hårda arbete som skapat Amerika”, som Walt Disney sa i sitt invigningstal.
På Disneyland dyker Musse fortfarande upp överallt. I Frontierland träffar man på Musse Pigg som nybyggare och cowboy, i en tillrättalagd version av USA:s historia, där modiga äventyrare och upptäckare lade grunden till den stolta nationen. I Tomorrowland finns Musse Pigg som astronaut och innovatör, som stärker bilden av USA som världsledande inom teknik och vetenskap, och som vinnare i rymdkapplöpningen. I Fantasyland finns Musse Pigg som sagoberättare och försäljare, som stolt förklarar att USA är byggt på drömmar.
Som drömförsäljare är Musse Pigg helt enkelt bäst i världen. Han har sålt en supermakts livsstil i över 90 år nu.
Att Musse Pigg blivit en symbol för ”the American way” gör ju att han också använts av landets kritiker. Under årens lopp har han totalförbjudits i flera länder. 1937 drev Disney med diktaturens Jugoslavien i en stripp där Musse Pigg framstod som en frihetsälskande figur som avskydde överheten. Detta fick faktiska politiska konsekvenser. En amerikansk tidningskorrespondent på plats i landet bannades och skickades tillbaka till USA.
Intressant nog förbjöds aldrig Musse Pigg i Sovjetunionen trots hans uppenbara koppling till kapitalism och antikommunism. Där lästes Musse Pigg i stället som en satir över kapitalismen, ett förlöjligande av den.
Än i dag är Musse Pigg en användbar politisk symbol. När USA invaderade Afghanistan 2001 målades president George Bush med Musse Pigg-öron på stora husväggar i Buenos Aires. Under porträttet skrev man ”Disney war” (”Disneykrig”). När Barack Obama föreslog öppnare gränser spreds bilder av Musse Pigg med röda prickar i ansiktet (mässlingen) som protest.
Den politiska gatukonst-aktivisten Banksy har använt sig av musen flera gånger. I en av hans mest kända verk håller Musse Pigg och Ronald McDonald ett offer för napalmbomberna i Vietnam i handen. Banksy har också placerat USA-kritiska verk inne på Disneyland, bland annat verk med uppenbara referenser till fängelset Guantanamo.
Den lilla musen var Walt Disneys absoluta favorit under serieskaparens liv. Men hos många andra har Musse Pigg en särskild plats i hjärtat. Och det kan knappast bara bero på att han blivit en symbol för den amerikanska livsstilen. Utan också för att det kanske är lättare att projicera känslor på honom än på exempelvis Kalle Anka. I den stramt tecknade figuren med de svarta öronen är det helt enkelt lättare att läsa in sig själv.
Tidningen Forbes har kallat Musse Pigg för ”världens rikaste fiktiva miljardär”. Han fortsätter att dra in runt 6 miljarder dollar årligen till Disney. Hans lättigenkännliga form har gjort honom perfekt att sätta på leksaker, samlargrejer och kläder. Walt Disney praktiskt taget uppfann licensavtalet då han så tidigt som 1932 lät urmakaren Ingersoll tillverka armbandsur med Musse-visare. 1950, bara arton år senare, samarbetade över 2 000 företag med Disney och i dag är det långt fler. Licensavtalet och merchandiseförsäljningen har spritt Musses ansikte över hela världen.
I dag fyller alltså musen 90 år. Trots att hans familj och vänkrets utökats under åren och trots att Disney skapar mängder av nya karaktärer fortsätter Musse att vara en av de mest kända figurerna i världen. Och om någon tror att han tänker slå av på takten i jobbet som upprätthållare av den magiska bilden av USA tror man fel. På Disneyland kan man i dag köpa tröjor med Musse och trycket ”100% American”.

Caroline Hainer "

"Kalle eller Musse? Gör vårt quiz på dn.se/kultur.

Musse Pigg.
Född: 18 november 1928.
Bor: I Ankeborg.
Familj: Flickvännen Mimmi, journalist, och brorsönerna Teddi och Freddi.
Yrke: Oklart, men har ströjobbat som bland annat detektiv, amatörarkeolog och driver företaget Zoom transport tillsammas med kompanjonen Långben. Husdjur: Hunden Pluto.
Debut: I kortfilmen ”Ångbåtskalle” 1928. Två år senare blir han seriefigur.
Inspirerades av: Stumfilmsstjärnan Charlie Chaplin. ”Vi ville ha något tilltalande, och vi tänkte på en liten mus som skulle ha något av Chaplins tankfullhet… en liten typ som försökte göra det bästa han kunde”, har Walt Disney sagt.
Karriär: Har spelat huvudroller i över hundra Musse Pigg-filmer men också hoppat in i flera biroller, som Trollkarlens lärling i ”Fantasia” (1940) eller ”Prinsen och tiggarpojken” (1990). Han har även medverkat i spelfilmer som ”Vem satte dit Roger Rabbit?” från 1987.
Formkurva: Många hängivna ankister menar att hans storhetstid inföll 1930–1955 då tecknaren och författaren Floyd Gottfredson gjorde seriestrippar. Då var Musse Pigg en komisk äventyrare, mer i stil med Fantomen och Modesty Blaise. Från och med 1955 blev han en mer entydigt komisk figur.
Röst: I början var det Walt Disney själv som var Musse Piggs röst. 1947 tog James ”Jimmy” Macdonald över.
Stjärnstatus: När Musse Pigg fyllde 50 var han den första tecknade figuren som fick en stjärna på Hollywood Walk of Fame.
Firar sin födelsedag: Med samlingsutgåvan ”Musse Pigg 90 år” där några av hans bästa historier samlas. Dessutom hyllar en rad sko- och klädmärken världen över jubilaren med olika Musse-teman. "

" Trippen till Indien förlöste The Beatles kreativitet

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

I dagarna är det 50 år sedan The Beatles gav ut det ”The white album”. Något liknande hade aldrig hörts tidigare. Johan Åsard berättar historien om låtarnas tillkomst i Indien – och hur meditationsresan påverkade bandet som ledde 60-talets popmusikaliska revolution.

Den 22 november 1968 släpper världens mest berömda popband en dubbel-lp som slår världen med häpnad med sin musikaliska variation. Här fanns countryinspirerade berättelser om svartsjuka och rivalitet, raka rocklåtar, ljuva ballader, bagatellartade visor, blytung hårdrock och – inte minst! – ett drygt åtta minuter långt ljudcollage fyllt av melodifragment, loopar och gåtfulla röster.
Till detta kom den chockerande minimalistiska utformningen av skivomslaget – som saknade titel och var helt vitt! Något liknande hade aldrig setts eller hörts tidigare. Med ”The white album” hade The Beatles på nytt överträffat sig själva som kreativa ledare av 1960-talets popmusikaliska revolution. Samtidigt var det ett under att det över huvud taget blev en skiva.
Ett drygt år tidigare hade gruppen uppnått vad många trodde var höjdpunkten i deras karriär. Lp:n ”Sgt Pepper’s Lonely Hearts Club Band”, som släpptes i juni 1967, förförde hela världen med sin fantasirika utformning och musikaliska nyskapande. Samtidigt hopade sig orosmolnen. John Lennon hade gått in i ett djupt lsd-missbruk, förödande för hans kreativitet. Turnéerna som svetsat samman bandet hade ersatts av tålamodskrävande studioarbete. Under inspelningen av ”Sgt Pepper” hade McCartney egenmäktigt tagit på sig rollen som ledare för bandet, vilket väckte allt mer irritation hos de andra.
I augusti 1967 hittades bandets manager, Brian Epstein, bara trettiotvå år gammal, död i sin lägenhet i London efter en troligen oavsiktlig överdos av barbiturater. Förlusten av Epstein var förlusten av en sammanhållande kraft. Det var Epstein som hade lotsat dem hela vägen från Liverpool till det första skivkontraktet med producenten George Martin i London och genom de världsomspännande turnéerna. Vem skulle nu ta hand om dem? Kunde de över huvud taget hålla ihop?
Svaret blev den indiska gurun Maharishi. I februari 1968 reste beatlarna till Rishikesh i norra Indien tillsammans med sina fruar och flickvänner. Bland de uppåt hundra deltagarna på meditationskursen fanns också Mike Love från Beach Boys, popsångaren Donovan och skådespelerskan Mia Farrow.
Beatles hade med sig sina akustiska Martin D-28-gitarrer och började komponera mellan meditationspassen. Den avslappnade atmosfären – långt från ringande telefoner och det hektiska bruset i London – var välgörande för kreativiteten. Välgörande var också frånvaron av droger, åtminstone tyngre sådana. Lennon upphörde helt med lsd-tripperna och återfick sin enastående skaparkraft.
Flera av Lennons kompositioner blev också direkt inspirerade av upplevelser under vistelsen i Rishikesh. Den självironiska ”I’m so tired” handlar om att han till följd av de långa meditationspassen på dagarna inte kunde sova om nätterna. ”I wonder should I get up and fix myself a drink”, sjunger han och svarar sig själv med ett ”no, no, no!”
Den ömsinta ”Dear Prudence” beskriver Lennons omsorg om Mia Farrows syster Prudence, som gick så hårt in för meditationen att hon i början av vistelsen i Rishikesh blev närmast katatonisk.
Den lunkande boogien ”Revolution 1” skrevs av Lennon i Rishikesh men är framför allt intressant för att den säger något om vilken politisk

betydelse Beatles kunde ha vid den här tiden. Låten var – tvärtemot vad man kanske kan tro om Lennon – en kritik mot vänsterrörelsens revolutionära ideal. ”You can count me out”, sjöng han i singelversionen som gavs ut som b-sida till ”Hey Jude” i augusti 1968. Detta vid en tidpunkt då Vietnamkriget, rasmotsättningar i USA och studentuppror i Europa orsakade våldsamma sammandrabbningar. Lennon anklagades för att vara en småborgerlig förrädare. Själv försökte han förklara att han var emot våld och gärna skulle delta på barrikaderna, men bara med en blomma i handen. På albumversionen lade han till ordet ”in” efter ”count me out …”, vilket dämpade kritiken men knappast gjorde hans ståndpunkt tydligare.
McCartneys ”Back in the USSR” retade gallfeber på konservativa amerikaner. Det rådde kallt krig mellan stormakterna och The Beatles anklagades för att hylla Sovjetunionen. Men McCartneys idé med låten var i grunden inte politisk. Inspirerad av Mike Love i Rishikesh ville han parodiera Chuck Berrys hit ”Back in the USA” från 1959, som är en hyllning till den amerikanska livsstilen. McCartney vände på perspektivet och skrev om en ryss som återvänder till Sovjet för kvinnornas skull (”the Ukraine girls really knock me out, they leave the West behind”). Låtens körer i doo wop-stil är en blinkning till Mike Love och Beach Boys.
Flera av låtarna från Rishikesh framförs med fingerplockande teknik på akustisk gitarr, en teknik som får ackorden att klinga längre utan elförstärkning (vilket saknades) och som även inspirerades av jammandet med Donovan. ”Julia” och ”I will” är två exempel. En låt som helt bärs fram av plocktekniken är McCartneys utsökta ”Blackbird”.
När Beatles återvände från Rishikesh hade de drygt 30 låtar med sig hem. Över hälften kom med på albumet. Utflykten till Indien hade förlöst kreativiteten – men knappast stärkt sammanhållningen. När inspelningarna startar i slutet av maj i EMI:s studio på Abbey Road präglas de av de enskilda individernas behov av egna uttryck, kombinerat med en tilltagande spänning inom gruppen.
Det främsta exemplet är det åtta minuter och tjugotvå sekunder långa avantgardistiska ljudcollaget ”Revolution 9” som Lennon satte ihop tillsammans med Yoko Ono samtidigt som McCartney befann sig i New York. När McCartney kom tillbaka till London blev han rasande eftersom han själv hade experimenterat med ljudcollage en tid.
Den låt som framför allt har förknippats med Rishikesh är ”Sexy Sadie”. Låten handlar om Lennons besvikelse efter att han fått veta att Maharishi gjort sexuella närmanden mot en kvinnlig deltagare. Upprörd över guruns svek beslutade sig Lennon för att lämna Rishikesh. Maharishi själv ställde sig oförstående till det hastiga uppbrottet. ”Om du är så kosmisk som du påstår, borde du veta varför”, sade Lennon sarkastiskt till honom.
Enligt Cynthia Lennon var de påstådda övergreppen ett rent påhitt av en annan deltagare. Men oavsett detta hade Lennon skäl att överge Rishikesh. Strax efter hemkomsten lämnade han Cynthia för att gå in i ett symbiotiskt och starkt erotiskt förhållande med Yoko Ono som därefter satt som klistrad vid hans sida i studion, vilket inte bidrog till att minska spänningarna i gruppen.
Långt ifrån alla låtar på ”The white album” håller normalhög Beatlesklass. Producenten George Martin förordade förgäves en enkel-lp. Albumet mottogs med blandad kritik och är framför allt intressant för att tillkomsten skedde i en brytningstid för The Beatles. Ett drygt år senare splittrades gruppen efter en sista kraftansträngning med det i alla avseenden mer genomarbetade mästerverket ”Abbey Road”.
För den som är intresserad av Beatles historia är Rishikesh värt ett besök. Jag hade själv tillfälle att resa dit när jag befann mig i Indien förra året. Det var en sällsam upplevelse att vandra omkring i Maharishis gamla ashram, vackert beläget invid Ganges. Övergivet sedan länge har djungeln tagit över vad som i dag närmast liknar en ruin och som är en vallfärdsplats för Beatlesfans.
Johan Åsard "

"Den fysiska demonstrationen kan aldrig ersättas av den digitala

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

På allt fler platser begränsas nu människors möjligheter att demonstrera på gator och torg. Det är ett hot mot demokratin som inte ska underskattas.

Det är nu allmänt känt att många demokratier i världen står under press. Men att hotet mot en särskilt viktig demokratisk rättighet håller på att tillta har inte fått på långt när lika stor uppmärksamhet. Det handlar om att många regeringar på olika sätt gör det svårare för medborgarna att samlas och protestera.

Nya inskränkningar i rätten att samlas åtföljs ofta av till synes oskyldiga rättfärdiganden såsom ”allmän säkerhet”. I USA har Trumpadministrationen hävdat sin rätt att utkräva städavgifter efter demonstrationer, vilket i praktiken har gjort det möjligt för regeringen att debitera demonstranter för att de har utövat sin grundlagsenliga rättighet. Och i ännu mer oförblommerade ansträngningar att begränsa allmänhetens missnöjesyttringar har administrationen försökt se till att inga folksamlingar får förekomma på 80 procent av trottoarerna kring Vita huset.

På liknande sätt har premiärminister Viktor Orbán i Ungern nyligen drivit igenom en lag som gör det svårare att demonstrera nära privata fastigheter och nationella minnesmärken; man har då hänvisat till risken för att protesterna skulle ”störa det normala trafikflödet”. Myndigheterna vill också förbjuda demonstrationer vid statliga evenemang. Med sådana vaga rättfärdiganden kan regeringen nu göra gatudemonstrationer praktiskt taget omöjliga.

Somliga kanske inte tycker att ett urvattnande av mötesfriheten är lika allvarlig som andra hot mot demokratin, inte minst det amerikanska sättet att rigga valkretsindelningen – så kallad gerrymandering – och att inskränka utövandet av rösträtten. Med tanke på de till synes gränslösa möjligheterna att samlas virtuellt kan ju tillgängligheten till fysiskt utrymme synas mindre viktig.

Men faktum är att protester på gator och torg är nödvändiga för den demokratiska tillvaron. Rätten att fritt församlas härrör från rätten att hänvända sig till kungen. Historiskt har inskränkningar av yttrandefriheten alltid föregåtts av inskränkningar av mötesfriheten. Också i många väl fungerande demokratier försöker offentliga myndigheterna hålla folksamlingar borta från regeringsbyggnader. Exempelvis kunde demonstranter i USA inte samlas i kongressens närhet förrän i början av 1970-talet, då Högsta domstolen till slut avfärdade argumentet att Capitol Hill skulle vara en alldeles särskilt högtidlig plats, som borde vara fredad för de ostädade folkmassorna. Ändå utmålas än i denna dag politiskt högljudda folksamlingar rutinmässigt som oregerlig pöbel.

Men kan man ändå påstå att det verkligen är nödvändigt att kunna protestera utanför offentliga byggnader? Internet kanske inte är den sant demokratiserande kraft som många först trodde att det var, men det öppnar ändå stora möjligheter att ”samlas” och uttrycka missnöje på nätet. Se bara på Emma González, en tidigare okänd tonåring från Florida som nästan över en natt samlade dubbelt så många följare på Twitter som vapenlobbyorganisationen National Rifle Association. Icke desto mindre har en samling människor på ett fysiskt område funktioner som aktiviteter på nätet, hur permanenta eller lidelsefulla de än må vara, helt enkelt inte kan mäta sig med. År 2011, när den dåvarande medlemmen av USA:s representanthus Barney Frank frågade varför Occupy Wall Street-demonstranterna ”tror att man uträttar något bara genom att finnas på en viss plats” skulle ett

passande svar ha varit: ”Faktum är att man kan uträtta en hel del genom att finnas på offentliga platser, beroende på vilka det är som befinner sig där och hur många de är.”
Således hänvisade de som i USA marscherade för medborgerliga rättigheter på 1950- och 1960-talen ofta till ”betydelsen av vårt antal”. Den rena mängden medborgare som var villiga att bege sig ut på gatorna – ofta med risk för att komma till fysisk skada – gav deras sak trovärdighet. Det kan låta som något väldigt banalt, men som Trumps besatthet av hans relativt lilla installationspublik visar har storleken fortfarande betydelse.
”Betydelsen av vårt antal” gäller också för virtuella platser. Men med tanke på den stora förekomsten av botar och trollfabriker kan man aldrig vara säker på vad antalet aktiva i sociala medier egentligen står för. Dessutom är en ansamling av folk på nätet inte synlig på samma sätt som en samling enskilda medborgare. Visst försöker Trump och andra populister ofta misskreditera äkta demonstranter genom att hävda att de inkluderar mängder av ”krisaktörer” eller ”betalda aktivister”. Men det finns inga bevis för detta; och när väl demonstrationerna får en viss storlek lär sådana påståenden te sig ytterst osannolika för de flesta medborgare.
Visserligen påvisar de allmänna valen i praktiken stöd till vissa politiker, partier och till och med politiska uppfattningar. Men valen registrerar i allmänhet inte styrkan i detta stöd. När folk mobiliserar sig på gator och torg kan det skicka en viktig signal om en valmanskårs engagemang i en viss sak. Och även om den följarskara som González mobiliserade på Twitter är imponerande, är det som verkligen betyder något det faktum att mer än en miljon medborgare faktiskt ägnade sin tid, energi och sina pengar åt att delta i ”marschen för våra liv” som hon och andra studenter organiserade tidigare detta år.
Att delta i en folksamling kan vara riskabelt i länder som Turkiet, där demokratin redan är allvarligt hotad. I ett fysiskt utrymme satsar man sin kropp. Och med tanke på kraften hos den moderna övervakningstekniken, och dess vitt spridda användning, gör man sig också identifierbar för regeringen.
Ändå är det just dessa risker som gör den offentliga protesten kraftfullare än låt säga anonym aktivitet på nätet. När man är tillsammans på en fysisk plats kan det skapa en känsla av kollektiv styrka. Att samfällt tala och agera tillsammans med andra på ett synligt, ömsesidigt förstärkande sätt är en hörnsten i den demokratiska praktiken. Därför kan fysiska församlingar, utöver det faktum att de för en bredare allmänhet signalerar målen för en rörelse, ha en omvälvande verkan på deltagarna själva.
Till sist kan aktiviteten på en fysisk plats vara lika vältalig som ord när det gäller att demonstrera nya politiska och sociala möjligheter. Som teknosociologen Zeynep Tufekci har visat, inkluderar dagens demonstrationer och ockupationer ofta så kallade pop up-bibliotek (tillfälliga, improviserade instanser av folkbibliotek) för att hylla idén med frivilligt samarbete byggt på jämlikhet.
Mötesfriheten kan inte reduceras till yttrandefrihet eller föreningsfrihet. Det är en alldeles särskild och kraftfull form av demokratisk handling. De som i dag bryr sig om hoten mot demokratin borde uppmärksamma hotet mot fysiska församlingar. Rätten att samlas förtjänar mer uppmärksamhet – och mer skydd – än vad den hittills har fått.
Jan-Werner Müller är professor i politik vid Princeton University. Hans senaste bok är ”Vad är populism?”.

Jan-Werner Müller "

"Rysk säkerhetstjänst misstänks ha infiltrerat svensk journalistutbildning

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Stockholm/Tallinn. En agent från den ryska säkerhetstjänsten FSB har fått stipendium och utbildning i undersökande journalistik bekostad av svenska biståndsmedel, enligt DN:s uppgifter. Den 50-årige mannen dolde sin bakgrund som Spetsnazsoldat i militära underrättelsetjänsten GRU och utbildades i Kalmar. Enligt underrättelseinformation var hans uppdrag att spionera på de andra deltagarna.

Biståndsprojektet Scoop Russia finansieras av Sida och syftar till att stärka demokratiska krafter i Ryssland. I projektet får reportrar från nordvästra Ryssland utbildning i undersökande journalistik på plats i Sverige. De får också ett stipendium för att utföra en granskning hemma i Ryssland. Pengarna kommer från den svenska biståndsbudgeten. Enligt Sidas beslut är syftet med projektet att ryska journalisters roll som demokratins ”vakthundar” ska stärkas.
Men bland reportrarna har det också funnits personer med helt andra uppdrag.
DN kan nu avslöja att en av deltagarna vid utbildningen som genomfördes i Kalmar våren 2017 agerade på instruktioner från den ryska säkerhetstjänsten FSB, enligt DN:s uppgifter, som ursprungligen kommer från en nordeuropeisk säkerhetstjänst.
Den 50-årige mannen kommer från staden Petrozavodsk i ryska Karelen, 40 mil nordost om Sankt Petersburg. Där driver han en egen nättidning under pseudonym.
Han antogs till biståndsprojektet med en ansökan om att få göra en granskning av olaglig naturexploatering i Karelen. Men inför resan till Sverige fick han, enligt DN:s uppgifter, instruktioner från två medarbetare vid den lokala avdelningen för den ryska säkerhetstjänsten, UFSB i Petrozavodsk.
Hans uppdrag ska ha varit att kartlägga de andra deltagarna och på hemmaplan i Ryssland komma in i kretsen av regimkritiker och journalister som granskar makten.
Mannen anlände till Stockholm med flyg från Sankt Petersburg i april 2017, biljetterna bokades från Sverige och betalades med biståndsmedel. Den veckolånga utbildningen skedde vid Medieinstitutet Fojo i Kalmar, en oberoende institution vid Linnéuniversitetet.
Förutom 50-åringen deltog 15 andra ryska journalister. På kursen fick de bland annat stöd att genomföra en pågående granskning. En av lärarna var den ukrainske journalisten Oleg Khomenok, som också sitter i styrelsen för det internationella förbundet för undersökande journalister. Han har utbildat ryskspråkiga reportrar i grävande journalistik i över 15 år. DN möter honom i Estlands huvudstad Tallinn under ett seminarium för ryska reportrar.
Sedan 2012, då Oleg Khomenok deporterades från Ryssland av FSB, hålls alla utbildningar utanför Rysslands gränser. Han säger att de redan när projektet startade misstänkte att de skulle infiltreras.
– Det finns ett stort intresse från säkerhetstjänsten för de här utbildningarna. De vill veta vilka deltagarna är, vad utbildningen innehåller och vad träningen har för agenda. De vill veta vilka förmågor de får under de här utbildningarna för att kunna bedöma vilken risk de utgör för den auktoritära regimen i Ryssland, säger han.
Varför är de så rädda för journalistik?
– Undersökande journalistik är en slags strålkastare på det som staten vill gömma från samhället. Och det avslöjar i flera fall missbruk av

makt, stöld av skattepengar och brott som utförs av tjänstemän, säger Oleg Khomenok.
DN har gått igenom ett omfattande material kring projektet, bestående av dokument och mejlkonversationer. I sin ansökan till Scoop Russia-projektet har den 50-åriga mannen låtit bli att inkludera sitt cv.
Något som Oleg Khomenok påpekade till de ansvariga – men mannen antogs ändå och frågan om det saknade cv:t följdes aldrig upp.
– Det förvånande även mig, jag var inte med i urvalet utan fick se en lista i slutet av processen och då noterade jag att den här personen saknade ett cv eller en resumé. Men det följdes inte upp av projektledningen, jag vet inte varför, säger Oleg Khomenok.
De få uppgifter om sin karriär som mannen lämnade i ansökan är att han utbildade sig till lärare i ryska vid Stavropols pedagogiska institut, och att han 2008 började inom journalistiken, 40 år gammal.
Vad han gjorde däremellan utelämnar han helt.
DN har med hjälp av sociala medier, källor med tillgång till ryska myndighetsuppgifter och via ryska officiella register – som bolags- och fastighetsregister – försökt kartlägga mannen.
I Ryssland har mannen nyligen mottagit en ansedd medalj för sitt journalistiska arbete och på sociala medier syns han på bild med framstående demokratikämpar.
Men i arkiven finns också en koppling till den ryska säkerhetstjänsten, FSB.
De första noteringarna DN hittar är från 1998. Då är mannen 30 år och via ett av sina bolag en av tre grundare till en regional stödförening för Spetsnazveteraner från de ryska säkerhetstjänsterna. Föreningen är nu nedlagd, men den nationella veteranföreningen, som var medgrundare, finns fortfarande kvar. Föreningen är till för veteraner från specialförbanden från FSB, inrikesstyrkorna och den militära underrättelsetjänsten.
På den militära underrättelsetjänstens GRU:s dag som firas i Ryssland den 5 november, lägger mannen ut en gratulation på ett av sina sociala medie-konton. Han hyllar kampen för fosterlandet och önskar dem framgång ”på alla fronter”.
DN granskning visar också att mannen har en bakgrund från GRU:s specialförband och tjänstgjorde i det första Tjetjenienkriget på 1990-talet.
Förutom resan till Kalmar och utbildningen fick mannen också ett stipendium för att utföra en journalistisk granskning. Arbetet skulle sedan utvärderas med lärarna under en återträff i Helsingfors under hösten 2017. Men då dök mannen aldrig upp. I stället närvarade han samtidigt vid en annan konferens om undersökande journalistik i Tjeckiens huvudstad Prag. Ledningen för utbildningen i Kalmar har under många månader försökt få kontakt med mannen för att kräva tillbaka de pengar som han fått – pengar som kommer från den svenska biståndsbudgeten. De har ännu inte lyckats.
Mannen var dock inte den enda i projektet med kopplingar till ryska staten. En kvinna, som valts ut att delta i kursen 2017, visade sig vara anställd av det ryska försvarsdepartementet, vid norra havsflottan i Severomorsk. Där arbetar hon på flottans egen tidning Till försvar för Arktis, som är en edition till den välkända armétidningen Krasnaja Zvezda (Röda Stjärnan).
Hennes medverkan stoppades först efter att Oleg Khomenok kontrollerat hennes bakgrund.
– Jag blev förvånad när jag såg på listan att en av de deltagande är anställd vid ryska försvarsministeriets tidning – och inte bara som vanlig reporter, utan som departementschef. Det betyder att personen är en statstjänstemän. Vi hade en lång mejlkonversation med ledningen för kursen där jag försökte övertyga dem om att det inte är rättvist eller acceptabelt att ha försvarsministeriets representant som deltagare i kursen, säger Oleg Khomenok.

Kvinnan stoppades till slut från att delta, men inte utan motstånd från de svenska representanterna.
– Svaret jag fick var att alla är en del av militären på Kolahalvön och att vi måste bygga tillit och liknande, men i min värld var det bara ett olämpligt och oprofessionellt förhållningssätt, säger Oleg Khomenok.
DN:s kartläggning visar att den aktuella kvinnan under 2000-talet varit med vid flera liknande utbildningar i västeuropa, bland annat i Norge och även i Sverige.
Anna Sharogradskaja, direktör för Regionala pressinstitutet i Sankt Petersburg, har varit med och koordinerat Scoop Russia-projektet i Ryssland under många år.
Hon blir inte förvånad av DN:s uppgifter om hur en av deltagarna agerat på uppdrag av FSB och dolt sitt förflutna i sin ansökan.
– Jag tror att att den här personen kanske inte var den värsta som infiltrerat vårt program. Vi ska undersöka saken, säger hon.
Anna Sharogradskaja är van vid FSB:s uppmärksamhet och har under åren gripits och trakasserats. Hon berättar för DN att både deltagare och koordinatorer sökts upp av FSB inför och efter resorna.
– Jag har sagt till dem att inte dölja något, allt vi gör är i enlighet med lagen, säger hon.
Sofia Hellqvist, pressekreterare på Säkerhetspolisen, säger att de inte kan kommentera enskilda fall eller vad de känner till om den man som DN:s artikel handlar om.
– Generellt kan man säga att ledarskap i auktoritära stater tenderar att uppfatta alla former av opposition mot statsmakten som en utmaning och ett direkt hot mot den nationella säkerheten och den egna kontrollen av staten. De här staterna kan lägga ner omfattande resurser för att hindra enskilda individer och grupper för att bedriva regimkritisk verksamhet, säger Sofia Hellqvist.
Mattias Carlsson
mattias.carlsson@dn.se "

"Sida: Risken för infiltration har funnits sedan vi började arbeta med Ryssland

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Sida har under en längre tid känt till risken för infiltration av de ryska biståndsprojekten. Under åren har flera försök stoppats, enligt DN:s granskning. – Den här riskbilden får vi leva med men den får absolut inte hindra oss från att stödja arbetet för yttrandefrihet, säger avdelningschef Elsa Håstad.

Elsa Håstad, avdelningschef på Sida med lång erfarenhet av Ryssland, säger till DN att de är väl medvetna om riskerna med den ryska säkerhetstjänsten och det gäller alla typer av projekt, inte bara det som rör journalistik.
– Risken för infiltration har funnits ända sedan vi började arbeta med Ryssland för ungefär 25 år sedan. Alla vi som arbetar med Ryssland – både våra partners, men framför allt vi på Sida som hållit på med det här så länge – är ju väl medvetna om det här risken, den har alltid funnits, säger Elsa Håstad.
– För oss finns det ändå inget annat alternativ än att fortsätta att stödja journalister, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter och demokrati.
Trots den medvetenheten nämns infiltration inte alls i den riskbedömning som gjordes i samband med beslutet om att stödja projektet.
Men ingenstans i de skriftliga dokumenten nämns hur ni ska skydda er mot det här?
– Det skulle sända en konstig signal att ha det inskrivet att vi ska skydda oss från infiltration från säkerhetstjänsterna i våra samarbetsprojekt med Ryssland. Däremot så är det här något som vi

måste prata om muntligen med alla som vi samarbetar med och kanske ännu mer nu, säger Elsa Håstad.
Ledningen för utbildningen har under åren stoppat flera sökande som kunnat misstänkas för ha andra intentioner än journalistik. I det material som DN tagit del av framgår att en av de sökande till utbildningen 2017 var en kvinna som är anställd i den ryska försvarsmakten vid norra havsflottan i Severomorsk. Kvinnan arbetar där på flottans egen tidning ”Till försvar för Arktis”. Hon är också lärare på universitetet i Murmansk och har bland annat skrivit ett lexikon över militära termer och en avhandling om informationskrig. Hon hade först antagits till utbildningen men stoppades i sista stund efter att en av lärarna kontrollerat hennes bakgrund.
Enligt flera kvalificerade bedömare är det uteslutet att hon skulle ha kunnat delta i utbildningen i Sverige annat än på uppdrag av sin arbetsgivare.
Elsa Håstad tycker att händelsen ändå visar att systemet fungerar.
– Självklart är ingen immun och inget system är 100 procent. Det visar väl den här historien. Dels att vi är utsatta för det här, dels att vi måste vara noggranna när vi går igenom deltagarna. Och det måste vi oavsett om vi arbetar med journalistik, statsförvaltning eller miljöarbete, för de här riskerna finns i alla samarbeten, säger hon.
Både den svenska och danska föreningen för grävande journalister som varit medarrangörer har dragit sig ur projektet efter vad som beskrivs som samarbetssvårigheter.
Sida säger att de är fast beslutna att fortsätta stödja oberoende journalistik i Ryssland.
– Att granska korruption och att granska makten är farligt i Ryssland, de behöver allt stöd och samarbete som de kan få. Vi har principen att så länge journalister och organisationer vågar arbeta så ska vi inte backa. Då ska vi stödja dem.
Mattias Carlsson mattias.carlsson@dn.se "

"Fakta. Scoop Russia

Projekt sponsrat av svenska biståndsbudgeten via Sida. I projektet får ryska journalister utbildning och stöd för att genomföra undersökande journalistik i Ryssland.
Huvudpartner är den danska organisationen International Media Support, IMS. Medieinstitutet Fojo i Kalmar har ansvarat för utbildningen. Föreningen för grävande journalister i Sverige FGJ och dess danska motsvarighet Foreningen for Undersøgende Journalistik har koordinerat projektet tillsammans med Regional Press Institute i Sankt Petersburg.
I mars drog sig båda journalistföreningarna ur projektet och Sida beslutade skära ner på budgeten och avsluta projektet i förtid. "

"Netanyahu kämpar febrilt för att hålla ihop regeringen

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Analys
Premiärminister Benjamin Netanyahu gjorde sent på söndagen febrila ansträngningar att hålla samman sin sviktande nationalist-koalition. Om han inte lyckas med ansträngningarna så kommer han att kämpa för att ett nyval sker så sent som möjligt.

Regeringens upplösning började häromdagen då försvarsminister Avigdor Lieberman avgick i protest mot det senaste eldupphör-avtalet med Hamas i Gazaremsan. I och med att han anslöt sitt parti Israel Beiteinu till oppositionen krympte koalitionen till 61 mandat. Det är minsta möjliga marginal för att kunna regera – Knesset har 120 ledamöter.
På söndagskvällen överlade Netanyahu med sin finansminister Moshe Kahlon, i ett sista försök att övertala denna att lappa ihop ministären och fortsätta regera fram till ordinarie valdatum, november nästa år. Mötet slutade dock utan att någon överenskommelse hade slutits. Men enligt ett uttalande från Kahlons presstalesperson ska förhandlingarna fortsätta senare i veckan, rapporterar AFP.
Men varken inom sitt eget parti Likud eller hos de viktigare koalitionsmedlemmarna har Netanyahu funnit något gehör för planerna. Erfarenheten från tidigare koalitioner visar att när regeringen hänger på ett fåtal röster och småpartier kan hota fälla den, så kommer omgående krav från det hållet.
Ett prov på detta gavs ett bara timmar efter Liebermans sorti. Bosättarpartiet Det judiska hemmets ledare, utbildningsminister Naftali Bennett, krävde omedelbart att utnämnas till försvarsminister i Liebermans ställe – annars skulle han tvinga fram nyval.
Förutom Bennett finns det nu fyra andra partiledare som på eget bevåg kan sätta kniven på Netanyahus strupe.
Men trots dessa olägenheter vill Netanyahu skjuta upp ett nyval. Han har flera vägande skäl. Det mest närliggande är den senaste veckans omfattande protester mot det eldupphör-avtal som ingicks i veckan efter två intensiva dygn av palestinska raketattacker och israeliska flygbombningar.
Israeler från områdena närmast Gaza har sedan dess rest i massor till Tel Aviv och Jerusalem där de demonstrerat mot sin utsatta tillvaro som permanent mål för Hamas projektiler.
En bred allmänhet har i färska mätningar anslutit sig till deras åsikt, att Netanyahu skött den senaste krisen illa och att Israel dansar efter Hamas pipa. Allra mest förargligt, för premiärministerns del, är att ledande fredsvänner prisar honom för att han avstyrt en konfrontation med Hamas.
Netanyahu vill till varje pris hindra att valkampanjen utspelar sig med denna fråga i centrum. Han är i mångas ögon den mogne statsmannen, som med van hand lotsar Israel genom farleder fulla av skär och minor.
Men på sistone har denna image fått sig svåra törnar. Dels genom de radikalt försämrade relationerna till Ryssland, som utrustat Syrien med modernt luftvärn för att det skall kunna skjuta ned israeliska plan; dels genom Netanyahus iver att gång på gång tråckla ihop nya avtal med Hamas, trots att de hittills inte skapat något varaktigt lugn utmed gränsen.
Netanyahu fruktar inte det liberala fredslägret, vars utsikter att bilda regering är minimala, utan hökarna i det egna nationalistlägret.

Både Lieberman och Bennett och deras partier positionerar sig till höger om Likud, med radikala förslag om dödsstraff, annektering av palestinska områden och andra frestelser för extremistväljare.
Lieberman och Bennett kallar öppet Netanyahu för ”släpphänt” och ”tvehågsen” gentemot Hamas, och de har gjort klart att deras valstrategi blir att ifrågasätta premiärministerns handlingskraft när det gäller säkerhetspolitiken. Netanyahu, som trots sin militanta retorik har en djup aversion mot krig, besväras mycket av detta.
Men det finns ännu ett motiv för Netanyahu att klamra sig fast vid rodret så länge som möjligt. Någon gång i början av nästa år skall åklagarna fatta beslut om eventuellt åtal mot honom i tre korruptionsmål.
Han själv är övertygad om att risken för åtal ökar om han mist regeringsmakten eller gått försvagad ur ett val.
Israel har ingen utrikespolitik – allt är inrikespolitik, sade Henry Kissinger med en bedömning som står sig fyrtiofem år senare. Netanyahu är nu försvarsminister. Om han övertygas om att succé i valet måste köpas med hårda tag mot Hamas, så kan det hända att han blir mindre benägen att desarmera de återkommande kriserna än hittills och mer benägen att ta risker i umgänget med islamist-regeringen i Gaza.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Fakta. Israels regeringskris

Avigdor Lieberman avgick som försvarsminister i onsdags och tog med sig sitt ultranationalistiska parti Yisrael Beitenu ut ur regeringen. Liebermans motivering var att Netanyahu är för mjuk mot palestinierna.
Netanyahu (Likud) lämnas därmed med en knapp majoritet på bara 61 av parlamentet knessets 120 platser. Koalitionen har nu fem partier. Vart och ett kan stjälpa det svajiga regeringsbygget.
Likud: Benjamin Netanyahus konservativa högerblock, som med 30 mandat blev Israels största parti efter valet 2015.
Kulanu: Centerparti som fick tio platser i knesset efter valet. Det är därmed Likuds främsta samarbetspartner. Moshe Kahlon, som är finansminister och partiledare, har sagt att han vill ha nyval eftersom det är omöjligt att styra med en så svag majoritet.
Judiskt hem: Ultranationalistiskt parti som leds av Naftali Bennett. Utbyggnad av bosättningarna på ockuperad mark står högt på partiets agenda. Åtta mandat i knesset.
Shas: Ultraortodoxt parti som fick sju platser i parlamentet och leds av Aryeh Deri som även han vill gå till val.
Förenade Torapartiet: Ultraortodoxt och i grunden negativt inställt till den israeliska staten. Anser att det historiska Israel bara kan återuppstå vid ankomsten av den väntade Messias. Sex mandat i knesset. "

"Anna-Lena Laurén. Mobbande lärare lever farligt när eleverna filmar

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

. ”Har du ens några föräldrar? Är de normala? Jag ser att du inte är normal. Du ser ut som ett barnhemsbarn”, säger läraren till flickan. Barn i klassen skrattar, flickan gråter. Men det läraren inte räknat med var att en av klasskamraterna filmade och lade ut sekvensen på nätet. Förra veckan fick läraren i Cholmsk östra Ryssland sparken. Smarttelefoner har blivit ett skydd mot pennalism, både för elever och i vissa fall lärare.

Nyligen besökte jag en schackklubb på ett lågstadium i Moskva. Läraren, som också var skolans matematiklärare, höll aldrig på att komma igång med lektionen. Hennes telefon ringde i ett.
– Jag kan inte lämna barnen ensamma, sade hon gång på gång och lade på luren. Det ringde på nytt. Och på nytt.
Lärarens agerande irriterade mig. Varför kunde hon inte bara stänga av telefonen?
Först senare fick jag veta varför: Personen som ringde var hennes chef. Skolans rektor tvekade inte att gång på gång störa lärarens lektion genom att kalla upp henne till sitt rum. Detta trots att läraren saknar laglig rätt att lämna barnen ensamma, något som rektorn naturligtvis var medveten om.
Men rektorns agerande hade ett mål: hela klassen skulle veta att läraren var i onåd. Rektorn ville nämligen bli av med henne.
Pennalism mot underlydande, rekryter och skolbarn är inte ovanligt i Ryssland. Det beror på att principen om den starkares rätt inte motarbetas aktivt, utan snarare betraktas som en naturlag. Men den ständiga närvaron av mobiltelefoner har gjort den här sortens beteende farligare.
Förra veckan fick en litteraturlärare i Cholmsk utanför Sachalin sparken efter att hennes elever hade filmat hur hon mobbade en flicka i klassen.
– Har du ens några föräldrar? Är de normala? Jag ser att du inte är normal. Du ser ut som ett barnhemsbarn, säger läraren till flickan, som enligt henne är slarvigt klädd.
Barn i klassen skrattar, flickan gråter. Men efter att klasskamraterna hade lagt ut filmen på nätet ingrep myndigheterna och läraren har nu blivit avskedad.
En liknande skandal briserade i Komsomolsk-na-Amur för några dagar sedan. Polisen har inlett förundersökning mot en lärare som jagar en elev in i ett hörn och slår honom på huvudet, i ansiktet och på kroppen.
– Vem tror du att du är? Vem ger dig rätt att uppföra dig så här? Varför stör du alla? undrar läraren medan hon slår och slår eleven. Det hela filmas av en annan elev, som också lade ut filmen på nätet.
Läraren får just nu inte återvända till skolan. Polisen undersöker om hon har gjort sig skyldig till att ha plågat eleven och överskridit sina befogenheter.
Det är inte i lag förbjudet att fysiskt tillrättavisa barn i Ryssland, däremot att ”plåga” dem. Att örfila och lugga ett barn betraktas däremot av många som normalt. Jag har flera gånger sett föräldrar ge sina barn örfilar på bussen och i metron.
Den ett år gamla lagen som avkriminaliserar så kallad lindrig misshandel i hemmen innebär i praktiken grönt ljus för kvinno-misshandel, men den innebär också att den tillåtande synen på våld legitimeras.
Samtidigt är Ryssland i dag ett internetsamhälle där minsta skolbarn vet hur man använder en smarttelefon. Allt fler ryska medborgare lär

sig hur man ska använda nätet för att kämpa för sin rätt. Även om guvernörerna inte är demokratiskt valda är de allt annat än immuna mot folkopinionen. Det innebär att problemen i skolan inte längre går att sopa under mattan.
Många inom den ryska lärarkåren använder nätet för att kämpa för bättre förhållanden. En lärare i Sotji, Jelena Nosova, lade i slutet av förra året ut en video där hon demonstrerar hur det ser ut i hennes skola: dörrar som hänger på sina gångjärn, puts som ramlar ner från klassrummets väggar, sönderrivna stolar och bänkar som är fulla med klotter.
Skolledningen svarade med att avskeda henne.
Jelena Nosova har nu tagit fallet till rätten. Och hon tänker inte ge sig.
– Jag är beredd att ta fallet till Strasbourg om det behövs, säger hon.

Anna-Lena Laurén "

"Trump: CIA:s bedömning är förhastad

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

USA:s president Donald Trump anser att CIA-bedömningen som pekar ut den saudiske kronprinsen Mohammed bin Salman som ansvarig för mordet på Khashoggi är ”väldigt förhastad”. Samtidigt säger han att det är ”möjligt” att bin Salman ligger bakom mordet.

Enligt källor till The Washington Post har CIA kommit fram till att det är den saudiske kronprinsen som beordrat mordet på journalisten Jamal Khashoggi.
Donald Trump har tidigare inte velat kommentera uppgifterna men sade natten till söndag, svensk tid, att CIA:s bedömning är ”väldigt förhastad”. Samtidigt sade presidenten att det är ”möjligt” att bin Salman ligger bakom mordet, enligt Reuters.
På tisdag ska Trump få en fullständig rapport om fallet. Den ska klarlägga vem USA:s regering tror ligger bakom mordet och vilka konsekvenser mordet fått. Vem eller vilka som ligger bakom rapporten är inte känt.
Trumps uttalanden kom bara timmar efter att Heather Nauert, talesperson för USA:s utrikesdepartement, påpekade att inga av uppgifterna i medierna är bekräftade:
– Den senaste rapporteringen som indikerar att den amerikanska regeringen har dragit en slutgiltig slutsats är felaktig. Det finns fortfarande flera obesvarade frågor kring mordet, och utrikesdepartementet kommer fortsätta att söka alla relevanta fakta.
Saudiarabien har nekat till att kronprinsen skulle vara inblandad i mordet på Khashoggi den 2 oktober. Enligt Washington Posts

uppgifter har kronprisens bror Khalid bin Salman, Saudiarabiens ambassadör, pratat i telefon med Jamal Khashoggi.
Det förnekas av Khalid bin Salman som skriver på Twitter att han aldrig pratat i telefon med Khashoggi.
”Jag ber USA:s regering att offentliggöra all information om de här påståendena”, skriver han.
Det var den 2 oktober som Jamal Khashoggi gick in på det saudiska konsulatet i Istanbul för att skaffa fram dokument så att han skulle kunna gifta sig.
Åklagarmyndigheten i Riyad har uppgett att Khashoggi dödades inne på konsulatet med en injektion efter någon form av bråk. Han ska sedan ha styckats för att kroppen skulle kunna föras ut ur byggnaden.
Fem saudiska tjänstemän riskerar dödstraff för mordet.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se "

" 50 miljoner tomma bostäder i Kina

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Antalet tomma bostäder i Kina överstiger med råge 50 miljoner. Det betyder att 22 procent av bostäderna i landets städer står obebodda. Det är slutsatsen i en ny nationell undersökning som släpps inom kort, gjord av en forskare vid ett universitet i sydvästra Kina.

Det finns inget annat land där andelen tomma lägenheter är så stor som i Kina, enligt Gan Li, professor vid universitetet specialiserat på finans och ekonomi i staden Chengdu som ligger bakom undersökningen.

Många av lägenheterna det gäller har sålts, men står tomma eftersom de köpts som investeringsobjekt eller som bostad för barn i framtiden eller möjligen som bostad för köparen själv efter pensionering.
Mardrömmen för den kinesiska ledningen är om ägarna av dessa bostäder blir oroliga för en vikande marknad och samtidigt beslutar sig för att de vill sälja.
– Om en spricka uppstår på fastighetsmarknaden kommer avyttrade bostäder att träffa Kina som en störtflod, varnar professor Gan i en kommentar till South China Morning Post i Hongkong.
Enligt en annan undersökning, publicerad i fjol, framgår att myndigheterna trots stora ansträngningar misslyckats med att stävja spekulationen i fastigheter. När restriktioner införts på en ort har pengarna i stället flödat till andra städer.
Periodvis har lägenhetsägare också varit innovativa när det gäller att kringgå regler, det gäller inte minst gifta par som begärt skilsmässa,

för att på papperet ha rätt att äga flera lägenheter utan att behöva betala extra skatt.
I en landsomfattande undersökning för fem år sedan beräknades 49 miljoner bostäder stå tomma. Sedan dess har antalet ökat till vad forskaren Gan Li formulerar som ”avgjort fler än 50 miljoner enheter”. Ökningen har således skett trots myndigheternas försök att stoppa spekulation. Den kinesiske ledaren Xi Jinping har förgäves gång efter annan upprepat att bostäder är till för att bo i.
Utvecklingen har inneburit att efterfrågan hållits uppe, vilket pressat priserna uppåt, och gjort det svårt för migrantarbetare och unga att kunna köpa bostäder.
Under 2000-talet har Kina jämnat över en miljon byar med marken. Hundratals nya städer har byggts. Tusentals tätorter har expanderat och hundratals miljoner invånare har flyttat till höghus i en flyttvåg som saknar motstycke i världshistorien. Och så är det den märkvärdiga bieffekten av boomen: spökstäderna.
De nästan folktomma städerna har ofta uppstått långt från tidigare tätorter. Men även i Peking står bostäder tomma. Andelen beräknades nyligen till mellan 10 och 20 procent.
För den som undrar över prisnivån i den kinesiska huvudstaden så ligger den numera generellt över Stockholms. Däremot är löneläget betydligt lägre i Peking än i Stockholm.
Lugnt och fint område, nära en bra skola och i välskött fastighet i Pekings centrum betyder ett pris per kvadratmeter på mellan motsvarande 90 000 och 130 000 kronor.

Torbjörn Petersson "

”Svenska företagare har hög livskvalitet”

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

"Den lyckliga svenska företagaren verkar vara en välbevarad hemlighet. Men i Sverige tycks företagare ha högre livskvalitet än i andra europeiska länder, enligt en ny rapport från Swedbank och Sparbankerna.

Det svenska företagsklimatet beskrivs ofta som ganska negativt. Kritiken har då en tonvikt på skatter och regleringar.
Men det finns också en positiv bild som nu framförs av Johan Kreicbergs, företagarekonom vid Swedbank och Sparbankerna. Han stöder sig på offentlig statistik, liksom på en ny undersökning som har utförts av Sifo.
Utifrån statistiken har man upprättat ett europeiskt företagarindex som väger ihop företagarnas inkomster, deras arbetstider och självupplevda hälsa.
När det gäller företagarnas medianinkomster efter skatt kommer Sverige på tredje plats i Europa, efter Norge och Luxemburg. Arbetstiderna för svenska företagare ligger kring europeisk mellannivå, medan deras hälsoläge uppfattas som relativt gott. Sammantaget hamnar de svenska företagarna i topp beträffande livskvalitet, jämfört med sina europeiska kollegor. Jämfört med andra företagare i Europa har de har också bättre råd att äta ute eller ta en drink med släkt och vänner.
Frågan blir då varför inte fler svenskar väljer att bli företagare. I Sverige rör sig om mindre än 10 procent av befolkningen, vilket är mindre än i de flesta europeiska länder.

– Det kan alltid diskuteras hur livskvalitet ska definieras. Men det låga företagandet i Sverige kan inte förklaras med längre arbetsdagar, mer stress eller lägre inkomster, säger Johan Kreicbergs.
Enkätundersökningen från Sifo visar att mer än var fjärde svensk skulle vilja bli företagare, men att många uppfattar det som ekonomiskt osäkert. Att starta företag ses som riskfyllt och tidskrävande.
De faktiska förhållandena för företagare är dock knappast bättre i andra europeiska länder, även om allmänhetens inställning till företagande där är mer positiv. Slutsatsen från Swedbank och Sparbankerna är att många svenskar har en omotiverat mörk bild:
– Sverige behöver fler företagare. Samhället har mycket att vinna på att en mer rättvisande beskrivning kommer fram, betonar Johan Kreicbergs.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"Fakta. Företagares livskvalitet i europeiska länder

1 Sverige
2 Norge
3 Cypern
4 Finland
5 Nederländerna
6 Luxemburg
7 Storbritannien
8 Danmark
9 Irland
10 Tjeckien
11 Estland
12 Österrike
13 Belgien
14 Italien
15 Malta
16 Spanien
17 Frankrike
18 Rumänien
19 Kroatien
20 Tyskland
21 Slovenien
22 Lettland
23 Portugal
24 Slovakien
25 Bulgarien
26 Grekland
27 Litauen
28 Makedonien
29 Ungern
30 Polen

"Rysk säkerhetstjänst misstänks ha infiltrerat svensk journalistutbildning

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Stockholm/Tallinn. En agent från den ryska säkerhetstjänsten FSB har fått stipendium och utbildning i undersökande journalistik bekostad av svenska biståndsmedel, enligt DN:s uppgifter. Den 50-årige mannen dolde sin bakgrund som Spetsnazsoldat i militära underrättelsetjänsten GRU och utbildades i Kalmar. Enligt underrättelseinformation var hans uppdrag att spionera på de andra deltagarna.

Biståndsprojektet Scoop Russia finansieras av Sida och syftar till att stärka demokratiska krafter i Ryssland. I projektet får reportrar från nordvästra Ryssland utbildning i undersökande journalistik på plats i Sverige. De får också ett stipendium för att utföra en granskning hemma i Ryssland. Pengarna kommer från den svenska biståndsbudgeten. Enligt Sidas beslut är syftet med projektet att ryska journalisters roll som demokratins ”vakthundar” ska stärkas.
Men bland reportrarna har det också funnits personer med helt andra uppdrag.
DN kan nu avslöja att en av deltagarna vid utbildningen som genomfördes i Kalmar våren 2017 agerade på instruktioner från den ryska säkerhetstjänsten FSB, enligt DN:s uppgifter, som ursprungligen kommer från en nordeuropeisk säkerhetstjänst.
Den 50-årige mannen kommer från staden Petrozavodsk i ryska Karelen, 40 mil nordost om Sankt Petersburg. Där driver han en egen nättidning under pseudonym.
Han antogs till biståndsprojektet med en ansökan om att få göra en granskning av olaglig naturexploatering i Karelen. Men inför resan till Sverige fick han, enligt DN:s uppgifter, instruktioner från två medarbetare vid den lokala avdelningen för den ryska säkerhetstjänsten, UFSB i Petrozavodsk.
Hans uppdrag ska ha varit att kartlägga de andra deltagarna och på hemmaplan i Ryssland komma in i kretsen av regimkritiker och journalister som granskar makten.
Mannen anlände till Stockholm med flyg från Sankt Petersburg i april 2017, biljetterna bokades från Sverige och betalades med biståndsmedel. Den veckolånga utbildningen skedde vid Medieinstitutet Fojo i Kalmar, en oberoende institution vid Linnéuniversitetet.
Förutom 50-åringen deltog 15 andra ryska journalister. På kursen fick de bland annat stöd att genomföra en pågående granskning. En av lärarna var den ukrainske journalisten Oleg Khomenok, som också sitter i styrelsen för det internationella förbundet för undersökande journalister. Han har utbildat ryskspråkiga reportrar i grävande journalistik i över 15 år. DN möter honom i Estlands huvudstad Tallinn under ett seminarium för ryska reportrar.
Sedan 2012, då Oleg Khomenok deporterades från Ryssland av FSB, hålls alla utbildningar utanför Rysslands gränser. Han säger att de redan när projektet startade misstänkte att de skulle infiltreras.
– Det finns ett stort intresse från säkerhetstjänsten för de här utbildningarna. De vill veta vilka deltagarna är, vad utbildningen innehåller och vad träningen har för agenda. De vill veta vilka förmågor de får under de här utbildningarna för att kunna bedöma vilken risk de utgör för den auktoritära regimen i Ryssland, säger han.
Varför är de så rädda för journalistik?
– Undersökande journalistik är en slags strålkastare på det som staten vill gömma från samhället. Och det avslöjar i flera fall missbruk av

makt, stöld av skattepengar och brott som utförs av tjänstemän, säger Oleg Khomenok.
DN har gått igenom ett omfattande material kring projektet, bestående av dokument och mejlkonversationer. I sin ansökan till Scoop Russia-projektet har den 50-åriga mannen låtit bli att inkludera sitt cv.
Något som Oleg Khomenok påpekade till de ansvariga – men mannen antogs ändå och frågan om det saknade cv:t följdes aldrig upp.
– Det förvånande även mig, jag var inte med i urvalet utan fick se en lista i slutet av processen och då noterade jag att den här personen saknade ett cv eller en resumé. Men det följdes inte upp av projektledningen, jag vet inte varför, säger Oleg Khomenok.
De få uppgifter om sin karriär som mannen lämnade i ansökan är att han utbildade sig till lärare i ryska vid Stavropols pedagogiska institut, och att han 2008 började inom journalistiken, 40 år gammal.
Vad han gjorde däremellan utelämnar han helt.
DN har med hjälp av sociala medier, källor med tillgång till ryska myndighetsuppgifter och via ryska officiella register – som bolags- och fastighetsregister – försökt kartlägga mannen.
I Ryssland har mannen nyligen mottagit en ansedd medalj för sitt journalistiska arbete och på sociala medier syns han på bild med framstående demokratikämpar.
Men i arkiven finns också en koppling till den ryska säkerhetstjänsten, FSB.
De första noteringarna DN hittar är från 1998. Då är mannen 30 år och via ett av sina bolag en av tre grundare till en regional stödförening för Spetsnazveteraner från de ryska säkerhetstjänsterna. Föreningen är nu nedlagd, men den nationella veteranföreningen, som var medgrundare, finns fortfarande kvar. Föreningen är till för veteraner från specialförbanden från FSB, inrikesstyrkorna och den militära underrättelsetjänsten.
På den militära underrättelsetjänstens GRU:s dag som firas i Ryssland den 5 november, lägger mannen ut en gratulation på ett av sina sociala medie-konton. Han hyllar kampen för fosterlandet och önskar dem framgång ”på alla fronter”.
DN granskning visar också att mannen har en bakgrund från GRU:s specialförband och tjänstgjorde i det första Tjetjenienkriget på 1990-talet.
Förutom resan till Kalmar och utbildningen fick mannen också ett stipendium för att utföra en journalistisk granskning. Arbetet skulle sedan utvärderas med lärarna under en återträff i Helsingfors under hösten 2017. Men då dök mannen aldrig upp. I stället närvarade han samtidigt vid en annan konferens om undersökande journalistik i Tjeckiens huvudstad Prag. Ledningen för utbildningen i Kalmar har under många månader försökt få kontakt med mannen för att kräva tillbaka de pengar som han fått – pengar som kommer från den svenska biståndsbudgeten. De har ännu inte lyckats.
Mannen var dock inte den enda i projektet med kopplingar till ryska staten. En kvinna, som valts ut att delta i kursen 2017, visade sig vara anställd av det ryska försvarsdepartementet, vid norra havsflottan i Severomorsk. Där arbetar hon på flottans egen tidning Till försvar för Arktis, som är en edition till den välkända armétidningen Krasnaja Zvezda (Röda Stjärnan).
Hennes medverkan stoppades först efter att Oleg Khomenok kontrollerat hennes bakgrund.
– Jag blev förvånad när jag såg på listan att en av de deltagande är anställd vid ryska försvarsministeriets tidning – och inte bara som vanlig reporter, utan som departementschef. Det betyder att personen är en statstjänstemän. Vi hade en lång mejlkonversation med ledningen för kursen där jag försökte övertyga dem om att det inte är rättvist eller acceptabelt att ha försvarsministeriets representant som deltagare i kursen, säger Oleg Khomenok.

Kvinnan stoppades till slut från att delta, men inte utan motstånd från de svenska representanterna.
– Svaret jag fick var att alla är en del av militären på Kolahalvön och att vi måste bygga tillit och liknande, men i min värld var det bara ett olämpligt och oprofessionellt förhållningssätt, säger Oleg Khomenok.
DN:s kartläggning visar att den aktuella kvinnan under 2000-talet varit med vid flera liknande utbildningar i västeuropa, bland annat i Norge och även i Sverige.
Anna Sharogradskaja, direktör för Regionala pressinstitutet i Sankt Petersburg, har varit med och koordinerat Scoop Russia-projektet i Ryssland under många år.
Hon blir inte förvånad av DN:s uppgifter om hur en av deltagarna agerat på uppdrag av FSB och dolt sitt förflutna i sin ansökan.
– Jag tror att att den här personen kanske inte var den värsta som infiltrerat vårt program. Vi ska undersöka saken, säger hon.
Anna Sharogradskaja är van vid FSB:s uppmärksamhet och har under åren gripits och trakasserats. Hon berättar för DN att både deltagare och koordinatorer sökts upp av FSB inför och efter resorna.
– Jag har sagt till dem att inte dölja något, allt vi gör är i enlighet med lagen, säger hon.
Sofia Hellqvist, pressekreterare på Säkerhetspolisen, säger att de inte kan kommentera enskilda fall eller vad de känner till om den man som DN:s artikel handlar om.
– Generellt kan man säga att ledarskap i auktoritära stater tenderar att uppfatta alla former av opposition mot statsmakten som en utmaning och ett direkt hot mot den nationella säkerheten och den egna kontrollen av staten. De här staterna kan lägga ner omfattande resurser för att hindra enskilda individer och grupper för att bedriva regimkritisk verksamhet, säger Sofia Hellqvist.

Mattias Carlsson "

”Framgångsrika skolländer häpnar över alla förändringar här”

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

" När dagens skolsystem skapades gjordes aldrig en ordentlig konsekvensanalys, och den ökade segregationen blev en oönskad effekt. Det säger Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson, som vill gå mer grundligt tillväga om nuvarande regler ändras.
– Men skolan kan aldrig ensam lösa segregationen, säger han.

Det fria skolvalet bidrar till att öka segregationen i skolan, vilket DN uppmärksammade i ett reportage i helgen. Utvecklingen bekräftas av flera rapporter, som vilar på statistik i första hand från Skolverket.
Förra veckan anordnade Skolverket för allra första gången en nationell konferens om skolsegregation. Detta trots att den ökade segregationen har varit känd under lång tid. Men Peter Fredriksson, Skolverkets generaldirektör, menar att beskrivningen av den har förändrats:
– Något har hänt på senare tid, och vi har enats kring en gemensam problembild. Jag möter inte någon inom skolvärlden med en annan beskrivning, säger han.
Även i samtal med friskolor och skolkoncerner möter Skolverket, enligt Peter Fredriksson, en vilja att ta gemensamt ansvar, och har inte mött något massivt motstånd mot att skapa en större blandning av elever.
Skolverkets rapporter och statistik visar bland annat att elevers bakgrund med avseende på ursprungsland och föräldrars utbildningsnivå har blivit allt viktigare för hur det går i skolan. Skillnaderna mellan olika skolor har blivit större, något som hänger

ihop i första hand med boendesegregationen, men även med Sveriges skolsystem, där det fria skolvalet är en bärande princip.
En statlig utredning som ser över vilka åtgärder som mest effektivt minskar segregationen ska vara klar i mars 2020. På tal har varit en översyn av metoder för elevurval för att förändra homogena elevsammansättningar och en justering av hur skolpengen fungerar, liksom hur statliga resurser bäst används.
– Man ska komma ihåg att alla de reformer som skapade vårt nuvarande system – kommunaliseringen, friskolorna, läroplanerna, styrningsmodeller och lärarutbildningen – föregicks av en lång diskussion om den bristande kvaliteten i svensk skola och att det sociala arvet hade för stor betydelse. Det var samma frågor som nu. Tanken med reformerna var ju att göra skolan bättre. Men man förutsåg inte konsekvenserna, säger Peter Fredriksson.
Nu, menar han, bör man gå till botten med alla förslag till förändringar innan något sjösätts, för att inte riskera nya oönskade följder. Ibland är vi kanske lite för snabba att förändra i Sverige, tycker han:
– Skolan är kanske inte den arena där vi måste vara allra mest moderna. Den behöver långsiktighet. I framgångsrika skolländer, som Finland, häpnar de över alla förändringar som sker här. Hos dem finns en annan stabilitet.
Inom lärarkåren finns ett tydligt motstånd mot vinstuttag för ägare av friskolor. Kan vinstuttagen skapa incitament som inte gynnar barnen?
– Ett börsnoterat företag har enligt aktiebolagslagen som primärt ansvar att värna aktieägarnas intresse. Det är att göra vinst. Det är klart att det kan komma i konflikt med det som gagnar eleverna, och ytterst samhällets behov och utveckling.
Peter Fredriksson betonar att det inte betyder att vinstdrivande friskolor genomgående är sämre än de icke-vinstdrivande, och han tror att en diskussion om vinst är fel i sammanhanget:
– När vi pratar om skolsegregation hamnar man lätt ”för eller emot friskolor”, och därifrån i en diskussion om vinster i välfärden. Då har vi kommit bort från kärnfrågan, och det som vi som arbetar inom skolan kan ta ansvar för. Där måste vi se vad som är möjligt att göra utifrån de förutsättningar som finns. Valfrihet och skolval har vi haft i ett kvarts sekel.
Men på ett övergripande plan är Peter Fredriksson orolig över vad situationen i skolan betyder, och han säger att en skola som inte klarar sitt ansvar snart mister medborgarnas tillit.
– De problem som finns på grund av skolsegregationen, och i ett samhälle där stora elevgrupper misslyckas, angår oss alla. Skolan är en samhällsbärande institution, med paralleller till sjukvården och polisen. De behöver auktoritet och mandat. Om de inte har förutsättningar att ta det ansvar de har – ge mitt barn den utbildning det behöver, skydda mig från kriminalitet, ge min mamma vård – börjar man misstro dem.
Snart riskerar man inte bara ett socialt och ekonomiskt utanförskap, utan också ett mentalt, med stora grupper som inte är lojala med samhället och inte är intresserade av att ingå i det ”vi” som det ändå måste byggas på.
Men balansen mellan medborgare och individ är inte lätt för den enskilde, fortsätter Peter Fredriksson, och man kan aldrig kräva att en förälder sätter samhällets bästa framför vad som är bäst för det egna barnet.
– Som medveten, upplyst förälder väljer man skola utifrån vad som är bäst för barnet, ofta väl medveten om att man genom att göra det bidrar till ökad segregation, och att det krockar med ett medborgarperspektiv.
Ansvaret mellan att välja mellan barnets och medborgarens bästa måste lyftas bort från föräldern, tycker Peter Fredriksson.

– Jag möter en frustration bland rektorer och lärare över sådant de inte kan påverka. Och ärligt talat tror jag inte att skolan kommer att kunna hantera det här genom att utveckla kvalitet och ledarskap. Segregationen är ett samhällsproblem som ytterst ligger utanför skolans ansvarsområde.

Sanna Torén Björling"

"Bakgrund.

I ett reportage den 17 november skrev DN om hur skolvalet ökar segregationen i den svenska skolan.
Boendesegregationen är fortfarande en avgörande faktor för skolsegregationen, men det fria skolvalet en starkare kraft i många mellanstora svenska städer, enligt en studie från Arena Idé.
Statistik från Skolverket visar att elevernas föräldrars utbildningsbakgrund får allt större betydelse.
Det svenska skolsystemet är unikt i sin kombination av skolpeng, skolval, fri etableringsrätt och fritt vinstuttag för friskolor. Många av reformerna genomfördes under 1990-talet.
På Lärarnas riksförbund oroas man över utvecklingen, och vill se reformerade regler för urval till skolor, och riktat statligt stöd. "

"Ny studie visar att svårt allergiska barn kan vänja sig vid jordnötter

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Även svårt jordnötsallergiska barn kan gradvis vänjas vid att tåla jordnötter visar en ny studie. Men det är inte riskfritt, flera barn fick svåra allergiska reaktioner under behandlingen.

Jordnötsallergi är relativt vanligt och kan i värsta fall leda till en livshotande allergisk reaktion. Den som är allergisk mot jordnötter måste i dag undvika dem i resten av livet. Det pågår forskning för att hitta ett sätt att bota jordnötsallergi. I mindre studier har forskare försökt vänja barn gradvis med mycket små mängder jordnötter för att sedan öka dosen.
Nu har en studie där 551 barn och vuxna fick gradvis ökande mängd jordnötsprotein under ett år publicerats i den vetenskapliga tidskriften New England Journal of Medicin. Studien skiljde på hur behandlingen fungerade hos barn mellan 4 till 17 år och vuxna mellan 18 och 55 år. De flesta i studien fick små kapslar med jordnötsprotein, men en fjärdedel fick placebo. Ingen visste vem som fick jordnötsprotein och vem som fick den overksamma behandlingen.
I slutet av studien gjordes en födoämnesprovokation där de som deltagit i studien fick testa att äta jordnötter. 67,2 procent i barngruppen som fått jordnötsprotein under året kunde äta motsvarande två jordnötter utan att få någon större allergisk reaktion. I barngruppen som fick placebo var det bara fyra procent som kunde det. Hälften av barnen som fått den aktiva behandlingen kunde äta motsvarande fyra jordnötter. Studien kunde inte visa någon effekt hos personer äldre än 18 år.

– Innan studien reagerade barnen på mindre än en tredjedels jordnöt. När de hade gått igenom behandlingen tålde de i snitt två hela jordnötter. Det betyder mycket, för att minska rädslan för allvarliga allergiska reaktioner. Men behandlingen hade ett pris i form av allergiska reaktioner, säger Magnus Wickman, barnallergiläkare och professor vid Karolinska institutet.
Nästan alla barnen fick någon allergisk reaktion under studien. 14 procent av barnen i gruppen som fick jordnötsprotein fick en så allvarlig allergisk reaktion att de behövde använda adrenalinpenna. En del hoppade också av studien på grund av biverkningar.
– Den här studien visar att man kan behandla även de som har utvecklat jordnötsallergi, men det är inte riskfritt och ingenting man ska försöka sig på hemma, säger Magnus Wickman.
Det som var överraskande med studien, enligt Magnus Wickman, var att behandlingen fungerade även på svårt jordnötsallergiska barn. I den här studien hade 72 procent av deltagarna tidigare haft anafylaxi, en mycket allvarlig allergisk reaktion som kan vara dödlig.
– I tidigare studier har man oftast endast inkluderat de med lindrig till måttlig jordnötsallergi, eftersom de med svårare allergi reagerat för mycket på behandlingen. Det verkar som att möjligheten för att utveckla tolerans beror mer på hur länge man har haft en jordnötsallergi än hur allergisk man är, säger han.
Magnus Wickman tycker att den stora vinsten med studien är att det nu finns ett läkemedel med exakt mängd jordnötsprotein. Det gör att metoderna för att gradvis vänja allergiska barn kan standardiseras.
Trots riskerna kan en del föräldrar tycka att behandlingen är värd det. Det är osäkert vad långtidseffekterna av behandlingen är. För att behålla toleransen kan barnen behöva fortsätta små mängder jordnötter regelbundet.
Många föräldrar undrar hur de kan minska risken för att barnet ska bli allergiskt från första början. Tidigare studier har visat att barn med hög risk för att utveckla jordnötsallergi fick en kraftigt minskad risk om de tidigt fick äta små mängder jordnötter varje dag. En del länder har redan infört rekommendationer om att tidigt låta barnen få äta jordnötter.
Livsmedelsverket ser nu över rekommendationerna.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se "

"Fakta. Små barn kan sätta jordnötter i halsen

Det finns i dag inga specifika rekommendationer för när och hur jordnötter ska introduceras i kosten, men Livsmedelsverket tycker att det är bra om alla livsmedelsgrupper introduceras under barnets första år. Det gäller även barn till allergiska föräldrar.
Små barn kan sätta jordnötter i halsen, så de ska serveras finhackade eller som jordnötssmör.
Källa: Livsmedelsverket "

" Protester mot utvisningar till Afghanistan

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Ett hundratal personer samlades utanför Migrationsverkets förvar i Märsta för att protestera mot nya tvångsutvisningar till Afghanistan.

En buss, som väntas ta de som ska utvisas till Arlanda, körde i går vid 18-tiden ut från området. Ett fåtal personer försökte blockera vägen, men blev undanskuffade av polis. Andra protesterade högljutt.
De som sitter i Migrationsverkets låsta förvar i väntan på utvisning har alla fått avslag på sin asylansökan. Deras ärenden har blivit prövade av Migrationsverket och i domstol. De säger själva att de förstår reglerna som gäller, men att de fruktar för sina liv.
DN har nyligen rapporterat om att allt fler bomber fälls över Afghanistan och att detta drabbar civilbefolkningen i hög utsträckning. Enligt en rapport från FN:s särskilda organ för Afghanistan, Unama, dödades 2 798 civila afghaner under årets tre första kvartal, på grund av konflikterna i landet. Över 5 200 skadades.
I Migrationsverkets senaste rättsliga ställningstagande gällande Afghanistan slog man fast att läget i landet har försämrats och att ytterligare en provins blivit så pass farliga att det inte går att utvisa människor dit.
Dock bedömdes konflikten fortfarande inte drabba alla i hela landet, vilket gör att alla afghanska medborgares ansökan om uppehållstillstånd ska prövas individuellt – och utvisningarna till landet fortsätter.
I september i år kom en ny kommentar, där man skrev att ”våldet och det humanitära läget i Kabul inte är så omfattande och allvarligt att det motiverar en ändring av det nuvarande rättsliga ställningstagandet”.
Amanda Lindholm amanda.lindholm@dn.se "

"Nytt förband kan ersätta grishud på brännskador

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Ett nytt svenskt förband av cellulosa för behandling av brännskador väntas få ett internationellt genombrott. Det nya förbandet har också visat sig kunna läka bensår som omkring 40 000 svenskar lider av i dag.

För att förstå varför de nya behandlingarna väntas få ett stort internationellt genombrott måste man förstå vad som har hänt i brännskadevården de senaste decennierna.
Sverige var länge världsledande när det gällde användningen av odlad hud för att behandla svåra brännskador – men för ungefär fem år sedan infördes hårda internationella restriktioner mot den typen av behandling. Då återstod att använda mänsklig hud från avlidna personer eller grishud som förband, innan patientens egen hud växt fram eller om ny hud behövde transplanteras till skadade områden. Det förstnämnda är komplicerat och dyrt och grishud har på visat sig skapa svår ärrbildning.
Därför väntas förbandet epiprotect, som utvecklats av doktoranderna Mårten Skog och Petter Sivlér på universitetssjukhuset i Linköping, få betydelse för behandlingen av stora sår. Det bygger på det cellulosabaserade materialet eiratex som har en nanostruktur som liknar mänsklig hud.
Förbandet är lätt att sätta på, det kan täcka stora ytor, det andas, stoppar bakterieangrepp och det fuktar brännskadan – vilket minskar smärtan för patienten. Det har testats i Linköping med mycket goda resultat.

– Det blir ett tilltalande alternativ till nekrohud (mänsklig) eller grishud. Fördelarna är att man kommer bort från de religiösa aspekterna, men nya studier har också visat att epiprotect har fina egenskaper för att läka kroniska sår (bensår), säger professor Folke Sjöberg, medicinskt ledningsansvarig på brännskadeavdelningen i Linköping.

TT "

”Hoppet står nu till Europa sedan USA trätt tillbaka”

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

"Som liten pojke såg Thomas Buergenthal röken som vällde fram ur krematoriernas skorstenar i Auschwitz och kände den kväljande lukten av de brinnande kropparna. Efter en lång karriär som människorättsjurist tilldelas han på tisdagen Stockholm human rights award. – Med Trump som president står nu hoppet till Europa att träda in i USA:s ställe, säger han till DN.

Där vi sitter i Advokatsamfundets magnifika villa vid Nobelparken i Stockholm är det inte lätt att föreställa sig vad denne fryntlige herre fick genomleva i sina tidiga år.
Han växte upp i ett judiskt getto i Kielce i det tyskockuperade Polen och hamnade som nioåring i de nazistiska koncentrationslägren Auschwitz och Sachsenhausen.
Han överlevde, om än med amputerade tår, och blev till slut – som elvaåring – en sorts maskot för de framryckande sovjetiska och polska trupperna när de intog Berlin i maj 1945.
Det är sådana minnen – att hans far mördades i ett nazityskt koncentrationsläger och all den sadistiska brutalitet som han med egna ögon såg från SS-vakternas sida – som kom att prägla den i dag 83-årige Thomas Buergenthals hela liv.
– Jag bestämde mig tidigt för att inte bli en advokat som jobbar på Wall Street och blir väldigt rik, det skulle vara ett förräderi mot allting som min familj gick igenom. Och jag har haft ett mycket gott liv, jag kan inte påstå att jag har blivit förföljd för det som jag har ägnat mig

åt. Att arbeta inom detta fält, mänskliga rättigheter, kändes som en skyldighet, och det var något som min far skulle ha tyckt om.
Karriären gick strålande, först under studier vid New York university och senare Harvard law school. Han var domare i den interamerikanska människorättsdomstolen och ledamot i FN:s sanningskommission för El Salvador, som utredde elva års blodigt inbördeskrig.
Anmärkningsvärt nog för en invandrare i USA blev Thomas Buergenthal så småningom nominerad av Washington till Internationella domstolen, ett FN-organ med säte i Haag.
– Det är klart att jag är mycket hedrad att få detta pris från just jurister, mina kollegor, säger han om priset som delas ut av Sveriges advokatsamfund, International bar association och International legal assistance consortium.
Men han kan inte vara enbart glad.
Under sina många årtionden som människorättsjurist har han med egna ögon kunnat se hur utvecklingen har gått framåt, men ibland också bakåt, vad gäller skyddet för demokrati och mänskliga rättigheter.
Han ser en ”backlash” mot demokratin, inte minst i Latinamerika, såväl från höger som vänster. Det ser man i länder som Venezuela – under lång tid en av de tre enda latinamerikanska demokratierna – och Brasilien. Det är som en historisk pendelrörelse, och nu går det åt det auktoritära hållet igen. Men till skillnad från förr så spelar inte USA denna gång någon som helst roll.
– Jag tyckte att utvecklingen såg ut att vara på väg åt rätt håll, men så hände saker i USA för två år sedan. Trump är inte en person som främjar mänskliga rättigheter. Det är mycket illa, därför att på de platser i världen vi hade inflytande i människorättsfrågor har vi tappat det. Vissa länder känner sig nu fria att göra vad de vill. USA:s roll som moralisk ledare är borta.
Att Demokraterna vann majoriteten i representanthuset kan spela en viss roll, tror han, men också att så länge Trump är president så kommer USA:s internationella inflytande att vara minimalt.
– Se på Trumps behandling av Saudiarabien efter mordet på Khashoggi. Han säger att handeln med dem är det viktigaste för oss. Vi är också tysta om det som händer i Ungern och Polen. Om vi hade en president som brydde sig om mänskliga rättigheter, som till exempel Jimmy Carter gjorde, skulle utvecklingen där vara helt annorlunda. Men Trump förstår inte ens vad som händer där och han gillar starka män.
Vilka motkrafter, politiska och juridiska, finns då mot den här utvecklingen?
– På vissa ställen fungerar det ganska bra. Den amerikanska Inter-american court of human rights, där jag arbetade som domare en tid, ser ut att hålla. Det gäller också Europadomstolen (European court of human rights). Institutionerna fungerar alltså, men de har alltid haft en begränsad inverkan på vad som händer, säger han.
Han konstaterar att i andra delar av världen fortsätter övergreppen och kränkningarna av mänskliga rättigheter, som i Mellanöstern, Indonesien eller Filippinerna, och det påverkas inte till det bättre. I varje fall inte så länge Trump sitter vid makten.
– Förhoppningsvis ser vi ett slut på det om två år … men om han sedan väljs för ytterligare fyra år blir det nog värre.
För Thomas Buergenthal kan Europa bli en potentiell ljuspunkt.
– Jag tror att omvärlden kommer att tvingas att anpassa sig efter det. Det är bra att EU ser ut att agera på ett mer självständigt sätt, när de kommer underfund med att Trump bara är en idiot.
Vad är det du, som en aktiv människorättsförsvarare, vill ska hända för att läget ska bli bättre?
– Först och främst behöver vi starkt stöd från EU, som måste inse att det inte längre kommer stöd från USA och att man måste agera själv.

Det börjar att hända, till exempel i förhållande till Ungern och Polen. Så EU bör ta över ansvaret för de områden där USA i praktiken inte längre mänskliga rättigheter.

Michael Winiarski "

"Fakta. Priset

Stockholm human rights award delas ut varje år sedan 2009.
Det ska gå till en person eller organisation som arbetat för internationell rätt och mänskliga rättigheter.
Pristagaren 2018 är Thomas Buergenthal, som enligt International bar association, ”förkroppsligar begreppet försvarare av mänskliga rättigheterna och rättsstaten”.
1934 föddes han i dagens Slovakien.
1939 tvingades familjen till det judiska gettot i Kielce i det ockuperade Polen.
1944 togs han till det tyska koncentrationslägret Auschwitz och sedan Sachsenhausen.
Efter kriget återförenades han med sin mor.
1951 emigrerade han till USA och studerade internationell rätt och människorätt. Senare blev han forskare och domare."

" Hongkongs demokrati prövas

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Hur demokratiskt är egentligen Hongkong? En rättegång som inleddes på måndagen ställer frågan på sin spets. Åtalade är ledarna för ”paraplyrevolutionen” som för fyra år sedan krävde ökade rättigheter. Sedan dess syns tecken på att Peking drar åt tumskruvarna i den forna brittiska kolonin.

Mötta av ett hundratal demonstranter med gula paraplyer, som blev signum för demokratiprotesterna i Hongkong 2014, äntrade de nio åtalade rättegångssalen på måndagen. De anklagas för att ha konspirerat och uppviglat till störande av den allmänna ordningen.
Rättegången ses som en temperaturmätare på hur det egentligen står till med de demokratiska rättigheterna i Hongkong, den tidigare brittiska kolonin som 1997 lämnades över till Kina. Då var löftet från Kina att man skulle verka som ”ett land med två system”. För Hongkong innebar det att man skulle få behålla en hög grad av självständighet och ha kvar rättigheter som inte existerar i fastlands-Kina, som yttrandefrihet och demonstrationsfrihet.
Men nu börjar demokratiaktivister misströsta. ”Paraplyrevolutionen” 2014 var en protest mot att Kina la sig i valet om en ny chefsminister i Hongkong. I nästan tre månader ockuperade demonstranterna, många studenter, gatorna och torg i centrala delar av Hongkong. Paraplyerna hade de för att skydda sig mot pepparsprej och tårgas.
Men någon förändring blev det inte, enligt människorättsaktivister. Politisk förföljelse har ökat och kandidater som inte faller Peking på läppen motarbetas, hävdar de.
”Den kinesiska regeringen i Peking har alltmer slagit ner på Hongkong politiskt”, skriver Benny Tai Yiu-Ting, professor i juridik och en av de

åtalade, i New York Times. Även en rapport som presenterades i amerikanska kongressen i förra veckan varnar för att Kina lägger sig i politiken i Hongkong alltmer.
Bland de nio åtalade finns såväl akademiker som politiker. Vid fällande dom kan de få upp till sju år i fängelse.
– Det här åtalet är en hämnd för att tysta demokratirörelsen, säger Man-kei Tam, chef för Amnesty International i Hongkong till Financial Times.
De styrande i Hongkong framhärdar att yttrandefrihet och mötesfrihet hör till stadens kärnvärderingar. Samtidigt menar de att det måste finnas en gräns. Kinas nationella säkerhet eller Hongkongs allmänna ordning får inte äventyras.

Marianne Björklund "

"Finländare plockade fram krattan efter president Trumps uttalande

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Helsingfors. Donald Trump tycker att Kalifornien borde ta efter Finland när det gäller bekämpning av skogsbränder. Men Finlands president Sauli Niinistö hävdar att han aldrig påstått att finländarna räfsar skogen.

Det var under ett besök i den eldhärjade staden Paradise i helgen som USA:s president prisade finländsk skogsbekämpning.
– Om man tittar på andra länder där de gör det på ett annat sätt så är det en helt annan situation. Jag träffade Finlands president som sade att ”vi är annorlunda, vi är en skogsnation”, och att de lägger mycket tid på att räfsa och städa och göra saker, och de har inga problem, sa Donald Trump i en intervju med CNN.
Visserligen är finländarna en räfsande nation, men längre än den egna gårdsplanen sträcker sig knappast intresset. Däremot var det många som lade ut bilder av sig själva med räfsan i högsta hugg på söndagen. ”Rake news” var den givna rubriken. Finländare gav sig ut i skogen med räfsan och hävdade att de förebygger sommarens skogsbränder. På Twitter syntes också en röd Trumpkeps med texten ”Rake America Great Again”.
Enligt Finlands president Sauli Niinistö kan Trump ha missförstått något när de båda presidenterna besökte Paris i samband med att det gått hundra år sedan första världskriget slutade. Niinistö hade pratat med Trump om finländsk skogsvård och Finlands effektiva övervakningssystem för skogsbränder, och sagt ”we take care of our forests”, enligt presidentens kansli.

Det stämmer däremot att Finland lyckats bra hittills i sin brandbekämpning. Sett till landets storlek har Finland ungefär lika många skogs- och markbränder som i Sverige per år, men de har inte vuxit sig lika stora. Skogsområdena är inte lika oöverskådliga och det finns ett utbrett vägnätverk som gör att man lättare kommer åt att släcka bränder. Larmsystemet är också effektivt.
Enligt Jouni Tiainen, vd:n för det finska bolaget Skogsägarna, har Kalifornien kanske ändå något att lära av Finland.
– Hänvisningen till att kratta låter lite märklig. Jag antar att han talade om skogsvården i allmänhet hos oss. Vi gallrar skogen och sköter den väl, säger Tiainen till Yle.
Frågan är för övrigt om Trump syftade på krattor eller räfsor – på svenska gör man en skillnad på räfsan, som främst används till löv och ris, och krattan, som kan användas för att jämna ut jord eller sand.
De finländare som poserade på sociala medier på söndagen hade både krattor och räfsor i högsta hugg.

Philip Teir
philip.teir@gmail.com "

"Trycket ökar men kungen fortsätter att tiga om mordet

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Analys
Saudiarabiens kung Salman framträdde på måndagen offentligt för första gången sedan mordet på den kritiske saudiske journalisten Jamal Khashoggi. Kungen sade dock inte ett ord om Khashoggis död. Samtidigt inför ledande EU-länder sanktioner mot saudiska medborgare, och i USA är trycket hårt på president Trump att agera mot Saudiarabiens kungahus.

Den snart 83-årige kung Salman bin Abdulaziz visar sig sällan i offentligheten, tyngd av år och sjukdom som han är. De senaste månaderna, då Saudiarabien hamnat i världens blickfång för mordet på journalisten Jamal Khashoggi, har kungens profil varit försvinnande låg. Han har överlåtit alla frågor till sin son, kronprins Mohammed bin Salman.
Men på måndagen gjorde kung Salman ett av sina sällsynta framträdanden då han höll ett tal i samband med öppnandet av det så kallade shurarådet. Rådet är det närmaste Saudiarabien kommer en demokrati – och det är inte mycket. De 150 ledamöterna är alla tillsatta av kungen. De har ingen makt att fatta egna beslut.
Kung Salmans öppningstal var mest intressant för det han *inte* sade. Kungen höll tyst om den största kris som drabbat Saudiarabien på decennier, nämligen kungadömets roll i det brutala mordet på Jamal Khashoggi inne på Saudiarabiens konsulat i Istanbul den 2 oktober.

Kungen lade desto mera krut på att fördöma Saudiarabiens ärkerival Iran och uppmanade omvärlden att ”se till att avsluta” det iranska kärnteknik- och missilprogrammet.
Men det saudiska kungahusets försök att tiga ihjäl affären Khashoggi har inte varit särskilt framgångsrikt. Tvärtom har beslutsfattare i både USA och Europa de senaste dagarna alltmer gått från ord till handling när det gäller att markera mot Saudiarabien och det styrande kungahusets förmodade roll i mordet.
På måndagen beslöt Tysklands regering att införa inreseförbud för 18 saudiska medborgare som misstänks för inblandning i mordet.
Tyskland kommer också att fortsätta hålla inne med sin vapenexport till Saudiarabien.
Det tyska inreseförbudet får stöd av Storbritannien och av Frankrike.
Beslutet innebär att de 18 saudierna – vars identitet inte offentliggjorts – inte kommer att kunna resa in i Schengenområdet.
I slutet av förra veckan beslutade Vita huset att straffa 17 saudier enligt den så kallade Magnitskijlagen, som riktas mot personer som misstänks för människorättsbrott. Bland de utpekade finns bland annat en av kronprins Mohammed bin Salmans topprådgivare. De 17 saudierna riskerar att få sina eventuella egendomar i USA beslagtagna.
Men många ledande politiker i USA, särskilt inom president Donald Trumps republikanska parti, vill gå längre. Det finns numera en stark påtryckargrupp för att USA ska avsluta sin vapenexport till Saudiarabien.
President Trump har dock hittills visat sig ovillig att gå så långt.
Presidenten vill avvakta en utredning från sin egen administration om mordet på Khashoggi innan han vidtar några som helst åtgärder.
Utredningen väntas bli offentliggjord under tisdagen.

Erik Ohlsson "

"Nytt andrum för Netanyahus regering

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Jerusalem. Utbildningsminister Naftali Bennett och justitieminister Ayelet Shaked, ledarna för bosättarpartiet ”Det judiska hemmet” kommer inte att fälla den israeliska nationalistregeringen.

De hade hotat lämna koalitionen om inte Bennett utsågs till ny försvarsminister. Men under en presskonferens på måndagsmorgonen backade de bägge från sitt ultimatum till premiärminister Benjamin Netanyahu, vars styre de beskrev som ett utrikes- och säkerhetspolitiskt misslyckande.
Deras framträdande var en replik på Netanyahus utspel på söndagen, där han utmålade regeringens fall som ett akut hot för landets säkerhet.
Modet svek de bägge högerradikalerna, som planerat att gå till val på en mer aggressiv politik i Gaza, Libanon och Syrien. Men genom att utnämna sig själv till försvarsminister på söndagen och lova dramatiska militära aktioner framöver fick Netanyahu Bennett och Shaked på defensiven.
Regeringskrisen är dock inte över. Det finns flera andra partier som inte är villiga att fortsätta regera med en enda rösts övervikt i parlamentet. Nästa ordinarie val skall gå av stapeln om ett år.

Nathan Shachar "

" Nya strider i Jemen inför samtal

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Jemen. Fredssamtal i Sverige om krigets Jemen tycktes vara ett steg närmare när den jemenitiska regimen tillkännagav att den kommer. Men senare på måndagskvällen inledde den saudiskledda alliansen nya flygbombningar mot hamnstaden al-Hudaydah i Jemen, rapporterar nyhetsbyrån Reuters. Enligt invånare har minst tio angrepp genomförts.

FN-sändebudet Martin Griffiths väntas nu resa till Jemens huvudstad Sanaa för att samtala med Huthirebellerna om förberedelser inför Sverigeresan. Frågan är hur de uppblossade striderna påverkar planerna.

TT "

" Alla säger att vi hellre dör här än går ut.

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

18-årige Kai från Sydsudan till al-Jazira. Han talar för en grupp med 77 migranter som den 8 november plockades upp av det Panamaflaggade fartyget Nivin från en gummibåt utanför Libyens kust. De har förts till hamnstaden Misrata i Libyen där de nu vägrar att lämna fartyget. De säger sig vara rädda att fängslas i läger och utsättas för misshandel och tortyr i Libyen. TT "

"Visselblåsaren bakom härvan träder fram

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Han försökte få stopp på oegentligheterna i Danske Bank – men erbjöds i stället ett avgångsvederlag för att hålla tyst. I går framträdde visselblåsaren Howard Wilkinson i danska folketinget för att ge sin version av den största penningtvättsskandalen i modern historia.

Köpenhamn.
Vad var det egentligen som hände i Danske Bank, då internationella transaktioner motsvarande tvåtusen miljarder kronor strömmade genom bankens estniska filial under en nioårsperiod – utan att banken satte stopp för det, trots flera larm?
Penningtvättsskandalen har kallats för den största i modern historia och frågorna har hittills varit fler än svaren.
I går, måndag, framträdde visselblåsaren Howard Wilkinson för första gången offentligt, i Christiansborgs slott där folketinget (danska riksdagen) håller till, för att berätta om sina erfarenheter.
– Jag vill egentligen inte vara här alls. För mig är det chockerande att utredningen fortfarande pågår, mer än fyra år efter att jag slog larm, inledde den 47-årige britten.
Han var under åren 2007–2014 chef för handelsavdelningen i Danske Banks baltiska avdelning med säte i Tallinn. Hans misstankar om att oegentligheter pågick väcktes efter att en amerikansk bank bett om att få stänga ett konto på grund av misstänkt penningtvätt.
I samma veva ville några utländska kunder handla med ryska statsobligationer för stora summor. Obligationerna skulle växlas till flera olika valutor som ett led i överföringarna varpå Wilkinsons misstankar stärktes.
Vid fyra tillfällen under 2013 och 2014 larmade han sina chefer utan att få gehör. Inför folketingets ledamöter visade han skärmdumpar på mejlkorrespondens där anställda vid Danske Bank lovade att ta tag i saken.
– Ibland går larmet i gång när det brinner i källaren, men ingen ser den. Här var det fråga om ett stort röklarm. Det man gjorde då var att aktivt försöka stänga av larmet, istället för att släcka branden.
– När man ser på saken i dag kan man fråga sig om Danske Bank verkligen trodde på det de själva skrev eller om det bara var en lång räcka lögner, säger Wilkinson.
I januari 2014 inledde han på eget bevåg en granskning av de tre brittiska kommanditbolag som var mest lönsamma i Danske Bank i Estland.
– Det var mycket intressant eftersom det visade sig att deras verksamheter var falska. Det väckte min nyfikenhet, så jag fortsatte med att granska tolv kommanditbolag skrivna på en adress i norra London. Även dessa visade sig vara falska.
Tre månader efter att Wilkinson lämnat sin rapport till ledningen hade fortfarande inget av de misstänkta kontona stängts, vilket han såg som en tydlig signal: ledningen tänkte inte göra något. Han aviserade därför att han skulle göra en egen rapport och lämna in till de estniska myndigheterna.
– Då blev jag erbjuden ett avgångsvederlag för att hålla tyst.
– Men jag vill understryka att penningtvätt är något som sker över landsgränserna. I fallet med Danske Bank handlar om det om minst tio banker som varit involverade. Alla är skyldiga.
Enligt Jesper Berg, chef för den danska Finansinspektionen, granskar myndigheten nu sina egna insatser i samband med penningtvättsskandalen i Danske Bank.
Howard Wilkinson är också kritisk till att Finansinspektionen inte tog kontakt med honom tidigare.

– Det tog nio år från att det första larmet kom till att den danska Finansinspektionen reagerade, nio år!
Tidigare i år frigjordes den brittiske visselblåsaren från den tystnadsplikt som han ingått avtal om med Danske Bank.
Wilkinson hade under måndagens utfrågning i folketinget sin amerikanske advokat Stephen M Kohn vid sin sida. I söndags skickade advokaten ut ett pressmeddelande där dansk lagstiftning kritiseras för att ha bland det svagaste skyddet för visselblåsare i Europa. Advokaten kritiserar också att Wilkinson fortfarande omfattas av tystnadsplikt gällande bankhemligheter.
Detta innebär att han inte kan namnge personer som varit involverade i penningtvätten för åklagarmyndigheten eller för folketinget utan att riskera åtal.
– Howard Wilkinson har blivit varnad för att prata med åklagare, inför parlamentet här idag och inför Europaparlamentet. Man kommer aldrig att komma åt problemet med penningtvätt om en visselblåsare inte kan avslöja allvarliga missförhållanden inom banken utan att hotas med åtal, säger advokat Stephen M Kohn.
Under utfrågningen i folketinget framträdde även Danske Banks tillförordnade vd, Jesper Nielsen.
– Det som hände i Estland är vårt ansvar, vi hade kunder som vi inte skulle ha haft och det blev en extremt dyrköpt erfarenhet om penningtvätt. Brist på fokus och förståelse för hur stora problemen var ledde till att de tog lång tid att upptäcka.
Jesper Nielsen menar samtidigt att det inte finns några tecken på att danska medarbetare i Danmark har sett mellan fingrarna.

Anders Hansson ..."

" Flera viktiga frågor fortsatt obesvarade

DN ISDAG 20 NOVEMBER 2018

Förhöret med visselblåsaren Howard Wilkinson fyller i ett par luckor och bekräftar en del gamla påståenden. Men det lämnar också mycket kvar att önska. Här förklarar DN vad som hänt, vad vi vet och vad vi inte vet.

Danske Bank anklagas för att ha tillåtit tusentals svarta miljarder strömma genom bankens estniska filial. Allting som en del i en enorm penningtvättshärva med rötter i Ryssland och förgreningar i Europa.
Det har funnits delade meningar om ledningens ansvar och vad de visste. Men när visselblåsaren nu berättar att han erbjudits pengar för att hålla tyst förändras bilden.
Hur började allt?
För elva år sedan tog Danske Bank över den estniska filialen i samband med förvärvet av finska Sampo Bank. Antagligen deras största misstag någonsin. På köpet fick de en kundportfölj med tusentals icke-estniska kontoinnehavare som varit minst sagt problematiska.
Genom åren har banken larmats om penningtvätten flera gånger av såväl visselblåsare som myndigheter i både Ryssland och Estland. Någonting som bekräftas i bankens egen granskning, gjord av en extern advokatbyrå.
Granskningen slår också fast att banken har brustit i sitt kontrollsystem gällande penningtvätt.
Hur ska man se på ansvarsfrågan?
Det är en av knäckfrågorna som skiljer advokatbyråns utredning från medier och visselblåsares anklagelser. Advokaterna vill inte slå fast att ledningen haft något juridiskt ansvar. Men det faktum att banken

agerar och tillsätter granskningen först när härvan når medierna flera år senare kan peka på att de försökt sopat problemet under mattan.
När visselblåsaren Howard Wilkinson nu vittnat inför folketinget (danska riksdagen) och berättat att Danske Bank erbjudit honom pengar för att hålla tyst, är det kanske ännu tydligare att cheferna vetat hur illa det var.
Vem är Howard Wilkinson?
Howard Wilkinson var chef för handelsavdelningen i Danske Banks estniska filial under åren 2007–2014.
Det var året innan han slutade som han slog larm. Bland annat berättade han för sina chefer om direkta regelbrott, oetiskt beteende och kopplingar till både Putin-familjen och den ryska underrättelsetjänsten FSB (någonting som dock förnekas från ryskt håll).
Han var länge okänd för allmänheten men när han namngavs i estnisk press, mot sin vilja, valde han att träda fram.
Varför dras svenska banker med i härvan?
Bortsett från börsreaktioner efter spekulationer om svenska banker med stark närvaro i Baltikum så finns det anklagelser om tydligare kopplingar.
För en dryg månad sedan nåddes flera svenska myndigheter av en gedigen anmälan från finansmannen och penningtvättsjägaren Bill Browder som redogjorde för Nordeas del i härvan. Han menar att de möjliggjort penningtvätten genom att ta emot smutsiga pengar från Danske Bank utan att kontrollera dem. Enligt Browder rör det sig om hundratals miljoner dollar som tvättats med hjälp av över 800 Nordeakonton i hela Norden – även Sverige.
Vad hände med de misstänkta kontoinnehavarna?
En av de viktigare frågorna som fortsatt är obesvarad. Två år efter Wilkinsons larm började Danske Bank stänga de utländska kontona i Estland, efter påtryckningar från den estniska Finansinspektionen.
Men än så länge har ingen berättat var de kunderna tog vägen.
En annan obesvarad, viktig fråga är den om bötesbeloppen.
Myndighetsutredningar och granskningar i flera länder spås av experter tillsammans kunna generera rekordböter för Danmarks största bank.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Finansinspektionen i Danmark (FSA) har återupptagit sin utredning av Danske Bank efter de nya uppgifterna som framkommit.
Justitiedepartementet i USA har fått upp ögonen för härvan och tittar närmare på saken. Enligt medieuppgifter är även finansinspektionen och finansdepartementet i USA involverade.
National Crime Agency, Storbritannien, har inlett en ekobrottsutredning med koppling till Danske Bank.
Finma, den schweiziska Finansinspektionen, undersöker transaktioner på 12 miljarder euro som de tror kan härstamma från härvan.
EU-kommissionen har begärt att Europas bankmyndighet EBA ska undersöka om det förekommit brott mot EU-lagstiftning.
Myndigheter i Danmark och Estland utreder även om det finns något straffrättsligt ansvar hos någon."

”Kina leder nu världsstatistiken i antalet bostadsägare, internetanvändare och unga med högre utbildning. I vissa beräkningar även i antalet miljardärer. Den extrema fattigdomen har dessutom fallit till mindre än en procent.”

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

The New York Times introducerar artikelserien ”China rules” som ska handla om hur Kina blev den nya ekonomiska och politiska supermakten. "

" Ny skärpt syn på miljögifter i mat

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

EU skärper bedömningen av hur mycket av miljögifterna dioxin och PCB man tål utan hälsorisker. Följden blir att svenska Livsmedelsverket ser över sina konsumentråd.

EU-kommissionen gav 2015 den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (Efsa) i uppdrag att göra en ny omfattande riskvärdering av dioxin och PCB som vi får i oss via maten.
På tisdagen kom svaret: Efsa sänker kraftigt det tolerabla veckointaget (TVI), den mängd som utan risk för hälsan kan intas varje vecka under hela livet, från 14 till 2 pikogram (biljondels gram) per kilo kroppsvikt.
– I och med att Efsa sänker TVI-värdet så mycket innebär det att en hel del av oss kliver över gränsen, säger Emma Halldin Ankarberg, toxikolog på Livsmedelsverket, till TT.
Livsmedelsverket räknar på kilo kroppsvikt och dag (i stället för vecka). Då motsvarar den nya Efsagränsen ungefär 0,3 pikogram. Dagens medianintag i Sverige ligger på cirka 0,5 pikogram, något för högt alltså.
– Vi kommer att behöva titta på våra konsumentråd och hur konsumtionsvanorna ser ut, framför allt av fisk men egentligen alla animaliska livsmedel som kött och mejeriprodukter också, säger Emma Halldin Ankarberg.
Fet fisk som strömming och vildfångad lax från förorenade områden är speciellt aktuell.
– De högsta halterna finns i den fetaste Östersjöfisken, som man enligt våra råd inte ska äta mer än två tre gånger om året. **TT** "

"Fakta. Kostråd

Enligt Livsmedelsverkets kostråd bör inte barn, ungdomar, kvinnor i fertil ålder samt gravida och ammande äta sådan fisk mer än två till tre gånger om året. Övriga rekommenderas att inte äta den mer än en gång i veckan.
Källa: Livsmedelsverket "

"Tusentals dör av dålig luft

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Minst 7 600 svenskar dör i förtid varje år på grund av luftföroreningar, visar forskning.

På senare tid har en mängd rapporter visat på luftens betydelse för vår hälsa. Nu senast visade amerikansk forskning att luftföroreningar förkortar människors förväntade livslängd globalt sett med i genomsnitt 1,8 år. Dessförinnan konstaterade den europeiska miljöbyrån EEA att tusentals européer dör i förtid till följd av förorenad luft.
I Sverige dör långt fler av luftföroreningar än vad internationella jämförelser visar.
– Globala beräkningar görs ofta med grov geografisk upplösning och grova data. Dessutom tar man oftast inte hänsyn till olika sorters partiklar. I dessa jämförelser brukar Sverige hamna lågt. Men när vi räknar med mer detaljerad information ser vi att antalet personer som dör i förtid på grund av luftföroreningar i Sverige är betydligt fler, säger Bertil Forsberg, professor i miljömedicin vid Umeå universitet.
Nyligen presenterade Forsberg och hans kollegor vid Umeå universitet tillsammans med IVL Svenska Miljöinstitutet en beräkning som visar att cirka 7 600 svenskar dör i förtid på grund av förorenad luft.
– Det är dubbelt så många som i andra beräkningar, säger han.

TT "

"De fann sin amerikanska dröm norr om gränsen

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Toronto. Ropen skallade från många liberala artister i USA efter att Donald Trump valts till president: ”Nu flyttar vi till Kanada!” Det visade sig vara ett tomt hot. Två år senare har ingen av kändisarna lämnat USA. Men en del vanliga amerikaner emigrerade faktiskt av politiska skäl.

Dagen för Trumps seger i presidentvalet, den 8 november 2016, bodde Jerry Flores i Seattle i delstaten Washington. Han hade fötts i Kalifornien, föräldrarna hade invandrat från Mexiko.
Hans chock under valnatten är ett levande minne.
– Allt som jag hade upplevt i USA kom för mig: segregationen, utsattheten för fientlighet som latinamerikan, alla gånger jag stoppats av polisen av uppenbarligen rasistiska skäl och när jag behandlats som en andra klassens medborgare. När jag insåg att Trump skulle vinna blev det allvar på ett annat sätt, och jag kände att jag måste lämna USA, säger Jerry Flores när vi ses över en kaffe på en Starbucks i centrala Toronto.
Jerry Flores var inte ensam i USA om sina känslor. När Trump säkrade sin nominering som republikansk presidentkandidat i mars 2016 ökade antalet Google-sökningar på orden ”How can I move to Canada”, (hur kan jag flytta till Kanada), med 350 procent på bara fyra timmar. Och på valnatten i november kraschade dataservern på Kanadas immigrationsmyndighet på grund av trafiken.
Jerry Flores beslöt att packa väskorna och bege sig till Kanada. Ett och ett halvt år senare ångrar han inte flytten en sekund, och ser det som ett helt riktigt beslut.
Men någon massiv exodus blev det inte. Inte ens bland de många amerikanska tv-personligheter och filmstjärnor som heligt svor på att de skulle fly landet om Trump valdes till USA-president. Listan var omfångsrik:
Lena Dunham, skapare av ”Girls”, som förklarade att ”många har hotat med att göra det, men det ska jag verkligen göra”.
Barbra Streisand, legendarisk sångerska och Hollywood-ikon, förklarade upprepade gånger – senast inför mellanårsvalet i år – att hon utvandrar till Kanada om valutgången går emot Demokra- terna.
Andra inom underhållningsbranschen som kom med liknande löften om att de ”absolut, definitivt” skulle flytta norrut vid ett Trump-presidentskap var Miley Cyrus, skådespelare och sångerska, rapparen Snoop Dogg, tv-komikern Chelsea Handler och skådespelaren Bryan Cranston (från tv-serien ”Breaking bad”).
Två år efter Trumps valseger har varken de eller särskilt många andra lämnat hemlandet. Enligt officiell statistik från Kanadas regering ökade antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd med blygsamma 13 procent från 2015 till 2016, och med knappt 4 procent 2017. I rena siffror rörde det sig om några tusen.
Fortfarande flyttar dock fler kanadensare till USA än amerikaner till Kanada. Enligt statistiken är de faktiskt dubbelt så många.
Några mil från Torontos downtown träffar DN en annan amerikansk medborgare som valde att flytta till Kanada.
Tiffany Pickering, 33 år, bor i förstaden Oshawa med sin man och nioåriga mopsen Nico.
– Jag har funnit min ”American dream” här i Kanada, säger hon.
Hon bestämde sig långt innan Donald Trump blev president; redan under president George W Bushs tid.

Tiffany Pickering växte upp i bilindustristaden Flint, i den amerikanska delstaten Michigan, som hon kallar för ”en stökig och våldsam stad”. På senare år har staden blivit beryktad för att tusentals barn förgiftats av bly i dricksvattnet.
Hon flyttade till Kanada för drygt tio år sedan, men det var först i och med Trumps valseger som hon löpte linan ut och sökte kanadensiskt medborgarskap.
– Jag trodde aldrig att det kunde bli värre än under Bush, i princip hela mitt vuxna liv har USA varit i krig. Jag gick mitt sista år på high school när 11 september-attentaten inträffade.
Efter gymnasiet tog hon en examen i informationsvetenskap i Detroit och började arbeta i ett bibliotek och extraknäckte på en restaurang. Det var under Bushs första mandatperiod som president, då USA i mars 2003 invaderade Irak.
– Jag och några av mina kamrater sade till varandra att om Bush väljs om så söker vi jobb i Kanada.
Det var inget enkelt ställningstagande för henne; med en omgivning som betraktade det som opatriotiskt att vara emot kriget och föräldrar som pensionerade militärer kände hon sig ganska ensam.
– De anser att Trump är en stark ledare. Så det är ingen idé att prata politik med dem, de ser mig närmast som en förrädare.
Hennes emigration har alltså både politiska och personliga orsaker.
– Många i rostbältets Flint röstade på Trump. Dels därför att han lovade så mycket för folk som var ekonomiskt utsatta, dels för att en hel del faktiskt köpte hans grova sexism och rasism.
Bush omvaldes 2004, men det var först i och med finanskraschen hösten 2008 som Tiffany Pickering fick den definitiva knuffen: stadens bibliotek skulle stängas.
– Jag var ändå så grundligt trött på USA, inte bara på Bush, utan också på vapenkulturen, och därför började jag söka arbete i Kanada.
Hon hade tur, blev kallad till intervju, fick jobbet, därefter ganska snabbt arbetstillstånd och så flyttade hon till Toronto.
– Det mesta är bättre här. Även de mest konservativa kanadensare anser att tillgång sjukvård är en mänsklig rättighet, medan den amerikanska mentaliteten är att var och en ska klara sig själv.
Hon har aldrig ångrat flytten, och illustrerar med ett exempel om hur attityden till individens och samhällets ansvar skiljer sig åt. När hennes syster, som arbetade på snabbmatsrestaurangen Kentucky Fried Chicken, födde sitt barn med kejsarsnitt var hon tvungen att börja jobba igen efter tre veckor.
– När jag berättade för henne att hon i Kanada skulle få betald barnledighet i minst ett år var hennes reaktion: ”Nej, nej, jag har valt att skaffa barn, och det är min ensak att klara upp det!”. Men nu sitter hon med skulder på tiotusentals dollar för sjukhusräkningar.
Det är plågsamt att se ett USA utan socialt skyddsnät, tycker hon; hennes vänner kämpar och sliter med flera jobb, ofta utan pensionsförmåner och sjukförsäkring, för att få ihop till sin försörjning.
– Även om allt är långt ifrån idealiskt i Kanada är det inte så tungt och ojämlikt som i USA.
Vad hände med alla amerikaner som skulle emigrera till Kanada när Trump blev president?
– Nä, jag känner faktiskt bara en enda som har flyttat efter Trumps valseger. Men visst är det så att kanadensarnas självbild är att de är en sorts finare amerikaner, säger Tiffany Pickering med ett skratt.
Jerry Flores utgångspunkt var lite annorlunda än Tiffanys. Han växte upp i en fattig, latino-dominerad förort till Los Angeles. Fadern jobbade i en bilverkstad, mamman var hemmafru. Efter att ha kämpat sig igenom gymnasiet och college blev sociolog och forskade om kriminalitet och könstillhörighet, och skrev till slut en avhandling om latinamerikanska kvinnor som satt i fängelse.

Allt verkade lovande och det såg ut som att han gavs en rättvis chans. Han fick ett stipendium från Ford Foundation och doktorerade i sociologi på University of California. Ovanpå det fick han en lärartjänst i delstaten Washington.
Men i juni 2015 meddelade Donald Trump att han skulle kandidera i presidentvalet. Han inledde sin kampanj med invandrarfientliga utspel, särskilt riktade mot mexikaner, som stämplades som våldtäktsmän. Miljoner ”illegala” latinos skulle deporteras och medborgare från muslimska länder skulle inte få besöka USA. Ett ökat antal hatbrott registrerades av människorättsgrupper, och vit makt-propaganda blev allt vanligare.
USA hade utvecklats till ett annat land än det han växt upp i.
– Mexikaner älskar Ronald Reagan, säger han om den republikanske USA-president som på 1980-talet gav amnesti till miljoner papperslösa invandrare.
Men när Trump dök upp med sin främlingsfientliga agenda började Jerry på allvar fundera på familjens framtid. Det sammanföll med att hans fru var gravid med tvillingar.
– Jag frågade mig själv: skulle vi välja bekvämlighet eller lycka? Ville jag se en framtid där mina barn blir lika illa behandlade av polisen som jag har blivit? Skulle jag stå ut med att höra en president som hela tiden svärtar ner mina föräldrars hemland?
På försommaren 2017 kom det ett lägligt erbjudande om ett arbete i Toronto, och han kände att det var dags att ge sig av.
Sedan dess lever han för första gången i en multikulturell stad, där halva befolkningen är icke-vit och integrationen fungerar bättre än i USA. Och så finns det sjukvård som till skillnad från i USA i stort sett är fri.
– Mina föräldrar hemma i Los Angeles kan inte ens gå till doktorn, utan måste åka till Mexiko för att ha råd att få vård. Här i Kanada fick min treåring diagnosen epilepsi, och hon lades in på sjukhus i sju dagar med fullt vårdprogram utan att det kostade oss något. I USA hade det betytt personlig konkurs, trots att jag som universitetsprofessor hade en bra försäkring.

Michael Winiarski "

"Fakta. Stora skillnader mellan grannländerna

USA
Statsskick: Republik.
Statschef: President Donald Trump.
Huvudstad: Washington D.C.
Befolkning: 322 miljoner.
Kanada
Statsskick: Konstitutionell monarki.
Statschef: Drottning Elizabeth II.
Regeringschef: Premiärminister Justin Trudeau.
Huvudstad: Ottawa.
Befolkning: 35 miljoner.
Migration
Under Donald Trumps första tid som president i Vita huset, 2017 och 2018, har antalet amerikaner som flyttar till Kanada varit en aning större än under motsvarande tidsperiod under Barack Obama. Det gäller såväl beviljade permanenta uppehållstillstånd som studentvisa. Men det handlar om några tusen personer, vilket är långt ifrån nivån under åren kring 1970, då Kanada tog emot över 25 000 amerikaner per år som flydde undan en inkallelse till militärtjänst i Vietnam.
Under 2017 var det betydligt fler kanadensare (cirka 45 000) som flyttade till USA än amerikaner som flyttade till Kanada (7 500) – trots att USA har nio gånger fler invånare än Kanada. "

"Gibraltar tung fråga på EU-möte i dag

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Bryssel. Spanien hotar att rösta nej till Brexitavtalet och hänvisar till framtiden för Gribraltar. Samtidigt är Storbritanniens premiärminister Theresa May på väg till Bryssel på onsdag eftermiddag för att dricka afternoon tea med EU:s toppskikt.

Theresa May ska klockan 17.30 på onsdag dricka te med bland andra EU:s chefsförhandlare Michel Barnier och kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.
Förutom scones, små smörgåsar och bakverk, står diskussioner om britternas framtid med EU på menyn. May vill förhandla om innehållet i en politisk deklaration, som är en åttasidig bilaga till det betydligt mer omfattande och juridiskt bindande brittiska utträdesavtaket.
Premiärministern har upprepade gånger sagt att hon vill att Storbritannien ska ha en så nära relation som möjligt med EU samtidigt som man ska vara fri att sluta egna handelsavtal med omvärlden. Den inriktningen anser hon ska genomsyra den politiska deklaration som EU:s 28 stats- och regeringschefer ska besluta om vid ett extra toppmöte på söndag i Bryssel.
Men på tisdagen såg det ut som att själva Brexitavtalet, som under stor möda förhandlades klart i förra veckan, är i gungning.
Spaniens premiärminister Pedro Sánchez hotar nämligen att rösta emot överenskommelsen om inte formuleringar klarläggs runt brittiska territoriet Gibraltars ställning. Det försvårar läget inför toppmötet på söndag, då medlemsstaterna enhälligt ska godkänna avtalet.
Pedro Sanchez understryker att framtiden för Gibraltar måste avgöras i bilaterala förhandlingar mellan Spanien och Storbritannien, inte i förhandlingar mellan EU och Storbritannien.
Gibraltar har tillhört Storbritannien sedan freden i Utrecht 1713, som följde på spanska tronföljdskriget. I folkomröstningen om Brexit 2016 röstade 96 procent av väljarna på halvön för att Storbritannien skulle stanna i EU.
Från EU-kommissionens sida är man medveten om de spanska invändningarna, men vill inte kommentera dem vidare.

Pia Gripenberg "

"Brittiskt område.

Gibraltarhalvön är ett brittiskt territorium nära Spaniens sydspets. Området är sex kvadratkilometer stort och har 30 000 invånare.
Den större delen av halvön består av en hög klippa, The Rock, vars högsta punkt är 426 meter över havet. "

" Det extrema tonläget skärper motsättningarna

DN 21 NOVEMBER 2018

Jämförelser görs med Förintelsen och folkmordet i Rwanda, och motståndare pekas ut som kackerlackor och gräshoppssvärmar. När den politiska retoriken blir allt mer extrem, djupnar klyftan mellan två oförsonliga läger i Polen.

Till höger finns regeringspartiet, populistiska Lag och rättvisa, PIS.
Till vänster om det Medborgarplattformen, PO, och dess allierade.
I mitten finns ingenting. Bara en klyfta som blir allt djupare.
I stället för dialog och kompromisser ägnar sig politiker från de båda lägren åt verbal pajkastning, och inga metaforer tycks för grova när motståndarsidan ska svärtas ner.
Så här beskrev kulturminister Piotr Glinski oppositionens retorik mot PIS i en intervju för konservativa veckomagasinet Wprost härom dagen:
– Språket gentemot Lag och rättvisa går ut på att exkludera, förinta, avhumanisera, avlegitimera, precis som judarna behandlades av Goebbels.
Kommentaren har vållat stor upprördhet. Samtidigt hänvisar många från regeringssidan till en kommentar PO-ledaren Grzegorsz Schetyna fällde för inte länge sedan om PIS som en svärm med gräshoppor ”som måste skakas ut ur vår stats friska träd”.
När statskontrollerade TVP rapporterade om detta kopplade man uttalandet till bilder från Rwanda 1994, och berättade att tutsier beskrevs som ”kackerlackor” medan folkmordet förbereddes.
Detta är bara några exempel på hur inflammerad retoriken har blivit i Polen, något som gör samarbete över partigränsen allt mindre sannolikt.
Men splittringen finns också i befolkningen som grovt sett är delad i en liberal, EU-vänlig halva å den ena sidan och en konservativ, nationalistisk å den andra.
Det ömsesidiga föraktet är så djupt att gamla vänner i många fall har slutat tala med varandra av politiska skäl. När jag själv talar med polacker säger de ofta att de inte känner en enda person från ”den andra sidan”.
Delningen av landet visade sig tydligt i lokalvalen i oktober, då PIS erövrade flera regionala församlingar som tidigare styrts av oppositionen.
Samtidigt var PO totalt överlägset i städerna. I Warszawa vann den liberale kandidaten borgmästarvalet med 57 procent mot 29 för PIS.
Efter tre år vid makten har PIS gjort sig till ovän med EU efter reformer av domstolsväsendet som många menar hotar rättsstaten och demokratin i Polen. Statliga medier, med TVP i spetsen, har förvandlats till propagandaorgan.
Samtidigt kan regeringen peka på en blomstrande ekonomi. En rad fördelningspolitiska reformer är populära och Polen fick nyligen toppbetyg när organisationen Oxfam rankade länder efter hur de bekämpar ojämlikhet och barnfattigdom.
Polens opposition har motviljan mot PIS och dess ledare Jaroslaw Kaczynski som enda sammanhållande kitt. Någon riktigt karismatisk ledare finns inte – om man inte räknar förre premiärministern Donald Tusk, nu ordförande i EU-rådet.
Denne Tusk är PIS stora hatobjekt, och Jaroslaw Kaczynski brukar beskylla honom för att ha orsakat brodern och expresidenten Lech Kazcynskis död i en flygolycka i Ryssland 2010, anklagelser som inte underbyggs av några bevis.

Till saken hör att många förmodar att Tusk kommer att ställa upp i nästa presidentval i Polen, år 2020, och då kommer att ställas mot den sittande Andrzej Duda som står PIS nära.
Den polska konservativa pressen är redan upptagen med att varna för Tusks återkomst, med braskande rubriker.
”Mardrömmens återkomst” förkunnar tidskriften Sieci till en helsidesbild av en bister Tusk.
Magasinet Do Rzeczy drar till med en bild av det nya Polen som väntar under en liberal president: muslimska kvinnor i burka flankerade av en lättklädd transvestit med regnbågsflagga.
Allt under rubriken ”Gud bevare oss från Tusk”.

Ingmar Nevéus "

"Trump lovar fortsatt goda relationer med Saudiarabien

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Donald Trump väljer att tro på Saudiarabien snarare än CIA I det uppmärksammade fallet om mordet på journalisten Jamal Khashoggi. I ett långt pressmeddelande lovar presidenten fortsatt goda relationer med Saudiarabiens regim.

USA:s underrättelsetjänst CIA har dragit slutsatsen att det var Saudi-arabiens kronprins Mohammed bin Salman som beordrade mordet på journalisten Jamal Khashoggi på Turkiets konsulat.
Trots det säger nu president Trump att han inte vet vem som låg bakom mordet. I ett långt pressmeddelande försvarar han i stället Saudiarabien och lovar att relationerna med landet ska förbli goda.
CIA ska, enligt Washington Post, ha goda bevis för att det var kronprinsen som beordrade den grupp som mördade Jamal Khashoggi. Slutsatsen ska bland annat ha grundats på avlyssnad kommunikation med kronprinsens personal.
Donald Trump använder sig nu av en välbekant taktik för att sprida ovisshet, i ett försök att ifrågasätta fakta och slutsatser från underrättelsetjänster.
”Det skulle mycket väl kunna vara så att kronprinsen visste om den här tragiska händelsen. Kanske gjorde han det, kanske inte”, skriver Trump i sitt pressmeddelande. ”Vi kommer aldrig känna till alla fakta kring mordet”, konstaterar han slutligen, för att sedan proklamera att USA ”ska fortsätta vara en stadig partner till Saudiarabien”.
Hans pressmeddelande möttes av hård kritik från utrikespolitiska experter och demokrater i kongressen.

– Jag är chockad över att president Trump säger att det inte ska utdelas något straff mot kronprinsen för mordet på Jamal Khashoggi. Fakta är tydliga. Khashoggi dödades av agenter från den saudiska regimen, sade Dianne Feinstein, senator för Demokraterna, efter Trumps uttalande.
Trump anklagas även för att ignorera mänskliga rättigheter, vilket kan sätta oroväckande exempel för andra auktoritära regimer, som nu kan begå brott utan att bekymra sig över repressalier från USA.
Senatorn Lindsay Graham har som en av få republikaner i kongressen krävt sanktioner och åtgärder mot Saudiarabien, trots Trumps löften om fortsatt goda relationer.

Martin Gelin
martin.gelin@gmail.com "

"Ukraina: Vi lämnar Interpol om ordföranden blir rysk

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

En rysk ordförande för Interpol kan bli verklighet i morgon. Nu kämpar ryska regimkritiker och Ukraina för att stoppa valet av Aleksandr Prokoptjuk. Affärsmannen Bill Browder har startat en regelrätt kampanj. Blir Prokoptjuk vald kan han bli efterlyst av Interpol.

– Om Ryssland får ta över Interpol är som att låta maffian leda den internationella ordningsmyndigheten, säger Bill Browder till Newsweek.
Han är en av de personer som Ryssland har försökt efterlysa via Interpol.
Hittills har Interpol inte godkänt efterlysningarna, eftersom de betraktar de ryska anklagelserna mot Browder som politiskt motiverade. Browder, en finansman som gjorde sig en förmögenhet i Ryssland på 1990-talet, startade en världsomfattande kampanj mot Putinregimen efter att hans advokat Sergej Magnitskij mördades i fängelse 2009. Putinregimen har svarat med att dra Browder inför rätta för förskingring och skattefusk – och nu senast för att själv ha förgiftat sin egen advokat.
Interpol har emellertid inte varit med på noterna när de ryska myndigheterna försökt gripa både Browder och andra regimkritiker.
Om Aleksandr Prokoptjuk, officer vid ryska inrikesministeriet, väljs till ordförande för Interpol i morgon kan situationen ändras.

Mot Prokoptjuk står Sydkoreas Kim Jon Yang. Interpol blev tvungen att snabbt välja en ny chef efter att den nuvarande ordföranden Meng Hongwei greps i sitt hemland Kina, anklagad för korruption.
Tillsammans med den ryska miljadären Michail Chodorkovskij har Browder i rasande fart startat en kampanj för att stoppa Ryssland från att få sin kandidat vald. I dag håller de en gemensam presskonferens i London, där de vädjar till Interpols medlemmar att stoppa valet av Prokoptjuk.
Flera ryska regimkritiker som befinner sig utomlands anklagas av ryska myndigheter för brott. Kreml har försökt använda Interpol som ett verktyg, hittills med dålig framgång. Om Prokoptjuk blir vald till ordförande kan situationen ändras, till exempel för den före detta dumaledamoten Ilja Ponomarjov. Han var den enda folkvalda som röstade emot annekteringen av Krim och tvingades därefter i landsflykt till Ukraina.
– Prokoptjuk har skrivit under order att både jag och flera av mina vänner och allierade ska gripas. Interpol vägrade godkänna att vi skulle efterlysas. Nästa gång kan de agera annorlunda, säger Ponomarjov enligt Kyiv Post.
Ukraina hotar för sin del med att dra sig ut Interpol helt och hållet om Ryssland får ordförandeskapet.

Anna-Lena Laurén "

"Patienter i kläm när kubanska läkare kastas ut

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Rio de Janeiro. Brasiliens kommande president Jair Bolsonaro slänger ut de kubanska läkare som räddat landet undan vårdpersonalbrist. Det gör att patienterna på landsbygden blir utan läkare, eftersom inhemska läkare bara vill arbeta i storstäderna.

Beskedet att Bolsonaro tänker slänga ut kubanerna ställer landet inför en vårdkollaps. De senaste fem åren har hälsosituation på landsbygden förbättras avsevärt eftersom invånarna haft daglig tillgång till läkare. Över 8 000 kubanska läkare har arbetat i de fattiga nordöstra delarna och i Amazonasregionen där inhemska läkare inte tycker det är bekvämt att arbeta. Kubanerna har räddat livet på många, men tvingas nu lämna landet.
Jair Bolsonaro, som tillträder som president den 1 januari, har meddelat den kubanska regimen att han inte tänker fortsätta med det avtal som hans rival, den avsatte presidenten Dilma Rousseff, tecknade för fem år sedan. Bolsonaro vill inte att den kubanska regimen ska tjäna pengar på att låna ut läkare utan att de kubanska läkarna ska få hela lönen som Brasiliens hälsodepartement betalar. Det vill inte regimen på Kuba som anser sig ha rätt att ta betalt för de utlånade läkarna som fått gratis utbildning av den kubanska staten.
Oavsett vem som har rätt eller fel i diskussionen om betalningen så ställer Bolsonaros beslut miljontals brasilianare utan tillgång läkare efter årsskiftet.

Värst drabbade väntas urfolken i Amazonas bli. Av de 372 som ingår i den särskilda läkarmission som besöker urfolken i regnskogen är 301 kubaner. Det gör att tillgången till läkare för urfolken minskar med över 80 procent. Bolsonaro har sagt att han tänker bjuda in brasilianare till att ta över uppgiften, men när andra presidenter gjort liknande försök har inga inhemska läkare nappat. Att de skulle ändra sin inställning bara för att exmilitären och högernationalisten Bolsonaro ber om det är inte troligt, anser bedömare.
– Mortalitetsstatistiken är som värst bland urfolken. De har redan den sämsta hälsoprofilen, säger Luiza Garnelo, antropolog, till dagstidningen Folha de S. Paulo.
Hon är forskare vid det statliga hälsoinstitutet Fiocruz och menar att järnbristanemi är vanligt bland urfolken och att spädbarnsdödligheten är 20 gånger högre än hos andra brasilianare. Många barn dör av näringsbrist.
– Det är okänsligt och meningslöst att en regering, som inte ens tillträtt, ställer till med en sådan skada för dessa medborgare, säger hon.
Erfarenheten av de kubanska läkarna på landsbygden är mycket god enligt patienterna, men Jair Bolsonaro menar att läkarna är dåligt utbildade och har utsatt brasilianska patienter för ”omänskligt lidande”. De kubanska läkarna börjar återvända på söndag och har fram till den 25 december på sig att lämna landet. En vecka senare tillträder Bolsonaro som president och inleder sin politiska förändring av världens femte största land.
Den 63-årige Bolsonaro drivs av ett kommunisthat från kalla krigets dagar och ringde i måndags till Ungerns premiärminister Viktor Orbán för att inleda ett framtida samarbete med honom och andra högernationalister i Europa.
– Ungern är ett land som lidit mycket av kommunismen. Det är ett land som vet vad diktatur är. Det vet ännu inte det brasilianska folket, sa Bolsonaro som hyllar militärdiktaturen som styrde Brasilien mellan 1964 och 1985 och dödade, torterade och skickade tusentals människor i exil.

Henrik Brandão Jönsson

"Fakta. Nye presidenten

Jair Bolsonaro, 63 år, vann presidentvalet i Brasilien och tillträder efter årskiftet.
Bolsonaro leder Socialliberala partiet PSL, som dock är ett nyliberalt högerparti.
Han är tidigare yrkesmilitär, fallskärmsjägare, kaptens grad. Blev politiker 1988 och har sedan dess varit medlem i åtta olika partier.
Sedan 1991 är han parlamentariker i parlamentet i Brasilia.
Bolsonaro har gjort sig känd som en frispråkig politiker som har gjort homofobiska och rasistiska uttalanden. "

" Miljöbilar säljs vidare till Norge efter att ägarna kammat hem premier

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Ett stort antal nya och lätt begagnade supermiljöbilar av senare årgångar har efter kort tid i Sverige avregistrerats och förts ut ur landet – efter att ägarna fått statliga premier. Säljarna lockas av höga priser i Norge där handlarna skriker efter laddbara bilar. Samtidigt ökar bristen på sådana bilar i Sverige.

DN Motor har i en tidigare granskning visat hur äldre miljöbilar i växande grad försvinner ut ur landet. Nu har DN granskat nya eller nästan nya bilar för att se om även dessa bilar säljs på export. Genomgången visar att det totalt rör sig om 1 533 bilar och 39 miljoner kronor i statliga stöd.
Med hjälp av Transportstyrelsen har vi listat alla supermiljöbilar av senare årgångar, fordonsår 2017 och 2018, som avregistrerats – och som hunnit få den statliga premien på 20 000 respektive 40 000 kronor. Avregistrering av så pass nya bilar betyder i nästan samtliga fall att de sålts till utlandet.
Vi har brutit ned materialet på bilmodell och på ägare som fått premie. Om bilarna därefter sålts direkt till utlandet eller vidare till annan köpare i Sverige, som därefter exporterat bilarna framgår inte.
Resultat: Laddhybriden Mitsubishi Outlander är den överlägset vanligaste modellen som fått premie och som sedan avförts ur registret. Det handlar om totalt 420 bilar vars ägare fått sammanlagt 8,4 miljoner kronor i supermiljöbilspremier.
Autopartner i Linköping är ett av företagen som handlat med Mitsubishi Outlander. Företaget köpte 100 bilar, varav 82 var av fordonsår 2018 och resten 2017. Det rörde sig med andra ord om i stort sett nya bilar som inte hunnit rulla många mil i Sverige, om ens några.
Samtliga bilar avregistrerades i juli och augusti i år och i oktober fick Autopartner i tre poster sammanlagt 2 miljoner kronor i premier, 20 000 kronor per bil, helt enligt gällande regler.
Men det var inte Autopartner som exporterade bilarna,
”Nej, vi sålde alla 100 bilar till ett hyrbilsbolag”, skriver vd Lars Burman i ett mejl.
Myndigheten Trafikanalys har i ett par studier varnat för utvecklingen. I början gällde det mest gasbilar som såldes vidare till utlandet, men på senare år försvinner även laddhybrider och elbilar, i huvudsak till grannlandet Norge.
Bakgrunden är Norges omfattande stöd och förmåner till laddbara bilar. Förmånerna gäller även för dem som köper en begagnad laddbar bil. I Sverige utgår bara en statlig premie till förstagångsköparen.
”Oavsett vilken omfattning exporten kommer att ha framöver är det problematiskt att fordonen lämnar landet i och med att laddbara fordon förväntas vara en viktig del av omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta”, skrev Trafikanalys i sin rapport.
Den omfattande exporten blir svår att förena med den brist på nya laddbara bilar som råder i Sverige. Volkswagen kan inte leverera några laddbara versioner av storsäljaren Passat GTE förrän en bra bit in på nästa år.
Även Volvo har svåra problem att möta efterfrågan.
Branschföreningen Bil Sweden har flera gånger sagt att försäljningen av laddbara bilar skulle ha varit mycket högre – om det bara funnits bilar att leverera.
Trots det har 62 nästan nya Volkswagen Passat GTE försvunnit ur landet, liksom 70 eldrivna Golf. Vidare har 113 eldrivna versioner av

Hyundai Ioniq exporterats efter att stöd på 4,5 miljoner kronor betalats ut.
Ser man på hur många Ioniq som totalt registrerats i Sverige sedan i fjol, 657, betyder det att 17 procent av flottan har försvunnit ut ur landet.
För eldrivna Mercedes B-Klass är andelen hela 56 procent. Mercedes-Benz Finans har kvitterat ut 1,35 miljoner kronor i premier för 49 bilar, varav 22 B-klass el.
Det företag som fått allra mest stödpengar är Laxdalen Transport i Karlstad. Företaget har fått 4,7 miljoner kronor i premier för 117 bilar av skilda märken, varav 13 BMW i3.
DN har sökt ansvarig på företaget, men han har inte ringt tillbaka.
När det gäller Volkswagen Finans, som fått 1,3 miljoner kronor i premier för 50 bilar som nu är försvunna ut ur landet, förklarar Volkswagen Sveriges informationschef Marcus Thomasfolk följande:
– Detta handlar om bilar som finansierats av Volkswagen Finans och som återförsäljarna senare har sålt vidare, i detta fall till utlandet. Och skälet är ju att det finns ett stort sug efter begagnade laddbara bilar i vissa länder där det existerar incitament för laddbara bilar som säljs i andra hand,
Är det nya bilar eller begagnade bilar?
– Utan registreringsnummer är det omöjligt att veta. Men alla bilar som Volkswagen Finans säljer till återförsäljare eller via auktion är begagnade. I så fall skulle det handla om bilar som återförsäljare haft i lager och som stått registrerade på dem själva och sedan sålts vidare efter sex månader, säger Marcus Thomasfolk,
När dåvarande regeringen den 22 december 2011 beslutade om supermiljöbilspremien var syftet att få fler att välja bil med extra låg klimatpåverkan.
Transportstyrelsen hade tidigare fått i uppdrag att utreda hur utformningen skulle kunna se ut – och föreslog dels att premien enbart bara borde gälla privatpersoner, dels att den skulle betalas ut först efter sex månader.
Regeringen valde att inkludera juridisk person, det vill säga företag som köpare, samt att slopa tidsgränsen.
Supermiljöbilspremien gällde bilar som ställdes på första gången i vägtrafikregistret fram till och med 30 juni 2018.
I nuvarande system, som började gälla 1 juli och som kallas klimatbonus, finns en tidsgräns på sex månader, men precis som tidigare kan även företag få del av bonusen. Några pengar ur klimatbonusfonden har ännu inte betalats ut. Det kan ske tidigast efter årsskiftet.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Företag som fått mest premier

Mottagare	Miljoner kronor	Antal bilar
Laxdalen Transport	4,7	117
BMW Northernn Europé	4,2	139
Holmgrens Bil	3,6	176
DNB ASA filial Sverige	2,5	99
Autopartner Tornby	2	100
Santander Consumer Bank	1,8	76
Rentandgo Kungsbacka	1,5	38
Mercedes Benz Finans AB	1,3	49
VW Finans Sverige	1,3	50
BMW Financial Service	1,1	64

Mest exporterade modeller.

Modell Typ av bil Miljoner kr Antal bilar
Mitsubishi Outl. laddhybrid 8,4 420
Hyundai Ioniq el 4,5 113
BMW i3 el 3,9 100
Nissan Leaf el 3,8 96
Volkswagen Golf el 2,8 70
Kia Optima laddhybrid 2,1 105
Kia Soul el 1,8 44
BMW530e laddhybrid 1,7 117
BMW330e laddhybrid 1,4 69
Volkswagen Pass. laddhybrid 1,2 62
Volvo XC60 laddhybrid 1 53
M-B B-Klass el 0,9 22
BMW 225xe laddhybrid 0,8 39
Volvo S/V90 laddhybrid 0,8 38
Volvo V60 laddhybrid 0,7 33
Renault Zoe el 0,6 15
Kia Niro laddhybrid 0,5 25
Mini Countryman laddhybrid 0,4 25
Volvo XC90 laddhybrid 0,4 24
M-B C350e laddhybrid 0,2 27

”Det har blivit trendigt att handla mer hållbart”

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

"Årets julklapp 2018 är det återvunna plagget. En överraskning, enligt förståsigpåare, efter 30 år av mestadels eldrivna grejer som bakmaskinen, platt-tv:n, surfplattan, robotdammsugaren och förra årets elcykel.

– Det är en stor konsumenttrend att handla mer hållbart och nu har vi satt fingret på det, säger Sophie Nilsonne vid HUI research som utser Årets julklapp. Oron för klimatet har ökat och inför valet var miljön en viktig fråga för väljarna.
Med det återvunna plagget avses kläder som helt eller delvis tillverkas av återvunnet material – såväl som second hand.
Och med valet fångas, enligt institutet, en tidsanda Ledare: L bör välja att skaka hand med Löfven.

Innovationer föds och tillsammans skapar en mer hållbar konsumtion. Ett känsligt finger i luften har känt av vindriktningen.
– Självklart är det bättre ur ett miljöperspektiv att köpa ett återvunnet plagg än att köpa ett nytt. På så vis är det en glädjande nyhet, säger Philip Warkander, filosofie doktor i modevetenskap vid Lunds universitet.
– Det här är förstås ett sätt att tyda tidsandan och ur det perspektivet är det intressant att det nu kommuniceras att årets trend är att ersätta nytillverkat med redan existerande plagg, fortsätter han.
Däremot tvekar han över betydelsen av tillkännagivandet för vad som snart kommer att slås in i paket och läggas under julgranen.

– Jag menar att det bara är en mindre grupp som hade uppskattat att få begagnade kläder i julklapp, även om det också beror på vilken typ av klädesplagg det är. Har det högt andrahandsvärde är det en sak, men att generellt ge bort begagnade saker har inte ansetts ha värst högt värde i vår samtid, säger Philip Warkander.
En viss kategori kunder, ofta yngre och miljömedvetna, efterfrågar återvunna plagg. En annan grupp är föräldrar till småbarn, som snabbt växer ur storlekarna.
– Men den stora massan föredrar fortfarande att köpa massproducerat till fullpris, oavsett vad som sägs vara Årets julklapp, konstaterar Philip Warkander.
Det återvunna plagget uppfyller, enligt HUI research, alla tre kriterierna för årets julklapp: det representerar den tid vi lever i och har ådragit sig ett nyväckt intresse. Det återvunna plagget förväntas även svara för ett högt försäljningsvärde och säljas i ett stort antal exemplar.
– Tekniska innovationer gör det i dag möjligt att tillverka plagg av återvunnet material i stor skala. Och modeaktörer som står för 12,5 procent av försäljningen i världen har ambitiösa mål att växa inom tillverkning med återvunnet material, säger Sophie Nilsonne, HUI research.
Men den som i dag köper en tröja av återvunnet material kan inte räkna med att den är tillverkad endast av återanvänt råämne. Ännu krävs en stor del ny bomull eller ull för bästa kvalitet.
Till 2030 har H&M satt upp en vision om att alla material ska vara återvunna eller hållbara på annat vis. För närvarande är emellertid endast en procent av de använda materialen återvunna.

Torbjörn Petersson "

"Jannike Kihlberg: Även återvunna kläder orsakar utsläpp

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Att tomten kommer med något hållbart till jul ligger i tiden, intresse för klimat och hållbarhet har ökat märkbart på senare tid. Kanske hänger det ihop med sommarens rekordvärme och torka.

Men budskapet är lite dubbelt, för samtidigt som HUI utser det återanvända plagget som årets klapp meddelar de att handeln troligtvis kommer att sätta rekord i år igen och ökad konsumtion betyder ofta ökad påverkan på miljö och klimat.
Även ett återvunnet plagg orsakar utsläpp, använder energi och kemikalier – men påverkan är ändå lite lägre än hos ett nytt plagg och är det second hand-kläder är det klockrent hållbart.
Textil innebär en stor påverkan på klimat och miljö. En t-shirt av bomull orsakar utsläpp av fyra till tio kilo växthusgaser, dessutom går det åt mängder med vatten och kemikalier. Och här i Sverige shoppar vi kläder och textilier hejdlöst. Vi är uppe i cirka 13 kilo per person och år, närmare åtta kilo hamnar i soptunnan och av det är över hälften fullt användbart. Ett enormt slöseri på resurser.
Utsläppen från vår konsumtion borde halveras om klimatmålen ska nås för medan andra utsläpp har minskat på senare år har konsumtionsutsläppen ökat och de sker främst utanför våra gränser. Så när det rapporteras att utsläppen i Kina ökar beror det delvis på att de producerar varor till västvärldens produktion
Om HUI:s siare får rätt och tomten kommer med det återvunna plagget, helst då second hand, så kan det vara en liten julklapp till planeten.
Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se "

"Avmattningen kan ske långsammare än befarat – men viktigt vara redo

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Analys
Teknikföretagen tar i mer än andra prognosmakare. De räknar med en verklig konjunkturnedgång, för första gången efter finanskrisen för tio år sedan.

Högkonjunkturen avtar under det närmaste året. Tecken på en omsvängning finns redan och blir allt mer tydliga. Det är så gott som alla prognosmakare överens om: Konjunkturinstitutet, regeringen och de flesta bankekonomer.
Men nu kommer Teknikföretagen och tar i så mycket mer. Enligt dem dämpas Sveriges BNP-ökning från 2,5 procent i år till 1,0 procent under nästa år.
Ingen annan – inte heller Svenskt näringsliv som nyligen var ute – har hittills kommit med en lika pessimistisk prognos. Det rör sig alltså inte om någon självklar arbetsgivarlinje, även om Teknikföretagen hör hemma i det lägret.
Närmast i bedömning kommer istället tjänstemannafacket Unionen, som också räknar med en markant avmattning under nästa år.
Gemensamt för de två organisationerna är att de, helt eller delvis, har sin medlemsbas i tillverkningsindustrin och kanske tidigare än andra ser vad som kan hända där.
Enligt Teknikföretagens chefsekonom Mats Kinnwall är det främsta hotet en global recession och dess följder för de svenska exportföretagen. Han pekar på strukturella svagheter i världsekonomin, såsom att produktiviteten har utvecklats långsamt ända sedan finanskrisen.
Följden har blivit en ganska svag BNP-tillväxt, jämfört med tidigare. Mer påtagligt handlar det om dämpade företagsvinster och investeringar, liksom om en måttlig löneutveckling.
Nu är faran att den globala konjunkturen viker överlag, även om USA än så länge går starkare än Europa. Men oron gäller också utsikterna för Kina och andra tillväxtländer, där skuldsättningen är hög och inbromsning pågår.
Sverige är högt exponerat mot världsmarknaden och skulle snabbt känna av en global nedgång. Det gäller inte enbart Teknikföretagens medlemsföretag, även om de står för cirka en tredjedel av exporten. Effekterna blir också påtagliga för stora delar av den privata tjänstesektorn som samspelar med industrin eller exporterar på egen hand. Även den offentliga sektorn påverkas, bland annat genom att skatteinkomsterna sjunker.
Men måste det gå så illa som Teknikföretagen nu räknar med?
Det är ingen självklarhet: konjunkturavmattningen kan mycket väl gå långsammare och svackan behöver inte bli så djup.
Ändå är det viktigt att ha en beredskap för sämre tider, som kan komma snabbt och utan större förvarning. Sverige har varit med om detta förut – och nästan varje gång blivit överraskat. Så borde det inte behöva bli igen.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"Macrons europeiska armé är en illa genomtänkt illusion

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Det senaste transatlantiska grälet berodde delvis på en felöversättning. Faktiskt var det inte bara Donald Trump som trodde att Emmanuel Macron ville skapa en ”verklig europeisk armé” för att skydda sig mot Ryssland, Kina – och USA. Trump Twittersurade i flera dagar och förstörde stämningen i Paris vid minnet av första världskriget.

Men Frankrikes president hade talat om cyberhot som kunde dyka upp lite varstans, inklusive USA. Först senare beskrev han sin idé om en Europaarmé. Den var med på ett hörn även vid veckans möte med EU:s försvarsministrar.

Trump har klagat bittert över de europeiska Natoländernas klena bidrag till alliansen. Så länge Frankrike menar höjda försvarsutgifter borde han vara nöjd. Men Macron är ute efter att Europa ska stå mer militärt självständigt från USA. Det är en fransk tradition som går tillbaka till de Gaulle och dessvärre luktar utspädning av Nato.
Barack Obama och andra amerikanska presidenter har också suckat över fripassageraren Europa. Rysslands överfall på Ukraina och aggressiva beteende i övrigt har koncentrerat tankarna. Natos toppmöte 2014 enades om att alla medlemmar skulle nå målet om försvarsutgifter på 2 procent av bnp inom tio år. Men även om fler nu klarar det drar många benen efter sig.
Med Trump som president har Europa ett nytt skäl att oroa sig. Han saknar respekt för USA:s allierade, inte bara på handelsområdet, och har ifrågasatt Natos kollektiva försvarsgarantier. Samtidigt innebär Brexit att den enda seriösa militära EU-makten vid sidan av Frankrike lämnar EU. Storbritannien har därtill alltid hållit emot försök att skapa parallella strukturer.
Macron vill nu alltså att EU skaffar en gemensam armé, men innebörden är diffus. Han har tidigare föreslagit en ny europeisk insatsstyrka som kan agera vid kriser i närområdet. Men dessutom ska Europa utvecklas till en ”global maktspelare”. Och kunna försvara sig om det ryska hotet växer. Så hur stor ska EU-armén vara? Hur ska den finansieras? Var ska besluten fattas?
Inte mindre förvirrande blev det när den tyska förbundskanslern Angela Merkel verkade ställa sig bakom Macrons Europaarmé. Men för henne handlade det om en ”vision”, och ingen behövde tvivla på att förverkligandet ligger långt bortom horisonten.
Tyskland brukar vattna ur europeiska försvarssamarbeten. Och för Merkel var den gemensamma armén inget att mota ryssen med, utan den skulle visa världen att det aldrig mer blir krig mellan Europas stater. Det låter mer som fredsprojektet EU än en krigsmakt.
Inom Nato tillhör Tyskland eftersläntrarna. Precis som Sverige lät man försvaret förfalla efter kalla kriget. Försvarsbudgeten har krupit uppåt, men tar sig i bästa fall till 1,5 procent av bnp till 2024. Andra världskriget och Hitler står fortfarande i vägen, och i folkopinionen finns ett utbrett obehag inför tysk upprustning.
Detsamma gäller, ärligt talat, både Frankrike och andra EU-länder. Men utan den tyska ekonomiska styrkan är en Europaarmé värd namnet en utopi. Om Merkel menade allvar borde hon dessutom börja med det egna militära korthuset.
Försvarsminister Peter Hultqvist har avvisat Macrons tankar, vilket är rimligare än Socialdemokraternas robotliknande nej till Nato. Men Hultqvist vet bättre än de flesta att Europa och Sverige inte klarar sig utan USA.

Natoinsatsen mot Khaddafis Libyen 2011 var avslöjande. Fransmän och britter hade officiellt ledningen, men skulle inte ha kunnat genomföra operationen utan USA:s resurser i ryggen. EU:s egen kapacitet illustreras av de stridsgrupper som inrättades för drygt tio år sedan. De användes aldrig, eftersom det aldrig gick att enas om vart de skulle skickas.
Macron sprider en illusion, som även Merkel lånar sig till. Betydligt vettigare vore att bygga upp den europeiska förmågan för att förstärka Nato. Stora investeringar borde också göras i infrastruktur för att möjliggöra transporter av trupper och stridsvagnar.
Nog kan amerikanska presidenter behöva blidkas, oavsett namnet, men EU-länderna har ett eget ansvar för Natos välmående. En rival skulle däremot bara förstöra fokus.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Ledare: Trumps gåva till världens diktaturer

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Kanske gjorde han det, kanske inte, sa Donald Trump. Vad USA:s president framför allt menade var att han inte bryr sig om huruvida den saudiske kronprinsen Mohammed bin Salman (MBS) beordrade mordet på Jamal Khashoggi.

Det är uppseendeväckande i sig. Ett bestialiskt styckmord på en regimkritisk journalist, utfört på ett saudiskt konsulat, är ingen struntsak. USA har till och med belagt 17 saudier från MBS säkerhetspolis och innersta krets med sanktioner för inblandning.
Den amerikanska underrättelsetjänsten CIA har också slagit fast att kronprinsen gav klartecken till mordet. USA:s president påstår sig ändå inte veta. Det lär inte bero på att MBS har försäkrat att han är oskyldig, utan just på att skuldfrågan anses ointressant.
I ett långt och märkligt uttalande avslöjar Trump sina bevekelsegrunder. Han börjar med ett frontalangrepp på Iran, hans och Saudiarabiens gemensamma motståndare. Där ligger ansvaret för alla krig och allt elände i Mellanöstern. Trump har därför satt allt på det saudiska kortet, sagt upp det internationella kärnteknikavtalet med Iran och infört drakoniska sanktioner.
Och eftersom Iran per definition är boven i dramat spelar det ingen roll hur många journalister MBS låter mörda, hur många dissidenter Saudiarabien avrättar och piskar, eller för den delen hur många barn kronprinsens bombplan dödar i kriget i Jemen varje dag. Trumps allians med MBS består.

Dessutom är saudierna bra på att köpa vapen av USA. Trump hävdar att kontrakt värda 110 miljarder dollar skrevs på när han var på besök förra året. Och Saudiarabien tänker investera 340 miljarder dollar i USA. Hundratusentals jobb!
Siffrorna är visserligen en chimär. Saudiarabien har köpt vapen för en tiondel av den summa Trump skryter med. De väldiga satsningarna i USA finns också mest i presidentens fantasi.
Värre är att se allt i affärsuppgörelsers ljus: den som köper tillräckligt många amerikanska vapen kan göra vad han vill. En kanon ger en tortyrlicens, några stridsflygplan rätten att ordna humanitär katastrof.
Med samma logik är det bra för USA om Saudiarabien fortsätter kriget i Jemen, eftersom fler granater ger större exportintäkter.
Amerika först. Även om det ser ut som Saudiarabien först. För en del går naturligtvis förlorat i en sådan process.
Kritiken mot Iran skadeskjuts. Ayatollornas välde är en grym historia, men det saudiska kungahusets inte bättre. Uppenbart för alla blir att Trump stormar mot det ena och blundar för det andra.
Diktatorer och våldsregimer världen över kan dra lärdomar. Mänskliga rättigheter och ekonomisk utveckling, inte så noga, bara beställningarna rullar in till den amerikanska försvarsindustrin. Kina, liksom Iran, får argument för att behandla sin befolkning som skräp och skicka en mordpatrull eller två till utlandet.
Trump har tidigare gett uttryck för kålsuparteorier, ingen är bättre än någon annan, Ryssland har ihjäl folk men det har USA också gjort. Arbetstillfällen i Mellanvästern är ändå viktigast. Vad han bortser från är att amerikanernas sätt att leva faktiskt också grundas på värderingar, på demokrati och frihet.
Sant är att USA har kramat fler diktaturer än Saudiarabien. Men ingen president har som Trump gjort den nakna kopplingen till egenintresset. Krassheten förstör den respekt för USA som presidenten säger sig måna om.

Upprörda röster hörs, från demokrater såväl som republikaner. Låt se om de tycker att deras principer är värda att stå upp för mot Trump.

DN 22/11 2018 "

"Var är era ursäkter för flyktingkrisens verkliga misslyckande?

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Året var 2015 och i slutet av november vände allt. Stefan Löfven hade samlat journalister för att tala om att hans Europa behövde bygga murar – flyktingkrisen hade blivit ohanterlig. Åsa Romson upprepade budskapet med tårar i ögonen.

De efterlyste ett andrum. Men det var inte till för människorna som kippade efter andan efter den långa flykten till Europa. Det var ministrarna själva som behövde andrummet – för att kunna hantera, rätta till och styra upp det som var på väg att rämna. In Sweden we have a model, och den kände sig kvävd. Så hur förvaltades då andrummet?
Uselt, kan vi slå fast så här i efterhand. De senaste tre åren har politiker tävlat om att be mest innerligt, närmast underdånigt, om ursäkt för att de inte stoppade invandringen tidigare, mer, hårdare. Men var är slutsatserna av att det inte ens då – när 160 000 människor plötsligt stod på tröskeln till arbetslöshet och skriande bostadsbrist – blev tal om några avgörande reformer?
För flyktingkrisen berättade inte bara något om svensk invandringspolitik. Lika mycket var den en påminnelse om vad som inte fungerade vare sig före eller efter den hösten.
100 miljoner kronor per dag. Det är prislappen för att ha en så dåligt fungerande bostadsmarknad – bara i Stockholmsområdet, enligt Stockholms Handelskammares beräkningar (SvD 18/11). Ändå är det sannolikt en struntsumma i jämförelse med vad som i framtiden kommer att beskrivas som att Sveriges underklass aldrig kom in på arbetsmarknaden. Kalkylen är explosiv: Vi har en välfärdsstat vars legitimitet och själva konstruktion kräver att människor arbetar och bidrar för att också ha tillgång till klassrum, förlossningssalar och en professionell poliskår. Men då måste de också få chansen. Och för att komma dit krävs reformer på bostads- och arbetsmarknaden.
De slutsatserna tappades bort någonstans mellan alla utspel i kampen om vem som kunde vinna tillbaka flest sverigedemokrater.
Så om politiker nu insisterar på att be om förlåtelse: Var är de röda ursäkterna för att man vägrade avveckla en modell som i praktiken är ett försvar av medelklassens arbeten och bostäder? Vars krav på höga löner och subventionerade hyror hindrar en alltmer etnifierad underklass från att etablera sig i samhället. Och var är förresten högerns ursäkter för att man varken i regeringsställning eller i opposition var beredd att säga att det samhälle man strävade efter inte bara innebar att väljare kunde bygga om köket billigare, utan också behövde betala mer för sin bostad? Var var de obekväma, nödvändiga beskeden?
De som inte bara drabbade människor på flykt.
Att säga till väljarna att subventionerade lån inte kan fortsätta i all oändlighet är förstås inte roligt. I synnerhet inte för partier som upplever att väljare redan lämnar dem i vredesmod.
Likaså kan det framstå som obehagligt att meddela att lägre löner måste tillåtas för att fler ska kunna få ett jobb. Att just liberala skribenter ska föreslå detta brukar dessutom reta upp vänstern som tycker att ni kan väl ta den typen av jobb själva då, om de är så jäkla bra. Men det är just det människor gör.
Det förstår man om man tittar närmare på landets egenföretagare. En studie från förra året (Ekonomisk debatt, 2017:1) visar att dessa ofta är personer som i brist på andra jobb har skapat ett själva. Egenföretagare har nämligen mycket lägre inkomster än andra, och skillnaden ökar över tid. Snittlönen i studien motsvarar 15 500 kronor i månaden.

Så hur kommer det sig att människor driver företag under de här förutsättningarna? Till löner som i den politiska debatten avfärdats som skamliga? För att alternativet sällan är ett annat jobb, förstås. För att kapabla människor inte vill förpassas till arbetslöshet, passivitet och bidrag. För att det spelar roll för en förälder att man har någonstans att gå när man lämnat barnen i skolan, för att det spelar roll för ett barn att föräldern är en del av samhället. Och för att fackföreningarna och deras partivänner gör det omöjligt att bli anställd av företag till löner av det slaget.
Regeringsfrågan i all ära. Den är okomplicerad i jämförelse med uppgiften att rucka på gamla vanor i sakpolitiken. För de mer omfattande reformerna krävs nämligen något annat än det vi sett prov på den senaste tiden: Politiker som inte är rädda för väljarna. Folkvalda som håller ögonen på målet – som är ett bättre samhälle, inte den senaste opinionsmätningen. Som inte säger att ”vi tar er oro på allvar”, oavsett om väljare har fog att vara rädda eller inte, utan gör något åt det som är genuint oroande.
Att människor kan jobba och bo är i allra högsta grad en ekonomisk angelägenhet, men bottnar i något viktigare. Utan reformer kommer en växande grupp människor att vara helt beroende av staten och utan makt att påverka sin tillvaro. Vara ofria. Det kommer att bli frustrerande både för den som är utestängd och den som tvingas betala båda notorna.
Till skillnad från många andra fick Sveriges politiker sitt andrum den där hösten. Den här mandatperioden är det dags att förvalta det.

Amanda Sokolnicki
amanda.sokolnicki@dn.se "

”Lågpriskonsumtionen är en ohållbar del av vår kultur”

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181122
Black Friday är det yttersta uttrycket för vår ohållbara överkonsumtion. Trots medvetenhet om klimatproblemen har vi svårt att ändra våra kulturellt betingade konsumtionsmönster. Nu är det dags för handeln och politiken att ta problemet på allvar. Kampanjen Black Friday visar fel väg, skriver forskare och miljödebattörer.

Vi svenskar konsumerar som om vi hade fyra planeter. Låga priser ökar hela tiden farten i konsumtionen och Black Friday är det yttersta uttrycket för denna strukturella överkonsumtion. Vi föreslår att konsumenter, handel och politiker tar möjligheten att utmana köphetsen och se Black Friday som en startpunkt för en nödvändig samhällsförändring.
Oron och medvetenheten om klimatproblemen växer men ändå uteblir avgörande förändringar av vår livsstil och konsumtion. Samhälls- och beteendevetenskaplig forskning förklarar paradoxen med värde-handlingsgapet – vi värderar hållbart klimat högt men handlar ändå på ett sätt som skadar klimatet.
En av anledningarna är den ständiga, yttre hetsen till överkonsumtion. Normen att vi regelbundet ska uppdatera vår garderob, heminredning, hemmabioanläggning och sportutrustning sprids av handeln, reklamen, varumärkena och moden. Konsumtionsnormen bäddas in i de politiska signalerna om vikten av tillväxt, välfärd och jobb. Black Friday är det yttersta uttrycket för detta.

Vi vet att vi konsumerar för mycket. Nu närmar sig julen och Black Friday, årets största shoppinghelg, och vi bombarderas av frestande erbjudanden: *Superlåga priser! Galen rea! Sale! Tokbilliga produkter! Prisfest! Riktigt bra kap! Varuhus fyllda till bredden!*

De stora affärskedjorna skriker ut sina budskap inför Black Friday. Förra året satte denna novemberfredag rekord. Enligt beräkningar från PostNord – en studie genomförd av Kantar Sifo – konsumerade svenskarna för 5,3 miljarder kronor under kampanjens första dygn. Och vem vill inte fynda?

Debatten om hållbar konsumtion, inklusive forskningen om den, har sedan decennier tillbaka främst handlat om hur konsumenter kan förmås att köpa en miljömärkt produkt i stället för en icke-miljömärkt. Nu växer en mer radikal konsumtionskritik fram, som problematiserar den stora mängden konsumtion. Det är dags för aktörer även inom handeln och politiken att ta denna kritik på allvar. Black Friday är en kampanj som visar fel väg.

Det är individuella, kulturella och strukturella faktorer som förklarar varför vi inte förmår ändra på våra konsumtionsmönster trots att vi har både kunskap och vilja. Vi lever i en konsumtionskultur som präglas av volym snarare än kvalitet. Förändringen är en samhällsutmaning som innefattar samtliga dessa nivåer:

1 Vi konsumerar ständigt och mycket utifrån en förhoppning att må bättre. Att konsumera mycket till lågt pris har blivit naturligt och normalt: en rättighet. Ekonomen Juliet Schor beskriver i boken ”Born to buy” hur konsumtionshets byggs in i hjärnans belöningssystem redan när vi är barn. Belöningshormonet dopamin avfyras i hjärnan av extrapriser och vi bygger upp en hög förväntan om att äga en viss vara. Kort efter att prylen blivit vår klingar tillfredsställelsen av. Och köpsuget kommer tillbaka igen – någon långvarig lycka får man sällan av ett köp.

2 Omgivningens förväntningar ger nytt bränsle till överkonsumtionen. Forskning visar att konsumtionsbeslut främst fattas i ett socialt sammanhang. Shopping är en form av umgänge, rekreation och semester och skapar sammanhållning. Dessutom jämför vi oss med andra och vill inte vara avvikande utan ha det andra har för att höja vår sociala status och följa sociala normer.

3 Politiska och ekonomiska tillväxtstrukturer driver på ekorrhjulet. Den amerikanske journalistprofessorn Ellen Ruppel Shell visar i boken ”Cheap: The High Cost of Discount Culture” hur företag har satsat enorma resurser och utvecklat sofistikerad marknadsföring för att kränga billiga, massproducerade varor. ”Billigt” har varit en tillväxtstrategi för handeln. Masskonsumtion och hög materiell levnadsstandard har fungerat som viktiga politiska mål. Att ha råd är en del av denna politik.

Det måste vara ett kollektivt ansvar att skapa rörelser bort från överkonsumtion. Det krävs ett stort mått av nytänkande inom både politik och handel. Handeln kan avstå festdagar för massförsäljning som Black Friday och i stället för volym satsa på kvalitet och hållbara produkter. Beslutsfattare inom politik och myndigheter måste stödja en sådan omställning.

Här har också handeln ett ansvar, behöver vi verkligen fler dagar som uppmuntrar till överkonsumtion och nyproducerade varor? Nyligen gick över 130 företag, influencers och organisationer ihop för att skapa en motpol till Black Friday: White Monday som har cirkulära erbjudanden till konsumenter. Samma dag inträffar också den globala kampanjen ”En Köpfri dag” som en motreaktion till köphysterin, en gräsrotsrörelse sedan 1992.

Frågan är kopplad till frågan om växande sociala ojämlikheter. Miljöproblemen och lösningarna är kopplade till makt, pengar, ojämlikhet och konflikter. Växande sociala ojämlikheter bidrar till ett behov att ha kvar billiga produkter. En strävan bort från

lågpriskulturen behöver alltså matchas med en strävan att alla ska ha råd att köpa de mest väsentliga varorna som också har god kvalitet, är hållbara, kan repareras. Detta måste också innefatta socialt och ekologiskt hållbara villkor för de som tillverkar produkterna.
Dyra varor är en investering, som vi vill ta hand om. Men konsumtionen av lågprisprodukter har lett till att vi inte längre har kunskap om hur vi ska vårda och reparera det vi köpt – eller till att saker till och med är omöjliga att laga.
Vi måste lära om: Använd Black Friday till att reflektera över din konsumtion och dina behov. Det är i samtalen i familjen, i grannskapet, bland vänner och på jobbet som normer och vanor kring konsumtion och behov måste diskuteras och utmanas – om vi ska minska vår konsumtion och närma oss en nivå som kräver en planet, inte fyra.

Heidi Andersson, armbryterskan från Ensamheten, skoglig hedersdoktor vid SLU:s fakultet för skogsvetenskap, medverkar i dokumentärserien ”Storuman Forever - om människor och klimatet”
Magnus Boström, professor i sociologi, Örebro Universitet
Alexandra Davidsson, generalsekreterare Föreningen medveten konsumtion, talesperson för En köpfri dag
Mikael Klintman, professor i sociologi, Lund universitet "

"Svenska experter dömer ut EU-resolution om borrelia

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

EU-parlamentet har just antagit en ny resolution om behandling av borrelia. Svenska infektionsläkare anser att den är ovetenskaplig och riskerar att leda till att patienter får felaktig och potentiellt livsfarlig behandling.

Europaparlamentet antog i förra veckan en resolution för att uppmana EU-kommissionen att ta fram en handlingsplan för att hantera den fästingburna sjukdomen borrelia. Svenska borreliaexperter är mycket kritiska till resolutionen och kallar den ovetenskaplig.
– Resolutionen är definitivt inte vetenskapligt baserad. Den borde ha gått ut på remiss till infektionsläkare som arbetar med borrelia. Problemet är att resolutionen öppnar upp för charlataner och pseudodiagnoser när den erkänner kronisk borrelia. Det finns ingen kronisk borrelia. Det finns symtom som kan kvarstå även efter behandling, men där hjälper inte mer antibiotika, säger Björn Olsen, professor och överläkare vid infektionskliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.
De svenska experterna tycker att resolutionen ger intrycket att det saknas tydliga riktlinjer för att diagnostisera och behandla borrelia.
– Vi har en vedertagen och vetenskapligt accepterad diagnostik och behandling, både vid borreliainfektion i huden och vid neuroborrelios (borrelia i nervsystemet). Men det finns patientgrupper som vill ha alternativ behandling, till exempel mycket längre antibiotikakurer och andra behandlingar som det saknas vetenskapligt stöd för, som till och med kan skapa mer skada, säger infektionsläkaren Leif Dotevall.

Samtliga fall av borrelia behandlas med antibiotika under några veckor. Men det finns patienter som söker alternativa behandlingar. Välgjorda studier har inte kunnat visa att dessa behandlingar hjälper patienterna. Människor har också skadats eller dött av behandlingarna. De svenska infektionsläkarna tror att resolutionen kan leda till att fler får behandling på oklara grunder eftersom man vill utöka möjligheten att diagnostisera borrelia utan etablerade tester.
– När alla patienter som har diffusa symtom får en borreliadiagnos och långvariga kombinationsbehandlingar utsätter de sig för saker som i princip kan vara livsfarliga. Det finns också en risk att man missar att de har någon annan sjukdom, till exempel ms eller als, säger Björn Olsen.
EU-parlamentarikern Linnéa Engström (MP) påpekar att resolutionen inte är ett lagförslag utan en uppmaning till EU-kommissionen att vidta åtgärder.
– Självklart ska de riktlinjer som gäller i EU bygga på vetenskaplig grund, och det är precis det som resolutionen efterfrågar. Resolutionen efterlyser mer forskning och gemensamma riktlinjer för hela Europa så att alla medborgare ska kunna få adekvat behandling, säger hon.
Men det är inte säkert att alla som vill ha behandling har borrelia. Det visar svenska siffror. Under två år har drygt 250 patienter med misstänkt borrelia undersökts vid centrum för vektorburna infektioner i Uppsala. Färre än 10 har haft en borrelia som behövts behandlas. Omkring hälften har aldrig haft borrelia.
– Det finns personer med borrelia som den vanliga sjukvården missat. Men de är väldigt få, säger Björn Olsen.
Den nya resolutionen riskerar också att öka antibiotikaresistensen.
– Alla vill hålla nere resistensen och vi har också ett gott utgångsläge. Men med den här typen av politik öppnar man för ett promiskuöst antibiotikaanvändande utifrån osäkra diagnoser. Det kommer att driva på resistensutvecklingen, säger Björn Olsen.
Linnéa Engström menar att det behövs en tydlighet i hela EU:
– Syftet med resolutionen är tvärtom att minska antibiotikaanvändningen. Resolutionen pekar på behovet av gemensamma riktlinjer för diagnostik så att antibiotikan bara sätts in där den faktiskt behövs.
Både Leif Dotevall och Björn Olsen tycker att resolutionen bör omarbetas med experthjälp, men är positiva till förslaget att borrelia bör bli en anmälningspliktig sjukdom.
– Det förslaget kan vara värdefullt, då får vi statistik på om fallen ökar eller inte. Det behövs också mer forskning, men det måste ske på - vetenskaplig grund, säger Dotevall.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se"

"Fakta. Kan sprida sig till nervsystemet

Obehandlad borrelia kan sprida sig till nervsystemet och andra organ. Alla former av borrelia behandlas med en kortare antibiotikakur. Det finns patienter som hävdar att borrelia kan bli kroniskt och måste behandlas med långa antibiotikakurer. Varken diagnosen eller behandlingen är vetenskapligt etablerad. "

"Svårt bakslag för Putin när Kremls poliskandidat fick nej

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

ANALYS

Ett tag såg det ut som om Kremls kandidat skulle bli vald till den vakanta posten som ordförande i Interpol. Men efter högljudda protester och lobbande från främst USA gick uppdraget till Sydkoreas kandidat, vilket är ett klart bakslag för den ryske ledaren Vladimir Putin.

Den sittande ordföranden i Interpol, kinesen Meng Hongwei, greps tidigare i höst under ett besök i Peking. Han anklagades för korruption, och den internationella polisorganisationen meddelade i början av oktober att Meng avgått som Interpol-chef.

På onsdagen valde Interpol under sitt årsmöte i Dubai sydkoreanen Kim Jong-Yang till ny ordförande för de två år som återstår av Mengs mandatperiod. Därmed blev inte Aleksandr Prokoptjuk från Ryssland ny ordförande för den internationella polisorganisationen, vilket de flesta förhandstips pekat på. Att få generalmajor Prokoptjuk vid det ryska inrikesministeriet som toppman i Interpol skulle ha gett den ryska statsledningen ett ökat inflytande över de internationella arresteringsorder som organisationen kan utfärda.

Beslutet är ett tungt bakslag för Putin. Ryssland har varit ytterst flitig med att försöka få efterlysningar och arresteringsorder – "red notice" – utfärdade mot oliktänkande, politiskt oppositionella ryssar och journalister i exil.

Just Aleksandr Prokoptjuk, som har varit chef för Interpols kontor i Moskva och sedan 2016 är en av dess fyra vice ordföranden, har anklagats för att ha försökt använda sin ställning i detta syfte. Därför tas beslutet emot med stor lättnad i de länder och av de människorättsaktivister som Kreml har försökt använda Interpol för att komma åt. Protesterna mot hans kandidatur blev helt enkelt för starka och högljudda. Ukraina och Litauen, forna sovjetiska republiker, förklarade att de skulle lämna Interpol om Prokoptjuk hade blivit vald. USA och Storbritannien lobbade också mot Prokoptjuk. Många hävdade att Prokoptjuk som ordförande skulle undergräva förtroendet för Interpol. Enligt en grupp USA-senatorer vore det som att ”sätta räven att vakta hönshuset”.

Det hjälpte inte heller Ryssland att Moskva bara två dagar innan de 194 medlemsländerna i Interpol skulle fatta sitt beslut meddelade att man inlett en förundersökning mot finansmannen Bill Browder, som nu plötsligt misstänktes för delaktighet i advokaten Sergej Magnitskijs död i ett ryskt häkte i november 2009.

Magnitskij vanvårdades svårt och misshandlades sannolikt till döds i Butyrkafängelset i Moskva. Men nu anklagades alltså Browder av Kreml för att ha förgiftat sin medarbetare – trots att han vid det laget hade varit portförbjuden från Ryssland sedan fyra år. Moskva har tidigare, utan framgång, försökt få Interpol att utfärda en arresteringsorder mot Browder.

Vid beskedet om att Aleksandr Prokoptjuk förlorat omröstningen mot Kim Jong-Yang var reaktionen från Moskva dämpad; den besvikelse som rimligen måste bubbla under ytan trycktes ned. I tisdags, före omröstningen, hade Ryssland fördömt ”kampanjen för att diskreditera den respekterade ryske kandidaten”. På onsdagen förklarade dock Rysslands inrikesministerium att Prokoptjuk ska fortsätta i sin roll som en av Interpols vice ordföranden och arbeta för att stärka organisationens ställning.

Michael Winiarski "

"Stamfolk dödade turist

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

En amerikansk turist har dödats av ett stamfolk på en avlägsen ö i den indiska ögruppen Andamanerna. Mannen dog i en skur av pilar när han steg i land på ön.

Från sin båt kunde fiskarna som kört dit amerikanen se hur han föll omkull och drogs i väg med ett rep runt halsen. Händelsen inträffade i fredags. När fiskarna för någon dag sedan vågade närma sig ön på nytt låg en död kropp på stranden.
Enligt uppgifter ska 27-åringen ha kommit till ön för att missionera. Han har själv beskrivit sig som äventyrare.
På Andamanerna i Bengaliska viken lever flera isolerade stamfolk. Det är förbjudet för utomstående att besöka öarna. På Norra Sentinel har de 150 invånarna gång på gång visat att de inte vill ha kontakt med omvärlden. När indiska försvaret flög över ön efter tsunamin för 14 år sedan attackerades deras helikopter med pilar. Två år senare dödades två fiskare.
Turistens kropp är kvar på ön och myndigheterna rådgör med antropologer om hur den ska kunna hämtas.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"EU-kritik mot Ungern efter att Viktor Orbáns vän fått asyl

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

EU riktar skarp kritik mot Ungern efter beslutet att bevilja politisk asyl åt Makedoniens korruptionsdömde förre premiärminister Nikola Gruevski, som flydde sitt hemland för att slippa fängelse.

Ungern och dess premiärminister Viktor Orbán har profilerat sig som EU:s sista bastion mot en invasion av muslimska migranter söderifrån. Att få asyl i Ungern är näst intill omöjligt, och de som försöker blir inlåsta i plåtcontainrar vid gränsen. För detta har Ungern fått kritik från EU.
Men nu gör landet uppenbarligen ett undantag, när Orbáns politiske vän Nikola Gruevski får ja.
Gruevski, som var regeringschef 2006–16, dömdes nyligen till två års fängelse i hemlandet för korruption. Det handlade om inköp av en lyxbil för statliga pengar som han tänkte använda privat.
Förra måndagen skulle han ha inställt sig för att avtjäna straffet. Men i stället tog han sig ut ur landet, via Albanien, Montenegro och Serbien till Budapest.
Till hjälp hade han en ungersk diplomatbil från landets ambassad i Tirana.
På tisdagskvällen bekräftades det alla trodde, att Gruevski beviljas asyl i Ungern. Han berättade själv om det på Facebook i ett inlägg där han hävdade att han riskerade att mördas på order av landets nuvarande regering.
”Jag har beslutat att inte låta dem få se mig i fängelset. Enligt vad jag har fått veta skulle jag elimineras där, medan de förstör vårt land.”
I själva verket väntar flera, betydligt allvarligare korruptionsåtal på Gruevski – baserat på inspelningar där tjänstemän talar om röstfusk och beställningsmord.
Den åklagarmyndighet som utreder misstankarna har tillsatts efter medling av EU och USA just med syftet att den ska vara oberoende och inte bunden till något politiskt läger i Makedonien.
Att EU-landet Ungern nu tar ställning för den brottsdömde Gruevski är ett stort problem för EU, som ju stöder hans motståndare Zoran Zaevs ansträngningar att bli medlem i unionen. Bland annat uppmuntrar Bryssel namnbytet till Nordmakedonien som Zaev förhandlat fram med Grekland – och som Gruevski varit stenhård motståndare till.
EU:s utvidgningskommissionär Johannes Hahn var kritisk mot Orbán i ett par Twitterinlägg på onsdagen:
”Jag noterar Ungerns beslut att bevilja asyl åt Gruevski. Om detta bekräftas väntar jag mig en grundlig förklaring från Viktor Orbán.”

Ingmar Nevéus "

"Polen viker sig för EU:s krav

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Polens regering backar om sin reform av rättsväsendet efter en dom i EU-domstolen. Domare i Högsta domstolen som tidigare tvångspensionerats kan återgå i tjänst.

I oktober beordrade EU-domstolen Polen att stoppa förändringarna i Högsta domstolen – som fått hård kritik för att de i praktiken gjorde att regeringspartiet Lag och rättvisa, PIS, kunde fylla landets högsta rättsinstans med lojala domare.
På onsdagen gick regeringen i Warszawa Bryssel till mötes, åtminstone delvis. På parlamentets webbsida publicerades ett förslag till ändring av lagen – ett första tecken på att Polen är redo att kompromissa i de senaste årens konflikter med EU.
Över 20 domare har tvingats bort från HD sedan i somras, och i början av oktober svor president Andrzej Duda in 27 nya domare.
HD:s chefsdomare Malgorzata Gersdorf har vägrat lämna sin post. Nyligen kallade hon övriga petade domare tillbaka i tjänst.

Ingmar Nevéus "

"Här räcker det inte att plocka fram en skämskudde – det behövs en hel soffa

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Det tyska språket är fullt av finurliga ord och vindlande uttryck som ger guldkant åt vardagen. Ett av de allra bästa är fremdschämen – att skämmas å någon annans vägnar. Berlinpolisens nya rapvideo har gett känslan ett nytt ansikte.
Berlin.

Den fyra minuter långa videon innehåller precis allt. Poliser i solglasögonen som rappar om att markera mot hat medan de visar sina tjänstevapen och åker polisbuss. Där är de lyckliga ungdomarna som gungar i kapp till musiken och håller varandras händer. Och där dansar trumslagarna i exotiska kläder och lokalpolitikerna i för stora kostymer.
Videon är del av Berlinpolisens pr-satsning som ska underlätta dialog med kidsen och bättra på den hittills obefintliga hippfaktorn inom kåren. Men videon har förstås gett motsatt effekt. Redan i introt känns det som när en äldre släkting ska visa att hen är ”nere” med de yngre genrationerna genom att använda inlånade engelska ord utan att varken begripa innebörden eller dess användningsområde. Då räcker det inte plocka fram en skämskudde – det behövs en hel soffa.
Inte blir det bättre om man känner till vem som producerat och regisserat polisens propagandavideo. Nämligen samme unge man som så sent som häromåret gjorde karriär som filmare av våldsförhärligande jihadistvideor, bland annat till en rappare som sjunger om att skjuta snutar.

Det är så pinsamt att det är tur att det tyska språket innehåller ett verb som på pricken beskriver känslan som infinner sig när rapvideon rullar igång.
Det är lätt att tro att *fremdschämen* har gamla anor eftersom det låter som något som nationalskalden Johann Wolfgang von Goethe kunnat hitta på. Men i själva verket var det först år 2009 som det tyska språklexikonet Duden tog upp ordet i sin ordlista, medan det i Österrike dröjde ytterligare två år innan det utnämndes till årets ord.
Känslan – att skämmas å någon annans vägnar – är förstås äldre än så. Språkforskarna spekulerar i att realitysåporna och det mediala intresset för människors (ofta pinsamma) privatliv har bidragit till ett behov att sätta ord på paniken som infinner sig efter, säg ett avsnitt av talangtävlingen ”Deutschland sucht den Superstar”.
Men det speglar också fullt verkliga händelser. Så blev till exempel varianten ”Frankschämen” årets ord i Österrike 2013, uppkallat efter den österrikisk-kanadensiska miljardären Frank Stronach som på äldre dagar fick för sig att göra politisk karriär. Det gick sådär. Hans publika framträdande ansågs vara så pinsamma att det krävdes ett nytt ord för att beskriva dem på ett korrekt sätt, ansåg juryn av professorer i språkvetenskap.
Vad skulle då svenskans motsvarighet till *fremdschämen* vara? Engelskan har ju det något styltiga *vicarious embarrassment* och i finskan återfinns substantivet *myötähäpeä*. *Det* betyder ungefär ”medskam”, påpekade min kollega i Moskva medan kollegan i Malmö föreslog *The Office-skämmas*, efter den brittiska tv-serien med samma namn.
Att ta fram skämskudden är förstås en beprövad variant men nästa gång en lokal poliskår kommer på idén att rappa på film vore det fint med ett verb som på pricken beskriver tittarens känsla av att vilja gömma sig bakom soffan.
Polisen i Berlin "

"Fredssamtal om Jemen hålls i Sverige

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

De stridande parterna i det blodiga kriget i Jemen kommer att träffas i Sverige för fredssamtal. Det uppger USA:s försvarsminister Jim Mattis, enligt AFP.

Samtalen kommer att hållas mellan företrädare för Jemens regering och huthirebellerna i början av december, skriver AFP.
– Det ser ut som om vi mycket, mycket tidigt i december, i Sverige, kommer att få se både huthirebellerna och den FN-erkända regeringen, president Hadis regering, säger Jim Mattis till nyhetsbyrån.
Rebellerna har tidigare sagt att de är beredda att diskutera en bredare vapenvila, förutsatt att ”den saudiledda militärkoalitionen vill ha fred”.
Saudiarabien har också försäkrat att rebellerna ska få återvända till Jemen efter mötet utan att hindras från detta.
Från svensk sida har man under en längre tid planerat för att kunna arrangera ett möte mellan de stridande parterna. I ett uttalande från Margot Wallströms pressekreterare Pezhman Fivrin på onsdagen säger han att Sverige är berett att ”stå värd för FN-ledda konsultationer med parterna i konflikten”.
Omkring 56 000 människor har hittills dödats i den blodiga konflikten som inleddes i mars 2015. Striderna har orsakat en humanitär kris som av FN beskrivs som den värsta i världen just nu.

Clas Svahn "

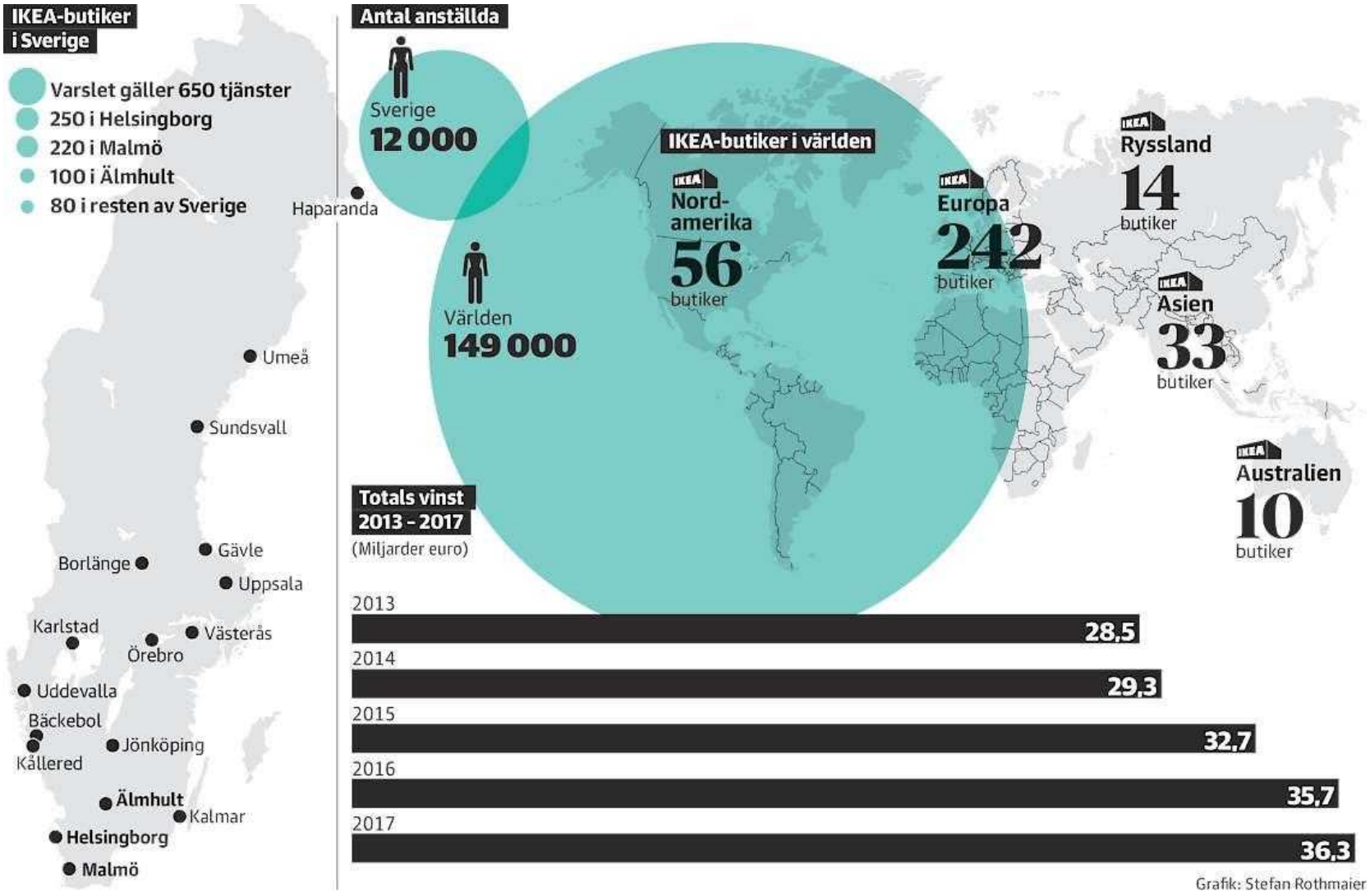
IKEA-butiker i Sverige
Varslet gäller 650 tjänster
250 i Helsingborg
220 i Malmö
100 i Älmhult
80 i resten av Sverige
Haparanda
Umeå
Sundsvall
Gävle
Borlänge
Uppsala
Karlstad
Västerås
Örebro
Uddevalla
Bäckebol
Jönköping
Kållered
Älmhult
Kalmar
Helsingborg
Malmö
Antal anställda
Sverige
12 000
Världen
149 000
IKEA-butiker i världen
Nord-amerika
56
butiker
Europa
242
butiker
Ryssland
14
butiker
Asien
33
butiker
Australien
10
butiker
Totals vinst
2013 – 2017
(Miljarder euro)
2013
28,5
2014
29,3
2015
32,7
2016
35,7
2017
36,3
Grafik: Stefan Rothmaier

" 650 får gå i Sverige när Ikea ställer om

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Omkring 7 500 tjänster försvinner globalt inom Ikea, varav 650 finns i Sverige. Varslet är en nödvändighet för bolagets utveckling, enligt Ikeas styrelseordförande Lars-Johan Jarnheimer. Samtidigt menar forskare att möbeljätten måste passa sig och inte släppa sitt förflutna i den digitala omställningen.

I maj varslades ett hundratal Ikea-medarbetare i södra Sverige. Ikeas HR-chef Karin Bergman beskriver det som startskottet för en ”strukturomvandling och förbättringsresa” inom bolaget och under onsdagen kom nästa steg – ytterligare 650 tjänster ska bort i Sverige 7 500 globalt.
Enligt styrelseordföranden Lars-Johan Jarnheimer fanns inga andra alternativ.
– Att ständigt förändras i hand med att kundens behov ändras, det är en nödvändighet, säger han till DN.
En nödvändighet för företaget, men hur tänker du kring de som drabbas?
– Det vänjer man sig aldrig vid, men tyvärr är det ett måste och det är alltid är lika tråkigt.
Främst handlar det om supportfunktioner och tjänstemannasektorn som bantas i Sverige.
I Malmö, Helsingborg och Älmhult ska 570 tjänster bort. Resterande 80 är fördelade i andra delar av landet. ”Strukturomvandlingen” och ”förbättringsresan” är andra ord för den digitala omställningen som pågår i företaget för att möta en marknad som blir allt mer digital.
Anna Jonsson är företagsekonom och forskare vid Lunds universitet och har studerat Ikea på nära håll sedan 2000-talets början.
– Det här är omställningsarbetet som Ikea har förberett i ett par år och nu går man in i genomförandefasen, säger hon.
– Kritiker menar att Ikea och andra stora detaljhandlare som exempelvis H&M har varit sena med det här. Jag menar snarare att det finns en tanke bakom att det händer först nu. Man har gjort sin hemläxa, studerat och bearbetat det här noggrant, fortsätter hon.
Men när planeringen och studerandet nu allt mer övergår i verkställande finns det en sak som Anna Jonsson menar är viktigare än många andra: Ikea får inte tappa sina grundvärderingar.
– Det finns en fara i att lämna det man sysslat med för att helt gå över till det nya, det har man sett på många andra ställen. För Ikea handlar det om att hålla kvar i sitt idékoncept och i sina värderingar i den här omställningen, säger hon.
Efter onsdagens besked fanns den lokala Unionenklubben för Ikea, Ikano och Inter Ikea på plats vid kontoret i Malmö för att stötta medarbetarna. Enligt Anne-Lie Dahl, klubbens talesperson, var den en orolig stämning som mötte dem på plats och många undrade över framtiden.
– Den stora frågan från många är hur processen ska gå till nu. Vi ska sätta oss i förhandlingar och försöka hitta en plats för så många vi kan i den nya organisationen. Den som inte får det hoppas vi kunna hjälpa vidare i arbetslivet så gott det går, säger Anne-Lie Dahl.
I samband med varslet gick Ikea också ut med att företaget ska rekrytera personal till över 11 000 nya tjänster globalt framöver. Ikea har sagt att de hoppas hitta utvecklingsmöjligheter och nya tjänster för så många som möjligt av de som berörs av varslet.
Men hur många av de 11 500 nya tjänsterna som kommer att finnas i Sverige, och hur många som rekryteras internt kan Ikea inte svara på.
Forskaren Anna Jonsson kan inte uppskatta hur många i personalen som blir kvar genom olika omskolningar och internrekryteringar. Men historiskt har Ikea varit bra på intern utveckling, enligt henne.

om en stark lärandekultur och satsat på att utveckla medarbetarna och kunnandet. Utifrån vad som framkommit i rapporteringen och vad vi sett i vår forskning har jag svårt att se att det skulle bli på något annat sätt nu, säger Anna Jonsson.
Samtidigt finns grundaren Ingvar Kamprads gamla ledord kvar som en påminnelse om att allt kan hända.
– Det är viktigt att hålla kvar vid det gamla tänket, ja. Men en av deras grundvärderingar är också att ständigt utveckla nya lösningar för genomförandekonceptet. Ett av narrativen kring Ingvar är att han ofta pratade om att ”det finns alltid en bättre lösning någon annanstans”, säger Anna Jonsson.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" Dagens varsel är sannolikt inte det sista

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

ANALYS
E-handelstrenden har nått Ikea med besked – och dagens varsel är sannolikt inte det sista som koncernledningen lägger.

Ikeakoncernen har fördubblat sin omsättning ungefär vart tionde år. Och koncernen forsätter att växa, men i ett trögare tempo. Ledningens svar på den utmaningen är att Ikea måste bli bättre på det nya kundbeteende som har uppstått i e-handelns och digitaliseringens tidevarv.
I en intervju för Computer Sweden i våras sade Sverigechefen Håkan Svedman att 70 procent av försäljningen sker i varuhusen, och 30 procent via e-handeln där varorna levereras direkt till kunderna.
”Om tio år tror vi att siffran är den omvända”, spådde Svedman.
Koncernen förbereder sig. I april presenterades planerna på ett nytt e-handelslager som ska serva södra Sverige.
Och i fjol höstas köpte Ikea det kaliforniska startupbolaget Taskrabbit. Företaget är en del av den så kallade gig-ekonomin och är en plattform som matchar frilansare med jobb. Det kan till exempel handla om Ikeakunder som vill ha hjälp med att skruva ihop möbler.
Ikea är inte ensamt. Hela handeln står inför en revolution när kundernas köpmönster möter digitaliseringen.
Det betyder också att företagen söker andra typer av anställda - och att vissa jobb försvinner. I våras varslade Ikea 150 personer, varav 110 i Sverige. Men med den takt digitaliseringen utvecklas har det inte räckt med vårens varsel. Nu är det alltså 7 500 – varav 650 i Sverige som varslas.

Det kommer troligen inte räcka med det – den revolution som handeln står inför innebär att jobb kommer att försvinna. Bransch efter bransch märker redan av det och den utvecklingen lär inte upphöra. Vi får räkna med att fler jobb försvinner, hos såväl Ikea som andra företag. Men, som med fallet Ikea, andra jobb kommer också att skapas. I Ikeas fall är det ju så att det tillkommer fler jobb inom koncernen än de som försvinner. Fast det är klen tröst för den som måste gå.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Budget bromsar nya platser – näringslivet i skarp protest

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Övergångsregeringens strama budget hotar Yrkeshögskolans utlovade expansion. 2019 kan den politiska osäkerheten få 250 miljoner och 11000 yrkeshögskoleplatser att frysa inne. Då får många företag svårt att värva och växa, varnar tolv av näringslivets branschorganisationer.

I en lång rad yrken råder i dag stor brist på välutbildad arbetskraft. För att råda bot på flaskhalsarna har den näringslivsanknutna Yrkeshögskolan en viktig roll att spela. YH lyckas med sina högst tvååriga utbildningar snabbt få ut nio av tio studenter i jobb. Utbildningsformen befinner sig för närvarande i en stor expansionsfas, som regeringskaoset nu riskerar att avbryta.
ANNONS:

I stället för planerade 30 000 helårsplatser nästa år kan Yrkeshögskolan i höst landa på 20 000, konstaterar Thomas Persson, generaldirektör för myndigheten för Yrkeshögskolan. Det beror på att den budget som övergångsregeringen lagt är en stram och avskalad så kallad teknisk budget, utan partipolitisk inriktning. De tillskott till Yrkeshögskolan som utlovades av S och MP för 2019 finns inte med. När en ny regering tillträder kan den lägga en ändringsbudget. Men det kan dra ut på tiden med väntan på riksdagsbehandling och nytt regleringsbrev till myndigheten.
Den tiden finns inte, påpekar generaldirektör Thomas Persson.

– Våra anordnare tycker redan i dag att det är väl sent att få besked om beviljade medel i månadsskiftet januari/februari, för varje vecka extra som går minskar deras chanser att komma igång i tid för att hinna rekrytera nog med sökande. Särskilt för investeringstunga branscher inom teknik och industri med lågt söktryck.
Budskapet oroar företrädare för stora delar av näringslivet, som i ett gemensamt upprop uppmanar riksdagspartierna att redan nu före jul försöka nå en blocköverskridande uppgörelse om extra pengar, redan i utskottsbehandlingen av budgetpropositionen eller i partiernas budgetmotioner, så att beslut inte behöver dröja till på vårkanten.
”Sverige har helt enkelt inte råd att skära bort 11000 yrkeshögskoleplatser”, skriver företrädare från Teknikföretagen, Livsmedelsföretagen, Industriarbetsgivarna, besöksnäringens Visita och en rad andra tunga branschföreträdare som varnar för att Sveriges välstånd drabbas om företagen inte kan växa och skapa fler arbetstillfällen.
Fler än någonsin läser på Yrkeshögskola och antalet sökande fortsätter att öka. På knappt tio år har YH gått från 30 000 till 50 000 studerande.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Carl Johan von Seth: Hela Europas ekonomi står på spel i konflikten

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

EU kan för första gången komma att bötfälla ett land för brott mot unionens budgetregler. Det står klart efter EU-kommissionens besked på onsdagen. Italien måste välja kompromiss eller konfrontation – det senare lär leda till nytt eurokaos.

Den lettiske EU-kommissionären Valdis Dombrovskis hade en bra nyhet och en dålig när talade om läget för euron på onsdagen.
Först det bra: Euroområdet har haft ett toppenår. Aldrig förr har så många människor haft jobb. Och aldrig tidigare har medlemsländernas budgetunderskott sett så bra ut. Till och med i Grekland börjar krisens långa skugga skingras. Ja, och så var det Italien. Kommissionen slår fast att landets regering är på väg att göra ”särskilt allvarliga överträdelser” mot budgetreglerna. Det är därför ”logiskt och oundvikligt” att det inleds en särskild bötesprocedur Italiens regering – en allians mellan missnöjesrörelsen femstjärnorna och högerpopulistiska Lega.
Medlemsländerna har två veckor på sig reagera på förslaget. Sedan går kommissionen vidare.
Europas ekonomi står på spel i konflikten. Italiens stora statsskuld är för tung för att räddas. En krasch ut ur eurosamarbetet, vilket inte längre är otänkbart, skulle orsaka förluster i det globala finansiella systemet. Oenigheten mellan Rom och Bryssel handlar om enstaka procent av budgetunderskottet. Men saken gäller också principer, som euroländerna särskilt i norr vill inskärpa.

Dessutom handlar det om huruvida man tror på regeringens planerade stimulanser. De italienska räntorna har stigit de senaste månaderna. Företagens lånekostnader växer. Italienarna betalar redan motsvarande 10 000 kronor per person och år i ränta på statsskulden. Stimulans-politiken motverkar på det sättet sitt eget syfte. Det blir ungefär som att svälja en värktablett med smärta som huvudsaklig biverkning. Räntan på den italienska statsskulden sjönk på onsdagen, efter försonande kommentarer från premiärminister Matteo Salvini. Valet som hans regering står inför är mellan kompromiss och konfrontation. Alternativ två kan lätt leda till en kris.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Sverige kanske toppar Unescos världsarvslista

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Jamaica har ansökt om att få reggaen uppförd på Unescos lista för kulturella världsarv. Där finns sedan tidigare cirka 400 olika - danser, tillagningsmetoder, riter och teatertraditioner. Jag letar - efter svenska världsarv, men vi tycks inte alls ha kvalat in. Belgien har däremot hållit sig framme och har fått med både öldrickande, räkfiske och en del festivaler och parader.
Jag grubblar över svenska kulturella världsarv att anmäla till listan: The dansbandstradition, skicket att sätta mästrande lappar i tvättstugan, Fredagstacon eller kanske De eviga vägarbetenas mysteriespel. Midsommarfyllebråket måste väl ändå kunna mäta sig med Georgiens tre alfabet, Norges båtrenoveringstraditioner och Botswanas krukmakande? Fast kanske är det snarare den korkade blygsamheten som bör få representera Sverige på listan över nedärvda kulturella skick och seder. I så fall ligger vi redan i topp. Fast det ju inte syns.

Jonas Thente
jonas.thente@dn.se "

"Xi Jinping stryper Hongkong

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Formeln ”ett land, två system” skulle gälla i 50 år efter att britterna lämnade sin kronkoloni 1997. Kina lovade att inte peta på Hongkongs kapitalism, yttrandefrihet och oberoende rättsväsende.

President Xi Jinping, bossarnas boss i kommunistdiktaturen, har aldrig varit förtjust. Ett klumpigt ingrepp för att monopolisera makten i Hongkong utlöste ”paraplyrevolutionen” för fyra år sedan. Över 100 personer har redan dömts för sitt deltagande i de fredliga protesterna, och så sent som i veckan åtalades nio av ledarna.
Det är en av flera händelser under hösten som visar hur Kina ökar det repressiva trycket. Ett pytteparti som förespråkar självständighet har förbjudits. En korrespondent för brittiska Financial Times har utvisats. Ledamöter i den parlamentariska församlingen har avsatts, kandidater som på något sätt misshagar Peking är inte längre valbara.
Hela tiden gnager Kina och dess hantlangare i Hongkongstyret på traditionella rättigheter och domstolarnas utrymme. Kritiska massmedier hunsas. Läroplaner blir mer ”patriotiska”. Den svenske bokförläggaren Gui Minhai, som kidnappades i Thailand men hade sin verksamhet i Hongkong, hålls inspärrad i Kina sedan tre år tillbaka.
Xi Jinpings absoluta gräns går än så länge vid ifrågasättande av Hongkongs kinesiska tillhörighet. Sådant skulle kunna inspirera liknande felaktiga tankar på Taiwan, i Tibet och inte minst i Xinjiang, där Kina har satt en miljon muslimska uigurer i uppfostringsläger. Demonstrationer tolereras givetvis inte i fastlands-Kina, och Xi ser säkert gärna samma regler i Hongkong. I en inte alltför avlägsen framtid går det att föreställa sig påbud om att älska Kommunistpartiet.
Hongkongs modell håller på att sugas upp i ”ett system”. Finansnavets multinationella företag och banker kan flytta därifrån. Vanliga invånare kan det oftast inte.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Tack och lov har USA mer att erbjuda än Black Friday

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Var i Stockholm kan jag köpa en pumpapaj? Det har jag grunnat på ända sedan jag landade i juli, och särskilt sedan novembermörkret sänkte sig över staden.

Google föreslår ”Stockholm Pie Company” – i Wisconsin. Det går så klart att baka en själv. Men i vårt tillfälliga, lilla kök är det trångt. För bökigt, helt enkelt.
Varför är det då så viktigt med en pumpapaj? Därför att den – i min ödmjuka mening – är det viktigaste inslaget på det Thanksgiving-bord som miljoner amerikanska familjer under torsdagen satt sig kring. Viktigare, eller i alla fall godare, än kalkonen och stuffingen, sötpotatismoset, och den äppelpaj som inte alls är så typiskt amerikansk som talesättet säger (”American as apple pie”) .
Pajen – som med sin smak av kanel, ingefära, muskot och kryddnejlika också har gett oss drycken ”pumpkin latte”, utan ett spår av pumpa i – utgör otvivelaktigt USA:s största bidrag till kokkonsten. Möjligtvis jämte ostburgaren och mac’n’cheese (återigen, allt i min ödmjuka mening).
Nåväl, jag firade min första Thanksgiving 2005. Den hösten hade jag precis börjat college och såg fram emot långhelgen. Den amerikanska tacksägelsedagen – vi har en föga uppmärksammad egen också – infaller alltid på en torsdag och följs av en klämdag, och jag hoppades använda de lediga dagarna till att hinna i kapp i den mattekurs där jag halkat efter.
Men nej, man kan inte sitta ensam och plugga på Thanksgiving, förklarade Charles, som jag delade hus med. Och tog med mig hem till sin familj utanför Boston.
Därmed var jag såld, på både pajen och högtiden.
Vad är så speciellt med tacksägelsedagen? Den är som julen. Ett varmt kök, ett stort dignande bord, trångt med nära och kära. Men avskalat och koncentrerat. Inga presenter, mindre pynt, bara en dag. Och med ursprungsinnebörden bubblande närmare ytan.
Nej, inte bokstavligen den förskönande historien om pilgrimerna som ställer i ordning en fin middag för att tacka urinvånarna som hjälpt dem att överleva den första, hårda vintern i det nya landet. Utan berättelsens kärna – om tacksamhet, för att man klarat sig, för att man ändå har det ganska bra. För det man har, dem man har.
Thanksgiving har inte nått Sverige. Det har däremot den efterföljande klämdagen, Black Friday, som är den traditionella startpunkten för den amerikanska julhandeln.
Vilken affär med självrespekt lockar inte med några ordentliga erbjudanden den här fredagen? Vissa nöjer sig heller inte med en dag. På flera håll är det fredag hela veckan. Black Week, kallar de det, i vad som väl inte kan beskrivas som något annat än en utdragen förfest till vår egen skyltsöndag. Baksmällan knackar på dörren långt innan kvällen nått sin höjdpunkt.
Ingen kan egentligen förvånas över att klämdagen till skillnad från högtiden fått genomslag här. Inte för att svenskar skulle vara mindre tacksamma än andra. Eller ens för att en helg som bottnar i en historia om pilgrimer och indianer har begränsad resonans här.
Utan för att det inte finns några egentliga intressen – utöver kalkonuppfödare och pumpaodlare – bakom att importera en tacksägelsedag. Medan ett helt detaljhandelsetablissemang klappar takten när en ny köpefest vaggar in.

Det är naturligtvis lätt att rasa över kommersialismen. Behöver vi verkligen fler saker? Planeten brinner ju redan på grund av vår konsumtion. Och är vi inte lite lättköpta? Herregud, hur har både Black Friday och Singles Day – 11 november, hitplockat från Kina – lyckats leta sig in i almanackan? Mitt ärende är emellertid inte att moralisera.
Jag kan bara konstatera att i Stockholm är det svårare att hitta en pumpapaj än ett riktigt redigt reaerbjudande. Men att ingen tvingar mig att shoppa loss. Och en mörk novemberkväll räcker egentligen ett varmt kök med ett litet bord och två tekoppar bredvid varandra, för att jag ska känna mig tacksam.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Amnesty: Sverige sviker utsatta EU-migranter

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Sverige brister i att respektera utsatta EU-medborgares mänskliga rättigheter när de är här, anser Amnesty International. Människorättsorganisationen kräver att Sverige ger tak över huvudet, vatten, sanitet och subventionerad sjukvård till de utsatta.

– Det här är sådant som gäller i regelverk som Sverige har åtagit sig att följa, säger Anna Lindenfors som är generalsekreterare för Amnesty Sverige.
Människorättsorganisationen Amnesty har genom djupintervjuer med 58 utsatta EU-medborgare, de flesta av dem romer, undersökt om Sverige uppfyller sitt människorättsansvar och uppfyller deras grundläggande behov när de är i Sverige.
I rapporten ”A cold welcome. Human rights of Roma and other ’vulnerable EU citizens’ at risk”, slår Amnesty fast att såväl regering som kommuner och landsting brister i att respektera utsatta EU-medborgares rättigheter.
– Vi ser att det finns ett stort gap mellan verkligheten som de här människorna lever i – att vakna upp under en bro när det är två plusgrader – och det regelverk och de policyer som finns, säger Anna Lindenfors.
Hon säger att man från regeringens och myndigheternas sida pratar om att de här personerna är i Sverige tillfälligt. Men det stämmer inte med den bild Amnesty har.

– Många av de människor som vi gjort intervjuer med har ju varit här i två år. Då blir det som att regeringen inte vill se verkligheten som den faktiskt ser ut och att de här människorna faktiskt har rättigheter.
Amnesty anser att regeringens ovilja att se situationen skapar otydlighet ute i kommuner och landsting kring hur man kan hantera och ge stöd och hjälp till EU-migranter.
I rapporten lyfts Gotlands kommun fram som ett positivt exempel, där finns ett långtidshärbärge som hjälper människor att få ordning på livet och större möjlighet att söka jobb.
– Alla som vi har pratat med har kommit hit för att skaffa sig ett arbete för att kunna försörja sig. De kommer inte hit för att bo under en bro, säger Anna Lindenfors.
Myndigheterna uppskattar att omkring 4 700 personer som kategoriseras som utsatta EU-medborgare befinner sig i Sverige. Merparten av dem är romer från Rumänien och Bulgarien som försörjer sig och sina familjer genom att tigga, samla pantburkar och ta ströjobb.

TT "

”Min man sitter i fängelse för att han sa sin mening”

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

"Mohammed Fahad al-Qahtani, ekonomiprofessor i Saudiarabien, tilldelas årets ”alternativa Nobelpris”, Right livelihood award. Men varken han eller hans två medpristagare kan närvara vid ceremonin – de avtjänar långa fängelsestraff. Deras brott: de bildade en förening som bevakar rättigheterna för saudier som häktas eller döms.

Maha al-Qahtani, som befinner sig i USA-exil med parets fem barn, tar emot priset i sin makes ställe.
Mobiltelefonen är Maha al-Qahtanis livlina och sambandscentral dessa dagar. Hon behöver den för att hålla kontakten med femåriga dottern Layla som är hemma i Rochester norr om New York. Och för de dagliga samtalen med maken Mohammed, som sitter inspärrad i en cell på al-Malazfängelset i Saudiarabiens huvudstad Riyad.
Mohammed Fahad al-Qahtanis brott är att han har bildat en organisation för att ta till vara rättigheterna för personer som häktats eller dömts i Saudiarabien. Domen mot honom föll i mars 2013. Han kan tidigast räkna med att bli fri om fyra och ett halvt år. Strax innan domstolsutslaget lämnade Maha al-Qahtani och parets fem barn Saudi-arabien för USA.
Men just nu befinner sig Maha al-Qahtani i Stockholm. För maken Mohammeds räkning ska hon ta emot Right livelihood award, utmärkelsen som brukar kallas det alternativa Nobelpriset och som delas ut på Vasamuseet i Stockholm i dag, fredag, på kvällen. Förutom Mohammed prisas också Abdullah al-Hamid och Walid Abu al-Khair.

Alla tre har varit engagerade i att driva fredlig och konstruktiv kritik mot det styrande saudiska kungahuset. Alla tre är på diffusa grunder dömda till långa fängelsestraff.
Saudiarabien har en lång och mörk historia av att dela ut hårda straff till personer som uttrycker en aldrig så mild opposition mot kungahusets sätt att styra landet. Men det är först efter mordet på den inflytelserike journalisten Jamal Khashoggi som förtrycket uppmärksammats i vidare kretsar.
Vi träffar Maha al-Qahtani intill frukostrummet på ett litet hotell i Gamla stan. Hon är vänlig och ger ett samlat intryck, men blir tårögd när hon pratar om sin man Mohammed. Vid hennes sida sitter arton-årige Omar, nummer tre i syskonskaran, som fått följa med på resan från USA till Sverige eftersom han har skolledigt under den amerikanska Thanksgiving-helgen.
Maha och Mohammed träffades i slutet av 1980-talet, när de var 17 respektive 24 år. Mohammed al-Qahtani fick stipendium till Temple-universitetet i Pennsylvania för att studera juridik och ekonomi, Maha läste informationsteknik. Det blev en tioårig vistelse i USA, där de fyra äldsta barnen är födda.
– I början av 2000-talet pratades det mycket om ett öppnare klimat i Saudiarabien, trycket uppifrån lättade och debattklimatet förbättrades. Det ledde till att vi flyttade tillbaka, säger Maha al-Qahtani.
Mohammed al-Qahtani tog med sig sina erfarenheter av den frimodiga samtalstonen i USA. Han skrev artiklar som berörde den utbredda korruptionen i Saudiarabien och hade ett tag en egen pratshow i tv.
– Men ganska snart märkte han att det fortfarande var lågt i tak i Saudiarabien. Exempelvis är all kritik som berör någon av kungahusets medlemmar absolut tabu, säger Maha al-Qahtani.
Säkerhetsventilen blev en diskussionsgrupp med likasinnade akademiker i Riyad. Män och kvinnor som träffades en kväll i veckan, oftast måndagar, för att dryfta aktuella samhällsfrågor. Diskussionerna kom allt oftare att handla om den totala rättslösheten som drabbar den som grips och anklagas för brott i Saudiarabien, och den straffrihet som omfattar den saudiska säkerhetstjänsten, al-Mabahith.
Uppmuntrade av att Saudiarabien trots allt tagit vissa steg på människorättsområdet – år 2009 valdes landet in i FN:s människorättsråd – bildade ”Måndagsklubben” en organisation, Den saudiska föreningen för politisk och mänsklig rätt, förkortat Acpra.
Men Acpra blev omedelbart en nagel i ögat på de styrande. Inom bara några få år befann sig elva av föreningens grundare antingen i fängelse eller i häkte i väntan på rättegång. Anklagelserna var påfallande vaga – åklagaren anförde sådant som ”lojalitetsbrott mot Saudiarabiens härskare” och ”ifrågasättande av myndighetspersoners auktoritet”.
Mohammed Fahad al-Qahtani häktades i juni 2012. Rättsprocessen blev långdragen. Under tiden som maken satt häktad hann Maha föda yngsta dottern Layla. Ungefär samtidigt blev hon beviljad ett fyraårigt stipendium av den saudiska staten för att studera informationsteknik vid universitetet i Rochester i USA.
– Jag var dödstrött efter födseln och stressad av rättegången mot Mohammed. Jag ville skjuta upp USA-resan. Men han bad mig mycket enträget: ”Ta med dig barnen och res till USA nu. Jag kommer efter”, minns Maha al-Qahtani och tillägger:
– Så här efteråt förstår jag att han ville att vi skulle sätta oss i säkerhet.
Jag frågar Maha om hon skulle våga återvända till Saudiarabien nu. Svaret kommer snabbt och bestämt:
– Nej, absolut inte. Numera är ju de politiska fångarnas anhöriga måltavlor för säkerhetstjänsten. Även advokaterna som försvarar de anklagade grips och kastas i fängelse. Och det kommer rapporter om tortyr av fångar, även av kvinnliga fångar.
Mohammed al-Qahtani är beviljad ett samtal om dagen med sin familj. Sin yngsta dotter har han aldrig träffat.

– Men han säger att hon låter som en smart tjej på rösten, säger Maha och ler bedrövat.
Hon hoppas att mordet på Jamal Khashoggi, i all sin brutala grymhet, ska bli en väckarklocka för omvärlden:
– Om omvärlden visar att det inte är acceptabelt för en stat att kallblodigt mörda en av dess medborgare, då kanske en förändring kan komma till stånd.
Hur ska det gå till?
– Att frysa vapenexport, som en del europeiska länder har gjort, tror jag är rätt väg att gå.
Sonen Omar frågar plötsligt om Sverige exporterar vapen till Saudi-arabien.
– Inte mycket och inte rena vapen. Men vi säljer spaningsutrustning, bland annat, svarar jag.
– Wow, det hade jag ingen aning om. Men det borde ni sluta med, säger Omar al-Qahtani.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Right livelihood award delas ut sedan 1980

Priset instiftades 1980 av Jakob von Uexkull, en svensk-tysk politiker för det tyska miljöpartiet Die Grünen. Grundplåten till prissumman utgörs av den värdefulla frimärkssamling som von Uexkull beslöt att sälja.
Årets prissumma är tre miljoner kronor. Förutom den saudiska trion prisas också Yacouba Sawadogo, jordbrukare från Burkina Faso som framgångsrikt arbetat för att hindra ökenutbredning, och Tony Rinaudo, en australisk agronom som driver projekt med trädplantering i Afrika söder om Sahara.
Dessutom delas ett hederspris ut. Det går till juristerna Thelma Aldana och Iván Velásquez för deras kamp mot korruptionen i Guatemala.
DN

Fakta. Några av offren för det saudiska förtrycket

Jamal Khashoggi, 59 år. Välkänd journalist som publicerade sig internationellt. Gick i landsflykt 2017, försvunnen sedan den 2 oktober 2018. Enligt samstämmiga underrättelseuppgifter mördad på uppdrag av kronprins Mohammed bin Salman.
Abdullah al-Hamid, 70 år. Tidigare professor i litteraturvetenskap vid bin Saud-universitetet i Riyad. Veteran i medborgarrättskampen i Saudiarabien som nu avtjänar ett elvaårigt fängelsestraff, dömd för att ”sprida kaos och hindra landets utveckling”.
Mohammed Fahad al-Qahtani, 52 år. Grundade den nu förbjudna medborgarrättsorganisationen Acpra. Dömdes i mars 2013, i samma rättegång som Abdullah al-Hamid, till tio års fängelse.
Waleed Abu al-Khair, 39 år. Jurist och advokat som försvarat flera saudiska oppositionella, bland annat nätaktivisten Raif Badawi. al-Khair, som fick Olof Palmepriset år 2012, avtjänar ett femtonårigt fängelsestraff.
Loujain al-Hathloul, 29 år. Har kampanjat för kvinnors rätt att köra bil i Saudiarabien och för att avskaffa det manliga förmyndarskapet. Greps den 15 maj i år och har hållits fängslad sedan dess. al-Hathloul anklagas för att ”gå främmande makters ärenden”.
Hatoon al-Fassi, 54 år. Historieprofessor som bland annat forskat i kvinnornas ställning i det förislamiska Saudiarabien. Hennes tes är att de forntida saudiska kvinnorna var mer jämställda än vad som är fallet i dag. al-Fassi greps i slutet av juni i år, strax premiären för kvinnliga bilförare i Saudiarabien.
Raif Badawi, 34 år. Nätaktivist och poet som i maj 2014 dömdes till tio års fängelsestraff, 1 000 piskrapp och dryga böter för att ha förolämpat islam. Spöstraffet orsakade en internationell kritikstorm mot kungahuset. "

"Hotade ålar smugglas i resväskor

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Varje år smugglas hundratals miljoner ålar i resväskor från Europa till Asien. Kriminella ligor omsätter miljarder euro årligen på den hotade arten – som anses vara en delikatess i Japan.

Den europeiska ålen är redan akut hotad. Ålfiske, klimatförändringar, miljögifter och fördämningar av vattendrag som hindrar fiskens vandring har gjort att beståndet minskat med hela 90 procent de senaste tre decennierna. Nu oroar sig miljöorganisationer för att omfattande smuggling ska utrota den helt och hållet.
Efterfrågan på europeisk ål har fullständigt exploderat i Asien, framför allt i Japan vars egna ålbestånd är mer eller mindre utfiskade.
Varje år smugglas omkring 350 miljoner ålar från Europa enligt en uppskattning av EU:s polisorganisation Europol.
– Priserna varierar så man kan bara uppskatta, men det handlar om miljarder euro per år. Det är det största viltbrottet i världen om man ser till värdet, säger Andrew Kerr, ordförande för organisationen Sustainable Eel Group (SEG) till nyhetsbyrån AFP.
Ålarna fångas in i västra Europa då de färdats med golfströmmen hela vägen från Sargassohavet. Då är de fortfarande små så kallade glasålar och lätta att transportera vidare österut i skåp- eller lastbilar, berättar miljövårdare och polis.
För att handla med ål krävs speciella tillstånd – men det är något som ligorna kommer runt genom att felaktigt märka dem som icke-akut hotad fisk.
– Trafficking av glasålar involverar såväl miljöbrott som smuggling, bedrägeri, skattesmitning och penningtvätt, säger en talesperson från Europol till AFP.

Glasålar från Spanien och Frankrike är särskilt eftertraktade hos de kriminella ligorna på grund av deras höga ekonomiska värde, hävdar Inger Näslund, havs- och fiskeexpert på Världsnaturfonden WWF.
Enligt Europol packas ålarna i vattentäta resväskor innan det bär av med kommersiellt flyg till Asien där de får växa till sig.
I Japan har de uppemot en och halv meter stora ålarna sedan ett särskilt högt pris, eftersom de där anses vara både en delikatess och en fisk som ökar fertiliteten.
– För ett kilo glasål kan en säljare få 20 000 euro – och därför är det såklart väldigt frestande att fiska och sälja det här olagligt. Det finns väldigt mycket pengar involverade i alla de här leden, säger Näslund till TT.

TT"

" Den dödade 27-åringens familj förlåter stamfolk

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Familjen till den amerikanske 27-åring som dödades av ett stamfolk på den indiska ögruppen Andamanerna förlåter förövarna, skriver de i ett uttalande. Mannen dog i en skur av pilar när han steg i land på Norra Sentinel. Det är förbjudet för utomstående att besöka den isolerade korallön.

Det var på fredagen i förra veckan som den 27-årige mannen från Alabama lejde en fiskebåt för att ta sig till Norra Sentinel mitt i Bengaliska viken. Han paddlade kanot den sista biten och från sin båt kunde fiskarna se hur han omedelbart attackerades av män med pilbågar. 27-åringen föll omkull och drogs därifrån med ett rep runt halsen.
På den otillgängliga korallön lever en liten isolerad urbefolkning, uppskattningsvis 150 personer, som skyr kontakt med omvärlden. Den kristne amerikanen hade kommit dit för att missionera. På hans konto på Instagram skriver familjen att han ”älskade Gud, livet och att hjälpa människor som befinner sig i nöd”.
Fiskarna som körde amerikanen till ön har gripits och riskerar långa fängelsestraff. Familjen vädjar nu att de ska släppas.
”Han åkte dit av sin egen fria vilja och det finns ingen anledning att straffa hans lokala kontakter”, skriver familjen som också förlåter de öbor som attackerade 27-åringen.
Kroppen ligger kvar på stranden och indiska myndigheter rådgör med antropologer och naturvårdare om hur kvarlevorna ska kunna hämtas.
– Vi måste vara försiktiga så att vi inte påverkar invånarna och miljön. Det här är ett mycket känsligt område, så det kommer att ta lite tid, säger Andamanernas polischef Dependra Pathak till Reuters.
Flera gånger tidigare har stamfolket visat att de inte är intresserade av kontakt med omvärlden. Indiska försvarets helikopter attackerades med pilar när den flög över ön efter tsunamin för 14 år sedan. 2006 dödades två fiskare när deras båt slet sig och drev in till Norra Sentinel.
Besöksförbudet är till för att skydda både besökare och urbefolkningen, som saknar immunitet mot vanliga sjukdomar.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Kina-relationen i fokus när Taiwan går till val

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Trots att det är ett lokalval är självständighetsfrågan högst aktuell när Taiwanborna röstar på lördag. Kina, som anser att Taiwan tillhör dem, anklagas för att lägga sig i valet och stödja kandidater som förespråkar nära band till folkrepubliken.

Spänningarna mellan Kina och Taiwan har ökat ända sedan Tsai Ing-Wen valdes till president 2016. Tsai Ing-Wen distanserade sig från Kina jämfört med sin företrädare och motsatte sig handelsavtal som skulle knyta Taiwan närmare folkrepubliken.
Reaktionerna från Kina, som anser att Taiwan är en del av dess territorium, lät inte vänta på sig. Mindre import av produkter från Taiwan, färre kinesiska turistresor och flera militärövningar nära Taiwan blev straffet.
Nu stundar lokalval och den kinesiska aktiviteten tycks gå på högvarv. Många ser valet som en temperaturmätare på Tsai Ing-Wens och hennes partis, Demokratiska Framstegspartiet, popularitet inför presidentvalet 2020. Peking är inte oväntat missnöjt med en president som vill se ett självständigt Taiwan och flera varningssignaler har kommit om att regeringen i Kina försöker påverka valet, bland annat via sociala medier, enligt myndighetspersoner i Taiwan.
Att frågan om Taiwans status är het blev tydligt under filmgalan Golden Horse som hölls i Taiwans huvudstad Tapei förra veckan. Årets galastämning kom av sig efter att dokumentärfilmaren Fu Yei i sitt tacktal sagt: ”Jag hoppas att vårt land en dag blir erkänt och behandlat som helt oberoende. Det är min högsta önskan som taiwanes.” I Kina agerade censuren snabbt. Tv-skärmarna blev svarta och reaktionerna från skådespelarna från fastlands-Kina lät inte vänta på sig.
Nästa pristagare, från folkrepubliken Kina, förklarade att han var hedrad att ta emot priset i ”Kina, Taiwan”. Till sist kunde inte presidenten i Taiwan hålla sig från att reagera. ”Taiwan är Taiwan”, skrev hon på Facebook. Inte ”Kina, Taiwan”.
Namnfrågan är också hett stoff på lördag då även tio folkomröstningar hålls. En av frågorna är under vilket namn öns deltagare ska tävla i OS. Sedan många år benämns idrottsmännen från Taiwan med neutrala Kinas Taipei. Nu finns ett förslag om att man i stället ska delta under namnet Taiwan.
Skulle folket rösta för detta lär inte reaktioner från Kina dröja. För Taiwans OS-deltagare kan resultatet bli ödesdigert. Risken är att Kina driver igenom att den olympiska kommittén hindrar Taiwans idrottsmän från att delta i sommarspelen 2020 i Tokyo.
Den kommunistiska ledningen i Kina förnekar att man skulle lägga sig i valet i Taiwan. En talesperson för partiet kallar det för falska nyheter som är helt påhittade.

Marianne Björklund "

"Frigivningen hyllas – och väcker vrede

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Frigivningen av den kristna kvinnan Asia Bibi, som dömts till döden för hädelse, rör upp känslorna långt utanför Pakistans gränser. Den 54-åriga fembarnsmamman har blivit en symbol för den pakistanska lagstiftningen mot blasfemi, där ett rykte eller ett missförstånd kan leda till dödsstraff.

I Punjabprovinsen i Pakistan går fundamentalister från dörr till dörr i byarna i jakt på Asia Bibis man och barn. Enligt kristna organisationer fruktar familjen för sitt liv och byter ständigt gömställe.
Det har gått tre veckor sedan Högsta domstolen i Islamabad friade Asia Bibi från dödsstraffet för hädelse, i brist på bevis. Hon hade då suttit åtta år i fängelse efter anklagelser om att ha förolämpat profeten Muhammed i samband med ett bråk med några grannar. Hon dömdes av en lokal domstol för att ha druckit vatten ur samma kopp som en muslim.
Frigivningen har hyllats i omvärlden men väcker vrede och skapar kaos på hemmaplan. Islamistiska grupper har blockerat motorvägar och demonstrationer samlar tiotusentals deltagare i städer över hela Pakistan. Extremisterna kräver att Asia Bibi ska avrättas tillsammans med de tre domare som frikände henne.
Pakistans premiärminister Imran Khan försvarade först utslaget i Högsta domstolen, men efter några dagar lät det annorlunda. För att lugna demonstranterna lovade han att Asia Bibi ska stoppas från att lämna Pakistan. Agerandet fick människorättsgrupper att anklaga regimen för att i praktiken ha utfärdat en ny dödsdom mot Asia Bibi.
Under de senaste veckorna har fallet blivit en internationell angelägenhet. Frankrike, Spanien och Kanada har erbjudit Asia Bibi

och hennes familj asyl. Även Tyskland och Italien uppges förhandla med Pakistans regering. EU har engagerat sig frågan.
Förra veckan bekräftade Kanadas premiärminister Justin Trudeau att hans regering förhandlar med Pakistan.
– Det är en känslig inrikespolitisk fråga, vilket vi måste respektera, sa han i en intervju med AFP.
Det Justin Trudeau syftar på är att Asia Bibi har blivit en symbol för Pakistans kontroversiella lagstiftning mot blasfemi.
Pakistankännaren Sten Widmalm, professor i statskunskap vid Uppsala universitet, beskriver de stränga lagarna mot hädelse som icke-demokratiska och brott mot religionsfriheten och yttrandefriheten.
– Flera andra länder har liknande skrivningar i sin lagstiftning, men lagarna hör till en annan tid och tillämpas inte. I Pakistan kan det räcka med ett rykte om att någon har uttalat sig nedsättande om profeten Muhammed för att dömas till döden.
Lagarna utnyttjas av olika grupper för att förfölja minoriteter. I Pakistan, där 97 procent av befolkningen är muslimer, är de små grupperna av kristna, hinduer och buddhister mycket utsatta.
Om någon retar sig på en granne och drar till med en anklagelse eller sprider ett rykte om hädelse kan konsekvenserna bli katastrofala.
– Hot om att anmäla någon för hädelse kan användas vid bråk om markrättigheter. Domslut kan bygga på rena missförstånd, säger Sten Widmalm.
Ofta är beviskravet lågt, inte minst för att domarna själva vet att de kan attackeras av upprörda mobbar om de friar en icke-muslim. Sedan år 2000 har mer än 60 människor lynchats till döds i fall som kan kopplas till blasfemilagarna.
Efter frigivningen skyddas Asia Bibi av myndigheterna på en säker plats. Hennes advokat Saif ul-Mulook lämnade brådstörtat Pakistan efter att ha utsatts för dödshot. Han har fått tillfälligt uppehållstillstånd i Nederländerna och försöker väcka opinion i Europa.
Sten Widmalm tror att även Asia Bibi kommer att tillåtas lämna Pakistan.
– Egentligen är det hon som borde få bo kvar, det är hennes rättighet enligt grundlagen. Att inte straffa extremisterna kan jämföras med en mobbningssituation på en skola där den utsatta eleven flyttas och mobbarna får gå kvar, säger han.
Dödsdomen mot Asia Bibi för åtta år sedan har tidigare väckt engagemang och protester från kristna över hela världen, bland annat från påvarna Benedictus och Franciskus.
I Pakistan har två välkända politiker, en guvernör och en parlamentariker, som tagit ställning för Asia Bibi tidigare mördats. I det ena fallet har mördaren fått ge namn åt en ny moské.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

"Fakta. Militären viktigaste maktfaktorn

Den islamiska republiken Pakistan bildades när Indien delades i samband med självständigheten från Storbritannien 1947.
Med 200 miljoner invånare har Pakistan den näst största muslimska befolkningen efter Indonesien.
Militären är den viktigaste maktfaktorn i Pakistan och kontrollerar även stora delar av näringslivet.
Sedan i somras styrs Pakistan av den tidigare crickethjälten Imran Khan. Han var den stora stjärnan i det landslag som vann världsmästerskapet 1992, det stoltaste ögonblicket i Pakistans historia.
Landet befinner sig i en akut ekonomisk kris och förhandlar just nu om ett räddningspaket med Internationella valutafonden, IMF. "

"Carl Johan von Seth: Älskling, jag krympte barnafödandet

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Äldreboomen vänder upp och ned på japansk ekonomi. Arbetskraftsbristen ger en föraning om det skifte som väntas globalt. Sverige kommer inte undan.

Det är ett långsamt demografiskt drama som rullar vidare i Japan. Antalet födslar fortsätter att minska. Varannan japan har redan firat sin 50-årsdag och den genomsnittliga arbetsplatsen krymper lite hela tiden. Antalet sysselsatta sjunker i en årlig takt på 1 procent.
Ekonomin präglas redan starkt av de demografiska vindarna. Befolkningstrenden styr sparandet, fastighetsmarknaden, inflationen och tillväxten. Man har länge talat om stagnationen i japansk ekonomi. Vad det i själva verket handlar om är just att landet åldras och krymper.
Läget väntas bli värre. Inom några år, när japanska fyrtiotalister passerar det vårdkrävande 75-årsstrecket, räknar regeringen med att det kommer att saknas uppemot en halv miljon anställda bara inom äldreomsorgen.
Grannländerna börjar drabbas av likartade bekymmer. Sydkorea åldras ännu snabbare än Japan. Där har födslarna snabbt sjunkit till strax över ett barn per kvinna (i Sverige är motsvarande siffra närmare två barn).
Även i Kina går utvecklingen i rasande fart. Skenande pensionsutbetalningar tynger ekonomin i flera regioner. Det är bara tre år sedan som landet avskaffade ettbarnspolitiken. Nu försöker myndigheterna i stället förmå motvilliga unga kineser att föda fler barn.
Huvudalternativen vad gäller äldreomsorgen är två: Robotar eller invandrad arbetskraft. Det första kan låta enkelt men är svårt, av tekniska skäl. Även om det finns en del undantag verkar robotarna fortfarande trivas bäst i tillverkningsindustrin.
Det andra alternativet, att tillåta arbetskraftsinvandring, är ännu svårare. Men av politiska skäl.
Den reform som premiärminister Shinzo Abe försöker få igenom landets parlament – under protester från oppositionen – är restriktiv. Systemet påminner om Sydkoreas modell: maximalt femåriga arbetstillstånd i låglöneyrken, utan någon dörr som leder till medborgarskap.
Sverige ligger bättre till. Befolkningspyramiden är mer balanserad. Födslarna har inte kraschat på samma sätt som exempelvis i Italien. Dessutom skapar invandringen möjligheter.
Men äldreboomen kommer även hit. Sveriges Kommuner och landsting, SKL, räknar i sin senaste prognos med att det behövs 124 000 fler anställda i välfärden fram till år 2025. I grunden står vi inför samma dilemma som alla andra. Och helt säkert behövs både ny arbetskraft och ny teknik.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

* Eftersom statistiken inte är standardiserad på internationell nivå är den inte helt jämförbar. Jämförelser ska därför göras med försiktighet och hänsyn måste tas till en rad olika faktorer såsom olika nationella regler för arbets- och uppehållstillstånd.

Grafik: Jenny Alvén Foto: Junji Kurokawa/AP

"Japan förväntas säga ja till utländsk arbetskraft

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Akut brist på arbetskraft i Japan gör att landets parlament nu förväntas tillåta utländska arbetare i låglöneyrken. Förslaget från regeringen går ut på att låta 345 000 arbetare från andra länder komma och stanna i fem år, som gästarbetare i 14 branscher.

På torsdagen presenterades i Japan ytterligare en plan med samma syfte att förse arbetsmarknaden med fler huvuden. En panel i regeringskansliet föreslår att anställda från 2020 får valmöjligheten att skjuta upp den officiella pensioneringen från 65 till 70 års ålder. Anställda ska då också uppmuntras till individuella sätt att arbeta, som kortare arbetstid och att arbeta hemifrån, rapporterar Japan Times.

Premiärministern Shinzo Abe tycks därmed beredd att på flera sätt bekämpa bristen på arbetskraft. I en nation där endast 2 procent av arbetskraften fötts utanför landets gränser är förslaget om utlänningar i låglöneyrken en milstolpe. Debatten hade troligen aldrig dykt upp om någon annan lösning varit i sikte.

Problemet är inte nytt. Kurvorna har pekat åt samma håll under tiotals år: det föds allt färre barn i landet, det japanska samhället åldras, 28 procent av befolkningen är i dag över 65 år, det finns nästan 70 000 hundraåringar i Japan.

För arbetsmarknaden är det helt avgörande att invånarna i arbetsför ålder är tillräckligt många. Det är de inte i Japan, trots att nästan var fjärde japan redan i dag fortsätter att arbeta efter 65-års ålder.

År 2018 går det i snitt 1,6 jobb på varje arbetssökande. Inom vården och byggindustrin finns det tre, fyra arbetstillfällen per sökande, enligt regeringens egna undersökningar.

Japan är ett samhälle med traditionellt restriktiva attityder mot invandring. Det är också en nation med en framstående robotindustri. Landet har hittills hellre prioriterat utvecklingen av robotar i vården än att tillåta utländska sjuksköterskor på sina sjukhus. I framtiden kommer de båda grupperna mest troligt att samarbeta.

Den 10 december har satts som slutdatum för ett beslut i parlamentet om att häva förbudet mot utländsk arbetskraft i låglöneyrken. Att frågan är känslig förstås av Shinzo Abes uttalande då han försvarade sitt förslag tidigare i november:

– Vi antar inte en policy som gör att folk kan bosätta sig permanent i vårt land, så kallade invandrare. Arbetarna kommer bara att jobba i sektorer som är drabbade av brist på arbetskraft och under en begränsad tid, sa premiärministern.

Förändringen ska (om den röstas igenom under den pågående extraordinära sittningen i parlamentet) träda i kraft i april. Två nya kategorier av uppehållstillstånd kommer då att skapas. I den första tas utländska arbetare med erfarenhet emot i branscher som på annat sätt inte kan få tag på arbetskraft. Dessa arbetare får stanna i fem år, men inte ta med sig familjemedlemmar till Japan.

Den andra kategorin gäller arbetare med stor kunskap inom sitt område och som har ett giltigt anställningskontrakt i Japan. De får ta med sig familjen och tillåts förlänga sin vistelse i landet så länge de vill.

Sektorerna det handlar om är bland annat byggindustrin, sjukvården, hotell- och restaurangbranschen och jordbruket.

Förbudet mot invandring i låglöneyrken har tidigare kringgåtts genom att kalla den utländska arbetskraften för studenter och lärlingar. Utländska lärlingar har fyllt en del av hålen på den japanska arbetsmarknaden. Ju större bristen blivit på arbetskraft, desto fler lärlingar har dykt upp. Mellan 2012 och 2017 fördubblades antalet till över 200 000, enligt officiell statistik.

Om 345 000 utländska arbetare nu får en officiell status är det en stor förändring i Japan. Men den demografiska utförsbacken är brant eftersom 400 000 fler japaner avlider än föds varje år. Därför krävs även andra åtgärder för att tackla bristen på arbetskraft. Möjligheten att gå i pension senare än vid 65 års ålder skulle vara ett sätt.
En annan nyhet är att daghem från och med nästa år blir gratis för många inkomstgrupper. Det är en annan av Shinzo Abes förändringar. Under hans sex år vid makten har två miljoner kvinnor tillkommit på arbetsmarknaden och med daghemsreformen hoppas han att fler kvinnor ska återvända till förvärvsarbete efter att ha fött barn.

Torbjörn Petersson "

" För farligt för att stanna kvar

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Vad flyr de egentligen ifrån? Honduranerna, alltså, som utgör den migrantkaravan Donald Trump sköt in sig på under mellanårs-valkampanjen. Och som sedan rösterna lagts åter förpassats till medieskuggan. Arbetslöshet? Ekonomiskt armod i största allmänhet? Delvis. Men inte bara. Inte främst.

Hundratusentals centralamerikaner har redan flytt till USA. Från Honduras, liksom grannländerna El Salvador och Guatemala. 2014–2015 genererade ankomsten till Texas av tusentals ensamkommande barn från regionen stora rubriker.
Den viktigaste anledningen till att centralamerikanerna lämnar hus och hem är att deras länder är för farliga att leva i. Human Rights Watch sammanfattar situationen i Honduras på följande vis: ”Skenande kriminalitet och straffrihet för brott mot mänskliga rättigheter är normen... mordfrekvensen är bland de högsta i världen.”
Enligt FN:s siffror ligger landet tvåa, efter El Salvador, med en mordfrekvens på 57 respektive 83 människor per 100 000. Det kan jämföras med 11 i Filippinerna och 10 i Irak. Knappast några säkra länder. Honduras näst största stad, San Pedro Sula, är den farligaste i världen som inte ligger i en regelrätt krigszon.
Orsaken till våldet är att stora delar av inte bara San Pedro Sula, utan också huvudstaden Tegucigalpa och grannländernas San Salvador och Guatemala City, kontrolleras av kriminella gäng. De formulerar och upprätthåller ”lagen”, statuerar exempel och utkämpar strider mellan varandra. Korruptionen binder i sin tur samman dem med polisen och politiken.

Hur tar man ett land ur våldets grepp när staten är så genomrutten? Ingen vet, egentligen. Vad vi däremot vet är att honduraner och andra centralamerikaner kommer att fortsätta att söka sig bort, till säkrare platser.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

"Niklas Orrenius: Landet som använder elektriska halsgrepar mot sitt eget folk

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

För några veckor sedan hörde jag ett ord som jag inte visste fanns. Det kom i hörlurarna när jag var ute på en löprunda, for rätt in i huvudet, och sen dess har det legat kvar och skramlat därinne. Halsgrepar.

Det var Sveriges Radios Kinakorrespondent Hanna Sahlberg som berättade om halsgreparna. Hon rapporterade från staden Kashgar i Xinjiang-provinsen i västra Kina, en stad hon besökt många gånger förr. Den här gången var det annorlunda, berättade hon i mina lurar medan jag sprang genom stadsdelen Sofielund i Malmö.
Det tidigare trevliga och gästfria Kashgar har blivit en stad förlamad av rädsla. Det vimlar av poliser i svarta hjälmar och med svarta spjut, som när som helst kan stoppa folk och begära att få tanka ner allt innehåll i deras telefoner. Nya rakbladsstängsel har satts upp överallt. Vägbroar och husfasader är behängda med hyllningsbanderoller och idolporträtt av kommunistpartiets ledare Xi Jinping.
Kashgar är ett kulturellt centrum för den uiguriska minoriteten, en folkgrupp på över tio miljoner människor som ofta är muslimer. Uigurer har länge varit under press i den kinesiska diktaturen, men den senaste tiden har förtrycket trappats upp.
Runt en miljon uigurer tros ha skickats till omskolningsläger, där de med brutala metoder ska fås att överge sin muslimska tro. Människor som varit i lägren berättar om tortyr för den som vägrar att sjunga patriotiska sånger till Kinas ära. Samtidigt tvingas många uiguriska barn in på statliga barnhem. Syftet är att bryta bandet mellan förälder

och barn, och uppfostra barnen till att bli lojala mot det kommunistpartiet samt försvaga den muslimska uiguriska kulturen.
Hanna Sahlberg fick inte besöka något omskolningsläger. Och nästan ingen uigur vågade prata med henne. Hon tordes själv knappt prata med någon, av rädsla för att de senare skulle få problem med myndigheterna. Men enbart det hon såg på stadens gator sade väldigt mycket. ”När jag går förbi stora moskén så lägger jag märke till att tavlan med inskriptioner som hängt över porten tidigare är borta. I stället står det ’Älska partiet! Älska landet!’ på en röd banderoll över ingången till moskén.”
Jag inbillade mig kanske, där på min löprunda. Men jag tyckte att Hanna Sahlbergs nyktra korrespondentröst fick en skarpare klang när hon beskrev halsgreparna hon såg i händerna på svartklädda poliser utanför moskén i Kashgar.
”De ser ut som långa metallgrepar som ska användas för att gripa en person och ge elchocker.” Hon tillade: ”Folk verkar inte gärna hålla till utanför moskén.”
De kinesiska myndigheterna i Kashgar letar ständigt efter tecken på avvikande beteende hos uigurerna. Om någon slutar röka tobak eller dricka alkohol, tas det som bevis för att personen håller på att ”radikaliseras” och behöver skickas på omskolningsläger.
Sedan Hanna Sahlbergs rapport från Kashgar sändes i P1:s omistliga program Konflikt för några veckor sedan har jag frågat kompisar och släktingar: ”Hörde du i radio, om halsgreparna i Kina?”
Ingen har hittills svarat ja. Däremot har många kunnat berätta för mig om Donald Trumps senaste stötande uttalanden, och om det växande hotet mot demokratin i Ungern och Polen.
Svensk kritik mot Kina får lätt något löjeväckande över sig. Svenska politiker som med allvarliga miner åker till Kina och lovar att ”sätta press” och ”lyfta obekväma frågor” med bjässen som har över hundra gånger fler invånare än vårt pytteland. För att inte tala om hur larvigt det vore om en krönikör i en svensk tidning skulle lyfta sitt obetydliga lilla finger, och uppmana Kina att sluta kränka de mänskliga rättigheterna.
Så vi kan väl säga att det inte är det jag gör i den här kolumnen.
Kinakritik? Nja. Jag berättar om ett radioprogram jag hörde när jag var ute och sprang, och om ett ord som fastnade i mitt huvud.

Niklas Orrenius
niklas.orrenius@dn.se "

" Högoddsaren i Texas ändrar spelplanen

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Det var en chansning som gick hem. 17 svarta kvinnor bestämde sig för att föra en gemensam kampanj för Demokraterna i Harris County i Texas, en av USA:s mest konservativa delstater. Demokraternas segrar i mellanårsvalet skedde just genom en - historisk mobilisering av kvinnor, unga väljare och etniska - minoriteter. Det påverkar spelplanen inför nästa presidentval.

Demokraternas framsteg i konservativa delstater som Texas och Arizona har ritat om USA:s politiska karta. Men en tydlig konflikt präglar samtidigt partiet, där ett äldre etablissemang brottas med nya grupper.

I Texas, en av USA:s mest konservativa delstater, valde 17 svarta kvinnor att föra en gemensam kampanj för Demokraterna i Harris County, ett område som omfattar Houston. Målet var att skapa en smärre revolution i delstatens konservativa rättsväsende, som domineras av äldre vita män.
Det var en högoddsare. På valnatten blev det klart att samtliga 17 kandidater vunnit. Därmed tredubblades över en natt antalet svarta kvinnor i juridiska ämbeten i Houston.
– Houston är en av de städer med mest etnisk mångfald i USA, men det har inte alltid märkts i politiska val. Att ha ett politiskt styre som speglar hur befolkningen här ser ut, det är oerhört betydelsefullt, sade Lillie Schechter, en lokal demokrat, till Washington Post efter valsegern.
De 17 svarta kvinnorna som vann val till lokala domarämbeten i Texas blev ett viralt fenomen i sociala medier under veckorna efter valet – och ett resultat av en av en rad våghalsade kampanjer.
Demokraternas segrar skedde just genom en historisk mobilisering av kvinnor, unga väljare och etniska minoriteter, vilket partiet hoppas är början på en omfattande förändring av representationen i amerikansk politik.
Resultaten i mellanårsvalet såg lovande ut för Demokraterna redan på valnatten den 6 november. Sedan dess har demokrater utropats till vinnare i ytterligare ett dussintal val om platser till representanthuset, såväl som de viktiga senatsvalen i Arizona och Nevada.
Demokraterna vann till slut 38 platser från Republikanerna i representanthuset, vilket gör detta till partiets bästa mellanårsval sedan 1974, då det blev en jordskredsseger efter Republikanernas Watergate-skandal. I år vann de även det totala antalet röster med nästan nio miljoner, vilket är rekord.
Att valet ändå initialt betraktades som en bitterljuv kväll för Demokraterna beror till stor del på att många av de mest namnkunniga

kandidaterna, som Andrew Gillum i Florida och Stacey Abrams i Georgia, förlorade. Det var två kandidater som redan i förväg utropats till stigande stjärnor för Demokraterna.
Men det gällde även Beto O'Rourke i Texas, som väckte en enorm våg av landsomfattande entusiasm med en optimistisk kampanj mot republikanen Ted Cruz. Till slut segrade Cruz, men hans vinstmarginal var så liten att Demokraterna ändå betraktar valet som en rejäl framgång.
Texas har länge varit en av de mest konservativa delstaterna i USA, men Beto O'Rourke lyckades förvandla det till en så kallad "swing state", där framtida presidentval kan avgöras. Hans kampanj mobiliserade en våg av unga och latinamerikanska väljare.
De segrade exempelvis i djupt konservativa distrikt utanför Houston och Dallas, där de vann nya platser i representanthuset. Den våg av entusiasm som Beto O'Rourkes kampanj skapade sköljde även med sig mängder av andra segrar för Demokraterna i Texas, exempelvis framgångarna för just de 17 svarta kvinnorna i Houston. Demokraterna har nu helt lyckats förändra Texas politiska klimat, vilket gjort lokala republikaner oroliga för framtiden.
– Jag är oerhört nöjd med att vi kom så nära. Jag vet ingen i Beto-kampanjen som är besviken. Beto lyckades en gång för alla bevisa att Texas nu är en delstat där vi har chans att vinna och att Demokraternas infrastruktur fungerar. Det kommer att förändra dynamiken i alla framtida val, säger Sonia van Meter, en strateg för Demokraterna som arbetade med Beto O'Rourkes kampanj, såväl som med 14 segrande kampanjer till representanthuset, i delstater från South Carolina till Kalifornien.
Nu samlar sig partiet för en kandidat och en gemensam riktning inför nästa presidentval, där kampanjerna förväntas dra i gång ordentligt under vintern. Även om Beto O'Rourke är relativt oerfaren har hans starka val i Texas inneburit att han nu seglat upp som ett av namnen som många väljare vill se som presidentkandidat.
I en färsk opinionsmätning hamnade O'Rourke på tredje plats efter Joe Biden och Bernie Sanders när Demokraternas väljare fick namnge favoritkandidater. Mätningar i ett så tidigt skede säger mer om vilka namn som redan är kända bland väljarna än om deras faktiska popularitet, men det är talande att O'Rourke redan etablerat sig som en stjärna i partiet.
–Han har blivit en röst för anständighet och optimism i en av de mest mörka och negativa politiska perioderna i modern historia, säger Sonia van Meter till DN.
Även om det var progressiva stjärnor som Beto O'Rourke och unga, nyvalda kongressledamöter som Alexandria Ocasio-Cortez och Ayanna Pressley som fick mest uppmärksamhet efter valet så var många av demokraterna som vann avgörande val snarare moderata mittenpolitiker.
I konservativa Kansas vann exempelvis Laura Kelly guvernörsvalet, mot Trump-lojalisten Kris Kobach. Efteråt förklarade hon partiets nationella segrar med att en "våg av sunt förnuft" sköljt över landet.
I Orange County, ett av Kaliforniens mest konservativa områden, vann Demokraterna samtliga fyra val i en historisk skräll. Dessa valresultat blev inte färdiga förrän mer än en vecka efter valdagen, eftersom Kalifornien har så många brevröster som tar lång tid att räkna. Där segrade den progressiva Katie Porter mot republikanen Mimi Walters i ett distrikt som aldrig tidigare representerats av en demokrat.
Samtidigt vann den moderate demokraten Harley Rouda, en tidigare republikan, mot Dana Rohrabacher, en radikal högerpopulist som suttit i kongressen i 30 år. Det är därmed svårt att säga om mandatet för de nyvalda demokraterna i representanthuset finns hos den energiska vänsterflanken, eller hos mer kompromissvänliga mittendemokrater.

Spänningen mellan dessa falanger lär prägla Demokraternas försök att samla sig inför presidentvalet 2020. Bortsett från Bernie Sanders och Joe Biden domineras en tänkbar lista på presidentkandidater av kvinnor.
New York-senatorn Kirsten Gillibrand är en av få kandidater som har potential att ena partiets olika falanger av vänsterväljare och mittendemokrater. Elizabeth Warren har redan skapat en entusiastisk skara progressiva anhängare och Kalifornien-senatorn Kamala Harris har visat tydliga signaler på att överväga en kandidatur.
Samtidigt hoppas många demokrater att partiet fokuserar på rostbältet och mellanvästern, just de delar av landet där Trump avgjorde presidentvalet 2016 genom att erövra traditionella demokratiska fästen.
I mellanårsvalet vann Demokraterna viktiga segrar i Wisconsin, Michigan och Pennsylvania, ofta i just de distrikt där Trump varit som starkast.
Sherrod Brown blev omvald som senator i Ohio, trots att Republikanerna gjorde ett starkt val i delstaten, och nämns nu som potentiell presidentkandidat. Han har etablerat sig som en vänsterpopulistisk röst i partiet och många hoppas att han ska attrahera just de vita väljare i rostbältet som Trump vunnit. I en intervju i veckan antydde Brown att han överväger en kandidatur 2020.
– Att ersätta Donald Trump blir det viktigaste politiska beslutet i mitt liv, sade han.
Brown har ihärdigt fokuserat på vardagsekonomiska frågor och sjukvård. Om en sak är säker efter mellanårsvalet så är det att sjukvården kommer att förbli huvudfokus för Demokraterna.
– Den fråga som alltid dök upp när vi gjorde opinionsundersökningar med lokala väljare i de avgörande delstaterna var sjukvården, oavsett vilken del av landet de bor i. Så många av de vinster vi gjorde bottnade i att Republikanernas kandidat röstat emot Obamacare i kongressen. Det har gjort Republikanerna oerhört sårbara. Så om det är en enda fråga som kommer att dominera den inrikespolitiska debatten inför nästa presidentval så ser det ut att bli sjukvården, säger den demokratiska strategen Sonia van Meter.

Martin Gelin "

"Känd oppositionsledare mördad i Idlib

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Raed Fares, ett av de mest kända namnen inom den moderata syriska oppositionen, sköts till döds på fredagen utanför staden Kafranbel i Idlibprovinsen. Mördarna tros vara al-Qaida-anhängare.

Den 36-årige Raed Fares var en av tiotusentals unga syrier som reste sig mot envåldshärskaren Bashar al-Assad under vårvintern 2011. Ursprungligen handlade det om fredliga demonstrationer riktade mot al-Assadregimens maktfullkomlighet. Raed Fares blev den syriska revolutionens ursprungliga ideal trogen fram till sin död.
Med utgångspunkt från sin hemstad Kafranbel försökte Fares och hans kamrater att skapa demokratiska, sekulära maktstrukturer. Han var bland annat med och organiserade kvinnocenter och kulturföreningar liksom en oberoende nyhetsförmedling, Kafranbel Media Centre och radiostationen Radio Fresh.
Verksamheten blev en nagel i ögat inte bara på al-Assadregimen utan också på det framväxande regimmotståndet med rötter i den våldstillvända jihadismen. Raed Fares överlevde år 2014 ett attentatsförsök från den regionala al-Qaidagrupperingen Hayat Tahrir al-Sham (HTS). Två år senare blev Fares kidnappad av samma terrorgrupp, men han släpptes efter massiva påtryckningar från allmänheten.
I mitten av oktober i år, när Idlibprovinsen stod inför ett omedelbart hot om en massiv invasion från Syriens krigsmakt och dess ryska allierade, var Raed Fares en av de ledande organisatörerna av folkliga massprotester i en rad städer och samhällen i Idlib. Protesterna bidrog till att uppmärksamma omvärlden på den allvarliga situationen i Idlib,

något som i förlängningen ledde till att militärinvasionen avblåstes tills vidare.
Men närvaron av al-Qaidaterrorister i Idlib har fortsatt vara en källa till hot och något som potentiellt kan hindra en fredlig lösning i provinsen.
På fredagen hann det blodiga våldet i Syrien i kapp Raed Fares. Han sköts i ett bakhåll av män som lokala medier identifierar som al-Qaidasympatisörer. Vid samma attentat dödades Hamod Jnaid, en annan ung aktivist från oppositionen.

Erik Ohlsson "

" Suzanne Brøgger. ”Världen hålls uppe av människors vänlighet”

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

"Danska Suzanne Brøgger tror inte att essäboken om Norge som hon skrivit blev vad norrmännen hade tänkt. DN:s Maria Schottenius har träffat författaren och undrat om hon inte skulle ge sig i kast med en bok om Sverige.

Ingen missar hennes guldstövlar. De glittrar för varje steg hon tar. Man missar över huvud taget inte Suzanne Brøgger, hon är som alltid anslående. Turban och sotade ögon. Lång och stilig. Välklädd och vänlig. Svarar på blickar hon får längs vägen med varma leenden. En mognad celebritet.
Vi ska tala om hennes essäbok, ”Norsk omelett”, som med lätta tag vänder uppochned på alla möjliga fördomar om Norge. På uppdrag och med praktisk hjälp av ett norskt förlag har hon rest kors och tvärs i Norge och träffat människor i jakt på de kulturbärande lagren. Och vilka fördomar som än finns om Norge har hon funnit så många intressanta personer som representerar kulturen att hon tycker att man kan tala om ett kulturland.
Boken består av miniessäer, personliga, tankeväckande, underhållande. Läsaren möter Norge, det historiska, det omoderna, det moderna, det politiska, det nyrika och som sagt, det kulturella Norge. Men framför allt möter man Suzanne Brøgger. En skarp och beläst person som reflekterar över det hon ser, över sin samtid, sin läsning, sitt grannland.
Vi har hittat en lugn vrå och talas vid över en lunch. Suzanne Brøgger har god aptit. Hon är ingen kalorirädd dam som petar i maten, däremot

åker en liten flaska med antiseptisk gel fram. Det blir inte omelett, norsk eller svensk, för hon älskar och vill absolut ha en räksmörgås. Samma här, så i konkurrens med två berg räkor, ägg och majonnäs drar vi i gång samtalet. Hon känns lugn och samtidigt nyfiken.
Norsk omelett, bokens titel, är fransmännens smeknamn på den egna paradefterrätten glace au four, med sockerkaka, glass och ett marängtäcke med vita toppar som kan likna norska fjäll. Suzanne Brøgger arbetar efter ett liknande recept i sitt projekt. Hon förmedlar en luftig, läcker blick på Norge.
Det var ett ovanligt grepp du tog. Blev boken som du trott?
– Ja, det blev en lustvandring. Med den genre jag valt kunde jag förhålla mig helt fritt och ta upp det jag kände för. Men jag var inte säker på att jag skulle kunna få det att hänga samman. Och jag är inte heller säker på att man i Norge känner att landet hänger samman, säger Suzanne Brøgger.
Nordnorge var ju aldrig representerat i författningen. Och i Finnmarken känner man inte heller att deras historia är berättad. Det blev den klassiska Hurtigruten, båtlinjen som sedan slutet av 1800-talet går mellan Bergen och Kirkenäs, som band ihop Norge.
Vad fann du som överraskade dig särskilt?
– När jag åkte buss tillsammans med flyktingar, ungdomar, som aldrig varit i Norge och inte kunde norska, inte engelska och mötte den positiva stämning som fanns i Nordnorge. Där stod människor beredda med psykologer och språklärare; det fanns en mycket större gästfrihet än man kunde uppfatta i huvudstadens retorik.
I Danmark har ni Dansk folkeparti sedan 25 år, ett parti som präglat Danmark djupt. I Sverige har vi nu Sverigedemokraterna. Hur möter man sådana partier?
– Man ska inte ge Sverigedemokraterna för stor makt. Den danska erfarenheten säger att de aldrig blir nöjda. De vill ha mer och mer och mer. Och de kommer sällan med lösningar på någonting. Men man måste lyssna på dem.
På vilket sätt?
– Se till att inte landsbygden avfolkas och dör. Många som bor där uppfattar att det finns en elit som bara struntar i att de blir över.
För inte länge sedan var norrmännen så fattiga att Danmark skickade förnödenheter till Norge, nu badar landet i pengar. Det nyrika Norge, vad överraskade dig där?
– Det gäller oss alla att vi vänjer oss fantastiskt snabbt vid rikedom och privilegier. Och har väldigt svårt att göra avkall på sådant vi fått. Det är ju nu svenskar som arbetar i fabriker och som överallt är servicepersonal. Sedan skäms norrmännen lite för att det just är olja, av alla energikällor, som gjort dem rika. De vill ju gärna utveckla andra teknologier.
Har de blivit otrevliga? Fått later?
– Nej, men de är liksom oss alla upptagna av sig själva. Det gäller i Norge, som i alla länder i globaliseringens tid, att man blir provinsiell. Stänger om sig själv. Så norrmännen vill helst läsa om sig själva.
Vad tyckte de om det du skrev?
– Jag tror inte precis det var den bok de hade beställt.
Men skriver du någonsin vad någon beställer?
– Nej.
Suzanne Brøgger skrattar. Hon är i boken inne på att Norge ”hoppade över det moderna”. Och därmed slapp problematiken med att vantrivas i det moderna.
– Det är sant att Norge inte har erfarenheten av den moderna desorienteringen, rådvillheten, förfrämligandet, identitetsförlusten.
Det måste vara rätt skönt för dem?
– Ja, men de framstår ju lätt som lite naiva och blåögda. Det är kanske därför de riskerat att aldrig bli tagna på allvar. När jag i Sverige

berättade att jag höll på med en bok om Norge. ”Hahahaha”, skrattade folk. ”Skriver du en bok om Norge, det kan man väl inte göra?”
Kan man prata så om länder, att de är sådana och sådana?
– Nej, men … det gör vi ju ….
Ja. Nu har många undrat om du inte kan komma till Sverige och skriva en bok. Komma hit och titta på oss? Landsbygden, som avfolkas? Eller är det för jobbigt?
– Ja, det är för jobbigt. Det tar faktiskt lång tid. Det tog mig ett par år, med research, resa och skriva.
Författaren Karl Ove Knausgård finns med i din bok. Hans mamma läste dina böcker, sedan läste han dem och du läste hans. Upplever du att du har fått en arvtagare i honom?
– Ja, det tycker jag. Det är modigt av honom att skriva om intimsfären och alla de ”triviala kvinnliga sysslorna” och plötsligt hoppa till en filosofisk essä om Paul Celan. På så vis lyfter han den kvinnliga sfären och ger den en betydelse som jag inte tror kvinnor skulle kunna ge den.
Och varför kan vi inte det?
– För att kvinnor inte är lika mycket värda som män. Men nu får det vara slut på det.
Din turban, dina sotade ögon, är det en rustning, kopplad till den offentliga personen Suzanne Brøgger?
– Det är åtminstone sant att jag aldrig skulle ställa mig på en scen som privatperson. Jag har gjort mitt fältarbete i alla de erotiska miljöerna med en dubbel blick. Som en observatör, inte bara deltagare. Jag har kunnat intervjua personer, även mina föräldrar, för att få galenskapen objektiverad.
Vad skördade du? Ett sammanhang, en mening?
– Ja, min samlade erfarenhet är att världen hålls uppe av människors vänlighet. Och jag är glad att så många unga människor överallt i världen verkar förstå det och engagera sig. Det är det viktigaste som hänt i mitt liv.
Vi ska skiljas.
– Vet du vad, jag står inte ut med att ha de här stövlarna på.
Fast de var snygga.
– Men nu har de gjort sitt.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se

"Suzanne Brøgger.

Född: 1944.
Familj: man och en dotter.
Bor: på Själland på landet.
Böcker i urval: debuterade 1973 med ”Fräls oss från kärleken”; vidare ”Crème fraîche”, ”Tone”, ”Transparence”, ”Jadekatten” och ”Sejd”.
Aktuell: med essäsamlingen ”Norsk omelett”, i översättning av Nina Wähä på Norstedts förlag.
I februari kommer Suzanne Brøgger till Stockholm och Internationell författarscen, i samband med att hennes nästa bok på svenska ges ut, romanbiografin ”Koral”. "

"Peter Wolodarski: Facebook döljer, smutskastar och låtsas värna demokratin.

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

läxar upp interna visselblåsare och beställer smutskastning av offentliga kritiker. Det är hög tid för ett ordentligt ansvarsutkrävande av Facebook.

September 2017. På Facebooks huvudkontor i Menlo Park har företagets toppchefer samlats hos grundaren och vd:n Mark Zuckerberg i hans inglasade kontor.
Rummet är även känt som ”akvariet”. Dess arkitektur ska signalera öppenhet och modernitet, ett Silicon Valley-skimmer av företagsdemokrati och transparens.
Stämningen därinne är spänd. ”Du kastade oss framför bussen!” skriker Zuckerbergs parhäst Sheryl Sandberg, som är tvåa på Facebook. Både hon och Zuckerberg är miljardärer och ikoner.
”Du” syftar på företagets säkerhetschef Alex Stamos, som närvarar under mötet. Deltagarna skruvar på sig när Sheryl Sandberg inför alla läxar upp deras kollega. Stamos säger inte mycket, och det gör inte många andra heller när Sandberg fortsätter att veva. Till slut bryter Mark Zuckerberg in och säger: ”Okej, låt oss gå vidare från detta och diskutera nästa steg.”
Det är New York Times granskande reportrar som berättar om hur det låter inne på Facebook, och hur bolaget förhåller sig till de växande skandalerna som omger företaget.
Bakgrunden till utskällningen av säkerhetschefen Alex Stamos var att han rapporterat utförligt för Facebooks styrelse om misstänkt rysk aktivitet på FB:s plattform. Det ledde i sin tur till att Sandberg och Zuckerberg, som tidigare förnekat sådana problem, fick utstå mycket hårda frågor från sina överordnade.
Facebook-duon blev rasande. Men ilskan riktade sig inte mot rysk infiltration och manipulation av Facebook, som påverkade det amerikanska presidentvalet. Nej, det som framkallade utbrottet i akvariet förra hösten var att den säkerhetsansvarige hade börjat gräva i den ryska härvan utan deras godkännande. Dessutom hade han haft fräckheten att delge styrelseledamöter mer information om vad han fått fram än vad Sandberg och Zuckerberg räknat med.
Alex Stamos kan betraktas som en visselblåsare. Han pekade mot det som många utanför Facebook varnat för länge, och som bolagets ledning inte velat höra talas om. Att Facebook är öppet för manipulation, desinformation och bedrägerier i stor skala. Att bolaget tillåter hat och hot att florera på den globala plattformen. Att den amerikanska techjättens ”sociala profil” är en fasad med djupa sprickor.
I veckan besökte New York Times grävredaktör Rebecca Corbett Stockholm, inbjuden av Stora Journalistpriset. Hon har ansvarat för några av tidningens mest uppmärksammade publiceringar på senare år: granskningen av Harvey Weinstein, Cambridge Analytica-skandalen och nu senast Facebooks hantering av de Rysslandskopplade försöken att påverka det amerikanska valet genom FB.
Hon ger ingen smickrande bild av hur Facebook agerar, vare sig internt mot de egna anställda eller externt mot dem som ifrågasätter bolaget.
New York Times-granskningen avslöjar bland annat att Facebook i hemlighet anlitade en republikansk pr-byrå som ägnade sig åt att smutskasta bolagets kritiker.
Samtidigt som Facebook ”bad om ursäkt” i en reklamkampanj, betalade bolaget för att svärta ned dem som offentligt kritiserat företaget. Miljardären George Soros, som är föremål för otäcka floder

antisemitism från högernationalister och extremister runt om i världen, har varit en av Facebooks måltavlor. Kritiken mot bolaget skulle kopplas ihop med hans pengar. Det var pr-taktiken.
Grundaren Mark Zuckerberg, som ägnade en stor del av 2017 åt att resa runt i USA och låta sig fotograferas i snälla sammanhang, verkar extremt känslig för kritik mot sitt livsverk. När Apples vd kritiserade Facebooks skandalösa hantering av användarnas personliga data, beordrade Zuckerberg sin ledning att bara använda Androidtelefoner i stället för iPhone från Apple.
Vad New York Times reportrar avtäcker är ett bolag som byggt hela sin kultur på att man gör bra saker för världen. När den bilden krossas av verkligheten fastnar Facebook i ett självbedrägeri, som gör företaget oförmöget att hantera de problem som uppstår.
Samma sak har vi sett i Sverige. När DN:s granskande reportrar i höstas visade att den svenska delen av Facebook under valet svämmats över av högernationalistiska och hatiska budskap, ofta genom manipulationer av enskilda konton och kopplingar till SD:s kommunikationsavdelning, var Facebook totalt ointresserat av att svara.
Legitima frågor om vilka som låg bakom aktiviteten och vem som betalade för spridning vägrade Facebooks företrädare att uppge. Normala journalistiska intervjuer var inte att tänka på, trots att det handlade om dold masspåverkan som riktade sig mot de svenska väljarna. I stället ägnade sig en av bolagets Sverigechefer, John Severinson, åt att försöka så tvivel om DN:s granskning i olika kommentarer på Facebook.
Så opererar världens mäktigaste bolag, i det stora och i det lilla. Akvariumkontoret är tänkt som en metafor för det öppna och inkluderande.

I själva verket är Facebook en av världens mest slutna och manipulativa maktinstitutioner. Den måste bli föremål för tufft ansvarsutkrävande, såväl i USA som i Sverige.
Akvariet läcker som ett såll, och det är världens demokratier som betalar priset för skadorna.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se
chefredaktör "

”Kvinnors rättigheter angrips av en mörkblå mansrörelse”

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181125
Nu växer en mörkblå högerkristen konservatism under parollen ”En agenda för Europa”. I Sverige formerar sig mansrörelsen och ropen att ”män ska få vara män” hörs återkommande. Samtidigt och mycket oroande är att kvinnojourrörelsen i Sverige och Europa håller på att implodera, skriver Jenny Westerstrand och Maja Ahrman, Roks.

I dag är det FN:s internationella dag mot mäns våld mot kvinnor. I Sverige formerar sig mansrörelsen och ropen att ”män ska få vara män” svämmar över de sociala medierna och hörs återkommande från ledarplats på stora tidningar i landet. En kanadensisk professor med kön och konservatism på agendan har dragit fulla hus och det råder konsensus i jättelika mansgrupperingar på nätet om att det är intressant och utmanande att lägga synen på kvinnor som jämlika bakom sig för att acceptera ”naturliga dominanshierarkier”.
Vi som arbetar med mäns våld mot kvinnor känner stor oro över denna utveckling, och vi kallar det utveckling och inte trend eftersom tendenserna har pekat åt det här hållet över tid nu. I Europa har en mörkblå konservatism formerat sig under ”En agenda för Europa” med titeln ”Restoring the natural order”. Det är ett mer än hundra sidor långt dokument som är framtaget av en grupp högerkristna företrädare med ett stort nätverk av politiker, oligarker och lobbyister omkring sig. I agendan framträder ett målmedvetet politiskt arbete för att motarbeta kvinnors rättigheter. En måltavla är Istanbulkonventionen – Europarådets konvention mot mäns våld mot kvinnor – och kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter. Det som av en del svenska debattörer som vill kalla sig fritänkare har rubricerats som ”genusflum” – det vill säga kunskap om hur kön skapas och förstås i processer mellan människor – är en annan måltavla.
Denna kritik tillhör alltså stormakten. Agenda för Europa är formulerad av krafter som bygger kommunikationsstrategier och handlingsplaner på en nivå och av en omfattning som får västvärldens ideella sektorer, inklusive vår egen, att framstå som en myra. När dokumentet för några år sedan av misstag läckte ut till omvärlden såg EU-parlamentet så allvarligt på dess innehåll att en särskild rapport har författats om den.
När vi möter våldsutsatta kvinnor och tjejer, liksom när vi talar med våra systrar som arbetar med dessa frågor i andra delar av Europa och världen, hör vi hur dessa röster får ett allt hårdare grepp om världen. Vi hör till exempel om en ökad önskan att ”låta män vara män och kvinnor kvinnor” och hur kvinnor i våra europeiska grannländer inte orkar anmäla det våld de utsatts för eftersom det finns en uppfattning om att det hör till mannens natur att slå. Vi möter politiker som öppet vill hindra ratificerandet av Istanbulkonventionen och förhindra andra reformer, för att det strider mot könens påstått biologiska olikhet och skapar ”onaturliga” relationer mellan kvinnor och män – det vill säga, ger kvinnor rätten att leva liv fria från våld. Vi möter ständigt stereotyper om kön och ser hur de skadar och krymper människor.
Samtidigt och mycket oroande är att vi har en kvinnojourrörelse i Sverige och Europa som håller på att implodera. Vi underkastas administration och licensiering av en art som helt missar den typ av verksamhet och kunskapsskapande organisation vi utgör. Den svenska och europeiska kvinnojoursrörelsen dras allt längre in i administrativa regelverk där kvinnor förlorar rätten att söka hjälp anonymt och den unika feministiska kunskap vi har utvecklat, som bygger på att stöd

ges i mötet kvinna till kvinna, byts ut mot terapiinriktade stödmodeller tillhandahållna av ett professionaliserat samhället och privata aktörer. Där görs kvinnorna till vårdtagare och objekt för förändring.
Vi ser därför med oro på hur utvecklingen går bakåt också på viktiga områden i Sverige, inte minst det fält vi kallar våld och vårdnad. En rapport som Roks har tagit fram tillsammans med forskaren och juristen Eva Diesen visar att den som berättar om våld i en vårdnadstvist automatiskt försätts i ett underläge. Att som kvinna vittna om det våld samhället annars erkänner som utbrett och ett allvarligt problem, är farligt för den mamma som vill skydda sig och sitt barn. I slutändan kan tal om våld sluta med att mamman förlorar vårdnaden. Vår rapport visar också att socialtjänsten inte sällan genomför barnutredningar utan att ens tala med barnet, än mindre ta hänsyn till barnets egen berättelse. Gemensam vårdnad är en norm som övertrumfar alla våldsamma gärningar. Till och med när pappan har mördat mamman är han kvar som barnens vårdnadshavare i hälften av fallen i Sverige.
Det är därför ingen liten sak för kvinnors och tjejers del när röster höjs överallt i Europa och Sverige för att ”män ska få vara män”. Det handlar om en rå vurm för idéer som predikar ojämlikhet.
Det som ändå förbryllar oss är att så många också i Sverige verkar vilja riva de satsningar på jämställdhetens område som gjort vårt land känt för just jämställdhet. Att vreden mot ”feministerna” är så lätt att väcka. Vi reagerar eftersom de idéer, reformer och verksamheter som väcker en sådan ilska har gjort Sverige till ett av de länder i världen där kvinnor åtnjuter mest frihet och har starkast rättigheter.
Detta handlar i sin tur om kunskaper om våld vunna av kvinnojours- och tjejjoursrörelsen och den feministiska forskningen. Det handlar om kunskaper om stereotypa könsföreställningar, som förskolan och skolan arbetar med att bryta i stället för att bekräfta. Det handlar om det kritiska samtalet om porr som äntligen startat och om den svenska sexköpslagen vars förbud mot sexköp har förhindrat en prostitutionsmarknad från att växa sig stark i Sverige. Dessa förhållanden har, även om vi har lång väg kvar att gå, på ett konkret sätt bidragit till att göra livet bättre för kvinnor i Sverige.
Nu ser vi dock verksamheter och rättigheter under angrepp på ett sätt som skrämmer oss. Inte minst hotens märkliga blandning av administrativa interventioner av påstådd välvillighet och könskonservativa angrepp med öppet syfte att skada kvinnokampen är svåra att förhålla sig till för oss. Men tydligt är att vi försvagas och att starka krafter vill det.
Vi hoppas därför att kvinnor och män i Sverige ska organisera sig för att intensifiera arbetet för att motverka mäns våld och förtryck mot kvinnor, tjejer och barn. Vi önskar en aktiv implementering från Europas alla länder av Instanbulkonventionens bestämmelser. Vi önskar en spänstig debatt som utmanar den tunga ström av könskonservatism som flyter genom vår europeiska kontinent. Detta samtal förs bland annat inom jourrörelsen där våra många aktiva jourtjejer och jourkvinnor varje dag konfronteras med könskonservatismens våldsamma konsekvenser.
Det råder dock inga tvivel om att det vi tagit för givet av vunna rättigheter nu är under angrepp. Vi vill mana till uppmärksamhet, ett kritiskt sinne och ett varmt hjärta för kvinnor och barn. Det är allvar nu. Men vi finns här och kommer alltid att kämpa för en värld fri från mäns våld och förtryck.

Jenny Westerstrand, ordförande för Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Maja Ahrman, vice ordförande för Roks "

"Ett år efter flykten. Att inte känna igen sig själv

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

DN i Bangladesh. ”Är det jag?” utbrister kvinnan som DN mötte i flyktinglägret i Bangladesh för ett år sedan när hon ser ett fotografi av sig själv. ”Jag känner inte igen mig.” DN:s Torbjörn Petersson och Lotta Härdelin har rest tillbaka till de gigantiska flyktinglägren och mött kvinnor som flytt massakern i Myanmar.

Ett år har gått och vi tittar på varandra med förvåning.
Har vi verkligen träffats tidigare?
För ett år sedan mötte vi Montas Begum och det var hon som sökte upp oss. Vi intervjuade en annan kvinna i flyktinglägret när hon steg in i skjulet med sin dotter och sa att hon hade något att berätta.
Hon satte sig på jordgolvet och bredvid satt dottern med stora ögon som såg utforskande på oss. Ett förband runt hennes nacke täckte det djupa sår hon fått efter ett hugg från en soldat. När fotografen Lotta Härdelin lyfte kameran tittade hon apatiskt in i linsen.
Montas Begum berättade steg för steg vad som hänt, med långa pauser mellan meningarna.
Invånarna i byn Tulatoli i Myanmar – hundratals män, kvinnor och barn – hade den 30 augusti förra året lämnat sina bostäder och gått ned till floden. Vid floden skulle deras liv inte vara i fara. Trodde de.
När soldaterna anlände sköt de i luften. De omringade invånarna och delade in dem i en grupp med kvinnor och barn och en annan med män och äldre pojkar. Montas Begums man höggs ihjäl med machete. Hennes tre söner dödades också.
Hon våldtogs och lämnades naken och avsvimmad på golvet i ett hus som sattes i brand.
När hon vaknade var det av dottern Rasias skrik: mamma, mamma, det brinner!
Det räddade livet på henne.
Lågorna svedde moderns kropp när flickan lyckades hitta en väg ut ur huset. De var nakna, men fick tag på några byxor. De såg soldater på håll och sprang över ett risfält utan att bli sedda. I en annan by fick de tag på mer kläder och gömde sig i djungeln i fyra dagar.
Vi hörde det fruktansvärda vittnesmålet om massakern i Tulatoli och fotograferade mamman och dottern där i skjulet i flyktinglägret hösten 2017.
○ ○ ○
När vi nu träffas visar Montas Begum ett brännsår på benet. Hon drar tillbaka dotterns hår och visar ett ärr i bakhuvudet. Men är det verkligen kvinnan vi mötte i fjol? Tvivlet växer. Minnesbilden är av en helt annan person än den som nu sitter framför oss. Vi har inget fotografi av henne utskrivet på papper. Och i flyktinglägret fungerar inte internet. Hur mycket kan en människas utseende förändras på tio månader?
Vi ber att få komma tillbaka dagen därpå. Nu med ett fotografi nedladdat i telefonen från reportaget i DN förra året.
Montas Begum tittar länge på bilden i telefonen när vi ses igen.
– Jag påminns om vad som hände, säger hon.
Hon tystnar. Och börjar gråta. Tårar faller som de aldrig gjorde när vi möttes i fjol.
– Är det jag? utbrister hon. Jag känner inte igen mig själv.
Hon inser hur illa tilltygad hon var, vilka djupa sår hon hade både fysiskt och mentalt.
Efter ett tag vänder hon sig mot oss:

– Förresten känner jag inte igen er heller. Jag har svårt att minnas människor från den tiden.
Efter ytterligare granskning av bilden säger hon:
– Titta på håret, det hade börjat växa ut igen över såret i huvudet. Kläderna fick jag från någon på sjukhuset. Och jag kan se mina ärr i ansiktet och det skadade örat. Smärtan kommer tillbaka.
Montas Begum har inget fotografi av sig själv från den tiden och har länge velat ha ett.
– Kan jag få det här? säger hon och pekar i mobiltelefonen.
Senare frågar hon hur reportaget blev mottaget i Sverige.
– Känner de till vår situation? Du skrev väl att mina tre söner och min man dödades av soldaterna?
Att hon inte var sig lik förstod hon redan när hon behandlades på sjukhuset i flyktinglägret en månad efter flykten. Där stötte hon ihop med två systrar från sin hemby.
– De kände inte igen mig, utan trodde att jag var en mentalpatient, säger hon.
Ett år senare kliar såret på benet fortfarande. Det finns medicin som hjälper, men den har hon inte råd med. Hon fick ett slag med en träkäpp i huvudet som hon ännu känner av. Hon kan inte höra på höger öra om hon inte sträcker den brännskadade huden, som lagt sig som ett veck över hörselgången.
Hon har fortfarande mardrömmar. Hon ser hur folk ställs upp på led och slaktas med machete. Hur kropparna travas i högar.
– Vissa nätter sover jag inte alls.
Men Montas Begum mår bättre än sin dotter. Den nu åttaåriga dottern blev vittne till hur hennes pappa dödades. Hon äter inte tillräckligt. Hon dras med feber och infektioner och stirrar håglöst framför sig i skjulet. Det finns en klinik längre bort i lägret där man kan få hjälp för psykiska besvär, men det blir inte av att gå dit.
Hur ofta talar ni om vad som hände i byn?
– Ibland pratar vi bara om det. Hon såg sin pappa dödas och kommer ihåg allt. Ofta säger hon till mig att om vi bara hade lämnat byn tidigare hade hela familjen kanske överlevt.
– Att vi överlevde är en gudagåva, men nu är det bara vi två, säger Montas Begum i nästa andetag.
Hon hoppas att de ansvariga för massakern i byn döms till fängelse, hon vill ha garantier för att inget liknande händer i framtiden och hon kräver att rohingyerna får medborgarskap i Myanmar. Då är hon beredd att flytta tillbaka.
En FN-rapport i slutet av augusti fastslog att höga militärbefäl i Myanmar bör ställas inför rätta för folkmord i delstaten Rakhine som Montas kommer från.
FN-undersökningen bygger på hundratals intervjuer med ögonvittnen, vittnen som Montas Begum, som i dag lever i flyktingläger i Bangladesh. Men även på satellitbilder, videofilmer och bilder som tagits av våldsamheterna och förödelsen.
Enligt Myanmars regering syftade operationerna till att slå till mot militanta rebellgrupper, men FN-rapporten slår fast att arméns strategi varit ”konsekvent och grovt oproportionerlig” mot det säkerhetshot som den rohingyska befolkningen påstås ha utgjort.
”Militär nödvändighet kan aldrig rättfärdiga slumpmässigt dödande, gruppvåldtäkter av kvinnor, angrepp mot barn och att hela byar brändes ned”, lyder en av formuleringarna i rapporten.
Innan vi går från Montas Begums skjul vill hon på nytt titta på den tio månader gamla bilden av sig själv. Hon har svårt att slita blicken från den.
– Jag kan inte tro att jag har sett ut så. Men även om jag inte känner igen mig själv så kan jag se på mig själv på ett nytt sätt nu. Det känns bra. Jag känner att mina sår har läkts ganska fint på den här tiden. Om ni inte kunde känna igen mig måste jag ha kommit en bra bit på väg.
○ ○ ○

Vi går hukande ut ur skjulet genom den låga öppningen. Tagna av vad vi just hört under intervjun, dyblöta av värmen och med den brännande solen snart i ögonen. Marken sluttar brant. I slänten har en trappa grävts fram ur jorden.
Toaletterna ligger längs med jordstigen åt vänster. De provisoriska badrummen där man kan tvätta av sig finns en bit därifrån. Röken stiger från ett skjul där någon redan börjat förbereda middagen. Fukten från det senaste monsunregnet har inte gått ur marken.
Spåren av mer fast bebyggelse dyker upp överallt: världens största flyktingläger, det expanderande Kutupalong-Balukhali, håller på att bli permanent. Vissa vägar har fått en yta av nedkilade tegelstenar. Murade dräneringsdiken leder bort en hel del av regnvattnet. På en höjd söderut står ett banjanträd som blivit något av en symbol för lägret.
Härifrån går det inte att se slutet på området. Taken på bambuhyddorna fortsätter till horisonten. De breder ut sig i alla riktningar. Här bor redan fler invånare än i Göteborg. Trängseln är så stor som om 75 familjer skulle bo på ytan av en simbassäng som är 50 meter lång.
En jämförelse som hjälporganisationer tar till för att få utomstående att förstå.
Gatustånd växer upp överallt. Fisk och grönsaker saluförs för dem som har råd. En höna kan man få för två dagslöner, motsvarande de ersättningar som utbetalas av hjälporganisationer när lägrets invånare utför diverse arbeten.
Annars ser måltiderna alltid likadana ut: ris med linser, tre gånger om dagen. Var 14:e dag hämtar en familj av vanlig storlek gratis ut 30 kilo ris, tre liter matolja och två paket linser. Drygt 40 procent av barnen i lägren beräknas vara undernärda.

○ ○ ○

Vaggan är byggd av bamburör och med en bit vit presenning som bädd. Den hänger i röda snören från taket och är vad som behövs för att få en nästan nyfödd pojke att sova i skjulets bastuhetta. Salima Khatun säger att hon inte ville ha det här barnet, hon hade fattat sitt beslut: att göra abort. Nu vaggar hon ändå pojken som vilar på den vita plasten.
Det exakta datumet när hennes by Meronglowa i nordvästra Myanmar angreps av militären kommer hon inte ihåg. Minnet fungerar inte som förr, säger hon. Tidpunkter går inte att nåla fast. Dagar och veckor från den tiden flyter ihop. Det hon minns tydligt är våldtäkterna.
Militären hade många gånger tidigare kommit till byn för att stjäla och bränna ned rohingyernas bostäder. Det skedde på kvällarna och därför åt invånarna middag redan klockan fyra på eftermiddagen. När det blev mörkt vågade de inte ens tända stearinljus inomhus, av fruktan för att soldaterna skulle dyka upp.
Mellan sex på kvällen och sex på morgonen rådde utegångsförbud. Ingen kunde röra sig fritt utan att behöva visa id-kort. På nätterna gick Salima Khatun ut på dasset i kolmörker, utan något ljus.
Den kvällen för drygt ett år sedan blev värre än någon tidigare kväll. Burmesiska säkerhetsstyrkor och fundamentalistiska buddister gick från by till by för att mörda, våldta och skrämma den muslimska minoriteten på flykt. Det var en enorm operation. Invånarna i byarna delades upp i grupper. Män och äldre pojkar ställdes upp i led och slaktades med machete eller sköts ihjäl. Kvinnor och barn togs åt sidan. Kvinnorna våldtogs och barnen blev vittne till allt.
Den här berättelsen hade vi hört tidigare, redan för ett år sedan när vi besökte flyktinglägren i Bangladesh första gången. Och den överensstämmer med hur hundratals andra vittnen det senaste året återgivit soldaternas framfart, vilket ledde till slutsatsen i FN-utredningen.

Militärens envisa försvar är att det enbart handlade om räder för att gripa terrorister från den muslimska minoritetsbefolkningen.
När armén kom till Salima Khatuns by stängdes hon in i ett hus.
– Jag blev våldtagen av tre soldater i tre dygn, säger hon.
Hon tvekar.
– Det är inte lätt att tala om det här, säger hon och tystnar.
Fem månader efter våldtäkten upptäckte hon att hon var gravid.
Det var långt efter att hon till slut hade lyckats ta sig ut ur huset, gömt sig i skogen i vad hon tror måste ha varit nästan en vecka, tagit sig över gränsfloden till grannlandet Bangladesh och där bosatt sig i en lerig backe i världens största flyktingläger med över 600 000 invånare.
– Jag ville göra abort till varje pris. Att jag var gravid kändes som en stor skam. En man sa att han var läkare och gav mig en örtblandning, men det misslyckades. När jag gick till sjukhuset i lägret sa de att fostret var för stort och att jag måste föda barnet.
Hon tyckte det var konstigt att sjukhuset inte kunde ta bort fostret.
Tillbaka i lägret känner hon en stor lättnad att inga grannar från hennes hemby bor nära henne. Hon slipper skämmas.
– Det är en stor skam i Myanmar att föda barn efter en våldtäkt, säger hon.
Det blir tyst i skjulet. Det är eftermiddag och hettan är kvävande, 35–40 grader mellan väggarna av flätad bambu och presenningar. Luften står stilla. Att sonen kan sova i värmen är en gåta. Två kastruller på jordgolvet vittnar om vilket hörn i rummet som fungerar som kök.
Salima Khatun bär en nästan heltäckande rödgul dräkt i två delar och stirrar in i väggen framför sig. När hon födde sonen Mahmudal Hasan för fyra månader sedan var hon änka sedan fem år.
När hennes man blev sjuk och dog blev hon ensam med parets döttrar och en son. Släktingar hjälpte henne att odla potatis, chili och bönor. De gav henne ris och grönsaker från sina fält.
– Jag hade fem barn, men nu har jag sex, säger hon.
Det är svårt att avgöra om det är något annat än ett konstaterande som hörs i hennes röst. Ilska? Besvikelse? Hat? Eller rent av fördragsamhet?
Och i själva verket har hon sju barn – men endast sex under samma tak i flyktinglägret i Bangladesh.
Förutom den nyfödde sonen även en son på sju år och fyra döttrar i åldrarna fem till 15 år. Därtill en gift 18-årig dotter som bor med sin man i ett annat läger för rohingyer. Men dotterns make låter inte hennes flicka hälsa på henne efter födseln av sonen för fyra månader sedan.
Svärsonen tycker att det drar vanära över hans familj.
Det har tagit Salima Khatun hårt.
Hon har funnit tröst i att näst äldsta dottern, 15-åriga Zainab Babi, bytt fot. Hon gillade tidigare inte tanken på att hennes mamma skulle föda en son som följd av en våldtäkt.
– Men hon har accepterat sin nya bror. Och säger att det inte är mitt fel att jag blev våldtagen. Du borde gå vidare, mamma, säger hon.
Salima Khatun tar upp sin son som vaknat. Och skickar i väg en av döttrarna för att köpa en påse potatischips i närmaste kiosk.
Älskar du honom?
Frågan blir hängande i luften.
– Jag älskar den här pojken som de andra, säger hon.
Enligt en beräkning av FN:s befolkningsfond utsattes över 13 000 rohingyakvinnor för sexuellt våld i sina hembyar i Myanmar under militärens räder. Enligt Läkare utan gränser dödades 6 700 rohingyer bara under en enda månad förra hösten. Samma organisation registrerade 160 fall av gravida våldtäktsoffer i flyktinglägren i Bangladesh mellan hösten 2017 och februari i år, men det totala antalet antas vara betydligt större.
I lägren har kvinnor i denna utsatta situation ofta dolt sina graviditeter.

– De flickor och kvinnor som tvingats uthärda den fruktansvärda upplevelsen av att ha blivit våldtagna och sedan gravida ställs inför flera svårigheter, som stigmatisering, vedergällningar och utfrysning, säger Daphnee Cook, Rädda barnens talesperson för flyktinglägren utanför Cox's Bazar.
Organisationen försöker identifiera dessa mödrar och stötta dem att övervinna familjens och kollektivets traditionella värderingar. Hjälp ges för att de ska kunna ta hand om sina barn.
Men de flesta kvinnor som befunnit sig i samma situation som Salima Khatun har fött sitt barn och sedan valt att lämna bort det. Antingen till släktingar eller barnlösa grannar i lägret där de bor. Några nyfödda har burits till Läkare utan gränsers mödravårdsklinik i lägret Kutupalong. Där har de lämnats vidare till Rädda barnen, som skapat ett fosterbarnssystem där barnen placerats i andra rohingyafamiljer.
– Våra kosthållningsteam arbetar nära barnskyddsgrupper som ser till att de här barnen får tillgång till bröstmjölk, som är den bästa maten för barn under de första sex månaderna. Vi gör det genom att använda andra kvinnor än den biologiska modern för att amma spädbarnet, beskriver Daphnee Cook.
Salima Khatun valde att behålla sin son – och det kan också innebära en praktisk lösning för familjen.
– Jag saknar en man och hade bara en son sedan tidigare. Den nyfödde kan försörja mig när jag blir gammal.
Sjubarnsmamman tycker att hon behöver pojkar som tjänar pengar eftersom hon har många döttrar som ska giftas bort.
Och när sonen blir tillräckligt stor för att ställa frågor om sin far har Salima redan räknat ur vad hon ska svara:
– Då säger jag att hans pappa dog kort innan han föddes, förklarar hon.
○ ○ ○
Officiellt är lägren i Bangladesh inga flyktingläger. Officiellt är dess invånare inte flyktingar. I lägret finns visserligen massor av skyltar med texten "flykting", det ena och det andra, men Bangladesh har valt att inte erkänna rohingyerna som flyktingar. Flyktinglägren kallas därför numera i stället för rohingyaläger. Och flyktingarna själva benämns oftast bara med en förkortning, FDMN. Tvångsförflyttade medborgare från Myanmar.
– Det är för att Bangladesh ser det här bara som en tillfällig lösning, eftersom alla ska tillbaka till Myanmar, säger Shamsud Douza, biträdande chef vid flykting- och hemsändningskommissionen i Cox's Bazar.
Men trångboddheten kommer bara att öka den närmaste tiden. Maten kommer inte att varieras. Undernäringen breder ut sig, saniteten förblir undermålig. Risken för utbrott av smittsamma sjukdomar är aldrig långt borta. Och jordskreden i området en uppenbar risk under monsunperioden.
– Förhållandena i lägren är grovt undermåliga och fullständigt ovärdiga. Vi kan inte begära att de här människorna ska utstå dessa förhållanden och detta limbo. Vad som behövs är en varaktig politisk lösning, säger Gennike Mayers, talesperson vid Internationella Rödakors- och rödahalvmånefederationen i Cox's Bazar.
I soluppgången en morgon möter vi en nioårig flicka, Sajeda, som bär sin yngste bror som föddes i början av året på armen. Han är ett av de 48 000 barn som enligt Rädda barnens beräkning kommer att födas i lägren i Bangladesh i år.
Att finna en lösning blir därför inte lättare ju längre tiden går. Skaran av flyktingar växer snabbt.
Över ett år har gått sedan krisen inleddes. Rohingyer flydde i båtar och gick i slingrande led över leriga risfält för att ta sig in i Bangladesh.
Vad händer nu? Hur blir framtiden?
Salima Khatun, mamman som fick barn efter att ha blivit våldtagen av soldater, säger att barnen ger henne den uppmuntran hon behöver för att orka fortsätta kämpa.

– Jag har ingen framtid, men jag ska arbeta hårt för att mina barn får det bättre i framtiden. Nu slåss vi för nästa generations rättigheter, säger hon.
Montas Begum – som inte kände igen sig själv på bilden från förra året – har inte varit hemma när organisationerna gått runt i lägret och frågat vilka som behöver hjälp för att komma över sina hemska minnen.
– Nästa gång jag ser någon ska jag säga att min dotter måste få hjälp.
Hon är beredd att flytta tillbaka till Myanmar om rohingyer ges en garanti att bli lämnade i fred, respekteras och får id-kort som alla andra folkgrupper i landet.
Hur lång tid hon räknar med att stanna kvar i lägret i grannlandet?
– Länge, säger hon.
I lägren har kvinnor i denna utsatta situation ofta dolt sina graviditeter.
– De flickor och kvinnor som tvingats uthärda den fruktansvärda upplevelsen av att ha blivit våldtagna och sedan gravida ställs inför flera svårigheter, som stigmatisering, vedergällningar och utfrysning, säger Daphnee Cook, Rädda Barnens talesperson för flyktinglägren utanför Cox's Bazar.
Organisationen försöker identifiera dessa mödrar och stötta dem att övervinna familjens och kollektivets traditionella värderingar. Hjälp ges för att de ska kunna ta hand om sina barn.
Men de flesta kvinnor som befunnit sig i samma situation som Salima Khatun har fött sitt barn och sedan valt att lämna bort det. Antingen till släktingar eller barnlösa grannar i lägret där de bor. Några nyfödda har burits till Läkare utan gränsers mödravårdsklinik i lägret Kutupalong. Där har de lämnats vidare till Rädda Barnen, som skapat ett fosterbarnssystem där barnen placerats i andra rohingyafamiljer.
– Våra kosthållningsteam arbetar nära barnskyddsgrupper som ser till att de här barnen får tillgång till bröstmjölk, som är den bästa maten för barn under de första sex månaderna. Vi gör det genom att använda andra kvinnor än den biologiska modern för att amma spädbarnet, beskriver Daphnee Cook.
Salima Khatun valde att behålla sin son – och det kan också innebära en praktisk lösning för familjen.
– Jag saknar en man och hade bara en son sedan tidigare. Den nyfödde kan försörja mig när jag blir gammal.
Sjubarnsmamman tycker att hon behöver pojkar som tjänar pengar eftersom hon har många döttrar som ska giftas bort.
Och när sonen blir tillräckligt stor för att ställa frågor om sin far har Salima redan räknat ur vad hon ska svara:
– Då säger jag att hans pappa dog kort innan han föddes, förklarar hon.

○ ○ ○

Officiellt är lägren i Bangladesh inga flyktingläger. Officiellt är dess invånare inte flyktingar. I lägret finns visserligen massor av skyltar med texten ”flykting”, det ena och det andra, men Bangladesh har valt att inte erkänna rohingyerna som flyktingar. Flyktinglägren kallas därför numera i stället för rohingyaläger. Och flyktingarna själva benämns oftast bara med en förkortning, FDMN. Tvångsförflyttade medborgare från Myanmar.
– Det är för att Bangladesh ser det här bara som en tillfällig lösning, eftersom alla ska tillbaka till Myanmar, säger Shamsud Douza, biträdande chef vid flykting- och hemsändningskommissionen i Cox's Bazar.
Men trångboddheten kommer bara att öka den närmaste tiden. Maten kommer inte att varieras. Undernäringen breder ut sig, saniteten förblir undermålig. Risken för utbrott av smittsamma sjukdomar är aldrig långt borta. Och jordskreden i området en uppenbar risk under monsunperioden.
– Förhållandena i lägren är grovt undermåliga och fullständigt ovärdiga. Vi kan inte begära att de här människorna ska utstå dessa

förhållanden och detta limbo. Vad som behövs är en varaktig politisk lösning, säger Gennike Mayers, talesperson vid Internationella Rödakors- och rödahalvmånefederationen i Cox's Bazar.
I soluppgången en morgon möter vi en nioårig flicka, Sajeda, som bär sin yngste bror som föddes i början av året på armen. Han är ett av de 48 000 barn som enligt Rädda Barnens beräkning kommer att födas i lägren i Bangladesh i år.
Att finna en lösning blir därför inte lättare ju längre tiden går. Skaran av flyktingar växer snabbt.
Över ett år har gått sedan krisen inleddes. Rohingyer flydde i båtar och gick i slingrande led över leriga risfält för att ta sig in i Bangladesh.
Vad händer nu? Hur blir framtiden?
Salima Khatun, mamman som fick barn efter att ha blivit våldtagen av soldater, säger att barnen ger henne den uppmuntran hon behöver för att orka fortsätta kämpa.
– Jag har ingen framtid, men jag ska arbeta hårt för att mina barn får det bättre i framtiden. Nu slåss vi för nästa generations rättigheter, säger hon.
Montas Begum – som inte kände igen sig själv på bilden från förra året – har inte varit hemma när organisationerna gått runt i lägret och frågat vilka som behöver hjälp för att komma över sina hemska minnen.
– Nästa gång jag ser någon ska jag säga att min dotter måste få hjälp.
Hon är beredd att flytta tillbaka till Myanmar om rohingyer ges en garanti att bli lämnade i fred, respekteras och får id-kort som alla andra folkgrupper i landet.
Hur lång tid hon räknar med att stanna kvar i lägret i grannlandet?
– Länge, säger hon.
När Montas Begum ser det ett år gamla porträttet på sig själv i fotografens telefon bryter hon ihop (stora bilden). Hon minns inte att vi träffade henne i flyktinglägret för ett år sedan.**Torbjörn Petersson**"

"Fakta. Bangladesh

Bangladesh är ett av världens folktätaste länder, som ofta översvämmas av monsunregn, drabbas av cykloner och flodvågor.
Jordbruk och textilindustri är viktiga för landets ekonomi.
Självständighet: 1971, från Pakistan.
Yta: 147 570 km2 (cirka en tredjedel av Sveriges yta).
Statschef: President Abdul Hamid.
Regeringschef: Sheikh Hasina.
Invånare: 165 miljoner (2017).
Bnp per person: 1 212 amerikanska dollar (2015).
Officiellt språk: Bengali.
DN

Bakgrund. Massakern i Myanmar

Den 25 augusti 2017 gick rebellgruppen Arsa till angrepp mot polis- och militärposteringar i delstaten Rakhine i nordvästra Myanmar.
Myanmariska säkerhetsstyrkor reagerade genom att gå till massiv motattack.
Följderna blev massakrer, våldtäkter och brända byar – anklagelser som militären fortfarande bestrider. Över 700 000 rohingyer flydde till grannlandet Bangladesh.
En FN-rapport fastslog i augusti 2018 att arméns strategi varit ”konsekvent och grovt oproportionerlig” mot det säkerhetshot som den muslimska minoriteten utgjorde.
”Militär nödvändighet kan aldrig rättfärdiga slumpmässigt dödande, gruppvåldtäkter av kvinnor, angrepp mot barn och att hela byar brändes ned”, lyder en annan av formuleringarna i rapporten.
FN-utredningen kräver att sex höga militärbefäl ställs inför rätta för folkmord i internationell domstol.

Även den civila ledaren Aung San Suu Kyi får skarp kritik av FN för att inte ha använt sitt politiska mandat för att försöka förhindra våldet. DN

Fakta. Rohingyer kallas världens mest förföljda minoritet

Rohingyer är en etnisk grupp av mestadels muslimer som levt i generationer i Myanmar (tidigare ofta kallat Burma), som har en till största delen buddistisk befolkning.
Rohingyer har kallats för världens mest förföljda minoritet. Nästan alla rohingyer bor i delstaten Rakhine i nordvästra Myanmar. De tillhör formellt inte någon av landets 135 minoriteter och har sedan 1982 nekats medborgarskap, vilket i praktiken gjort dem statslösa och begränsat deras möjligheter att studera, arbeta, resa, få tillgång till sjukvård och utöva sin religion.
Under tiden då dåvarande Burma stod under brittiskt kolonialstyre, 1824–1948, skedde en stor arbetskraftsinvandring av rohingyer från Indien och dagens Bangladesh. Förflyttningen sågs som inhemsk eftersom Storbritannien administrerade landet som en indisk provins. Invandringen kritiserades av den infödda befolkningen.
Efter Burmas självständighet ansåg den burmesiska regeringen att invandringen som skett under brittiskt kolonialstyre var olaglig. Det ledde till att rohingyer förvägrades medborgarskap och förföljdes.
Sedan i slutet av 1970-talet har drygt 1,5 miljoner rohingyer flytt från Myanmar. Bara sedan den 25 augusti 2017 beräknas över 700 000 ha anlänt till Bangladesh i den största och senaste flyktingvågen. Sedan tidigare finns det över en halv miljon invånare från den muslimska minoriteten i grannlandet. I dag finns det därför betydligt fler rohingyer i Bangladesh än i Myanmar. DN

Reportern och fotografen
DN:s Torbjörn Petersson och Lotta Härdelin besökte för ett år sedan lägren i Bangladesh med rohingyer som flytt från grannlandet Myanmar. Nu har de återvänt till samma plats för att ta reda på vad som har hänt sedan dess.
Torbjörn Petersson var DN:s Asienkorrespondent i Peking i tolv år och har gjort många reportageresor till Myanmar.
Lotta Härdelin är en prisbelönt DN-fotograf som i huvudsak fokuserar på klimat och migrationsfrågor. "

"Nästa steg: Flytta rohingyerna till en flytande ö?

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Redan när vi besökte flyktinglägren i Bangladesh hösten 2017 fanns planen på skissbordet: tanken att flytta stora delar av den rohingyska befolkningen till en ö i Bengaliska viken. Ön fanns inte för 20 år sedan och riskerar att ställas helt under vatten när cykloner drar in.

Flyktingarna möter stora svårigheter i de nuvarande lägren, men minst av allt vill de låta sig förflyttas till ön som tidigare ansetts obeboelig. Inte en enda av invånarna från den muslimska minoriteten som DN möter i lägren under fyra dagar är beredd att bosätta sig på ön Bhasan Char – i barackerna som uppförts av kinesiska företag och den bangladeshiska flottan.
I första hand vill de återvända till Myanmar, om deras villkor uppfylls. Bangladesh har med rätta prisats för att ha tagit emot över 700 000 rohingyer det senaste året. Däremot uppmanar internationella människorättsorganisationer landets regering att helt överge idén att flytta 100 000 flyktingar till ön. Bland annat för att det finns många bättre alternativ.
Internationella experter har funnit sex platser nära de nuvarande flyktinglägren som anses säkrare och bättre lämpade än Bhasan Char för att ta emot rohingyerna.
Det hela har nu blivit en känslig fråga, och starten har fördröjts.
– Vi har ännu inte fått några instruktioner att börja förflyttningen. Det pågår fortfarande diskussioner och beslutet är inte fattat till hundra procent, säger Shamsud Douza, biträdande chef vid flykting- och hemsändningskommissionen i Cox's Bazar under en intervju med DN.
Enligt bangladeshiska myndigheter är projektet färdigställt. För att övertyga om att bostäderna är både bra och säkra har myndigheterna visat upp dem för utvalda invånare ur den muslimska minoriteten och för FN och andra internationella organisationer.
Men när det nu ska hållas val i Bangladesh den 30 december kommer inget beslut att fattas angående förflyttningen till Bhasan Char förrän tidigast under nästa år.
Detsamma gäller återbördandet av rohingyer till Myanmar. I slutet av oktober meddelade Bangladesh regering att hundratusentals invånare skulle börja skickas tillbaka – de första 2 200 invånarna med början den 15 november. När ingen på listan gick med på det eftersom deras krav på rättvisa och medborgarskap inte uppfyllts sköts även det beslutet upp till nästa år.
Namnet Bhasan Char betyder ”flytande ö” och landformationen har formats av slam från floden Meghna sedan slutet av 1990-talet. Runt ön har en 13 kilometer lång vall den senaste tiden byggts som skydd mot tidvatten och vågor, men enligt experter kan ön ändå komma att ställas helt under vatten när nästa cyklon hemsöker området – om det sker samtidigt som högvatten inträffar.
Internationella organisationer som stöttar rohingyernas sak har liknat förflyttningen vid ett gigantiskt experiment, där flyktingarna görs till försökskaniner för att se om det eventuellt går att bo på ön.

Torbjörn Petersson "

"Fakta.
Redan i dag har utsläpp från mänsklig aktivitet gjort att den globala medeltemperaturen är cirka 1 grad högre än under perioden 1850–1900.

Fortsätter utsläppen ligga på samma nivå som i dag kommer uppvärmningen att nå 1,5 grader någon gång 2030–2052.
Ska uppvärmningen begränsas till den nivån är det bråttom med kraftfulla åtgärder. De globala utsläppen av koldioxid måste minska med 45 procent från 2010 års nivå redan till år 2030 och vara noll nettoutsläpp år 2050.
Källa: IPCC
Halten av växthusgaser i atmosfären var rekordhög under 2017.
Det globala genomsnittet av koldioxid uppmättes till 405,5 miljondelar, enligt världsmeteorologiorganisationen, WMO.
Även halterna av metan och lustgas var rekordhöga.
Halten av koldioxid i atmosfären ökar stadigt:
2014: 397,7 miljondelar (ppm)
2015: 400,1 miljondelar (ppm)
2016: 403,3 miljondelar (ppm)
2017: 405,5 miljondelar (ppm)
Källa: WMO
I Sverige är ökningen i temperatur hittills nästan dubbelt så stor som den är globalt.
I dag ligger genomsnittet i världen på 0,8 till 0,9 grader, jämfört med förindustriell tid, medan uppvärmningen i Sverige är knappt 1,5 grader.
Har vi en global uppvärmning på i genomsnitt 1,5 grader om ett par decennier ser det ut som om Sveriges medeltemperatur då närmar sig en höjning på 3 grader.
Växthuseffekten är en grundläggande egenskap hos jordens klimat - den påverkar balansen mellan inkommande solstrålning och utgående värmestrålning. När det talas om växthuseffekten i samband med klimatförändringar menas ofta en förstärkning av den för livet på jorden livsnödvändiga och naturliga växthuseffekten.
Källa: SMHI "

"Få länder i Europa har lagar om samtycke

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Bara 8 av 31 länder i Europa har lagar om samtycke. I en ny rapport pekar Amnesty ut flera problem med de europeiska ländernas våldtäktslagstiftning. – Generellt sett är den eftersatt, säger Katarina Bergehed på svenska Amnesty.

Sverige är ett av de länder där det inte krävs våld och hot för att en gärning ska klassas som våldtäkt. Sedan den svenska samtyckeslagen började gälla i somras räcker det helt enkelt med att det saknas ett ja.
– I många länder är det fortfarande medel som våld, hot och tvång som krävs för att något ska ses som våldtäkt. Det är både otidsenligt och också i strid med folkrättsliga normer som har utvecklats under senare år, säger Katarina Bergehed, sakkunnig på kvinnors rättigheter hos Amnesty.
– Följden är att de som utsätts för sex mot sin vilja inte får upprättelse och skyddas inte av lagen.
Amnesty påpekar i sin rapport att samtyckesdefinitioner av våldtäkt och lagreformer inte är en slutgiltig lösning, men att det är en början och har ett signalvärde.
– Det ger en bra grund för att bekämpa sexuellt våld och våldtäkt. Det behövs, det här är ett samhällsproblem i hela Europa, säger Katarina Bergehed.
Annat som Amnesty lyfter fram i sin kartläggning är att offer ofta skuldbeläggs eller ställs mot fördomar – inte minst i kontakt med rättsväsendet.
– Vi ser att seglivade myter lever kvar om kvinnors och mäns sexualitet och om vad som är en våldtäkt. Vi ser på olika håll brister i

rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Problemen finns på många olika plan, säger Katarina Bergehed.
Amnestys rapport släpps lagom till den internationella dagen mot våld mot kvinnor, som är i dag, söndag.

TT "

"Tio detektiver ska avslöja dem som använder kemvapen

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Organisationen för förbud mot kemiska vapen planerar att anställa tio experter med ett tydligt uppdrag: att hitta den skyldiga bakom kemiska attacker. De ska bland annat göra kriminaltekniska undersökningar. Men Ryssland gör allt för att stoppa planerna.

I somras bestämde sig Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) för att starta ett slags detektivbyrå. Tidigare har dess inspektörer bara varit ålagda att ta reda på om kemiska vapen varit i bruk eller inte. Från och med nästa år är det tänkt att tio utredare ska gå ett steg längre och ta reda på vem som är skyldig till attacken.
– Det här är viktigt för möjligheten att utkräva ansvar, säger Jan Lodding som arbetar på utrikesdepartementet med frågor om kemiska vapen.
Han deltar just nu i ett stort möte vid OPCW:s högkvarter i nederländska Haag. Där har frågan om nästa års budget för första gången utlöst ett storpolitiskt gräl. En grupp länder med Ryssland i spetsen ville stoppa budgeten eftersom den täcker kostnaden för de nya detektiverna. I veckan förlorade de omröstningen med siffrorna 99 mot 27.
– Det finns en väldig splittring bland medlemstaterna, säger Jan Lodding.
Det beror på de senaste årens våg av attacker med kemiska vapen på flera håll i världen.

Länge var organisationen mer eller mindre bortglömd. I tysthet övervakade den förstörelsen av det kalla krigets väldiga lager av kemiska stridsmedel. Arbetet bygger på konventionen om kemiska vapen, som 193 länder lovat att följa.
Frågan fick ny aktualitet under våren 2013. Det kom rykten om kemiska vapen i det syriska inbördeskriget. Samma år belönades OPCW med Nobels fredspris.
FN:s dåvarande generalsekreterare Ban Ki-Moon bestämde sig för att utreda händelserna i Syrien. Han kontaktade Åke Sellström, svensk kemist och försvarsforskare med erfarenhet av att kartlägga användning av kemiska stridsmedel i Irak på 1990-talet.
Åke Sellström blev chef för en delegation som befann sig i Syrien i augusti 2013 när en gasattack drabbade Ghouta, en förort öster om Damaskus. Inspektörerna träffade skadade, tog blodprover och prover från marken.
– Vi kunde slå fast att sarin hade använts, säger Åke Sellström.
Enligt olika uppskattningar dog mellan hundratals och långt över tusen människor. Sarin är ett nervgift som hindrar kroppen från att bryta ner signalämnet acetylkolin, vilket paralyserar muskler och leder till kvävning.
Åke Sellström misstänker att den syriska regimen låg bakom attacken, men det ingick inte i hans uppdrag att hitta den skyldige.
Inför ett militärt hot från USA, Frankrike och Storbritannien gick Syrien med på att förstöra sina lager av kemiska stridsmedel. Merparten bestod av senapsgas och ett förstadium till sarin som kallas DF. Till skillnad från sarin har DF mycket lång hållbarhet. Det kan omvandlas till sarin med en enkel kemisk process.
Det går att bryta ner både senapsgas och DF till mindre giftiga ämnen genom att blanda dem med vatten. Det gjordes vid en anläggning ombord på den amerikanska marinens fartyg Cape Ray utanför Syriens kust under 2014.
Trots nedrustningen fortsatte kemiska stridsmedel att sprida skräck i Syrien. Det ledde till att FN:s säkerhetsråd tillsammans med OPCW bildade en expertgrupp för att hitta den skyldige. Åke Sellström fanns med som vetenskaplig expert. I gruppen, med namnet Jim (Joint investigative mechanism), ingick poliser, kemister, kriminaltekniker, några medicinare samt militära analytiker.
Jim slog fast att den syriska regimen vid tre tillfällen använt klorgas. Det handlade om gastuber släppta från helikoptrar som bara regimen hade tillgång till. Klorgas är en vanlig industrikemikalie och betydligt mindre giftig än sarin och andra nervgifter. Därför väckte anklagelserna ingen större uppmärksamhet.
I en rapport från i fjol anklagade Jim terrororganisationen IS för en granatattack med senapsgas i nordöstra Syrien. Två kvinnor blev svårt sjuka men överlevde.
Senapsgas användes för första gången år 1917 av tyska trupper vid Ypres i Belgien. Ämnet bildar blåsor på huden och i luftvägarna, och kan dessutom reagera med dna och orsaka cancer. Det är betydligt lättare att tillverka senapsgas än sarin.
– IS gör detta i terrorsyfte. Det är ju en fruktansvärd tanke att det skulle användas i ett köpcenter eller i en biograf, säger Åke Sellström.
Rapporten från i fjol anklagade även den syriska regimen för en attack med nervgasen sarin (se grafik). Det väckte mycket starka reaktioner i Ryssland, Syriens allierade.
Jim var ett tillfälligt projekt som förlängdes med ett år i taget. I november förra året utnyttjade Ryssland sitt veto i FN:s säkerhetsråd till att stoppa en ytterligare förlängning. Expertgruppen skingrades.
Samtidigt utvecklas allt effektivare sätt att utreda kemiska vapenbrott. Forskare i Sverige och USA har nyligen gjort noggranna analyser av senapsgas och VX, ett nervgift som liknar sarin men är ännu giftigare. De tog fram ett slags kemiska fingeravtryck genom att mäta halter och

inbördes förhållanden mellan mängder av föroreningar i prover framställda av olika personer i olika laboratorier.
– Vi kunde särskilja allihop. I varje prov kunde vi fastställa ursprung och produktionsmetod. Ibland kan man även spåra ursprunget för det startmaterial som använts, säger Rikard Norlin, kemist på Totalförsvarets forskningsinstitut.
Liknande metoder förekommer i utredningar om narkotikabrott.
Kemiska fingeravtryck ingick även i utredningen av mordförsöket på den ryska dubbelagenten Sergej Skripal och hans dotter Julia Skripal med nervgiftet Novitjok i brittiska Salisbury i våras. Storbritannien, Frankrike, USA och flera andra länder anklagar Ryssland för dådet.
Detta, tillsammans med en förmodad kemvapenattack i Douma i Syrien i april, ledde till att Storbritannien föreslog att OPCW skulle upprätta en egen permanent expertgrupp för att hitta förövarna bakom angrepp med kemiska vapen. Nu när nästa års budget är godkänd kan organisationen börja rekrytera.
– Det är verkligen hoppfullt, säger Åke Sellström, som är pensionär och inte kommer att söka något detektivjobb.
Formellt är OPCW oberoende från FN, vilket innebär att ett veto i Säkerhetsrådet inte räcker för att stänga detektivbyrån. Därmed står det klart att OPCW har fått en ny roll.
Det traditionella arbetet med att inspektera kemiska fabriker och övervaka skrotningen av lagrade kemiska vapen har gått bra. Över 96 procent – nästan 70 000 ton – av alla redovisade kemiska stridsmedel är förstörda. Åke Sellström tror på ett slut för den storskaliga användningen av kemikalier i krig mellan stater som började för över hundra år sedan.
– Men det finns andra galningar. Det är spridning av teknik till terrorister man kan oroa sig för, säger han.
Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"Fakta. OPCW

Organisationen för förbud mot kemiska vapen, med förkortningen OPCW (efter det engelska namnet Organisation for the prohibition of chemical weapons) grundades år 1997 i nederländska Haag. Syftet är att övervaka konventionen om kemiska vapen.
OPCW belönades med Nobels fredspris för fem år sedan.
Organisationen har 193 medlemsstater och är formellt oberoende av FN. Israel har skrivit på men inte ratificerat konventionen. Egypten, Nordkorea och Sydsudan deltar inte alls.
Inspektörer från OPCW har övervakat förstörelse av nästan 70 000 ton kemiska vapen – över 96 procent av alla redovisade lager. "

" Karin Bojs: Fred i den stora striden om fett och socker

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

I över två decennier har jag följt dem – forskare, myndigheter och debattörer som krigar om huruvida folk ska äta mindre fett eller minska på kolhydraterna.

Ojojoj, vilka låsta positioner det har varit, och vilka hårda ord som har yttrats.
Men nu har några av de tyngsta aktörerna på ömse sidor i striden äntligen nått fram till en fredsuppgörelse. I tidskriften Science förra veckan publicerade bland andra David S Ludwig och Walter C Willett en gemensam genomgång av kunskapsläget.
Ludwig och Willett är två amerikanska forskare med stort genomslag. Deras studier har varit viktiga komponenter när svenska Livsmedelsverket har formulerat sina kostråd.
Men deras slutsatser har ofta varit motstridiga.
Vid sidan av seriösa forskare som Ludwig och Willett finns en stor mängd debattörer – och även myndigheter – som har förenklat frågorna ytterligare, och delat ut tvärsäkra råd som faktiskt inte har täckning i någon vetenskap.
För att förstå varför skyttegravarna har varit så djupa måste man förstå bakgrunden. Under 1970-, 1980-, och 1990-talen propagerade myndigheter i bland annat USA och Sverige för att människor skulle minska sitt intag av fett till förmån för kolhydrater såsom potatis, bröd, pasta och ris.
Så skedde också, vi minskade andelen fett i kosten från omkring 40 procent till lite över 30 procent.
Dock ökade fetma, övervikt och typ 2-diabetes, i USA till en nivå som innebar att den genomsnittliga livslängden minskade för första gången sedan spanska sjukan för hundra år sedan.
Så kom motreaktionen. Nya studier visade att de fettsnåla råden inte var så väl underbyggda. Debattinlägg och kokböcker propagerade för kolhydratsnål diet – Atkins, LCHF och allt vad de hette.
En hel del forskare och myndighetspersoner försvarade sina gamla fettsnåla råd, med en emfas som de inte hade något vetenskapligt stöd för.
När man ser sig om i världen och i mänsklighetens historia märker man snart att befolkningar kan äta på väldigt många olika sätt, och ändå klara sig bra från fetma och livsstilssjukdomar. Befolkningen på Okinawa i Japan äter lite fett och en stor andel kolhydrater, och lever nästan längst i världen. Den traditionella kosten bland Nordamerikas och Grönlands inuiter innehöll nästan inga kolhydrater alls.
Nu har Willett, Ludwig och deras medförfattare lyckats enas om några punkter där de faktiskt är överens.
Till exempel att bra kost kan innehålla helt olika andel fett och kolhydrater. Industriellt framställda transfetter vill de ha bort helt (de är förbjudna i många länder, dock inte i Sverige).
Kraftigt raffinerade kolhydrater såsom socker, finmalet mjöl och potatisprodukter kan gärna bytas ut mot ovanjords-grönsaker, frukt, ärtor, bönor samt spannmål som är så lite raffinerat som möjligt (såsom grovmalet eller omalet).
Människor är faktiskt olika, och kan må bra av olika slags mat. Folk med god insulinkänslighet kan säkert äta hög andel kolhydrater, men det är nog inte lika lyckat om man har förhöjt blodsocker och förstadium till diabetes.
Det går att äta lågkolhydratkost, utan att vräka på med animaliskt fett och protein (vilket kan vara mindre lyckat för miljön och klimatet). Nötter och olja har en viktig roll att spela här.

Så långt är Willet och Ludwig eniga. På andra punkter slår de fast att forskningen inte kan erbjuda några säkra svar ännu. Exempelvis:
Kan andelen fett/kolhydrater påverka kroppsvikten, även om man äter samma mängd kalorier?
Kan så kallad ketogenisk kost, med extremt lite kolhydrater, påverka ämnesomsättningen på ett fördelaktigt sätt?
Hur påverkas risken för hjärt- och kärlsjukdom av olika blodvärden som LDL-kolesterol, HDL-kolesterol, triglycerider, blodfett av olika partikelstorlek? Finns det rent av bättre markörer som sjukvården skulle kunna mäta?
Finns det genetiska och andra individuella faktorer som gör att folk passar bättre för den ena eller andra dieten?
Tro inte att du redan kan svaret på dessa frågor. För världens ledande forskare i ämnet vet inte.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

"Tårgas sattes in mot demonstranter i Paris

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Frankrikes inrikesminister anklagar extremhögern för att ha uppviglat tusentals demonstranter till att ta sig till Champs-Élysées i Paris på lördagen.

Totalt deltog omkring 81 000 personer i olika demonstrationer runt om i Frankrike, enligt uppgifter från inrikesdepartementet. 8 000 av dem i Paris. Demonstranterna möttes av 3 000 poliser som satte in tårgas och vattenkanoner sedan poliser angripits och bilar satts i brand. Sent på lördagseftermiddagen hade 35 personer gripits i Paris.
Enligt inrikesminister Christophe Castaner har demonstranterna uppmanats att ta sig till Champs Elysées av ledaren för Nationell samling, Marine Le Pen, och extremhögern. Le Pen kallade anklagelsen ”patetisk och ohederlig”.
Protesterna, som pågått i en vecka, utlöstes av missnöje med höjda skatter på bensin och diesel som infördes 2017 för att uppmuntra ett skifte till mer miljövänliga transportmedel. Demonstrationerna har nu breddats till att kritisera president Emmanuel Macrons ekonomiska politik i stort. Clas Svahn

François Guillot AFP "

"Åldrad Mugabe kan inte längre gå

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Zimbabwe. Zimbabwes tidigare ledare Robert Mugabe befinner sig i Singapore där han får sjukhusvård, enligt efterträdaren Emmerson Mnangagwa.

– Han är gammal nu, så klart. Han kan inte gå, men vi ser till att han får vad han än frågar efter.
Den 14 november 2017 tog arméledningen i Zimbabwe kontroll över statlig tv och satte Mugabe i husarrest. Det blev startskottet för en händelsekedja som till slut resulterade i att Emmerson Mnangagwa, tidigare nära lierad med Mugabe, svors in som det afrikanska landets president den 24 november samma år.

TT-AFP "

"Taiwan röstade nej till samkönade äktenskap

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Taiwan. Invånarna i Taiwan sa nej till samkönade äktenskap i lördagens folkomröstning.

Samtidigt gjorde det styrande partiet DPP en stor valförlust i lokalvalen. Taiwans president Tsai Ying-Wen meddelar att hon avgår som partiordförande till följd av den oväntade förlusten.
– Jag tar helt ansvar för valresultatet, sa hon vid en presskonferens på lördagskvällen.
– Vi svek alla våra anhängare som kämpade för oss. Jag vill be alla om ursäkt
Det Kinavänliga Nationalistpartiet lyckades vinna lokalvalen i Taiwans tre största städer. "

"Per Svensson: Vart är bildningen på väg?

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

De senaste åren har det ständigt talats och skrivits om bildning. Hur ska man förklara det? Ser man bildning som en form av politiskt motstånd är man antagligen något på spåret.

På fredag är det dags igen. Då tuffar den tjugonionde säsongen av ”På spåret” in i de svenska vardagsrummen. Det finns många, och goda, skäl till detta underhållningsprograms enastående popularitet. Ett av dem är, vågar jag påstå, en i samtiden växande fascination för ”bildning” parad med osäkerhet kring vad man ska lägga i detta begrepp.
Vi har länge levt i en kultur som prioriterat ”kompetens”. ”Bildningen” blir då något vid sidan av. Den bildade är antingen en cirkusartist som kan jonglera med detaljkunskaper om allt från grävmaskiner till 60-talssoul eller också en bibliotekens långdistanslöpare som pinat sig igenom en osannolik mängd klassikerstämplade verk.
Tre kända svenskar som kan sägas personifiera dessa tre olika aspekter av samtiden är Fredrik Reinfeldt, Sara Danius och Kristian Luuk. En av Sveriges mest kompetenta politiker, en lärd litteraturhistoriker och tidigare ständig sekreterare i Svenska Akademien och så den verbala jonglören och programledaren för ”Fråga Lund” och ”På spåret”.
Jag valde att exemplifiera min tes med just denna trio därför att såväl Reinfeldt som Danius och Luuk har gått på samma gymnasieskola, och linje, som jag själv en gång gjorde: Natur på Åvaskolan i Täby.
Det var inget särskilt med den skolan på min tid. Den hade inga anor, inga traditioner. När jag och mina klasskamrater började på Åva hösten 1972 var vår årskurs skolans första och enda. Åvaskolan var en nybyggd utbildningsfabrik i en mönstergill funktionsseparerad modernistisk förortsmiljö: skolor, idrottsplats, nybyggd kyrka, simhall, bibliotek, parkeringsplatser, det stora köpcentrumet och de väldiga Le Corbusier-inspirerade bostadsbågarna, Grindtorp och Storstugan.
Det var en plats utan något förflutet. Den moderna förorten var, som Göran Greider uttryckt det i en dikt, ”de minneslösa markerna”.
Bildning var inte ett begrepp i tiden. Och ändå hade bildningen en gång varit ett centralt, kanske det centrala, medel och mål för den politiska rörelse som under min uppväxt med rätta kunde göra anspråk på att vara statsbärande.
1964 höll statsminister Tage Erlander ett gravtal över en prominent partivän, Rickard Sandler. På 20- och 30-talet hade Sandler varit handelsminister, finansminister, statsminister och utrikesminister. Han var en av ABF:s grundare och hade vida intressen utanför politiken: Han hade avlagt licentiatexamen i kulturgeografi, översatt ”Kapitalet”, tonsatt dikter av Heinrich Heine, komponerat en stråkkvartett och skrivit en bok om chiffer.
Tage Erlander framhöll i sitt tal att Rickard Sandler, som formats och fostrats av de ideal som bar upp folkhögskolorna, tänkte sig bildningssträvandena som ett medel för en dubbel omvandlingsprocess: Både individen och det samhälle hon levde i skulle förvandlas. Han citerade ett yttrande Sander fällt vid en folkbildningskonferens i Cambridge 1927: ”Den inre omvandling bildningsarbetet innebär hjälper människan att bli större än hon är.” Och, förklarade Erlander, ”människans frigörelse” var också målet för det ”omdaningsarbete som skulle förvandla samhället från vad det är till vad det borde vara”.
Det var sekelskiftets bildningsidealism Erlander gjorde sig till tolk för. Denna idealism var djupt förankrad i folkrörelserna, inte minst i arbetarrörelsen. Läser man socialdemokratiska tidningar från den tiden, tar man del av de tal som hölls, slås man av den enorma tilltro som fanns till bildningen. Genom att ”höja sig själv” över gruset och

smutsen, genom att sträva efter att närma sig mänsklighetens stora ljusbärare – Johann Wolfgang von Goethe, August Strindberg, Selma Lagerlöf – skulle arbetaren höja också sin klass och förvandla sin värld, förverkliga drömmen om frihet och värdighet.
Den bildningstro den kämpande arbetarrörelsen bekände sig till var en syntes av upplysningsoptimism och tysk idealism filtrerad genom borgerlig svensk läroverkskultur. Hur kunde resultatet då bli Täby Centrum?
Erlanders gravtal över Rickard Sandler var egentligen också ett gravtal över Sandlers tro på bildning som politiskt medel och mål. Drömmen om den strävande individen som befriar sig själv genom att läsa Schiller hade då sedan länge ersatts av idén om det starka samhället som befriar individen från fattigdom, orättvisor och tvång med hjälp av effektiva välfärdssystem och välplanerade bostadsområden.
Ett intellektuellt paradigmskifte hade ägt rum på 30-talet. Då bytte Socialdemokratin alliansen med de bildningsivrande läroverksidealisterna mot en allians med en ny generation av teknokratiska, instrumentella samhällsingenjörer som drog upp ritningarna för det som skulle bli världens mest moderna land: arkitekten Sven Markelius, ekonomen Alf Johansson, makarna Myrdal. Detta paradigmskifte slog sedan under efterkrigsdecennierna igenom på område efter området: stadsplanering, bostadspolitik, socialpolitik, skola...
När det moderna Täby planerades och skapades hette ”ingenjören” Sune Lindström, arkitekt och stadsplanerare som en tid varit medlem i föreningen Socialistiska tekniker. Den politiska makten representerades av socialdemokraten Gustaf Berg.
I dag är både sekelskiftets bildningsidealism och den på 30-talet triumferande socialmodernismen sedan länge förpassade till historien. I stället präglas vår tid av å ena sidan en kommersialiserad hyperindividualism som snarast bör betecknas som narcissism, och å andra sidan en nygammal kollektivism, en strävan efter att försvinna in i ett exkluderande ”vi”.
Den nationalistiska populismen är denna kollektivisms tydligaste uttryck. Dessa två till synes motsägelsefulla förhållningssätt, narcissismen och tribalismen, har en sak gemensam: den gör världen mindre, krymper den till en spegelsal. Det är motsatsen till bildningsidealismens dröm om en människa som ständigt strävar efter att göra sig själv och omvärlden större.
Jag tror att det är just därför allt fler i dag talar om ”bildning”. Vi letar efter sätt att artikulera och utöva motstånd, nya svar på den klassiska frågan: Vart är vi på väg?

Per Svensson
per.svensson@dn.se
politisk redaktör "

" Flera länder stoppar export av vapen – Sverige fortsätter

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Sverige fortsätter att exportera krigsmateriel till Saudiarabien, trots landets krigföring i Jemen och ett misstänkt statsstyrt mord på en journalist. Flera av våra grannländer har stoppat vapenexporten. Utrikesminister Margot Wallström (S) tonar ned vikten av nuvarande svenska export. MP är öppet för ett stopp men prioriterar ett EU-embargo.

I onsdags meddelade det danska utrikesdepartementet att man stoppar vapenexporten till Saudiarabien, och i fredags var det Finlands tur. Båda de nordiska länderna anger Saudiarabiens krigföring i Jemen som skäl till stoppet, och i Danmarks fall hänvisas även till mordet på den saudiska journalisten Jamal Khashoggi. Tidigare har även Tyskland deklarerat att man inte längre tänker exportera vapen till den auktoritära regionala stormakten.
Men från Sverige fortsätter exporten. Det handlar om följdleveranser till gamla köp.
I april infördes nya riktlinjer för vapenexporten som ska göra det svårare att exportera till länder som inte lever upp till krav på demokrati och mänskliga rättigheter.
Miljöpartiet, ena delen i den rödgröna regering som nu förvandlats till en övergångsregering, är öppet för att stoppa följdleveranserna.
– Nu finns det ett begränsat mandat för att driva det, eftersom vi har en övergångsregering, säger Annica Hjerling (MP), som sitter i riksdagens utrikesutskott.
– Utifrån det politiska läget behöver den frågan helst ha uppslutning av samtliga partier i riksdagen, säger Hjerling, som framhåller att det var Miljöpartiet som drev på för att stoppa det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien 2015.
Hon tror dock inte att ett stopp skulle få någon större effekt, annat än som en markering.
– Våra leveranser har inte samma dignitet som till exempel Tysklands väldigt stora vapenexport.
Viktigare och mer prioriterat är ett EU-embargo, menar Annica Hjerling.
Vänsterpartiet kräver ett omedelbart stopp för vapenexport till diktaturer. Partiets ledamot i försvarsutskottet, Hanna Gunnarsson, säger i ett skriftligt svar till DN att vapenexporten till Saudiarabien borde ha stoppats för länge sedan.
På frågan hur regeringen agerat efter de senaste händelserna och i vilket skede den borde ha satt ned foten och strypt följdleveranser till vapensystem svarar Gunnarsson:
”Det finns hela tiden pressande skäl – diktatur, förtryck – för att vapenexporten till Saudiarabien borde upphöra. Mordet på journalisten (Khashoggi) är ett viktigt skäl av många.”
Vilken är då den officiella svenska linjen i nuläget? På UD hänvisar man till ett Facebookinlägg som utrikesminister Margot Wallström skrev den 23 oktober, där hon oroas över bristen på mänskliga rättigheter i landet men samtidigt tonar ned betydelsen av den svenska vapenexporten:
”Sveriges krigsmaterielexport till Saudiarabien har under senare tid varit mycket begränsad. Sedan 2015 har inga tillstånd för ny export av krigsmateriel utfärdats.”
”I Sverige är det myndigheten ISP som beslutar om tillstånd för krigsmaterielexport. Detta görs utifrån ett strikt regelverk som regering

och riksdag beslutat om. Regelverket har i år stärkts med bland annat ett demokratikriterium.”
Samtidigt skriver Wallström att ”omständigheterna kring Jamal Khashoggis död måste klargöras”, att ”Sverige värnar yttrandefrihet och journalisters säkerhet” och att hon är ”djupt oroad över situationen för mänskliga rättigheter i Saudiarabien”.
ISP, som Wallström nämner, är Inspektionen för strategiska produkter, tillstånds- och tillsynsmyndigheten för vapenexport. Karl Evertsson är chef för myndighetens krigsmaterielgrupp:
– Vi har ett annorlunda system än de länder som uttalat sig, i och med att vi har en myndighet som fattar besluten. Men det övergripande ansvaret ligger hos regeringen.
ISP ger inte några principiella kommentarer till att exporten från Sverige fortsätter.
– Men det har inte utfärdats några tillstånd för nya affärer med Saudiarabien de senaste fem åren. Det som utfärdats är följdleveranser till tidigare levererat materiel, som reservdelar, förklarar Evertsson.
Går de att stoppa om regeringen vill?
– Följdleveranser har en särställning, de bör tillåtas om det inte föreligger ett ovillkorligt hinder, i första hand vapenembargo. Men det görs en bedömning från fall till fall.
Myndigheten redovisar inte vilka specifika system Sverige säljer reservdelar till, men de tillhör sex olika kategorier (se faktaruta).
Hur påverkar de nya riktlinjerna tillståndsgivningen?
– Det har givetvis påverkan på nya förfrågningar. Nu måste vi titta även på den demokratiska statusen i mottagarlandet.
– Samtidigt uttrycker regeringen att riktlinjerna inte ska tillämpas retroaktivt.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Fakta. Följdleveranser till Saudiarabien

Inspektionen för strategiska produkter, ISP, berättar inte exakt vilka vapensystem eller annan materiel Sverige exporterar till Saudiarabien utan anger bara vilka kategorier de ingår i.
Under perioden 2014–2018 har tillstånd utfärdats för följdleveranser (reservdelar/support) till Saudiarabien av följande kategorier materiel:
ML4
Bomber, torpeder, raketer, robotar, andra anordningar och laddningar med sprängverkan samt tillhörande utrustning och tillbehör och särskilt utformade komponenter för sådana.
ML5
Eldlednings- och relaterad övervaknings- och varningsutrustning och relaterade system, utrustning för försök och skottställning samt motmedelsutrustning, som utformats särskilt för militär användning, och komponenter och tillbehör.
ML10
”Luftfartyg”, ”lättare än luftfarkoster”, ”obemannade luftfartyg” (”UAV”), flygmotorer och utrustning för ”luftfartyg”, tillhörande utrustning samt komponenter, som särskilt utformats eller modifierats för militär användning.
ML11
Elektronisk utrustning, ”rymdfarkoster” och komponenter, som inte anges på något annat ställe i EU:s gemensamma militära förteckning.
ML21
Programvara som särskilt utformats eller modifierats för militärt bruk.
ML22 Teknik för krigsmateriel.
Källa: ISP "

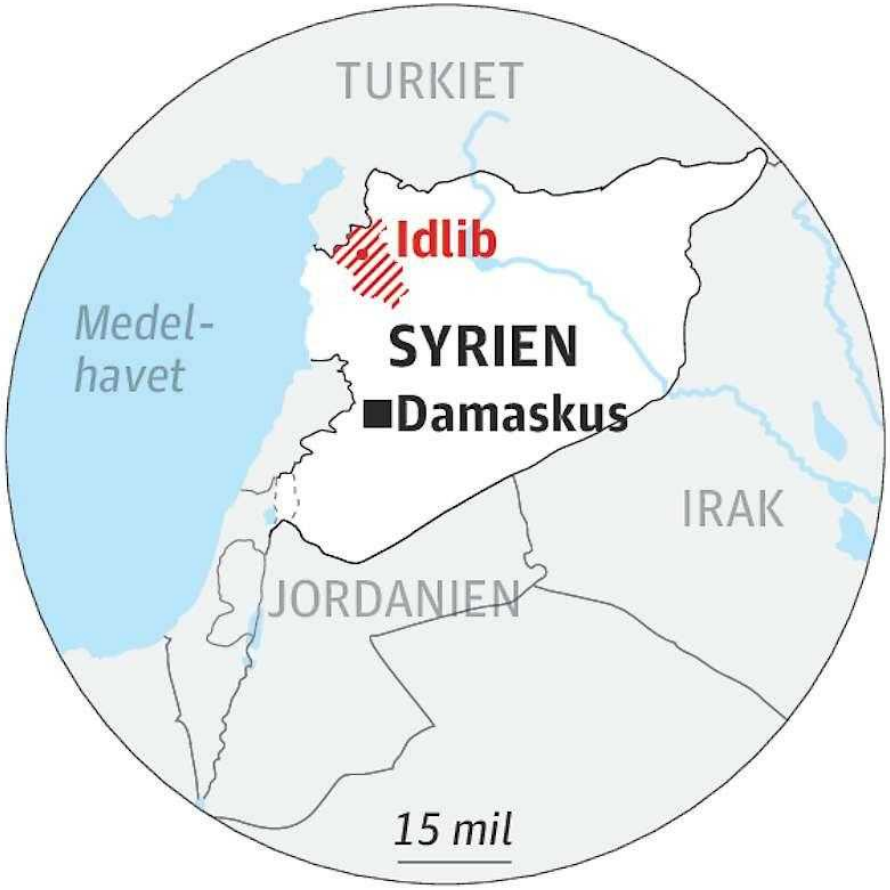

"Flyganfall mot Idlib efter misstänkt gasattack i Aleppo

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018'

Över 100 personer har skadats efter den misstänkta gasattacken mot den regimkontrollerade staden Aleppo i Syrien. På söndagen svarade Ryssland med en flygattack mot Idlib-provinsen. Helgens utveckling kan innebära upptakten till en regimoffensiv mot provinsen Idlib.

Det var på lördagen som mer än 100 invånare i Aleppo tvingades söka vård för andningssvårigheter, skriver den statliga nyhetsbyrån Sana, enligt Reuters.
De flesta skadade hade på söndagen kunnat lämna sjukhuset och ingen av dem rapporteras ha fått allvarliga symtom.
Även Londonbaserade oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR) rapporterar om beskjutning mot Aleppo, och uppger att 94 personer förts till sjukhus.
Om uppgifterna stämmer handlar det om den mest omfattande attacken mot Aleppo sedan regeringsstyrkor återtog staden från rebellerna för två år sedan.
Den syriska regimen uppger att tre projektiler bestyckade med kemisk gas, enligt regimen troligen klorgas, träffade olika delar av Aleppo.
Syriska utrikesministeriet kräver att FN:s säkerhetsråd samlas för att vidta åtgärder mot Turkiet och andra länder som stöder rebellerna.
al-Assadregimen får stöd av sina allierade i Moskva.
– Enligt våra preliminära analyser av offrens symtom och av de projektiler som avfyrades mot bostadsområden i Aleppo tyder allt på

klorgas, sade det ryska försvarsministeriets talesperson Igor Konasjienkov.
Rebellgrupper har förnekat att de skulle ha angripit Aleppo med vare sig konventionella eller kemiska vapen. Enligt flera bedömare kan dock uppgifterna och misstankarna om ett anfall innebära upptakten till en regimoffensiv mot provinsen Idlib.
På söndagen uppges Ryssland ha genomfört en flygattack mot en by i Idlib. Anfallet skulle vara det första i Idlib sedan Ryssland och Turkiet i september kom överens om att inrätta en buffertzon mellan rebeller och syriska regeringsstyrkor för att skona civilbefolkningen. Inga oberoende uppgifter om dödade eller skadade efter attacken har rapporterats.
Idlib är det sista motståndsfästet i nordvästra Syrien, där både rebellgrupper som stöds av Turkiet och flera terrorstämplade grupper, kontrollerar stora områden.
I Idlib finns tre miljoner civila, varav hälften är människor som har flytt från andra håll i Syrien. FN har varnat för att en offensiv mot Idlib kommer att leda till en humanitär katastrof. Man har uppmanat Ryssland, Iran och Turkiet att undvika en upptrappning av läget i provinsen i nordvästra Syrien.
I september slog en FN-utredning fast att den syriska regimen använt förbjudna kemiska vapen vid åtminstone tre tillfällen i år. I januari och februari genomfördes två klorgasattacker mot den belägrade förorten Douma i östra Ghouta.
Under det mer än sju år långa kriget har den syriska regimen genomfört 33 angrepp med kemiska vapen, enligt FN:s oberoende utredningskommission för Syrien. Syriska regimen förnekar dock konsekvent att man använt kemvapen.
Ytterligare sex angrepp har inte kunnat knytas till någon part, men misstänks ha utförts al-Assad-regimen eller terrorgruppen IS.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "
"Fakta. Idlib

Provinsen Idlib i nordvästra Syrien kontrolleras av väpnad opposition till president Bashar al-Assad.
al-Assads styrkor backas upp av Ryssland och av Iranstödda miliser.
Oppositionen, ”rebellerna”, får stöd av Turkiet och även från väst och Saudiarabien.
I september kom Ryssland och Turkiet överens om att skapa en demilitariserad zon mellan rebeller och syriska regeringsstyrkor i provinsen. "

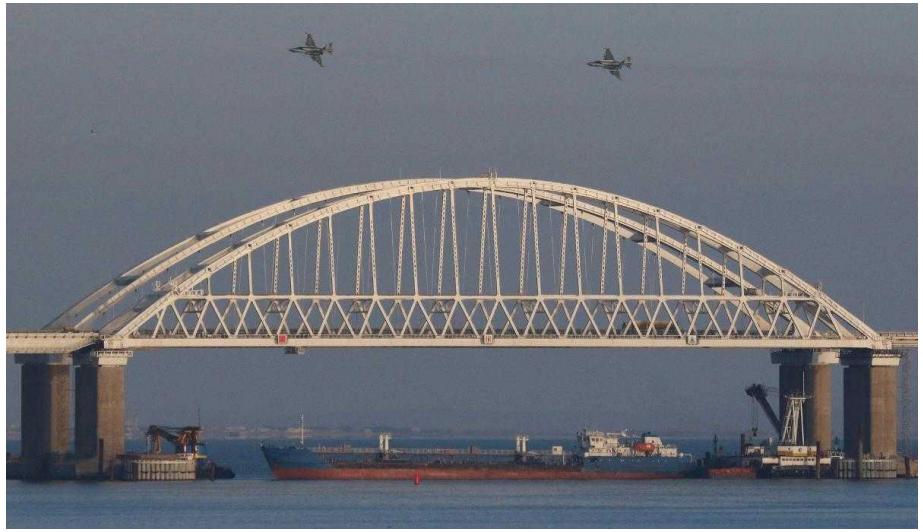

"Ryssland öppnade eld mot ukrainska fartyg vid Krim

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Ryssland blockerar sedan i går Kertjsundet för fartyg från Ukraina. Sundet förbinder Azovska sjön med resten av Svarta - havet. Blockaden kommer efter att Ryssland på söndagen prejade och beskött ett ukrainskt fartyg som man ansåg tagit sig in på ryskt vatten.

Spänningen mellan Ryssland och Ukraina steg på söndagen sedan ett ryskt fartyg rammat en ukrainsk bogserbåt. Sent på kvällen

sammankallade Ukrainas president Petro Porosjenko landets högsta militärer i ett krismöte sedan Ryssland blockerat utfarten från Azovska sjön till resten av Svarta havet genom att placera ett handelsfartyg under den nyligen uppförda bron som går mellan Ryssland och Krimhalvön.
Konfrontationen mellan länderna började flera timmar tidigare.
Enligt ett uttalande från den ukrainska flottan seglade ett ryskt fartyg tidigt på söndagen på den ukrainska bogserbåten Yani Kapu i Azovska sjön medan bogserbåten var på väg från en hamn i Odessa till Mariupol. Bogserbåten fick skador på sin motor och sitt skrov sedan den ryska patrullbåten Don rammat den, skriver Kyiv Post.
Ukraina har sagt att man informerat Ryssland om fartygens rörelser i förväg. Den ukrainska marinen uppger att två besättningsmän skadats sedan det ryska fartyget öppnat eld. Den ryska federala säkerhetstjänsten FSB bekräftade att tre ukrainska sjömän får vård efter händelsen men uttalade sig inte om vilken typ av skador det rörde sig om. FSB bekräftade också att man beskjutit ett av fartygen och sedan tagit de tre ukrainska fartygen i beslag.
Det som beskrivs som en medveten påsegling ägde rum öster om Krimhalvön som annekterades av Ryssland 2014.
Ryssland har svarat att Yani Kapu befann sig i ryskt vatten och har genom vice talmannen i den ryska utrikeshandelskommittén, senator Vladimir Dzjabarov, anklagat Ukraina för att ha agerat ”provocerande”.
Den ryske senatorn påstår att bogserbåten tillsammans med två krigsfartyg, som befann sig intill den, försökte ”skapa en konfliktsituation i regionen”, skriver den ryska statliga nyhetsbyrån Tass.
Enligt Dzjabarov var ”kränkningen” beordrad av Ukrainas president Petro Porosjenko.
Ryssland hävdar rätten till vattnet 12 sjömil från kusten men genom ett avtal mellan Ryssland och Ukraina ges båda länderna rätt att använda Azovska sjön och att passera sundet över vilket Ryssland nyligen byggt en bro.
Senare på söndagen blockerade Ryssland all trafik genom Kertjsundet genom att placera ett handelsfartyg under den ryska bron.
Rysslands premiärminister på Krim, Sergej Aksenov, anklagar utomstående krafter från Europa och USA för att ha drivit fram händelsen.
Enligt en ukrainsk expert på internationell sjörätt, Borys Babin, ska två ryska patrullbåtar ha hindrat de två ukrainska fartygen från att komma till bogserbåtens hjälp sedan den rammats.
Sent på söndagskvällen gick EU ut med ett uttalande där man skrev att EU förväntar sig att Ryssland återupprättar möjligheten till fri passage genom sundet. Försvarsalliansen Nato manade å sin sida parterna till återhållsamhet och nedtrappning.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. Annekteringen av Krimhalvön
Krim är till ytan något mindre än Småland och har cirka 2,3 miljoner invånare, de flesta av dem etniska ryssar.
2014 ledde omfattande protester i Kiev till att den Moskvatrogne presidenten Viktor Janukovytj avgick. Senare valdes Europavänlige Petro Porosjenko till ny president.
Maktskiftet skärpte motsättningarna mellan den ukrainsk- och rysktalande befolkningen, vilket blev startskottet på det utdragna inbördeskriget i östra Ukraina. I slutet av februari 2014 intog prorysk milis flera byggnader i Krims huvudort Simferopol.
Den 18 mars beslutade Ryssland att införliva Krim i Ryska federationen. TT Källa: Utrikespolitiska institutet "

" Dödstalet stiger efter båtolycka på Victoriasjön

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Uganda. Minst 29 människor har hittats döda efter båtolyckan på Victoriasjön i Uganda i lördags, uppger myndigheterna. I det första skedet talades det om tio döda.

Dödstalet befaras fortsätta stiga, då omkring 80 människor fanns ombord på båten.
– Båten var överfull och dessutom var väderförhållandena svåra, säger polistalespersonen Patrick Onyango.
Båtolyckor är vanliga på Victoriasjön, som gränsar till Tanzania, Uganda och Kenya. I september omkom över 200 människor när en överlastad färja kapsejsade i Tanzania.

TT-Reuters "

"Skandalerna får världens teknikjättar att svaja

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

New York.
Under hösten har de fem ledande amerikanska teknikföretagen förlorat mer än 800 miljarder dollar i marknadsvärde. Apple, Amazon, Facebook och Netflix har fallit med nästan 20 procent, och Googles moderbolag Alphabet med 15 procent. En oro över den globala tillväxten och en stadig ström av etiska skandaler i Silicon Valley tycks ha bidragit till börsraset.

De senaste årens stadiga uppgång för börsen i USA har till stor del varit driven av teknikjättarna.
Akronymen FAANG, som står för Facebook, Apple, Amazon, Netflix och Google, var den amerikanska börsmarknadens älsklingar, som ständigt verkade driva börserna mot nya rekord. I augusti nådde både Apple och Amazon över tusen miljarder dollar i marknadsvärde, medan Alphabet såg ut att närma sig samma nivå.
Men sedan dess har de förlorat mer än 250 miljarder dollar vardera i marknadsvärde. Allt som allt har hösten 2018 varit brutal för de amerikanska teknikjättarna. Sammanlagt har Apple, Amazon, Facebook, Netflix och Googles moderbolag Alphabet minskat med mer än 800 miljarder dollar i marknadsvärde. Det innebär att de nu släpat med sig hela den amerikanska börsen i ett ras under hösten.
Teknikföretagens nedgång har en rad förklaringar. Primärt handlar det om att investerare börjat tvivla på om företagen kan fortsätta växa globalt i samma takt.

Framför allt har prognoserna för Apples iPhone blivit mer pessimistiska, vilket förklarar varför Apples börsvärde nu har fallit två månader i rad. Sammantaget är det företagets största ras sedan finanskrisen 2008. Under hösten har Apple rapporterat lägre försäljning av iPhone än förväntat och prognoserna för julförsäljningen är försiktiga.
Apple har framför allt misslyckats med att slå sig in på den gigantiska indiska marknaden, där särskilda tullar gör telefonerna dyra. I slutet av sommaren avgick tre av företagets högsta chefer i Indien. Befintliga Apple-kunder tar även allt längre tid på sig att uppgradera till nya produkter, vilket saktat ned försäljningen.
Börsraset för Apple visar framför allt att företaget, trots det breda utbudet av produkter, blivit väldigt beroende av iPhone-försäljningen. Apples fall tycks även ha bidragit till en dominoeffekt där både stora och små investerare börjat oroa sig för om teknikseksektorns aktier är för högt värderade.
”Alla björnar har kommit ut ur sina iden. Även taxichaufförer i New York är nu skeptiska till Apple, säger Dan Ives”, en börsanalytiker i New York, till finanssajten CNBC.
Även Facebook har dalat rejält under hösten, främst på grund av problem med att attrahera nya användare globalt, medan de förlorat popularitet bland yngre. De senaste två årens stadiga ström av etiska skandaler ha bidragit till att investerare blivit mer skeptiska till företaget. Skandalerna har även ökat risken för att USA ska genomföra nya regleringar av Facebook och andra internetföretag, i kölvattnet av EU:s nya lagändringar.
Hård kritik har riktats mot Facebook och andra teknikföretags bitvis nonchalanta inställning till integritetsfrågor som rör datainsamling och övervakning, såväl som kontroversiella frågor om företagens roll i att sprida extremism.
Facebook erkände nyligen att plattformen använts för att bidra till folkmordet på rohingyer i Myanmar. Pessimismen verkar även ha slagit rot i Facebooks eget högkvarter i Menlo Park. Enligt Wall Street Journal sade 72 procent av Facebooks anställda att företaget gör världen bättre förra året. I år har den siffran rasat till 53 procent.
Den amerikanska teknikseksektorns problem illustrerar även hur global branschen har blivit. Det är knappast den amerikanska ekonomin som har skadat företagen – USA:s tillväxt ser i år ut att bli den starkaste sedan 2005 och arbetslösheten är under 4 procent. Snarare är det den globala marknaden, med Kinas och Indiens växande roller, som tycks påverka. För första gången sedan 2014 förväntas teknikföretagens tillväxt i år vara svagare än marknaden överlag, enligt en analys av Bloomberg.
Handelskriget med Kina kan också ha påverkat börsutvecklingen. Att taiwanesiska Foxconn, som tillverkar produkter för många amerikanska teknikföretag, som Apple, nu gör kraftiga besparingar ses som en varningssignal. Även Kinas två största teknikföretag, Alibaba och Tencent, har fallit kraftigt under hösten.
Vissa finansanalytiker menar att höstens börsras för Silicon Valley-företag snarast handlar om en nödvändig korrigering, efter att aktiekurserna varit allt för uppblåsta. Deras aktiekurser har överlag präglats av allt kraftigare svängningar, med tre ordentliga uppgångar och nedgångar vid tre tillfällen bara i år. Efter ett par år av enorma framgångar börjar deras tillväxt nu mer likna andra sektorer i näringslivet.

Martin Gelin
martin.gelin@gmail.com "

"Hasse Ericsson: Så påverkar jättarnas kris svenska sparare

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Kommentar.
De amerikanska teknikbolagen har fått se sina aktiekurser rasa under hösten. Det påverkar också svenska sparare.

Facebook, Google, Netflix och de andra teknikbolagens tjänster tuffar på som vanligt för användarna trots att bolagen är under stor press. Varför ska svenskarna då bry mig om hur det går för amerikanska teknikbolag?
Svaret är att många svenskar inte bara är kunder hos bolagen, de är också indirekta ägare i företagen. Det beror på att en stor del av svenskarnas sparande ligger i globalfonder som köper aktier i företag runt om i världen. Amerikanska företag väger mycket tungt i de här fonderna.
Ett tydligt exempel är i premiepensionssystemet, PPM. Där kan svenskarna själva välja fonder där en del av deras pensionspengar placeras. En stor del av svenskarna gör dock inga aktiva val i systemet. Då placeras pengarna i fonden AP7 Såfa, som är ett statligt alternativ. Det är en globalfond som har mycket stora innehav i USA.
Likadant ser det ut i de fyra buffertfonderna 1–4 AP-fonderna i det allmänna pensionssystemet som också har mycket amerikanska aktier.
Men även i det sparande som svenskarna själva kan påverka, som tjänstepensionen eller privat sparande, finns det mycket amerikanska aktier.
Hur ska man då tänka som sparare?
Ett vanligt råd är att titta på hur länge jag tänker spara. För pensionssparande där pengarna ska tas ut om 20–30 år finns det ingen anledning att agera alls. Där är det så lång spartid att det finns tid att ta igen nedgångar som den man sett nu.
Ska man däremot använda sparpengarna inom kort, kanske till en semesterresa eller en kontantinsats för ett bostadsköp, kan det vara läge att vara försiktigare. Då kan det vara dags att flytta över pengar till säkrare alternativ som räntefonder eller bankkonto.
För dem som är riktigt aktiva på börsen och har egna aktier i de här bolagen handlar det om att fundera på vad man själv tror om bolagens framtid. Ser man positivt på framtiden kan det kanske till och med vara läge att köpa fler aktier, nu när kurserna sjunkit.
Den som haft de här aktierna under en längre tid kan också tänka på om det är läge att sälja för att säkra de vinster man gjort i samband med de kraftiga uppgångar som varit tidigare.

Hasse Eriksson
hans.eriksson@dn.se "

" Trafikbuller orsakar för tidig död – trots det tillåts högre ljudnivåer

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Trafikbuller orsakar varje år 10 000 fall av för tidigt död i Europa, enligt en rapport från Sweco. Världshälsoorganisationen WHO skärpte nyligen sina rekommendationer för buller. Sverige har gått åt motsatt håll och tillåter högre bullernivåer intill bostäder.

Ljudets påverkan på vår hälsa får inte samma uppmärksamhet som luftföroreningarna. Ändå är 75 miljoner människor i EU utsatta för buller som överstiger WHO:s rekommendationer. Enligt den europeiska miljöbyrån EEA kan dessa störande ljud årligen orsaka 43 000 fall av hjärtsjukdom och 10 000 fall av för tidig död.
Det visar en rapport från konsultföretaget Sweco, där man också konstaterar att de satsningar som gjorts varit bristfälliga och inte lyckats förbättra statistiken.
– Med rapporten vill vi visa att om man åtgärdar bulleralstrande källor så löser man samtidigt en stor del av luftföroreningarna.
Luftföroreningar och buller hänger tätt samman, säger Leonard Kolman, chef för Swecos akustikavdelning i Stockholm.
Vägtrafik är den enskilt största boven bakom buller som ligger över WHO:s tidigare rekommendation på 55 dB* (se faktaruta).
Vägtrafiken står för 83 procent av det samlade bullret över rekommendationen. Järnvägstrafik står för 12 procent, flygplatser 3 procent och industrin 1 procent. Sedan rapporten skrevs har WHO skärpt sina rekommendationer för samtliga trafikslag.
Belgien, Bulgarien och Luxemburg är de länder som sticker ut med de högsta bullervärdena i statistiken. I botten ligger länder som Tyskland, Island och Malta. Sverige ligger någonstans i mitten. I Sverige beräknas, enligt Naturvårdsverket, nästan 20 procent av befolkningen vara utsatt för trafikbuller över riktvärdet.
Andra vanliga källor för störande ljud är enligt Folkhälsomyndighetens senaste miljöhälsorapport nattklubbar, restauranger och grannar. Mer tekniska ljudstörningar framkallas av sophantering, snöröjning, fläktar och kylanläggningar.
Visst måste man räkna med en del ljud, så kallat omgivningsbuller, om man bor i en stad. Men om ljuden blir för intensiva och konstanta så innebär de en fara för hälsan. Men på vilket sätt?
Charlotta Eriksson, miljömedicinsk epidemiolog vid institutet för miljömedicin vid Karolinska institutet i Stockholm, säger att buller påverkar oss på många olika sätt och på olika nivåer. Det kan vara alltifrån en obehagskänsla av att man blir störd och får svårare att koncentrera sig till mer långsiktigt försämrad sömn och ökad stress som i sin tur ökar risken för höjt blodtryck, åderförfettning och i förlängningen många allvarliga sjukdomar, vilket kan leda till för tidig död.
– Om man kontinuerligt utsätts för höga ljudnivåer under en lång period så har vi sett i forskningen att det kan öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar, vilket man inte förstått tidigare. Dålig sömn vet man ju sedan tidigare kan leda till övervikt, diabetes och depression. Vi på KI var till exempel först med att påvisa att man kan riskera att få ett större bukomfång om man är utsatt för flygbuller, säger hon.
Varför är vi så känsliga för buller?
– Hörselsinnet är alltid öppet, vi kan aldrig stänga av det – inte ens när vi sover. Det innebär att vi hela tiden får information till hjärnan där vi tolkar informationen och bedömer om den har relevans för överlevnad, i princip – hörseln är ju ett varningssystem.
Hon förklarar att det också finns autonoma reflexer som vi inte kan styra med vårt medvetande utan som sker spontant och sätter i gång

processer i kroppen. Det ökar nivåerna av adrenalin och andra stresshormoner.
– Vi får ett stresspåslag, helt enkelt. Det påverkar hela vår kropp på olika sätt med cirkulation, ämnesomsättning och immunförsvar.
– Det är bara att tänka på hur man reagerar när man hör ett plötsligt ljud, att man liksom hoppar till. Det är kamp- och flyktreaktionen som drar i gång. Och den är ju högst adekvat om det är en fara som vi ska försöka undvika på kort sikt. Men om det pågår dag ut och dag in, år efter år, det är då man börjar kunna se de här långtidseffekterna.
Varför uppmärksammas inte bullrets påverkan på hälsan lika mycket som luftföroreningar?
– Dels är buller mindre beforskat, dels är den hälsopåverkan som luftföroreningar har mer vedertagna. Buller är ju en lite osynlig exponering. Det behövs fler och bättre studier.
En annan aspekt av störande ljud är att vår förmåga till inlärning och prestation försämras. För vuxna kan det handla om öppna kontorslanskap där vissa får svårt att koncentrera sig. Det beror bland annat på att ljudnivån ökar stressen och att det krävs mer energi för att höra vad som sägs.
– Ljuden avbryter och stör, vilket ställer stora krav på koncentrationsförmåga. Mest påverkan där är ovidkommande mänskligt tal. För den som har komplexa arbetsuppgifter kan det kraftigt försämra möjligheterna till koncentration. Man blir helt enkelt tröttare av att jobba i en bullrig miljö.
Barn drabbas särskilt hårt av störande ljud, menar Charlotta Eriksson. Flera studier har gjorts på hur flygbuller påverkar barns motivation och minneslagring negativt.
– Barn har inte fullt utvecklade tankeprocesser än vilket gör dem särskilt känsliga under inlärningsprocessen. I Stockholm finns det skolor och förskolor direkt under inflygningen till Bromma. Barns miljö glöms ofta bort i sådana sammanhang.

För flygtrafik har Sverige satt ett riktvärde för buller där medelvärdet är 55 dB och maximal ljudnivå 70 dB. Maxgränsen får inte överskridas mer än 16 gånger under dagtid. Men undantag har gjorts för Bromma flygplats där det inte finns några begränsningar för den maximala ljudnivån.
WHO skärpte nyligen sina rekommendationer om buller för samtliga trafikslag, just av omtanke om människors hälsa. Sverige har samtidigt gått åt andra hållet. Sedan 2015 har riktvärdena för tillåtet trafikbuller och verksamhetsbuller höjts för att underlätta bostadsbyggande i bullriga miljöer, till exempel nära trafikerade gator, industrier och järnvägsspår.
Till exempel höjdes 2017 riktvärdet för trafikbuller vid en bostadsbyggnads fasad till 60 dB. Är bostaden högst 35 kvadratmeter gäller nivån 65 dB. Detta höjer även ljudnivån på balkonger och uteplatser. WHO:s rekommendation är numera 53 dB.
– Som miljömedicinare kan jag inte säga annat än att det är olyckligt. Riktvärdena är ju satta för att värna människors hälsa, säger Lotta Eriksson.
– Från politiskt håll har man i Sverige sett buller som ett hinder för bostadsbyggande. Vi har upprepade gånger påpekat att det är fel väg att gå, men inte fått något gehör. Förändringen 2017 var ett rent politiskt beslut som ingen myndighet stod bakom och som inte gick på remiss, säger Lotta Eriksson.
Syftet med de höjda riktvärdena, det vill säga att tillåta mer buller, var att kunna öka bostadsbyggandet och därmed minska bostadsbristen. Tomter som tidigare bedömts olämpliga att bygga bostadshus på går numera att exploatera.
Inom byggbranschen tvingas man nu hitta metoder för att hindra bullret från att ta sig in i byggnaderna. Inomhus har nämligen inte gränsvärdena ändrats.

– För att innehålla samma inomhusvärden trots att utomhusnivån ökar så krävs det tyngre fasadmaterial, till exempel av betong, bättre isolering och tätare fönster och balkongdörrar, säger Leonard Kolman på Sweco.
Charlotta Eriksson menar att Sverige i det här avseendet sticker ut internationellt och är oroad över vad det kommer att innebära för människors hälsa i framtiden:
– Det är en väldigt stor diskrepans mellan vad vi i Sverige godtar för bullervärden och vad det finns vetenskapligt stöd för. Risken finns att vi nu bygger bostadsområden som inte är lämpade att bo i. Det räcker med att man öppnar ett fönster så utsätts man för bullernivåer som ligger betydligt över riktvärdena. Ingen har räknat på konsekvenserna av detta än, säger hon.

Hans Arbman
hans.arbman@dn.se "

"Fakta. WHO:s nya riktvärden för buller
Vägtrafik: 53 dB* (se nedan)
Spårtrafik: 54 dB.
Flygtrafik: 45 dB.
Rekommendationerna har satts vid en nivå där cirka 10 procent av befolkningen beräknas som mycket bullerstörda. Man har också beaktat hjärt-kärleffekter och inlärningseffekter hos barn.
För samtliga trafikslag ger WHO en stark rekommendation om att riktvärdena ska uppnås, det vill säga att rekommendationen i de flesta fall bör användas som policy.
* Där det i artikeln och faktarutan står dB som ett riktvärde för ljudnivå så handlar det om dB Lden. Det innebär att ljudtrycksnivån är ett årsdygnsmedelvärde där kvälls- och natthändelser viktats upp.
Källa: WHO: Environmental Noise Guidelines for the European Region "

"Piraten Putin provocerar

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Mellan de ukrainska hamnstäderna Odessa och Mariupol går det bara att ta sig sjövägen genom att passera det trånga Kertjsundet. Enligt ett avtal mellan Ukraina och Ryssland ska det inte vara något problem. På söndagen var det plötsligt det.

Över sundet har ryssarna byggt en två mil lång bro till den olagligt annekterade Krimhalvön. På söndagen bestämde Moskva att tre små fartyg ur ukrainska flottan inte fick ta sig in till Mariupol. De besköts, ett av dem rammades och flera sjömän skadades. Båtarna beslagtogs och vattenvägen blockerades.
Ukrainsk provokation, heter det från Moskva. Ryskt översitteri, är mer korrekt. Redan tidigare har den ryska kustbevakningen trakasserat ukrainska handelsfartyg med ”inspektioner” och fördröjningar.
Lite förhistoria är på sin plats. President Putin lät ockupera Krim 2014, och ljög skamlöst om operationen. Därefter skickade han ryska trupper in i östra Ukraina för att starta ett ”separatistuppror”, och över 10 000 människor har dött i det krig Kreml aldrig har erkänt att man styr.
När ett malaysiskt passagerarplan sköts ned med en rysk missil över östra Ukraina dödades 298 personer. Inte heller detta brott vill Putin kännas vid. Vad han säger om helgens incident i Svarta havet finns det därför ingen anledning att tro på.
Ukrainas president Petro Porosjenko begärde ett två månader långt undantagstillstånd, och har förvisso sina egna skäl att inte lugna ned konflikten. I mars är det val, och han ligger pyrt till på grund av missnöje med korruptionen och det ekonomiska läget. Att stå upp mot Putin kan ge poäng.

Faktum är ändå att Moskva med våld har försökt tvinga Ukraina att stanna i en rysk ”intressesfär”. Putins auktoritära modell är dock inte särskilt attraktiv. Och det ironiska är att han med varje aggression driver grannlandet längre ifrån den ryska världen.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Ett högt valdeltagande betyder inte att demokratin mår bra

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Det finns starkare skäl att oroa sig över den svenska demokratins tillstånd i dag än för 20 år sedan – då valdeltagandet plötsligt dök.

En av de oftast använda mätarna på tillståndet i demokratin är valdeltagandet. Ett högt valdeltagande sägs göra det lättare att realisera två av demokratins kärnvärden: Politisk jämlikhet och folkviljans förverkligande.
I Sverige är fokus på valdeltagandet också en följd av den omhuldade så kallade deltagardemokratin. Enligt denna demokratisyn räcker det inte att valdeltagandet är högt, medborgarna ska gärna visa politiskt engagemang även mellan valen, exempelvis genom namninsamlingar och demonstrationer.
Man skulle kunna tro att Sverige, med långvarig fred, låg korruption och hög tillit till både politiker och myndigheter är en välfungerande demokrati. Men med deltagardemokratins ideal som måttstock har statsvetare och politiker ständigt kunnat oroa sig över den svenska demokratins kris. Denna ”politiska hypokondri”, som statsvetaren Gissur Erlingsson träffande kallat den, har bland annat yttrat sig i ett antal demokratiutredningar om exempelvis hur svenskarnas politiska deltagande kan ökas.
För 20 år sedan kulminerade krismedvetandet. Andelen som röstade i valet 1998 störtdök jämfört med 1994 och nådde sin lägsta nivå sedan 1958. En demokratiutredning var redan tillsatt, men regeringen gav den nu snabbt ett tilläggsdirektiv: att studera det låga valdeltagandet och öka medborgarnas engagemang i det demokratiska systemet.

Om någon läsare till äventyrs inte minns 1998 års kris i den svenska demokratin, kan en återblick vara på sin plats. Långt före valet detta år stod det klart att politiken skulle bli ungefär densamma nästan oavsett hur det gick. Partierna slogs om att satsa på vård, skola och omsorg. Socialdemokraterna lovade maxtaxa i barnomsorgen, de borgerliga sänkt fastighetsskatt. Väljarna fick bådadera: Före valet gjorde Socialdemokraterna upp med Centern om det senare, och efter att de behållit regeringsmakten i valet infördes den förra.
Valet 1998 var föga dramatiskt. En av de stora händelserna i valrörelsen var att vänsterledaren Gudrun Schyman beslogs med att ha betalat sin dotters kompis för att städa utan att lämna kontrolluppgift till Skatteverket. Det eldade säkert upp en och annan, men det är ingen överdrift att påstå att konflikterna i dagens Sverige är av en helt annan kaliber.
Högerpopulismen i valet 1998 var ett randfenomen. Ny demokrati, Sverigedemokraterna och Ian Wachtmeisters ”Det nya partiet” samlade detta år ganska exakt 1 procent av rösterna – tillsammans. Inför årets val såg länge Sverigedemokraterna ut att ha goda chanser att bli största eller näst största parti. Inte ens två månader efter valet vet vi hur regeringen kommer att se ut eller vilken politik som kommer att föras. Hur partierna än agerar kommer stora väljargrupper att bli både arga och besvikna.
I dagens Sverige anklagas högern för att legitimera fascismen, vänstern för att vara godhetsknarkare. Såväl public service som Dagens Nyheter anklagas för att ljuga utifrån en dold politisk agenda. Folk diskuterar politik så att tangentborden smattrar och många tycks brinna för sin övertygelse. De statsvetare som 1998 bekymrade sig över svenskarnas låga politiska engagemang måste vara nöjda! Svenskarnas ökade intresse och politiska engagemang syns även i valdeltagandet som i år steg för fjärde valet i rad.

Är det dags att blåsa faran över för svensk demokrati? Frågan är retorisk. Skälen att vara orolig för läget i den svenska demokratin är på många sätt starkare nu än för 20 år sedan. Men hur ska en hypokondriker inse att det plötsligt är på allvar?
En bra start kan vara att få lite perspektiv utifrån. I boken ”Uncivil agreement” som släpptes i våras uttrycker den amerikanska statsvetaren Lilliana Mason en oro för den amerikanska demokratin av skäl som borde få oss svenskar att tänka till.
Mason beskriver hur en viktig väljargrupp i USA blir allt mindre: De osäkra väljarna som har vänner och bekanta i olika politiska och socioekonomiska kretsar, och som genom dessa olika kontaktytor vet att det nästan alltid finns flera sätt att se på en given politisk fråga. Deras existens mildrar sociala konflikter och motverkar polarisering. De är själva inte säkra på vad de tycker, de ändrar sig gärna när ny information framkommer, och det är inte lika viktigt för dem att gå och rösta varje gång det är val.
Mason är orolig för att dessa lågengagerade väljare för vilka politik inte är särskilt viktigt blir allt färre i USA. När jag läser hennes bok blir jag orolig för att ett lågt politiskt deltagande i Sverige alltid ansetts vara ett demokratiskt problem. Hur blev det så?
Min teori är att Sveriges fokus på valdeltagandet delvis beror på ett tankefel. Det sägs ofta – helt korrekt – att människor har dött för rätten att få rösta. Rösträtten är fundamental i en demokrati, ty den gör att makthavare som inte tar hänsyn till väljarnas vilja riskerar bli att bortröstade. För att detta ska fungera krävs att alla har rösträtt, både formellt och i praktiken, men det förutsätter inte alls att så många som möjligt röstar varje gång det är val. Det låga valdeltagandet 1998 kanske var ett hälsotecken snarare än en varningslampa.
Andreas Bergh är välfärdsforskare vid Ekonomihögskolan i Lund och Institutet för näringslivsforskning och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. **Andreas Bergh "**

"Forskare i Kina: Vi har genförändrat tvillingar

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Tvillingsystrarna Lulu och Nana är världens första genförändrade människor, enligt forskare i Kina. En redigerad gen ska skydda dem mot hiv. Experimentet är mycket omstritt. – Skrämmande, säger den svenske forskaren Magnus Lundgren.

Nyheten är väl tajmad. I morgon, tisdag, börjar en internationell konferens i Hongkong om framtida möjligheter att genförändra människor med den så kallade gensaxen Crispr/Cas9. Den Nobelpristippade tekniken gör det enkelt och billigt att ändra arvsmassan hos alla slags organismer.
För människor ställer metoden svåra frågor. Deltagarna på konferensen ska bland annat diskutera om det någon gång i framtiden kan vara befogat att ändra utvalda arvsanlag på ett sätt som går i arv till kommande generationer. Det har nu skett, enligt nyhetsbyrån AP.
– Två vackra små kinesiska flickor som heter Lulu och Nana kom skrikande till världen för några veckor sedan, lika friska som vilket barn som helst, säger genforskaren He Jiankui vid den tekniska högskolan Sustech i Shenzhen, Kina, i ett youtubeklipp.
Han leder ett forskarlag som påstår sig ha slagit ut en gen hos flickorna. Förändringen stänger en dörr som hiv-viruset utnyttjar för att tränga in i celler. Tanken är att det ska göra dem immuna mot hiv-smitta. Den ändrade genen kommer att gå i arv om Lulu och Nana får egna biologiska barn i framtiden.

I Sverige är det förbjudet att göra den här typen av ingrepp. Samma sak gäller i så gott som alla länder som infört lagstiftning om att använda genteknik på människor.
Även Kina har statliga riktlinjer mot att ändra människors arvsmassa på ett sätt som påverkar kommande generationer. Det är oklart om He Jiankui har brutit mot dem, eller fått någon typ av dispens – om det verkligen stämmer att han genomfört experimentet. Ingen oberoende forskare har kunnat granska vad forskarna verkligen har gjort. Och He Jiankui har inte presenterat någon vetenskaplig artikel om sitt försök, utan gått direkt till massmedier.
– Man är ju orolig att han har gjort det här delvis i syfte att helt enkelt bli först, säger Magnus Lundgren, forskare på Institutionen för organismbiologi vid Uppsala universitet med lång erfarenhet av Crispr.
He Jiankui förklarar att tvillingarnas pappa är smittad med hiv, och att ingreppet kommer att skydda barnen från viruset. Magnus Lundgren invänder att det redan finns etablerade sätt att skydda barn från att få hiv från en förälder.
– Så ingreppet var inte medicinskt motiverat, säger han.
Han påpekar också att det alltid finns en viss risk att en genändring har oavsiktliga biverkningar.
Magnus Lundgren anser att en ingående och offentlig diskussion borde vara en förutsättning för att ens överväga gentekniska ingrepp som leder till ärftliga förändringar hos människor. Hela syftet med konferensen i Hongkong är att föra en sådan diskussion. Nu kommer den med all sannolikhet att kretsa kring Lulu och Nana.
Konferensens titel är ”Second International Summit on Human Genome Editing” (den första ägde rum i USA 2015). En av deltagarna är den amerikanska molekylärbiologen Jennifer Doudna. Hon utvecklade gensaxen tillsammans med den franska mikrobiologen Emmanuelle Charpentier, som gjorde sina viktigaste experiment under en tid som gästforskare vid Umeå universitet.

I ett mejl till DN kommenterar Doudna uppgifterna om det uppseendeväckande experimentet:
”Om oberoende analyser bekräftar dagens nyhet, så understryker försöket betydelsen av att begränsa genredigering av mänskliga embryon till sammanhang där det verkligen finns ett tydligt medicinskt behov, och där ingen annan medicinsk metod är ett tänkbart alternativ.”
Hon är också orolig för att händelsen ska kasta en skugga över framtida forskning om att använda gensaxen till att bota och behandla svåra sjukdomar.
Bland talarna under konferensen i Hongkong finns He Jiankui. Efter hans föredrag på onsdag morgon lokal tid kan den kinesiska forskaren räkna med en het debatt under frågestunden.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"Fakta. Så redigeras mänskliga gener

Det finns två principiellt olika sätt att ändra arvsmassan hos en människa:
Somatisk genredigering innebär att arvsmassan förändras på ett sätt som påverkar celler i kroppen, men inte könsceller. Därmed kommer inga ändrade gener att kunna överföras till kommande generationer.
Somatisk genredigering med Crispr/Cas9 används i kliniska försök mot bland annat cancer.
Ärftlig genredigering görs på befruktade ägg. I Sverige är det tillåtet i forskningssyfte på mänskliga ägg, men äggen får inte användas till att starta en graviditet. Ärftlig genredigering påverkar alla kommande generationer. Experimentet som kinesiska forskare påstår sig ha genomfört gäller ärftlig genförändring."

"Krisen i sundet kan leda till väpnad konflikt

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Moskva
Det är ren och skär tur att ukrainska och ryska fartyg inte har stött ihop förrän nu. Irritationen i Kertjsundet har byggts upp under en lång tid. Söndagens sammanstötning följs sannolikt av fler.

Vi stod uppe på en höjd, fotografen Lotta Härdelin och jag, och tittade ut över Kertjsundet. Gräset var gult av solen och långt nere i sundet pågick febril aktivitet: Bygget av en 19 kilometer lång bro mellan Krimhalvön och Ryssland.
Det var i augusti 2016. Mastodontprojektet hade nyligen inletts och att komma i närheten av det var omöjligt. Bron var prestigefråga nummer ett för Kreml. Inget skulle få stoppa den, inte ens ett oljepris som hade gått i botten, internationella sanktioner och tomma kistor på finansministeriet.
Under dessa stekheta augustidagar hade Ryssland höjt beredskapen på Krim. En grupp personer, enligt ryska myndigheter ukrainska sabotörer, hade gripits. Vi körde kors och tvärs över Krimhalvön och såg förflyttningar av stridsvagnar. Efter några dagar lugnade sig situationen och det hela glömdes bort.
Dagens situation är allvarligare. Att Ryssland har rammat och beslagtagit tre ukrainska fartyg är en typisk form av sammanstötning som kan föregå en väpnad konflikt.
Samtidigt är det en upprepning av ett mönster på Krimhalvön. I fyra år har området varit annekterat av Ryssland, som gör allt för att skapa

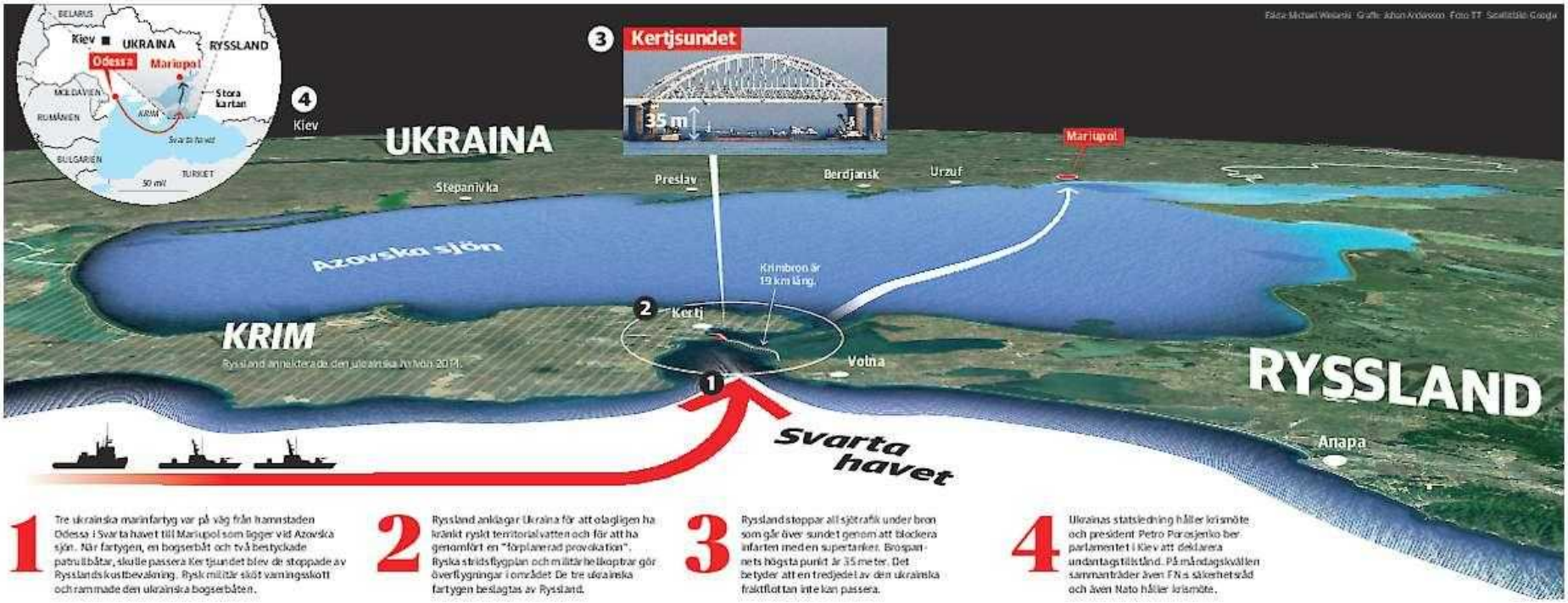
Kertjsundet
35 m
UKRAINA
RYSSLAND
Kiev
Odessa
Mariupol
Stora kartan
Stepanivka
Preslav
Berdjansk
Urzuf
Azovska sjön
Krimbron är 19 km lång.
KRIM
Kertj
Volna
Svarta havet
Anapa
1
Tre ukrainska marinfartyg var på väg från hamnstaden Odessa i Svarta havet till Mariupol som ligger vid Azovska sjön. När fartygen, en bogserbåt och två bestyckade patrullbåtar, skulle passera Kertjsundet blev de stoppade av Rysslands kustbevakning. Rysk militär sköt varningsskott och rammade den ukrainska bogserbåten.
2
Ryssland anklagar Ukraina för att olagligen ha kränkt ryskt territorialvatten och för att ha genomfört en "förplanerad provokation". Ryska stridsflygplan och militärhelikoptrar gör överflygningar i området. De tre ukrainska fartygen beslagtas av Ryssland.
3
Ryssland stoppar all sjötrafik under bron som går över sundet genom att blockera infarten med en supertanker. Brospannets högsta punkt är 35 meter. Det betyder att en tredjedel av den ukrainska fraktflottan inte kan passera.
4
Ukrainas statsledning håller krismöte och president Petro Porosjenko ber parlamentet i Kiev att deklarera undantagstillstånd. På måndagskvällen sammanträder även FN:s säkerhetsråd och även Nato håller krismöte.

fullbordade faktum på marken. Det leder till ökad byråkrati, till irritationsmoment och till en växande frustration hos Ukraina.
Hamnstaden Mariupol har stora ekonomiska problem. Antalet båtar har minskat sedan Ryssland införde kontroller vid bron. En färd genom Azovska sjön som förr tog en dag kan i dag ta en vecka.
Ukrainska flottans skepp måste ansöka om tillstånd för att köra genom Kertjsundet, ett sund vars västra strand enligt lagen tillhör dem. Enligt ett avtal mellan Ryssland och Ukraina från 2003 har bägge länderna dessutom rätt att fritt trafikera Azovska sjön och Kertjsundet.
Nyligen har Ryssland alltså tagit sig rätten att inspektera skepp som har lämnat eller är på väg till ukrainska hamnar. De här inspektionerna inleddes efter att Ukraina grep en fiskebåt från Krim i mars.
Kreml är oerhört nervös när det gäller en bro som de själva betraktar som ett förkroppsligande av Putinregimen. Ingenting får hända med Krimbron, inte ett enda attentat.
Det var med andra ord en tidsfråga innan sammanstötningen skulle blir ett faktum.
Trakterna kring Kertjsundet är svidande vackra – solkyssta fält möter Svarta havet. De är också fattiga. Både på den ukrainska sidan (i dag ryskkontrollerad) och den ryska är de sociala problemen stora.
När Krimbron byggdes hoppades folk på den ryska sidan att regeringen samtidigt skulle lösa andra problem, till exempel se till att alla bosättningar får ett avloppssystem. Inga sådana satsningar gjordes.
Inte heller såg man till att lokalinvånarna enkelt skulle kunna utnyttja motorvägen som leder till bron genom att bygga avfartsvägar.
Resultatet är att byarna och städerna kring motorvägen inte har tillgång till den. Motorvägen och bron är en snabbfil för turister från Moskva.
Annekteringen av Krim har genomförts på samma sätt. Man satsar stort och synligt, men man bryr sig föga om huruvida det leder till konkret nytta för invånarna.

Alla vet att Ukraina inte kan föra ett krig mot Ryssland. Att parlamentet på måndagen röstar om att införa krigstillstånd handlar snarare om att visa hur allvarligt man ser på situationen.
I ryska medier spekuleras det förtjust i att president Porosjenko provocerade fram sammanstötningen för att kunna plocka politiska poäng inför presidentvalet i mars. Oberoende Echo Moskvys chefredaktör Aleksej Venediktov säger att detsamma gäller Putin.
Venediktovs viktigaste slutsats handlar inte om säkerhetssituationen, utan om att bägge presidenterna vinner på det skedda.
Att saker och ting sker därför att någon vinner på det är en oerhört populär tankefåra i Ryssland. Den sitter så djupt att få ryska debattörer vågar bortse från den. Om man gör det är man en naiv idiot som inte har förstått hur världen fungerar.
I det här fallet står det klart att även om både Porosjenko och Putin kan plocka inrikespolitiska poäng på sammanstötningen så är den aspekten just nu en femte rangens fråga.
Det finns nämligen ingenting nytt med den här situationen. Liknande mindre sammanstötningar sker hela tiden – ryska och ukrainska skepp har ofta anropat varandra och uppmanat varandra att backa.
Krimhalvön är ett annekterat område och Ukraina och Ryssland har inte kommit överens om hur man ska gå tillväga för att undvika våld. Att inga allvarligare sammandrabbningar har skett fram tills nu är ren och skär tur.
Den här sortens konflikter handlar inte i första hand om att plocka politiska poäng (även om det är en sidoeffekt). De handlar om ömsesidig irritation och fullständig brist på förtroende, vilket leder till att varje agerande hos motparten tolkas som ett försök till provokation.
Det är just i sådana situationer som väpnade konflikter kan uppstå – utan att någondera parten egentligen var ute efter en sådan.
Anna-Lena Laurén "

"Frågor och svar. Krimkrisen

1 Vad är det som har hänt i Kertjsundet?
I söndags var tre ukrainska fartyg, en bogserbåt och två bestyckade patrullbåtar, på väg från hamnstaden Odessa i Svarta havet till Mariupol som ligger vid Azovska sjön. När de skulle passera Kertjsundet stoppades de av Rysslands kustbevakning som sköt varningsskott och rammade bogserbåten. Minst tre ukrainska besättningsmän skadades.
Ryska stridsplan gjorde överflygningar och de ukrainska fartygen beslagtogs. Ryssland anklagar Ukraina för att ha kränkt ryskt territorialvatten och stoppade all sjötrafik under den nya bron över Kertjsundet genom att blockera farleden med en supertanker.

2 Varför är det så spänt i området?
I februari-mars 2014 annekterade Rysslands den ukrainska Krimhalvön som i princip blev en rysk delrepublik. Det var ett brott mot internationell rätt och har lett till ekonomiska sanktioner mot Ryssland.

3 Vad har Kertjsundet för betydelse?
Azovskasjöns strandlinje hörde tidigare i huvudsak till Ukraina. Men med Rysslands väpnade intervention 2014 blev det mer ett ryskt innanhav. Ukraina har två stora hamnar där, Mariupol och Berdiansk.

4 Varför en bro till Krim?
Geografiskt hänger halvön Krim fast vid Ukraina och saknar en landförbindelse med Ryssland. Därför byggde Kreml den 19 kilometer långa bron som blev klar i maj 2018 under stora protester.
Brospannets högsta punkt är 35 meter vilket innebär att en tredjedel av den ukrainska fraktflottan inte kan passera från de stora hamnarna vid Azovska sjön till Svarta havet.

5 FN ska sammanträda om detta, men vad kan FN göra?
Västländerna, inklusive Nato, EU och Sverige, har kritiserat den ryska stängningen av sundet. Men som en av de fem permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet har Ryssland vetorätt – varför en resolution som går emot Moskva aldrig kommer bli antagen.

6 Ukrainas president har bett parlamentet att deklarera ett undantagstillstånd, eller ”krigstillstånd”, i 60 dagar. Vad betyder det?
Det är främst en signal för att visa hur allvarligt Kiev ser på det inträffade, men ger också myndigheter större befogenheter att exempelvis förbjuda demonstrationer. En del varnar för att president Porosjenko vill använda det för att skjuta upp presidentvalet i mars som han har små chanser att vinna.

7 Vilka teorier cirkulerar om händelseutvecklingen?
Ukrainska bedömare menar att Putin försöker skrämma Ukraina, visa för omvärlden att Krim är ryskt, samt öka sina opinionssiffror. Moskva hävdar att Ukraina genomfört en ”planerad provokation” för att lura Ryssland att sänka de ukrainska fartygen, och för att sabotera förhandlingar mellan Ryssland och USA inför helgens G20-möte. "

" Michael Winiarski: Världens mäktiga spottar ostraffat på folkrätten

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Reaktionen från västvärlden, med undantag för den viktigaste aktören av alla – USA-presidenten Donald Trump – kom snabbt och entydigt: Rysslands blockad av Azovska sjön, och därmed Ukrainas tillträde dit från Svarta havet, är en kränkning av internationell lag.

Problemet är att alla dessa fördömanden, alla debatter i FN:s säkerhetsråd och den ukrainska regeringens deklaration om undantagstillstånd, inte påverkar det faktum att den internationella rättsordningen är på väg att raseras. Världens mäktiga, det må vara Ryssland, Saudiarabien, USA eller Kina, struntar allt oftare i de spelregler som hittills haft en viss dämpande inverkan på hur stormakterna har betett sig.
Men i dagens osköna nya värld tvingas vi bevittna hur stormakter inte bara ostraffat spottar på demokratiska normer, utan även tar sig rätten att bryta mot mellanstatligt bindande överenskommelser, utan att någonting händer.
Ett relativt färskt exempel är när Permanenta skiljedomstolen i Haag för två år sedan avvisade Kinas anspråk på 90 procent av vattnen i Sydkinesiska sjön.
Svaret från Kina: Vi accepterar inte och erkänner inte Haag-tribunalens domslut.
Något liknande hände vid Rysslands väpnade ockupation och annektering av Krim i februari-mars 2014. Den bröt öppet mot folkrätten (förbudet att ändra gränser med våld), men också mot ett avtal från 1994 mellan Ryssland och Ukraina där Moskva förband sig att garantera den ukrainska territoriella integriteten.
Den ryske ledaren Vladimir Putin drog på sig omvärldens protester och ekonomiska sanktioner från EU och USA, men i övrigt hände inte mycket. Ukraina stod ensamt.
Fyra år senare var bron mellan Ryssland och Krim färdigbyggd, med sina 19 kilometer Europas längsta. I mars 2018 besökte jag brobygget och kunde betrakta den nya landförbindelsen, ett av historiens största och kanske dyraste svartbyggen.
Det var uppenbarligen inte en sak som USA:s president Donald Trump hade några synpunkter på. När Ryssland i söndags demonstrerade hur enkelt det är att blockera det fria tillträdet till Ukrainas hamnar i Azovska sjön kom inte heller någon reaktion från Vita huset. Detta trots att Kertjsundet är en vattenled där navigationens frihet skyddas av internationell havsrätt och av ett bilateralt avtal mellan Ryssland och Ukraina från 2003.
Samtidigt som rysk militär beskött och rammade ukrainska fartyg teg Trump om aggressionen. Däremot gick han på Twitter till angrepp på EU för att inte spendera tillräckligt på Europas försvar.
Det beteendet stämmer väl med Trumps ständiga omfamning av ledare som Putin och Mohammed bin Salman oavsett hur mycket de kränker humanitära och folkrättsliga lagar.
Trump vill inte förstöra stämningen inför G20-mötet i Buenos Aires kommande helg. Därför får dessa herrar grönt ljus för att göra ungefär som de vill.

Michael Winiarski "

" Det ska straffa sig att ta sig till gränsen är USA:s budskap

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Kommentar

Washington. De centralamerikanska migranter som möttes med tårgas vid den kaliforniska gränsen är offer i ett politiskt spel. Ännu en oroande bild av Donald Trumps hårda gränspolitik kablades ut över världen i söndags. En latinamerikansk mamma med två små barn i blöja och badtofflor springer från ett moln av tårgas.

Scenen utspelades i den mexikanska staden Tijuana, som angränsar San Diego i det sydvästra hörnet av Kalifornien.
Här befinner sig omkring 5 000 människor som rest med den folksamling som blivit känd som ”karavanen”, ett följe som vandrat från Honduras genom Mexiko med målet att försöka ta sig in i USA. Under flera veckor har delar av karavanen bott i en överbefolkad idrottshall i Tijuana.
I söndags försökte omkring 500 personer ur den alltmer desperata skaran ta sig in i USA. De sprang mot stängsel vid gränsen och i bilfilerna på en bro som leder fram till en USA:s mest trafikerade gränsposteringar. Vakter, Customs and Border Protection, svarade med bland annat tårgas.
En av de som plågades av gasen var Cindy Milla, en 23-årig mamma med två barn på tio månader och fyra år. ”Det kändes som mitt ansikte brann, och min bebis svimmade”, sade Cindy Milla till tidningen Wall Street Journal. ”Jag sprang för mitt och för mina barns liv”. Hon lade till: ”Jag lärde mig en läxa och jag kommer nu att vänta på att få asyl”.
Att den amerikanska gränspolisen använder tårgas mot flyktingar är ”extremt ovanligt”, enligt Wall Street Journal. Gränspolis säger att tårgasen var svar på ”projektiler” – stenar och flaskor – som migranterna ska ha kastat mot gränspolisen.
Tumultet ska ha börjat som en fredlig protest mot vad migranterna upplever som en tröstlös väntan på asyl. Tumultet ledde till att USA förseglade gränsen fullständigt under några timmar, en drastisk åtgärd då omkring 100 000 människor korsar den per dag.
Exakt hur många asylsökande som lyckades ta sig in i USA under söndagens våldsamheter är oklart. Men enligt uppgifter från nyhetsbyrån AP på måndagen har amerikanska myndigheter gripit 42 migranter på den amerikanska sidan av gränsen.
De 500 personer som försökte forcera gränsen blev omedelbart pjäser i ett politiskt spel, med både inrikes- och utrikespolitisk betydelse för president Donald Trump.
USA:s minister för inrikes säkerhet, Kirstjen Nielsen, är en av de regeringsmedlemmar som sägs hänga löst. Nielsen har inte varit framgångsrik i Trumps ögon, eftersom hon varken förmått minska flödet av migranter söderifrån eller fått loss skattemedel till den mur mot Mexiko som Trump lovat sina väljare.
Presidentens möjlighet att finansiera muren – han säger sig behöva omkring 5 miljarder dollar, omkring 50 miljarder kronor – blir knappast större när Demokraterna axlar makten över representanthuset efter nyår. Trump hotar med att stänga ned statsapparaten den 7 december om inte kongressen då enas om en budget för den inrikes säkerheten. Trump kräver en mur.
Samtidigt ligger USA i slutförhandlingar med Mexikos inkommande regering om en flyktinguppgörelse, vars huvuddrag påminner om EU:s överenskommelse med Turkiet 2016. Enligt avtalet skulle Mexiko

utgöra ett flyktingväntrum till USA, vilket betyder att migranterna inte får vistas på amerikansk mark under tiden som asylansökningarna tröskas genom byråkratin. Uppgörelsen skulle innebära ett undantag från den lag som säger att asylsökare har rätt att vistas på amerikansk mark under tiden som deras ärende prövas.
Det ligger i USA:s intresse, och kanske också i Mexikos, att signalera att det kan straffa sig att ta sig till den amerikanska gränsen. De 500 personer som forcerade gränsen till USA på söndagen har eller ska deporteras, meddelar Mexiko.
Presidenten förtydligade på måndagsmorgonen vilka politiska motiv som kan ha motiverat handlandet i helgen: Trump uppmanade Mexiko att stoppa flyktingar med ”flygplan, buss, gör det hur ni vill, men de kommer INTE in i USA. Vi kommer stänga gränsen permanent om detta behövs. Kongressen, finansiera MUREN.”

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Toppmöte ska stoppa storoffensiv

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Den bräckliga vapenvilan i nordvästra Syrien är i farozonen efter helgens stridshandlingar i provinserna Idlib och Aleppo. På onsdag träffas företrädare för Ryssland, Turkiet och Iran i Kazakstans huvudstad Astana för att om möjligt hindra en upptrappning.

De närmare tre miljoner civila som bor i den hårt krigsdrabbade provinsen Idlib har haft en sällsynt period av lugn under de senaste två månaderna. Skälet är den överenskommelse om så kallade demilitariserade zoner som Rysslands president Vladimir Putin och den turkiske ledare Recep Tayyip Erdogan kom överens om den 17 september i år.
Ryssland är den syriska regimens främsta uppbackare. Turkiet stöder den väpnade opposition som än så länge kontrollerar Idlibprovinsen. Avtalet har fungerat förvånansvärt bra fram till nu.
Men på lördagen fördes cirka hundra civila från de västra delarna av staden Aleppo till sjukhus. Enligt medierapporter hade de drabbats av andningssvårigheter efter att granatburna behållare med klorgas avlossats från regimmotståndarnas områden.
På söndagen attackerade ryskt stridsflyg de östra delarna av Idlib varifrån attackerna ska ha kommit. Nio civila ska ha dödats.
Det har varit svårt att få oberoende bekräftelser om attackerna. Nick Waters från det brittiska journalistkollektivet Bellingcat, som förutsättningslöst granskar öppna källor, tvivlar på att den 120 millimeters granatkastarammunition som ska ha använts mot Aleppo kan ha orsakat såpass stora skador. En talesman för den största väpnade grupperingen i Idlib förnekar all inblandning i attackerna.

Omvänt är den enda källan till dödssiffran i de ryska attackerna mot Idlib den oppositionsvänliga nyhetsbyrån Syrian Observatory for Human Rights.
Det finns en påtaglig oro i Idlib att upptrappningen ska leda till en storoffensiv mot Idlib, en utveckling som var överhängande fram till september i år då det rysk-turkiska avtalet slöts.
Nu på onsdag hålls ett möte i den så kallade Astanaprocessen, en fredsdialog mellan Ryssland, Turkiet och Iran. Mötet ska framför allt ta upp arbetet med att få fram en ny författning för Syrien. Men bedömare tror att det spända läget i Idlib och Aleppo också kommer upp på agendan.

Erik Ohlsson "

"Eva af Geijerstam: Han gav oförglömliga bilder av Italiens historia

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Att Bernardo Bertolucci kom att bli filmregissör var inte helt oväntat. Hans far var poeten Attilio Bertolucci och sonen Bernardo hängde redan som tonåring med pappans lika filmintresserade vänkrets under det 50-tal som de kallade ”det löjliga decenniet”. Vänskapsband knöts, samarbeten tog sin början, såsom alltid sker när förändringens vindar skakar om ett samhälle. Inte minst i ett Italien som nyligen skakat av sig en fascistisk diktatur.

60-talet måste bli annorlunda och mindre löjligt.
Så kom det sig att regidebuten med mordhistorien ”La commare secca” (1962) skrevs av Pier Paolo Pasolini och att den nästa, ”Före revolutionen” (1964), utmanade den borgerliga familjens föreställningar om förbjuden kärlek.
Vad många glömmer bort i dag är att Bertoluccis första riktigt stora uppgift blev en tredelad kritisk dokumentärfilm om oljeindustrin (”La via del petrolio”, 1967).
Så slog han ihop de teman som skulle prägla alla hans filmer: familj, erotik, politik och tidens obönhörliga gång. Bertolucci var så uppenbart ett barn av den italienska vänsterns ideologiska omorientering som kallades eurokommunismen, präglad av dess ordförande Enrico Berlinguer och hans avståndstagande från Sovjetunionen och de östeuropeiska ”folkrepublikerna”.
I den briljanta ”Fascisten” (1970) gjorde han en vacker, benhård och allt annat än löjlig uppgörelse med den konformism som så länge hållit

Italien i ett järngrepp. Den ännu märkligt kontroversiella ”Sista tangon i Paris” (1972) blev länge förbjuden i Italien för sin omskakande frispråkighet om en åldrande amerikansk affärsmans övergrepp på en ung kvinna och förhållandet dem emellan.
Jag hade nöjet att möta honom flera gånger under hans liv, första gången när han gjort storverket ”1900” (1976) som blev hans stora publika internationella genombrott. Det var nära att den inte kom upp på bio i Sverige: skulle man över huvud taget hitta publik till över fem timmar italiensk historia?
Det kunde man. Inte bara gav han de då ännu unga och tämligen oskrivna skådepelarna Robert De Niro och Gérard Depardieu varsin tung huvudroll, den ene av börd, den andre av folket.
Med en rad oförglömliga scener gav Bertolucci en lektion i det ännu unga Italiens historia: från Rigoletto-narrens utropande av Italiens enande på det sena 1800-talet (Vittorio Emanuele Rei D’Italia = Verdi, Bertoluccis musikaliska favoritackompanjatör) via lantarbetarnas bordsdans, en krans av grodor efter fiske i Po till ett fascistiskt barnamord. Mer än så: den mycket bildade Bertolucci gav då bortglömda italienska sekelskifteskonstnärer en bildmässig tribut.
Men tiderna förändrades: 1975 mördades Pier Paolo Pasolini. 1978 mördades kristdemokraternas ledare Aldo Moro av de Röda brigaderna. 1984 dog Berlinguer och med honom definitivt idén om eurokommunismen.
Bertolucci sörjde dem alla tre. Och i sviterna av dåtidens italienska terrorism blev filmerna mer anspråkslösa. Han gjorde ”Månen” (1979) om en operasångerskas terapeutiska och incestuösa förhållande med sin drogberoende son. Han gjorde ”La tragedia di un uomo ridicolo” (1981) och blev ytterst besviken över det svala mottagandet i Cannes. Den kom aldrig till Sverige.
En utflykt till en annan plats och en annan tid hjälpte mot besvikelsen. Den storslagna och Oscarsbelönade ”Den siste kejsaren” (1987) om Kinas siste kejsare blev något av en återkomst.
Av politiken syntes inte längre särskilt mycket i 1990-talsfilmerna ”Den skyddande himlen” och ”Stulen skönhet”, däremot mycket om sexualitet och kärlek i vackert melodramatiska och vemodig tappningar.
Det var som om han under en tid själv fått en släng av tidens amnesi, minnesförlust, som ersatt det kollektiva minnet. Till bot gjorde han kammarspelet ”Dreamers” (2003) som kom att bli hans näst sista film. Den tar oss tillbaka till Parisrevoltens 1968, till i långa stycken självbiografisk när det gäller politik och erotik.
”Jag tror många föräldrar anser att 1968 var ett misslyckande. Det är ett stort historiskt misstag och en djup orättvisa. Som om de inte hade befunnit sig på toppen av sina förväntningar, även då. Som om insikten om att de var fyllda av illusioner och att revolutionen aldrig genomfördes gjort dem blinda för hur mycket som förändrades. Den blomstrande feminismen exempelvis, kanske en av 1900-talets viktigaste omvälvningar.” Det sade Bernardo Bertolucci vars filmer utan tvekan ingår i det kollektiva minnets arsenal.

Eva af Geijerstam
kultur@dn.se "

”Hållbarhet har inte någon politisk färg”

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

"Hur och vad vi konsumerar är nyckeln till ett hållbart samhälle. Men staten bär huvudansvaret för att vi når dit, menar hållbarhetsexperten Parul Sharma och Naturskyddsföreningens ordförande Johanna Sandahl när de diskuterar de globala målen över en lunch.

Hur definierar ni hållbarhet?
Johanna: Välmående människor på en planet med friska ekosystem. Inte välmående utifrån ett lyxperspektiv utan att man har vad man behöver för att leva ett gott liv.
Parul: Hållbarhet består av fyra pelare: mänskliga rättigheter, antikorruption, miljö och klimat och arbetstagares rättigheter. Gemensamt för pelarna är att alla människor ska ha ett värdigt liv.
Johanna, du sitter i delegationen för Agenda 2030 som ska föreslå en plan för att Sverige ska klara av målen. Hur går det med arbetet?
Johanna: Vi ska vara klara med arbetet i mars. Agenda 2030-arbetet spänner över i princip allting och det är svårt att dra en gräns. Vi behöver hitta ett system som gör att det blir skillnad på många ställen på samma gång. Det är också en utmaning att formulera förslagen så att både är ambitiösa och samtidigt genomförbara.
Parul: En intressant sak är att det puttrar mycket kring Agenda 2030-arbetet ute i kommunerna. Vi fokuserar gärna på rikspolitiken men det händer väldigt mycket på lokal nivå. Även skolor och gymnasieskolor tittar mycket på hållbarhetsmålen, vilket gör det viktigt för oss att vara ute och interagera med unga ledare och föreläsa.
Kommer vi att nå målen?
Johanna: För att klara det behövs en enorm omställning. På miljösidan kommer vi inte att nå 14 av 16 mål med rådande politik enligt Naturvårdsverkets uppskattningar. Mycket av Agenda 2030 är antaget av riksdagen men vi saknar i många fall handling för att uppnå målen.
Parul: Jag upplever att vi behöver mer kunskap om hållbarhet i samhället i stort. Lokala och regionala aktörer vill gärna agera men saknar konkreta strategier.
Vilket är det viktigaste av FN:s globala mål för Sverige?
Parul: Mål 12, att säkerställa hållbar konsumtion och produktion. Sverige har miljö- och klimat som hjärtebarn men vi väger sällan in våra utsläpp i utlandet. 67 miljoner ton koldioxid släppte Sverige ut utanför landet ifjol i form av tillverkning och resor. Dessutom är ofta tillverkningen utomlands inte hållbar ur ett socialt perspektiv. Vi vet lite om hur det ser ut med arbetstagarnas rättigheter i de länderna.
Johanna: Jag håller med. Nästan alla mål är kopplade till mål 12, både vad gäller miljöarbetet och social hållbarhet.
Finns det konflikter mellan de olika hållbarhetsmålen? Hur ska de hanteras?
Johanna: Absolut. En jätteviktig sak är att uppmärksamma att sådana målkonflikter finns. Det finns en tendens att blunda för konflikterna, till exempel genom att bara fokusera på klimatfrågan och bygga en damm för att få fossilfri el, utan hänseende till negativa bieffekter för lokalsamhällen och närmiljö. Vi borde i stället belysa målkonflikterna för att orka tänka lite till och nå en bättre lösning. Kanske finns det ett annat sätt att producera el på, som varken skadar klimatet eller den lokala omgivningen?
Parul: Våra politiska ledares största utmaning är att erkänna att målkonflikter existerar. Erkänner vi inte dem hittar vi aldrig alternativa sätt att tänka.
Johanna: Till exempel behöver många utvecklingsländer en utbyggd el-infrastruktur. Ett klassiskt sätt att lösa frågan vore att satsa på stora

dammbyggen och kärnkraftverk. Men i dag finns det smarta förnybara lösningar utanför elnätet som solceller, vilket kan vara både billigare, enklare och ger el-tillgång till områden som tidigare inte haft det.
Parul: Vi behöver tänka utanför det ekonomiska systemet för att kunna bli ett hållbart samhälle. Exempelvis klassas Kina och Indien som delvis utvecklade länder i dag. De är globaliserade och har uppnått en viss levnadsstandard. Men barnen i New Dehli kan inte andas på grund av all luftförorening. Vi måste omdefiniera vad vi menar med utveckling och inte bara se det ur ett tillväxtperspektiv.
Går det att nå ett hållbart samhälle på ett opolitiskt sätt? Eller behövs en övergripande ideologi?
Johanna: Hållbarhetsarbete är en politisk process och stater och regeringar bär huvudansvaret att se till att de globala målen nås. Politiken är helt avgörande. Det är de som sätter ramarna för näringsliv, för individer och andra aktörer. Men jag tror inte att det krävs en viss politisk ideologi för att nå ett hållbart samhälle.
Parul: Det är jätteviktigt att understryka att hållbar utveckling inte har någon politisk färg. Svenska folket måste förstå det. Oavsett vilken regering som har makten ska de tjäna som garant för hållbar utveckling. Hela riksdagen måste vara med på det. I dag är många frågor inom social hållbarhet frivilliga för företag och statliga verksamheter. Det finns ramverk, men inte regelverk. Exempelvis finns inga strikta krav på social hållbarhet i lagen om offentlig upphandling.
Johanna: Miljösidan ligger i frontlinjen där. Det finns tydliga miljöregelverk.
Kräver hållbarhetsarbete ett helhetstänk?
Parul: Ja. Man kan inte bara fokusera på världshaven och inte tänka på den sociala ojämlikheten. Ta korruption som exempel. Ofta går miljöarbete i hand i hand med antikorruptionsverksamhet. Det krävs ett värdigt liv för att människor ska engagera sig i hållbarhet. Jämför med Maslovs trappa. Folk behöver ha sina grundbehov tillgodosedda.
Johanna: Allt hänger ihop. Hela vårt välstånd bygger på ett välmående ekosystem där vi använder naturresurserna på ett klokt sätt.
Parul: Hållbart tänkande är ett synsätt. Jag får ofta frågan vilket hållbarhetsmål som är det viktigaste. Och jag kan inte svara på den frågan. Olika mål är olika akuta, men som mänsklighet kan vi inte prioritera mellan dem.
Varifrån kommer ert personliga engagemang?
Johanna: Mina föräldrar var väldigt engagerade i Amnesty International, vilket gjorde att jag själv intresserade mig för fredsrörelsen. Sedan kom säldöden 80-talet vilket fick upp mina ögon för miljön. För mig har sociala och miljömässiga hållbarhetsfrågor alltid gått hand i hand. Parul: Jag kommer också från en familj med civilengagemang. Min familj har rötter i Indien och mina far- och morföräldrar ingick i Mahatma Gandhis rörelse mot det brittiska förtrycket. Så det har fallit sig naturligt för mig att arbeta med rättighetsfrågor. Jag kan heller inte tänka mig att arbeta med något annat.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se "

"Johanna Sandahl
Gör: Ordförande för Naturskyddsföreningen
Bor: Midsommarkransen
Mitt bästa hållbarhetstips: Se över dina levnadsvanor. Det finns många sätt att minska sitt klimatavtryck i såväl boendet som i transport- och matval.

Min största hållbarhetssynd: Lite på varje område, jag har inte kommit ner till en till två miljoner ton koldioxidutstläpp per år, vilket vi alla måste i slutändan.
Hållbarhetsmålet jag brinner mest för personligen: Mål 12, att konsumera mer hållbart.

Parul Sharma
Gör: Människorättsjurist och hållbarhetsexpert
Bor: Liljeholmskajen
Mitt bästa hållbarhetstips: Använd dig av mantrat ”minimera, återanvända, kontrollera och ifrågasätta”. Alltså, vad kan jag minimera i min konsumtion, vad kan jag återanvända och vad kan jag ifrågasätta.
Min största hållbarhetssynd: Jag har rest väldigt mycket i tjänsten med flyg och arbetar med att försöka prioritera annorlunda.
Hållbarhetsmålet jag brinner mest för personligen: För mig är mål 10 och 12 mest akuta ur ett svenskt perspektiv, alltså att minska ojämlikheten och konsumera mer hållbart. Barnperspektivet är också viktigt. "

"Mer än 300 ”dolda avvisningar”

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Över 300 personer har avvisats utan Migrationsverkets kännedom det senaste året, rapporterar Ekot. Det är Kriminalvården och Polismyndigheten som genomför så kallade ”dolda avvisningar” utan att meddela tillsynsmyndigheten.

Kriminalvården medger att man medvetet hemlighållit information från tillsynsmyndigheten och säger till radion att det beror på att man inte hittat ett säkert sätt att förmedla den. Det ska nu korrigeras.
Ekot har tagit del av mejl och mötesanteckningar som visar att det finns en oro för att information ska läcka ut och ”det kan till exempel finnas ett intresse från medier”.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

”Lyxlägret” lindrar inte flyktingarnas svårmod

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Välkomna till Champs-Élysées! Så kallas huvudgatan i Mellanösterns – och ett av världens – största flyktingläger. I Zaatari finns inga tält och inga matransoner. Flyktingarna bor i husvagnar och handlar i stormarknader. Allt finns att köpa, från råttfällor till brudklänningar. Men under ytan gror missnöjet. ”Vi är som fåglar instängda i en gyllene bur”, säger en man till DN.

Gränslandet mellan södra Syrien och norra Jordanien är på många sätt en gråzon: omgivningarna är blåsiga, folktomma och förtorkade. Förekomsten av ormar och skorpioner förstärker den ogästvänliga prägeln.

Men för sex år sedan, då kriget i Syrien blossade upp på allvar, började en stadsliknande bebyggelse av flyktingläger växa fram i denna ödemark. I dag är det FN-drivna flyktinglägret Zaatari med sina 80 000 invånare – alla syriska krigsflyktingar – en av Jordaniens största städer. Tillika är Zaatari Mellanösterns största flyktingbosättning, ja, ett av de största lägren i världen.

Utåt sett är Zaatarilägret inte särskilt välkomnande mot besökare. Det omgärdas av en betongmur som på sina håll nödtorftigt piffats upp med valhänta muralmålningar. Beväpnade vakter, bommar och taggtråd kompletterar den föga inbjudande bilden. Trådslitna blåvita FN-flaggor fladdrar i ökenvinden.

Men väl inne på området, som med sina drygt fem kvadratkilometer är stort ungefär som halva Stockholms innerstad, förändras intrycket. Här

återfinns inte de vanliga tröstlösa raderna med tält. Flyktingfamiljerna bor i husvagnsliknande baracker. Det finns också all slags service och en livlig shoppinggata som folkhumorn döpt till Champs-Élysées, efter den parisiska paradavenyn.
Att handla mat på stormarknad måste väl vara en av världens mest vardagliga sysslor. Det är dessutom en aktivitet som är sig kusligt lik var än i världen man hamnar. Ändå är det en annorlunda upplevelse att i flyktinglägret Zaatari kliva in i en jättelik varulada som döpts till Tazweed (fritt översatt ”förstärkning”). Det finns en konkurrent också som tillhör livsmedelskedjan Safeway.
Distribution av livsmedel i flyktingläger brukar ju betyda långa köer för matransoner som delas ut från ett lastbilsflak. Men i Zaatari strosar kunderna/flyktingarna omkring med sina kundvagnar och plockar de varor de behöver från välfyllda hyllor.
– En av grundtankarna är att de som bor här ska känna värdighet. En viktig del för att åstadkomma detta är att de själva kan välja vad de vill äta och hur de vill organisera sitt hushåll, säger Irene Omondi, som är en av FN:s flyktingkommissariat UNHCR:s representanter i Zaatarilägret.
Varje boende i Zaatari, ung som gammal, har rätt till ett månatligt bidrag från FN på 28 dollar (ungefär 250 kronor). Pengarna laddas upp på ett betalkort. I kassan på stormarknaden identifierar sig kunden genom en scanner som läser av ögats regnbågshinna.
– Systemet innebär att flyktingarna slipper ha pengar på sig, och ögonscanningen betyder att kortet är säkert kopplat till en person, säger Irene Omondi.
Vid utgången till stormarknaden har Marwan Hassan parkerat sin cykel som ska lastas full med varorna från veckohandlingen: en femlitersdunk olivolja, en tiokilossäck basmatiris, flera kartonger ägg, allehanda grönsaker. Marwan Hassan och hustrun Salwa har fem barn. Familjen har bott i lägret i fyra år.
– Jag tycker att betalkortssystemet är bekvämt. Men tyvärr är maten ganska dyr, säger Marwan, och en jämförande koll av diverse varor ger honom rätt: ett 24-pack ägg är obetydligt billigare här än på en svensk stormarknad.
I likhet med nästan alla flyktingar i Zaatarilägret kommer familjen Hassan från provinsen Daraa som ligger precis på andra sidan gränsen, bara några kilometer härifrån. Jag frågar Marwan om han vill återvända hem och han ger mig ett förvånat ögonkast:
– Det är klart. Men vårt hus är sönderbombat och våra tillhörigheter borta. Som det är nu har vi inget liv i Syrien, säger han.
När jag vill fortsätta resonemanget avbryter en ung civilklädd polis som följer med oss besökare. Han tillhåller oss att ”inte prata politik”.
Intermezzot säger mycket om tillvaron i Zaatari. Å ena sidan är lägret det som på biståndsslang kallas ”An Angelina Jolie camp” – det vill säga, ett ställe med godtagbar standard och progressiva idéer, dit FN gärna dirigerar de världskändisar som likt filmstjärnan Angelina Jolie ställer upp som flyktingambassadörer.
Å andra sidan kan inte Zaataris stormarknader, solcellsparker och miljöanpassade återvinningsstationer dölja de stelbenta regler som flyktingarna förväntas följa och det dilemma som Syrienkriget orsakat i det lilla resursfattiga Jordanien.
Av de cirka 5,6 miljoner syriska utlandsflyktingar som registrerats av FN finns minst 80 procent i något av grannländerna Turkiet, Jordanien, Libanon och Irak.
Jordanien, till ytan mindre än Norrbotten och med en befolkning jämförbar med Sveriges (10,4 miljoner), hyser uppskattningsvis 1,3 miljoner syriska flyktingar. Bara en bråkdel av dem bor i läger som Zaatari. De flesta hyr rum eller hus.
Flyktingnärvaron har satt stor press på det jordanska samhället. Skolorna går i tvåskift för att möta de syriska flyktingbarnens behov av undervisning. Bostadspriserna har stigit kraftigt och konkurrensen

om jobb har ökat. Ett nog så påtagligt problem i Jordanien där arbetslösheten är nära 20 procent.
Eftersom Jordanien inte skrivit under FN:s flyktingkonvention betraktas de flyende syrierna som gäster som förr eller senare ska åka hem. Och Syriens regim är angelägen om att visa upp en bild av att tillvaron i det krigshärjade landet håller på att normaliseras.
– Vi är beredda att ta emot de flyktingar som vill komma tillbaks till Syrien, sade landets utrikesminister Walid al-Muallam i ett tal i FN:s generalförsamling i september.
De flesta områden som de väpnade regimmotståndarna tidigare kontrollerat – östra Ghouta, Daraa, Yarmouk – har under det senaste året erövrats av de syriska regeringsstyrkorna. Även om det långt ifrån är fred i gängse mening i Syrien är det ett faktum att det brinnande kriget har ersatts av ett pyrande bål som visserligen kan flamma upp men som just nu bara ryker.
Libanon, som har ett än hårdare flyktingtryck än Jordanien, har börjat organisera återinvandring till Syrien. Och för en månad sedan öppnade en av de större gränsövergångarna mellan Syrien och Jordanien. Gränsposten, som kallas Nassib-Jaber, har varit stängd i tre och ett halvt år.
FN:s flyktingkommissariat presenterade nyligen en opinions-undersökning som visar att 76 procent av de syriska flyktingar som lever i grannländerna önskar återvända någon gång i framtiden. Men än så länge har återflyttningen varit blygsam. Enligt FN:s statistik återvände drygt 50 000 syrier förra året. Siffran hittills i år är knappt 30 000.
Det ryska utrikesministeriet presenterar en helt annan statistik: enligt dem återvänder ”mellan 800 och 1 400 flyktingar om dagen” till Syrien från Jordanien och Libanon. Men de siffrorna har inte gått att få verifierade.

De syriska flyktingar som DN träffar i och utanför Zaatarilägret är nästan undantagslöst misstrogna till återinvandring. I alla fall på kort sikt.
– Jag litar inte på Bashar al-Assad, säger Mahmoud, en fårad man i femtioårsåldern som vi lyckas få en ostörd intervjustund med.
Mahmoud – som inte vill avslöja sitt rätta namn av rädsla för repressalier – flydde från staden Daraa med fru och tre barn sommaren 2013. Han lämnade sin tjänst som polis och räknas därmed som desertör.
– Det talas om amnesti för dem som deserterat, men om jag återvänder är jag rädd för stora problem, säger han.
Vi träffar Mahmoud när han köar för det tillstånd som behövs för att kunna lämna lägret. Han tillhör den minoritet i Zaatari som också fått arbetstillstånd. Mahmoud jobbar med att plocka potatis och oliver åt lokala odlare vilket ger en dagsinkomst på 10 dinarer (drygt hundra kronor).
– Det är inte mycket pengar, men det är bra för självkänslan att utföra ett arbete och det skingrar tankarna, säger han.
Liksom hundratusentals andra syriska flyktingar står Mahmoud inför ett nästan omöjligt val: att sträva på i flyktingtillvaron med allt vad det innebär av lågbetalda jobb och dåliga framtidsutsikter. Eller att återvända till ett hemland som ligger i ruiner, där korruption, kriminalitet och ovisshet grasserar.
– Vi är i alla fall säkra här i lägret. Barnen behöver inte vara rädda för bomber. Och det finns det mesta av vad vi behöver. Ändå är vi som fåglar som sitter i en bur, fast gallren är förgyllda, funderar han.
Inte långt från kontoret där Mahmoud köar har FN:s kvinnoorganisation etablerat ett center som erbjuder kvinnor stödaktiviteter. I ungefär en femtedel av familjerna i Zaatari är kvinnorna ensamstående – männen har stupat i kriget, stannat i Syrien eller helt enkelt övergivit familjen.

Centret driver också en förskola som leds av Amal Mohammed, en allvarlig kvinna i trettioårsåldern.
– Jag tycker att allt för många som försöker hjälpa flyktingarna stirrar sig blinda på statistik. Vad som ofta glöms bort är att alla som bor här har förlorat en eller flera familjemedlemmar. Alla i Zaatari lever med smärtan av förluster och andra trauman, säger Amal Mohammed med eftertryck.
– Vi har barn här som är födda i lägret. De vet inte om något annat än Zaatari. De har aldrig gått i en trappa, aldrig sett en häst. Deras värld blir så liten och begränsad. När jag tänker på det blir jag sorgsen och lite rädd, säger Amal Mohammed.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Zaatarilägret

Förläggningen ligger i norra Jordanien, elva kilometer från den syriska gränsen. Zaatari öppnade i juli 2012, när Syrienkriget bröt ut på allvar. Lägret drivs av den jordanska staten i samarbete med FN och ett antal organisationer, bland annat Läkare utan gränser och Internationella röda korset.
Nu bor närmare 80 000 personer i lägret, vilket är maxgränsen. Nytillkomna hänvisas till ett systerläger som har cirka 50 000 invånare.
55 procent av de boende i Zaatari är under 17 år. Det föds cirka 80 barn i lägret varje vecka.
Ungefär 10 000 av de boende i Zaatari har arbetstillstånd i Jordanien och kan jobba utanför lägret, som Marwan som intervjuas i artikeln. Övriga får leva på FN-bidrag, spa-rade pengar och/eller gåvor från släktingar och vänner.
Det finns 3 000 butiker och affärsverksamheter i Zaatari, bland annat ett pizzabud, en juvelerare och en resebyrå. DN

Fakta. Syriska flyktingkrisen

År 2011, före kriget, hade Syrien drygt 22 miljoner invånare. I dag har nära sex miljoner av dem flytt utomlands. Minst sex miljoner lever som flyktingar i sitt eget land. Av dem är 2,3 miljoner barn.
13 miljoner syrier behöver humanitär hjälp utifrån för att överleva.
Över tre miljoner syriska barn har inte upplevt något annat än ett land i krig.
I delar av Syrien – i söder, längs Medelhavskusten och i nordväst pågår dock en viss återflyttning och återuppbyggnad.

DN/UNHCR "

"De gripna ukrainska besättningsmännen visas upp i rysk tv

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Moskva. Sammanstötningarna i Kertj har blivit en propagandaseger för statliga ryska tv-kanaler. Samtidigt är oron i Ukraina stor över undantagstillståndet. I värsta fall kan det montera ned den ukrainska demokratin, säger journalisten Maxim Eristavi.

De står framför kameran med tom blick och rabblar upp inlärda fraser. Ukrainska besättningsmän som greps då Ryssland prejade tre ukrainska fartyg i Kertjsundet i söndags paraderas nu i rysk tv.
Det är säkerhetstjänsten FSB som har gjort inspelningarna och överlämnat dem till ryska tv-kanaler. Syftet är att bevisa att Ryssland haft rätt. Tv-kanalerna visar gång på gång, ”minut för minut”, hur sammanstötningen gick till och upprepar att Ukraina var inne på ryskt territorialvatten.
Att männen rabblar upp fraser som de har fått lära sig på förhand är uppenbart. De talar snabbt och otydligt, med blicken i marken.
– Kustbevakningen uppmanade oss ännu en gång att vi skulle lämna ryskt territorialvatten. Vi skulle lämna gränsen på 12 sjömil och vänta in beslutet på hur vi skulle få passera, säger en man, som enligt FSB arbetar för ukrainska säkerhetstjänsten SBU.
Två ukrainska medborgare ska nu dras inför rätta i Simferpol. De anklagas för att ha korsat den ryska gränsen olagligt och kan få upp till sex års fängelse.

Samtidigt är oron stor i Ukraina för att undantagstillståndet, som nyligen infördes, blir sista spiken i kistan för den ukrainska demokratin.
President Petro Porosjenko är mycket impopulär och har enligt opinionsundersökningarna inte en chans att ens ta sig till andra omgången i presidentvalet den 31 mars. Den oberoende ukrainska journalisten Maxim Eristavi skriver i Washington Post att undantagslagen kan vara början till slutet för den demokrati som så många ukrainare har kämpat och dött för.
– Att undantagslagen bara gäller i 30 dagar betyder ingenting. Porosjenko kan förlänga den. Jag är själv registrerad i en av regionerna där undantagslagen gäller och jag har många släktingar som bor där. Folk ute i regionerna är trötta och rädda för säkerhetstjänsten SBU, säger Eristavi per telefon till DN.
Han konstaterar att Ukraina aldrig tidigare har infört undantagslag – inte ens när Krim annekterades eller striderna i öst pågick som värst.
– För icke-konsoliderade demokratier är det aldrig bra med undantagslagar. Och Porosjenko har en lång historia av att omge sig med korrupta personer, att göra hemliga affärer med oligarkerna och låta dem fortsätta styra landet som de alltid gjort. Han har misslyckats fatalt när det gäller att skydda journalisters och medborgaraktivisters liv. Porosjenkos insatser som president får alla varningsklockor att ringa. Nu får han enorma fullmakter. Inget tyder på att han är en person som förmår hantera dem på rätt sätt, säger Eristavi.
Många kritiker anser att Porosjenko med hjälp av undantagslagen försöker skjuta upp presidentvalet, som han kommer att förlora om det hålls i mars som planerat.
Undantagslagen gäller i 10 av Ukrainas 27 regioner. Fem av dem ligger mot den ryska gränsen och två mot Transnistrien, där ryska trupper finns stationerade. Lagen ger myndigheterna rätt att begränsa demonstrationer och kontrollera medierna. **Anna-Lena Laurén "**

"Manafort riskerar att sitta i fängelse livet ut

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Analys
Paul Manafort besökte Wikileaksgrundaren Julian Assange i London samtidigt som han involverades i Trumps president-valskampanj, enligt källor till The Guardian. En potentiellt avgörande koppling mellan Trumpkampanjen och Putinregimen.

I mars 2016 fick Julian Assange besök av den republikanske veterankonsulten Paul Manafort. Samma månad engagerades Manafort i Trumpkampanjen. Tre månader senare, i juni 2016, kröntes Manafort till Trumps kampanjordförande.
Manaforts besök hos Assange i London är tidigare okända. Vad som gör The Guardians uppgifter så intressanta är Julian Assanges och Wikileaks betydelse för den amerikanska presidentvalskampanjen, den som Manafort snart skulle ta över för Trumps räkning.
Den 22 juli 2016 lät Assanges sajt Wikileaks publicera ett stort antal mejl stulna från konton tillhörande Democratic National Committe, Demokraternas ledarskikt. Ytterligare en sådan publicering ägde rum den 7 oktober 2016.
Tidpunkterna för dessa publiceringar var valda med omsorg. Datumet i juli sammanföll med starten för det demokratiska partikonventet. Oktoberpubliceringen skedde timmarna efter att Washington Post publicerat Access Hollywood-filmen, där Trump skryter om sin förmåga att tafsa kvinnor på deras underliv.
Wikileaks publiceringar fick omfattande mediala och politiska konsekvenser. Nyckelpersonal sparkades från DNC och uppmärksamhet riktades från den ödesdigra filmen till Clintonlägret. Hillary Clinton skriver i sina memoarer att Wikileaks bidrog till hennes förlust.
Wikileaks fick mejlen från GRU, Rysslands underrättelsetjänst. Tidigare i år åtalades tolv ryska underrättelseagenter i kölvattnet av Muellerutredningen. Mejlstölden började i mars 2016, ungefär samtidigt som Manafort besökte Assange i London, enligt The Guardians uppgifter.
Mötena som The Guardian rapporterar om skulle kunna tolkas som en konkretisering av uppgifter i agenten Christopher Steeles famösa ”dossier”. Steele hävdar att Manafort står i centrum av ett omfattande samarbete mellan Trumpkampanjen och Putinregimen.
Trump säger dagligen att ett sådant samröre aldrig har ägt rum. Däremot applåderade han Assange när sajten publicerat mejlen: ”Jag älskar Wikileaks”, sade Trump i oktober 2016.
Paul Manafort säger att kopplingen som The Guardian antyder är ”100 procent falsk”. Men Manaforts röst väger lätt i sammanhanget. I måndags kväll visade domstolshandlingar från Mueller att Manafort har ljugit för Rysslandsutredarna. Detta under ett samarbete som skulle kunna ha förkortat Manaforts dom.
Julian Assanges gäst i mars 2016 riskerar nu att få avsluta sitt liv bakom lås och bom.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Uppgifter: Jemensamtal i Sverige redan nästa vecka

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Jemen. De FN-ledda samtal i Sverige som kan leda till ett slut på kriget i Jemen kan starta nästa vecka, uppger källor till Sky News. – Datumen kan komma att ändras, men i idealfallet kan samtalen påbörjas i mitten av nästa vecka, säger en av källorna.

DN "

"Allt fler exportjobb i EU

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Antalet arbetstillfällen i EU med koppling till export har ökat med två tredjedelar sedan år 2000, uppger EU-kommissionen i en ny studie. Totalt skapar exporten 36 miljoner jobb i EU, varav 3,5 miljoner har tillkommit sedan den nuvarande EU-kommissionen tillträdde 2014. ”Studien visar kristallklart att handel innebär arbetstillfällen. EU:s handel bidrar även till miljoner arbetstillfällen långt bortom dess gränser, inklusive i utvecklingsländer”, konstaterar EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström i ett uttalande.
För svensk del skapar exporten enligt EU-studien totalt 870 000 arbetstillfällen.

TT "

"Linus Larsson: Att Zuckerbergs data samlas in mot hans vilja är den ultimata ironin

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

En märklig röd tråd löper från en app för att hitta bikinibilder på Facebook till det digitala skumrasket bakom Donald Trumps valkampanj. Nu sägs brittiska utredare i London sitta på hemlig information om Mark Zuckerbergs agerande.

En man ser sig om på ett kafé och smuttar på sin kopp kaffe. I en läderfåtölj sitter en mörkhårig kvinna och jobbar med sin bärbara dator. Mannen tar upp mobilen. Medan ett slemmigt leende sprider sig över hans ansikte riktar han kameran mot henne och trycker på en knapp. Vips har hennes kläder försvunnit och hon sitter i bikini på armstödet och genomför en diffus kroppsinsmörjning. Han fortsätter att skanna av rummet, en efter en kläs alla närvarande kvinnor av. Tills en av kvinnorna blir så förtjust över att bli smygfotad att något slags raggning uppstår.

Scenen kommer från en reklamfilm för Pikinis, en app till Facebook designad för fluktare. Den skulle leta igenom alla ens vänners bilder och hitta dem där personen är klädd i bikini. Ungefär som i reklamfilmen alltså, fast på Facebook i stället för på ett kafé.

Appen stod på tre ben: Dels Facebooks enorma bilddatabas. Dels att artificiell intelligens blir allt bättre på bildanalys, som att skilja på påklädda och halvnakna människor. Dels att Facebook vid den här tiden – appen släpptes 2013 – frikostigt lät utomstående tugga i sig sajtens data. Inte bara från den som installerade appen, utan också från dess vänner.

Låter det bekant så är det inte så konstigt. Det var detta som gjorde att skandalbolaget Cambridge Analytica kunde håva in uppgifter om 87 miljoner användare, data som blev grunden till företagets ökända kampanjer för Donald Trump och Brexit. Det avslöjades med buller och bång tidigare i år. Företaget stängdes av från Facebook och gick till slut under när omfattningen blev känd.

Men när utredningen som har följt på skandalen nu börjar krypa närmare Mark Zuckerberg och hans inre krets i företagstoppen, då är det Pikinis och dess slemmiga upplägg som spökar.

Med tiden ändrade Facebook nämligen inställningarna så att en app som Pikinis inte kom åt ens vänners bilder. Plötsligt blev den obrukbar. Utvecklarna på det obskyra mjukvaruföretaget Six4Three stämde Facebook. Men knappt någon noterade historien, eftersom en domstol i Kalifornien begravde dokumentationen under sekretess.

Det lär vara ett spännande material, med uppgifter om hur Facebook har hanterat användardata. Möjligtvis finns där Zuckerbergs hemliga korrespondens med andra toppchefer. Men, alltså – hemligstämplat.

Till helt nyligen, då brittiska parlamentet gjorde något helt unikt. Kommittén som utreder Facebook för rysk påverkan och Cambridge Analytica har länge krävt att Zuckerberg ska infinna sig, men han har vägrat. Här såg man en möjlig ingång. Pikinis och Cambridge Analytica hade ju en del gemensamt, båda slangade känslig information ut ur världens största sociala nätverk. Utredningen om Pikinis kan ge ledtrådar även om Cambridge Analytica, resonerade man.

Så när chefen för Six4Three av en händelse befann sig i London hämtade de honom från hans hotell och ställde honom inför ett ultimatum: Lämna över dokumenten eller riskera straff. Strunt samma vad en domstol i USA säger är hemligt. Chefen vek ner sig. Plötsligt

sitter brittiska politiker på dokument som kan innehålla Mark Zuckerbergs mejl och annat han hade hoppats hålla privat.
Två saker har fått folk att surna till på Facebook: en moralistisk syn på nakenhet och slarv med användardata. Nu har Mark Zuckerberg fått sin privata information kartlagd mot sin vilja, och detta på grund av en app som letade upp tjejer i bikini.
För hans själsliga välbefinnande hoppas jag att han har sinne för ironi.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

”Politiken inget vanligt jobb”

DN 28 NOVEMBER 2018

"En gång kom han som flyktingbarn till Sverige. Nu befinner sig Ardalan Shekarabi i politikens toppskikt, trots att det för närvarande råder stiltje i Rosenbad.

Det är ett lugn av en art som sällan infinner sig för en svensk minister. Men i väntan på en ordinarie regering sitter Stefan Löfvens kabinett kvar på sina poster, och de förväntas ligga lågt. I försiktighetens namn fattas inga politiska beslut och statsråden undviker resor.
Civilminister Ardalan Shekarabi har fått en helt ny vardag, väsensskild från det intensiva tempot i en normalt fulltecknad statsrådskalender. Småbarnspappan Shekarabi ser åtminstone en positiv sida av saken.
– Man får lära känna nya sidor hos sig själv. Det blir mer tid att läsa, mer tid att tänka. Och jag har kunnat lämna och hämta på förskolan och skolan mycket mer nu sedan valet.
De senaste fyra åren har annars varit intensiva, ofta med flera resor i veckan till olika kommuner i landet. Civilministern ansvarar för kommuner, landsting och statliga myndigheter, och regeringen ser det som en viktig fråga att ”hålla ihop landet”. Bland annat genom att upprätthålla medborgarnas tillit till samhället, bekämpa korruption och öka den statliga närvaron i hela landet.
Ardalan Shekarabi ser den gånga mandatperioden som ett lyckat trendbrott då ett 20-tal myndigheter har omlokaliserats från Stockholm till olika delar av landet och tio nya servicekontor har öppnats i glesbygden och socialt utsatta områden.
– Det handlar om att se till så att staten kommer tillbaka till de ställen där man har minskat sin närvaro. Det finns ju till och med delar av landet där staten i princip har övergivit människorna.

Det har varit spännande, men också speciellt eftersom mandatperioden har präglats av värderingsfrågor. Han som själv har flyktingbakgrund var med och gjorde flyktingpolitiken mer restriktiv, något han beskriver som en ”svår resa”.
– Men jag landade i att det var nödvändigt. Vi behövde göra migrationspolitiken mer hållbar, för att få förutsättningar att klara av integrationen så att alla människor som får stanna här får möjlighet att komma in i samhället också.
Ardalan Shekarabi var elva år när han kom till Sverige tillsammans med sin mamma. De inledde tillvaron med att leva gömda, med ett utvisningsbeslut över sig. Året därpå fick de ändå uppehållstillstånd beviljat. Några år senare började han engagera sig partipolitiskt och gick med i SSU. Men hans politiska medvetande vaknade långt tidigare, under barndomen i 1980-talets Iran, där den politiska repressionen var stark.
– Jag gick i en könssegregerad skola, det fanns starka politiska propagandainslag i skolan, angiverisystem … Så redan som 7–8-åring kom jag i kontakt med förtrycket.
Flytten till ett fritt demokratiskt samhälle gav nya möjligheter. Det partipolitiska engagemanget väcktes när han som 15-åring smög in på ett föredrag med folkpartisten Peter Örn på en gymnasieskola i närheten. Han läste på i partiprogrammen och kom fram till att Socialdemokraterna svarade bäst mot hans värderingar.
– Så en folkpartist fick mig att bli socialdemokrat kan man säga.
Vid sidan av politiken har han också en juristkarriär att falla tillbaka på om det kniper. Ardalan Shekarabi har både forskat och arbetat på advokatbyrå, och återupptar gärna forskningen någon gång. Han är glad över att ha ett professionellt liv utanför politiken, säger han.
– Jag tror att det är farligt att bli ekonomiskt beroende av politik som en inkomstkälla. Det begränsar ens möjligheter att stå upp för sina åsikter. Det är jätteviktigt att politiken inte blir som ett vanligt jobb, det måste bottna i ett ideellt engagemang.

Malin Eijde TT "

"Ardalan Shekarabi.

Gratuleras till: Fyller 40 år den 28 november.
Gör: Civilminister i (övergångs)regeringen.
Bor: Hus i Knivsta.
Familj: Hustrun Thérèse Skoglund Shekarabi, kommunpolis i Järva. Tre barn 3, 6, och 8 år.
Om att fylla 40: ”Det blir ett tillfälle att reflektera över hur livet har varit hittills, och vad jag vill att livet ska handla om de kommande åren. Jag trivs med den här åldern.”
Två viktiga personer: ”Min mamma har betytt väldigt mycket för mina värderingar. Nelson Mandela påverkade mig mycket när jag var 16 år och läste hans bok ’Den långa vägen till frihet’.”
Kuriosa: Utsedd till Sveriges bäst klädda man 2018 av modemagasinet Elle.
Så firar jag födelsedagen: ”Det har jag inte bestämt än. Vi får se!” "

" Stockholm är Europas dolda Silicon Valley

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Stockholm är trea i Europa när det gäller kunskapsintensiva jobb. I en ny rapport kallas Stockholmsregionen för ”Europas dolda Silicon valley”. – Stockholm har en intressant profil. Vi är ganska bra på allting och staden har på senare år gjort sig känd som innovativ och spännande. Men attraktionskraften måste förnyas, säger Fredrik Torehammar, näringspolitisk expert på Handelskammaren.

Slovakiens huvudstad Bratislava har den högsta regionala koncentrationen av mycket kunskapsintensiva jobb – så kallade brain jobs. Oxfordregionen är tvåa och Stockholm trea, med 16.6 procent av befolkningen i arbetsför ålder anställda i branschen.
Det visar en ny rapport, ”The geography of Europe’s brain business jobs”, framtagen för andra året i rad av forskningsinstitutet European center for entrepreneurship and policy reform på uppdrag av fondbolaget Nordic Capital.
Hur stor del av befolkningen i arbetsför ålder som är anställd i mycket kunskapsintensiva företag har analyserats i 31 europeiska länder och 283 regioner. Rapporten fokuserar i första hand på andelen jobb inom kvalificerade grenar som IT, telekom och marknadsföring.
På nationsnivå ligger Sverige strax bakom Schweiz – och mycket talar enligt rapporten för att Sverige kan gå om.
– Anledningen är att Sverige växer inom digitalisering och avancerade tjänster som marknadsföring, marknadsanalys och specialiserade tjänster till huvudkontor. De kunskapsintensiva jobben i Schweiz är å andra sidan fokuserade på traditionell högteknologi, som relativt sett stagnerar, säger rapportens författare Nima Sanandaji.
Sverige har en bredare profil och är väletablerat i samtliga sektorer som mäts.
2014 fanns de flesta av de kunskapsintensiva jobben i techsektorn – den traditionella högteknologiska industrin – men redan 2016 hade ICT – informations- och kommunikationsteknologi – blivit dominerande.
– Tech har på kort tid blivit omsprungen av it, säger Nima Sanandaji.
Innovationskapacitet är den viktigaste faktorn för hög koncentration av kunskapsintensiva jobb, tätt följd av marknadseffektivitet. På tredje plats kommer disponibel inkomst, vilket visar att kunskapsintensiva företag dras till regioner i Öst- och Centraleuropa där den kvalificerade arbetskraftens löner är lägre än i norra och västra Europa.
– IBM:s Europachef sade i en österrikisk artikel att ”så fort järnridån föll åkte vi till Slovakien och började anställa ingenjörer och programmerare”. Vi ser mer och mer hur tyska och österrikiska företag gör det, säger Nima Sanandaji.
Kunskapsnivån hos studenterna i Öst- och Centraleuropa är lika hög som i Sverige, menar han.
– Men de svenska studenterna är inte lika drivna, de har redan ett bra liv. Vi kan se det både i data och i verkliga livet.
I det perspektivet, hur kan Stockholm klara sig så bra?
– Genom en kombination av digitalisering och traditionell högteknologi, kopplat till ett smart tjänsteutbud. Vi har också en annan infrastruktur för de innovativa företagen och ett väldigt innovativt entreprenörskap.
Men Bratislava och Bukarest är på gång, menar han, Sverige och Schweiz bör passa sig.

– Jag tror att det är dags för en upplysningskampanj, de öst- och centraleuropeiska huvudstäderna är viktiga konkurrenter till Stockholm, inte bara underleverantörer, säger Nima Sanandaji.
Sverige drar också, enligt rapporten, nytta av att ha en avancerad privat sektor som investerar tungt på nya områden, som finansteknologi, dataspel och miljöteknologi.
Stockholm har en dubbelt så hög koncentration av kunskapsintensiva jobb som övriga regioner i Sverige. Även om de kunskapsintensiva jobben är mer jämnt fördelade i Sverige än i andra länder så lyckas Stockholm vara något av Europas dolda Silicon valley, menar Nima Sanandaji.
– Övriga nordiska länder sjunker i rankningen, gapet till Sverige vidgas. Det behövs ett internationellt kluster i Norden och det är mer och mer Stockholm, som ligger en bra bit över Köpenhamn och håller på att bli Nordens centrum för kunskapsintensiva företag, säger han.
Så vad behöver Stockholm göra för att försvara sin tätposition?
Fredrik Torehammar pekar ut en rad problem: Stockholm har en svår arbetskraftsbrist och svårt att rekrytera kvalificerad personal, bostadsmarknaden är dysfunktionell, infrastrukturen bör byggas ut och det råder stor brist på kontor.
– Och vi har kanske inte Europas bästa klimat. Det vill till att vi är extra vassa och konkurrenskraftiga i allt som vi kan påverka, säger han.
Fredrik Torehammar vill se reformer både på bostads- och skatteområdet – och en fungerande arbetskraftsinvandring utan så kallade kompetensutvisningar.
Nima Sanandaji nämner höga kostnaderna, höga skatter och de stora svårigheterna i att få tag på någonstans att bo.
– Det måste bli mer attraktivt för en indisk programmerare att bo i Stockholm, att attrahera talanger över gränserna är viktigt. Och vi har ingen Oxfordhögskola, vi satsar inte de pengar som krävs för att få en elitskola. Stockholm förtjänar en elitutbildning i de ämnen det här handlar om. Det är en bromskloss, säger han.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se "

"Fakta. Regioner i topp

1. Bratislava
2. Oxford
3. Stockholm
4. Prag
5. Paris
6. London
7. Hamburg
8. Köpenhamn
9. Oberbayern
10. Utrecht

Nationer i topp
1. Schweiz
2. Sverige
3. Luxemburg
4. Holland
5. Storbritannien
6. Danmark
7. Tyskland
8. Irland
9. Island
10. Norge

"Ledare: Svårt jobb svårare när USA agerar läktarhuligan

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

På tisdagen publicerade FN sin årliga rapport över världens koldioxidutsläpp. Det är ingen munter läsning. 2017 ökade de igen, efter att ha stannat av föregående år. Parisavtalets mål på att de ska nå sin topp 2020 uppfylls inte. Först 2030 lär det vända neråt.

Under onsdagen presenterade sedan EU-kommissionen sin nya långsiktiga klimatstrategi. Den identifierar omfattande investeringar för att unionen ska kunna motverka och anpassa sig till den accelererande växthuseffekten.
Publikationerna utgör en fond till FN:s klimatkonferens som börjar om några dagar i polska Katowice (COP24). De inskärper allvaret och behovet av att agera.
COP24 fungerar som en uppföljning till Pariskonferensen 2015. Avtalet som slöts i Frankrikes huvudstad band de länder som skrev under att hålla de globala temperaturökningarna till under 2 grader, helst under 1,5. Och tvingade dem att formulera hur de skulle bidra till målet. Men många av detaljerna fylldes inte i. Den regelbok som ska styra fördragets implementering ska nu antas.
Förväntningarna på COP24 är dock begränsade. Dels beror det på att djävulen sitter i detaljerna. Ju precisare enskilda länders åtaganden blir, desto svårare är det för alla att skriva under. Dels beror det på att Barack Obama har ersatts av Donald Trump i Vita huset.
Amerikanerna har ofta agerat bromskloss i försöken att motverka den tilltagande växthuseffekten. Oljeindustrin lägger stora summor på att se till att dess intressen skyddas. Det finns en utbredd oro för att USA ska betala ett för högt pris. Men Trump gör allting värre.
Förra veckan publicerades en ny stor studie om klimatförändringarnas kostnader för USA. Presidenten avfärdade den med att han ”inte tror på sådant”.
USA har inte varit klimatarbetets mest konsekventa pådrivare. Men Barack Obama spelade en nyckelroll i Paris. Om den fria världens ledare väljer att delta i matchen eller ställa sig bland huliganerna på läktaren har betydelse.
Eftersom Trump har lämnat in en begäran om utträde ur Parisavtalet har amerikanska diplomater inte någon avgörande roll kring förhandlingsbordet i Katowice. Det innebär i sin tur att det blir svårare att få andra stora länder, som Kina, att göra dyra eftergifter.
Dessutom ger Trumps klimatförnekelse och utfall mot internationella avtal hans likasinnade råg i ryggen. Brasiliens Jair Bolsonaro och andra populister tar intryck.
I samband med att EU:s kommissionär för klimat- och energifrågor, Miguel Arias Cañete, presenterade unionens nya strategi konstaterade han att Europa är en föregångare. Det är riktigt att EU gör mer än andra och använder sig av rätt verktyg. Systemet med utsläppsrätter, EU-ETS, är precis den typ av marknadsbaserade åtgärder som tvingar förorenare att ta ansvar för sina utsläpp och som skapar bäst förutsättningar för att bekämpa klimatförändringarna.
Men EU:s åtgärder är långt ifrån tillräckliga i förhållande till problemets omfattning. Framför allt behöver priset på att släppa ut bli många gånger högre.
På grund av den långa utträdesperioden är det först efter den 4 november 2020 som USA formellt lämnar Parisavtalet. Det är dagen efter nästa presidentval. EU:s uppdrag är således dubbelt: Att öka de egna åtagandena, och att driva på i Katowice och andra internationella sammanhang för att bevara och stärka den multilaterala processen – tills unionen förhoppningsvis kan få hjälp igen av USA.
DN 29/11 2018 "

"DN. DEBATT 20181129Johan Schück: I första hand kan man hoppas på att läget inte förvärras

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Handelskrig kostar mycket för nästan alla inblandade. Ett konkret exempel: i USA har priset på tvättmaskiner redan stigit kraftigt, vilket slår mot vanliga amerikanska hushåll. Men det är osannolikt att G20-mötet i Buenos Aires bryter vågen av ökad protektionism.

Andra av världens ledare kommer i skymundan när presidenterna Donald Trump och Xi Jinping ska träffas. Vid G20-mötet kretsar det mesta kring konflikten mellan USA och Kina.
Någon lösning är dock knappast i sikte, vad man i första hand kan hoppas på är att läget inte ska förvärras. Enligt tidningen Financial Times förbereds en uttunnad kommuniké där inget sägs om behovet att motverka protektionism. Ändå är det osäkert om en konfrontation kan undvikas.
Donald Trump har vid tidigare internationella möten visat stor förmåga att höja konfliktnivån genom sina utspel. Xi Jinping undviker i så fall inte strid, utan är tvärtom beredd att sätta hårt mot hårt.
Ingen av dem är odelad vän av frihandel. Trump har tydligt demonstrerat sin negativa inställning, medan Xi Jinping skickligt kan få det att låta annorlunda. Men i handling har han visat att Kinas snäva nationella intressen går före allt annat, till exempel när gäller att utan ersättning lägga beslag på uppfinningar från andra länder.
USA har ett handelsunderskott som Trump vill göra sig av med genom allt hårdare importrestriktioner mot Kina. Kina har ett exportöverskott som Xi Jinping vill upprätthålla med hjälp av en undervärderad valutakurs och motåtgärder mot USA.
Båda förstärker därigenom den våg av ökad protektionism som har gått över världen sedan finanskrisen för tio år sedan. Det finns krafter som drar åt motsatta hållet, främst EU genom sina handelsavtal med länder i Amerika och Asien. Men USA och Kina sätter ändå tonen och tvingar andra att förhålla sig till deras aggressiva handelspolitik.
Ändå är det ingen som vinner på handelskrig, mer än möjligen tillfälligt. I längden försvåras ekonomisk utveckling och effekterna kan ibland visa sig mycket snabbt. Det gäller särskilt för små länder med en så öppen ekonomi som Sverige.
Men inte heller USA, Kina och andra stora ekonomier skulle gå oskadda genom ett handelskrig, särskilt om det ytterligare trappas upp och leder till mer varaktig protektionism.
OECD pekar i en färsk prognos för världsekonomin på stora kostnader, när det gäller lägre investeringar, färre jobb och sämre levnadsstandard. Företagen utsätts för högre kostnader, samtidigt som hushållen – särskilt de med låga inkomster – får betala mer för sin konsumtion.
I USA har, exempelvis, priset på tvättmaskiner stigit med 15 procent under det senaste året, när importen från Kina har krympt.
Man får räkna med högre inflation och därmed också stigande räntor. Det låter kanske inte så farligt, men effekten blir att tillväxten i världsekonomin bromsas.
Detta slår hårdast mot fattiga länder som är på väg uppåt.
Där kan följden också bli akuta kriser, till exempel när spekulativt kapital försvinner till andra marknader.
Redan de handelshinder som har satts in eller aviserats under 2018 får påtagligt negativa effekter, enligt OECD. Världshandeln minskar med

närmare två procentenheter, medan USA:s BNP reduceras med en procentenhet och Kinas BNP krymper ännu något mer.
Ytterligare skärpning av handelskriget skulle avsevärt förvärra situationen. Det gäller särskilt om världen samtidigt skulle gå in i en djup lågkonjunktur och, till och med, hamna i en ny finansiell kris. Möjligheterna till global samverkan, av det slag som förekom vid finanskrisen för tio år sedan, blir i så fall mindre goda än då.
En splittrad värld får sämre förutsättningar att även lösa andra gemensamma problem. Sådana finns det mängder av, men klimatet och migrationen är några av de främsta exemplen.
Handelskrig har tidigare i historien, såsom i början av 1930-talet, blivit starten på någonting mycket värre. Det finns dock ingen automatik som i dagsläget pekar mot en katastrof. Vi ska spara de riktigt stora orden tills de, i värsta fall, behövs.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"USA möter Kina i ”århundradets maktkamp”

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

"Kina flåsar USA i nacken som global stormakt. I helgen riktas världens blickar mot Buenos Aires där USA:s president Donald Trump och Kinas Xi Jinping träffas för första gången sedan handelskriget bröt ut mellan länderna. DN skriver här om konflikterna som kan driva världsekonomin in i en negativ spiral.

Det är mycket som står på spel när ledarna från Kina och USA träffas på vad som ser ut att bli en middag på lördag kväll efter att G20-mötet avslutats. Två auktoritära personligheter ska mäta sina krafter i det som en del kallar århundradets kamp.

Störst uppmärksamhet har hittills riktats mot handelskriget som Trump inledde genom att i flera omgångar lägga tull på kinesiska importvaror. Men striden handlar om mer än så. Det som för några år sedan var hett debattämne vid seminarier och i tankesmedjor, att Kina utmanar USA som ledande aktör på världsscenen, är nu verklighet.
Kampen står inte längre bara om ekonomi. Kina rusar också fram och hotar USA som en politisk och militär stormakt i världen. Och i Trumps USA gäller hittills konfrontation snarare än det ”konstruktiva engagemang” som har präglat politiken sedan Nixon besökte Peking 1972. Då var tanken att ju närmare band som knöts till Kina, desto mer skulle landet öppnas upp, inte bara ekonomiskt utan också demokratiskt. Nu hörs besvikna röster.
Kinas ekonomi har visserligen gått i kapitalistisk riktning och växt i rekordfart. 800 miljoner kineser har lyfts ur fattigdom sedan början av

1990-talet och framgångsrika kinesiska företag har erövrat världen. Men politiskt har lite hänt. Under Xi Jinpings tid vid makten har landet snarare gått i mer auktoritär riktning. De statliga inslagen har blivit fler och västländerna är besvikna på att Kina inte har öppnat upp sin egen marknad i högre utsträckning. Bara ett parti är fortsatt tillåtet och medborgarnas demokratiska rättigheter är begränsade. Den liberalisering som många i väst hoppades och trodde skulle komma i takt med att de ekonomiska banden fördjupades och Kina moderniserades har uteblivit.

Med Donald Trump vid rodret har samarbetspolitiken övergetts. Anklagelserna mot Kina har haglat. Nu handlar det i stället om att befästa USA:s ställning som världens mäktigaste land.

Samtidigt har båda mycket att vinna på att komma överens. Genom intensiv handel och Kinas stora innehav av amerikanska statsobligationer är de båda ömsesidigt beroende av varandra. Tullarna har redan påverkat. Kinas ekonomiska tillväxt är på väg att mattas av och Trump kan inte längre skryta om hur bra börsen går, sedan september har den fallit med 10 procent. Och skulle han förverkliga hotet om att tullbelägga all kinesisk import lär missnöjda amerikanska väljare märka det på högre priser.

Vad är då chanserna att man kommer överens? Inför mötet har Trump, som så ofta, intagit en tuff attityd. Han hotar med ytterligare tullar och säger till Wall Street Journal att det är ”högst osannolikt” att han väntar med att höja de tullar på 10 procent på 200 miljarder av kinesiska varor till 25 procent vid årsskiftet.

Om det är en typisk Trumpsk taktik, att gå ut hårt för att sedan förklara förhandlingsvinst återstår att se. Även om Trump och Xi Jinping kommer överens på handelsområdet i Buenos Aires lär dragkampen fortsätta lång tid framöver: ekonomiskt, politiskt och militärt.

Ekonomin

USA är fortfarande världens största ekonomi, men Kina närmar sig med stormsteg. Frågan är inte längre hur landet ska tävla med USA utan när man ska gå om och bli störst i världen. En titt på tillväxtkurvorna får USA att se ut som en joggare och Kina som en sprintlöpare som snabbt knappar in. Från att år 2000 ha haft en ekonomi som motsvarar 13 procent av den amerikanska är nu Kinas totala BNP nu 63 procent av USA:s räknat i dollar. Justerat för priser och köpkraft inom länderna har den kinesiska ekonomin redan passerat den amerikanska.

Den amerikanska drömmen, att starta med tomma händer och sluta som rik, är nu lättare att förverkliga i Kina än USA. Visserligen är Kina än så länge fattigare totalt sett, men den snabba tillväxten gör att unga kineser har klart bättre förutsättningar att få en bättre ekonomisk standard än sina föräldrar. Här är också framtidstron större än i många västerländska ekonomier. Ingen annanstans i världen ökar antalet dollarmiljardärer lika snabbt som i Kina.

En del i den ekonomiska framgångssagan är den kinesiska exporten. Den är samtidigt grunden till Donald Trumps missnöje. Han ondgör sig över USA:s stora handelsunderskott gentemot Kina, på 375 miljarder dollar, och anklagar tidigare administrationer för att ha agerat alltför slapphänt. Kina har tagit våra jobb och tvingat fabriker att lägga ner, hävdar Trump. Tullarna, hittills på kinesiska varor värda 250 miljarder dollar, hoppas han ska pressa Kina och gå med på en rad krav. Hit hör att Kina upphör med stöld av teknologi, öppnar upp sina marknader i högre utsträckning och drar bort statligt stöd till sina exportföretag.

Kina å sin sida ser agerandet som bekräftelse på det man länge har misstänkt: USA vill hålla tillbaka landet och sätta käppar i hjulet för dess ekonomiska utveckling.

Till den ekonomiska kampen hör också Xi Jinpings ambitiösa plan, made in China, på att Kina 2025 ska dominera världen på det

högteknologiska området. Kina ska inte bara förse sig själv med egen teknologi. Det ska också vara kinesiska företag som säljer till resten av världen. Landet ligger redan långt fram när det gäller utveckling av artificiell intelligens och vill i framtiden huvudsakligen lita till inhemska företag, som de också tänker sig ska bli världsledande.

Politiken

I takt med sin växande ekonomiska styrka har Kina utökat sina politiska ambitioner. Mastodontsatsningen Nya sidenvägen, något av Xi Jinpings älsklingsprojekt, marknadsförs visserligen framför allt med ekonomiska förtecken. Men det är också ett sätt för Kina att återta sin glans som stormakt. Genom enorma investeringar i infrastruktur ska handel och transporter mellan Asien, Europa och Afrika bli enklare. Aldrig tidigare har ett enskilt land investerat så stora summor i infrastruktur utomlands, hittills har ett hundratal länder ingått avtal med Kina. Finansieringen sker oftast genom kinesiska lån. Kritikerna hävdar dock att det handlar om ”skulddiplomati” där fattiga länder överbelånar sig. När länderna inte längre klarar av att betala på skulden tvingas de lämna över ruljansen i kinesiska händer. Därmed får Kina tillgång till strategiska knytpunkter i världen. Det har redan hänt med en viktig hamn i Sri Lanka.

Inte bara USA utan även länder som Indien och Japan tittar med oroliga ögon på hur Kina flyttar fram sina positioner genom att tillskansa sig hamnar och inleda nya ekonomiska samarbeten. Särskilt Indien är oroligt för att Pakistan knutit upp sig i den kinesisk-ekonomiska korridoren som går genom Kashmir, som Indien och Pakistan strider om. Det är en enkelriktad väg, sade USA:s vice president Mike Pence vid Apec-mötet (Asien-Stillahavsregionens ekonomiska samarbetsforum) i Papua Nya Guinea. Att USA börjar bli oroligt för det inflytande Kina börjar få i det strategiskt viktiga området visar den satsning USA inledde i regionen tidigare i år. Som motdrag till den nya Sidenvägen har amerikanerna lanserat ett investeringsprogram på 113 miljarder dollar i Indiska oceanen och Stillahavsområdet.

– Vi dränker inte våra partners i ett hav av skuld. Vi tvingar inte, korrumperar eller kompromissar med er självständighet, sade Pence vid förra veckans Apecmöte i ett försök få länder att distansera sig från Kina och välja USA.

Vid mötet blottade sig sprickorna mellan USA och Kina. För första gången någonsin kunde länderna inte komma fram till en gemensam slutsats.

Militariseringen

Även försvarspolitiskt är läget allt mer spänt. En del har gått så långt att de efter ett uppmärksammat tal som Mike Pence höll, med hårdare retorik mot Kina än på väldigt många år, börjat tala om ett nytt kallt krig. Pence kritiserade Kina för att använda inte bara politiska och ekonomiska medel för få inflytande i USA – utan också militära.

Och sant är att Kina rustar snabbt upp och moderniserar sitt försvar, även om det fortfarande är klart mindre än det amerikanska.

Framför allt har det på senare tid hettat till kring Sydkinesiska sjön som Kina hävdar är kinesiskt territorium, men som stöter på motstånd från USA-stödda länder som Vietnam, Filippinerna och Malaysia.

Kina har blivit alltmer aggressivt och installerat militärt försvar på konstgjorda öar för att hävda sin rätt.

Här pågår en ständig kamp med ökad kinesisk närvaro och amerikanska jagare som allt oftare patrullerar området för att hålla farleden, som är viktig för handel, fri. Något som Kina fördömer och ser som intrång på den kinesiska suveräniteten. För inte så länge sedan var en konfrontation nära när en kinesisk jagare kom bara 41 meter från ett amerikanskt fartyg som fick vända om för att undvika en

kollision. Här är risken att konflikten trappas upp i farlig riktning. Tonläget är högt.
– Vi kommer inte skrämmas, vi kommer inte ge med oss, vi kan inte acceptera Kinas militarisering i Sydkinesiska sjön, röt den amerikanske försvarsministern James Mattis nyligen.
Till det kommer att USA blivit tuffare gentemot spionage. Kinesiska medborgare i USA har anklagats för att vara spioner, kinesiska investeringar i USA granskas hårdare och det finns lösa planer på att begränsa antalet kinesiska studenter vid amerikanska universitet.

Marianne Björklund "

" Frågor och svar om G20-mötet i Argentina

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

helgen samlas ledarna för G20-ekonomierna i Argentinas huvudstad Buenos Aires. Här är frågor och svar om det laddade mötet.

Vad?
Ledarna i G20-ekonomierna – världens största – samlas för att diskutera läget i världsekonomin. Tillsammans representerar de 75 procent av världens befolkning.

Var?
Argentinas premiärminister Mauricio Macri står värd för toppmötet i Buenos Aires.

När?
Inleds på fredag och avslutas på lördag.

Vilka kommer?
Sverige representeras genom EU, vars ombud på mötet är EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och Europeiska rådets ordförande Donald Tusk.
Från Europa kommer också Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Italiens premiärminister Guiseppe Conte. Mötet blir samtidigt första gången som Storbritanniens premiärminister Theresa May träffar Rysslands president Vladimir Putin efter giftattacken i Salisbury.

Frankrikes president Emmanuel Macron har samtidigt stämt träff med Indiens premiärminister Narenda Modi. Dessutom kommer ledare från Japan, Sydkorea, Sydafrika, Australien, Turkiet, Indonesien, Brasilien, Mexiko och Turkiet.
Huvudpersoner blir USA:s president Donald Trump och Kinas Xi Jinping. Strålkastarljuset kommer också att riktas mot Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman, vars närvaro är extra kontroversiell efter mordet på Jamal Khashoggi.

Vad ska de prata om?
Den stora stötestenen gäller världshandeln. Konflikten mellan USA och Kina kommer att prägla mötet.
Läckta utkast till toppmötets slutkommuniké visar att länderna, för första gången sedan G20 bildades för tio år sedan, inte kan enas kring en formulering om att de förkastar protektionism.
Den nya krisen i Kertjsundet mellan Krimhalvön och Ryssland lär också bli ett hett diskussionsämne. Ett planerat möte mellan Trump och Putin riskerar att ställas in till följd av händelserna där.

Kan det bli upplopp?
Argentina genomgår en djup ekonomisk kris och samma dag som G20-mötet inleds kommer en massdemonstration mot de lån som regeringen tecknat med Internationella valutafonden. Protesten leds av den argentinske Nobelpristagaren Adolfo Pérez Esquivel. För att undvika de kravaller som präglade förra G20-mötet i Hamburg har arrangörerna stängt av det moderna hamnområdet Puerto Madero där mötet kommer att hållas.

Marianne Björklund
Henrik Brandão Jönsson
Carl Johan von Seth carljohan.vonseth@dn.se "

"Tullar kan klippa handelns trådar över kontinenterna

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Tråden spinns i Kina. Tyget vävs i Kanada. Det blir en krockkudde i USA. DN har följt en varas väg genom det täta flätverk som håller ihop världsekonomin. Men när världens ledare träffas i Buenos Aires på fredag har president Trump blåst till strid om den globala handeln.

Var kommer alla saker ifrån? Svaret handlar nästan aldrig om en enskild plats eller ett land utan om ekonomiska flätverk som sträcker sig över kontinenterna. Varje tråd går knappast att urskilja från den färdiga helheten.
Donald Trump testar nu töjbarheten i denna väv. Presidenten och hans närmsta ekonomiska rådgivare är övertygade om att de har ett övertag mot både Kina och Europa: ”Handelskrig är bra och lätta att vinna.” Målet är att minska USA:s handelsunderskott.
Det senaste året har batterier av åtgärder och motåtgärder sjösatts mellan världens tre största handelsblock. Omkring hälften av handeln mellan USA och Kina omfattas av nya tullar. Vita huset hotar samtidigt att införa åtgärder mot europeisk fordonsindustrin.
Risken, som den norska oljefondens vd Yngve Slyngstad nyligen formulerade det, är att vi står inför ett slags bristning i handeln.
”Den långsiktiga effekten kan bli en ny konfiguration av de globala leverantörskedjorna”, sa Slyngstad i en intervju med nyhetstjänsten Bloomberg.
Vilket för oss till krockkuddens resa. Färden visar hur de globala leverantörskedjorna kan se ut i praktiken.

Bolaget Autoliv, som tagit fram exemplet för DN, har en struktur som är ganska typisk för fordonsindustrin. Även om företaget har en svensk historia är det framför allt globalt. Innan en produkt börjar sin väg från råvara till högteknologisk säkerhetskomponent sker utveckling och tester på tre kontinenter. Bolagets huvudkontor ligger i Stockholm. Aktien handlas på New York-börsen.

EU:s och USA:s ekonomier är sammanbundna på det sättet. Kontinenterna har starka länkar genom investeringar och abstrakta ekonomiska värden. De europeiska direktinvesteringarna i USA motsvarar omkring 3.000 miljarder dollar.

Varje fysisk leverans i industrin är också ett helt eget internationellt samarbetsprojekt. Ekonomer räknar med att 80 procent av världshandeln drivs av de multinationella företagens globala leverantörskedjor. Handeln med olika komponenter och insatsvaror är dubbelt så omfattande som exporten och importen av färdiga konsumentprodukter.

I komplexa industrier, som fordonstillverkningen, är mönstret särskilt tydligt.

Det blir som en tratt. Material och små delar från hela världen bearbetas successivt fram till tröskeln vid bilfabriken.

Produkten som Autoliv visar för DN är en krockkuddegardin, gjord för att utlösas och skydda passagerarna om bilen slår runt.

Nylontråden spinns i Kina. I Kanada vävs den till ett tyg, som sedan sys ihop i Mexiko. I USA sätts tyget samman med ett specialstål från Europa. Resultatet blir en krockkudde som skickas tillbaka till en fabrik i Mexiko, där den monteras i en bil. En bil som i sin tur levereras vidare till en konsument någonstans i världen.

Det nordamerikanska frihandelsavtalet Nafta, som efter en omförhandling har fått det nya namnet USMCA, förenklar leveranserna till bilfabrikerna i USA och Mexiko.

För produktionen inom EU förlitar man sig på att den inre marknaden fungerar smidigt. Det förklarar Anders Trapp och Henrik Kaar på Autolivs avdelning för investerarrelationer.

– Det är liknande flöden i Europa och Nordamerika. Typiskt sett sker den sista sammansättningen relativt nära bilfabriken, säger Anders Trapp.

Volvo Cars räknar med att företaget har totalt 5 000 underleverantörer. Omkring 400 av dem levererar komponenter direkt till Volvo och alla har, precis som Autoliv, sina egna komplexa kedjor.

I det sista ledet handlar det om extremt små tidsmarginaler. ”Just in time”, kallas systemet. Autolivs Henrik Kaar säger att det kan finnas hundratals olika rattar till en och samma bilmodell.

Underleverantörerna måste veta vad som passar till vad.

– Det är ett tidsfönster på ända ner till ibland endast några minuter, och produkten ska levereras till bygget av en viss specifik bil. Det handlar om att komma i rätt tid och att det är exakt rätt modell.

Autoliv har redan anpassat sig till Trumps nya tullar. Bolagets fabrik i Utah, USA, är beroende av specialstål från Europa och Asien. Där har man ansökt om och fått undantag från de amerikanska tullarna på stål och aluminium som infördes i våras. Nylontråden som vävs i Kanada kan komma från Kina, men hämtas oftare från USA.

Volvo Cars har i sin tur lagt om delar av produktionen från Kina till Sverige för att undgå USA:s växande tullmur mot öst. Både Autoliv och Volvo Cars säger att de har beredskap för ökad turbulens.

Anpassningen har samtidigt en gräns. De amerikanska fordonsjättarna Ford och General Motors dras redan med felsatsningar och haltande försäljningssiffror. Men handelskonflikterna har förvärrat deras utsikter och bidragit till nya beslut om minskad produktion och uppsägningar.

General Motors räknar med att Trumps nya stål- och aluminiumtullar hittills har kostat bolaget en miljard dollar i ökade råvarukostnader.

Det går att föreställa sig kostnaderna som skulle staplas på varandra om det infördes höga tullar på mer av handeln.
– Otroligt många faktorer väger in i hur man strukturerar nätverken för komponentförsörjning. Tullar är en faktor som påverkar kostnaderna, säger Anders Trapp.
Vad följderna skulle bli om handelskriget trappas upp i full skala är ändå inte enkelt att överblicka. De ekonomiska modellerna ger olika resultat. Scenarierna varierar från måttliga dämpningar till en ekonomisk infarkt i ungefär samma storleksordning som finanskrisen 2008.
Skräckscenariot är att de samtal som USA för med Kina och EU bryter samman, att Vita huset inför nya handelshinder och att resten av världen också svarar med tullar, som i sin tur förstärker en ond cirkel. Många av leverantörskedjorna skulle kunna brytas helt.
Små länder – som Sverige – kan i värsta fall drabbas av bnp-fall på uppemot 10 procent på medellång sikt, enligt en ny studie från den franska regeringens ekonomiska råd.
Det är därför som världens ledare i G20 tidigare har gjort sitt bästa för att hålla ifrån sig protektionismens impulser. Den sammanhållningen hänger på en skör tråd.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Om. Världshandel

På DN.se samlas artiklar i utvalda ämnen på egna sidor. Där finns just nu alla aktuella artiklar om världshandeln.
Läs till exempel debattartikeln ”Världshandeln har varit förödande för miljön på många platser”.
dn.se/om/varldshandel"

"Prisbelönt fotograf spårlöst försvunnen

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

En prisbelönt kinesisk fotograf, Lu Guang, har försvunnit i Xinjiang, Kina. Hans fru tror att säkerhetsagenter har fört bort honom. Han är en av flera hundra intellektuella som har försvunnit i regionen.

Fotografen Lu Guang har vunnit en rad internationella priser, bland annat det prestigefyllda World Press Photo. Nu har han försvunnit i den regionen Xinjiang, Kina, där en stor del av befolkningen är muslimer. Regionen har fått stor uppmärksamhet och kritik för de ”omskolningsläger” dit uppskattningsvis en miljon uigurer, den muslimska befolkningen i Xinjiang, har förts.
Lu Guang ska ha varit inbjuden till Xinjiang för att delta i ett antal seminarier om fotografi och inte för att arbeta. Enligt planen skulle han flyga till provinsen Sichuan den 5 november för att träffa en vän. Men han kom aldrig dit, enligt frun Xu Xiaolo som inte har hört ifrån honom sedan 3 november, enligt flera internationella medier.
Efter att ha tagit kontakt med den som bjöd in Lu Guang till Xinjiang ska hon ha fått uppgiften att han har förts bort av nationella säkerhetsagenter. Själv har hon dock inte fått någon information.
”Han har varit borta i över 20 dagar och som hans närmaste familjemedlem har jag inte hört något om att han ska ha gripits”, skriver Xu Xiaolo på Twitter.
Enligt henne har han inte haft några problem med polisen förut.
– Jag vet att han inte skulle göra något olagligt, säger hon till the Guardian i en telefonintervju.
Säkerhetskontrollerna i Xinjiang har ökat kraftigt de senaste åren. Både utländska och inhemska journalister har svårt att arbeta där och

är som regel bevakade. Samtidigt är befolkningen rädd för att uttala sig.
Kina hävdar att omskolningslägren är till för att motverka extremism och att delar av den muslimska befolkningen innebär ett terroristhot. Men människorättsgrupper kritiserar lägren. Bland annat ska de intagna ska tvingas svära sin lojalitet till president Xi Jinping och kritisera eller avsäga sig sin tro.
Lu Guang bor med sin fru i New York och är inte uigur. Frun tror att det var hans första besök i Xinjiang och enligt hennes vetskap hade han inte något fotografiskt projekt på gång. Som fotograf har han fokuserat på samhälls- och miljöfrågor och skildrat människor som lever i utkanten. Bland annat har han vunnit pris för att ha porträtterat kinesiska fattiga bybor som smittats av hiv efter att de sålt sitt blod. Han har också illustrerat fabriker som sprutar ur sig föroreningar och spåren av miljöförstöring.
Hundratals uiguriska intellektuella och entreprenörer har försvunnit från Xinjiang sedan 2017.

Marianne Björklund "

"Pressad kronprins landade i Argentina

29 NOVEMBER 2018

Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman har hamnat i strålkastarljuset inför G20-mötet. Mordet på den kritiske saudiske journalisten Jamal Khashoggi följer prinsen som en skugga och det är inte säkert han får skaka hand med världens ledare.

Tidigt på onsdagsmorgonen lokal tid landade Mohammed bin Salman med entourage på Ezeziaflygplatsen i Argentinas huvudstad Buenos Aires. Medierna var i högsta beredskap inför kronprinsens ankomst. Anledningen till den osedvanliga uppmärksamheten var ryktet att Mohammed bin Salman skulle gripas av polis när han beträdde argentinsk mark. Rättsväsendet i Argentina kan nämligen pröva brott mot mänskligheten som begåtts i andra länder, så kallad universiell jurisdiktion.
Detta har den New York-baserade medborgarrättsorganisationen Human Rights Watch försökt utnyttja, genom att lämna in en polisanmälan mot Mohammed bin Salman, för misstänkta krigsbrott utförda i Jemen och för eventuell inblandning i mordet på Jamal Khashoggi.
Kronprinsen anklagas bland annat av den amerikanska underrättelsetjänsten CIA för att ha beordrat och varit med att planlägga mordet på Jamal Khashoggi, som försvann efter att ha gått in på Saudiarabiens konsulat i Istanbul den 2 oktober.
Enligt den regionala nyhetsbyrån MercoPress har polisanmälan hamnat på den federale domaren Ariel Lijos bord. Men det anses osannolikt att domstolen ska hinna utfärda någon arresteringsorder för bin Salman. Kronprinsen kunde också obehindrad embarkera sitt plan

som den allra första regenten inom G20-gruppen, och välkomnas på den röda mattan av Argentinas utrikesminister Jorge Faurie.
Men uppståndelsen inför kronprinsbesöket visar med all önskvärd tydlighet att mordet på Khashoggi har gjort avtryck på den saudiske kronprinsen som inte lättvindigt kommer att försvinna – om de någonsin gör det.
Mohammed bin Salman har inte varit utanför Saudiarabien sedan mordet och den påföljande internationella uppståndelsen. Nu värmde han upp inför resan till Argentina med ett slags arabisk Eriksgata: tidigare i veckan har MBS, som han kallas, besökt de små grannstaterna Bahrain och Förenade Arabemiraten, liksom Egypten och Tunisien.
Det gick bra överallt utom i Tunisiens huvudstad Tunis, där några hundra demonstranter samlats och där centrala delar av staden prytts med fantasifulla nidbilder av kronprinsen. Bland annat en jättelik vepa som visar MBS i helfigur, hållande en gigantisk motorsåg – en anspelning på uppgifterna att Jamal Khashoggis kropp styckades inne på konsulatet.
I Buenos Aires har polisen förberett sig genom att spärra av gatorna kring Saudiarabiens ambassad med taggtråd och delvis klä in fasaden i skottsäkert glas.
Mordet på Khashoggi har fått omvärlden att granska Saudiarabien i allmänhet och kronprinsen i synnerhet med nya kritiska ögon. Saudiarabiens brutala krigföring i Jemen och massarresteringarna av regimkritiker har hamnat i förgrunden, kronprinsens ekonomiska reformer och liberalisering på kvinnoområdet har skjutits åt sidan. Tyskland, Finland och Danmark har stoppat sin vapenexport till Saudiarabien. USA, Storbritannien och Frankrike har infört sanktioner mot de 18 saudier som är misstänkta för inblandning i mordet (dock ej Mohammed bin Salman).
USA:s kongress blev på tisdagen informerad av försvarsminister James Mattis och utrikesminister Mike Pompeo om hur Vita huset betraktar det saudiska kungahusets roll i mordet på Khashoggi.
Med andra ord, det är ingen tvekan om att Mohammed bin Salman blivit var mans niding i omvärlden efter mordet. Men själv har han beslutat att rida ut stormen. Han har egentligen inget annat val.

Erik Ohlsson "

"Den 59-årige journalisten Jamal Khashoggi, som bodde i exil i USA, var en från kritiker av Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman och flydde landet i september 2017 sedan prinsen utsetts till tronarvinge.
Khashoggi gick in på Saudiarabiens konsulat i Turkiets största stad Istanbul den 2 oktober för att få dokument som krävdes för att han skulle kunna gifta sig. Han kom aldrig levande ut ur byggnaden igen.
Till en början hävdade Saudiarabien att Khashoggi lämnat konsulatet efter att ha uträttat sitt ärende. Men 17 dagar efter försvinnandet medgav regimen att Khashoggi dödats under sitt besök.
Förklaringen som gavs var att han dog i samband med ett slagsmål som spårat ur. Den 25 oktober ändrade regimen sig och sade att mordet varit planerat av dem som utförde det. TT "

"Trump svänger om Krimkrisen – hotar ställa in samtal med Putin

DN 29 NOVEMBER 2018

USA:s president Donald Trump hotar att ställa in ett möte med sin ryske kollega Vladimir Putin vid helgens G20-möte i Argentina, med hänvisning till Rysslands ”aggression” mot Ukraina.

Efter incidenten i Kertjsundet utanför Krimhalvön i söndags, då ryska fartyg sköt skarpt mot ukrainska och tillfångatog ett tjugotal sjömän, har Trump legat lågt i sina kommentarer.

Medan amerikanska UD och utrikesminister Mike Pompeo tydligt har pekat ut Ryssland som skyldigt – precis som de flesta västledare – nöjde sig presidenten i förstone med en kommentar som verkade se båda parter som lika goda kålsupare.
– Vi gillar inte vad som händer åt något håll. Förhoppningsvis löser det sig.
I en stor intervju med Washington Post på onsdagen har Trump bytt fot. Nu hotar han ställa in ett möte med Putin just på grund av Krimkrisen.
– Kanske träffar jag honom inte. Kanske träffar jag honom inte ens.
På en fråga om huruvida Rysslands aggressiva beteende är ett bekymmer för USA svarade presidenten med hårdare ord mot Putin än tidigare – om än i med kryptiska formuleringar.
– Jag gillar inte den aggressionen. Jag vill inte ha den alls. Absolut inte. Och förresten borde inte Europa vilja ha den heller, Tyskland borde inte vilja ha den.

I Moskva sade Putins talesman Dmitrij Peskov dock att han fortfarande räknade med ett möte med Trump och att Ryssland inte hade fått någon annan information av den amerikanska sidan.
Samtidigt uttalade sig Putin själv om krisen vid en presskonferens i Moskva. Han anslöt sig inte oväntat till en teori som har cirkulerat i ryska medier de senaste dagarna.
– Det handlar förstås om en provokation, iscensatt av den ukrainska ledningen inför presidentvalet i mars nästa år, sa Putin.
– En smärre incident på Svarta havet, och så inför de krigstillstånd. Det görs inför valet. Det är ett otvivelaktigt faktum.
Krigstillståndet – eller undantagstillståndet – som Putin refererar till infördes också på onsdagsmorgonen i tio av Ukrainas regioner. Det klubbades av parlamentet sent på måndagen.
I teorin ger undantagstillståndet mycket stora befogenheter till myndigheter. Medier kan stoppas av säkerhetsskäl, demonstrationer förbjudas och individer kontrolleras av polis utan vidare motivering. Även utegångsförbud kan införas.
Men på onsdagen syntes knappt några konkreta tecken på förändring i de aktuella regionerna. Inte många verkar veta vad de nya reglerna egentligen betyder, rapporterar en journalist på plats utanför Charkiv: ”Ukrainska gränspoliser säger att de är i ’högsta militära beredskap’ men är lika osäkra på exakt vad undantagstillståndet innebär som alla andra.”
Det Ukraina fruktar är att Moskva i praktiken tänker stänga infarten till Azovska sjön, och därmed blockera två av landets viktigaste exporthamnar, Mariupol och Bardiansk.
Ryssland fortsatte den militära upptrappningen i området under onsdagen. En talesman för södra militärdistriktet meddelade att ännu en enhet av det avancerade luftvärnssystemet S-400 ska utplaceras på Krim. Och en reporter från Reuters såg ännu ett ryskt krigsfartyg närma sig halvön. **Ingmar Nevéus "**

"Palestinier känner sig svikna när Israel välkomnas av muslimska länder

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Analys

Jerusalem. Att samtala med Israel har visat sig ha allt mer fördelar i arabvärlden. Men palestinierna anser att den muslimska världen sviker dem genom att normalisera relationerna innan deras konflikt med Israel funnit sin lösning.

Den tchadske presidenten Idriss Debys besök i Jerusalem häromdagen var en kalldusch för självstyret i Ramallah. Lika överrumplad blev man i oktober, då Netanyahu plötsligt dök upp i Oman och överlade med sultan Qaboos. Rykten cirkulerar nu om sonderingar mellan Netanyahu och ledarna för Sudan och Bahrein. Bägge dess stater står nära Saudiarabien, med vilket Israel har allt närmare – men inte öppna – förbindelser.

– Vi är besvikna på att muslimska och arabiska länder inte längre ställer några krav på Israel innan de etablerar förbindelser, säger en av utrikesminister Riyad al-Malikis närmaste medarbetare till DN.

I takt med att palestinierna har mist allt bistånd och allt diplomatiskt stöd från USA har också EU:s engagemang för den palestinska saken blivit alltmer halvhjärtat. Men att arabvärlden skulle tröttna på sina fränder är ännu mer smärtsamt. På sistone syns den turkiske presidenten Recep Tayip Erdogans bild allt oftare i Ramallah – han uppfattas av palestinierna som en mer trofast allierad än arabstaterna.

Under de konvulsioner som ruskat om arabvärlden sedan 2011 har de arabiska regeringarna sakta men säkert flyttat ned palestinafrågan från lista över preferenser. ”Den arabiska våren”, som numera går under det nyktrare namnet ”den arabiska branden” har tvingat allt fler arbledare att fokusera på det egna överlevandet.

Att bryta tabut mot samröre med Israel, länge en isolerad paria i regionen, har allt fler fördelar. Dels står dess nationalistregering nära den amerikanska administrationen, dels kan den erbjuda intressant säkerhetssamarbete. Uppgifterna om att ett israeliskt elektronikföretag, NSO, hjälpt Saudiarabien att vaka över dissidenter hemma och borta har vållat en uppslitande debatt i Jerusalem.

Netanyahus regering hoppas att kronprins Muhammad bin Salman rider ut stormen efter journalistmordet i Istanbul, medan oppositionen kräver exportstopp för repressiv teknologi till länder som Saudiarabien och Arabemiraten.

Palestinierna kräver nu att Arabförbundet och de islamska ländernas råd sammankallas innan Tchad och Israel hinner formalisera sitt närmande. Israel och det svarta Afrika hade utmärkta relationer fram till slutet 1960-talet, då först överste Qadhafi i Libyen och senare familjen Saud med frikostigt bistånd fick Afrika att bryta med Israel. Flera av länderna har på senare år återupprättat relationerna, men närmandet till Tchad, som är muslimskt och delvis arabiskt, betraktas av Netanyahu som ett särskilt lyckat kap.

Netanyahu har under många år insisterat på att Israel kan välkomnas i arabvärlden utan att någon palestinsk stat bildas. Experter och politiska motståndare har hånat honom för brist på realism, men just nu ser det ut som om han, med hjälp av oväntade och gynnsamma omständigheter, är på väg att lyckas.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Alibaba-grundaren är världens rikaste kommunistiska kapitalist

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Kommentar
Jack Ma, grundaren av techjätten Alibaba, Kinas mest kända företagare och en av världens rikaste män, är också en av 89 miljoner medlemmar i det kinesiska Kommunistpartiet. Uppgiften meddelas i en inskjuten bisats i Folkets Dagblad, partiets officiella språkrör, inför en prisutdelning där hundra framstående personer i Kina ska belönas.

Jack Ma är en röd kapitalist.

Upplysningen har tagits emot som en överraskning. Mycket för att den 54-årige näringslivsmagnaten fram till nu duckat för frågan och ibland svarat på ett sätt som gjort att allmänheten antagit att han står utanför partiets sfär.
I själva verket hade det varit förvånande om Kinas mest ryktbara kapitalägare inte hade varit medlem i Kommunistpartiet.
Näringslivet och politiken är sedan nästan 20 år tätt sammanflätat i Kina. Privata entreprenörer spelar en osynlig men inflytelserik roll i den kinesiska politiken. För företagare är det avgörande att ha goda kontakter med tjänstemän på olika nivåer.
Även innan den dåvarande ledaren Jiang Zemin 2001 deklarerade att privata entreprenörer är välkomna i Kommunistpartiet sökte affärsmän medlemskap eftersom de såg fördelarna. Ju högre upp i partihierarkin de haft goda kontakter, desto större har chansen genom åren varit att lyckas med sitt företagande. Bäst, har många räknat ut, har varit att bli partimedlem själv. Det har gjort det lättare att odla de värdefulla förbindelserna.
Affärsmän som tagit steget har haft lättare att få lukrativa kontrakt. Partitjänstemän som öppnat dessa dörrar har ofta fått pengar att stoppa i egen ficka.
Den färgstarke Jack Ma har gått sin egen väg. Han växte upp under kulturrevolutionen. I pojkåren guidade han utländska turister gratis kring Västra sjön i sin hemstad Hangzhou. Hans enda krav var att de skulle tala engelska med honom, så att han lärde sig språket.
Första gången han använde internet 1995 sökte han på kinesiska efter orden för ”öl” och ”Kina” utan att få någon träff. Han skapade då en enkel webbsida som kunde översätta mellan engelska och kinesiska.
År 1999 bildade han Alibaba och fyra år senare Taobao, som växt till en gigantisk e-handelsplattform.
Alibaba är i dag världens sjätte högst värderade företag med ett börsvärde på 390 miljarder dollar och Jack Ma själv är, enligt Forbes, god för 36 miljarder dollar.
Han var en av fyra kinesiska näringslivstoppar som gjorde sällskap med partichefen Xi Jinping under dennes första officiella besök i USA.
För fyra år sedan framkom i en granskning av New York Times att fyra kinesiska bolag som investerat i Alibaba styrs av söner eller barnbarn till tidigare partitoppar.
År 2015 blev Jack Ma offentligt kritiserad av den kinesiska ledningen för att så många piratkopior såldes på hans handelsplattformar. Var inte Ma partimedlem innan dess så blev han det sannolikt då. Stormen blåste i alla fall över.
Statliga medier har också rapporterat att nio av tio av Kinas mest förmögna personer har kopplingar till Kommunistpartiet.
Allt som allt hade det snarast varit uppseendeväckande om Jack Ma hade stått utanför partiet. Men när han blev medlem framgår inte. Däremot att han har varit en enorm kraft för den inhemska konsumtionen i

Kina och därför som en av hundra personer ska belönas till minne av de 40 år som gått sedan Kina öppnade mot omvärlden och för ekonomiska reformer.
Det är oklart varför Folkets Dagblad nämner Jack Mas partianknytning, men kanske för att ledarna i Peking med honom som exempel försöker få framgångsrika privata företagare att anamma Kommunistpartiets värderingar.

Torbjörn Petersson "

"Kunskapen om hjärnan genom åren

DN 29 NOVEMBER 2018

Den mänskliga hjärnan nämns första gången i en 3 600 år gammal medicinsk handskrift från det forntida Egypten. Där talas det om att det går att hitta hjärnan genom att sticka in finger i ett sår och känna efter om det ”dallrar under fingertoppen”.

Egyptierna trodde att hjärnsubstansen bara var utfyllnad i kraniet och till skillnad från andra inre organ kasseras den under balsameringen.
Från stenåldern finns fynd som tyder på att man med av vassa flintknivar gjorde hål i huden och kraniet och kom in till hjärnan. Kanske var syftet religiöst eller ett försök att bota huvudvärk.
För omkring 2 500 år sedan lekte den grekiske filosofen Platon med tanken att hjärnan var den odödliga själens boning, vilket väckte intresse hos den tidens medicinare. Men samtida filosofer, bland dem Aristoteles, hävdade ändå att medvetandet hade sin boning i hjärtat.
Den romerska läkaren, författaren och filosofen Klaudios Galenos studerade vad som dolde sig under gladiatorernas spräckta skalben. Men hans experiment på levande grisar väckte större uppmärksamhet. Galenos skar av nerven som förbinder struphuvudet med hjärnan – och de livlösa djuren blev helt tysta.
För första gången demonstrerade någon offentligt att det är hjärnan – inte hjärtat – som styr vårt beteende.
Ett avgörande steg inom läkarevetenskapen skedde på 900-talet när den arabiske läkaren Al-Zahrawi (Albucasis) utvecklade olika instrument för hjärnkirurgi som används än i dag, till exempel sax, kateter och en speciell krok som kan öppna kraniet.
På 1600-talet dissekerade den engelske unge läkaren Thomas Willis döda människor offentligt. Han var den första som lanserade idén om

att identiteten hör ihop med hjärnan. Avvikelserna han hittat under dissektionerna använde han för att förklara saker som hänt under den dödes livstid.
Vid en olycka 1848 råkar järnvägsarbetaren Phineas Gage få en järnstång genom frontalloben i främre delen av hjärnan. Han klarar sig, men blir efter olyckan aggressiv och lider även av vanföreställningar. Läkarna drar därför slutsatsen att mycket av människans personlighet sitter i frontalloben.
Efter andra världskriget har forskningen om hjärnan exploderat. De senaste 10–15 årens hjärnforskning har gett oss nittio procent av det vi i dag känner till om hjärnan.
Källa: Helen Thomson och Nationalencyklopedin

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

"Många middagar men inte mycket verkstad

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Tänk er en teaterscen med prinsar och presidenter, pirater och mördare, tjuvar och ränksmidare. Pjäsen heter G20-mötet i Argentina, och ridån går upp på fredagen.

Donald Trump kommer från USA, och är ofta på dåligt humör när han måste åka utomlands. Han ska äta middag med Xi Jinping, ledare för världens största diktatur. Träffen med Vladimir Putin kanske inte blir av, efter att Ryssland kapat ukrainska fartyg i Svarta havet. Det är också osäkert om det blir någon tête-à-tête med Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman, Trumps förbundne men också mannen bakom det grymma kriget i Jemen och ett journalistmord i Istanbul.
G20-medlemmarna utgör 75 procent av jordens befolkning och 85 procent av dess bnp. Ett klassiskt gruppmöte hölls i november 2008, strax efter Lehman Brothers-kraschen. Det ansågs ha stoppat fruktad protektionism i sin linda, och därmed ha avvärjt finanskrisens värsta verkningar.
Men det går också att hävda att alla redan var överens före mötet om att stimulera ekonomier och rädda banker. Och världshandeln hade dåförtiden ett regelverk som fungerade, G20 förutan.
Nu är läget annorlunda. Den globala ekonomin bromsar in, men är inte i kris. Däremot har Trump startat handelskrig mot Kina, infört ståltullar mot sina allierade i Europa och Asien samt i största allmänhet visat förakt för ordningen i form av WTO-systemet. Världen är inte immun mot den typen av virus.

Ingen bör förvänta sig att detta G20-möte producerar mer än gester. Apeckonferensen i Asien nyligen bjöd dock på teatraliska sådana, när USA och Kina rök ihop och slutkommunikén fick ställas in.
Trump har lagt 10 procents tull på hälften av USA:s import från Kina. Vid nyår ska den höjas till 25 procent och gälla nästan alla varor. Motivet är dels att minska det kinesiska handelsöverskottet, dels att tvinga Peking att begränsa statliga företagssubventioner och sluta stjäla patenträttigheter.
Kina tänker inte lägga sig platt och avskaffa sin statskapitalistiska, alltmer repressiva modell. Tvärtom har de senaste fyra decenniernas snabba tillväxt gett muskler att rusta militären och utmana USA:s inflytande i Asien och annorstädes.
EU har egna befogade invändningar mot Kinas ekonomiska praktik, och skulle helst göra gemensak sak med USA. Men EU måste i stället oroa sig för nya amerikanska tullar och att Trump får för sig att sluta något slags handelsfred med Kina som utesluter andra.
Vid G7-mötet i Kanada i somras startade han ett stormgräl. Ett avspänt G20-möte är snart glömt. Risken med Trump är alltid motsatsen.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"300 år efter sin död kommer Karl XII ridande på nationalismens spökhäst

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Den 30 november 1718 dog ”krigarkungen” i en löpgrav vid Fredrikstens fästning. Men i de svenska nationalisternas föreställningsvärld har han förblivit levande.

Gamla idéarv kastar långa skuggor som mörka silhuetter in i vår tid. För exakt 100 år sedan, i november 1918, var ett farligt skeende i rullning i Sverige. Det hade kunnat slå över i okontrollerat våld, kanske revolution, inbördeskrig eller ett reaktionärt kuppförsök. Men i stället ledde det till att allmän rösträtt för både kvinnor och män kunde införas till slut.
Kampen för demokrati hade redan pågått länge, flera reformförslag hade lagts fram och de hade blockerats gång på gång. Högerns ställning var stark och motståndet mot allmän rösträtt var särskilt mäktigt i riksdagens första kammare. I Norge hade kvinnlig rösträtt införts 1913 och i Danmark 1915, men i Sverige stod det still.
Samtidigt var detta svåra tider med brist på mat i slutet av första världskriget, hungerkravaller och protester mot ransonerade livsmedel. Revolutionsstämning rådde i omvärlden. I Ryssland hade tsaren störtats. I Finland hade inbördeskrig utbrutit. Stormakten Österrike-Ungern hade imploderat. Även den tyske kejsaren hade tvingats abdikera i krigets slutskede.
Men här hemma var det högerns ständiga nej som höll på att få bägaren att rinna över. Motståndet mot en jämlik rösträtt, ”en man en röst”, och rösträtt även för kvinnor verkade orubbligt. I mitten av

november 1918 hade stämningen blivit så uppskruvad att Gustaf V befarade att monarkin var hotad.
Kungen hade väskan packad och regeringen bedömde att varken trupper inom armén eller marinen riktigt gick att lita på längre. Folkmassor samlades på Norra Bantorget när Socialdemokraterna kallade till fredlig demonstration mot livsmedelsbristen. Men Vänstersocialisterna bjöd in till ”revolutionsfest”, talade om proletariatets diktatur och att våld inte kunde uteslutas. Per T Ohlsson har beskrivit det dramatiska skeendet dag för dag i boken ”1918. Året då Sverige blev Sverige”.
Just då i november, när läget höll på att bli riktigt okontrollerat och våldsamt, lyckades den liberale statsministern Nils Edén, i spetsen för en koalitionsregering med socialdemokrater och liberaler, tvinga fram en förändring. Demokratins genombrott forcerades fram genom att högern tvingades in i ett hörn och konfronterades med de krafter som annars kunde ta över om man inte gav upp. Nu måste det förhatliga inkomststrecket bort, det som hindrade fattiga från att rösta i kommunala val och gav fler röster åt de rika. Kvinnor måste också få rösträtt. Till sist var saken avgjord. Det formella beslutet att påbörja en grundlagsförändring fattades i riksdagen den 17 december 1918.
Men det är en annan händelse i slutet av november 1918 som just nu har fångat min uppmärksamhet. På biblioteket har jag hittat en skrift av Rudolf Kjellén, välkänd debattör, professor i statskunskap och riksdagsman för högern. Kjellén var den svenska nationalismens stora ideolog. Han brukade förklara att nationen kan liknas vid en levande kropp, ett djur eller en människa.
Nationen är som en personlighet, ett väsen som föds och utvecklas av egen inre kraft. Även Sverige kan man uppfatta som en sådan egen livsform som genom historien har utmejslat sig själv. Han förklarade att det var därför högern var emot allmän och lika rösträtt. Det var ett försvar för det gamla samhället, i dess naturliga självbevarelsekamp mot demokratin.
Den 30 november 1918, just när demokratin stod på tröskeln, skulle även 200-årsminnet av Karl XII:s död högtidligen firas. I skriften jag har hittat finns ett tal som Rudolf Kjellén då höll om svenska folket och minnet av krigarkungen. Återigen liknade han folket vid en kropp. Den här gången var det en hästkropp. Kungen var ryttaren. De två var ett under ritten. Men när kungen dog rusade hästen herrelös vidare i vild förvirring. Minneskulten kring krigarkungen handlade därför om en helig, högre idé: plikten mot nationen. Den var ett uttryck för vårt kollektiva psyke: ”Ty i hjärtats innersta djup är svenska folket sig likt genom tiderna”, sade Kjellén.
I dag infaller 300-årsdagen av Karl XII:s död. Då kan Jimmie Åkesson och andra i SD:s ledning dra sig till minnes de gråkalla höstar i början av 2000-talet då de samlades vid en staty i Lund, just den 30 november, för att hylla det ”äktsvenska” i en mystisk Kjellénsk mening och deklamera en dikt om krigarkungen med de väldiga, misslyckade krigstågen. Kjelléns texter om nation och nationalism läses på nytt i dag i studiecirklar om konservatism, och han uppmärksammas på nazistiska eller SD-vänliga sajter och bloggar.
Just ordet ”nation” vill SD lägga beslag på och ge en annan innebörd än det brukar ha. Partiet vill att vi börjar skilja på ett juridiskt medborgarskap och en djupare, betydligt mer svårfångad mystisk tillhörighet i ”nationen”. Ett nytt homogent Sverige ska skapas där svenskarna ska göras om och mer enhetliga, som ett folk. Omprogrammeringen ska ske inte minst med hjälp av kulturpolitik.
Den som anar att detta har föga med demokrati att göra, har förmodligen rätt. Det är en gammal skugga som kastas rakt in i vår tid från rösträttskampens dagar.
Maja Hagerman är författare, vetenskapsjournalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. **Maja Hagerman "**

"Trumps plan avvisar en palestinsk stat”

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

USA:s fredsplan för Mellanöstern ligger färdig. Den avvisar en självständig stat för palestinierna, uppger den israeliske professorn Eytan Gilboa och hänvisar till centrala källor i Washington och Jerusalem. Den fördröjda planen, som utarbetats av Donald Trumps svärson Jared Kushner, kommer att läggas fram inom några månader, säger Gilboa till DN.

Eytan Gilboa är en expert på amerikansk-israeliska relationer och har kommit till Sverige för att bland annat sätta sig in i det politiska läget här, särskilt när det gäller de minst sagt frostiga relationerna mellan Israel och Sverige. På programmet står ett besök i Malmö, som har hamnat i fokus för problemen med antisemitism.
Vårt samtal kommer till stor del att handla om utvecklingen i Mellanöstern; både om Irans frammarsch i regionen och hotet mot den judiska staten. Främst om utsikterna till en israelisk-palestinsk uppgörelse.
Snart väntas USA offentliggöra sin fredsplan. Att det har dröjt anser han beror på den inrikespolitiska krisen i Israel som kan äventyra premiärminister Benjamin Netanyahus ställning.
– Planen har två beståndsdelar; den ena är hur förhandlingsprocessen ska gå till, och den andra är själva innehållet i en fredslösning, säger Eytan Gilboa.
Utgångspunkten är enligt Gilboa att parterna inte själva klarar av att komma fram till en fredslösning. Det har för övrigt inte heller lyckats när det har varit supermakterna som har skött förhandlingarna.
För första gången ska nu därför en ”regional” lösning testas. Den innebär att de USA-vänliga sunnitiska arabstaterna – Saudiarabien, Egypten, Jordanien och länderna vid Persiska viken – ska leda processen. Detta format bygger enligt Eytan Gilboa på två tankar; att dessa länder ska sätta press på palestinierna, men också erbjuda morötter, i form av ekonomiska och politiska förmåner, i utbyte mot en överenskommelse. USA ska göra motsvarande arbete med ”piska och morot” i förhållande till Israel.
– Deras viktigaste drivkraft för att delta i detta är det shiamuslimska Iran, som de sunniarabiska länderna uppfattar som det stora hotet, medan de egentligen aldrig har brytt sig särskilt mycket om Palestina-Israel-frågan. Och Israel har haft mycket av samarbete under bordet med dem. Visserligen är Saudiarabien inte ett land man skulle vilja samarbeta med, men man anser sig inte ha något val när det gäller att motarbeta en gemensam huvudfiende. Både Israel och sunnistaterna betraktar Iran som huvudproblemet i Mellanöstern, där Iran blandar sig i Syrien, Jemen, Libanon, Irak och Libyen.
Eytan Gilboa noterar att det inte bara är Netanyahus ställning och risken för ett nyval som har bromsat fredsplanen. Även mordet på journalisten Jamal Khashoggi, där Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman är utpekad som inblandad, ”har komplicerat läget”. Saudiarabien har nu problem med USA, och kan inte för tillfället spela en lika aktiv roll i förhållande till Iran och Israel.
Genom sina källor i Washington och Jerusalem har Eytan Gilboa skaffat sig en ganska god bild av vad den kommande fredsplanen innehåller:
– Planen avvisar en självständig palestinsk stat. I stället ska lösningen vara en konfederation mellan Gaza, Västbanken och Jordanien. Tanken är att Gaza och Västbanken förklaras vara halvautonoma enheter med en förhöjd status jämfört med i dag, och utifrån det skapas en federation med Jordanien. Detta åtminstone som en tillfällig lösning, men det utesluter inte att en självständig palestinsk stat kan skapas senare.

Eytan Gilboa hyser själv starka tvivel på att denna gamla konfederationsidé, som inte har funnits på förhandlingsbordet på mer än 35 år, är möjlig att förverkliga. Om inte annat på grund av de väldiga politiska skillnaderna mellan de tre enheterna, av vilka ingen är en demokrati; ett Gaza som styrs av det islamistiska Hamas, en väststödd odemokratisk regim på Västbanken och ett auktoritärt kungadöme i Jordanien.
Denna plan kommer inte i närheten av palestiniernas dröm om en egen stat, och lär därmed vara dömd att misslyckas. Varför läggs den i så fall alls fram?
– Jag tror inte på den, men Trumps folk räknar med att den kommer att fungera genom att de proamerikanska arabstaterna kommer att tvinga palestinierna att acceptera denna plan. Men det är en långsökt tanke, att man på något sätt ska lyckas gå runt frågan om en palestinsk stat. Ett problem är att den palestinska myndigheten inte längre talar med USA, sedan Trumps administration flyttade USA:s ambassad till Jerusalem. Relationerna har inte underlättats av att USA också har skurit ner sitt humanitära bistånd till palestinierna med mer än 500 miljoner dollar.
Det finns många nötter att knäcka i samband för att få till en fredsuppgörelse; några är Jerusalems status, bosättningarna, säkerheten, gränserna, en självständig stat. Den hårdaste av alla är enligt Eytan Gilboa den palestinska ”rätten till återvändande”. Den frågan kan inte palestinierna ge upp på, vilket den palestinska myndighetens president Mahmoud Abbas har understrukit många gånger.
Han tror själv att Trumps fredsplan kan innehålla en viktig israelisk eftergift: Jerusalems status, där det kan bli fråga om att östra Jerusalem blir en framtida palestinsk huvudstad. Men Gilboa understryker att det är en gissning, han vet inte säkert.
– Tyvärr är det strategiska läget sämre än tidigare. Iran bygger upp sin styrka runt regionen, och om man lyckas befästa sin ställning i Syrien så kommer Jordanien att bli nästa mål. Teheran dominerar redan Irak. I det läget kanske Jordanien inte överlever. Då får vi Iran vid vår gräns.
Eytan Gilboa menar att det i västvärlden, och särskilt i Europa, saknas verklig förståelse för situationen i Israel och Mellanöstern. Och de svensk-israeliska relationerna menar han skadades allvarligt genom Sveriges erkännande av Palestina som stat hösten 2014.
– Sverige var det första land som gjorde det, och det var helt kontraproduktivt. Det får palestinierna att dra slutsatsen att de inte behöver förhandla om de får som de vill utan eftergifter. Om idén var att hjälpa fredsprocessen så blev resultatet det motsatta. Det var märkligt att sedan höra den svenska regeringens kritik mot Trump när han flyttade USA:s ambassad till Jerusalem. Om man tar bort erkännandet av Palestina från förhandlingsbordet, varför då kritisera Trump när han gör samma sak med Jerusalem? För mig är det dubbla måttstockar och hyckleri på hög nivå, säger Eytan Gilboa.
Han menar att inget annat land i världen utom Israel får sin existens ifrågasatt. Den iranska ledningen brukar uttala att Israel är ”en cancer i Mellanöstern som bör elimineras”.
– Det här kommer från ledarna i ett land som vill att vi ska försvinna, ett land som strävar efter att skaffa sig kärnvapen, som samtidigt bygger upp olika ombud omkring dig, som Hizbollah och Hamas, och nu själva skaffar sig egen militär närvaro i Syrien. Vår historia visar att vi måste ta det på allvar. Men Europa gör inte det, säger Eytan Gilboa.

Michael Winiarski "

"Bakgrund. USA:s fredsplaner i Mellanöstern.

Flera USA-presidenter har kommit med förslag till en fredsuppgörelse mellan Israel och palestinierna. Gemensamt för alla förslag:
Israel ger upp en stor del av de områden som ockuperades i juni 1967.
Palestinierna erkänner Israels rätt att existera och ger upp terrorn som politiskt medel.
Såväl Bill Clinton som George W Bush, och senare Barack Obama, stödde bildandet av en en palestinsk stat vid sidan av Israel på Västbanken och Gazaremsan.
Sedan början av 1990-talet har en rad avtal slutits som syftat till en fredsuppgörelse:
I Madrid 1991 möttes Israel och flera arabstater (palestinierna ingick i Jordaniens delegation).
Osloavtalet 1993 sluts efter de första direkta, hemliga samtalen mellan Israel och palestinier. Där diskuteras för första gången en framtida palestinsk stat. Avtalet signeras av Israels premiärminister Yitzhak Rabin och PLO-ledaren Yassir Arafat.
Ett sista försök görs i Camp David år 2000, med USA-presidenten Bill Clinton, Israels Ehud Barak och palestiniernas Arafat, men mötet är resultatlöst.

.Eytan Gilboa

Eytan Gilboa är professor i internationella relationer vid Bar Ilan-universitetet i Tel Aviv. Han doktorerade vid Harvard University och är grundare av och ordförande i tankesmedjan Israel Public Diplomacy Forum.
Han är expert på USA:s politik i Mellanöstern och har tidigare arbetat som rådgivare åt Israels regering.

Om. Mellanöstern

På DN.se samlas artiklar i utvalda ämnen på egna sidor. Där finns just nu 466 artiklar om Mellanöstern.
Läs till exempel artiklarna ”Det hemliga avtalet skakade om hela Mellanöstern” och ”Israels kris kan påverka USA:s fredsplan”.
Följ ämnet: dn.se/om/mellanostern "

"Nathan Shachar: Därför tvekar USA att berätta om planen

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

amerikanska fredsplan som Trump-administrationen arbetat på i drygt två år, och vars innehåll skisseras av Eytan Gilboa i en intervju med DN, har varit nära att offentliggöras flera gånger. Men var gång har bristen på entusiasm från de närmast berörda lagt hinder i vägen.

Trots att fredsplanen har en tydligt Israel-vänlig slagsida så vill Israels premiärminister Benjamin Netanyahu till varje pris slippa ha den som den kommande valkampanjens huvudnummer.
Även om planen gör palestinierna grymt besvikna så kommer den att innehålla israeliska eftergifter. Så snart den lanseras blir den USA:s officiella ståndpunkt i konflikten, och israelisk omedgörlighet kan då påverka nationalistkoalitionens förträffliga relationer till Donald Trump.
Netanyahu och hans Likudparti är detta valår mindre upptagna med regionens framtid, och helt fokuserade på kampen om nationalistväljarna. Likuds främsta medtävlare är två extremt antipalestinska partier, bosättarnas ”Det judiska hemmet” och Avigdor Liebermans ”Israel vårt hem”.
Så snart en fredsplan läggs på bordet kommer bägge dessa att kräva att Netanyahu tar avstånd från allt som liknar eftergifter till palestinierna. Detta, inser han, skulle inte stärka hans ställning hos Trump.
Ett annat motiv för USA:s tvekan är palestiniernas löfte att vägra förhandla på basis av planen. Före Trumps tid skulle det varit mycket svårt för palestinierna att säga kategoriskt nej till USA, men det senaste årets händelser har tumlat om relationerna i grunden.
Dels har Trump givit order om att dra in hela USA:s bistånd till palestinierna, inklusive stödet till de palestinska flyktingarnas stödorgan UNRWA. Dels har USA på förhand tagit Israels parti när det gäller den hetaste av konfliktens många frågor – Jerusalem.
USA har därmed frivilligt lagt ifrån sig sina möjligheter att sätta press på Mahmud Abbas regim. Pressen på Abbas, hoppas man i Washington, skall i stället komma från arabregimerna.
Det skulle dock förvåna om arabledarna skulle kunna, och vilja, tvinga palestinierna att svälja en fredsplan som ignorerar deras viktigaste krav: östra Jerusalem och en palestinsk stat.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Cohen är den största fisken i Muellers nät

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Analys
Michael Cohens fortsatta samarbete med Robert Mueller är dåliga nyheter för presidenten. Få har lika god insyn i Trumps historia.

Michael Cohen, Trumps tidigare advokat och ”fixare”, erkänner att han ljugit för senatens underättelseutskott. För att minska sitt kommande fängelsestraff ingår Cohen en ny överenskommelse med Rysslandsutredaren Robert Mueller.
Cohen framstår som den största fisken i Muellers nät. Han har enligt tv-kanalen ABC redan ägnat 70 timmar år att samtala med Muellers Rysslandsutredare, och fler sittningar lär det alltså bli.
Enligt ABC kretsar förhören bland annat kring Trumporganisationens fastighetsrörelse och eventuella expansion till Moskva och kontakter med Kreml med anledning av detta. Cohen ska ha förnekat eller förringat för senaten att sådana Moskvaplaner fanns under tiden som Trumps kampanjade för att bli president valåret 2016. Mueller sitter uppenbarligen på information som motbevisar Cohens tidigare vittnesmål.
Torsdagens händelseutveckling är dåliga nyheter för presidenten. Få andra i Muellerutredningen har förmodligen lika god insyn i Trumps historia som Cohen. Advokaten har verkat i skärningspunkten mellan Trumps affärer, politiska ambitioner och utsvävande privatliv; en farlig plats. Till skillnad från tidigare kampanjchefen Paul Manafort tycks Cohen ha klippt banden till Trump och Republikanerna.
Det är svårt att förutse Muellers nästa steg. Men det finns goda skäl för utredaren att redovisa verkliga framsteg i offentligheten, eftersom han är mer sårbar nu. När justitieministern Jeff Sessions fick sparken flyttade ansvaret över Mueller till den tillförordnade justitieministern Matthew Whitaker.
Whitaker, en Trumpallierad, har tidigare sagt att Rysslandsutredningen inte bör utarta till en ”politisk fiskeexpedition”. Många konservativa kommentatorer betraktar Trumporganisationens affärshistoria som ett härad utanför Muellers mandat.
Men om Mueller kan bevisa att Cohen ljugit om fastighetsföretagets Krelmkontakter för senaten blir det samtidigt svårt för Whitaker att hävda att detta skulle sakna betydelse.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Så tog piratkopieringens huvudstad upp kampen med Silicon Valley

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Han är mannen som kopierade den första Ipaden på 60 dagar. – Jag är en gräsrotstekniker som började med att lära mig av andra, säger Robin Wu från megastaden Shenzhen i södra Kina. Här var piratkopiering en dygd. Men Shenzhen har avancerat och är nu en av världens ledande städer vad gäller den tekniska utvecklingen, ett hot mot Silicon Valley.

Shenzhen.
På 69:e våningen får en grupp inhemska turister syn på mig: Ge plats åt utlänningen, manar de varandra.
– Han måste få chansen att njuta av utsikten!
Namnet på skyskrapan, Diwang, i staden Shenzhen betyder att vi står överst på den yttersta posteringen inför jordens kejsare.
Det är nära gränsen till Hongkong – en halvtimme med det nya snabbtåget. Förutom att det är en storslagen vy kan man vara säker på att utsikterna för den här staden med 13, 15 eller nästan 20 miljoner invånare – ingen verkar veta exakt och allt beror på hur man räknar – ser strålande ut.
Ingen stad i världshistorien har vuxit snabbare än Shenzhen. Namnet betyder ”djupa diken” och uttalas ungefär ”Shendjen.”
Stadens siluett skvallrar om vad lokala politiker i det styrande kinesiska Kommunistpartiet prioriterar högt. De nya kontorshusen snuddar vid himlavalvet och högst är Ping An Financial Centre, 599 meter och 115 våningar, världens fjärde högsta byggnad. Under 2016 färdigställdes fler skyskrapor i Shenzhen än i hela USA.
I slutet av 70-talet fanns här bara fiskare och risfält och runt 300 000 invånare. Kina hade på den tiden usel ekonomi och den dåvarande ledaren Deng Xiaoping frågade sig: vad kan vi göra för att ta oss ur fattigdomen?
Han öppnade Kina mot omvärlden och såg till att skapa frizoner för marknadsekonomi, varav Shenzhen blev en i augusti 1979.
I dag har Shenzhens totala ekonomi vuxit i kapp Hongkongs. Staden omsätter tre gånger så mycket som Sveriges årliga statsbudget och BNP per capita har nått 250 000 kronor, den näst högsta i Kina.
Deltat vid Pärlfloden blev världens verkstadsgolv.
Samtidigt blev staden ökänd för att framställa kopior på mobiltelefoner för en bråkdel av kostnaden för originalen.
Men mest känd har staden blivit för att 90 procent av världens elektroniska produkter beräknas vara tillverkade här – om man räknar in både inhemska varor och produkter som designats och säljs av företag på andra håll i världen.
Shenzhens framgång sammanfaller helt med Kinas dramatiska ekonomiska uppgång.
– Innovationen har alltid funnits här, även om staden inte blev erkänd för att vara nyskapande, men nu har vi fått den bekräftelsen, säger David Li.
Han beskrivs som gudfadern för den tekniska utvecklingen i Shenzhen efter att ha skapat lokala plattformar för uppfinningar, som gett gräsrötter chansen till forskning och utveckling.
David Li startade Kinas första hackerspace 2010 – en delad studio och verkstad som samlar likasinnade som är engagerade i att fritt dela kunskap och idéer, mjukvara och hårdvara.
När vi träffas sker det i ett kontorsrum med en annan legendar i dessa kretsar, Robin Wu, kallad Kungen av *Shanzhai (*ungefär: ”varor producerade på berget”, som antyder att det rör sig om en kopia).

Han fick sitt smeknamn när han 2010 lyckades piratkopiera den första Ipaden på 60 dagar.
Robin Wu var då 26 år och hade redan en lång rad kopior på sitt samvete. Själv kallade han sig kort och gott ”tillverkare”.
– Vi (i Kina) var fattiga, vi hade inte råd att köpa utländska produkter, men genom kopieringen fick vi tillgång till dem. Jag är en gräsrotstekniker från början och Shenzhen är en plats som gett en massa människor som mig chansen, säger han.
Robin Wu startade ett eget företag för att snabbt få ut varorna på marknaden och affärerna gick bra.
– När vi startade gjorde vi det från en låg nivå. Därför började vi med att lära från andra. Så var det för mig, för Shenzhen och för hela tillverkningsindustrin i Kina. Så var det också för USA som kopierade England från början. Och för Tyskland efter kriget och för Japan och Sydkorea – alla har kopierat inledningsvis, säger Robin Wu, och beskriver sin egen väg:
– Du är liten och anspråkslös. Du öppnar dig och imiterar andra. Du samlar information, kunskap och lär dig av andra. I takt med att du växer och blir större försöker du skapa egna saker.
Shanzhai är först och främst inte piratkopiering – det är en anda, fastslår han.
– Den andan har gett gräsrötterna två saker: hopp och möjligheter. Den förbereder dig för en kamp på slagfältet. Utan etappen av kopiering skulle Kina inte ha varit den växande makten som den i dag är.
När du gjorde piratkopior – tänkte du någonsin på amerikanska företags immateriella rättigheter?
– Det är en bra fråga, men det var det enda sättet att skapa välstånd på då. Däremot är den gyllene perioden för piratkopiering i Shenzhen över nu. Jag slutade för många år sedan. I dag har tiden kommit för att dela och samarbeta. Vår plan är att hjälpa fattiga länder där folk inte har råd att köpa en Iphone att få tillgång till överflödet av varor som finns i världen, säger Robin Wu.
Helt säkert är att hans ord om att dela och samarbeta uppfattas olika i Shenzhen och Silicon Valley.
Men en sak står klar: i efterhand har de produkter som Robin Wu och andra framställde delvis omvärderats. Då sågs kopiorna som något som katten släpat in.
Andrew Huang, forskare och hacker, var huvudperson i en dokumentär som tidskriften Wired publicerade för ett par år sedan om det sydkinesiska elektronikimperiet.
Han har beskrivit fenomenet så här:
”Grejen med de här killarna var att de listade ut hur de skulle kopiera premiumprodukter med en mycket begränsad budget. De var vansinnigt smarta som kunde göra vad de gjorde. Men folk i allmänhet såg bara en dålig kopia av en lyxprodukt och inte en otrolig förnyelse och förmågan att skapa något med små medel”.
I kopiorna rymdes ofta element och tillverkningsprocesser som var extremt innovativa. Exempel på uppfinningar som härstammar från kopior är: telefoner med två simkort, extra högtalare, inbyggt infrarött ljus för att kunna avslöja förfalskade sedlar och batterier som håller för extra lång användning.
David Li och Robin Wu träffas i kontorsrummet för att, som de säger, hänga en stund eftersom de inte setts på länge.
David Li, från Taiwan, har grundat en rad organisationer i Kina, som Xin Che Jian, Hacked Matter och Shenzhen Open Innovation Lab, vars uppgift han säger det är att utbilda folk att förstå att alla kan tillverka hårdvara. Han kallar det den nya tidens *shanzhai* .
– Här i Shenzhen kan alla göra mobiler. Allt är upplöst i smådelar: någon gör kretskort, någon gör skärmen, någon fodralet – det finns tusentals företag, 150 000 ingenjörer, 120 000 designer, men systemet

tillåter alla att vara med. Du behöver inte ha en examen från Stanforduniversitetet.
Jämfört med utvecklingen i väst, där tekniska nyheter kommer från de stora företagens forsknings- och utvecklingsavdelningar beskriver David Li innovationsklimatet i södra Kina som skapat nedifrån och upp. Därför, menar han, är det demokratiskt.
– Miljön är väldigt samarbetsvillig, det är öppet och uppfinningarna inträffar i små steg och med massor av människor inblandade. Jag vet att det här inte passar in i bilden av hur Silicon Valley anser att innovationer går till, men det är så det alltid har gått till i Shenzhen och det är så som vi fortfarande jobbar, säger David Li.
Han tycker ständigt att han får vatten på sin kvarn för att det kinesiska systemet är överlägset det som traditionellt tillämpats i väst.
– I Shenzhen finns allt vad de vill ha i London och New York till en tiondel av priset. Av världens mobiltelefoner har Samsung 30 procent, Apple drygt 10 procent, resten är kinesiska märken och alla kommer från Shenzhen utom (företaget) Xiaomi (som är beroende av Shenzhen för sin tillverkning).
Huawei har blivit världens näst största tillverkare.
Trots det lever föreställningen kvar om hur det ska gå till när nyheter släpps i teknikbranschen. Det ska se ut som när Steve Jobs lanserade Apples senaste modell, säger David Li.
Han imiterar schablonbilden:
– Man säger: Titta här vad jag har uppfunnit. Det kommer att förändra världen!
– Alla står på scenen och hoppar av glädje. Just nu hålls det lanseringar, ”pitch events”, överallt. De blir till tv-shower – allt för att hitta nästa stora stjärna. Det är löjligt, för det är inte så det går till längre att få fram nya produkter, men det är med den imagen som Silicon Valley kolonialiserat världen.
I Shenzhen, säger han i nästa andetag, finns det ingen som har tid att sätta sig ned och skriva hundra sidor om varför han eller hon gör något.
– Här säger man bara: jag gör det här och kommer att tjäna en del pengar de närmaste månaderna. Sedan fortsätter jag till nästa sak.
Men hur ska immateriella rättigheter skyddas? Ska de inte skyddas?
– Det finns två typer av immateriella rättigheter. Dels tekniska, som många företag är besatta av. Men hur mycket är det värt att skydda den sortens rättighet när du kan köpa det som en handelsvara för tio dollar på gatan i Shenzhen? börjar David Li.
– Den andra delen handlar om immateriella rättigheter för ditt varumärke, fortsätter han. Det är svårt att kopiera och värt att skydda. Men väldigt mycket av skyddet för immateriella rättigheter är på den tekniska sidan.
David Li ger inte mycket för tanken på att något längre är unikt i internetåldern. Han menar rent av att det är drivkraften att skapa något unikt annorlunda som förgiftar det globala entreprenörskapet.
– Vad du än tänker på så är det redan någon som har gjort det. Vi lever i en värld med sju miljarder invånare. Även om du är en på miljonen, så finns det 7 000 andra människor som redan gjort det – och några av dem bor i Shenzhen.
Det var skillnad på 1970-talet, påpekar David Li. Då var Silicon Valley den enda platsen på jorden som kunde framställa den moderna tekniken.
Kunskapen fanns på universiteten i Stanford och Berkeley och hos de stora företagen i Fairchild. Historien om Steve Wozniak och Steve Jobs (som grundade Apple 1976) tycker han är intressant eftersom alla antar att det är en berättelse som handlar enbart om två genier i ett garage.
– Men de hade också en oöverträffad position. Steve Wozniak brukade vara en stjärna i datorbranschen, men inte bara för att han var briljant,

utan också för att han hade tillgång till kunskap och teknologi och ett unikt tillträde till transistorer genom sin far, som arbetade som rymdforskare vid Lockheed, konstaterar David Li.
Det var anledningen till att Silicon Valley slog igenom globalt, säger mannen framför mig i kontorshuset i Shenzhen.
I dag lever vi i en helt annan värld, menar han. Alla som vill har tillgång till den senaste kunskapen på Youtube. I Shenzhen delas kunskapen öppet. Tillverkningen är öppen.
– Om du ville tillverka någonting förr var du tvungen att bygga din egen fabrik. Det kan du fortfarande göra, men det räcker också att komma med 500 dollar på fickan till Shenzhen för att få det gjort. Det beror på vilka resurser du har. Så nu får vi globala entreprenörer som kan ta i anspråk dessa globala resurser.
Till den som klagar på att ha fått varor kopierade har fritänkare i Shenzhen ett standardsvar.
Slå tillbaka genom att röra dig framåt mycket snabbare än de som kopierar. Utveckla nästa sak hela tiden och bygg ett varumärke. Genom att vara ständigt aktuell och presentera något mycket bättre upphör kopieringen.
Så, där är vi i dag, säger David Li, och hejdar sig för ett tag.
Men inte länge, innan han går till angrepp mot dagens kultur i kaliforniska techbolag.
– Silicon Valley handlar inte längre om innovationer, utan bara om att skapa finansiella produkter. Folk gör stora pengar, enorma rikedomar koncentreras, och det fungerar fortfarande att berätta historier. USA har ju gjort en realitystjärna till sin president. Nu letar Silicon Valley efter nästa stora realitystjärna inom tech, men de söker inte längre efter verkliga uppfinningar, säger David Li.
Han poängterar att världen vaknat upp till en ny konkurrens.
– Vi är i slutet av den första gyllene perioden även i Shenzhen, men vi har en bra position inför framtiden. Staden tillverkar inte bara för Shenzhen utan för alla. 90 procent av den globala elektroniska tillverkningen sker här. Den går inte att ersätta, men däremot kan vi utvidga den, och det är vad vi redan gör i Afrika, säger David Li.
Han och Robin Wu satsar hårt på att sprida sina tankar i Afrika, stärka afrikanska entreprenörer och bygga upp nya lokala elektroniska center för tillverkning. De är övertygade om att det är i Afrika nästa etapp i utvecklingen kommer att ske. Den kinesiska staten har även satsat i deras Afrikaprojekt som en del av Kinas gigantiska projekt Nya sidenvägen.
Med Shenzhen kommer nu två saker att hända, enligt Robin Wu. Mer och mer av den enkla tillverkningsindustrin försvinner från staden och ut ur Kina på grund av löneläget. Och därför förlorar Shenzhen positionen som knutpunkt för migranter i låglönejobb.
– I stället kommer världens främsta talanger på teknik och artificiell intelligens att lockas hit för att skapa innovationer, säger han.
Staden kommer därför att förvandlas från en knutpunkt till en annan. Det sker i linje med det kinesiska kommunistpartiets önskemål. Techboomen passar perfekt in i bilden för partiet, som lovat att återupprätta Kinas ställning i världen.
Uppfinningar och företagaranda är i dag prioriterade nationella angelägenheter med enorm uppbackning från staten. Det teknologiska lyftet kallas Made in China 2025 och satsningen har inte blivit mindre främjad sedan handelskriget med USA startade.
På marknaden i Shenzhen finns allt: kretskort i drivor, drönare, led-lampor, formsprutningsföretag, varenda beståndsdel till varje tänkbar smart mobiltelefon och persondator.
Västerländska företagare kommer till staden för att börja tillverka avancerade produkter som de tror ska göra dem berömda – bara för att upptäcka att prylarna redan finns på den lokala marknaden.
På eftermiddagarna fylls gångarna på marknaden av kartonger och av ljudet av pakettejp som rivs av när inpackningen sker av dagens order.

Affärerna går bra.

Torbjörn Petersson "

"Fakta. Shenzhen

Den dåvarande ledaren Deng Xiaoping beslöt 1978 att öppna Kina mot omvärlden och för marknadsekonomiska krafter. Året efter gjordes Shenzhen till en särskild ekonomisk zon.
Stadsdelarna Nanshan och Futian i Shenzhen rankades nyligen som etta och trea på en lista över Kinas 100 främsta distrikt med hänsyn tagen till 17 parametrar som ekonomisk styrka, potential för tillväxt, grön utveckling och livskvalitet. Futian är centrum för hårdvara, medan Nanshan blivit ett mecka för mjukvara.
I Nanshan reser sig Tencents huvudkontor 50 respektive 39 våningar upp i en sammanhängande byggnad. Tencent är världens största spelföretag, världens största bolag för sociala medier och ett av de globalt högst värderade techföretagen.
Telekombolaget Huawei är ett annat världskänt varumärke med rötterna i Shenzhen, men det är elektronikmarknaden Huaqiangbei som försätter besökande tech-nördar i nirvana med sina tiotusentals stånd. "

"Trump ställer in G20-mötet med Putin

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Ukraina/Ryssland. Konflikten mellan Ryssland och Ukraina om Azovska sjön får USA:s president Donald Trump att ställa in det planerade mötet med ryske presidenten Vladimir Putin. Det skulle ha hållits i samband med G20-mötet i Buenos Aires.

Trump skriver i en tweet på torsdagen att ”det faktum att de ukrainska fartygen och dess besättningar inte fått återvända från Ryssland till Ukraina, får mig att besluta att det bästa för alla berörda parter är att ställa in mitt sedan tidigare schemalagda möte i Argentina med president Vladimir Putin”.
Presidenten tillägger att han ”ser fram emot ett meningsfullt toppmöte igen, så snart denna situation lösts”.
I den tyska tidningen Bild uppmanar Ukrainas president Petro Porosjenko europeiska ledare att visa mer stöd för landet. Han ber även Nato att skicka fartyg för att undsätta Ukraina och öka säkerheten i Azovska sjön.

DN-TT "

"Malmström om handelskriget: USA:s biltullar rycker närmare

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

USA:s hot att höja biltullarna gentemot EU är allvarligare än tidigare, anser EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström. – Vi vet att handelsdepartementets utredning om tullarna är klar. President Trump fattar nog inget beslut under G20-mötet, men risken finns att han dagarna efter vill besluta om tullarna, säger hon i en exklusiv intervju med DN.

I Sverige är 870 000 jobb kopplade till export utanför EU, enligt en rapport från EU-kommissionen. Handelskriget mellan Kina och USA stör även europeiska företag och oroar förstås EU:s högsta ansvariga för handelsfrågor, Cecilia Malmström.
Konflikten gör att personbilstillverkaren Volvo bromsar sin expansionsplan i USA. Tanken var att tillverka S60-modellen i South Carolina och sedan exportera bilar till Kina. I stället ska S60 som ska säljas i Kina även produceras där.
Nyligen meddelade dessutom amerikanska GM att man ska lägga ned fabriker i USA på grund av bristande efterfrågan på flera modeller.
President Donald Trump gick i taket och hotade med höjda biltullar. Hans politik går ju ut på att säkra amerikanska industrijobb. Men Trump har senaste halvåret ständigt hotat med att höja biltullarna.

Är hotet allvarligare denna gång?
– Ja, han har beställt en utredning av handelsdepartementet. Den är inte publicerad ännu, men är klar och finns på president Trumps bord. Han fattar nog inget beslut under G20-mötet, men risken finns att han dagarna efter vill besluta om tullarna, säger EU-kommissionären Cecilia Malmström.
Förra veckan var hon i Washington och noterade att där pågick många interna diskussioner och att det finns olika uppfattningar.
– Men det finns ingen amerikansk aktör som talar för detta. Inte bilindustrin, inte underleverantörerna, inte de stora fackförbunden, bara några av de mindre fackföreningarna, säger hon.
Från EU:s sida är man upprörd över att Donald Trump hänvisar till USA:s inre säkerhet för att kunna införa handelshindren.
– Att säga att import av tyska bilar är ett hot mot USA:s inre säkerhet är fullkomligt bisarrt, säger Cecilia Malmström.
Om USA höjer tullarna kommer EU föra fallet till världshandelsorganisationen WTO samt vidta motåtgärder. EU har redan listor på vilka amerikanska varor som ska omfattas. I dagsläget har USA en tull mot personbilar från EU som är på 2,5 procent. EU:s tull mot amerikanska personbilar är 10 procent.

Har inte Trump rätt när han påpekar skillnaden?
– Det är inte entydigt. USA har högre tullar på pick-uper. Vi har erbjudit oss att ta bort tullarna. Det vill vi förhandla om, säger Malmström.
EU kan inte ensidigt ta bort biltullarna mot USA. Nivåerna är reglerat i WTO-avtal och tar EU bort biltullarna mot USA måste man göra det mot övriga världen.
Däremot har EU sedan i somras förklarat för USA att man är redo att ta bort tullar på i princip alla industrivaror i ett mindre frihandelsavtal mellan parterna.
– För att börja förhandla måste vi först diskutera vad vi ska förhandla om. USA har inte varit särskilt intresserat, men nu har man begärt från kongressen att i alla fall få börja förhandla om någonting med oss,

Japan och Storbritannien. Vi står och trampar, beskriver Cecilia Malmström läget.
Hon framhåller att tullarna inte är förklaringen till att amerikansk bilindustri har problem.
– Anledningen är att amerikanska konsumenter faktiskt vill ha europeiska bilar. Det är bra kvalitet och det är konsumentens fria val.
Mer akut än ett industriavtal med USA är att förändra WTO.
Organisationens appelationsdomstol avgör handelstvister och USA har blockerat att nya domare väljs in. I takt med att domarnas förordnande går ut, krymper skaran. Nu är de bara tre kvar. Det minsta antal som tillåts, enligt WTO-avtalet.
I måndags föreslog EU och elva andra länder, bland dem Indien och Kina, hur nya domare ska väljas in framöver.
– Vi har inte fått någon reaktion från USA än, men tanken var att förslaget skulle finnas inför G20-mötet.
Förslaget handlar om att korta handläggningstider, öka domstolens oberoende och så vidare.
– Nu hoppas vi att USA vill diskutera detta med oss, annars kommer domstolen att kollapsa strax efter sommaren.
Cecilia Malmström konstaterar att appelationsdomstolen är garanten för att de regler som 164 länder inom WTO satt upp följs. Kandidater att fylla de tomma platserna finns redan.
– Vi måste se till att de blir fler än tre. Arbetsbördan är enorm för dem som sitter där nu. Får en av dem en hjärtattack i morgon är det kört.

Hur viktigt är G20-mötet i Argentina?
– Potentiellt är det väldigt viktigt, men det kan också sluta i absolut ingenting. Traditionellt är det här tillfället när världens ledare kommer samman och de rikaste ekonomierna sätter en gemensam riktlinje för framtiden, säger Cecilia Malmström.

Vid sitt möte i Hamburg i Tyskland sommaren 2017 poängterade ledarna att klimatfrågan måste tas på allvar, att frihandel ska värnas och att världshandelsorganisationen WTO behövde reformeras.
– Nu har ledarna svårt att ena sig om ett gemensamt uttalande. Världen hoppas ändå på samtal mellan USA och Kina och att konflikten inte ska fortsätta, konstaterar Cecilia Malmström.

Vad är EU:s roll i konflikten mellan Kina och USA?
– Vi följer detta lite med andan i halsen. Vi vill inte att handelskriget trappas upp och oroas av att Trump kommer att blanda in sina biltullar.
Det finns inget formellt inplanerat möte mellan EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och USA:s president.

Blir EU sidsteppade av Kina och USA?
– Det kan hända. Kommer de överens om saker som på något sätt strider mot den öppna och fria handeln får det konsekvenser för oss också.
Cecilia Malmström är inte på plats i Buenos Aires. Hon och hennes stab har däremot informerat de som åker dit om senaste turerna inom handelspolitiken. Utöver Jean-Claude Juncker finns även Europeiska rådets ordförande Donald Tusk på plats.
De kommer att ha flera sidomöten under G20. Till exempel med Japan och Kanada.
För samtidigt som USA:s visar fram en ny protektionism har andra nationer blivit mer öppna. EU har slutit flera stora handelsavtal, till exempel med just Japan. För tillfället håller EU på att slutförhandla sitt allra största avtal, Mercosur, som omfattar Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay.
Där har ett orosmoln smugit sig in i form av Brasiliens nyvalda president Jair Bolsonaro, som har en del Trumplika drag, och tillträder vid årsskiftet.

– Han har sagt en del om Mercosur som är svårtolkat. Viktigt är att han tagit tillbaka att landet skulle dra sig ur Parisavtalet. Vi försöker slutförhandla avtalet till årsskiftet, sedan får vi se vad han gör.

Pia Gripenberg "

"Vi vill inte att handelskriget trappas upp och oroas av att Trump att ska blanda in sina biltullar.

"Cecilia Malmström

Född 1968, statsvetare och liberal politiker.
1999–2006 var hon ledamot av Europaparlamentet. 2006 blev hon EU-minister i regeringen Reinfeldt.
Blev EU-kommissionär 2010 med ansvar för bland annat asyl- och migrationsfrågor. 2014 fick hon ansvaret för handelsfrågor.
Cecilia Malmström har pekats ut som en tänkbar framtida partiledare för Liberalerna.

Om. Världshandel

På DN.se samlas artiklar i utvalda ämnen på egna sidor. Där finns just nu alla aktuella artiklar om världshandeln.
Läs till exempel artiklarna ”Kina och USA möts i århundradets maktkamp” och ”Så kan Trumps tullar leda till infarkt i världsekonomin”.

Följ ämnet: dn.se/om/varldshandel "

"Ledare: Nu måste dödsmarschen stoppas

DNLÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Det var en storskalig och i många avseenden välplanerad operation. Karl XII ville plocka åt sig Norge med en kniptångsmanöver. Samtidigt som han själv ledde en mäktig invasionsarmé över gränsen i söder skulle karoliner under befäl av generalen Carl Gustaf Armfeldt marschera över Jämtlandsfjällen mot Trondheim.

Förberedelserna hade pågått i månader. Nya trupper hade stampats fram. Tusentals hästar hade rekvirerats. Provianteringsdepåer hade lagts upp. Hela det krigströtta fattigriket Sverige hade mobiliserats till ett kraftprov i logistik.
Men möss och människors planer går ofta i stöpet.
Den 30 november 1718 sköts Karl XII i en löpgrav vid Fredrikstens fästning. När den enväldige konungen av Guds nåde dog skar motorn i den militära maskinen. Den södra invasionsarmén drog sig tillbaka. Armfeldts styrkor fick vänta länge på att budet om kungens död skulle nå fram. Då inledde också dessa regementen återtåget.
Karolinerna var trots alla förberedelser dåligt vinterutrustade, framför allt saknades varma uniformskappor och rejäla skor. Marschen hem till Sverige inleddes på nyårsdagen. Det var brutalt kallt, men annars gynnsamt och lugnt väder. Det skulle bokstavligt talat visa sig vara lugnet före stormen.
Uppe på fjället låg snöstormen i bakhåll, kastade sig med ett rytande över de tunnklädda karolinerna, rev och slet i dem, tuggade sig in i märg och ben. Kavallerister och kuskar föll ihjälfrusna ner i snödrivorna och bildade groteska skulpturgrupper tillsammans med soldater som försökt värma sig genom att i ring omfamna varandra,

men frusit ihjäl stående. Soldater kastade sig i snödrivorna och slet av sig sina kläder, plågade av den intensiva hetta den som just ska dö kölddöden kan uppleva.
I flera dygn pågick dödsmarschen. Långt efter att lejonparten av de överlevande nått fram till den svenska utposten Handöl kom karoliner krypande ner från det vita infernot. Av 5 000 man dog 3 000 under marschen. Ytterligare 1 000 strök med i sviterna av sina umbäranden. Karolinernas katastrofala fälttåg illustrerar både människans unika förmågor och hennes extrema bräcklighet. Vi kan organisera och genomföra de mest komplexa expeditioner och projekt, exempelvis bygga ett högteknologiskt globaliserat konsumtionssamhälle. Men ytterst är vi ändå utlämnade åt nyckfulla naturkrafter. Vi kan bara existera under extremt specifika villkor; ett löjligt smalt temperaturbälte, en specifik atmosfär, ständig tillgång till vatten. På ett oändligt antal tänkbara planeter är mänskligt liv omöjligt. Just nu är vi, med den energi och organisationsförmåga som kännetecknar oss som människor, i färd med att göra också jorden till en sådan planet.
En ny rapport från World Meteorological Organization, WMO, pekar på de hotfulla mörka molnen över fjällryggen: ett år med en av de högsta genomsnittstemperaturerna någonsin, krympande isar i Arktis, rekordmånga orkaner, katastrofala skyfall, extremtorka, apokalyptiska skogsbränder och, också detta en följd av klimatförändringarna, fläckvis iskyla.
Allt detta är välkänt. Ändå fortsätter dödsmarschen, från den ena svarta fredagen till den andra. Varför? Det finns något förrädiskt lugnande i att marschera tillsammans. Alla kan vi väl inte vara på väg åt fel håll?
Jo. Det är därför det är så viktigt att några vågar lämna ledet. På söndagen inleds klimatmötet COP24 i Katowice. Betydelsen av att världen enas i klimatfrågan kan inte överdrivas. Men det kan inte heller vikten av att det finns arga desertörer och opinionsbildare som 15-åriga Greta Thunberg. **DN 1/12 2018 "**

"Religionerna har mycket att lära av liberalismen

DN 1 DECEMBER 2018

Jag läste häromveckan en intervju i nätmagasinet Quillette med den amerikanska kulturhistorikern Camille Paglia, där hon sade att hon i egenskap av ateist anser att man inte bara kan radera religionen utan att ersätta den med något. Folk behöver en högre mening, annars spårar de ur.

När man tänker på saken så är det ju precis vad som hänt nu i upplysningens tid: Det talas inte längre om politiker som skickliga eller oskickliga, utan som goda eller onda. Allt fler hemfaller åt antivetenskaplig vidskeplighet och teorier om en världsomspännande konspiration – ett slags mening med livet, fast förvriden, för paradiset är definitivt förlorat.
Ännu värre är det för dem som inte ens har en skräckhistoria att ty sig till, som helt saknar en sammanhängande berättelse. Visst är det väl också det teologen Joel Halldorf syftar på när han skriver i Sydsvenskan (20/11) att ”renodlad liberalism riskerar leda till ett samhälle av nyttomaximerande individer tränade i att sätta sitt eget självförverkligande först”? Den själlösa liberalismen.
Och visst. Liberalismen är inte tillräcklig. Den är en form, en ram, den är handlingsutrymmet. Men i sig är den tom. Den kan inte berätta något om själva livet. ”Alla har sin egen sanning” är en fantastisk form, men ett värdelöst innehåll. Individens valfrihet är bara ett medel, inte ett svar utan en fråga. För vad ska hon välja? Formen söker innehåll. Och religion är onekligen ett innehåll.

Men religionerna får i sin tur inte göra anspråk på att ta över formen, för då blir de begränsande, totalitära. Redan Joel Halldorfs version av tron hotar att välla över kanterna. Det som nu behöver göras, skriver han, är att uppmuntra gemenskaper som sätter ”moral före njutning och egennytta”. Moral? Vad är väl det annat än något gammaldags gudsväsens grymma godtycklighet, ett upphöjande av religiösa levnadsregler till allmän lag, till form?
Men Joel Halldorf tycks se detta som oundvikligt. Han skriver att liberalismen skapat problem som ensamhet, alienation, meningslöshet och flockbeteende, och att bara religionen löser dem. Camille Paglia är enig. Ideologi är inte mycket att ha, den ”är bara ett fragment av livet som helhet”, säger hon. ”De som investerar all sin andliga energi i politik ska skörda storm.” Det måste till något mer.
Däri har de fel. Man behöver inte ha en gud för att ha en själ. Det är den viktiga läxa religionerna måste lära sig av liberalismen: Det finns ingen helhetslösning, även den gemensamma berättelsen måste ständigt utgå från individen och hennes fria vilja, inte från en given högre makt. Annars är den bara samma gamla vanliga förtryck.

Lisa Magnusson
lisa.magnusson@dn.se "

"Den bångstyriga verkligheten är populisternas verkliga problem

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Europas populister gör politik av människors rädsla och oro. Men när riktiga pengar och budgetar måste hanteras blir det besvärligt.

Har populismen i Europa sett sina bästa dagar?
Frågan kan förefalla helt absurd. Viktor Orbán eller Jaroslaw Kaczynski är på tidningarnas förstasidor varje morgon, Italien spottar på Bryssels spelregler, Brexit är inne på uppploppet och Sverigedemokraterna rattar från parkettplats svensk politik. Skulle någon ha framtiden för sig vore det väl just populisterna? Men det (enda) gemensamma för denna mycket brokiga skara är förhållandet till verkligheten: den beträder de på sin höjd som gäster, allra helst inte alls.
Ty just overkligheten är Orbáns, Le Pens eller Åkessons livsluft. I den låter sig regeras ungefär som när man torrsimmar; bäst och säkrast simmar den som inte behöver blöta ner sig i vatten. Folk får höra vad de vill höra, fast utan minsta garanti för att i längden få vad de vill ha eftersom till denna overklighet även hör att resultat och ansvar förblir tomma honnörsord.
Opposition är därför populismens rätta element. Först om man som Orbán eller Italiens Matteo Salvini råkar vara vid makten blir det nödvändigt att uppfinna sin egen verklighet – att måla upp en rad faror man själv är den ende som kan rädda nationen ifrån.
Den store virtuosen i denna populistiska konst är just Viktor Orbán. Den ungerska nationen skulle vara hotad: vare sig det handlar om

Bryssel eller om att ungerska kvinnor föder för få barn, om fientliga muslimer som vill utplåna det kristna Ungern eller om utländskt kapital som köper upp landet, gärna förkroppsligat av den opatriotiske ungraren (läs: förrädaren) och miljardären George Soros, som passande nog också råkar vara jude.
Och värst av alla hot är de ”illegala” invandrarna som genast skulle störta sig över Ungern om landet inte hade stängt in sig bakom taggtråd.
Närmare besedda har dessa så kallade hot mycket litet med verkligheten att göra. Men de upprepas dag efter dag, och av den folkliga rädsla och oro som de skapar – eller bidrar till – gör populisten Orbán politik. Framgångsrikt. Åtminstone i den meningen att hans folkliga stöd är något de flesta andra politiker bara kan drömma om.
Men hur länge till?
Att vara beroende av och samtidigt osolidarisk med EU är inte ofarligt. Den senaste tiden har flera kritiker med den franske presidenten Emmanuel Macron i spetsen varnat för att ekonomiska stöd till medlemsländer som inte är lojala med EU:s bindande politiska beslut skulle kunna dras in.
För ett land som Ungern eller Polen vore det en – verklig – katastrof. Inget av dem skulle klara sig utan EU:s materiella hjälp samtidigt som att lämna EU, detta förmenta hot mot den egna nationen, skulle leda till ekonomisk konkurs. Det vet förstås Ungern, Polen, Grekland och några andra illojala utan att öppet säga det.
Verkligheten är till skillnad mot populisternas overklighet konkret: i vår moderna värld manifesterar den sig först som sist som pengar. Och så fort populistisk politik ger sig in på dess domäner riskerar den att komma till vägs ände. Ty konfrontationen med verkligheten är vad den inte klarar.
Och nu knackar verkligheten på dörren. Den populistiska italienska regeringen har öppet – vad Orbán skickligt eller av ren självbevarelsedrift hittills undvikit – tagit strid med EU. Bryssel vägrar godkänna en italiensk statsbudget som överskrider de ramar som fastställts av gemenskapen.
Där Orbán i sista ögonblicket brukar väja, framhärdar Rom och trotsar så EU:s spelregler fast man även riskerar höga böter. Men Salvini förlitar sig på italienarnas sympatier när han beskyller Bryssel för att vilja tvinga på dem en svångremspolitik trots att han lovat sina väljare att Italien ska satsa sig ur den ekonomiska krisen.
För Bryssel är det bara en omskrivning för att hålla dem nöjda med pengar som inte finns. Det betyder nya stora skulder som i förlängningen äventyrar också eurons stabilitet. Alltså uteslutet. Ändå är utgången oviss. Klart är bara att det rör sig om en högst verklig konflikt där regeringen riskerar ett ytterst pinsamt nederlag och att i svart på vitt bryta mot vad man lovat sina väljare. Det kan likna en bekännelse: vår politik var orealistisk, byggd på lösan sand. Ren illusion.
Överlever en populistisk regering det?
Hur bräckligt stödet för de italienska populisterna är, demonstrerades häromdagen när Rom till sitt politiska program försökte låna 7,7 miljarder euro av italienarnas privata pengar. Men regeringen blev bara av med obligationer till ett värde av 2,2 miljarder; ett katastrofalt misstroendevotum, särskilt som Rom vädjat till italienarnas patriotiska känslor. Svaret är mer än tydligt – inte med mina pengar. Lika snabbt och osentimentalt skulle Salvini och hans populister öppet kunna förlora väljarnas gunst om hela deras politik avslöjade sig som ogenomförbar och i grunden verklighetsfrämmande.
Under tiden fortsätter Orbán att dagligen larma om den massinvandring till Europa som sedan 2015 inte existerar. Allra minst i Ungern där ingen ens knackar på dörren. Och ju längre och högre

Orbán larmar, desto större blir risken att ungrarna gläntar på dörren och upptäcker att där utanför är tomt – och att det också gäller för Orbáns politik.

Richard Swartz journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.
Rrichard.swartz@chello.at

" Polisen på studieresa i Berlin för att motverka skjutningar

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Det är tio gånger vanligare att unga män skjuts till döds i Sverige än i Tyskland, rapporterade DN nyligen. Nu har den svenska polisen besökt Berlin för att lära av sina tyska kollegor om arbetet mot skjutvapenvåld. DN tog en promenad med Stockholms polischef Ulf Johansson kring ett av Berlins mest brottsbelastade områden för ett samtal om polistäthet, straffrabatter och risken för att våldet normaliseras.

Berlin.
Det är med ett dystert facit från året som gått som en grupp svenska polischefer besöker Berlin för att lära sig av den tyska polisens arbete mot skjutvapenvåld. Hittills i år har 42 personer skjutits ihjäl i fler än 270 skjutningar runt om i Sverige, vilket beskrivs som en alarmerande hög siffra.
I Tyskland ses Sverige ofta som en förebild och föregångsland inom en rad olika områden så som välfärd, miljöpolitik och jämställdhet. Men när det kommer till arbetet mot skjutningar gäller ett omvänt förhållande. DN berättade nyligen om en svensk studie som visar att det utslaget på befolkningen är tio gånger så vanligt att unga män mellan 15 och 29 år skjuts till döds i Sverige jämfört med i vårt södra grannland.
Ulf Johansson, en vältränad 54-åring som är chef för polisen i region Stockholm och Gotland, kikar ut över julmarknaden på Alexanderplatz i östra Berlin. Torget mellan det ikoniska tv-tornet, världsklockan och höghushotellet hör till ett av de mest brottsbelastade områdena i den

tyska huvudstaden med ett stort antal anmälda fall av misshandel och stölder – men med försvinnande få dödsskjutningar.
Efter en dags studiebesök hos Berlinpolisen och åklagareämbetet kan den svenske polischefen konstatera att situationen i de bägge huvudstäderna är mycket olika.
I Berlin, med knappt fyra miljoner invånare, utgörs den grova - kriminaliteten framför allt av mc-gäng och vad som här kallas för - kriminella klaner, eftersom medlemmarna ofta är släkt med varandra, men som sällan skjuter på varandra.
– Men det vi har i Sverige är en massa unga gärningsmän som är våldsamma och har tillgång till vapen. Problembilden skiljer sig ganska väsentligt åt, säger han.
När Ulf Johansson jämför de tyska kollegornas resurser med den svenska polisens slås framför allt av en sak: att Berlin har dubbelt så många poliser per capita jämfört med Stockholm.
– Det gör att de har en större förmåga att ligga närmare de kriminella nätverken. Det förefaller som om de har råd med att fler specialgrupper som kan jobba riktat mot gängen, med alltifrån att hitta vapen till mer intensivt arbete när det gäller narkotika, säger han.
Med på resan är också forskaren Amir Rostami som är en av författarna bakom studien som jämfört det dödliga skjutvapenvåldet bland unga män. Han håller med om att den stora polistätheten kan ha betydelse för att det sker relativt få dödsskjutningar i den tyska huvudstaden.
– Berlinpolisen säger själva att de fokuserar väldigt mycket på att ingripa innan något sker. Det gör att man stoppar inflödet av ärenden och skjutningar. Det innebär också att de har en helt annan förmåga att utreda brott, och får en högre uppklaringsgrad, säger han.
En annan skillnad mellan de kriminella gängmiljöerna i de bägge länderna är att tyska gäng tycks vara mer välorganiserade.
– Det tycks ha en hämmande effekt där man löser sina problem innan de eskalerar till våldshandlingar. Maktbalansen inom miljön liknar det vi hade för 20 år sedan med ett antal dominerande organisationer.
Trots att det är ovanligt med dödsskjutningar har de styrande i Berlin trappat upp kampen mot den grova kriminaliteten.
Tidigare i veckan samlade delstatens regering poliser, myndigheter och experter till ett slags krismöte om den organiserade kriminaliteten i staden. Det fattades beslut om en handlingsplan i fem punkter som bland annat innebär att det skapas ett samordningscentrum och att myndigheterna ska gå hårdare åt de kriminellas finansiella tillgångar.
Behövs något liknande i Sverige – en slags kriskommission som markerar att det är nog?
– Det är viktigt att myndigheter, politiken och övriga aktörer sätter ner foten och säger att det här kan vi inte låta bli normaliserat, för det är det vi är på väg emot. Det får inte bli så att vi inte längre höjer på ögonbrynen när unga män skjuts till döds. Det är ett viktigt statement, säger Ulf Johansson.
Samtidigt betonar han det som sagts så många gånger tidigare – att det är hela samhällets ansvar att vända utvecklingen.
– Det räcker inte att polisen går in i ett område. Hela rättskedjan och hela samhället måste vara med och det måste finnas en långsiktig plan.
Dit hör bland annat avhopparverksamhet och att förtydliga kommunernas brottsförebyggande arbete.
– I vissa fall kan hårdare tag behövas och man kan behöva se över lagstiftningen. Straffrabatterna mellan 15 till 20 år tycker vi är tveksamma och övergrepp i rättssak borde leda till betydligt hårdare straff, säger Ulf Johansson.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Anna-Lena Laurén: EU borde lyssna på ukrainarna, inte på deras regering

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Jag har egentligen alltid varit förvånad över att det inte hänt tidigare. Tåget från Moskva till Kiev hade lämnat stationen. Jag hade lagt mig i min sovkupé och låst dörren, dödstrött. Det enda jag ville var att sova. Det fick jag emellertid inte. Halva natten blev jag väckt. Först av ryska tullen. Därefter av ryska gränsvakterna. Därefter av ukrainska tullen. Och till sist av de ukrainska gränsvakterna.

Dörren gick i ett. Till slut befann jag mig i ett tillstånd mellan vakenhet och sömn där jag knappt längre visste vad jag hette.
Efter den sista gränsvakten låste jag dörren, släckte lampan och somnade. Nästa morgon var min dator försvunnen. Dörren hade dyrkats upp och datorn hade elegant plockats ur ryggsäcken, liksom alla kontanter som fanns i plånboken.
Mina bank- och id-kort var däremot kvar, liksom passet och telefonerna.
Tjuvarna hade med andra ord visat viss hänsynsfullhet.
Jag gick till polisstationen på Kievs järnvägsstation och redogjorde för det skedda för en omsorgsfullt sminkad, ytterst ointresserad konstapel. Medan jag förklarade vad som hade hänt tittade hon inte ens på mig. Hon satt och skvallrade med sin kollega om veckoslutet.
Hon förkroppsligade på alla sätt de problem som fick ukrainarna att resa sig på Majdan: En arrogant statsmakt som struntar i sitt uppdrag.
Jag tänkte på den så kallade polisreform som har genomförts i Ukraina. På hur det skulle kännas att vara medborgare i ett land som har slagits och dött för demokrati men fortfarande möts av poliser som sitter och tittar på sina naglar medan de tar emot en brottsanmälan.
Jag tänkte på Kateryna Dunjak, som jag nyligen träffade utanför Kiev. Hennes dotter, människorättsadvokaten Iryna Nozdrovska, mördades i slutet av december. När familjen gick till polisen och anmälde henne försvunnen anklagades de för att försöka ”göra pr”.
Ukraina är ett land som kämpar för sin överlevnad. Ett fritt land med oberoende press, ett livligt medborgarsamhälle och val där resultatet inte är bestämt på förhand. Det är djupt imponerande.
Men reformerna fungerar inte. Det är ett faktum.
Det största problemet, vid sidan om korruptionen, är att rättssäkerheten är på en katastrofal nivå.
Det gör livet farligt för hundratals modiga ukrainare som fortsätter kämpa för idealen på Majdan. De vägrar gå med på att korruptionen fortsätter. De kräver anständighet, och det går inte att tysta dem.
Förutom på ett sätt.
Iryna Nozdrovska knivhöggs till döds. Antikorruptionsaktivisten Kateryna Handziuk fick syra hälld över sig och dog några månader senare. I Odessa har Majdanaktivister blivit beskjutna.
Det är inte makthavarna som dödar dessa människor. Morden möjliggörs av makthavarnas inkompetens och likgiltighet.
Inrikesproblemen i Ukraina är stora. Ändå betraktar jag teorin att Porosjenko har provocerat fram sammanstötningarna i Kertjsundet för att flytta fokuset från inrikespolitiska problem som skrattretande.
Det var helt enkelt en tidsfråga innan det skulle bli problem.
Kertjsundets västra strand tillhör enligt lagen Ukraina, och enligt ett avtal från 2003 har bägge länderna rätt att fritt röra sig där. Ryssland ockuperade först en stor del av kusten och började därefter införa egenmäktiga kontroller. Det var självklart att det skulle leda till ökad spänning.

Men Ukraina måste reformera sig oavsett vad Ryssland gör. Lyckade reformer är det allra bästa sättet att visa Putinregimen lång näsa.
Ingen kan förvänta sig att allt ska bli klart över en natt. Men dagens situation duger inte. Varenda ukrainsk aktivist jag träffar säger samma sak: Väst får inte ge en enda cent till Ukraina innan framstegen redan är gjorda.
EU borde lyssna på ukrainarna, inte på deras regering.

Anna-Lena Laurén "

"Stora utmaningar väntar nyvald vänsterpresident

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Trump vill bygga en mur, drogkartellerna härjar på landsbygden och migrantkaravaner som tar sig igenom landet. Mexiko står inför enorma utmaningar. I dag installeras Andrés Manuel López Obrador som Mexikos nya president – mannen som förväntas lösa allt detta.

Rio de Janeiro.

Sällan har förväntningarna varit högre ställda på en president i Mexiko. Vänsterledaren Andrés Manuel López Obrador har lovat att bygga hundra nya universitet och utrota korruptionen i landet. Han ska dra undan fötterna för kokainkartellerna genom att utbilda ungdomar som annars skulle rekryteras av gängen. Han har också lovat att så fred och försoning mellan offer och gärningsmän i drogkriget och har sagt att han ska skapa hundratusentals nya jobb.
Han är Mexikos första vänsterpresident på 80 år.
– Han har sig själv att skylla när det gäller att bygga upp förväntningarna. Mycket kommer att bli svårt att infria, men andra mer symboliska löften kan han lyckas med, säger statsvetaren Jesús Silva-Herzog Márquez vid universitetet i Monterrey.
Andrés Manuel López Obrador, eller AMLO som han kallas efter sina initialer, har lovat att inte flytta in i presidentpalatset vid Zócalotorget i Mexico City. Han vill göra om palatset till ett kulturcenter för allmänheten.

Han tänker också sälja regeringsplanet. ”Det känns genant att gå ombord på ett sådant lyxigt plan i ett land där det finns så mycket fattigdom”, har han sagt. AMLO har också lovat att göra sig av med de livvakter som skyddar presidenten i det våldsamma Mexiko och menar att folket kommer att skydda honom. Det löfte som gjort honom mest populär är att han självmant sänkt sin presidentlön till hälften.
– Dessa symboliska löften är politisk teater och kommer att ge honom ett andrum. Men sedan, om han inte levererar välstånd, kan det bli problem, menar Jesús Silva-Herzog Márquez som även är ledamot i Mexikanska akademin.
Den första stora utmaningen lär bli migrationsfrågan. Den så kallade migrantkaravanen med 5 000 centralamerikaner har nått gränsstaden Tijuana som redan har 1,6 miljoner invånare. Stadens borgmästare förklarade nödläge i förra veckan och vet inte hur staden ska kunna ta emot alla migranter. Än så länge campar migranterna i en idrottshall, där de möts av långa köer till mat och toalettbesök. Borgmästaren menar att situationen är ohållbar och flera hundra invånare har protesterat mot att Tijuana blivit ett härbärge för de centralamerikanska migranterna.
Donald Trump har stängt gränsen och sagt att inga migranter som söker asyl kommer att få vänta i USA under tiden som deras ansökan behandlas. I stället har Trump kommit överens med den avgående mexikanska regeringen om att migranterna ska vänta i Mexiko. Det gör Mexiko till ett väntrum för migranter, vilket AMLO inte är intresserad av.
– Relationen mellan AMLO och Trump har hittills varit väldigt vänskaplig. De pratar väl om varandra, men jag tror att migrantkrisen kommer att ändra på det. Den blir säkert AMLO:s första strid med Trump, säger Jesús Silva-Herzog Márquez.
Ekonomin har vuxit mycket de senaste decennierna tack vare frihandelsavtalet Nafta med USA och Kanada, där Mexiko fått rollen som billigt tillverkningsland. Donald Trump har flera gånger velat riva upp avtalet eftersom han menar att Mexiko lockat över för många amerikanska bolag.
För den mexikanska ekonomin skulle ett utträde ur Nafta bli katastrof, vilket den avgående presidenten Enrique Peña Nieto insett. Under G20-mötet i Buenos Aires i fredags undertecknade Donald Trump och Enrique Peña Nieto det omförhandlade Nafta-avtalet mellan Mexiko och USA.
Andrés Manuel López Obrador är 65 år och en politisk veteran. Han bröt tidigt med det korrupta statspartiet PRI, som mer eller mindre haft ensamrätt på makten sedan revolutionen för hundra år sedan.
AMLO har varit nära att bli president tidigare, men har fallit på mållinjen. I somras vann han en övertygande seger och har också en majoritet av kongressen bakom sig.
Men han har inte med sig är den så kallade marknaden.
När AMLO för en månad sedan meddelade att han tänker avbryta byggandet av Mexiko Citys nya internationella flygplats sjönk den mexikanska peson i värde. När han senare berättade att han även tänker begränsa bankernas möjligheter att ta ut avgifter sjönk valutan ytterligare.
– Marknaden är skeptisk mot honom. Ekonomin kommer säkert bli det svåra för honom, menar Jesús Silva-Herzog Márquez.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Vann presidentvalet med 53 procent av rösterna

64-årige Andrés Manuel López Obrador är en politisk veteran som var en omtyckt borgmästare i Mexico City mellan åren 2000 och 2005.
I slutet av sin mandatperiod som borgmästare var Andrés Manuel López Obrador så populär att han lanserade en kampanj för att bli

president – men Mexiko är ett stort land. Den gången förlorade han med endast 0,56 procent och anklagade vinnaren, högerledaren Felipe Calderón, för att ha valfuskat.
Även nästa val, 2012, förlorade han. Men nu blev det tredje gången gillt för vänsterpolitikern López Obrador som vann valet i juli med 53 procent av rösterna. "

"Aggressiviteten har räddat folkgruppen på Norra Sentinel

DN.LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

När en 27-årig amerikan dödas på en otillgänglig ö i Bengaliska viken fascineras västvärlden av att det 2018 finns en folkgrupp som ännu lever i total avskildhet och att invånarna försvarar sitt territorium med pil och båge. DN berättar historien om ön Norra Sentinel i ögruppen Andamanerna där världens mest isolerade människor lever. Enligt experter pekar allt mot att öns invånare valt rätt strategi.

Den fastsurrade grisen på båten är en gåva till invånarna på den avsides liggande ön. Åtta tjänstemän från indiska myndigheter befinner sig ombord. Det är inte första gången de är på väg till ön där den synnerligen aggressiva befolkningen bor. Syftet är att bygga en varaktig vänskap.
Tjänstemännen stannar båten på säkert avstånd. Om ursprungsfolket skjuter sina pilar mot dem ska de inte nå fram. Statens män vadar fram i vattnet med sin gåva, släpper den på stranden och rusar tillbaka för att se vad som händer.
På långt avstånd uppfattar de hur sentineleserna kommer ut ur djungeln för att inspektera presenten. Tre, fyra av dem tittar på grisen med fast beslutsamhet och en av dem spetsar den på sitt spjut.
Nästa dag syns en kulle på stranden, som om någon grävt en grop. Eftersom ingen syns till undersöker myndigheternas utsända saken. Vad de finner när de rotar i sanden är en död och begravd gris. Slutsatsen är att gåvan inte har accepterats.

Vittnesmålet kommer från TN Pandit, en av passagerarna på båten. Han är en indisk antropolog som gjorde flera resor till ön mellan 1966 och 1991, den förste i sin yrkeskår som tros ha fått direktkontakt med invånarna på Sentinel – under sitt sista besök på ön.
Redan 1967 var TN Pandit i land och fick då en skymt av hur det ser ut på ön som ligger fem mil väster om huvudön på Andamanerna, som i sin tur ligger 110 mil öster om det indiska fastlandet. Sentineleserna hade dragit sig tillbaka och gömt sig i skogen.
Vad den indiske antropologen då såg är en liten pusselbit i vad omvärlden i dag vet om öborna och deras liv. Arton hyddor med sluttande tak, vända mot varandra, med en liten eld utanför var och en av dem. Pilar och bågar, men inga särskilda redskap för fiske. Torkad fisk och rötter. Han fick en känsla av att invånarna var välmående.
Det blev bara en resa till ön med en gris. Kokosnötter fungerade bättre. De växer inte på Sentinel. Under sitt sista och framgångsrika besök på ön 1991 syns på bilder hur den statsanställda indiska antropologen och hans kollegor står i vatten till midjan när de räcker över kokosnötter till några av öns män. Varken spjut eller pilbågar syns till.
– Vi fick dem att lita på oss tillräckligt mycket för att de skulle lämna vapnen på land, minns TN Pandit i en intervju med Indian Express. Det ansågs som ett stort genombrott i arbetet med ett folk som varit helt tillbakadraget.
Äntligen har de blivit vänligt inställda.
– Det var så nyheten slogs upp i Indien, säger Christer Norström, när vi ses på ett konditori i Stockholm.
Han har ett helt yrkesliv bakom sig som antropolog vid Stockholms universitet och har besökt Andamanerna många gånger mellan 1988 och 2014. Han känner TN Pandit.
När de träffades på plats i mitten av 1990-talet berättade indiern för sin svenska kollega om genombrottet. I nästa andetag avslöjade han hur de

indiska tjänstemännen blivit bemötta nästa gång de kom till Norra Sentinel.
– Då var allt glömt. Vänskapen var borta. De kastade stenar och sköt pilar efter dem igen, säger Christer Norström.
Han backar bandet.
På Andamanerna fanns fyra ursprungsfolk. Tester på andra än sentineleserna visar att folken funnits på ögruppen i åtminstone 2 000 år.
När Storbritannien anlade en straffkoloni på Andamanerna 1858 fanns de fyra ursprungsfolken uppdelade på olika platser, med sammanlagt runt 6 000 invånare. Vad som slog britterna var med vilken avancerad strategi som ursprungsfolken gick till anfall mot dem.
– Det var inga oplanerade, spontana, nu-är-jag-förbannad-uppror, utan anfallen skedde med extremt avancerad taktik, välorganiserat med flankanfall och allting. Britterna förstod att de måste ha krigat tidigare. Och det har visat sig att folkgrupperna var väldigt arga på varandra, säger Christer Norström.
De fyra grupperna var alla framgångsrika jägar- och samlarkulturer, så lyckosamma att befolkningen hela tiden tros ha ökat. Till slut nåddes gränsen när de började slåss om territoriet. Därav den uppdelning som britterna såg.
– Det är troligen i den kampen om territorium som en folkgrupp flydde ut till den isolerade ön, beskriver Christer Norström hypotesen som omger sentineleserna.
Aggressiviteten hos invånarna på Norra Sentinel förmodas ha utvecklats av de antagonistiska relationerna med de andra ursprungliga folkgrupperna. Över lång tid hade de lyckats och misslyckats i strider – och då dragit slutsatsen att aggressivitet var en framgångsmetod.
När den brittiska kolonialmakten långt senare kom till Andamanerna råkade invånarna i det största av ursprungsfolken illa ut. De dog som flugor, i bland annat mässling och syfilis eftersom de saknade motståndskraft. De fick också ögonsjukdomar.
– De var 4 000 invånare, men i dag är gruppen borta. Civilisationens famntag dödade dem tyvärr, konstaterar Christer Norström.
Två andra folk uppgår i dag tillsammans till 400–600 invånare. Och så är det befolkningen på Norra Sentinel, en ö som är 40 kvadratkilometer och täckt med regnskog, där det finns vildsvin och möjligen hjort.
Traditionellt har antropologer beräknat att den typen av låglandsregnskog kan föda två individer per kvadratkilometer. Det skulle betyda 80 invånare på Norra Sentinel.
– Men eftersom de också har extremt god tillgång till fisk, musslor och krabbor, kan antalet ligga på 100–200 invånare, bedömer Christer Norström.
Öborna har allt som en regnskog ger, inklusive sötvatten. De dödar fisk med pil och båge. Enligt antropologer räcker det med att titta på bilder av invånarna för att se att de inte behöver någonting från omvärlden. De ser inte sjuka ut.
– De klarar sig alldeles utmärkt där de är. Allt tyder på att deras samhälle är i fullständig balans – också genetiskt. Om det föds pojke och flicka och dör kvinna och man i balans behöver det inte vara mer än 50 personer för att inavel ska förhindras, påpekar Christer Norström.
Är det världens mest isolerade folk som bor på Norra Sentinel?
– Man brukar uppskatta att det finns cirka 100 icke-kontaktade folk, men av dessa kan sägas att invånarna på Norra Sentinel säkerligen är det mest isolerade folket i världen. Ingen annan kan deras språk, säger Bengt G Karlsson, professor i socialantropologi vid Stockholms universitet, på Skype från Kenya.
Nyckelarna till isoleringen är två, enligt Christer Norström. Dels finns det en naturlig geografisk gräns. Andamanerna ligger isolerade långt ut

i Bengaliska viken. Norra Sentinel ligger sedan helt avskilt från resten av ögruppen.
Den andra avgörande faktorn är den indiska statens inställning efter självständigheten 1947 att positivt särbehandla stamfolk. De skulle själva få bestämma i vilken takt de vill utvecklas.
Hur viktigt är det att bevara stammar?
– Det är en svår fråga, men principen om självbestämmande är avgörande, säger Bengt G Karlsson. Vi vet inte vad invånarna på Norra Sentinel tar ställning emot, men inställningen är tydlig: de tar avstånd från kontakt. Vad som gäller är självbestämmande så långt som möjligt och respekt för deras kultur. Mångfald är positivt oavsett om det gäller växter, djur eller språk.
Bengt G Karlsson önskar att uppmärksamheten kring händelsen på Norra Sentinel kan vidgas till att gälla frågan om situationen för världens ursprungsfolk i stort. Många av dessa gruppers invånare lever i dag i storstäder där de fortsätter att exploateras. Ett bakslag för ursprungsfolk har inträffat de senaste åren.
Har aggressiviteten lönat sig för sentineleserna?
– Ja, anser Bengt G Karlsson.
När britterna kom bestod ursprungsbefolkningen av cirka 6 000 invånare. I dag finns bara 700 kvar.
– Om det då bor 70 till 100 (eller möjligheten uppemot 200) på Norra Sentinel så är det där invånarna klarat sig bäst. Det är de välkomnande folken som har drabbats hårdast demografiskt och kulturellt. Medan den aggressiva attityden har säkrat överlevnaden, säger han.

Torbjörn Petersson "

"Fakta. Amerikan dödades när han ville sprida Guds ord

I mitten av november dog en 27-årig amerikan, John Allen Chau, av pilar när han försökte ta sig i land på Norra Sentinel.
Mannen hade lejt fiskare för att ta sig till ön där han ville sprida Guds ord, trots sin medvetenhet om att stambefolkningen inte vill ha besök utifrån. Han gjorde flera försök att nå fram till befolkningen men hann aldrig tillräckligt långt in på ön innan han sköts ner av pilar.
Familjen har begärt att kroppen ska hämtas, men såvitt känt har ingen utifrån vågat ta sig i land. "

"Ledare: Bit för bit plockar Viktor Orbán isär demokratin

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

I en artikel förra helgen beskriver New York Times detaljrikt hur den ungerska webbtidningen Origo gick från att vara en från granskare av makten till att bli dess knähund. Strax efter att han vunnit valet 2010 tog Fideszpartiets Viktor Orbán ett fast grepp om Ungerns public service. Men Origo – och andra privata medier – duckade inte för att ställa den nye premiärministern till svars.

Det ändrades steg för steg. När bolaget Magyar Telekom, som ägde webbtidningen, skulle få sina statliga licenser förnyade 2013, villkorade regeringen det med att den fick en direktlinje till Origos redaktionsledning, för att kunna säga nej till misshagliga artiklar och föreslå mer förmånliga vinklar. Efter att två redaktörer som vägrat att gå i Orbáns koppel tvingats bort, såldes Origo slutligen till en affärsman med nära band till premiärministern. Webbtidningen har sedan dess förvandlats till en megafon för Fidesz.
I veckan blev det klart att Origo och en rad andra regeringskontrollerade privata medier slås ihop i en ny organisation, som ska ledas av en av Orbáns lojalister. Syftet, befarar bedömare, är att bättre koordinera attackerna mot premiärministerns motståndare, inklusive de få oberoende medier som finns kvar.
Sedan ett par år har det välrenommerade demokratiinstitutet Freedom House ändrat sin bedömning av mediernas ställning i Ungern, från ”fria” till ”delvis fria”. Fallet Origo utgör en stilstudie av de metoder Orbán använder sig av för att montera ner den ungerska pressfriheten.
Det är heller inte bara pressen som är i premiärministerns skottglugg. DN berättar i fredagstidningen om att Fideszregeringen just nu tvingar Centraleuropeiska universitetet, som finansieras av den liberale amerikansk-ungerske filantropen George Soros, att slå igen portarna. Även den akademiska friheten lever alltså farligt.
Viktor Orbán sticker inte under stol med vad som är hans syfte: Att inrätta en ”illiberal demokrati”. Maktdelning och mekanismer för ansvarsutkrävande – dit bland annat pressfriheten hör – försvagas. Majoriteten ska möta färre begränsningar. ”Folkviljan” kanaliseras genom ledaren.
Den ungerske premiärministern är inte först med vare sig medel eller mål. Inte heller är föraktet för de begränsningar som den liberala demokratin tvingar på majoriteten unik för den invandringsfientliga höger som han representerar. Den populistiska nationalismen begränsar sig inte till en politisk kulör.
Faktum är att Orbán i hög grad styr efter samma karta som Hugo Chávez, om än i makligare takt. Venezuelas socialistiske förre president började också med att tämja public service, innan han tog över eller stängde ner de privata medierna. Det dröjde mer än ett decennium innan de politiska fångarna infogades i hans projekt.
I september beslutade Europaparlamentet att inleda ett så kallat artikel 7-förfarande mot Ungern för att Fideszregeringen åsidosätter unionens grundläggande värden, dit just mediernas och universitetens frihet hör. En överväldigande majoritet av ledamöterna röstade för – inklusive samtliga svenska, med undantag för Sverigedemokraternas två representanter.
Huruvida artikel 7-processen producerar några sanktioner återstår att se. Men EU kan inte tyst se på. Orbáns urgröpning av grundläggande friheter är på allvar. Och som exemplet Venezuela tydligt visar: plockar man bort alla dess liberala komponenter, finns ingen demokrati alls kvar till slut. **DN 2/12 2018** "

"Trump bygger nya luftslott

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Fredsprocessen mellan israeler och palestinier visar inga som helst livstecken. USA:s president Donald Trump har dock länge lovat att det skulle vara så enkelt att fixa problemet, och att hans svärson Jared Kushner har ”århundradets deal” på gång.

Som DN rapporterade i fredags finns det förvisso en plan, ja den har till och med varit klar i månader utan att offentliggöras. Baserat på vad den israeliske professorn Eytan Gilboa berättar är det inte så konstigt. Den är ogenomförbar.

Utgångspunkten är att sunnitiska arabstater som Saudiarabien ska tvinga palestinierna att säga ja. USA ser till att Israel fogar sig. Framför allt ska alla vara emot Iran, precis som Trump. Klart.

Redan där skakar palestinierna på huvudet, och de blir inte gladare av att inte få en egen stat. Kushners plan är en dammig idé om en konfederation mellan Gaza, Västbanken och Jordanien. Frånsett att jordanierna inte är intresserade av att ta hand om den palestinska frågan, är motsättningarna oförsonliga mellan Fatah på Västbanken och Hamas islamistiska terrorister i Gaza.

Trump har alltid trott att det går att trolla bort stötestenar som gränser och judiska bosättningar. I fredsplanen försvinner det palestinska kravet på att 1948 års flyktingar ska ha rätt att återvända genom att de omdefinieras. Sant är att det är ett omöjligt krav. Falskt är att det låter sig viftas bort.

För ett år sedan bestämde sig Trump för att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad. Han bortsåg från detaljen att palestinierna vill ha den östra delen som sitt säte, liksom från att USA inte längre kunde ses som opartisk medlare.

Tvåstatslösningen ser oändligt avlägsen ut. Frågan är vilken slutsats desillusionerade palestinier drar av det. Israel ska inte heller känna sig nöjt. Evig ockupation av Västbanken skapar en palestinsk majoritet utan rösträtt. Det klarar ingen demokrati.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Därför älskar Polen kolet

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

När delegater från hela världen samlas för att lösa klimatkrisen möts de under ett brunt lock av smog. Katowice är centrum i Polens kolbälte. Här är gruvarbetarna hjältar. För klimatets skull borde världen fasa ut det smutsiga bränslet helt, säger experterna. Men Polen vägrar släppa taget om sitt kol.

Det första jag lägger märke till i Katowice är lukten av kol, som sticker i näsan när jag kliver av tåget. Kanske känner delegaterna på FN:s klimatmöte likadant när de stiger ur taxin för att checka in på sitt hotell i dag.
Katowice är huvudstad i det polska kolbältet, ett tätbefolkat område i södra Polen med fem miljoner invånare, fullt av gruvor, kraftverk och industrier. Här finns Europas sämsta luft: att leva i Katowice är likvärdigt med att röka 1 711 cigarretter per år.
Samtidigt har staden fått en modern finish, med ”gröna” kaféer, gågator och elcyklar. Stora områden är parker. Den grå sovjetkänslan är borttvättad, åtminstone i centrum, och staden marknadsför sig som ett slags hipstermecka med rockfestivaler, mikrobryggerier och experimentell teater.
Allt detta kommer de polska värdarna att peka på. De gör det redan, inför delegater och journalister på besök inför COP24, som mötet officiellt heter.
Men lukten går inte att trolla bort. Inte heller smogen, som i början av december brukar vara som mest synlig när miljoner invånare sätter fyr i sina kolkaminer för att jaga bort nattkylan.
Den fräna lukten och den bruna luften blir påminnelser om att när världen samlas för att stoppa klimatförändringarna så sker det i en region där den smutsigaste och mest klimatpåverkande av energikällor är kung.
För i Polen, och särskilt här i regionen Schlesien, är kol mer än ett bränsle. ”Det svarta guldet” är också en del av den polska identiteten.
”1,5” lyser siffrorna i rött på mätaren som Pawel Pawlowski bär i sitt bälte. Det står för halten av metan i luften i procent. Över 2,0 procent och gruvan måste utrymmas, upplyser Pawlowski som har titeln ventilationschef.
Skulle det hända har vi en tio minuter lång säkerhetsutbildning att luta oss mot.
Vi är iklädda ljusbruna kläder i grovt bomullstyg, skyddsglasögon och hjälm med pannlampa. I en tung metallväska har var och en fått med sig en enkel syrgasmask som omedelbart ska tas på om larmet går – om metanhalten blir för hög till exempel. Då finns risken för en dödlig explosion.
Vi befinner oss 980 meter under jord i gruvan Borynia, i staden Jastrzebie-Zdroj en timme söder om Katowice. Här bryts cirka 7 500 ton högkvalitativt stenkol per dygn vid fem brytningsfronter.
Först när vi har rest i en halvtimme med tåg och en sorts vagnar som hänger i gruvgångens tak – lite som en gammaldags berg- och dalbana – når vi en av dessa fronter.
Här, längs en sluttande gång på cirka 200 meter, får vi en glimt av hur tungt och krävande det underjordiska jobbet är. I 32 graders värme står en rad arbetare och hugger ut kol ur bergväggen med tunga hackor. Ett par män sågar av en decimetertjock metallbalk med en tung, hydraulisk såg. Andra säkrar stag i form av tjocka järnrör med en handvevad vinsch.
– Kom och ta en selfie med killarna, ropar ventilationschefen som har gett oss tillstånd att fotografera en stund.

Luften är mättad av koldamm. Arbetarnas tänder lyser vita i ljuset från våra pannlampor. Några av dem arbetar med bar överkropp och under det svarta dammet kan man skönja tatueringar på kraftiga överarmar. Då och då rasar en skur av svarta kolbitar ner, de smattrar mot arbetarnas hjälmar.

Efter tre timmar under jord är vi helt utmattade. Killarna vid brytningsfronten har fyra timmar kvar på sitt skift.

Gruvarbetaryrket har en särskild status i Polen – välförtjänt om ni frågar mig. Eller också är det så att man måste skapa en hjältegloria kring detta yrke för att få någon att frivilligt arbeta i en kolgruva. I en undersökning som gjordes 2016 sa 80 procent av de tillfrågade att de hade respekt för gruvarbetare – klart högre siffror än för till exempel läkare eller lärare.

De är för många själva sinnebilden för manlig styrka, mod och uthållighet – till och med patriotism – och har även sina egna paraduniformer som bärs vid högtidliga tillfällen.

De har sitt eget skyddshelgon, Sankta Barbara. Vid ingången till Borynia som vid de flesta gruvor står hon staty, i vit marmor, omgiven av blomsterfyllda vaser.

– Ingen som inte har arbetat i kolgruva kan förstå oss. Ingen utomstående kan förstå hur det är där nere, det är en hemlighet som vi bär på, säger Zdzislaw Majerczyk, en pensionerad gruvarbetare som vi träffar i Nikiszowiec, en del av Katowice uppbyggd som ett brukssamhälle kring en nu nedlagd gruva.

Den 65-årige Majerczyk visar runt bland de prydliga tegelhusen från tidigt 1900-tal. På en vägg sitter minnesplaketter över de många som genom åren har omkommit i explosioner och gruvras i just denna gruva.

Vid det sista namnet står årtalet 2017.

Miroslaw Böhm, 54 år gammal.

För Majerczyk och många andra verkar just faran vara en del av lockelsen i yrket.

– Vi hänger ihop. När det händer något där nere måste man lita på varandra. Man sticker inte om det blir ett ras, utan väntar tills alla är i säkerhet.

Lönerna i statsägda Boryniagruvan ligger i dag mellan 7 500 och 20 000 kronor. Med svenska mått kanske inga drömlöner, men de som har arbetat i tio år hamnar dubbelt så högt som genomsnittet för arbetarlöner i Polen. Dessutom kan en gruvarbetare som har arbetat 25 år under jord pensionera sig vid 50 års ålder.

Förmånerna härrör från kommunisttiden, då kolgruvearbetarna hölls fram som föredömen i propagandan precis som i Sovjetunionen. Så länge regimen kunde behålla stödet från dessa underjordens hjältar kunde myten om ”arbetarnas stat” leva vidare på konstgjord andning. När kommunistregimen vacklade i början av 1980-talet, under det så kallade krigstillståndet, fick gruvarbetarna dubbelt så höga matransoner jämfört med andra.

Men de hade redan bytt sida. Gruvarbetare i Schlesien anslöt sig i stora skaror till Lech Walesas fackförbund Solidaritet, och den 16 december 1981 sköt polisen skarpt på strejkande vid gruvan Wujek i Katowice. Nio gruvarbetare dödades.

– Vi fick betala det högsta priset för friheten, säger Zdzislaw Majerczyk.

I det demokratiska Polen har antalet kolgruvor sjunkit från 70 stycken år 1990 till runt 30 i dag. Antalet anställda har minskat från över 400 000 till ungefär 90 000.

Ändå är gruvarbetarna en kraft att räkna med – de är en grupp som inget politiskt läger vill stöta sig med. Hösten 2015 protesterade de mot en omstrukturering av gruvindustrin som de, med goda skäl, fruktade skulle leda till färre jobb.

De bar en kista genom Warszawas gator, prydd med bokstäverna PO efter det liberala partiet Medborgarplattformen som då styrde Polen. Efter valet några veckor senare hade regeringen fallit och konservativa Lag och rättvisa, PIS, tagit över.
Att värna gruvindustrin står på alla polska regeringars dagordning, men PIS, med sin nationalistiska profil, har profilerat sig som mer kolvänligt än sina föregångare.
Partiet förkunnade när det kom till makten att ”kolet är blodet i den polska ekonomins ådror”, och president Andrzej Duda hör till dem som ständigt påpekar att Polen står fast vid sitt kol. Han har bland annat hävdat att det ”kan tjäna landet i 200 år”.
Världens främsta klimatexperter håller inte med. När FN:s klimatpanel IPCC kom med sin omtalade rapport i oktober slogs det fast att om världen ska kunna undvika de värsta katastrofscenarierna måste kolet som bränsle i stort sett fasas ut till mitten av detta århundrade, från cirka 40 procent av den globala energimixen i dag till mellan 1 och 7 procent.
I Polen står kolförbränning i dag 81 för procent av elen och 86 procent av värmeproduktionen. Regeringens mål är att minska kolets andel av energimixen till 50 procent år 2050.
Vore det inte bättre att stänga ner gruvorna och kraftverken – för klimatets och hälsans skull, men också för ekonomins?
Det finns flera förklaringar till att Polen inte gör det.
En anledning är historien och den polska identiteten. Bilden av kolet som ekonomins ryggrad är lika svår att skaka av sig som tanken på kolgruvearbetarna som nationens mest genuina representanter.
Ett annat skäl är att Polen har ”byggt in sig” i kolet som energikälla. Även om alla gruvor stängdes i morgon skulle omställningen av kraftverk, infrastruktur och industrier – som är konstruerade för kolanvändning – ta lång tid och stora resurser.
Detsamma gäller uppvärmningen av privata hem, där en stor majoritet använder kolkaminer.
Men ändå viktigare är kanske utrikespolitiken. I polsk politik råder stor enighet om att det enda alternativet till kol på kort sikt är naturgas – vilket i praktiken skulle innebära rysk naturgas.
Polen har i århundraden levt under ryska härskare – från tsarerna till Stalin och Brezjnev – och för Putins Ryssland är gaskranen ett av de viktigaste påtryckningsmedlen mot små grannstater. Flera år innan Ryssland annekterade Krim drog Moskva vid ett par tillfällen i gång ”gaskrig” mot grannlandet Ukraina. Ingen polsk ledare vill bli den som än en gång gör sitt land sårbart för Kremls nycker.
Därför talar man ofta om kolet som en garanti för ”energisäkerhet”. När det ändå talas om en omställning är det i stället kärnkraft, vindkraft eller norsk gas som nämns i den polska debatten.
Zdzislaw Majerczyk, den pensionerade gruvarbetaren som vi träffar i Katowice, tycker att landets regering gör mer för kolet än den förra.
– Kolet har oförtjänt dåligt rykte. De där klimatförändringarna beror väl lika mycket på kor i Argentina som släpper väder har jag hört.
Majerczyk sätter som många andra i Polen hoppet till ”ren kol”, eller geologisk lagring av koldioxid. Det handlar om tekniker som ifrågasätts av många forskare, inte minst för att de är så dyra att de gör produktionen olönsam. Miljörörelser avfärdar det hållbara kolet som en myt.
På länssjukhuset i gruvstaden Jastrzebie-Zdroj träffar vi 69-årige Wieslaw Kurkowski. Han tillbringar minst en vecka i månaden här och får syrgasbehandling mot sitt lungemfysem.
I 25 år arbetade han under jord i Borynia, gruvan vi just har besökt. Han berättar stolt att han under alla åren bara hade 31 dagars sjukfrånvaro.
Nu sitter han på kanten av sin sjukhussäng och tittar ut genom fönstret med trött blick. Syrgasmasken åker av och på.

– Jag har aldrig rökt, det är bara gruvjobbet som gör att det har blivit så här, säger han när han tar av masken för en stund.
– Fast hade jag rökt så hade jag väl inte levt i dag, säger han med ett snett leende.
Avdelningschefen, kardiologen Mariola Nowak, berättar att majoriteten av gruvarbetarna tyvärr röker. De är överrepresenterade både när det gäller lung- och hjärtsjukdomar.
Men man behöver varken röka eller jobba i gruva för att bli sjuk här. Det räcker med att andas in luften.
Enligt Världshälsoorganisationen WHO ligger 33 av EU:s 50 mest förorenade städer i Polen. På en Europakarta syns de som en svärm av röda prickar koncentrerade just här i Schlesien. Katowice och många städer i regionen finns högt upp på listan.
48 000 polacker beräknas dö varje år av sjukdomar relaterade till luftföroreningar. Motsvarande siffra för Sverige är 7 600.
– Även om just vår stad inte har den sämsta luften så märks det förstås, säger Mariola Nowak.
– Vi får in oproportionerligt många patienter med andningsproblem, med lungcancer, med hjärtinfarkter.
Den gamle gruvarbetaren Wieslaw Kurkowski hoppas att han snart ska bli bättre så han kan pyssla på sin kolonilott och resa och träffa sitt lilla barnbarn i Wien.
Jag frågar om han ångrar sitt yrkesval.
– Val och val, jag tog jobbet på 70-talet för att det var enda sättet att få en lägenhet. Men nej, jag ångrar inget. Det var fina år i gruvan.
Alla vi talar med i södra Polen välkomnar klimatmötet – men av helt olika skäl.
– Jag är väldigt nöjd över att vi får konferensen hit. Så kan hela världen se hur illa det är ställt med föroreningarna, säger Maciej Turski, läkare på kardiologen vid universitetssjukhuset i Katowice.
Våra ledsagare i gruvan Borynia är lika positiva till mötet, men ser det i stället som en chans att marknadsföra kolet och visa hur ny teknik kan göra bränslet gångbart ännu några årtionden.
Som sidoevenemang till COP 24 väntas en amerikansk delegation – utsänd av Trumpadministrationen – också visa upp ”fördelarna med kol”. Samma sak gjorde USA under förra årets klimatmöte i Bonn, vilket fick New Yorks förre borgmästare Michael Bloomberg att ilskna till: ”Att propagera för kol under ett klimatmöte är som att göra cigarrettreklam på en cancerkongress”.
Ingen energikälla påverkar klimatet så mycket som kol. Inget bränsle är så smutsigt och dödligt.
I dagens Polen är det inte heller en bra affär. Sedan 2013 har branschen som helhet gått back, bland annat på grund av låg produktivitet. Det polska kolet kan helt enkelt inte tävla med billigare kol från länder som Ryssland och Ukraina, för att inte tala om asiatiska låglöneländer.
Följden är att den polska staten subventionerar kolsektorn för att den ska hålla sig lönsam. Tankesmedjan Wise Europe i Warszawa har räknat ut att de polska skattebetalarna fick punga ut 2 miljarder euro per år mellan 1990 och 2016 till kolbranschen.
Ändå fortsätter den polska regeringen sin kolsatsning. Så sent som den 16 oktober tog energiminister Krzysztof Tchórzewski det första spadtaget till vad som ska bli ännu ett kolkraftverk i Ostroleka några mil nordöst om Warszawa.
Polen är inte den värsta klimatboven i världen, inte heller i EU. Landet hamnar på 20:e plats bland länder som släpper ut mest koldioxid per år – efter de stora EU-länderna Tyskland, Storbritannien, Frankrike och Italien.
Polackerna känner sig dessutom ofta, och med viss rätt, orättvist utpekade i internationella medier. Polen kallas smutsigt medan

Tyskland – som faktiskt producerar och konsumerar mer kol – hyllas som ett grönt framtidsland.
Ändå är det ett faktum att Polens ledning kommer med dubbla budskap i klimatfrågan, inte minst inför det klimatmöte landet självt står värd för.
En hel del görs för att minska utsläpp. Vindkraften har byggts ut, om än på låg nivå. Polens första kärnkraftverk kan sättas i drift 2033, enligt preliminära planer.
Premiärminister Mateusz Morawiecki har förklarat "krig mot smogen" och i många städer betalar man ut bidrag till folk som skrotar sina gamla kolkaminer. I storstaden Kraków har det mest förorenande kolbränslet fasats ut, och från 2019 blir det förbud mot att elda med kol i hemmen där.
På andra håll kan man å andra sidan fortfarande se "koksiaki", en sorts metallkorgar där man eldar med kol utomhus, vid exempelvis busshållplatser.
Och Polen bråkar ständigt med EU så fort unionen har förslag som drabbar kolindustrin – till exempel stopp för statssubventioner till de mest klimatpåverkande företagen.
På COP24 väntas Polen fokusera på skogsplantering som främsta åtgärd mot klimatförändringarna, och ett uttalande från energiminister Tchórzewski visar att han snarast vill bromsa omställningen till renare bränslen:
"Energiministern förespråkar en evolutionär omställning av energisektorn, snarare än drastiska minskningar i fossilbränslen".
Den 4 december, mitt under klimatmötet, är det Sanka Barbaras dag som också är gruvarbetarnas egen högtidsdag. Då tar Zdzislaw Majerczyk på sig uniformen och går ut och äter golonka, den mustiga polska fläskläggen.
– Jag tar med mig min son som också är gruvarbetare. Och så skålar vi för det polska kolet. **Ingmar Nevéus** "

"Fakta. Viktigaste mötet sedan 2015
COP24, årets internationella klimatkonferens, hålls i Katowice mellan 2 och 14 december.
Representanter från nästan 200 länder möts i den sydpolska staden.
Mötet i Katowice betraktas som det viktigaste klimatmötet sedan det i Paris 2015.
Syftet med årets möte är att fastställa hur målen som klubbades då ska uppfyllas konkret.
195 länder har hittills skrivit på Parisavtalet, som blev juridiskt bindande 2016.
Länderna förbinder sig att bidra till att den globala uppvärmningen begränsas till 2 grader, och med intentionen att uppvärmningen ska stanna på 1,5 grader.
I juni 2017 meddelade USA:s president Donald Trump sin avsikt att hoppa av Pariavtalet. Formellt sett kan USA dock inte göra det förrän tidigast i november 2020.

Fakta. Så mycket kol använder Polen
Polen är världens tionde största konsument av kol. I EU konsumerar bara Tyskland mer.
Den totala årsproduktionen av kol i Polen var 2015 cirka 136 miljoner ton, varav 73 miljoner ton stenkol och 63 miljoner ton brunkol.
Inget annat europeiskt land är lika beroende av kolet som Polen. Här kommer cirka 81 procent av elkraften från kolförbränning, liksom hela 86 procent av värmeproduktionen.
Stenkolsgruvorna är koncentrerade i regionen Schlesien, med Katowice som huvudstad. men produktionen har halverats sedan 1990 och antalet gruvor minskat från 70 till 30. Antalet anställda i gruvorna har minskat med 75 procent under samma tid.
Källor: WHO, IDDRI & Climate Strategies, International Energy Agency "

"Forskarvärlden fördömer genförändring av människor

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Det finns två alternativ. Antingen är He Jiankui en av de största lögnarna i vetenskapens historia. Eller så talar han sanning: tvillingarna Lulu och Nana är världens första GMO-människor. I så fall kommer händelsen att påverka alla kommande generationer.

Nyheten slog ner som en bomb i början av veckan. Den kinesiske forskaren He Jiankui berättade för nyhetsbyrån AP att han genomfört ett experiment som lett till födelsen av världens första människor med gentekniskt ändrade arvsanlag, tvääggstvillingarna Lulu och Nana.
Han mötte omedelbart kritik. Kol- leger anklagade honom för att handla ”oetiskt”, ”naivt” och ”galet”. Ledningen för hans universitet, den tekniska högskolan Sustech i Shenzhen, säger sig vara ”djupt chockad”. Ett uttalande säger att He Jiankui varit tjänstledig sedan i februari. Man har inte haft en aning om vad han hållit på med, och lovar att oberoende experter ska utreda händelsen.
Så vad är det som har hänt? He Jiankui, 34, har ännu inte beskrivit sina experiment i en vetenskaplig tidskrift så att oberoende forskare kan granska dem. Däremot har han anlitat en amerikansk PR-konsult, låtit sig intervjuas av ett par stora medier och dessutom publicerat fem filmsnuttar på Youtube med information om experimenten. Och i onsdags var han talare vid en internationell konferens om genändring av människor med titeln ”Second International Summit on Human Genome Editing”.

– I det här specifika fallet känner jag mig stolt, sa He Jiankui inför ett fullsatt auditorium vid Hongkong University.
Han tillade att han nyligen startat ytterligare en graviditet som kan leda till fler genförändrade barn.
I hans forskning ingår sju par där mannen är smittad med hiv. I samband med en provrörsbefruktning ska forskarna ha förstört en gen som hiv-viruset utnyttjar för att tränga in i celler. Tidigare studier har visat att viruset ytterst sällan smittar människor som har en naturlig skada i den aktuella genen, kallad CCR5. Tanken är alltså att proceduren ska leda till barn med motståndskraft mot hiv.
Om He Jiankui talar sanning har mänskligheten passerat en gräns. För första gången har ett gentekniskt ingrepp lett till egenskaper som kan gå i arv till kommande generationer.
Konferensens ordförande, Nobelpristagaren David Baltimore, kallar experimentet oansvarligt.
– Jag anser inte att det var medicinskt motiverat, säger han.
Det går att tvätta sperma från en hivsmittad man i samband med en provrörsbefruktning. Det gör risken för smittspridning till embryot försumbar.
David Baltimore är en av molekylärbiologins pionjärer. I mitten av 1970-talet var han medarrangör till världens första forskarmöte om genteknikens möjliga risker. En farhåga då var att genmanipulerade bakterier skulle sprida cancer – vilket inte har hänt. Redan då talades det också om att genmanipulera människor. Men genteknikens verktyg var allt för trubbiga för att det skulle vara praktiskt möjligt.
Den så kallade gensaxen Crispr/Cas9 har ändrat förutsättningarna. En av forskarna bakom metoden, den franska mikrobiologen Emmanuelle Charpentier, arbetade på Umeå universitet när hon publicerade sina första banbrytande upptäckter år 2011. Tekniken gör det enkelt och billigt att redigera arvsmassan hos alla slags organismer.

Just nu använder forskare runt om i världen gensaxen i ett dussintal försök att bota sjukdomar, främst cancer. De experimentella behandlingarna påverkar enbart celler i patientens kropp. Sådana genändringar förs inte vidare till nästa generation.
Ingreppet som ska ha lett till Lulu och Nana är av en helt annan sort. Får de barn i framtiden kan barnen ärva deras ändrade gener.
Emmanuelle Charpentier är kritisk till sådana ingrepp, som är förbjudna i Sverige och många andra länder. I en intervju med DN tidigare i höst pekade hon på att det ofta finns alternativ.
– Man kan hitta sjukdomsgener i samband med en provrörsbefruktning och välja ett annat embryo.
Men fallet Lulu och Nana handlar inte om att undvika några sjukdomsgener. Syftet är i stället att införa en önskad egenskap: motståndskraft mot hiv. Kritiker varnar för ett sluttande plan mot skräddarsydda barn, så kallade designer babies. He Jiankui ogillar begreppet och anser att gensaxen bara ska användas mot allvarliga sjukdomar.
– Vi ska inte använda den för att höja IQ, förbättra idrottsprestationer eller ändra hudfärg, säger han i ett av sina Youtubeklipp.
En viktig fråga handlar om risker. Människor med en skada i genen CCR5 kan lättare smittas av West Nile-feber, och även drabbas hårdare av influensa. Dessutom finns alltid en risk att själva genändringen går snett. Tekniken har sina brister. En av de kinesiska tvillingsystrarna verkar ha en blandning av genförändrade och vanliga celler i sin kropp, och därmed antagligen inget extra skydd mot hiv.
He Jiankui har inte visat några bilder av flickorna av hänsyn till deras integritet. Samtidigt är han pressad av andra forskare att redovisa alla data om sina försök – och där ingår Lulu och Nana. Nils-Eric Sahlin, professor i medicinsk etik vid Lunds universitet, tror att flickornas identitet förr eller senare kommer att röjas.
– Journalister kommer att hitta dem, och de är ju dömda till att i hela sitt liv vara Crispr-flickorna, säger han.
Nils-Eric Sahlin är mycket kritisk till de kinesiska forskarnas brådska och brist på öppenhet. Trots det ser han medicinska möjligheter med Crispr och liknande metoder.
– Jag tror att de här teknikerna på sikt blir så bra så att vi kommer att vilja använda dem för att ändra vår arvsmassa så att det går i arv, säger han.
I så fall bör det gälla sällsynta och mycket svåra genetiska sjukdomar, anser Nils-Eric Sahlin.
Han är inte ett dugg förvånad över att uppgifterna om genförändrade människor kommer från Kina. På senare år har kinesiska forskare flera gånger chockat världen med experiment som anses etiskt tveksamma i Europa och USA.
– Men än så länge vet vi inte säkert om He Jiankui verkligen har utfört experimenten han pratar om, säger Fredrik Lanner, forskare i embryonal utveckling vid Karolinska institutet i Solna.
Han har fått etiskt tillstånd att ändra arvsmassan i mänskliga embryon för att studera hur de utvecklas. Det kan bland annat ge ny kunskap om orsakerna till infertilitet. Men inget embryo kommer att användas till att starta en graviditet. Samtliga kasseras efter odling under högst en vecka.
I Kina har regeringen krävt totalstopp för alla vidare försök att skapa genförändrade människor. He Jianku kommer inte att starta några fler GMO-graviditeter. Dessutom lovar han att så snart som möjligt publicera en vetenskaplig rapport om sina experiment. Forskarvärlden kommer att läsa den med stort intresse.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"Många skadade i Paris i nya protester mot Macron

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Tårgasdimmor, stenkastning och kolsvart rök från brinnande bilar. Kaotiska scener utspelade sig på lördagen på avenyn Champs-Élysées, då hundratals aktivister i proteströrelsen Gula västarna intog Paris centrum för att kräva sänkt bensin- och dieselskatt – och president Macrons avgång. Minst 92 personer skadades.

Paris.
Den lite grånade mannen står bredbent under Triumfbågen. Över huvudet håller han ett hemmagjort plakat med texten: ”Ditt Europa ruinerar oss”.
– Inga mer pengar till EU – vi betalar redan alldeles för mycket i skatt. Bensinskatt, inkomstskatt, nej, det räcker nu, herr Macron, utbrister han.
Till vardags bor han på landsbygden utanför Paris. Han heter Marc, men hinner inte uppge sitt efternamn – för en ljudlig explosion avbryter intervjun och tårgasgranater börjar regna över oss.
DN står mitt i kaoset när hundratals kravallpoliser stormar in med vattenkanoner och tungt bepansrade fordon. En vit, stickande tårgasdimma glider in över oss och vi omges plötsligt av ett märkligt, drömskt ljus.
Männen i varselvästarna står kvar. De bär gasmasker som skydd, och fortsätter kasta sten och andra hårda föremål. En del skjuter fyrverkeripjäser mot polisen, medan höga explosioner hörs från tvärgatorna. ”Avgå Macron!” ekar slagorden.
Märkesbutikerna har bommat igen, visa av förra veckans våldsamma protester. På flera tvärgator har maskerade aktivister tänt eld på bilar och byggt barrikader.
Förskräckta boende springer ut för att försöka rädda sina ägodelar.
– Jag kan förstå att det finns en frustration med orättvisor. Men det här, nej, det är inte okej. Det är bara katastrofalt, säger den 32-årige egenföretagaren Jimmy Crombez, medan han leder bort sin scooter från de brinnande bilarna.
”Gula västarna” (gilets jaunes), som den nya rörelsen kallar sig för, har tagit sitt namn efter de gula varselvästar som alla franska bilförare enligt lag måste ha i bilen.
Första protesten organiserades för bara två veckor sedan via sociala medier och samlade en kvarts miljon mot höjda bensin- och dieselskatter. För en vecka sedan gick uppemot 100 000 ut i nya blockader och protester. Och i lördagens protest deltog 36 000 över hela Frankrike, varav cirka 5 500 i Paris.
Minst 92 personer skadades, varav 11 poliser. Minst 200 personer greps.
Priset på diesel har ökat med 23 procent det senaste året och ligger nu på i snitt 1,51 euro per liter (ca 15,56 kronor), enligt AFP. Ökningen beror i huvudsak på stigande världsmarknadspriser, men omkring en tredjedel är också en följd av regeringens inledande höjning av bensin- och dieselskatten.
Skatten ska fortsätta höjas, har Macron sagt, som en del i en större grön omställning – något som retat upp Gula västarna.
– Men höjningen av bensinskatten var bara droppen som fick bägaren att rinna över. Egentligen handlar det här om mycket mer. Det handlar om att det inte längre går att leva på en normal lön när skatterna bara höjs hela tiden, säger Letitia Bravo, som vi möter några hundra meter från kravallerna.

Hon och väninnan Veronique har rest hit från den lilla kommunen Saint-Amand-Montrond i centrala Frankrike, där de bor ute på landet.
– Tro mig, vi förstår vikten av att leva ekologiskt, vi har grannar som vi handlar organiskt odlade produkter av. Men om man bor på landet måste man ha bil, för det finns inget alternativ. Och det är vi som drabbas hårdast av den här höjningen, vilket känns fel, säger Veronique.
Letitia Bravo fyller i:
– Det här handlar om orättvisor. Macron avskaffade förmögenhetsskatten, men vi vanliga jobbare måste betala mer och mer i skatt. Jag ser orättvisorna varje dag: jag jobbar som städare i en miljonärs hem, säger hon bistert.
Våldsamheterna tycktes denna gång vara mer omfattande än tidigare, och flera av de fredliga demonstranter som DN talar med tycktes oroade över att den franska opinion som de hittills haft med sig, nu kan svänga.
– Gula västarna är ett skatteuppror, men en fredlig rörelse. Jag stöder inte våldet. Fast å andra sidan, så här blir det när regeringen inte lyssnar, säger 46-årige Laurent Humeau, som stolt bär en gul varselväst och en hjälm inspirerad av serien ”Asterix och Obelix”.
– Jag röstade på Macron – men där sköt jag mig väl i foten ordentligt, lägger han till med ett snett leende.
Som många andra som DN talar med i manifestationen är det första gången han deltar i en politisk rörelse. Ingen tydlig höger- eller vänsterprofil finns bland deltagarna, vilket förklarar varför såväl höger- som vänsteroppositionen försökt vinna deras stöd genom att uttrycka sympatier.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Proteströrelsen Gula västarna

Bakom missnöjet i Frankrike ligger en ökning av priser på bensin och diesel.
Orsaken är dels att priset på råolja steg på den internationella marknaden i oktober, dels har den franska regeringen även justerat skatterna på bensin och diesel vilket gjort den senare dyrare.
Dessutom planeras ytterligare en höjning av skatten på diesel med 6,5 cent (cirka 70 öre) per liter i början av 2019. Den höjda dieselskatten är avsedd att förmå bilägare att byta till miljövänligare bilar.
Men missnöjet och protesterna från Gula västarna har haft en viss inverkan. I mitten av november uppgav regeringen att man tillför extra pengar för att hjälpa bilägare med låg inkomst.
Paris är en av de europeiska storstäder som sagt att bensin- och dieseldrivna bilar ska förbjudas senast 2025. På riksnivå har Frankrike målet att stoppa försäljningen av fossildrivna bilar senast 2040.
Källa: Reuters, Euronews "

"G20-länderna överens om att reformera WTO

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

G20-länderna enades på lördagen om att reformera världshandelsorganisationen WTO. Det bekräftar flera av G20-ländernas ledare för nyhetsbyrån Reuters. Därmed skulle ett av USA:s president Donald Trumps viktigaste krav när det gäller världshandeln bli verklighet.

Donald Trump har länge krävt att Världshandelsorganisationen ska reformeras. Han har vid flera tillfällen hotat med att låta USA lämna WTO och vägrar sedan ett år tillbaka att erkänna organisationen som en central aktör när det gäller världshandeln.
– Om de inte skärper sig så kan jag dra bort USA från WTO, sa Trump i en intervju med Bloomberg den 30 augusti i år.
WTO består av 164 medlemsländer som tillsammans drar upp regler för världshandeln.
På lördagen stod det klart att G20-länderna under sitt två dagar långa möte i Buenos Aires i Argentina har enats om att minska handelshindren mellan länderna, men de har också kommit överens i den kanske viktigaste frågan – att reformera WTO. För USA är detta betydelsefullt eftersom Donald Trump inte anser att ett multilateralt handelssystem fungerar. President Trump har i stället valt att sluta bilaterala överenskommelser mellan USA och de länder man vill handla med.
– Vi har haft stora framgångar när det gäller våra diskussioner med andra länder, skrev president Trump i ett inlägg på Twitter på lördagen.
Under G20-mötet fick Trump också stöd av Kinas president Xi Jinping, som i ett tal under mötet sa att han står bakom ”nödvändiga reformer” men att Kina vill att WTO ska fortsätta vara en öppen, inkluderande och icke-diskriminerande organisation och att han ser hur världens länder allt mer går mot att bli ”en enda global gemenskap med samma intressen, samma skyldigheter och samma framtid”.
– Trenden mot ökad öppenhet och integration bland länder går inte att stoppa trots upp- och nedgångar i den globala ekonomin, sa Xi också enligt nyhetsbyrån Xinhua.
Xi lovade också att Kina kommer att skydda immateriella rättigheter och främja marknadsbaserade reformer samt uppmuntra rättvis konkurrens och ta initiativ för att öka importen till Kina.
– Alla är överens om att WTO måste reformeras. Detta är ett viktigt beslut, sade Tysklands förbundskansler Angela Merkel i en kommentar efter att ledarna enats.
I det slutdokument som G20-länderna skulle presentera senare på lördagen väntades andra stora frågor finnas med. En av dem är medlemsländernas utsläpp och människans påverkan på klimatet som enligt en källa till nyhetsbyrån Reuters inte skulle innehålla några stora framsteg ”men heller inte ta frågan bakåt”. När det gäller immigrationsfrågan väntades G20-länderna inte heller kunna enas om några reformer, enligt Reuters.
– Det är en besvikelse och vi kommer inte att dölja vår besvikelse. Men vi har åtminstone fått något, säger en källa till nyhetsbyrån.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Carl Johan von Seth: Utan åtgärder slutar systemet fungera

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Ledarna i G20 har enligt uppgifter på lördagen enats om att reformera Världshandelsorganisationen, WTO. DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor om beslutet.

1 Varför gör de detta?
Världshandelsorganisationen, WTO, har flera problem. Ett är att de 164 medlemsländerna inte längre enas om några nya avtal, trots att de gamla har blivit föråldrade.
Frustrationen har stigit mot olika aspekter av systemet och alla länder har något de irriterar sig på. Kruxet är att regeländringar kräver total enighet.

2 Vad har kritiken mot WTO gått ut på?
Den mest brännande kritiken handlar just nu om att USA anser att WTO:s ”domstol”, överprövningsorganet, fungerar dåligt. Särskilt Donald Trump hävdar att USA behandlas orättvist och att Kina glider på en räkmacka.
Sedan en tid tillbaka blockerar Vita huset därför utnämningen av nya domare i överprövningsorganet. Antalet domare har minskat från sju till tre, och om inget händer inom ett år kommer systemet att sluta fungera.
Risken är då att konflikter i handeln inte längre kan lösas på ett bra sätt.

3 Vad kan ett reformerat WTO leda till?
Vi vet vid denna upplagas pressläggning inte vad G20-länderna tänker sig för typ av reform. Mest sannolikt är att världsledarna har pratat om just överprövningsorganet.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Ryssland – vän eller fiende? I Mariupol går åsikterna isär

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Mariupol. Antingen skyller man på Ryssland eller på sin egen regering. I den ukrainska industristaden Mariupol är befolkningen polariserad när det gäller konflikten med Ryssland.

– Det var helt rätt att införa krigstillstånd. Det var ju Ryssland som öppnade eld mot oss, inte tvärtom. Nu vet ingen vad som sker, allt beror ju på vad Putin gör. Men det är bra att vi mobiliserar och förbereder oss för krig, säger Andrej.
Jag träffar honom i ett köpcentrum utanför stadskärnan i Mariupol, tillsammans med hustrun Inna och deras vuxna dotter Marina. Ingen av dem vill säga sitt efternamn, men alla tre är av samma åsikt vad undantagstillståndet beträffar, eller krigstillståndet som det heter på ukrainska.
De anser att den som visar förståelse för Ryssland gör bäst i att lämna Ukraina.
– Det går tio tjugo bussar från Mariupol till Ryssland varje dag. Var så god och sätt dig på en av dem om du tycker att det är så bra i Ryssland! säger Andrej.
Aleksandr och Oksana Galoguza, som vi träffar i samma köpcentrum, håller inte med.
– Vi har alltid haft Ryssland som granne. Alla har släktingar där! Jag tror inte på något krig med Ryssland, det är ett land som står nära oss, ryssarna är slaver som vi. De som hetsar mot Ryssland gör det för sin egen nyttas skull. Det finns många som tjänar pengar på att kriget fortsätter, säger Aleksandr Galoguza.

Efter att Ryssland för en vecka sedan beslagtog tre ukrainska båtar i Kertjsundet införde Ukraina undantagstillstånd på trettio dagar. Det var uppenbart att Mariupol skulle tillhöra de regioner som omfattas. Trettio kilometer öster om staden går den ryska gränsen. Ett hundratal kilometer norrut ligger det separatistkontrollerade området kring Donetsk.
I centrala Mariupol ser man fortfarande raserade hus med fasaderna fulla av hål efter granatsplitter. Staden intogs av separatiststyrkor i början av maj 2014, då kriget i östra Ukraina var inne i sin mest intensiva fas. Ukrainska regeringstrupper återtog staden i mitten av juni samma år.
Stadsbilden i Mariupol vittnar tydligt om ekonomiska problem de senaste åren. Längs strandpromenaden ser man biografer och butiker som fått stänga igen. Utanför stadskärnan står halvfärdiga fabriksbyggnader, som lämnades att förfalla efter att kriget bröt ut.
Mariupol är den största hamnstaden vid Azovska sjön. Det är samtidigt en industristad som står för en stor del av den ukrainska ståltillverkningen. Två stålverk, som bägge tillhör företaget Metinvest, är fortfarande i gång, men deras lönsamhet naggas i kanten av att transporten ut till Svarta havet ständigt försenas av ryska kontroller.
– Här har varit krigstillstånd redan i fyra år. Vägspärrar och soldater. Att de nu förklarar krigstillstånd officiellt spelar inte så stor roll, säger Inna, som flydde till Mariupol från separatistkontrollerade Donetsk för fyra år sedan.
– Vi trodde att vi skulle kunna flytta tillbaka efter några månader. Men så blev det inte, konstaterar hon.
Vi träffas på torget utanför teatern i Mariupol, där Innas man Vitalij matar duvor tillsammans med femåriga dottern Tatiana. Vinden från Azovska sjön blåser iskall och det är blötsnö på marken. Familjen vill inte säga sitt efternamn och Vitalij kan inte vara med på bild, eftersom han jobbar inom det militära.
– Jag tror att vi måste komma överens med Ryssland på något sätt. Vi måste kompromissa. Annars går det bara inte, säger Vitalij.
Undantagstillståndet innebär till exempel att regeringen har rätt att begränsa demonstrationer och mediernas frihet. Vitalij är kritisk.
– Ukraina är en demokrati. Jag gillar inte den här formen av begränsningar och förbud.
Ungefär 40 procent av Ukrainas invånare lever nu i områden med undantagstillstånd. Nästan alla är regioner i närheten av den ryska gränsen. Det är samtidigt trakter där president Petro Porosjenko är som mest impopulär och där andelen personer med ryska som modersmål är stor.
I Mariupol talar majoriteten av invånarna ryska, men det betyder inte att alla tycker lika. Staden är i själva verket polariserad – de flesta vi talar med är antingen rasande på den ukrainska regeringen eller på Putin.
– Det är Ryssland som blockerar oss. Inte tvärtom, säger Irina Vrutskaja, som jag träffar då hon precis har lämnat nattskiftet i hamnen i Mariupol.
Jag frågar vad hon tror kommer att hända nu. Hon rycker på axlarna, men innan hon hoppar på bussen som skjutsar hamnarbetarna hem efter nattskiftet ropar hon över axeln:
– Fråga Putin vad han tänker göra!

Anna-Lena Laurén "

"Ukraina befinner sig just nu i officiellt undantagstillstånd (krigstillstånd på ukrainska) för första gången i sin historia. Undantagstillståndet gäller i trettio dagar i 10 distrikt av 25.
Det trädde i kraft i måndags efter att Ryssland den 25 november beskjutit och beslagtagit tre fartyg ur den ukrainska flottan i Kertjsundet. Ryssland grep ett tjugotal ukrainska medborgare. Flera av dem har nu förts till Moskva där de ska ställas inför rätta och hotas med upp till sex år i fängelse.Azovska sjön och Kertjsundet är ett gemensamt innanhav för både Ryssland och Ukraina. Enligt ett avtal från 2003 har bägge länderna rätt att röra sig fritt på området. DN "

"USA:s 41:a president var en av efterkrigstidens mest populära

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

En statsman som bidrog till att avsluta Kalla kriget. USA:s 41:a president George HW Bush har avlidit och går till historien som en av efterkrigstidens mest populära amerikanska presidenter. Washington.

Det utbredda missnöjet med sonen, ”43:ans” presidentperiod, bidrog till att stärka pappans popularitet. Sent i livet tog George HW Bush avstånd från de neokonservativa rådgivare som influerat sonen George W Bush utrikespolitik och krig i Mellanöstern, som fortfarande kostar USA människoliv och enorma summor.
I en biografi utgiven 2015 kallar George HW Bush sonens regering för självdestruktiv. Han stämplar försvarsministern Donald Rumsfeld som en arrogant ”swagger”. Angrepp som cementerade den äldres popularitet. I jämförelse med sonens är faderns utrikespolitiska meriter imponerande. Han bidrog till att avsluta Kalla kriget och slöt flera avgörande nedrustningsavtal med den sista Sovjetledaren Michail Gorbatjov. Han lyckades ena FN bakom ”Operation ökenstorm” 1991, ett tv-sänt anfallskrig mot Irak som hade intagit Kuwait. Betraktat som den första riktiga framgången för USA:s krigsmakt sedan förödmjukelsen i Vietnam.
41:s personlighet – modest, godmodig, atletisk – utgör en skarp kontrast till Donald Trumps nyckfulla person, vilket knappast skadar den äldres eftermäle.
Bush växte upp i en förmögen familj på den amerikanska östkusten. Han uppfostrades i en anda av noblesse oblige, i en privatskolekultur som framhäver pliktmoral och gentlemannamässighet. Han uppmanade sina säkerhetsvakter att bromsa in presidentlimousinen vid rött ljus. I stället för att ge ut sina memoarer efter åren i Vita huset lät han publicera sina samlade tackkort. Han led av parkinson mot slutet, men trotsade länge sin fysik: i samband med sin 90:e födelsedag hoppade han fallskärm.
Han var en av de bäst förberedda presidenter som intagit Vita huset någonsin: krigspilot som besköts under andra världskriget, kongressledamot, FN-ambassadör, sändebud till Kina, CIA-chef och vicepresident under Ronald Reagan. I valet 1992 utmanades han av Bill Clinton, en karismatisk uppkomling från den fattiga södern. Bush framstod i jämförelse som en stel aristokrat utan recept mot den ekonomiska 90-talskrisen, förlorade och drog sig tillfälligt undan i Texas.
17 barnbarn tar avsked av en familjepatriark som nu kan återförenas med Barbara, hustrun som dog för åtta månader sedan efter ett 73-årigt äktenskap. Inbjudningslistan till statsbegravningen i katedralen i Washington DC inkluderar Donald Trump, som inte närvarade på fruns begravning. Inbjudan kanske beklagas av en och annan Trumpkritiker men speglar samtidigt bilden av Bush som diplomat. Trump har redan betalat tillbaka med varma kondoleanser, trots att George HW Bush röstade på Hillary Clinton i valet 2016. Och Trump tillkännagav på lördagen att han avser att närvara vid begravningen.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Ida Yttergren: Ge dina kläder ett längre liv för klimatets skull

DN 2 DECEMBER 2018

För någon som är ovan vid att handla på second hand kan det kännas överväldigande att enbart köpa begagnade kläder. Men både miljön och klimatet vinner på att vi funderar över hur många nya plagg som hängs in i garderoben.

Vintagebutiker har en särskild doft. Den kan beskrivas som ljuvlig, hemtrevlig eller som unken beroende på vem man frågar. En vanesak? Troligtvis. Det gäller förmodligen även för de oändliga mängder plagg och skor som vanligtvis finns i butikerna.
Vi ska återkomma till det.
När klimatmötet i Katowice inleds är det inte årets julklapp – det återvunna plagget – som toppar dagordningen men de båda företeelserna säger något om vår tid. Jordens resurser är begränsade, samtidigt fortsätter konsumtionen att öka. Bara vid årets Black Friday handlade svenskarna för 6,7 miljarder kronor, enligt Postnord.
Med sommarens bränder och IPCC-rapporten som lyfte vikten av att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader växte ett nytt sorts engagemang för klimatfrågan. När analysföretaget Kairos Future på fredagen höll ett seminarium om vart vindarna väntas blåsa under år 2019 återkom hållbarhet som tema under flera kategorier.
Tillverkningen av kläder och skor står globalt för 8 procent av utsläppen av växthusgaser, enligt Quantis-rapporten Measuring Fashion 2018.
I snitt uppgår konsumtionen av textil i Sverige till 14 kilo per person om året. Mellan år 2000 och 2017 ökade svenskarnas utsläpp från konsumtionen med 27 procent. Det framgår i en ny rapport från Swerea IVF, som tagits fram på uppdrag av Naturvårdsverket.
Över hälften av utsläppen sker under tillverkning och transport innan plagget hamnar i garderoben. Dessutom är miljöpåverkan stor från den vattenanvändning och de kemikalier som används vid tillverkningen. Naturskyddsföreningen skriver om hur det bland textilfabrikerna i Bangladesh talas om hur vattendragen skiftar färg efter modesäsongens trendnyanser och i jeanshuvudstaden Xintang i Kina blir invånarna sjuka av föroreningar.
Den cirkulära ekonomin växer så det knakar och ett effektivt sätt att minska klädernas miljö- och klimatpåverkan är att ge dem ett längre liv. Utöver fysiska butiker finns en uppsjö av digitala tjänster där det går att skicka in kläder på lagning eller byta med eller köpa av andra.
Som en betydligt mindre rutinerad vintageshoppare än Emma Sundh bestämde jag mig i höstas för att satsa på att det mesta jag tillför till garderoben nu ska vara vintage. Doften i butikerna har jag inte (längre) problem med, däremot efterfrågar jag färre plagg för att slippa lägga timmar på att rota fram ett par välsittande byxor. För att klä sig fint är roligt men att shoppa är dötrist.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

"De lär sig knacka kod på tolv veckor

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

När techbranschen skriker efter programmerare krävs nya lösningar. Innovationshuset Epicenter startar en egen utbildning som är inspirerad av amerikanska ”code bootcamps”.
– För att lära dig allt på tolv veckor behöver du ett högt logiskt tänkande, säger Jack Melcher-Claësson, startupansvarig vid Epicenter.

Trots en stor efterfrågan råder det brist på programmerare i Sverige. I ett försök att möta arbetsmarknadens behov använder Epicenter en amerikansk modell – ett eget ”code bootcamp”, ett läger för kodare. Utbildningen går ut på att elever intensivstuderar kodning under tolv veckor.
– Det gäller att vara dedikerad, ha ett bra minne och läsa hemifrån eftersom tre månader är en kort period, säger eleven Tyler D’Auria, 24 år.
Fenomenet föddes i USA och endast i år kommer drygt 20 000 utvecklare att examineras i USA och Kanada genom lägren.
Oftast är kurserna mellan 8 och 36 veckor. Vad som utmärker de - europeiska lägren är att de vanligtvis är gratis, vilket sällan är fallet i USA.
När DN besöker Epicenter är eleverna i full gång. Om mindre än en timme ska de hålla i en varsin presentation. Röster som spånar högt om olika lösningsorienterade metoder fyller studierummen. Fingrarna på tangentborden går på högvarv. I fredags tog utbildningens första 30 deltagare examen.
Tyler D’auria och Malin Jaworski är två av eleverna som ska gå ut i arbetslivet. Som hjälp på traven är eleverna garanterade ett jobb i tolv månader efter utbildningen. Vilket även innebär en garanterad lön på 30 000 kronor.
– Det är skönt att ha ett jobb efteråt, det gör att människor faktiskt vågar satsa på programmeringen, säger Tyler D’auria.
Bland annat Klarna, Mr Green och Leo Vegas blir framtida arbetsgivare för eleverna, som då anställs som konsulter. Från skolans sida hoppas man att eleverna får stanna kvar på arbetsplatsen när tolv månader har passerat.
Att spotta ur sig programmerare via ”code bootcamps” är något som har kritiserats under åren. Bland annat stängde två stora lägeraktörer ner under förra året i USA.
I samband med det väcktes frågan om det behövs ”code bootcamps” och hur pass skickliga programmerare de faktiskt levererar. Trots det växer den globala marknaden för lägren. Både arbetsgivare och arbetssökande visar ett intresse för studieformen.
– Bolagen som anställer våra elever gör det inte av välgörenhet, säger Jack Melcher-Claësson, startupanvarig vid Epicenter, som gör utbildningen i samarbete med School of applied technolog.
Enligt honom är detta ett effektivt sätt att möta arbetsmarknadens behov. För att garantera att eleverna håller arbetsplatsens mått genomför arbetsgivaren egna intervjuer med kandidaterna.
I utbildningens fokus står programmeringsspråket Full stack java script. Språket har funnits i över tjugo års tid och anses vara ett dominerande programmeringsspråk inom webbutveckling. I åtminstone tre till fem år framåt väntas det vara högt eftertraktat på arbetsmarknaden.
– Där råder det helt klart störst kompetensbrist, säger Jack Melcher-Claësson.
En del av kursdeltagarna har redan en bakgrund inom programmering. Medan några inte har det. Malin Jaworski, 29 år, arbetade tidigare som

biomedicinsk analytiker vid Karolinska Institutet. Efter att ha läst en annons om utbildningen beslutade hon sig för att byta karriär.
– Redan vid fjorton års ålder gjorde jag egna hemsidor med hjälp av kodspråket html. För mig som inte har någon större erfarenhet än så har det varit intensivt men roligt, säger hon.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se "

"Så kan människors rädsla över att vara nedkopplade hanteras

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

För några år sedan myntades begreppet Fobo, "Fear of being offline". Runt om i världen ser vi hur människor försöker hantera beroendet av spel och digitala medier. I september klassades "data- spelsmissbruk" som sjukdom av Världshälsoorganisationen, WHO. New York kan snart lagstifta om förbud mot mejlkontakt med jobbet efter arbetstid.

Det utbröt ett ramaskri som ekade runt världen när rörelsen Time well spent och Tristan Harris, tidigare designetiker på Google, för några år sedan varnade för att techjättarna använde sig av beteendevetare för att skapa ett beroende hos användarna.
Förtvivlade föräldrar, som sett hur deras barn hade börjat bete sig som missbrukare, hittade nu en förklaring. Spel och sociala medier fungerade som en drog, menade de. Även om det finns kritiker som hävdar att det inte finns tillräckligt långsiktiga studier, agerade två av Apples största investerare, Jana Partners och California state teachers retirement system. I januari skrev de ett öppet brev till företaget och vädjade om att ta hänsyn till barnen.
Apple har tagit till sig av de stora investerarnas kritik och har nu lovat att göra sina produkter mer anpassningsbara så att föräldrarna kan styra inställningarna och därmed barnens användning. Investerarna låter sig för tillfället nöjas.
Patrik Wincent driver företaget Dataspelsakuten och håller tillsammans med terapeuter digitala detoxläger på somrarna vid sjön

Flaten i södra Stockholm. Ungdomarna är där i sex dagar helt utan mobiltelefoner och uppkoppling.
– De jobbar inte och går inte i skolan. Föräldrarna har gett upp och ungdomarna får helt sin vilja fram. Men när vi frågar dem hur de mår på en skala från 1 till 10, där 1 är jättedåligt, så svarar de ofta 2 eller 3. De känner mycket skam för att de inte har utvecklat de färdigheter som krävs för att ta ansvar för sitt liv, berättar han.
Sådana digitala detoxläger har funnits över hela världen i många år, bland annat i Kina, Japan och USA. De riktar sig inte bara till unga. Dataspelsmissbruk, ”gaming disorder”, blev i september i år klassat som sjukdom av WHO. Men den ångestframkallande känslan av att missa något viktigt i sociala medier eller på jobbet är än så länge bara ett begrepp: Fear of being offline, Fobo.
På den stora techmässan South by Southwest i Austin i våras presenterade Amy Webb och hennes Future today institute de kommande trenderna. De uppmanar alla som arbetar med tech att ta hänsyn till Fobo när de utvecklar nya produkter och affärsmodeller. Både barn och vuxna är rädda för att inte vara uppdaterade på vad som händer deras vänner eller i skolan och på arbetsplatsen. Krävande arbetsgivare tar också förgivet att de ska få svar på meddelanden utanför arbetstid.
Flera svenska arbetsplatser, bland annat Volvo Cars, har insett problemet och fattat beslut om att chefer inte ska mejla efter arbetsdagen, om det inte är absolut nödvändigt. De nya föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö som började gälla 2016 handlar bland annat om tid för återhämtning. I Frankrike finns redan ett förbud mot digitala meddelanden efter arbetstid.
Mest överraskande är ändå att New York, kallad ”staden som aldrig sover” kan komma att förbjuda elektronisk kommunikation från arbetsgivare efter arbetstidens slut. Demokraten Rafael L Espinals lagförslag lades fram för stadsfullmäktige i våras. Det är inte klart när det kommer upp för beslut, men det säger kanske mest om FOBO än något annat.

Helena Sjödin Öberg
helena.sjodin.oberg@dn.se "

"Fakta. Sex exempel på Fobo, ”Fear of being offline”

1. ”Dataspelsmissbruk” har nyligen klassats som sjukdom av Världshälsoorganisationen, WHO.
2. I flera länder i världen, även i Sverige, ordnas digitala detoxläger.
3. Stora investerare pressar techbolagen till att ta hänsyn till barns digitala beroende.
4. Frankrike har infört lag mot mejlkontakt efter arbetstidens slut.
5. Staden New York kan införa samma typ av lag.
6. Svenska arbetsplatser tar själva tag i problemet. "

”Förr i tiden skämdes man om man hade sex – i dag skäms man om man inte har sex”

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

"Psykoterapeuten Esther Perel är parterapins rockstjärna. Med sin populära podcast om modern kärlek lockar hon miljoner lyssnare. Nu är hon aktuell med boken ”Kärlekskris – gå vidare efter otrohet”.

Förhållanden var länge något ganska enkelt, säger Esther Perel.
Hon har just svept in på DN:s redaktion mitt under en oannonserad snöstorm och bett om ett glas kranvatten. Under hela intervjun tittar hon uppfordrande på mig. Hennes ögon är isblå.
– Genom historien har de flesta känt till sina roller. En familj var en familj – män visste hur de skulle prata med sina fruar, fruar visste vad de inte skulle säga till sina män, alla visste hur de skulle uppfostra sina barn. Det fanns tydliga hierarkier och tydliga könsroller. I dag befinner vi oss i en radikalt annorlunda situation.
Den belgiska psykoterapeuten och författaren är i Sverige för att lansera sin nya bok ”Kärlekskris – gå vidare efter otrohet”, en djupdykning i den moderna relationens största skräck – affären. Hon säger till mig att hon skriver som hon pratar, men motsatsen är också sann. Mycket av det hon säger skulle hon lika gärna kunna ha högläst ur boken. Jag får långa, vindlande, uttömmande svar på mina frågor, som om hon också passar på att besvara några andra när hon ändå håller på. Hon har mycket att säga.
På omslaget till ”Kärlekskris” står rekommendationer signerade essäisten och populärfilosofen Alain de Botton och ”Girls”-skaparen Lena Dunham. Esther Perel är en rockstjärna i sin genre, en guru, något som – typiskt för genren – bevisas av att hennes två föreläsningar på föreläsningsplattformen TED Talks sammanlagt har visats nästan 25 miljoner gånger.
Den senaste tiden har jag lyssnat så mycket på hennes röst att det är svårt att förstå att hon finns på riktigt. I sin podcast ”Where should we begin?” möter hon anonyma par för ett enda samtal. De anmäler sig – i tusental – via hennes Facebooksida, fyller i ett frågeformulär, och bjuds sedan in till hennes mottagning i New York för tre timmars parterapi. Mötet klipps ner till ett 45 minuter långt poddavsnitt som lyssnas på av miljontals människor världen över. Esther Perel själv talar om det som ”en folkhälsokampanj för relationer”. Härom månaden släpptes den tredje säsongen, ”The arc of love”, på ljudtjänsten Audible.
– Det är den bästa hittills, säger hon.
Jag gör misstaget att ställa två frågor samtidigt – vem som kom på idén till podcasten, och varför hon ville göra den. Hon påpekar det.
– Men jag ska svara på båda. Jag har alltid tyckt att parterapi är den bästa sortens teater, men jag har också alltid vetat att det inte fanns något bra sätt att visa upp den. Jag har ett jobb som jag inte kan diskutera, trots att så många människor skulle behöva prata om det jag pratar om. Och varför är parterapi så viktigt just nu, när det knappt existerade för femtio år sedan? Därför att en familjs öde aldrig tidigare har avgjorts av hur lyckliga föräldrarna är ihop. Om ett par var olyckliga förr i tiden hade de inget annat val än att vänta på att den andra skulle dö i förtid!
Hon berättar att hon hyrdes in som konsult för den hyllade tv-serien ”The affair”, om en utomäktenskaplig affär och dess konsekvenser. Jag säger att den första säsongen är bland det bästa jag sett i tv-väg och gör en grimas åt de efterföljande tre.
– Jag jobbade med de första två säsongerna, svarar hon.

Medan jag funderar på om jag redan har lyckats förolämpa Esther Perel berättar hon att Audible från början ville att hon skulle göra en podcast i ”The affair”-format. Serien bygger på att man först får se händelserna ur en av huvudpersonernas perspektiv, men att de halvvägs igenom avsnitten skiftar berättare. Scener får ny betydelse, minnen tolkas om. Hon sa. Han sa.
– Och jag sa: ”Det är inte så parterapi fungerar”. Det är mycket mer cirkulärt, mycket mer komplext, och mycket mer intressant än så. Vi hittade ett par på Facebook som ville vara med i ett pilotavsnitt, spelade in det, och det var det. Jag har blivit erbjuden att göra otaliga tv-grejer, men det finns en helt annan intimitet i att lyssna på något. Örat har inga ögonlock, man kan inte blunda när någon talar, säger hon.
Det är smärtsamt tydligt i ”Where should we begin?”. Par efter par öppnar sig totalt, ofta vecklar de ut sig allt eftersom terapitiden går. De berättar om övergrepp i barndomen, om hur de inte kan få upp den, om alla sätt de gör varandra illa på. De skrattar och gråter. Esther Perel sjunger, pratar franska, är ömsom piska, ömsom morot.
Hon skrev ”Kärlekskris” under samma period som hon spelade in podcasten.
– Det är inte en bok om otrohet. Det är en bok om modern kärlek, om hur vi har relationer i dag. Men i affären finns kärlek, svek, hemligheter, ägande, svartsjuka, bedrägeri, lögner, passion… Var annars hittar man hela det mänskliga dramat, förutom på operan? Det är den moderna relationens största möjliga kris, eftersom det är en romantikens kris, säger hon med eftertryck.
Under rubriken ”Romantikens konsumism” skriver Esther Perel: ”I vårt konsumtionssamhälle är nyckelordet nyhetens behag. (...) Vi lever i en kultur som oavbrutet lockar oss med löftet om något bättre, yngre, självsäkrare. Vi skiljer oss inte längre för att vi är olyckliga: vi skiljer oss för att vi tror att vi kan bli lyckligare. (...) Vi tillbakavisar ihärdigt frustration. Inte undra på att monogamins begränsningar kan framkalla panikkänslor.” Är det nödvändigtvis något dåligt?
– Jag tänker aldrig på händelser som ”bra” eller ”dåliga”, säger hon strängt. Händelser inträffar, och det får konsekvenser. Men jag kan säga att jag har mött väldigt många unga människor som onlinedejtar – inte som man gjorde för tjugo år sedan, när man kunde vara rolig, charmig, flirtig online utan att nödvändigtvis behöva visa upp sitt yttre, utan jag menar det här svajpandet – och jag kan inte minnas att någon av dem någonsin har sagt: ”Jag har jättekul”. Det är otroligt att så många människor fortsätter att göra något som så få människor njuter av. Förr eller senare kommer det att börja korrigera sig själv.
Hur då?
– Folk har aldrig pratat så mycket om autenticitet som nu, och det kommer inte ur ingenting. Varför är alla så upptagna av autenticitet? För att det finns för lite av det! Varför längtar alla efter att ses öga mot öga? För att de aldrig får göra det! Varför lyssnar så många på podcasten? För att de inte lyssnar på varandra, för att de inte ringer varandra, för att våra röster är på väg att försvinna. Och just nu finns det, bland unga människor, en sorts avhållsamhetstrend. Inte av religiösa skäl, utan för att de behöver en paus.
Med ”Where should we begin?” har Esther Perel fått en ny, yngre publik. Hennes nytillkomna fans är trettio, tjugofem, tjugo år gamla.
– De har inte haft långa, seriösa förhållanden. De har kanske aldrig ens sett ett seriöst förhållande på nära håll. Det är nästan stötande intimt, då, att få komma in i någons sovrum. Det är den bästa relationsskola man kan tänka sig, säger hon stolt.
Sedan rynkar hon på ögonbrynen.
– Varför tror du att människor i din ålder lyssnar?
För att lära sig, skulle jag tro, säger jag. Vi har sett vår föräldrageneration ta ut en närmast kollektiv skilsmässa, sett dem hantera sina relationer illa och sina separationer sämre. Precis som

generationerna före oss vill vi inte upprepa våra föräldrars misstag, och vi har – eller tror att vi har – resurserna att utbilda oss i förebyggande syfte. Esther Perels panna ligger fortfarande i djupa veck.
– Men tror ni att förhållanden ska vara lätta? Eller att relationer är något man lär sig att ha?
Jag tror inte att någon tror att förhållanden är lätta. Ingen som har haft ett, i alla fall.
– Då är ni mycket mer välinformerade än vi var.
Ja, vi har ju lärt oss av er.
Hon skrattar.
I ”Kärlekskris” presenterar Esther Perel en öppnare syn på otrohet än den hon menar är den rådande. ”Jag sitter i förödelsen varje dag i mitt behandlingsrum”, skriver hon, men ”det är stor skillnad mellan att försöka förstå otrohet och att rättfärdiga den”.
– I synnerhet i USA finns det ett väldigt svartvitt tänkande kring otrohet. När jag säger att en affär inte måste vara något dåligt, tolkas det inte bara som att jag säger att det *kan* vara något bra, utan att det *är* bra. Om jag hade skrivit boken någon annanstans än i USA är jag inte säker på att jag hade behövt vara lika tydlig med att otrohet förstås också kan vara oändligt smärtsamt, säger hon.
Hon uppmuntrar ingen att ha en affär. Men hon säger inte heller att en affär nödvändigtvis måste vara slutet på ett förhållande.
– Jag menar snarare att människor inte ska bli så förvånade över otrohetsaffärer. Det betyder inte att de ska välkomna dem, men det är inte oväntat att de inträffar. Om vi lever i ett samhälle där individens lycka är viktigast, hur kan folk då tro att det *inte* kommer att hända förr eller senare?
Hon ger inte mycket för den vid otrohet närmast slentrianmässiga uppmaningen om uppbrott från väninnekören.
– ”Om du är missnöjd nog att vara otrogen – gör slut!” ”Om han var otrogen mot dig – lämna honom!” ”Om du fortfarande älskar din partner efter att hen varit otrogen – vad är det för fel på dig?” I verkligheten är det ofta lite mer komplicerat än så.
Jag tänker på slagordet som någon har klottrat i rosa bokstäver över stora delar av Stockholms innerstad: ”Dumpa din kille”. På varför jag blir lika irriterad varje gång jag ser det, över den flåsiga förenklingen av hur man slår sig fri. Jag frågar inte, men Esther Perel tycks hålla med.
– Ska man kämpa för sitt äktenskap? Det beror på äktenskapet! Vissa äktenskap är värda att kämpa för. Ett äktenskap är inte bara två människor, det är ett helt system, och när man plockar isär systemet påverkar det många fler än man tänker sig. Om man skiljer sig för att sedan göra samma misstag i nästa äktenskap är jag inte säker på att vi har kommit så långt.
Hon återkommer till kärleksrelationen som en del av vår tids konsumtionskultur.
– Jag ser att människor i allt större utsträckning omvandlas till handelsvaror, och ser *varandra* mer och mer som handelsvaror. Folk vill optimera sig själva, förbättra sig själva, och det infiltrerar också deras kärleksliv.
Din bok kommer att läsas av många som vill förbättra sig själva och sina kärleksliv.
– Det är en bra poäng. Men jag tänker på optimering som ett sätt att maximera effektivitet och produktivitet – det handlar inte om djup, och en relation innehåller oändliga djup. Den är något mystiskt och kreativt. Hur kan vi lova oss själva på kvällen att inte leva en dag till med någon, för att morgonen därpå inse att vi inte vill leva en dag till utan samma person? Det är ju det som är intressant! Det andra, det man kan mäta, lämnar jag gladeligen åt andra människor. Det är inte

det som fascinerar mig. Jag hade aldrig kunnat arbeta i 35 år med något som gick att förutse, säger hon.
Esther Perel har fyllt 60 år i år. De senaste 30 åren har hon tillbringat i New York, hon har studerat i Jerusalem och i Paris, men hon är född och uppvuxen i Antwerpen. Hon är dotter till två polska förintelseöverlevare, Sala Ferlegier och Icek Perel, som kom från nazisternas koncentrationsläger till Belgien. I sitt arbete reser hon över hela världen, håller kurser i Mexiko, Bulgarien, Indien, Marocko, Senegal. Jag frågar vad hon tror att hennes bakgrund har gjort för henne som terapeut.
– Det jag brukar få höra är att jag inte dömer. Jag relativiserar inte, men jag dömer inte heller. Jag har förståelse för de många lager av erfarenheter som kan forma en människa. Jag minns när jag kom till USA, och mina klienter i parterapin sa till varandra: ”Gör det som känns rätt för dig.” Så lät det inte där jag kom ifrån. I stora delar av världen går det inte att separera det som känns rätt för en själv från hur det påverkar andra. Den sortens individualism var helt främmande för mig, säger hon.
Varför valde du att hänge dig så åt kärlek i ditt arbete?
– Det valde mig lika mycket som jag valde det – parterapi blev på modet ungefär samtidigt som jag började jobba. Men det är ju essensen av det mänskliga tillståndet! Två människor kan uppfinna paradiset och helvetet ihop. Det ett par kan göra mot varandra är häpnadsväckande. Och det är aldrig samma sak två gånger, det upphör aldrig att fascinera. Man kan hålla på med det här tills hjärnan checkar ut.
Ska du det?
– Jag tror det. Det är också ett av få yrken man kan ha i dag utan att drabbas av åldersdiskriminering. Ju äldre man blir, desto bättre blir man.

”På den amerikanska marknaden säljs otrohet med en blandning av fördömande och spänning. Tidningsomslag säljer på oanständigheter medan de förkunnar skenhelighet. Som kultur har vi blivit så till den grad sexuellt frisinnade att det nästan gått för långt”, skriver Esther Perel i ”Kärlekskris”. Jag frågar vad hon menar med ”nästan”.
– Förr i tiden skämdes man om man hade sex. I dag skäms man om man inte har sex. Det är bara en annan sorts tyranni! Varje era har sin egen sak som den vill tvinga på alla, och det finns ingen anledning till att sexualiteten skulle vara bättre än något annat att tvinga på folk. Det är bara ännu en sak som ska optimeras – hur ofta, hur många, hur hårt, säger hon.
Det är ett vanligt råd bland åtminstone svenska relationsexperter, att par ska planera när och hur de ska ha sex för att det ska bli av.
– Det kommer du aldrig att höra från mig. Jag tycker inte att poängen är att ”göra det”. Folk, och i synnerhet kvinnor, har gjort det i århundraden utan att känna någonting. Vad är poängen? Det är inte akten som är det viktiga, utan energin, förtrollningen, berättelsen. Det är just det som gör att folk har svårt att upprätthålla intresse för varandra under lång tid – det slutar vara intressant.

Greta Thurfjell
greta.thurfjell@dn.se "

"**Esther Perel**.
Född 1958 i Antwerpen, Belgien. Sedan 30 år tillbaka bor hon, hennes man och hennes två vuxna söner i New York, USA.
Hon är psykoterapeut med inriktning på par- och familjeterapi, författare, och har relationspodcasten ”Where should we begin?”. Hennes första bok, ”Lust – håll glöden levande i långa relationer”, kom 2006. Nu ges ”Kärlekskris – Gå vidare efter otrohet” ut på svenska, i översättning av Linda Skugge, på Brombergs förlag. "

"Människornas historier blev den stora berättelsen om kriget

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

I höst kom sista delen i Peter Englunds serie om första världskriget, ”1918”. För hela boksviten ”Stridens skönhet och sorg” har han fått Mårbackapriset 2018. I sitt tacktal beskriver han i åtta steg hur verket kom till.

1 När börjar en bok?
Version ett: Tisdagen den 9 oktober 2007. Den dagen blev jag kallad till Stockholm för att äta lunch med dåvarande ständige sekreteraren i Svenska Akademien, Horace Engdahl. Vi träffades på en restaurang i Gamla stan som hette Lejontornet, och när vi satt där, avsides vid ett litet bord för två, avslöjade han sitt ärende: han hoppades att jag skulle efterträda honom som ständig sekreterare. (Jag minns väl min omedelbara reaktion: ”Det skulle vara en stor olycka för alla inblandade.”)
När jag efteråt korsade det turistfyllda Stortorget, som badade i varm höstsol, var jag bedrövad, närmast gråtfärdig, för jag visste att om detta blev min lott skulle mitt liv tyvärr förändras. Och en av de saker som i så fall måste ske var att mitt dåvarande skrivprojekt, en kulturhistoria om snö, måste läggas undan, och ersättas av något som skulle kunna bli klart i tid till när överlämningen skulle inledas. Och då kom jag att tänka på den där boken om första världskriget, som jag lösligt arbetat med från och till under några år.
Men samtidigt: i oktober 2007 fanns där redan en idé, några utkast och en hel del material. Så det måste även finnas ett tidigare ”När”.
Version två: Lördagen den 21 juli 1984. Den dagen vaknade jag tidigt och gick på promenad på slagfältet vid Verdun. Jag och några jämnåriga kamrater var på väg mot Medelhavet i en ombyggd gammal gul buss och vi hade tillbringat natten på en parkering utanför ett av de gamla forten. Jag hade läst om platsen. Men jag var inte riktigt beredd på det jag skulle möta. På håll såg det ut som ett vanligt skogsområde, inte så lite kuperat, med vackra tallar och granar skulderbreda invid varandra.
När jag gav mig ut bland träden såg jag dock alla spåren. De övervuxna skyttegravslinjerna löpte fram som blodspår mellan de höga trädstammarna. Jag plockade smultron och granatskärvor, såg en ensam joggare på håll. Krevadgroparnas koppärr låg tätt, tätt. Marken påminde mest om ett hav i storm som helt plötsligt stannat upp, vågorna frusna i höga kast.
Och överallt i detta stelnade hav sågs katastrofens vrakspillror. Nere i en tyst ravin, bland ris och skrot och blindgångare och korvig taggtråd och med solljuset strilande ned i brutna spillror runt mina fötter, blev jag märkligt illa till mods. Sedan letade jag mig tillbaka till bussen under en blå sommarhimmel, och vi åkte vidare söderut. Men bilderna förblev i mitt huvud.
Men samtidigt: i det gap på 23 år som finns mellan dessa två datum måste mycket av det avgörandet ha skett. Det finns ett mellanliggande ”Hur”. Eller kanske snarare ett antal.

2 Ett ”Hur” är rätt enkelt att ange. Universitetet. År 1984 hade jag just börjat doktorera i historia i Uppsala, och tillhörde en ung och färsk generation, som precis som alla unga och färska alltid gör, tog sig rätten att ifrågasätta det gamla och söka det nya. Och detta nya var då den franska Annalesskolan. Det handlade om namn som Carlo Ginzburg, Georges Duby, Natalie Zemon Davis, Emmanuel Le Roy Ladurie. De presenterade nya ämnen, ställde nya frågor, lyfte fram nya

typer av material, stod för ett nytt sätt att skriva historia: underifrånperspektivet; framlyftandet av de okända individerna; kritiken av de stora berättelserna.
Apropå det: även här lurar risken för en alltför linjär berättelse.

3 Alla de ovan nämnda har på sitt sätt praktiserat vad som i dag kallas ”mikrohistoria”. Angreppssättets starka sidor är uppenbara, menar jag. Att fokusera på individer är inte bara svårslaget i den mån man vill göra det förflutna levande igen; det tenderar även att göra rättvisa åt det rika, motsägelsefulla och komplexa som kännetecknar all historisk verklighet, samtidigt som det även blir uppenbart hur öppen upplevelsen av denna verklighet var, där och då. Något som också är slående vad gäller mikrohistoria är hur naturligt kvinnorna vinner en plats – och då inte som resultat av en målsättning utan som en följd av greppet.
Förvisso är det så, som en svensk historiker påpekat, att det som uppnås via det mikrohistoriska mer handlar om ”filosofiska och medmänskliga budskap” än att fylla rena forskningsluckor. Dock var det aldrig dessa ovan nämnda motiv som fanns främst i mitt huvud när jag i oktober 2007 satte mig ned och började skriva på det som så småningom skulle bli ”Stridens skönhet och sorg”. Boken var från början ett experiment i historieskrivning, sprunget ur något vi skulle kunna kalla för berättelsens grundproblem.

4 Å ena sidan är berättandet troligen mänsklighetens mest ursprungliga kunskapsform, något vi helt ofrånkomligen praktiserar i vår vardag – för att citera den brittiska litteraturforskaren Barbara Hardy: ”Vi drömmer i form av berättelser, dagdrömmer i berättelser, minns, föregriper, hoppas, förtvivlar, tror, tvivlar, planerar, reviderar, kritiserar, konstruerar, skvallrar, lär, hatar och älskar i berättelser.”

Å andra sidan kan det faktum att berättelsen som form förefaller oss så naturlig bli en begränsning när vi försöker förstå världen genom dess speciella optik. För vad är det som sker när vi skapar en berättelse? Jo, vi vinner sammanhang, helhet och flöde, men till risken att pressa enhetlighet på något som egentligen är splittrat, förvirrat och motsägelsefullt. Berättelsen i sin grundläggande form är ju så förföriskt simpel, och försök att reducera världen till dess grova elementa kommer alltid att vara förenklande.
Berättelser om verkligheten springer självfallet inte förutsättningslöst ur grundmaterialet, utan deras tillblivelse är tvärtom utsatt för en stark påverkan från dramaturgiska konventioner, berättartekniska regler och moraliska modeller. Detta kan man se vad gäller det som är objektet för ”Stridens skönhet och sorg”, första världskriget.

5 Både forskning och en bekantskap med berättande källor visar att den samtida bilden av kriget var synnerligen motsägelsefull: för vissa var det ett korståg, för andra ett äventyr, för några en poänglös slakt etcetera. (Ibland kan man som sentida betraktare till och med få intrycket att det till dels utkämpades över frågan hur det skulle beskrivas.) Det är inte svårt att finna individer som inom sig själva närde flera av dessa till synes oförenliga bilder.
Även om vi som lever i dag, som faktiskt inte kan undvika att se det som skedde då genom vetskapen om hur det slutade, och, inte minst, vetskapen om vad som följde efteråt, och med all rätt ser första världskriget som en tragedi, så tog det en tid för de flesta som deltog att se det på detta vis; en del av dem gjorde det aldrig.
Här blir berättelsebyggandets problem rätt tydliga, menar jag. Orsaken till att det som skedde åren 1914–18 hamnat i ett slags minnesskugga, framför allt bak det som kom att inträffa drygt 20 år senare, är nog till ej obetydlig del att andra världskriget är lättare att göra till en bra berättelse.

För där skildringar av andra världskriget lätt får drag av den tacksamma melodramen (en tydlig kamp mellan gott och ont, med lätt igenkänneliga huvudpersoner och en handling karaktäriserad av dramatiska omkastningar som ändar i att världen ställs rätt igen) lutar skildringarna av det första gärna åt tragedin (inte så mycket en mätning mellan rätt och fel som mellan rätt och rätt, en mätning som genom en förening av de inblandades fel och förblindelse, samt omständigheter de ej kan rå på, resulterar i krossad värld).

6 Vad jag ville försöka i mitt experiment var att se om det var möjligt att skildra en stor, historisk händelse helt *utan* en övergripande narrativ, utan enbart underifrån. Vad händer om vi återför en epokgörande händelse som denna till det jag kallat för ”dess minsta, atomära beståndsdel”, nämligen den enskilda människan och hennes upplevelse? Går den stora helheten förlorad? Ändras något av bilden? Hade den tyske filosofen Walter Benjamin rätt i sitt påstående att det är möjligt att ”i analysen av de små, enskilda ögonblicken upptäcka det totala händelseförloppet i kristallform”?

7 Formen var självfallet det svåraste. Jag hade vid det här laget skrivit flera essäer om första världskriget, även undervisat i ämnet vid universitetet. Och jag var tämligen väl bekant med den rika memoar- och dagbokslitteraturen från tiden. Det svåra var inte att finna källmaterial, det svåra var urvalet, att bestämma vilka jag skulle följa. Men när väl jag valt de personer vars öden och upplevelser skulle flätas samman i varandra gick det rent praktiskt till så här: jag drog upp en matris med en ruta per vecka, från augusti 1914 till november 1918. I detta enkla rutmönster lades sedan person efter person, en per ruta, i takt med att jag skrev deras avsnitt, i strikt sekvens, avsnitt där jag följer personen under en enskild dag, återger vad hon eller han känner, tänker, ser, gör, ja om så möjligt vad de har på sig för kläder och vad de äter för mat.
Det där att försöka få grepp om personernas känslor och inte bara, säg, deras idéer, utgick från min övertygelse att det finns många historiska sammanhang där ordens och idéernas logik betyder mindre än de känslor de väcker. Så till exempel går det ej att förstå det som drabbade Europa i augusti 1914 utan just den känslohistoriska komponenten.
Viktigt var att de enskilda personernas nedslag ej skulle läggas för tätt, utan verkligen varvas med de andras – en flätning. I början var detta inget problem, och jag kunde välja dagar och episoder som verkligen innehöll det material som jag var ute efter – känslor, stämningar, upplevelser, vardagsdetaljer, intimiteter, drömmar.
Kan nämna att medan jag inte sällan låtit urvalet styras av matrisens luckor är det en sak jag alltid försökt få med, och det är människors berättelser som vad de drömt om i sovande tillstånd, i hopp om att också få en liten glimt av känslolivets djupare, förmedvetna lager.
Snart började dock urvalet även påverkas utifrån var det verkligen fanns luckor för en viss person i denna matris, något som då och då gav detta urval en nästan slumpmässig karaktär. Vilket må låta udda, men som jag ändå bejakade, då det låg i linje med bokens experimentella karaktär, och i linje med frågan om Benjamin hade rätt.
Men självklart spelar urvalet en roll, men inte – som man kanske kan anta – i första hand genom valet av enskilda dagar, utan primärt genom valet av enskilda personer. I detta urval spelar anrikningsgraden i det efterlämnade källmaterialet självfallet en central roll, att det dels var så personligt att det verkligen innehöll sådant jag var ute efter – känslor, stämningar etcetera – dels så finmaskigt att det var möjligt att manövrera personen i den nämnda matrisen.
Jag strävade efter att göra urvalet av personer så brett som möjligt, i förhoppningen att just bredden av upplevelser skulle bidra till att skapa

något slags kritisk massa. Det var länge bara en förhoppning. När jag senare samma höst för första gången presenterade en skiss av det - tänkta projektet för min förläggare Peter Luthersson förstod han inte ett smack – berättade han efteråt. Det tog också över fyra månaders arbete innan jag såg att det också skulle fungera.

8 Detta experiment handlar nog ytterst om att motstå dragningskraften från historiens teleologiska sida, alltså den fallenhet som finns att förklara förflutenheten utifrån det som den uppnår, eller till och med utifrån föreställningen att den rör sig mot ett bestämt mål. I regel oss själva. Här står vi för övrigt inför en intressant motsägelse. Jag talar om spänningen mellan ögonvittnets upplevelse och historikerns bild. En då välkänd amerikansk krigskorrespondent fick 1915 i uppdrag att skriva ett bidrag till ”The Times history of the war”, men avböjde, trots att den som frågade var den mäktige pressmogulen Lord Northcliffe: ”Helt uppriktigt svarade jag honom att jag ej ville skriva något som gick under namn av ’historia’ medan kriget ännu pågick, och tillade att enligt min egen åsikt kunde den som själv tagit del i ett fälttåg inte ha de kunskaper eller det korrekta perspektiv som krävs för att skriva något av det slaget.”
Jag är en akademiskt skolad historiker, men jag har också några gånger prövat på att arbeta som krigskorrespondent. Hur många gånger har jag inte som forskare hyst en lika stark som omöjlig längtan efter att för en gångs skull vara på plats samtidigt som något sker? Men väl anländ till en sådan här plats – i mitt fall Balkan, Afghanistan, Irak – gjorde jag samma upptäckt som så många andra gjort i liknande situationer: att vara mitt uppe i något är alls ingen garanti för att också förstå det. Ibland är det snarare tvärtom.
Man sänks ner i en förvirrande och bullrig verklighet, där centralredaktionen på andra sidan jordklotet inte sällan vet mer om vad som sker än vad man själv gör, på samma vis som en historiker paradoxalt nog ofta kan förstå en händelse bättre än de som själva varit med om den. Och man inser att distansen inte sällan är det som gör det skedda möjligt att förstå.
Med detta vill jag ha sagt att uppifrån- och nedifrånblicken, mikro- och makroperspektiven, konkurrerar inte så mycket som de kompletterar. Till historikerns redskap, ja plikter, hör abstraktionerna, det extrema fågelperspektivet, de breda linjerna.
Men samtidigt är jag övertygad om att en av de saker som mikrohistoria kan bidra med är en bild där det teleologiska lyfts bort. Det tror jag är nödvändigt om vi i efterhand verkligen vill förstå historiens människor, förstå deras handlingar, och hur de var dikterade av det man visste och trodde och hoppades och kände där och då. Det är lätt annars att bara studsa och förklara dem vettlösa på ett eller annat vis. Vilket är att göra våld på dem, eller – minst lika illa – bruka dem som belägg för våra egna fixa idéer. Nej, låt oss ej gå förlorade i tidsmässig provinsialism, utan behandla det förflutnas människor på samma vis som vi själva vill bli behandlade. För det vi är, var en gång även de, och det de är, kommer även vi snart att bli.

Peter Englund "

"Artikeln är en lätt redigerad version av talet som Peter Englund höll vid ceremonin när han tilldelades Mårbackapriset den 9 november.

Peter Englund.
Född 1957 i Boden.
Är svensk historiker och författare.
Invaldes i Svenska Akademien 2002. Deltar sedan den 6 april i år inte längre i arbetet.
Slog igenom som författare 1988 med ”Poltava”.

Med boken ”1918” avslutar han sviten om första världskriget, ”Stridens skönhet och sorg” .
Ur Mårbackajuryns motivering: ”För att Peter Englund fångat hur det första globala kriget griper in i enskilda människors liv och vardag, också långt bort från slagfälten.” "

"Rosa – både sockersöt och uppkäftig

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Den rosa färgens växlande betydelse undersöks i en bred modehistorisk utställning i New York. Sara Kristoffersson ser hur en tidigare könsneutral färg feminiseras på 1950-talet.

Konst
”Pink: The History of a Punk, Pretty, Powerful Color”
Museum at the Fashion Institute of Technology (FIT) i New York. Visas t o m 5/1.
”Varför kan vi inte välja vår egen färg?” frågar Mister Pink i Quentin Tarantinos film ”De hänsynslösa” (1992). Joe svarar: ”Aldrig. Jag provade en gång, det fungerade inte. Du får fyra killar som slåss om vem som ska vara Mister Black.”
Rosa uppfattas ofta som fragil och ofarlig, sockersöt och larvig men kulören signalerar även uppkäftighet och kraft. Precis som andra färger saknas en inneboende betydelse. Färger existerar förstås rent tekniskt men är egentligen sociala och kulturella konstruktioner. Innebörden skapas utanför färgen, det vill säga i ett samhälleligt sammanhang där den definieras och får mening. En och samma färg kan alltså stå för olika saker. Det anses fint att vara ”blåblodig” medan ”blåögd” uppfattas som ett handikapp.
Att betydelsen skiftar beroende på tid och sammanhang är också utgångspunkten i ”Pink: The History of a Punk, Pretty, Powerful Color” på Museum at the Fashion Institute of Technology (FIT) i New York. Utställningen poängterar att färgen dessutom är politiskt högaktuell. Förra året demonstrerade exempelvis tusentals kvinnor i protest mot Donald Trump, iförda stickade skära mössor med små öron.

Det första museibesökaren möter är emellertid en ljusrosa krinolinklänning, jämte en svart herrkostym från mitten av 1800-talet. Kontrasten mellan plaggen stakar ut färdriktningen i utställningens kronologiska del ”Pretty in Pink”. I mitten av 1700-talet är blekrosa toner fashionabla inom den europeiska aristokratin och bärs av såväl kvinnor som män och används flitigt i måleri och inredningar. Feminiseringen av färgen inleds först nästa sekel och samtidigt får svart manliga förtecken.
Med industrialisering och masstillverkning blir rosa dessutom billigare och enklare att producera, och därmed sjunker statusen. Mot slutet av seklet utvecklas även dikotomin mellan rosa och blått i marknadsföringen av barnkläder. Konsensus saknas emellertid om könens färger. En del varuhus lanserar blått för flickor och rosa för pojkar, andra tvärtom.
På 1950-talet feminiseras rosa på allvar. Könsskillnaderna får skarpa konturer och flickor förväntas ha en ”feminin” look. Masskonsumtionen följer efter och till och med dammsugare, radioapparater och telefoner tillverkas i rosa för kvinnliga konsumenter. I filmmusikalen ”Funny Face” (1957) uppmanar chefredaktören på en flärdfull modetidning läsarna att ”strunta i svart, bränna blått och begrava beige” för att i stället satsa på rosa: ”Think pink!”
Den tydliga genuskodningen illustreras även i ett skyltfönster överbelamrat med allehanda rosa leksaker, prinsessklänningar och barnkläder. Att feminiseringen av färgen huvudsakligen är västerländsk framgår i utställningens andra och tematiska del. I Indien uppfattas rosa som en könsneutral färg och i Mexiko finns kopplingar till landets nationella identitet.
Ett annat tema är färgens erotiska undertoner. Blekrosa påminner om ljusa hudtoner och leder tankarna till nakenhet medan mörkare nyanser associerar till läppar, tungor, bröstvårtor och könsorgan, så kallade ”pink parts”. Likaledes används rosa i stigmatiserande syfte. Fängelser i Arizona tvingar manliga interner att ha skära kalsonger och i nazisternas koncentrationsläger måste homosexuella män bära rosa trianglar.
På 1970-talet ”återerövras” färgen och triangeln av gayrörelsen, men visas nu med spetsen uppåt för att markera aktiv kamp. Och i striden mot bröstcancer används rosa band. Aktivisterna myntar även termen ”pinkwashing” för att beskriva aktörer som utger sig för att vara feministiska eller HBTQ-vänliga men döljer en annan agenda.
I regel består modeutställningar av pärlband med påklädda provdockor och tenderar att bli rätt platta eller ointressanta förutom för de närmast sörjande. Även ”Pink: The History of a Punk, Pretty, Powerful Color” domineras av långa rader med modelldockor. Anslaget är dock bredare än vanligt med hänvisningar till musik, subkulturer, film och litteratur och blottlägger därmed kulörens komplexitet. Ibland är rosa banal, ibland våldsam eller som Paul Simonon, basist i The Clash, formulerar det: ”Rosa är den enda sanna rock’n’roll-färgen”.

Sara Kristoffersson "

"Genomlysning. Skissen som motor i två Londonutställningar

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Konst
”Renzo Piano: The Art of Making Buildings”
Royal Academy, London. Visas t o m 20/1.

”Videogames: Design/Play/Disrupt”
Victoria & Albert Museum, London. Visas t o m 24/2.
Fakta och fiktion om digitalisering och artificiell intelligens sköljer över oss. Samtidigt stiger intresset för det analoga, taktila och tekniskt greppbara. Det märks inte minst på museiscenen i London. I två av höstens stora utställningar, med så olika konstnärliga uttryck som arkitektur och datorspel, poängteras en viktig gemensam nämnare. Skissen som motor i skapandet. Det är handen som håller i pennan, människans fantasi och föreställningsvärldar, som betyder mest.
”Renzo Piano: The Art of Making Buildings” i Royal Academys nya lokaler understryker det icke-digitala. Piano är en av världens främsta arkitekter, fortfarande verksam vid 81 års ålder. Han signerade en gång Centre Pompidou i Paris (1977) och står bakom ett av Londons viktigaste landmärken, The Shard (2012). Samt för övrigt även konceptet till Vandalorum i Värnamo.
Sexton prestigefulla byggnader i världen visas upp i en traditionell exponering. Modeller (somliga hängande från taket) och bakgrundsmaterial finns på ett antal skrivbord, där man kan sitta i lugn och ro. I en rotunda mellan salarna rullar en film där huvudpersonen själv förklarar sina intentioner.
De sexton byggnaderna har helt olika karaktär, olika material, olika uttryck. Allt beror på platsens förutsättningar, på själva konceptet. Som enligt Renzo Piano är det viktigaste i hela byggprocessen. Det är i skissandet med penna och papper som idéerna föds. ”Att ta till datorn för tidigt är som att försöka föda barn efter nio veckor i stället för nio månader”, säger han.
En aning romantiskt (men förmodligen helt ärligt) talar Piano också om hur hans mål alltid varit att förändra världen. En arkitekt måste vara poet, humanist, byggare, tekniker, menar han.
Och så en sak till; arkitektens största utmaning är skalan. Ingen mätteknik i världen kan avvärja misstag. Det är bara kroppskänslan, förnimmelsen när man närmar sig och sedan stiger in i en byggnad, som avgör om skalan stämmer. Och då kan det vara för sent; det gäller alltså att noga tänka efter före.
Vintern igenom visas också ”Videogames: Design/Play/Disrupt” på V & A. Äntligen kan man säga, eftersom det här är första gången video- eller dataspel diskuteras på allvar som konstyttring. Förmodligen är det därför utställningen blivit lite spretig. Som om alla infallsvinklar borde belysas nu när chansen ges. Tyngdpunkten ligger dock på det kreativa designarbetet, på bakgrundsstudier, skisser av miljöer, rollfigurer och redskap. Samt inte minst på hur berättelser byggs upp, på själva ploten.
Exemplen kommer från mer experimentella spel, anpassade för olika plattformar. I ”Journey” springer spelarna genom landskap av sand eller snö. Bakom scenerna ligger bland annat många timmars filmade promenader i öknen, så att rörelsemönster kunde animeras övertygande.
Musiken till skräckinjagande ”Bloodborne” (konstruerat av Hidetaka Miyazaki) är specialkomponerad och inspelad av en symfoniorkester. I spelet finns otaliga referenser till gotisk litteratur och arkitektur.
Arbetet kring storyn och skisser till olika figurer visas i montrar och på

skärmar. En ytterst imponerande research alltså, innan allt kom på plats.
Här visas också hur barnspelet ”Splatoon” skapade mode, som letade sig ända in i Rick Owens Paris-visning 2014. Och i ”The Graveyard” kan vi få leda en gammal kvinnas promenad genom en kyrkogård, i ett försök att problematisera hela genren.
”Videogames: Design/Play/Disrupt” betonar konceptutveckling och designarbete, vilket gör det omöjligt för den som sett utställningen att vifta bort videospel som skräpkultur. Dataspelsvärlden behöver verkligen genomlysas – inte minst de stora producenternas makt över distribution, förlegade kvinnoroller och våldsromantik.
Förhoppningsvis är det här bara början på just det.

Lotta Jonson "

"Den nyliberala spelaren har blivit den typiska elitmänniskan

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

I den nya antologin ”Eliter i Sverige” undersöker 20 svenska samhälls– forskare dagens ledare och miljöerna som format dem. Vi har saknat kunskap om samhällets övre skikt och vill fylla en lucka, skriver elitforskaren Mikael Holmqvist. En viktig slutsats är att den nyliberala marknadsaktören har fått ökat inflytande på bekostnad av den bildade överklassmänniskan.

I dagarna publiceras antologin ”Eliter i Sverige” (med Bengt Erik Eriksson, Lena Sohl och mig som redaktörer). Utifrån olika perspektiv och metoder beskriver och undersöker närmare 20 samhällsforskare hur skilda eliter i Sverige organiserar, styr och leder samhället, samt skapar och vidmakthåller privilegier, status och makt utifrån sina egna intressen. Det hör inte till vanligheterna med sådana undersökningar. Under de senaste åren har det skett ett ökat intresse för eliterna hos journalister, forskare och allmänhet. Men i förhållande till den uppmärksamhet som samhällets socialt och ekonomiskt utsatta fått under årens lopp, har de svenska eliterna och deras miljöer varit föremål för litet systematisk forskning och djuplodande journalistisk granskning. Det är viktigt att de svenska eliterna undersöks närmare: de är grupper med stor tillgång till bland annat ekonomiska och kulturella resurser och formar det samhälle som vi alla är en del av. Så varför vet vi då så lite om svenska eliter? Åtminstone två förklaringar framstår som rimliga. Den första handlar om ett vanligt förhållningssätt hos de etablerade eliterna: Mottot ”att vara, men inte synas” förknippas ofta med den ledande svenska finansfamiljen,

Wallenberg. Detta levnadsideal har hittills setts som vägledande för svenska eliter i allmänhet och de ekonomiska i synnerhet. Makthavare i Sverige verkar heller inte ha velat beskriva sig som ”elit” eller just ”makthavare”. Snarare har de odlat myten om sig själva som ”vanligt folk” med framlidne Ingvar Kamprad som kanske det bästa exemplet. Den andra förklaringen har att göra med det svenska jämlikhetsidealet. Det har historiskt funnits en aversion politiskt, men också hos forskare och journalister, mot att vilja se på Sverige som ett klassamhälle, åtminstone betraktat uppifrån och ned. I länder med stora ekonomiska klyftor och där en annan kultur råder, är eliterna mer synliga. Det gör också att det är mer socialt förväntat och accepterat att studera och granska dem. Därtill har de statliga och privata forskningsråden i Sverige sällan eller aldrig riktat sina utlysningar mot studier av samhällets topp, vilket kan ses som en ytterligare indikator på det relativt ogynnsamma forskningsklimatet i Sverige för undersökningar av eliter.

I antologin presenteras studier av eliters utbildning, boende, livsstilar, sociala nätverk och mycket annat. De medverkande författarnas fokus ligger på hur makt och maktlöshet på ett övergripande plan förhåller sig till varandra i det svenska samhället. De försöker också söka svar på frågor om varför koncentrationen av privilegier har eskalerat över tid och vilka konsekvenser denna koncentrering har för hela samhället. Och de undersöker vilka värderingar och normer som präglar eliter och de miljöer som de styr och kontrollerar.

I exempelvis ett kapitel av Ida Lidegran beskrivs elitutbildningar i det svenska utbildningssystemet. De kan kallas så både därför att de utbildar en stor andel av barnen till nuvarande svenska eliter och därför att de skolar framtidens eliter i landet. Författaren analyserar elitutbildningar dels i ljuset av vad de betyder för olika sociala grupper, dels i relation till de stora förändringar som det svenska utbildningsväsendet har genomgått under senare år. Hon undersöker särskilt utbildningselitens (till exempel läkare och universitetslärare) förkärlek för de naturvetenskapliga programmen och vad detta innebär.

I ett annat kapitel av Christofer Edling, Gergei Farkas och Jens Rydgren undersöks lokala elitnätverk och lokalsamhällets maktstrukturer. Författarna visar att den lokala eliten i Sverige tycks vara exceptionellt välintegrerad socialt sett. Politiska, ekonomiska och administrativa eliter på den lokala nivån är mycket mer sammansvetsade än vad man hittills trott. Trots en påfallande numerär underrepresentation är kvinnor intressant nog inte mindre centrala aktörer i de viktiga lokala nätverken än vad manliga elitpersoner är.

Ytterligare några av författarna, Alireza Behtoui och Hege Høyer Leivestad, undersöker vad som händer när universitet, som under lång tid varit en plats främst för vita män med bakgrund i övre medelklassen eller överklassen, blir en plats också för kvinnor och personer med arbetarklass- och migrantbakgrund. Jämfört med hur det ser ut inom andra eliter, som den ekonomiska och den politiska, är sådana grupper proportionellt sett väl representerade inom universitetsvärlden. Dock skiljer deras villkor sig från andra elitgruppers: de har svårigheter vid rekrytering och befordran och de hamnar ofta i periferin. Författarna beskriver därför denna grupp som en ”marginell elit”.

Ett sista exempel är Christina Garstens, Bo Rothsteins och Stefan Svallfors bidrag där de undersöker en kategori aktörer i svensk politik som benämns ”de policyprofessionella”. Det vill säga en samling personer som inte är folkvalda utan i stället är anställda för att bedriva politik. De policyprofessionella är till vissa delar att betrakta som en icke-vald elit i den svenska demokratin, helt enkelt en dold maktfaktor. Många av dem har likväl högt uppsatta positioner inom sina respektive organisationer och flera av dem befinner sig i den politiska maktens centrum och påverkar därför på flera plan samhällsdebatt och praktiskt politiskt arbete.

Utifrån de olika studier och undersökningar som presenteras i antologin, kan vi redaktörer konstatera att i ett samhälle där sociala, kommunikativa och estetiska förmågor blir allt viktigare för människors anställningsbarhet och sociala status har redan privilegierade grupper ett stort försprång. Meritokratiska principer för socialt avancemang och inflytande, enligt vilka människors intellektuella färdigheter och professionella kunskaper ska väga tyngst, har i allt högre grad kommit att ersättas av principer som idealiserar vissa sociala manér och beteenden. Det ”rätta” sättet att föra sig är inte lätt att tillägna sig överallt, utan det är exklusivt för vissa boende-, utbildnings- och anställningsmiljöer.
En typisk elitperson av i dag liknar inte den traditionella överklassmänniskan som besitter ett visst kulturellt kapital och en förmåga att anpassa sig till de flesta sociala miljöer. Typiskt är i stället den nyliberala aktörens beteende med ett entreprenöriellt, aktivt och engagerat ”mindset”, där ”kompetens” inte längre handlar så mycket om vad man kan om världen, utan mer om hur man relaterar till den. Det är en aktör som fostras i vissa boendemiljöer, som vidareutvecklas och förfinas inom särskilda utbildningsinstitutioner och som finner sin plats i samhället genom att leda och styra såväl privata som offentliga verksamheter, eller genom att verka som en debattör och entreprenör med rätt att förmana, entusiasmera och vägleda.
En förhoppning med denna antologi är att sprida kunskaper om eliter i Sverige men också att inspirera till fler undersökningar om dem. Då är det två utmaningar som man måste hantera. Den första handlar om att få fri och oberoende tillgång till eliterna. De flesta forskare och journalister är otränade på att agera i enlighet med de koder och normer som definierar elitgrupper. Det är därför inte konstigt att flera av de framgångsrika undersökningar av eliter som ändå gjorts, har genomförts av personer som delar eliters livsstil och världsbild, eller på annat vis har en form av ”insiderstatus”.
Eliter kan också vara skeptiska mot forskare, i synnerhet om de kommer från ämnen som uppfattas som ”kritiska”, som exempelvis sociologi och socialantropologi. Samma sak gäller för journalister som kan ha svårt att komma in i elitmiljöer om de är associerade med ”fel” media politiskt eller ideologiskt, sett utifrån eliternas perspektiv.
Den andra utmaningen är de negativa reaktioner som eventuellt kan komma från undersökningsobjekten. Eliter är som regel måna om hur de beskrivs och återges, vilket är ett skäl till att de ibland skriver böcker om sig själva eller finansierar forskning av biografisk karaktär. Det finns exempel på hur eliter utnyttjat sin makt för att stoppa granskningar av dem – eller försökt att diskreditera granskarna för att på det sättet dra uppmärksamheten från sig själva. Att eliter understundom öppnar dörrarna till sina rum och till och med bjuder in till studier, innebär inte att de som undersöker dem ska göra avkall på sin professionalitet. Det gäller helt enkelt att hålla huvudet kallt för att minimera risken att själv bli förtrollad av den makt som man avser att studera och granska.
Vår antologi kan naturligtvis inte utgöra en heltäckande beskrivning av eliter i Sverige. Det är lätt att peka ut områden som hade förtjänat att uppmärksammas: kulturvärlden är ett sådant fält, massmedia ett annat. Hur befolkas kultur- och medieeliterna? Vilken roll spelar uppväxt, kön, utbildningsbakgrund och etnicitet i dessa världar? Fler undersökningar av eliter i Sverige behövs!

Mikael Holmqvist"

"Antologin ”Eliter i Sverige. Tvärvetenskapliga perspektiv på makt, status och klass” ges ut av Studentlitteratur. "

"Så ska utländska doktorander på KTH lockas till svensk industri

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Bara ett fåtal av de utländska doktoranderna på Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, går vidare till svensk industri. Många flyttar hem eller till andra länder. Därför satsar KTH på att få fler att stanna med hjälp av en kurs i svenska och arbetslivskultur.

För två år sedan startades den frivilliga kursen av KTH Relocation, som hjälper skolans utländska doktorander och gästforskare med bostäder och integration.
Varje kurs inleds med en ögonöppnande – och för vissa smärtsam – lektion, levererad av en professionell rekryterare, berättar Lotta Rosenfeldt på KTH Relocation.
– Headhuntern låter dem snabbt förstå att deras doktorsavhandlingar ofta har en mindre betydelse för dem som arbetssökande, säger hon, och gör en talande gest med tummen och pekfingret väldigt nära varandra för att visa hur lätt en avhandling faktiskt kan väga utanför KTH.
– Då blir många först ganska arga eller förtvivlade, när de förstår att det handlar om så mycket annat på den svenska arbetsmarknaden, som nätverkande, kultur och lagarbete. Men det gäller att snabbt få fram budskapet att de behöver börja jobba på sin karriär och bygga nätverk redan tidigt under forskarutbildningen.
Varje år rekryterar KTH nära tusen utländska doktorander och gästforskare från hela världen. De flesta kommer från Europa, Kina, Indien, Iran och Brasilien.

Hittills har 150 av dem hunnit gå kursen i KTH Relocations regi. De har pluggat svenska, och gjort studiebesök runtom på KTH. De har också lärt sig om svenska arbetsplatsers förväntningar på samspel, dialog och lagarbete. Dessutom har de fått viss inblick i svensk historia och kultur.
Bakgrunden till att kursen startades var att alltför få av de utländska medarbetarna efter disputation och avslutat kontrakt gick vidare ut i det svenska näringslivet. Några procent stannar på KTH som anställda, och några går vidare till andra lärosäten. Men alltför få går vidare till svensk industri.
– Många tycker att det är svårt att etablera sig här och flyttar tillbaka till hemlandet, eller ett annat land, där de kanske har lättare att hitta en anställning, även om de helst hade velat stanna här. De har helt enkelt inte vetat hur man ska göra för att hitta jobb när man saknar nätverk, språket och den svenska kulturen, säger Lotta Rosenfeldt.
Doktorander är ofta oerhört hängivna sina ämnen, konstaterar hon.
– Många gånger är det deras största, ibland deras enda intresse, och de anknyter inte till det svenska samhället under tiden. Då blir det väldigt tufft när kontraktet är slut och de har några månader på sig att hitta ett jobb.
Orimligt, ansåg Lotta Rosenfeldt och andra ansvariga.
– När Sverige satsar fyra–fem år av finansiering på att en person ska disputera och driva vår forskning framåt måste vi också göra mer för att fler av dem ska komma ut och göra nytta i det svenska näringslivet.
En viktig framgångsfaktor i kursen är att alla deltagare får en svensk ”study-buddy”, en svensktalande KTH:are, som åtar sig att äta lunch med sin utländska adept en gång i veckan i två månader, och då enbart tala svenska.
– För nästan alla har det faktiskt varit första gången de haft en längre konversation på svenska med en svensk kompis. Och intresset för att

vara ”study-buddy” har varit jättestort, även från KTH:s chefer. Vilket ju är världens bästa språngbräda för att bygga ett nätverk!

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se"

"Fakta. Hjälp till utländska doktorander och studenter

KTH startade för ett par år sedan en frivillig intensivkurs i svenska och svensk arbetslivskultur för sina utländska doktorander och gästforskare.
Under tiden på KTH sugs många upp i forskargrupper med andra landsmän, 30 procent av den akademiska personalen kommer från andra länder, men har inte krav på sig att lära sig svenska eller ta del av kulturen.
Även myndigheten Tillväxtanalys tog tidigare i år upp de utländska studenternas och doktorandernas svårigheter.
Tillväxtanalys föreslår att regeringen fastställer ett mål för varje universitet och högskola för hur stor andel av de internationella studenterna och doktoranderna som förväntas stanna kvar och arbeta i Sverige, och att en del av lärosätenas ersättning kan kopplas till hur deras internationella studenter etablerar sig på arbetsmarknaden. "

"Ledare: När katten är borta dansar mössen på bordet

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Två bilder som cirkulerat under helgen säger en hel del om tillståndet i världen, och orsakerna till det. Den första är Vladimir Putins och Mohammed bin Salmans hjärtliga hälsning vid G20-mötet i Buenos Aires. Två ledare mot vilka det finns väl underbyggda misstankar om anstiftan till mord i främmande land, förenade på den finaste av internationella scener.

Den andra är ett foto av det brev som George HW Bush – som avled på fredagen – lämnade till sin efterträdare i Vita huset. Republikanen Bush Sr hade förlorat en tuff kampanj mot Demokraternas Bill Clinton, men lovade sin motståndare lojalitet och samarbete.
George HW Bush var naturligtvis inget politiskt helgon. Hans valkampanj 1988 var delvis en förlängning av Richard Nixons famösa sydstatsstrategi, som anspelade på det vita USA:s rädsla för svarta.
Men den politiska striden fördes inte lika skoningslöst då som nu. Och som respekten mellan Bush Sr och Clinton visar fanns ett mått av förståelse mellan motståndare.
Framför allt var George HW Bush hängiven internationalist. Inte sedan andra världskrigets slut, då Europa och Asien låg i ruiner, var USA:s ställning så stark som under hans period som president.
Kommunismens kollaps betydde att Washington kunde diktera villkoren på den globala scenen, men Bush Sr valde att investera i multilaterala institutioner och normer. Hans politik gentemot Moskva sammanfattades i devisen ”ingen skadeglädje”. Och – till skillnad från sin son ett decennium senare – bemödade han sig om att organisera en

bred koalition, stödd på FN-resolutioner, när Saddam Hussein kördes ut ur Kuwait.
Kontrasten till Vita husets nuvarande hyresgäst är skarp. Donald Trump saknar den äldre Bushs respekt för sina politiska motståndare – han vill ju helst se Hillary Clinton bakom galler. Dessutom är han ingen internationalist. Normer och institutioner betyder ingenting när Amerika ska sättas först. Visionen är en ordning där de stora grabbarna gör upp efter styrka och intresse. Hur världen sett ut nu om Trump rattat supermakten när den stod på topp 1990 vill man helst inte tänka på.
Handlar då allt om USA:s ledare – dennes världssyn och predisposition? Så klart inte. I samband med helgens G20-möte meddelade USA och Kina en vapenvila i sitt handelskrig. Huruvida den kommer hålla är tveksamt. Konflikten mellan de två länderna grundar sig på ett strukturellt maktskifte. Även Barack Obama brottades med frågan om hur Pekings uppgång skulle kunna tyglas.
På samma vis är anledningen till att amerikanerna ofta agerat bromskloss i klimatarbetet rotat i materiella faktorer. Om rika länder ska ta större ansvar än fattiga riskerar USA att bli en relativ förlorare – inte minst gentemot Kina. Den mäktiga oljeindustrin vill heller inte se några åtaganden.
Men hur den fria världens ledare väljer att använda det manöverutrymme verkligheten förser denne med spelar roll. Barack Obama satsade politiskt kapital på att nå ett klimatavtal i Paris. Till det möte som nu inletts i Katowice skickar Donald Trump i stället en utställning som ska visa upp ”fördelarna med kol”. Kring förhandlingsbordet gapar de amerikanska stolarna tomma, efter att presidenten meddelat att USA ska lämna överenskommelsen.
George HW Bush valde när Sovjetunionen kollapsade att förstärka den multilaterala ordning USA etablerat efter andra världskriget, som ytterst syftar till att hålla de starkas nycker i schack. Trump väljer i stället att rycka och riva i den. Inte konstigt att Vladimir Putin och Mohammed bin Salman ler.

DN 3/12 2018 "

"Fentanyl är knarkkungarnas dröm

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Medellivslängden i USA sjunker för tredje året i rad, och är nu nere på 78,6 år, vilket är bortåt tre år lägre än i jämförbara länder. Till stor del beror det på de allt fler drogöverdoserna. Man kan med rätta tala om en epidemi i landet: överdoser är nu den ledande dödsorsaken bland vuxna upp till 55 år.

Bara i fjol avled 70 000 amerikaner till följd av framför allt fentanyl, vilket är fler än under krigen i Vietnam, Afghanistan och Irak tillsammans. Eller, annorlunda uttryckt, som om befolkningen i hela Eskilstuna med omgivande byar raderades och efterlämnade tomma hus och arbetsplatser, öde skolgårdar och köpcentrum.
Och då ska man betänka att de här siffrorna bara räknar in regelrätta överdoser, inte den för tidiga död som följer av ett hårt liv.
Vad är det egentligen som pågår? Förklaringen står delvis att finna i vårdslösheten med narkotikaklassade läkemedel. För några år sedan fick USA äntligen överförskrivningen under någorlunda kontroll – men utan att erbjuda några alternativ för dem som redan var fast. De vände sig först till heroinet, sedan till syntetiska opiater, det vill säga fentanyl. Därefter formligen exploderade drogen. Numera dör en amerikan i en opiatöverdos var elfte minut.
Fentanyl är knarkkungarnas dröm. Det går lätt och fort att få fram, till skillnad från opiumplantor kräver det inte sol och en öm vårdande hand. Det är billigt, och potent – 50 gånger starkare än heroin.
Preparatet är speciellt i det att det egentligen borde sakna all lockelse. Ruset är kortvarigt och inte särskilt intensivt, och återhämtningen brutal: användaren mår mycket dåligt, som av en jobbig influensa kombinerat med panikångest. Substansen är starkt beroendeframkallande. Lägg därtill att risken för överdos är hög.
Ökningen av en sådan djävulsdrog kan närmast betraktas som ett långsamt kollektivt självmord. Fentanyl är lätt att få tag på för den som vill fly världen, fly sitt liv, om än bara för en kort stund, om och om igen tills man gör ett misstag i doseringen eller kroppen inte orkar längre.
Men det krävs något mer än bara olycka för att verkligen vilja dö, det krävs en känsla av hopplöshet och tillgång till ett vapen. Det krävs att man saknar alternativ.
Detta är lite hoppingivande, eftersom det innebär att det faktiskt går att påverka omfattningen av överdoser, på mycket konkreta sätt: genom att strypa tillgången till själva mordvapnet, och ge behandling. Men mest är det sorgligt. För all död, särskilt den som sker i förtid, känns meningslös, särskilt när man vet att de döda hade kunnat vara vid liv.

Lisa Magnusson
lisa.magnusson@dn.se "

"Svensk FN-topp: Så ska förtroendet återupprättas efter de skakiga åren

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

FN lider av svåra låsningar i säkerhetsrådet, och skandaler har tärt på förtroendet. Men för arbetet på marken finns tilltron kvar, säger FN:s högst placerade svensk Ulrika Modéer i en DN-intervju. Och nu ska reformer tvätta bort stämpeln av ineffektivitet.

Efter en guldålder tiden närmast efter kalla krigets slut framstår – eller framställs – FN som alltmer tandlöst.
Kanske ska det till en person från Dag Hammarskjölds land, det FN-entusiastiska Sverige, för att komma till glödande försvar.
– Det finns ju något fantastiskt med den här organisationen som bildades efter andra världskriget och som fortfarande fungerar.
– När FN:s generalförsamling öppnar är världsledarna på plats. Faktiskt. Och möts i samtal. Man fortsätter att följa de överenskommelser som finns, säger Ulrika Modéer.
Hon är förvisso själv en del av systemet. I somras handplockade FN-chefen António Guterres Modéer till att bli chef för externa relationer på FN:s utvecklingsprogram UNDP, ett av världsorganisationens mest centrala underorgan med det övergripande ansvaret för allt biståndsarbete.
Nå, FN kanske inte precis har upphört att fungera. Men låsningarna i säkerhetsrådet om Syrien, Jemen, Ukraina och andra konflikter är väl kända. USA dömer ut organisationen som för dyr och ineffektiv. Ryssland, Kina och regionala stormakter utmanar internationell rätt. Nationalistisk retorik hörs från allt fler regeringar. Parisavtalet respekteras dåligt. Världen sticker huvudet i sanden i migrationsfrågan.
– Som Jan Eliasson och många andra FN-företrädare sagt är FN både en bild av världen som vi önskar att den var och en bild av världen som den faktiskt är. FN ägs av dess medlemsstater, även av dem som driver en politik som går i motsatt riktning mot de principer som FN har satt upp, säger Ulrika Modéer.
– Vad som ger mig hopp, trots allt, är att utvecklingsarbetet fortsätter att fungera. Länder som kanske inte bidrar till lösningar på konflikter investerar i UNDP.
Med sin position i toppen av det stora organet UNDP är Ulrika Modéer i dag den högst placerade svenska personen i FN-systemet sedan Jan Eliasson ersattes av Amina Mohammed som FN-tvåa.
Under ett tredagarsbesök i Sverige har hon bland annat talat på en konferens om hållbart näringsliv, diskuterat med utrikesutskottet och deltagit i en panel om FN-reform tillsammans med tre andra av de svenska kvinnor som i dag har topposter i olika hörn av FN-systemet, Åsa Regnér, Charlotte Petri Gornitzka och Ulrika Richardsson.
Om bilden av FN som konfliktlösare fått sig en törn består alltså förtroendet för FN som biståndsorgan, enligt Modéer. Och det är i biståndsarbetet nästan hela FN:s praktiska arbete äger rum. Sedan 2015 är den övergripande dagordningen de så kallade globala målen, som täcker strängt taget allt som har med mänsklig utveckling att göra. UNDP är spindeln i hela detta allomfattande nät av målsättningar, så Ulrika Modéer har skäppan full.
Det är också här, i verksamheten på marken, som FN ska återupprätta förtroendet för organisationen. FN-chefen Guterres valdes med mandatet att låta reformens kvastar svepa över krångel och trögheter – och bristande etik.
De senaste åren har FN skakats av skandaler: anklagelser om sexuella övergrepp från fredsbevarande styrkor, kritiserad hantering av kolerautbrottet i Haiti, som spreds från FN-personal, och nu senast

påstådd mörkläggning av vad man visste om den kongolesiska statens roll i mordet på FN-experterna Zaida Catalán och Michael Sharp.
Många som haft med FN-projekt att göra vittnar också om en ineffektivitet som i bästa fall är irriterande och i sämsta fall skadlig.
– Här finns stora möjligheter. Det handlar delvis om ledarskap. Det här behöver vara ett lagspel.
– Det har blivit ett ganska stort mått av konkurrens inom FN-systemet, säger Ulrika Modéer.
Att det blivit så beror på hur systemet varit finansierat, enligt Modéer. Alltför mycket pengar har öronmärkts för olika projekt. Olika FN-grenar slåss om finansiering från samma medlemsstater som kräver ett mer effektivt system.
– En av motorerna för den här reformen är en överenskommelse om mer långsiktig finansiering.
Men håller du med om att FN är tungrott, att det är svårt att få saker gjorda?
– Jo, men man måste nog ha tummen på stora byråkratier så att det går rätt till, och FN är i all mening en stor byråkrati. Det gäller att ha externrevision och uppföljning. Det är min uppfattning att vi har.
Hur mänskligheten utvecklas de närmaste decennierna är nästan - synonymt med hur det går för Afrika söder om Sahara. Ulrika Modéer ser två orosmoln när det gäller Afrikas förväntade lyft: Tillväxten, som en tid varit hälsosam, har bromsat in och skuldbördan ökar åter i många av kontinentens länder.
För att klara utmaningarna talar FN allt mer om näringslivets roll. Den privata sektorn är en av nycklarna till en hållbar tillväxt i Afrika, enligt Modéer.
Ett tecken på att Afrika börjat utvecklas är de migranter som söker sig till Europa på rangliga båtar över Medelhavet. De som migrerar är huvudsakligen unga människor som fått lite mer resurser och därför har möjlighet att ge sig av.
Man kan ”absolut diskutera” om Europa brister i grundläggande krav på mänskliga rättigheter när höga gränsmurar mot migranterna, verkliga och administrativa, sätts upp, menar Ulrika Modéer.
– Oro präglar mycket av samhällsdebatten. Vi behöver en kunskapsbaserad diskussion om hur migration fungerar.
– Hur det sedan påverkar är svårt att sia om. Det kanske inte alltid är kunskap som fattas.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

"Fakta. Ulrika Modéer

Sedan i augusti assisterande generalsekreterare och chef för UNDP:s avdelning för externa relationer och påverkansarbete.
Högst placerade svensk i FN-systemet för närvarande (eftersom UNDP är största organet; det finns ytterligare fyra svenskar som är assisterande generalsekreterare).
Tidigare poster:
Statssekreterare hos biståndS- och klimatminister Isabella Lövin (MP).
Chef för Miljöpartiets miljö- och utrikesteam.
Policychef, internationell chef samt chef för Latinamerikaavdelningen, Diakonia.

Fakta. UNDP

FN:s utvecklingsorgan UNDP har verksamhet i 170 länder och arbetar med nästan alla typer av utvecklingsfrågor, som fattigdom, ojämlikhet, konfliktförebyggande, mänskliga rättigheter, klimat och migration.
Fokus är att genomföra de så kallade globala målen.
Källor: UD, UNDP "

"Jihadistiska miljön krymper inte trots att resor till IS upphört

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

I dag är det inte några svenskar som reser till IS. Men de radikala miljöerna har inte blivit mindre. Hatet och propagandan fortsätter att spridas. – Den våldsbejakande miljön agerar ju inte bara med attentat eller grova våldsbrott, säger Ahn-Za Hagström, chefs-analytiker på Säpo.

Sedan IS självutropade kalifat fallit är det inte längre någon som reser ner för att strida med terrorgruppen, enligt Säpo. Frågan är vad jihadisterna gör i stället? Hos en del kan det finnas en avsikt att genomföra terrordåd. Säkerhetspolisen bedömer fortfarande att det är störst sannolikhet att även nästa terrorattack i Sverige begås av en ensamagerande våldsbejakande islamist. Men hotet från den islamistiska miljön kan också vara av annan art.
– Det finns andra sätt att påverka – att agera moralpolis eller diktera villkoren för människors vardag, hur de ska klä sig och vad de ska delta i för aktiviteter. Och det är ju något som inte minst drabbar kvinnor, att kontrollen över kvinnorna blir ett sätt att visa hur rättrogen man är, säger Ahn-Za Hagström.
I den här miljön är IS-återvändarna ofta ett centralt inslag.
– Det finns ju återvändare som kommer tillbaka med något slags status, med förmåga att motivera, inspirera och radikalisera andra. Så det är ett hot i sig när det gäller tillväxt och hot mot demokratin, säger Ahn-Za Hagström.

Inget tyder heller på att den svenska jihadistiska miljön blir mindre. Säpo talar sedan 2017 om ungefär 2 000 våldsbejakande islamister i Sverige.
– Informationen om att folk radikaliseras – den fortsätter att komma in, säger Zan Jankovski, samordnare mot våldsbejakande extremism i Göteborg.
Och tecken finns på att vissa av IS-återvändarna fortsätter att radikalisera andra, enligt experter och personer som står nära miljöerna som TT talat med.
– Men nu pratar man inte om att resa och kriga, utan man predikar radikala idéer om att man ska hålla sig borta från samhället, isolera sig och tillämpa en väldigt strikt tolkning av islam, säger Yassin Ekdahl, psykolog och tidigare kommittésekreterare hos Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism.
– Olika saker gör att resandet inte är lika attraktivt som förut, men att leverera budskap i sociala medier och liknande, det är hyfsat lika jämfört med tidigare, säger Christoffer Bohman, polisens biträdande områdeschef i Järva.
Det är dock inget som äger rum öppet, framhåller han.
– När det gäller Järva sker inte den propagandan i några offentliga rum, utan det sker i slutna forum, i lägenheter, i möten. Det är inte så att man står och rekryterar utanför moskéer med flygblad.
Generellt håller man en lägre profil i dag, säger Fredrik Malm, kommunpolis som jobbar mot radikalisering i Örebro.
– Det är inte samma hajp längre. Tidigare var det spännande att åka i väg och ”vara en man”. Den respekten är borta. Men man fortsätter att tro som man gjorde då. Och de som var riktigt hardcore, som drev på, hade kontakterna, fixade safe houses därnere och så vidare, de finns ju kvar, säger han.

Innebörden tycks också delvis ha ändrat karaktär. Budskapen som användes när IS var i styrkeposition i Syrien och Irak är av naturliga skäl inte lika potenta längre.
– I dag är det stigmatiseringen på hemmaplan som är motorn snarare än drömmen om brödraskapet, säger Yassin Ekdahl.

TT "

"Hamnen i Mariupol förlorar miljoner på blockaden

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Den ukrainska ekonomin står inför ett nytt slag efter att Ryssland blockerat Kertjsundet. I Mariupol, den största hamnen i Azovska sjön, innebär blockaden att femton fartyg inte har kunna lämna hamnen på två veckor och rederierna förlorar hundratusentals dollar. DN har besökt hamnen.

Klockan åtta avslutas dagskiftet för dem som jobbar i hamnen i Mariupol. Nu är klockan tio över åtta och utanför ingången till hamnen går tre bussar på tomgång. De råfuktiga vindarna som blåser in från Azovska sjön går genom märg och ben.
Inne i en liten bar, precis mitt emot ingången till hamnen, är stämningen på topp. På bordet står några vodkaflaskor och tetrapack med saft, tömda små vodkaglas, fat med leverpastej och korvbitar.
Det är här stuvarna i hamnen träffas efter jobbet. Dricker en kopp te, snackar. Halv nio åker de hem i de väntande bussarna.
Att gänget i dag har firat med vodka beror på att en stuvare har fyllt år.
Alla är på gott humör – men när jag frågar om situationen i hamnen fylls luften snabbt av det ryska språkets outsinliga förråd av svärord.
– Förr hade vi hand om två tre fartyg varje skift. Nu kan det gå tre, fyra skift utan ett enda fartyg! Och vi jobbar på ackord. Då blir också lönen därefter, säger Aleksej Varakin.
Mariupol är helt beroende av sin hamn, liksom av de stålfabriker som fortfarande är i gång utanför staden. Hittills har de kunnat fortsätta produktionen trots att ett krig sedan 2014 har pågått några tiotal kilometer bort.
Men ingenting är säkert. Sedan Ryssland annekterade Krim 2014 och byggde en bro över Kertjsundet har situationen försvårats betydligt för de ukrainska hamnarna i Azovska sjön. Det enda sättet att nå dem är via Kertjsundet. Under den nya bron som Ryssland har byggt, delvis på territorium som tillhör Ukraina, kan bara farttyg som är högst 33 meter höga passera. Det har lett till att större farttyg nu undviker Mariupol och Berdjansk, de ukrainska hamnarna i Azovska sjön.
I april började Ryssland kontrollera alla skepp som passerar sundet, vilket ledde till förseningar och problem. För knappt två veckor sedan rammade och beslagtog Ryssland tre ukrainska skepp i Kertjsundet. Ett tjugotal besättningsmän greps och ett flertal av dem kommer nu att dras inför rätta i Ryssland.
Sedan dess blockerar Ryssland sundet helt och hållet. För Mariupols del betyder det att femton skepp nu ligger blockerade i hamnen.
– Vad Ryssland sysslar med är en ny form av hybridkrigföring. De krigar mot Ukraina politiskt, ekonomiskt och nu genom att försöka blockera våra hamnar. Det här är inte Hollywood, det är verklighet. Och Rysslands mål är i praktiken att ta över Europa, säger Ukrainas infrastrukturminister Volodymyr Omeljan när han möter en grupp journalister i hamnen.
– Varje dygn i hamnen kostar rederiet mellan 10 000 och 15 000 euro. Att Ryssland blockerar Kertjsundet innebär enorm ekonomisk förlust för oss, säger Aleksandr Olejnik, hamnchef för Mariupolhamnen.
Hamnen har gått ner från fem- till fyradagarsvecka på grund av den ekonomiska krisen.
– Stål lastar vi fortfarande i hamnen. Men något kol får vi inte in längre. De flesta kolgruvor ligger i områden som Ukraina inte längre kontrollerar, säger stuvaren Aleksej Varakin.
Målet är nu att diversifiera exporten. Enligt hamnchef Olejnik ska en ny terminal för export av spannmål öppnas år 2019.

– Vi har inte avskedat och kommer inte att avskeda en enda anställd. Arbetstiden har minskat men alla får behålla sina jobb. Det är viktigt för oss eftersom Mariupol är beroende av sin hamn. Och jag är optimist. Det här kriget måste ta slut någon gång, säger Olejnik.
Infrastrukturminister Omeljan säger att Ukraina är tacksamt för allt internationellt stöd man har fått när det gäller blockeringen av Kertjsundet. Trump avbokade sin träff med Putin på G20-mötet efter att de ukrainska fartygen hade blivit beslagtagna och både EU och USA har entydigt fördömt Rysslands agerande.
– Jag hoppas att EU fortsätter på samma linje. Putin är en politiker som testar motståndet och som backar när det blir för stort. Får han inget motstånd kör han bara på, säger Omeljan.
I spetsen för en grupp journalister kör han igenom den öde hamnen. Vi åker ett varv ut på vattnet i en bogserbåt, medan Omeljan håller en improviserad presskonferens i den isande vinden.
– Ryssland har genomfört över 700 kontroller i Kertjsundet sedan april. Nu har de inlett en konkret blockad. Inte ett enda fartyg har fått lämna Berdjansk och Mariupol, våra hamnar blir döda zoner.
Vi har förlorat motsvarande 200 miljoner euro sedan Ryssland inledde sina kontroller i april, säger Omeljan.
– Putins mål är inte bara att blockera våra hamnar utan att destabilisera situationen i Azovska sjön. De tror att det fortfarande är möjligt att bygga en landkorridor till Krim. Tjugo kilometer härifrån anfaller ryska trupper oss. Jag hoppas att våra västliga partner stoppar Putin i hans projekt att bli Vladimir den store. Han kommer att förbli Vladimir den lille, fortsätter den ukrainska infrastrukturministern.
Men stuvarna jag träffar på den enkla baren efter dagskiftet är inte det minsta övertygade. Andrej Baburin skyller hela situationen på den ukrainska ledningen.
– Det är inte Putin som har anfallit Ukraina, det är Porosjenko! Våra problem började långt innan problemen i Kertjsundet, de började med revolutionen på Majdan. Janukovytj var en tjuv, men under honom hade vi löner på motsvarande över tusen dollar. Nu har våra löner fallit till trehundra dollar. Vi lever ur hand i mun.
Kollegan Aleksej Varakin säger att han inte har något emot Majdan i sig.
– Det enda vi vill är att det ska bli fred. Jag har släktingar i Ryssland och vi gråter alla över den här situationen. Lönerna har rasat, min fru vill att jag ska åka till Polen och Tjeckien för att jobba. Men det vill inte jag. Jag vill vara med min familj.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Undantagstillstånd råder i Ukraina

Ukraina befinner sig just nu officiellt i undantagstillstånd (krigstillstånd på ukrainska) för första gången i sin historia. Undantagstillståndet gäller i trettio dagar i 10 distrikt av 25.
Det trädde i kraft i måndags efter att Ryssland den 25 november beskjutit och beslagtagit tre fartyg ur den ukrainska flottan i Kertjsundet. Ryssland grep ett tjugotal ukrainska medborgare. Flera av dem har nu förts till Moskva där de ska ställas inför rätta och hotas med upp till sex år i fängelse.
Azovska sjön och Kertjsundet är ett gemensamt innanhav för både Ryssland och Ukraina. Enligt ett avtal från 2003 har bägge länderna rätt att röra sig fritt på området.
DN "

"Carl Johan von Seth: Ledarna i G20 är överens om att vara oeniga

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Donald Trump och Xi Jinping enades efter helgens G20-möte om en timeout i handelskriget. Men det skedde utan att vare sig USA eller Kina vek sig på någon viktig front. Devisen i storpolitiken verkar för tillfället vara: Vi är helt överens om att vara fullkomligt oeniga.

Trots stor splittring utmynnade helgens G20-möte i Buenos Aires i två viktiga gester.
För det första lovade USA:s president Donald Trump och Kinas ledare Xi Jinping att ta en 90 dagar lång paus i handelskriget mellan världens två största ekonomier.
Middagen med de två presidenterna blev ”ett fantastiskt och produktivt möte med oändliga möjligheter för både USA och Kina”, sa Trump efter att ha ätit biff och druckit argentinskt rödvin med sin kinesiske motpart. Det var första gången som presidenterna träffades sedan konflikten inleddes tidigare i år.
Den upptrappning mellan länderna som har legat i korten skjuts nu upp. Vita huset har tidigare sagt att de amerikanska tullar som nyligen har införts på en stor del av importen från Kina ska höjas från 10 procent till 25 procent vid årsskiftet. Det hotet drogs tillbaka, och i utbyte lovade Peking att importera mer amerikanska jordbruksvaror – ett löfte som liknar de utfästelser som Kina har utfärdat tidigare.
”Relationen är väldigt speciell – relationen jag har med president Xi”, sa Trump.
Världsledarna lyckades för det andra enas om ett gemensamt uttalande som rörde alltifrån framtidens jobb till klimatet och världshandeln.
Det var inte alls givet. Apecmötet, ett handelsforum för 21 ekonomier i Stillahavsområdet, avslutades för två veckor sedan utan några gemensamma deklarationer. Ett misslyckande vid G20-mötet hade varit en dånande signal till världen att konfliktnivån har höjts.
Trots den konstruktiva tonen är det svårt att komma ifrån intrycket att mötet framför allt speglade de klyftor som håller på att fördjupas i storpolitiken.
Mellan raderna, och delvis även på dem, står det i den gemensamma G20-deklarationen: Vi har enats om att vi är oeniga.
Här är de tre stora frågorna som alltmer liknar frysta konflikter.
1 Världshandeln

G20 har vid varje möte sedan sin första formella träff 2008 enats om att ”förkasta protektionismen”. Det har alltid varit något av en läpparnas bekännelse. Toppmötesbesvärjelserna har egentligen inte hindrat någon från att införa nya handelshinder.
Men denna symboliskt viktiga formulering har USA nu symboliskt strimlat i en dokumentförstörare. Och det var ett urvattnat stöd för frihandeln som länderna kunde komma överens om i Buenos Aires.
Europeiska ledare såg det som en liten seger att Trump till slut accepterade en skrivning om att gemensamma regler för handeln i grunden är bra. Men Vita husets utsända kammade hem ett större pris. De fick alla andra att erkänna att Världshandelsorganisationen, WTO, fungerar dåligt och behöver ”nödvändiga reformer”.
Visserligen är det ytterst få av organisationens 164 medlemsländer som skulle säga att WTO är perfekt som det är. Den allmänna känslan är att man har fastnat. Inget stort avtal har kunnat slutas sedan 1990-talet. Kravet på konsensus lägger hinder för nästan alla försök att komma framåt.
Men frågan är vilka ”reformer” som skulle göra Trump nöjd. Allt är ju fel med Världshandelsorganisationen: Handel är dåligt, och internationella organisationer är inget att ha.
Vita huset vill inte ha en ansiktslyftning av WTO utan snarare en amputation. Och helgens G20-deklaration lär bara bli början på en större konflikt om de avtal och spelregler som länge har styrt världshandeln.
2 Klimatet
I klimatfrågan står klyvningen svart på vitt. Donald Trump är ensam om att försöka krångla sig ur det ”jobbdödande” Parisavtalet, som en av hans medarbetare uttryckte det vid mötet i Buenos Aires. USA:s reservationer fick ett eget stycke i helgens G20-deklaration.
Hittills håller de andra ekonomierna, inklusive Saudiarabien och Ryssland, ihop. Det gemensamma uttalandet – vilket var viktigt för de europeiska förhandlarna – säger fortfarande att Parisavtalet är ett oåterkalleligt åtagande.
Hur stark sammanhållningen och ländernas övertygelse är kommer att visas när FN:s klimatmöte i Katowice, Polen, nu tar vid efter G20.
3 Krim
In i det sista fick Rysslands president Vladimir Putin vänta på besked om ifall det planerade mötet med USA:s president skulle bli av. Trump ställde in, med hänvisning till den nya krisen i Kertjsundet mellan Krimhalvön och Ryssland. Och det var i stället den tyska kanslern Angela Merkel som upprepade kraven på Ryssland att ge Ukraina fri lejd genom det viktiga sundet och hålla avtalen som reglerar sjöfarten i regionen. Vilket i sin tur utmynnade i att Tyskland, Frankrike, Ukraina och Ryssland ska hålla samtal om läget i Kertjsundet.
Här är det ändå långt till islossning. Ukraina har förvandlats till skådeplats för en fryst konflikt. Och det gäller nu allt fler områden i storpolitiken.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Netanyahu riskerar åtal för mutbrott

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Jerusalem. Den israeliska polisen och börsinspektionen rekommenderade på söndagen åtal mot premiärminister Benjamin Netanyahu, för mutor, bedrägeri och flera andra brott. Utredningen, känd som ”affär 4 000”, gäller premiärministerns relationer till nyhetssajten Walla, en av landets största.

Walla är en del av konglomeratet ”Bezeq”, som fram till privatiseringen 2005 var det statliga televerket. I centrum för misstankarna står relationerna mellan Netanyahu och Bezeqs ägare Shaul Elovitch.
Enligt det material polisen samlat har Elovitj garanterat premiärministern okritisk och smickrande bevakning i utbyte mot en rad gentjänster. Netanyahu – i sin egenskap av kommunikationsminister – har givit klartecken för en rad mångmiljonaffärer i mediesektorn som gynnat Elovitch men skadat allmänintresset och åsamkat staten förluster.
Också fru Sara Netanyahu bör åtalas, enligt polisen, liksom fru Elovitch. Av de fyra stora korruptionsmålen mot Netanyahu är detta det han fruktar mest. Två av hans närmaste män, Nir Hefetz och Shlomo Filber, har bytt sida och samarbetar med polisen. En rad journalister på nyhetssajten Walla har vittnat om hur familjen Netanyahu styrde och ställde som den ville på redaktionen. Fru Netanyahu ringde genast då en nyhet misshagade henne, varpå redaktionschefen uppgivet meddelade journalisterna: ”Det är order uppifrån.”
Efter känt mönster attackerar nu Netanyahu och hans talesmän polisen och anklagar rikspolischefen Rony al-Sheikh för att ”förfölja” honom.
I själva verket utnämnde Netanyahu al-Sheikh i hopp om att han skulle sätta stopp för utredningarna, men när al-Sheikh svek de förhoppningarna hamnade han på kollisionskurs med Netanyahu och hans inre krets.
Enligt en ny och omtvistad lag ska polisen framöver inte kunna rekommendera åtal, utan endast överlämna bevismaterialet till åklagarna utan kommentarer.
– I sin desperata kamp för att rädda sitt skinn försöker Netanyahu förstöra rättssystemet och uppvigla mot dess tjänare. Han måste avgå omedelbart, säger oppositionsledaren Tsipi Livni.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Manlig osäkerhet möjlig faktor i stödet för Trump

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Män som upplever att deras manliga identitet är hotad stöder i högre utsträckning Donald Trump, enligt en ny undersökning av psykologer vid New York University.

New York.
Amerikanska män som frekvent använder Google-sökningar som speglar att de känner sig otrygga i sin manliga identitet är mer sannolikt anhängare till president Donald Trump, enligt en ny undersökning av två psykologer vid New York University, Eric Knowles och Sarah DiMuccio. De utgick från vad de kallar en "hypotes om manlig ömtålighet" för att visa att Donald Trumps machoretorik och kvinnofientliga uttalanden går hem hos män som upplever att deras egen manlighet är hotad.
I undersökningen samlade de en rad sökord på Google som används av män som själva beskrivit sig som hotade i sin manlighet och analyserade sökvolymen på dessa fraser i samtliga USA:s 435 kongressdistrikt. De såg en tydlig korrelation med starkt stöd för Trump. Just de områden där Trumps väljarstöd var som starkast var också de distrikt med högst sökvolym på ord och fraser som Viagra, penisstorlek och "hur man träffar tjejer". Samma mönster fanns inte när det gäller de distrikt där Republikanerna var starkast i presidentvalen 2008 och 2012.
– Det finns mycket forskning som visar på en psykologisk dragningskraft till auktoritära ledare just bland de män som själva upplever att den manliga identiteten är hotad. Så det var intressant att studera Trumps väljare, eftersom Trumps machoretorik gjort detta till en så uppenbar del av hans politiska plattform. Han lovar dem i princip att upprätta den amerikanska manligheten, säger Sarah DiMuccio på New York University.
Undersökningen är del av en växande våg av experimentell forskning som försöker reda ut hur amerikanska mäns upplevda utsatthet präglar stödet för en högerpopulistisk politik som ofta är öppet kvinnofientlig. Liknande undersökningar gjordes även i USA under upptrappningen inför Irak-kriget 2003, då psykologer kunde visa att män som upplevde sin manlighet hotad mer sannolikt visade stöd för Irak-kriget och för president George W Bush.
– Män som upplever sig hotade beter sig generellt mer aggressivt, så vi försöker undersöka om en upplevd känsla av att få sin manlighet utmanad leder till stöd för mer extrem politik. Men det här är bara en liten del av den amerikanska maskulinitetens pussel. Jag tror att osäkerheten går djupare än rent sexuell oro. Det handlar om ekonomisk osäkerhet och att män här förväntas försörja sina familjer och sina fruar, utan att det finns ett socialt skyddsnät av det slag som finns i exempelvis skandinaviska länder, säger DiMuccio.
I undersökningen såg psykologerna först till att befästa att sökorden speglade en manlig känsla av osäkerhet. I ett separat test befästes ett samband mellan känslan av otillräcklig manlighet och sökfraser som berörde erektionsproblem, Viagra, testosteron, penisstorlek eller svårigheter att skapa kontakter med kvinnor. Undersökningen kunde även visa en korrelation mellan de platser i USA där dessa sökfraser är vanligast och väljarstödet för Republikanerna i mellanårsvalet nu i november, men däremot fanns inget samband med väljarstödet i tidigare kongressval.
Själv blev Sarah DiMuccio intresserad av att undersöka sambanden mellan amerikansk maskulinitet och politiska preferenser efter att ha

tillbringat ett år i Danmark, där hon märkte att män överlag betedde sig annorlunda än i USA.
– De var mer öppna med sina känslor och sin sårbarhet. De kramades med varandra, grät öppet och talade om relationer och känslor. I USA definieras manlighet ofta som motsatsen till kvinnlighet, men i Danmark definierades det som motsatsen till barnslighet eller pojkaktighet. Det gjorde mig nyfiken på att undersöka hur idéer om manlighet formar politiska mönster, säger hon.

Martin Gelin "

"Glöm inte Ortegas förtryck

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Det har gått drygt ett halvår sedan protesterna mot Nicaraguas president Daniel Ortega inleddes. De var först små och riktade sig mot en impopulär pensionsreform. Men snabbt skiftade demonstrationerna fokus och växte i styrka. Hundratusentals människor, runt om i landet, klev ut på gatorna för att visa sitt missnöje med det alltmer auktoritära styret.

Ortega svarade med blodigt våld. Under sommarmånaderna dödades över 300 personer. Fler än 500 har satts i fängelse.
De hänsynslösa attackerna på demonstranterna pressade under en kort period in det lilla centralamerikanska landet i det internationella nyhetsflödet. EU och USA protesterade mot övergreppen.
Men sedan sommaren har de protester som utvecklades till en folklig resning mot Ortega slagits ner. I en utförlig rapport från tidigare i höst beskriver Amnesty vilka metoder regimen använt sig av (”Instilling Terror: From Lethal Force to Persecution”). Alla protester kriminaliserades. Att demonstrera klassificerades som en terroristhandling.
De som ändå ger sig ut på gatorna straffas skoningslöst. Och det är inte bara polis och militär som förtrycker. Regimen använder sig också av lojala paramilitära styrkor, utrustade med automatvapen.
Amnesty beskriver dessutom hur poliser som inte velat delta i förtrycket och försökt lämna sitt jobb torterats och dödats.
Nicaragua har under hösten mer eller mindre försvunnit från den internationella rapporteringen. Utan de stora demonstrationerna är det svårt att tränga igenom bruset. Men protesterna har inte sjunkit bort för

att nicaraguanernas vrede över regimens brutalitet har försvunnit. Utan för att förtrycket har hårdnat.
Syret varje oppositionsrörelse behöver för att hålla lågan levande håller på att pressas ut. Det är ett uselt skäl för världen att glömma Nicaragua.

Martin Liby Troein "

"Babtjenko ångrar inte att han lät sig ”mördas”

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Kiev. Under ett dygn var han en död man. Men det var ett ”mord” iscensatt av den ukrainska säkerhetstjänsten. – Jag ser världen i svartvitt. Det måste man göra i min situation. Jag har varit tvungen att fly och nu för jag ett krig mot Ryssland, säger den ryska författaren och journalisten Arkadij Babtjenko som nu lever på okänd ort. DN har träffat honom för en exklusiv intervju.

En lång och kraftig man kommer in i hotellobbyn i Kiev, klädd i vinterjacka och jeans. Luvan är så långt neddragen i pannan att det är svårt att se hans ansikte. Bakom sig har han en livvakt.
Det tar några sekunder innan jag känner igen honom. Arkadij Babtjenko. Jag har skrivit en dödsruna över denna man.
Här står han nu.
– Jag är glad över att du är vid liv, säger jag med ett skratt när vi bänkar oss i mjuka fåtöljer på ett lugnt ställe i lobbyn.
– Det är jag med, säger Babtjenko.
Han drar inte ens på munnen.
Under hela intervjun talar han så tyst att bakgrundsbruset ibland överröstar honom när jag lyssnar igenom bandet efteråt. Som person är Babtjenko lågmäld, nästan timid. Som skribent – i synnerhet i sitt viktigaste forum Facebook – är han ett fyrverkeri av halsbrytande utmaningar och överdrifter, förenklingar och utsökt formulerade elakheter. Han är briljant och fruktansvärt rolig, han är också ensidig och totalt svartvit.

Han har skrivit några av de mest uppmärksammade böckerna om tjetjenska kriget, där han själv deltog som fotsoldat (i svensk översättning ”Krigets färger” och ”Dagar i Alchan-Jurt”). Utomlands blev han hyllad som en av de stora nya begåvningarna i rysk litteratur. Också i Ryssland blev han till en början uppmärksammad med både journalist- och debutantpris.
Men i takt med att Ryssland gick i en alltmer auktoritär riktning blev Babtjenko mer och mer utknuffad i marginalerna, samtidigt som han blev hånad och svartmålad för sin satiriska kritik mot Putinregimen. Han dödshotades upprepade gånger. År 2017 flyttade han till Kiev med sin familj.
När beskedet kom i maj att Arkadij Babtjenko hade skjutits ihjäl i sitt hem var omvärlden chockad, men inte överraskad. Att ryska journalister blir mördade är ingenting nytt. Jag skrev en minnestext i DN över en av de mest begåvade ryska författarna i modern tid.
Dagen därpå vandrade Babtjenko livslevande in framför tv-kamerorna. Den ukrainska säkerhetstjänsten SBU meddelade att det hela hade varit en iscensättning. Genom att låtsas att Babtjenko var död kunde man enligt SBU avslöja en omfattande mordkomplott mot journalister, styrd av Ryssland.
Sedan gick Babtjenko omedelbart under jorden. Det här är den första intervjun han ger i svenska medier och den har godkänts i förväg av ukrainska säkerhetstjänsten.
– Mitt liv har ändrats i grunden. Allt har förändrats, jag bestämmer inte om någonting längre. Jag måste få tillstånd för varje enskilt möte, och varje gång jag ska träffa någon är det en specialoperation. I mitt liv händer inte mycket. Jag sitter på ett bevakat ställe och gör ingenting, säger Babtjenko med ett snett leende.
Att Babtjenko inte skulle göra något alls stämmer inte. Dels har han en egen tv-show på den krimtatariska kanalen ATR, dels en radioshow i veckan på Radio Novoje Vremja i Kiev. Han skriver regelbundet långa uppdateringar på Facebook, texter som ingår i en ny genre han har skapat: ”journalistik utan mellanhänder”.
I sina skönlitterära böcker är Babtjenko en känslig uttolkare av stämningar och detaljer. På nätet och i sina shower är han snarast ett slags satirisk kolumnist. Med ett brinnande Kreml i bakgrunden rapporterar han i ATR om alla galenskaper den ryska statsledningen hittar på och kallar själv sin produktion ”russofobisk”. Det är ett sätt att driva gäck med Kreml, som systematiskt brukar bemöta kritik med att anklaga motparten för russofobi.
Babtjenko, som är fanjunkare och har utkämpat två krig i Tjetjenien för Ryssland, anser sig vara inne i ett nytt krig. Mot sitt fosterland.
– Vi har ett krig. Det enda sättet att påverka situationen i Ryssland är att föra ett krig. Eller via ekonomiska sanktioner, som EU nu försöker göra. Inga andra instrument för att ändra situationen finns kvar. Det finns inga medier kvar i Ryssland. Ingen folkopinion, inga val.
Men det finns oberoende medier. Till exempel Novaja Gazeta, som du jobbade för.
– Det finns det. Men man måste förstå att de bara existerar så länge Putin inte beslutar sig för att stänga ner dem. Och de påverkar inget. Det ryska folket kommer inte längre att bli tillfrågat om något.
Jag förstår vad du menar med behovet av satir. Men om vi alla tänker i svartvitt, vad leder det till?
– År 1938 var vi inte svartvita. Då försökte vi komma överens med en diktator, som också blev galen och orerade om sitt folks storlek. Vi minns mycket väl vad det ledde till. Jag jobbar för en krimtatarisk kanal. Krimtatarerna är ett folk som förlorade sitt fosterland därför att Ryssland ockuperade det. De blev tvungna att lämna allt och fly. Så de är väldigt svartvita. Precis som jag – jag har också varit tvungen att fly. Nu sitter jag i en jävla bunker. Jag har ingenting. Tror du att jag tänker älska det här landet? Nej, jag älskar det inte. Ryssland är min fiende och för mig är fienden svart.

När den ryska oberoende tidningen New Times fick böter på 25 miljoner rubel lyckades de samla ihop pengarna av sina läsare. Visar inte det att det finns andra sorts människor i Ryssland än dem du talar om?
– Visst finns de! Jag tror att 10–15 procent av den ryska befolkningen har förnuftet i behåll, de har inte blivit hjärntvättade av all propaganda som sköljer över dem. Men i Dresden år 1945 fanns det helt säkert folk som satt i sina kök och skällde på Hitler. Vad spelade det för roll? Amerikanerna och britterna kom i alla fall och jämnade Dresden med marken.
Efter att det iscensatta mordet avslöjats blev Babtjenko starkt kritiserad – inte bara av Kreml, utan också av det internationella journalistsamfundet. Många journalister dödas varje år av auktoritära regimer och Babtjenko anklagades för att ha gjort teater av det.
Själv håller han fortfarande fast vid att han gjorde rätt.
– Jag hade förstås ett val. Jag kunde ha sagt till säkerhetstjänsten att jag inte tänker samarbeta med er. Men det är ju ett idiotiskt val. Det handlade inte bara om mitt liv utan också om att stoppa mord på andra.
Vad tänker du när du hör om mord på andra journalister? Till exempel mordet på Jamal Khashoggi?
– Jag tänker så här: Om två år går mitt pass ut. Innan mordet på Khashoggi funderade jag på om jag skulle gå till ryska ambassaden och förnya det. Nu har jag förstått: Jag går inte till ryska ambassaden för att förnya mitt pass.
Har du ett ukrainskt pass?
– Nej.
Ska du få ett?
– Det vet jag inte. Än så länge är jag rysk medborgare. Jag kanske blir statslös. Vad spelar det för roll i min situation?
Du ångrar inget?
– Nej. Vad har jag att ångra?
Till exempel att du inte kan sitta i den här intervjun med mig utan att ha en livvakt med dig.
– Det är så mitt liv ser ut just nu. Antingen så lever jag med livvakt eller också blir jag skjuten. Jag har en god uppfattning om riskerna och jag förstår att just nu är risken för att jag inte överlever under de närmaste fem åren större än möjligheterna att jag överlever. Men jag kommer ändå att göra allt för att hållas vid liv.
Och dansa på Putins grav, som du lovade?
– Jag kommer att göra allt för att hålla mitt löfte, säger Babtjenko och ler sitt nästan omärkliga, finurliga leende.
Samtidigt följer Babtjenko noga med presidentvalet i Ukraina, som äger rum i mars nästa år. På sin Facebook-sida har han gått hårt ut och kritiserat Julia Tymosjenko, som just nu leder opinionsundersökningarna.
– Tymosjenko skulle passa Kreml perfekt. Jag har ett personligt problem med henne för så fort hon kommer till makten kommer jag att bli utlämnad till Ryssland. Jag är helt övertygad om den saken. Hon kommer att införa en ny politik, inriktad på fred och kompromiss. Och då kan man börja med att byta ut kriminella. Det finns fortfarande ett avtal mellan Ryssland och Ukraina om att kriminella ska lämnas ut. Ukraina får några Berkutofficerare som flydde till Ryssland efter Majdan och Ryssland får mig.
Petro Porosjenko utnyttjade ganska tydligt din situation under det iscensatta mordet. Han var med på er presskonferens.
– Vad vill du? Han är en politiker. Vilken politiker som helst hade utnyttjat ett sådant tillfälle.
Vad anser du om kritiken att din trovärdighet som journalist har lidit på grund av detta?
– Det ger jag tusan i. Att de tycker att jag har brutit mot moraliska normer, det är mitt hundratjugofemte bekymmer. Jag har andra,

betydligt större problem, säger Babtjenko och nickar mot sin livvakt som sitter vid ett bord längre bort.
– Alla som kritiserar mig får gärna hamna i min situation och sedan ställa sig på en piedestal som en äkta pionjär och säga: NEJ! Jag tycker det är bättre att jag är vid liv och gör någon nytta.
På tal om det – hur går det med din bok? Du skriver ju på en bok om krigsveteraner…
Babtjenko avbryter mig mitt i meningen.
– När jag blev tvungen att gå under jord tänkte jag: Nu sätter jag mig ner och skriver den där boken på ett halvår, nu när jag äntligen får vara i fred och inte kan göra något annat. Jag satte mig ner, öppnade datorn, skrev de första meningarna. Något i stil med: ”Nu ska jag berätta hur jag blev dödad.” Sedan förstod jag att jag inte klarar det. Jag klarar det inte fysiskt. Just nu skriver jag ingen bok. Jag förmår inte.
När intervjun är slut fotograferar Anders Hansson Babtjenko i en mörk trappuppgång. Undertecknad får hålla i en ficklampa och rikta ljuskällan rätt. Babtjenko gör snällt som fotografen säger.
Ställ dig till vänster. Titta uppåt. Två steg till höger.
Sedan försvinner han ut i Kiev med sin livvakt, till sin hemliga adress. Jag hoppas att han en dag ska förmå sig att skriva sin bok.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Arkadij Babtjenko

Född i Moskva 1977. Som 18-årig värnpliktig sändes Arkadij Babtjenko till kriget i Tjetjenien. Han återvände frivilligt till kriget en andra gång och arbetade därefter som krigsreporter, bland annat på Novaja Gazeta. Han rapporterade också från kriget i Georgien och gav ut flera böcker.
Babtjenko fick Debutpriset i Ryssland 2001 för boken ”Desiat serij o vojne” (om kriget i Tjetjenien), två gånger tidskriften Novyj Mirs pris samt ryska journalistförbundets pris för mod och professionalism. År 2015 fick han svenska PEN:s Tucholskypris.
Böcker i svensk översättning:
”Krigets färger” (2007)
”Bilder av ett litet krig, Georgien augusti 2008” (2009)
”Dagar i Alchan-Jurt” (2014)

Detta har hänt.

1995. Arkadij Babtjenko sänds som värnpliktig till det första kriget i Tjetjenien. Han deltar senare som frivillig i det andra kriget i delrepubliken.
2000. Han lämnar armén och arbetar sedan som krigskorrespondent i tio år, bland annat för Moskovskij Komsomolets och oppositionstidningen Novaja Gazeta. Han ger ut flera böcker.
2012. I mars inleds en förundersökning i Moskva mot Babtjenko. Han misstänks för ”uppmaning till massupplopp” efter publicering av en artikel om möjliga taktiska val för den då aktiva proteströrelsen mot Putin.
2016. I december 2016 skriver han på Facebook att han ”inte har sympati” för de ryska körsångare och Kremllojala journalister som omkom i en flygkrasch på väg till Syrien. Detta leder till dödshot mot Babtjenko och hans familj.
2017. I december 2017 flyr han från Ryssland, först till Prag och därefter till Kiev. Han arbetar där för den krimtatariska tv-kanalen ATR och som fri skribent.
2018. Den 29 maj 2018 rapporterar internationella medier att Babtjenko har mördats i sitt hem i Kiev. Polisen bekräftar att mordet har ägt rum. Ukrainas premiärminister Volodymyr Hrojsman skyller på Ryssland. Nästa dag, den 30 maj, uppträder en livs levande Babtjenko på en presskonferens ordnad av Ukrainas säkerhetstjänst SBU. Han berättar att han samarbetat med SBU den senaste månaden, och att ”mordet” var ett sätt att locka fram ryska agenter. "

”Dra tillbaka rapporten om Catalán”

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

"Skrota rapporten från den kommitté som undersökte orsakerna bakom FN-experterna Zaida Cataláns och Michael Sharps död i Kongo förra våren. Det kräver en facklig organisation för FN-medarbetare i ett brev till världsorganisationens chef Antonio Guterres.

Det brev som nu riktas till FN:s högsta tjänsteman föranleds av avslöjandena i förra veckan i ett grävande reportage som publicerades i flera länder, bland andra i SVT:s Uppdrag granskning.
FN tillsatte en undersökningskommitté för att ta reda på varför svenska Zaida Catalán och hennes amerikanska kollega Michael Sharp mördades i centrala Kongo i mars 2017. Enligt grävreportaget kände kommittén till att den kongolesiska säkerhetstjänsten var inblandad i morden men ville inte säga något för att inte stöta sig med regimen i Kinshasa.
Uppgifterna är ”både alarmerande och oroande”, skriver fackorganet CCISUA i sitt brev, som undertecknats av organisationens ordförande Ian Richards. Familjerna till dem som mördats ”förmenas både en värdig avslutning och att rättvisa skipas på grund av de påstådda oegentligheterna i utredningen om händelsen”, heter det vidare.
I brevet riktas ett tack till de grävande journalisterna och uttrycks en förhoppning om att Guterres delar organisationens önskan om att ”såväl de som är ansvariga för morden på våra kolleger som de som gjort sig skyldiga till oegentligheter i den interna utredningen ska ställas till svars”. Det fackliga organet vill att Guterres tar initiativ till en ny, oberoende utredning av händelserna. Processen som ledde fram till undersökningskommitténs rapport bör också granskas.
CCISUA har sedan 2013 ifrågasatt systemet där FN undersöker sig självt, uppger Ian Richards.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Mer tid om sommartid i EU

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Tiden är ännu inte mogen för EU:s medlemsländer att bestämma sig för att slopa framtida tidsomställningar. Det beslutades under ett ministermöte i Bryssel på måndagen

EU-kommissionen hade hoppats på snabba ryck när förslaget om slopad tidsomställning lades i september. Redan 2019 var då tänkt att bli det sista året som EU:s invånare behövde ställa fram och bak sina klockor två gånger om året. När EU-ländernas tidsansvariga ministrar samlades i går blev det dock bara en lägesrapport, i väntan på framtida beslut.

– Framför allt är det viktigt att vi får mer tid. Väldigt många länder blev överraskade av den snabba tidsplan som kommissionen lade fram, säger infrastrukturminister Tomas Eneroth (S).

Att beslutet dröjer har med samordningen att göra. Merparten av EU-länderna är oroade för att slopandet av tidsomställningarna ska innebära nya tidsskillnader mellan olika EU-länder, om vissa väljer att framöver köra på evig sommartid, medan andra stannar kvar i normaltid. Enligt ordförandelandet Österrike kommer dock EU-kommissionen att hålla i en koordinering så att det blir antingen eller för allihop.

– Det får inte bli ett tidslapptäcke, säger landets transportminister Norberth Hofer.

TT

"Fakta. Räknar med förändring tidigast år 2021

De 28 EU-länderna har i dag en gemensam övergång till sommartid varje vår och återgång till normaltid på hösten. Samtidigt tillhör länderna tre olika tidszoner.

I september föreslog EU-kommissionen ett slopande av de årliga omställningarna, efter påstötningar från Finland och EU-parlamentet ,och sedan man fått stöd bland allmänheten i en nätenkät. Förhoppningen var att förslaget skulle godkännas av EU-länderna och EU-parlamentet så snabbt att den sista tidsomställningen skulle göras redan i oktober 2019. Medlemsländerna räknar emellertid med en förändring tidigast till år 2021. "

"Hon ska förhandla om fred i Jemen – och hotas samtidigt av utvisning från Sverige

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Hon är inbjuden till fredssamtalen om Jemenkriget som väntas börja i Stockholm på onsdag. Men samtidigt lever Hind Aleryani under hotet att hämtas av polis och utvisas från Sverige.
– Migrationsverket har felaktigt agerat som om Hind Aleryani håller sig undan, säger hennes juridiska ombud till DN.
Journalisten Hind Aleryani flydde till Sverige med sin dotter sedan hon dödshotats av islamister.

Enligt flera källor är allt klart för fredssamtal om Jemenkriget i Sverige senare denna vecka. Sverige har inte stått i internationellt fokus i sådana sammanhang sedan 1994, då Ingvar Carlsson, dåvarande statsminister, var värd för en fredsdialog mellan palestinska PLO och Israel.
Hind Aleryani, en jemenitisk journalist och kvinnorättsaktivist som är bosatt i Stockholm, kommer att finnas på plats vid förhandlingarna. Hon är aktiv i organisationen Jemens kvinnopakt för fred och säkerhet (arabisk förkortning: Tawafuq).
Vid tidigare försök att mäkla fred i den blodiga och segslitna konflikten har Tawafuq varit rådgivare åt FN:s Jemensändebud. FN:s särskilda kvinnoorganisation, UN Women, har nu bjudit in Hind Aleryani till Stockholmssamtalen.
Den senaste gången regelrätta fredssamtal hölls om Jemenkriget, i Kuwait år 2016, var Hind Aleryani en av initiativtagarna till en appell riktad till dem som satt vid förhandlingsbordet. Uppropet, som undertecknades av flera ledande profiler inom Jemens civilsamhälle, hade parollen ”Kom inte hem utan ett fredsavtal”. Men den gången ledde samtalen ingen vart. Parterna skildes åt efter över hundra dagar av förhandlingar utan att någon fredsöverenskommelse nåtts.
Det stundande mötet i Stockholm har tillfört nytt hopp om fred i Jemen. Rimligen borde Hind Aleryani se fram emot de kommande fredssamtalen. Men när DN träffar henne i hemmet, en andrahandslägenhet i södra Stockholm, möter vi i stället en kvinna på gränsen till nervsammanbrott. Plågad, stressad av det ständiga hotet att gripas av polisen och kastas ut ur landet.
Sverige har nämligen inte blivit den fristad för Hind Aleryani och hennes sextonåriga dotter som hon hoppades på under sin långa flykt, först från krigets Jemen och sedan från de religiösa extremister som dödshotade henne under exiltillvaron i Istanbul.
För bara sex år sedan såg Hind Aleryanis liv helt annorlunda ut. Hon var en profilerad journalist verksam i Jemens huvudstad Sanaa, beundrad för sina spetsiga och träffsäkra formuleringar. Hon publicerade sig regelbundet i ledande massmedier, i Jemen och i andra länder i Mellanöstern.
– Jag har alltid velat åstadkomma förändring med mitt skrivande, säger Hind Aleryani där hon sitter i vardagsrummet i Stockholmsförorten medan förvinterskymningen faller utanför.
– Vi var en stor grupp unga journalister som inspirerades av händelserna under den arabiska våren 2011. Vi ville ha svängrum att tycka och tänka fritt, säger Hind Aleryani.
Hon gick till storms mot det utbredda bruket av växtdrogen khat i Jemen, dels för att bruket av khat passiviserar befolkningen, dels för att khatodlingarna slukar enorma mängder vatten. Och hon kritiserade religiösa ledares dogmatiska tolkningar av Koranen, som leder till förtryck av kvinnor.
Utspelen blev uppmärksammade och omdiskuterade. Samtidigt förändrades medieklimatet i Jemen snabbt. Den lilla glimt av ljus och

frihet som öppnats i och med den arabiska våren, stängdes när en inrikeskonflikt blossade upp kring den ifrågasatte envåldshärskaren Ali Abdullah Saleh.
Journalister blev plötsligt villebråd för maktens män. Många av Hind Aleryanis kollegor kidnappades eller kastades i fängelse. Hon bestämde sig för att lämna sitt hemland tillsammans med sin lilla dotter. Först hamnade hon i Libanon, där hennes far diplomaten var posterad. Men efter faderns plötsliga död år 2015 kunde familjen inte vara kvar.
– Att återvända till Jemen var uteslutet. Där är mitt liv i fara. Min mamma och min syster åkte till Sverige. Själv bosatte jag mig i Istanbul, jag tänkte att det var ett säkert ställe att bevaka arabvärlden ifrån.
Men megastaden Istanbul hyser bland mycket annat en koloni av islamistiska extremister, beredda att ta till våld. Det fick Hind Aleryani erfara in på huden, när hon i en artikel fördömde en ledande imam i Jemen. Imamen hade gjort ett utspel efter en våldtäkt på en treårig flicka, och antytt att dådet kunde förklaras med flickans klädsel. Imamen är parlamentsledamot för islamistpartiet al-Islah, och Hind Aleryanis kritik ledde till att hon och hennes dotter fick ta emot dödshot från mannens anhängare.
– Det var inga tomma hotelser. De hade snokat reda på min dotters mobilnummer och adressen till hennes skola, säger Hind Aleryani.
Den då fjortonåriga dottern reagerade på hoten med panikångest-attacker. Hind Aleryani bestämde sig snabbt för att fly igen, denna gång till Sverige, där hennes mor och syster fått asyl.
Hind Aleryani hade ett ettårigt visum in i Schengenområdet, giltigt i Tjeckien, sedan hon bjudits in till en konferens i Prag. För dotterns räkning sökte hon och fick ett visum till Sverige via svenska konsulatet i Istanbul.
Men i Sverige har Hind Aleryani aldrig fått sin asylansökan prövad av Migrationsverket. Verkets handläggare hänvisar till Dublinförordningen, som reglerar vilket land som ska hantera en asylansökan från en människa på flykt. För Hind Aleryanis del innebär det att hennes och dotterns asylprocess flyttats till Tjeckien. I Sverige har hennes ärende överlämnats till polisen.
Joakim Lundqvist, jurist med inriktning på asylrätt vid Folkets juristbyrå i Stockholm, har tagit sig an Hind Aleryanis fall. Han säger till DN att Migrationsverket handlagt ärendet felaktigt när de lämnat ärendet till polisen.
– Migrationsverket har agerat som om Hind Aleryani håller sig undan. Så är ju inte fallet. Hon är nåbar på sin mobiltelefon och på sin bostadsadress. Handläggaren gör ett stort nummer av att hon missat ett på förhand bokat möte. Men skälet till att Hind inte kunde komma var att hon befann sig på sjukhus med sin dotter som var på akuten.
– Handläggaren har inte heller tagit hänsyn till dotterns hälsotillstånd.

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

På många håll i världen nedrustas biblioteken. Men finländarna - älskar sina bibliotek och går åt motsatt håll. I Helsingfors öppnar på onsdag ett storslaget nybyggt huvudbibliotek. Helsingfors.

Det doftar av rengöringsmedel och furu i den enorma entréhallen till Helsingfors nya centrumbibliotek Ode (på finska Oodi).
Nu återstår fortfarande att fästa en del av träpanelen på de böljande ytterväggarna och fylla klart bokhyllorna.
På onsdag öppnar biblioteket för allmänheten, lagom till Finlands självständighetsdag den 6 december.
Längs golvet på biblioteket rör sig små vagnar som ser ut ungefär som gräsklipparrobotar. De kryssar smidigt förbi gruppen av italienska och

brittiska journalister som är här för att skriva om bygget. Brittiska The Guardian publicerade redan i våras en stor artikel om Finlands kärlek till bibliotek, och nu är designmagasinet Wallpaper här.
Robotarna ska föra böcker från lagret upp till övre våningen. Personalen lastar på böckerna men robotarna själva opererar hissen.
När en bekant till mig såg bilderna från biblioteket jämförde hon interiören med dödsstjärnan i ”Stjärnornas krig”. Det ligger kanske något i det – men arkitekturen är också mycket finländsk.
Den vågformade exteriören tycks flörta med Alvar Aaltos Finlandiahus mitt emot. Tölöviken är ett av stans viktigaste grönområden och speciellt på sommaren kommer området att synas från alla håll inne i biblioteket.
– Här finns mycket öppet utrymme som är flexibelt och kan formas efter behov. Den första våningen är ett slags öppet torg, medan den andra våningen innehåller verkstäder och arbetsbord, och den tredje är en mötesplats som nästan är som ett picknickställe, säger Antti Nousjoki, en av arkitekterna bakom biblioteket.
Sammanlagt 544 förslag deltog i den internationella tävlingen som utlystes för sex år sedan. Sex anonyma bidrag valdes till finalen, men att vinnaren var en finländsk byrå är en ren slump, menar Helsingfors stads kulturchef Tommi Laitio.
– Arkitekterna hade förstått uppdraget så bra att det inte ens valdes någon tvåa, säger han.
Andra nymodigheter är laserprintrar för allmänheten, ett kök där besökare kan värma mat, biograf, studioutrymmen för musiker och datorer för klippning av film, och två spelrum. Själva bokbeståndet består av 100 000 böcker. Dessutom finns det symaskiner som vem som helst får använda.
– När demokratiska värden är hotade från alla håll är det speciellt viktigt att visa att det finns ställen som är till för alla. Varje person, oavsett om det är ett barn eller en nyanländ flykting, kan få ett bibliotekskort, säger Tommi Laitio.
Enligt honom är bibliotek särskilt uppskattade i Helsingfors. Centrumbiblioteket har mött så gott som noll motstånd i offentligheten.
– Idén bakom bibliotek är ju väldigt radikal och enkel. Alla ska ha fri tillgång till kunskap, till kultur och till en vacker, anständig miljö. Vi älskar bibliotek i Finland. Näst efter vatten är biblioteket den offentliga tjänst som Helsingforsbor uppskattar mest, säger han.
Staden betonar gärna att det nya biblioteket är ett demokratiprojekt. Från bibliotekets övre våning syns riksdagshuset på andra sidan Mannerheimvägen, och framför biblioteket växer ett öppet torg fram, planerat för framtida manifestationer eller stadsjippon.
Stadens biträdande borgmästare Nasima Razmyar säger att det är unikt att Helsingfors nu satsar så stort på ett bibliotek.
– På många håll i världen händer det motsatta. Jag var nyligen på en konferens i San Francisco där många beklagade att det skars ner på biblioteken i deras hemstäder. Samtidigt förändras bibliotekens funktion också. Det kommer ny teknik. Biblioteken är inte längre ställen där man endast inhämtar kunskap, de är också ställen där man kan skapa själv, säger hon.
Razmyar kom till Finland som åttaåring, som flykting från - Afghanistan, och har ett väldigt personligt förhållande till bibliotek.
– Det var mycket jag inte förstod när jag var åtta år och kom till Finland, så närbiblioteket i stadsdelen Kottby blev oerhört viktigt för mig. Jag hade inga egna cd-skivor, och jag förstod nästan inte att det var möjligt att jag fick låna hem dem. När jag fick mitt första bibliotekskort var det som att äga halva världen, säger hon.
I Helsingfors blir biblioteken allt viktigare för den växande andelen utlandsfödda.

– Man kan läsa tidningar på 80 språk på biblioteken. Det finns inget ställe i världen som är så öppet, med en så låg tröskel, för en så stor del av befolkningen, säger hon.

Philip Teir
philip.teir@gmail.com "

"Helsingfors centrumbibliotek.
Helsingfors nya stadsbibliotek Ode har kostat 100 miljoner euro, drygt en miljard kronor. Av det står Helsingfors stad för 70 procent, medan staten står för 30 procent.
Det är 10 000 kvadratmeter stort och här finns 100 000 böcker.
Man räknar med 10 000 besökare per dag.
Biblioteket utrustas med små robotar på hjul som ska forsla böcker mellan våningarna.
Finländare lånar upp till 68 miljoner böcker per år på bibliotek. "

"Det finns ingen logik i vår tids längtan efter ”starka män”

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

På vilket sätt blir det ordning och reda av att man saboterar miljön och ökar trycket på kvinnor och minoriteter? Niklas Ekdal reser runt i Brasilien efter presidentvalet och konstaterar att - demokratin verkar lika avverkningshotad som djungeln.

Brasilien har den största biologiska mångfalden av alla länder. Men en femtedel av världens viktigaste regnskog, Amazonas, är redan avverkad och resten är hotad. Brasiliens politiska mångfald kan snart gå samma väg.
Under en rundresa efter presidentvalet, mellan det urbana São Paolo och Bahias bakvatten, möter jag inte en enda vanlig människa som talar illa om vinnaren Jair Bolsonaro. ”Han säger som det är.” ”Han tar itu med korruptionen.” ”Han är vår hjälte.”
Nyckelordet är ”han”. Från barer och byggen till flodfärjor och flygplatser betonar alla den maskulina handlingskraften. Brasilianarna är tio gånger gladare än en genomsnittlig decembersvensk, men dödligt trötta på våld och fiffel. Redo att testa något nytt. En stark man. En fascist.
Ja, detta ofta missbrukade substantiv är nog motiverat här. Ex-militären Bolsonaros hyllningar av diktaturen 1964–85. Hans löften om statligt våld, tortyr och gemenskap. Hätska utfall mot allt som luktar liberalism: miljöhänsyn, globalisering, feminism, mångkultur. ”Leve döden”, skrek den svarta sidan under spanska inbördeskriget. Nutidens avgrundshöger tar inte formellt avstånd från demokratin,

som på 30-talet, men å andra sidan adderar dess entusiasm för koldioxid en ny dimension till den apokalyptiska dödskulten.
Enligt tidskriften The Economists demokratiindex har USA nedgraderats från fullvärdig till bristfällig demokrati. Trumpismen är en korsning mellan högerpopulism och auktoritär konservatism. Jair Bolsonaros ultranationalism går steget längre både i retorik och handling, som genom utnämningen av Sérgio Moro till justitieminister – en domare vars främsta merit är att ha skickat presidentens motståndare och föregångare Lula da Silva i fängelse.
Presidenten tillträder den 1 januari. Han samlar nu ett lag omkring sig som får Donald Trumps medarbetare att likna centerpartister. Inte ens Saturday Night Live hade kunnat dikta upp figurer som jordbruksministern Tereza Christina da Costa – kallad ”gifternas musa” för sin kärlek till pesticider – utbildningsminister Ricardo Vélez Rodríguez – en 75-årig pingstvän från militärakademin, besatt av kristna värderingar – eller utrikesministern Ernesto Araújo, som anser att globaliseringen är en marxistisk konspiration för att gynna Kina.
Alla ser de Trump och ett hårdare Brasilien som västvärldens sista hopp.
Familjen Addams i Brasília. Den enda som saknas i regeringen är den vandrande handen Thing.
Två motiv återkommer hos Bolsonaros supportrar: korruptionen och våldet. Brasilien hade över 60 000 mord förra året, runt 30 per 100 000 invånare. Man kan jämföra med en annan nation där bilden av brottsligheten också spelade stor roll för valresultatet. Sverige hade 113 fall av dödligt våld 2017, eller 1,12 per 100 000 invånare.
”Starka män” som kapten Bolsonaro tar hem spelet i land efter land. Mönstret är detsamma från Turkiet till Ungern till USA. Men var finns logiken?
På vilket sätt blir det ordning och reda av att man saboterar miljön och ökar trycket på kvinnor och minoriteter?
Varför kommer denna nyfascistiska våg just nu? Internet och sociala medier är en anledning till att det går så fort, men långt ifrån hela förklaringen. I grunden handlar det om politisk polarisering, som i sin tur drivs av ekonomiska och sociala klyftor, som drivs av bland annat robotisering.
Statsvetarprofessorn Nolan McCarty från Princeton har kartlagt sambandet i detalj när det gäller USA, i boken ”Polarized America” (MIT Press). Exploderande skillnader i inkomst och förmögenhet har sedan 1970-talet lett till en alltmer splittrad kongress, vars lamslagna politik ökar klyftorna ytterligare i en ond cirkel. Teknik slår ideologi.
Historikern och vetenskapsjournalisten Henrik Arnstad är inne på liknande spår men drar mer åt ideologiska förklaringar i boken ”Hatade demokrati” (Norstedts):
”När nutidens livsföring till stor del, inom liberaldemokratiska stater, förvisas till medborgarnas enskilda kompetens att hantera det individualistiska livet, uppstår en utbredd längtan efter kollektiv tillhörighet.”
Demokratin verkar lika avverkningshotad som djungeln, lika utrotningshotad som Brasiliens sista ursprungsbefolkning. De svajigaste träden faller först. Andelen latinamerikaner som är missnöjda med demokratin har ökat från 51 procent 2009 till 71 procent i dag. Andelen nöjda har minskat från 44 procent till 24.
I Mexiko är resultatet vänsterpopulistiskt styre och i Brasilien högerpopulistiskt. En konkret konsekvens kan snart bli att ett område större än hela Sverige skövlas i Amazonas.
Viva la Muerte.

Niklas Ekdal "

"Melania Trump önskar blod jul

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Förra julen var Melania Trumps första som presidenthustru och alltså också hennes första som Vita husets officiella julpyntare – en tradition som hör rollen som USA:s första dam till.

Det fluorescerande vita, hårt belysta julris hon då prydde en korridor i presidentbostaden med blev sågat sönder och samman för dess brist på traditionell julstämning.
I år har hon i stället låtit måla ett helt gäng enorma, konformade plastgranar mörkröda och ställt dem i samma korridor. ”Som högar med inälvor”, lyder ett vittnesmål på nätet, men faktum är att det är ganska snyggt.
Däremot kan man invända att Melania Trumps oortodoxt stilrena gothpynt skiljer sig markant från hennes makes mer traditionella syn på julen – USA:s president har flera gånger hävdat att det under hans presidentskap blivit mer socialt accepterat att önska ”merry Christmas” igen, i stället för det mer inkluderande ”happy holidays”.
Men vad ska man önska Melania? ”Blod jul”?

Greta Thurfjell
greta.thurfjell@dn.se "

"Demokrati. Inga högerextremister ska tillåtas hetsa på våra bibliotek, skriver Balsam Karam

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

I det medvetna missförståndet finns något oerhört härskartekniskt och därför vill jag börja i det jag vet kommer bli ämne för ett medvetet missförstånd: Nej, ingen av oss som har kritiserat att Hornstulls bibliotek den 22 november lät högerextremisten Patrik Forsén medverka i ett samtal om demokrati vill förbjuda det öppna samtalet.

Vår högljudda kritik är tvärtom en hyllning till yttrandefriheten och vårt ansvarsutkrävande ett ypperligt exempel på hur demokrati ser ut i praktiken. Om Sveriges största biblioteksorganisation och min arbetsgivare Stockholms stadsbibliotek SSB arrangerar ett samtal där en av de medverkande anser att judar och folk som rasifieras som svarta och icke-vita är lägre stående varelser, kommer vi att vara många som frågar varför. Det är inget drev – det är utifrån det sunda förnuftet och tron på alla människors lika värde som vi talar, något som SSB har misslyckats med.
Det går att sammanfatta hur SSB och stadsbibliotekarien Daniel Forsman har svarat på kritiken mot att ha bjudit in antisemiten Jonas De Geer (som insjuknade) och ersättaren högerextremisten Forsén i tre absurda punkter: 1) Vårt förstahandsval De Geer – vars uttalanden om hur ”folk borde ut och hänga folk i lyktstolpar, bränna bilar och skjuta människor” vi anser är ”kontroversiella” – insjuknade, varpå vi tog in Forsén utan att göra en bakgrundskoll. Det var olyckligt. 2) Egentligen

var det inte så olyckligt, då Forsén hade fått vara med ändå. Bara lagen sätter gränserna för vilka som får medverka på samtal på SSB. Det olyckliga var att vi inte mer utförligt berättade att han hatar judar. 3) Ska vi vara helt ärliga så gjorde vi inget fel – utan de här två högerextremisterna skulle det här för demokratin viktiga samtalet inte ha ägt rum. Vi är demokratikämpar.

Saken är att biblioteken så som de vanligtvis ser ut är demokratikämpar. Där jag arbetar i Rinkeby fylls biblioteket två dagar i veckan av ivriga läxhjälpare som tillsammans med besökarna skapar magiska möten. Biblioteket är en plats där de flitigaste låntagarna är kvinnor och barn i alla åldrar, samt folk som rasifieras som svarta eller icke-vita, också de i alla åldrar. Vi biblioteksmedarbetare kan hundra språk gemensamt och biblioteksrummet är ett av få som fortfarande är öppet och icke-kommersiellt. Genom att bjuda in personer som uttalat vill eliminera många av besökarna och medarbetarna, har SSB begått en djup kränkning mot sina egna – en kränkning som inte kan göras ogjord genom att hänvisa till lagens ramar.

Som medarbetare vet jag att samtal planeras länge och noga. Några kollegor har alltså aktivt tänkt och bestämt, och i varje steg i denna härdsmälta valt bort några av de hundra namn som faktiskt kämpar för demokratin, som skulle kunna representera bibliotekets trognaste besökare och som inte heller vill hänga människor. Som medarbetare har jag också ett mycket tydligt exempel på när SSB med hänvisning till sina riktlinjer har sagt nej till medverkan. Våren 2015 fick biblioteksföreningen Bibliotek i Samhälle (BiS) inte hålla sitt årsmöte med tillhörande föreläsning på Kista bibliotek, eftersom föreläsningen skulle handla om ”Kommersialismens negativa verkningar”. SSB hänvisade sitt nej till sina riktlinjer samt till att SSB alltid ska kunna stå för värdskapet. Kommersialismens negativa verkningar får alltså ett nej, men högerextrema ja.

Vi som kritiserar samtalet undrar därför än en gång: Hur kunde SSB bjuda in De Geer och Forsén och hur kan den som biblioteksorganisation inte förstå sitt misstag och be om ursäkt till biblioteket som öppet rum, sina besökare och medarbetare som jag själv?

Balsam Karam"

"Läs en längre version av texten på dn.se/kultur "

"Fransk president utan Fingerspitzengefühl

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Visst är det ironiskt. Hela poängen med FN:s pågående klimatmöte i Katowice är att konkretisera målen från Parisavtalet 2015. Samtidigt utbryter kravaller i just Frankrike i protest mot en skattehöjning på bensin och diesel, tänkt att bidra till minskade koldioxidutsläpp.

På tisdagen slog president Emmanuel Macron till åtminstone tillfällig reträtt. Ökningen av bränsleskatterna skjuts upp ett halvår. Så brukar det gå till i Frankrike, gatans parlament reser sig och makthavarna backar. Macron hade lovat att stå på sig, men gjorde det som vanligt på ett arrogant sätt.
De gula västarnas uppror började stilla på nätet, men fick plötsligt eget liv. Vreden mot priserna på macken spred sig i mindre städer och byar, där bilen är en förutsättning för att ta sig till jobbet. Känslorna smälte samman med ett allmänt missnöje med Macron, etablissemanget och ekonomin.
Demonstrationerna har blivit klart mindre än när de startade för tre helger sedan, men i gengäld mer våldsamma. I Paris rådde ett chockerande kaos i lördags, med plundring, vandalisering och hundratals gripna och skadade. De gula västarna har varken ledning eller disciplin, och extremister till höger och vänster utnyttjar situationen. Frustrationen är ändå högst verklig.
Macron blev president på löften om stora ekonomiska reformer som botemedel mot landets stagnation. Han har genomfört mycket av vad han sa, som att luckra upp den rigida arbetsmarknaden. Men det tar tid innan åtgärderna får effekt, och eftersom hela Europa nu bromsar in har jobbstatistiken knappt rört sig.
Det som är nödvändigt är inte alltid populärt. Dessutom har Macron tagit saker i delvis fel ordning. Frankrike har Europas högsta skattetryck, och den övertunga staten måste bantas. Men bland annat EU:s budgetregler har gjort att skattelättnader för vanligt folk fördröjts, medan den symboltyngda förmögenhetsskatten tagits bort.
I valet 2017 sopade uppkomlingen Macron banan med de traditionella partierna. Han var folkets man mot den gamla ordningen. Men som president har han verkat sällsynt tondöv, agerat mer elitistiskt än alla andra och varken haft tid eller lust att lyssna på kritiker.
Därför står Macron vid ett vägskäl. Han kan insistera på att hans strategi är riktig, och riskera en allt värre förtroendekris. Och han kan ge vika, vilket skulle uppmuntra västar av alla färger.
Att överge den gröna skatteväxlingen är i grunden fel, inte bara för planetens skull. Om liberalen Macron misslyckas bådar det illa för både Frankrike och EU.
Men om han inte byter ut lite stolthet mot ödmjukhet kommer han att sluta som ännu en förlorad illusion.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Ekon från Grekland och USA när britternas drama påbörjar sista akten

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

På tisdagseftermiddagen inleddes debatten om Theresa Mays utträdesavtal i det brittiska underhuset. Under fem dagar kommer i princip alla aktörer i parlamentet att placera premiärministern i skottgluggen – Brexitförespråkare och Europavänner i Mays eget Toryparti, Labourledamöter, liberaldemokrater och nordirländska unionister, alla är de missnöjda med hennes deal. Efter debatten förväntas avtalet röstas ner.

Därmed inleds den sista akten i det Brexitdrama som inleddes när David Cameron lovade en folkomröstning i valet 2015. Den riskerar att påminna en hel del om avslutningen på det Grexit-skådespel som dominerade den europeiska scenen sommaren 2015, då Grekland först sa nej till ett bud från Bryssel, och var på vippen att krascha ut ur eurosamarbetet.
Det skuldtyngda Grekland motsatte sig ett erbjudande om nya lån eftersom Alexis Tsipras vänsterregering inte ville acceptera krav på ytterligare åtstramningspolitik. Inget avtal var bättre än ett dåligt avtal, menade den grekiske premiärministern och fick stöd av väljarna i en folkomröstning.
Tsipras utgick från att de andra euroländerna var räddare för en grekisk statsbankrutt och Grexit än vad grekerna själva var, och att han därför hade en stark förhandlingsposition. Men Angela Merkel & Co tog honom bryskt ur den villfarelsen. När det stod klart för Tsipras att Bryssel inte tänkte ge honom något annat bud, euro strömmade ut ur Grekland och landet tvingades införa kapitalkontroller, vek han ner sig. Premiärministern baxade sedan avtalet genom det grekiska parlamentet, trots motstånd från delar av det egna Syrizapartiet, med hjälp av stöd från högeroppositionen.
Om det brittiska underhuset röstar ner den överenskommelse som May har slutit i Bryssel kan en liknande föreställning ta vid i Storbritannien. Theresa May själv har som bekant kapitulerat för länge sedan. Premiärministern brukade vara den främste tillskyndaren av devisen att ”inget avtal är bättre än ett dåligt avtal”. Liksom Tsipras trodde hon sig ha en starkare förhandlingsposition än sin motpart i Bryssel. Och liksom sin grekiske motsvarighet rycktes hon bryskt ur sin villfarelse. Sedan förra hösten har May accepterat att ett avtal som ger britterna ett gott tillträde till EU:s marknad sker på unionens villkor. Och att inget avtal alls vore en katastrof.
Frågan är om ett nej i underhuset nästa vecka och den marknadsreaktion det lär utlösa inskärper allvaret också hos motsträviga parlamentsledamöter. Och om May i en ny omröstning, eventuellt efter kosmetiska ändringar av utträdesavtalet och med hjälp av Labour, kan lotsa det genom kammaren.
Få saker skapar krisinsikt och genererar aktion som när marknaderna mullrar. Liksom under Greklandskrisen syntes den dynamiken när Lehman Brothers kollaps utlöste finanskrisen för tio år sedan. Bushadministrationen reagerade snabbt med ett ekonomiskt stödpaket, men varken Demokraternas vänster eller Teapartyrepublikanerna gillade vad de betraktade som en present till finanseliten. Representanthuset röstade nej. Ett kraftigt börsfall ställde dock saken i ett annat ljus. Ett par dagar efter att ha avslagit krispaketet antog kongressen det, med stöd från både demokrater och republikaner.
Förlorar Theresa May omröstningen nästa vecka behöver det alltså inte vara slutet. Problemet är, för att travestera en annan brittisk premiärminister, att det inte heller kan vara slutet på början. Storbritannien har en deadline, den 29 mars faller landet ur EU.

Tidspress och små marginaler ger dessutom lätt upphov till misstag. För vissa aktörer är inget avtal fortfarande bättre än ett dåligt avtal. Andra ser möjligheten till en ny folkomröstning om utträdet. Och kanske reagerar inte marknaderna så starkt – de förväntar sig ju redan ett nej på tisdag och att avtalet ska få en ny chans i parlamentet. Dramat kan förvandlas till en brittisk tragedi. Förhoppningsvis blir det ändå en lösning à la Grekland. Att Storbritannien tar sig samman till slut. Och att premiärministern lyckas lotsa avtalet genom kammaren, trots motstånd inom det egna partiet.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

”Migrationsverkets godtycke skadar den svenska industrin”

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181205
Efter de kritiserade kompetensutvisningarna har Migrationsverket satt i system att hindra utvisade arbetskraftsinvandrare från att komma tillbaka till sitt arbete – utan stöd i lag. Sverige har inte råd att slarva bort talanger vi behöver, skriver Johan Söderström, vd ABB Sverige, tillsammans med Fredrik Bergman och Johannes Forssberg på Centrum för rättvisa.

För svenska företag i teknikens framkant är en av de största framtidsutmaningarna att hitta rätt kompetens. Den tekniskt kunniga arbetskraft som finns lokalt i Sverige räcker inte på långt när till. Samtidigt hårdnar den internationella konkurrensen om talangerna. Det är därför avgörande att Sverige är en attraktiv destination för arbetskraftsinvandring och har ett regelverk som underlättar detta. År 2008 genomfördes en stor reform som skulle förverkliga just det. Den bärande tanken var att företagen skulle få lättare att rekrytera utanför EU och att Sveriges globala konkurrenskraft därmed skulle stärkas. Reformen fick avsedd effekt. Samtidigt tydde exempelvis rapporteringen om bärplockarnas situation på att det nya systemet missbrukades av vissa arbetsgivare. Regelverket skärptes därför år 2014 eftersom riksdag och regering ville förhindra fusk och missbruk. Men när lagändringen klubbades igenom fanns inte en tanke på att människor med bra jobb och eftertraktad kompetens skulle komma att utvisas på grund av bagatellmisstag från arbetsgivaren. Trots det hade

så kallade kompetensutvisningar några år senare blivit så vanliga och omdiskuterade att ordet togs med i Språkrådets nyordslista för år 2017. Bakgrunden till problemet med kompetensutvisningar var att 2014 års lagändring ledde till nya domar från Migrationsöverdomstolen som Migrationsverket valde att tolka orimligt strängt. Migrationsverkets tolkning av domarna var att en arbetskraftsinvandrare som ansöker om förlängt arbetstillstånd automatiskt ska få avslag och utvisas om denne någon gång haft en brist i anställningsvillkoren. Enligt Migrationsverket spelade det ingen roll hur liten bristen varit eller vad den berott på. Följden blev att personer som tillfälligt och av misstag haft några hundralappar för lite i lön eller stått utan en viss försäkring drabbades av automatiska utvisningsbeslut.

Centrum för rättvisa utmanade Migrationsverkets praxis med automatiska utvisningar genom att driva fallet med pizzabagaren Danyar Mohammed i Jokkmokk, som skulle utvisas på grund av en lönemiss på 460 kronor, till Migrationsöverdomstolen. Den 13 december 2017 kom Migrationsöverdomstolens dom i Danyars fall och i ytterligare ett liknande fall, som på grund av datumet kommit att kallas luciadomarna. I de båda luciadomarna underkändes Migrationsverkets praxis.

Enligt dessa domar ska frågan om en arbetskraftsinvandrare har haft tillräckliga anställningsvillkor avgöras genom en helhetsbedömning, där orsaken till en eventuell brist och arbetsgivarens seriositet ska beaktas. Vad luciadomarna klargör är att Migrationsverket måste skilja på fusk och misstag. Myndigheten ska förhindra att människor utnyttjas och att skrupelfria företag kringgår reglerna – inte motarbeta svenska företags globala rekryteringar.

Sedan luciadomarna meddelades har kompetensutvisningarna glädjande nog blivit sällsynta. Samtidigt kan vi tyvärr konstatera att den underliggande orsaken – bristande rättssäkerhet i Migrationsverkets beslutsfattande – finns kvar och leder till nya problem för arbetskraftsinvandrarna och för de teknikintensiva svenska företag som är särskilt beroende av dem.

Det mest uppseendeväckande exemplet är att vissa beslutsfattare på Migrationsverket vägrar låta utvisade arbetskraftsinvandrare komma tillbaka till Sverige under ett slags karantänstid. Internt på myndigheten kallas denna uppfattning ”sexmånadersregeln” eftersom den går ut på att arbetskraftsinvandrare som har utvisats måste vänta minst sex månader utomlands innan de kan få en ny ansökan om arbetstillstånd beviljad.

Problemet är att det inte finns något stöd för denna sexmånadersregel i lag, förarbeten eller rättspraxis. Därför är denna påhittade sexmånadersregel omstridd även inom Migrationsverket. Myndighetens biträdande rättschef konstaterade på ett seminarium som ABB anordnade under Almedalsveckan i somras att sexmånadersregeln inte har något rättsligt stöd och därför inte bör tillämpas. Vi tolkade det som att den godtyckliga myndighetsutövning där arbetskraftsinvandrare nekas möjligheten att komma tillbaka till Sverige på grund av sexmånadersregeln därmed snart skulle upphöra. Tyvärr har beslutsfattare på Migrationsverket ändå fortsatt att försätta människor i en slags kompetenskarantän med stöd av sexmånadersregeln. Nyligen drabbades en av ABB:s ingenjörer. Han utvisades i somras på grund av att han hos en tidigare arbetsgivare hade saknat vissa försäkringar. Utvisningsbeslutet tog hårt på medarbetaren och hans familj. För ABB:s del innebar det att företaget förlorade en viktig och uppskattad medarbetare. Samtidigt fanns en tanke om att medarbetaren förhoppningsvis snabbt skulle kunna komma tillbaka.

Men Migrationsverket har alltså i stället nekat ingenjören nytt arbetstillstånd för arbete på ABB på grund av de försäkringsbrister hos en tidigare arbetsgivare som han och hans familj redan har utvisats för. Enligt Migrationsverket skickade han in ansökan i för nära anslutning

till utvisningen för att kunna få en ny bedömning. Myndigheten anser alltså i praktiken att ABB-medarbetaren måste vara strandad utomlands innan han, eventuellt, kan få komma tillbaka till sin svenska arbetsplats. Beslutet har överklagats till migrationsdomstolen i Malmö med hjälp av Centrum för rättvisa.
Det behöver knappast ens påpekas hur otillfredsställande det är ur företagens perspektiv att viktiga medarbetare som har rekryterats i global konkurrens hålls strandade utomlands av Migrationsverket när de kunde vara på jobbet. För den enskilde, som redan har utstått en uppslitande utvisning, kan tanken på att behöva befinna sig i ett slags karantän mycket väl vara det som definitivt gör det ointressant att arbeta i Sverige igen.
En förutsättning för att de talanger Sverige behöver ska vilja söka sig hit är att deras rättssäkerhet respekteras. Därför har rättssäkerhetsproblemen för arbetskraftsinvandrare varit förödande för Sveriges internationella rykte. Det blir allt tydligare att Migrationsverket i dagsläget inte har förmågan att hantera arbetstillståndsärenden på ett rättssäkert sätt. Visserligen vore det önskvärt om regelverket för arbetskraftsinvandring sågs över och förtydligades eftersom det givit upphov till så skruvade tolkningar. Med tanke på att det huvudsakliga problemet har handlat om tillämpningen av regelverket framstår det dock som än mer avgörande att Migrationsverket tar krafttag för att höja nivån på sitt beslutsfattande. I annat fall bör någon annan, bättre lämpad myndighet ta över ansvaret för arbetstillståndsfrågorna. Sverige har nämligen inte råd att slarva bort den talang vi behöver.

Johan Söderström, vd för ABB Sverige
Fredrik Bergman, jurist vid Centrum för rättvisa
Johannes Forssberg, jurist vid Centrum för rättvisa
Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse som står upp för enskildas rättigheter genom att driva principiellt viktiga mål i domstol. "

"Ensamkommande som blivit hemlösa rekryteras av knarkligor

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Ensamkommande och hemlösa asylsökande från Afghanistan utnyttjas av kriminella gäng för att sälja droger.
– De blir lätta mål för kriminella och tvingas sälja för att få boende, säger Lennart Karlsson, samordnare på Citypolisen i Stockholm.

Kriminella gäng som specialiserat sig på drogförsäljning rekryterar ensamkommande asylsökande unga män i Stockholm, Göteborg och Uppsala, rapporterar Ekot.
Det är svårt att avgöra hur stor den totala omfattningen i Stockholm är, enligt Lennart Karlsson.
– Grundproblemet är att det saknas en ordentlig kartläggning. I området Klara som jag ansvarar för kan det röra sig om 10–20 unga killar en dag, men en annan kan det vara över 100 personer som rör sig i området. Men det är otroligt viktigt att poängtera att inte alla deltar i kriminalitet, säger han.
I Göteborg ska mellan 15 och 20 ensamkommande från Afghanistan sälja droger medan det i Uppsala rör sig om minst 25 personer, rapporterar Ekot som hänvisar till lokal polis.
Det råder ingen tvekan om var drogerna kommer ifrån, enligt Lennart Karlsson som arbetat med drogbekämpning i Stockholms innerstad i över 20 år.
– Vi ser kopplingar mellan kända narkotikanätverk och grupperingar från de särskilt utsatta områdena som förser de här killarna med narkotika.

Enligt honom tvingas, hotas eller övertalas många ensamkommande till att sälja nätverkens droger på gatan, i utbyte får de tak över huvudet om natten.
– Vi har ett stort antal ensamkommande killar som har hamnat i bekymmer på grund av att deras bostadssituation är obefintlig, de blir lätta mål för kriminella och tvingas sälja för att få boende.
En ensamkommande som säljer droger i Göteborg och som Ekot har talat med berättar att han har blivit hotad och misshandlad av ett kriminellt gäng. Han säger att han vill sluta men att han är rädd för konsekvenserna.
– De slog mig så mitt ansikte gick helt sönder. De har lurat massor av flyktingar som kommit till Sverige för att försöka skaffa sig ett bra liv, säger han till Ekot.
Droghandeln i Stockholm koncentreras till Klarakvarteren runt Sergels torg. Det som säljs varierar från lättare droger, som hasch, till tyngre, som heroin. Enligt Lennart Karlsson har problemet ökat i omfattning det senaste året.
– Det började egentligen redan runt 2014, men jag upplever att det under framför allt sensommaren i år skedde en volymökning.
Han säger att ökningen förmodligen är kopplad till de ensamkommandes boendesituation.
Asylsökande som fyller 18 år eller blir åldersuppräknade av Migrationsverket hänvisas till boenden för vuxna, boenden som kan vara placerade var som helst i landet. Då väljer många att försöka ordna tak över huvudet själva.
– Det finns en föreställning om att det är lättare att klara sig i en storstad och de söker stöd hos varandra på gott och ont. På gott för att de sitter i samma båt och har en kulturell samvaro men det kan slå fel också, säger Lennart Karlsson.
– Det slår fel om en person blir tvingad eller väljer att begå brott, då riskerar fler att göra det.
Lennart Karlsson säger att det är lätt att förstå varför många väljer att stanna i Stockholm.
– När vi pratar med dem så säger de att de har bott här länge och att de har sina kompisar här. De har en väldigt otrygg situation.
Polisens arbete med att motverka drogförsäljningen i Stockholms mest centrala delar inkluderar att försöka hindra de ensamkommande inte bara från att sälja utan också från att bruka droger.
– Parallellt med drogförsäljningen är det många som har riskbruk eller fastnar i regelrätta missbruk som kommer att belasta dem enormt på ett eget plan i livet, men också samhället.
Enligt Lennart Karlsson krävs det mer resurser för att komma åt den här brottsligheten.
– Vi försöker jobba på att få tag på männen som ligger bakom det här och vi har några ärenden där vi gripit killar som är placerade högre upp i strukturen. Det är därför vi kan uttala oss.
Han säger att det är viktigt att nå fram till dem, till exempel genom att samarbeta med andra myndigheter, som socialtjänsten.
– Vi har hittat lägenheter med 14 bäddar där de här killarna tvingas bo, det är en frustration att se att unga killar hamnar i den här situationen på grund av utsatthet, säger Lennart Karlsson.

Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

"På landsbygden frodas Gula västarnas uppror

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Efter tre veckors protester backade Frankrikes regering på tisdagen: den planerade höjningen av bensin- och dieselskatten skjuts på framtiden. Men i de småstäder på landsbygden där proteströrelsen Gula västarna växt fram var reaktionerna entydiga: för lite och för sent – upproret fortsätter.
Saint-Amand-Montrond.

Det sprakar från brinnande vedträn i plåttunnorna, som placerats ut i rondellen.
Ett fyrtiotal män och kvinnor står och håller vakt i skymningen, iklädda gula västar.
”En tutning, ett stöd”, har någon skrivit på en kartong. Och nästan varenda förbipasserande bilist och lastbilsförare tycks vilja visa sitt stöd för Gula västarna denna dag.
Det är en ständigt pågående kör av tutningar.
– Premiärministerns löften är bara struntprat. Det här är ingenting. Det är bara smulorna från baguetten. Så nej, detta är rätt sorgligt egentligen – men folkupproret fortsätter, säger kassörskan Martine.
Hennes 27-åriga dotter Floriane Borglevens fyller i:
– Folk här är verkligen skitförbannade. Och jag är arbetslös, som så många häromkring. Det är svårt att hitta jobb, och de som finns är dåligt betalda, säger hon.
Här i Saint-Amand-Montrond, en småstad med 10 000 invånare, befinner vi oss rent geografiskt mitt i Frankrike. Men i nästan alla

andra avseenden är vi i periferin. Oavsett om man tar tåget eller bilen tar det minst tre timmar att ta sig till Paris härifrån.
Det är i städer som denna som det gula upproret gror.
Och en sak är säker: det är inte över än.
Premiärminister Edouard Philippe såg påtagligt stressad ut på tisdagen, när han höll sitt tv-sända tal till nationen.
– Man måste vara både döv och blind för att inte se eller höra den folkliga vrede som denna rörelse ger uttryck för. De fransmän som har tagit på sig gula västar vill att skatterna sänks, de vill att arbete ska löna sig. Det är också vad vi vill. Men om jag inte har lyckats förklara det, om inte den styrande majoriteten lyckats övertyga fransmännen om att det är detta även vi vill, då måste något ändras, sa Philippe.
Därpå förklarade han att regeringen nu backar, efter tre veckor av massiva protester runt om i landet. Protester som de senaste dagarna blivit allt våldsammare och spridit sig, bland annat till flera hundra gymnasier där eleverna gått ut i strejk.
Regeringen lovar följande:
Den stegvisa höjningen av bensin- och dieselskatten, som president Macron beskrivit som en viktig del i hans gröna omställning, skjuts sex månader på framtiden. Detsamma gäller för de skärpta kontrollerna av bilars utsläpp som hade aviserats.
Det ska utredas hur svaga grupper som behöver bilen (inte minst på landsbygden) kan få extra stöd för att klara vardagen.
Prishöjningarna på gas och elektricitet, som skulle ha trätt i kraft vid årsskiftet, skjuts upp med tre månader – tills vintern är över.
Samtidigt varnade Philippe dock för att det nu måste bli slut för scener som de i Paris i lördags, då de största kravallerna på flera årtionden skakade huvudstaden.
– Om det blir ytterligare en protestdag, då måste det deklareras i förväg – och ske under lugna former, sa premiärministern.

Laëtitia Bravo befann sig på Champs-Élysées i lördags, när ett hundratal bilar sattes i brand, skyltfönster slogs sönder och monumentet Triumfbågen vandaliserades.
Hon är född och uppväxt i den region som Saint-Amand-Montrond är centralort i. Nu står hon och rör runt vedträna i elden i rondellens mitt.
– Jag tycker att det var fel att de vandaliserade Triumfbågen, det är ett historiskt monument som tillhör oss alla. Men när de krossar fönstren på banker, då applåderar jag bara, säger hon med ett snett leende.
Som så många andra här har hon bara varit en ”gul väst” i lite drygt två veckor. Vi följer med henne hem till den lilla gården i byn utanför samhället, där hon bor tillsammans med sin man Vincent och deras tre barn.
– Det här handlar inte bara om bensin- och dieselskatten. För mig är det bara en liten del. Det här handlar om orättvisor, om att man inte kan leva på sin lön längre, medan det finns folk som lever i överflöd, säger hon.
Utanför huset finns grönsaksodlingar och fruktträd.
– Min man och jag tjänar omkring 1 800 euro per månad – tillsammans (18 000 kronor). Vi vill vara så självförsörjande som möjligt, och handlar organiskt odlad mat av våra grannar, som är bönder. Så vi förstår mycket väl hur viktig miljön är. Men i stället för att straffa oss som bor på landet med mer skatter, tycker jag att man ska satsa mer på närodlat, bekämpa konsumtionssamhället och sluta importera så mycket från utlandet, säger Laëtitia Bravo.
Hon identifierar sig som ”vänster”, men liksom många andra som DN talar med är hon desillusionerad över de etablerade politiska partierna – inklusive Emmanuel Macrons LREM, som beskrev sig som en ny och omdanande kraft när mittenpartiet trädde in på scenen för ett år sedan.
– Macron måste avgå. Jag ser ingen annan utväg, säger Laëtitia Bravo.
Men när jag frågar vad hon tror om framtiden blir hon osäker.

– Protesterna kommer att fortsätta. Men det är tabu att prata politik i Gula västarna – alltså partipolitik. För det finns ju alltifrån extremhöger via mitten till extremvänster där, säger Laëtitia Bravo med ett skratt.
När DN går runt och pratar med aktivister i rondellen i Saint-Amand-Montrond blir det snart klart att det är en brokig samling – något som också är en av anledningarna till att rörelsen är så lös i konturen och ofta mycket ostrukturerad.
Lastbilschaufförén Jimmy Jab börjar argumentera för att den lokala gruppen borde välja företrädare.
– I minst ett tiotal kommuner har de valt talespersoner, så varför kan inte vi? Det är dags nu, annars kan vi inte förhandla med regeringen, säger han.
Gubbarna runt honom ser lite osäkra ut.
Men Stephane Courcelle säger rakt ut:
– Jag tror snarare att det är en styrka att vi är så ostrukturerade. Det gör det omöjligt att kontrollera oss – och det pressar regeringen. Jag gillar det.
En ny protestdag är aviserad till på lördag. ”Fjärde akten”, kallar - aktivisterna den.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta.

Gula västarna (Gilets jaunes) är ett löst sammansatt initiativ som ursprungligen bildades i protest mot höjd skatt på bensin och diesel. Protesterna har sedan vuxit till att omfatta ett mer allmänt missnöje med den franske presidenten Emmanuel Macron och hans politik.

Tre lördagar i rad har tiotusentals demonstranter intagit gatorna i Paris och andra franska städer som Lille och Marseille.
Stundtals har protesterna gått våldsamt till och lett till vandalisering. Under helgens demonstrationer blev Triumfbågen nedklottrad och lyxbutiker längs Champs-Élysées fick sina fönsterrutor krossade.
Fler än hundra personer skadades, däribland 17 poliser, enligt polismyndigheten. "

"Senatorer i USA övertygade: Prinsen låg bakom mordet

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Flera amerikanska senatorer säger sig nu vara säkra på att Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman låg bakom mordet på journalisten Jamal Khashoggi. Detta efter att ha fått se bevis som den amerikanska underrättelsetjänsten CIA samlat in.

Allt mer tycks nu peka på att det var Saudiarabiens högsta ledare, kronprins Mohammed bin Salman som beordrade mordet på Jamal Khashoggi.
Under tisdagen höll CIA-chefen Gina Haspel en hemlig genomgång inför ett antal ledande senatorer från såväl Demokraterna som Republikanerna.
Gina Haspel reste själv till Turkiet, där mordet ägde rum, och fick ta emot de bevis som de turkiska myndigheterna samlat in. Bland annat en bandinspelning från mordet. Till detta ska nu läggas CIA:s egna avlyssningar och informationer.
Efter mötet uttalade sig flera av dem för journalister som väntade utanför:
– Om kronprinsen ställde sig framför en jury så skulle han fällas på trettio minuter, sa ordföranden i senatens utrikeskommitté, republikanen Bob Corker.
Republikanen Lindsey Graham, som tidigare varit en av kronprinsens största supportrar men som sedan mordet blivit en av de mest högljudda kritikerna av Mohammed bin Salman, sa till reportrar efter mötet:
– Det finns ingen pistol som pekar ut den skyldige, det finns en såg, sa Graham.
– Du måste medvetet blunda för att inte dra slutsatsen att allt var planerat och genomfört av personer som stod under kronprinsens befäl, sa Graham också.
De turkiska utredarna hävdar att Khashoggi styckades med hjälp av en bensåg efter det att han torterats och mördats.
USA:s president Donald Trump har hittills hävdat att det inte finns några säkra bevis som pekar mot kronprinsen.
– Kanske gjorde han det, kanske gjorde han det inte, har Trump sagt om kronprinsens inblandning.
Washington Post-journalisten mördades på det saudiska konsulatet i Istanbul den 2 oktober.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Israel har avslöjat tunnlar från Libanon – anklagar Iran

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Metulla. Israel började på tisdagen förstöra flera tunnlar mellan södra Libanon och israeliska gränssamhällen. Tunnlarna, säger israeliska talesmän, är avsedda för underjordiska attacker och har grävts av Hizbollah-milisen för iranska pengar.

I gryningen på tisdagen flyttade Israel fram grävmaskiner och annan tung utrustning intill muren som skiljer den shiitiska byn Kfar Kila från ingenmanslandet mellan Libanon och Israel. Flera explosioner hördes. FN-styrkan UNIFIL, som patrullerar konfliktzonen mellan Israel och den libanesiska milisen Hizbollah, sade i en kommuniké att man ”noga följer utvecklingen och rådde parterna att ”använda de diplomatiska kanalerna” innan de gör något som kan riskera lugnet. Israel har begärt att FN:s säkerhetsråd sammankallas för att fördöma Iran: ”Tunnlarna är en grov kränkning av vår suveränitet.”
Hizbollah-milisen har i skrivande stund inte reagerat på nyheten att Israel upptäckt och börjat förstöra tunnlarna, sannolikt därför att dess ledning måste konferera med Iran om hur man skall hantera saken. En israelisk överstelöjtnant som deltog i morgonens operation intill Kfar Kila säger till DN:
– Det finns flera tunnlar. Ingen av dem har nått långt nog för att hota något av våra samhällen. Men det kommer att ta tid att förstöra dem. Vi kommer att fortsätta arbeta utmed hela gränsen.
Enligt militärtalesmän har den nu förstörda tunneln mellan Kfar Kila och den lilla israeliska staden Metulla varit under arbete i fyra år. Hizbollahs ledare Hassan Nasrallah har flera gånger på senare år antytt

att hans elitstyrka Radwan snart kommer att kunna operera inne i Israel.
För två år sedan började Israel bygga en sex meter hög betongmur utmed den tretton mil långa gränsen, i syfte att försvåra ett chockanfall från Hizbollah, som permanent håller stora styrkor stridsberedda i de shiitiska byarna närmast gränsen.
Redan för över tio år sedan rapporterade invånare i israeliska gränsbyar ljud av maskiner under jord. Först tog militären inte detta på allvar. Den är van vid Hamas attacktunnlar mellan Israel och Gaza, som grävs med lätthet i sanden. Att Hizbollah skulle försöka borra tunnlar genom urberget, under berg och dalar, verkade otroligt.
Men invånarna utmed gränsen kände sig alltmer otrygga. Shimon Dahan, 29, från Kiryat Shmona, fyra kilometer från gränsen, säger till DN:
– Det är välsignat att de äntligen har hittat något. Jag har hört många berätta om konstiga ljud, det är klart att inte alla kunde inbilla sig!
Premiärminister Benjamin Netanyahus plötsliga resa till Bryssel på tisdagen för överläggningar med USA:s utrikesminister Mike Pompeo har nu fått sin förklaring. Han for för att förvissa sig om amerikanskt stöd under den diplomatiska kampanj som Israel nu försöker dra i gång mot Iran.
Netanyahu hoppas att de skärpta amerikanska sanktionerna mot Iran skall tvinga de iranska ledarna att överge några av de projekt Israel fruktar mest – dels utvecklingen av ballistiska missiler, dels moderniseringen av Hizbollahs raketarsenal.
Tidpunkten för denna kris är bekväm för Netanyahu, som gärna ser att den israeliska allmänheten får annat att tänka på än korruptionsmisstankarna mot honom. För Hizbollah är läget mer komplicerat. Shiamilisen, som sedan ett decennium dessutom är Libanons dominerande politiska parti, försöker sedan flera månader förgäves få till stånd en ny regering. Stödet från Iran, vars ekonomi är i kris, har krympt sedan det syriska inbördeskrigets slut.
Hizbollah har mycket litet svängrum när det gäller strategiska beslut. När Hassan Nasrallah 2006 drog milisen in i ett krig med Israel rasade man i Teheran. Hizbollah hade fått sina dyra raketer av Iran för att avskräcka Israel från att attackera Irans atomprogram, inte för några egna äventyr.
Efter kriget 2006 klubbade FN resolution 1701, som stipulerade att endast den libanesiska armén, inte Hizbollah, har rätt att bära vapen i södra Libanon.
Resolutionen har ignorerats öppet av Hizbollah, vars styrkor, reguljära och reserver, är numerärt jämförbara med Sveriges.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Rebellerna har landat i Sverige för fredssamtal

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

De FN-ledda samtalen om Jemen som ska hållas i Sverige har kommit ett steg närmare. Delegaterna från huthirörelsen landade enligt utrikesminister Margot Wallström i Stockholm sent på tisdagskvällen, tillsammans med FN:s särskilda sändebud för Jemen, britten Martin Griffiths.

Huvudaktörerna i kriget, huthierna och regeringssidan, har slagits oförsonligt i snart fyra år. Civilbefolkningen i detta ett av världens fattigaste länder har hamnat i korselden vilket orsakat världens just nu svåraste humanitära katastrof.
Kompromisslöshet och obeveklighet har präglat bägge sidor vilket bidragit till svårigheterna att medla.
– Även när parterna landat i Stockholm är det mycket som kan gå fel, säger en diplomatkälla till DN.
Svenska utrikesdepartementet, som är värdar för förhandlingarna, eller ”konsultationerna” som det formellt kallas, hade ännu sent på tisdagen inte avslöjat var någonstans mötet ska äga rum.
Som ett ödets ironi kom nyheten om FN-mötets troliga förverkligande exakt på dagen ett år efter att Jemens mäktige ex-president Ali Abdullah Saleh mördades. Saleh, som styrde Jemen i 33 år och kan sägas personifiera landets komplexa och våldsamma nutidshistoria, dödades av sina forna bundsförvanter huthierna. Den 75-årige expresidentens bil beskötts vid en vägspärr utanför huvudstaden Sanaa.
Ali Abdullah Saleh beskrivs av en del jemeniter som den ende makthavaren med myndighet att hålla ihop den disparata republiken.
Andra fördömer Saleh som den man som genom sin makthunger skapat många av de problem som Jemen nu har att handskas med: geografiska och etniska motsättningar, korruption och utbredd fattigdom. Själv kallade han maktutövandet i Jemen för att ”dansa på ormars huvuden”.
Efter Salehs död hamnade Jemenkriget i en än brantare nedåtgående spiral. Det senaste året har fronterna blivit än mer svåröverskådliga, sedan separatister som vill återupprätta Sydjemen fått allt mer att säga till om. Jemen var fram till 1990 delat i en nordlig och en sydlig del.
Självständighetsivrarna i söder får stöd av Förenade Arabemiraten, som har ett strategiskt intresse av att Jemen hålls svagt och söndrat.
Men deras paraplyorganisation Södra övergångsrådet (STC) finns inte med i fredssamtalen, vilket vållat en hel del kritik och irritation.
På marken i Jemen fanns ännu på tisdagen inte några tecken på att striderna avtagit. Haykal Bafana, en ung jurist som bor i huvudstaden Sanaa, skriver på sitt Twitterkonto att han räknat till minst tolv flygattacker från den saudiledda koalitionen i och kring Sanaa under tisdagsdygnet. Och så sent som i förra veckan avfyrade huthierna en långdistansmissil mot en militärbas utanför Najran i sydvästra Saudiarabien.
Behovet av försoning och normalisering i Jemen är enormt. Förutom hungersnöd, svält och en annalkande torkkatastrof står också landet inför en finanskollaps. På grund av kriget har Jemen inte haft någon fungerande centralbank på flera år.
FN gör en bedömning att Jemen kommer att behöva 4 miljarder dollar (närmare 36 miljarder kronor) utifrån under nästa år, bara för att klara sin budget och undvika en valutakrasch.

Erik Ohlsson 2

" Fakta. Världens största humanitära kris

Kriget i Jemen har orsakat världens just nu enskilt största humanitära kris. Mer än 20 miljoner av landets 28 miljoner invånare är i behov av hjälp. Drygt åtta miljoner hotas av svält.
Huvudaktörerna i kriget är regeringssidan och huthierna.
Jemens regering, som leds av Abdrabbu Mansour Hadi, stöds av en koalition av länder, främst Saudiarabien men också Egypten, Jordanien, Sudan, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Qatar och Bahrain. Koalitionen får också indirekt stöd av USA och Storbritannien.
Huthierna, som leds av Abdulmalik al-Houthi, får stöd av avhoppare från Jemens regeringsarmé. De antas också få stöd av Iran och den libanesiska shiarörelsen Hizbollah.
Vid sidan av huvudaktörerna är också Södra övergångsrådet (STC) inblandat i konflikten, liksom al-Qaida på Arabiska halvön och IS. STC är en paraplyorganisation av grupperingar som vill dela landet. De får stöd av Förenade Arabemiraten. "

"Viktor Orbán synade EU:s bluff om Soros – och vann

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Analys
Efter att ha demoniserat George Soros i flera år kunde Viktor Orbán inte ge sin värsta fiende ens en symbolisk seger. Därför var det givet att "Soros-universitetet" CEU får lämna Ungern. Mindre givet var att väst lät det ske utan att lyfta ett finger.

”En mörk dag för friheten i Ungern, och en mörk dag för akademisk frihet.”
Så drastiskt uttryckte sig Michael Ignatieff, den kanadensiske ex-politikern som är rektor för Central European University, vid en presskonferens på måndagen. Det stod då klart att det välrenommerade lärosätet flyttar huvuddelen av sin verksamhet från Budapest till Wien.
Flyttbeslutet var väntat, och är resultatet av en ungersk lag från 2017 som i praktiken bara berör ett enda universitet, nämligen CEU.
I premiärminister Orbáns värld är CEU den perfekta motståndaren. Universitetet, som har haft rätt att dela ut både amerikanska och ungerska examina, grundades för det första av George Soros, den ungersk-amerikanske filantropen och miljardären som Orbán pekar ut som roten till allt ont.
För det andra representerar CEU en progressiv och liberal världsbild som Orbán gillar att hetsa sina väljare och supportrar mot.
Jag minns själv ett besök på CEU-campuset i fjol. De första jag mötte var två unga kvinnor – en från Ungern och en från Ryssland – som studerade genusvetenskap. Just det ämnet förbjöds i Ungern efter ett regeringsdekret i oktober.

När studenter och deras lärare har protesterat och tältat framför parlamentsbyggnaden har det varit lätt för regeringstrogna medier att håna dem som ett gäng privilegierade elitister. Givetvis ”betalade av Soros” som det alltid heter när någon i Ungern inte tycker som Orbán.
Att CEU nu stänger butiken i Budapest är ändå ett kaxigt budskap från den ungerske premiärministern mot kritiker i EU och USA. Han visar att han är tillräckligt stark för att bortse från vad någon säger i Bryssel.
Särskilt gäller det EPP, den konservativa partigruppen i EU-parlamentet, som Orbáns eget parti Fidesz är medlem i. Trots intern och extern kritik har EPP vägrat att sparka ut Orbán, men den drog ändå ”en röd linje” vid just behandlingen av CEU.
Orbán synade bluffen. Och vann.
Manfred Weber, tysken som är EPP:s kandidat till att bli EU-president, twittrar lamt att han är ”extremt besviken” över universitetets flytt.
Men ingen andas något om att peta Fidesz ur partigruppen.
Även USA verkar ha låtit sig invaggas i en tro att CEU på något sätt skulle kunna räddas.
Den amerikanske ambassadören David Cornstein – en 80-årig affärsbekant till Donald Trump från New York – deklarerade när han tillträdde i somras att universitetets framtid var högsta prioritet.
Han ska sedan, enligt Buzzfeed, ha arbetat i det tysta för att få den ungerska regeringen att backa, bland annat genom att tona ner den amerikanska kritiken mot auktoritära tendenser i Ungern.
Uppenbarligen en misslyckad taktik.
Nu när flytten är ett faktum säger Cornstein, som kallar Orbán sin vän, till Washington Post att ”det inte har något med akademisk frihet att göra” samtidigt som han skyller beslutet på – vem annars? – George Soros.
”Det lönar sig att arbeta med regeringen”, säger Cornstein.
CEU-rektorn Ignatieff pekar på att stöddeklarationer och uttalanden inte har räckt till för att beveka Orbán, eftersom det till största del har handlat om tomma ord.
– Ingen har satt press på Ungerns regering utifrån, konstaterar han.

Ingmar Nevéus "

"Demonstrationer mot kvinnovåld

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Israel. Tusentals kvinnor i Israel har protesterat mot våldet mot kvinnor genom en nationsomfattande strejk och demonstrationer i flera städer. På vissa håll har också vägar blockerats. Kvinnorna kräver att staten finansierar åtgärder mot problemet.

Protesterna är en följd av att två flickor dödades i förra veckan. I och med det stiger antalet dödsoffer för våld mot kvinnor till 24 i år. Demonstranterna höll en tyst minut för att hedra offren. Vid infarten till Jerusalem hade en gata målats röd medan demonstranterna skanderade ”Bibi, vårt blod är inte billigt”, med adress till premiärminister Benjamin Netanyahu.

TT-AFP "

"Stor förvirring om vad Kina och USA kom överens om – egentligen

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Analys
Vad kom USA:s president Donald Trump och hans kinesiske kollega Xi Jinping egentligen överens om när de träffades i lördags? Versionerna i Washington och Peking av vad som hände går brett isär.Så olika har utgången av mötet framställts att det verkar som att ledarna befunnit sig i var sitt sammanträde.

Trump twittrade att Kina lovat att ”minska och ta bort” tullarna på amerikanska bilar. Hans rådgivare fyllde i och trodde nog inte att det redan fanns ett avtal med kineserna på den punkten.
Däremot verkar samtliga inblandade amerikaner ha uppfattat det som att USA kommit överens om en 90 dagar lång vapenvila i handelskriget med Kina. På den punkten tycks de till och med rörande överens.
Men när börjar de 90 dagarna?
Larry Kudlow, Trumps ekonomiske rådgivare, säger att vapenvilan gäller från den 1 januari 2019. Nej, klockan började ticka redan den 1 december, hävdar den amerikanska administrationen.
Vad Kina säger? Inte ett ljud – om någonting som har med detaljer från mötet att göra.
En talesperson för UD i Peking har sagt att presidenterna ”nått ett viktigt samförstånd, som styr relationerna mellan Kina och USA framåt”.
Minskade biltullar nämns inte. Ingenting om att det finns en 90-dagars tidsfrist. Heller inget om att Kina förbunit sig att köpa stora mängder

amerikanska varor. Eller att nu väntar hårda förhandlingar om strukturella förändringar för Kina, om sådana saker som stöld av immateriella rättigheter.
Det styrande Kommunistpartiets organ Folkets Dagblad publicerade efter mötet en bild överst på förstasidan där Xi Jinping och Donald Trump ler och skakar hand. Symbolvärdet är viktigt.
Signalen är att ordförande Xi sköter det här på bästa sätt. Titta så bra det går.
Partiet har skäl att få det att framstå just så, som att Xi kan hantera Trump, eftersom det är just det han har fått kritik för. Offentligt ris har framförts av liberaler inom partiet som hävdar att handelskriget mot USA är självförvållat och inte alls något oprovocerat angrepp från Donald Trump, utan en förklarlig reaktion på Kinas statskapitalism.
Kinesiska privata företagare klagar på att deras affärer försämras av handelskriget, och har sinsemellan börjat diskutera ett ämne som de annars inte brukat ta upp, vittnade nyligen en företagare för DN i Peking.
I sådana stunder vädrar företagaren åsikten med kollegor att det kanske är dags att andra krafter än Kommunistpartiet styr landet.
Den kinesiska ledningen är känslig för vad allmänheten tycker om handelskriget.
Medan Trump som vanligt vill få det att framstå som att han personligen redan fixat saken.
Titta så bra det går. I den utsagan kan presidenterna förenas. Annars föreligger helt olika spin i Washington och Peking från mötet, som fått bedömare att misstänka: här kan vi ha ett nytt Singapore-toppmöte.
De avser diskussionerna i somras mellan Trump och Nordkoreas ledare Kim Jong-Un, då länderna skiljdes åt med helt olika uppfattningar om vad de kommit överens om.

Det enda säkra resultatet nu är att handelskonflikten mellan USA och Kina inte är över. Och att det krävs mer arbete och förhandlingar än i 90 dagar för att lösa de många tvisterna.

Torbjörn Petersson "

"De tyska kristdemokraterna behöver mer än en ny Merkel

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Försiktigt, lite tråkigt. Men väldigt stabilt. Angela Merkels 18 år som ordförande för kristdemokratiska CDU och 13 år som tysk förbundskansler är givetvis en framgångssaga. Efter ett antal usla valresultat det senaste året är det också tid för förändring. ”Fortsätt så”, hennes devis, har nått vägs ände.

Vid kongressen i Hamburg på fredag tackar Merkel därför för sig som CDU-bas, även om planen är att sitta kvar som kansler. Tre kandidater konkurrerar om toppjobbet: Annegret Kramp-Karrenbauer, Friedrich Merz och Jens Spahn. Nya tider råder. Förr var kampen avgjord långt i förväg.

Nazismen och andra världskriget, den tyska katastrofen, skapade längtan efter lugn och ro. Ur den föddes CDU och dess bayerska systerparti CSU. I Aktiebolaget Tyskland hade företagen och fackföreningarna båda del i samarbetsmodellen. På liknande sätt skulle CDU vara ett *Volkspartei*, en bred kyrka inte bara för katoliker och protestanter.

CDU brukar kallas konservativt, och det inslaget har alltid varit starkt: landsbygden, traditionen, hemmafrun. Där finns också en liberal, näringslivsnära flygel. Där finns dessutom det sociala benet, civilsamhälle, löntagarorganisationer och förstås kristenheten i partinamnet. Söndagsöppet i butikerna är fortfarande ett rött skynke. Och Merkel röstade emot samkönade äktenskap i förbundsdagen 2017. När hon tog över var partiet ändå övervägande katolskt präglat, mansdominerat och västtyskt. Hur skulle en protestantisk kvinna från det gamla DDR klara uppdraget? Som bekant fungerade det utmärkt. Men vart ska det nu bära hän?

De tre kandidaterna speglar i stora drag koalitionen CDU. Annegret Kramp-Karrenbauer (ingen behöver lära sig hela namnet, alla säger AKK) är Merkels val men vill helst dölja det. AKK företräder den sociala fåran och rör sig på samma politiska mittfält som företrädaren. Merz knuffades åt sidan av Merkel 2002, lika osentimentalt som hon ofta avpolletterat rivaler. Efter ett tag försvann han från scenen för att göra pengar som finansman. Han är marknadsliberalernas vän, men med en konservativ ådra, han är en slagfärdig talare och väjer inte för kontroverser. På gott och ont.

Spahn blev Merkels hårdaste interna kritiker under flyktingkrisen 2015, när förbundskanslern öppnade gränserna och sa att ”vi klarar det”. Folkopinionen var till en början positiv, men vände rätt snart. Detta, liksom det främlingsfientliga AFD:s uppgång, är en förklaring till att kärleken till Merkel har rostat inom CDU.

Men även om Spahn representerar ett slags konservatism ser han chanslös ut. Det står mellan AKK och Merz, och därmed mellan en Merkelsk mittenväg och en mer borgerlig betoning. Bayrarna i CSU har gjort misslyckade försök att spela invandringsskeptiska kort för att locka tillbaka AFD-väljare. Men CDU rymmer alla möjliga intressen. Ingen kan förvandla partiet till populister, eller ett rent högerparti.

Den nya ledaren har en uppförsbacke framför sig. I det nya politiska landskapet har CDU ramlat ned under 30-procentsstrecket. Och även om Merkels facit är gott har hon långt ifrån alla rätt.

Många tjatar om migrationen, men det är inte främst där det glappar. Merkels Tyskland har levt gott på hennes socialdemokratiske företrädare Gerhard Schröders arbetmarknadsreformer, medan hon själv har avstått från visioner och stora grepp. Tjänstesektorn är överreglerad. Investeringarna i infrastruktur är eftersatta.

Prioriteringen av budgetbalans har varit enögd. Försvaret är i ett pinsamt skick.
De stora koalitionerna har samtidigt inneburit en anpassning till föråldrade socialdemokratiska koncept i bidragssvängen, precis som Merz påpekar. Lite mindre konsensus skulle vara uppfriskande. Tysk ekonomi är urstark, men det är tveksamt hur länge undret varar. Biltillverkarna sliter med klimatomställningen. Handelskrig oroar, liksom eurozonen. Den åldrande befolkningen är inte att leka med. Nästa CDU-ordförande har stor chans att bli Tysklands nästa förbundskansler. Inga experiment, har varit Merkels och partiets historiska ledstjärna. En aning mod och modernisering vore på sin plats.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

”Säkerhetspolisen i akut behov av ny lagstiftning”

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181206
Hoten mot Sverige är mer omfattande än på flera år, både från - främmande makt och från terrorism i nya former. Samtidigt har - lagstiftningen släpat efter. Varje dag och i hundratals ärenden märks de negativa effekterna av dagens bristande regleringar. Det brådskar att få ny lagstiftning på plats, skriver säkerhetspolisens chef Klas Friberg.

Säkerhetspolisens uppdrag är att skydda Sverige, vår demokrati och människors liv. Men vår förmåga att göra detta har urholkats. Samtidigt som såväl hotet från främmande makt som hotet från terrorismen har blivit mer omfattande, har lagstiftningen släpat efter. Det finns flera utredningsförslag som skulle återge oss den förmåga – i alla fall en del av den förmåga – som vi tidigare har haft. Dessa behöver snabbt genomföras, annars är risken stor att allvarlig brottslighet inte kan förhindras.
Det här är några exempel på verkliga underrättelser eller tips som Säkerhetspolisen hanterar:
Säkerhetspolisen får information om att en känd IS-ansluten person som ligger bakom flera attentat gömmer sig någonstans i Sverige.
En person med okänd identitet sägs vilja använda handgranater mot vissa namngivna personer.
Säkerhetspolisen får tips om att en person håller på att tillverka en bomb och detonera den mot ett mål i Sverige.

En utpekad person misstänks spionera på uppdrag av ett annat land. Det är inte känt vem eller vilka som personen har kontakt med.
Vi hanterar uppgifter om konkreta attentatshot i genomsnitt varannan dag. Dessa hot måste ofta bedömas under stark tidspress.
Säkerhetspolisens uppgift är att hålla Sverige säkert och vi arbetar dygnet runt med att inhämta, bedöma och följa upp informationen kring våra underrättelser. Vi kan konstatera att hoten mot Sverige är mer omfattande än på flera år. Det handlar om både hotet från främmande makt och hotet från terrorismen, som har antagit nya former.
Samtidigt som hotbilden har förändrats har lagstiftningen släpat efter. Det finns flera utredningsförslag som behöver omsättas i lagstiftning. Bland dem finns förslaget som skulle ge Säkerhetspolisen rätt att ta del av uppgifter från signalspaning även under pågående förundersökning och – efter att detta är genomfört – förslaget om lag om straffansvar för deltagande i terrororganisationer.
Men minst lika viktiga för Säkerhetspolisens operativa förmåga är två andra förslag:
Regleringen av teleoperatörernas datalagring
Möjligheten att använda hemlig dataavläsning
Sveriges behov av en modern och rättssäker reglering på dessa områden är akut och mycket påtagligt.
En mycket stor del av Säkerhetspolisens underrättelse- och utredningsarbete kräver att vi snabbt kan få veta var, när och hur olika brottsaktiva individer har kommunicerat med varandra, och var de då befunnit sig. Det kan vi få genom att ta del av uppgifter från teleoperatörernas datalagring. Men sedan en dom i EU-domstolen 2016 har operatörerna i stort sett slutat att systematiskt lagra sådan information. I dag kan vi aldrig vara säkra på vilka uppgifter vi kan få tillgång till, om ens några alls. Och de få uppgifter som vi får är både mindre strukturerade och av sämre kvalitet än de var tidigare. Detta har redan fått allvarliga konsekvenser för Säkerhetspolisens arbete. Även kontakterna med andra länder blir lidande när vi inte kan bistå med att hitta svenska kopplingar till internationell terrorism och annan brottslighet. Det får också konsekvenser för utredningarna av främmande makts illegala verksamhet mot Sverige, vilket i klartext innebär att spioner får lättare att verka i vårt land. Likaså försvåras arbetet med att spåra dataintrång mot svenska skyddsvärda verksamheter.
En statlig utredning (SOU 2017:75) föreslog i oktober 2017 att regelverket kring datalagring för brottsbekämpande ändamål skulle skärpas. Säkerhetspolisen har riktat kritik mot delar av förslaget, bland annat mot att kommunikation i fasta nätet skulle undantas från lagringskrav, och mot otillräckliga lagringstider. Allt är dock bättre än nuvarande situation. Det är därför viktigt att den kommande regeringen och den nyvalda riksdagen tar tag i frågan så snart som möjligt. Samtidigt måste arbetet för att få till ett rimligt regelverk kring datalagring på EU-nivå fortsätta att drivas med kraft.
Inte bara sms och telefonsamtal används när brottsaktiva våldsbejakande extremister planerar att till exempel mörda en meningsmotståndare, när underrättelseagenter kontaktar sina källor för att få information om svenska intressen eller när terrorister planerar en storskalig attack mot civila. Tekniken har utvecklats. I dag används i stor utsträckning olika digitala tjänster och appar där kommunikationen är krypterad och anonymiserad.
På grund av kryptering kan Säkerhetspolisen läsa av mindre än en tiondel av den kommunikation som vi har domstols tillstånd till, och som vi behöver för att kunna fullgöra våra uppdrag.
Teknikutvecklingen är i många delar positiv och har medfört fantastiska möjligheter till kommunikation. Men möjligheten att anonymisera och kryptera används också flitigt av kriminella.

I november 2017 presenterades ett förslag om hemlig dataavläsning (SOU 2017:89) som skulle ge Säkerhetspolisen möjlighet att ta del av kommunikation innan den krypteras. Förslaget har ännu inte lett till lagstiftning. Även i detta fall är det av yttersta vikt att Sveriges kommande regering agerar skyndsamt och att riksdagen beslutar om föreslagna förändringar, för läget är akut.
En effektiv och säker brottsbekämpning står inte i motsatsförhållande till en rättssäker ordning med ett högt integritetsskydd för medborgarna. Respekten för den personliga integriteten är en självklarhet i vårt demokratiska samhälle. Utredningsförslagen har gjort de avvägningar som krävs för att integritetsskyddet ska upprätthållas.
Hotbilden mot Sverige har förändrats. Säkerhetspolisen efterlyser inte utökade befogenheter. Vi efterlyser befogenheter att utföra vårt uppdrag så som vi kunde tidigare, innan teleoperatörerna slutade att systematiskt lagra uppgifter för brottsbekämpande ändamål och innan teknikutvecklingen sprang ifrån lagstiftningen. Utredningar är gjorda och förslagen är presenterade. Varje dag och i hundratals ärenden märks de negativa effekterna av dagens bristande regleringar. Det brådskar att få ny lagstiftning på plats.

Klas Friberg, säkerhetspolischef "

"Brokig trio i historisk kamp om Merkels makt

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Halle. En mångmiljonär med eget privatplan, en homosexuell katolik eller en ”Mini-Merkel”. På fredag avgörs vem som ska få axla arvet efter Europas mäktigaste kvinna – och sannolikt bli Tysklands nästa kansler.

”Inga experiment” har varit devisen för de tyska kristdemokraterna sedan 1950-talet. Det som brukar kallas de små stegens politik har gjort CDU till en valvinnarmaskin och en garant för stabiliteten i Europas tungviktare. Men när Angela Merkel efter 18 år som ledare för Tysklands största parti nu kastar in handduken väntar en mindre revolution.
För första gången på närmare 50 år tävlar flera kandidater om partiledarposten, till skillnad från tidigare år då chefen krönts bakom stängda dörrar.
– Jag gläder mig åt den demokratiska processen, sade Merkel själv när hon i slutet av oktober överraskande meddelade att hon lämnar som partiledare i förtid, stukad efter interna bråk och bedrövliga resultat i flera delstatsval.
Valet av efterträdare handlar om mycket mer än ledarskapet för de krisande och splittrade kristdemokraterna, utan med stor sannolikhet om vem som blir Tysklands nästa förbundskansler. Även om Angela Merkel flaggat för att hon vill sitta kvar som regeringschef hela mandatperioden till 2021 kan skiftet ske tidigare än vad hon hoppats på.
Det hänger antagligen på vem som tar över stafettpinnen.

De senaste veckorna har de tre huvudkandidaterna – partisekreteraren Annegret Kramp-Karrenbauer, finansmannen Friedrich Merz och hälsoministern Jens Spahn – turnerat landet runt i vad som liknats vid en amerikansk primärvalskampanj. Det har varit en jämförelsevis lågmäld tillställning i avsaknad av de grövsta personpåhoppen och förolämpningarna, men med tyska mått ovanligt livliga diskussioner. Så vilka är trion som gör upp om arvet efter Europas mäktigaste kvinna?

Annegret Kramp-Karrenbauer. Partisekreteraren med tungvrickarnamnet som till och med tyskarna snubblar på och därför oftast kallas ”AKK”. 56-åringen har visat på en av de viktigaste egenskaperna för en partiledare, nämligen förmågan att vinna val. Som ledare för CDU i delstaten Saarland kammade hon i fjol hem över 40 procent av rösterna, en siffra som partiet på riksplanet i dag bara kan drömma om.

Hennes pragmatiska, lösningsorienterade och sakliga stil anses påminna om Merkel vilket har gett henne smeknamnet ”Mini-Merkel”. Det är ett prefix som antagligen inte skulle användas för att beskriva en manlig politiker – en ”Mini-Kohl” har ingen ännu hört talas om – och som hon själv är måttligt förtjust i.

– Jag är 56 år, har tre vuxna barn och har gjort en veritabel karriär. Det finns överhuvudtaget inget som är mini över mig! röt hon nyligen ifrån.

Men det faktum att Kramp-Karrenbauer varit en av Merkels närmaste allierade ses både som en tillgång och en belastning, beroende på vem man frågar.

Politiskt står hon något till vänster inom socialpolitiken men är mer konservativ när det gäller familje- och värderingsfrågor, något som ibland förklaras med hennes engagemang inom katolska kyrkan. Nyligen förfasades hon över de kinesiska forskare som i förra veckan hävdade att de genmodifierat spädbarn. Kramp-Karrenbauer är särskilt populär bland kvinnorna i det alltjämt manligt dominerade partiet.

Friedrich Merz. Finansmannen som lämnade politiken i vredesmod över att Angela Merkel petat honom från en toppost och som nu har siktet inställt på revansch. Den 63-årige föredettingen har lanserat sig som en frisk fläkt och en garant för att ge partiet en välbehövlig nystart. Han är rapp i replikerna och det är med ett grandiost självförtroende som han levererar sin vanligaste kommentar: ”Jag har en tydlig åsikt”.

Merz mission kan sammanfattas med att CDU måste sluta efterapa socialdemokraternas politik och hitta tillbaka till sina egna, mer konservativa rötter. Lika mycket som han tilltalar de som anser att det är dags att göra upp med Merkels flört med mitten, lika mycket skrämmer han kritikerna som befarar att klockan kommer att vridas tillbaka till eran före henne.

Merz stora förmögenhet som han dragit in under åren som styrelseproffs och som ordförande för den tyska grenen av BlackRock, världens största förmögenhetsförvaltare, har lett till en livlig debatt om hur rik en person som vill bli tysk kansler egentligen får vara. Ingen har missat att uppmärksamma att han äger minst ett privatflygplan som han använder för att pendla mellan hemmet i en småstad i västra Tyskland och Berlin. I Tyskland ses pengar snarare som en nackdel än en fördel för den som strävar efter att göra en politisk karriär.

Jens Spahn. Hälsoministern som hyllas av ungdomsförbundet och bedriver ett korståg för att skynda på den eftersatta digitaliseringen. 38-åringen är den yngsta bland kandidaterna, han är troende katolik och gift med sin man vilket inte är helt okontroversiellt inom de mer värdekonservativa delarna av partiet. Spahn polariserar och anses ha små chanser att gå hela vägen.

Det är tre kandidater med olika profil som vill ta över efter Angela Merkel. Men på en punkt är de rörande överrens, nämligen att det en

gång så stolta partiet åter ska samla minst 40 procent av rösterna och locka tillbaka besvikna väljare som flytt till det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD). Det är en uppgörelse med Merkels ”vi fixar det”-attityd och föga förvånande har migrationsfrågan återigen hamnat högst på agendan.
Den fick tabloidtidningen Bild att likna valrörelsen vid ett gruppterapisamtal som ska läka såren efter Merkels flyktingpolitik.
Fast det är inget mysigt terapirum som omkring tusen kristdemokrater samlats i den här kalla vinterkvällen för att se de tre kandidaterna drabba samman, utan en grå kongresshall i ett industriområde i utkanten av Halle i östra Tyskland. Det serveras öl och korv i entrén och från scenen turas de tre kandidaterna om att övertrumfa varandra i kraven på att skärpa asylpolitiken.
– Alla som kommer till Tyskland måste erkänna en kristen, västerländsk kultur, säger Merz och drar ner stående ovationer.
Jens Spahn vill ha en ny debatt om FN:s omdiskuterade migrationsavtal som ska antas i nästa vecka – och blickar mot Sverige när han argumenterar för hårdare tag.
– Vi har Sverigedemokraterna, vi har FPÖ (ett högerpopulistiskt regeringsparti i Österrike, reds anm) och vi har Brexit. Det har inte med vårdpolitiken att göra utan med migrationen. Därför måste vi lösa den frågan, säger han.
Annegret Kramp-Karrenbauer vill å sin sida att asylsökande som begår grova brott ska portas inte bara från Tyskland utan hela Schengenområdet.
Mest applåder och jubel drar Friedrich Merz ner för sina rappa kommentarer. Men det är inte publiken i kongresshallen som bestämmer vem som blir Merkels efterträdare, utan de 1 001 delegaterna som på fredag samlas i Hamburg för att träffa ett historiskt val. Det är en blandning av proffspolitiker som flugits in från Berlin och Bryssel, men också fritidspolitiker från mindre valkretsar ute i landet.
Förhandstipset är att det blir jämnt lopp mellan Annegret Kramp-Karrenbauer och Friedrich Merz. Vem som vinner kommer att inte bara att avgöra vilken väg Tyskland slår in på efter Angela Merkel, utan även hennes chanser att sitta kvar som kansler hela mandatperioden. Det är ingen hemlighet att hon själv hoppas att Kramp-Karrenbauer tar över stafettpinnen – för hur ska hon lyckas dela makten och samarbete med sin gamla ärkerival Friedrich Merz? Vinner den 62-årige finansmannen med eget privatplan kan Merkels dagar vara räknade.
När alla kandidater sagt sitt och fått svara på frågor ur publiken blir det dags för kvällens musiknummer. En tysk variant av en primärvalskampanj bjuder varken på popmusik, ballonger eller annan underhållning. Som på alla andra stormöten med de tyska kristdemokraterna ställer sig alla i lokalen upp och sjunger nationalsången.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"DN frågar. Vem vill du se som Merkels efterträdare?
Fakta. Merkels efterträdare väljs på fredag
Angela Merkels efterträdare till posten som partiledare för de tyska Kristdemokraterna CDU väljs på fredag under en kongress i nordtyska Hamburg.
1 001 delegater röstar om vem som ska leda partiet. Efter 18 år som partiledare tackar Angela Merkel för sig och håller ett avskedstal.
CDU hör till ett av Europas mest framgångsrika demokratiska partier och har innehaft kanslerposten under 49 av de 69 senaste åren.
I 13 år har Angela Merkel innehaft kanslerposten och hon avser att sitta kvar mandatperioden ut till 2021.
Partiet har 430 000 medlemmar. "

”En jättechans att skapa fred”

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

"FN-samtalen om Jemenkriget börjar på torsdagen, bekräftar FN:s sändebud. På ett slott i Roslagen ska parterna försöka enas om ett slut på konflikten som orsakat världens nu svåraste humanitära katastrof. Hussein Al-Yabari, som är i Sverige som representant för Jemens civilsamhälle, är förhoppningsfull.

Fredsförhandlingarna om kriget i Jemen tar nya stapplande steg framåt. Samtalen mellan de två huvudaktörerna, huthierna och regeringssidan, inleds i dag, torsdag, på Johannesbergs slott utanför Gottröra.
Inte mycket har hittills sipprat ut om själva samtalen. Men det finns positiva tecken som trots allt tyder på att både huthierna och regeringens representanter är beredda till kompromisser, något som knappast varit på tal tidigare.
Under det tre och ett halvt år långa kriget har bägge sidor tagit mängder med fångar, både militära och civila. Enligt regeringssidan finns det över 14 000 människor i fängelser som administreras av huthierna.
Hur många som tagits tillfånga av regeringens trupper är inte känt, men människorättsorganisationer som Amnesty har rapporterat om fasansfulla förhållanden i fängelser som drivs av Jemens säkerhetstjänst i den södra delen av landet. Att ta fångar, som varken får rättegång eller dom, har blivit ett slags förlängning av kriget.
Därför betraktas det som ett stort framsteg att de båda stridande parterna inför förhandlingarna kommit överens om en fångutväxling i större skala.

Enligt al-Jazira kommer huthierna och regeringssidan i ett första steg att utväxla mellan 1 000 och 2 000 fångar. Lokala medier rapporterade på onsdagen att fångutväxlingen redan påbörjats, då 19 huthier som hållits fängslade släppts fria och kunnat återvända till sin hemprovins Hajjah i nordvästra Jemen.
Inom Jemens civilsamhälle ställs det stora förhoppningar till de kommande fredssamtalen.
– Jag ser förhandlingarna som en jättechans att äntligen åstadkomma fred i Jemen. Så många liv och så mycket resurser har gått till spillo, helt i onödan. Det räcker nu, säger Hussein Al-Yabari, en 24-årig nybakad ekonom som också är engagerad i CFI, ett medieutbildningsprojekt som drivs av den franska staten.
FN har betalt Hussein Al-Yabaris biljett till Sverige och han ser nu fram emot att följa samtalen på plats. Han är neutral i konflikten, poängterar han. Som ung akademiker kan han sägas representera Jemens framtid.
– Jag hoppas att kriget tar slut så att vi tillsammans kan hjälpa till att bygga upp Jemen, säger Hussein Al-Yabari, som bor med sin familj - far, mor och fem syskon – i huvudstaden Sanaa.
Invånarna i Sanaa har drabbats hårt av kriget. Huthierna invaderade staden i september 2014. President Abdrabbu Mansour Hadi och hans administration flydde, först till hamnstaden Aden i söder och senare till Riyad i Saudiarabien.
Saudiarabien slöt upp i kriget på regeringens sida i mars 2015. Det saudiska flygvapnet har till dags dato utfört mer än 18 000 attacker mot områden i Jemen som kontrolleras av huthierna. Ungefär en tredjedel av dessa anfall har drabbat civilbefolkningen: bröllopsfester, begravningar, skolor, sjukhus har bombats, liksom reningsverk och kraftstationer.
– Tillgången på elektricitet är ett stort problem, bekräftar Hussein Al-Yabari.

Andra påtagliga bekymmer är att pengarna tagit slut. Det finns statsanställda i Sanaa som inte fått någon lön på flera år. En tredjedel av skolorna i landet har tvingats stänga.
Än värre effekter har bristen på rent vatten – en koleraepidemi som blossade upp härom året och sedan bekämpades har nu blossat upp på nytt. Fler än 10 000 människor smittas varje vecka, rapporterar världshälsoorganisationen WHO.
Hussein Al-Yabari säger att han känner sig optimistisk, trots allt.
– Parterna och deras uppbackare har världens ögon på sig att åstadkomma något. Jemenkonflikten är inte ”det glömda kriget” längre.

Erik Ohlsson "

"Kriget har pågått fyra år.

Under de närmare fyra år som Jemenkriget pågått har 57 000 människor dödats.
Tre fjärdedelar av Jemens befolkning, 22 miljoner människor, behöver nödhjälp utifrån för att överleva.
Det dör ett barn var tionde minut i Jemen i sjukdomar som skulle kunna förebyggas av vaccin, men bristen på medicin ger farsoterna fritt spelrum. 400 000 barn lider av livshotande undernäring.
Närmare 2,5 miljoner jemeniter, varav en miljon barn, är flyktingar i sitt eget land.
Källa: Reuters, Unicef "

"Presidenter tog farväl av Bush den äldre

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Utländska statschefer, amerikanska ledare och sörjande bland allmänheten fanns på plats i Washington för att ta ett sista farväl av USA:s tidigare president George HW Bush.

Bushs kista, insvept i en amerikansk flagga, fördes fram till katedralen i den amerikanska huvudstaden på onsdagsförmiddagen, lokal tid.
Bland gästerna sågs Storbritanniens kronprins Charles, Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Jordaniens kung Abdullah och drottning Rania samt Polens tidigare president Lech Walesa.
ANNONS:

Nuvarande president Donald Trump och hustrun Melania närvarade vid begravningen av USA:s 41:e president, liksom de fyra alltjämt levande tidigare presidenterna Barack Obama, George W Bush, Bill Clinton och Jimmy Carter.
I dag torsdag följer jordfästningen i Houston, Texas.
Republikanen George HW Bush var president mellan 1989 och 1993, efter det att han innehaft vicepresidentposten under Ronald Reagan.
Den 30 november somnade han in, vid 94 års ålder.

Kalle Holmberg
kalle.holmberg@dn.se "

"Migrationsavtal hotar att spräcka regeringen

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Bryssel. Minst sju EU-länder hoppar av FN:s stora migrationsmöte i Marrakech nästa vecka. I Belgien såg migrationsfrågan på onsdagseftermiddagen ut att spräcka koalitionsregeringen.

Nästa vecka i Marrakech hålls ett FN-möte om migration. Där ska ett frivilligt migrationsavtal antas som förhandlats fram av närmare 200 länder. Förhandlingarna pågick i 18 månader och slutfördes i somras. Syftet med avtalet är att skapa ordning och reda i globala migrationen och att stärka migranters rättigheter.

Redan i somras uttryckte Ungern sina tvivel om avtalet. Under hösten har därefter Österrike, Polen, Tjeckien, Slovakien, Italien och senast Bulgarien förklarat att man hoppar av överenskommelsen.

Även i Nederländerna har debatten gått hög, men där röstade parlamentet på tisdagen med stor majoritet för att hålla fast vid migrationsöverenskommelsen.

I Belgien håller frågan på att spräcka regeringen. Ett av koalitionspartierna, flamländska nationalistpartiet N-VA, är emot FN-uppgörelsen och hotar att lämna regeringen om liberala premiärministern Charles Michel åker till Marrakech.

På onsdagen debatterades Marrakechmötet i belgiska parlamentet. Eftersom oppositionspartier som de gröna och socialisterna har sagt att de stöder överenskommelsen lär premiärministern få klartecken från parlamentet.

FN-avtalet förhandlades fram efter migrationskrisen 2015, då över en miljon människor tog sig in i EU olagligt. Många på grund av kriget i Syrien. Till och med oktober i år hade 118 900 personer tagit sig in i EU illegalt, enligt gränsbevakningsbyrån Frontex. Det är lägsta nivån sedan 2013.

Pia Gripenberg "

"Macron backar – slopar höjd bensinskatt

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Paris. Den franska regeringen slopar nu helt nästa års planerade höjning av bensin- och dieselskatten. Beslutet är en eftergift till proteströrelsen Gula västarna, som bara retats upp av premiärminister Edouard Philippes tidigare bud om att skjuta upp höjningen sex månader.

Det var i en tv-sänd debatt med aktivister i rörelsen Gula västarna (gilets jaunes) som miljöministern François de Rugy gav beskedet att skattehöjningen för år 2019 – motsvarande 40-50 öre per liter – nu är helt struken ur regeringens budget.
– Jag pratade med president Macron på telefon några minuter före sändning, och han sa till mig att det är viktigt att klargöra att vi inte försöker att gå runt saken, bara för att senare återkomma med detta, sa de Rugy.
Kort därefter skickades ett pressmeddelande ut som klargjorde att president Emmanuel Macron och premiärminister Edouard Philippe tagit beslutet gemensamt, och att ”de kommande veckorna och månaderna av medborgerlig och parlamentarisk debatt får avgöra hur den gröna omväxlingen ska kunna ske på ett sätt som också bevarar medborgarnas köpkraft”.
Gula västarna har växt fram som en protest mot den stegvisa höjningen av bensin- och dieselskatten. Men de senaste två veckorna har den förvandlats till ett större, allmänt uppror mot det som rörelsen beskriver som ett orättvist skattesystem.
Förra året slopade regeringen förmögenhetsskatten, som alla med kapitaltillgångar – kontanter, egendomar och värdepapper – till ett värde på minst 1,3 miljoner euro (cirka 13 miljoner kronor) fram tills dess varit tvungna att betala.
I stället infördes en fastighetsskatt med ungefär samma tröskelbelopp. Tanken var att göra skatten mer effektiv, och samtidigt stimulera investeringar.
Men i Gula västarna har många lyft fram detta som ett bevis för att Macron är ”de rikas president”, och att skattesystemet slår orättvist. Budskapet har bidragit till en växande vrede, inte minst på sociala medier.
På onsdagsmorgonen öppnade regeringens talesperson Benjamin Griveaux för att förmögenhetsskatten kan återinföras, om inte den nya fastighetsskatten genererar tillräckligt stora belopp. Även jämställdhetsminister Marlene Schiappa förklarade sig vara öppen för detta.
Några timmar senare citerade dock flera franska medier regeringskällor, som uppgav att Macron vid ett regeringssammanträde avfärdat alla tankar på att återinföra förmögenhetsskatten.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Tre signaler som påminner om att Donald Trump inte är USA

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Analys
Washington. Den amerikanska statsapparaten har inte underordnat sig president Donald Trump fullständigt. Här är några exempel på motsatsen.

1 I tisdags eftermiddag informerade CIA-ordförande Gina Haspel ett antal senatorer om vad som egentligen hände inne på Saudiarabiens konsulat i Istanbul då journalisten Jamal Khashoggi styckmördades den 2 oktober i år.
Politikerna som kom ut från mötet med CIA-chefen stod enade över partigränsen: Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman hade själv beordrat dödandet av Khashoggi, det bekräftade såväl republikaner som demokrater.
Även Lindsey Graham, senator från South Carolina och nära golfkompis med Trump, var tydlig med att CIA:s underrättelser visade vad presidenten själv säger sig tvivla på, att kronprinsen ligger bakom mordet. ”Det var ingen rykande pistol, det var en rykande såg”, sade Lindsey Graham efter mötet.
Att republikanska kongresspolitiker så tydligt tar avstånd från presidenten blir allt ovanligare. Men det är betryggande när det väl sker. Hårda fakta från CIA måste fortfarande tas på allvar, även om dessa tenderar att chikanera presidenten. Det republikanska partiet har inte fullständigt underkastat sig Trump.

2 Fredagen efter tacksägelsedagen – då amerikaner ligger däckade efter överkonsumtion av kalkon – lät Vita huset publicera en rapport där experter från 13 regeringsdepartement varnar för den globala uppvärmningens kostnader på den amerikanska ekonomin.
Trump tog visserligen omedelbart avstånd från innehållet i det 1 600 sidor tjocka dokumentet. ”Jag tror inte på den”, sade han om rapporten. Presidenten gör överlag sitt yttersta för att bromsa alla initiativ som skulle förmå läka planeten; enligt den ekonomiska chefsrådgivaren Larry Kudlow försöker Trump strypa skattelättnaderna till den industri som utvecklar elektroniska bilar och även förnybar energi.
Trots detta är det sannolikt historiskt värdefullt att klimatrapporten, som initierades av Barack Obama, faktiskt kom ut under Trump. När historiker tittar tillbaka på Trumpåren ligger rapporten där som ett flagrant bevis på presidentens ignorans och självsvåldighet. Det påminner en smula om Vietnameran, där regeringen skickade sina soldater i döden trots att försvarsdepartementets egna experter varnade för krigets utsiktslöshet. Dessa politikers eftermäle fläckades för alltid.
Det finns gott om klimatförnekare i den republikanskt styrda senaten, bakbundna av kampanjbidrag från olje- och gasindustrin. Men det finns också tecken på insikt. Den 27 november introducerade en grupp politiker från båda partier ett lagförslag som skulle beskatta utsläpp. Det lär inte passera senaten men påminner om att inte alla republikaner är blinda för verkligheten.

3 Inför mellanårsvalet beslöt presidenten att skicka tusentals soldater till den södra gränsen i ett slags styrkedemonstration. Trump ville kalla operationen ”Trogen Patriot”, vilket Pentagon först gick med på men sedan slopade på valdagen, för det mer nyktra namnet ”b ”gränsstöd”. Ett beslut fattat av försvarsministern Jim Mattis i ett försök att skydda militären från överbefälhavare Trumps valcharad.

Den lilla schismen mellan Pentagon och Vita huset påminner om Trumps grusade dröm att få iscensätta en militärparad genom Washington DC på Veterandagen i november. Trump blev eld och lågor när han besökte Paris under Frankrikes nationaldag och beställde efter det sin en egen show. Men varken Pentagon eller Washington DC var sugna på att mobilisera militären i det syftet och satte en prislapp så hög att Trump tvingades backa, åtminstone tillfälligt.
Små signaler som påminner om ett viktigt faktum: Trump är inte USA.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Turkiet vill gripa saudier för mord

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Turkiet/Saudiarabien. Turkiska åklagare vill att två saudiska medborgare, som misstänks vara bland dem som planerat mordet på den saudiske journalisten Jamal Khashoggi, ska gripas. Åklagarmyndigheten i Istanbul har ansökt om att arresteringsordrar utfärdas för männen, som anses stå Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman nära.

Agerandet tyder på att den turkiska åklagarmyndigheten inte tror att regimen i Riyad kommer att vidta några åtgärder gentemot de två, säger en turkisk företrädare.

TT-Reuters "

"Läckta mejl från Facebooks chefer ger nya avslöjanden

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

En stor mängd interna mejl från Facebooks toppchefer – bland dem vd Mark Zuckerberg – har publicerats på nätet av en brittisk parlamentarisk kommitté. Bland annat avslöjas hur Facebook skulle få tillgång till användares samtalslistor och sms, trots att man insåg att det kunde bli en skandal.

E-postmeddelandena som nu publiceras kan bli sprängstoff i den redan infekterade debatten om Facebook och dess uppträdande, en debatt som tog extra fart i våras i och med avslöjandena om dataföretaget Cambridge Analytica. De avslöjar hur Facebooks högsta ledning har gett vissa lönsamma appar en gräddfil till känslig användarinformation, uteslutit konkurrenter och försökt få tillgång till så mycket som möjligt i användarnas mobiler, trots vetskapen om hur känsligt det var.
Dokumenten har publicerats av det brittiska parlamentet, som kom över dem genom en mycket okonventionell metod: En affärsman som har hamnat i juridisk tvist med Facebook i ett helt annat ärende tvingades överlämna dem vid ett tillfälligt besök i London. Detta trots att de har belagts med sekretess av en domstol i Kalifornien.
Det rör sig alltså om ett material som företagets ledning mycket ogärna ser blir offentligt.
Här är tre avslöjanden från Facebooks läckta mejl:

1 Samtalslistor och sms.
Facebooks app till Androidmobiler försöker få tillgång till ovanligt mycket information och många av mobilens funktioner. Listan innehåller inte mindre än 159 punkter, långt fler än många andra appar, som DN nyligen rapporterade. Bland annat försöker den läsa samtalslistan, ta del av sms och få rätt att ringa telefonnummer.
I de interna mejlen framgår att Facebook införde detta, trots att man var väl medveten om att det kunde bli en pr-skandal. ”Det här är rätt mycket en högriskgrej från ett pr-perspektiv, men det verkar som att tillväxtavdelningen kommer köra på”, skriver en Facebookchef i ett mejl från februari 2015. Förändringen skulle införas genom en uppdatering av appen.
Sedan följer en konversation där de utforskar sätt att införa förändringen, utan att oroa användarna. Detta genom att skicka ut uppdateringen utan att användaren behövde godkänna att appen skulle få några nya rättigheter.
”För att undvika dålig publicitet planerade Facebook att göra det så svårt som möjligt för användare att veta att detta var en av de grundläggande funktionerna i uppdateringen”, skriver den brittiska kommittén som utreder Facebook.

2 Gräddfil för utvalda.
I centrum för Cambridge Analytica-skandalen ligger att Facebook lät appar ta del av information, inte bara från den som installerade appen utan även från dess vänner. Det var så det skandalomsusade företaget lyckades få del av 87 miljoner människors profiler.
Denna inställning ändrades för flera år sedan. Men i de interna mejlen framkommer hur vissa appar och företag hamnade på en särskild lista där tillgången blev kvar. ”Det är oklart om några användare fick godkänna detta samt hur företag på den vita listan valdes ut.”

I mejlen syns hur en företrädare för dejtingappen Badoo klagar på hur mycket sämre appen kommer fungera om den inte får tillgång till användarnas vänner. Airbnb och Netflix är två andra som hamnade på den vita listan.

3 Konkurrenter kastades ut.
Tvärtom har konkurrenter till Facebook hanterats. Vine, en videotjänst som lanserades av Twitter, kastades helt ut från möjligheten att läsa av användares vänlistor.
Frågan ställdes direkt till Mark Zuckerberg, med ett löfte om att Facebook redan hade förberett ett svar om publiciteten skulle bli för negativ. *”Yup, go for it”*, svarade Mark Zuckerberg. Konversationen är daterad till januari 2013.
Hela dokumentet finns publicerat på det brittiska parlamentets sajt och är på 250 sidor.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

"Kina räknar med att nå ett handelsavtal med USA

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Kina bryter tystnaden efter helgens möte i Buenos Aires och hävdar nu att man är säker på att ett handelavtal med USA kan nås inom 90 dagar. Men dimridåerna över vad de två länderna kom överens om hänger fortsatt täta och uttalandet lyckades inte övertyga börsen.

Efter att ha varit sparsam i kommentarerna om vad som egentligen sades under mötet mellan Donald Trump och hans kinesiske kollega Xi Jinping när de möttes i Buenos Aires lättar nu Kina något på förlåten. I ett kort uttalande på tisdagen säger sig Kina vara säkert på att ett handelsavtal med USA kan nås.
I uttalandet bekräftar man också för första gången att de två länderna förklarat vapenvila i handelskriget för att gå in i en 90 dagar lång förhandling och att det finns en utstakad plan. Dessutom hävdar Kina att landet så snart som möjligt ska genomföra de ”konkreta saker” som landet kom överens med USA om.
Men vad det är för saker går man inte in på. Därmed är det fortfarande oklart vad länderna egentligen har enats om och någon bekräftelse på de eftergifter som Donald Trump triumferande har twittrat om ges inte. Trump har bland annat sagt att Kina gått med på att sänka importtullarna, 40 procent, på amerikanska bilar. Han har dessutom gått ut med att Kina lovat att omedelbart öka sin import av amerikanska jordbruks-, industri- och energiprodukter. Något som skulle förbättra USA:s kraftiga handelsunderskott gentemot Kina.
Inget av detta bekräftar Kina.

Däremot säger kinesiska myndigheter i ett annat uttalande att man ska skärpa straffen för de företag som stjäl företagshemligheter från utländska verksamheter, en käpphäst i de amerikanska kraven. Det är dock inte första gången landet lovar det och man har tidigare kritiserats för att fina uttalanden inte alltid följs av åtgärder i verkligheten.
Kinas uttalande lyckades inte ingjuta mod i börserna som föll i Europa efter ett kraftigt ras i New York på tisdagen, över 3 procent. Raset berodde till stor del på den osäkerhet som uppstått kring vad helgens möte resulterade i.
Från att först ha tolkats positivt började tveksamheter gro när Trump förvirrade bedömare med en rad motsägelsefulla tweets där han gick från att hålla en positiv ton och kalla middagen med Xi Jinping för ”underbar” till att i nästa stund hota med ytterligare tullar och konstatera att han är en ”tullman”.
Trump har tidigare hotat att höja de tullar på kinesiska importvaror som nu är 10 procent till 25 procent om inte Kina går med på ett antal villkor som förbättrar handelsbalansen mellan de två länderna. Dessutom finns planer på att höja tullarna på fler varor om en överenskommelse uteblir.

Marianne Björklund "

"Slutnotan klar för Teliaskandal

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Telias skandalaffärer i Uzbekistan närmar sig slutet. Nu säljs innehavet i operatören Ucell. Och slutnotan handlar om miljardbelopp.

Vd Johan Dennelind är mycket nöjd med att affären är avslutad. Telias affärer i Eurasien har legat som ett svart moln över både honom och Telias styrelse i flera år.
– Vi har pratat om de åtgärder vi har vidtagit för att göra rätt framåt och våra åtgärder för att sälja oss ur regionen, förklarar han på en pressträff.
– Vi försöker göra det ansvarsfullt genom att hitta köpare som svarar mot våra kriterier och till ett pris som vi kan försvara och motivera, tillägger han.
Försäljningen inbringar 215 miljoner dollar, cirka två miljarder svenska kronor. Jämfört med vad Telia värderat verksamheten till senaste tiden så blev priset cirka 400 miljoner kronor bättre än befarat. Men slutnotan landar ändå på miljardbelopp, förutom all negativ publicitet.
– Så netto är det naturligtvis en mycket stor negativ siffra, säger Stefan Billing, Teliaanalytiker på Kepler Cheuvreux.
Fortfarande återstår Telias verksamhet i Kazakstan och Moldavien att sälja – varav den förstnämnda är den största pjäsen men som är börsnoterad och bör vara lättare att hantera för Telia, enligt Stefan Billing.
Köpare av Ucell är en uzbekisk myndighet som ska stödja privata företag och främja konkurrens.

I och med försäljningen har Telia, enligt företaget, genomfört samtliga åtaganden gentemot det amerikanska justitiedepartementet i den uppgörelse som gjordes för drygt ett år sedan.
Fortfarande pågår den svenska rättsprocessen mot flera av de dåvarande chefernas personliga ansvar, där bland andra ex-vd:n Lars Nyberg står åtalad för medhjälp till grovt mutbrott.

Björn Ewenfeldt TT
Olle Lindström TT

"Fakta. Telias uppgörelse

Telia nådde i september 2017 en uppgörelse med det amerikanska justitiedepartementet (DOJ), den amerikanska finansinspektionen (SEC) och den allmänna åklagarmyndigheten i Nederländerna (OM).
Totalt innebar uppgörelsen att Telia skulle betala 965 miljoner dollar.
Av den summan är 548 miljoner dollar böter, som ska delas lika av DOJ och OM.
Telias ekonomiska vinning av korruptionsaffärerna beräknades till 457 miljoner dollar. Den summan förverkas av SEC. En del av pengarna går till DOJ.
Källa: Telia "

"Clas Ohlson lägger ner butiker utanför Norden

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Tillbaks till det allt började med – postorderförsäljning, fast via nätet. Nu lägger Clas Ohlson ned de utomnordiska butikerna och satsar enbart på näthandel där. I Sverige ses sortimentet över.

En gång i tiden startade Clas Ohlson sin verksamhet med postorderförsäljning med det lilla samhället Insjön i Dalarna som bas. Efter att ha expanderat med fysiska butiker backar nu kedjan tillbaka till ursprunget – i alla fall för verksamheten utanför Norden. Clas Ohlson avvecklar sina butiker i Storbritannien och Tyskland. Där ska bolaget i stället fokusera på e-handel.
– Målet långsiktigt är att ha en lönsam tillväxt, men vi har sett att den modellen med fysiska butiker är lite för kostsam och inte skalbar, säger Lotta Lyrå, vd för Clas Ohlson.
I Storbritannien går verksamheten efter tio år ”fortsatt med betydande förlust”, trots de åtgärder som vidtagits. Inte heller i Tyskland finns förutsättningar för att nå lönsamhet, heter det i delårsrapporten för andra kvartalet (augusti–oktober).
Nedläggningen innebär att företaget återgår till den modell som hela kedjan startade med för hundra år sedan.
– Ja, postorderverksamhet är lite som näthandel, fast leveranserna är snabbare nu, säger hon.
Clas Ohlson ser även över vilka produkter som ska finnas i de fysiska butikerna. Företaget konstaterar att det går att minska antalet produkter, och ändå öka försäljningen.

För vissa produktkategorier kommer det att innebära minskat sortiment, men det kan också innebära fler produkter. Butiksytan kan också minska framöver. Clas Ohlson har öppnat fler och mindre butiker.
– Vi har sagt sedan tidigare att vi vill öka försäljningen per kvadratmeter säljyta. Vi går mot en trend med färre kvadratmetrar, säger Lotta Lyrå.
Rörelseresultat för andra kvartalet uppgick till 33 miljoner kronor, vilket kan jämföras med 125 miljoner kronor motsvarande period året före. Försäljningen ökade med 8 procent till 2 157 miljoner kronor.

TT "

"Så dyr blir nya Teslan

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Tesla har släppt svenska priser på Model 3. Orderböckerna öppnas, men bara för dem som redan står i kö och som betalat reservationshandpenning på 10 000 kronor. – Den som konfigurerar sin bil och bekräftar order före årsskiftet kan få sin bil i februari nästa år, säger Maria Lantz på Tesla Sverige.

Teslas modell 3 presenterades redan för ett par år sedan. Den har beskrivits som en ”folk-elbil” som med lågt grundpris, 35 000 dollar i USA, ska göra Tesla till en volymtillverkare av elbilar.
I ett första steg erbjuds endast två toppversioner av bilen: med det stora batteripaketet och med fyrhjulsdrift samt en prestandaversion. Grundpriserna blir 650 200 respektive 767 200 kronor.
Hur många svenska kunder som står i kö kan Teslas pressansvariga Maria Lantz inte uppge, men hon säger att intresset är stort.
Även om Tesla öppnar sitt ordersystem i dag betyder det inte att alla som står i kö kan gå in direkt.
– Vi skickar ut inbjudan i den ordning man reserverat sin bil, säger hon.
Model 3 har nyligen krocktestats i USA med toppbetyg.
Räckvidden med det stora batteripaketet är enligt den nya tuffare körcykeln WLTP 54,4 mil. Prestandaversionen, som har vassare egenskaper med högre toppfart, ska klara 53 mil på en laddning.
Hårdvaran för Tesla autopilot ingår i standardutrustningen.
Nytt för Tesla är att Model 3 får en europeisk CCS-kontakt som medger snabbladdning vid publika CCS-snabbladdare. Model 3 kommer även att kunna laddas vid Teslas egna nät av snabbladdare när de kompletteras med en andra laddkabel.
Lasse Swärd lasse.sward@dn.se "

"Steven Pinker: Vi människor har stor kapacitet att förbättra

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Många är rädda för att verka dumma i huvudet om de erkänner att mycket i världen faktiskt blivit bättre, tror Steven Pinker. Själv erkänner han villigt att vi har ”mycket, mycket stora problem” men vill också övertyga oss om att vi har kapacitet att göra något åt dem.

Det har gått sexton år sedan Steven Pinkers bok ”The blank slate. The modern denial of human nature” (”Ett oskrivet blad” på svenska) kom ut. Pinker var då psykologiprofessor vid MIT, Massachusetts institute of technology, och hade tidigare skrivit flera böcker, framför allt om sitt specialområde språk och kognition.
Steven Pinkers utgångspunkt i evolutionspsykologi har retat många genom åren, särskilt som han var tidigt ute på området. Ändå har hans böcker fått mycket beröm, blivit bästsäljare och fått priser, och hans framträdanden har dragit fullsatta hus.
Numera är Steven Pinker professor i psykologi vid Harvarduniversitet och besökte nyligen Stockholm vid lanseringen av sin senaste bok, ”Upplysning nu”, med undertiteln ”Ett manifest för förnuft, vetenskap och humanism”.
I den vill han visa att det mesta på ett övergripande plan blivit bättre, som hälsa, välstånd, fred, kunskaper och lycka, med hjälp av många diagram. Och även att detta har skett med hjälp av upplysningsidealen förnuft och vetenskap.
Evolutionspsykologi är inte särskilt kontroversiellt längre, men det är däremot mycket av det som Pinker argumenterar för i sin senaste bok. Boken har hyllats av många men han har även fått kritik för att vara hyperoptimist på lös grund.
I den svenska debatten har det sagts om hans framträdande i Stockholm, i förlaget Fri tankes regi, att han framstod som ”en banal, ofilosofisk, hånfull hatare av vänstern och mediernas dystergökar”.
– Många är rädda för att verka dumma i huvudet om de går med på att det skett framsteg. De som definierar sig som samhällskritiker är ofta rädda för att identifieras med etablissemanget om de talar om framstegen. Jag påstår inte att allt i världen är bra, tvärtom har vi mycket, mycket stora problem, säger Steven Pinker när Insidan träffar honom i Stockholm.
– Det jag argumenterar för är att vi människor har stor kapacitet att förbättra med hjälp av förnuft och vetenskap, och att vi faktiskt i stor utsträckning också har gjort det.
En stor del av kritiken mot Steven Pinkers nya bok har handlat om att han anses se för lättvindigt på klimatkrisen.
En forskarrapport från FN:s klimatpanel larmade nyligen om att de närmaste åren troligen kommer att vara de viktigaste i hela mänsklighetens historia, och att det kommer att krävas mycket stora ansträngningar i alla samhällen. Sedan dess har det kommit flera alarmerande rapporter om hur akut läget är.
I boken skriver Steven Pinker att världens två mest akuta problem går att lösa: praktiska långsiktiga program finns för att eliminera kärnvapen och mildra klimatförändringen.
Kommer det verkligen att gå att bromsa klimatkrisen i tid, särskilt med tanke på att många ledare i världen förnekar och förminskar problemen?
– Jag vet inte om det kommer att gå. Men jag vet vad vi borde göra, som att fasa ut fossila bränslen och satsa på bland annat kärnkraft. Sverige är ett bra exempel, säger Steven Pinker.

– Det är att missförstå boken att tro att jag påstår att allt kommer att bli bra med något slags automatik. Jag lyfter bara fram att det blir bättre om vi följer upplysningens principer om förnuft, vetenskap och humanism. När det gäller miljön finns lösningar och teknik som kan hindra skadorna, och även metoder för att lära oss mer.
I den mycket uppmärksammade ”Ett oskrivet blad” förklarar Steven Pinker grundligt varför han ser tanken på att vi föds som oskrivna blad som den huvudmyt om människan som dominerat och gett fel perspektiv under lång tid.
I den boken handlar mycket om att människans natur inkluderar ”dåliga” egenskaper som våldsamma impulser, klantänkande, ”vi och dem”. Exempelvis beskrivs vår starka önskan att höra till en viss flock, ha en grupptillhörighet, som både människans välsignelse och förbannelse. Tack vare den har vi överlevt som art, men den har också underblåst motsättningar, krig och död.
Hur kom du fram till det mer optimistiska perspektivet som finns i ”Upplysning nu”?
– Man kanske kan säga att det finns en ändrad tyngdpunkt i den nya boken, säger han. Men redan i ”Ett oskrivet blad” framhöll jag att även om människans natur innehåller en del antisociala, fula drifter som hämnd, dominans och utnyttjande, så är den multikomplex och påverkbar. Och tillsammans med de fula impulserna har vi också empati, självkontroll, förstånd med mera, säger Steven Pinker.
I kapitlet om våld i ”Ett oskrivet blad” skrev han om den historiska utvecklingen, som exempelvis att klansamhällen med hög andel våld minskade med regeringsbildningar, att mordtalen i det medeltida England var mycket högre än nutidens, att Sovjetunionen störtades med mycket lite våld.
– Där kom jag fram till att existensen av människans natur, inkluderat våldsamma impulser, inte innebär att vi är dömda till permanent konflikt i världen. Vi behöver inte ens diskutera om människans natur dömer oss till att vara våldsamma eller inte, fakta från historien visar att det inte är så.
När Steven Pinker skrev om det minskade våldet i världen på sin blogg fick han många inlägg från historiker och sociologer som skrev att ”visste du att det här inte bara gäller England” och så vidare, berättar han.
– Och de skickade mig massor av data som visade att det är så, att våldet har minskat. De kom som en överraskning för mig, och var i princip okänt för de flesta i världen. Då kände jag att jag ville skriva om det. Det var en vetenskaplig och intellektuell utmaning att försöka förklara att även om den mänskliga naturen inte förändras snabbt, har ändå vårt sätt att leva förändrats.
Resultatet blev först ”The better angels of our nature: Why violence has declined” (2011). I den nya boken har han samma tema men har utökat det till att gälla fler områden än våld, som livslängd, hälsa, med mera.
– Jag ville än en gång betona den stora kapaciteten för positiva förändringar som faktiskt också finns i människans natur.
Tror du att själva kunskapen om hur den mänskliga naturen fungerar påverkar utvecklingen positivt?
– Absolut. Jag vill citera Anton Tjechov: Människan kommer att bli bättre när man visar henne vem hon är. Och i samhället behövs olika typer av kontrollsystem så att folk inte frestas att exempelvis utnyttja varandra, säger Steven Pinker.
– Det gäller inte minst ledare, vi kan inte låta en karismatisk ledare ha all kontroll över andra. Vi måste ha procedurer som begränsar ledares makt, och detsamma när det handlar om dem som styr marknaden. Egenintresset måste alltid balanseras, självklart också inom vetenskapen. Egot hos forskare kan locka dem att lyfta fram idéer som får dem att verka briljanta men som inte stämmer.

Som många andra är han rädd för att vetenskapen i dag är hotad av ovetenskaplig propaganda och falska nyheter som sprids på nätet.
– Alla försök att underminera förnuft och vetenskap måste ifrågasättas med motfrågor och fakta. Vi måste också påminna människor om allt som vetenskapen åstadkommit, saker som vi ser som självklara i dag.
Både i boken och under sina föreläsningar pratar Steven Pinker mycket om mediernas roll, om ständigt negativa vinklar och undergångsrubriker.
Men att berätta om det dåliga, om människor som är utsatta och lider, är inte det ett sätt att väcka de ”goda” sidorna av vår natur som empati och medkänsla, och få folk att vilja göra världen bättre?
– Jo, men det viktiga är att vi beskriver hela verkligheten. Man ska lyfta fram det dåliga men inte ignorera framsteg. Det finns ingen som tycker att man ska ignorera faror. Men det finns ett problem med dagens journalistik där tonvikten ligger så mycket på det negativa att människor i stället blir fatalistiska och tycker att ingenting spelar någon roll. Den risken är mycket större än att folk blir för självbelåtna om man lyfter fram det positiva.
Om man tror att alla försök att få världen bättre har misslyckats blir den naturliga slutsatsen att ”okej, varför kasta bort tiden på det”, menar Steven Pinker. Det ökar också risken för att människor dras till karismatiska ledare, till högerpopulism och olika extremiströrelser.
– Jag tycker att en hel del journalistik har gått överbord i sin rädsla för självbelåtenhet. Det handlar inte om att journalistik bara ska bestå av goda nyheter, men den ska inte heller bara handla om dåliga nyheter. Båda är en form av förvanskning av verkligheten.
Steven Pinker säger att han vill försvara medierna mot de allt vanligare angreppen typ ”fake news”, att han är en stor anhängare av ansvarsfull journalistik och att han inte tror att medierna bara ”hittar på saker”. Men att de ofta exempelvis lyfter fram en liten negativ förändring i statistiken, utan att samtidigt visa att kurvan egentligen går stadigt uppåt om man tittar över tid. Och att vi måste vara medvetna om att positiva generella förändringar aldrig gäller precis alla människor.
– I New York Times för en månad sedan kunde man läsa att i Norge, ett av världens lyckligaste länder, finns det också olyckliga människor. Well, yes.

Malin Nordgren
malin.nordgren@dn.se "

"Fakta.

Steven Pinker
Steven Pinker föddes i Kanada 1954 och växte upp i Montreal. Han är känd för sin forskning om språk och kognition, och sin evolutionspsykologiskt baserade teori om barns språkutveckling.
Han har tidigare skrivit ett antal uppmärksammade populärvetenskapliga böcker, som ”The language instinct” 1994, ”The blank slate”: the modern denial of human nature” 2006 (”Ett oskrivet blad och andra myter om människans natur” på svenska), och ”The better angels of our nature: why violence has declined” 2011.
Den senaste boken ”Upplysning nu: ett manifest för förnuft, vetenskap och humanism” kom nyligen ut på svenska på Fri tanke förlag.
Steven Pinker skriver regelbundet i The New York Times, The Guardian, Time, och The Atlantic. Han har fått många priser för sina böcker, exempelvis William James book prize tre gånger, och Los Angeles Times pris för populärvetenskapliga böcker.
Upplysningen
Upplysningen eller upplysningstiden var en idéhistorisk strömning under 1700-talets senare hälft med centrum i Frankrike. Den verkade för förnuft och samhällsnytta och emot auktoritetstro, ofrihet och

privilegier. Upplysningens bärande tanke var en stark tro på människans förnuft.
Företrädarna ville forma en ny sorts filosofi, uppbyggd på en systematisk vetenskaplig metod som skulle ersätta 1600-talets metafysiska systembyggande.
I Sverige kom aldrig upplysningen att bli någon egentlig kamprörelse. Under 1780-talet fördes upplysningens talan av skalden Johan Henric Kellgren och filosofen Nils von Rosenstein. Kellgren satiriserade i Stockholms-Posten över swedenborgare och andra mystiker. Rosenstein höll i Vetenskapsakademien 1789 ett stort tal över upplysningen och dess filosofiska program (tryckt 1793).
Källa: NE "

"Så angrips public service av Europas politiker

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Public service ökar kunskapen hos medborgarna och påverkar nyhetsutbudet i positiv riktningen, men runt om i Europa utmålar politiker den oberoende journalistiken som en samhällsfara. Sveriges Radios Cilla Benkö och Gabriel Byström skriver i en ny serie om hotet mot public service.

När det oberoende demokratiinstitutet Freedom House skulle sammanfatta sina intryck inför 2018 var deras slutsats mycket enkel: demokratin hotas på allt fler håll i världen. Hörnstenar i den liberala demokratin som fria och rättvisa val, pressfrihet liksom rättsstatens principer utmanas på ett sätt som inte varit fallet på mycket länge. Det finns skäl att vidga perspektiven till en horisont ovanför vår egen nationella debatt om medier och deras förutsättningar.
Hoten kommer allt oftare från makthavare. Den amerikanske presidenten Donald Trump konstaterade 2017 att den amerikanska pressen är ”det amerikanska folkets fiende”. I Ryssland (plats 148 på pressfrihetsindex 2018) har förföljelsen av fria och oberoende medier varit ett effektivt sätt för den ryske presidenten Vladimir Putin att tysta granskningen av det egna maktutövandet. Den tjeckiske presidenten Milos Zeman tyckte förra året att det var en god idé att visa upp en replika av en kalasjnikov med texten ”för journalister” på en presskonferens. På Malta dödades en undersökande journalist av en bilbomb i oktober förra året, i Slovakien sköts en undersökande journalist och hans flickvän till döds i februari i år. Jonathan Lundqvist, ordförande för Reportrar utan gränser, konstaterade i april

apropå årets pressfrihetsindex att ”retoriken hos politiska ledare på många håll är förfärande hätsk i fråga om misstro mot journalister, men också i form av direkta uppmaningar till våld”.
Uttalanden som hade varit otänkbara för bara några år sedan passerar numera närmast under radarn eftersom tonläget har höjts och angrepp mot medier har blivit en del i det offentliga samtal som successivt förråats och polariserats. Steg för steg förflyttas gränserna för vad som är möjligt att säga och göra.
Under decennier har vi varit vana vid att situationen i Europa sett helt annorlunda ut. Stabila demokratier där den liberala demokratins centrala maktdelningsinstrument varit oantastliga har betraktats som något självklart. I Sverige har en bred politisk majoritet i den public service-utredning som avslutades i somras slagit fast vikten av public service som ”en demokratisk kollektiv nyttighet som gynnar alla medborgare”. Det är ett betydelsebärande konstaterande med omfattande stöd i aktuell forskning.
Samtidigt är det väsentligt att se vilka förändringar som håller på att ske på andra håll i Europa och vilka konsekvenser det har fått eller kan komma att få. I den berättelse som hörs på allt fler håll har medier kommit att få en alltmer framträdande roll. Dramaturgin känns igen. Medier pekas ut som en del av eliten, medier pekas ut som en del av ett liberalt etablissemang som står i motsatsställning till resten av samhället, medier pekas ut som ett verktyg för dem som vill det egna samhället illa. Parallellt har den ökande mängden av desinformation, påverkans- och destabiliseringskampanjer från grupper och nationer blivit mer sofistikerad.
Det finns förstås skäl för public service liksom för andra medieföretag att oavbrutet arbeta med rutiner, ändra och förbättra när journalistiken misslyckas, kontinuerligt utveckla system för kvalitetssäkring. En pågående medieetisk diskussion är en självklar del av ett vitalt mediesystem liksom mediekritik. Men det som sker nu är något annat och går inte att vifta bort som något perifert som inte angår oss.
I Ungern har angreppen på den fria journalistiken varit omfattande. Verktygen har bland annat varit en ny långtgående medielagstiftning och en mediemyndighet befolkad av regimlojala ledamöter. De senaste åren har oligarker lojala med den sittande makten köpt upp många lokaltidningar och sajter runt om i Ungern. Över hälften av landets regiontidningar kontrolleras numera av landets näst rikaste person, den förre borgmästaren i Viktor Orbáns hemby Felcsut som är nära vän med premiärministern. Exemplet med webbtidningen Origo är talande. Efter att ha köpts upp av en affärsman nära länkad till Viktor Orbán ändrades plötsligt inriktning och tonläge i bevakningen av den sittande regeringen.
De journalister som fortsätter bedriva granskning hånas och kallas inte sällan för marionetter åt George Soros, den ungersk-amerikanske finansmannen och filantropen som kommit att bli ett särskilt hatobjekt för national- och radikalkonservativa grupperingar runt om i världen, ofta via en retorik med antisemitiska förtecken.
Konsekvenserna är en rapportering som i hög utsträckning är regimlojal och där självcensuren har brett ut sig. Förlorarna är en befolkning med beskurna möjligheter att bilda sig en egen uppfattning i viktiga frågor utan hänvisas till en tillrättalagd, systemlojal journalistik. När OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) sammanfattade sina slutsatser efter vårens val i Ungern konstaterade organisationen att valet hade präglats av en ”hotfull och främlingsfientlig retorik, partiska medier och en icke transparent kampanjfinansiering”. OSSE konstaterade också att den statliga televisionen tydligt hade gynnat regeringspartiet.
I Polen har den nationalkonservativa regeringen sedan maktskiftet 2015 i stora delar kopierat det ungerska tillvägagångssättet för att ta makten över public service. Hundratals public service-journalister

tvingas bort, regimlojala chefer tillsätts. Den polska regeringen har använt sin ekonomiska makt för att utöva kontroll på samma sätt som skett i Ungern. Statliga annonser har flyttats från oberoende till regimlojala medier med svåra ekonomiska följder för många tidningar. I Grekland anklagas vänsterradikala Syriza för att försöka styra public service-bolaget ERT. Problemen illustreras effektivt av det faktum att landet ligger i den absoluta Europabotten (plats 74) när det gäller pressfrihetsindex, strax bakom Ungern. I Italien blev Marcello Foa chef över public service-bolaget RAI tidigare i år. Foa nominerades av partierna Lega och Femstjärnerörelsen och ska enligt Femstjärnerörelsens ledare Luigi Di Maio bland annat ägna sig åt att rensa ut ”parasiterna” i RAI:s ledning. I Österrike har det högerextrema regeringspartiet FPÖ:s ledare Heinz-Christian Strache lovat att försöka tvinga det österrikiska public service-bolaget ORF att ändra sina rutiner eftersom rapporteringen, enligt Strache, är vänstervriden.

Nedmonteringen och instrumentaliseringen av public service sker i ljuset av de större förändringar som äger rum i det politiska landskapet. Medier i allmänhet och public service i synnerhet utmålas som en del av etablissemanget, nyhetsrapporteringen anklagas för att vara politiskt vinklad. Public service ägnar sig åt fel saker, inriktningen måste ändras och granskningen måste bli hårdare.

På ett ytplan är det oantastligt. Ingen kan väl vara emot en hårdare granskning för att verkligen säkerställa oberoendet? Ingen kan väl vara emot att också public service-medier tvingas spara? Och ingen kan väl vara emot att uppdraget begränsas nu när konkurrensen i medielandskapet har ökat? Kritiken uteblev när den danska kulturministern ville göra om det danska public service-bolaget DR från en medieinstitution till en kulturinstitution. President Emmanuel Macron i Frankrike rasade mot public service och ville skärpa granskning och minska anslag. Utvecklingen visar att det numera är politiskt riskfritt att ge sig in och försöka förändra fundamenten för public service. Så skapas steg för steg den perfekta storm där omfattande förändringar och inskränkningar av vad public service är och hur dess uppdrag ska se ut blir möjliga att genomföra. Och som den polska tidningen Gazeta Wyborczas chefredaktör Jaroslaw Kurski konstaterade vid en demonstration mot förändringarna av det polska public service-bolaget TVP 2016: ”Den här gången handlade det om public service, nästa gång handlar det om privata medier.”

Finns det då någon forskning som pekar på omfattande problem hos public service-medier i dag? När Reuters Institute i Oxford gjorde en genomgång av aktuell forskning (en genomlysning av 27 olika studier) om public services påverkan var svaret mycket enkelt: public service påverkar nyhetsutbudet i en positiv riktning, public service ökar kunskapen hos medborgarna om politik.

När kulturutskottet höll en offentlig frågestund i riksdagen 2017 konstaterade Jesper Strömbäck, professor vid Göteborgs universitet, att ”människor som bor i länder med stark public service är mer kunniga om politik och samhälle än människor som bor i länder med mer kommersialiserade mediesystem”. Strömbäck noterade vid samma tillfälle också att forskningen visar att starka public service-kanaler påverkar det omkringliggande medielandskapet positivt ”genom att påverka kommersiella kanaler i riktning mot mer investeringar i programutbud och mer nyhets- och samhällsjournalistik”.

Att demokratin inte tjänar på nedmonterade, försvagade public service-medier under hårdare politisk kontroll råder det knappast något tvivel om. Trots det är det på alltför många håll i Europa skördetid för dem som tycker att det är en bra idé att öka det politiska inflytandet och styrningen av public service. Det finns skäl att känna djup oro.

Cilla Benkö
Gabriel Byström "

"Cilla Benkö är vd på Sveriges Radio sedan 2012 och ledamot av EBU:s Executive Board. Gabriel Byström arbetar som strateg på Sveriges Radio och var tidigare kulturchef på Göteborgs-Posten. "

"Patriarkala strukturer har inget att erbjuda kvinnor

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Ännu en replik om Svenska Akademiens kris har tillkommit i samlingen av uppseendeväckande uttalanden av ledamöter: ”Jag vet inte om män passar bättre att sitta i den här typen av församlingar?” Horace Engdahls fråga i i SVT-dokumentären ”Det slutna sällskapet” känns som ett påstående. Och jag är övertygad om att han har rätt.

Akademien är en manlig församling sedan 1786 och vi har sett hur det har gått med kvinnorna. Kerstin Ekman arbetade intensivt en period, men lämnade vid en konflikt och nu har sex av sju kvinnor slutat. Det är hundra år sedan kvinnor enligt grundlagen fick rösträtt och kvinnornas roll i offentligheten har förändrat samhället på ett fundamentalt sätt. Att för livet binda sig till en sammanslutning som inte har att göra med barn och familj finns inte som modell för kvinnor, man ser sig sällan som del i en tradition av det slaget. Och slutar när det inte fungerar. Sensmoral: patriarkala strukturer har inte mycket att erbjuda kvinnor, även om Akademien kallas ”hon”.

Maria Schottenius "

"Så räknar årets mottagare av ekonomipriset fel på klimatet

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

William Nordhaus har kritiserat 1,5-gradersmålet i Parisavtalet, eftersom det riskerar att skada världsekonomin. Problemet är att årets mottagare av ekonomipriset till Alfred Nobels minne skjuter kostnaderna för klimatkatastrofen på framtiden, skriver Christian Azar.

På måndag mottar professor William Nordhaus Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Han belönas för sitt arbete med att integrera klimatfrågan i ekonomiska tillväxtmodeller och han är utan tvivel en utmärkt ekonom. Hans första analyser kom redan 1975, där han både beskriver de stora riskerna med klimatförändringarna och möjligheterna att göra något åt dem. Sedan dess har han satt sin prägel på ett helt fält och inspirerat många ekonomer att arbeta med klimatfrågan.
Eftersom Nordhaus starkt har argumenterat för behovet av en koldioxidskatt har han utgjort ett viktigt stöd för de politiker som velat införa ekonomiska styrmedel för att minska utsläppen. Beslutet att ge honom ekonomipriset har dock på olika håll lett till omfattande kritik, av skäl jag återkommer till.
I sin forskning försöker Nordhaus finna den optimala utsläppsbanan för koldioxid. I sina tidiga studier, fann han att det var optimalt att låta koldioxidutsläppen mer än fördubblas under de närmaste 100 åren. I senare studier blir resultaten betydligt mer ambitiösa. Men även i dessa studier kommer han fram till att det är optimalt att temperaturen på jorden stiger med uppemot 3,5 grader över den preindustriella nivån.

Det är naturligtvis detta som provocerar. Det som många betraktar som en global klimatkatastrof framstår i hans modell som den ”optimala” lösningen. Hur är det möjligt? Hur ska hans resultat förstås?
I korthet kan man säga att Nordhaus metod försöker balansera kostnaderna för att minska utsläppen mot kostnaderna för klimatförändringarna. Det handlar till exempel om att väga kostnaderna för dyrare energi mot skadorna på klimatet. Här har han gjort omfattande forskning och han var tidigt ute (redan i slutet av 80-talet) med att försöka sammanställa de totala ekonomiska kostnaderna för klimatförändringarna.
För att bli mer specifik: Enligt Nordhaus optimeringsmodell bör utsläppen minska så länge vinsten, alltså det ekonomiska värdet av minskad klimatpåverkan, är större än kostnaden för att minska utsläppen. På så sätt får man fram den (ekonomiskt) optimala lösningen på klimatproblemet.
På många sätt är Nordhaus modell elegant. Den är transparent och föredömligt lätt att förstå och testa för andra forskare (till skillnad från många andra modeller av stora komplexa problem).
Men det finns också minst tre kontroversiella aspekter med modellen. De är viktiga att känna till eftersom dessa antaganden får mycket stor påverkan på resultatet.
För det första. Hur ska vi värdera skador som drabbar människor i fattiga länder? Anta till exempel att en person i väst kör bil för att komma fram snabbare till jobbet, och därmed släpper ut koldioxid som bidrar till att orsaka torka i exempelvis Mali med omfattande missväxt och hunger till följd. Om det ekonomiska värdet för i-landsbon av att göra dessa utsläpp är högre än det ekonomiska värdet av skadan för bonden, blir det i Nordhaus modell lönsamt att fortsätta med utsläppen.
Tanken är att den fattige bonden i princip skulle kunna kompenseras för skadan. På så sätt skulle både den rika och den fattiga få det bättre. Dock tas ingen hänsyn till att det troligtvis inte kommer att bli tal om någon kompensation – om den ens är möjlig, bonden kan ju till och med dö till följd av klimatförändringen. Modellen beaktar inte heller att en kostnad på 1 000 kronor för en bonde i Mali är mycket värre för bondens välfärd än en kostnad på 1 000 kronor för en rik person i västvärlden.
När man gör den här typen av kostnadsnyttoanalyser av olika projekt i ett land eller en kommun kan man tänka att fördelningseffekter kan hanteras genom skattesystem och annat. Men när det görs på global nivå blir det ytterst problematiskt.
För det andra. Hur ska vi värdera osäkra men potentiellt sett katastrofala konsekvenser av klimatfrågan? Jorden är ett komplext system och även om det är mycket vi vet när det gäller klimatförändringarna, finns det fortfarande mycket som är osäkert. Det finns till och med en risk för mycket allvarliga konsekvenser som vi inte ens kan förutse.
Här står Nordhaus liksom alla andra som försöker räkna på framtida kostnader inför en närmast omöjlig utmaning: Hur ska man uppskatta skador för fenomen som vi inte vet så mycket om? Vad är sannolikheten för dessa? Det slutar ibland med väldigt djärva antaganden men oftast med att man bara inkluderar sådant man är relativt säker på. Därmed tvingas man bortse från de stora risker som enligt många, inklusive mig själv, utgör huvudskälen till varför vi bör minska utsläppen. Jorden är trots allt vårt enda hem i detta iskalla, ensliga och ogästvänliga universum. Det talar för att vi bör vara försiktiga. Kanske lämpar sig sådana här optimeringsansatser inte till att bestämma vad vi bör göra med vår planet?
För det tredje. Hur bör vi värdera skador som inträffar långt in i framtiden? Om vi släpper ut ett ton koldioxid i dag kommer temperaturen att påverkas i tusen år eller mer. Koldioxidproblemet är

med andra ord ett närmast irreversibelt problem, som utsätter kommande generationer för oöverskådliga risker.
I ekonomiska modeller måste man räkna på kostnaderna för dessa risker. Spelar det någon roll om en skada äger rum i dag eller om 100 år? Nordhaus, liksom många andra ekonomer, väljer att räkna ned värdet av kostnader som drabbar framtiden med en relativt hög nedräkningstakt (så kallad diskonteringstakt). Eftersom vi förväntas bli rikare i framtiden blir också kostnaderna för skadan relativt sett lägre. Men – och det här är mer kontroversiellt – Nordhaus (och många andra ekonomer) räknar också ned värdet av framtida skador enbart för att de uppstår i framtiden (den rena tidspreferensen).
Det här får oerhört stor betydelse. Med en diskonteringstakt på 5 procent per år blir en skada om 100 år hela 150 gånger mindre värd än om den inträffat i dag. Om 200 år betyder skadan i princip ingenting (22 000 gånger mindre). Eftersom klimatförändringarna är ett långsiktigt problem kan det därmed närmast trollas bort genom en teknikalitet.
Nordhaus redovisar tydligt vad just det här valet betyder. Det visar sig att om man inte räknar ned framtida skador blir det lönsamt att kraftfullt minska utsläppen. Och utsläppen minskar till nära noll inom bara ett par decennier. Föredömligt nog redovisar han alltså hur resultatet slår beroende på vilka val som görs, men i den lösning som kallas optimal har han valt en hög diskonteringstakt.
Till Nordhaus försvar kan sägas att det delvis går att motivera en hög diskonteringstakt med hänvisning till att avkastningen på kapital i samhället är hög. Det vill säga, genom att göra olika produktiva investeringar i dag kan man få ut mycket mer om 50 till 100 år och då, antas det, kompensera för framtida skador. Jag köper inte helt det argumentet, men det visar samtidigt att valet av diskonteringstakt inte är helt enkelt.
Nordhaus antaganden undervärderar just det som gör att många oroar sig för klimatfrågan: det handlar om konsekvenser som drabbar fattiga människor i utvecklingsvärlden, skador som drabbar kommande generationer samt risken för katastrofala konsekvenser. Det förklarar varför hans ”optimala” utsläppsnivå kan vara så pass hög.
Det är viktigt att förstå att det här handlar om en lång rad parametrar, som är uttryck för olika värderingar. I andra studier, till exempel en av Thomas Sterner och mig själv från 1996, har det visats att man kan få helt andra utfall om man ändrar dessa normativa antaganden. Exempelvis att det är optimalt att agera mer kraftfullt för att minska utsläppen. Vad Nordhaus kommer fram till när det gäller den optimala lösningen på klimatproblemet är därför ingen sanning, utan snarare en möjlig slutsats som beror på de olika etiska val man tvingas göra i varje modell som syftar till att dra normativa slutsatser.
I den här artikeln vill jag inte ta ställning till huruvida det var rätt eller inte ge honom ekonomipriset till Alfred Nobels minne. Det får andra fundera över. Däremot vill jag sätta frågan i ett större sammanhang, nämligen den om hur vi bör förhålla oss till forskare och deras resultat. I dessa tider med *fake news* och faktaresistens hörs ofta krav om att vi ska lita på forskningen. Förra året skrev miljöminister Karolina Skog, professor Johan Kuylenstierna och representanter för flera vetenskapsinstitutioner i Sverige på DN Debatt (22/4 2017) att vi måste förlita oss på vetenskapen. Ja, det ska vi självfallet göra. Men inte blint. Vi får inte glömma att vetenskapen ofta ägnar sig åt frågor som ligger bortom entydiga fakta. Det kan handla om analyser av framtiden, strategival eller rena normativa val. Även naturvetenskapliga analyser av vilka mål vi bör sätta upp för klimatpolitiken innefattar bedömningar som kan ifrågasättas.
Vi måste alltså lita på forskningen. Men inte alltid. Det är ett intressant dilemma.
Christian Azar "

"Ledare: George Soros är en förebild som EU bör försvara

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Finansmannen och filantropen George Soros har blivit den nationalistiska högerns favorithatobjekt. Han förlöjligas, kritiseras och motarbetas. Det är illa nog när det görs av obskyra mörka krafter i det civila samhället, näringslivet och på internet. Men att även stater som Ungern och Polen deltar i hetsen är djupt illavarslande.

George Soros är född i Ungern av judiska föräldrar. Han undkom Förintelsen och flyttade som ung till London där han bland annat studerade för den liberala filosofen Karl Popper. Därefter flyttade han till USA och gjorde sig en förmögenhet på finansmarknaderna.
Popper myntade begreppet ”det öppna samhället” – den liberala demokratin med ett levande samtal. Soros har grundat organisationen Open Society Foundations och donerat svindlande 32 miljarder dollar till den. Pengarna används just för att stödja personer och initiativ som arbetar för mänskliga rättigheter, öppenhet och en fri press.
Hans fiender hävdar dock att hans egentliga mål är att översvämma Ungern och resten av Europa med invandrare från Afrika.
Tarvligheterna och konspirationsteorierna är legio. Antisemitismen är tydlig. George Soros anklagas för att med hjälp av osynliga tentakler kontrollera världspolitiken och den globala ekonomin.
Ungerns premiärminister Viktor Orbán är djupt skeptisk till invandring och har deklarerat att den liberala demokratins era är över. Framför sig ser han en auktoritär ordning där kärnfamiljen utgör grunden.
Och Viktor Orbán är inte rädd för att aktivt arbeta för sin vision. Han går ständigt emot USA, EU och sin konservativa partigrupp EPP i Europaparlamentet.
Det senaste draget är att kasta ut det av Soros grundade och finansierade Centraleuropeiska universitetet från Budapest. ”Ett flagrant brott mot akademisk frihet. Det är en mörk dag för Europa och Ungern”, kommenterade universitetets rektor Michael Ignatieff. Han är en kanadensisk intellektuell gigant, med ett cv från såväl toppuniversitet som toppolitik.
Viktor Orbán vann alltså återigen ett slag mot starka aktörer, men EU måste se till att han förlorar kriget. Att stänga ner självständiga medier och nu ett universitet av politiska skäl kan inte få gå obemärkt förbi i ett demokratiskt Europa. Det måste bli kännbart; ytterst måste Ungern berövas sitt medlemskap i unionen om landet inte håller sig inom det öppna samhällets råmärken.
Förhållandet mellan Sverige och Ungern är ansträngt. Sveriges Radio rapporterade på torsdagen att en av det nationalkonservativa regeringspartiet Fidesz grundare skrivit i en krönika att den svenske ambassadören i Budapest snarare borde ägna sig åt att städa toaletter än att få vara sitt lands representant. Orsaken är att Sverige beslutat att ställa sig bakom att EU-kommissionen drar Ungern inför EU-domstolen, för att utröna om en ny ungersk lag bryter mot föreningsfriheten och unionens stadgar om fri rörlighet för kapital.
Undfallenheten från EU i fråga om ”Sorosuniversitetet” är pinsam och oroväckande. Rädslan att stöta sig med ett medlemsland får inte stå i vägen för att försvara de frihetliga värderingar som unionen vilar på.
Sverige ska därför inte skämmas över den frostiga relationen med Ungern.
Tvärtom. Det finns goda skäl till att ha dåliga relationer med Ungern så länge Viktor Orbán styr.
DN 7/12 2018 "

"Spanien firar med 40-årskris

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Det finns knappast någon optimal metod, passande för alla länder, att gå över till demokrati. Sydafrika hade sin sanningskommission efter apartheids fall. Spanien ordnade allmän amnesti och en rejäl fest. Den spanska författningen fyllde jämna 40 på torsdagen, och det är lätt att glömma att demokratin inte är mycket äldre än så. Diktatorn Franco dog 1975. Samma år hade de sista politiska fångarna avrättats.

Författningen var en kompromiss mellan resterna av den gamla regimen och de nya ledarna. Den lade grunden för en rättsstat, ekonomisk utveckling och en långtgående decentralisering. Över 90 procent av katalanerna sa ja i en folkomröstning. På många sätt fungerade det lysande.
Åtskilliga sår fanns också kvar. Efter inbördeskriget på 30-talet förföljdes och dödades tiotusentals av förlorarna. Amnestin för diktaturens brott blev en källa till bitterhet hos offren. Under hösten har monumentet utanför Madrid med Francos kvarlevor åter utlöst politisk strid.
Sanningen har historiker berättat. Känslan av orättvisa har överlevt.
På senare år har den katalanska separatismen vållat en djup konstitutionell kris. Katalonien har med tiden kapat åt sig ett självstyre som omfattar allt från utbildning till sjukvård och polis. Francos förbud mot det katalanska språket har förbytts i ett ohämmat gynnande.
Men författningen fastslår att Spanien är odelbart. Separatisterna utnyttjade finanskrisen för att blåsa upp missnöje med Madrid. En olaglig folkomröstning följdes av en ensidig självständighetsförklaring. Det juridiska efterspelet pågår, ett antal ledare har åtalats.
Katalonien är splittrat mitt itu. Separatisterna har också lyckats väcka antipatier och slumrande nationalism i resten av Spanien.
Ingen grundlag är för evigt. Inte ens den svenska är perfekt. Och den spanska är i behov av 40-årsservice.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

”EU måste säga ja till en europeisk Magnitskijlag”

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181207
Vi måste stifta en Magnitskijlag för hela EU. En lag som straffar dem som kränker mänskliga rättigheter för personlig ekonomisk vinnings skull. På måndag träffas europeiska utrikesministrar för att diskutera ett lagförslag. Vi vädjar till dem att hedra Magnitskijs namn och bekämpa straffrihet i hela världen, skriver 39 europeiska parlamentariker från 18 länder.

Ibland betyder ett namn allt. I det här fallet har namnet Sergej Magnitskij varit synonymt över hela världen med hur man bekämpar brott mot mänskliga rättigheter på 2000-talet. Hans uppoffring gjorde ett starkt intryck på förkämpar för mänskliga rättigheter jorden runt. Lagar som stiftats och getts hans namn har medfört allvarliga konsekvenser för personer i hela världen som kränkt mänskliga rättigheter.
Sergej Magnitskij var en rysk jurist som offrade sitt 37-åriga liv när han tog sig an korruptionen i Putins regim. Det som hände när den ryska regeringen försökte sopa igen spåren efter mordet på honom blev till en global symbol för straffrihet och kleptokrati. Det är därför som nyheten om Magnitskijs heroiska självuppoffring spreds över alla gränser och talade till alla överallt.
Magnitskijlagarna, som leder till visumbegränsningar och frysta tillgångar för dem som kränker mänskliga rättigheter, har blivit sinnebilden för kampen mot straffrihet och kleptokrati i hela världen. På 2000-talet förekommer många angrepp på mänskliga rättigheter för personlig ekonomisk vinning. Ett av de mest effektiva sätten att skapa följdverkningar är därför att sikta in sig på dessa människors förmögenheter placerade utomlands och på deras resande.
Det kan inte få råda någon straffrihet för generaler i Myanmar som förföljer Rohinjas eller för vapenhandlare som bryter embargot mot vapenförsäljning till Sydsudan, eller för våldtäktsmännen i Centralafrikanska republiken eller för dem som mördade journalisten Jamal Khashoggi.
Det är därför som tanken på en Magnitskijlag, som väcktes av en rysk horrör, nu är en global tanke. Folk som kränkt mänskliga rättigheter i Saudiarabien, Nicaragua, Sydsudan, Myanmar och många andra länder är redan föremål för sanktioner enligt Magnitskijlagar i sex länder: USA, Kanada, Storbritannien, Estland, Lettland och Litauen.
Nu måste vi ta nästa djärva steg. Vi måste stifta en Magnitskijlag för hela EU. Redan 2014 föreslog EU-parlamentet visumförbud och förmögenhetsfrysning för dem som var ansvariga för mordet på Magnitskij. Endast ett fåtal länder tog upp detta förslag. Europeiska rådet lyckades inte agera, men nu börjar detta initiativ äntligen få gehör.
I somras formulerade den nederländska regeringen ett konkret förslag som nu är på remiss hos alla EU-länder. Här föreslås just det som behövs, möjligheten att besluta om globala sanktioner – med ett skriande undantag. Den nederländska regeringen har ännu inte döpt lagen efter Magnitskij. De hävdar att Magnitskijs namn på något vis gör det svårare att lotsa förslaget genom EU-apparaten eftersom några EU-länder har sympatier för Ryssland.
Vi tror att våra EU-medlemmar är starkare än så, att de inte skulle lägga sitt veto mot en lag om mänskliga rättigheter bara för dess namns skull utan kommer att anta den därför att de stöder mänskliga rättigheter i hela världen. Vad än förhandlingarna leder till kommer vi alltid att kalla den Magnitskijlagen.

På måndag, den 10 december, ska europeiska utrikesministrar träffas för att diskutera förslaget från Nederländerna. Det är därför som vi parlamentariker och lagstiftare från 18 EU-länder vädjar till våra regeringar att stärka EU:s ställning som en fyrbåk för mänskliga rättigheter och internationell rätt. Vi vädjar till våra regeringar att de ska rösta för en europeisk Magnitskijlag som har ett globalt perspektiv. Vi vädjar till dem att hedra Magnitskijs namn och bekämpa straffrihet i hela världen. Vi kan inte tänka oss ett bättre sätt att fira Mänskliga rättighetsdagen och 70-årsjubileet för Deklarationen om mänskliga rättigheter.

Michael Aastrup-Jensen, parlamentariker (Danmark)
Boriana Åberg, parlamentariker (Sverige)
Ian Austin, parlamentariker (Storbritannien)
Petras Austrevicius, EU-parlamentariker (Litauen)
Fernando Maura Barandiarán, parlamentariker (Spanien)
Jãnis Bordãns, parlamentariker (Lettland)
Tom Brake, parlamentariker (Storbritannien)
Chris Bryant, parlamentariker (Storbritannien)
Mireille Clapot, parlamentariker (Frankrike)
Cristian Dan Preda, EU-parlamentariker (Rumänien)
Mark Demesmæker, EU-parlamentariker (Belgien)
Anna Fotyga, EU-parlamentariker (Polen)
Christian Ghinea, parlamentariker (Rumänien)
Ana Gomes, EU-parlamentariker (Portugal)
Helen Goodman, parlamentariker (Storbritannien)
Rebecca Harms, EU-parlamentariker (Tyskland)
Margaret Hodge, parlamentariker (Storbritannien)
Gunnar Hökmark, EU-parlamentariker (Sverige)
Eva Joly, EU-parlamentariker (Frankrike)
Sandra Kalniete, EU-parlamentariker (Lettland)
Tunne Kelam, EU-parlamentariker (Estland)
Stephen Kinnock, parlamentariker (Storbritannien)
Dr Stephanie Krisper, parlamentariker (Österrike)
Eerik–Niiles Kross, EU-parlamentariker (Estland)
Catherine Murphy, parlamentariker (Irland)
Delphine O, parlamentariker (Frankrike)
Pieter Omtzigt, parlamentariker (Nederländerna)
Adrian Prisnel, parlamentariker (Rumänien)
Senator Roberto Rampi, (Italien)
Dr Norbert Röttgen, parlamentariker (Tyskland)
Bob Seely, parlamentariker (Storbritannien)
Manuel Sarrazin, parlamentariker (Tyskland)
Petri Sarvamaa, EU-parlamentariker (Finland)
Marietje Schaake, EU-parlamentariker (Nederländerna)
Sjoerd Sjoerdsma, parlamentariker (Nederländerna)
Charles Tannock, EU-parlamentariker (Storbritannien)
Indrek Tarand, EU-parlamentariker (Estland)
Guy Verhofstadt, EU-parlamentariker (Belgien)
Emanuelis Zingeris, EU-parlamentariker (Litauen)
Översättning: Lars Ryding
Den här debattartikeln publiceras samtidigt i flera europeiska tidningar."

"Bakgrund. Sergej Magnitskij

År 2007 utreder den 35-årige ryske advokaten Sergej Magnitskij en kupp mot av investmentföretaget Hermitage Capital Management. Han kunde avslöja att korrupta tjänstemän använt företagets tömda dotterbolag för att stjäla ryska skattebetalares pengar.
År 2008 redovisar han sina uppgifter för en statlig undersökningskommitté.

Men hösten 2008 grips han själv och fängslas misstänkt för skattebrott. Ett år senare dör han i Butyrkafängelset, efter vad som har beskrivits som tortyrliknande förhållanden.
Investmentföretagets grundare Bill Browder har genom ett intensivt lobbyarbete drivit igenom en amerikansk lag, ”Magnitsky Act” som straffar personer som gjort sig skyldiga till människorättsbrott och korruption. Deras tillgångar blir frysta och de får inreseförbud.
Källa: DN "

”Klanernas inflytande är nyckeln till att förstå konflikten”

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

"Konflikten i Jemen beskrivs ofta som ett ”war by proxy” (krig genom ombud) där regeringssidan får stöd av bland annat Saudiarabien och huthimilisen av Iran. Men det är en alltför förenklad bild, menar Afrah Nasser, en jemenitisk journalist som sedan sex år lever i exil i Sverige.

– Visst utspelas Jemenkriget mellan de regionala stormakterna Saudiarabien, Iran – och Förenade Arabemiraten. Men det finns andra nivåer av konflikten också som är viktiga att greppa. Den som inte räknar med de lokala aktörerna, främst stammar och klaner, kommer aldrig att på djupet förstå konfliktens dynamik, säger Afrah Nasser som är på plats i Johannesberg för att för flera uppdragsgivare rapportera om de pågående fredssamtalen om Jemen.
När Jemenkriget betraktas genom västerländska glasögon glöms ofta stam- och klanstrukturerna i landet bort, menar Afrah Nasser.
– De styrande i Jemen har alltid försökt mobilisera de mäktiga klanerna på sin sida. Om inte annat så köper de stamhövdingarnas och klanledarnas lojalitet. När Ali Abdullah Saleh (Jemens mångårige diktator) förlorade makten, berodde det på att han tappade greppet om klanerna. Saleh styrde länge genom att spela ut dem mot varandra.
– Innan Saleh mördades (av sina tillfälliga bundsförvanter huthierna) i slutet av förra året, bad han om stöd av mäktiga klanledare. Men de tog sin hand ifrån honom, och utan beskydd blev han ett lätt byte för huthierna, säger Afrah Nasser och tillägger:

– Det är en förklaring som jag som sällan sett i västmediernas rapporter.
Varför?
– Delvis beror det nog på att utländska journalister har begränsade möjligheter att ta sig in i Jemen och rapportera. Ett annat skäl är lathet. Det här är ju komplicerade och svåröverskådliga saker. Det blir inte mindre komplicerat av att klanernas lojalitet kan skifta från en dag till en annan.
Klanstrukturerna är mindre märkbara i de större städerna och i kustområdena. Men i bergstrakterna, på högplatåerna och i ökenområdena i det inre av Jemen är klanerna fortsatt starka, och utgör ofta en stat i staten, ett parallellt maktsystem. Stamfederationen Hashid i norra Jemen med två miljoner medlemmar räknas som en minst lika viktig maktfaktor som någon väpnad rörelse eller politiskt parti.
Det hela blir än mer invecklat av att stammarna och klanerna också utkämpar inbördes maktstrider. Den oberoende nätbaserade forskargruppen globalsecurity.org har tagit fram en karta som illustrerar klanstrukturen i Jemen – bilden ser ur som en assymetrisk multifärgad mosaik (se ovan).
Är då frågan om stammarnas och klanernas inflytande närvarande i den pågående fredsdialogen?
Afrah Nasser tvekar, men tycker ändå att den nuvarande fredsmäklaren Martin Griffiths har tagit sig an ämnet på ett lovvärt sätt:
– Griffiths har varit mån om att lyssna till vad jemeniterna själva tycker. Det är nog därför han lyckats förmå parterna att sätta sig vid förhandlingsbordet.

Erik Ohlsson "

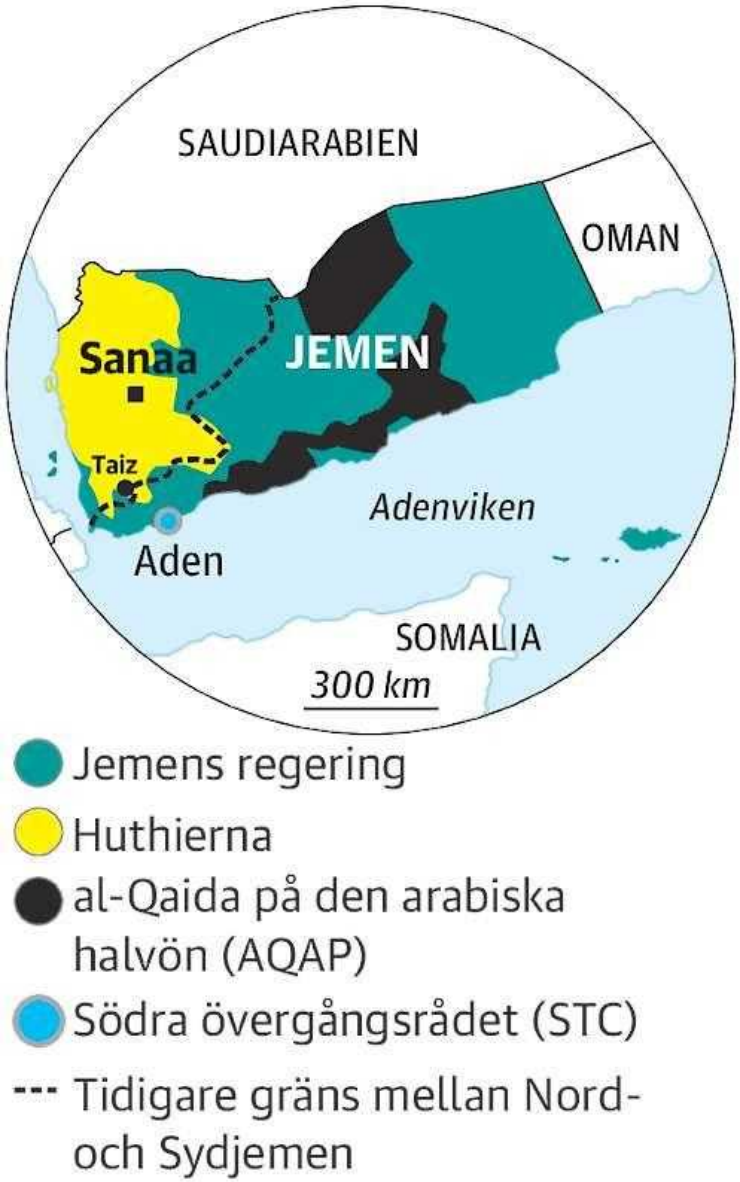

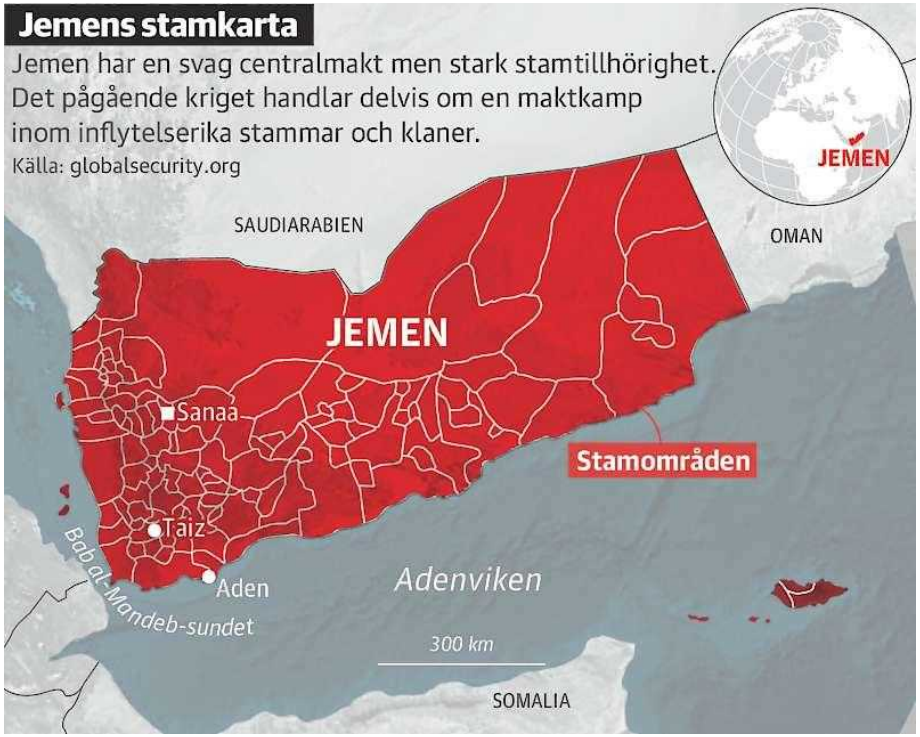

"Blodiga kriget kan avslutas i det svenska slottet

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Johannesbergs slott i Uppland har hamnat i internationella mediers blickfång. Där sitter representanter för huvudaktörerna i Jemenkriget. Under FN:s ledning har de börjat den mödosamma vandringen mot fred i den blodiga och mångåriga konflikten.

Det gamla slottet i Gottröra har anor från 1600-talet och en spännande historia: en av de tidiga ägarna hette Adam Lewenhaupt, var general i Karl XII:s armé och är inskriven i historieböckerna för att ha kommit för sent till slaget vid Poltava.
Under andra världskriget utbildade den norska exilregeringen nazifientliga poliser på Johannesberg. De senaste åren har det handlat mycket om golf: en artonhåls mästerskapsbana har anlagts intill slottet.
Nu ligger de böljande gräsytorna frostnupna, flankerade av polis och väktare som övervakar ett hastigt beslutat FN-toppmöte.
Frågan är om Johannesbergs slott ska gå till nutidshistorien som platsen där det obarmhärtiga och blodiga kriget i Jemen avslutades.
Att det internationella samfundet har stora förhoppningar blev tydligt på torsdagen. Då öppnade FN:s särskilda sändebud för Jemen, engelsmannen Martin Griffiths, länge emotsedda fredssamtal mellan krigets huvudaktörer. Samtalen har förlagts till Johannesberg och dess konferenssalar, under värdskap av den svenska regeringen.
På ena sidan av det stora ellipsformade teakbordet i slottets balsal finns regeringssidan, stödd av Saudiarabien. Han som betraktar sig själv som Jemens legitime ledare heter Abdrabbu Mansour Hadi, en sjuklig 73-årig exgeneral som inte är närvarande under samtalen.

Mot regeringssidan står huthierna, som får diskret uppbackning av Iran och som ser sig som spjutspetsar för en folklig revolution i Jemen.
Konflikten har orsakat världens just nu svåraste humanitära kris och befinner sig sedan flera år i ett blodigt dödläge – trots upprepade ansträngningar från framför allt FN att få parterna till förhandlingsbordet.
Den ärrade brittiske diplomaten Martin Griffiths har förmått parterna att bege sig till det avlägsna Johannesberg för att prata fred. Han har haft god draghjälp av USA, som på senare tid velat distansera sig från Jemens främsta uppbackare Saudiarabien. För en dryg månad sedan gjorde de amerikanska försvars- respektive utrikesministrarna, James Mattis och Mike Pompeo, ett gemensamt utspel där de uppmanade till skyndsamma samtal mellan de stridande parterna.
Martin Griffiths presenterade ett balansnummer när han öppnade samtalen inför delegater, rådgivare, diplomater och drygt 200 ackrediterade journalister från hela världen. Vid FN-sändebudets sida satt Sveriges utrikesminister Margot Wallström.
Grifftihs pekade på allvaret i situationen: ett land håller på att falla samman framför våra ögon, med utbredd hungersnöd och en grasserande torkkatastrof.
– Ni måste handla nu. Jemens öde ligger i era händer, sade Griffiths till delegaterna.
Samtidigt ville han inte stöta sig allt för mycket med de tillresta jemeniterna, som äntligen samlats under samma tak. Martin Griffiths underströk att det är en framgång att samtalen över huvud taget kommer till stånd, och uppmanade till konstruktiva och ”överambitiösa, men inte överoptimistiska” insatser. Han hade med sig en glad nyhet: de stridande parterna har redan kommit överens om en stor fångutväxling.
Konsultationerna i Johannesberg är planerade att pågå i ungefär en veckas tid. Många brännande frågor kommer att finnas på dagordningen:
Nödvändigheten att öppna ”livlinor” till Jemen så att nödhjälp och livsmedel kommer in till detta land. Att öppna den internationella flygplatsen i huvudstaden Sanaa för trafik, och att ställa hamnen i staden Hodeidah under FN:s kontroll.
Få till ett fungerande centralbankssystem. Den sittande regeringen under Abdrabbu Mansour Hadi har flyttat landets centralbank från den huthikontrollerade huvudstaden Sanaa till hamnstaden Aden, vilket allvarligt påverkat den livsviktiga veteimporten och valutans värde. Sedan kriget började för snart fyra år sedan har den lokala valutan, rial, sjunkit med nästan 80 procent gentemot dollarn.
Det skriande behovet av en omedelbar vapenvila. De senaste månaderna har varit de dödligaste under hela kriget för civilbefolkningen.
Mellan skål och vägg verkar FN-medlarna nöjda om överläggningarna kan avslutas i hyfsat god sämja när veckan har gått – och att delegaterna då kommit överens om mötas för nya samtal.

Erik Ohlsson "

"Detta har hänt.

Hur började konflikten?
Det uppstod motsättningar vid tiden kring 1990, då Nord- och Sydjemen slogs ihop till ett land, Jemen.
Det utvecklades till en konflikt där huthierna kräver självbestämmande från centralmakten. Det har sedan utnyttjats av andra maktspelare.

Huthirörelsen får stöd från Iran. Den så kallade regeringskoalitionen får stöd av Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och indirekt även av USA och Storbritannien.

Vilka parter strider?
Huvudaktörer är huthirörelsen och den så kallade regeringskoalitionen. Dessutom finns flera mindre grupperingar som strider sinsemellan.

Hur länge har striderna pågått?
Det regionala storkrig som pågår nu började i mars 2015 då saudiska bombplan attackerade huvudstaden Sanaa som hölls (och fortfarande hålls) av huthierna.
Hur många är drabbade?
Nya beräkningar visar att minst 56 000 människor dödats i krigets spår. Över två miljoner jemeniter är på flykt i sitt eget land. Av landets cirka 28 miljoner invånare lever en tredjedel på svältgränsen. Nära en miljon invånare har drabbats av en koleraepidemi.

Vad har förhindrat fred?
Oviljan att kompromissa. Regeringssidan kräver att huthierna lämnar de områden som de invaderat. Det vägrar huthierna. Regimen vill inte ge huthierna något som helst inflytande.

Vad hoppas man ska komma ut av fredssamtalen?
I bästa fall: vapenvila, öppnande av internationella flygplatsen i Sanaa och hamnen i Hodeidah, restaurering av ekonomiska strukturer, som centralbanken.
Mer realistiskt mål: att tina upp relationen mellan huthier och regeringssidan och bestämma tid och plats för fortsatta samtal. DN "

"Nathan Shachar: En maktkamp med många aktörer i skiftande allianser

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Det jemenitiska inbördeskriget är så komplicerat som en väpnad konflikt kan bli. Dels är det ett sammelsurium av inhemska aktörer i skiftande allianser, dels en arena för främmande makter på jakt efter inflytande och geostrategiska nyckelpunkter som Bab al-Mandab-sundet, ”tårarnas port” där Indiska oceanen flyter in i Röda havet.

Analys
Kriget är också en humanitär katastrof av stora mått, i ett land vars sjukvård och kommunikationer skövlats. Det krig som rasar sedan i mars 2015, med Saudiarabien, Iran och andra länder i huvudrollerna, är en fortsättning på det kaos som följde på den ”arabiska vårens” ankomst till Jemen 2011 och revolutionen mot landets starke man Ali Abdallah Saleh.
I snabbskisser brukar konflikten beskrivas som en maktkamp mellan den valde presidenten Abdrabbu Mansour Hadi och den shiamuslimska huthimilisen. Men med i leken finns också IS, al-Qaida och andra terrororganisationer. Som ofta i landets konflikter har striderna också en stamaspekt. Huthierna slåss mindre för shiaislam, som de tolkar mycket mindre strängt än sina påhejare i Iran, och mer för sina rättigheter i huthistammens hemområden i nordvästra Jemen.
När huthierna stormade Jemens huvudstad Sanaa i flera omgångar 2014 och 2015, gick larmet i den sunnimuslimska världen. Saudiarabien, som nu för första gången spelade en huvudroll i en

större konflikt, etablerade under ledning av den unge prinsen Mohammed Bin Salman en bred allians mot huthierna.
Flera av de länder som anslöt sig till kampanjen gjorde det motvilligt. Prinsen, som ännu inte var tronföljare, tålde inga motsägelser. Gulfstaterna, som tvingades med i kraft av sina säkerhetsavtal med saudierna och länder som Egypten och Jordanien, vilka lever på saudiskt bistånd, hade inget val. USA och Natoländer har också understött saudierna på olika vis.
Den internationella sunnialliansen, särskilt dess flygvapen, har utdelat hårda slag mot huthierna. Men den har inte fått bukt med dem och har inte lyckats driva dem från huvudstaden. Det är uppenbart att Hadiregimen inte skulle kunna hålla stånd länge utan sina främmande stödtrupper.
Saudierna menar att en kollaps för Hadi och ett huthistyrt Jemen skulle tolkas av regionen som en iransk triumf och locka Iran till ytterligare utmaningar. Interventionen i grannlandet har kostat Riyad astronomiska summor – enligt en israelisk säkerhetskälla ett par miljarder dollar i månaden – men förlusterna är inte bara ekonomiska. Trots sina hypermoderna instrument och vapen har de saudiska flygbombningarna utmärkt sig genom sin dåliga träffsäkerhet. Gång på gång har skolor och sjukhus träffats, med internationella protester till följd.
Houthistammen tillhör Jemens shiitiska minoritet, zaidierna. Zaidierna ser profeten Muhammeds barnbarns barnbarn Zaid ibn Ali som en centralgestalt. Deras version av shia skiljer sig stort från den iranska regimens.
Trots parternas beroende av Iran och Saudiarabien är konflikten inte av religiös natur. Hittills har relationerna mellan Jemens sunnimuslimer och dess shiamuslimer inte varit blodiga.
Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Nya hälsoministern sparkar expertråd

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Rom. Över en natt har hela Italiens nationella hälso- och sjukvårdsråd fått sparken av landets nya hälsominister Giulia Grillo. Det oväntade beslutet framstår som rent politiskt – ministern vill ha nya invalda experter som även delar regeringens politiska uppfattning.

Detta ses som ett exempel på hur politiserat det italienska samhället är. Minister Grillo vill ha in nya experter i sjukvårdsrådet som huvudsakligen har en rådgivande funktion i vetenskapliga och tekniska frågor. Rådet består av 30 experter som utses av departementet för hälsa och sjukvård.
Normalt sitter rådet i tre år. Men minister Grillo ville byta redan nu, trots att det inte ens gått ett år sedan de valda expertledamöterna tillträdde. Bakgrunden är politisk. Giulia Grillo, 43, som tillhör den populistiska Femstjärnerörelsen tillträdde den 1 juni i år, efter att partiet vann en klar valseger tillsammans med högerpartiet Lega.
– Under hela den tid som gått sedan ministern tillträdde har hon aldrig kontaktat oss en enda gång, säger Roberta Siliquini till tv-kanalen Rai News.
Till för några dagar sedan var hon ordförande för sjukvårdsrådet CSS – Consiglio Superiore di Sanità, som grundades 1847.
Giulia Grillo säger till sitt försvar att hon inte träffade hälso- och sjukvårdsrådet därför att hon var gravid och inte hade tid att träffa experterna under dessa sex månader.
– Ministerns val att byta ut samtliga personer gör mig bestört. Jag hoppas att detta inte är en form av politisk utrensning. Något som passar sällsynt illa med ett tekniskt och vetenskapligt råd som detta

handlar om, säger senator Maria Rizzotti, som sitter i parlamentets utskott för sjukvårdsfrågor till nyhetsbyrån ANSA.
Giulia Grillos talesperson Lucilla Vazza säger till DN att ministern vill se en förändring av sjukvårdsrådet. Att det ska bestå av fler vanliga husläkare som med små resurser utför enorma insatser i Italiens 7 982 kommuner. Giulia Grillo som kommer från Sicilien är själv läkare och utbildad kirurg.
– Jag vill ge plats för nya idéer och personer som inte tidigare haft den här typen av uppdrag. Givetvis baserat utifrån meriter, säger hon i en intervju i den alternativa vänstertidningen Il Fatto Quotidiano.
I intervjun lovar hon också att göra allt för att korta de långa vårdköerna.
En omdiskuterad fråga i Italien har varit vaccinationer. Giulia Grillo har betonat att vaccinationer måste vara obligatoriskt i skolan. Cirka 95 procent av alla italienska barn är ordentligt vaccinerade. Under förra mandatperioden gjordes en rad undantag och barn som inte var komplett vaccinerade gick i skola.
Beslutet om obligatorisk vaccinering för alla skolbarn har skjutits upp till nästa år 2019. Detta trots flera epidemier av mässling, där även dödsfall förekommit.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Plötsliga gripandet fördjupar sprickan mellan Kina och USA

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Den kinesiska techjätten Huaweis finansdirektör Meng Wanzhou, dotter till bolagets grundare, har gripits i Kanada och riskerar utlämning till USA. Gripandet sker när USA och Kina ska påbörja försök att lösa handelskonflikten som pågår. DN:s Torbjörn Petersson svarar på tre frågor om gripandet.

1 Varför har det kinesiska storföretagets finansdirektör gripits?
Detaljer om orsaken har inte gjorts offentliga, men enligt uppgifter i amerikanska medier beror det på misstankar om att Huawei har brutit USA:s sanktioner mot Iran. Kanske också mot Nordkorea. Men någon formell anklagelse har ännu inte riktats mot företaget.
President Donald Trump återinförde nyligen sanktionerna mot Iran sedan de hade lyfts av hans företrädare Barack Obama efter ett kärnvapenavtal med Iran 2015. Sedan tidigare har USA ofta kraftigt kritiserat Huawei och företagets försök att expandera i USA.
I ett uttalande säger det kinesiska företaget att de följer de lagar och regler där de bedriver verksamhet – och att det gäller även sanktioner införda av FN, USA och EU.

2 Vad är Huawei för företag och varför har det dragit på sig amerikanskt missnöje?
Huawei är världens näst största tillverkare av smarta telefoner efter att nyligen ha klättrat förbi Apple. Det är ett av de världsledande telekombolagen, men i USA har politiker anklagat företaget för att vara ett hot mot USA:s nationella säkerhet eftersom dess teknologi

skulle kunna användas för att spionera för Kinas räkning. USA har uppmanat sina allierade att inte använda produkter från Huawei av säkerhetsskäl.

3 Hur påverkar gripandet förhandlingarna mellan USA och Kina när de ska försöka lösa handelskonflikten?
Det är allt för tidigt att peka på några exakta konsekvenser, men gripandet gör det i alla fall inte lättare att nå framgång i diskussionerna. Ett diplomatiskt bråk tycks redan under uppsegling eftersom Kina kraftigt protesterat mot gripandet. Händelsen blir ytterligare en faktor att ta itu med i de redan högst komplicerade förhandlingar som väntar. Den 90 dagar långa vapenvila som de båda parterna kommit överens om ska råda under medan samtal förs är i det sammanhanget ingen lång tid. DN"

"Sverige tar skogen till världsutställning

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Sverige åker till världsutställningen i Dubai. Nu är det klart att Sveriges paviljong tar stor inspiration från landets skogar. Regeringen satsar tillsammans med näringslivet 165 miljoner kronor på utställningen som öppnar 2020.

Den 20 oktober 2020 öppnar den sex månader långa världsutställningen i Dubai. Tillsammans med Sveriges Arkitekter har kommittén för Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2020 i Dubai – på uppdrag av regeringen – anordnat en tävling för hur paviljongen ska se ut. Det vinnande bidraget heter ”The forest” och är skapat av Alessandro Ripellino arkitekter i samarbete med Studio Adrien Gardère och Luigi Pardo Architetti.
De har inspirerats av den svenska skogen.
– Skogen är en arketypisk miljö. Den är väldigt svensk och alla har en tydlig bild av den. Det fina med skogen är att den är tillgänglig och fri för alla, den har också en typ av meditativ avkoppling som vi verkligen behöver i dag, sammanfattar Alessandro Ripellino.
Temat för hela världsutställningen är ”Connecting minds – creating the future”. Utställningen kommer att ha tre områden; möjligheter, mobilitet och hållbarhet. Sveriges paviljong ska stå i området hållbarhet. Temat för paviljongen är ”co-creation for innovation”.
– Det fundamentala för oss har varit att det finns många individer i skogen: varelser och organismer samverkar och samarbetar för att förnya den. För att producera nytt liv. Det här arbetet är baserat på hållbarhet och vi kommer därför bara att arbeta med trä och naturliga material för att fånga temat, fortsätter han.

Eric Vänerlöv, avtalsansvarig i kommittén för Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2020 i Dubai, berättar att Sverige inte har deltagit i världsutställningarna sedan 2010 då den hölls i Shanghai.
– Sverige medverkar bara när det finns intresse från näringslivet att vara med. Staten gör tillsammans med näringslivet en gemensam satsning. Så det är inte staten allena, understryker han.
Vad är er budget?
– 165 miljoner kronor. Det omfattar hela satsningen: paviljongen, utställningen och de anställda. Vi gör en jämn fördelning av kostnaderna med näringslivet. Så det blir 82,5 miljoner kronor från staten och lika mycket från näringslivet. Det här är en av de större svenska exportsatsningarna, enligt regeringen.
Vad ger satsningen det svenska folket?
– Delvis det internationella: att länder i en värld, som faktiskt går alltmer mot nationalism, vänder sig till varandra och ser hur länder kan mötas i stället – vad man kan erbjuda varandra, säger han.
– Det är samskapande som är vägen framåt. Sen är det en viktig del inom svensk export.
Utställningen hålls den 20 oktober 2020 och är öppen fram till den 10 april 2021.

Amanda Tosto "

"Mer än en fnurra på tråden

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Tänkbart är att den kinesiska telekomjätten Huawei verkligen har brutit mot USA:s sanktioner mot Iran. Kanske visste president Trump inte att företagets finansdirektör höll på att gripas i Kanada, på amerikansk begäran, precis när han åt middag med kollegan Xi Jinping på G20-mötet.

Hur som helst är Huawei måltavla för en säkerhetspolitisk kampanj som oundvikligen blir en del av det allmänna handelskriget med Kina. Huawei är världsledande på telekomutrustning och näst störst på smarta telefoner. Alldeles frånsett grundarens koppling till den kinesiska armén lever alla landets storföretag i symbios med kommunistdiktaturen. Och mobilnät och trådlösa system är utmärkta redskap för avlyssning och spionerі, särskilt som 5G-tekniken är på ingång.
Här finns, till skillnad från när Trump lägger tullar på allierade länders stål, utan tvivel nationella säkerhetsintressen att bevaka.
Redan 2012 slängdes Huawei i princip ut från den amerikanska marknaden. USA har också övertygat sina underrättelsepartner Kanada, Australien, Nya Zeeland och Storbritannien att följa efter.
Japan överväger att stoppa statliga inköp från Huawei. Vad gör EU?
Misstanken infinner sig att Vita husets protektionism spelar en roll. Så är det förstås, även om den föddes före Trump och antipatin mot Kina är blocköverskridande i USA.
Kina lär svara med att inskränka utrymmet för västerländska telekombolag på sin hemmaplan. Att striden sprids till andra handelsområden är en kvalificerad gissning.

Vad Trump och Xi kom överens om på G20-mötet är dunkelt. USA har skjutit upp höjningen av tullarna i 90 dagar, men ingen ska räkna med att Kina genomför de drastiska förändringar av sin handelspraxis som Trump tror sig ha utverkat.
Handelskrig är farliga i sig. Teknikkomponenten gör dem mer oberäkneliga. Ingen vapenvila synes än.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Utlokalisering drevs igenom trots varning om att hemliga agenter utsattes för livsfara

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Redan innan it-utlokaliseringen på Transportstyrelsen drevs igenom visste generaldirektören Maria Ågren att säkerheten för hemliga agenter vid tre myndigheter hotades. Det framgår av dokument som fram till nu har varit hemligstämplade.
Säpo fick redan sommaren 2015 kännedom om denna larmrapport, vilket väcker nya frågor om varför it-skandalen inte stoppades i tid. Ågren varnades dessutom muntligen om ”fara för livet för poliser och officerare” om outsourcingen skulle genomföras.

DN kan i dag avslöja helt nya uppgifter om it-skandalen på Transportstyrelsen. I ett dokument som var en central del i Säkerhetspolisens förundersökning mot Maria Ågren har ett hittills hemligt avsnitt nu oväntat blivit offentligt.
Dokumentet undertecknades av Maria Ågren i juni 2015. Det var fyra månader innan utkontrakteringen av myndighetens it-drift genomfördes.
Av den tidigare hemligstämplade delen av dokumentet framgår att Transportstyrelsen bedömde att det inte längre skulle vara möjligt för tre svenska myndigheter att använda sig av hemliga agenter om säkerhetsreglerna bröts:
”Detta bedöms kunna medföra att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Polisen inte längre kan använda sig av kvalificerade skyddsidentiteter som regleras i lag 2006:939 om kvalificerade skydds-identiteter”.

Kvalificerade skyddsidentiteter är en juridisk term för personer med fiktiv identitet, det vill säga täckmantel. Transportstyrelsen har en lagstadgad skyldighet att utfärda körkort för Sveriges hemliga agenter. Deras id-handlingar regleras i en lag från 2006 om ”kvalificerade skyddsidentiteter”. I klartext reglerar lagen hur topphemliga agenter från tre olika myndigheter ska få körkort, pass, personbevis och andra falska identitetshandlingar. Lagen gäller tre grupper:
Officerare som arbetar utomlands som agenter på hemliga uppdrag i bland annat krigsområden, utsända av Försvarsmaktens topphemliga Kontor för särskild inhämtning (KSI) som officiellt sorterar under Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST).
Säkerhetspolisens agenter som med falska identiteter arbetar med att avslöja terrorister och motverka spionage mot Sverige.
Poliser som under täckmantel infiltrerar den grova organiserade brottsligheten på uppdrag av Polisens nationella operativa avdelning (NOA).
De tidigare hemligstämplade uppgifterna används nu av staten som bevis i det pågående målet i Arbetsdomstolen. Där har Maria Ågren stämt staten för att hon avskedades i september 2017.
På torsdagseftermiddagen vittnade Transportstyrelsens dåvarande säkerhetsskyddschef Jens Johanson om hur han försökte stoppa att utländska it-tekniker i Rumänien och Tjeckien, som aldrig säkerhetsprövats, på distans skulle få tillgång till topphemliga uppgifter.
– Jag bedömde konsekvenserna som väldigt allvariga. Vi hade tilldelat behörighet till människor där som vi inte visste ett smack om. Man ville trycka igenom den här förändringen utan att vi hade ett säkerhetssystem på plats, sade Jens Johanson när han vittnade i Arbetsdomstolen i torsdags eftermiddag.
Han avrådde i juni 2015 Maria Ågren att göra fler avsteg från säkerhetsskyddslagen. Hela verksamheten med de hemliga agenterna riskerade att röjas, konstaterade Jens Johanson.
– Jag gick in till Maria Ågren och berättade vad det här handlade om. Jag bedömde att det var fara för livet för poliser och officerare som befann sig på fältet, sade Jens Johanson i sitt vittnesmål.
När han inte fick gehör hos Maria Ågren skrev han den säkerhetsrapportering som nu alltså har blivit offentlig i sin helhet. Både Johansson och Ågren undertecknade rapporten följande dag, den 18 juni 2015.
Problemen med it-säkerheten ledde till att personal från Säpo redan i slutet av juni 2015 åkte ner till Transportstyrelsen i Norrköping, enligt Jens Johanson.
Enligt statens inlaga till rätten så ”fördes informationen vidare till Säkerhetspolisen”. I Arbetsdomstolen uppgav Jens Johanson att han under Säpos besök visade säkerhetsrapporteringen för dem. Maria Ågren talade i rätten om att man gjort en riskbedömning, och förklarade sin underskrift med orden:
– Min bedömning var att det kunde vara bra att Säpo tydligt fick veta att vi hade problem.
Det avsnitt om de hemliga agenterna som nu blivit kända väcker nya frågor om hur det kunde dröja ända till oktober 2015 innan Säpo inledde en tillsyn av Transportstyrelsens it-drift. Under tiden fortsatte överföringen till IBM steg för steg.
Maria Ågren hade den 20 maj 2015 beslutat om ett första avsteg från säkerhetsskyddslagen, offentlighets- och sekretesslagen, personuppgiftslagen samt Transportstyrelsens interna riktlinjer.
I säkerhetsrapporteringen, som Ågren undertecknat, står uttryckligen: ”Ur säkerhetsskyddssynpunkt avråds från avsteg från ingångna säkerhetssskyddsavtal”. Trots detta undertecknade Maria Ågren tre veckor senare, den 8 juli, ett nytt avsteg som följdes av ännu ett den 8 september 2015.
Statens advokat i Arbetsdomstolen Robert Lakatos kallade förloppet hösten 2015 för ”ett fullständigt haveri när det gäller säkerheten”.

– Det är inte min bild, svarade Maria Ågren när hon förhördes på onsdagen.
Först i november 2015 rekommenderade Säpo att outsourcingen av driften till IBM borde avbrytas helt eller delvis tills säkerheten höjts. Den 26 januari 2016 inledde Åklagarmyndigheten en förundersökning mot Maria Ågren för vårdslöshet med hemlig uppgift. Inte förrän vid ett möte med Säpo den 1 februari 2016 uppger Ågren att hon för första gången förstod vidden av säkerhetsproblemen.
– Projektet var en återvändsgränd och vi var tvungna att hitta ett sätt att backa ur den här modellen, sade Maria Ågren i rätten.
Hon underströk att hon inte fått någon säkerhetsutbildning av sin uppdragsgivare regeringskansliet. När Ågren tillträdde som generaldirektör i mars 2015 visste hon inte att säkerhetsarbetet var eftersatt. Det viktiga var enligt förra generaldirektören och regeringen att hon skulle ”landa” it-driften hos IBM. Kontraktet på 800 miljoner kronor med IBM Sverige skrev hon på i april 2015.
I Arbetsdomstolen medgav Maria Ågren att hon redan den 15 mars 2015 informerades av Jens Johanson om att Transportstyrelsen enligt lag hade ansvar för uppgifterna om de hemliga agenterna.
Jens Johanson vittnade om hur ledningen för it-projektet hållit honom utanför outsourcingen till IBM. Detta trots att han tillhörde general-direktörens stab.
Att Maria Ågren fortsatte att göra avsteg från säkerhetsskyddsreglerna fick han höra på omvägar. Dokumentationen om avstegen var svår att få tag på.
– Vi låg alltid i ett informationsvakuum om vad som skedde. It-avdelningen ville kringgå säkerhetsskyddet. När jag framförde farhågor så uppfattades de som överdrivna, vittnade Jens Johanson.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se
Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

"F**akta. It-skandalen**

Utländska it-tekniker som aldrig säkerhetsprövats fick år 2015 full tillgång till en rad känsliga och hemliga uppgifter. Det innebar att bland att Sveriges hemliga agenter kan ha röjts för främmande makt. Det var Transportstyrelsens generaldirektör Maria Ågren som godkände att göra avsteg från lagens krav på säkerhetskontroll av den utländska personalen, för att snabba på processen. För beslutet fick hon ett strafföreläggande av åklagare för vårdslöshet med hemlig uppgift. "

"Ewa Stenberg: Det är obegripligt att generaldirektören inte avbröt affären

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Redan i juni 2015 fanns information om att svenska poliser och officerare kunde försättas i livsfara till följd av Transportstyrelsens utkontraktering av it-drift. Det skulle dröja ett halvår innan Säpo drog i nödbromsen och ett och ett halvt år innan Transportstyrelsen på allvar tog itu med säkerhetsbristerna. Det ger en förskräckande bild av ineffektivitet och brist på ansvar hos myndigheterna.

Sällan har Transportstyrelseskandalens kärna legat så öppen och tydlig som på det dokument säkerhetsskyddschefen på Transportstyrelsen lade framför sin generaldirektör den 18 juni 2015.
Där framgår att Transportstyrelsen är i färd med att ge full behörighet till sitt körkortsregister till icke säkerhetsprövad personal i Östeuropa vilket ”bedöms kunna medföra att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Polisen inte längre kan använda sig av kvalificerade skyddsidentiteter som regleras i lag 2006:939 om kvalificerade skyddsidentiteter”.
Det är möjligt att en välavlönad, erfaren men nytillträdd generaldirektör på Transportstyrelsen inte omedelbart insåg att detta rörde det hemligaste och känsligaste Sverige har – agenter och källdrivare vars ansikten absolut inte får röjas.
Blir deras körkortsfoton kända hos främmande underrättelsetjänster eller organisationer skadar det Sveriges förmåga att få viktiga underrättelser om terrorism, spionering, grov brottslighet och militära hot mot Sverige. Med dagens ansiktsigenkänningsprogram kan sådant rullas upp, och sedan korsköras med andra register. Det går att göra också bakåt i tiden, för att kartlägga vilka källdrivare träffat utomlands till exempel.
Säkerhetsskyddschefen på Transportstyrelsen har vittnat om att han varnade sin generaldirektör för ”fara för livet för poliser och officerare som befann sig på fältet”.
Det är obegripligt varför en statlig tjänsteman med ansvarskänsla inte avbröt outsourcingen vid detta larm. Det hade gått, Trafikverket hade fortfarande it-driften och hade erbjudit sig att fortsätta ett tag till.
Men Transportstyrelsen generaldirektör Maria Ågren måste ha ansett att kravet på ekonomisk effektivitet och god service till medborgarna var viktigare. Säkerheten var lågt prioriterad på Transportstyrelsen, det har framgått både i utfrågningar i riksdagens konstitutionsutskott och i en statlig utredning av justitierådet Thomas Bull. Ansvaret faller förstås också på regeringen, som ju har som uppgift att styra myndigheternas prioriteringar och som utsåg Maria Ågren till generaldirektör.
Under sommaren 2015 undertecknade generaldirektören tre beslut om att bryta mot lagarna. Säpo larmades i juni. Men enligt Thomas Bulls utredning dröjde det till sent 2016 eller först 2017 innan konkreta och säkerhetshöjande åtgärder vidtogs på Transportstyrelsen.
Försvarsmakten, Säpo och polisen fick skydda sina hemliga medarbetare bäst de kunde – och gjorde det snabbare än så.
Säkerhetspolisen hade kunnat larma regeringen och ingripa, men agerade långsamt och otydligt.
När den förre Säpochefen Anders Thornberg frågades ut i konstitutionsutskottet bakom stängda dörrar sade han enligt utskottets uppteckning att Säpo i juni 2015 endast hade vaga uppgifter om att generaldirektören skriftligen beslutat frångå lagen.
”Det är inte brottsligt att skriva på ett sådant papper; det är först när man sätter det i verket som att det blir ett brott. Men naturligtvis tyckte

jag och vi att det var anmärkningsvärt att det fanns ett sådant rykte. Det var en av anledningarna till att vi startade den här tillsynen”.
Anders Thornberg underströk att det var just rykten.
Men enligt vittnesmål i Arbetsdomstolen av säkerhetsskyddschefen Jens Johanson fick Säpo redan i slutet av juni se det minst sagt uppseendeväckande dokumentet.
Säkerhetspolisen har ju till uppgift att förhindra att brott mot rikets säkerhet begås. Det är svårt att förstå att Säpo drog benen efter sig i detta, i synnerhet som det också rör deras egna medarbetare med skyddsidentiteter.
Säpo informerade regeringen på ett möte i mitten av september. De inledde en tillsyn i slutet av samma månad och uppmanade Transportstyrelsen att överväga att avbryta outsourcingen först i slutet av november.
Det tog alltså tre månader innan Säpo fattade beslut om att inleda en tillsyn från det att man fått kännedom om missförhållandena. Det tog ytterligare en månad innan den kom i gång. Det fick Transportstyrelsens personal att tro att problemen inte var så allvarliga.
Skandalen på Transportstyrelsen har kretsat mycket runt vid vilken tidpunkt olika ministrar informerades. Det är förstås intressant när ansvar ska utkrävas. Men den överskuggande frågan är varför utkontrakteringen av it-driften inte stoppades. Politiker och ansvariga har besvarat den med att de inte hade tillräcklig information. Det svaret verkar nu allt mer ihåligt.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"EU-medlemskapet allt mer populärt bland svenskarna

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Stödet för det svenska EU-medlemskapet har ökat, enligt SCB. I den nya mätningen uppger 58,6 procent av väljarna att de är för att Sverige ingår i unionen, mot 52,4 i maj. Brexit är en trolig förklaring, enligt statsvetaren Göran von Sydow.

Andelen svenskar som är motståndare till EU-medlemskapet uppgår i november till 15,6 procent, jämfört med 18,8 i maj. Andelen osäkra har också minskat, från 28,6 till 25,8 procent. Det är en statistiskt säkerställd förändring, uppger Statistiska centralbyrån, SCB.
Det är den EU-vänligaste noteringen i SCB:s mätserie från 2006 och framåt.
Göran von Sydow är statsvetare och chef för institutet Sieps som sysslar med EU-forskning.
– Det här faller in i en trend som vi har sett i opinionen i nästan alla medlemsländer efter Brexitomröstningen i Storbritannien. Man kan tänka sig att Brexitförhandlingarna har illustrerat svårigheterna med att lämna EU men också värdet av att vara medlem, säger han.
Göran von Sydow ser fler faktorer som kan ligga bakom en mer bejakande syn på EU bland svenskarna.
– I den mån som den ekonomiska krisen är överståndеn så kan det ha en positiv effekt på opinionen, mer i andra länder men i viss mån även i Sverige. Osäkerheten i den geopolitiska utvecklingen kan också spela roll, till exempel med ett USA som agerar annorlunda.
Samtidigt visar SCB:s mätning att andelen svenskar minskar som skulle rösta ja i en folkomröstning om medlemskap i valutaunionen

EMU, det vill säga att byta kronan mot euron. 18,6 står på ja-sidan i dag, mot 20,1 i maj. 68,0 procent skulle rösta nej. Även denna förändring är statistiskt säkerställd.
Göran von Sydow om EMU-opinionen:
– Det här visar att det inte finns något stort stöd för ännu mer EU-integration. Jag tolkar det som att flertalet svenskar är nöjda med EU som det är nu.
De ökande sympatierna för EU syns bland anhängare till samtliga riksdagspartier, även Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som är uttalade motståndare till unionen. Sett över en längre period är det mest slående hur stödet för EU har ökat bland Centerns väljare, vilket delvis torde hänga samman med att partiet har vunnit större stöd i vissa EU-vänliga grupper, som högutbildade och storstadsbor.
Stödet för EU-medlemskapet ökar mest bland kvinnor, från 50,6 i maj till 57,5 i november. Därmed minskar skillnaden mot männen, som är mer positiva, till bara 2,1 procentenheter.
Fortfarande är det i storstäderna som EU-medlemskapet har starkast stöd, men det ökar i samtliga regioner, visar SCB:s novembermätning. Lägst är stödet i norra Mellansverige, som inkluderar Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län.
I maj nästa år hålls val till EU-parlamentet. Förändringarna i den svenska opinionen sker i ett skede där EU prövas hårt på flera områden. Medlemsländerna har inte lyckats bli eniga om en gemensam migrationspolitik. Grundläggande värden som mediernas frihet och rättsstatens principer utmanas av länder som Ungern och Polen. Stor ovisshet råder inför Storbritanniens utträde.
Samtidigt betonar många nödvändigheten av att Europas länder agerar gemensamt för att möta klimatförändringarna.
Den franske presidenten Emmanuel Macrons engagemang i EU-projektet har också väckt entusiasm på vissa håll.
Hans Rosén hans.rosen@dn.se "

"Så gjordes undersökningen

SCB har genom slumpmässigt urval intervjuat 8 966 i riksdagsval röstberättigade personer utan övre åldersgräns, både genom webbenkät och telefonsamtal. Det totala antalet svarande är 4 721, vilket motsvarar 52,7 procent. Undersökningen gjordes under perioden 29 oktober till 27 november.
Frågorna som ställdes var: Är du i huvudsak för eller mot det svenska medlemskapet i EU eller har du ingen bestämd åsikt? Om vi i dag skulle ha folkomröstning om att ersätta kronan som valuta, skulle du då rösta ja eller nej till att införa euron som valuta i Sverige? "

"Överste ljög om möte med mordoffren

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Efter avslöjandet om att FN ska ha känt till att den kongolesiska säkerhetstjänsten var inblandad i mordet på svenska Zaida Catalán har översten Jean de Dieu Mambweni gripits. I en ljudfil framkommer det att den kongolesiske översten har ljugit om att han träffat de mördade FN-medarbetarna.

I förra veckan avslöjade SVT:s ”Uppdrag granskning” att FN ska ha känt till att den kongolesiska säkerhetstjänsten var involverad i morden på svenska Zaida Catalán, hennes kollega Michael Sharp och tolken Betu Shintela.
Granskningen gjordes tillsammans med bland andra den franska public service-radiokanalen RFI som nu rapporterar att översten Jean de Dieu Mambweni greps på torsdagen i staden Kananga i Kongo-Kinshasa.
Översten är en av de utpekade militärerna i avslöjandet.
Jean de Dieu Mambweni har tidigare hävdat att han aldrig träffat de två FN-medarbetarna, något som nu ställs mot en ljudfil där han hörs äta lunch med Zaida Catalán och Michael Sharp bara två dagar innan de mördades.
Enligt granskningen som publicerades förra veckan ska en agent från säkerhetstjänsten lurat Zaida Catalán och Michael Sharp att ta sig till den plats där de senare mördades. RFI skriver att den nu gripne översten varit i kontakt med agenten från säkerhetstjänsten som lurade FN-medarbetarna.
Jean de Dieu Mambweni nekar till all inblandning i morden och han är i nuläget inte formellt åtalat utan har frihetsberövats i utredningssyfte, rapporterar TT.

Förra året tillsatte FN en undersökningskommitté för att ta reda på vad som hänt de mördade FN-medarbetarna. Enligt avslöjandet ska kommittén undanhållit information om att den kongolesiska säkerhetstjänsten var inblandad i morden.
Uppgifterna har mötts av hård kritik från den fackliga organisationen för FN-medarbetare CCISUA. Organisationen har uppmanat FN att tillsätta en ny oberoende utredning och att processen för den tidigare rapporten granskas.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se "

"Så lärde sig bananflugan att bo hos människorna

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Ingen har hittat bananflugor i naturen, men snart sagt alla har haft dem i sina hem. Insekten är en av de absolut mest använda inom forskningen, men först nu har ett svenskamerikanskt forskarlag hittat dess ursprung – i södra Afrika – vilket innebär stora möjligheter till framsteg.

Flugan har 300 000 nerver i hjärnan och runt 16 000 gener, och när vi undersöker den slår vi ut gener eller nerver för att se vad som händer. Problemet är att forskningen i princip har kört slut på beteenden att studera, men det blir annorlunda nu när vi nu vet var den har sin ursprungsmiljö, säger Marcus Stensmyr, lektor vid biologiska institutionen, Lunds universitet.
Bananflugan är sannolikt världens mest undersökta modellorganism och har som sådan spelat en mycket viktig roll, inte minst inom neurobiologin.
Trots detta har ingen vetat varifrån de kommer annan än vagt någonstans i Afrika, eftersom man vet att deras nära släktingar är därifrån – förrän nu med en vetenskapsartikel i Current Biology.
Stensmyr och hans forskarkollegor, inklusive en del från University of Wisconsin-Madison, har under ett antal forskarresor letat och till slut har man kunnat lokalisera ursprungsmiljön till ett område i nuvarande Zambia och Zimbabwe.
Det var av allt att döma i nationalparken Matobo för omkring 10 000 år som de sedan anpassade sig till att bo i mer slutna utrymmen nära människan.
– När vi väl hittade rätt frukt att associera dem med, marula, så hittade vi massor av bananflugor och de föredrar det så starkt att vi inte hittade dem någon annanstans än vid marulaträd. Vi hittade också grottor med miljontals marulakärnor och det förklarar hur bananflugan blev människans följeslagare, säger Marcus Stensmyr.
Han förklarar att sanfolket som bodde i grottorna till nästan uteslutande del livnärde sig på marula och samlade på sig enorma mängder av frukten, varför flugorna sökte sig dit och en anpassningsprocess följde.
Med denna nyvunna kunskap kan forskningen i ett slag ställa mängder av frågor till bananflugornas nerver och gener.
– I mitt labb, exempelvis, jobbar vi primärt med luktsinnet och flugornas fungerar ungefär som det gör hos oss. Vi har inte kunnat hitta någon funktion hos ett antal delar i hjärnan dit doftreceptorerna projicerar, men nu när vi hittat rätt doftämnen hoppas vi kunna klura ut vad dessa delar gör. Immunförsvaret är ett annat område att utforska när vi vet var de kommer från, säger Marcus Stensmyr.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Fakta.
Bananflugan (Drosophila melanogaster) är en gul eller svart insekt, mellan 2 och 4 millimeter stor, som stortrivs i övermogen frukt.
Bland annat för att de är så lätta att odla och för att de bara har åtta kromosomer lämpar sig bananflugan extremt bra som modellorganism i genetisk forskning av alla möjliga slag.
Modellorganismer är arter som kartläggs grundligt och med vidare experiment kan man utvinna kunskap som kan tillämpas på andra organismer.
Källor: Nationalencyklopedin och Nature "

"Uttalandena bakom Macrons kris

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Paris. I dag lördag intar proteströrelsen Gula västarna återigen Paris. Den franske presidenten Emmanuel Macrons popularitet har rasat till bottennivåer och han går igenom sin största kris hittills. DN:s Erik de la Reguera listar sex omstridda uttalanden från den kontroversielle Macron.

"Jag kommer aldrig att acceptera våld."
Lördag, för en vecka sedan.
G20-mötet i Argentina är på väg att ta slut och Emmanuel Macron har just fått höra om det som hänt vid rörelsen Gula västarnas (gilets jaunes) manifestation i Paris.
Kravaller med fler än hundra skadade. Omfattande skadegörelse, tårgas och brinnande bilar längs Champs-Elysées. Triumfbågen vandaliserad.
– Jag kommer alltid att lyssna till kritik. Men jag kommer aldrig att acceptera våld, säger Macron vid en presskonferens.
När han återvänder till Frankrike möts han av ilskna aktivister. ”Avgå, Macron!”, skallar ropen, vart han än visar sig.
Presidenten tycks överrumplad. Efter ett par dagar bestämmer han sig för att lägga den höjning av bensin- och dieselskatten som satt igång upproret på is.
Men Gula västarna ger sig inte. När den fjärde stora protesten hålls nu på lördagen har Macrons popularitetssiffror rasat till 18 procent.
Samtidigt har proteströrelsen stöd av 72 procent.
Vad är det som har hänt? Hur föll presidenten i onåd?
"Folket vill ha en statschef som är Jupiter."
September 2016.
Emmanuel Macron är relativt ny som presidentkandidat när han säger detta i en intervju.
Jämförelsen med den romerska guden Jupiter kan tyckas märklig, men som så ofta när det gäller Macron är den väl genomtänkt: presidenten bör vara ”upplyft”, menar han, och agera i hela nationens intresse – inte ägna sig åt partipolitiskt käbbel.
I det segertal Macron åtta månader senare håller vid Louvren intygar han att han är väl medveten om att många röstat på honom i andra valomgången bara för att stoppa högerextrema Marine Le Pen.
Han lovar att ta hänsyn. Att bli en garant för den franska republikens värden.
Samtidigt vet alla att något omskakande just hänt i republiken: de båda statsbärande partierna, Socialistpartiet och den traditionella högern i Republikanerna, har drabbats av historiska nederlag.
Den då 39-årige Macron blir den yngste statschefen sedan Napoleon Bonapartes dagar. När hans nybildade parti La Republique en Marche (LREM) vinner egen majoritet i nationalförsamlingen är jordbävningen ett faktum. Höger-vänsterskalan vänds upp och ned – och en ny mittfåra blir dominerande i fransk politik.
Macron intar rollen som den upphöjde ledaren. Han återkommer ofta till den direkta koppling som han menar finns mellan honom och folket – och att han har fått mandat att genomföra långtgående förändringar.

"Jag tänker aldrig ge efter slöfockar."
September 2017.
Presidenten åtnjuter höga popularitetssiffror och har satt igång med sin reformagenda. Först ut: en förenkling av den franska arbetsrätten.
Den ska följas av andra liberala reformer. De motiveras med att Frankrike måste bli mer meritokratiskt och mindre baserat på privilegier, om landet ska klara sig i globaliseringens konkurrens.

Facken demonstrerar mot det de kallar en uppluckring. Den radikala vänstern och extremhögern mullrar mot att förmögenhetsskatten ombildas till en ny fastighetsskatt.
Men med en arbetslöshet som biter sig fast kring 10 procent tycks många fransmän vara beredda att ge Macron en chans – trots att han kallar de strejkande för ”slöfockar”.

"Jag är ensamt ansvarig."
24 juli 2018.
Han säger det trotsigt. Emmanuel Macrons nära medarbetare i Elyséepalatset, Alexandre Benalla, har tvingats avgå sedan en mobilfilm visat honom misshandla två demonstranter i utkanten av en första maj-demonstration.
Oppositionen undrar varför Benalla bara stängts av tillfälligt och sedan fått behålla sitt jobb – trots att regeringen på ett tidigt stadium informerades om hans agerande. Nu vill de se huvuden rulla.
Macron vägrar låta någon minister gå. Han säger: ”Jag är ensamt ansvarig låt dem komma till mig. Jag svarar inför det franska folket.”
En självsäkerhet – eller arrogans, menar en del – som slår tillbaka i opinionen.
Många fransmän ser agerandet som den typ av svågerpolitik som Macron lovat bekämpa. Popularitetssiffrorna börjar svikta.

"Gallerna är motsträviga till förändring."
Slutet av augusti 2018.
Macron håller tal inför drottning Margrethe II och andra dignitärer i Köpenhamn. Han berömmer den nordiska arbetsmarknaden och jämför lite skämtsamt de förändringsbenägna ”protestantiska danskarna” med ”de motsträviga gallerna”.
Men i Frankrike skrattar ingen.
I samma veva avgår inrikesminister Gérard Colomb. Han vill kandidera till borgmästarposten i Lyon. Men innan han går anklagar han Macron för att ”sakna ödmjukhet”.
Även miljöminister Nicolas Hulot lämnar regeringen. Han är en populär miljöaktivist, men säger nu att han inte kan genomföra den ekologiska omställning som utlovats, på grund av låg ambitionsnivå och ”lobbyintressen”. Det svider för Macron.

"Korsar jag gatan hittar jag ett jobb till dig."
September 2018.
Arbetslösheten är fortsatt hög, runt 9 procent. Världsekonomins inbromsning håller tillbaka den franska ekonomin. Reformerna har ännu inte gett den effekt som regeringen hoppats på.
När Macron pratar med en ung arbetslös man i Paris kan han inte hålla sig. ”Det finns gott om jobb”, menar presidenten. ”Korsa gatan bara, fråga runt på restauranger och kaféer.” Han saknar inte poänger.
Matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare är ett problem i storstäderna.
Men på landsbygden och i småstäder är jobben färre. Där finns få högteknologiska ”start-ups”. Och där har ett uppror börjat gro.
Lokala Facebook-grupper börjar koka av vrede. Inte minst mot bensin- och dieselskatten, som Macron vill höja som en del i kampen mot den globala uppvärmningen.
Idén till Gula västarna föds. Första protestdagen mobiliseras en kvarts miljon, iklädda de varselvästar alla fransmän har i bilen.
Rörelsen tar avstånd från de etablerade partierna – även om en del tycks lyssna till locktonerna från extremhögern och den radikala vänstern. Den har ingen tydlig ledning, men många i den säger att den representativa demokratin är i kris.
De riktar sig direkt till presidenten. Den upphöjde ledaren. Han som säger sig svara inför folket. Han som inte accepterar våld.

Det handlar då inte bara om bensinskatten. Gula västarna kräver också annat: mer statligt stöd till landsbygden, fler jobb, högre löner, återinförd förmögenhetsskatt.
Upproret sprider sig till andra grupper, med delvis andra krav. Lantbrukare, gymnasieelever och lastbilsförare. Även vänster- och högerradikaler dras in – den typ av aktivister som ofta tar till just våld.
Oppositionen börjar mullra om misstroendeomröstning.
Där är vi nu.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Regeringen varnar för ”dödligt våld”.

89 000 poliser har kallats in i Frankrike för att upprätthålla säkerheten i dag, då proteströrelsen Gula västarna arrangerar en fjärde stor protestdag, kallad ”fjärde akten”.
Premiärminister Edouard Philippe har varnat för att våldsverkare kan angripa känsliga punkter i Paris, och myndigheterna fruktar att dessa kan använda sig av ”dödligt våld”.
Minst 8 000 poliser ska vara på plats enbart i huvudstaden Paris, där Eiffeltornet och museerna Louvren och Orsay, två operor samt palatset Grand Palais stängs av säkerhetsskäl. Även butikerna på paradavenyn Champs-Elysées väntas bomma igen mitt under julhandeln. "

"Lina Lund: Världens mäktigaste kvinna tackade för sig

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Hamburg. Världens mäktigaste kvinna har tackat för sig. Efter 18 år som ledare för de tyska Kristdemokraterna CDU torkade Angela Merkel bort en tår och lämnade stafettpinnen vidare.
– Det har varit en ära, sade hon och möttes av nio minuter långa applåder. Analys. Lina Lund, DN:s korrespondent

I 6 815 dagar var Angela Merkel varit chef för Tysklands största parti. Det är mer än 18 år och en hel evighet i politiken. När prästdottern från Östtyskland som alltid varit bäst i klassen valdes till ordförande för Kristdemokraterna CDU i april 2000 var förstagångsväljarna inte ens födda, det fanns inga smarta telefoner och Bill Clinton var fortfarande president i USA.
Nu är den eran förbi.
Strax efter klockan tolv på fredagen tackade Angela Merkel för sig.
– Jag är inte född till förbundskansler, och jag är inte född till partiledare, sade hon från scenen i en kongresshall i Hamburg.
Världens mäktigaste kvinna kämpade mot en tår medan applåderna dånade i över nio minuter. ”Tack, chefen” stod det på plakaten som publiken höll upp i luften.
Men de som hade räknat med ett känsloladdat avsked blev besvikna. Det halvtimmeslånga tacktalet gick helt i Merkels stil: sakligt, artigt och fullspäckat med hedersbetygelser till sina medarbetare som hon tackade för deras ”flit” och ”kompetens”.
Det är samma egenskaper som utmärkt Merkel under hennes makalösa politiska karriär, från fysiklaboriatoriet i det kommunistiska Östberlin

till Tysklands första kvinnliga förbundskansler och hyllad som den fria västvärldens sista försvarare.
– Det har varit med stor glädje, och det har varit en stor ära, sade CDU-ledaren innan hon klev ner från talarstolen.
När Merkel tog över CDU för 18 år sedan befann sig partiet i en djup kris, solkat av en bidragsaffär som tvingat föregångaren Helmut Kohl att avgå under förnedrande former. Under hennes regim har skandalerna tvärtom lyst med sin frånvaro, även om partiet inte saknar problem: det är internt splittrat och läcker väljare som ett såll.
Angela Merkel lämnar efter sig ett Tyskland som är modernare, öppnare och mer jämställt än tidigare. Men det är också ett land som är djupt polariserat och där det trots en rekordlåg arbetslöshet och en enastående stark ekonomi råder en slags krisstämning.
Så vad kommer den östtyska prästdottern att bli ihågkommen för?
Medan hennes föregångare förknippas med stora politiska projekt – Konrad Adenauer för närmandet till väst och Helmuth Kohl med Tysklands återförening – är Merkels konturer lösare. Kommer hon att skrivas in i historieböckerna som den som undertecknade sparpaketen till Grekland eller för beslutet att stänga ner kärnkraftverken?
Mer troligt är att hon blir ihågkommen som ”välkomstkanslern” som öppnade famnen för flyktingarna – och banade väg för det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD).
AFD har ritat om den tyska partikartan och fått vissa att dra paralleller till 1930-talet.
Även om Angela Merkel ändrade asylpolitiken och gång på gång har lovat att lösa flyktingkrisen som inleddes 2015 har flyktingpolitiken skaffat henne fiender både inom och utanför partiet. Få tyska politiker har väckt lika starka känslor som prästdottern från Östtyskland. Av fansen hyllas hon som ”landsmoder” och av motståndarna kallas hon för ”folkförrädare”. Framför allt i östra delarna av landet kokar missnöjet där demonstranter varje vecka skanderar ”Merkel måste bort” och kräver att Tyskland ska stänga gränserna.
Att överbrygga splittringen i samhället var också budskapet i hennes avskedstal. Flankerad av plakat med budskapet om att ena och föra samman (zusammenführen) talade hon om olika grupper i samhället: äldre och yngre, öst och väst, män och kvinnor, migranter och de som bor här sedan tidigare.
Sedan CDU grundades efter andra världskriget har partiet innehaft kanslerposten under 49 av de 69 senaste åren. Det är en framgång som få andra demokratiska partier i Europa kan mäta sig med.
– Att det ska fortsätta vara så i femtio år till, det är målet med den här partidagen, sade Merkel och rev ner stora applåder.
Det blir upp till hennes efterträdare att lösa den ekvationen.
Eller för att använda hennes egna ord:
– Nu börjar ett nytt kapitel, sade chefen och tackade för sig.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Ny era stundar med AKK vid makten

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Hamburg. Det blir Angela Merkels kronprinsessa, Annegret Kramp-Karrenbauer, som får ta över som ledare för de tyska Kristdemokraterna CDU – och har god chans att bli Tysklands nästa kansler. Men trots jämförelserna med sin föregångare väntar nu en ny era i Tyskland.

Jubel utbröt när namnet på partisekreteraren med tungvrickarnamnet Annegret Kramp-Karrenbauers namn lästes upp i kongresshallen i Hamburg.
– AKK! AKK! ropade hennes anhängare förtjust.
Det är så den nya CDU-chefen kallas och det är tre bokstäver att lägga på minnet.
Det blir alltså den 56-åriga proffspolitikern från Saarland i sydvästra Tyskland som tar över efter Angela Merkel som tackade för sig under fredagen. Med 52 procent av rösterna vann hon en knapp seger över motståndaren Friedrich Merz som fick erkänna sig besegrad i andra omgången.
Det är också en triumf för Angela Merkel som ännu en gång fått sin vilja igenom.
Trots att förbundskanslern tigit om vem hon helst velat se som sin efterträdare har det varit en illa dold hemlighet att Annegret Kramp-Karrenbauer varit hennes kronprinsessa och garant för att hennes arv ska leva vidare.
AKK:s opretentiösa, lösningsorienterade och sakliga stil anses dessutom likna ex-chefens vilket har gett henne smeknamnet "Mini-Merkel", ett förminskande epitet som hon själv ogillar. Men likheterna bådar ändå gott inför de kommande åren då de bägge kvinnorna ska dela makten mellan sig – Merkel som kansler och Kramp-Karrenbauer som partiledare.
Till skillnad från Merkel, som klev in i politiken i vuxen ålder, engagerade sig Annegret Kramp-Karrenbauer i partiet redan i tonåren. Som 21-årig student snuvande hon en äldre manlig konkurrent på en stol i rådhuset i hemstaden Püttlingen, en lantlig småstad med 20 000 invånare nära gränsen till Frankrike där hon fortfarande bor. Sedan dess har hon haft en rad olika tyngre politiska poster och i sitt bejublade tal var hon noga med att lyfta fram sin egen erfarenhet.
– Jag står här som mor, som inrikesminister, utbildningsminister och regeringschef, sade hon från scenen.
Hon anses vara sympatisk och anses gå hem hos många kvinnor i det alltjämt manligt dominerade partiet, där det enligt henne själv inte räcker med att vara sympatisk och ägna sig åt nätverkande för att komma någonstans.
– Man behöver också lite arm-bågar för att få igenom sina egna intressen, har hon tidigare sagt.
För första gången i CDU:s historia avlöser nu en kvinna en annan kvinna på partiledarposten.
Ett av Annegret Kramp-Karrenbauer främsta triumfkort har också varit förmågan att vinna val. Som ledare för CDU i delstaten Saarland lockade hon över 40 procent av väljarna vilket är en bedrift som få andra tyska politiker lyckats med under senare år.
Politiskt står hon något till vänster inom socialpolitiken men är mer konservativ när det gäller familje- och värderingsfrågor, något som ibland förklaras med hennes engagemang inom katolska kyrkan. Hon uttryckte avsky över de kinesiska forskare som i förra veckan hävdade att de genmodifierat spädbarn och hennes uttalanden mot samkönade äktenskap har upprört många hbtq-personer.
I synen på flyktingpolitiken står hon för hårdare tag och vill bland annat skynda på utvisningarna av asylsökande som fått avslag.

Nyligen öppnade hon för att utvisa asylsökande som begått brott till det krigsdrabbade Syrien. Samtidigt som hon själv lovat att vinna tillbaka besvikna väljare som gått till det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD) manade hon nu partiet till ”mod” och att ta ställning mot populister, egoister och autokrater.
– I stället för att ängsligt blicka mot höger och mot vänster, sade hon.
Kristdemokrater som hade hoppats på en radikal kursändring när Angela Merkel checkar ut lär bli besvikna.
Men även om Kramp-Karrenbauer är en av förbundskanslerns nära allierade väntar nu ett historiskt skifte i Tyskland.
Annegret Kramp-Karrenbauer har god chans att bli nästa kansler – och kanske även få ta över titeln som världens mäktigaste kvinna.

Lina Lund
lina.lund@dn.se"

"Fakta. Stort parti med kristen grundsyn

CDU – Christlich Demokratische Union Deutschlands – är ett kristdemokratiskt parti i Tyskland.
Partiet är ett av landets traditionellt dominerande partier. Det andra är Socialdemokraterna (SPD).
CDU leds sedan år 2000 av Angela Merkel.
På listan över tidigare partiledare finns bland andra förbundsrepublikens förste ledare Konrad Adenauer och återföreningskanslern Helmut Kohl.
Politiskt är CDU ett brett, allmänborgerligt parti med en kristen grundsyn. Partiet förespråkar ”social marknadsekonomi” och finns representerat i alla tyska förbundsländer förutom Bayern, där man har ett valtekniskt samarbete med CSU, som ofta ligger något till höger om CDU.
Valet till förbundsdagen 2017 blev ett fiasko för CDU, vilket förstärkt partiets inre spänningar.

Annegret Kramp-Karrenbauer.
56 år.
Kallas ”AKK”.
Utbildad statsvetare som gjort en lång karriär inom de tyska Kristdemokraterna CDU, nu senast som partisekreterare.
Hon kommer från småstaden Püttlingen i sydvästra Tyskland där hon började sin politiska karriär i början 1980- talet. Sedan dess har hon haft en rad olika politiska poster, bland annat som inrikesminister och regeringschef i delstaten Saarland.
Att hon varit en av Merkels närmaste förtrogna ses både som en tillgång och en belastning, beroende på vem man frågar. "

"Barr nominerad av Trump till ny justitieminister

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

USA. USA:s president Donald Trump har nominerat William Barr, en konservativ domare, till justitieminister. Barr har tidigare varit justitieminister under den framlidne presidenten George H W Bush.

Barr ersätter Jeff Sessions som fick sparken av Trump förra månaden sedan presidenten under en längre tid visat öppet missnöje mot Sessions för hans vägran att befatta sig med den särskilde åklagaren Robert Muellers så kallade Rysslandsutredning. Utredningen fokuserar på misstänkt rysk inblandning i presidentvalet 2016 och möjlig samverkan mellan Trumpkampanjen och Ryssland.
– En fantastisk man, en fantastisk person, sade Trump om William Barr på fredagen.
Trump har också nominerat utrikesdepartementets taleskvinna, det tidigare tv-ankaret Heather Nauert, till ny FN-ambassadör. Hon beskrivs som en diplomatiskt oerfaren men kameravan Trumplojalist. Nauert har varit i rampljuset allt mer sedan Mike Pompeo tog över som utrikesminister.

TT-AFP "

"USA vill visa upp styrka mot Kina

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

När den kinesiska telekomjätten Huaweis finansdirektör grips ligger mer i potten än misstankarna att bolaget brutit mot USA:s sanktioner mot Iran. Där finns en oro för att företaget kan spionera för sitt lands räkning, och i botten den nya techvärldens förändrade maktförhållande där kinesiska bolag expanderar och tar för sig.

Tidpunkten för gripandet var anmärkningsvärd. Meng Wanzhou greps i Kanada på USA:s begäran på samma dag som USA:s president Donald Trump och hans kinesiske kollega Xi Jinping träffades i Buenos Aires och avtalade om en 90 dagar lång vapenvila i handelskonflikten.
– Att USA låter gripa en hög chef, grundarens dotter, i ett av Kinas hjältebolag och att det inträffar samtidigt som presidenterna träffas är förvånande, säger Daniel Djurberg, analytiker av teknikmarknaden hos Handelsbanken.
Han har svårt att se att Trump inte skulle vara inblandad i händelsen. Bedömare världen över pekar på symboliken i agerandet: som om man har velat sända en signal om hur allvarligt det är att bryta mot USA:s sanktioner. Men också för att påminna Kina om att USA har direkt inflytande över hur bra det går för kinesiska bolag.
– Viktigast är att se hur Kina reagerar på detta. Där tror jag inte det finns någon som inte ser ett större samband: att det här är ett försök av USA att stoppa kinesiska företag på uppgång, säger Fredrik Hähnel, SEB:s chef i Kina.

Kinesiska Global Times skriver att Washington försöker förstöra Huaweis internationella rykte under förespegling att det handlar om juridik.
Det är inte första gången USA visar sin styrka. En liknande attityd sågs tidigare i år när USA satte åt ett annat av Kinas stora teknikföretag, ZTE.
ZTE anklagades för att ha brutit mot de amerikanska sanktionerna mot Iran och Nordkorea. Som straff förbjöds företaget att köpa halvledare från USA och höll på att gå i konkurs. Efter ett gigantiskt bötesbelopp är bolaget åter på benen.
Den senaste tiden har omvärlden dragit öronen åt sig. Australien och Nya Zeeland har sagt nej till Huawei att bygga ut ländernas 5 G-nät. På fredagen avslöjades att Huawei och ZTE stängs ute också när Japan ska upphandla nätverk. Säkerhetsskäl anges som orsak. I EU hördes liknande varningar, uttalade av kommissionens vice ordförande för den digitala marknaden.
Det sker samtidigt som Huawei förnekar varje koppling till den kinesiska militären.
Det uppmärksammade gripandet kan röra sig om att USA statuerar exempel mot Kinas växande inflytande inom teknik. Och vill markera att det inte skett med lagliga metoder. Men motiven kan vara flera.
Med gripandet av Meng Wanzhou har Vita huset hur som helst tagit kampen till en ny nivå, som möts med ilska i Kina. USA använder Iran som ett verktyg för att hindra Huawei att vinna andelar på världsmarknaden, lyder ett återkommande kinesiskt argument.
– Det här är ett ganska smutsigt trick. De håller henne i princip som gisslan, säger Ding Yifan, en forskare vid Nationella strategiska institutet vid Tsinghua-universitetet i Peking, till Financial Times.
Han syftar på det symboliska gripandet, som han menar får konsekvenser för förhandlingarna som USA och Kina snart ska inleda för att försöka lösa handelskonflikten.
– Särskilt som det hände under G20-mötet och USA visste om det, men höll det hemligt, säger han.

Torbjörn Petersson "

"Marianne Björklund: Gripna Meng Wanzhou kan bli Huaweis nästa ledare

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Meng Wanzhou är dotter till telekomgigantens Huaweis grundare och har tippats ta över efter sin far. Gripandet kan sänka humöret i handelsförhandlingarna mellan USA och Kina väsentligt.

Samma dag som Donald Trump och Xi Jinping efter en middag deklarerade tillfällig vapenvila i handelskriget i greps den kinesiska telekomjätten Huaweis finanschef Meng Wanzhou när hon skulle byta flygplan i Kanada. Två skeenden i totalt olika riktningar samma dag. Gripandet kan få direkta konsekvenser på möjligheterna för USA och Kina att sluta fred i handelskriget.
Huawei är ett av Kinas mest framgångsrika bolag och grundaren Ren Zhengfei sägs stå den kommunistiska ledningen nära. Att hans dotter grips väcker stor upprördhet, ”avskyvärd huliganism”, skrev den partivänliga tidningen Global Times i en ledare.
Huawei är en riktig kinesisk succéhistoria. Grundaren Ren Zhengfei växte upp i en fattig familj i den lantliga provinsen Guizhou. Efter en karriär som ingenjör i Folkets befrielsearmé bröt han sig loss 1987 och grundade bolaget som i dag världens näst största försäljare av mobiltelefoner.
Den nu gripne 46-årige Meng Wanzhou, dotter från Ren Zhengfeis första äktenskap, är det av Ren Zhengfeis barn som har klättrat högst i Huaweis ledning. Rykten finns om att det kan bli hon som tar över när hennes 74-årige far drar sig tillbaka.
Ren Zhengfeis har visserligen tidigare avfärdat att han ska lämna över till någon i familjen. Men Meng Wanzhous karriär i bolaget, där hon började i telefonväxeln i början av 1990-talet, väcker uppmärksamhet. I dag är hon, som har en masterexamen i både ekonomi och teknik, finanschef och vice ordförande. Precis som sin far håller hon en låg profil. Men vittnesuppgifter i olika medier beskriver henne som kompetent och kostnadseffektiv.
Det var hon som låg bakom Huaweis samarbete med IBM som bidrog till att utveckla bolagets datasystem.
Men USA har länge riktat ett misstänksamt öga mot Huawei.
Grundaren Ren Zengfeis bakgrund i Folkets befrielsearmé och hans nära kontakter med det kommunistiska partiet har väckt misstankar om att bolaget spionerar för att hjälpa den kinesiska regeringen.

Marianne Björklund "

"Två omstridda ekonomer belönas för nytänkande om klimat och tillväxt

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Årets båda ekonomipristagare rör sig inom forskningsfält som är högaktuella – tillväxt och klimat. DN:s Johan Schück och Carl Johan von Seth möter Paul Romer och William Nordhaus.
William Nordhaus

William Nordhaus prisas – och kritiseras – för att ha fogat in planetens klimatsystem i den ekonomiska modellvärlden.
Han varnar för att Parisavtalet inte hejdar den globala uppvärmningen i tid.
– Det var i mitten av 1970-talet som vi tittade på klimatets historia och såg att det fanns en marginal på ungefär två grader till jordens varmaste perioder. Så vi satte det som en preliminär gräns för uppvärmningen.
Bilden av Yaleprofessorn William Nordhaus, den ena av årets två ekonomipristagare, är dubbel.
Först har vi pionjären Nordhaus. Långt tidigare än de flesta hade hört talas om klimatförändringarna kastade han sig över problemet, analyserade det och pekade på riskerna.
Han gick mot strömmen inom sitt eget fält. Men han bröt också ny mark i en vidare krets genom att tala om ett specifikt klimatpolitiskt mål. Det var nämligen i Nordhaus tidiga studier som tvågradersmålet, ett riktmärke som gällt i decennier, först lyftes fram.
Sedan har vi bakåtsträvaren Nordhaus. Kritikerna ser i hans forskningsgärning skönmålande kostnadskalkyler och naiva modeller som kommit att slå fast att det är ”optimalt” att den globala genomsnittstemperaturen stiger med 3,5 grader. Att han får priset har retat många.
Frågar man William Nordhaus i dag, när han är i Stockholm för att ta emot ekonomipriset till Alfred Nobels minne, är han inte villig att skriva under på något exakt temperaturmål.
– Två grader är bra. Men min syn på saken är att vi måste fråga oss vad ett särskilt mål kostar, om det är möjligt att nå och realistiskt på lång sikt. Det beror ju i sin tur på den politiska viljan.
Särskilt på den senare punkten är William Nordhaus pessimistisk. Dagens åtgärder för att hejda uppvärmningen kallar han ”nästan ingenting”.
– Hela vår idé om hur ett internationellt klimatavtal ser ut måste förändras. Vi behöver ta ett steg tillbaka och inse att den nuvarande modellen leder världen på en väldigt farlig väg, säger han.
Problemet med Parisavtalet och processen inom FN, hävdar William Nordhaus, är tanken på frivillighet. I ett sådant system kommer länderna alltid att smita från åtgärder och överlåta åt andra att minska sina utsläpp.
Arbetet borde enligt honom fungera mer som en förening med stadgar, bindande förpliktelser och verkliga konsekvenser för de medlemmar som inte betalar sin årsavgift.
– Jag har kallat förslaget för klimatklubbar. Länder behöver helt enkelt gå ihop och införa sanktioner mot dem som inte minskar sina utsläpp.
– Världssamfundet måste tänka om, säger William Nordhaus.

Paul Romer
Donald Trumps löften om 3–4 procents årlig tillväxt i ekonomin håller inte. Vad som har hänt under hans presidenttid i USA är inte uthålligt, utan beror på högkonjunktur och skattesänkningar.
Det menar Paul Romer, den ene av årets ekonomipristagare.

Att Paul Romer får ekonomipriset till Alfred Nobels minne för sin forskning beror just på hans forskning om tillväxt. Han har lyft in tekniska framsteg, ökad kunskap och innovationer i de ekonomiska modellerna, vilket varit revolutionerande.
Det kallas endogen tillväxt och handlar om den långsiktiga utveckling som är avgörande för det framtida välståndet. Allra viktigast är förbättrad utbildning som når så många som möjligt, betonar Paul Romer.
– Sådant har vi inte sett i USA, men däremot i Kina som har tagit stora steg framåt. Samma möjlighet finns i andra länder, både rika och fattiga. Det gäller att göra sitt bästa möjliga, utifrån förutsättningarna.
Mer pengar till forskning ser han däremot inte som någon självklar väg:
– Man ska främst se på forskningens kvalitet, inte på hur mycket som satsas. Det borde ställas högre krav på produktiviteten – att det kommer ut mer forskningsresultat som går att använda.
Paul Romer fäster stor vikt vid innovationer som bygger på förmågan att lösa problem genom, bland annat, ny teknik. Där ser han stora möjligheter att bromsa den globala uppvärmningen.
– Jag håller med William Nordhaus (årets andre ekonomipristagare) om att det behövs en global skatt på utsläpp av koldioxid. Men när en sådan skatt finns på plats, tror jag att många företag kommer att ta chansen till innovationer. Där är jag mer optimistisk än Nordhaus och många andra ekonomer, säger Paul Romer.
Ekonomisk tillväxt står inte motsats till klimat och miljö, hävdar han. Med förbättrad teknik kan man tvärtom göra produktionen mer resurssnål än hittills. En ökad konsumtion kommer att inriktas mer på tjänster och mindre på varor.
– Men det kräver politiska beslut som styr i den riktningen. Företagen betyder mycket om de får vägledning. Jag tror inte att marknadskrafterna klarar detta på egen hand.
Där skiljer sig Paul Romer ifrån en del sina ekonomkolleger, inte minst i USA, som har större tilltro till marknadens rationalitet. Hans tidigare framförda kritik som väckt åtskilligt med debatt, men han håller fast vid den:
– Många makroekonomer lever för mycket i matematikens och ekvationernas värld och tar reda på alltför litet om verkligheten.
Sådant har gett Paul Romer motståndare, men hindrar inte att han på måndag får ta emot ekonomipriset.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se
Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"William Nordhaus
Professor i nationalekonomi vid Yaleuniversitet.
Får årets ekonomipris för att ha ”integrerat klimatförändringar i långsiktig makroekonomisk analys”.
Lanserade idén med skatt på koldioxidutsläpp och har inspirerat bland annat Barack Obamas klimatregleringar i USA.
Född 1941 i New Mexiko, USA.

Paul Romer
Professor i ekonomi vid New York-universitetet.
Tidigare chefsekonom vid Världsbanken och professor vid Stanforduniversitetet.
Doktor vid Chicagouniversitetet.
Var grundare av it-företaget Aplia som utvecklar läxuppgifter för skolelever.
Född 1955 i Denver, Colorado, där hans far blev delstatens guvernör. "

"Historien om Svenska Akademiens mörkaste år

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

På måndag skulle Nobelpriset i litteratur ha delats ut. Men det blir inget Nobelpris. DN:s Hugo Lindkvist berättar hela historien om konflikterna bakom Börshusets dörrar – och avslöjar hittills okända uppgifter, bland annat om en föreslagen ledamot som tackade nej.

Klockan är 18.43 när dörrarna till Börshuset öppnas. Författaren Klas Östergren kliver ut, tänder en cigarett och bär sin portfölj i vänster hand.
Några minuter tidigare har han lämnat Svenska Akademiens sammanträdesrum på tredje våningen.
Det är nästan folktomt på Källargränd. Helt annorlunda än hur det ska vara de kommande torsdagarna.
Klas, får vi ställa några frågor?
– Nej.
Han tar vänster nedför Trädgårdsgatan. Gränden ligger i skugga.
Han tar några bloss.
Tolv ledamöter har stannat till mötets slut. De lämnar huset i omgångar. Ingen har lust att säga något.
Anders Olsson och Horace Engdahl går tillsammans.
Tomas Riad följer Sture Allén och Göran Malmqvist till en väntande bil.
Kristina Lugn tänder också en cigg men säger bestämt att hon inte vill kommentera något.
De lämnar platsen. Sedan förblir dörren stängd, lamporna i sammanträdesrummet släckta.
Stockholm går mot kväll. Ett halvt dygn senare blir det uppenbart att Svenska Akademien är djupt splittrad.
Ledamöterna Kjell Espmark, Peter Englund och Klas Östergren lämnar arbetet med omedelbar verkan.
Östergren är först att ge besked. Han avslutar sitt skriftliga uttalande med ett Leonard Cohen-citat:
”I’m leaving the table, I’m out of the game.”
***
När ledamöterna samlades den där torsdagen den 5 april hade drygt fem månader gått sedan Matilda Gustavssons granskning publicerades i DN. 18 kvinnor anklagade kulturprofilen Jean-Claude Arnault för sexuella trakasserier och övergrepp.
Banden mellan honom och Svenska Akademien är starka. Flera av de övergrepp han anklagas för ska ha ägt rum i lägenheter som ägs av institutionen.
Han är gift med poeten och ledamoten Katarina Frostenson och vän med andra ledamöter. Akademien samarbetar med och stöttar kulturscenen Forum, som paret äger tillsammans.
Granskningen av Arnault blir starten på en djup kris i Akademien.
Konflikten är komplex och skiftande. Den innehåller brutna vänskaper och öppna bråk. Många samtal pågår i det fördolda.
Men konsekvenserna kan alla se. Drygt ett år efter att anklagelserna blivit kända har fem ledamöter lämnat sina platser permanent, Nobelpriset i litteratur har ställts in och institutionen har varit en hårsmån från att falla samman.
Jean-Claude Arnault har dömts till två och ett halvt års fängelse för två våldtäkter.
***

Akademien skakas när DN:s granskning publiceras den 21 november 2017. Diskussionen drar i gång direkt. Ständiga sekreteraren Sara Danius och ledamoten Peter Englund vill att banden till Arnault och Forum kapas omedelbart.
Katarina Frostenson skickar ett mejl till alla ledamöter. Hon ber att hon och hennes man ska få komma till Akademien vid nästa möte. De vill ge sin bild av vad som framkommit.
Även utomstående agerar. Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) öppnar för att ta tillbaka den kungliga Nordstjärneorden hon har delat ut till Arnault 2015 – trots att ministerns stab före utdelningen nåtts av rykten att han är ”en nidbild av en så kallad kulturman”.
Orden är dock svår att ta tillbaka, uppger ministern.
Nobelstiftelsen, den paraplyorganisation som ansvarar för priserna, beslutar att Arnault inte får delta på Nobelfesten.
Den 22 november träffar Sara Danius advokatfirman Hammarskiöld & Co. Hon bestämmer att en utredning ska inledas och berättar om planerna i ett mejl till alla ledamöter, och i intervjuer.
Syftet är att ”gå till botten med vad vi i Akademien har vetat om Kulturprofilen – och vad vi borde ha vetat”, säger hon.
Hon skickar ett mejl till Katarina Frostenson, med kopia till de andra ledamöterna. Hon skriver att både hennes och advokatfirmans uppfattning är att Frostenson tills vidare inte bör delta i Akademiens prisarbete.
Danius hoppas att Frostenson ska närvara vid nästa sammankomst men tillägger ”även om vi får be dig lämna rummet när vi diskuterar uppgifterna i DN-artikeln och hur vi skall hantera dem på bästa sätt”.
Det är tydligt att Danius agerande inte tas väl emot av Frostenson. Hon drar också tillbaka sitt och makens förslag att komma till Akademiens möte, något hon meddelar timmarna före mötet den 23 november.
”Jag kan bara säga att jag för egen del är chockerad efter att ha läst dina tvärsäkra och dömande rader i brevet samt i media”, skriver Frostenson i ett mejl till ledamöterna.
***
Kvällen den 23 november samlas för första gången ett stort medieuppbåd utanför Börshuset.
Utomhus är det kallt och regnigt. I sammanträdesrummet befinner sig tretton ledamöter. Vid varje plats ligger ett dokument som beskriver advokatfirmans uppdrag.
Mötet pågår i nästan två och en halv timme.
En av ledamöterna, Sara Stridsberg, ska senare beskriva samtalen som ”starka, förtvivlade, upprörande”.
När mötet är avslutat ser journalisterna utanför hur några på tredje våningen spanar ut genom fönstren. De första ledamöterna går ut genom den bakre ingången. Pressuppbådet är glesare där.
Flera kliver in i en minibuss som körts fram, men Per Wästberg och Sture Allén går längs Spektens gränd.
I Börshuset är ledamöterna Sara Danius, Peter Englund och Sara Stridsberg kvar. De skriver ett pressmeddelande.
Stridsberg går först därifrån. Klockan är nästan 21.30 när Sara Danius och Peter Englund ställer sig framför Börshusets dörrar.
Han fäller upp ett paraply.
Hon läser innantill från ett dokument. Berättar att Akademien enhälligt beslutat att klippa banden till Forum och starta en advokatutredning: ”Detta är vår första åtgärd och den motiveras av två ting. Å ena sidan Dagens Nyheters granskning, som vi välkomnar, å andra sidan då det under sammanträdet framkommit att ledamöter, ledamöters döttrar, ledamöters hustrur och personal vid Akademiens kansli utsatts för oönskad intimitet eller opassande behandling av vederbörande.”
Sara Danius åker hem den kvällen. Andra ledamöter är på restaurang Den Gyldene Freden. Medan Sara Danius äter knäckebröd får hon en

hälsning från Horace Engdahl. Hon läser senare upp den i ”Sommar i P1”:
”Kära Sara.
Jag hoppas att du fått något att äta och är på någon lugn plats nu. Vi har just läst pressmeddelandet här på Freden. Det är utmärkt. Vi kollade även uttalandet på DN:s webbsida. Situationen verkar något ljusare. Du har skött dig förbannat bra. Kanske vi trots allt överlever.
Varma hälsningar, Horace.”
**
Horace Engdahl ska senare berätta att han ångrade meddelandet till Sara Danius och ”tog tillbaka alltsammans”. Men utåt sett verkar det inledningsvis finnas brett stöd för åtgärderna.
Ledamöterna följer oftast också uppmaningen om att den enda som får uttala sig är Danius. Ett undantag är när Per Wästberg ställer upp på en telefonintervju med DN.
Han svarar på frågor om varför han nominerat Arnault till Nordstjärneorden och berättar vad Akademien känt till om anklagelserna mot mannen.
Våren 1997, några månader innan Per Wästberg tillträdde på sin stol i Akademien, hade Expressen publicerat uppgifter om att Arnault anklagades för sexuella trakasserier.
Konstnären Anna-Karin Bylund hade då skickat ett brev till den dåvarande ständige sekreteraren, Sture Allén, och även till landstinget. Hon skulle senare, under 2018, berätta öppet om sitt brev i DN.
– Ja… Jag kände honom (Arnault) ännu mindre då, men jag var medveten om uppgifterna i Expressen, förfärades av det och hoppades att det skulle vara varning nog för honom att sluta, säger Wästberg i telefonsamtalet den eftermiddagen.
Han säger att Arnaults fru, Katarina Frostenson, har försvarat sin man till ”the bitter end”.
– Hon ville inte höra talas om det här när jag eller andra påpekade misstankarna, säger Wästberg.
Ni påpekade alltså det här?
– Jaja, men då blev hon rasande.
Vad sade hon då?
– Att det var lögn och förtal.
Wästberg får ”skäll” för att han uttalat sig. Sara Danius har ”lagt munkavle” på ledamöterna och understrukit vikten av att invänta utredningen, berättar Wästberg för Expressen.
En del i advokatfirmans uppdrag är att utreda om Jean-Claude Arnault haft påverkan på Akademiens prisarbete samt om ledamöter läckt information om pristagare och inval. Frågan aktualiseras inte minst efter att flera personer vittnat i DN om att Arnault i förväg känt till och spridit uppgifter kring mottagare av Nobelpriset i litteratur.
Peter Englund kommenterar att de nya anklagelserna hade gjort honom chockad om de kommit ett par veckor tidigare.
– Men nu måste jag säga att ingenting förvånar mig längre angående den personen. Den jäveln, säger Peter Englund.
Om uppgifterna om hans läckor stämmer, hur skulle han ha fått informationen?
– Han har fått den av sin hustru, antar jag.
De andra ledamöterna kommenterar inte. Men anklagelsen, att Frostenson är den ledamot som läckt uppgifter till Arnault, är fortfarande i dag en av knäckfrågorna som institutionens medlemmar tvistar om.
***
Efter hand börjar spänningarna växa. Kritik riktas mot Sara Danius ledarskap och agerande. Motståndet, som leds av Horace Engdahl, blir uppenbart i mejlväxlingar mellan ledamöterna.

Vårens första möte ska äga rum den 25 januari. Kort inpå det får ledamöterna ett nytt mejl från Katarina Frostenson. Hon anklagar dem för att delta i en ”syndabocksjakt” och ett drev mot henne och Arnault.
På sammankomsten vädras också missnöjet mot Danius öppet. Hon är själv på plats men lämnar mötet i förtid.
Då tar Horace Engdahl till orda. Han kräver att advokatutredningen ska läggas ned, då han anser den vara ”egenmäktigt” beställd och påpekar att man inte fått information om dess omfattning.
Diskussionerna fortsätter den 1 februari och stämningen trissas upp. Horace Engdahl läser ett långt tal och upprepar att utredningen bör ”makuleras”. Annars bör uppgifter han själv lämnat tas bort, menar han.
Han använder ordet ”inkvisitor” om Danius och hävdar att Akademien är utsatt för ett ”hänsynslöst angrepp” utifrån.
Horace Engdahl vill, när DN senare frågar honom om talet, inte kommentera. Han skriver i ett mejl att ingen som inte har hela sammanhanget kan bedöma vad det innebar att då inta ”den ena eller andra ståndpunkten” gällande utredningen.
***
Förslaget att stoppa utredningen röstas ned. I mitten av februari är advokatutredningen klar. Ledamöterna får läsa den på advokatbyråns kontor.
Rapporten är 227 sidor lång och bygger bland annat på intervjuer och inhämtning av offentliga dokument. Notan för Akademien blev sex miljoner kronor.
I utredningen framkommer att ledamöterna inte har känt till något som kan klassas som straffbara sexuella övergrepp. Men i rapporten finns uppgifter om att Katarina Frostenson kan ha brutit mot jävs- och sekretessregler. Det finns också misstankar om ekonomiska oegentligheter på Forum.
Enligt utredningen har Arnault vid sammanlagt sju tillfällen känt till och spridit uppgifter om litteraturpristagare. Han ska även ha läckt namn på invalda ledamöter innan de offentliggjorts.
Advokatbyrån ger en rekommendation: Akademien bör överlämna utredningen till rättsvårdande myndigheter. Flera ledamöter är dock kritiska, inte minst eftersom man anser att anklagelserna vilar på en rättsosäker grund. En invändning är att många vittnesmål är anonyma.
Utredningen är uppe för diskussion de kommande mötena. Två torsdagar är också Katarina Frostenson på plats.
Det är de enda tillfällena då hon deltar i möten under året. Hon har inte medverkat i utredningen. Hon har inte heller läst den, något flera anser att hon bör få göra.
Dagarna därpå får hon ta del av rapporten.
***
Torsdagen den 22 mars i Börshuset tas de vita och svarta kulor som används vid viktiga omröstningar fram i sammanträdesrummet.
Varje ledamot väljer en färg och lägger kulan i ett kärl. Svart kula för uteslutning – vit för att Frostenson ska få stanna. För att uteslutningen ska verkställas krävs två tredjedelars majoritet. En uteslutning har inte gått igenom sedan år 1794.
Sex ledamöter väljer svart kula: Sara Danius, Peter Englund, Kjell Espmark, Jesper Svenbro, Per Wästberg och Klas Östergren.
Åtta ledamöter väljer vit kula: Jayne Svenungsson, Kristina Lugn, Bo Ralph, Anders Olsson, Tomas Riad, Horace Engdahl, Göran Malmqvist och Sture Allén.
En ledamot, Sara Stridsberg, avstår.
Uteslutningsomröstningen mot Frostenson blir det första av flera röstningsnederlag för de ledamöter som argumenterat för hårda åtgärder mot henne.
Efter en veckas påskledighet samlas man igen den 5 april. Då röstar man på nytt. Först om begränsningar i Frostensons ledamotskap. Hon

får inte längre använda två lägenheter som Akademien äger utomlands, men en knapp majoritet röstar mot förslaget att hon inte ska få delta i Nobelärenden.
Knäckfrågan är huruvida man ska lämna över utredningen till rättsvårdande myndigheter. Även detta förslag röstas ned.
Klas Östergren lämnar rummet, går ut ur Börshuset, tänder sin cigarett. De som är kvar bestämmer att det drygt en vecka senare ska skickas ut ett pressmeddelande, och kallas till presskonferens.
Men det blir aldrig någon presskonferens. Dagen därpå, den 6 april, blir i stället en av de mest dramatiska i institutionens historia.
***
Allt händer inom loppet av några timmar. Tre avhopp från Svenska Akademien på samma dag. Alla offentliggjorda i öppna uttalanden.
SvD publicerar uttalandet från Klas Östergren minuterna innan klockan slår elva på förmiddagen.
Knappa halvtimmen senare skickar Kjell Espmark sitt uttalande till DN:
”Integriteten är Svenska Akademiens själva livsnerv. När ledande röster inom Akademien sätter vänskap och andra ovidkommande hänsyn före ansvaret för denna integritet – då kan jag inte längre delta i arbetet”, skriver han.
Peter Englund publicerar ett uttalande på sin blogg och skickar det till nyhetsmedier, först till Aftonbladet.
”Beslut har fattats som jag varken tror på eller kan försvara, och jag har därför bestämt mig för att inte längre delta i Svenska Akademiens arbete”, skriver Englund.
Läget är kaotiskt och ledningen förblir tyst de första timmarna. Allteftersom tar andra ledamöter kommando.
Anders Olsson har förvisso rollen som direktör, men har hittills varit ganska anonym. Nu är det plötsligt han som berättar i Ekots och Aktuellts direktsändningar om en ”svår kris”.
Det framkommer att han upplevt en risk för att bli ”tystad” och ”åthutad” av Danius.
Hon, som de första timmarna efter avhoppen inte ger några kommentarer, bryter tystnaden i SvD och berättar att hon själv övervägt att sluta.
– Jag har kommit fram till beslutet att jag ska fortsätta så länge jag orkar, men att jag ska jobba för det rätta.
***
”När man mäter vidden av den splittring som nu är ett faktum i Akademien, kan man inte komma till någon annan slutsats än att Sara Danius är den av alla sekreterare sedan 1786 som har lyckats sämst med sin uppgift.”
Horace Engdahls debattartikel i Expressen den 10 april kommer med all sannolikhet att gå till historien. Han är ilsken. På läckorna och på Sara Danius.
Debattartikeln publiceras morgonen efter att DN avslöjat uppgifter från advokatutredningen, däribland att Arnault läckt namnet på Nobelpristagaren i litteratur vid sju tillfällen.
Kjell Espmark reagerar starkt och säger till Aftonbladet att Engdahls text ”var det falskaste och skändligaste jag har läst i hela mitt liv” och ”det finns ingen heder kvar i kroppen på den mannen”.
Samtidigt, bortom det uppskruvade läget i offentligheten, tas flera andra kontakter. Hovet och Nobelstiftelsen försöker tala med de båda grupperingarna.
Klockan 12.53 skriver riksmarskalk Svante Lindqvist ett mejl till Anders Olsson: ”VIKTIGT Kan Du ringa mig?” står det i ämnesraden.
Senare samma dag tar sig Anders Olsson till Slottet för att möta kungen. Under mötet får han ett nytt mejl från Nobelstiftelsens vd Lars Heikensten.
Det är den första kända kontakten mellan de båda, som sedan kommer att ha en rad möten kring litteraturprisets framtid.

Mitt i den pågående stormen hänger Sara Danius kvar som Akademiens ständiga sekreterare.

***

Blickar vänds mot Sara Danius och Sture Allén när de byter några ord. En nuvarande sekreterare och en tidigare, sida vid sida.

Det är mingel i Börshuset efter utdelningen av Akademiens nordiska pris till Agneta Pleijel den 11 april. På förhand har det spekulerats i om det är Sara Danius avskedskväll.

Det är tydligt att situationen har eskalerat. Ceremonin äger rum några timmar efter att både Nobelstiftelsen och hovet gjort kraftiga markeringar och krävt att Akademien snabbt försöker hitta en lösning.

I samma rum under minglet finns flera andra av de ledamöter som gjort motstånd mot Danius: Anders Olsson, Kristina Lugn, Tomas Riad och Bo Ralph.

Men Horace Engdahl, som lämnade lokalerna efter prisceremonin, saknas.

”Morgondagens sammanträde blir spännande, men helt oförutsägbart”, säger han till SVT. Senare samma kväll kommer tv-kanalen med nya uppgifter: under minglet har Per Wästberg uppgett att det nästa dag troligen ska hållas en förtroendeomröstning om Sara Danius.

Sent på kvällen går hon själv ut från Börshuset. På frågan om det finns förtroende för henne svarar hon inte, utan kliver in i en väntande taxi.

***

Långt senare finns fortfarande ingen samstämmig bild av vad som egentligen sker på Svenska Akademiens möte den 12 april.

Sara Danius kallar det en ”cynisk transaktion”.

Enligt Per Wästberg sker en ”komprometterande kohandel”.

Men Anders Olsson beskriver det som en ”kompromiss”.

Mötet handlar i princip enbart om en fråga: Sara Danius. Tre ledamöter vill att hon ska vara kvar på sin post. Men sju anser att hon bör avgå som sekreterare.

När beslutet tas, efter närapå tre timmars möte, reser sig Sara Danius, tar vägen förbi sitt ämbetsrum, innan hon tar trapporna ned till ingången.

Klockan är 19.57 när hon berättar:

– Jag lämnar som ständig sekreterare. Det var Akademiens vilja. Därmed beslöt jag mig också för att lämna min stol, stol nummer sju i Svenska Akademien. Det här beslutet gäller med omedelbar verkan.

Sara Stridsberg och Jesper Svenbro står vid hennes sida. Stridsberg säger ”Kom nu Sara, nu går vi” och de går till en taxi.

Danius bär sitt signaturplagg, en vit knytblus, och stödd på vänsterarmen en blombukett som budats till Börshuset innan mötet började.

Klockan 20.27 kommer nästa dramatiska besked. Även Katarina Frostenson lämnar arbetet, berättar Anders Olsson, som tillfälligt tagit över som sekreterare.

Under mötet har hon kontaktats på telefon. Hon bekräftar sitt beslut i ett brev till ledamöterna samma kväll.

I brevet angriper hon Sara Danius och kallar hennes agerande under de senaste månaderna för ”egenmäktigt” och ”hotfullt”.

Sara Stridsberg beskriver uppgörelsen i ett sms till DN samma kväll: ”Dealen i Akademien var att Katarina Frostenson lämnar arbetet i Akademien, inte sin plats, om Sara Danius lämnar som ständig sekreterare. Jag grät på mötet.”

Men enligt Anders Olsson handlar missförtroendeförklaringen inte om maktspel, utan om Danius bristande ledarskap:

– Hon har också tagit beslut som inte har haft förankring i Akademien, det har varit allvarliga brister under hela våren i hennes maktutövning, säger han till TT dagen därpå.

Han och Horace Engdahl uppger att man inspirerats av kungen till att ta beslutet. Men det möts av kraftiga dementier från hovet.

Samtidigt har hashtaggar som #backasara, #teamsara och #knytblusförsara börjat spridas i sociala medier.
***
Den landsomfattande kampanjen sprids som en löpeld. Många lägger upp bilder på sig själva iklädda knytblus. Alltifrån ministrar till privatpersoner.
Efter beskedet om fler avhopp ökar pressen utifrån. Lars Heikensten tar kontakt med sammanlagt sju tidigare eller nuvarande ledamöter och nu lägger stiftelsen fram förslaget att Nobelpriset i litteratur ska ställas in.
Frågan om Nobelpriset tas för första gången upp på ett möte den 19 april. Men sammankomsten flyttas då till hemlig plats. Anledningen är att en stor manifestation äger rum på Stortorget utanför Börshuset.
Knytblusmanifestationen lockar fler än tusen deltagare. På plakaten står det: ”Krossa patriarkatet”, ”Tillsammans gör vi skillnad”, ”Alla måste gå” och ”Systerskapet ser dig!”.
Samtidigt som manifestationen pågår sitter de kvarvarande ledamöterna bakom fördragna gardiner på undervåningen till Villa Bergsgården på Djurgården.
Förutom Nobelpriset diskuterar ledamöterna om advokatutredningen, trots tidigare besked, ska lämnas över till rättsvårdande myndigheter.
Utanför byggnaden väntar flera taxibilar som ska ta ledamöterna hem från Djurgården.
I Gamla stan avslutas manifestationen med att deltagarna skanderar: ”Ropen skalla, avgå alla!”
***
Den 3 maj tar DN:s fotograf Alexander Mahmoud en ikonisk bild i Gamla stan. Det är minuterna efter att Akademien formellt har beslutat att ställa in årets Nobelpris i litteratur, även om beskedet ska offentliggöras först morgonen efter.
Kristina Lugn och Horace Engdahl går ut från Börshuset tillsammans. De ler och skämtar.
Under promenaden på Svartmannagatan får de frågor av Ekots och DN:s reportrar kring Nobelpriset. Efter en fråga kring Kristina Lugns uttalande timmarna tidigare – om att hon tyckte att alla borde avgå om de inte delar ut priset – brister de ut i skratt:
– Det var ett skämt! säger Lugn.
När beskedet om Nobelpriset väl kommer markerar det slutet på ett par intensiva veckor för Akademien.
Utredningen har lämnats till Ekobrottsmyndigheten som har inlett en förundersökning mot Forum.
Dessutom har ledamoten Sara Stridsberg meddelat att hon lämnar sin stol.
Bara tio ledamöter är fortsatt aktiva. En ändring av stadgarna ska snart verkställas och göra det möjligt att utträda permanent.
Det grusar den förhoppning flera inom Akademien hyser, att tidigare avhoppare ska återkomma: Klas Östergren, Lotta Lotass, Sara Stridsberg och Kerstin Ekman beviljas alla utträde i början av maj.
***
Att Nobelpriset ställs in blir en världsnyhet: ”Sex abuse scandal’s latest casualty: The 2018 Nobel Prize in literature”, skriver The New York Times.
För Akademien återstår en rad problem. Nya inval måste göras, men enligt stadgarna måste tolv ledamöter delta i beslut, något hovet inte ger dispens ifrån.
Den 22 maj kommer en ny vändning. Sara Danius och Kjell Espmark åker till Börshuset och överlämnar ett brev till Anders Olsson, undertecknat av dem och Peter Englund.
De är beredda att bistå i arbetet med att återuppbygga Akademien och vill att en jurist ska väljas in på stol nummer ett. Men avhopparna har ett krav:

”Ett oavvisligt villkor är dock att Kulturprofilens outtröttliga förespråkare, Horace Engdahl, lämnar Akademien. Han har varit drivande i den process som fört institutionen in i en allt djupare kris”, skriver de.
De gör taxiresor genom Stockholm och överlämnar kopior av brevet till DN och SvD.
– Vi är gamla vänner, det är det som är så tragiskt. Också Horace är en väldigt gammal vän. Han har också beundrats som kritiker och litteraturhistoriker. För mig är det väldigt sorgligt, men jag kan inte se någon annan utväg, säger Espmark till DN.
Sara Danius:
– Det moraliska förfallet inom Akademien är en tragedi.
De åker därifrån. En stund senare ger Horace Engdahl sin bild på kravet. I ett mejl skriver han att han inte har några tankar på att avgå.
– Så skönt, då blir vi av med dem. Jag är vald till stol nummer 17 på livstid och kommer förvisso att sitta kvar till min död. De tre avhopparna skämmer ut sig genom detta misslyckade försök till maktspel.
***
Under sommaren pågår krishanteringen i det tysta. Nobelstiftelsen och Akademien för en intensiv dialog, något som riskerar att eskalera till en rättstvist.
Stiftelsen överväger så kallad permutation av stiftelsens föreskrifter kring litteraturpriset – i princip ett hot om att priset kan tas från Akademien. Men i stället läggs en annan lösning fram.
Den 15 juni skriver Nobelstiftelsen ett brev till Akademien och kräver att en ny Nobelkommitté inrättas. Brevet följs av dialog, där medlaren som Akademien kallat in, advokaten Eric M Runesson, får en viktig roll.
Ett möte sker på Gotland samtidigt som Almedalsveckan inleds i Visby. Mötet pågår i flera timmar. Deltar gör Lars Heikensten, Kjell Espmark och Per Wästberg, som finns med på telefon.
Men Akademien förkastar efter ett extramöte i början av augusti stiftelsens förslag. Man anser att det kan strida mot Nobelstiftelsens grundstadgar om prisbeslutet tas av en helt extern kommitté.
***
När arbetet går in september präglas läget av djup ovisshet.
Man vill ha fyra nya ledamöter: en jurist samt tre författare eller litteraturkännare. Men en överenskommelse med Nobelstiftelsen är inte klar och personkonflikterna består.
Visst hopp väcks när avhopparna ger ett nytt besked. Kjell Espmark berättar att man bestämt sig för att hjälpa till med återuppbyggnaden.
– Vi hade ett villkor att Horace Engdahl skulle lämna sin stol, men det gör han inte och då har vi ställt oss frågan: vilket är viktigast – Akademien eller personhänsyn? Vi har kommit till uppfattningen att vårt ansvar är att vi sätter Akademien före de personella hänsynen och deltar i de inval som förestår, säger han.
Men, påpekar de, det är felaktigt att säga att de ”återvänder”.
Tillsammans skriver de ett förtydligande: ”Vi kan möjligen – möjligen – delta i viktigare omröstningar, ingenting annat.”
Medlarens förslag till moderniserade stadgar ger resultat. Nya stadgekommentarer presenteras med fokus på ”ledamöternas lojalitetsplikt”.
En annan kommentar ställer frågan om Frostenson och Arnault på sin spets. Det tydliggörs att en ledamots partner är att betrakta som en utomstående.
En av konfliktens grundfrågor väcks till liv: Hur ska man hantera anklagelserna att hon har läckt information till sin make?

Flera ledamöter, både kvarvarande och avhoppade, kräver att man måste ha en samsyn om Frostensons framtid. Annars hotar de med att lämna institutionen.
Timmarna före den ordinarie sammankomsten den 27 september kallas man till ett krismöte. Plötsligt dyker Kjell Espmark upp, tillsammans med advokaten Eric M Runesson.
– Jag deltar i återuppbyggnaden av Akademien, säger Kjell Espmark till DN när de lämnar krismötet.
– My lips are sealed, säger han.
***
Den 1 oktober döms Jean-Claude Arnault i Stockholms tingsrätt till två års fängelse för våldtäkt.
Samma vecka är Akademien på väg att kollapsa.
”Vad som kommer att hända på Akademien i kväll vet nog inte ens Gud fader, så komplicerat är läget”, skriver Horace Engdahl till Expressen före torsdagsmötet.
Den kvällen röstar man om en resolution. I den uppmanar man Katarina Frostenson att frivilligt utträda från Akademien.
Det finns också en andra del i resolutionen. Följer hon inte uppmaningen startar man en ny utredning om misstänkta stadgebrott.
Tio ledamöter, inklusive de tre avhopparna, står bakom resolutionen.
Tre ledamöter stöttar inte beslutet.
Resolutionen blir det ”genombrott” man hoppats på. De avhoppade ledamöterna är beredda att delta i inval av ledamöter. Man röstar in poeten Jila Mossaed och den tidigare medlaren Eric M Runesson.
Samma kväll, i ABF-huset i en annan del av centrala Stockholm, beskriver Sara Danius den pågående konflikten i Akademien som ”ett kroniskt problem”.
***
En kulmen nås den kvällen, den 4 oktober. Dagen efter bjuder Akademien för första gången in medierna till enskilda intervjuer med Anders Olsson.
Han tar emot på sitt ämbetsrum, lutar sig tillbaka i en blå fåtölj i rummets ena hörn. Han knäpper händerna i knät, verkar lättad men pendlar i sina ansiktsuttryck.
– Jag skulle säga att Akademien var på väg att gå under.
Den här veckan?
– Ja, så allvarligt har jag sett situationen. I ett sådant läge måste man hitta på något radikalt. Jag tror att ledamöterna förstod det, även de som valt att ställa sig utanför arbetet kom att engagera sig på ett särskilt sätt de sista två veckorna.
Vad hade hänt om ni inte kommit förbi splittringen?
– Jag befarar att det hade kunnat upplösa hela Akademien, faktiskt.
Och det var det som gjorde att jag blev…
Han tystnar och börjar om.
– Jag kände att mitt arbete nästan blev tömt på innebörd.
Var du på väg att avgå?
– Det var en situation där jag övervägde den möjligheten.
***
Framgången till trots. Akademien drabbas av motgångar redan veckan därpå. Man röstar då in ytterligare två ledamöter: författaren Niklas Rådström och – vilket DN nu kan avslöja – en kvinnlig litteraturvetare.
Men efter mötet ges motstridiga uppgifter till medierna utanför Börshuset. Per Wästberg säger ”det blir inval” men strax därefter dementerar Anders Olsson uppgifterna.
”Den ena är på utlandsresa och kunde ej kontaktas. Den andra vill ha betänketid till måndag. Båda tagna på sängen”, skriver Per Wästberg till DN för att förtydliga.

Men någon bekräftelse om att Rådström och litteraturvetaren valts in kommer aldrig. Enligt DN:s uppgifter tackar kvinnan nej, men i efterhand vill hon inte svara på våra frågor. Rådström berättar dock öppet att han fått en förfrågan.
– Jag ville bidra till en situation där Akademien kunde samlas och gå vidare för att lösa de allvarliga problem som överskuggat allt kring Akademien det gångna året, säger han och fortsätter:
– Möjligheterna för att det skulle kunna ske fanns i dagens läge inte. För Akademiens skull hoppas jag att en situation snart uppstår där detta kan ske.
Akademien vänder sig till annan kandidat, Mats Malm, litteraturvetare vid Göteborgs universitet. Redan före nästa sammankomst har han kontakt med Anders Olsson, visar mejlloggar DN tagit del av.
Vad som står i mejlen som skickats mellan dem är inte känt. Men på torsdagen röstar Akademien in honom som ny ledamot. Och morgonen därpå godkänner kungen invalet.
***
På morgonen den 14 november anländer Katarina Frostenson till Svea hovrätt. Hon ska vittna till försvar för sin make i rättegången.
Det är första gången hon möter nyhetsmedier sedan anklagelserna framkom. Hon går med högt huvud men ger inga kommentarer.
Veckorna före rättegången har hon meddelat Akademien att hon inte tänker träda tillbaka frivilligt. Därför startas en ny utredning.
Under tiden har en annan ledamot, Jayne Svenungsson, utträtt.
Akademien väntar på att de tre invalda ska tillträda, den 20 december.
Men vid tiden för höstens sista möten deltar bara nio ledamöter i det ordinarie arbetet.
Två platser gapar tomma.
Katarina Frostensons framtid är osäker.
Tre avhoppare väntar fortfarande med att ge definitiva besked.
– Jag, personligen, anser att alla borde lämna Svenska Akademien, säger Sara Danius under ett öppet samtal i Malmö.
***
Klockan är 14.00 den 3 december när domen i Svea hovrätt mot kulturprofilen Jean-Claude Arnault faller. Han döms till två och ett halvt års fängelse för två våldtäkter.
I fjol stöttades han fortfarande av Akademien. Nu försöker institutionen skapa distans.
Först vill man inte kommentera domen.
– Vi har ingenting att säga eftersom det här inte är kopplat till Akademien. Men rättvisan måste ha sin gång, vi har respekt för det, säger Anders Olsson till TT.
Senare samma kväll gör han ett förtydligande:
”Svenska Akademien tar naturligtvis avstånd från alla typer av sexuella övergrepp, även om de brott som ligger till grund för hovrättens dom inte har någon koppling till vår verksamhet. Men det är bra att domen har kommit i dag och att offret för övergreppen har fått upprättelse. Det visar sig att det lönar sig att anmäla brott av detta slag. Vi har fullt förtroende för det svenska rättsväsendet.”
I december skulle man egentligen ha tagit emot årets Nobelpristagare. Men nu väntas ledamöterna i stället inta en tillbakadragen roll på festligheterna.
Om det blir något pris nästa år är ännu inte bestämt.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Här förvandlas offer till överlevare

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Mannen som får Nobels fredspris kan inte längre bo i sitt hem. Denis Mukweges kamp mot våldtäkterna i Kongo, och dess orsaker, gör honom farlig. De har försökt mörda honom en gång. Nu lever han hela sitt liv innanför sitt sjukhus taggtråd.

Det händer en augustikväll när solen är på väg ned bakom de blå bergen i väster.
Sara Nabuzibu är arton år och på väg hem från dagsverket på fältet. Tre uniformerade män kommer mot henne där hon går på lervägen. Soldaterna är från den kongolesiska armén. De ska skydda henne mot milisgrupperna i området.
De tre männen drar in den unga kvinnan i ett buskage vid sidan av vägen. Två av männen våldtar henne medan den tredje håller vakt. De misshandlar henne och lämnar henne på marken. Hon blir liggande på marken i trettio minuter innan hon börjar ta sig hemåt.
– Jag trodde aldrig att det skulle hända mig. Normalt är det mot slutet av året, inför högtiderna kring jul, som plundringarna och våldtäkterna blir vanliga när soldaterna behöver pengar, säger hon.
Hon sitter uppkrupen på nederslafen i en våningssäng som draperats med myggnät, i en ny grön klänning som lyser i ljuset från ett fönster. Hennes satsmelodi är framåtlutande och hon är hela tiden på väg till nästa mening i berättelsen.
– Jag berättade för min farmor vad som hänt. Hon frågade mig vem som gjort det och när jag berättade att det var armésoldater, sade hon att det inte fanns något att göra åt saken.
Sara Nabuzibu vill till sjukhus men hennes farmor förklarar att de inte har råd.
– Men jag hade hört talas om doktor Mukwege som hade ett sjukhus där han utan kostnad behandlar våldtagna kvinnor.
De låga tegelbyggnaderna har en patina av det röda damm som drar över staden Bukavu i östra Kongo, så snart regnvattnet avdunstat i den stekande solen. Väggar och dörrar är tapetserade med gulnade dekaler och affischer som förevigat de internationella erkännanden som kantat Denis Mukweges väg fram till Nobelpriset: Olof Palme-priset 2008, Right Livelihood Award 2013, Sakharovpriset 2014.
Dennis Mukwege förväntade sig inte Nobels fredspris:
– Jag hade inte en tanke på att det var första fredagen i oktober utan stod i operationssalen. Det var en kvinna som hade komplikationer från klamydia och smärtor i underlivet. En narkossköterska kom och omfamnade mig, så jag förstod att något hade hänt. Patienter, personal, alla skulle knacka på dörren till operationssalen och jag var i slutet av operationen. När jag var klar drog de ut mig till kontoret, sjungande och dansande, berättar Denis Mukwege.
Läkarrocken som är knäppt med samtliga fem knappar räcker ned till knäna på den högreste Mukwege (han är runt 1,90) som stänger dörren till konferensrummet.

Hur har tiden varit sedan dess?
– Det har varit… mycket. Jag måste ju göra mitt vanliga jobb. Det är verkligen en möjlighet för påverkan men jag måste hitta en balans mellan att driva frågorna jag talar om och det jobb jag måste utföra.
Kriget rasade som värst när den då 44-årige gynekologen, med stöd från den svenska Pingströrelsen och Läkarmissionen, i slutet av 1990--talet drog i gång Panzisjukhuset i hemstaden Bukavu. Ett par år tidigare hade ett stort antal afrikanska länder gått in i Kongo för att störta diktatorn Mobutu Sese Seko som styrt landet sedan 1960-talet. Det första Kongokriget, 1996–97, följdes av ett andra, 1998–2003. Det senare kallas ofta för ”Afrikas världskrig” på grund av det stora antal

stater som var inblandade. Regionen har lidit av kronisk instabilitet under det senaste kvartsseklet. Fler människor har dött till följd av krigen i Kongo än i någon annan konflikt i världen sedan 1945.
En ambulans transporterade Sara Nabuzibu hela vägen till Bukavu och Panzisjukhuset där hon fick vård för sina skador. Därefter flyttades Sara Nabuzibu till Maison Dorcas, ett rehabiliteringshem för unga kvinnor. Det drivs av Panzistiftelsen sedan tio år. Sara bor där numera, med sin ettåriga dotter Glorieuse, och delar sovsal med sex andra överlevare. På dagarna lär de sig att sy och går kurser i bakning för att på lång sikt skapa en försörjning som gör dem självständiga.
Exakt hur många som passerat Mukweges klinik genom åren tycker han är oviktigt.
– Även om det bara är en enda kvinna så är det inte acceptabelt. Vi måste dra en gräns och säga att kvinnor inte ska lida i krig och att kvinnors kroppar aldrig ska vara ett slagfält. Om du talar med våra statistiker så kommer de tala om fler än 15 000, men vad är poängen med en siffra?
Hans läppar är raka men svänger uppåt i mungiporna, vilket ger honom ett konstant leende även när han är upprörd.
Situationen i Kongo måste, menar Mukwege, ses i ljuset av en historia av våldsam plundring som sträcker sig från den belgiske kungen Leopold II:s skräckvälde i slutet av 1800-talet, till diktatorn Mobutus trettioåriga styre och den efterföljande implosionen. Den röda tråden är plundringen som utförts av män med vapen i hand.
– Det är som en djungel där de som är starkast och har en militär kapacitet kan gå in och göra vad de vill. Resultaten vi ser är våldtäkt och extremt våld, terroriserandet och förödmjukandet av en befolkning, men också fattigdom och brist på utveckling och rättvisa.
Den svindlande tidsaspekten har förvärrat våldet när en hel generation förövare förlorar uppfattningen om vad som är rätt och fel. Mukwege påpekar att det finns många rent kriminella människor men säger att många av förövarna i viss utsträckning också är offer.
– Jag pratar med unga män i milisgrupper och märker att vuxna har hjärntvättat dem. En del förövare är också offer. De lär ett barn som är tolv år gammalt att han är vuxen, och lär ut att våldta, förstöra och utnyttja kvinnor. Efteråt har barnen posttraumatiska stressyndrom och är psykologiskt helt förstörda. Inget görs för att hjälpa dem att bli normala.
Tidsaspekten har också inneburit att flera generationer kvinnor har blivit våldtagna och det var detta som fick Mukwege att för tio år sedan börja se bortom de enskilda fallen. Han riktade in sig på att eliminera grundorsaken till problemet: kriget. Det var då han började få fiender. Fiender som till slut försökte döda honom.
– Det var när jag behandlade den tredje generationen offer som jag bestämde mig för att ge mig in i påverkansarbetet. En flicka som fötts här blev gravid när hon bara var tolv år gammal. Nu, sedan ett par år, behandlar vi även bebisar. Det finns ingen gräns för våld. När vi startade det här sjukhuset var det vuxna, nu är det fler barn. Du börjar med mammorna och efter 20 år har mammorna fått barn som nu är 20 och några har redan sexåriga barn. På vissa platser har precis alla kvinnor i en by våldtagits åtminstone en gång.
Denis Mukwege bestämde sig för att höja rösten. Han pekade finger mot både den kongolesiska regeringen och grannlandet Rwanda, som gång på gång korsat gränsen med egna styrkor eller via ombud. I september 2012 talade han i FN:s generalförsamling och krävde en politisk lösning av kriget.
– Jag önskar att jag kunde säga att det var en ära att representera mitt land, sade Mukwege i New York.
– Men det kan jag inte. Hur kan någon vara stolt över att tillhöra en nation utan försvar, lämnad åt sitt eget öde, helt plundrad och maktlös när 500 000 av dess flickor har våldtagits under sexton år, när sex

miljoner av dess söner och döttrar har dödats under sexton år utan någon långsiktig lösning inom räckhåll?
Därefter hänvisade han till en FN-rapport som i starka ordalag fördömde Ugandas och Rwandas inblandning i östra Kongo.
Två veckor efter talet i New York stormades familjen Mukweges hem i Bukavu av okända gärningsmän. De höll hans hustru och döttrar gisslan och väntade på att doktorn skulle komma hem. Tumult uppstod vid porten och nattvakten Joseph Bizimana träffades av en kula avsedd för Mukwege. Nattvakten dog på platsen. Mördarna flydde i natten.
Efter tre månader i exil återvände Mukwege till Kongo men kunde inte längre vara kvar i det egna huset.
– Det är ingen hemlighet att jag nu bor på sjukhuset. Jag har skydd från FN:s soldater som bevakar tomten. Det är visuellt men om någon vill göra något kan de göra det för de är inte rädda att döda blå hjälmar i Kongo.

Skyddar Nobelpriset dig?
– Människor som är av uppfattningen att de har rätt att döda vem som helst utan några konsekvenser måste du vara väldigt försiktig med. Priset kan ge större synlighet men inte mer skydd i ett land utan lag.
När världen den 10 december hyllar Denis Mukwege och Nadia Murad ”för deras ansträngningar för att stoppa det sexuella våldet som ett vapen i krig och väpnad konflikt” är skälen till firandet i Bukavu betydligt mer personliga för kvinnorna på Panzisjukhuset.
Bussen rivstartar i gruset och svänger upp på den sargade lervägen och i samma stund som bongo flava-tonerna från Tanzania ljuder genom högtalarsystemet slutar det vara en vanlig resa till dagiset där Sara och de andra kvinnorna ska hämta sina småbarn.
– *Chauffeur! Unaongeza!*
Föraren lyder uppmaningen och skruvar upp volymen på max. Bussen kränger i höjdled och sidled. Sara reser sig från sin plats näst längst bak, närmast mittgången, och börjar dansa med ett stort leende över ansiktet.
Daghemmet ligger i anslutning till sjukhuset. På ett par utlagda madrasser i skuggan av ett tak av korrugerad plåt kryper bebisarna som i flera fall är resultat av våldtäkter. På väggen samsas budskap om fattigdomsbekämpning med bilder i grälla färger föreställandes tropiska frukter, grönsaker och en röd stuga med vita knutar under en svensk flagga.
Sara plockar upp ettåriga dottern Glorieuse och bär henne i famnen mot bussen.
Mukwege och kollegerna på Panzisjukhuset har under det senaste decenniet lagt allt mer energi på att hjälpa kvinnorna tillbaka till en normalitet efter övergreppen.
– När offren kommer hit ställer de frågan ”varför är jag vid liv?”, de brottas med en fråga om identitet. Vissa offer frågar sig vad meningen med att vara vid liv är efter att ha gått igenom vad de har upplevt. En gammal kvinna våldtogs inför sina barn och sin svärson. Det var en fruktansvärd situation och efter att vi hade behandlat henne sade hon ”varför behandlade ni mig? Jag vill bara dö.” Många flickor och kvinnor som kommer hit har en identitetskris där de inte existerar som person, berättar han.
Gynekologin måste kompletteras med juridik, psykologi och ekonomi för att Mukwege ska uppnå målsättningen om att ”förvandla offer till överlevare”, något som han gång på gång återkommer till.
Den nigerianska psykologen Fatima Akilu, som DN intervjuade i fjol (om den nigerianska terrorsekten Boko Haram), gav en liknelse: *”Du kan bygga ett nytt hus åt en person men om du inte först bygger upp människan som flyttar in kommer det aldrig att vara fred i huset”*.
– Hon har rätt. Jag tror inte att Kongo kan återuppbyggas med infrastruktur. Vi måste först bygga upp människorna och

människovärdet, som är helt förstört. Om vi inte gör det innan vi återuppbygger landet så kommer vi bara att misslyckas.
Bussen har återvänt till Maison Dorcas, ett par kvarter från sjukhuset, där de unga kvinnorna tillbringar merparten av sin tid. Glorieuse sover middag och Sara har bytt om till vita byxor, vit rock i tåligt tyg och vitt bälte.
– Hai!
Rösterna ekar från ett klassrum där bänkarna knuffats åt sidan för att ge plats åt karateträningen. Kvinnorna balanserar på ett ben och måttar raka sparkar i huvudhöjd under ledning av tränaren Franck Kwabe.
– Hai!
Franck måttar ett slag som stannar bara centimetrar från Sara Nabuzibus näsa men hon är helt oberörd. Blicken är målmedveten och hon riktar raka slag ut i luften.
– Hai!
Tränaren torkar svetten ur pannan och berättar om syftet med karaten. De unga kvinnorna bygger fysiskt upp sina sargade kroppar, men viktigare är självförtroendet som kommer med vetskapen om att de kan försvara sig.
– Skriken har en förlösande effekt. De får skrika ut sina frustrationer. Vi har sett flickor, som tidigare knappt har sagt ett enda ord, öppna upp sig under karateträningen, berättar Franck Kwabe.
Sara, som bara timmar tidigare suttit hopkrupen inne i sovsalen, utstrålar nu pondus när hon drar till det vita bältet i midjan och sätter knytnävarna mot höfterna och förklarar att hon inte kommer att skylta med sina karatekunskaper.
– Det är något man håller för sig själv, det ska inte motståndaren veta om, säger hon med ett leende.
De unga kvinnorna stöttar varandra. I sovsalen, på karateträningen och på gatan.
– När vi går ute tillsammans så ropar männen att ”där går de våldtagna kvinnorna, de är Mukweges”, berättar Sara.
Men det rör henne inte i ryggen, berättar hon. I stället ger de svar på tal.
– Vi säger till dem, att Mukwege är vår pappa.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Nobels fredspris

Årets fredspris delas mellan Denis Mukwege och Nadia Murad. Båda kämpar mot det sexuella våld som kvinnor utsätts för i krig.
Nadia Murad, 25 år, tillfångatogs av terrorsekten IS 2014, då många i hennes by mördades. Hon såldes som sexslav, men lyckades fly. Nadia Murads bok ”Den sista flickan” kom ut på svenska tidigare i år. "

"Ledare: Behåll kärnkraften för klimatets skull

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Svenskarna betraktar sig själva som klimatmedvetna. Samtidigt har utsläppen från våra flygresor ökat med 47 procent de senaste tre decennierna, och är nu fem gånger högre per person än det globala genomsnittet. Det visar en ny forskningsstudie som Chalmers gjort på uppdrag av Naturvårdsverket.

Och nog är det irriterande med folk som koketterar med att de köper ekologiska varor och inte använder plast, samtidigt som de flyger kors och tvärs över jorden. Men det finns något värre, och det är när den här sortens symbolhandlingar når politiken.
Ett exempel är den svenska nedmonteringen av kärnkraften.
Tyskland har än mer beslutsamt slagit in på samma väg, med inte helt igenom uppmuntrande resultat. Trots betydande framsteg vad gäller förnybar energi kvarstår beroendet av den smutsiga brunkolen, en energiform som är rena giftet för klimatet.
Samma mönster med kolen som bov märks även globalt.
Det FN-finansierade Global Carbon Project visar att koldioxidutsläppen i världen fortsätter att öka. Nu går OECD:s organ Internationella energirådet därför ut med en rekommendation om att använda mer kärnkraft – för miljöns skull. Jo, det är märkliga tider vi lever i.
Men så är det också bråttom nu, om vi ska kunna göra något för att stoppa den akuta nedsmutsningen och hindra att temperaturerna skenar globalt. Klimatet kan inte vänta. Och ur det perspektivet är kärnkraft att föredra framför det som ofta blir alternativet.
För självklart är sol, vind och vatten att föredra som energiformer. Kärnkraft är dessutom dyrt i jämförelse, redan i dag. Som i alla andra miljöfrågor har vi emellertid varit för släpphänta, inte agerat snabbt nog, inte gjort tillräckligt.
Därför har vi inte tillräckligt med alternativ grön energi för att klara nedläggningen av Ringhals 2 nu vid årsskiftet, än mindre för att sedan lägga ned Ringhals 1 året därpå.
Faran med kärnkraft har alltid varit att den så att säga fungerar väl tills den inte gör det, och då går det rejält illa, som i Fukushima efter tsunamin. Detta gäller dock framför allt den typ av reaktorer som användes i exempelvis Tjernobyl, och där en överhettning leder till en kedjereaktion som skapar ännu mer överhettning.
Den modell med lättvattenreaktorer som Sverige använder har dock motsatt verkan: om något går snett så regleras temperaturen nedåt. Återstår då problemet med avfallsförvaringen. Och det är det som är den springande punkten.
Vi har rent krasst att välja mellan två onda ting: antingen smutsig energi som förstör miljön och klimatet nu, eller ren men riskladdad energi som kräver stabil förvaring i flera hundra år, och därtill måste vila säkert i ytterligare ett par hundratusental år.
Det är visserligen fysiskt små mängder det rör sig om. Vissa entusiaster menar dessutom att de kommer att bli ännu mindre i framtiden, då den fjärde generationen kärnkraft kan göra det möjligt att ta till vara all energi och inte, som i dag, en bråkdel.
Det hade varit glädjande nyheter – för 30 år sedan. Nu vet vi att vi inom en snar framtid kommer att ha bättre alternativ.
Detta är också det viktiga, att vi ska kunna försörja oss själva med grön energi.
Till dess är det inte rimligt att belasta miljön och klimatet på grund av olust inför kärnkraften. Låt Ringhals 2 och 1 fortsätta gå, för allas vår skull. **DN 9/12 2018 "**

"Peter Wolodarski: Ur spår att tåget 2018 är sämre än tåget 1988.

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

På de flesta områden går utvecklingen framåt. När det gäller utlands- och nattåg går utvecklingen sedan länge bakåt.

DN:s reporter Jannike Kihlberg fick i uppdrag att ta sig till klimatmötet i Katowice med tåg. Det var ingen lek.
När hon frågade Google – SJ svarar talande nog inte på sådana frågor – föreslog systemet en 24-timmarstur, som inkluderade åtta (!) byten varav ett mitt i natten. Resan var dessutom inte sammanhållen, som när man åker med exempelvis transitflyg. Om Jannike Kihlberg missade något byte på grund av förseningar riskerade upplägget att falla.
Trots teknisk utveckling och europeisk integration är det som att våra tåg ständigt rullar bakåt. På 1980-talet, när jag själv växte upp, åkte vi nattåg till Hamburg från Stockholm. Det gick till och med att ta sig genom järnridån.
Svenska vagnar passerade Danmark för vidare färd mot kontinenten, trots att varken broarna över Öresund och Stora Bält var byggda. När den nya infrastrukturen tillkom kring millennieskiftet försvann direktförbindelserna stegvis. I dag går det inga svenska direkttåg till Tyskland genom Danmark, vare sig dag eller natt.
Frågan är: hur hållbart är det?
De senaste åren har ett växande antal läsare hört av sig till DN och haft synpunkter på vår rese- och motorjournalistik. Under hösten har ingen annan fråga varit så vanlig i kontakter med läsare. Budskapet är tydligt: lyft fram miljövänliga val, minska på antalet rekommendationer av bränsleslukande stadsjeepar och långresor med flyg.
Klimatfrågan engagerar. Och det ställs hårdare krav på journalistiken. Vi har lyssnat och redan genomfört förändringar av såväl motor- som resereportagen.
I DN skriver vi generellt mer om miljöbilar och resmål närmare Sverige, vi upplyser om klimatpåverkan av att ta flyget och vi berättar om alternativa färdsätt. Vi slutar inte att göra artiklar om resmål som kräver flyg, eftersom människor trots klimatförändringen måste kunna upptäcka nya platser i världen och mötas. Det har ett stort värde. Men proportionerna och inriktningen är annorlunda jämfört med tidigare.
Och vi försöker generellt att fokusera mer på tåg. Problemet är att järnvägen sällan är ett attraktivt val för utlandsresor, oavsett om destinationen är Katowice eller Paris. Det har blivit för krångligt, svårt och opraktiskt att färdas på spåret.
Det finns ingen naturlag som säger att det måste vara så här.
Tvärtom. Med hjälp av tågentreprenören Mats Nyblom började vi i våras att undersöka om det skulle vara möjligt att chartra ett tåg från Sverige till Italien. DN ordnar sedan länge författarkryssningar på Östersjön – varför skulle vi inte kunna ordna kulturresor till Venedig?
SJ kunde som väntat inte erbjuda någonting, men vi lyckades hitta en privat tysk operatör i Münster som i slutet av nästa sommar kommer att erbjuda denna resa i samarbete med DN och en svensk resebyrå.
När vi började marknadsföra DN-tåget tidigare i höstas sålde det slut på mindre än två veckor. Vi fattade snabbt beslut om att chartra ytterligare ett tåg och nu är den resan nästan fullbokad, trots att det handlar om långa tåg med 17 vagnar.
Efterfrågan finns definitivt, några statliga subventioner behövs inte för att dessa resor ska gå runt ekonomiskt. Så frågan är: varför har marknaden fram till nu inte erbjudit detta? Varför måste en tidning som DN ta initiativet för att Venedigturen ska bli av?

Skälet är att järnvägssystemet i Europa, trots all EU-integration, är extremt nationellt, komplext och uppstyckat.
Det kräver mycket finurlighet och ansträngningar för att ordna en fungerande tågcharter. För de flesta marknadsaktörer framstår det som alltför krångligt och riskabelt, tills någon visar att det är möjligt.
Det stora hindret för DN-tåget var Danmark. Den statliga operatören DSB är protektionistisk och landets tågsystem avviker från både Tysklands och Sveriges. De moderna broarna över Öresund och Stora Bält tillåter bara vissa specialbyggda lok. Från danskt håll tycks det inte som om man vill ha besök från vare sig Sverige eller Tyskland.
Lösningen för DN-tåget blev att i likhet med det så kallade Snälltåget ta färjan från Trelleborg till Sassnitz och därigenom hoppa över Danmark.
I sin absurditet illustrerar detta exempel järnvägens problematik i dag: ovilliga statliga operatörer, ovilliga myndigheter, ovilliga regeringar. Så länge ingen vill händer nästan inget, trots betalningsvilja och efterfrågan.
Ty i grunden är detta ett politiskt problem som bara kan få en politisk lösning. Marknadsförutsättningarna är i dag för oklara.
Om det ska bli möjligt att ta direkttåg till kontinenten, såväl natt som dag, behöver frågan lyftas på regeringsnivå. Stockholm måste tala med Köpenhamn och Köpenhamn behöver tala med Berlin.
Helst ska alla prata tillsammans. Det måste finnas en enighet om att transeuropeiska tågförbindelser är viktiga. Till en början, kanske även på sikt, krävs offentliga upphandlingar där olika operatörer kan erbjuda sina tjänster på lika villkor.
Intresset finns i hela Norden. När DN berättade om sin tågcharter hörde journalister från både Danmark och Norge av sig med frågor. Det finns en växande rörelse också i de länderna som vill se miljövänliga resealternativ till kontinenten.
Tåget kan inte ensamt lösa klimatfrågan. Och vi kommer även i framtiden att behöva flyga. Men det är extremt frustrerande att det järnvägssystem som redan finns inte utnyttjas och förbättras mer, trots att konsumenterna vill se fler sådana resor.
Det är något grundläggande fel när utlandståget år 2018 inte kan mäta sig med utlandståget 1988.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se
chefredaktör "

"Fysikpriset. Gillar att vara i sällskap med Marie Curie

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Hon är den första kvinnan på 55 år som får ett Nobelpris i fysik. Men det är inget som Donna Strickland fäster sig särskilt mycket vid. – Jag ser mig som fysiker, inte kvinnlig fysiker, säger hon.

Donna Stricklands forskning har lett till de starkaste laserstrålar som någonsin funnits. Tekniken används inom forskning, men också vid miljontals ögonoperationer varje år för att korrigera brytningsfel.
Vägen mot genombrottet började med ett bakslag. Donna Stricklands handledare under hennes tid som doktorand vid University of Rochester i USA på 1980-talet hade lyckats få ett företag att donera en dyrbar fiberkabel till ett forskningsprojekt. Kabeln var två och en halv kilometer lång och ihoprullad på en spole. För att komma åt kabelns båda ändar var Donna Strickland tvungen att rulla upp den till en annan spole.
– Efteråt upptäckte jag att den hade gått av. Den gick av på mitten – det värsta som kunde hända, säger Donna Strickland.
Det var bara att hoppas att den halva kabeln skulle räcka. Planen var enkel: Ta en kort laserpuls, sträck ut den i tid, förstärk den och tryck sedan ihop den igen. Poängen är att den utdragna pulsen går att förstärka utan att själva förstärkaren brinner upp.
Fiberkabelns uppgift var att sträcka ut ljuspulsen. Donna Strickland ägnade nästan ett år åt att bygga sin laser. En dag i maj 1985 var den klar.
– Sen kom faktiskt ett riktigt Eureka-ögonblick. Det hände nära midnatt och det var ingen tvekan. Lasern fungerade!

Dagen efter firades med champagne. Donna Strickland, som då var 26 år gammal, beskrev resultaten i sin karriärs allra första vetenskapliga rapport. För den får hon nu ett Nobelpris i fysik.
Det får även hennes handledare Gérard Mourou. Han bidrog med champagnen, och dessutom med en grundläggande idé. Men det var Donna Strickland som först lyckades förstärka laserstrålar på ett sätt som revolutionerat hela laserfysiken.
De enda kvinnor som tidigare belönats med ett Nobelpris i fysik är Marie Curie (1903) och Maria Goeppert Mayer (1963).
– Det är stort att hamna i deras sällskap, speciellt Marie Curie. Hon offrade sitt liv för vetenskapen. Det skulle jag aldrig göra, säger Donna Strickland.
Hon är klar över att kvinnliga forskare ofta möter motstånd som manliga kolleger slipper, men säger att det inte har drabbat henne själv. När hon gick på high school i Kanada fick tre elever i hennes klass utmärkelser för sina prestationer i matematik. Alla tre var kvinnor.
– Det var jag och två tjejkompisar. Ingen tyckte att det var konstigt, och inte jag heller, säger Donna Strickland.
Men visst har hon sett sunkiga attityder. Hennes syster började på en ingenjörsutbildning och visade henne en sångtext som sjöngs under nollningen. Den handlade om Lady Godiva, en naken jungfru till häst. Grabbigt, tyckte Donna Strickland. Men det var inget som hindrade henne från att utbilda sig till ingenjör.
Hennes tidigare handledare Gérard Mourou har hamnat i blåsväder för en video med minst sagt grabbig koreografi. Han dansar i sällskap med kvinnliga studenter och dansöser som drar av sig labbrockarna i takt med musiken och visar sina underkläder.
Donna Strickland säger att hon tyckte att filmen var rolig när hon för första gången såg den för åtta år sedan, men medger att hennes tidigare handledare gjorde bort sig.

– Den blev ett bakslag, men han är inte någon sexist, Han hade själv en kvinnlig handledare när han var doktorand, och han satte mig – en kvinna – på ett projekt som han visste var mycket viktigt, säger Donna Strickland.
Hon växte upp med en pappa som var ingenjör inom elektroteknik och en mamma som var lärare i engelska – men hellre hade velat studera matematik och naturvetenskap.
– Hon blev avrådd. Sådant ansågs inte passa en flicka. Det var ju helt fel och jag blev uppfostrad att följa mina intressen, vilket jag har gjort, säger Donna Strickland.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"**Donna Strickland** är 59 år gammal och föddes i Guelph i Ontario, Kanada. Hon leder ett laboratorium vid University of Waterloo i Waterloo, Kanada.
Hon delar halva årets Nobelpris med sin tidigare handledare, Gérard Mourou, 74, Den andra halvan av årets fysikpris går till Arthur Ashkin, 96, för ”den optiska pincetten och dess tillämpning på biologiska system”.
Till festen tar hon bland andra med sig sin man Doug Dykaar, som är elektroingenjör, och barnen Hannah och Adam. Hanna är astrofysiker och Adam utbildar sig till komiker. "

"Medicinpriset. James Allison har gett cancerpatienter hopp

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

James Allison hittade ett sätt att utnyttja immunförsvaret för att angripa cancer. Det har lett till att människor som tidigare dog inom något år har varit fria från cancer i flera år. Nu vill han gå till botten med varför behandlingarna inte fungerar hos alla.

De senaste åren har den amerikanska forskaren James Allison blivit fullkomligt överöst med fina vetenskapliga priser. Breakthrough Prize, Laskerpriset och det allra första Sjöbergpriset.
Nu kan han också titulera sig Nobelpristagare.
– Det känns väldigt annorlunda jämfört med alla andra priser, det här är det stora priset. Det är nog något som alla forskare har i bakhuvudet, men inget som de arbetar aktivt för. Då skulle man bli för besviken, säger James Allison.
Efter att ha varit favorit i förhandsspekulationerna i flera år kom beskedet att Nobelförsamlingen vid Karolinska institutet hade beslutat att tilldela honom Nobelpriset i fysiologi eller medicin tillsammans med japanen Tasuku Honjo. Sedan dess har det varit en intensiv tid.
– Jag var på en immunterapikonferens i New York för att min fru hade fått ett pris och skulle hålla en föreläsning. Det var tretusen personer där som applåderade, ville ta selfies och skaka min hand. Jag kunde nästan inte gå därifrån, jag kände mig som Mick Jagger, säger han.
Kirurgi, strålning och traditionella cancerläkemedel som cytostatika har länge varit en del av läkarnas verktyg mot cancer. Men metoderna fungerar sämre för vissa former av cancer. Både James Allison och Tasuku Honjo intresserade sig för proteiner på ytan av T-cellerna, en

typ av vita blodkroppar, som fungerar som bromsar i immunförsvaret och hindrar det från att bli överaktivt, som vid autoimmuna sjukdomar. Men bromsen hindrar även T-cellerna från att attackera cancercellerna.
Medan James Allison fokuserade på proteinet CTLA-4 forskade Tasuku Honjo på proteinet PD-1. Båda utvecklade antikroppar som lossade på bromsarna. Men när de på var sitt håll publicerade sina första studier var ingen intresserad.
– Vi hade kunnat visa att tumörerna försvann hos möss. Men inga läkemedelsföretag var intresserade av att testa behandlingen på patienter, det tog tre år innan vi lyckades. Det var frustrerande, säger James Allison.
I dag har immunterapi blivit ett intensivt forskningsfält. Det pågår närmare 2 000 kliniska studier mot olika cancerformer enligt James Allison. Det har visat sig vara ännu mer effektivt att rikta in sig på PD-1 än CTLA-4 och det har därför blivit den typ av immunterapi som används mest i dag. Men mycket forskning handlar om att kombinera dessa behandlingsprinciper, ibland också med traditionella cancerläkemedel.
– Men vi behöver förstå varför det inte fungerar för alla cancerformer och för alla patienter. Genom att lära oss mekanismerna kan vi nå målet med hållbar respons hos så många patienter och vid så många cancerformer som möjligt, säger James Allison.
Särskilt bra fungerar immunterapi vid till exempel malignt melanom och lungcancer. Där har många patienters tumörer försvunnit helt. Men om patienterna är botade vet ingen. Så långa uppföljningar finns ännu inte.
– Men vi har sett att om patienterna inte dör under de första fyra åren så kan de sannolikt leva i minst tio år, kanske längre. Men vi har inte alla data än. Kombinationsbehandlingarna kan ge en framtid till en majoritet av patienterna som tidigare dog inom något år, säger han.

James Allisons familj har varit drabbad av cancer. Han känner tacksamhet när han träffar patienter som lever i dag tack vare hans forskning.
– En del har jag lärt känna väl. Det var en 22-årig kvinna med spritt malignt melanom, ingen trodde att hon skulle leva i ett år. Nu har det gått mer än tolv år och hon har två barn. Det är när man träffar patienter som man förstår vad överlevnadsprocenten i studierna verkligen betyder, säger han.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se "

"James Allison

James Allison är 70 år och född i Texas, USA.
Han är verksam vid University of Texas MD Anderson cancer center och Parker institute for cancer immunotherapy.
Han är i Sverige tillsammans med sin fru, Padmanee Sharma, som också är professor, sina barn, ytterligare släkt, vänner och kollegor.
Han delar årets Nobelpris med Tasuku Honjo. "

"Hemligt arkiv röjer spelet bakom laserns Nobelpris

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

I år går ännu ett fysikpris till utveckling av lasertekniken. När lasern för första gången såg dagens ljus blev den snabbt indragen i det kalla krigets politiska logik. Det visar dokument från Nobelprisets arkiv som inte längre är hemligstämplade.

Världen har troligtvis aldrig varit närmare ett kärnvapenkrig än i oktober 1962. Amerikanska spaningsplan upptäckte pågående byggen av avfyrningsramper för medeldistansrobotar på Kuba. Samtidigt stävade sovjetiska fartyg lastade med krigsmateriel mot önationen bara 15 mil från USA:s kust. Till slut lyckades ledarna för USA och Sovjetunionen undvika ett kärnvapenkrig. Men kapprustningen fortsatte.

Året därpå postade den ryske kvantfysikern Vladimir Fock i Leningrad ett brev till Kungliga Vetenskapsakademien i Stockholm. Han var ledamot i den sovjetiska Vetenskapsakademien och ville lansera en idé för att främja avspänning mellan öst och väst.

Liksom många andra fysiker ansåg Vladimir Fock att tiden var mogen för att ge ett Nobelpris till lasern. Världens första laserstråle – en kort röd ljuspuls – tändes i USA den 16 maj år 1960. Lasertekniken spred sig sedan snabbt till andra laboratorier. Numera ingår den i varenda snabbköpskassa utrustad med en streckkodsläsare.

Teorierna som ledde fram till genombrottet hade diskuterats i decennier, bland annat av Albert Einstein. En central teoretiker var den amerikanske fysikern Charles Townes. De första nomineringarna av honom anlände till Kungliga Vetenskapsakademien redan ett par år innan det fanns någon fungerande laser. Inför beslutet om 1964 års pris hade han fått i särklass flest nomineringar från de professorer, akademiledamöter, experter och tidigare Nobelpristagare som Kungliga Vetenskapsakademien bjudit in att komma med förslag.

I sitt brev föreslår Vladimir Fock ett delat pris mellan Charles Townes och den ryske fysikern Alexandr Prochorov. Aldrig tidigare hade en amerikan delat ett Nobelpris i fysik med en sovjetmedborgare. Det var ett radikalt förslag i en tid då fysiken hade en särskild laddning.

– Fysiken är den vetenskap som mer än någon annan symboliserar det kalla kriget. För det var fysiker som skapade och byggde atombomben, säger Karl Grandin, föreståndare för Centrum för vetenskapshistoria vid Kungliga Vetenskapsakademien.

Det gulnade brevet från Vladimir Fock är maskinskrivet på ryska. Han framhåller de båda kandidaternas vetenskapliga förtjänster, men glider sedan över i politik. Vladimir Fock understryker att ett delat pris ”utan tvekan skulle ge det bästa intrycket på världsopinionen”.

Brevet finns i ett arkiv bakom dubbla lås hos Kungliga Vetenskapsakademien i Frescati utanför Stockholm. I samlingarna ingår utredningar om vilka som skulle kunna vara värdiga pristagare, och vilka kandidater som inte anses hålla måttet.

När de första Nobelpriserna började delas ut år 1901 var allt material hemligt. De respektive priskommittéerna byggde upp arkiv enbart för sitt interna arbete. Men år 1974 bestämde sig Kungliga Vetenskaps-akademien för släppa in forskare. De får tillgång till allt material äldre än femtio år – förutsatt att alla namngivna personer är döda. De övriga kommittéerna har infört liknande regler.

Karl Grandin har specialgranskat dokumenten om det första Nobelpriset till lasern som delades ut år 1964. Materialet blev tillgängligt i januari 2015, och tidigare i år publicerade han en artikel om priset i det svenska fysikersamfundets tidning Fysikaktuellt.

Rykten spred sig till USA om att ryssar ingick i planerna på ett Nobelpris för laser och en besläktad anordning som kallas maser och sänder ut mikrovågor i stället för synligt ljus. Det framgår av ett handskrivet brev bevarat i arkivet.
Den anonyme avsändaren säger sig vara Charles Townes nära vän, och han är orolig för att vännen ska bli snuvad på ett rättmätigt Nobelpris. Oron bygger på en analys av det politiska läget: ”Ryssarna gör felaktiga anspråk och svenskarna är rädda för Sovjetunionen.” Brevskrivaren hoppas att ”Sovjetunionen inte utsätter svenskarna för en politisk press som tvingar Nobelkommittén att fatta ett felaktigt och icke-objektivt beslut”.
– Man kanske tänker att vetenskapen ska vara opolitisk och stå ovanför sånt där, men den utnyttjades såklart av respektive system, säger Karl Grandin.
Ingenting i arkivet tyder på att fysikkommitténs fem ledamöter verkligen tog någon politisk hänsyn. Men där finns inga anteckningar om hur diskussionen gick, bara beslutsprotokoll.
Ledamöterna kom fram till att amerikanen Charles Townes var den mest kvalificerade kandidaten. Däremot hade de svårt att värdera den sovjetiska forskningen. För första gången i fysikprisets historia bad de externa experter om hjälp.
En av experterna föreslog att Charles Townes skulle få hälften av priset, och att den andra hälften skulle delas mellan ryssarna Nikolaj Basov och Aleksandr Prochorov. Men han tillade att en sådan fördelning skulle vara lite orättvis eftersom den amerikanska forskningen vägde tyngre än den sovjetiska.
Kungliga Vetenskapsakademien följde rådet. År 1964 – mitt under kalla krigets kallaste period – delades fysikpriset mellan forskare från var sin sida av järnridån.
– Men i medierna gav det ingen uppmärksamhet alls. Det blev ingenting, säger Karl Grandin.
Journalisterna intresserade sig för helt andra saker. Fredspriset samma år gick till den amerikanske medborgarrättskämpen Martin Luther King – som året innan hållit sitt berömda tal ”I have a dream”. Hans pris fick stor uppmärksamhet.
Och den brittiska röntgenkristallografen Dorothy Hodgkin fick ett odelat kemipris för att ha fastställt strukturen hos invecklade molekyler som penicillin och vitamin B12. Hon var en färgstark person, fredsaktivist och den tredje kvinnan någonsin att få ett kemipris (efter Marie Curie 1911 och hennes dotter Irène Joliot-Curie 1935). Medierna blev förtjusta i henne.
Men den största skrällen handlade om litteraturpriset. Svenska Akademien hade bestämt sig för att belöna den franske författaren och filosofen Jean-Paul Sartre. Som första och hittills enda litteraturpristagare tackade han nej. Han hade som princip att avböja alla officiella utmärkelser. In i det sista pågick spekulationer om huruvida han trots allt skulle dyka upp under prisutdelningen i Stockholms konserthus för att ta emot prispengarna och sin medalj från kungen. Det gjorde han inte.
Så brevet med hoppfulla tankar om ett amerikansk-sovjetiskt fysikpris blev till slut ett slag i luften. Priset lämnade inget avtryck i världsopinionen. Men det finns trots allt belägg för att naturvetenskapen kan förena individer i en hårt polariserad värld.
– Redan innan han fick Nobelpriset besökte Townes sina kolleger i Sovjetunionen för att diskutera gemensamma intressen inom fysiken, säger Karl Grandin.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"Fakta. Detta är laser

Till skillnad från en glödlampa sänder en laser ut enfärgat ljus med en viss våglängd. Vågorna ligger i fas, och strålen är koncentrerad i en riktning.
Ordet laser härleds ur engelskans ”light amplification by stimulated emission of radiation”.
Principen gäller inte enbart för synligt ljus. En apparat som i stället sänder ut mikrovågor med motsvarande egenskaper kallas maser.
Lasertekniken har återkommit i en lång rad Nobelpris efter det första år 1964, bland annat 1981, 1997, 2005 och 2018.

Fakta. Alfred Nobel och priset

Alfred Nobel, dynamitens uppfinnare, dog i sin villa i San Remo på den italienska rivieran den 10 december 1896.
Utdelningen av Nobelpriserna infaller traditionsenligt på hans dödsdag.

Här är hålltider för festligheterna i morgon:
Fredspriset delas ut i Oslo rådhus.
Prisutdelning i Stockholms Konserthus.
Fysikpriset går till tre forskare som utvecklat ny laserteknik.
Bankett på Grand Hotel Oslo.
Bankett i Stockholms stadshus. "

"Karin Bojs: Pesten knäckte Europas första jordbrukare

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Två pestsmittade bönder från Västergötland ger en helt ny förklaring till att Europas första bondekulturer gick under, och till att vi numera talar indoeuropeiska språk.

Det första jordbruket innebar förvisso en stor revolution. Efter många tusen år som jägare och samlare, började människor i stället bruka jorden.
Här i nuvarande Sverige inträffade den förändringen för sex tusen år sedan.
Numera vet vi säkert att jordbruket kom hit med en ny grupp människor – ättlingar till människor som en gång uppfann tekniken i Mellanöstern. Det har den nya dna-tekniken slagit fast.
Under loppet av ett par tusen år spred sig Europas första bönder från nuvarande Turkiet till hela vår världsdel. De hade med sig utsäde av vete, korn, lin och baljväxter och höll sig med grisar, kor, får och getter. De reste stora formationer av stenar och trästockar, såsom Goseck i Tyskland och Stonehenge i England. Och de byggde kollektiva gravar, som också bestod av mycket stora stenblock.
Men så hände något. Bondekulturen drabbades av en dramatisk nedgång.
Spåren syns i arkeologiska lämningar även i Sverige. Men allra tydligast syns nedgången, för att inte säga kraschen, i kulturen Trypillja, som bredde ut sig i delar av nuvarande Ukraina, Moldavien och Rumänien.

Där blomstrade bondekulturen som allra mest. Där byggdes Europas första städer, stora organiserade samhällen med tio, tjugo tusen invånare.
Men av någon anledning började människorna i Trypillja plötsligt överge sina bosättningar. De brände upp dem, och byggde nya hus på andra ställen. Och för ungefär 5 000 år sedan försvann hela kulturen, mystiskt.
Forskare har spekulerat över vad som hände.
En hypotes är att Trypillja slogs ut av fientliga angripare, närmare bestämt av sina västliga grannar i herdekulturen jamna från stäpperna i nuvarande Ukraina och Ryssland.
En annan hypotes är att befolkningen i Trypillja växte så snabbt att naturen runtomkring inte längre kunde bära den.
Epidemier har också nämnts som en möjlig förklaring.
Och nu kommer stöd för att sjukdom verkligen var inblandad.
En grupp arkeologer och dna-forskare från Göteborg och Köpenhamn, däribland Kristian Kristiansen, Karl-Göran Sjögren och Eske Willerslev, publicerar en studie i den vetenskapliga tidskriften Cell. De har gått igenom dna-analyser av ett stort antal stenåldersåldersbönder, däribland två individer från Gökhem utanför Falköping i Västergötland.
Och de hittar tydliga belägg för pest redan hos Falköpingsbönderna som dog för 4 900 år sedan. Därmed har Västergötland världens äldsta bekräftade pestsmitta.
Ett sådant utbrott av pest – sannolikt starkt smittsam och dödlig lungpest – förklarar varför så många människor begravdes under så kort tid i den stora stengraven i Gökhem.
Forskargruppen har också konstruerat ett släktträd över pestbakterier från olika sammanhang. Och det trädet skakar verkligen om Europas förhistoria.
Studien i Cell presenterar mycket goda argument för att pestepidemin startade i Trypillja för ungefär 5 700 år sedan.
Därifrån spreds smittan när människor reste, i samband med ny teknik som hjulet, oxdragna vagnar och enkla oxdragna plogar, så kallade årder.
Sedan härjade pesten i några hundra år, med katastrofala följder för de samhällen som drabbades.
Precis som när Svarta döden och dess efterföljare slog till under medeltiden, vilket många historiska källor berättar om. Och precis som på 500-talet, under den så kallade Justinianska pesten som följde på stora vulkanutbrott.
För 4 800 år sedan inleddes en stor invandringsvåg från just herdekulturen jamna, de till stor del nomadiska grannarna till Trypillja. De kom från stäpperna med sina vagnar och sina stora fårhjordar, sina kunskaper om metall och sitt indoeuropeiska språk. Och med en annorlunda, och troligen betydligt mer patriarkalisk kultur.
Jamnas ättlingar ersatte mer eller mindre befolkningen i det gamla Europa.
De kunde göra det. För gamla Europa fanns inte mer, det var krossat av pesten.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

”Störta regeringen – och gör revolution!”

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

"Paris. Tårgas, brinnande barrikader och sönderslagna skyltfönster. Gula västarnas protester på lördagen började lugnt – men ju längre dagen gick desto våldsammare blev sammanstötningarna med polis. Mindre gatuslag ägde rum, och ett tusental personer greps.

– Ni är också offer för detta! Vi vet att ni inte är nöjda med lönen! Förena er med oss – gör uppror, låt oss störta regeringen, göra revolution!
Mannen vevar den franska trikoloren ovanför sig och skriker så högt han bara kan till kravallpoliserna, som står på rad med höjda sköldar vid en av Champs-Elysées tvärgator.
Applåder kommer från hundratals av demonstranterna på avenyn – många av dem maskerade, med gasmasker och bister uppsyn.
”Avgå, Macron”, skallar ropen.
Tiotusentals personer deltog på lördagen i demonstrationer, vägblockader och andra protester runt om i Frankrike.
Någon exakt siffra fanns inte att tillgå vid denna upplagas pressläggning, men polisen hade förberett sig på uppemot en kvarts miljon demonstranter.
President Emmanuel Macron backade tidigare i veckan från den omstridda höjningen av bensin- och dieselskatten, men den löst sammanhållna rörelsen Gula västarna har nu utvecklats till något som liknar ett allmänt uppror.
I Paris samlades tusentals människor nära Triumfbågen på Champs-Elysées. Höga smällar dånade då och då och tjocka tårgasdimmor drev in när polisen försökte skingra demonstranterna. På smågator runt om i centrala Paris försökte en del av militanta aktivister göra upp barrikader och tända eld på dem. En del använde julkranar som bränsle.
Några blev bortjagade av ridande poliser till häst.
Hundratals butiker hade barrikaderat ingångarna och skyltfönstren, men trots detta rapporterades ändå omfattande skadegörelse.
Bland de mer fredliga demonstranterna fanns 48-åriga Agnes, som rest till Paris från en by utanför småstaden Marmande i sydvästra Frankrike, där hon jobbar som hembiträde.
– Jag har varit med i rörelsen nästan från början. Macron måste bort, ingen har förtroende för honom längre. Vi behöver en sjätte republik! sa Agnes, som inte ville uppge sitt efternamn, av rädsla för repressalier.
Hon hade en mask med sig mot tårgasen.
– Jag åkte nattbussen från Bordeaux och kom tidigt i morse. De flesta jag känner stannar hemma i kommunen och demonstrerar, men jag ville åka närmare monsieur Macron och visa vad jag tycker, säger hon.

Är du inte oroad över klimatförändringarna?
– Jo, det är jag. Jag skulle också gärna gå i den demonstration som hålls på en annan plats i Paris mot klimatförändringarna. Men för oss var höjningen av bensin- och dieselskatten bara droppen som fick bägaren att rinna över. Det här handlar om mycket mer än det – om låga pensioner, låga löner, om att det inte finns jobb på landsbygden. Och ska man bekämpa klimatförändringarna tycker jag man ska börja med företagen, flyget och båtarna – de som har pengar, säger hon till DN.
En bit bort kommer vännerna Romain och Michael gående. De har rest hit från Vosges i nordöstra Frankrike.

– Jag är anarkist. Men i dag är jag här som fransk medborgare. Det måste bli slut på alla dessa skatter, det måste bli enklare att klara sig på en vanlig lön, säger Romain.
Båda bär gula västar, men också hjälmar och gasmasker.
– Jag är halvt för, halvt emot våld. Om de provocerar oss, då kan det hända saker, säger Romain.
Michael har en protes på höger underben.
– Jag bor på fjärde våningen – utan hiss. Så mycket stöd får man från staten här, säger han ilsket.
Stora demonstrationer, blockader, oroligheter och skadade rapporterades också från andra städer i Frankrike, som Bordeaux och Toulouse. Proteströrelsen har också spridit sig till Belgien och runt 100 personer hade på lördagseftermiddagen gripits av polisen i Bryssel.
De senaste dagarna har en rad olika grupper slutit upp bakom Gula västarnas uppror mot regeringen. Elever i omkring 200 gymnasier har gått ut i strejk, lantbrukare deltar med traktorer i blockaderna, lastbilschaufförer går ut i strejk, och så vidare. Alla har olika krav – allt från hävd utbildningsreform till högre övertidsersättning – men enas i ett allmänt missnöje med president Macron och hans regering.
Omkring 72 procent av fransmännen antingen stöder eller sympatiserar med Gula västarna – men nästan lika många säger att våldsamheterna som ofta utbryter i samband med demonstrationerna är oacceptabla.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Mehdi Chebil
Gula västarna.

Gula västarna (Gilets jaunes) är ett löst sammansatt initiativ som bildades i protest mot höjd skatt på bensin och diesel.
Protesterna har sedan vuxit till att omfatta ett mer allmänt missnöje mot president Emmanuel Macron och hans politik.
Flera lördagar i rad har tiotusentals intagit gatorna i Paris och andra franska städer. Stundtals har protesterna varit våldsamma.
Förra helgen skadades flera hundra personer, däribland flera poliser, och över 400 greps. DN-TT "

"Erik de la Reguera: Brist på struktur en nackdel för rörelsen

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Paris. Att fransmännen går ut och demonstrerar är inget nytt. Men efter att ha börjat som en protest mot höjd bensin- och dieselskatt har Gula västarnas löst sammanhållna uppror nu förvandlats till något oförutsägbart. Kraven låter ofta revolutionära snarare än reformistiska.

Audrey Parmentier och Aline de la Val sitter och tar igen sig vid en tunnelbanenedgång på Champs-Elyssées. De har träffats här, och har egentligen inte mycket mer gemensamt än de gula varselvästar de bär.
– Jag bor kvar hos mina föräldrar och jobbar deltid som barnvakt. Aldrig att jag tjänar mer än 500 euro i månaden. Men den här regeringen bryr sig ju bara om de rika, säger Audrey, som är 19 år gammal och kommer från Parisförorten Courbevoie.
Som många andra nämner hon Macrons ombildande av förmögenhetsskatten till en fastighetsskatt som ett ”bevis” för att han bara bryr sig om de välbemedlade.
Det påminner en del om vänsterledaren Jean-Luc Mélenchons och extremhögerns Marine Le Pens retorik.
– Men jag litar inte på dem, inga politiker lyssnar på oss, de bara tänker på sig själva. Det måste till ett systemskifte, en sjätte republik, med en regering som faktiskt ser människorna, säger Aline de la Val, som är 38 år och till vardags arbetar som annonsförsäljare i Barnay, 15 mil väster om Paris.
Jag frågar hur en sådan ”sjätte republik” skulle kunna se ut.
– Jag tror att vi behöver mer folkomröstningar. Mer av direktstyre, svarar Aline de la Val medan polisens ljudgranater dånar i bakgrunden.
Samma svar har jag fått från andra ”gula västar” den här dagen. Men det blir sällan mer konkret när de talar om de ”stora förändringar” som krävs.
Det spretar rejält i Gula västarna, och det är svårt att sia om framtiden. Rörelsen är inte mycket mer än summan av de människor som deltar i den. Ingen tydlig ledning finns, och de som försökt göra anspråk att tala i dess namn har i flera fall angripits och hotats av andra ”gula västar”.
Men en sak är säker: den vänder sig mot president Macron. En del konkreta krav har också förts fram: högre minimilön, mer statlig service på landsbygden, återinförd förmögenhetsskatt, bättre kollektivtrafik och utbyggda tågförbindelser.
Allt detta kan nog regeringen hantera.
Vissa är också oroade över klimatförändringarna – trots kraven på sänkt bensinskatt. På lördagen demonstrerade tusentals personer för tuffare klimatpolitik i Paris, och någon spänning med de gula västarna märktes inte.
Det är främst kraven på revolutionära förändringar som är en huvudvärk för regeringen. Tillsammans med avsaknaden på tydlig struktur inom rörelsen gör det situationen komplicerad. Och när Marine Le Pen och vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon sedan spär på missnöjet och det revolutionära anslaget blir situationen än mer laddad.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Åklagare vill se Trumps exadvokat i fängelse

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Donald Trumps tidigare advokat Michael Cohen bör sitta i fängelse i minst fyra år, anser åklagare i New York.
I nya domstolshandlingar hävdar åklagarna att Cohen agerade kriminellt på uppdrag av Donald Trump när han betalade ut pengar för att tysta porrstjärnan Stormy Daniels och Playboymodellen Karen McDougal.

”Rentvår fullständigt presidenten. Tack!” var Donald Trumps besynnerliga slutsats efter att ha tagit del av fredagens nya domstolshandlingar om Michael Cohen och Paul Manafort, presidentens tidigare advokat respektive kampanjordförande. Verkligheten är betydligt mer komplicerad än vad Trumps Twittermeddelande låter påskina. I själva verket säger åklagare det rakt motsatta: Michael Cohen bröt mot lagen på uppdrag av och i koordination med Donald Trump.
Fredagens domstolshandlingar styrker nämligen vad Cohen själv sagt tidigare: när han under valrörelsen betalade ut pengar till porrstjärnan Stormy Daniels och tidigare Playboymodellen Karen McDougal – för att dessa skulle hålla tyst om sina påstådda sexuella möten med Trump – gjorde Cohen det på uppdrag av sin chef, den nuvarande presidenten. Utbetalningarna till Stormy Daniels och Karen McDougal gjordes i syfte att påverka valutgången och är därför att betrakta som brott mot amerikanska kampanjlagar, enligt åklagare i New York södra distrikt. Brott initierade av Trump och utförda av Cohen, vars fängelsestraff meddelas nästa vecka.

Cohen har samarbetat med Rysslandsutredaren Robert Mueller. Den särskilde åklagaren säger i ett eget domstolsdokument, också offentliggjort på fredagen, att Cohen bistått med ”användbar information” i utredningen om Trumps kopplingar till Ryssland. Det hindrar inte att åklagarna i New York vill skicka den tidigare Trumpadvokaten i fängelse i över fyra år. De skriver att Cohen regelbundet använt sitt inflytande i bedrägligt syfte och försökt vilseleda allmänheten, kongressen och banker.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Kvinnorna som stöttar vid fredssamtalen i Gottröra

DN. SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Männen skakar hand vid förhandlingsbordet – kvinnorna hålls i skymundan. Så har det hittills sett ut under försöken att åstadkomma ett slut på Jemenkriget. Men den manliga dominansen håller på att luckras upp. FN:s fredmäklare Martin Griffiths har med sig en kvinnlig rådgivarstab till samtalen på Johannesbergs slott i Uppland.

En stor majoritet av dem som tvingats fly på grund av Jemenkriget är kvinnor och barn, som drivits bort från sina hem sedan familjeförsörjaren – mannen, dödats i strider eller attacker. Bland dessa internflyktingar är det inte ovanligt att unga kvinnor eller flickor får ta på sig hela försörjningsansvaret för den yngre syskonskaran. I krigets spår ökar också barnäktenskapen, visar en nyutkommen rapport från FN:s barnfond Unicef.
Men det faktum att Jemens kvinnor är extra utsatta i det snart fyra år långa och blodiga kriget speglas inte i de fredssamtal som just nu pågår på Johannesbergs slott norr om Stockholm. Det är nämligen en massiv dominans av män bland de två delegationerna från krigets huvudaktörer, regeringssidan och huthierna. En enda kvinna sitter med vid förhandlingsbordet – diplomaten Rana Ghanem, som ingår i regeringssidans grupp.
Martin Griffiths, FN:s särskilda Jemensändebud som leder medlingsförsöken, har gjort ett tappert försök att bryta den massiva mansdominansen. Griffiths har skapat en särskild kvinnlig rådgivarstab: åtta kvinnor från Jemens civilsamhälle som följer förhandlingarna och ger FN-sändebudet sina synpunkter.
DN träffade två av kvinnorepresentanterna, Enas Alarashi och Asmahan al-Alas, i en paus i förhandlingarna på slottet. De är bägge välutbildade och har en gedigen erfarenhet av att arbeta i frivilligorganisationer i Jemen.
Enas Alarashi är revisor i ett multinationellt företag och delar sin tid mellan Kairo och Jemens huvudstad Sanaa. Hon har varit aktiv i en organisation som röjer landminor och hon var också aktiv under den arabiska våren, när Jemens unga gick ut och protesterade mot den cementerade makteliten i landet.
Asmahan al-Alas är professor i historia vid universitetet i Aden och är en veteran i kampen för att öka andelen kvinnor i Jemens parlament. I sin forskning har hon bland annat fokuserat på den roll Jemens kvinnor spelat i landets samhällsutveckling.
– Kriget har bland annat stärkt den religiösa extremismen i Jemen och gett ökat utrymme för terrororganisationer. Det är extra förödande för landets kvinnor, säger Asmahan al-Alas.
Enas Alarashi påpekar att kvinnor drabbas hårdare än männen av den bristande säkerheten som följt i krigets spår.
– Det är männen som bär vapnen, kvinnorna som är offren. Därför är det extra viktigt att Jemens kvinnor har en röst vid förhandlingsborden, säger hon.
Martin Griffiths kvinnokommitté har också fått kritik för att vara en symbolisk dekoration, en eftergift åt den politiska korrektheten som inte har någon reell betydelse.
Asmahan al-Alas och Enas Alarashi motsätter sig bestämt den beskrivningen:
– Nej, vi är ingen ”kvinnogisslan”. Det vore så klart ännu bättre om vi fanns med vid borden där de verkliga besluten fattas. Men jag tycker

att det här är en god början, och jag känner absolut att våra åsikter räknas, säger professor al-Alas.
Enas Alarashi fyller i:
– Vi har en genomgång med Martin Griffiths varje dag, ett möte som pågår upp till en timme. Utöver det följer vi arbetet i de kommittéer som bildats. Vi arbetar hårt och målmedvetet.
Vad kan då kvinnorna mer konkret bidra med i fredssamtalen?
– Hittills har ju diskussionerna handlat mycket om humanitära frågor: nödvändigheten att öppna flytplatser och hamnar för att få in livsmedelshjälp, behovet av vapenvila och utväxling av fångar så att familjer kan återförenas. Vi kan ge vittnesmål från marken om hur situationen är inne i Jemen, säger Asmahan al-Alas.
– Dessutom är vi oberoende, vi står fria från respektive grupp. Vi är den tredje parten, de som drabbas av kriget och samhällskollapsen, inskjuter Enas Alarashi.

Erik Ohlsson "

"Nu ska bankerna öka rekryteringen av personer med utländsk bakgrund

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Bankerna rekryterar för få med utländsk bakgrund, trots att många har rätt utbildning. Nu samlas flera av Sveriges största banker för att ta fram konkreta åtgärder och bättra sig tillsammans.

– Det är en klassisk rekryteringslucka. Vi letar efter personer med rätt kompetens som vi vet finns på marknaden och de letar efter oss – men vi hittar inte varandra, säger Malin Pellborn, hållbarhetschef på SBAB.
Det är i en nyligen genomförd enkätundersökning som banken SBAB konstaterar att nyanlända inte når bankjobben i tillräcklig utsträckning. Flera av de tillfrågade uppger att de inte tror sig vara kvalificerade, trots att de har rätt utbildningar och erfarenheter inom bank och finans.
De andra som är kvalificerade för jobbet och vet om det, har i stället inte en aning om hur de ska söka tjänsterna.
– I de fall där de ändå lyckas och får ett jobb har det hittills varit få exempel där personen hamnat på rätt nivå, säger Malin Pellborn.
Nu har SBAB tillsammans med Swedbank, Handelsbanken, Danske Bank, Icabanken, Nordea, Skandia och SEB samlats i ett gemensamt försök att hitta nya sätt att få fler utlandsfödda akademiker till banksektorn.
Lyckas de har projektet inte bara bidragit till mångfald på kontoren och integration. Det finns också en affärsmässig aspekt i det hela.

– Grunden i hur vi bygger våra affärer är att vi möter våra kunder på rätt sätt. Då behöver vi också representera kundbasen vi har på rätt sätt.
– Sedan är vi i ständigt behov av kompetens som vi vet att den här målgruppen besitter och kan hjälpa oss att fylla på med, säger Malin Pellborn.
Ett av problemen som togs upp på det inledande mötet var frågan om språkbarriären, och hur stort hinder den egentligen utgör. Enligt Pellborn finns det flera sätt att ta sig runt den och bankerna diskuterar nu möjligheten att sätta ihop en branschgemensam språkutbildning. Fokus för den riktade utbildningen skulle till exempel kunna ligga på kundkontakt och de olika licensproven som krävs för att få arbeta med rådgivning, bolån eller liknande. Någonting som också väckte Arbetsförmedlingens intresse.
– Där finns det bra möjligheter för oss att hjälpas åt och skapa utbildningar som är yrkesrelevanta. Så att man kan rikta in sig på de delarna av språket som är viktiga för jobbet man sedan ska få, säger Pernilla Deshayes, Arbetsförmedlingens företagsrådgivare som också var med på mötet.
Arbetsförmedlingen fungerar inledningsvis mest som ett rådgivande stöd i projektet, men framöver är förhoppningen att myndigheten också ska hjälpa till med annat, som utbildningar eller att ta fram rätt kandidater.
Det finns sedan tidigare flera integrationsprojekt där företag och myndigheter hjälps åt för att få nyanlända i arbete, både i banksektorn och i andra branscher. Bland annat har Swedbank och Arbetsförmedlingen initiativet ”Äntligen jobb” tillsammans, där den sökande erbjuds en sex månader lång praktikperiod tillsammans med handledare.
Programmet subventioneras av Arbetsförmedlingen och omkring 70 procent av de som har genomfört praktiken har anställts hos Swedbank.
– Det finns mycket vi kan göra för att se till att praktikplatserna verkligen leder till jobb, och framför allt till att personen får jobb på rätt nivå utifrån sin utbildning, säger Malin Pellborn.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta.

Det finns omkring 95 500 nyanlända som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Av dessa har 23 300 (ungefär 24 procent) en eftergymnasial utbildning på två år eller längre, varv cirka 2 750 har en examen inom ekonomi.
Utöver dessa ser bankerna en rad andra yrkeskategorier som intressanta för projektet. Bland annat nämns techsektorn som en del av branschen där behovet av kompetens är stort.
Källa: Arbetsförmedlingen, siffror från oktober "

"Björn Wiman: De gula västarna visar att omställningen inte kan ske utan rättvisa

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Det lät verkligen som ett mysterium. ”Märklig ton spreds över jorden”, var rubriken i en tidning förra helgen. ”Mystisk ’ton’ över världen förbryllar”, stod det i en annan. Vad var det som hände?

Det som hände var att ett märkligt ljud, ohörbart för en människa, registrerades av seismologer över hela jorden: en baston som pågick i mer än 20 minuter. Anledningen var att ett större område med magma hade rört sig ned i en spricka någon kilometer under havsbotten och utlöst tonen, som enligt forskarna var osedvanligt klar och ren. Man kunde få för sig att det var själva jorden som utstötte sin klagan.
Några dagar senare såg jag Richard Wagners opera ”Rhenguldet” på Göteborgsoperan. Också den inleds med att en mystisk ton stiger ur orkesterdjupet – och mot slutet häver själva urgudinnan Erda upp sin ödesmättade stämma ur jordens innandömen. ”Rhenguldet” – förspelet till den 16 timmar långa operacykeln ”Nibelungens ring” – handlar ju om vad som händer när människan rubbar naturens ordning. På Göteborgsoperan görs den nu dessutom i ett slags klimatsmart uppsättning, med kulisser av spillvirke i standardformat och hållbarhetstänkande in i minsta detalj: asken Yggdrasil är byggd av råmassa, lasyrfärgerna av potatisstärkelse, sminket egentillverkat och kläderna växtfärgade eller second hand.
Richard Wagner själv var (förutom grav antisemit) både vegetarian och motståndare till den gryende industrialismen i mitten av 1800-talet. I ”Rhenguldet” varnar han för konsekvenserna av den ohämmade exploateringen av naturen som inleds när en skatt stjäls från floden Rhens botten och överguden Wotan låter de två jättarna Fasolt och Fafner bygga honom ett praktfullt palats – för vilket han sedan vägrar betala.
Klimatkrisen fanns inte på Richard Wagners tid. Men i dag är det lätt att se de två jättarna som sin tids första fossila bränslen, oljan och kolet, kapabla att på nolltid bygga en glänsande civilisation men som sedan i gengäld kräver ett fruktansvärt pris. Det är en händelse som ser ut som en tanke att de i Göteborgsoperans uppsättning är utrustade med bygghjälmar och exakt sådana gula västar som har blivit ett signum för de senaste veckornas våldsamma protester i Frankrike. I Wagners opera slåss de gula västarna mot de maktlösa kravallpoliserna (gudarna Donner och Froh) medan det borgerliga etablissemangets ledare Macron (Wotan) och hans närmaste man (eldguden Loge) förgäves försöker bilägga den våldsamma konflikten.
Även i detta finns förstås en slutsats, som skär genom både fiktion och verklighet. De gula västarna är en varning till världen om den målkonflikt som finns inbyggd i den stora klimatomställningen. Förr eller senare måste kostnaderna för oljan och kolet betalas. Och det kommer inte att bli vare sig enkelt eller billigt.
Men omställningen från den fossila ekonomin kommer inte att handla enbart om pengar, utan också om identitet. Nyligen skrev teknik- och miljöhistorikern Per Högselius en fascinerande understreckare i Svenska Dagbladet om vad kolet har gjort med oss människor, våra samhällen och vår kultur genom århundradena. Kolet blev ju avgörande för Europa i mitten av 1800-talet, ungefär samtidigt som Wagner började komponera sin operacykel, och Högselius visar vilken förbluffande betydelse stenkolet har haft för både kulturhistorien och konsumtionssamhällets framväxt. Under ”la belle époque”, i skiftet mellan 1800- och 1900-tal, var det kolet som fick fabrikshjulen att snurra och gaslyktorna att sprida sitt drömska ljus över Paris gator.

Samtidigt fäste författare som Émile Zola uppmärksamheten på det helvetiska livet i koldistrikten och kolgruvorna, som låg till grund för allt detta. Gruvstrejkerna blev en omistlig del av den industriella erans historia och det finns till och med historiker som ser fröet till vår tids demokratiska politiska system i kolindustrin – carbon democracy.
Den sortens rörelser kommer att spela en stor roll också i framtiden. Det som händer i dagens Frankrike är en av klimatomställningens första stora sammandrabbningar – och bara en föraning om vad som kan hända när den fossila identiteten ska bytas. De gula västarna visar att övergången måste gå hand i hand med rättvisan. De som har minst kommer inte att gå med på att bli de som ska betala mest.
Trots Richard Wagners varningar fortsätter dock världen att bryta kol i en aldrig sinande takt. Förra året ökade den globala produktionen och konsumtionen av kol, med Kina som den odiskutabla värstingen.
Innan man går vidare med den vetskapen – ihop med veckans uppgifter om att de globala koldioxidutsläppen kommer att sätta nytt rekord 2018 – kan det finnas skäl att än en gång hämta kraft i fantasin. En av ”Rhenguldets” nyckelscener är gudarnas intåg i Valhall, när den akuta krisen med de gula västarna tycks avvärjd. Det är dock en utpräglad false escape – den listige karriärdiplomaten Loges senaste klimatavtal har bara temporärt lyckats dölja grundproblemet, att världen har hamnat i obalans. I Göteborg är himmelsbron som leder till gudaborgen gjord av plastgrunkor i regnbågens alla färger.
”Ihrem Ende eilen sie zu” – de skyndar mot sitt eget slut – sjunger Loge och en klagande ton stiger ur jordens djup. Alla som sett en Wagneropera vet att undergången tar en evig tid. Men så blir den heller aldrig lika underbar.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

"Släpp aldrig tanken på en förnuftig och mänsklig värld

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Världens makthavare tycks stå handfallna inför de stora flyktingströmmarna. Det går inte längre att blunda för hur illa vi även i Sverige bemöter migranter. Vill vi ha det så – eller vad kan vi göra i stället? Författaren Agneta Pleijel förklarar vad som håller henne vaken om natten.

Jag är en äldre svensk medborgare som lider av sömnrubbningar. Det som bekymrar mig i vår globala (och svenska) situation är insikten om hur handfallna världens politiker står inför de verkliga politiska utmaningarna. De är framför allt två.
Klimatet och flyktingsituationen. Till stor del hänger de ihop. Det politiska svaret på klimatkrisen består antingen av skönsnack eller hänvisning till internationella avtal, som inte följs då de hindras av konsumtionsmönster och tillväxtidéer. Sen år 2000 har antalet flyktingar i världen ökat med 47 procent, enligt FN. Nu är 259 miljoner människor på flykt från svält, krig, våld, politisk förföljelse och naturkatastrofer.
USA:s befolkning är 326 miljoner. Nära nog ett helt USA befinner sig alltså på flykt. (Det är en bild i huvudet lika tydlig som bilden av plasten i haven till en storleksyta av ett England).
Migrationen möts överallt av krav på minskad invandring, bevakade gränser och bortskyfflande av migranter åt andra håll. EU:s försök att skapa regler liknar tyvärr mest andtäppa. Lokalt, i Sverige, vet ingen hur många människor som lever som gömda för att de efter asylavslag

inte har någonstans att återvända – alltså förvisade till papperslöshet i ett limbo.
Vid tidpunkten för terrordådet på Drottninggatan beräknades denna grupp vara ca 50 000 och den har ökat sen dess. Jag läser en tänkvärd ledare av Amanda Sokolnicki i DN där hon försöker beräkna den politiska vinst som det innebär att hålla svenska folket på gott humör. Ett nöjt (Medel)klassverige är förvisso en stor politisk vinst.
Hon beräknar också förlusterna till miljardbelopp – en ökande grupp människor som av etniska och utbildningsmässiga skäl utestängs från arbetsmarknaden och utgör en sorts död klump i samhället. Det betyder alltfler människor utan framtid och berövade sin energi.
Om man vill ha en oförvillad blick på tillståndet – det som historieforskarna kommer att berätta om 50 år – går det inte att blunda för vad det innebär. De politiska partierna har överbjudit varandra i självanklagelser för att inte redan före 2015 ha strypt/begränsat invandringen. Socialdemokratins svar blev en synnerligen restriktiv ny lagstiftning. Permanenta uppehållstillstånd avskaffades, liksom rätt till familjeanknytning. ”Särskilt ömmande skäl” togs bort.
Sverige har blivit ett av Europas hårdaste länder för migranter. Nu ska jag ta ett konkret exempel, yazidiernas situation. Många vet kanske inte vilka de är, men de är ett bra illustrationsexempel. Yazidierna är en etnoreligiös folkgrupp utan hemland. De lever utspridda i Irak, Syrien, Armenien och Turkiet. De är mellan 700 000 och en miljon människor. Analfabeter. Mestadels fårägare. Ett av det gamla Mesopotamiens äldsta folk (från ca 4000 f Kr). De har genom historien varit förföljda med tiotusentals våldsamma övergrepp.
Ett av de värsta ägde rum 3 augusti 2014, då IS i norra Irak utsatte dem för folkmord. Det var yazidiernas ”svarta dag”. Det gav en del rubriker och många yazidier blev flyktingar. Cirka 6 000 kom till Sverige. I Tyskland lär de vara 100 000. Hit till Sverige kommer de emellertid ofta från Syrien och Turkiet. Hela byar har vandrat iväg. Migrationsverket förstår inte vilka de är. Därför utvisas de inte sällan (efter egendomliga språktester) dit de aldrig tidigare har varit.
Runt år 2004 blev ”apatiska barn” ett begrepp i Sverige – barn som ger upp, som lägger sig ner och vars normala kroppsfunktioner upphör och som sondmatas för att överleva. Gellert Tamas skrev för snart tio år sen boken ”De apatiska” om dessa barn. Intresset från medierna svalnade med tiden men apatiska barn finns fortfarande. Numera kallas de för ”devitaliserade”.
Många yazidiska barn är apatiska. Många har sett IS-massakern 2014 på Youtube och har levt i konstant ångest. Eftersom föräldrarna inte kan svenska och inte kan läsa är det barnens uppgift att förmedla avslaget från Migrationsverket. Efter två tre avslag ger barnet upp.
7-årig flicka från Syrien har legat i 2 ½ år och ska utvisas till Turkiet. 16-årig apatisk pojke från Turkiet ska utvisas till Armenien. 14-årig flicka kom 2015 och fick avslag 2017 och ligger sen dess med sondmatning i väntan på deportering. Liksom en 18-årig pojke som varit här i nio år och har legat i över ett år. Att de är sjuka hindrar inte utvisning. Så länge de är ”transportabla” – kan flyttas med hjälp av en bår – flygs de och familjerna ut, som sagt ofta till fel land.
Bland vissa av de isolerade yazidierna finns en sträng könssegregering: en kvinna som fått så mycket som en blick från en icke-yazidisk man kan bli dödshotad av sina egna. Somliga familjer har flytt av det skälet (”hederskultur”) men ska utvisas till dem som hotar dem. I år har Nobels fredspris tilldelats Nadia Murad för hennes kamp för yazidiernas mänskliga rättigheter. Hon talar hett om behovet att hjälpa dem till utbildning, emancipation och alfabetisering.
De yazidiska flyktingarnas situation i Sverige är kort sagt hopplös. Enbart hoppet om en sorts framtid (rätt att stanna någonstans, uppehållstillstånd) får devitaliserade barn att vakna till liv. Då tillfrisknar de långsamt, som det har visat sig. Under tiden som de ligger förstörs hjärna och organ.

Faktum är att yazidiernas ångest inte är olik andras i den växande gruppen av papperslösa som gömmer sig. Det förtjänar uppmärksamhet. ”Begränsningslagen”, som advokater kallar de nya lagarna, kan ge högst 3 år i tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) och 13 månader vid skyddsbehov ”av annat slag”. Enligt utlänningslagen § 2:18 har Migrationsverket *rätt att bevilja* TUT om verkställighetshinder föreligger. Det sker inte, enligt advokaterna. Jag har tagit del av åtskilliga avslag som visserligen nämner denna möjlighet, men som i slutändan genom språklig ekvilibristik ändå landar i utvisning. Det är ju enklast så.

Ur mänsklig synpunkt borde begränsningslagen snarast ersättas av något mer humant. Det ser inte ut att ske. Fast det är kostsamt med byråkratier för flyktingsortering plus polisspaning plus polisförvar plus flygkostnader för deportering anses det nödvändigt. Från Sverige får myndigheterna då och då iväg några stycken afghaner, som ett slags tårtgarnityr för att få oss att tro att vi lever i en ordnad värld med reglerad invandring.

Detta för att några andra (vi) ska kunna leva i tanklös överkonsumtion och leka Black Friday för att öka köpenskap och utsläpp och kunna inbilla oss att allt är som det ska. Världen är som de tre aporna med händerna för mun, ögon och öron. Man längtar efter en satiriker som Jonathan Swift, i hans anspråkslösa förslag om att hungersnöden på Irland skulle kunna lindras om fattiga irländare erbjöd sina barn som mat.

De flesta människor saknar inte inlevelse. Det är bara smärtsamt att ta in hur det verkligen är. Det som kunde hjälpa vore en mentalitetsförändring hos en majoritet människor på jorden. Våra folkvalda kommer inte att fixa det. Inte en ny regering heller; en vacker dag får vi kanske en. Det hänger alltså på oss. Jag ogillar att moralisera; jag är i samma situation som alla andra.

Det enda jag önskar är minst en sömnlös natt i månaden åt var och en av oss för att fundera över världen. På vad man själv kan göra. Inte minst när gäller de sammanlänkade frågorna klimat, miljö och migration. På hur en förnuftigare – mänskligare – värld kunde se ut. Men också för att fixera det kortsiktiga oförnuftet, så som det demonstreras på de flesta områden.

Agneta Pleijel "

"Danmarks flyktingö förskräcker

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Den danska regeringen har föreslagit att flyktingar som begått brott ska sättas på en liten ö några mil söder om Köpenhamn, i väntan på utvisning. Ön Lindholm har under många år använts för forskning om svåra djursjukdomar och måste därför saneras och kan först tas i bruk 2021.

Symboliken är medvetet brutal.
Självaste finansministern, Kristian Jensen, tillstår att budgeten innebär ett ”paradigmskifte” i invandringspolitiken. Han säger: ”Om vi ska bevara Danmark så som vi känner det, måste vi försäkra oss om att de flyktingar som kommer hit tillfälligt återvänder till sina länder. Det är hela poängen med att vara flykting, när skyddsbehovet inte finns längre ska man resa hem.”
Det som tidigare var oanständigt och uteslutet har blivit normalt och regeringspolitik. Hårresande.
Att ett nordiskt grannland väljer att skeppa i väg invandrare för att bevara sin kulturella och demografiska särart borde få varningsklockor att dåna.
Jensens parti Venstre är liberalt med konservativa inslag, men det har låtit sig påverkas starkt av Dansk folkeparti. Även de danska Socialdemokraterna har politiskt närmat sig Dansk folkeparti, vilket är en fingervisning om att det är svårt för etablerade partier att inte influeras av nationalistiska populister med var femte väljare bakom sig.
Ledande politiker i Sverige får inte ge efter en millimeter för Sverigedemokraterna. Att tro att det är en oförarglig bagatell att tillsammans rösta igenom en regering som vilar på SD är ytterst naivt. Tankefiguren att främlingar utgör ett existentiellt hot och därför bör behandlas på ett avvikande sätt får inte äta sig in i samhället.
Det är inte bara på grund av Alfred Nobel som den 10 december är en högtidsdag. För exakt 70 år sedan i dag antog FN deklarationen om de mänskliga rättigheterna.
Vi bör hålla den högt.

Sofia Nerbrand
sofia.nerbrand@dn.se "

"Ett totalitärt samhälle kan aldrig vara lösningen på klimatkrisen

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

William Nordhaus tilldelas i år Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne ihop med Paul Romer. Nordhaus får det bland annat för sin forskning om hur klimatfaktorer kan integreras i nationalekonomiska modeller. Han förespråkar därtill den åtgärd som vanligtvis förespråkas av ekonomer: ett pris på miljöskadliga utsläpp – antingen genom ett över tid sjunkande tak för utsläpp, där företag får betala för och handla med rätten att släppa ut en viss andel, men helst i form av en skatt som ger ett förutsägbart stigande pris över tid.

Ändå är William Nordhaus en ifrågasatt pristagare. Några högljudda akademiker (”Vetandets värld”, 5/12) skyller honom för misslyckandet med att leva upp till utfästelserna i Parisavtalet från 2015, som kunde förutsägas långt före FN-mötet i Katowice.
Det är en orättvis kritik. Nordhaus rekommenderar betydligt mer långtgående åtgärder än de som världens länder hittills mäktat med. Utfästelser som inte heller i Parisavtalet är i närheten av att uppnå det ambitiösa mål som samtidigt sattes om en uppvärmning som väsentligt underskrider 2 grader jämfört med förindustriell tid.
Andra kritiserar de rekommendationer som Nordhaus modell ger, och då särskilt att han menar att vi måste leva med en högre uppvärmning än målet om det visar sig bli för dyrt att minska utsläppen.
Nordhaus pekar här på det uppenbara. Om inte alla stora länder genomför minskningar så måste andra göra mer, vilket betingar ett betydligt högre pris. Priset för att minska utsläppen stiger också om länder för en klimatpolitik som inte är effektiv. Exempelvis visade en genomgång av gröna subventioner i USA att de inte bara var ineffektiva utan ibland direkt kontraproduktiva, så att nettoeffekten låg närmare noll, de minskar alltså knappt utsläppen alls. Vikten av att agera tillsammans och göra rätt saker kan alltså inte nog betonas.
Mer kontroversiellt är att Nordhaus inte ens under optimala villkor anser att det är värt priset att sikta mot IPCC:s mål om en maximal uppvärmning på 1,5 grader. När han ställer kostnader för sådana åtgärder mot de ekonomiska förluster som därmed undviks landar han snarare i ett mål på omkring 3 graders uppvärmning.
Här har kritikerna sina mest relevanta poänger. Nordhaus modell kan lura oss att tro att det handlar om en finkalibrerad avvägning mellan jämnt stigande kostnader för olika handlingsalternativ. Det speglar illa de osäkerheter vi står inför med fortsatta fossila utsläpp. Klimatet är egentligen inte en fråga om grader, utan om att undvika de oåterkalleliga och i vissa fall självförstärkande effekter som helt gör om villkoren för liv på vår enda planet. Att ens skatta det ekonomiska bortfallet vid sådana händelser är svårt, och i viss mån meningslöst. Hela poängen är att undvika att alls hamna där, vilket borde vara värt också ett högt pris.
I ljuset av att världen befinner sig långt ifrån de utsläppsminskningar som krävs riskerar dock konflikten kring exakt hur ambitiös målsättningen bör vara att bli en semantisk snoppmätning.
Under ytan ligger något mer bakom kritiken mot Nordhaus, en aversion mot att alls diskutera klimatfrågan i termer av dess pris. För lite, fnyser idealisterna åt de konkreta förslagen om att prissätta utsläpp. För mycket, klagar samtidigt delar av befolkningen när bränsleskatter höjs. De försöker båda bekämpa insikten om att det har ett pris att rädda klimatet genom att skjuta budbäraren – ekonomen.
Sociologen Max Jerneck för exempelvis i sin kritik mot Nordhaus ett resonemang om att de åtgärder som krävs för att göra våra samhällen

fossilfria är att se som investeringar, och därför väsentligen utan kostnad. Det är att göra våld även på John Maynard Keynes mest optimistiska resonemang för att dölja att de dramatiska omställningar som vanligtvis skissas i dessa sammanhang innebär betydande försakelser.

Den traditionella nationalekonomin är tydlig med att om man vill ha något så kräver det vanligen att man gör avkall på något annat, en handling har en alternativkostnad. Anledningen till denna ärlighet är att det lämnar åt människor att själva bestämma – och inte sällan våndas över – vad man vill avstå för att kunna uppnå något annat.

En frihet under ansvar som många förvisso gärna skulle slippa. Men alternativet är inte att alla kan få allt eller att problemen försvinner – det är att någon annan fattar den typen av beslut åt dig och alla andra.

Detta framgår inte bara av de akademiker som börjat drömma om rent totalitära lösningar på klimatproblemen, som global diktatur och grön planekonomi, utan även av en rapport från KTH-projektet ”Bortom bnp-tillväxt”, som presenterades häromveckan.

Rapportens fyra scenarier för hållbara samhällen har alla det gemensamt att den personliga friheten, privatlivet, konsumtionen och rörligheten är starkt beskurna. Vi ska bo på betydligt mindre yta, i stad eller på landsbygd beroende på vad andra bestämt. Likaså styrs vad vi ska jobba med och i några fall är det till och med fastslaget vad vi ska värdera i livet och hos varandra.

Alla dessa scenarier lägger enorm makt över våra liv och dess viktiga val hos någon beslutsfattare, en fundamental ojämlikhet mellan styrande och styrda som liksom frihetsförlusten ignoreras. Varje gång sådana lösningar prövats har resultatet kvävt människor och slösat med resurser, trots utopiska förhoppningar om motsatsen.

Just för att detta är alternativet bör William Nordhaus verkligen prisas. Man kan med fördel ifrågasätta hans slutsatser, men han och andra ekonomer står för en ärlig diskussion om de avvägningar vi har att göra i klimatfrågan, och därför för att involvera människor i besluten i stället för att fatta besluten åt dem över deras huvuden.

Besluten vi kommer att fatta i klimatfrågan blir kanske inte alltid de klokaste och vi kommer alla att behöva leva med dess följder. Just därför bör vi dela ansvaret. Att välja en väg som i stället inskränker människors friheter och avskaffar demokratiska val kommer ofrånkomligen att göra klimatet outhärdligt.

Mattias Svensson
mattias.svensson@dn.se "

”Nobelstiftelsen måste agera mot feltolkning av fredspriset”

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181210
Det norska stortinget är på väg att göra fredspriset till sin egendom, med fri tolkningsrätt. Ledamöterna tycks inte ha förstått sin roll: när det gäller fredspriset ska man inte agera som parlament utan som ett underordnat organ till en svensk privat stiftelse. För att värna Nobels arv måste Nobelstiftelsen nu hitta en annan lösning, skriver Tomas Magnusson.

Det Nobelpris som omgärdats av flest skandaler genom åren är utan tvekan fredspriset, även om en grälande Svenska Akademien lyckats få Lars Heikensten och Nobelstiftelsens styrelse att ingripa och bestämma att inget litteraturpris ska utdelas 2018.
Kulmen på fredsprisets förfall nåddes tisdagen den 27 november när det norska stortinget behandlade nya regler för den norska prisutdelande Nobelkommittén, och därvid avvisade ett förslag om att kandidater till kommittén bör ha ”kunskap om, och stödja fredsarbete och nedrustning, så som det definierades av Alfred Nobel”.
Det Alfred Nobel kallade ”priset för fredsförfäktare” har döpts om till ”fredspriset” och kärnan i en kritik som riktats mot handläggningen av priset, gäller att norrmännen successivt har tillämpat en helt egen uttolkning av vad Nobels pris för ”fredsförfäktare” skall ges till.
Det är naturligtvis inte tillåtet att ”tolka” ett testamente enligt eget huvud, det vet var och en som känner till regler för arv och testamente – det är testators vilja vid tidpunkten då testamentet skrivs som ska gälla, ingenting annat. Det är helt enkelt därför man skriver testamente.
Den successiva förändringen av detta pris hänger samman med två beslut i stortinget i slutet på 1940-talet: det norska medlemskapet i militäralliansen Nato och att platserna i prisutdelande kommittén skall fördelas proportionellt mellan partierna.
Det norska Natomedlemskapet har starkt stöd i Stortinget, och röster som talar för avspänning och ifrågasätter Natos roll i världens olika konflikter får allt svårare att göra sig hörda i vårt västra grannland. Norge försöker att ta en roll som ”bäst i klassen”, man deltar i alla Natos ”out of area”-operationer, köper amerikanska stridsflygplan, arrangerar provocerande militärövningar likt höstens Trident Juncture, och är på väg att infria det amerikanska önskemålet att Natoländerna ska ge två procent av sin BNP till det militära.
Nobel angav i sitt testamente att fredspriset skulle delas ut av en kommitté utsedd av norska stortinget. Att stortinget fick den här rollen, när de fyra andra priserna delas ut av svenska institutioner, har att göra med att det norska parlamentet vid den här tiden var ledande i Europa i att stödja fredsrörelsens idéer, och gav betydande ekonomiskt stöd till denna genom Internationella fredsbyrån och Interparlamentariska unionen, vilka också fick ekonomiskt stöd av Alfred Nobel under hans sista levnadsår.
Förändringen av priset har skett i små steg, där kommittén alltmer kommit att bli en representant för norsk utrikespolitik. Under en tid var stortingets talman, och tidigare statsministern Torbjörn Jagland också kommitténs ordförande. Senast det var val till Nobelkommittén hade det norska Fremskrittspartiet ”rätt” till en plats enligt den valpraxis som följs. Partiets kandidat blev norsk politiks motsvarighet till Jimmy Åkesson, den ökände Carl I Hagen.
Det skapade visst bryderi i parlamentet, det kan man förstå. Till slut kom man fram till att Carl I Hagen inte kunde väljas därför att han var

suppleant i stortinget. Att välja en person med främlingsfientliga åsikter och i övrigt ett makt- och militaristiskt förflutet ansåg stortinget inte vara något problem...
Det kan vara på sin plats att påminna om några av skandalerna med fredspriset. Det värsta övertrampet var priset till Kissinger 1973, en skandal som den norska priskommittén förvärrade ytterligare när man inbjöd Kissinger som hedersgäst vid fredsprisfirandet år 2016. Priset till EU är också en präktig skandal, som EU-ledningen celebrerade veckan efter prisceremonin 2014 genom att öka unionens militära ambitioner och ge EU-pengar till att stärka medlemsländernas vapenindustri. Priset har därutöver gått till många behjärtansvärda ändamål, i sig värda att äras. Men det pris som Alfred Nobel kallade ”priset till fredsförfäktare”, ska enligt testamentet gå till den som ”under det förlupna året ... verkat mest och bäst för folkens förbrödrande och avskaffande eller minskning av stående arméer samt bildande och spridande av fredskongresser”. Det som norska Nobelkommittén brukar kalla en ”dynamisk tolkning” är inte grundad på testamentets ordalydelse, utan helt enkelt en feltolkning.
Den 27 november gick man ett steg längre på sin väg att göra fredspriset till stortingets egendom, med fri tolkningsrätt. Förslaget att ledamöter i Nobelkommittén skulle ha kännedom om det nedrustningsarbete och den fredsvision som Alfred Nobel ville stödja när han skrev sitt testamente fick stöd endast av två av stortingets ledamöter. Sjutton juristprofessorer vid norska universitet som bör veta en hel del om testamente och arvsrätt hade gjort en offentlig hemställan i saken, men den nonchalerades.
99 procent av stortingets ledamöter verkar inte ha förstått sin roll: i detta ärende agerar stortinget inte som parlament utan som ett underordnat organ till en svensk privat stiftelse, som står under svensk lag och tillsyn hos Länsstyrelsen i Stockholm. Länsstyrelsen gjorde en granskning av fredsprishandläggningen 2012, och påpekade då i ett yttrande att Nobelstiftelsen har ansvaret att se till att Nobelprisen följer testators vilja. Stiftelsens styrelse ålades att ta reda på och instruera alla de fem prisgivande kommittéerna om testamentets ändamål, och kontrollera att det efterföljs.
Därför uppmanar jag Länsstyrelsen i Stockholm att skaffa sig kännedom om vad som just förevarit i det norska stortinget, och agera därefter.
Och för Lars Heikensten och Nobelstiftelsens styrelse i Stockholm duger det inte längre att slå dövörat till som man gjort hittills. Med sin plikt att värna om Nobels arv måste stiftelsen hitta andra lösningar för hur fredspristagare utses, lämpligen en helt ny kommitté. Precis som man gjort med litteraturpriset, där stiftelsen beordrat att fem personer utanför Svenska Akademien ska delta i arbetet med att utse litteraturpristagare i framtiden.

Tomas Magnusson, tidigare ordförande i Svenska freds- och skiljedomsföreningen och president i Internationella fredsbyrån. Han är en av grundarna av ”Nobel Peace Prize Watch” som varje år på www.nobelwill.org publicerar en lista över nominerade fredspriskandidater vars arbete är i linje med Alfred Nobels fredsvision. "

"Många länder hoppar av FN-konferens om migration

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Världens länder ska nu för första gången enas om ett ramverk för migration. Fast inte riktigt. Ämnet är så känsligt att nio länder hoppat av. ”Absurt”, tycker FN-konferensens ordförande Louise Arbour, eftersom dokumentet inte är bindande. Hon anser att väst borde hantera migration mer flexibelt och öppna legala vägar för tillfälliga jobb.

Migration är en av vår tids mest brännande frågor. Den kommer nära inpå ländernas självständighet, vilket visat sig i de senaste årens europeiska gräl om saken.
Den nationella känsligheten har också visat sig inför den stora konferens i marockanska Marrakech på måndag och tisdag som ska leda till FN:s första globala ramverk om migration. Antalet länder som har hoppat av är nu nio, de flesta i Östeuropa, men även USA och Australien har lämnat återbud.
Senast var det Slovakiens premiärminister som drog sig ur konferensen och ramverket eftersom han inte ville ställa upp på dokumentets formuleringar om att migration i allmänhet är ett positivt fenomen.
Ramverket är inget rättsligt bindande dokument. Den mödosamt framförhandlade texten säger uttryckligen att länderna själva beslutar i migrationsfrågor. Syftet är att samarbeta för att hitta de bästa sätten att hantera migration – ta till vara dess fördelar och stävja dess baksidor. Ingen ska tvingas till något.

Konferensens ordförande och FN-chefens särskilda representant för migrationsfrågor Louise Arbour är besviken på avhoppen och tycker att ländernas argument för att kliva av är ”absurda”.
– De grundas på antingen okunnighet eller missuppfattningar. En del säger ”vi kommer inte att skriva under”. Men det finns inget att skriva under. Det är ingen konvention.
– En del säger att dokumentet är ett intrång i staters suveränitet. Men texten säger mycket tydligt att länderna beslutar självständigt.
Kan man då vänta sig några konkreta resultat alls av ett dokument som inte är bindande, dessutom på ett så pass känsligt område? Trots allt ett och annat, menar Arbour.
– Det viktigaste resultatet är att ramavtalet kommer att antas. Alla som deltog i förhandlingarna inför mötet lärde sig massor.
En konkret fråga som varit på bordet länge handlar om de enorma summor migranter skickar till sina hemländer. Det rör sig om tre gånger så mycket pengar som världens samlade officiella bistånd.
Det finns en rätt bred enighet om att det är för dyrt och krångligt att göra transaktionerna. Där kan det bli förbättringar, tror Louise Arbour.
Andra delar av migrationsfrågan är betydligt mer långsiktiga, som kopplingen till klimatförändringarna och till fattigdomen.
Att minska drivkrafterna för migration utgör i praktiken hela agendan för utveckling, konstaterar Arbour.
– Eller rättare: att minska drivkrafterna för *irreguljär* migration. Det finns ingen anledning att minska den så länge migrationen sker på ett legalt och ordnat sätt. För migration kan ibland möta arbetsmarknadens behov.
– Om västländer vill importera arbetskraft finns det ingen anledning att stoppa det. Vi behöver bara se till att vi blir bättre på att matcha behov med kompetens.
Att hantera migrationsströmmarna handlar i FN:s ögon lika mycket om att hjälpa de länder migranterna kommer ifrån att hålla kvar sin

kompetenta befolkning som att hjälpa mottagarländer att bli mer konstruktiva.
Louise Arbour menar att om de rika länderna verkligen vill komma till rätta med den irreguljära invandring som skapar parallellsamhällen av papperslösa migranter borde de öppna fler legala vägar in.
– De flesta tänker på ”push”-faktorerna när de tänker på migrationens drivkrafter. De tänker att om länderna som folk lämnar bara var mer utvecklade skulle de stanna.
– Men man behöver också ta hänsyn till ”pull”-faktorerna, det som attraherar. Många västländer borde titta närmare på sin informella ekonomi, säger Arbour, som tidigare bland annat varit FN:s människorättskommissionär.
– De som kommer illegalt – eller kommit legalt men stannar kvar när uppehållstillståndet gått ut – har mycket svårt att ta del av välfärdssystemet. De får bara jobb i den svarta sektorn. Det är dåligt för alla parter. Där utnyttjas folk, och staten får inte in några skattepengar.
Europa och övriga väst kanske kan inrätta tidsbegränsade anställningsformer, skräddarsydda för arbetskraftsinvandring, föreslår FN-sändebudet.
– Jag tror det är viktigt att alla förstår att migration inte måste leda till medborgarskap.
– Sannolikt kommer vi alla att leva i en värld som är mycket mer rörlig. På samma sätt som folk inte längre har kvar samma jobb i 30 år kommer folk tack vare kommunikationer och transporter att flytta dit där jobben finns. Om vi kan se till att det sker genom välskötta kanaler vinner alla.
Ramverket gäller alltså migranter, en grupp som i dag består av 258 miljoner människor. För flyktingar finns redan konventioner. Men i såväl Europas som USA:s hantering av migrationen i dag finns en begreppsförvirring, menar Louise Arbour.
– Många söker asyl när de kommer till Europas och USA:s gränser eftersom det är den enda legala kanal som är öppen. En del får asyl, men många får nej, och de hade förmodligen varit väldigt nöjda med ett ett- eller tvåårigt arbetstillstånd.
En del av problemet i både USA och Europa är en brist på tydlighet om statusen för migranter respektive flyktingar.
– Ärligt talat får man intrycket att den här förvirringen ibland utnyttjas av dem som vill röra upp allmänhetens känslor. De använder argument som inte grundats i vare sig verkligheten eller intelligent ekonomisk analys.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Fakta. Avhoppare

USA (var inte med från början)
Australien
Österrike
Ungern
Tjeckien
Polen
Italien
Bulgarien
Slovakien
Schweiz avvaktar med godkännande tills en parlamentsdebatt hållits.
FN:s ramverk
I dag finns över 258 miljoner migranter världen över. Antalet väntas öka.
I september 2016 enades FN:s generalförsamling om att skapa en gemensam migrationsöverenskommelse.

De förhandlingar som följde har mynnat ut i dokumentet ”Global compact for safe, orderly and regular migration” (”Globalt ramverk för säker, ordnad och reguljär migration”).
Texten blev färdig i juli och ska godkännas av en majoritet av medlemsländerna vid en konferens i Marrakech i Marocko den 10–11 december.
Senare i december antas ramverket formellt av FN:s generalförsamling.
Ramverket är ett rättsligt icke bindande dokument. Syftet är att skapa reda i internationell migration och stärka migranters rättigheter.
Medlemsländerna åtar sig att följa 23 punkter, bland annat att:
... samla in och utnyttja statistik som grund för evidensbaserad migrationspolitik, minimera negativa och strukturella faktorer som tvingar människor att lämna sina hemländer.
... säkra att alla migranter har dokumentation.
... förbättra tillgängliga och flexibla vägar för reguljär migration.
... förstärka det transnationella arbetet mot människohandel.
... erbjuda grundläggande samhällsservice för migranter.
... få bort alla former av diskriminering och främja en objektiv debatt om migration.
... erbjuda snabbare, säkrare och billigare sätt för migranter att föra över pengar till sina hemländer.
... samarbeta för att skapa ett säkert och värdigt återvändande.
Källa: FN, TT "

"Kampanj mot avtalet på sociala medier

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

En kampanj om att inte Sverige inte bör skriva på migrationsavtalet har förts både i Sverige och internationellt. Diskussionerna har varit präglade av ett högt tonläge och ibland missvisande eller falska påståenden.

De senaste veckorna har det hållits lördagsdemonstrationer i Stockholm mot FN:s globala migrationsramverk. Fröet till demonstrationen är en lång och högljudd kampanj mot FN:s globala ramverk som förs på sociala medier.
Samtidigt har kritiken också inkluderat missvisande påståenden. I en artikel som tidningen Metros Viralgranskaren publicerat kontrolleras några spridda påståenden. Avtalet är inte bindande juridiskt, men i vissa fall har det påstått eller antytts att avtalet skulle vara bindande och att länder måste genomföra allt det som ramverket innehåller, trots att åtgärder som ramverket innehåller bara är förslag.
Ett annat påstående om Sverige som spridits och kopplats ihop med FN-avtalet gör gällande att EU vill att Sverige ska ta emot 440 miljoner flyktingar.
Siffran baseras på en tabell från en åtta år gammal EU-finansierad extern rapport om hur många personer som skulle få plats i olika länder om de hade en befolkningstäthet på 1 000 invånare per kvadratkilometer. Syftet med rapporten var att undersöka hur medlemsstaterna i EU eventuellt skulle kunna ta emot ett mer jämt fördelat antal flyktingar, men rapporten har inte använts till grund för EU-kommissionens förslag på asylområdet.
Antal människor på flykt uppgår, enligt UNHCR, till 68,5 miljoner människor över hela världen.

Demonstrationerna i Sverige har nästan uteslutande arrangerats i olika slutna Facebookgrupper. På flera sätt påminner mobiliseringen om vad som sker i Frankrike, där Gula västarna-rörelsen som demonstrerat mot Frankrikes president Emmanuel Macron i en hög grad organiserat sig genom Facebook.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

"Sverige ställer sig bakom ramverket

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Sverige kommer att ansluta sig till FN:s globala migrationsramverk i Marrakech. Den svenska övergångsregeringen representeras i Marocko av migrationsminister Heléne Fritzon.

Regeringen framhåller att ramverket inte är ett juridiskt bindande avtal. På regeringens hemsida försäkras att dokumentet inte medför ökade kostnader för Sverige, och att inga svenska lagar behöver ändras. Inte heller, skriver regeringen, innebär ramverket någon rätt att migrera.
– Sverige har varit noga med att det görs en tydlig skillnad mellan reguljära och irregulära migranter, till exempel kring rätten att åtnjuta välfärdssystem. Där det har funnits olika önskemål mellan länder i nord och syd, säger Lars Westbratt, statssekreterare på justitiedepartementet.
Sverige har också arbetat för skarpare formuleringar om länders skyldighet att ta emot återvändande migranter, och lagt vikt vid att ramverket inte blir rättsligt bindande.
Hur ser man på risken att ett sådant dokument blir tandlöst?
– Migration har i globala sammanhang varit omöjligt att enas kring, särskilt i FN, men nu har det börjat förändras. Det är viktigt att frågorna finns i FN-sammanhang, de kan inte lösas nationellt. Man kan tycka att migrationsramverket är otydligt, men det är ändå 180 länder som står bakom det. Det ger bra utgångspunkter framåt.
En detalj i slutdokumentet har blivit kontroversiell. I delmål 17 står att man bör stoppa offentligt stöd till medier som ”systematiskt främjar intolerans, främlingsfientlighet och rasism”. Skrivningen har väckt farhågor om att den kan utnyttjas för att inskränka yttrandefriheten.

Svenska Journalistförbundet är kritiskt och menar att allt som öppnar för tolkning är riskabelt. Men Lars Westbratt är inte orolig:
– Det delmål där formuleringen finns med, långt ned, handlar om det politiska åtagandet, med starka skrivningar om yttrandefrihet, och att man vill främja ett evidensbaserat offentligt samtal.
I Sverige ställer sig riksdagspartierna i stort sett bakom ett antagande av ramverket. Sverigedemokraterna är dock negativt, och SD:s migrationspolitiska talesperson Paula Bieler säger till Expressen att det är luddigt.
Moderaterna har varit tveksamma, och efter en diskussion i utrikesutskottet den 29 november ville M göra en konsekvensanalys av vad ramverket innebär för Sverige.
– Det finns en rad frågetecken, inte minst kring formuleringarna om mediernas oberoende. Regeringen menar att det inte betyder något, men något måste det väl ändå betyda – det står ju där? säger Moderaternas migrationspolitiske talesperson Johan Forssell.
Att avstå från att anta ramverket vore väl drastiskt, anser M, och Johan Forssell betonar att mycket i det är positivt.

Sanna Torén Björling "

”Tråkigt att inte ha litteraturpriset i år”

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Det har varit ett intensivt år för Nobelstiftelsens vd Lars Heikensten. Men han är övertygad om att krisen kring litteraturpriset inte har påverkat värdet hos de vetenskapliga Nobelprisen.

Världens mest prestigefyllda pris har haft ett stormigt år. DN:s granskning av den så kallade kulturprofilen ledde till en djup kris inom Svenska Akademien, på grund av hans starka band till Akademien. När Nobelpriset firas på måndag kommer litteraturpriset inte att delas ut.
– Jag är övertygad om att det inte kommer att vara ett stort hål för att litteraturpriset inte delas ut i år. Det är fantastiska pristagare med spännande historier, så det finns mycket att hylla och glädjas åt. Men med det sagt tycker jag att det är tråkigt att vi inte har något litteraturpris, säger Lars Heikensten, vd för Nobelstiftelsen.
Det är inte heller säkert att det kommer att delas ut ett Nobelpris i litteratur nästa år.
– Jag har förhoppningar, men jag är inte alls övertygad. Vi har sagt att Svenska Akademien måste komma en bra bit på vägen när det gäller att återvinna sitt förtroende för att det ska bli aktuellt. Vi tycker att det finns steg kvar som måste tas för att man ska göra det, säger han.
Problemen med Svenska Akademien har tagit mycket kraft och energi under året.
– Det är säkert den djupaste kris de har gått igenom. Och det har även spillt över på Nobelpriset, så det är även en större kris för Nobelstiftelsen än på länge. Jag tror att det här kommer att hänga över oss i några år, men sedan kommer såren att läka om man säger så. Men det förutsätter att Svenska Akademien vidtar kraftfulla åtgärder

snarast, så att vi kan vara säkra att det som skett inte händer igen, säger han.
Men Lars Heikensten tror inte att krisen kring litteraturpriset har minskat värdet av de vetenskapliga priserna. Han framhåller att det finns stor kännedom om priset och att man i undersökningar om erkännande nästan alltid hamnar i topp.
När Nobelpriset instiftades var priset det första internationella, enligt Lars Heikensten. Det är också en av anledningarna till Nobelpriset fortfarande anses vara världens finaste vetenskapliga utmärkelse, trots att det numera finns flera priser med mycket större prissummor.
– Nobelpriset har en lång historia. Arbetet har hela tiden bedrivits med kompetens, även om det finns pris som man i efterhand undrar om de var rätt eller om någon förtjänt missades. Kompetensen och integriteten ligger hos de prisutdelande institutionerna, så Nobelprisets långsiktiga trovärdighet är beroende av hur de här institutionerna agerar, säger han.
Men han anser att Nobelpriset är utsatt för allt mer konkurrens. Dels genom större prissummor och dels genom priser som riktar sig till andra vetenskapliga områden än Nobelprisen.
– Men vår ställning är fortfarande mycket stark. Så länge vi sköter vårt jobb på ett bra sätt kommer vi att kunna behålla positionen som det finaste priset, tror jag.
För att priset ska fortsätta vara relevant krävs också att man kommer till rätta med bristen på kvinnliga pristagare.
Priskommittéerna arbetar också med frågorna på eget håll, men Nobelstiftelsen har även tagit in internationell expertis.
– En del av problemen ligger utanför våra och kommittéernas ramar, men vi ska göra allt som står i vår makt för att kvinnor inte ska missgynnas av systemet. Alfred Nobel ville åstadkomma en bättre värld, då är det viktigt att det också finns kvinnliga förebilder.
Även om året har varit intensivt ser nu Lars Heikensten fram emot att delta i Nobelfestligheterna.
– Men vi får inte glömma bort att vi hyllar människor som gjort något stort och viktigt. Vi lever i en tid där inte bara vetenskapen ifrågasätts utan många gånger också rena fakta. Vi lever i en tid med populism och krigstillstånd där mänskliga rättigheter ifrågasätts och frångås. Det ger ett allvar åt vårt arbete. Alfred Nobel ville skapa en bättre värld, säger han.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se "

"Nobelstiftelsen bildades år 1900 efter Alfred Nobels testamente. Stiftelsens uppdrag är att se till att testamentet uppfylls och förvalta Alfred Nobels förmögenhet. Lars Heikensten är vd sedan 2011 och Carl-Henrik Heldin är styrelseordförande sedan 2013.
Källa: nobelprize.org "

”Festernas fest” lockar över en miljon till tv:n

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Klockan 19.16 höjs glasen och den storslagna banketten skålas in för kungen och i Nobels minne.Trots att de kvalificerade gästerna bara är cirka 1 340 till antalet, bjuds hundratusentals människor in till den privata festen, via sina tv-skärmar.

Från en middag med 113 gäster i Spegelsalen på Grand Hotel, år 1901 – har banketten, som numera ibland går under ”festernas fest” och hålls i Blå hallen i Stadshuset, tiodubblats i storlek.
– Nobelstiftelsen vill hedra pristagarna på ett fint sätt och det gör vi med ceremonin i Konserthuset och en bankett med underhållning, blomsterarrangemang och särskild middag till deras ära. Det har fått ett stort genomslag, säger Mikael Östlund, presschef för Nobelstiftelsen.
Evenemanget har direktsänts sedan 1963 och de senaste åren har den nästan fyra timmar långa middagen följts av cirka 1 150 000 svenskar framför tv:n.
– Banketten är ju alltid spektakulär och bjuder på en extraordinär fest där bland annat kungahuset är på plats. En upplevelse som lockar tittare av olika skäl, säger Per Rådelius, projektledare för Nobel i SVT.
Vett-och-etikettexperten Mats Danielsson kommer vara på plats i Stadshuset och svara på frågor under SVT:s sändning. Han menar att sändningen skapar en känsla av delaktighet och att intresset går långt tillbaka i tiden.
– Förr i tiden kunde kungligheter sitta och äta vid långbord där allmogen stod och beskådade spektaklet. Gör vi så fortfarande? Jodå, vi sätter på tv:n och tittar på när andra äter, egentligen är det samma sak, säger han.
– Vissa dukar upp en egen Nobelmiddag samtidigt som tv:n är på. Det är en speciell stämning, vi kanske kan identifiera oss och ta del av något som vi inte får uppleva. Vi tycker väl det är roligt att sitta och titta på när fint folk sitter och äter.
Nobelstiftelsens presschef håller med om att det handlar om att känna sig delaktig.
– En fest i sig kan alltid vara rolig, men den bygger på något som inte bara har funnits i många år, utan de som festen hålls för har åstadkommit något väldigt speciellt, säger Mikael Östlund som är presschef för Nobelstiftelsen.
Klockan 19.00 börjar sändningen från Nobelbanketten i SVT2.

Annie Sääf"

18.30 Gästerna ombeds uppsöka sina platser.
19.03 Fanfar – huvudbordets gäster intåg.
19.16 Fanfar – Konungens skål.
19.18 Fanfar – skål till Alfred Nobels minne.
19.24 Divertissement I.
19.32 Förrätt serveras.
20.21 Divertissement II.
20.38 Varmrätten serveras.
21.15 Avdukning.
21.26 Dessertvin serveras.
21.41 Divertissement III.
ca 21.48 Divertissement IV.
21.48 Dessertparad.
Kaffe och avec.
22.29 Fanborgen ut på balustrad.
22.32 Pristagarnas tal.
ca 22.52 Taffeln bryts. "

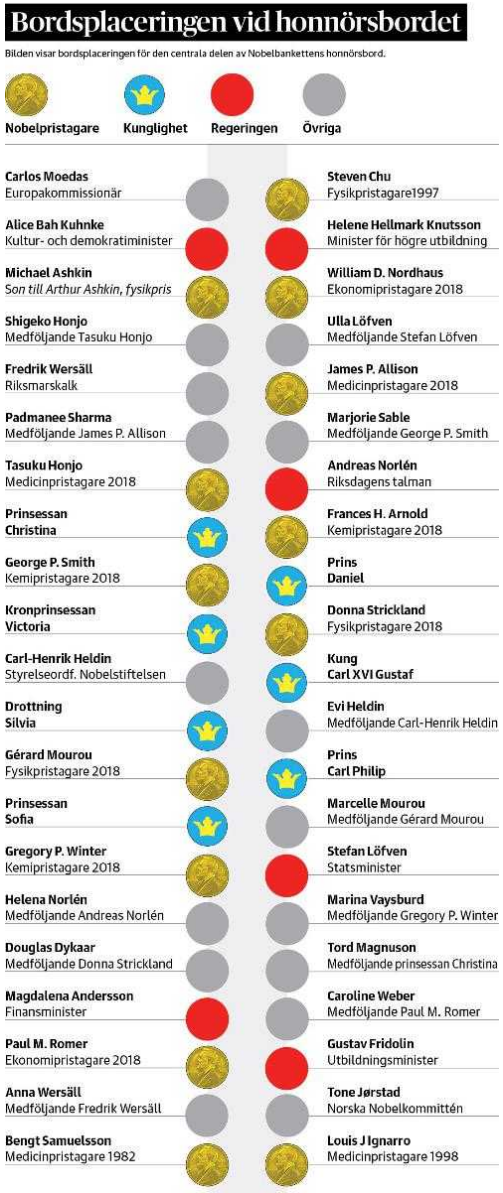

"Elin Peters: Detta kan du förvänta dig av Nobelmenyn

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Vad kommer att serveras på årets Nobelbankett? Här är vad man kan förvänta sig – och inte förvänta sig. Kommentar. DN:s matredaktör

Exakt vad som kommer att serveras på kvällens Nobelbankett är ännu en hemlighet, som trots att det är så många människor inblandade, inte brukar läcka. Anledningen till hemlighetsmakeriet är hänsyn till gästerna – det är de som först ska få veta vad som serveras. Men att det är en hemlis ger evenemanget extra glans och spänning.
Utan att ha exakt koll på råvaror och tillredningsmetoder finns det ändå vissa saker man kan förvänta sig.
Kvällens kock Tom Sjöstedt och konditor Daniel Roos kommer helt säkert att servera en meny som är opåverkad av flera av de stora trenderna i den svenska krogvärlden just nu. Till exempel mellanrätter, som förekommer på nästan alla trendmedvetna restauranger i dag, lämpar sig dåligt på en bankett av detta slag.
Tradition och logistik styr serveringen till en trerättersmeny, där för- och efterrätt brukar serveras på tallrik medan huvudrätten läggs för gästerna vid bordet från stora brickor som det krävs specialtränade servitörer för att hantera. ”Sharing” - alltså att man ställer brickan mitt på bordet och låter gästerna samsas om innehållet – skulle säkert kunna leda till annorlunda möten vid bankettborden men det lär inte heller ske.
Det man däremot säkert kommer att kunna se spår av är vegotrenden. Chansen att det serveras en helt vegansk meny är liten (även om man

deklarerat att gelatin inte förekommer i årets meny), men redan förra året var förrätten vegetarisk och för Besöksliv berättar Tom Sjöstedt att huvudrättens huvudråvara är en grönsak. Som protein brukar man annars välja något som anses lite ”finare”, som vissa typer av vildfågel, lyxiga fiskar och skaldjur.
Liksom i andra sammanhang är det också stora önskemål på specialkost, och på Nobelbanketten förekommer önskemål om allt från halal till fettfria såser. För enkelhets skull brukar man göra en variant som passar flera av specialkosterna. Så den som önskar vegetarisk mat kan exempelvis få en rätt som inte innehåller gluten.
Vi kan dessutom räkna med att åtminstone någon av rätterna:
1. Innehåller ett spektakulärt moment ...
2.... och innehåller ett svårt ord (2015 års potatispithiviers fick alla landets matskribenter – inklusive undertecknad – att stressgoogla för att med påklistrad säkerhet sedan kunna förklara denna avancerade pajs anatomi).

Elin Peters
elin.peters@dn.se "

"Mor och dotter våldtäktsoffer i kriget utan slut

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Två kvinnor blir gravida efter brutala våldtäkter under vapenhot. Det är 16 år mellan övergreppen och det är mor och dotter som drabbats. Båda får hjälp på fredspristagare Denis Mukwege sjukhus i Kongo. DN:s Erik Esbjörnsson och Paul Hansen har träffat Dorcas Borauzima och henne mor som är offer i ett krig som påverkat flera generationer.

Hon ska heta Joie, Glädje, flickan som Dorcas Borauzima bär och som ska födas i februari.
– Vi måste glömma och skapa glädje. Om vi bara tänker på det som hänt kommer vi aldrig att återhämta oss och alltid vara upprörda, säger Dorcas och tittar ner på magen.
Sextonåringens blick flackar mot det ljusa fönstret där solens strålar silas av en tunn gardin som också dämpar det värsta bruset från gatan.
Ännu ofödda Joie är resultatet av den våldtäkt som Dorcas utsattes för en majkväll i år, vid åttatiden, då beväpnade män stormade in i bostaden som hon delade med sin mamma Martha. En man höll vakt utanför, två av männen rensade bostaden på mat, pengar och värdesaker medan den fjärde våldtog Dorcas.
DN träffar henne i staden Bukavu i östra Kongo, på ett härbärge för våldtäktsoffer, som av en händelse bär samma namn som hon själv, Maison Dorcas. Hemmet har liksom flickan fått sitt namn av den bibliska kvinnliga välgöraren Dorcas och drivs av Panzistiftelsen och dess grundare Denis Mukwege som i år tilldelas Nobels fredspris.

Efter våldtäkten, innan hon hamnade på härbärget, fick Dorcas hjälp på Denis Mukweges sjukhus och dit kommer hon också att återvända i februari när hon ska föda barnet.
Det blir tredje gången i livet som Dorcas får hjälp av den nu världsberömde doktor Mukwege.
– Jag föddes på sjukhuset efter att min mamma blivit våldtagen, berättar hon.
Denis Mukwege tilldelas i dag måndag Nobels fredspris, för sitt engagemang mot sexuellt våld i konflikter, tillsammans med den tidigare IS-fången Nadia Murad. Under de första tio åren av krig i Kongo fokuserade han på sina huvuduppgifter som gynekolog på det sjukhus han grundat i slutet av 1990-talet.
– Det var när jag behandlade den tredje generationen offer som jag bestämde mig för att ge mig in i arbetet för att stoppa kriget. Du börjar med mammorna, efter 20 år är mammornas barn vuxna och några av dem har redan sexåriga barn, säger Denis Mukwege i en intervju med DN.
– En flicka som fötts här blev gravid när hon var 12 år gammal.
Kriget har nu pågått i snart ett kvartssekel, oroligheter har präglat livet i östra Kongo sedan mitten av 1990-talet. Hur många som drabbats av övergrepp är omöjligt att uppskatta men redan för tio år sedan talades det om hundratusentals drabbade kvinnor – och män.
Problemet har förvärrats med tiden, i takt med att våldet blivit grövre och åldrarna sjunkit hos såväl offer som förövare. Detta beror, enligt Mukwege, på att en hel generation nu vuxit upp med konflikt och våld som ett normaltillstånd.
– Jag pratar med unga män i milisgrupper och märker att vuxna har hjärntvättat dem. En del förövare är också offer. Vuxna lär barn som är tolv år gamla att vara vuxna. De lär ut att våldta, förstöra och utnyttja kvinnor. Efteråt har barnen posttraumatiska stressyndrom och är psykologiskt helt förstörda. Inget görs för att hjälpa dem att bli normala, säger Mukwege till DN.
Kriget i Kongo har inte bara lett till att många människor drabbats av övergrepp. Antalet döda har uppskattats till fem miljoner.
Den stora merparten av dessa har dock inte fallit offer för kulor eller granater utan har dött av svält och ohälsa. Vård och omsorg har inte nått ut till befolkningen i de drabbade landsändarna.
Dorcas mamma Martha Chibalonza bär vittnesmål om vad det innebär att drabbas av både våld och bristen på vård. DN träffar henne i kvällningen på en gammal italiensk missionsstation som ligger inbäddad i grönska vid Kivusjöns strand. Tårar väller omedelbart upp i hennes ögon när vi börjar tala om vad som hänt hennes familj.
– Det är bara så fruktansvärt, det är en så sorgsen historia, vad som händer i den här delen av landet.
Den i dag 49-åriga kvinnan uppträder med sin ålders värdighet. Hon fingrar på plastpärlorna i sitt halsband och blickar ut över sjön vars spegelblanka yta bryts av årtagen från ett par fiskare som återvänder med dagens fångst.
I dag sköter hon en kopieringsmaskin på ett företag inhyst i en container utanför postkontoret i staden Bukavu. Det är många som behöver handlingar till statens svällande byråkrati. Men det dagliga överskottet på verksamheten är bara ett par tior som bäst.
För 16 år sedan sålde hon grillkol längs vägen när två poliser överföll och våldtog henne.
Det var först efter dottern Dorcas födelse som hon insåg att inte bara hon utan även dottern, som var ett resultat av våldtäkten, hade smittats av hiv.
– Jag berättade inte för någon att jag blivit våldtagen. Det var efter att jag fött och min dotter började bli sjuk som de upptäckte att vi båda var sjuka. Panzisjukhuset var på den tiden en liten institution som inte hade utrustning att hitta smittan. Men sedan jag fick klart för mig att

jag är smittad har jag tagit medicinen så ofta jag kan. Den måste tas med ordentligt med mat och när jag inte har mat så pausar jag doseringen.
Bromsmediciner är i dag tillgängliga även i ett gravt underutvecklat land som Kongo. Men eftersom de kräver en god näringstillförsel så handlar Martha Chibalonzas kamp till stor del om att hitta mat för dagen. Hon har svårt att få pengarna att räcka till och släpar efter med hyran, vilket fått hyresvärden att lyfta bort dörren från hemmet där hon bor. Hon får tillbaka den när hon kan betala.
Hon säger att hon flera gånger funderat på att ta sitt liv för att slippa misären.
– Det är så otroligt svårt. Alla ber bara om pengar hela tiden. Jag tänker på min dotter, hennes baby, på jobbet som knappt ger någon lön.
Men det finns en strimma av ljus. Sannolikheten för att Dorcas ofödda dotter Joie ska smittas av hiv när hon föds i februari är betydligt mindre. Det finns en helt annan eftervård tillgänglig för Dorcas än vad det gjorde för henne mamma 16 år tidigare.
Denis Mukwege talar ofta om hur de på Panzisjukhuset och stiftelsen arbetar med att hjälpa offer att bearbeta sina trauman och få dem att komma vidare. Optimismen kring arbetet har fått en skjuts efter att Mukwege tilldelades ett pris som instiftades av ”Alfredi Nobeli”, som Dorcas kallar den svenska dynamituppfinnaren.
– Priset kommer att ge oss fred, säger hon.
Nästa år ska Dorcas börja på Panzistiftelsens kurser i matlagning, bakning och sömnad för att bättre klara återgången till livet utanför de skyddande väggarna på Maison Dorcas.
– Sedan vill jag arbeta hårt så att jag kan tjäna pengar och köpa ett hus åt min mamma, säger hon.

Erik Esbjörnsson och Paul Hansen"

"En längre intervju med Denis Mukwege publicerades på lördagen i DN och går att läsa på dn.se.

Kriget i Kongo.

Konflikterna i Kongo startade i mitten av 1990-talet när diktatorn Mobutu Sese Sekos regim kollapsade efter ett maktinnehav som sträckt sig över tre decennier.
När ett antal stater invaderade Kongo utbröt vad som har kallats för ”Afrikas världskrig”.
Ett fredsavtal stoppade det stora kriget redan för 15 år sedan men flera lågintensiva konflikter har fortsatt.
Totalt uppskattas uppemot 5 miljoner människor ha dött till följd av kriget. "

"Fredpristagarna kräver handling – inte bara ord

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Nadia Murad är tacksam för alla sympatier, men nu vill hon se handling. – Vi måste få rättvisa åt alla de kvinnor som drabbats. Inte en enda IS-krigare har ställts inför rätta, säger Murad, som delar Nobels fredspris 2018 med den kongolesiske läkaren Denis Mukwege.

Han har varit bland de favorittippade under många år för sin kamp mot sexuella övergrepp som ett vapen i krig.
Henne hade världen inte hört talas om förrän hon flydde från IS terror och berättade om folkmordet på yazidierna och om hur hon våldtogs och såldes som sexslav.
På söndagen vandrade Nadia Murad och Denis Mukwege sida vid sida in i det norska Nobelhögkvarterets pampiga lokaler för att berätta om hur det känns att få det som brukar kallas världens finaste pris.
– Detta är en stor dag för alla yazidier, som drabbats av våldet. 3 000 kvinnor är fortfarande i IS våld. Genom Fredspriset får alla dessa kvinnor och flickor en röst, säger 25-åriga Murad via tolk och berättar att all uppståndelse som hon visste skulle följa med priset först skrämde henne.
Nadia Murad hade en enkel uppväxt och länge ett lyckligt liv i en by vid Sinjarberget i norra Irak. I augusti 2014 förändrades allt, när IS anlände och inledde ett folkmord. Hennes mamma och sex av hennes bröder var bland de tusentals som mördades. Själv togs hon till fånga, fördes till Mosul och gjordes till barbarernas sexslav. Hon blev våldtagen, slagen och bränd med cigarretter. I november 2014 lyckades hon fly och hamnade i Tyskland.
2015 skapade hon ”Nadia initiativ”, som handlar om att sammanställa vittnesmål om folkmordet, som beskrivits som värre än Rwanda.
– Det är svårt och skamfyllt att berätta om alla dessa hemskheter, men jag kände att världen måste få veta, säger Murad.
I dag vet fler vilka yazidierna är och vad som hänt den kurdiska minoriteten – inte minst genom hennes bok ”Den sista flickan”, Och när Murad på måndagen tar emot Fredspriset i Oslos rådhus och håller tal inför kungligheter och alla världens tv-tittare kommer hennes budskap att nå ännu längre.
Men precis som Denis Mukwege anser Murad att alla fördömanden nu måste övergå i handling. 300 000 yazidier lever i flyktingläger i Kurdistan, som till exempel två av hennes två syskon.
– Jag hoppas att 2019 ska innebära ihållande fred i vår region så att vi kan förändra livet för dem som bor där och så att yazidierna kan återvända till sitt hem och bygga en framtid där barn får utbildning, säger Murad, som också kräver att de som gjort sig skyldiga till dessa avskyvärda brott ska straffas.
– Nu när folkmordet är konstaterat måste omvärlden agera. Om världen inte agerar efter det som hänt kommer kanske en annan grupp begå samma övergrepp, säger Murad.
Denis Mukwege säger att han inte kan annat än imponeras av sin nästan 40 år yngre fredpriskollega. Efter att i 20 år behandlat våldtagna kvinnor i Kongo vet han hur svårt det kan vara att berätta om vad man varit med om.
– Tystnad håller våldet vid liv. Nadia har lyckat ta sig igenom detta och jag respekterar hennes kamp, säger den 63-årige läkaren och tackar särskilt Sverige för det stora bistånd som gjort att han kunnat bygga upp sitt sjukhus.
Jens Littorin jens.littorin@dn.se "

"Matteo Salvinis besök i Israel river upp en politisk storm

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Kommentar
Den italienske inrikesministern Matteo Salvinis besök i Israel denna vecka har rivit upp en politisk storm i landet. Oppositionen lovar protester och landets president Reuven Rivlin har fyllt sitt schema på förhand för att slippa beröring med den omstridde gästen.

Bakom besöket står premiärminister Benjamin Netanyahu, som på senare år knutit hjärtliga band till en rad politiska ledare och rörelser som tidigare ansågs tabu i Israel. Salvinis kritiker i Italien och Israel brännmärker honom – mot hans nekande – som nyfascist. Men Netanyahu väljer att rikta uppmärksamheten mot andra egenskaper hos Salvini: hans stöd åt Trump, hans kritik mot EU, hans erkännande av Jerusalem som Israels huvudstad och – i Netanyahus efterföljd – hans nyorientering mot centraleuropeiska nationaliströrelser.
Netanyahus allt mer gemytliga relationer till de baltiska staterna och till Polens, Tjeckiens, Slovakiens och Ungerns Bryssel-fientliga regimer har gått med vinst. EU, som till de israeliska nationalisternas förtret ständigt ”flåsade oss i nacken” och kritiserade ockupationen, har de senaste åren upphört att agera i Palestinafrågan. Initiativ är poänglösa, eftersom en så stor del av medlemsländerna motsätter sig dem.
Men inte alla israeliska nationalister bejakar sådana slutsatser. De krafter som utgör Israels nya vänner har inte gripits av någon plötslig kärlek och förståelse för judar. Vissa av dem nickar gillande åt Netanyahu-regeringens retorik om hårda tag mot islam och araber, men det är inte huvudsaken för personer som Salvini och den österrikiske kanslern Sebastian Kurz, som nyligen överlade med Netanyahu.
För dem, och för Polens och Ungerns regeringar, är Israel värdefullt som karaktärsvittne. Den israeliske premiärministerns besök och vänskapsbetygelser är det närmaste det går att komma syndernas förlåtelse – för historiska brott, gamla klavertramp och nutida anklagelser om antisemitism.
President Rivlin, som tillhör Netanyahus parti Likud, är minst lika militant när det gäller stor-Israel och dess gränser som Netanyahu. Men i hans ögon solkar Israel ned sig då det ger sig in på krass byteshandel med krafter vars förflutna och vars budskap befinner sig i gråzonen mellan demokrati och antisemitism. Häromdagen sade han till CNN:
– Det går inte att komma och säga ”Vi beundrar Israel” och samtidigt vara nyfascist. De sakerna går inte ihop och vi kan inte acceptera stöd från sådant håll.
Det har varit en intensiv trafik av kontroversiella populistledare till Jerusalem på senare tid, bland dem Filippinernas starke man Rodrigo Duterte, vars lovsånger till Adolf Hitler Netanyahu tvingades bortse från, och den ungerske premiärministern Viktor Orban, Netanyahus mest aktive vapendragare i EU.
Brasiliens nyvalde Jair Bolsonaro är en annan bullrig regeringschef som talat sig varm för Netanyahus Israel. Han har lovat bryta eller nedgradera de diplomatiska förbindelserna med palestinierna och flytta Brasiliens ambassad till Jerusalem. Bägge dessa reformer blir svåra att genomföra, dels därför att Brasiliens arabiska befolkning är stor och inflytelserik, dels därför att landets drygt hundratusen judar är djupt splittrade i dessa frågor.

En annan fråga där Matteo Salvini och Benjamin Netanyahu har funnit varandra är synen på migranter och asylsökande. Israel har i praktiken dragit sig ur sina åtaganden när det gäller att pröva asylärenden. Ytterst få ärenden prövas och bara en försvinnande del av de som prövas beviljas – i stort sett samma modell som Salvini anbefaller för Italiens del.
För många israeler är Netanyahus kursomläggning generande och skamlig. Men många av hans väljare är med på noterna. I stället för att tråna förgäves efter att tas emot som fullvärdig medlem i de västliga demokratiernas exklusiva klubb, så skapar sig Israel en ny ideologisk närmiljö, där nya och mindre nogräknade allierade accepterar det utan ständigt klander av ockupationen och krav på fredsprocess.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Anna-Lena Laurén: Bredvid Ljudmila Aleksejeva krympte Vladimir Putin

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Den ryska människorättskampens grande dame. Ljudmila Aleksejeva var ett unikum som alla respekterade, också hennes motståndare. Hon avled på lördagen i Moskva, 91 år gammal.

Det finns ryska intellektuella och människorättsaktivister som det aldrig går att få tag på. Inte Ljudmila Aleksejeva. Hon svarade alltid i telefon.
För flera år sedan intervjuade jag henne i hennes hem i Moskva. Intervjun avbröts ständigt av samtal från människor som behövde hennes hjälp. Ett av samtalen kom från personer som hotades av vräkning.
Aleksejeva lyssnade tålmodigt på deras historia. Sedan lade hon på luren och sade artigt till mig:
– Jag ber så mycket om ursäkt, men jag måste ringa ett samtal.
Hon ringde upp en tjänsteman. Jag minns inte exakt vad hon sade, men jag minns hennes gammaldags sirliga och samtidigt kristallklara sätt att uttrycka sig.
Ljudmila Aleksejevas naturliga pondus fick alla att lyssna, inklusive motståndarna i Kreml.
Hon var en klassisk sovjetisk intellektuell och dissident som övergav en lovande karriär som arkeolog för att vara med och grunda Helsingforsgruppen, en grupp sovjetiska intellektuella som övervakade att sovjetmyndigheterna följde Helsingforsavtalet från 1975. Det var det enda internationella avtal Sovjet hade skrivit på där

man förband sig till respektera medborgarnas fundamentala rättigheter.
Aleksejva blev tvungen att flytta till USA år 1977. Hon återvände till Ryssland 1993 efter kommunismens fall och fortsatte därefter outtröttligt med exakt samma arbete som förr – att lyfta fram och protestera mot människorättsbrott.
Hon protesterade mot kriget i Tjetjenien, mot lagen som tvingar ryska NGO-organisationer att registrera sig som utländska agenter, hon gick i demonstrationståg där hennes karaktäristiska, böjda figur fick folkhavet att dela sig som genom ett trollslag.
När Aleksejeva fyllde 90 år i fjol fick hon besök av Putin som skålade i champagne med henne. Vilken rysk människorättsaktivist som helst hade kompromitterats av en sådan bild. Men inte Aleksejeva. Bredvid henne krympte Putin.

Anna-Lena Laurén "

"Parterna har lagt ner stridsyxan

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Fyra dagar in på FN-mötet om Jemen i Roslagen har parterna lagt det ömsesidiga hatet åt sidan. Nu förs haltande men ändå förhandlingar.

FN som leder samtalen, huthierna (varav många aldrig varit utanför sin hemprovins i Jemen) och regeringssidan gör sig redo för en ny vecka överläggningar. Mötet väntas pågå till på torsdag. Jag småpratar med en av delegaterna som tagit en paus i förhandlingarna för en promenad ute på den närliggande golfbanan. När jag anmärker på ruskvädret säger han:
– Du vet, i Jemen jublar vi när det faller regn. Vi behöver allt vatten vi kan få.
De pågående samtalen präglas av samma tvärtom-perspektiv. ”Samtal” borde ju beskriva en dialog där två sidor kan falla varandra i talet. Men vid mötet på Johannesberg har parterna hittills suttit i varsin slottsbyggnad medan FN-sändebudet Martin Griffiths agerar budbärare. På söndagen fanns dock ansatser till öga-mot-öga-dialog.
En av de viktigaste punkterna handlar om hamnstaden Hodeidah vid Röda havet, en livlina för införsel av varor och läkemedel till det nödlidande Jemen.
Invånarna i Hodeidah befinner sig i ett dödligt skruvstäd. På ena sidan finns de anfallande luftstridskrafterna och marktrupperna från bland annat Förenade Arabemiraten och Saudiarabien. På den andra sidan står de väpnade huthierna som kontrollerar halvmiljonstaden. De tvångsrekryterar unga män och hotar att använda civila som mänskliga sköldar. En attack mot Hodeidah skulle förvärra ett redan katastrofalt humanitärt läge.

FN har föreslagit att själva hamnen tillfälligt ska ställas under internationell kontroll. Frågan är uppe på bordet i Johannesberg, men samtidigt fortsätter striderna i Hodeidah.
– Vi är mycket, mycket bekymrade över läget, säger en FN-källa till DN.
På ett mer filosofiskt plan är det trots allt berömvärt att samtalen fortsätter, om än tövande.
– Vi måste vara realister, säger FN-källan.
– Det här är två parter som inte pratat med varandra på över två år. Vi har åtminstone kommit förbi stadiet där de bara förolämpar varandra. Nu förhandlar de faktiskt.

Erik Ohlsson "

"Kravallerna satte sina spår – nu väntar alla på Macron

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Efter ännu en helg med protester och våldsamma sammandrabbningar mellan ”gula västar” och polis väntar hela Frankrike på att Emmanuel Macron ska ta bladet från munnen. Det återstår att se om han kan lugna proteströrelsen Gula västarna – eller åtminstone vända den franska opinionen.

Glassplitter, aska från barrikader och en plundrad vinbutik med dörren på vid gavel. Spåren efter lördagens kravaller syntes tydligt i kvarteren kring Champs-Elysées på söndagsförmiddagen, där uppstädningen nu påbörjats.
Minst lika illa såg det ut i delar av Toulouse och i Bordeaux, där bland annat en Apple-butik plundrats och flera bankkontor vandaliserats.
– Det är otäckt. Men så här går det när man inte lyssnar till landsbygden. Jacques Chirac (president 1995–2007, red anm.) talade ju redan på 90-talet om att det fanns ”en social klyfta” i Frankrike – och sen dess har inte mycket gjorts, säger Pascale, en äldre dam som kryssar fram mellan glassplittret.
Den sortens förståelse för protesterna är vanlig i Frankrike. Inför lördagens protester sa 72 procent att de stöder eller sympatiserar med Gula västarna, även om nästan lika många tog avstånd från våldet som präglat många demonstrationer.
I kretsen kring president Macron kunde man dock pusta ut vad gäller det ”försök till statskupp” som en del sa sig frukta på lördagen – bland dem regeringspartiets ledare i senaten François Patriat.

Macron har varit lågmäld och överlåtit till premiärminister Edoard Philippe att sköta kommunikationen om Gula västarna den senaste tiden.
Enligt regeringens talesperson Benjamin Griveaux kommer dock presidenten hålla ett tal till nationen ”i början av veckan”:
– Presidenten har erkänt att han gjort uttalanden som kan ha sårat, och han har bett om ursäkt för det. Vi befinner oss nu i en lyssnande fas, där vi bjuder in företrädare för rörelsen för att försöka förstå vilka deras krav är, sa Griveaux i fransk tv på söndagen.
En grupp som kallas ”Fria gula västarna” har fått träffa premiärminister Philippe – men det är oklart hur stor del av rörelsen den faktiskt representerar.
Någon tydlig struktur finns inte i Gula västarna, och flera olika kravlistor cirkulerar på de lokala Facebook-sidor som tillsammans med blockaderna i småstädernas rondeller har blivit något av rörelsens nav.
En kravlista som började spridas den 29 november, och som har lyfts fram av flera franska och utländska medier, innehåller krav som överensstämmer med mycket av vänsterpartiet Det okuvade Frankrikes program. Det välkomnas av partiledaren Jean-Luc Mélenchon:
– Tre fjärdedelar av rörelsens krav finns ju redan i vårt program! Det är dags att gå tillbaka till folket och lösa detta nu!
En annan kravlista som cirkulerar på Facebook innehåller dock andra krav – som låter misstänkt lika den politik som förordas av högerextrema Nationell samling.
– Jag manar återigen presidenten att lyssna till det lidande som protesterna uttrycker, sa Marine Le Pen på söndagen.
Men Gula västarna har hittills varit tydliga om en sak: att de inte tänker låta sig utnyttjas av politiska partier.
Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Utrikesministern: Lämna Frankrike i fred, Trump

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Frankrikes utrikesminister Jean-Yves Le Drian uppskattar inte USA:s president Donald Trumps kommentarer om helgens protester i Paris.

Trump twittrade i lördags om den ”väldigt sorgliga” dagen och natten i Paris, och föreslog att franska regeringen säger upp ”det löjliga och extremt dyra Parisavtalet” och i stället använder pengarna till skattesänkningar. ”Vi lägger oss inte i amerikansk politik, och vi förväntar oss samma sak tillbaka”, säger Le Drian till tv-kanalen LCI.
I ett annat, något svårbegripligt inlägg konstaterade Trump att Parisavtalet, ett klimatavtal om den globala uppvärmningen, ”inte fungerar så bra” för Paris, då staden drabbats av våldsamma upplopp.
Anmärkningen tycks inte ha tagits emot väl på utrikesdepartementet på Quai d’Orsay. ”Jag säger det här till Donald Trump, och Frankrikes president säger det också: Lämna vårt land i fred”, fortsätter Le Drian.
"

"Migrationsmöte spräcker belgiska regeringen

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Belgien. Belgiens regeringskoalition har spruckit sedan flamländska nationalistpartiet NVA lämnat – i protest mot att premiärministern Charles Michel åker till FN:s migrationsmöte Marrakesh.

Så sent som i torsdags röstade en majoritet i parlamentet för att landets liberala premiärminister ska åka till FN-mötet i Marrakesh i Marocko och bekräfta att Belgien kvarstår i ett ramverk om migration, som närmare 200 länder enades om i somras.
Flamländska NVA röstade då emot ramverket, och på lördagskvällen meddelade partiet att man lämnar regeringen.
Avhoppen gör att regeringen inte längre har majoritet i parlamentet.
Premiärminister Charles Michel ska efter sin återkomst från Marrakesh förhandla med parlamentet hur krisen ska lösas.
Under hösten har flera EU-länder hoppat av ramverket, bland dem Österrike, Italien, Polen och Ungern.

Pia Gripenberg "

"Kina ryter till om gripen Huaweichef

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Kina kallar till sig USA:s ambassadör i landet, Terry Branstad, med anledning av gripandet av Huaweis finanschef Meng Wanzhou, rapporterar AFP.

"Den kinesiska sidan motsätter sig bestämt detta", lyder ett pressmeddelande från det kinesiska utrikesdepartementet.
Kina varnar även Kanada för att det vankas allvarliga konsekvenser om inte den kinesiska it-jätten Huaweis finanschef Meng Wanzhou omedelbart försätts på fri fot.
Wanzhou greps den 1 december och riskerar utlämning till USA.
Huvudanklagelsen är att hon försökt dölja Huaweis kopplingar till Skycom, som försökt sälja amerikansk utrustning till Iran. Sådana affärer skulle ha brutit mot USA:s sanktioner.
I ett kort uttalande från Kinas utrikesdepartement kallas fallet för "oerhört otäckt". Vice utrikesministern Le Yucheng framförde i en stark protest varningen till Kanadas ambassadör i Peking. Gripandet har skakat finansmarknader över hela världen. Om Meng Wanzhou utlämnas till USA riskerar hon ett mycket långt fängelsestraff.
Domstolsförhandlingen fortsätter på måndag.

TT-Reuters "

"Mannen på bilden är min far – men jag känner inte igen honom

DNMÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Den svenske förläggaren Gui Minhai sitter fängslad i Kina sedan i oktober 2015. I dag, på FN:s människorättsdag, skriver hans dotter Angela Gui i DN Kultur om en bild som behöver en förklaring.

Ett oskarpt, lysrörsbelyst porträtt av en man i femtioårsåldern. Håret är delat i mittbena och på sig har han en grå jacka med bröstfickor. Glasögonen vilar på näsan och ansiktet är renrakat men hans buskiga ögonbryn skrynklas ihop i ett nästan barnsligt uttryck av desperation. Kanske är det ånger? Eller smärta? Genom pixlarna skymtar små suddiga tårar.

Mannen på bilden är min far, men jag känner inte igen honom. Bilden, som de flesta ser framför sig när de hör hans namn, är en stillbild från ett tv-inslag från 2016 där han under tortyr erkänner brott. Som organisationen Safeguard defenders behandlat i rapporten ”Scripted and staged: Behind the scenes of China’s forced TV confessions” hör min fars bekännelse till en växande skara noggrant regisserade skådespel som används för att göra rättegångar överflödiga. Den misstänkte ”bekänner sin skuld” och ska i stället dömas av tittarna, trots att ingen rättegång hållits. Den senaste akten i fiktionen om min fars brottslighet var en presskonferens där han framträdde live.

Bilderna från South China Morning Post där han sitter mellan två poliser, eller förvrider sitt ansikte i ett kusligt leende används fortfarande flitigt av både svenska och utländska medier. Ofta slängs de in, ryckta ur sitt sammanhang, i artiklar där namnet Gui Minhai nämns. Ytterst sällan får vi det klargjort att det är propaganda det handlar om. I stället antas dessa bilder tala för sig själva.

Rätten att få betraktas som oskyldig tills motsatsen bevisats är en av rättsstatens främsta principer. Men i mediernas jakt på sensationalism verkar den ha kompromissats bort. Bilder från kinesiska tvångsbekännelser utspelar sig alltid mer eller mindre explicit i någon form av fångenskap: regissörerna låter visuella markörer såsom orange fångkläder, sterila bakgrunder eller poliser i bild måla upp miljön anstalt. I sin tur konnoterar anstalten brottslighet och påvisad skuld.

Fotografier fungerar huvudsakligen inom journalistiken som bevis: ”En bild säger mer än tusen ord”, sägs det. Men vi får aldrig för den sakens skull anta att bilder är politiskt neutrala. Propagandan har en lång historia av att producera bilder särskilt för att bevisa och bekräfta ideologiska övertygelser. När tidningar okritiskt sprider sådan utan kontext eller förklaring låter de knappast bilden tala för sig själv.

Bristen på journalistiskt ställningstagande breder plats för diktaturens historia som bilderna så noggrant arrangerats att berätta. Resultatet blir ett medvetet eller omedvetet ställningstagande mot demokratin, mot yttrandefriheten och mot rättsstaten.
För att återvända till bilden från januari 2016, varför har just denna stillbild fått så stor spridning? Kanske resonerar man att tårar och lidande väcker empati hos läsaren. Men vem hjälper empatin? Åtminstone inte den som gråter, när journalister är för lata för att problematisera bildens sammanhang men ändå vill håva in klick och emotionella reaktioner. I bilden av brottslighet som omger tårarna förändrar gråten knappast tittarnas dom; i stället reduceras den till klickbeten.
Vi får inte glömma att publicering och spridning av bilder alltid sker i en politisk kontext. Journalister måste bli bättre på att applicera källkritik även visuellt. En bild må säga mer än tusen ord, men nog behöver den några ord som hjälp på traven för att uppfylla sitt journalistiska syfte. I dag är det 70 år sedan FN:s universella deklaration om de mänskliga rättigheterna antogs. Det är ett ypperligt tillfälle för oss alla att fundera på om vissa sätt att uppmärksamma brott mot de mänskliga rättigheterna egentligen kanske gör oss till medbrottslingar.

Angela Gui forskar som doktorand i kinesisk vetenskapspropaganda vid Cambridge University, och är dotter till den svenske fängslade förläggaren Gui Minhai.
"

"Anders Olsson: Det kan bli rättstvist om Frostensons framtid i Akademien

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Frågan om Katarina Frostensons framtid kommer antingen att lösas genom förlikning – eller en rättslig prövning.
Det berättar Svenska Akademiens ständige sekreterare Anders Olsson för DN:s Hugo Lindkvist. Och i slutet av januari väntas - Nobelstiftelsen ge besked om nästa års litteraturpris.

Det är slutet på ännu en intensiv vecka av diskussioner och offentlig debatt. Anders Olsson tar emot på den ständige sekreterarens rum i Börshuset. I ett drygt halvår har det här varit hans kontor. Hittills har han inte tagit hit några personliga prylar. Den divanmöbel som står i ena hörnet är inte hans, utan kom hit under Sara Danius tid.
Det senaste halvåret har varit den 69-årige pensionerade litteraturprofessorns tyngsta arbetsperiod i livet, berättar han. Men han förstår att han måste fortsätta svara på frågor och att debatten om den kristyngda Akademien fortsätter.
– Det har varit en väldigt besvärlig period hela året. Självklart väcker det en massa känslor, säger han.
Senast vi var här, i början av oktober, berättade Anders Olsson att Svenska Akademien var ”på väg att gå under” och att han själv övervägt att sluta. Lösningen blev den resolution man tog fram kring Katarina Frostensons ledamotskap.
Den innebar att Akademien uppmanade henne att frivilligt lämna sin plats. Om hon motsatte sig det skulle en ny utredning om misstänkta stadgebrott inledas. Hon valde det andra alternativet och har nu tagit

hjälp av toppadvokaten Per E Samuelsson. Nu pågår en ”process”, som Olsson kallar det.
– Katarina Frostenson har ett eget ombud och vi arbetar på vår sida med bevisning och annat. Det går framåt och det kan gå ganska fort, säger han.
Kommer det bli en rättstvist av det här?
– Inte säkert. Det kan bli en förlikning och det kan det bli en tvist, eller en prövning. Men det får vi återkomma till. Det beror på hur processen fortskrider, hur förhandlingarna ser ut och vilket gensvar vi får för våra förslag.
Kan ni komma överens?
– Jag hoppas alltid på det bästa. Jag är optimistisk.
Anders Olsson pendlar i sina uttryck. Ibland höjer han rösten, är bestämd i vad han säger. I andra stunder blir han tyst ett par sekunder, tänker efter, vill få frågan uppläst igen.
Han tydliggör sin ambition, att få Akademien att överleva. Och slår fast att det nu är han som är institutionens talesperson, ingen annan.
Bland annat när jag frågar om Horace Engdahls uttalande kring tingsrättsdomen mot Jean-Claude Arnault. I podcasten ”Schulman show”, i ett avsnitt som publicerades härom veckan, säger Horace Engdahl bland annat: ”Det beror lite på vad man menar med våldtäkt i det här fallet”, på frågan om han anser att Arnault är oskyldig.
– Jag vill inte gå in på hans uttalanden. Jag säger bara att jag följer lagen och lagens definition av våldtäkt. Jag respekterar domslutet, det måste vi göra. Jag tror att det är en vederhäftig dom och har inga skäl att rikta kritik mot den. Det är viktigt att framföra det, att det är Akademiens hållning, säger Anders Olsson.
Vad tror du att det betyder för den målsägande kvinnan, när en ledamot och tidigare ständig sekreterare i Akademien säger så om domen?
– Det kan du säkert svara på själv. Jag tar avstånd från den typen av kommentarer och säger att det inte är Akademiens hållning. Jag förstår att kvinnor som drabbas av sådana handlingar tar mycket illa vid sig.
Kommer du ta upp det här med Horace Engdahl, att det inte är Akademiens hållning?
– Jag vill inte gå in på det alls. Jag säger bara det jag tycker, och att det är viktigt att Akademien klargör sin hållning.
Anders Olsson är en av de ledamöter som vid flera tillfällen betonat att det fanns två huvudsakliga faktorer till att Akademiens kris blev så häftig. Dels frågan kring Katarina Frostensons ledamotskap, dels ett bristande ledarskap. Två åtskilda, men likväl konvergerande problem, menar Olsson.
Han tror att det faktum att en majoritet först, i slutet av mars, röstade mot en uteslutning av Frostenson framför allt berodde på en bristande process – inte på själva skuldfrågan.
– Om vi bara bedömt skuldfrågan utifrån kompetens, då är det möjligt att vi kommit till ett annat beslut. Det är en känsla jag har, säger han.
Vad var bristerna? Anders Olsson tar upp flera delar. Bland annat en enligt honom ”illa grundad” formulering om att ”ledamöter, ledamöters döttrar, ledamöters hustrur och personal vid Akademiens kansli utsatts för oönskad intimitet eller opassande behandling av vederbörande”.
Han berättar också att Katarina Frostenson, utan flera andra ledamöters vetskap, stängdes ute från interna mejltrådar. Och att ett redan formulerat pressmeddelande om advokatutredningens viktigaste resultat stoppades från publicering.
– Det hade varit bättre om vi mycket snabbare hade haft ett samtal med Katarina. Nu fick vi be henne komma till Akademien, men då hade relationerna redan blivit fastfrusna, nästan fientliga. Jag, som då var direktör, märkte att det var nästan omöjligt att tala med varandra, säger han.

Allt detta var bidragande orsaker till en ”polarisering” i Akademien, beskriver han. Mötena blev långa, schismerna flera. Det gjorde att man blev tvungna, enligt Olsson, att ta upp frågan om ledarskapet. Och den 12 april lämnade både Sara Danius och Katarina Frostenson arbetet med omedelbar verkan.
Än i dag finns en rad olika beskrivningar av vad som egentligen hände på mötet. Enligt Anders Olsson kom det aldrig på tal om att rösta om Danius ledarskap, utan det handlade främst om att diskutera hur institutionen snabbt skulle omorganiseras.
– Så fungerar alla organisationer, om de faller sönder så måste man lappa ihop det och söka nya lösningar. Vi var i en situation som var mycket, mycket kritisk.
Han tog över den högsta posten och säger sig, trots fortsatta motgångar, vara trygg med att det finns en vilja att bygga upp institutionens förtroende. Det är bra att man tvingats ”vända på alla stenar”, menar Olsson, att man moderniserat sina stadgar, lyckats göra nya inval och har skapat en ny Nobelkommitté.
Men Nobelstiftelsen har ännu inte lämnat något besked. Och Lars Heikensten, vd för Nobelstiftelsen, har uppgett det inte är säkert att det blir något pris under 2019.
– De har ofta talat om det där beslutet som kommer i slutet av januari och det får vi vänta på. Vårt arbete fortsätter och det vet Lars Heikensten om. Vi har redan träffats i den nya Nobelkommittén, säger Anders Olsson.
– Det är deras beslut och bygger på hur långt vi kommit i Akademien. En viktig del är kommitténs arbete och att vi byggt upp vårt förtroende. Det sade vi redan i maj att vi skulle göra och det är det vi ska göra.
Enligt Anders Olsson är en annan målsättning att man under våren ska välja in två ledamöter på de tomma stolarna, samt att de möjligtvis ska kunna installeras innan hösten. Fortfarande väntar man dock på besked från avhopparna om hur de ser på sin framtid.
– Det är en väldigt öppen fråga. Jag har en känsla av att det är möjligt att både Kjell Espmark och Peter Englund kan komma tillbaka.
Vad tror du om Sara Danius?
– Osäkert.
Har ni kontakt?
– Inte så mycket, men det finns lite kontakt. De har alla deltagit på olika sätt under invalen, och alla var med och röstade för resolutionen. Sedan tycker jag att Kjell Espmark var väldigt delaktig under hela arbetet som korresponderande ledamot, så visst finns det förhoppningar.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Nobelpristagaren som var den kemiska krigföringens fader

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Han skapade bröd ur luft och världen jublade. När nyheten kom att han tilldelats Nobelpriset var kritiken likafullt stenhård. I dag, 100 år senare, minns Lena Einhorn den motsägelsefulle Fritz Haber – mannen som även förespråkade tyskt gaskrig.

Det dröjde nästan två år innan 1918 års Nobelpristagare i kemi fick ta emot priset i Stockholm. Världskriget spelade kanske en roll, men det fanns nog en mer avgörande förklaring till fördröjningen: Nobelpristagaren, som anlagt helskägg för att dölja sin identitet, misstänkte, på goda grunder, att han var uppsatt på de allierades lista över krigsförbrytare.

”Skandal!” skrek de franska och belgiska tidningsrubrikerna när det 1919 tillkännagavs att Fritz Haber fått föregående års pris. Flera pristagare vägrade att komma till Stockholm. Och New York Times undrade sarkastiskt varför inte samtidigt ett litteraturpris ”för idealistisk och fantasifull litteratur tilldelas den person som skrev general Ludendorffs dagliga bulletiner till det tyska folket”.

Fritz Haber föddes 1868 i Breslau, i det blivande kejsardömet Tyskland. Ett rike som kunde ha bildats som en följd av 1848 års liberala revolution, men som i stället uppstod genom tre krig. Vilket fick till följd att det enade Tyskland blev en paradox: en vetenskaplig och teknologisk mastodont – som under Nobelprisets första tre decennier bidrog med en tredjedel av de naturvetenskapliga pristagarna – och samtidigt ett ärkekonservativt samhälle, där hörnpelarna utgjordes av militären, adeln och monarkin. Nästan varje intellektuell ung tysk man ur medelklassen drömde om att bli reservofficer.

Paradoxen kom att prägla också den judiska minoriteten, vilken Fritz Haber tillhörde. De tyska judarna var mycket sällan politiskt konservativa. Ändå utmärkte man sig, bland judiska befolkningar, i sin starka patriotism.

Tyskland hade varit den judiska emancipationens vagga. Rörelsens portalfigur, filosofen Moses Mendelssohn, hade sökt ersätta religiös tro med bildning, och såg detta som vägen till judarnas frigörelse och självförverkligande. Hoppet om integration hade ibland nästintill infriats, för att strax övergå i förföljelse och till och med pogromer. Ändå övergav få tyska judar sin djupa längtan efter att få vara fullt ut tyska.

Det var alltså i denna miljö Fritz Haber växte upp. Fadern Siegfried ville att sonen skulle gå in i hans firma, en agentur för textilfärger. Fritz Haber själv vägrade, han ville bli en stor vetenskapsman.

Relationen var komplicerad. Medan faderns mest utmärkande drag var försiktighet, var sonens djärvhet, äventyrslystnad och nyfikenhet. Medan fadern förutsatte att en jude aldrig skulle tillåtas göra karriär inom akademin, menade sonen att hinder är till för att övervinnas.

Fritz hade i sin närhet en likasinnad. En ung kvinna vid namn Clara Immerwahr, som liksom han drevs av lusten att studera kemi, trots att flickor inte ens fick gå på gymnasiet. De två träffas i tonåren, på en dansskola i Breslau.

Berättelsen om Fritz Habers och Clara Immerwahrs liv är dramatisk. Det är en kärlekshistoria som ska ta oanade och abrupta vändningar. Det är också en berättelse om storslagna ambitioner, svårforcerade hinder och slutlig framgång. Till ett mycket högt pris.

Fritz Haber ska, närmast av en slump, komma att hamna inom ett forskningsfält som nästan alla tidens stora kemister sonderat, och övergett. Det började med att britten William Crookes 1898 utfärdade

en varning: lyckas inte vetenskapen inom en snar framtid binda luftens kväve så hotas världen av svält!
Crookes larm slog an. Varenda bonde visste att åkrar, för att producera, behöver tillföras näring. Men återvinningen av gödsel var ineffektiv. Man hade därför sedan 1800-talets början fraktat alternativa gödselämnen över världshaven. Källorna var dock ändliga, och Crookes utmanade nu världens kemister att försöka syntetisera gödsel på konstgjord väg. Det kunde tyckas vara en enkel uppgift. Det kritiska ämnet, kväve, utgör åttio procent av vår luft, vi drar ner det i våra lungor med varje andetag. Problemet: kväve tycker om att flyga, inte att landa. Utmaningen var alltså att försöka tvinga kvävgasen i luften att fixeras.
Fritz Haber var inte särskilt intresserad. Många framstående kemister hade redan försökt och misslyckats. Haber hade själv gjort ett halvhjärtat experiment, publicerat resultatet, och sedan glömt det. Men när flera år senare en av tidens största kemister, Walther Nernst, på en konferens hånar honom, och säger att hans publicerade resultat var helt felaktiga blir Haber så kränkt att han omedelbart återvänder till labbet för att bevisa att han haft rätt. Det leder till att han år 1909 lyckas binda kväve till väte, och bilda ammoniak. Berömda är hans ord när han jublande hämtar institutets rektor: ”Det droppar, herr Geheimrat! Det droppar!”
Det var ett storartat genombrott, som kom att undanröja hotet om världssvält, och gjorde Haber till en vetenskapsvärldens gunstling. Två år senare utnämner Tysklands kejsare, Wilhelm II, Haber till Geheimer Regierungsrat och chef för ett av de nya Kaiser Wilhelm-instituten, ”kejsarens akademiska gardesregemente”. En formidabel resa för en tysk jude, som under resans gång – av karriärskäl, men säkert också av fosterlandskärlek – valt att konvertera till kristendomen.
Tre år senare bryter det stora kriget ut. Det som, enligt kejsaren, skulle klaras av på två veckor. Ingen hade räknat med att de nya vapnen – kulsprutan och fältkanonen – helt skulle kasta om krigets regler, tvinga ner arméerna i skyttegravar och leda till ett ställningskrig som aldrig tycktes ta slut.
”Haber var liberal och demokrat”, hävdade kollegan James Franck senare, men tillade: ”Han var en patriot, ännu mer extrem än jag.” Det var en hållning som inte delades av hustrun Clara.
Fritz ställer nu om hela sin forskning i krigets tjänst. Hans upptäckt hur man binder kväve kom snart att brukas för att syntetisera ammunition och sprängmedel. Det var dock inte detta som skulle göra Haber så kontroversiell. Det fanns ett annat skäl: Fritz Haber, som i egenskap av jude endast blivit sergeant, ansåg sig ha kommit på ett sätt att bryta dödläget vid fronten. Man borde, sa han till generalerna, söka komma åt fiendesoldaterna i deras skyttegravar genom att tvinga upp dem, eller kväva dem, med giftgas. Man skulle, sa han, göra mänskligheten en tjänst: ”Otaliga människoliv kan räddas om kriget på detta sätt kan avslutas snabbare.”
Så blev det inte. När den 22 april 1915 hundrasextioåtta ton klorgas släpptes ut över skyttegravarna nära den belgiska staden Ypres mötte förvisso flera tusen allierade soldater en ytterligt plågsam död, och en sju kilometer stor lucka skapades i deras linje. Men vid det laget hade en stor del av de tyska trupperna flyttats till östfronten. Och det plötsliga övertaget kunde inte utnyttjas.
Fritz Haber skulle få betala ett högt pris för sina motsägelsefulla strävanden, både i sitt personliga liv och i sitt eftermäle.
Han blev känd som mannen som skapat bröd ur luft. Och som gaskrigets fader. I Nobelprisens historia skulle det i dag ett hundra år gamla kemipriset komma att räknas som ett av de mest kontroversiella. Och när Hitler kom till makten skulle varken Habers patriotism eller hans vetenskapliga insatser tillmätas någon betydelse.
Som bäste vännen Albert Einstein senare sa om Haber: ”Det var den tyske judens tragedi: den obesvarade kärlekens tragedi.”

Lena Einhorn "

"Lena Einhorn är i höst aktuell med dokumentärromanen ”Geniet från Breslau” (Natur & Kultur), om Fritz Habers och Clara Immerwahrs liv. "

"Sápmis kultur och historia äntligen uppmärksammad

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Den samiska kulturboomen har fått mig att skämmas över hur lite jag kan om Sápmis historia. Svenska historieböcker har allt för länge undanhållit nationalstaternas brutala metoder på Nordkalotten, med avsikt att exploatera naturresurser och utplåna de samiska språken, kulturen, religionen. UR insåg detta kunskapsunderskott, vilket resulterat i den ytterst välgjorda och lärorika serien ”Samernas tid”. Den försvann från UR play i höstas men är nu tillgänglig igen och repriseras på SVT med start den 9/1.

Missa den inte! Här bjuds på tre fullspäckade timmar med ny forskning inom historia och arkeologi, jämte möten med personer i dagens Sápmi. De beskriver kringskurna livsvillkor, hotade naturvärden och erfarenheter av rasbiologiska skallmätningar och så kallade nomadskolor.
Nu finns även ”Sápmi i ord och bild”, två mastodontband (On Line Förlag), med bidrag av över 70 skribenter. En kulturgärning av redaktören Kajsa Andersson!

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@dn.se "

"Belgien vill åter göra upp med sitt koloniala förflutna

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Bryssel. I Belgien är den brutala koloniala historien fortfarande kontroversiell. När landets Afrikamuseum – som en gång startade som ett mänskligt zoo – nyöppnar efter en totalrenovering uteblir kungen från invigningen.

En liten vit pojke klappar ett litet svart barn på kinden. Bilden är från världsutställningen i Bryssel 1958. Kongos naturrikedomar var en viktig del av utställningen, men där fanns också en ”tropisk trädgård” där kongolesiska män, kvinnor och barn kunde beskådas bakom bambustängsel. Vissa besökare kastade in bananer åt dem, noterade en journalist på plats.
Belgiens ståtliga Afrikamuseum, i Tervuren strax utanför Bryssel, började också som ett mänskligt zoo. Sommaren 1897 importerade kung Leopold II 267 kongoleser som ställdes ut vid hans palats. Över en miljon belgare kom dit.
Det stora intresset ledde till att kungen omvandlade sitt slott till en museibyggnad som senare byggdes ut för att visa upp Kongos natur, kultur och rikedomar.
Generationer av belgare har bekantat sig med Kongo och andra delar av Centralafrika genom museet. De har fått lära sig att Belgien utvecklade Kongo och förde med sig civilisationen.
Leopold II, som dog 1909 och vars styre mördade miljoner kongoleser, övervakade länge utställningen från sin piedestal i brons i museets vackra rotunda.

Genom åren har man försökt uppmärksamma de mörka delarna av landets koloniala förflutna. Men det är först nu, nästan 120 år senare och efter en fem år lång renovering, som museiledningen helt försökt skifta perspektiv.
– Våra ordinarie samlingar, som var från 1950-talet och före Kongos frigörelse, hade inte förändrats, konstaterar Guido Gryseels, chef för Afrikamuseet.
Han framhåller att man tar en tydlig ställning mot kolonialism.
– Kolonialism är ett auktoritärt styrelseskick som bygger på militär ockupation, rasism och exploatering av ett land, säger han.
Kung Leopolds staty står sedan länge i källaren. Och de föremål som visar svarta som vildar, har flyttats till sidorum och fått förklarande texter. I stället ska Centralafrikas frigörelse och moderna historia uppmärksammas mer i interaktiva utställningar som ständigt uppdateras. Allt detta har dock inte hunnit bli klart till invigningen.
Men det finns belgare som anser att landets koloniala historia svartmålas för mycket i denna nyordning.
– Attityderna håller på att förändras, men de borde gå fortare. Som museum är vi bara ett instrument. Viktigaste instrumentet är utbildning. Vi försöker påverka att kolonialhistoria åter införs som ämne i skola så att barn förstår vår inblandning i Kongo, säger Guido Gryseels.
Andra vill gå mer konkret fram. De är emot att massmördaren Leopold II fortfarande hyllas offentligt genom statyer och namn på gator överallt i Belgien.
Tanken från början var att nuvarande kung Philippe skulle inviga museet, men det har lett till protester. I stället kommer premiärminister Charles Michel att göra det.
Fransk-kongolesiska kulturjournalisten Ayoka Mensah har varit rådgivare till museet under omgörningen. Hon har förståelse för att kungen inte kommer.

– Det finns flera förklaringar, men främst är det nog att aktivister hotat med protester. Jag vet inte heller om kungahuset är redo för museets nya inriktning, säger hon.
Hon tycker ändå att det är bättre att kung Philippe dyker upp senare, när utställningen är helt klar.
Ayoka Mensah är kritisk till att museet genom namnvalet Afrika utger sig för att vara något mer än vad det är: Belgiens relation med en del av kontinenten.
– Men viktigast är att ansatsen finns där. Det är bra med en progressiv chef, för det finns belgare som inte alls vill ha den här förändringen. Många är konservativa och har sina fördomar, säger hon.
Att ändra dessa medborgares syn på Belgiens kollektiva historia ser hon som en process av olika möten.
– Museet är en del av den processen, säger hon.
Intressant är att Afrikamuseets nyöppning kommer i samma veva som Bryssels första borgmästare med kongolesiska rötter, Pierre Kompany, valts. Dessutom fick frihetskämpen Patrice Lumumba i somras en plats i Bryssel uppkallad efter sig.
Patrice Lumumba, det fria Kongos första ledare, mördades 35 år gammal och belgiska staten var medskyldig.
– Att allt detta händer nu är ett utslag av att civilsamhället och afrikanska aktivister mobiliserat sig. Senaste sju åtta åren har de arbetat mer målmedvetet och väljs nu in i lokala församlingar. De hörs mer än tidigare och mångfalden syns mer i Belgien, säger Ayoka Mensah.
Philip Buyck som driver Lumumba library, en bokhandel specialiserad på Kongo, är en av aktivisterna som arbetat för ett Patrice Lumumba-torg. Han är tveksam till om Afrikamuseet kan bryta med sitt eget förflutna.
– Det ägs ju av belgiska staten, konstaterar han.
Likt många andra vita belgare har Philip Buyck släktingar som arbetat i Kongo. I hans fall en farfarsfar som tog upp skatt på gummi.
– Det är rikedomarna från Kongo som ligger bakom många av de storslagna byggnader som finns i Bryssel och som bidragit till att staden i dag blivit ett europeiskt centrum, säger han.

Pia Gripenberg "
"Afrikamuseet.

Ligger i Tervuren, cirka tio kilometer öster om Bryssel. Nyöppningen är söndagen den 9 december.
Renoveringen har kostat 66,5 miljoner euro (cirka 680 miljoner kronor) till största delen finansierat med offentliga medel.
Är numera 11 000 kvadratmeter stort.
Museet är även centrum för forskare runt om i världen specialiserade på Centralafrika.

II (1835–1909) och Kongo.
Kung Leopold hade fristaten Kongo som sin personliga egendom fram till sin död, då den donerades till belgiska staten.
Landet har enorma naturrikedomar, som mineraler och gummi, som bland annat finansierade Leopolds storslagna byggprojekt i Belgien.
Hans styre var extremt hänsynslöst. Miljoner dog av tvångsarbete, svält eller blev avrättade.
1960 blev landet självständigt. Första premiärministern Patrice Lumumba mördades i januari 1961 av politiska motståndare med stöd av Belgien. Belgien bad 2002 officiellt om ursäkt för sin inblandning i mordet.
I det som numera heter Kongo-Kinshasa (Demokratiska republiken Kongo) har invånarna både under kolonialtiden och efter självständigheten plågats av fattigdom under korrumperade härskare och brutala miliser.
Landet har cirka 81 miljoner invånare. President Joseph Kabila styr sedan 2001. Den 23 december i år är det val.

"Ombytta roller i debatten om invandring

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Så klubbades FN:s globala ramverk om migration igenom, precis som väntat. Ramverket är inte särskilt kontroversiellt, men eftersom det handlar om invandring har det omgetts av myter, desinformation och vrede.

Ett tiotal länder har lämnat processen, däribland USA, Australien och i sista stund Chile. Avhopparna säger sig inte vilja frånsäga sig självbestämmandet i migrationspolitiken, något som inte skulle hotas av avtalet. Men själva kombinationen migranter, FN och avtal var nog för att väcka den största misstänksamhet. Så laddat är ämnet.
Före 2015 var det migrationsförespråkarna som hade känsloargumenten och motståndarna som försökte bemöta med fakta. Ena sidan talade om öppna hjärtan, medmänsklighet och ingen människa illegal, den andra svarade med volymer, brottskurvor och utgiftsposter. Inte konstigt att samtalet hackade.
Efter hösten 2015 har rollerna bytts. Invandringskritikerna har medvind, såväl i USA som i stora delar av Europa. Nu är det de som talar ett känslospråk: Nationens identitet är hotad, oersättliga historiska och kulturella värden står på spel, vår trygghet skuggas av ett mörkt invandrarmoln vid horisonten.
Och migrationens vänner svarar, på defensiven och med skakig stämma, med siffror: Så här mycket tjänar de här länderna på att ta emot invandrare, så ser den sviktande demografin ut, så här liten är rännilen av världens flyktingar som söker sig till Europa.
Fortfarande är det, med andra ord, omöjligt för de båda sidorna att förstå varandra. I synnerhet som ”samtalet” hela tiden kryddas av skällsord: Fascist, brunsmetare, svärjevän, godhetsknarkare...
Som så ofta ligger lösningen någonstans mitt emellan.
Migrationsfrågan är mer än de allra flesta ämnen både hjärta och hjärna. Varje nation har rätt att sätta ett pris på invandringen och avgöra om den är villig att betala det, men migranten, i synnerhet flyktingen, representerar också något utöver de svarta och röda siffrorna i ett bokslut.
Det finns en svår paradox som illustreras väl av debatten om FN:s ramverk. Flykting- och migrationsfrågan måste lösas globalt. Samtidigt kan ingen utomstående påtvinga ett land migranter som det inte vill ta emot – det är att riskera katastrof för alla, inte minst migranterna själva.
Ska den nöten knäckas måste det ske med sansade samtal, välgrundade argument, kalla fakta. Vi måste också våga tro våra meningsmotståndare om gott. Vilken åsikt vi själva än förfäktar har andra rätt att inte tycka som vi. Kompromisser är inte bara möjliga utan nödvändiga. Inte minst i migrationsfrågan. Kanske i synnerhet där.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

" Klimatsmart och flärdfullt på festernas fest

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Dramatiska färger, prunkande nejlikor och en svart stickad mössa. Festernas fest handlade i år ovanligt lite om kött – och ovanligt mycket om mod.

”Marskalkarna kommer! Alla redo!”
En man med pälsklädd luva ryter åt sin personal samtidigt som en vit buss stannar framför Stadshuset. Ur den väller ungdomar med studentmössor och blågula band. ”Ingen kontroll, släpp förbi dem bara!” vrålar pälsmannen och marskalkarna strömmar förbi honom in i Stadshuset förbi marschaller och fackelbärare.
Under Nobelfesten tjänstgör ett stort antal studenter från de olika universiteten och högskolorna i Stockholm som marskalkar, i enlighet med Alfred Nobels testamente. Deras uppgift är att hjälpa Nobelfestens gäster med allt som de kan tänkas behöva.
En stund senare får övriga gäster börja göra dem sällskap. När professorer, politiker, kändisar och vanliga dödliga kommer in i entrén står marskalkerna uppställda och tar leende emot, som om de inte alls hetsade ur en buss alldeles nyss.
Karin Wanngård (S), oppositionsborgarråd i Stockholm, skrider in i glittrande outfit och berättar att detta är hennes femte Nobelfest innan hon minglar vidare.
På borden och längs med trappräcket i Blå hallen prunkar färgstarka blommor. Traditionsenligt har staden San Remo, där Alfred Nobel dog, skänkt blomsterprakten. I år 25 000 blommor, stjälkar och blad. Huvudblomma är floristen Per Benjamins personliga favorit – nejlikan – och intrycket är slående.
Åtminstone på de ställen där det räknas, som på honnörsbordet. DN:s utsända är placerad med övriga journalister i ena hörnet, längst bort från trappan där huvudpersonerna paraderar ner, och där har man nöjt sig med att slänga ut några gröna blad och lite choklad-guldpengar.
Nobelbanketten är en fest i organisering, serveringen liknar ett väloljat maskineri där inget har lämnats åt slumpen. Bakom trappan instrueras trupperna av sina arbetsledare – alla rätter ska ut samtidigt till de drygt 1 300 gästerna och det kräver noggrann koordinering.
Innan kungligheterna och kvällens huvudpersoner, pristagarna, anländer ombeds övriga att inta sina platser. Många män har kvällen till ära klätt sig i hatt, kanske för att få till en personlig touch bland alla svarta frackar. U2-gitarristen David Evans, även kallad ”The Edge” har gjort det mest oväntade valet en kväll som denna – han bär en liten svart, stickad mössa. Han tar inte av sig den när han sätter sig till bords.
Temat för både kvällens divertissement (Nobelstiftelsens ord för ”underhållning”) är ”mod”. Upphovsmakarna till kvällens program beskriver det såhär: *”Dessa är tider av oåterkallelig förändring. Vårt klimat är hotat och våra värderingar skakas i grunden. Vi måste reflektera över hur vi behandlar varandra och tillsammans hitta en ny väg framåt. Nu krävs mod, både från den enskilde individen, men också i ett kollektivt perspektiv.”*
Divertissementet börjar i personligt och medmänskligt mod och tar vägen via årets fredspris till en uppmaning att hedra och hylla kvinnor.
Kompositör är Mikael Karlsson som har arbetat tillsammans med Kungliga balettens chef Nicolas De Riche och kvällens producenter Marie-Louise Sid-Sylwander, Tove Asplind och Ingmar Bergman Jr.
En av huvudpersonerna är musikern Anna von Hausswolff och hennes

starka röst klarar utmärkt av utmaningen att fylla Blå hallen med toner.
Förrätten, en bakad röding, granskas kritiskt av min bordsherre, en japansk journalist. Han slår fast att det måste vara lax. Vi hamnar i en intensiv fiskdispyt innan jag lyckas googla fram en bild på en röding. Vid journalistbordet i hörnet ser arrangörerna mellan fingrarna på mobilanvändning.
Från vårt hörn skymtar endast personerna vid honnörsbordet fram när de sittande vid långbordet däremellan lutar sina huvuden i gynnsamma positioner. Nobelstiftelsens Sara Danius i sin iögonfallande rosa kreation tycks vara djupt engagerad i sitt samtal med Peter Wallenberg Jr, som sitter intill henne. Fysikpristagaren Donna Strickland har fått kungen till bordet. Hur de två reagerar på årets nyhet, att varken kött eller fisk har tilldelats huvudrollen i varmrätten, är svårt att urskilja.
Bakad rotselleri med kantarellkräm och svampsmör, kålrot med lagerbladskräm och långbakad högrev, oxmärgscrust, rökt kalvsky samt potatis- och purjolöksterrin står på menyn och årets kock Tom Sjöstedt, som driver restaurang Lilla Ego i Stockholm, är tillfreds med beslutet.
– Huvudrätten består av grönsaker i år. Den är inte helt vegetarisk – vi har tillsatt kött i rätten – men inte som huvudråvara. De får bara 40 gram kött. Det du! säger han till TT.
Även årets konditor, Daniel Roos, inne på sitt femte Nobelfestår, är på det vegetariska spåret. I år är första gången efterrätten görs helt utan gelatin, något han är både stolt och glad över.
– Det känns som att det ligger helt rätt i tiden, säger Daniel Roos.
Fysikpristagaren Donna Strickland rev ner stora applåder när hon mot slutet av kvällen höll ett tacktal. Hon sa att det var en ära att få samma pris som Marie Curie tidigare tagit emot – och citerade, till publikens förvåning, Cyndi Lauper.
– När jag var doktorand var hennes låt ”Girls just wanna have fun” en stor hit. Den handlar om att tjejer får ha kul efter jobbet. Men jag vill ha kul PÅ jobbet. Alla tycker inte att fysik är kul, men det tycker jag!

Emma Bouvin
emma.bouvin@dn.se "

"Ändring vid honnörsbordet

Traditionellt sitter Svenska Akademiens ständige sekreterare vid honnörsbordet, men med ett inställt litteraturpris finns inte den nuvarande sekreteraren Anders Olsson med. Sara Danius tog däremot plats vid bordet, som en av flera styrelseledamöter i Nobelstiftelsen.

Fakta. Efterfesten

Sedan 1978 anordnas en inofficiell efterfest till den årliga Nobelfesten den 10 december av fyra studentkårer i Stockholm på roterande basis, Handelshögskolans i Stockholm studentkår, Medicinska Föreningen, Stockholms universitets studentkår och Tekniska Högskolans studentkår. 2018 arrangeras festen av Handelshögskolans studentkår.

Fackat. Allt om festen i Stadshuset
Nobelmiddagens meny

Förrätt: Lättbakad röding med kräftbuljong i krondillslökar, lättrökt forellrom, krispig potatis och krasseskum.
Varmrätt: Bakad rotselleri med kantarellkräm och svampsmör, kålrot med lagerbladskräm och långbakad högrev, oxmärgcrust, rökt kalvsky samt potatis- och purjolöksterrin.

Dessert: Äppelsymfoni med karamelliserade Fridaäpplen från Österlen, äppelsorbet, vaniljkräm, kolasås och havresmulor.
Viner: Champagne Taittinger Brut Millésimé, 2013. Gérard Bertrand Cigalus Rouge, 2016. Ruppertsberger Riesling Auslese, 2014. TT

500 meter linneduk används till de drygt 60 borden i Blå hallen. 9 540 delar porslin ingår i servisen som gästerna äter på.
300 kilo grönt och 25 000 blommor ingår i blomsterarrangemangen. Blommorna har som vanligt skänkts från San Remo i Italien. "

"Uteblivet pris satte prägel på ceremoni

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Det inställda litteraturpriset präglade utdelningen av 2018 års Nobelpris i Stockholm. I år räckte det inte att vara medlem i Svenska Akademien för att få en plats i strålglansen på Konserthusets scen. Trots det syntes två akademiledamöter på det så kallade pingvinberget.

Först knäpptyst. Sedan harklingar och mummel. Hela sju minuter förlöpte innan den vanligtvis minutpunktliga prisutdelningen i Konserthuset startade med en trumvirvel.
När Nobelstiftelsens ordförande Carl-Henrik Heldin kom i gång med sitt inledningstal passade han på att ge en känga åt politiker som vägrar ta den globala uppvärmningen på allvar.
– Det är djupt oroande att inflytelserika världsledare förnekar kopplingen, som har stöd av överväldigande vetenskapliga belägg, mellan vår livsstil och klimatförändringarna.
Han påpekade att mycket har blivit bättre i världen sedan Alfred Nobel levde i slutet av 1800-talet. Samtidigt varnade han för växande hot mot vetenskapens oberoende, mot yttrandefriheten och de universella mänskliga rättigheterna.
– Det är djupt oroande, eftersom vi riskerar en återgång till en tid innan de fanns – till en tid som styrdes av okunnighet, fördomar och barbari, sa Carl-Henrik Heldin.
Efter den salvan var det dags för årets tio pristagare i Konserthuset att en efter en ta emot sina medaljer och diplom ur kung Carl XVI Gustafs hand. Först på tur var fysikpristagaren Arthur Ashkin. Han är 96 år gammal och den äldste mottagaren av ett Nobelpris hittills. På grund

av vacklande hälsa stannar han hemma. I hans ställe fick sonen Michael Ashkin skaka hand med kungen.
Alla de övriga pristagarna var på plats under den fanfarfyllda ceremonin inför cirka 1 560 gäster. Tillsammans med pristagarna på podiet – som kallas pingvinberget på grund av alla frackar – fanns kungen, drottningen, kronprinsessan Victoria och prins Daniel.
Där fanns även representanter för Nobelkommittéerna som väljer ut pristagarna. Men i år var ingen av de närmare 80 stolarna på podiet – färre än i fjol – vikt för ledamöterna i Svenska Akademien. Orsaken är förstås det inställda litteraturpriset.
Trots det syntes den ständige sekreteraren Anders Olsson och hans avgångna företrädare Sara Danius på podiet, hon klädd i en klänning formad som en vulkan av tygvåder i rosa och glödande orange. Men båda två var där eftersom de också sitter i Nobelstiftelsens styrelse.
Kungliga Filharmoniska orkestern under ledning av den finska stjärndirigenten Dalia Stasevska stod för musiken. Vid prisutdelningen år 2016 sjöng rocklegenden Patti Smith ”A hard rain’s a-gonna fall” av Bob Dylan – och kom av sig. I år var det klassiskt för hela slanten. Sopranen Christina Nilsson sjöng felfritt, bland annat ”Dich, teuere Halle” från ”Tannhäuser” av Richard Wagner.
Blommorna i Konserthuset och Stadshuset kom även i år från San Remo i Italien, där Alfred Nobel levde sina sista år. Staden har skänkt 25 000 blommor till festligheterna. Helén Magnusson, chefsflorist på Hässelby Blommor, har tillsammans med ett dussin florister ägnat fyra dagar åt att skapa dekorationerna i Konserthuset. Blomster-arrangemangen i gröna och gula nyanser bestod av bland annat nejlikor, krysantemum, cymbidiumorkidéer och rosor.
Förseningen, som sades bero på att hovet fastnat i trafiken, höll sig genom hela programmet. Men det uteblivna litteraturpriset innebar att evenemanget var sju minuter kortare än i fjol. Så gästerna kunde i lugn och ro ta sig till Stadshuset utan att komma för sent till middagen.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

"Fakta. Här är pristagarna

Nobelpriset i fysik
Arthur Ashkin, Gérard Mourou och Donna Strickland för ”banbrytande uppfinningar inom laserfysik”.
Nobelpriset i kemi
Frances H Arnold för ”riktad evolution av enzymer” samt George P Smith och Sir Gregory P Winter för ”fagdisplay av peptider och antikroppar”.
Nobelpriset i fysiologi eller medicin
James P Allison och Tasuku Honjo för ”deras upptäckt av cancerbehandling genom hämning av immunförsvarets bromsmekanismer”.
Sveriges Riksbanks pris i ekonomi till Alfred Nobels minne
William D Nordhaus för ”att ha integrerat klimatförändringar i långsiktig makroekonomisk analys” och Paul M Romer för ”att ha integrerat teknisk utveckling i långsiktig makroekonomisk analys”.
Nobelpriset i litteratur. Inget pris i år.

Fakta. Alfred Nobel och priset

Alfred Nobel, dynamitens uppfinnare, dog i sin villa i San Remo på den italienska rivieran den 10 december 1896.
Utdelningen av Nobelpriserna infaller traditionsenligt på hans dödsdag."

" Tårar och jubel när fredspristagarna framförde skakande berättelser

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Sällan har fredpristagare så naket berättat om det våld som pågår i världen som när Nadia Murad och Denis Mukwege tog emot Nobels fredspris. Det var tal som skakade om bland kungligheter och politiker.

Oslo.
Applåderna och de stående ovationerna ville aldrig ta slut när den 25-åriga yazidiern och den nästan 40 år äldre kongolesiske läkaren hyllades för sin kamp mot att sexuella övergrepp mot kvinnor används som ett vapen i krig.
Men Murad och Mukweges tal framkallade även tårar. Sällan har två fredspristagares vittnesmål om våldet i världen varit så starka och framkallat sådana känslor. Bland åhörarna i Oslo rådhus fanns bland annat den svenska utrikesministern Margot Wallström, som kallat pristagarna för ”två otroliga hjältar”.
Nadia Murad såg lite tagen ut av uppståndelsen när hon och Mukwege tog emot sina medaljer. Sedan höll hon sitt tal på den nordkurdiska dialekten kurmanji och berättade om folkmordet som yazidierna utsatts för av terrororganisationen IS.
När det blev dags för Mukwege att tala gav han en närmast outhärdlig bild av vidrigheterna som pågår i hans hemland. Med lugn, fransk stämma berättade han om ett våld som inte vet några gränser. Den första patienten han opererade på sitt sjukhus i Bukavu var en kvinna som skjutits i könsorganet.
En dag fördes en 18 månader gammal flicka till sjukhuset med ambulans. Bebisen blödde ymnigt och fördes till operationssalen.
– När jag anlände grät sköterskorna. Bebisens urinblåsa, könsorgan och anus var allvarligt skadade, sade Mukwege och gjorde en konstpaus innan han fortsatte:
– Genom penetration av en vuxen.
Det var smärtsamt att höra hans ord. Kronprinsessan Mette-Marit var en av dem som grät under ceremonin.
Mukwege upptäckte att förövaren av brottet var en man som tillhörde det regionala parlamentet och som skrämt bybefolkningen till tystnad. Hans politiska immunitet gjorde att han inte kunde straffas. De skadade bebisarna följdes av många fler.
– När det 48:e offret anlände blev vi desperata. Med hjälp av försvarare av mänskliga rättigheter gick vi till en militärdomstol. Till slut väcktes åtal för våldtäkterna och de bedömdes som brott mot mänskligheten, sade Mukwege och konstaterade att våldtäkterna fortsätter i andra delar av landet och att antalet döda i konflikten i hans hemland är sex miljoner.
– Tänk er, motsvarande hela Danmarks befolkning decimerad, sade Mukwege och konstaterade att FN:s fredsbevarande styrkor inte heller skonats.
Efter att ha gett sin bild av en fruktansvärd verklighet övergick Mukwege till att kräva att världen i stället för att bara fördöma måste skrida till handling.
– Vi älskar våra vackra bilar, juveler och apparater. Jag har en smart telefon själv. Dessa prylar innehåller mineraler från mitt land. Ofta hämtas de från gruvor där barn arbetar och där de blir skrämda och offer för sexuella övergrepp. Ta en minut och reflektera över den mänskliga kostnaden för att producera dessa ting, sade Mukwege, som också passade på att hylla sin kollega Nadia Murad och sade att

hennes mod, djärvhet och förmåga att inge hopp är en inspirationskälla för honom själv och för världen.
Murad är alltför bekant med vad krig och sexuellt våld innebär. När IS intog hennes by Kojo vid Sinjarberget i norra Irak dödades hennes mor och sex bröder. Själv tillfångatogs hon, våldtogs och utnyttjades som sexslav innan hon lyckades fly till Tyskland.
Fyra år senare har hennes kamp för rättvisa för sitt folk och för alla kvinnor som utsatts för sexuellt våld resulterat i det som brukar kallas världens finaste pris.
Från talarstolen konstaterade Murad att detta är en stor dag för henne, en dag när det goda har besegrat det onda och en dag när barn och kvinnor som utsatts för förföljelse har triumferat över dem som begått alla dessa brott.
– Jag hoppas att det markerar början på en nya era, där fred prioriteras och att världen kan börja definiera en väg för att skydda kvinnor, barn och minoriteter från förföljelse, särskilt offer för sexuella övergrepp, sade Murad och upprepade Mukweges ord om att alla fördömanden nu måste följas av handling.
Kungligheterna på första parkett reste på sig inför den späda flickan i talarstolen och applåderna i rådhuset ville aldrig ta slut.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

"Fakta. Kriget i Kongo
Konflikterna i Kongo startade i mitten av 1990-talet när diktatorn Mobutu Sese Sekos regim kollapsade efter ett maktinnehav som sträckt sig över tre decennier.
När ett antal stater invaderade Kongo utbröt vad som har kallats för ”Afrikas världskrig”.
Ett fredsavtal stoppade det stora kriget redan för 15 år sedan men flera lågintensiva konflikter har fortsatt. "

" Macron om Gula västarnas protester: ”Ilskan berättigad”

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

I ett tv-sänt tal kommenterade Frankrikes president Emmanuel Macron för första gången den nationella kris som uppkommit i samband med Gula västarnas protester. Samtidigt som han fördömde våldet sade han sig förstå folkets ilska, och lovade bland annat att höja minimilönen med 100 euro i månaden.

– Ilskan i landet är både djup och berättigad, inledde Macron talet, som sändes i nationell tv.
Måndagens tal hade i förväg beskrivits av fransk media som det viktigaste under hans tid som president, och avgörande skulle vara vilka konkreta åtgärder han kunde utlova för att tillmötesgå demonstranterna. Svaret de fick blev bland annat en höjning av minimilönen från och med den första januari, med 100 euro, cirka 1 000 kronor, i månaden. Macron utlovade även skattelättnader för pensionärer och att göra övertidsarbete skattefritt.
Däremot tänker han inte tillmötesgå de krav som ställts om återinförd förmögenhetsskatt.
– Vi kommer bemöta de ekonomiska och sociala nödropen med starka åtgärder. Genom att sänka skatter snabbare och hålla våra utgifter under kontroll, men inte genom u-svängar, sade han.
Samtliga åtgärder var krav som tidigare hade ställts av Gula västarna, den löst sammansatta protestgrupp som vuxit sig starkare den senaste månaden och vars kritik mot presidentens politik 72 procent av befolkningen sagt sig stå bakom i en tidigare opinionsundersökning.

I talet medgav Macron att han var delvis ansvarig för folkets protester, och att de dittills vidtagna åtgärderna förmodligen inte varit snabba eller kraftfulla nog. Han bad även om ursäkt om hans tidigare uttalanden sårat någon.
Samtidigt refererade han till protesterna som ett resultat av ”40 års oro”, och även om han inte ville förringa ilskan menade han att ingen ilska är skäl nog att exempelvis attackera en polisman eller plundra en butik.
”Alla möjliga medel” kommer nu att undvaras för att återställa lugnet i landet, sade Macron i talet.
– Min enda kamp är för Frankrike. Vive la France, avslutade han.

Fredrik Tano "

" En upptrappning kan ha undvikits – men upproret inte över

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Efter sitt tal har Macron kanske lyckats hindra en upptrappning av konflikten – men upproret är knappast över.

1. Vad lovade presidenten?
Det var en samlad Emmanuel Macron som på bästa sändningstid vände sig till fransmännen. Han började med att fördöma våldet som ägt rum i samband med Gula västarnas demonstrationer – så sent som i lördags ägde stora kravaller rum i Paris, Toulous, Bordeaux och en rad andra städer. Han påminde också om att regeringen redan har backat från den höjning av skatten på bensin- och dieselskatten, som satte i gång upproret.
Men Macron sa också att Gula västarnas vrede ”på många sätt är legitim”, och att regeringen nu utlyser ett symboliskt ”ekonomiskt och socialt undantagstillstånd”. Till en början höjs minimilönen med 100 euro per månad från nyår. Det gör denna till ungefär 1 500 euro per månad (15 000 kronor). Övertidsersättning skattebefrias. Och så en julklapp på det: arbetsgivare får skattebefrielse på julbonusar till anställda.

2. **Räcker det för att lösa konflikten?**
Kanske lyckades Macron i alla fall få stopp på upptrappningen av konflikten. En förhandling med företrädare för rörelsen borde nu kunna vara möjlig – i alla fall om Gula västarna kan enas om en grupp representanter (vilket är långt ifrån säkert).

Att presidenten innan han höll sitt tal ska ha samtalat med de franska facken och arbetsgivarorganisationerna ger viss tyngd och trovärdighet åt talet om ”ekonomiskt och socialt undantagstillstånd”. Det kan också fungera som en återhållande faktor.
Men upproret är inte över. Löftet om höjd minimilön riskerar slå tillbaka om det uppfattas som att presidenten bara försöker köpa sig mer tid med ”smulor från baguetten”, som fransmännen säger.

3. **Vad väntar nu?**
De initiala reaktionerna från Gula västarnas olika lokalgrupper runt om i landet var försiktigt positiva, men många tycks också fråga sig hur regeringen ska betala för reformen. Presidenten sa i sitt tal att företagen inte ska behöva stå för notan för höjningen av minimilönen. Så frågan är vem som får göra det.
Den franska regeringen har tidigare bundit sig att inte överskrida EU:s 3-procentgräns för budgetunderskottet i förhållande till BNP, och en del ”gula västar” varnade i fransk tv för att höjningen minimilönen kan komma att finansieras genom höjda skatter – och därmed slå mot de lågavlönades disponibla inkomst.
Många av de andra krav som lyfts av Gula västarna – som en satsning på bättre kollektivtrafik på landsbygden, bättre tågförbindelser till småstäder och utbyggd statlig service, berördes inte alls av Macron.
För aktivisterna är dessutom presidentens omvandling av förmögenhetsskatten till en ny fastighetsskatt fortsatt ett rött skynke.
Presidenten stod på måndagen fast vid att han inte backar om den reformen, som han försvarar som nödvändig för att inte skrämma bort kapital från Frankrike.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"FN-länder godkände omdiskuterat migrationsavtal

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Politiker från hela världen har nu godkänt FN:s globala ramverk om migration. Samtidigt uttrycker världsorganisationen oro för desinformation om överenskommelsen, som drabbats av flera avhopp. I sista stund drog sig ännu ett land ur, Chile.

Det globala ramverket för migration godkändes på måndagsförmiddagen, i början av en två dagar lång konferens i marockanska Marrakech. Antagandet gjordes med acklamation, alltså i form av mötesdeltagarnas ja- eller nejrop, och efteråt utbröt glada applåder, berättar en FN-delegat för DN.
I juli enades alla FN:s medlemsländer utom USA om det dokument som ligger till grund för Marrakechmötet. Genast efteråt började dock en rad länder hoppa av ramverket och mötet, många i Östeuropa men även länder som Australien, Italien och Österrike.
Det senaste landet att hoppa av mötet, vilket skedde i sista stund, är Chile, Den chilenska högerregeringen under president Sebastian Piñera lät meddela att man inte kommer att delta i konferensen.
– Vår position är klar. Vi har sagt att migration inte är en mänsklig rättighet. Enskilda länder har rätt att bestämma inträdesvillkoren för utländska medborgare, säger Rodrigo Ubilla, statssekreterare på det chilenska inrikesministeriet, till tidningen El Mercurio.
Eftersom ramverket inte är bindande handlar beslutet sannolikt till stor del om inrikespolitik. Chile har de senaste åren tagit emot stora mängder invandrare från andra latinamerikanska länder, och ett av president Piñeras vallöften var skärpt migrationspolitik.

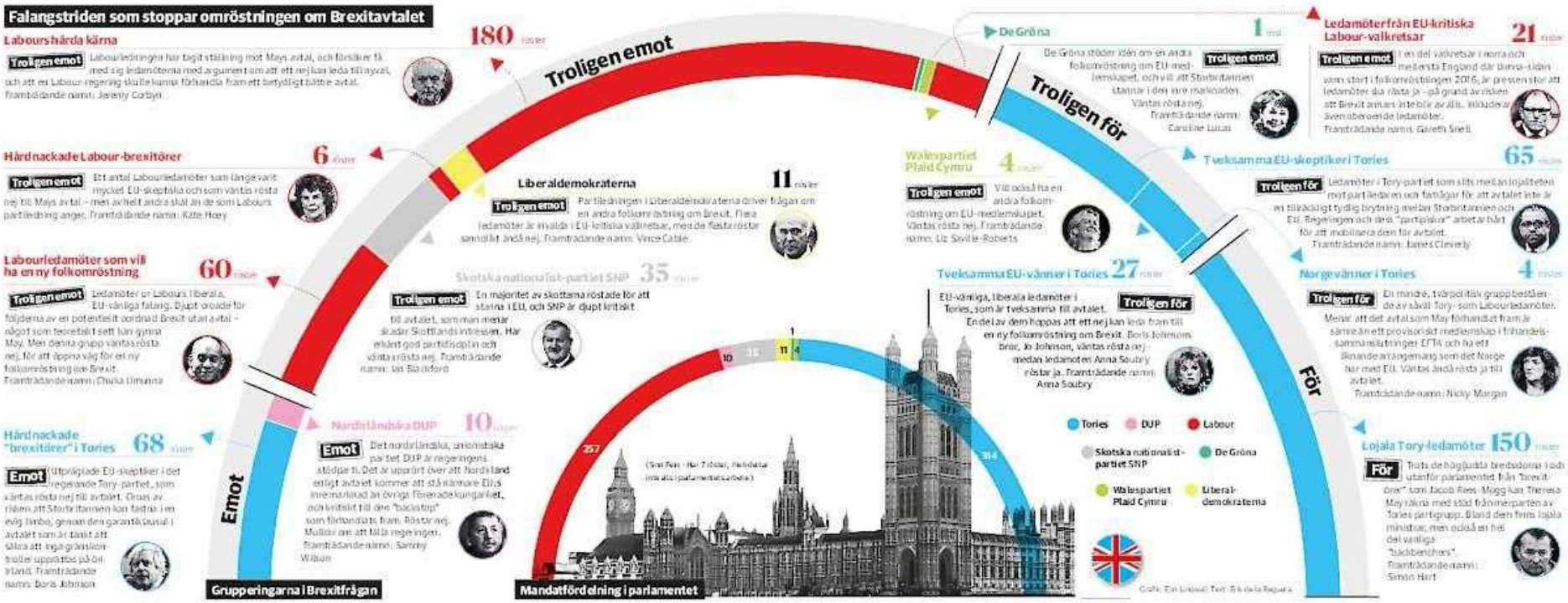
Falangstriden som stoppar omröstningen om Brexitavtalet
Labours hårda kärna
180 röster
Troligen emot
Hårdnackade Labour-brexitörer
6 röster
Labourledamöter som vill ha en ny folkomröstning
60 röster
Hårdnackade "brexitörer" i Tories
68 röster
Emot
Liberaldemokraterna
11 röster
Skotska nationalist-partiet SNP
35 röster
Nordirländska DUP
10 röster
Grupperingarna i Brexitfrågan
Mandatfördelning i parlamentet
De Gröna
1 mot
Walespartiet Plaid Cymru
4 röster
Tveksamma EU-vänner i Tories
27 röster
Troligen för
Ledamöter från EU-kritiska Labour-valkretsar
21 röster
Tveksamma EU-skeptiker i Tories
65 röster
Norgevänner i Tories
4 röster
Lojala Tory-ledamöter
150 röster
För
Tories
DUP
Labour
Skotska nationalist-partiet SNP
De Gröna
Walespartiet Plaid Cymru
Liberal-demokraterna

Det oppositionella Progressiva partiet kallar regeringens agerande ”skamligt och auktoritärt”, och en kommunistisk parlamentsledamot och advokat, Hugo Gutiérrez, menar på Twitter att Chile nu är på väg att göra samma högergir som USA:s Trump och Brasiliens Bolsonaro.
FN oroas över den stora mängd desinformation om överenskommelsen som har spridits i sociala medier. På flera håll i världen, däribland i Sverige, har kritiska röster höjts om pakten, som vissa befarar ska begränsa länders självbestämmande i migrationsfrågan. Dokumentet är dock alltså inte rättsligt bindande.
– All den här desinformationen om vad pakten innebär, och vad texten faktiskt slår fast, är förvånande, säger Louise Arbour, FN:s särskilda sändebud för internationell migration, till AFP.
Nästa steg är nu att ramverket formellt ska antas i form av en resolution i FN:s generalförsamling den 19 december.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Ny generation klarar sig utan bil i Los Angeles

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Jorden runt
Los Angeles. Det är fredagseftermiddag och rejäl rusningstrafik på La Brea Avenue i centrala Los Angeles. Men det är inte bara på den sexfiliga bilvägen det tutas och trängs utan även på trottoarerna. Där sicksackar ett dussintal unga kvinnor och män fram på eldrivna skotrar, lite för snabbt för att undvika att skrämma slag på övriga fotgängare.

Förra året godkände Los Angeles en rad licenser för elskoterföretag och sedan dess har trottoarerna börjat svämma över av tusentals skotrar. I de områden där skotrarna är mest populära, som kustremsan vid Santa Monica, har lokalbefolkningen blandade känslor för skotrarna, som ofta vandaliseras.
Men elskotrarna är bara ett av många exempel på att Los Angeles, länge en av världen mest bilberoende storstäder, börjar prova andra färdmedel.
I somras valde transportföretaget Uber att lansera en landsomfattande satsning på flygtaxi i Los Angeles. Ubers flygtaxi är batteridriven och ska på sikt vara förarlös.
Lokalbefolkningen är trött på att slösa bort en tredjedel av sin vakna tid i bilköer. En ny våg av yngre nyinflyttade kommer från städer där det inte är lika självklart att köra bil överallt. De tar sig fram med buss, tunnelbana, cykel och elskoter. Transportapparna Lyft och Uber, erbjuder förutom taxi ett slags kollektivtrafik, där kunden delar bil med två, tre andra till ungefär halva priset.

Du kan därmed lätt ta dig runt i centrala Los Angeles utan bil för fyra, fem dollar. Överallt i stadskärnan syns nu byggarbetsplatser för nya tunnelbanestationer, snabbtåg och cykelbanor. Världens trendigaste storstad verkar till slut vara redo att ta klivet in i 2000-talet.

Martin Gelin "

" Försiktigt hopp kring fredssamtal om Jemen

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Fredsförhandlingarna om Jemen går framåt, sa FN-sändebudet Martin Griffith under en presskonferens på måndagskvällen, i det slott utanför Stockholm där samtalen inleddes i torsdags.

– Parterna diskuterar specifikt en rad svåra frågor. Man kan tro att ingenting händer, eftersom ingenting är klart förrän allting är klart, men parterna arbetar hårt och vi hoppas kunna visa något innan vi åker härifrån, sa han.
Svåra frågor rör flygplatsen i Sanaa och hamnen i Houdeidah, livsviktiga för att få in hjälp och förnödenheter i landet, villkoren för den fångutväxling man enats om, och Jemens ekonomiska situation.
Martin Griffiths betonade att man strävar efter detaljerade dokument över vad man enas om. Förhoppningar finns om att nya samtal kan äga rum i början av nästa år.
– Man får inte glömma att den fruktansvärda humanitära situationen finns där som fond. Båda parter är måna om att förändra det läget.

Sanna Torén Björling "

"Nya EU-sanktioner mot öst

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

EU. Ytterligare nio personer läggs till på EU:s sanktionslista för kriget i östra Ukraina. Samtliga tillhör de ryssvänliga utbrytarna i Donetsk och Luhansk.

”Mycket tydligt” ville utrikesminister Margot Wallström (S) att EU skulle markera och fördöma det ryska agerandet kring Azovska sjön. När EU:s utrikesministrar samlades på måndagen bönhördes utrikesministern delvis. Ytterligare nio namn läggs nu till på den långa listan över personer som inte ska ges visum till EU och vars eventuella EU-tillgångar fryses.

TT "

" Inspelning med Khashoggi: ”Jag kan inte andas”

" TISDAG 11 DECEMBER 2018

Turkiet/Saudiarabien. ”Jag kan inte andas.” Det var de sista orden som den saudiske journalisten Jamal Khashoggi uttalade, enligt CNN, som pratat med en källa som läst en utskrift av en ljudinspelning från mordet.

Av utskriften framgår att mordet var planerat, och att flera telefonsamtal med information om händelserna gjordes, enligt källan. Bland annat ska Khashoggi ha känt igen en av männen, generalen Maher Mutreb, och sagt till honom: ”Du kan inte göra så ... Folk väntar utanför.”

TT-AFP-Reuters "

" Nobelstiftelsen fortsätter investera i kärnvapenbolag

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Nobelstiftelsen skulle dra sig ur alla kärnvapenrelaterade investeringar till våren 2018. När deras investeringar nu granskats på nytt konstaterar kritiker att de fortfarande har pengar i företag som bland annat tillverkar kärnvapenbärande ubåtar.

I fjol kritiserades Nobelstiftelsen för sina placeringar i fonder som i sin tur investerade i både tobaks- och oljebolag, men kanske främst i producenter av krigsmateriel och kärnvapen.
Detta trots stiftelsens investeringsriktlinjer där det uttryckligen står att de inte ska ”investera i bolag som producerar kärnvapen eller bolag där en betydande del av omsättningen kommer från kolutvinning”.
Vinsterna från dessa placeringar är det som sedan har kommit att finansiera bland annat fredspriset, som förra året gick till ICAN – en internationell organisation mot just kärnvapen.
– Tajmingen är olycklig, sade stiftelsens direktör Lars Heikensten i en intervju med TT efter att deras investeringar uppmärksammats av den norska organisationen Framtiden i våra händer, knappt en månad efter att fredspristagaren tillkännagavs.
I samband med det meddelade han också att de senast i mars 2018 skulle ha avslutat alla investeringar med koppling till kärnvapen. Men nu har både norrmännen och den tyska organisationen Facing Finance riktat ny kritik mot Nobelstiftelsen.
Redan i somras publicerade den norska organisationen en uppföljning där de slog fast att stiftelsen inte avslutat alla kärnvapeninvesteringar. De har fortfarande placeringar i fonder som i sin tur är investerade i bland annat franska Thales och Rolls-Royce – båda tillverkare av kärnvapenbärande ubåtar.
Nobelstiftelsen har inte velat ställa upp på någon intervju, men i ett mejl till DN förklarar man att stiftelsen dragit sig ur alla kärnvapenrelaterade investeringar.
”Vi har gjort stora förändringar i vår aktiefondsportfölj under det gångna året som innebär att vi enligt vår kännedom inte har någon exponering mot kärnvapen”, skriver stiftelsens presschef Mikael Östlund.
Beträffande Thales och Rolls-Royce, där Nobelstiftelsen fortfarande har investeringar, menar han att det är en tolkningsfråga. Stiftelsens förvaltare definierar inte Thales och Rolls-Royce som kärnvapenföretag eftersom de inte tillverkar faktiska kärnvapen.
Organisationerna som granskat dem menar att det räcker med att företagen bygger ubåtar som är specialdesignade för att bära kärnvapen.
Den tyska organisationen Facing Finance menar dessutom att stiftelsen också har investeringar i flera andra tveksamma bolag. Deras senaste granskning presenterades under måndagen och pekar på kärnvapenrelaterade företag som Airbus, Lockheed Martin, Boeing och Honeywell.
– De har försökt göra sig av med de kritiska investeringarna, men det är fortfarande många kvar, säger Thomas Küchenmeister, Facing Finances vd.
Dessutom menar de att stiftelsen via sina fondplaceringar göder flera bolag som är involverade i vapenexport till Turkiet och den saudiska koalitionen i Jemen. Thomas Küchenmeister är starkt kritisk till stiftelsens avsaknad av transparens i sina investeringar och tror det kan vara problematiskt för deras förtroende framöver.
– Det är alltså Nobelpriset vi pratar om här. Det är ett viktigt pris och man kan inte fortsätta skada det genom att ta in pengar på det här sättet

för att betala pristagarna. Allt detta går emot stiftelsens egna principer, säger Thomas Küchenmeister.
Nobelstiftelsens presschef Miakel Östlund avslutar sitt mejl med att förklara att arbetet kring investeringarna inte är färdigt.
”Vi ser arbetet med ansvarsfulla investeringar som en kontinuerlig process, där vi tar ett steg i taget för att säkerställa att vi agerar i enlighet med de riktlinjer vi lagt fast. Dessa kommer vi också att revidera i linje med våra ökande kunskaper”, skriver han.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" Johan Croneman: De aktuella filmerna om nazismens brott som ingen bör missa

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Det finns mycket att se för den som vill lära sig något nytt om den tyska nazismens ondska. Och de efterföljande rättegångarna. Värst och bäst är Michael Prazans film ”Einsatzgruppen” (Netflix).

Den tyska filmen ”En labyrint av lögner” från 2015 var en nyttig påminnelse om tyskarnas kollektiva glömska kring några av andra världskrigets allra värsta brott mot mänskligheten. De så kallade Auschwitzrättegångarna i Frankfurt mellan 1963 och 1968 (de delades upp i tre olika processer) väckte mycket olika reaktioner. Stora delar av den tyska befolkningen visade sitt relativa ointresse, när de inte var rent fientligt inställda – ”ska vi verkligen börja rota i allt det där igen?”
På SVT/Play UR visar man nu den utmärkta fransk-brittiska dokumentären ”Auschwitzrättegången i Frankfurt”. Hårt arbetande och dedikerade åklagare jobbade stenhårt i åratal, inte sällan stötte de på aktivt motstånd från det nya tyska etablissemanget (som till viss del bestod av det gamla nazityska etablissemanget). Delar av förvaltningen, rättsväsendet och polisväsendet kom snabbt att i det nya Västtyskland bestå av före detta partianslutna nazister, som hade bytt fot i farten. Och fått nya jobb: ”Vi såg inga direkta mord på några judar och oliktänkande, och lydde ju i alla fall bara order…”
Börja med spelfilmen ”En labyrint av lögner” (finns på SF Anytime), sedan ser du ”Auschwitzrättegången i Frankfurt”. Vill du sedan se det bästa som gjorts i genren så ge dig i kast med Netflixserien ”Einsatzgruppen: The nazi death squads”. Fransmannen Michael

Prazans serie är den mest ambitiösa, mest kallhamrade genomgång av det tyska utrotningskrig som fälttåget mot Ryssland faktiskt var.
Filmaren Prazan lämnar ingen sten orörd, han berättar om alla de fyra olika dödspatrullerna. De nazistiska höjdarna Himmler och Heydrich hade ofta satsat på att ge akademiker och humanister de mest råbrutala uppgifterna. Man ville ha folk som förstod svårigheterna – och soldaterna. De rekryterades med hjälp av extrapengar, extra ledighet och stora mängder tilldelning av alkohol. Att ägna dagarna åt att sitta vid en kulspruta och meja ner judar, kommunister, motståndsmän, sabotörer, krigsfångar krävde mycket starka psyken. Sammanbrotten var många.
Orkade man inte, pallade man inte dödandet, så slapp man. Många frivilliga gjorde jobbet i åratal, och de gjorde det effektivt och mycket förtjänstfullt. Alla högre befäl förstod vilket helvete det var, detta massmördande, men det var nödvändigt, och efterföljande generationer skulle tacka dem, det var deras absoluta övertygelse.
Väldigt många av dessa, kanske världshistoriens värsta förbrytare och massmördare, kom aldrig att ställas inför rätta. De åkte hem, byggde upp sitt land med benäget stöd – och bestämde sig för att glömma.
Michael Prazans Netflixfilm i fyra delar är en sådan käftsmäll att man inte vet hur man någonsin ska kunna resa sig igen. Det är ingen studie i ondska, det är ondskan i dess renaste form.
Särskilt överjävligt blir det när den tyska Einsatzgruppe A anländer till de baltiska staterna, Estland, Lettland och Litauen, och upptäcker att jobbet redan sköts alldeles utmärk av lokalbefolkningen. De släpar ut sina judiska grannar på gatan och klubbar helt sonika ihjäl dem, de dammsuger judiska och kommunistiska kvarter, hela stadsdelar, hela byar, och pryglar dem oftast till döds.
Tyskarna står hänförda, förvånade och tittar på. Det är dessutom väldokumenterat på bild eftersom så många tyska soldater filmar händelserna. Ester och letter och litauer har oerhörda mängder blod på sina händer från den här tiden – deras kollektiva minne är förmodligen ett av världens sämsta alla kategorier.
Jag tillhör dem som med isblå skräck ser mycket obehagliga tendenser till att vi ännu än en gång närmar oss civilisationens avgrunder.
Historien kan vara det enda som kan rädda oss. Ge den en chans i jul.
Den också.

Johan Croneman
johancroneman@gmail.com "

"Besluten som dämpar nästa lågkonjunktur måste fattas nu

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Den ekonomiska politik som Trump bedriver är lika långtgående som de åtgärder som infördes 2009. Det kan få ödesdigra konsekvenser långt utanför USA.

Den globala expansionen har nått sin topp, varnar OECD i sin senaste prognos, och framtiden kan bli svagare. Festen är dock inte över ännu: Den globala tillväxten förväntas fortsätta även 2019 och 2020, fast i långsammare takt. Men prognosmakare är kända för att vara dåliga på att upptäcka makroekonomiska vändpunkter, och vägen framför oss är svår att avläsa.

Det finns gott om potentiella hinder: mer aggressiv penningpolitisk åtstramning, särskilt i USA, ytterligare eskalering av protektionismen, en ekonomisk avmattning i Kina som slår hårdare än väntat och en återkomst för spänningarna inom eurozonen, utlöst av oro för den italienska ekonomins framtid. Dessa faktorer – eller någon av dem – skulle kunna förstärka en inbromsning som redan har inletts.

Trumpadministrationens policyblandning av omfattande skattesänkningar och ökade utgifter – ett finansiellt stimulanspaket lika långtgående som det som infördes 2009 för att avvärja en hotande depression – är under sådana omständigheter fullständigt vettlös ur ekonomisk synvinkel. Den gör att USA:s centralbank bara har två alternativ: höja räntan mer offensivt för att kompensera en feltajmad stimulans eller kapitulera.

Med tanke på den globala känsligheten för USA:s räntecykel skulle ett sådant oansvarigt ”chicken-race” mellan USA:s finans- och penningpolitiska institutioner öka risken för instabilitet i den övriga världen.

En global recession skulle komma mycket för tidigt för länder vars återhämtning efter krisen har varit fördröjd, svag eller bådadera. Grekland, vars tillväxt började komma tillbaka först 2017, och vars arbetslöshet fortfarande ligger nära 20 procent, är ett extremfall. Men det är inte ensamt. I Italien är bnp per capita inte högre än vad den var i mitten av 1990-talet. I Spanien, Frankrike, Sydkorea och på andra håll är arbetslösheten fortfarande betydligt högre än före krisen.

I skalans andra ände har vi Tyskland, vars arbetsmarknad är i långt bättre skick än den var 2007. Full sysselsättning råder i de västliga delstaterna, och den ekonomiska tillväxten bygger alltmer på invandring: 2017 uppgick nettoinflödet – inte längre flyktingar utan till större delen andra européer – till inte mindre än 400 000 personer. Japan, Storbritannien och Polen har också upplevt en återhämtning med jobbtillväxt. Medborgarna klagar på inkomsten, på ojämlikhet eller stigande huspriser men inte på arbetsbrist.

För tio år sedan föll nästan alla avancerade ekonomier nedför stupet samtidigt. Numera är de varken strukturellt eller cykliskt i samklang med varandra. Det är bekymmersamt, eftersom den globala ekonomins annalkande inbromsning kommer i en tid av ökande politisk skörhet. Tilliten till regeringar och policyskapande institutioner är fortfarande – helt förståeligt – mycket låg. Kollektiv ekonomisk misskötsel skulle bara försämra den ytterligare och underblåsa den ekonomiska nationalism som redan är på uppgång.

Vad bör göras? Agendan börjar på hemmaplan. På många ställen där obalans råder krävs åtgärder för att stärka den ekonomiska potentialen och sänka trösklarna till arbetsmarknaden. Trots 9 procents arbetslöshet och president Emmanuel Macrons reformer rapporterar arbetsgivarna i Frankrike brist på yrkeskunnig arbetskraft. Detta kräver

stora utbildningsinsatser, stöd till rörligheten, incitament för att acceptera jobberbjudanden och att skyddade sektorer öppnas.
Allt detta görs faktiskt. Men i Italien har den regerande koalitionen sjösatt finansiella stimulanser samtidigt som den föreslår åtgärder som kommer att minska arbetskraftsdeltagandet. Bland dessa finns upphävandet av 2011 års pensionsreform och skapandet av en ”medborgarlön” som, om den konstrueras eller genomförs illa, kommer att leda till att ännu fler människor blir inaktiva.
Den andra prioriteten är att åstadkomma rätt balans i fråga om risker. En längre tid har det pågått en debatt mellan penningpolitiska hökar – som varnar för att centralbankernas köp av statspapper och räntenivåer kring noll underblåser den finansiella instabiliteten och inflationsriskerna – och duvor, som framför allt fruktar deflationen. Båda riskerna finns, men ändå är det mer som talar för det senare än för det förra.
Fastighetsbubblor kan hanteras via regleringar. Vad gäller inflation så har förutsägelserna gång på gång kommit på skam. Lönerna har hittills bara långsamt reagerat på sjunkande arbetslöshet. Det finns en välgrundad fruktan för att de skulle kunna börja stiga tvärt, men efter så många års missade inflationsmål är detta en risk som är värd att ta. Det kollektiva priset för en tillfälligt hög inflation överskuggas av priset för en för tidig recession som leder till permanenta sår och en politisk motreaktion mot ekonomisk renlärighet.
Den tredje prioriteten, internationell samordning, är med bred marginal den som är svårast att åstadkomma, särskilt inom eurozonen, där den europeiska centralbanken driver en och samma politik för ekonomier som är olika. Standardreceptet vore att låta ECB inrikta sig på den genomsnittliga inflationsnivån och förlita sig på att nationell finanspolitik ska finjustera det makroekonomiska läget.
Men på grund av stora skulder eller kvarstående underskott är de länder som behöver ytterligare tillväxt också de som saknar det finansiella utrymmet. Varken Grekland eller Italien eller ens Spanien eller Frankrike har för närvarande möjlighet till fungerande finansiell stimulans.
På grund av avsaknaden av gemensamt ansvar för skulder (som den nyligen ingångna fransk-tyska överenskommelsen om en mini-eurozonbudget inte är tänkt att åtgärda) är detta ytterligare ett skäl till att ECB inte borde dra sig för djärva beslut. Då skulle regeringarna i länder som riskerar överhettning behöva ta på sig uppgiften att använda finanspolitiska medel för att kyla ner ekonomin – och i länder som fortfarande har tillväxtproblem skulle man behöva frigöra den ekonomiska potentialen.
Det finns gott om skäl att betvivla att detta kan bli verklighet. Men policymakarnas uppgift är att hantera risker, och dessa är i dag inte av den vanliga sorten. Det som står på spel är det globala systemets återhämtningsförmåga. Sprickor har uppträtt trots en gynnsam kontext. Man bör inte låta dem övergå i frakturer.

Jean Pisany-Ferry professor i ekonomi och policyexpert knuten till bland annat Sciences Po i Paris och Hertie School of Governance i Berlin.
Översättning: Mats Dannewitz Linder "

"Utvisningar till Afghanistan måste få ett stopp

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Ännu en gång sker det ofattbara – Sverige tvångsutvisar hbtq-ungdomar till Afghanistan. Vi råkar känna en av dessa killar som identifierar sig som gay.
Han heter Hameed Usefi och sitter just nu inlåst på ett förvar. Som en brottsling. Han vill inget annat än att kunna leva ett liv där han har möjlighet att vara den människa han är. Älska vem han vill. Han har överlevt mycket svåra förhållanden i hemlandet och han är ännu en som har drabbats av den osäkra asylprocessen. Trots obefintlig skolgång har han redan läst in grundskolan och även hunnit påbörja sina gymnasiestudier i Sverige.
Vi känner till bakgrunden då dessa ungdomar kom hit för tre år sedan. Hösten 2015 var vi på Medborgarplatsen i Stockholm och hörde Stefan Löfvens tal i regnet. Vi kan tycka olika om migrations- och asylpolitik, men tillsammans är vi ofantligt många som genom jobbet, godmanskap, familjehem och volontärarbete har samlats kring ungdomarna som flydde hit utan sina familjer.
Vi har under denna tid lärt oss mycket om vårt land och några statliga myndigheter. Och förundrat har vi hört hur privilegierade opinionsbildare på ett stötande sätt använt sina plattformar till att sprida rykten och avhumanisera just denna grupp. Nu har det gått tre år och civilsamhället har klivit in där myndigheterna och lagstiftningen vänt dem ryggen. Några av dem kan andas ut tack vare den nya så kallade gymnasielagen. Andra lever i panik över att kanske finnas med på listan för kommande deportationer. Klockan 21.05 i kväll lyfter det chartrade planet från Arlanda med destination Kabul.

I det tomrum som uppstått i väntan på en ny regering fortsätter tvångsdeportationerna med full kraft till krigets Afghanistan. Utvisningarna måste få ett omedelbart stopp och det enda rimliga är att ge ungdomarna amnesti.

Kajsa Aronsson
Björn Kjellman "

"FN:s generalsekreterare kommer till Stockholm

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

FN:s generalsekreterare António Guterres kommer till Stockholm i kväll, erfar DN. Besöket är helt kopplat till fredssamtalen om Jemen som pågår i Gottröra.

FN:s ledning och säkerhetsrådet har noga följt de pågående fredssamtalen om Jemen som under den senaste veckan har pågått på Johannesbergs slott i Rimbo.

Samtalen mellan parterna går bättre än förväntat, och Guterres närvaro är tänkt att ge dem extra stöd – men samtidigt sätta press på parterna att nå konkreta resultat i de många svåra och komplicerade frågor som står på dagordningen.
Besöket kan ses som ett tecken från högsta ort på hur prioriterad Jemenfrågan är för FN.
Fredssamtalen leds av FN:s sändebud för Jemen, Martin Griffiths. Vid en presskonferens på måndagen berömde Griffiths parterna – den saudistödda regeringssidan och rebellsidan, huthierna – för att tala öppet och konkret i en rad frågor. De båda sidorna har två rejäla delegationer på plats, som delats upp i arbetsgrupper.
Samtidigt pågår strider fortfarande i Jemen, och civilbefolkningen lider svårt.
Samtalen är planerade att pågå till på torsdag, men förhoppningen är att göra Stockholm till ett avstamp för en längre process. Innan parterna lämnar Sverige bör man ha kommit överens om en ”road map”, en mer utstakad väg, för en fredsprocess, sa Martin Griffiths på måndagen. Därutöver ska specifika mål och steg på vägen ha formulerats innan man avslutar.
Under tisdagen kom parterna överens om fler detaljer i den fångutväxling som annonserades redan då samtalen inleddes förra veckan. Runt 16 000 fångar ska nu släppas i början av nästa år. FN har fått namnen på ungefär lika många namn från varje sida. Fångbytet är överenskommet sedan tidigare och är ett led i FN-sändebudet Martin Griffiths plan för att bygga förtroende mellan de stridande parterna.
Båda sidor har fått två veckor på sig att revidera namnlistorna. Sedan ska utväxlingen klaras av på 45 dagar, enligt källor till TT.
Regeringssidan har namngett 8 576 personer och rebellerna 7 687, enligt regeringsförhandlaren Askar Zaeil. Han sade också till AFP att regeringen krävt att rebellerna överlämnar Ala Abdullah Salehs kropp, Jemens förre president.

Till de svåraste frågorna att lösa hör bland annat vad som ska hända med hamnen i Hodeidah, som är livsviktig för att få in förnödenheter i Jemen, och flygplatsen i Sanaa. Ett förslag finns om att FN ska ta över kontrollen av hamnen, men ingen överenskommelse om detta finns ännu.
Också ekonomin i landet är en katastrof, med en valuta som har tappat kraftigt i värde och stigande priser på mat och bränsle.
Kriget i Jemen har hittills dödat över 60 000 människor, och dödandet har fortsatt trots samtalen. Under den senaste månaden har 3 000 personer mist livet, enligt en organisation som granskar väpnade konflikter.

Sanna Torén Björling "

"Militären behåller sitt inflytande trots utlovat val i februari

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Det militära styret i Thailand lättar på förbudet mot politiska samlingar och banar väg för val 24 februari nästa år. Ändå talar mycket för att den mäktiga militären får fortsatt stort inflytande över politiken i Thailand framöver.

Militären har i flera omgångar skjutit upp beslutet. Men nu är ett datum satt. Den 24 februari ska det thailändska folket få säga sitt och från och med i veckan hävs förbudet mot politiska kampanjer. Därmed ser fyra år med militären vid makten vara på väg att gå mot ett slut.
Men även om det blir val talar mycket för att Thailands mäktiga militär även framöver får stort inflytande över politiken. Under 2017 lyckades nämligen militärjuntan kuppa igenom en grundlag som befäster militärens roll. Grundlagen antogs efter en folkomröstning som fick mycket kritik. Politiska kampanjer och utländska valobservatörer förbjöds och valdeltagandet var lågt.
Den nya konstitutionen ger bland annat militären rätt att utnämna vilka som sitter i parlamentets överhus. Därmed får den också inflytande över vem som blir premiärminister. Konstitutionen gör det också svårt för ett enskilt parti att få egen majoritet i underhuset. Det försvårar för den förre premiärministern Yingluck Shinawatras parti Pheu Thai, som fortfarande tros ha störst folkligt stöd i Thailand, att ta över ledningen för landet.
Både Yingruck Shinawatra, som tvingades bort från makten 2014 efter en lång tid med stora och ibland våldsamma protester, och hennes bror Thaksin, också han tidigare premiärminister som blev avsatt i en

militärkupp, lever i dag i exil. Men att de två, som är populära bland de fattiga på landsbygden, på något sätt kommer vara involverade i valrörelsen är ingen vild gissning. De partier som Thaksin Shinawatra har stått bakom, de har bytt namn flera gånger, har vunnit alla val som hållits i Thailand de senaste 20 åren.
Mot dem står den bättre bemedlade medelklassen i storstäderna. Det var den som gick till storms mot Shinawatra och anklagade regeringen för korruption och maktmissbruk. De folkliga sammandrabbningarna upphörde efter militärkuppen. Men samtidigt drogs en rad friheter in. Fler än fem personer fick inte längre samlas för politiska möten och kritiska politiker, professorer och journalister fängslades utan rättegång.
Om den nuvarande självutnämnda premiärministern Prayut Chan-O-Cha, tidigare general i flygvapnet, ställer upp i valet är oklart. Tidigare har han sagt att han tog makten av ”plikt” för landet. På senare tid har han dock agerat liknande en man ute på valturné och åkt landet runt för att knyta politiska kontakter och erbjuda folket olika ekonomiska förmåner.

Marianne Björklund "

"Macron riskerar ny kritik – nu från EU

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Analys
Efter massiv kritik från Gula västarna riskerar Frankrikes president Emmanuel Macron även en åthutning från EU. Efter-gifterna till demonstranterna tynger finanserna och kan göra att landet får smäll på fingrarna för att bryta mot EU:s budgetregler

Med en rad julklappar till folket försökte Emmanuel Macron i måndags lugna ner stämningarna i Frankrike. Efter att de Gula västarna fyra lördagar i rad intagit gatorna för att protestera mot den franska presidentens politik såg han ingen annan återvändo.
Men presenter är inte gratis. Totalt beräknas de planerade åtgärderna belasta statskassan med 8–10 miljarder euro och hittills har den franska regeringen inte presenterat hur det gapet ska fyllas. Att som demonstranterna vill, återinföra förmögenhetsskatten, verkar inte aktuellt. Enligt Macron skrämmer en förmögenhetsskatt, som inkasserade 4 miljarder euro om året, bort viktiga investeringar i Frankrike.
När Macron gick till val betonade han vikten av att landet återinförde budgetdisciplin. Han lovade att Frankrike åter skulle bli en duktig elev efter att i flera år ha brutit mot EU:s regler om ett budgetunderskott på högst 3 procent av bnp. Och löftet infriades. Högre skatter och ökad tillväxt gjorde att Frankrikes budgetunderskott låg på under 3 procent för första gången på nästan tio år förra året.
Tanken var att det skulle fortsätta i den riktningen. Att ha koll på finanserna var viktigt för Macron, inte minst för att imponera på det ekonomiskt stränga Tyskland som han vill ha med på tåget för att få igenom genomgripande EU-reformer.

Men nu har glansen av Macron som en stjärna på EU-himlen mattats. Han har visat sig ha dålig kontakt med sina egna väljare. Dessutom riskerar måndagens försök att blidka demonstranterna omkullkasta planen på ett budgetunderskott på 2,8 procent av bnp nästa år. Förutom att reformer som höjd minimilön och skattelättnader för låginkomsttagare belastar budgeten tyngs också budgetmålet av att protesterna har minskat farten i ekonomin i slutet av året. Fyra helger i rad har delar av Frankrike lamslagits när de stundtals våldsamma demonstranterna intagit gator och torg. Bank of France sänkte i måndags sin tillväxtprognos för Frankrike det sista kvartalet i år och detaljhandlare har uppgett att deras försäljning varit 20 procent lägre än normalt de senaste helgerna.
Den franska regeringen är förstås medveten om kostnaderna. Men protesterna har tvingat den att rikta blicken inåt.
– Vi säger inte att den långsiktiga skulden inte är ett problem. Men första prioritet är inte att diskutera det här med Bryssel, utan med det franska folket, sade energiminister Francois de Rugy till fransk radio.
Om åtgärderna lyckas lugna ner stämningen visar sig på lördag. Jublet från den disparata skara som representerar Gula västarna har uteblivit och flera har meddelat att de tänker fortsätta protestera.
Samtidigt sitter den italienska regeringen och småler. Den italienska budgeten har fått bannor från EU för att vara alltför vidlyftig och landet står inför förhandlingar med EU-kommissionen för att slippa böter. Om även Frankrike bryter mot reglerna ökar Italiens styrka i diskussionerna.

Marianne Björklund "

"Trump hotar stänga ner statsapparaten

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Donald Trump hamnade under tisdagen i en het ordväxling med toppdemokrater angående finansiering av den omtalade muren mot Mexiko. Framför kamerorna hotade han att stänga ned USA:s statsapparat om inte nog med pengar avsätts.

Republikanerna och Demokraterna har inte lyckats komma överens om finansieringen till muren, då Demokraternas siffra på 1,3 miljarder dollar är långt ifrån de 5 miljarder Trump som begär.
– Om vi inte får det vi vill ha på ett sätt eller annat, vare sig det är via er eller militären, så kommer jag stänga ned statsapparaten. Jag skulle med stolthet göra det för gränssäkerheten, sade Trump enligt The Guardian.
I mötet i Vita huset deltog även vicepresident Mike Pence och Demokraternas ledare i kongressen Nancy Pelosi och senatorn Chuck Schumer.
– Du kommer inte att vinna, sade Nancy Pelosi, med hänvisning till röstfördelningen i kongressen och senaten.

Fredrik Tano "

"Gripen direktör ses som bricka i Trumps handelskrig med Kina

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Utanför en domstol i Vancouver har kinesiska regimkritiker samlats i veckan. Men desto fler rapporteras stötta Huaweis gripna finansdirektör och det kinesiska telekombolaget. De bor i en stad där en stor del av befolkningen har rötterna i Kina. På gatan skriker anhängarna: Släpp Meng Wanzhou fri! Vi älskar dig!

Gripandet av Meng, som är dotter till grundaren av techjätten, komplicerar bilden när handelskriget mellan USA och Kina ska lösas, oavsett vad parterna säger utåt.
USA misstänker att Huawei använde ett företag i Hongkong för att göra affärer med bolag i Iran och att det skedde i strid med USA:s sanktioner. Därför vill amerikanska myndigheter se henne utlämnad från Kanada till USA.
Meng Wanzhou höll 2013 personligen i en presentation för en bank. Där och då försäkrade hon att Huaweis agerande i Iran skedde i överensstämmelse med USA:s sanktioner, men de uttalandena var en bluff, säger de kanadensiska åklagarna.
Sedan länge misstänker USA att Huawei har möjlighet att spionera för den kinesiska regimens räkning. USA uppmanar därför andra länder att hindra företaget från att bygga ut 5 G-näten i världen.
I kinesiska ögon har Meng Wanzhou blivit en symbol för något helt annat än brott mot sanktioner och misstänkt spionerі. I stället är hon sinnebilden för att USA tar till vilka medel som helst för att trycka ned Kinas snabbväxande bolag. Ytterst handlar det om världsherraväldet inom högteknologi.
– Handelskonflikten började med att Donald Trump sa att Kina hade ett handelsöverskott, men ju längre konflikten pågår har det visat sig att det blivit en viktig del vem som ska dominera på den högteknologiska världsarenan, säger Fredrik Hähnel, chef för SEB i Kina.
Kinas plan år 2025 är att ligga i täten inom artificiell intelligens, robotar och annan högteknologi.
– Det är inget fel på Kinas ambitioner, men mer och mer kommer att handla om hur Kina brutit mot internationella regler och tvingat utländska företag till överföring av teknologi, säger han.
Omvärlden har tidigare inte drivit de sakerna särskilt hårt.
– I takt med att den kinesiska ekonomin kyls av och de kinesiska företagen alltmer blir konkurrenter på världsmarknaden kommer det att ske oftare, tror Fredrik Hähnel.
Meng Wanzhou hotas som mest av 30 års fängelse vardera för de anklagelser som riktats mot henne, om hon fälls i amerikansk domstol.
Den första förhandlingen om huruvida hon kommer att släppas mot borgen i väntan på beslut om utlämning till USA sköts upp, men uppgavs återupptas under natten till onsdagen, svensk tid.
Trots dispyten om Huaweis finansdirektör började på tisdagsmorgonen, kinesisk tid, Kina och USA en ny runda av samtal på telefon för att söka lösningar till handelskriget. På den amerikanska sidan fanns finansministern Steven Mnuchin och handelsrepresentanten Robert Lighthizer. På den kinesiska biträdande premiärministern Liu He.
De tre diskuterade kinesiska köp av jordbruksprodukter och fundamentala förändringar av Kinas ekonomiska politik, sa källor nära förhandlingarna till Wall Street Journal. Men utan att avslöja några detaljer. **Torbjörn Petersson** "

"**Fakta. Huawei**

Huawei grundades 1987 av Ren Zhengfei, pappa till den nu gripna Meng Wanzhou. Bolaget har omkring 180 000 anställda och omsatte förra året drygt 92 miljarder dollar. Bolaget ägs av de anställda.
Enligt Wall Street Journal inledde amerikanska myndigheter i april en utredning mot Huawei för misstänkta brott mot USA:s sanktioner mot Iran och Nordkorea.
Gripandet i Kanada ägde rum samma dag som Donald Trump och Xi Jinping över en måltid i Argentina enades om en vapenvila i handelskriget.
Enligt oberoende analytiker kan Meng Wanzhou komma att användas som en spelbricka under de fortsatta handelsförhandlingarna mellan USA och Kina. "

"Stor grupp afghaner utvisades efter avslag

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

På tisdagen utvisades 25 afghaner från Sverige med flyg från Arlanda. Ombord fanns även afghaner från andra EU-länder. Samtidigt konstaterar Migrationsverket att konflikten i Afghanistan har förvärrats.

Av de 25 utvisade afghanerna var 2 dömda för brott, medan 23 var personer som nekats uppehållstillstånd av Migrationsverket. Samtliga var män.
Avresan skedde från Arlanda flygplats på tisdagen. I samband med att utvisningen skulle verkställas förekom protester vid Migrationsverkets förvar i Märsta.
Resan finansierades av EU:s gränskontrollmyndighet Frontex.
– Ombord fanns även återvändare från andra EU-länder, säger Jonas Beltrane-Linné, presstalesperson vid polisens nationella mediecenter.
– Alla accepterades vid ankomst i Afghanistan.
Beltrane-Linné kan inte ge besked om huruvida de 23 som inte var brottsdömda var ensamkommande.
Migrationsverkets landanalys konstaterar att kriget i Afghanistan eskalerat de senaste åren.
”Konflikten i Afghanistan har åren efter 2014 utvecklats till att bli mer intensiv än någon tidigare period sedan talibanregimens fall 2001 om man ser till indikatorer som säkerhetsincidenter, civila offer, offer bland konfliktparterna samt konfliktaktivitet”, heter det i den senaste analysen från Migrationsverkets rätts- och landinformationssystem Lifos. Den publicerades i förra veckan.

Organisationen Flyktinggruppernas riksråd protesterar mot utvisningen och kallar den ovärdig, eftersom den ska ha genomförts med mycket kort varsel.
– Det finns inget förutsägbart och humant i att upplysa personer som ska utvisas ett par timmar innan de ska deporteras, säger organisationens ordförande Emma Persson i en kommentar.
Allt fler ensamkommande som fått avslag i Sverige reser till Frankrike och söker asyl där.
Frankrike skickar inte systematiskt tillbaka dem till Sverige, trots att det enligt Schengenreglerna är det första asyllandet som har - huvudansvaret för bedömningen av skyddsbehovet.
Andelen afghaner som får uppehållstillstånd är också avsevärt högre i Frankrike än i Sverige.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Fortsatt högt terrorhot trots ”kalifatets” fall

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Analys
Skjutningarna i Strasbourg är en dyster påminnelse om att terrorismen är långt ifrån besegrad. Enligt EU:s statistik har terrorattackerna i Europa faktiskt ökat, men de är mindre dödliga i dag jämfört med ett par år sedan.

Terrordådet i Strasbourg manar fram mörka minnen från liknande händelser i Europa i närtid: lastbilsmassakern på julmarknaden i Berlin år 2016 då tolv människor dödades. Attentatet i Nice på sommaren samma år med 86 dödsoffer som följd. Terrordådet i Stockholm i april 2017 som kostade fem människor livet.
Attackerna följde samma mönster. En avsigkommen individ tog sig rätten att angripa och döda medmänniskor i religionens – islams – namn. Platsen för dådet var vald med omsorg, terrorn slog blint och hårt.
Men terrorns utbredning och förfaringssätt ser annorlunda ut i dag än för bara ett eller två år sedan. Det visar statistik från Europol, EU:s brottsbekämpningsbyrå, och från Institute of Economics and Peace som varje år presenterar en sammanställning över terrordåden i världen.
Även om rapportförfattarna identifierar andra våldstillvända grupper än de jihadistiska, exempelvis vitmaktorganisationer och motståndsrörelser med etniska förtecken, är det jihadisterna som svarar för den absoluta majoriteten av det dödliga terrorvåldet.

Den goda nyheten är att antalet döda i terrordåd minskar både i Europa och i övriga världen. Förra året dödades 62 européer i terrorattacker, vilket nära nog är en halvering jämfört med året innan, 2016. Trenden ser ut att fortsätta detta år. Även i länder som länge varit starkt exponerade för dödligt terrorvåld, som Syrien och Irak, minskar antalet döda.
Förklaringen till nedgången är främst att den sunniextremistiska terrororganisationen Islamiska staten (IS) berövats sitt ”kalifat”. IS-terroristernas ledningsstruktur har slagits sönder och de har inte längre någon bas varifrån de kan planera större terrordåd. En annan anledning är att säkerhetstjänster och gränspolis blivit bättre på att kartlägga och bekämpa tänkbara terrorister. Europols statistik visar en kraftig ökning både för terrorplaner som polisen lyckats avvärja innan de satts i verket, och för antalet individer som gripits för misstänkt terrorism.
Den mindre goda nyheten är att antalet terrordåd faktiskt ökat i Europa. Polis och säkerhetstjänst har i stort sett kunnat skydda samhällena mot planerade och storskaliga terrorattacker. Men smärre incidenter, de som utförs av en enskild gärningsman, hamnar lättare under radarn.
Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att risken för en européatt dö i ett terrordåd är försvinnande liten, närmast mikroskopisk. Vilket å andra sidan inte är någon tröst för de familjer som förlorat anhöriga i de senaste årens attacker.

Erik Ohlsson "

”Jag är mest arg – det här är inte rättvist”

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

"Fransk polis har gripit fyra personer i Strasbourg, anhöriga till mannen som misstänks för attacken vid julmarknaden.
Mannen var fortfarande på fri fot på onsdagskvällen. 720 poliser mobiliserades i jakten på förövaren.

Tre personer har dött och tretton skadats, flera mycket allvarligt, i attacken på julmarknaden i Strasbourg.
Thailändska medier uppger att ett av dödsoffren än en 45-årig thailändsk man, som besökte staden med sin fru.
Svenska utrikesdepartementet har inga uppgifter om att svenskar ska finnas bland offren.
Skottlossningen började vid 20-tiden på tisdagskvällen på en smal gata nära den stora katedralen i Strasbourg. Kort därefter sköt mannen på nytt vid två närliggande ställen.
Polis fanns snabbt på plats och den 29-åriga mannen skadades då. Han flydde i en taxi som lämnade av honom i stadsdelen Neudorf, nära gränsen till Tyskland.
Även där utbröt skottlossning med polis, men mannen lyckades ändå undkomma. På onsdagen grep polisen fyra personer, mannens föräldrar och två av hans syskon.
Studenten Julie Ingold bor på Rue des Orfèvres, gatan där mannen började skjuta med sitt automatvapen.
– Jag hörde skotten, blev lite fundersam och ringde mina föräldrar. De övertygade mig om att det måste vara smällare eller fyrverkerier som jag hade hört. Det var först när jag såg en video på Facebook tio minuter senare som jag förstod vad som faktiskt hade hänt, berättar hon.

Hon har fortfarande svårt att förstå att attentatet har skett.
– Sådant här händer på andra ställen i världen eller i Paris. Inte här i Strasbourg. Inte på julmarknaden.
Julie Ingold huttrar lite denna mulna, nästan nollgradiga dag när hon står med sina studiekamrater Anaëlle Royer och Alexandra Hochstrasser på gatan där attacken började.
Några meter bort, vid ett gatuhörn, har folk börjat tända ljus och lämna blommor. De har tårar i ögonen, stannar en stund och betraktar tyst de vita rosorna innan de vandrar vidare. Några skakar bekymrat på huvudet. Julie Ingold och hennes vänner är inte rädda, säger de. De många poliserna inger trygghet och det finns mycket solidaritet och gemenskap mellan invånare.
– Jag är mest arg. Det här är bara inte rättvist, säger Julie Ingold med eftertryck.
I Frankrike utreds dådet som terrorbrott. Enligt åklagaren Remy Heitz har vittnen uppgett att gärningsmannen har skrikit ”Allahu akbar” (Gud är större) vid dådet.
– Med tanke på hans mål, tillvägagångssätt, gärningsmannaprofil och vittnesuppgifterna om att han hörts skrika ”Allahu akbar” har antiterrorpolisen kallats in, säger Remy Heitz.
Den 29-åriga mannen fanns med på franska säkerhetspolisens lista över personer som är potentiella säkerhetsrisker. Omkring 26 000 namn finns på listan. Men han övervakades inte för religiös extremism och har aldrig förknippats med terrorism tidigare, enligt biträdande inrikesminister Laurent Nunez.
– Under fängelsevistelserna upptäckte vi att han radikaliserades, men det fanns aldrig några tecken på att han förberedde en attack, säger Nunez, som också befarar att mannen inte längre finns kvar i landet.
Mannen är dömd för 27 andra brott,bland annat stöld och inbrott, i Frankrike, Schweiz och Tyskland.
Tidigare på tisdagen, före skjutningen, gjorde polisen en husrannsakan hos mannen i samband med en rånutredning. Då hittade man en granat och flera vapen. Vid dådet på kvällen var 29-åringen även beväpnad med kniv.
Frankrike har höjt terrorhotnivån till den högsta och stärkt bevakningen vid gränsen. Även Tyskland har stärkt sina kontroller.
Frankrikes inrikesminister Christophe Castaner uppger att 720 poliser är mobiliserade i jakten på gärningsmannen.
Säkerheten kring årets julmarknad i Strasbourg är högre sedan tidigare. Obehöriga fordon har inte haft tillgång till närliggande gator och väskor har kontrollerats vid ingångarna till marknaden. År 2000 planerade en grupp terrorister med koppling till al-Qaida en attack mot julmarknaden och katedralen i Strasbourg. Attacken kunde hindras av franska och tyska säkerhetsstyrkor. 14 personer har dömts för inblandning i planeringen.
På onsdagen var julmarknaden stängd. Även sporthallar och kulturinstitutioner höll stängt.
Just denna vecka har Europaparlamentet en av sina sessioner i Strasbourg. Av säkerhetsskäl stängdes parlamentet när skottlossningen blev känd. Många EU-parlamentariker blev kvar långt in på natten, innan de fick lämna byggnaderna.
– Plötsligt fick vi information om att det förekommit skottlossning med dödlig utgång och att det var en person som upplevdes som ett hot, säger Marita Ulvskog (S).
Personal och EU-parlamentariker som fanns på plats samlades i mötesrum och större utrymmen för att få kontinuerlig information.
– Det upplevdes väldigt hotfullt och en sådan här institution skulle kunna vara ett mål. Dessutom brukar sådana händelser trigga aktiviteter från andra personer. Folk blev oroliga helt enkelt, säger Ulvskog.

Vid midnatt kunde Marita Ulvskog ta sig ut ur byggnaden och tog sig till det hotell hon bor på.
– Det låter som en film, och det kändes verkligen som en film. Helt overkligt och väldigt obehagligt.

Pia Gripenberg "

"Fakta. Större dåd i Frankrike

2018, 23 mars: Fyra människor dödas i städerna Trèbes och Carcasonne, bland dem en polis.
2017, 14 juli: En man kör en lastbil genom en folkmassa på Promenade des Anglais i Nice. 86 människor dödas och med än 400 skadas. IS tar på sig dådet.
2015, 13 november: Män beväpnade med automatkarbiner dödar 130 människor i Paris, de flesta vid konsertlokalen Bataclán. Mer än 350 skadas.
7–9 januari: Två män tar sig in på den satiriska tidningen Charlie Hebdo och dödar 12 personer. "

"Lag från nazitiden har lett till politisk strid om abort

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Förbudet för läkare att göra reklam för att de utför aborter har orsakat en politisk strid i Tyskland. Efter att en läkare dömts till dryga böter för att ha publicerat abortinformation på sin hemsida kommer krav på att avskaffa den omdiskuterade lagen. Men kristdemokraterna CDU bromsar.

Tysklands just nu mest omstridda lagparagraf går under namnet 219a och har seglat upp som en politisk krutdurk. Lagen förbjuder läkare och kliniker som utför aborter att göra reklam för det på exempelvis sin hemsida eller i flygblad, vilket kan ge böter eller fängelse i max två år.
Hittills har rättvisan sett mellan fingrarna på dem som har brutit mot lagen som instiftades redan under nazitiden.
Men på senare tid har en allt mer högljudd grupp av abortmotståndare satt i system att anmäla läkare och kliniker som informerar om att de utför aborter.
Nyligen dömdes en allmänläkare i Giessen i västra Tyskland till motsvarande cirka 60 000 kronor i böter efter att hon på sin hemsida skrivit att kvinnor som vill avbryta sitt havandeskap kan vända sig till henne. Fler läkare har anmälts men har sluppit åtal efter att de raderat informationen.
Domen har väckt stor upprördhet bland kritiker som anser att bestämmelsen är förlegad och ovärdig ett modernt samhälle. 150 000 personer skrev under ett uppror som kräver att reglerna slopas.

Den tyska koalitionsregeringen är splittrad i frågan om det så kallade ”reklamförbudet” som hotar att brisera till en ny regeringskris.
Socialdemokraterna SPD anser att kvinnor som hamnat i en nödsituation ska ges möjlighet att kunna skaffa sig snabb och relevant information om hur och var de kan göra abort, och att läkare inte ska kriminaliseras för att tillhandahålla den informationen.
Angela Merkels kristdemokrater CDU/CSU kämpar tvärtom för att paragrafen behålls med argumentet att abort inte bör jämställas med andra medicinska ingrepp och att det handlar om att värna livet.
Sedan flera månader pågår förhandlingar för att nå en kompromiss.
För Annegret Kramp-Karrenbauer, som i helgen tog över som partiledare för CDU efter att Angela Merkel tackat för sig, väntar vad som kan bli hennes första stora strid. Hon är själv troende katolik och har med sig kristdemokraternas konservativa falang när hon argumenterar för att behålla reglerna, samtidigt som hon måste hålla ihop samarbetet med Socialdemokraterna.
Vissa vill att frågan löses genom att förbundsdagens ledamöter får avgöra saken i en så kallad samvetsomröstning, vilket innebär att det står ledamöterna fritt att rösta som de vill oavsett partipiska.
Det skedde bland annat när förbundsdagen i fjol gav grönt ljus åt att tillåta samkönade äktenskap och skulle förmodligen innebära att paragrafen slopas, eftersom även oppositionspartierna Miljöpartiet De Gröna, liberala FDP, och Vänsterpartiet Die Linke vill se en förändring.
Antalet aborter har minskat kraftigt i Tyskland under de senaste åren, från 135 000 utförda aborter år 2000 till 100 000 förra året, enligt siffror från Statistisches Bundesamt.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

" Fängelse för Trumps tidigare advokat

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Donald Trumps tidigare advokat Michael Cohen dömdes på onsdagen till tre års fängelse. Cohen döms bland annat för att ha köpt två kvinnors tystnad för att skydda Trump under presidentvalskampanjen 2016.

Den man som en gång sagt att han var beredd att ”ta en kula” för Donald Trump anlände till rätten på Manhattan i New York tillsammans med sin fru och två barn. Rättssalen var fullsatt och flera personer fick avvisas, skriver nyhetsbyrån Reuters.
Den tidigare advokaten har erkänt att han betalat ut motsvarande 1,2 miljoner kronor till porrskådespelaren Stephanie Clifford och för att ha arrangerat en utbetalning av motsvarande 1,3 miljoner kronor till den tidigare Playboymodellen Karen McDougal.
Detta för att få de båda att tiga om sina tidigare förhållanden med Trump, något som skulle ha kunnat skada Trump under presidentvalskampanjen.
Donald Trump själv har förnekat att han haft dessa förhållanden som i så fall ägde rum medan han var gift. Trump har däremot erkänt att pengarna har betalats ut men förnekar att det rörde sig om pengar från kampanjbidrag.
Trumps nuvarande advokat Rudy Giuliani har hävdat att pengarna betalades ut för att skydda Donald Trumps rykte och att de skulle ha betalats oavsett om det pågick ett presidentval eller inte.
Cohens advokater menar att skulden för Michael Cohens agerande borde läggas på Donald Trump, skriver Washington Post.
Den tidigare advokaten, som stått Donald Trump mycket nära, dömdes också för att ha ljugit för kongressen när det gällde ett

byggnadsprojekt i Moskva där Donald Trump förhandlade om att få bygga ett Trump Tower i Moskva. Han döms även för skattebrott och för att ha gett banker falska uppgifter, brott som bara de kan ge upp till drygt fem års fängelse.
Cohen dömdes även för att ha ljugit för kongressen samt för skattebrott men han kommer att avtjäna straffen samtidigt och kommer därmed att sitta i fängelse i sammanlagt tre år.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Trump kan ingripa för att rädda handel

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

En tidigare kanadensisk diplomat har gripits i Peking av kinesisk säkerhetstjänst. Det skedde nio dagar efter att kinesiska telekombolaget Huaweis finanschef Meng Wanzhou greps i Kanada. I Kina arrangeras försök att få till en bojkott mot amerikanska mobiltelefoner.

Förvecklingarna är många och i potten ligger förhandlingarna mellan USA och Kina om att lösa handelskriget.
Och nu säger Donald Trump att han kan ingripa i fallet med Huawei-chefen, om det är till hjälp för att förhindra ytterligare försämring av relationerna mellan USA och Kina.
– Vad som helst som är bra för landet, det skulle jag göra, sa den amerikanske presidenten i en intervju med nyhetsbyrån Reuters.
– Om jag tycker att det är bra för vad som kommer att bli det största handelsavtalet som någonsin ingåtts – som är en mycket viktig sak – och vad som är bra för den nationella säkerheten, så kommer jag givetvis att ingripa om jag tycker att det behövs, sa Trump.
En kanadensisk domstol beslutade på tisdagen att Meng Wanzhou nu får släppas mot borgen. Summan är på motsvarande 67 miljoner svenska kronor. Hon måste lämna ifrån sig sina pass och kommer att stå under övervakning 24 timmar om dygnet. Hon tvingas bära fotboja och får inte gå ut mellan 23.00 och 06.00.
Samtidigt som domstolens beslut blev offentligt, blev det känt att den tidigare kanadensiska diplomaten Michael Kovrig gripits av kinesisk säkerhetstjänst i Peking. Hans nuvarande arbetsgivare International Crisis Group sade i ett uttalande att information lämnats som sade att

gripandet skett av Pekingavdelningen av Kinas säkerhetstjänst i måndagskväll.
Men några ytterligare uppgifter har inte framkommit. Och KIna har hittills inte kommenterat saken officiellt.
David Mulroney, som var Kanadas ambassadör i Peking mellan 2009 och 2012, har tillstått att gripandet av Kovrig kan vara en vedergällning för att Meng greps i Kanada, skriver Hongkongtidningen South China Morning Post.
I Kina rapporteras försök ha gjorts att förmå anställda vid företag att sluta använda Iphone och i stället gå över till Huawei. Det sker som ett led i protesterna mot att USA begärt att få det kinesiska företagets finanschef gripen och utlämnad.

Torbjörn Petersson "

”White Christmas” av Irving Berlin

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

I dag toppar den inte längre julens hitlista, Bings och Berlins vita evergreen från 1941. Men ”White Christmas” förblir än i dag historiens mest sålda (skiv)singel och den låt som angett tonen för hela julgenren. Den kommersiella julsången, vill säga. Irving Berlin, vid tiden för sin vita hit redan en institution i amerikanskt musikliv, kände det på sig bums. Han lär ha sagt: ”detta är den bästa låt jag skrivit – ja jävlar, den bästa låt någon skrivit.”

”White Christmas”, med Bing Crosby
drömmande i de små smäktande tonstegen som öppnar sången, uttrycker köpejulens obligatoriska nostalgi och längtan efter snö. För - amerikaner liktydigt med efterlängtad svalka och hemkänsla – särskilt för 1941 års soldater på Hawaii dagarna efter Pearl Harbour. För oss nordbor är vitheten längtan efter ljuset.
Efter Berlins hit följde ett formidabelt snöskred av amerikanska julplågor: ”Rudolf med röda mulen”, ”Let it snow”, ”Santa Claus is comin’ to town”, ”Winter wonderland”, ”Silver bells”…
Men inte ”Jingle bells”, som är en annan historia. Den hade tillkommit nära hundra år tidigare, antagligen som en hyllning till Thanksgiving. Och den har inte en judisk upphovsperson. För det har nämligen praktiskt taget alla dessa amerikanska julsånger. Liksom för övrigt de flesta standards ur The Great American Songbook.
Handlar det om judisk jul? Firade Irving Berlin och de andra amerikaniserade österopiska immigranterna Christmas eller Chanukka, den judiska decemberhögtiden? Kanske ingendera. Eller som de flesta här hos oss – jul utan Jesus. En trevlig helg, som vi brukar önska här. Eller Happy holidays over there.

Men det önskar inte Donald Trump. Inför förra julen både tweetade och predikade han ”Merry Christmas” med eftertryck. På tvärs, som han sa, mot all politisk korrekthet. Här ska inte inkluderas, här ska majoritetssamhället fira. Med tvättäkta amerikanska judiska julsånger.

Camilla Lundberg "

"Ärkebiskopen bojkottar Akademiens festlighet

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Ärkebiskop Antje Jackelén avstår från medverkan vid högtidssammankomsten för Svenska Akademien.
– Jag kan helt enkelt inte uttrycka min solidaritet, säger Antje Jackelén till DN.

SVT Kulturnyheterna var först att rapportera om ärkebiskopens beslut
– Antje Jackelén kommer inte att närvara vid Akademiens traditionsenliga högtidssammankomst, som äger rum den 20 december.
– Efter allt som varit, och utifrån hur Akademien och några ledamöter har profilerat sig kan jag helt enkelt inte uttrycka min solidaritet genom att delta, som jag har gjort tidigare år, säger Antje Jackelén till DN.
På vilket sätt anser du att man ”profilerat sig”?
– Det är onekligen en kris i Akademien. En kris kan varje institution råka in i, men när det händer är det viktigt att visa transparens, handlingskraft och en vilja att återupprätta det som går förlorat.
– En institution som Svenska Akademien har ett samhällsansvar att vara förebilder på sitt område. För Akademiens del handlar det om att förkroppsliga och stärka goda värderingar, att väcka lust, respekt och bildning och främja god ton. Och gör man inte det finns det alltid en risk att värderingar förfaller, att bildningsförakt brer ut sig och att man får en råare ton, säger Antje Jackelén.

Hugo Lindkvist "

"Johan Esk: Sporten behövde Northug som Northug behövde svenskarna

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Petter Northug är en av tidernas främsta skidåkare och han blev större än sin sport. Tjurskalligheten som gjorde honom bäst var också det som stoppade honom mest.

Det här året var nytt och jag var i Piteå för en del i reportageserien om Charlotte Kallas väg mot OS. Petter Northug försökte också komma dit. Det var därför han var i Piteå för att tävla.
Han kom 48:a. I Skandinaviska cupen.
Efteråt lämnade han tävlingsområdet utan att säga ett ord. Hoppade in i bilen, drog iväg och jag skrev att det troligen var Northugs sista tävling, att det kan ha varit slutet vi såg där.
Hans OS-dröm sprack den där dagen och nu i mitten av december säger han att elitkarriären är över.
När han var som störst var han större än sin sport. Folk som knappt visste vad skidåkning var hade ändå hört talas om Petter Northug.
Han skapade det som elitidrotten mest av allt behöver – känslor. Han vann på ett sätt, han var på ett sätt som inte lämnade någon oberörd.
Och sättet Petter åkte på försökte de unga kopiera.
Petter Northug har en av skidhistoriens mest lysande karriärer men också en av de mest märkliga.
Efter att i unga år inte varit bäst drevs han länge av en revanschlust att visa världen att han kunde bli det.
Han har gått sin egen väg. Kört sitt eget spår. Och hans unika förmåga att vara bäst när det gäller har i stora delar av karriären brottats mot problemen att hitta motivation för att lägga ner den träning som krävs.
I nya boken ”Min historia” säger Northug att den kampen pågått sedan hans succé-VM i Oslo 2011. Det är anmärkningsvärt att han då var lika gammal, 25 år, som Björn Borg var när han tog sin första paus från tennisen.
Det är en deppig lägesrapport över tillvaron som beskrivs i boken om Northug. På ett ställe står:
”Längdskidåkning är inte det viktigaste i livet, men för mig är det allt.”
Och på ett annat ställe ser Petter och hans pappa tillbaka på den resa Petters framgångsrika karriär tagit dem på. Pappa John säger:
”När allt kommer omkring var det kanske inte värt det.”
Petter Northug var som bäst när tävlingarna var som tråkigast. Masstarterna hade tagit över men de tuffa, tidiga utbrytningarna var ännu undantag. Loppen var långa transportsträckor och till slut vann Petter Northug en spurt.
Det såg lätt ut. De bästa får alltid det svåraste att se enkelt ut. Om det hade varit lätt att alltid se till att ha rätt position inför spurten och sedan få till farten som krävdes – då hade fler gjort det.
Petter Northug blev en stjärna som sporten saknat. Tjurig och egensinnig som gamla tiders hjältar. Kaxig och självsäker som det moderna originalet Zlatan Ibrahimovic i Sverige.
Sporten behövde Petter Northug som Petter Northug behövde Sverige. Han behövde svenskarna som den där extra motivationsfaktorn. Det var svenskarna han helst av allt ville slå. Oavsett om de hette Jönsson, Peterson, Hellner eller Halfvarsson. Det var bara Johan Olsson han visade upp en tydlig respekt och beundran för.
Det är typiskt att Northug lägger av samtidigt som svenska herrlandslaget är nere i källaren och letar lösningar.
Det var till Sverige han flydde efter fyllekörningen 2014 (föräldrarna hade köpt med favoritpålägget Kalles Kaviar) och det var i Sverige han dominerade VM 2015.

Efter fylleskandalen stod hans karriär och hans anseende på spel. Han satsade allt och vann det mesta i Falun. Inte minst den avslutande femmilen.
Det blev Northugs sista stora guld, hans sista framgångsrika mästerskap. Den säsongen var också den enda riktigt lyckade efter att han lämnat landslaget och ännu mer gått sin egen väg sommaren 2013. På egen hand kunde han släppa loss sin tjurskallighet i full frihet. Det var det som förstörde hans karriär.
Det fanns ingen som kunde bromsa och säga stopp när Petter Northug på försäsong efter försäsong tränade fel eller för hårt. I höst var Northug tillbaka i norska sprintlandslaget men hans tid var över.
Och även om det var den här onsdagen han lämnade sporten så har den stora skidscenen varit utan Petter Northug ett bra tag. Saknaden har varit tydlig.

Johan Esk
johan.esk@dn.se

"Fakta. Petter Northug

Född: 6 januari 1986 i Mosvik, Norge
Världscupdebut: 9 mars 2005 i norska Drammen
OS-meriter: Fyra medaljer på OS, varav två guld, ett silver och ett brons, alla under mästerskapet i Vancouver 2010.
VM-meriter: Totalt 13 guld och 3 silver. I hans 7 individuella guld har han lyckats med att vinna samtliga VM-distanser. Det mest framgångsrika mästerskapet var i Falun 2015, med hela 4 VM-guld.
Världscupen: Två gånger segrare i totala världscupen, 2009/10 och 2012/13. Vinnare av Tour de ski 2015. Totalt 38 världscupsegrar. "

"Tårfylld Northug tog avsked: ”Det har varit ett äventyr”

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

"Petter Northug, 32, avslutar skidkarriären. Med bland annat 13 VM-guld och två OS-guld går han till historien som en av Norges – och världens – mest framgångsrika skidåkare genom tiderna.
– Det är ett privilegium att ha fått uppleva det jag har gjort, säger Petter Northug.

En av norsk skidåknings allra största tackar för sig. Efter en misslyckad start på skidsäsongen meddelade en känslosam Petter Northug på en presskonferens i Trondheim att han lägger skidorna på hyllan.
– Jag ligger för långt efter och har missat för mycket under försäsongen för att kunna leverera på den nivån som krävs. De tre veckorna som jag låg sjuk under slutet av sommaren blev avgörande och kroppen tål inte samma hårda belastning som förut, så det här kändes som den bästa lösningen, säger Northug.
Stjärnan flaggade redan i november, efter två misslyckade tävlingar på den norska premiärhelgen i Beitostölen, att slutet kunde vara nära.
– Om jag inte åker fortare innan mitten av december, då är det slut. Då är kvalificeringstiden över, och då får vi se om det blir något mästerskap, förklarade Northug då.
Och nu har den flerfaldige OS- och VM-guldmedaljören bestämt sig, det blir ingen fortsättning. Totalt blev det hela 13 VM-guld och två OS-guld för Northug som kommer räknas som en av Norges mest framgångsrika skidåkare genom tiderna.

Den norska skidstjärnan passade på att tacka alla som stöttat honom genom karriären, och när turen kom till hans familj kunde Northug inte hålla tillbaka tårarna.
– Min familj har alltid stöttat mig, och mina två bröder som också varit aktiva åkare har betytt väldigt mycket för mig, och hjälpt mig i min fortsatta satsning, speciellt efter 2011 när min motivation var på väg ner. Det har varit ett äventyr, jag hade en dröm när jag var liten att bli en bra skidåkare, det blir sorgligt när det varit mitt liv i så långa år, säger Northug som stolt såg tillbaka på karriären.
– Jag har gått min egen väg och inte varit den typiska längdskidåkaren, men min filosofi har alltid varit att vinna och vara som bäst när det väl gäller. Det är ett privilegium att ha fått uppleva det jag har gjort.
Sitt mest framgångsrika mästerskap hade stjärnan under VM i Falun 2015, där han spurtade hem inte mindre än fyra guld.
– Jag är stolt över att ha kunnat leverera i mästerskap över tid. Jag är uppvuxen med att femmilen är det största man kan vinna, och det är det jag jobbat hårdast för. De fyra gulden jag tog i Falun är det största jag gjort.
På presskonferensen fick skidstjärnan frågan om han är besviken på att hans kropp inte svarar på samma sätt längre.
– Det är nog svårt att vara besviken på den med tanke på den karriären jag har haft, svarade Northug med ett skratt.
Norska TV2 bekräftade nyligen att de skrivit ett avtal med Northug om att börja jobba för kanalen efter karriären.

Olle Bengtsson
olle.bengtsson@dn.se "

"Efter karriären. Ur Petter Northugs bok ”Min historia”

Det kommer en tid då det är över. Då allt tystnar. Då skidorna hemma i pappas vallningsbod i Framverran bara ligger och samlar damm. Då rullskidorna i ladugården ligger oanvända. Det kommer en tid när jag ska resa. Det har jag bestämt mig för. Det finns så många platser som jag har noterat att jag vill resa till. Till Mexiko och Bahamas. Till Dominikanska republiken. Till Panama och Argentina. Eller till den östliga delen av världen. Jag såg en bild från Sri Lanka häromdagen, dit vill jag resa. Det kommer en tid när jag får möjlighet till det. Det är min plan. Att resa långt och vara borta länge. Att komma så långt bort från det liv som jag har levt att jag kan ta reda på vad jag ska göra istället, i framtiden. Kanske får jag barn. Någon eller några som kallar mig pappa. Kanske kommer de till och med att vilja åka skidor.
Då hoppas jag att jag kan vara lika stöttande och uppoffrande som mina föräldrar. Att jag kan ge vidare några av alla de möjligheter som jag fick. Men mina barn ska slippa prioritera intervallpassen före elevkvällarna. Det kommer en tid för allt detta. Det kommer en tid då jag ska ta fram skiddräkten och medaljerna och betrakta dem, och kanske är det först då jag förmår att ta in alltihop.
Vilket är ditt starkaste minne från Petter Northugs karriär?

Emil Jönsson Haag, tidigare landslagsåkare
OS-silver i sprintstafett 2014, OS-brons i sprint 2014
VM-silver i sprintstafett 2013, VM-brons i sprint 2011
”I mitt första junior-VM (2005) så spurtade jag på uppploppet och slängde mig över mållinjen. Men så hade jag en norrman bredvid mig som var före med en halv centimeter på målfoto! Och det var Petter Northug.

Han slog igenom på rätt sätt och var en smart åkare. Många lopp övergick ju till att vara masstartslopp med spurter, och han var tidigt ute med att avgöra lopp på ett nytt sätt.
Petter har betytt enormt mycket för längdskidåkningen – framför allt i Sverige. Han lyfte ju nivån och intresset till högre än vad det någonsin hade varit innan. Han var den som skapade en hajp och som skapade Norge–Sverige-bataljerna. Hans ord, hans psykningar och allt var en helt ny värld som gjorde otroligt gott för sporten, även om han retade upp många! Han gjorde det hippt att åka skidor, och han är otvivelaktigt den största stjärnan vi har haft på herrsidan."

Lars Nelson, tidigare landslagsåkare
OS-guld i stafett 2014.
"Han var väldigt ovillig att dra redan som junior, han hade ingen som helst lust att ligga först och hade sin karaktär redan då. Jag minns dubbeljakten på OS i Sotji (2014), då åkte vi tillsammans en del. Vissa åkare var ju besvärliga och rätt klumpiga att ha bredvid sig för de klev på skidorna men Petter kunde vara framför mig ena sekunden och sedan var han bara borta, sedan var han framför mig igen utan att man egentligen märkte av det. Han var ju smidig på ett helt annat sätt, om alla åkte som Petter så skulle det vara jobbigt med alla ryck men man skulle inte behöva vara orolig för utrustningen.
Jag kommer också ihåg ett lopp som junior när Petter låg två sekunder före mig i Bruksvallarna när vi var längst upp på banan. Jag tog in det och vann med några sekunder, jag har väl slagit honom som senior några gånger också."

Anna Jönsson Haag, tidigare landslagsåkare
OS-guld i stafett 2014, OS-silver i skiathlon och sprintstafett 2010, OS-silver i stafett 2018
VM-silver i stafett 2011, 2013, 2015.
"Vi är ju lika gamla, så vi har åkt tävlingar på samma ställen ända sedan jag var barn. Han körde en hel del i Orsa Grönklitt, där jag kommer ifrån. Redan då var han en sådan som tog sig ton, han hade en liten stjärnaura redan då. Men var aldrig den som var stöddig när man pratade med honom – så det gick egentligen lite stick i stäv med den mediala bilden. Men han har varit en otroligt stor rubrikmakare! Det har varit väldigt viktigt för en sport som längdskidåkningen, som kanske inte var den hippaste sporten när man var liten. Han har varit en avgörande person i att längdskidåkningen i dag har den status som den faktiskt har."

Maria Rydqvist, tidigare landslagsåkare
VM-silver i stafett 2015
"Det finns så många tillfällen. VM i Falun (2015), där var han ju grym, och när han slog igenom – det var ju också i Falun där han vann sin första världscuptävling (2006), när han fortfarande var junior.
Han har verkligen utvecklat sporten på väldigt många sätt och har tagit det här med att bygga sig ett varumärke till en helt annan nivå. Detsamma gäller rent sportsligt, med taktikkörning – där har han varit en banbrytare. Han hade ett sådant otroligt självförtroende och hade ett sådant mentalt övertag i avslutningarna." "

"Den medvetna medelklassen måste sluta romantisera allt underklassen gör

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Hur känner man bäst igen den medvetna medelklassen? Inte på pianot eller klippkortet hos terapeuten eller den ekologiska tygpåsen, utan på dess romantiserande av underklassen.

Därmed är också den franske författaren Édouard Louis att gratulera till en lyckad klassresa, det står tydligt efter hans text på DN Kultur (7/12). För han, som i sina böcker skriver så samtidigt brutalt och nyanserat om sin uppväxt i den franska landsbygdens underklass, han är nu alldeles lyrisk över de gula västarna, *les gilets jaunes*, som över hela landet demonstrerat mot höjd bensin- och dieselskatt.
Inte för att han tycker att det de gör är bra i sak. Nej, nej. Det har inträffat flera incidenter som varit både rasistiska och homofobiska, påpekar han. Och visst, det har förekommit en del andra våldsamheter också, i de gula västarnas namn. Men – menar han – vad är väl deras våld mot det våld som begåtts mot dem?
De är ”kroppar som nästan aldrig visas i det offentliga och mediala rummet, lidande kroppar, härjade av arbete, av trötthet, av svält, av de dominerandes permanenta förnedring av de dominerade, av den sociala och geografiska exkluderingen”, de påminner honom om hans far och dennes fördärvade rygg.
Att opponera sig mot dem är att säga: ”Tig, fattiga!” Enligt Édouard Louis. Så görs en hel samhällsklass, som i Frankrike omfattas av miljontals personer, till en och samma person, som talar med en och samma röst: hans fars.
Och det är just detta som är så förklenande, så hånfullt: Det spelar ingen roll vad de gula västarna gör.
Édouard Louis bryr sig inte om vad de säger. Bara de är vita män med förslitningsskador så är de rätt. De är hans ädla vildar, kapitalismens martyrer, och deras lidande är rent. Han betraktar dem från ovan såsom medelklassen alltid har betraktat människorna under dem.
Fascinerat. Lite avundsjukt. Vad passionerade de är, de där nere. Så levande. Liksom äkta. Se, nu tar de till gatorna igen!
Men de gula västarna är en brokig skara. Alla ville inte ens stoppa höjningen av bensin- och dieselskatten. På vissa håll har de rent av gjort gemensam sak med miljörörelsen. Många vill mest spela trumpet, eller dela ut blommor, eller elda upp lite bilar och slåss. Ja, detta är en folklig rörelse, på gott och ont, och i den mån den kan sammanfattas är det som en oformlig protest mot president Emmanuel Macron själv.
Han har gjort sig förtjänt av kritiken, genom sin arrogans, och sitt förakt för de sämre bemedlade – den sorts förakt som kommer av bristande erfarenhet och bristande fantasi.
Desperata arbetslösa bemöter han genom att se dem i ögonen och säga att allt handlar om att anstränga sig, ”jag skulle kunna gå över gatan och hitta ett jobb till er”.
Han har dessutom visat mycket liten förståelse för det faktum att en höjd bensin- och dieselskatt framför allt slår mot fattiga personer ute på landsbygden. De måste erbjudas alternativ. Men i sak har han ändå rätt: denna gröna skatt är nödvändig.
Den kommer emellertid inte att bli av i Frankrike, åtminstone inte inom den närmaste framtiden. Där har de gula västarna nu segrat, som Édouard Louis så triumferande förutspådde: Höjningen av bensin- och dieselskatten stoppas. I ett tal till nationen lovade president Emmanuel Macron även att höja minimilönen lite grann och slopa den planerade skattehöjningen för pensionärer, liksom skatten på övertid. Han

uppmanade också arbetsgivarna att dela ut julbonus till sina anställda, se helt skattefritt ska detta nu vara.
Visst är det vackert att de länge osynliggjorda och förbisedda, vanligt folk, gör avtryck politiskt i det alltmer segregerade Frankrike. Ingen har tidigare lyssnat på dem, det har de gemensamt med sina systrar och bröder i många andra länder, även sådana länder som länge ansetts välmående. Nu har de maktens öra.
Men att helt stoppa viktiga miljöåtgärder är faktiskt inte alls någon - seger för underklassen, utan mest av allt sorgligt. Det är trots allt inte den rika eliten, eller ens den klimatångestridna medelklassen, som kommer att betala det högsta priset när jorden brinner.

Lisa Magnusson
lisa.magnusson@dn.se "

"Saudierna sitter kvar på nyckeln

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Samtalen om Jemen är över. Kriget är det inte, även om FN:s generalsekreterare António Guterres slog an en positiv ton när han kom förbi torsdagens avslutningsceremoni på Johannesbergs slott. Vissa framsteg rapporteras efter två veckors förhandlingar mellan regeringssidan och huthirebellerna. Drygt 15 000 fångar ska utväxlas. Jemens gas- och oljeexport ska återupptas, hur nu det ska gå till.

Flygplatsen i Sanaa ska, med förbehåll, öppnas för internationell trafik. Att få vapnen att vila är svårare, för parterna har olika syn på vem som ska sluta skjuta först. Hur Jemen ska styras i framtiden är en obesvarad fråga. Hamnstaden Hodeidahs öde är fortsatt omstritt.
Där lossades förut merparten av de livsmedel och andra förnödenheter Jemen behöver. Huthierna behärskar Hodeidah, som nu blockeras av regeringssidan. Det sägs att man har gjort upp om eldupphör i staden. Kanske det.
Under tiden fortsätter den humanitära katastrofen. Halva befolkningen på 28 miljoner riskerar hungersnöd, sjukdomar som kolera grasserar, tiotusentals har dött i kriget eller dess följdeffekter.
Två externa huvudaktörer var inte på plats i Sverige. Saudiarabien ingrep militärt för att hålla regeringen vid liv för tre år sedan, och har - sedan dess skoningslöst bombat huthierna som backas upp av ärke-rivalen Iran. Att civila kommer i vägen tar saudierna ingen som helst hänsyn till, tvärtom förs också ett ekonomiskt krig mot jemeniterna.
Och Saudiarabien har USA i ryggen. Kongressen försöker begränsa stödet till kriget i Jemen, men president Trump har hittills vägrat lyssna.

Att förhandlingarna blev av är bra. Hur länge resultatet överlever går inte att veta. Så länge saudier och iranier har intresse av att kriget genom ombud fortsätter lär lidandet också göra det. Jemens folk är kvar i kikarsiktet.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Erik Ohlsson: Jemens fredsplanta har växt sig starkare – men mycket återstår att göra

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

För en gångs skull var Jemenkonflikten, den som brukar kallas ”det glömda kriget”, ordentligt exponerad i världens medier på torsdagen. Två bilder dominerade rapporteringen.

Johannesberg.

Den ena bilden visar representanter för de stridande parterna, huthierna och regeringssidan, som just avslutat åtta dagar av förhandlingar på Johannesbergs slott i Roslagen. Under ledning av FN:s särskilda sändebud Martin Griffiths har de försökt hitta vägar för att nå ett slut på det snart fyra år långa kriget i Jemen. FN:s generalsekreterare, portugisen António Guterres, flögs in till mötet för att delta i slutfasen av förhandlingarna.
Mot alla odds har de två bittra fienderna kunnat enas på en del punkter. Den spröda jemenitiska fredsplantan har växt sig lite starkare. Inte mycket, bara med några blygt klängande trådar. Men med tanke på de lågt ställda förväntningarna innan mötet får det ändå betraktas som ett framsteg.
Den andra bilden föreställer den tolvåriga jemenitiska flickan Abrar Ibrahim. Hon dominerade tidningen New York Times debattsida på torsdagen. Svårt undernärd kämpar Abrar för sitt liv på ett sjukhus i Aden i södra Jemen. Hon väger knappt tretton kilo – det är normalvikten för en svensk tvååring. Tolvåringens svältande kropp har börjat förtära sig själv, revbenen ser ut att när som helst kunna tränga igenom den matta huden.

Abrar är en av omkring 14 miljoner människor som drabbats av hungersnöd, eller värre, i Jemenkrigets spår – det är hälften av landets befolkning.
Har samtalen i Johannesberg ökat Abrars chanser att överleva?
I detta perspektiv måste överenskommelserna i Jemensamtalen betraktas som vaga och fåtaliga.
Den största framgången i förhandlingarna är att de stridande parterna drar tillbaka sina vapen från hamnstaden Hodeidah vid Röda havet. Hodeidah hålls av huthierna sedan krigets början. Här lossas närmare 80 procent av Jemens import och här finns landets viktigaste fiskehamn. Sedan i somras har hårda strider pågått i och kring staden, något som ytterligare förvärrat den humanitära situationen.
Förhandlingsdelegationerna i Johannesberg har lagt ned mycket möda på att komma fram till en överenskommelse om vapenvila i Hodeidah, där FN får en roll som övervakare. Men redan vid presskonferensen som avslutade samtalen framkom det att parterna har olika uppfattningar om vad som egentligen avtalats.
Khalid al-Yamani, utrikesminister i den internationellt erkända regeringen, kallade uppgörelsen ”hypotetisk” och underströk att de väpnade huthierna måste ta det första steget.
Uppgörelsen om fångutväxling är ytterligare en konkret landvinning. Under kriget har de bägge krigförande sidorna tagit både civila och soldater till fånga. Det handlar om tiotusentals personer som sitter inspärrade under eländiga förhållanden. Vid samtalen på Johannesbergs slott enades regeringssidan och huthierna om ett utbyte av fångar som ska övervakas av Internationella rödakorskommittén.
I andra viktiga frågor kunde delegationerna inte komma överens. Det gäller blanda annat återöppnandet av den internationella flygplatsen i Sanaa, Jemens huvudstad. Sanaa och flygplatsen hålls av huthierna men luftrummet blockeras av regeringssidan och deras allierade, främst Saudiarabien. Under samtalen på slottet nådde parterna inte ända fram till en överenskommelse om flygplatsen.
Den 67-årige engelsmannen Martin Griffiths som för FN:s räkning försöker medla mellan de stridande har vunnit respekt vid förhandlingsborden. Griffiths, som varit inblandad i knepiga fredsprocesser tidigare – i Östtimor, i Libyen, i Afghanistan, på Nordirland – är en utpräglad pragmatiker som inte lägger ned tid på att fördöma parternas solkiga anseende vad gäller krigsbrott och andra överträdelser.
– Jag är här för att förmå dem att sluta kriga. Ingenting annat, hördes Griffiths säga i en paus i förhandlingarna.
FN-sändebudet är också mån om att hålla uppe tempot i fredsförhandlingarna och hade gärna sett att parterna skilts åt med ett datum och en plats bestämd för nästa steg i samtalen.
För om det är komplicerat att öppna upp kanaler till livsmedelsförsörjningen så är nästa förmodade steg i samtalen än mer svårframkomliga.
Det handlar om att åstadkomma ett framtida Jemen där makten delas mellan den så kallat internationellt erkända regeringen och huthierna. I maktdelningsfrågan har parterna hittills visat stor kompromissmisslöshet och omedgörlighet.
Vid pressmötet illustrerade FN-chefen António Guterres de framtida hindren med en variant på den gamla slitna klyschan om mängden vätska i glaset – är det halvtomt, eller halvfullt?
Guterres greppade Lokaflaskan som stod framför honom på podiet och hällde i en skvätt i ett tomt plastglas:
– Innan vi började samtalen var glaset helt tomt. Nu har vi fyllt på lite, lite vatten. Men mycket återstår innan glaset är ens halvfullt.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Jemenkriget

Uppemot 60 000 människor har dödats i effekterna av kriget i Jemen, som pågått sedan i mars 2015.
Krigets huvudaktörer är den så kallat internationellt erkända regeringen under Abdrabbu Mansour Hadi. President Hadi har stöd av Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och indirekt av USA och Storbritannien. Hans ställning i landet är dock svag.
På andra sidan står huthirörelsen som stöds av delar av Jemens tidigare regeringsarmé. De anses också få visst stöd av Iran.
FN har försökt medla i konflikten sedan krigets början, hittills utan framgång. De nyss avslutade samtalen norr om Stockholm betraktas dock som framgångsrika bara av det skälet att parterna talade med varandra och inte avbröt förhandlingarna.
DN/Armed Conflict Location & Event "

"Uppgift: Utredning öppnad om Trumps installation

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

USA. Federala åklagare i USA har öppnat en brottsutredning om den kommitté som ansvarade för president Donald Trumps installation i januari 2017. Enligt tidningen Wall Street Journal ska utredningen, som drivs av Manhattans åklagarkontor, undersöka om donationer till installationen gjordes i utbyte mot att få inflytande i den nya administrationen.
Manhattans åklagarkontor vill inte uttala sig om uppgifterna.

TT-Reuters "

"Gula västarna-demonstrant död – blev påkörd av lastbil

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Frankrike. En demonstrant från proteströrelsen Gula västarna är död efter att ha blivit påkörd av en lastbil. Händelsen inträffade under natten vid en motorvägsavfart i Avignon i södra Frankrike.
– Lastbilsföraren har frihetsberövats. Offret var 23 år, säger åklagaren Caroline Armand.

Dödsfallet var det sjätte sedan protesterna startade. De flesta av de som omkommit vid protesterna har gjort det i olyckor som uppstått i trafikkaoset som uppstått vid demonstranternas avspärrningar.
President Emmanuel Macron lovade nyligen, efter veckor av protester i landet, att sänka skatter och att höja minimilönen.

TT-AFP "

"Brottsmisstänkta Lundintoppar har sålt aktier för miljarder

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Åtal närmar sig mot Lundin Petroleum, och vid en fällande dom riskerar bolaget stora skadeståndskrav från offren. De båda misstänkta, ordförande Ian Lundin och vd Alex Schneiter, har sålt hela respektive delar av sitt privata aktieinnehav i bolaget. Enligt bolaget handlar försäljningarna om att tydliggöra ägandeförhållanden, och att kunna betala skatt.

Lundin Petroleums ordförande Ian Lundin och vd Alex Schneiter misstänks för medhjälp till grovt folkrättsbrott, efter oljebolagets agerande i Sudan kring millennieskiftet då invånare med våld fördrevs från området där bolaget hade verksamhet.
Vid en fällande dom riskerar bolagsföreträdarna inte bara livstids fängelse, som finns på straffskalan.
– Det kan eventuellt bli fråga om skadestånd. Det är en fråga för målsägandebiträdena, säger åklagare Henrik Attorps, som leder förundersökningen.
I november informerade åklagaren bolaget om att man vid ett åtal kommer att yrka på en företagsbot på 3 miljoner kronor – och även att den summa som bolaget beräknas ha tjänat på det misstänkta folkrättsbrottet ska ses som förverkat.
– Vi anser att vinningen av brottet är på ungefär 3,2 miljarder kronor, säger Attorps.
Summan kommer då att beslagtas av den svenska staten. Henrik Attorps vill inte uttala sig om hur man kommit fram till summan, men enligt ett pressmeddelande från Lundin Petroleum baseras den på vinsten från försäljningen av tillgångarna i området i Sudan 2003, som då uppgick till 729 miljoner kronor.
Nu visar DN:s granskning att de båda misstänkta har sålt av hela respektive delar av sitt privata aktieinnehav i oljebolaget.
Mellan november förra året och maj i år, har Ian Lundin vid sex tillfällen sålt av aktier i oljebolaget på börsen, till ett värde av sammanlagt 111 miljoner kronor, visar Finansinspektionens insynsregister.
Den 30 september sålde han sedan hela sitt resterande privata innehav, till ett värde av 3,5 miljarder kronor, denna gång till familjen.
Transaktionen gjordes från hans stiftelsekontrollerade bolag Landor Participation, registrerat i det västindiska skatteparadiset Brittiska Jungfruöarna, till Lundins familjestiftelses bolag Nemesia, registrerat i Luxemburg.
Även Alex Schneiter har sålt en del av sitt innehav. Mellan mars och oktober i år har han köpt för 0,5 miljoner och sålt Lundin Petroleum-aktier för totalt 66 miljoner kronor.
Enligt Lundin Petroleums presschef Robert Eriksson finns anledningar till de båda misstänktas försäljningar. I Ian Lundins fall, att samla familjen Lundins ägande i en och samma enhet och göra det överskådligare för marknaden. När det gäller Alex Schneiter sålde han en del av sitt totala aktieinnehav i Lundin Petroleum tidigare i år för att frigöra kapital för att betala skatt.
”Alex Schneiter har inga planer på att sälja några fler aktier”, skriver Robert Eriksson i ett mejl.
Förundersökningen är klar och åklagaren inledde i mitten av november en slutdelgivning, vilket innebär att både de misstänkta och målsägarbiträdena får ta del av hela utredningsmaterialet.
Ett par veckor därefter vände sig bolaget till Högsta förvaltningsdomstolen för att undanröja regeringens beslut att ge klartecken för åtalet. Anledningen är att man anser att justitieminister

Morgan Johansson (S) är jävig, då ministern för tio år sedan offentligt uttryckt sig negativt om tidigare styrelseledamoten Carl Bildt, och bolagets agerande i Sudan.
DN avslöjade i augusti uppgifter om att vittnen i utredningen förföljs och hotas av personer som säger sig arbeta för Lundin Petroleum – uppgifter som företrädare för oljebolaget tillbakavisar.
Två källor med insyn i utredningen anser att det företagsledarna gjort under den senaste tiden sammantaget visar att de ser den juridiska risken som stor.
– Hela deras agerande visar att de ser en mycket substantiell risk för åtal, vilket de också har fog för. Annars skulle de inte lägga så mycket krut på att vidta alla dessa åtgärder, parallellt, säger en källa.
Said Mahmoudi, professor i internationell rätt vid Stockholms universitet, ansåg redan då förundersökningen mot Lundin inleddes att det fanns goda grunder för att hålla bolagsföreträdarna ansvariga.
– Det är mycket möjligt, om inte troligt, att detta leder till en fällande dom. Det finns goda grunder för att de verkligen kände till vad som pågick, hur lokalregeringen där begick brott mot mänskliga rättigheter genom att tvinga folk att lämna områden där Lundin hade sin verksamhet.
Mahmoudi har kontakt med personer som varit direkt involverade i utredningen, och anser att sambandet mellan bolagets verksamhet och regeringens agerande mot befolkningen är tydligt.
– Man till och med grep och dödade människor. Man kan inte bara hålla lokalregeringen ansvarig för det här. Lokalregeringen agerade på beställning av Lundin, eller åtminstone i samförstånd med bolaget.
Såväl bolaget som Ian Lundin och Alex Schneiter nekar till anklagelserna.
”Lundin Petroleum är fortsatt fullt övertygat om att det helt saknas grund för alla anklagelser om felaktigt agerande av någon företrädare för bolaget och fast förvissat om att bolaget bidrog till utveckling i Sudan”, skrev bolaget i ett pressmeddelande i november.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se

"Bakgrund.
Företrädarna för Lundin Petroleum delgavs 2016 misstankarna, som handlar om deras agerande under det blodiga inbördeskriget i Sudan. Lundin Petroleum, som då hette Lundin Oil, ska bland annat ha gett ekonomiskt stöd till militären och andra väpnade styrkor som drev bort människor från det så kallade block 5A, områden där bolaget verkade. Utredningen har pågått sedan 2010, och inleddes efter att rapporten Unpaid Debt släppts av organisationen European coalition on oil in Sudan, ECOS, om att oljebolagens verksamhet i block 5A starkt försvårat läget. Rapporten bygger på ett stort antal vittnesmål och rapporter från organisationer som FN, Amnesty international och Human rights watch, som uppger att kamp om kontroll över oljefälten ledde till över 12 000 civila dödsoffer, sönderbrända byar och över 160 000 människor på flykt från sina hem.
Bolaget Nemesia, registrerat i Luxemburg, kontrolleras av familjen Lundins stiftelse. Den sattes upp av Lundin Oils grundare, numera avlidne Adolf H Lundin.

Fakta. Hemlig lista avslöjades
Under utredningen mot Lundin hemligstämplade åklagaren listan över målsägande för att skydda dem. Men listan sändes sedan av misstag till Lundins kontor i centrala Stockholm, uppger Expressen.
– Att polisen kör ut och ställer av det material som åklagaren hävdar omfattas av sekretess på trottoaren utanför bolagets kontor i centrala Stockholm är mycket egendomligt, säger presschef Robert Eriksson. "

" Nya nätverk bryter tabun

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Efter metoo-uppropet växer de kvinnliga nätverken – online, men lika mycket på fysiska mötesplatser i stan. Vi har träffat grundarna för tre av dem: *Fittlife*, *Bättre än de flesta* och *HER*. – Nätverken är en trygg plats där kvinnor kan göra sina röster hörda. Samtidigt är de ett tecken på en brist i samhället, menar Hillevi Ganetz, professor i genusvetenskap.

Åttatusen åttahundranittiotvå. Så många medlemmar har i skrivande stund Facebookgruppen Heja livet – ”ett socialt forum för alla som identifierar sig som kvinna, präglat av systerskap, med kraft att förändra”.
Nu når plattformen, som startades av Stockholmskvinnorna Emely Crona Stenberg och Carro Levy 2014, långt utanför sin digitala sfär. Vid sidan av ambitiösa inlägg – som rör allt från moraliska dilemman till yrkesrekommendationer och karriärtips – postas inbjudningar till olika evenemang IRL regelbundet i gruppen, som till exempel erbjudande om gratisbiljetter till Mia Skäringers ”No more fucks to give”-show och en tillställning där nio starka förebilder talar om kvinnligt entreprenörskap i en modebutik.
– Att bli bedömd efter egna premisser, att slippa skattas utifrån utseende och möjligheten till att göra sin röst hörd är svårare i könsblandade gäng. Kvinnonätverk gör det helt enkelt lättare för en kvinna att bli tagen på allvar som en människa, säger Hillevi Ganetz, professor i genusvetenskap som ingår i ett forskningsprojekt om metoo vid Stockholms universitet.
Nu är Heja livet långt ifrån ensamt som aktivt kvinnonätverk i staden – tvärtom exploderar det av liknande initiativ av och för kvinnor just nu. Vilket inte minst syns på Facebook där antalet nystartade, ofta slutna kvinnonätverk är oräkneliga. Exempelvis ger ett snabbsök på ”gäris” (slang för tjejer) träff på allt från ”Streetgäris” (intersektionell rörelse med fokus på feministiska och antirasistiska frågor) till ”Öl-gäris” (för tjejer, kvinnor och ickebinära som känner sig nyfikna på öl) och ”Kattgäris och ickebinäris” (för gäris och icke-binära som älskar katter) med tusentals medlemmar.
– Eftersom de flesta av dagens nätverk inte är föreningar med styrelser som behöver registreras är det svårt att säga hur mycket de ökat på senare år. Men garanterat inspirerade metooupproret många till att sluta sig samman kring gemensamma hjärtefrågor för att skapa förändring. Framför allt såg många hur snabbt det gick att organisera sig och nå ut med sitt budskap. Vilket så klart hänger ihop med tidens digitala utveckling, säger Hillevi Ganetz.
Även om historien är full av kvinnor som allierat sig i konstruktiva grupper, har sociala medier varit överlägset för mobiliseringen av dessa. Om nätverk som The blue stockings society (brittisk och fransk feministisk rörelse under sent 1700-tal), suffragetterna (kvinnor som kämpade för kvinnlig rösträtt i Storbritannien i början av 1900-talet) och Nya Idun (svenskt kvinnosällskap som bildades av bland andra Ellen Key 1885 och finns än i dag) hade haft Instagramkonton knutna till sig, kan man bara fantisera om följarantalet.
– I min forskning tittar jag på hur ”gammelmedier” och sociala medier samarbetar kring metoo. Ett samarbete som har gjort att metoo i Sverige fått ett mycket stort genomslag. Faktiskt är metoorörelsens genomslag i Sverige ett av världens mest framgångsrika. Vilket kan ha påverkat uppkomsten av alla kvinnonätverk vi ser här i dag, säger Hillevi Ganetz.
Att det kvinnliga nätverkandet även breddar väg utanför de virtuella gränserna, märks på flera håll i staden. Så sägs det ju ofta att behovet av fysiska möten växer sig starkare i en tid när alltmer sker online. I

modemärket Rodebjers flaggskeppsbutik på Norrmalmstorg finns ett inre rum märkt ”Vaginan” i rosa neon. Hit bjuds kvinnliga gäster titt som tätt på tillställningar som Carin Rodebjer själv menar syftar till att fördjupa samtal och ge näring åt det som inte hinns med i det vardagliga livet.
– Jag har alltid fascinerats av samtal som tar en framåt i sitt tänkande och i sin utveckling. Gertrude Steins salonger i Paris är ett inspirerande exempel. Jag har även nytta av våra träffar yrkesmässigt – att veta vad en kvinna tänker hjälper mig att adressera hennes klädbehov på ett relevant sätt, säger Carin Rodebjer om evenemangen i ”Vaginan”.
Ämnena för samtalen hos Rodebjer varierar. När det begav sig senaste hölls bokläsning och samtal med kanadensiska Sheila Heti, författare till ”Moderskap”, en undersökande roman om moderskapets varande och icke varande.
– Sheila Heti var ett naturligt val för oss. Hon är modern, intellektuell, påläst, nyfiken och en väldigt givande samtalspartner. Hennes frågeställningar ligger nära mina egna och hon känns både relevant i vår samtid och för vår målgrupp, säger Carin Rodebjer.
En känsla av trygghet och möjligheten till att bli lyssnad på anger Hillevi Ganetz som några av faktorerna till kvinnonätverkens popularitet. I ett fullt jämställt samhälle, menar hon, skulle behovet av dem minska avsevärt.
– Ytterst kan kvinnonätverken ses om ett tecken på brister i samhället. I ett jämställt samhälle är – vad jag kan se – de enda självklara kvinnonätverken de som kan kopplas till biologiska frågor, som kropp och kvinnohälsa.

Sofia Edgren
sofia.edgren@dn.se "

"Turkiet fängslar flest journalister

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Antalet journalister i fängelse har ökat kraftigt sedan det så kallade kriget mot terrorismen inleddes. Minst 251 reportrar sitter nu fängslade världen över. – Vi borde vara väldigt oroliga, säger Courtney Radsch på pressfrihetsorganisationen CPJ.

Turkiets president Recep Tayyip Erdogan har varit en av de hårdaste kritikerna av Saudiarabien för mordet på journalisten Jamal Khashoggi. Det trots att landet håller fler journalister i fängelse än något annat land i världen – 68 stycken, enligt en sammanställning från New York-baserade CPJ (Committee to protect journalists).
– Attackerna mot oberoende medier startade redan före kuppförsöket 2016, men eskalerade därefter, säger Courtney Radsch, chef för pressfrihetsorganisationens påverkansarbete, och tillägger att Turkiet toppar listan för tredje året i rad.
Men det är inte bara där som situationen har försämrats. Antalet fängslade reportrar har ökat markant sedan inledningen av det så kallade kriget mot terrorismen. I början av december satt minst 251 journalister fängslade världen över för att ha utövat sina yrken, att jämföra med 125 för tio år sedan och 81 år 2000.
– Det internationella samfundet gör inte tillräckligt. Vi ser hur de andra länderna är tysta. Det här handlar om stater, inte andra typer av aktörer och borde inte vara acceptabelt, säger Courtney Radsch.

Malin Jansson TT"

"**Länderna med flest journalister i fängelse, 1 december 2018:**
Turkiet: 68
Kina: 47
Egypten: 25
Saudiarabien: 16
Eritrea: 16
Vietnam: 11
Azerbajdzjan: 10
Det sammanlagda antalet journalister i fängelse:
2018: 251
2017: 272
2016: 259
2015: 199
2014: 221
2013: 211
2012: 232
2011: 179
2010: 145
2009: 136
2008: 125
Listan ovan inkluderar endast journalister fängslade av statliga aktörer och som anklagas i egenskap av sin yrkesroll. Statistiken samlas in av den New York-baserade pressfrihetsorganisationen CPJ.
Källa: Committee to protect journalists "

"Koreanerna som fick spela sig till frihet

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Koreaner har i generationer tvingats leva som förtryckta invandrare i Japan. Om dem berättar Min Jin Lee i den fascinerande romanen ”Pachinko”. Ingrid Elam läser en familjekrönika där sidorna ångar av egenart och utsatthet.

Min Jin Lee
”Pachinko”
Övers. Lars Ahlström Bokförlaget Polaris, 526 sidor

Pachinko är en spelmaskin som finns i hela Japan, ett mellanting mellan enarmad bandit och flipperspel. I varje stad finns många spelhallar som alltid ägs och sköts av koreaner.
”Pachinko” är också en roman av koreansk-amerikanska Min Jin Lee. Bokens första mening, ”Historien har svikit oss, men det spelar ingen roll”, slår med kraft upp en dörr till en värld där hoppet gått förlorat men där människorna ändå stretar vidare. De svikna är koreaner som fötts under japansk ockupation i början av 1900-talet och som sedan emigrerat till Japan där de tvingas leva som rättslösa invandrare generation efter generation.
Romanen följer en koreansk familj fram till 1989. I centrum står Sunja, som växer upp på 1920-talet i Korea, där hennes mor driver ett litet pensionat, och hennes söner Noa och Mozasu, som båda föds i Japan. Runt dem grupperar sig en lång rad gestalter som Min Jin Lee på ett förunderligt vis gör levande trots att de ibland bara får en dag eller två i romanens långa liv.
Där är den vackre mannen som förför Sunja och som visar sig vara fiskhandlare i Korea men maffiaboss i Japan; där är den unge

idealistiske prästen som gifter sig med den gravida Sunja för att ge hennes ofödda barn ett namn, där är den japanske vännen och polisen som har ett hemligt liv i Yokohamas nattliga parker. Där är bonden som under andra världskriget upplåter sin lada åt de utbombade och tjänar bra på sin generositet. Där är framför allt en lång rad kvinnor som bär livets börda: mödrar, svägerskor, svärdöttrar.
Min Jin Lee skriver en saklig och detaljrik prosa (övertygande översatt av Lars Ahlström) som återspeglar de villkor hon gestaltar: När Sunja emigrerat till Osaka och hennes make arresterats för att ha läst en kristen bön vid en shintohelgedom, måste hon ta över försörjningen. Hennes svägerska gör kimchi, en koreansk basföda, som Sunja sedan säljer från en vagn på stan. Sidorna ångar av jäst vitkål och svett, barnen retas i skolan för att de luktar korean, Sunjas svåger lider av att inte kunna försörja storfamiljen själv, nöden kräver att kvinnorna sliter från gryning till midnatt, här finns inget utrymme för att loda sina känslors djup.
Det innebär inte att känslor saknas, men när maken efter två års tortyr och misshandel kommer hem bara för att dö finns inga ord kvar, sorgen får uttryckas i blickar och en hand som försiktigt tvättar bort lager efter lager av smuts. Min Jin Lees romankonst utför ett liknande kärleksarbete: hon berättar rakt och realistiskt men med en ömsint blick för sina gestalters egenart och utsatthet. Hennes inlevelse i dem smittar.
Förtrycket av koreaner i Japan är brutalt, inte ens Sunjas barnbarn, andra generationen född i Japan, kan bli medborgare utan måste anmäla sig regelbundet för uppehållstillstånd. Koreaner beskattas hårdare än andra, de får inte pass, de kan inte få tillgång till högre utbildning eller anställning annat än i verksamheter dominerade av koreaner. Återstår, som för så många invandrargrupper världen över, handel, affärsverksamhet, spel och dobbel, Pachinko, helt enkelt. Men den som försörjer sig så, blir på en gång föraktad och fruktad, misstänkt för kriminalitet och maffiafasoner.
Sunjas äldste son Noa försöker i det längsta skapa sig ett annat liv. Han lär sig engelska, läser världslitteratur, döljer att han är korean och försöker bli japan även till priset av att förneka de sina. Till slut måste även han kapitulera, Pachinko väntar. Är det så hemskt att vara korean? frågar Sunja honom och han svarar: ”Det är hemskt att vara jag”.
Den yngre sonen Mozasu har en annan inställning, han tror att livet är som Pachinko, där spelaren kan justera kontrollerna men också måste stå ut med osäkerhet och oförutsägbarhet. Han accepterar sitt öde och tar sig fram i Japan så laglydigt han kan inom det fält som står honom till buds.
Det är mellan dessa två hållningar till utanförskapet berättelsen spänner sin båge: gå i inre exil eller spela fräckt men ärligt med de kort man har? Sunja har aldrig haft tid att fundera över sitt öde, hon har levt sina dagar som de kommit, fulla av hårt arbete, men sönerna har inte minst tack vare Pachinko blivit förmögna och därmed fått möjlighet att välja sina liv.
Det är dock ett val inom tydliga gränser: Det japanska samhälle sönerna växer upp i utvecklas från kolonialvälde och krigförande makt till en industrination med en av världens starkaste ekonomier. Sederna förändras, romanen skildrar de unga kvinnorna som sexuellt frispråkiga och utlevande samtidigt som gamla patriarkala mönster lever kvar.
Vissa saker är oföränderliga: Mozasu konstaterar att han i Japan aldrig blir något annat än en smutsig korean, men i Korea skulle han vara ett japanskt svin. Lika bra att stanna. Historien har svikit honom, men det spelar som sagt ingen roll.
Ingrid Elam
kultur@dn.se "

"Äntligen törs den amerikanska senaten trotsa Trump

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Saudiarabiens bombningar i Jemen är avskyvärda, och kronprins Mohammed bin Salman (MBS) beordrade mordet på den regimkritiske journalisten Jamal Khashoggi. Det är inga nyheter. Men nu har även den amerikanska senaten slagit fast att så är fallet.

Med klar majoritet antogs natten till fredagen en partiöverskridande resolution som syftar till att stoppa USA:s stöd till Saudiarabiens krig. Därefter uttalade senaten enhälligt att MBS bär ansvaret för Khashoggis död på konsulatet i Istanbul i oktober.
Detta har sin speciella betydelse. Republikanska senatorer har hittills blundat för president Donald Trumps nycker och villfarelser, för att de inte har vågat reta hans väljarbas. Nu är det bäddat för en öppen strid.
Trump har ryckt på axlarna och sagt att ingen kan veta hur den där journalisten miste livet, trots att CIA har berättat det för honom. För presidenten är nämligen banden med Saudiarabien viktigare än det mesta. Eller rättare sagt: saudierna köper så mycket vapen av och investerar så många miljarder i USA att det inte spelar någon roll vad herr kronprinsen annars sysslar med.
Dessutom är Saudiarabien enligt Trump regionens hopp i kampen mot skurkregimen i Iran. Huruvida saudierna också beter sig som skurkar är alltså inte intressant.
Senaten hänvisar nu till en lag från 1973, stiftad på grund av Vietnamkriget och president Richard Nixons maktmissbruk. Den ger kongressen rätt att avgöra hur och när USA ska gå i krig. Därmed utmanas Trumps auktoritet på allvar. Representanthuset har hittills duckat, men där tar Demokraterna över kontrollen vid nyår.
Formellt är visserligen inte amerikanerna direkt inblandade i Jemen. Men USA har hjälpt saudierna att tanka sina bombplan i luften och delat med sig av underrättelseuppgifter – och förstås sålt mängder av de vapen som har skapat den humanitära katastrofen.
Kriget i Jemen är vidrigt, men Trump är inte den förste president som har prioriterat den strategiska relationen med Saudiarabien. Det som har fått kongressen att tappa tålamodet är mordet på Khashoggi och Vita husets envetna försvar av MBS. De ohyggliga detaljerna är en sak i sig, men händelsen var därtill ännu ett bevis på hur en vårdslös kronprins har kastat alla hämningar.
Fredssamtalen om Jemen, som avslutades norr om Stockholm på torsdagen, gav bräckliga resultat som nu ska testas mot krigets verklighet. Saudiarabien, som stöttar regeringssidan, har hittills inte nöjt sig med annat än huthirebellernas kapitulation. Om kongressen i USA kan bidra till att blodbadet upphör vore det en välgärning.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Det alltid förträffliga folket är en problematisk fantasiskapelse

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

En gång i tiden var folket alltid farligt. I dag har det alltid rätt. Verkligheten är något mer komplicerad.

Den österrikiske författaren Robert Musils moderna klassiker ”Mannen utan egenskaper” tar sin utgångspunkt i den så kallade parallellaktionen: i Wien förbereder en officiell kommitté firandet av kejsar Franz Josefs 70 år vid makten 1918. Samtidigt pågår samma förberedelser i Berlin där kejsar Wilhelm II har suttit 30 år på tronen och i Wien gäller det självfallet att överträffa preussarna.
Men hur? Den – som det verkar – briljanta idén kläcks att fråga folket. Sagt och gjort. Allmänheten uppfordras att komma in med förslag som snart strömmar in likt en populistisk tsunami.
Och resultatet?
Det var som att öppna locket på en soptunna, skriver Musil.
Det är svårt att inte läsa hans lakoniska konstaterande som en sarkastisk kommentar till det så kallade folkets förmenta godhet och kvaliteter. Den tysta majoriteten har tillfrågats och resultatet är förskräckande. Musils mer än skeptiska hållning är typisk för hans intellektuella samtid; från Gustave Le Bon över José Ortega y Gasset och Oswald Spengler bort till Elias Canetti fascineras man av vad som ofta får heta ”massan” och som nästan alltid förknippas med det irrationella, förstörande och våldsamma. Massan eller folket blir till en ondsint kraft som uppstår genom en halvt mystisk transcendens när någorlunda välmenande individer förvandlas till ett kollektivt och nytt antropologiskt väsen.

I dag förknippar vi väl en sådan dystopi främst med 30-talet, ett slags stormsvala som förebådar de totalitära ideologierna och utmynnar i det andra världskriget. Men efter kriget skulle folket genomgå ännu en transcendens: demokratin inte bara ”tämjde” det utan lyfte fram dess ”rätta” väsen, nu kännetecknat av godhet och fridsamhet.
Och det demokratiska folket har alltid rätt. Dess vilja bör därför ske, den bästa garantin för ”fred och lycka” (Le Bon) är när den fritt kan manifesteras. Denna okomplicerade och positiva uppfattning av folket är i dag sannolikt så omfattande att den hos (nästan) alla av oss vilar som en inte längre ifrågasatt självklarhet i medvetandet.
Fast var de första moderna demokraterna verkligen lika övertygade om folkets förträfflighet? Knappast. I USA lade de ner stor omsorg på att bromsa och moderera folkviljans inflytande. Den amerikanska konstitutionens fäder var ytterst angelägna om att majoritetens folkstyre inte fick leda till att olika minoriteter kom till skada; i misstro just mot folket byggde de in en lång rad *checks and balances* i det demokratiska systemet, institutioner och rättigheter av olika slag som i dag kommer till användning när man försöker tygla en president i Vita huset som helst ignorerar dem, i stället åberopar sig direkt och så att säga ofiltrerat på folket.
I Wien insåg den kejserliga parallellaktionens hyllningskommitté att folkets förslag var oanvändbara, men president Trump ser saken annorlunda: ur Musils soptunna berömmer han sig om att plocka upp vad folket vill och önskar sig, utan större hänsyn till hur denna vilja och dessa önskemål kommer till uttryck inom den representativa demokratins sfär. Den föredrar Trump att regera förbi; helst ska inget finnas mellan honom och folket.
Just folknära ska det vara och folkomröstningen är förstås den direktaste och bokstavligen mest populistiska formen av demokratisk maktutövning. Men i ett modernt, komplext och framför allt oöverskådligt samhälle med ett dagligt flöde av nödvändiga beslut är

den – annat än som sällsynt undantag – en administrativ omöjlighet. Dessutom intellektuellt ohederlig och primitiv: nästan inga problem låter sig lösas genom att göra tummen upp eller ner.
Ironiskt nog blir därför den folkomröstning som politiker utlyser en omyndighetsförklaring av både den representativa demokratin och av dem själva. Politikerna abdikerar. De vältrar över beslut och ansvar på suveränen folket (*demos*), ett beslut som får dogmatisk tyngd och ett ansvar som förtunnas intill gränsen till det oförbindliga.
Och folkets beslut brukar nästan alltid bestå i att säga nej till varje förändring, också de oundvikliga, eller i att fatta ”fel” beslut (som när svenska folket röstade för att behålla vänstertrafiken). Också britternas ja till Brexit i folkomröstningen 2016 är egentligen ett sådant nej: ett nej till en samtid där Storbritannien inte längre är en suverän världsmakt. Det var ju så mycket bättre förr när imperiet fortfarande fanns och Europa knappt räknades. Men med folkets nostalgi och önskedrömmande kan man alltid räkna och politikerna kan efteråt säga att folket fick som det ville.
Det får nu – på gott och ont – folket nästan alltid. Och de politiker som fullt avsiktligt ger sig i lag med ”den tysta majoriteten” eller ”vanligt folk” blir nästan alltid till dess fångar. Till rasande cyklister. Det gäller för samtidens stora populister som Viktor Orbán, Matteo Salvini eller Donald Trump. Långt mer än av faktiska resultat gör de sig beroende av folkets nycker och gunst. Och vill det sig riktigt illa är vi snart tillbaka i Musils soptunna – med skillnaden att det nu blir de som tror sig härska, inte folket, som riskerar att befinna sig i den.

Richard Swartz journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.
richard.swartz@chello.at "

"Hans Flashback-lösenord gick till jobbmejlen

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

DN kan avslöja nya uppgifter kring riksdagsledamoten Jonas Millard (SD), vars Flashbackkonto spridit grovt kvinnoförnedrande innehåll. Lösenordet till kontot är samma som Millard använt till åtminstone sju andra nättjänster, däribland jobbmejlen, – ett lösenord han påstår sig ha delat med personer som han inte har en aning om vilka de är.

DN kunde under torsdagen berätta att riksdagsledamoten Jonas Millard (SD) skapat Flashback-kontot SinX som i över ett decennium publicerat kvinnoförnedrande inlägg. Bland annat inlägg som tipsar och uppmuntrar till våldtäkt.
Jonas Millard, ordinarie ledamot i riksdagens konstitutionsutskott, nekar till att han skrivit de grova inläggen.
– Jag gick ju it-programmet på gymnasiet, vi var väldigt intresserade av it-säkerhet. Jag registrerade det här kontot, jag registrerade också flera andra. Jag tror mycket väl att det här kontot kan vara registrerat på min e-postadress, har Jonas Millard tidigare sagt till DN.
Enligt Jonas Millard ska runt 20 personer haft tillgång till kontot på Flashback. I en intervju med DN berättade Millard att lösenordet som använts på kontot var vad han kallar för ett ”standardlösenord”.
– Jag vet att det lösenordet jag använde är något slags standardlösenord som jag har använt på massvis av konton. Jag vet att även vänner använde det för att de har lärt sig det efter ett tag.
DN kan nu visa att Jonas Millard använt samma lösenord på minst sju andra av sina internetkonton, bland annat mejladressen han hade som

heltidsarvoderat oppositionsråd i Örebro kommun. I ett inlägg från 2007 som publicerats av Flashback-kontot SinX framgår det dessutom att personen som skrivit inlägget haft samma lösenord på sin dator.
DN har tagit del av en publik databas med över sex miljarder läckta lösenord och e-postadresser. Av det stora antalet konton är det bara Jonas Millards konton som har just det lösenordet, som består av en slumpmässig kombination av bokstäver och siffror.
Jonas Millard säger han använder lösenordet på en rad olika ställen, bland annat sitt Netflixkonto.
Du beskriver dig som en ”it-kille” och har samma lösenord överallt som du delar ut till folk som du säger att du inte vet vilka de är. Hur går det ihop?
– Ja, men det här lösenordet är ju inte ett standardlösenord. En möjlig förklaring till att jag inte bytte lösenordet är att den mejladress som Flashbackkontot var registrerat med inte har existerat på 15 år. Sen vet inte jag om man behöver e-postadressen för att byta ut lösenordet på Flashback, säger Millard.
Men du har också haft det här lösenordet till din Örebromejl, när du var aktiv politiker. Hur går det ihop med att du är så it-intresserad? Att du har det överallt och även på Flashback?
– Det var väl i och för sig långt efteråt som jag förstod att det här lösenordet var läckt och så.
Du har ju varit inloggad på Flashbackkontot under hela dess aktiva tid, då det har publicerats inlägg där som är grova. Och du säger att det inte är du som har skrivit dem. Då måste du ha sett att det är någon annan som är inne och skriver?
– Ja men alltså det var som jag redogjorde för dig, att det var länge sen jag uppmärksammade att det hade skrivits inlägg på Flashback. Å andra sidan har jag ju inte läst alla 5 000 inlägg på sidan.
Du har sagt flera gånger att du har sett att det har publicerats inlägg där som är opassande.
– Ja, det har jag gjort, jag försökte ju se om man kan radera inlägg eller kontot på något sätt.
Att byta lösenord var inget som du körde i botten då kan man säga?
– Det är din tolkning av det, min möjliga tolkning är varför det inte gick att byta lösenord är för att den här e-postadressen inte har existerat på 15 år.
För att byta lösenord på Flashback behöver man inte ha tillgång till e-postadressen som kontot registrerats med, det räcker att känna till sitt användarnamn och nuvarande lösenord.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se
Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se"

"Fakta. Detta har hänt

DN har avslöjat att Flashback-kontot SinX med bland annat grovt kvinnofientligt innehåll startades av riksdagsledamoten Jonas Millard (SD).
Kontot har publicerat tips på hur man ska droga och misshandla kvinnor för att sedan våldta dem. Bland inläggen finns också mycket detaljerade tips om hur man går till väga när man köper sex utomlands.
Jonas Millard nekar till att ha skrivit inläggen om våldtäkt. Han säger att flera andra användare har haft tillgång till det anonyma Flashback-kontot.
När det gäller inläggen om sexköp, säger Jonas Millard att han inte känner igen dem. Han har också sagt att han tycker att prostitution är en ”komplicerad fråga”.

Jonas Millard medger att han har skrivit ”mellan 10 och 50” inlägg från kontot. Han säger också att han kan ha haft ”pubertal humor”, när han var yngre.

Fakta. Flashback

Flashback är ett svenskt internetforum där medlemmar kan kommentera tusentals olika ämnen. Forumet har kritiserats för att innehålla ryktesspridning om människor, både offentliga och privata, oseriösa spekulationer om gärningsmän till olika brott, drogliberala inlägg, grova påhopp, näthat och uppmaningar till brott mot privatpersoner och grupper i samhället.
Forumet har även uppmärksammats för en mer seriös medborgarjournalistik.
Flashback saknar utgivningsbevis och ansvarig utgivare. "

"Tips från utlandet ledde till gripande av terrormisstänkt

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Den 22-årige man från Lilla Edet som greps misstänkt för terroristbrott har nu häktats.

22-åringen såg tagen ut när han i kriminalvårdens kläder fördes in i säkerhetssalen i Göteborgs tingsrätt. Med ansiktet sänkt mot skrivbordet framför sig dröjde han sig kvar i flera minuter efter att domstolen förklarat honom på sannolika skäl häktad för stämpling till terroristbrott samt grovt vapenbrott.
Brotten ska ha begåtts i en kommun i Västsverige eller på annan plats i Sverige under tiden den 1 september till 12 december.
– Det här i lindan av en stor utredning och det är många åtgärder som kommer att behöva göras, sade åklagaren Henrik Olin.
Ursprungligen delgavs 22-åringen även misstanke om förberedelse till terroristbrott, men åklagaren valde att endast begära honom häktad för stämpling. Begreppet innebär att en person åtar sig att utföra ett brott eller uppmanar andra att göra det.
Olin ville inte ge några detaljer kring utredning eller säga något om man hittat vapen vid tillslaget mot 22-åringen.
– Ett vapenbrott förutsätter inte ett faktiskt beslag, men det är mer en allmän reflektion, sade åklagaren, som heller inte ville uttala sig om var det misstänkta terrorbrottet skulle äga rum.
Säpochefen Klas Friberg bekräftade på torsdagen att ett tips från utlandet var anledningen till denna stora polisinsats som gjordes i Västsverige, bland annan i Lilla Edet, Ale kommun och

Göteborgsförorten Biskopsgården under torsdagen, då 22-åringen greps och flera andra personer togs in för förhör.
Den häktades advokat Michael Hansson sade att han inte var särskilt överraskad över tingsrättens beslut, men betonade att hans klient inte ändrat inställning utan nekar till brott och att anklagelserna tagit hårt på honom.
– Det är tufft att vara häktad i Sverige, sade Hansson.
Den terrormisstänkte är född i land i Mellanöstern och kom till Sverige för fyra år sedan. Han beviljades permanent uppehållstillstånd 2016 och bor tillsammans med sin familj i Västsverige
Åklagare Henrik Olin sade efter häktningsförhandlingen att de förhör som hållits gett honom en klarare bild av vad som hänt, men att det kan ta ”en tid” innan man har bilden helt klar för sig. Mohlin ville inte uttala sig om huruvida tillslaget i torsdags avvärjt ett eventuellt terrorattentat eller hur nära förestående det skulle ha varit.
– Jag kan precis som säkerhetspolisen gått ut med i ett pressmeddelande konstatera att man inte höjt risken i den skala som finns för risk för terrorhot i Sverige, sade Olin.
Han konstaterade också att i nuläget är ingen av de andra personer som förhörts misstänkta för brott.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se
Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Dom om Bahnhofs skyldigheter mot polis

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Bredbandsleverantören Bahnhof är inte skyldig att ge polisen tillgång till uppgifter om vissa abonnemang – men måste däremot lämna ut andra. Det konstaterar kammarrätten i en dom.

Enligt kammarrätten behöver Bahnhof inte lämna uppgifter om abonnemang som sparats på grund av den skyldighet att lagra uppgifter för brottsbekämpande ändamål som kammarrätten i en dom 2017 bedömt stred mot EU-rätten. Bahnhof ska däremot lämna ut uppgifter om de abonnemang som sparats enligt de regler som tillämpas nu och som gäller misstanke om brott, skriver kammarrätten.
Tvisten uppstod när Bahnhof sade nej till polisen när de begärde ut information om deras abonnenter.
Med informationen kan polisen koppla ett IP-nummer till en abonnent, vilket gör att de kan koppla aktivitet på nätet till en specifik person.

TT "

"Attackerna pekar på en samordnad offensiv från Hamas

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Analys

En vecka av palestinska attacker mot israeliska soldater och bosättare har brutit flera år av relativt lugn på Västbanken. Israel beskyller den islamiska Hamas-rörelsen för upptrappningen och varnar för att våld kommer att äventyra det färska eld upphör-avtalet utmed Gaza-gränsen.

Två israeliska soldater begravdes på fredagen. De stod på vakt intill en buss- och liftstation för bosättare öster om Ramallah då de på torsdagen överrumplades av en palestinier som steg ur en bil och avlossade automateld.
Flera andra personer sårades svårt. På tisdagen, strax intill bosättningen Ofra, sårades en familj i en liknande attack, och ett spädbarn dödades. Flera andra attacker på torsdagen och fredagen pekar på en samordnad offensiv från Hamas sida.
Stora infanteristyrkor ur reserven har kallats in, och vägspärrar har upprättats kring de palestinska städerna Ramallah och Nablus. En israelisk styrka gick natten till torsdagen in i flyktinglägret Askar utanför Nablus och dödade en Hamas-sympatisör som dödade två israeler i september.
Den palestinska regeringen i Ramallah har protesterat mot intrånget på dess område, men fortsätter samtidigt att ge Hamas hårda bandage. Försök att fira årsdagen av Hamas grundande 1987 slogs ned av palestinska styrkor.
Bosättarna i området, vars politiska parti kan fälla regeringen, kräver nu att koloniseringen av palestinska områden ges friare tyglar. Premiärminister Benjamin Netanyahu har lovat att gå dem till mötes. Han varnade också Hamas:
– Ni skall inte tro att det går att göra upp om lugn och pengar i Gaza samtidigt som ni öppnar en terrorfront på Västbanken.
Hamas i Gaza har de senaste veckorna mottagit nära hundra miljoner dollar från Qatar, som tillsammans med Egypten förmedlat ett avtal mellan Hamas och Israel om lugn utmed Gaza-stängslet. Pengarna har gett Gazas civilanställda andrum och dubblerat antalet el-timmar till hushållen.
Men den palestinska regeringen i Ramallah och dess medier hånar Hamas för att ha ”sålt ut” motståndet mot Israel för kappsäckar med qatariska dollar.
Aktionerna på Västbanken är troligtvis ett svar på dessa sårande rykten – eller kanske ett försök att pressa Israel till liknande eftergifter också där.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Observatörer ska skickas till Jemen

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

FN planerar att skapa ett ”robust övervakningssystem” med observatörer i Jemen för att se till att fredsöverenskommelsen i Sverige följs.

– Det är också något som behövs akut och båda parterna har sagt till oss att de skulle välkomma det väldigt mycket och verkligen är beroende av det, säger det särskilde sändebudet Martin Griffiths inför FN:s säkerhetsråd på fredagen.
Den viktigaste överenskommelsen mellan de Iranstödda Huthirebellerna och Jemens saudiskstödda regering under fredssamtalen på Johannesbergs slott norr om Stockholm gäller ett eldupphör i och omkring Hodeidah. Samtliga styrkor ska dras tillbaka både från hamnen och från staden. Det blir det första tillbakadragandet av styrkor under konflikten, konstaterade Griffiths.
Om överenskommelsen blir verklighet kan matleveranser till hamnen ge lindring till 14 miljoner människor som står inför svält.

TT AFP Reuters "

"Senaten trotsade Trump i omröstning om Jemenkriget

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Den amerikanska senaten har med knapp majoritet röstat för en resolution som skulle stoppa USA:s roll i kriget i Jemen. Omröstningen ses som en protest mot Donald Trumps lojalitet mot den saudiska regimen efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi.

Med 56 röster mot 41 röstade senaten i Washington för en resolution som ska stoppa USA:s finansiering av kriget i Jemen. Senaten röstade även för en resolution som befäster att den saudiska prinsen Mohammed bin Salman låg bakom mordet på journalisten Jamal Khashoggi.
– Det USA:s senat sade, väldigt högt, är att vi inte kommer att fortsätta låta vår militära politik dikteras av despoter och mördare i den saudiska regimen, som inte respekterar demokrati, som inte respekterar mänskliga rättigheter, och vars ledare otvivelaktigt var involverad i det fruktansvärda mordet på en dissidentjournalist, sade senatorn Bernie Sanders efter omröstningen.
Tidigare i år röstade 55 senatorer för att fortsätta stödja USA:s roll i den saudiska militäralliansen i Jemen. Men efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi i oktober, samt den eskalerande svältkatastrofen i Jemen, har debatten om kriget blossat upp i Washington.
Veckans omröstning var en tydlig protest mot Trumps hantering av fallet Khashoggi. Trots att CIA befäst att den saudiske prinsen kände till planerna på att mörda Khashoggi har Trump vid upprepade

tillfällen sagt att han inte tror att prinsen hade något med mordet att göra.
Motståndet mot kriget i Jemen har vuxit i USA i takt med att kännedomen om den humanitära katastrofen tilltagit. Under ett känslosamt tal visade senatorn Bernie Sanders upp bilder på svältande barn inför senatens åhörare.
– USA kan inte längre delta i den saudiskt ledda interventionen i Jemen som orsakat den värsta humanitära katastrofen i världen, sade Bernie Sanders, som utformade resolutionen tillsammans med republikanen Mike Lee i senaten.
Sju republikaner, ledda av Mike Lee, röstade tillsammans med Demokraterna för resolutionen. Det var ett sällsynt exempel på att republikaner i senaten ställer sig på tvären mot Donald Trump.
Presidenten ägnade dagarna inför omröstningen åt att pressa partikollegorna att inte rösta för resolutionen.
Hans utrikesminister Mike Pompeo och försvarsministern Jim Mattis beskriver kriget i Jemen som en del av en större konflikt där USA måste stå emot Irans inflytande i regionen. Men argumenten bet inte på de sju republikaner som röstade för resolutionen. Senaten hänvisade bland annat till framstegen i FN:s förhandlingar om kriget.
Representanthuset, där Demokraterna tar över befälet i januari, ska nu gå vidare med resolutionen, som måste ha stöd i kongressens båda kammare för att godkännas.
Omröstningen var den första sedan 1973 där senaten använt sig av en särskild lag, War Powers Act, som ger kongressen rätt att hindra presidenten från att deklarera krig. Lagen utformades då för att stoppa president Richard Nixons försök att fortsätta kriget i Vietnam.

Martin Gelin "

"Fakta. USA:s roll i kriget

USA har stött den militärallians, som leds av Saudiarabien, som flygbombat rebellbaser i Jemen sedan 2015.
Kriget har orsakat en humanitär kris för civilbefolkningen, med svält och brist på medicin.
Omkring 85 000 barn beräknas ha dött i svältkatastrofen i Jemen.
Tidigare i år röstade 55 senatorer i USA för att fortsätta stödja USA:s roll i kriget.
Efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi och den eskalerande svältkatastrofen i Jemen har en debatt uppstått i Washington.
I veckans omröstning fick en ny resolution för att stoppa USA:s roll i kriget stöd av 56 röster mot 41. Sju republikaner stod bakom resolutionen.
Representanthuset ska rösta om resolutionen i januari.
DN "

"Nato kritiskt mot Kosovos steg mot armé

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Kosovo. Nato är kritiskt sedan parlamentet i Kosovo har röstat för att landet ska bilda en egen armé, rapporterar AFP.
Den nya lagstiftningen syftar till att förvandla Kosovos nuvarande insatsstyrka, omkring 4 000 man, till en reguljär armé med mandat att försvara landet.
Det är en tydlig provokation enligt Serbien, som inte erkänner territoriet som ett eget land.
Kosovo utropade sin självständighet från Serbien 2008. Sedan dess har Natos trupper upprätthållt säkerheten.

TT "

"Cohen: Trump beordrade mig att göra utbetalningar

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

USA:s president Donald Trump fattade personligen beslut om utbetalningarna till två kvinnor för att undvika en sexskandal inför valet 2016 – och kände till att detta inte var enligt reglerna. Det säger Trumps före detta advokat Michael Cohen i en intervju med ABC News.

– Han beordrade mig att genomföra betalningarna. Han såg till att jag blev inblandad i det här, säger Cohen.
Trump har sagt att han inte har uppmanat Cohen att bryta mot lagen och att advokaten ljuger.
Cohen dömdes i veckan till tre års fängelse, bland annat för utbetalningarna.

TT-AFP "

"Saudiarabien hyllar Jemen-överenskommelse

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Jemen. Saudiarabien hyllar överenskommelsen som slöts mellan Huthirebellerna och Jemens regering under fredssamtalen på Johannesbergs slott norr om Stockholm, enligt den statliga nyhetsbyrån SPA.

”Kungadömet är fortsatt engagerat i sökandet efter en politisk lösning i Jemen som garanterar landets säkerhet och stabilitet”, skriver Saudiarabiens kung Salman och kronprins Mohammed bin Salman i ett uttalande.
Saudiarabien leder den militärkoalition som stöder Jemens regering i kriget.

TT-AFP "

" Erdogan och Trump ökar samarbetet

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Turkiet/USA. Den turkiske presidenten Recep Tayyip Erdogan och USA:s president Donald Trump har kommit överens om att de ska bli bättre på att samordna sina militära insatser i Syrien, enligt en källa inom den turkiska regeringen.

Överenskommelsen slöts sedan Erdogan hotat med att genomföra en ny offensiv mot den kurdiska YPG-milisen i Syrien. Det är dock oklart vad den ”mer effektiva koordinationen” betyder i praktiken.
Turkiets regering betraktar syriska YPG som en gren av den kurdiska PKK-milisen.

TT-AFP "

"IS-fäste i östra Syrien uppges ha återtagits

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Syrien. Den kurdisk-arabiska milisen SDF har med hjälp av den USA-ledda militäralliansens luftangrepp drivit ut IS från staden Hajin i östra Syrien. Det uppger det oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR), som bevakar kriget från Storbritannien.
Styrkorna uppges ha tagit full kontroll över Hajin.

TT-AFP "

"EU-sanktioner och lågt oljepris får centralbanken att höja räntan

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Ryska centralbanken höjer styrräntan, ett tecken på att man är beredd på det mesta. Samtidigt meddelade EU att sanktionerna fortsätter.

”Vi gör det preventivt syfte, för att begränsa riskerna, i synnerhet på kort sikt. Framtiden är osäker, liksom reaktionerna på att mervärdesskatten snart ska höjas. Den höjda styrräntan ska hindra inflation”, uppger ryska centralbanken i dag, efter att man höjde styrräntan för andra gången på ett år, med 25 punkter till 7,75 procent.

– Nästa år kommer inflationen att bli värre, kanske upp till 7 procent. Centralbankens beslut är mer än begripligt, säger Oleg Vjugin, som är professor på Högre ekonomiska skolan i Moskva, till oberoende Vedomosti.
Varje gång den ryska ekonomin diskuteras brukar president Vladimir Putin vara noga med att påpeka att inflationen är låg. Centralbanken förväntar sig att inflationen i år ska förbli på ungefär 4 procent. Att hålla inflationen i schack är viktigt för konsumenterna, eftersom en stor del av den ryska befolkningen fortfarande lägger ner över hälften av sina inkomster på mat.
Priserna har ändå höjts. Enligt den ryska statistikbyrån Rosstat höjdes priserna på matvaror i Ryssland fyra gånger snabbare än i EU under första hälften av 2018.
Fyra år av internationella sanktioner och brant minskande investeringar har fått den ryska ekonomin att krympa. Det var först i

fjol som BNP växte igen, efter att ha krympt två år i följd. Men de sänkta oljepriserna och den låga tillväxten – under årets andra hälft växer BNP med 1,9 procent – gör att ryska regeringen har varit tvungen att ta till impopulära åtgärder. Att mervärdesskatten höjs förväntas försämra läget för företagarna. Beslutat att höja pensionsåldern är fortfarande ytterst impopulärt. Det har varit ett av de få beslut Putin fattat som har lett till att hans opinionssiffror omedelbart har dalat.
Tillväxten nästa år förväntas bli modest, mellan 1,2 och 1,7 procent.
Samtidigt beslöt EU att sanktionerna mot Ryssland fortsätter. Det var väntat – allt annat hade varit en mycket stor överraskning. Flera EU-länder, bland dem Polen och de baltiska länderna krävde skärpta sanktioner efter att Ryssland har beslagtagit tre ukrainska militärfartyg i Kertjsundet.
Det finns en insikt i dagens Ryssland att sanktionerna är här för att stanna. Vissa sektorer har dragit nytta av dem. Bojkotten mot livsmedel från väst, som Kreml införde år 2014 som svar på sanktionerna, har lett till att jordbrukssektorn växer. Ryskodlad tomat och gurka är nu billigare än importerade, efter att de stora investeringarna i växthus har börjat betala av sig, skriver den oberoende affärstidningen RBK. Under de tre senaste åren har växthusodlingen fördubblats i landet. I år är det första gången som den inhemska tomatproduktionen överskrider importen.
Samtidigt fortsätter ryska centralbanken en påfallande försiktig politik.
– Centralbanken har redan i några år visat att de föredrar att vara försiktiga. De kommer alltid att gå in för konservativa lösningar när situationen är osäker, säger Kirill Tremasov, analytiker på Loko-Invest, till Vedomosti.

Anna-Lena Laurén "

"Kampanj satte stopp för farliga prydnader

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Det är en vanlig uppfattning att bilarna hade mer karaktär förr i tiden. Mer som särskiljde. Men de hade också livsfarliga utsmyckningar.

Det handlar så klart om kylarprydnader!
Den mest kända heter Spirit of Ecstasy och pryder bilar av märket Rolls-Royce sedan början av 1900-talet. Den formgavs av Charles Sykes som modellerade den efter en väns privatsekreterare och älskarinna: Eleanor Thornton.
Men när decennierna rullat på och det blivit 1950-tal så fanns det en ihärdig, argsint grupp som ville ta bort utsmyckningarna. Det var läkarna. De såg vilka skador dessa kylarprydnader orsakade vid påkörningar av oskyddade trafikanter.
När året var 1956 började rena kampanjen för att få bort allt som stack ut från bilarna; allt som kunde döda och skada. Ändå hade vid den här tiden antalet bilmodeller med farlig utsmyckning i fronten minskat jämfört med storhetstiden fram till 1940-talet.
I Expressen i februari låter det så här i början av 1956:
”Striden mot livsfarliga tillbehör på bilen är ännu bara i ett inledande skede, men läkarrapporterna talar sitt språk om kampanjens nödvändighet.”
Längre ned i texten står det om ”bilarnas onödigt aggressiva anfallsvapen”, ja till med om ”mordvapen”.
Året efter 1957 kan tidningarna rapportera om att ”lagstiftning förbereds”.
DN kan i april samma år rapportera:

”Kammaren tog utan debatt utskottsutlåtandet som rekommenderar lagstiftning mot farliga kylarprydnader...”
Lagstiftning blir det. Från den 1 januari 1959 får inte nya bilar saluföras med farliga kylarprydnader.
Och ett år senare, 1 januari 1960, förbjuds de på alla bilar.
Expressen noterar belåtet i december 1959 att: ”Kylarprydnadernas dagar är räknade.”
Fast det nämns också att det finns ersättning i form av exempelvis Mercedes-Benz vikbara stjärna och Austins kylarprydnad i mjukplast.
DN trivs i december 1959 också med lagstiftningen. ”Midnattsslaget natten till den 1 januari 1960 betyder död åt de farliga kylarprydnaderna.”
I januari-februari får DN:s läsare skicka in borttagna kylarprydnader i något som måste betecknas som en tävling om vem som kan visa upp den allra farligaste.
Det är klart att läkarna och riksdagen hade rätt om kylarprydnaderna. Men om man ser på svunna tiders bilar så nog är det något stiligt magnifikt med långa motorhuvar som pryds av fantastiskt formgivna små statyetter.

Jacques Wallner
jacques.wallner@dn.se "

"Så blev ryske Maksim Gorkij en omtvistad författare

DNN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Under detta år har 150-årsminnet av den ryske författaren Maksim Gorkij firats. Viola Bao läser en romantiker som aldrig väjer för fattigdomens smuts och förstörelse.

Maksim Gorkijs självbiografiska ”Min barndom” (1913) börjar med det som både är en döds- och födelsescen. På golvet i en dunkel, trång kammare ligger fadern vitklädd och livlös, med grinande tänder och ett par kopparslantar på de slutna ögonen. Framför honom sitter modern halvnaken och vaggande, kammar hans hår med rinnande ansikte. Den femårige berättaren, Aleksej, står avsides med sin mormor i handen. Plötsligt slungar sig modern på rygg i födslovärkar, håret rinner ut på golvet. Det är en av världslitteraturens mer dramatiska och svårförglömliga inledningsscener: ”Mor stönade och skrek, mormor sprang kors och tvärs och far låg alldeles orörlig mitt i allt bråket och liksom skrattade åt alltihop.”
Och så plötsligt, ett barns skrik. Men tätt därpå följer två jordfästelser: för fadern och för den lillebror som dör några dagar senare. Dessa två stora förluster sätter prägeln på den första delen i den ryske författaren Maksim Gorkijs (1868–1934) berömda självbiografiska trilogi. Den första skickar in honom i en kaotisk tillvaro hos en kolerisk och brutal morfar, i vars hem sönerna slår allting sönder och samman och där ”allas fiendskap mot alla” råder. Den andra kommer många år senare leda honom till att ta broderns förnamn Maksim, ihopsatt med Gorkij – ”den bittre” – som pseudonym, efter att han med egna ord börjat

adressera den misär som den fattiga ryska befolkningen levde i, den som tagit såväl faderns som broderns liv.
Så skulle mycket av Gorkijs senare liv också komma att te sig: kantat av död, våld och förluster. Men också mormodern som en trygg konstant mitt i allt, ett ömhetsnav i en tillvaro av urgröpande fattigdom, som hjälper honom att bevara en humanistisk kärna genom åren och inte falla offer för den värsta cynismen och bitterheten. Om hennes inträde i sitt liv skriver Gorkij: ”Innan hon kom hade jag liksom legat inkrupen i en mörk vrå och sovit. Men så kom hon och väckte mig, förde mig ut i ljuset, gav sammanhang åt allt omkring mig och fogade ihop det till ett brokigt helt.”
Det är i år hundrafemtio år sedan Gorkij föddes, och han är än i dag en omtvistad författare såväl i sitt hemland som utomlands. Han blev tidigt en inbiten anhängare av arbetarrörelsen och deltog aktivt i det första revolutionsförsöket 1905. Med åren blev han den mest lästa och distribuerade författaren i Sovjetunionen, kanoniserad och upphöjd av Kreml och vid sin död 1936 hyllad med en storslagen statsbegravning, där Josef Stalin själv bar hans aska på en blomsterdekorerad bår över Moskvas gator inför en folksamling på hundratusentals åskådare.
Den nära kopplingen till Stalins regim har i efterhand kommit att göra Gorkij till en ambivalent figur. Aleksandr Solsjenitsyn kallade honom i ”Gulagarkipelagen” (1973) för en ”kollaboratör till avrättarna”, inte minst på grund av Gorkijs stöd till bygget av Vitahavskanalen, genomfört av slavarbetare från Gulag. Andra menade att hans litterära arv och gärning beslagtogs i statsideologins namn, som författaren Mikhail Prishvin: ”Gorkij togs ifrån oss av staten, och begravningen, den mest intima av händelser för en människa, hans begravning, approprierades”. Vissa har till och med hävdat att Stalin låg bakom hans död, eftersom den sammanföll med Den stora utrensningen 1934–36.

Än i dag är Gorkij förmodligen långt mer känd och läst i exempelvis mina föräldrars Kina än i Sverige. Förvisso var han under flera år nominerad till Nobelpriset, vilket emellertid tilldelades den mer västtillvände landsmannen Ivan Bunin 1933, som var populär bland antikommunistiska ryska emigranter och västerländska kritiker.
Gorkijs enorma popularitet i Ryssland etablerades redan långt innan Stalin valde ut honom till sin gunstling. Debuten med ”Essäer och berättelser” (1898) gjorde med sitt livfulla språk och brinnande revolutionsbudskap honom till en av Rysslands mest hyllade och omdiskuterade författare över en natt. Senare gjorde han sig känd som skalden bakom den ofta citerade revolutionsdikten ”Sången om stormfågeln” (1901) och pjäsen ”Natthärbärget” (1902), om en grupp fattiga hemlösa bosatta på Volgaflodens strand, som inte bara spelades runtom i hela Ryssland utan också i Berlin – trehundra gånger i rad.
Men mest minnesvärd är förmodligen den självbiografiska romantrilogin. Tillsammans utgör ”Min barndom”, ”Ute i världen” (1916) och ”Mina universitet” (1923) en av världslitteraturens stora klassiker. Det är historien om en rysk arbetarpojke under andra halvan av 1800-talet som lämnar hemmet som elvaåring för att ta jobb på en ångbåt. Han arbetar därefter som skeppslastare, skrotsamlare, städare och en lång rad andra yrken som ska föra honom från plats till plats, medan han på natten skolar sig i de litterära klassikerna. På vägen samlar han på sig en uppsjö av djuplodande intryck av färgstarka karaktärer ur den ryska fattigbefolkningen – arbetare, luffare, mödrar, prostituerade, vinddrivna existenser – tecknade i romanen i ett persongalleri av Dickenska mått.
För Gorkij var Lev Tolstoj den stora förebilden, och han höll kvar vid den realistiska traditionen i Tolstojs efterföljd också efter 1905, då de flesta andra ryska författare och konstnärer rörde sig mot mer experimentella litterära former – en utveckling som eskalerar efter

revolutionen 1917. En fullkomlig explosion av litterära rörelser blommar nu upp sida vid sida, långtifrån den likriktning många i dag kanske förknippar med sovjetisk litteratur. Här finns alltifrån de som tror sig se födelsen av en ny värld som kräver att konstens former återuppfinns från noll (till exempel Proletkult), till de som anser litteraturen vara en frizon från krav på politiskt handlande (till exempel rysk formalism), till Gorkijs socialrealism grundad i en förrevolutionär, borgerlig tradition.
Ett decennium senare skulle detta fönster slå igen; efter den första femårsplanens införande 1928 skulle de experimentella uttrycken alltmer komma att stämplas som borgerlig dekadens. I samma rörelse skulle den socialrealism Gorkij representerade alltmer komma att upphöjas till det enda tillåtna uttrycket. Det kan tyckas ironiskt, då Gorkij i flera decennier arbetat för ryska författares yttrandefrihet och drivit den viktiga tidskriften Letopis (Krönika) där han publicerat några av Rysslands främsta författare och poeter, som Aleksandr Blok, Isaak Babel, formalisten Viktor Sklovskij, imagisten Sergej Jesenin och futuristen Vladimir Majakovskij.
För en inflytelserik litteraturkritiker som Georg Lukács var Gorkij den stora humanisten i den ryska litteraturen. I Gorkijs värld besitter människan en inneboende godhet som hos den ryska fattigbefolkningen krossats och förvanskats under kapitalismen. I sin litteratur återkommer han gång på gång till religionen, det revolutionära projektet och konsten som krafter som förmår väcka människans förtryckta och slumrande mänsklighet till liv och öppna hennes ögon för sina rika inre möjligheter.
I ”Modern” (1906) återfinns alla dessa element. Romanen kretsar kring en fattig arbetarkvinnas stegvisa politiska och andliga uppvaknande efter att hennes son börjar organisera arbetarna i det lilla fabrikssamhället där de bor. Målande gestaltas det dagliga livet i staden där allt kretsar kring fabriken eller brännvinet, och hur de socialistiska idéerna stegvis får fäste över hela Ryssland. Det är en socialpedagogisk roman skriven för att kunna läsas av vem som helst och är inte särskilt minnesvärd för sina litterära kvaliteter, som ofta rör sig i det gestiskt klichéartade (tårarna rinner ständigt över moderns ansikte, folk faller i varandras armar ”i djupt samförstånd”, och så vidare). Men det är en högst intressant skildring av hur en lokal politisk rörelse byggs upp underifrån och hur kampen för den förändrar människors inre konstitution; hur anslutningen till arbetarnas kamp också för med sig uppfinnandet av en framtid och ett förflutet. Här sammanvävs det politiska patoset också med en högstämd kristen retorik. Denna Gorkijs religiösa socialism med dess romantiska drag, som Lenin absolut inte kunde stå ut med, kan i högsta grad kännas avlägsen i dag. Samtidigt är Gorkij en romantiker som – till skillnad från en hel del av vår tids arbetarskildringar – aldrig romantiserar - arbetarklassens tillvaro, aldrig kompromissar i sin kartläggning av fattigdomens destruktiva verkningar, dess mest smutsiga och korrumperade delar.
Det som gör romantrilogin så stark är att den inte handlar om en klassresa, till skillnad från Gorkijs eget liv. Och här överträffar kanske litteraturen verkligheten. Det finns ingen förlösande upplösning, ingen uppbygglig befrielse i form av någon revolutionsdröm. Den handlar bara om en pojke med ovanliga förmågor men begränsade möjligheter, som försöker slå sig fram i världen men på grund av den samhällsklass han fötts in i stöter på motgång på motgång och sakta bryts ner.
Och kanske är det här som Gorkij får sin högsta politiska och litterära genklang: inte när han skriver om socialismens frälsning, utan när han inkännande och nära skildrar det som, i Georg Lukács ord, ”just håller på att förstöras, och hur det förstörs, under vilka strider.”

Viola Bao "

"Uzbekistans döde diktator har ännu landet i sitt grepp

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Hur övergår man från diktatur till demokrati? Går det för snabbt – då hotar bakslag. Går det för långsamt – då blir det ingen förändring. Uzbekistan är ett av de mest slutna länderna i Centralasien. Reformerna är bräckliga och den gamla regimen sitter kvar. – Jag är rädd för att det här kan sluta med att samhället exploderar, säger dissidenten Azan Turgunov som satt nio år i fängelse och torterades under det gamla styret.

En diktator kan dö, men hans skugga förblir lång. Bara mycket långsamt kan ett samhälle hämta sig från den djupaste formen av skräck – den som inte enbart handlar om vad regimen kan göra mot dig, utan också om vad den kan göra mot dina närmaste.
I Uzbekistans huvudstad Tasjkent har den kompakta muren kring presidentpalatset rivits ned och ersatts av ett genomskinligt staket. Den nya regimen signalerar öppenhet.
Förbipasserande ser alltså vad som finns därinne, de kan rent av träda in i den grönskande parken. Högst upp på krönet av en liten kulle står ett marmorpalats. *Ok saroj*, det vita palatset på uzbekiska.
En jättelik förgylld staty av en man i kostym och slips bevakar ingången till palatset. Hans ansiktsuttryck ser milt bekymrat ut.
Islam Karimov. En av de hårdaste diktatorerna i Centralasien, sedan två år död och begraven. Men i Uzbekistan lever hans arv fortfarande vidare, och ingen är riktigt säker på hur man ska hantera det.
I nästan tre decennier ledde Karimov Uzbekistan med järnhand. Själv betraktade han sig som ett bålverk mot islamiska extremister. Efter en serie terrordåd i Tasjkent 1999 och 2004 drog han åt tumskruvarna i samhället på ett sätt som enligt många människorättsorganisationer snarare bidrog till radikaliseringen.
Oliktänkare, religiösa och journalister fängslades i en omfattning som var iögonfallande till och med i en region som Centralasien, där demokratierna går att räkna på ena handens fingrar.
Underrättelsetjänsten fanns överallt i samhället. Tortyr i fängelset var utbredd och innefattade elchocker och utdragna naglar. Det finns ett dokumenterat fall av en fånge som kokades ihjäl.
Terrorn kunde rikta sig mot vem som helst – inte bara religiösa. Karimovs egen dotter Gulnara är försvunnen sedan fyra år tillbaka. Ingen vet om hon lever eller är död.
Metoderna visade sig ineffektiva. Flera internationella terrorister är av uzbekisk härkomst, bland annat Rakhmat Akilov som dödade fem personer i Stockholm och Saifullo Saipov som dödade åtta turister i New York år 2017.
När Karimov dog i september 2016 tog det flera dagar innan regimen bekräftade att han hade avlidit. I en diktatur är det värsta som kan hända att diktatorn försvinner. Medan härskaren finns är reglerna tydliga och klara, när han försvinner vet det huvudlösa ledarskapet inte vad det ska göra. Reflexmässigt ljög man de första dagarna – för att vinna tid.
Då regimen till sist hade erkänt att Karimov var död utbröt en inbördes maktkamp. Den som vann heter Sjavkat Mirzijojev. Han är i dag Uzbekistans nya president och har infört en mängd reformer.
Mirzijojev förstår att det nu måste bli förändring. Samtidigt är han rädd för att gå för långt. En illustration på denna schizofreni är ett museum över Karimov, som har byggts upp bakom det tomma presidentpalatset – där Mirzijojev själv har valt att inte arbeta.
I museet kan man läsa långa, panegyriska skildringar om Karimovs person.

”Hans hjärta slog i takt med nationens, han älskade osjälviskt sitt folk och de svarade honom med andlig närhet”, står det på väggen.
Ett oändligt antal tavlor. Karimov med sin hustru Tatiana, Karimov i FN:s talarstol. Karimov med en liten flicka i folkdräkt på armen. Karimov med tigrar i bakgrunden, en symbol för mod och styrka. Karimov vid sitt arbetsbord, i färd med att underteckna viktiga papper. En ung Karimov med ett drömmande uttryck i ansiktet.
Plötsligt kommer en ung man i prydlig skjorta och slips fram till oss. Han har något att säga och budskapet känns inte inträngt. Det är uppriktigt.
– Jag vill säga att Mirzijojev har gett oss frihet. Han har gett oss demokrati. Möjlighet att säga vår åsikt. Att inte vara rädda, säger Salahuddin Kurbanov.
Under Karimov var Mirzijojev premiärminister. Diktatorns hantlangare. Nu genomför han reformer.
De tidigare begränsningarna för utländska valutaköp har slopats, rörelseutrymmet för det fria ordet har ökat och utländska journalister släpps in. Att fotografen Roger Turesson och jag över huvud taget befinner oss här i Uzbekistan är enbart ett resultat av Mirzijojevs reformer. Fram till Karimovs död var det i praktiken omöjligt att få journalistvisum till Uzbekistan.
Den 31-åriga Kurbanov studerar på Högre republikanska skolan för business och administration, som beskyddas av Uzbekistans president. Gruppen är Uzbekistans framtida tjänstemannaelit. Hela klassen har skickats till Karimovmuseet som en del av utbildningen.
Jag frågar den unga mannen vad han anser om Karimovregimen. Svaret blir genast mer reflexmässigt.
– Karimov gav oss självständighet och frihet. Tidigare trodde folk att Uzbekistan är en islamistisk stat. De trodde att vi är wahhabiter. Men vi är ett modernt land som utvecklar oss, och det är tack vare Karimovs arv.
– Nu har vi Sjavkat Mirzijojev som satsar på modern know-how, fortsätter han. Han har många bra strategier och planer, han ger unga högutbildade möjligheter att utvecklas.
Det är så här förändringarna i Uzbekistan går till. Man vill ha reformer, men man vill inte klippa av bandet bakåt. Få i Uzbekistan – förutom de frisläppta dissidenterna – vågar ta avstånd från Karimovs regim.
Att jobba som journalist i Uzbekistan är att ständigt gå ut och in i roller. För att få journalistvisum måste man ha ett avtal med en resebyrå, som är godkänd av det uzbekiska utrikesdepartementet. Resebyrån lägger upp ett program som journalisterna ska följa, och ansöker om de intervjuer som önskas.
Dagtid följer vi det officiella programmet, om kvällarna gör vi egna intervjuer. Jag har väntat mig rigorös övervakning, men myndigheterna verkar inte bry sig särskilt mycket om vad vi sysslar med. Vi använder oss visserligen av krypterade informationsvägar, men ingen verkar skugga oss.
Övervakningen känns nästan hovsam i jämförelse med hur det till exempel kan vara i de ryska provinserna, där man ofta inte kan ta ett steg utanför hotellet utan lokala FSB-agenter i hälarna. Jag är häpen. Det betyder inte att myndigheterna inte har koll på oss, till exempel genom vår officiella guide. Men det framstår helt klart som att man nöjer sig med en begränsad övervakning.
Tasjkent är en miljonstad som utåt ger ett dynamiskt intryck. Uzbekistan är det största landet i Centralasien befolkningsmässigt och jungfrulig mark för investerare, som fram till Karimovs död hölls på en armlängds avstånd.
Hårdvalutan som strömmar in syns i gigantiska skrytbyggen. En ishall blir snart klar mitt i stan. Ett nytt kvarter med skyskrapor i stål och krom är under bygge, vilket kommer att jämna en gammal *mahalla* –

traditionella uzbekiska kvarter som kan jämföras med bysamfälligheter – med marken.
Uzbekerna är ett handelsfolk. Småföretagartraditionen är stark, restauranger och kaféer kantar gatorna. Maten kostar en spottstyver och köket är delikat. De utländska turisterna i landet blir allt fler, taxibilar går att beställa via den ryska appen Yandex, hotell går att boka på nätet. Men för att få visum måste också turister samarbeta med en lokal resebyrå, eller ingå i en gruppresa som har lokala samarbetspartner. Det är nästan omöjligt att på egen hand få biljetter till de moderna snabbtågen mellan Tasjkent och Samarkand, eftersom resebyråerna köper upp allt på förhand.
Intelligentian i Tasjkent är inte död. På något märkligt sätt har den överlevt tre decennier under Karimovs stövelklack.
Sedan Sjavkat Mirzijojev kom till makten har en mängd uzbekiska oliktänkare och journalister fått amnesti. De tar emot i sina hem och ger intervjuer med namn och bild. Officiellt medger inte den nya regimen att några fel har begåtts under Karimov, men man straffar inte heller människor som kritiserar den. Åtminstone inte just nu.
Ingen vet hur permanent den nya situationen är.
– Rädd? Ja, jag är rädd. Men om inte jag kämpar för mänskliga rättigheter, vem ska då göra det? Jag är väldigt glad över att så många duktiga unga människor nu är intresserade av vad vi gör och vill lära sig vad mänskliga rättigheter är, säger Azan Turgunov.
Han tar emot oss hemma i sitt vardagsrum, omgiven av barnbarn som springer ut och in. Den 67-årige Turgunov är en av Uzbekistans mest kända medborgaraktivister. I början av 1990-talet var han aktiv i Erk, det första demokratiska partiet i Uzbekistan. Därefter har han lett en hjälporganisation, Mazlum (De förtryckta), som erbjuder juridisk hjälp till fattiga. Han greps år 2008 i Karakalpakstan, Uzbekistans fattiga norra delar, då han skulle hjälpa en frånskild kvinna som hade hamnat i en familjetvist. Därefter dömdes han till tio års fängelse för förskingring.
– Under förhöret stack de in nålar under mina naglar. Jag vägrade erkänna brott och då väste förhörsledaren att jag aldrig skulle komma levande därifrån. Plötsligt, utan förvarning, fick jag kokande vatten över mig bakifrån.
Turgunovs rygg var så illa bränd att han inte kunde ha på sig något på överkroppen på flera veckor.
– Min cell var full av kackerlackor. Jag var tvungen att ligga på mage på grund av brännsåren på ryggen och då promenerade kackerlackorna omkring i såren.
Under Turgunovs nio och ett halvt år bakom galler hann sju barnbarn födas. Ett av dem, femåriga Sara, springer in mitt under intervjun.
– Dode! (morfar) ropar hon och hoppar upp i morfars öppna famn.
Turgunov lägger armarna om henne och bägges ansikten strålar.
I september 2016 dog Karimov. Ett drygt år senare benådades Turgunov. Då hade han tillbringat nio och ett halvt år i fängelset.
Han stöder Mirzijojevs reformer, men säger att de tyvärr inte är tillräckliga.
– Det sitter fortfarande hundratals oskyldigt dömda i våra fängelser. Många av dem är företagare som har blivit fängslade på grund av tjänstemän som vill åt deras företag. Det är vanligt att religiösa grips för extremism och det bara förvärrar protesthumöret. Jag är rädd för att det kan sluta med att samhället exploderar, säger Azan Turgunov.
En diktatur består av olika maktcentrum, och nästan alltid är underrättelsetjänsten en av de mest centrala. Den nya presidenten Mirzijojev kan inte genomdriva några reformer om han alienerar säkerhetstjänsten. Samtidigt tyder mycket på att den motarbetar honom.
Ett exempel är vad som skedde med journalisten Bobomurad Abdullajev. Vi träffar Abdullajev i hans hem i Tasjkent, en enkel

bostad i ett slitet sovjetbyggt höghus. På uzbekiskt vis sitter vi i skräddarställning på vackert mönstrade madrasser. Abdullajev har dukat fram te, bröd och sötsaker.
Under pseudonym har Bobomurad Abdullajev i flera års tid skrivit omfattande artiklar om korruption. En av hans finansiärer är Mohammad Saleh, uzbekisk oppositionspolitiker som har levt i exil i Turkiet i över tjugo år.
I december i fjol överfölls Abdullajev av civilklädda män på gatan utanför hans bostad. Det visade sig vara den uzbekiska säkerhetstjänsten, som förde Abdullajev raka vägen till en tortyrkammare. Mirzijojev hade då varit president i över ett år. Men säkerhetsagenterna sade öppet till Abdullajev att hans dagar är räknade.
– De frågade mig varför jag stöder Mirzijojev, som de kallade populist. De visade på porträtt av Karimov som de fortfarande hade på väggen och sade att de inte tänker hänga upp något porträtt av en ”tillfällig president”, säger Abdullajev.
Varje dag i 39 dagar misshandlades Abdullajev med batonger och plastflaskor på armar, ben, fötter och rygg. Han tvingades stå upprätt i sex dygn utan att sova. Till sist skrev han under vittnesmål mot andra journalister, bland annat från BBC och Radio Svoboda. I rätten tog han tillbaka allt och talade om att han hade blivit torterad.
Han dömdes till samhällstjänst. Under Karimov hade han med största sannolikhet fått fängelse. Men Abdullajev godkänner inte domen, och han är orolig för att Mirzijojevs reformer håller på att torpederas.
– Domstolen sade att de skulle undersöka mina vittnesmål om att jag hade blivit torterad. Men ingenting händer, jag har inte blivit inkallad för att vittna. Det talas hela tiden om reformer och liberaliseringar, och personligen stöder jag Mirzijojev. Men det gör inte säkerhetstjänsten. De är en stat i staten och de vill tillbaka till Sovjetunionen.
Enligt Abdullajev måste Mirzijojev våga löpa linan ut.
– Det är klart att det har blivit bättre på många sätt. Nu är det möjligt att tala öppet om samhällsproblem. Allt tegs ihjäl under Karimov. Men reformerna måste göras från grunden, det duger inte med några halvmesyrer. Mirzijojev borde avskeda hela ledningen för säkerhetstjänsten, säger Abdullajev.
Att reformera det uzbekiska polis- och rättsväsendet är en gigantisk uppgift. President Sjavkat Mirzijojev har öppet kritiserat åklagarväsendet och statsåklagaren i Uzbekistan tvingades avgå. Men säkerhetstjänsten, inrikesministeriet och polisväsendet har inte reformerats. Samma tjänstemän sitter kvar.
Nytt är dock att de talar med journalister. Centret för kampen mot terrorism på uzbekiska inrikesministeriet går med på att träffa DN i Tasjkent. Två personer deltar i intervjun – Muchitdinov Dilmurod som är vice chef för Centret för kampen mot terrorism och extremism och Kutbiddin Burchonov som är kommunikationschef.
Allting är förberett in i minsta detalj. Inrikesministeriet har sin egen filmgrupp på plats. Undertecknad placeras på ena sidan av ett stort konferensbord, de båda herrarna på den andra sidan. Hela intervjun filmas och inleds med att Dilmurod läser upp ett färdigt förberett uttalande.
– Under de senaste åren har vi i förväg lyckats avslöja och stoppa flera terrordåd. Terrorn är ett problem som förekommer i hela världen, läser han från papperet.
Jag ställer en fråga om problemet med tortyr, som är väldokumenterat i Uzbekistan. Svaret är ett kategoriskt nekande.
– Vi har videoövervakning i alla fängelseceller och en ombudsman som regelbundet besöker fängelserna. De mänskliga rättigheterna respekteras på högsta möjliga nivå i Uzbekistan, säger Dilmurod.
Kommunikationschefen Kutbiddin Burchonov vill ändå förtydliga.
– Den uzbekiska staten godkänner inte tortyr, den är förbjuden i lag.
Trots detta har det förekommit att enskilda medarbetare gjort sig

skyldiga till detta. Men det är inte med statens godkännande, de bröt mot lagen, säger han.
På Uzbekistans Nationella universitet i Tasjkent har jag ansökt om att få intervjua några studenter. Jag har särskilt nämnt i ansökan att jag vill tala med både kvinnor och män och att det är bättre att träffa en mindre grupp.
Vi möts vid porten av en tjänsteman i välstruken skjorta. Han eskorterar oss genom en stor, grönskande park.
Universitetsbyggnaderna är nya och alla studenter är propert klädda i kjol och kavaj respektive kostym och skjorta.
Den ”lilla gruppen studenter” jag ska få möta visar sig bestå av ungefär trettiofem personer som fyller en hel föreläsningssal. De står upp när Roger Turesson och jag gör entré. Vi tas emot som en utländsk delegation och jag förstår att det här inte är någon intervju. Jag förväntas hålla en föreläsning.
Jag är inte förvånad. Så här är det att jobba som journalist i auktoritära länder. Man har kommit överens om en intervju, men motparten väljer att arrangera en konferens. Då minskar risken för att journalisten ska få möjlighet att ställa fel sorts frågor i enrum.
Jag håller således en impromptu föreläsning om Dagens Nyheter och pressfrihet. Studenternas intresse är stort och efteråt haglar frågorna. Vad anser jag om fake news? Vad tycker jag om Putin och Trump? Hur jobbar oberoende medier? Vad säger folk i Sverige om Uzbekistan efter att den uzbekiska medborgaren Rachmat Akilov utförde terrordådet i Stockholm?
Tillställningen är övervakad – men frågorna är inte tillrättalagda. Det finns en rättframhet hos studenterna som inte går att spela. De vill verkligen veta hur en demokrati fungerar. Många stöder Mirzijojevs reformer.
– Det görs väldigt många bra saker för unga just nu i Uzbekistan. Det har blivit möjligt att ta lån till låga räntor för den som vill starta ett företag. Tidigare fanns det ingen valuta i landet och det gick bara att få lån till skyhöga räntor, säger 21-åriga Mirzosolich Atajev, som studerar historia.
– Man kan tala öppet om problem. Det finns en ny app som heter ”Min åsikt” och via den kan vända sig till presidenten själv och ta upp saker som inte fungerar i samhället, säger 21-åriga Istatchon Chajgullajeva.
Den uzbekiska oppositionspolitikern Pulat Ahunov flydde Uzbekistan i början av 2000-talet och fick asyl i Sverige. Han är i dag svensk medborgare, men har hela tiden fortsatt följa situationen i sitt gamla hemland.
– Skillnaden jämfört med tidigare är enorm, säger han. Jag trodde inte mina ögon när jag hörde Mirzijojev kalla åklagare för råttor på tv. Men han gjorde det verkligen! Det finns en helt annan frihet att säga saker i Uzbekistan i dag.
Jag träffar honom i Samarkand, där han ingår i en delegation som Liberalernas stiftelse SILC har sänt till Uzbekistan. Att den här sortens delegationer nu kan resa till Uzbekistan och träffa medborgaraktivister är ett osannolikt framsteg jämfört med slutenheten under Karimovregimen.
Samtidigt hoppas Pulat Ahunov att förändringarna inte ska vara för snabba.
– Det går inte att släppa loss allt på en gång. Det finns alltid en risk för att islamisterna ska ta över. Jag såg själv på 1990-talet hur snabbt de fick kontroll över civilsamhället, hur de vaktade på kvinnors klädsel och hur deras makt spreds, säger han.
Under Gorbatjov tillhörde Ahunov de unga reformisterna. De samarbetade i Folkkongressen under Andrej Sacharovs ledning i början av 1990-talet. Han är en liberal sekulär som vill lotsa Uzbekistan mot demokrati, men påpekar samtidigt att varaktiga reformer inte går att genomföra på en natt. I dagens situation är han beredd att stöda Sjavkat Mirzijojev, trots att denna tillhörde Karimovs

förtrogna – samma Karimov som är orsaken till att Ahunov tvingades lämna Uzbekistan.
– Jag stöder Mirzijojev. Jag vill absolut inte ha revolution i Uzbekistan. Men problemet är att många motarbetar honom och att korruptionen fortfarande är ett stort problem. Han har en massa olika klaner han måste balansera mot varandra. Det är ett oerhört svårt uppdrag, säger Ahunov.
Bland Tasjkents så kallade intelligentia är alla inte lika optimistiska. Umida Achmedova är dokumentärfilmare som år 2009 drogs inför rätta för att ha förolämpat det uzbekiska folket. Hon dömdes till tre år i fängelse men frigavs omedelbart.
Vi samtalar på traditionellt sovjetiskt dissidentsätt i hennes kök, sittande kring ett minimalt bord som dignar under en hög trave nystekta blinier och hemlagad svartvinbärssylt.
– Exakt samma människor som förr sitter vid makten. Jag tror inte att jag kommer att hinna få välja min egen ledare under min livstid, för det behövs ett fungerande civilsamhälle, säger Umida Achmedova. Samtidigt, konstaterar hon, är Mirzijojev inte lika fruktansvärd som sin föregångare.
– Problemet är att människor vill välja en president som kan lösa deras problem. Det är inte så det fungerar. Människor måste själva vara aktiva. Det kommer att ta lång tid, innan vi ser någon förändring – Karimov har skrämt folk till den grad att samhället fortfarande är bottenfruset.
Några kvällar senare går vi på en filmvisning. Det är en ny rysk kortfilm som visas på ett litet kulturcentrum på en lummig bakgata i Tasjkent. Den ligger mitt i stan men känns nästan som en *mahallah*, ett traditionellt uzbekiskt kvarter med smala gränder och ett socialt nätverk som fungerar som en tätt sammanhållen by.
Salen är proppfull. Efter att filmen visats debatterar åskådarna livligt på ryska, språket som fortfarande är lingua franca bland den urbana klassen i Tasjkent.
Jag träffar ägaren till centrumet, en uzbekisk kvinna som flyttade till Moskva i början av 2000-talet.
– Jag är intresserad av mode och design. Det var även presidentens dotter och eftersom hon uppfattade mig som en konkurrent var jag tvungen att lämna landet, säger kvinnan, som för säkerhets skull vill vara anonym.
Nu har hon flyttat tillbaka till Uzbekistan, öppnat ett kulturcentrum i Tasjkent och planerar flera kulturprojekt, bland annat inom designbranschen.
– Så mycket nytt och spännande håller på att hända här. Man känner förändring i luften varje dag. Tasjkent är just nu ett betydligt intressantare ställe än Moskva.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Uzbekistan

Befolkning: 29,7 miljoner.
President: Sjavkat Mirzijojev.
Huvudstad: Tasjkent, 2,4 miljoner invånare.
Språk: Uzbekiska är det officiella språket. Tadzjikiska dominerar i vissa städer, bland annat Buchara. Ryska används fortfarande ofta av den urbana klassen.
Befolkning: Uzbeker (80 %), ryssar (5,5 %), tadzjiker (5 %), kazaker (3 %), karakalpaker (2,5 %), tatarer (1,5 %)
Religion: Sunniislam (85 %), ortodox kristendom (9 %).
Bakgrund: Uzbekistan blev självständigt efter Sovjetunionens fall år 1991. Islam Karimov, då ledare för uzbekiska Högsta sovjet,

förklarade landet självständigt och valdes sedan till president. Valet kritiserades för att ha varit riggat och några fria val har därefter aldrig hållits. Karimov satt kvar fram till sin död i september 2016.
Islamisk extremism
År 1998 grundades IMU (Islamic movement of Uzbekistan), vars mål var att störta Karimov från makten och grunda en islamistisk stat. År 1999 försökte IMU mörda Karimov genom flera bombdåd i Tasjkent. 16 dog och över hundra skadades.
År 2004 skedde nästa bombdåd i Tasjkent, som främst riktade sig mot polisen. 47 personer dog, av dem tio poliser och fyra civila.
Karimov svarade med en hel serie repressiva åtgärder.
År 2005 skedde en massaker i Andijan då beväpnad polis sköt på en demonstrerande folkmassa och många hundra människor dödades. "

"Karin Bojs: Världens äldsta tuggummi höll i tio tusen år

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Historien om delfinjägarna på Orust och deras tuggummin var spektakulär redan första gången jag hörde den. Men nu har deras tuggummin blivit ännu mer sensationella.

En sommar för tjugofyra år sedan arbetade jag på DN:s Göteborgsredaktion. Tillsammans med en liten grupp lokala journalister blev jag bjuden på presskonferens till Huseby Klev på Orust. En arkeolog vid namn Bengt Nordqvist gick omkring i sommargrönskan och berättade exalterat om sina nya fynd.
Och de var sannerligen uppseendeväckande.
Arkeologerna hade hittat spår av människor som levde i havsbandet för omkring 10 000 år sedan. De hade ätit delfinbiff, fisk och hasselnötter, och de hade tuggat på näverolja från björk, ett slags kåda. Kådabitarna blev snart kända som ”världens äldsta tuggummin”, och med den klatschiga rubriken blev fynden från Huseby Klev en internationell nyhet.
Tandavtryck visade att barn så unga som fem år hade hjälpt till att tugga. För det var nog fråga om en arbetsinsats, och inte bara om att tugga på något gott för nöjes skull. Redan de första fynden tydde på att delfinjägarna vid Huseby Klev använde björkkåda som en sorts stenålderns plastic padding, för att fästa spetsar av sten i pilskaft och för att täta båtar.
Ett par decennier senare, för fem år sedan, började jag arbeta på heltid med en bok om Europas historia i ljuset av ny dna-teknik.

Fynden från Huseby Klev ville jag självklart ha med. Där fanns ju även några människoben. Med en ålder på nästan 10 000 år tävlade dessa ben med ett fåtal andra lämningar om att vara de äldsta människor som har hittats i nuvarande Sverige.
Jag minns så väl när jag besökte en av de allra mest framstående forskarna som arbetar med forntida dna i vårt land. ”Tyvärr”, sa han och skakade på huvudet. ”Vi har verkligen försökt med benen från Huseby Klev. Men det gick inte. Vi fick inte fram något dna.”
Men nu blåser nya vindar. Häromdagen la en svensk forskargrupp ut en artikel på en internetsida för förpublicering som heter Biorxiv. Förstaförfattare är doktoranden Natalija Kashuba i Uppsala.
Hon har använt ett nytt sätt att utvinna dna från Huseby Klev. Inte från de gamla benen, utan från de gamla kådabitarna. Kådan tuggades länge och väl för att få rätt konsistens, och vid tuggandet utsöndrades massor av saliv, och i denna saliv fanns rikligt med dna.
Som alltså har bevarats i tiotusen år, precis som Natalija Kashuba hoppades.
En aspekt av denna nyhet är den tekniska landvinningen – att dna-tekniken går så snabbt framåt. Även om dna i ben och tänder är alltför nedbrutet, kan forskare analysera föremål som forntidens människor har hanterat. Ja, till och med golvet i deras bosättningar kan duga, enligt vad Svante Pääbo nyligen har visat.
Men de nya resultaten från Huseby Klev bekräftar också hur det gick till när Skandinavien befolkades efter istiden.
Det verkar ha handlat om två helt olika grupper.
Några kom söderifrån, från kontinenten. De var troligen blåögda och ganska mörkhyade, och de tillverkade sina stenverktyg genom att slå på dem.
Österifrån kom helt andra människor. Via floden Volga i nuvarande Ryssland, men dessförinnan från Sibirien, nuvarande Mongoliet eller Kina. De var troligen blekare i huden och brunögda, och hade en mer avancerad teknik att framställa verktyg genom att pressa stenarna hårt.
Någonstans i trakterna av Nordkap möttes de båda grupperna. De blandade sig med varandra, trots att levt så olika liv (visserligen hade båda sitt ursprung i Afrika en gång i tiden, men de hade levt åtskilda i tiotusentals år).
Den mer avancerade presstekniken kom så småningom att dominera i stora delar av nuvarande Norge och Sverige.
Och exakt så ser det ut i Huseby Klev. De tre tuggummituggande individer som har dna-analyserats är genetiskt en blandning av östliga och västliga stenåldersjägare. Verktygen är av den östliga presstekniken.
Historien från Orust var en bra nyhet redan för 24 år sedan. Nu har den blivit väldigt mycket bättre.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

"Forskare samlar bajs för att bevara människans tarmflora

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

”Domedagsvalvet” på Svalbard lagrar frön som ska rädda mänskligheten efter en katastrof. En liknande biobank behövs för att bevara vår tarmflora, enligt forskare som reser världen runt och ber folk i avlägsna byar att bidra med ett avföringsprov.

Han är van vid att folk fnissar.
– Vi arbetar med tolkar, och det är roligt att se reaktionerna i folks ansikten när tolken förklarar vad vi håller på med, säger Mathieu Groussin, mikrobiolog vid Massachusetts Institute of Technology i Boston, USA.
Det förlösande skrattet brukar komma när han tar fram sina blå plastburkar med vitt lock och förklarar att han vill ha så mycket material som möjligt, en hel tarmtömning.
Mathieu Groussin är en av initiativtagarna till Global Microbiome Conservancy som ska bevara den mänskliga tarmflorans artrikedom. Hittills har han varit på insamlingsresor i sju länder: USA, Finland, Kamerun, Tanzania, Ghana, Rwanda och Nigeria. Nästa år fortsätter hans turné i Asien. I projektet ingår forskare från 34 länder, inklusive Sverige.
– I takt med att jordens befolkning ändrar livsstil och kost så ändras också tarmfloran, säger Amelie Plymoth, som forskar i medicinsk epidemiologi och biostatistik vid Karolinska institutet i Solna.
Hon samarbetar med projektet och har egen erfarenhet av fältarbete i Ghana.

Tarmen står för en enorm biologisk mångfald. En vanlig uppskattning är att en människa har uppåt tio gånger fler bakterier i tarmen än egna celler i sin kropp. Och dessa bakterier innehåller ungefär tusen gånger fler olika gener än kroppens celler. Tillsammans fungerar bakterierna som ett avancerat inre organ.
Tarmbakterierna hjälper kroppen att bygga upp ett fungerande immunförsvar. Dessutom underlättar de upptaget av näring från maten och tillverkar en rad olika vitaminer och andra ämnen som påverkar kroppen.
Men bakterierna lever farligt. Arter som har följt människan genom vår utvecklingshistoria riskerar att försvinna för gott.
Martin Blaser, professor i mikrobiologi vid New York University School of Medicine, bedömer att vi som bor i den industrialiserade delen av världen redan har förlorat ungefär hälften av den biologiska mångfalden i våra tarmar, som förutom bakterier innehåller virus, svampceller och andra mikroorganismer.
– Samtidigt har vi en kraftig ökning av massor av sjukdomar som fetma, diabetes, allergier och Inflammatorisk tarmsjukdom, säger han.
Han misstänker ett samband, men än så länge saknas säkra belägg i mänskliga studier.
Enligt Martin Blaser är hoten mot tarmens biologiska mångfald större än någonsin förr i vår arts historia. En uppenbar faktor är antibiotika, som varit i bruk sedan 1940-talet. På hans lista över möjliga orsaker till artförlusten finns även klorerat dricksvatten, bakteriedödande rengöringsmedel, en förändrad kost med lägre halt av fibrer, och fler födslar med kejsarsnitt.
– Vartenda däggdjur har sedan urminnes tider fötts fram genom vaginal förlossning. Nu har det ändrats. I länder som Dominikanska republiken, Brasilien och Turkiet föds över hälften av alla barn genom kejsarsnitt, säger Martin Blaser.

Under en vaginal förlossning får barnet i sig bakterier från mammans vagina och tarm. Forskning visar att barn som kommit till världen genom kejsarsnitt har färre bakteriarter under sina första levnadsår. Frågan är vad det betyder. Vilka belägg finns det för att en större biologisk mångfald i tarmen verkligen leder till bättre hälsa?
Martin Blaser berättar att barn som får antibiotika under sitt första levnadsår löper större risk än andra att senare drabbas av bland annat fetma, diabetes och flera andra sjukdomar. Men det bevisar inte att problemen börjar i tarmfloran. Det är ju fullt möjligt att något helt annat ökar risken både för infektioner i späd ålder, och senare även för rubbningar i ämnesomsättningen.
Forskningen om den genetiska variationen hos tarmens mikro-organismer – det så kallade mikrobiomet – befinner sig i ett tidigt skede. Länge var det svårt att studera tarmbakterier. De flesta kan bara leva i en syrefri miljö och är därför svåra att odla i ett laboratorium. Men med modern teknik för att avläsa genetisk information behövs inga odlingar för att identifiera samtliga mikrober i ett avföringsprov.
Under det senaste decenniet har antalet vetenskapliga artiklar om det mänskliga mikrobiomet ökat lavinartat. Och numera finns hundratals populärvetenskapliga böcker i ämnet, inklusive kokböcker med recept på rätter som ska forma tarmfloran så att den gynnar hälsan.
– Det jag stör mig på i sådana böcker är att man säger: ät mer broccoli så ändrar du tarmfloran, och så blir du friskare, säger Fredrik Bäckhed, professor i molekylärmedicin vid Göteborgs universitet.
Problemet är att reda ut tarmflorans roll. Han ifrågasätter inte att den som äter mer broccoli blir friskare, eller att stora mängder broccoli kan påverka tarmfloran.
– Men det är inte bevisat att de goda effekterna kommer från tarmfloran, säger Fredrik Bäckhed.
Samtidigt understryker han att det mycket väl kan visa sig att tarmflorans egenskaper faktiskt har en direkt effekt på hälsan. Hans egen forskargrupp har nyligen rapporterat att tarmfloran hos vissa personer med diabetes typ 2 omsätter aminosyran histidin till ett ämne som stör den normala regleringen av blodsocker. Möjligen kan det leda till en framtida behandling som går ut på att justera tarmfloran.
I så fall kan det vara bra att kunna gå till en biobank och leta rätt på lämpliga bakterier. Mathieu Groussin och hans medarbetare har hittills isolerat 12 000 arter från sina expeditioner runt om i världen. Många är tidigare okända för vetenskapen och kommer från befolkningar som bevarat en traditionell livsstil på avlägsna platser. Biobanken finns i hans laboratorium i Boston. Målet är att den inom några år ska ha uppåt tio gånger fler specifika arter.
Nyligen startade ett liknande projekt, men med ännu större fokus på en avlägsen framtid.
– Vi söker en plats i ett politiskt stabilt land med låg risk för natur-katastrofer och terrorattacker, säger Maria Dominguez Bello, professor i mikrobiomforskning med inriktning på hälsa vid Rutgers University i USA.
Hon är medgrundare till ”The Microbiota Vault”, ett slags Noaks ark för bajsprover. Hon berättar att samtal pågår om att placera prover på norska Svalbard, där det redan finns en underjordisk lagerlokal med frön som ska kunna starta om planetens växtlighet efter en naturkatastrof. En alternativ placering är i en övergiven armébunker i de schweiziska alperna.
Än så länge är domedagsvalvet för bajsprover bara en idé, men det har stöd av en lång rad forskare. De hoppas få ihop en grundplåt på några miljarder för att bevara tarmens biologiska mångfald för alla kommande generationer.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se "

2Fakta. Hoten mot tarmfloran

Människor i den industrialiserade delen av världen har färre arter i sin tarmflora än befolkningar på avlägsna platser som bevarat en traditionell livsstil. Forskaren Martin Blaser tror att artförlusten har flera orsaker:
Utbrett bruk av antibiotika.
Antimikrobiella rengöringsmedel.
Klorerat dricksvatten.
Fler födslar med kejsarsnitt.
Bröstmjölksersättning.
Processade livsmedel med låg halt av fibrer.

Fakta. Färre tarmbakterier med i-länders livsstil

Forskarna använder ett index för att mäta bakteriernas genetiska mångfald. Högre värde betyder större mångfald.
Lågindustrialiserade länder:
Hadzafolk, Tanzania 12,6
Bantufolk, Kamerun 13,5
Industrialiserade länder:
Helsingfors, Finland 7,2
Boston, USA 7,6
Källa: Mathieu Groussin

Länder projektet har besökt hittills
USA
Kanada
Finland
Kamerun
Tanzania
Ghana
Rwanda
Nigeria

40
Så många länder planerar forskarna inom Global Microbiome Conservancy att besöka i arbetet med att samla in så mycket som möjligt av artrikedomen i mänsklighetens tarmar. Hittills har de isolerat 12 000 olika slags tarmbakterier. "

"Excentrisk minister kan ha avgått av rädsla för väntande granskning

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Kommentar
New York. USA:s inrikesminister Ryan Zinke lämnar sitt ämbete. Zinke har bidragit till en radikal förändring av amerikansk klimatpolitik och är anklagad för en rad etiska överträdelser och korruption.

En av Donald Trumps mest kontroversiella ministrar lämnar nu sitt ämbete. Inrikesministern Ryan Zinke har under två år genomfört radikala förändringar i amerikansk miljöpolitik, där han slopat många av de regleringar som genomfördes under Barack Obamas administration.
Bland annat har Zinke tillåtit oljeborrning i USA:s största naturreservat i Alaska, slopat regleringar av utsläpp i vattendrag och taken för föroreningar för fabriker. Åtminstone 33 regleringar och miljölagar har upphävts sedan Zinke tillträdde. Donald Trump stod personligen mycket nära Zinke och har försvarat honom även när han anklagats för grov korruption och etiska överträdelser.
”Ryan har åstadkommit mycket under sitt ämbete och jag vill tacka honom för att han tjänat nationen”, sade Trump i ett uttalande om Zinke i helgen.
Zinke undersöks för en rad kontroverser, som bland annat rör en fastighetsaffär där han fått finansiellt stöd från oljeföretaget Halliburton, som donerat stora summor till Zinke och samtidigt gynnats av de upphävda miljöregleringarna. Han har även tagit privata flygplan, på skattebetalarnas bekostnad, för att exempelvis gå på hockeymatcher. Efter demokraternas segrar i mellanårsvalet i november har de gjort det tydligt att de ska inleda granskningar av Zinkes etiska överträdelser, då demokraterna tar över ledarskapet för flera viktiga kommittéer i representanthuset i januari. Trumps avgående stabschef John Kelly ska ha varnat Zinke för att det är bättre att han avgår nu än att avskedas om skandaler skulle uppdagas nästa år.
– Nästa inrikesminister bör respektera det amerikanska folkets stöd för starka miljöskydd och upphöra favorisering av storföretag, sade Raul Grijalva, demokraten som kommer att leda representanthusets kommitté för naturresurser nästa år.
På inrikesdepartementet var Zinke även känd för en rad excentriska vanor. Under sin första dag på kontoret red han på häst till jobbet. Han har även försökt anamma de arbetsrutiner han vande sig vid i sin tid i USA:s militär. Bland annat krävde han att en anställd skulle hissa en särskild flagga på byggnadens tak varje gång Zinke anlände till kontoret.
Donald Trumps administration har präglats av turbulent personalomsättning. Under den senaste månaden har även justitieministern Jeff Sessions och Trumps stabschef John Kelly avgått. Även handelsministern Wilbur Ross och utbildningsministern Betsy DeVos sägs vara på väg ut, enligt källor till New York Times.

Martin Gelin "

"EU-chef ber Turkiet avstå från invasion

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

EU:s utrikeschef Federica Mogherini vädjar till Turkiet att inte inleda en militärinsats i områden i nordöstra Syrien som den kurdisk-arabiska alliansen SDF kontrollerar.

Den USA-ledda militäralliansen mot terrorrörelsen IS har länge stöttat SDF-milisen i kriget mot extremisterna, vilket har bidragit till att IS nedkämpats och drivits bort från stora delar av Syrien.
Turkiets president Recep Tayyip Erdogan meddelade nyligen att landet planerar en militär insats mot kurdisk milis.
Mogherini skriver i ett uttalande att en eventuell turkisk militärinsats i nordöstra Syrien kan underminera insatserna för att bekämpa IS och riskerar att öka instabiliteten i regionen.
Även USA har varnat för att varje ensidig militär insats i norra Syrien är oacceptabel. Oro har uttryckts för att amerikanska styrkor skulle kunna utsättas för risk vid en turkisk intervention.
SDF domineras av den kurdiska YPG-milisen, som Ankara likställer med den terrorstämplade PKK-gerillan i Turkiet.

TT-AFP-Reuters "

"Palestinier ser Australiens beslut som ”ett svek”

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

"Kommentar
Ramallah. Australiens beslut att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad betecknas av palestinska regeringstalesmän som ”ett svek”. Kritiker i Australien anklagar premiärminister Scott Morrison för att ha agerat av partipolitiska motiv.

Australien understryker att erkännandet endast gäller västra Jerusalem, och inte stadens östra, palestinska del. Ambassaden kommer heller inte att flyttas från Tel Aviv förrän en fredsuppgörelse nåtts, meddelar UD i Canberra och tillägger att Australien då också kommer att erkänna Jerusalems östra del som palestiniernas huvudstad. Premiärministern upprepade också Australiens traditionella stöd för en palestinsk stat.
Dessa förbehåll har inte dämpat de palestinska protesterna. En regeringstalesperson i Ramallah säger till DN:
– Just nu, då Israel skärper repressionen på Västbanken, så får det detta erkännande! Australien gör sig därmed medskyldigt till Israels brott och sätter sig över internationell rätt! Kan de erkänna västra Jerusalem som Israels kunde de lätt erkänt östra delen som vår!
Beslutet var väntat sedan flera veckor, men palestinierna och Arabförbundet har gjort allt för att få premiärminister Morrison på andra tankar. Indonesien, världens största muslimska stat, har hotat att dra sig ur ett nyförhandlat frihandelsavtal om Australien gör slag i saken, och Arabförbundet har varnat för ”svåra konsekvenser” i Australiens relationer till arabiska stater.

Bakslaget är ännu ett i årets långa rad av diplomatiska besvikelser för palestiniernas del. Det kommer just som de är upptagna med att försöka avstyra den nye brasilianske presidenten Jair Bolsonaros plan att flytta sin ambassad till Jerusalem.
Kännare av australisk inrikespolitik säger att Scott Morrison först började tala öppet om ett erkännande inför ett viktigt fyllnadsval i Wentworth, en förstad till Sydney med 12 procent judiska väljare. Morrisons liberala parti misslyckades i det valet, men premiärministern har fortsatt driva frågan, som väcker heta känslor i Australien.
Donald Trumps flytt av USA:s ambassad till Jerusalem i våras blev inte den isolerade företeelse palestinierna hoppats. Flera länder lovade följa Trumps exempel, bland dem Tjeckien, Slovakien, Rumänien, Guatemala och Paraguay. De bägge sistnämnda har redan flyttat, men Paraguay har ångrat sig och flyttat tillbaka till Tel Aviv.
Polen, Ungern, Lettland och Litauen överväger enligt Israel att flytta sina ambassader. Nio europeiska länder, bland dem Sverige, har generalkonsulat i östra Jerusalem, vilka i praktiken fungerar som ambassader i Palestina.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

"Över 4 400 år gammal gravkammare hittad

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Egypten. Egyptiska arkeologer har hittat en över 4 400 år gammal gravkammare för en kunglig överstepräst i ett pyramidkomplex i Sakkara söder om Kairo.

– Den är exceptionellt väl bevarad, målad, med skulpturer på insidan, säger Khaled el-Enany, ansvarig minister för fornlämningar i landets regering.
Gravkammaren är byggd för ”Wahtye”, en överstepräst som tjänstgjorde hos kung Neferirkara under Egyptens femte dynasti. Kammaren har målade bilder av översteprästen med sin mamma, hustru och andra familjemedlemmar. Där finns också ett drygt tiotal nischer i väggarna samt 24 färggranna statyer av prästen och familjemedlemmar
I Sakkara, som är ett vidsträckt område, finns också den berömda Djosers trappstegspyramid som är över 4 600 år gammal.

TT-AFP "

"Björn af Kleen: Michael Cohens liv illustrerar den farliga attraktionskraften i Trump

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Michael Cohen kunde vara en karaktär i ”The Apprentice”, dokusåpan där lycksökare stred om en anställning i Donald Trumps fastighetsimperium. Advokaten är huvudvittne i Rysslandsutredningen och mottog i veckan ett treårigt fängelsestraff – det längsta hittills i kölvattnet av Robert Muellers utredning om ryska kopplingar till valrörelsen.

När Michael Cohen växte upp dyrkade han Trump. I gymnasiet närstuderade han ”The art of the deal”, Trumps managementklassiker från 1987. Samtidigt som Cohen, 20 år yngre än Trump, pluggade på universitetet importerade han lyxbilar och sjösatte en kasinobåt. Han skaffade Porsche och gifte sig på The Pierre, ett lyxhotell längs Central Park på Manhattan.

I veckan dömdes Michael Cohen till 36 månaders fängelse och att betala nästan 20 miljoner kronor i restskatter och andra böter till staten – det mest omfattande straffet hittills i kölvattnet av Muellerutredningen. Michael Cohens liv illustrerar den farliga attraktionskraften i Donald Trump. Försöker man bli som Trump, vilket Cohen ägnade decennier åt, kan man sluta på Otisville correctional facility, en före detta tuberkulosanstalt som nu tjänar som fängelse omkring tolv mil norr om New York City. Cohen ska infinna sig där den 6 mars. Då återstår 1 095 dagar i fångenskap.

Michael Cohens öde är tragiskt på ett nästan storslaget sätt, hans liv en inverterad amerikansk dröm. Familjen Cohen är polskjudiska krigsflyktingar. Fadern Maurice, en kirurg född 1935, överlevde i ett sibiriskt fångläger som barn. Hans familj flydde Gulag och invandrade till USA via Kanada. Pappan refererar till sig själv som Förintelseöverlevare.

Michael växte upp i Lawrence, en (tidigare) judisk enklav på Long Island i närheten av JFK-flygplatsen utanför New York. Påhejad av sin mormor utbildade han sig till advokat. Han kom in på Thomas M Cooley law school i Michigan, som flera gånger listats som ett USA:s sämsta lärosäten. Åter i New York började Cohen sin yrkesbana som ett slags ”boulevardadvokat”: han företrädde personer som försökte slå mynt av bilolyckor genom bedrägliga stämningsansökningar. Han byggde även upp en verksamhet i taxinäringen. Även om Cohen själv aldrig tidigare döms för något brott, har flera av hans närmaste affärspartner gjort sig skyldiga till olika lagöverträdelser.

När Michael Cohen till sist började samarbeta med idolen Trump, under 2000-talets första decennium, var han en rutinerad affärsman som länge verkat i juridikens gråzon. Trump intresserade sig för Cohen efter att han köpt flera bostadsrätter i Trumpfastigheter och byggt upp en egen förmögenhet på kuppen. Ett av Cohens första uppdrag för den blivande presidenten var att kväsa ett uppror mot Trump i en bostadsrättsförening i Trump World Tower, det 72 våningar höga svarta torn som skjuter upp mittemot FN-skrapan på Manhattans östra sida.

Michael Cohens officiella titel i Trumporganisationen var advokat. Men hans stil och språk påminde mer om en torped i en mc-klubb. ”Om någon gör något mot mr Trump som han inte tycker om, så gör jag allt i min makt för att lösa det till mr Trumps fördel”, sade Cohen i en intervju med tv-kanalen ABC 2011. ”Gör du något fel, så kommer jag attackera dig, ta nackgrepp och inte släppa taget förrän jag är klar.”

I Trumpkretsar kallades Cohen ibland för Tom, efter Tom Hagen, maffiadvokaten i ”Gudfadern”.
I samma intervju från 2011 säger Cohen att det känns ”väldigt, väldigt surrealistiskt” att arbeta för Donald Trump. Vid denna tidpunkt är Cohen 45 år gammal, en gift och förmögen tvåbarnsfar. Ändå låter han som en tonåring som just fått börja springa ärenden åt sin idol. ”Jag har beundrat Trump sedan high school”, förtydligar Cohen sin lite fnittriga underdånighet gentemot chefen.
I samtal med reportrar som granskar Trump är Cohen inte sällan hotfull. 2015 säger han till en journalist på nyhetssajten Daily Beast som utreder en våldtäktsanklagelse mot Trump från exhustrun Ivana Trump. ”Jag kommer se till att du och jag möts i en domstol”, säger Cohen. ”Och jag kommer att råna dig på vartenda öre du inte har. Och jag kommer jaga Daily Beast och varenda människa du känner.”
När Trump vinner valet hösten 2016 räknar Cohen med att få ett jobb i Vita huset. När så inte sker blir han sårad på gränsen till hjärtekrossad. Wall Street Journal citerar ur ett telefonsamtal mellan Trump och Cohen våren 2017: ”Chefen, jag saknar dig så mycket”, tränar Cohen. ”Jag önskar att jag var där nere med dig. Det är verkligen svårt för mig att vara här.”
Underkastelsen påminner om den anda som tidigare FBI-chefen James Comey har beskrivit i sina memoarer ”A higher loyalty”. När Comey besöker Trumps Vita huset får han flashbacks från sin tid som åklagare i maffiarelaterade brottsmål i New York. Trump, skriver Comey, tvingar in sina underordnade i en kultur av ”tigande samtycke”. ”Bossen i total kontroll. Lojalitetsförsäkringarna. Vi mot dem-världsbilden. Lögnerna om allt, från smått till stort, i enlighet med den kod av lojalitet som sätter organisationen över moral och sanning.”
När Michael Cohen fick sitt fängelsestraff i onsdags höll han ett ovanligt tal inför domaren som bekräftade Comeys beskrivning av Trumpvärlden. Cohen erkände sin skuld och sitt ansvar för brotten som han nu dömts för. Men han sade också att Trump eggat honom till ”blind lojalitet” vilket gjort att han slagit in på en ”väg av mörker”. ”Jag upplevde att det var min plikt att täcka upp för hans snuskiga handlingar snarare än att lyssna till min egen inre röst och moraliska kompass”, sade Cohen om Trumps makt över honom.
Cohen har refererat till sin familjehistoria som en delförklaring till varför han nu slagit in på ”ljusets väg” och valt att ta avstånd från Trump. Ett samtal med fadern fick Michael Cohen att inse att han var tvungen att vittna mot Trump: pappan, som alltså lyckades fly Förintelsen, ville inte dö vanärad i USA, sade han till sonen. I ett brev till domaren vädjade Maurice Cohen om att Michael skulle slippa fängelse eftersom sonen är hans ”syre”: ”Jag bönar och ber att ni inte ska ta mitt syre ifrån mig.”
Cohen hade både sina barn och sina föräldrar med sig i onsdags när han delgavs sitt treåriga straff i domstolen på nedre Manhattan. Fadern, som satt i rullstol, gömde ansiktet i händerna och tycktes för ett ögonblick tappa fattningen. ”Jag är snurrig utav helvete”, sade 83-åringen när domen föll. ”Min värld snurrar.”
Yrseln var kanske förståelig. En man som flydde Sovjetunionen som barn såg sin egen son skickas i fängelse, bland annat för att ha ljugit för kongressen om sina kontakter med Ryssland under den amerikanska presidentvalrörelsen 2016. Detta för att skydda en fastighetsmogul som inget hellre önskade än att resa ett Trumptorn i Moskva, endast några månader innan han gjorde anspråk på att överta Vita huset. Cohen hade kontakter med en icke namngiven ryss som erbjöd Trump tjänster som skulle gynna både affärsplanerna och de politiska ambitionerna. Om detta ville inte Cohen berätta för kongressen.
Cohen har efter att han ingick samarbetet med Mueller registrerat sig som demokrat och tagit avstånd från vissa republikanska reformer. I samband med att Trumpregeringen skilde barn från sina föräldrar vid

USA:s södra gräns sade Cohen: ”Som en son till en polsk Förintelse-överlevare är bilderna och ljuden från de där familjeseparationerna hjärtslitande.”
Domaren i New York liknade Michael Cohens liv vid ett ”veritabelt smörgåsbord av bedrägligt beteende”. Han kallade Cohen ”girig”. Men brotten som står i centrum är de två utbetalningar som Cohen gjort med Trumps vetskap till Stormy Daniels och Karen McDougal under valrörelsen, utbetalningar som bryter mot amerikanska kampanjlagar.
Det är lätt att förstå de konservativa kommentatorer som tycker att de uppdagade tystningsförsöken av Trumps påstådda älskarinnor hamnar rätt långt ifrån Muellers grunduppdrag, att utreda samröre mellan Trump och Putin inför valet.
Men domaren i New York är tydlig med att det brottet, liksom lögnen inför kongressen om Trumps fastighetsdrömmar i Moskva, ”implicerar en [...] förrädisk skadeverkning på våra demokratiska institutioner”.
Försöket att dölja utbetalningen på 1,3 miljoner kronor till Stormy Daniels syftade till att förbättra Trumps chanser i valet, genom att undanhålla information för väljarkåren som kunde ha påverkat deras bedömning. Här finns en länk mellan den undanstökade utbetalningen och åtalen mot de ryska troll som hackade Demokraternas mejl och spred propaganda under falsk flagg på internet. Båda läger försökte göra det svårare för amerikanska väljare att fatta ett välunderrättat beslut hösten 2016.
Michael Cohens advokater säger att han fortsätter att samarbeta med Robert Muellers utredare. Sent på torsdagskvällen blev det känt att federala åklagare undersöker huruvida utländska affärsmän – från Qatar, Saudiarabien och Förenade Arabemiraten – via mellanhänder fört över pengar till Trumps installationskommitté i utbyte mot politiskt inflytande.
Tipset, som tar Muellerutredningen i en ny riktning, tycks komma från Michael Cohen. **Björn af Kleen** bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Fallet Michael Cohen

Michael Cohen, 52, var tidigare Donald Trumps personliga advokat och “fixare”.
I våras gjorde FBI en räd mot Cohens kontor, hotellrum och hem på uppdrag av den särskilde Rysslandsutredaren Robert Mueller. Mueller utreder misstänkt rysk inblandning i presidentvalet 2016 och om det förekom samarbete mellan Trumpkampanjen och Ryssland.
Mobiltelefoner, datorer och andra dokument beslagtogs vilket resulterade i åtal. Cohen, som tidigare sade att han var beredd att ta en kula för presidenten, började samarbeta med åklagarna. I veckan fick han sin dom: tre år i fängelse för ekonomiska bedrägerier, brott mot kampanjlagar och lögner inför kongressen.
Cohen, som tidigare hade ett förtroendeuppdrag i det republikanska partiet, har registrerat sig som demokrat och kritiserat Trumps politik.
Han vill börja ett nytt liv, säger han.
DN "

"Nya strider i Hodeidah visar skörheten i det färska fredsavtalet

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Kommentar
Helgens uppblossande strider i Hodeidah visar tydligt svagheterna i den FN-överenskommelse som Jemenkrigets huvudaktörer enades om i Sverige i torsdags.

Natten mot söndagen kom rapporter om nya flygangrepp och strider som skakar utkanterna av hamnstaden Hodeidah.
Informationen grusar den känsla av hopp som spreds så sent som i torsdags när de FN-ledda konsultationerna mellan regeringssidan och huthierna avslutades på Johannesbergs slott norr om Stockholm.
De stridande parterna skakade ju högtidligt hand med varandra och enades om själva knäckfrågan – att sluta strida om den viktiga staden Hodeidah, införselhamn för huvuddelen av omvärldens nödhjälp till det lidande och hungrande Jemen.
Eller var det verkligen så? Redan i efterdyningarna av Johannesbergsmötet, på en improviserad pressträff, kallade regeringssidans utrikesminister Khalid al-Yamani överenskommelsen om Hodeidah för ”hypotetisk”.
Och Mohammed Abdul Salam, ledaren för huthiernas delegation i FN-samtalen, hann knappt landa hemma i Jemen förrän han i en intervju med iranska Press TV konstaterade att ”det aldrig träffats något avtal om Hodeidah (i Sverige), samtalen rörde bara utbyte av idéer”.
Även om FN:s särskilda sändebud Martin Griffiths talade om de ingående och detaljerade diskussioner som föregått överenskommelsen om Hodeidah, är själva avtalet som offentliggjorts tämligen vagt och oprecist – 14 kortfattade punkter på två glest skrivna A4-sidor.
Redan på den första punkten är avtalet, som ju träffades i torsdags, förlegat. Där talas om ”omedelbar vapenvila”. Nu talar FN-källor i stället om en vapenvila som börjar natten mellan måndag och tisdag.
Andra punkter kräver åtskilligt av god vilja och snabba ansträngningar både av de stridande parterna och av omvärlden. En FN-resolution ska klubbas igenom i säkerhetsrådet som ska ge en FN-styrka mandat att övervaka den än så länge imaginära vapenvilan i Hodeidah.
En tvärpolitisk kommitté ska bildas, där bägge de stridande parterna samsas för att kunna kontrollera den civila säkerheten i halvmiljonstaden Hodeidah. Parterna ska komma överens om vart tullavgifterna i hamnen ska slussas – till den huthikontrollerade centralbanken i Jemen, eller den riksbank som finns hos regeringssidan i Aden?
Dessa och många andra avgörande detaljfrågor måste lösas innan Jemens svältande och krigssargade befolkning kan vara säkra på att mat och mediciner kan lossas på ett säkert sätt i Hodeidah. Än så länge är FN-överenskommelsen från Johannesbergs bara ord på papper, tyvärr.

Erik Ohlsson "

"Elduppḧor i Hodeidah skjuts upp till tisdag efter nya flygangrepp

Elduppḧoret i hamnstaden Hodeidah träder i kraft först på tisdag, uppger företrädare på båda sidor av konflikten. Detta sedan nya flygangrepp och strider skakat utkanterna av den rebellhållna staden – trots överenskommelsen i Sverige.

– Vi hoppas att de kommer att hålla sitt ord, annars är vi redo att svara, säger Yahya Sarea, en av företrädarna för Huthirebellernas väpnade styrkor, till Reuters.
En källa på regeringssidan uppger att datumet kommunicerats till båda parterna i ett brev från FN:s sändebud Martin Griffiths.
Parterna kom överens om omedelbart eldupphör och tillbakadragande av trupper från Hodeidah under samtalen som avslutades i torsdags på Johannesbergs slott. Men nya strider och flyganfall har rasat kring staden sedan dess, senast under natten till söndagen.
– Normalt sett tar det mellan 48 och 72 timmar att kommunicera eldupphör på operationell nivå, säger en källa inom FN till Reuters. "

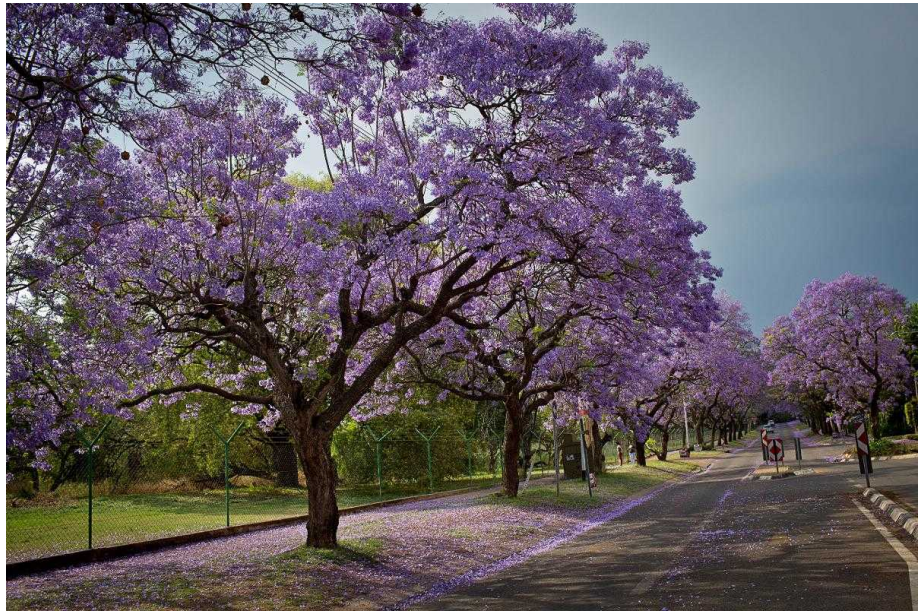

"Populärt träd tvingar myndigheter backa

DN. MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

När jakarandaträden blommar under försommaren blir de så populära att de fått en egen hashtagg – och turister vallfärdar till Pretoria där 40 000 träd färgar staden lila. Samtidigt har trädet, som fördes till Afrika av de europeiska kolonialisterna, fått ett sådant fäste på kontinenten att den nu rankas som en av Sydafrikas tio mest invasiva arter.

Svenskar förknippar jakarandan med danska designmöbler från 1960-talet men för sydafrikanska studenter är det inte virket utan blommorna som blir en stressande måttstock för studietakten. Ordspråket säger, att den som inte börjat plugga när jakarandan står i blom kommer att kugga tentan.

Skådespelet börjar i augusti i den kenyanska huvudstaden Nairobi, när de lila blommorna slår ut i senvinterns kvardröjande kyla. Sedan vandrar blomningen med solen söder ut genom de gamla brittiska kolonialstäderna: Arusha, Lilongwe, Lusaka, Harare och Bulawayo för att slutligen nå de sydafrikanska städerna Pretoria, Johannesburg och Pietermaritzburg.

Fenomenet har fått hashtaggen #jacarandapropaganda och Zimbabwes huvudstad Harare kan nog skryta med de ståtligaste exemplaren, gigantiska knotiga stammar som reser sig kring tunnelliknande alléer. Men ingen stad har präglats så starkt av träden som Pretoria som har 40 000 exemplar av arten.

Problemet är att trädet inte hör hemma här. Jakaranda kommer ursprungligen från Sydamerika och planterades i Afrika av europeiska kolonialister som uppskattade dess blommor men inte tänkte på de långsiktiga konsekvenserna.

– När man flyttar fröer från en kontinent till en annan så följer inte de naturliga fienderna, som reglerat artens utbredning, med till den nya platsen, förklarar Michelle Greve som doktorerat på afrikansk vegetation och är expert på så kallade invasiva arter.

För att en art ska kallas för invasiv krävs att den kommer utifrån och pressar undan den inhemska floran. Enligt Greve är jakarandan en av de tio värsta i denna kategori i Sydafrika – av totalt 377.

– Den sprider sig snabbt och tränger undan andra träd och den suger upp mer vatten än de lokala träden som är vana vid en torrare miljö.

Även en lekman kan under blomningen se effekterna ute på landsbygden. Längs vattendragen dyker de lila kronorna upp och senare under säsongen tappar träden sina stora frökapslar som korkar igen åar som redan har dränerats på vatten av den ovälkomna gästen. Men popularitet har tvingat myndigheterna att vara mindre restriktiva mot just jakarandan än mot andra, mindre bildsköna, arter.

– Forskare drar sig för att specialisera sig på arter med sentimentalt värde för de är knepiga att arbeta med. Jakarandan är lite som ekorrarna i Kapstaden – ett stort problem men de är söta och då blir folk upprörda när man försöker hantera dem, säger Greve.

– I Pretoria har de försökt ersätta en del träd med andra arter men människor har blivit upprörda, vilket tvingat myndigheterna att på vissa gator transportera dit fullvuxna träd till stor kostnad. Så därför har de lättat på restriktionerna i just stadsmiljöerna, säger hon.

Dilemmat kan få en naturlig lösning – eller onaturlig, om man så vill. På senare år har en annan invasiv art tagit sig till Sydafrika. Den asiatiska skotthålsbaggen har börjat dyka upp i trakterna kring Johannesburg och Pretoria. Baggen borrar hål i trädstammarna och skapar attraktiva miljöer för en svampinfektion som angriper träden. Men Wilhelm de Beer, professor vid skogsbruksinsitutet Fabi, lugnar vänner av jakarandan i ett mejl om läget.

– I Johannesburg har vi hittat jakarandor som har lättare angrepp, men ännu inget bevis på att svampen kan döda träden helt. Vi övervakar situationen, skriver han.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Landet fick sin egen patriark – nu startar striden om kyrkans egendom

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Kommentar
Nu är han vald – patriarken för Ukrainas självständiga ortodoxa kyrka. Det betyder att en kamp om kyrkornas egendom snart tar vid.

– Jag tackar alla präster från Moskvapatriarkatet som, trots hot och utkastade förbannelser från Moskva, gjorde ett modigt beslut och kom till katedralen. Det här var ett val mellan Ukraina och Ryssland, skriver Ukrainas president Petro Porosjenko på Twitter.
Metropolit Jepifanij är Ukrainas nya patriark och han är landets första egna patriark sedan 1686 då patriarkatet i Kiev placerades under Moskva. Jepifanij valdes på ett kyrkomöte i Sofiakatedralen, en av Ukrainas äldsta kyrkor som grundades år 1037. Utanför katedralen stod tusentals troende med ukrainska flaggor i händerna och jublade.
President Petro Porosjenko, som målmedvetet har drivit frågan, säger att den nya kyrkan är en säkerhetsgaranti för Ukraina. Det betyder att Moskvapatriarkatets makt – som enligt Porosjenko liktydigt med ryskt inflytande – minskar.
Fram tills nu har Ukraina haft tre ortodoxa kyrkor, men bara Moskva-patriarkatet har varit godkänt av kyrkomötet, synoden, i Konstantinopel. De båda andra ortodoxa kyrkorna (Kievpatriarkatet och den ukrainska autokefala kyrkan) har varit uteslutna, eftersom de har betraktats som utbrytare.

I oktober meddelade patriarken i Konstantinopel, Bartholomeus, att Ukraina har rätt till en egen ortodox kyrka. Det är Kievpatriarkatet och den autokefala kyrkan som nu gemensamt har valt en ny patriark.
– Den här dagen går till historien som en helig dag – dagen då vi slutgiltigt blev oberoende från Ryssland, sade Petro Porosjenko i sitt tal till folksamlingen utanför Sofiakatedralen.
Den rysk-ortodoxa kyrkan har från första början meddelat att de inte godkänner beslutet. Patriark Kirill i Moskva har brutit alla band med synoden i Konstantinopel. Kirills presstalesman Aleksandr Volkov kallar dagens val ”avfällingarnas val av en avfälling” i den ryska tidningen RBK.
Nu vidtar en konflikt om överföring av egendomar.
Moskvapatriarkatet är den största kyrkan i Ukraina, med över 12 000 församlingar, mot knappt 5 000 för Kievpatriarkatet.
Ukrainas viktigaste ortodoxa andliga centrum, klostret Lavra, kontrolleras av Moskvapatriarkatet. Moskvapatriarkatet har från början sagt att de inte har för någon som helst avsikt att överlämna sina kyrkor och kloster till det nya patriarkatet.

Anna-Lena Laurén"

"Fakta. Ukrainas tre ortodoxa kyrkor

Ukrainska ortodoxa kyrkan (Moskvapatriarkatet) är sedan 1990 en autonom kyrka inom den rysk-ortodoxa kyrkan och har fram tills nu varit den enda ortodoxa kyrkan i Ukraina som har nattvardsgemenskap med världens övriga ortodoxa kyrkor. Det är den största kyrkan i Ukraina.
Ukrainska ortodoxa kyrkan (Kievpatriarkatet) grundades 1992 av metropoliten Filaret, som bröt sig ur Moskvapatriarkatet. Den ortodoxa synoden betraktade Kievpatriarkatet som olagliga utbrytare

och Filaret har varit exkommunicerad, utesluten ur den ortodoxa gemenskapen. Den 11 oktober beslöt synoden att välkomna honom åter.
Ukrainska autokefala ortodoxa kyrkan grundades år 1921 under Ukrainas korta självständighet innan bolsjevikerna tog över makten och Ukraina blev sovjetiskt. Den förbjöds under sovjettiden, då endast Moskvapatriarkatet godkändes. Autokefala kyrkan blev därefter främst en kyrka för den ukrainska diasporan.
I västra Ukraina är den grekisk-katolska, uniatiska kyrkan störst. Dess liturgi och traditioner är ortodoxa, men den lyder under påven. Det finns också en liten romersk-katolsk kyrka. "

"EBM-chefen: Lättare att begå ekobrott i dag

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Anmälningar om ekobrott har ökat lavinartat under 2018. Nätet gör det enklare att begå ekonomisk brottslighet och Ekobrottsmyndigheten behöver bli effektivare, anser den nya generaldirektören Monica Rodrigo.

– Det är mycket lättare att begå brott i dag på nätet och där är det en annan typ av utredningar som krävs. Inom loppet av några sekunder kan man flytta pengar från ett land till ett annat, säger Monica Rodrigo.
Hon tillträdde posten i mars i år, i en tid då antalet anmälda ekobrott ökar kraftigt samtidigt som uppfinningsrikedomen hos brottslingarna och deras metoder hela tiden förändras.
– Vi måste hålla jämna steg med brottsligheten. Där finns en del utveckling vi måste göra.
Hittills under 2018 har Ekobrottsmyndigheten fått in drygt 10 000 brottsanmälningar. Det kan jämföras med den tidigare rekordnivån 7 000 som noterades under 2017.
I år har 2 100 personer antingen åtalats eller fällts för ekobrott, en ökning med 15 procent jämfört med förra året.

TT "

" Digitala betalsätt tar över loppis

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Betalningar med kontanter forstätter i snabb takt att minska i alla delar av samhället, det visar den årliga rapporten ”Sverige betalar”.

Trenden mot ett kontantlöst Sverige fortsätter i allt snabbare takt och nu visar rapporten ”Sverige betalar” från Insight Intelligence att trenden slagit igenom på så gott som alla marknader.
– En viktig anledning är att det finns enkla, användarvändliga lösningar för i princip alla situationer där man tidigare använde kontanter, säger Niklas Arvidsson, universitetslektor och docent i industriell dynamik vid KTH, som bidragit till rapporten.
Årets undersökning visar att även torghandel och loppisar, som varit två av kontanthandelns sista och starkaste fästen, också blir mer och mer digitaliserade. I förra årets undersökning dominerade kontanterna ännu, men i år är appar det vanligaste betalningsmedlet och hela 62 procent av de svarande föredrar att betala mobilt framför kontanter eller annat.
De mobilbaserade betalsätten röner liknande framgångar på landets parkeringsplatser, 62 procent av de tillfrågade uppger att de helst betalar sin parkering via appar.
Undersökningen visar även att en majoritet av svenskarna är övertygade om åt vilket håll det kontantlösa samhället är på väg. Tre av fyra svarar att de anser att Sverige är eller kommer att bli ett kontantlöst samhälle.
I dag används kontanter i 18 procent av de betalningar som görs i butik och andelen minskar för varje år. Niklas Arvidsson tror att kontanter kommer att leva kvar som fenomen till åtminstone 2030, men att den praktiska användningen försvinner betydligt tidigare.
– Då handlar det om fyra-fem år innan kontanter slutar användas på daglig basis. Möjligtvis att vissa konsumtenter och handlare fortsätter men utvecklingen går snabbt, säger han.
Men synen på utvecklingenär inte enhetligt uppskattad. Varannan är positiv till det mer och mer kontantlösa samhället, men stödet skiljer sig mellan åldersgrupperna; bland de äldre svarande är endast 37 procent positivt inställda, medan motsvarande andel bland de yngre är 64 procent.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

"Fakta. Undersökningen

Har genomförts på uppdrag av Payex, Edenred och MedMera Bank, och baseras på svar från 1 000 svenskar i åldern 16 till 74 år som deltagit i en av Sifo slumpmässigt rekryterad webbpanel.

TT"

" Därför växer missnöjet med Viktor Orbáns styre

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Analys
Med följsamma medier och ett lojalt parlament trodde Ungerns premiärminister Viktor Orbán att han kunde stifta vilka lagar han ville. Han trodde att han kunde fortsätta tala om flyktingar vad som än händer. Och han trodde att våld mot oppositionen kunde passera obemärkt. De senaste dagarnas händelser i Budapest visar att Orbán har begått flera misstag.

För fjärde gången på fem dagar samlades stora skaror demonstranter utanför parlamentet i centrala Budapest på söndagen. Antalet har ökat för varje dag, och var nu uppe i cirka 15 000 i snö och minusgrader.
Vissa av dem som nu protesterar talar om ”revolution” och att Orbán måste avgå. Det kommer inte att ske, även om protesterna lär fortsätta.
Däremot visar händelseutvecklingen möjligen var gränsen går för hur en halvauktoritär regim som Orbáns kan agera. För premiärministern har begått minst tre misstag.
1 ”Slaverilagen”. Högerpopulistiska partier som Orbáns Fidesz brukar hävda att de står upp för ”vanligt folk” mot en illasinnad elit. Ofta kombinerar de en högerpolitik i sociala frågor med vänsterpolitik i fördelningsfrågor.
Den kontroversiella ”slaverilagen” går i motsatt riktning. Den höjer mängden övertidsarbete som en arbetsgivare kan begära av sina anställda från 250 till 400 timmar om året.
Övertiden ska regleras frivilligt heter det, men de flesta tror att få anställda vågar säga nej. Oron minskas inte av att lagändringen sker efter krav från mäktiga multinationella företag.
Orbán har helt enkelt försatt sig i en situation där oppositionen kan framställa honom som storföretagens lakej och vanliga arbetares fiende.
Samtidigt godkändes även en annan kontroversiell lag, som skapar ett parallellt system av domstolar – i praktiken underställt regeringen.
Detta är just den typ av ”reform” som brukar orsaka protester från EU och människorättsorganisationer. Samtidigt är den väldigt abstrakt.
”Nej till administrativa domstolar” gör sig inte så bra på en banderoll.
”Stoppa slaverilagen” fungerar bättre.
2 Medier utan nyheter. I Ungern finns i princip inga flyktingar. Ändå fortsätter medierna att trumma in samma budskap som har fungerat så bra sedan 2015: flyktingar är den stora faran och finansmannen George Soros den ondsinta fienden.
I stats-tv ignoreras de pågående protesterna. Nyhetsprogrammen rapporterar om flyktingar och om protester i Frankrike och andra länder, dock inte i Ungern.
En regeringstrogen tabloidtidning publicerade i fredags ansiktsbilder på flera demonstranter och uppmanade läsarna att leta upp dem och anmäla dem för polisen.
I ett pressmeddelande från Fidesz om protesterna nämns George Soros namn nio gånger och det påstås att hans ”invandringspositiva nätverk” vill bränna ner julgranen utanför parlamentet.
En överväldigande majoritet av Ungerns medier stöder Orbán i dag, och för några veckor sedan tog en ny regeringstrogen stiftelse över hundratals tidningar, tv-kanaler och sajter.
Men i längden kan det bli kontraproduktivt att mala på med propaganda i stället för att rapportera om det som faktiskt händer. Det är ingen slump att MTV är en av demonstranternas måltavlor.

3 Våld mot demonstranter. Tidigare protester har mötts med återhållsamhet från polisens sida. Men den här gången har de tagit till betydligt hårdare tag, med tårgas och pepparsprej. Sådant riskerar att radikalisera vissa av demonstranterna och dra mer folk.
Samtidigt har regeringssidan använt brutala metoder mot oppositionen. När privata säkerhetsvakter släpade ut parlamentsledamöter från tv-huset på måndagsmorgonen ställde sig till och med polisen frågande till deras agerande.
Fler ledamöter anslöt sig under förmiddagen, med kravet att få läsa upp en kravlista i direktsändning på MTV.
Detta kommer förstås inte att ske, men nu har den vanligtvis lama och splittrade oppositionen fått sina martyrer. Redan tidigare hade en annan ledamot blivit känd genom att strömma videobilder när han konfronterade Orbán ansikte mot ansikte i parlamentet.
För oppositionen innebär allt detta en gyllene chans att enas i sitt motstånd mot Fidesz och vinna sympatier från nya väljargrupper.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. Ungerns starke man

Viktor Orbán omvaldes i våras till en tredje mandatperiod i rad som premiärminister.
Hans konservativa parti Fidesz fick 49 procent av rösterna, vilket gav 67 procent av platserna i parlamentet.
Orbán har under 2010-talet pläderat för ”illiberal demokrati” samtidigt som han har minskat domstolars oberoende och tagit kontroll över ungerska medier.
Ungern får stark kritik från EU, men många tror att detta gynnar Orbán som har ambitioner att framträda som en ledare på europeisk nivå för nationalistiska krafter. "

"Kyrkor tvingas stänga när regimen ökar kontrollen

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Kina går allt hårdare åt religiösa grupper. Över en miljon muslimer uppskattas ha satts i arbetsläger och under vintern har flera kyrkor tvingats stänga. Utövare av den kristna tron har gripits och en känd präst riskerar 15 års fängelse.

I helgen stormade 60 poliser en bibelskola för barn i Guangzhou, en provins i södra Kina. Skolan hölls i en kyrka som grundades 1978 och är centrum för kristna i södra Kina. Under räden konfiskerades ägodelar från kyrkan, bland annat togs över 4 000 böcker, enligt South China Morningpost.
Bara någon dag tidigare greps en känd kinesisk präst, Wang Yi, i Chengdu anklagad för att uppvigla till ”underminering av statsmakten”. Wang Yi, känd för sin frispråkighet, riskerar nu 15 års fängelse. Samtidigt greps 100 andra medlemmar i hans församling.
Händelserna är två av flera exempel på hårdare tag mot kristna och andra religiösa grupper i Kina på senare tid. Enligt China Aid, en amerikansk kristen organisation, har över 10 000 kristna gripits i år. Det är en klar ökning, från runt 3 000 året innan.
Samtidigt har Kina fått skarp kritik för sin behandling av de muslimska uigurerna i provinsen Xinjiang. Minst en miljon uppskattas ha satts i omskolningsläger som enligt rapporter från människorättsgrupper är arbetsläger där utövandet av religion förbjuds. Kina försvarar sig med att lägren är ett sätt att bekämpa extremism och terrorism.

Kina är officiellt ett ateistiskt land, men utövande av religion är lagligt, så länge det sker efter det kinesiska kommunistpartiets lagar och regler. Det har lett till att flera religiösa samfund inte registrerat sig och bedriver sin verksamhet under jord. Men efter en lagskärpning som ger regionala myndighetspersoner större makt att gripa in mot kyrkor som kallar till icke ”godkända samlingar” har de underjordiska samfunden fått allt svårare att verka.
President Xi Jinping har ökat kontrollen över kristna i sin strävan att försäkra sig om att religiösa grupper stöder regeringen och kommunistpartiet, skriver människorättsorganisationen Human Rights Watch i en protest mot att pastor Wang Yi gripits.
Enligt Human Rights Watch har myndigheter i år förstört hundratals kristna kyrkor och kors, avhyst församlingsmedlemmar, konfiskerat biblar och installerat övervakningskameror i de kyrkor som fortfarande tillåts. I april förbjöds försäljningen av biblar på nätet och i september stängdes kyrkan Zion, en av de största protestantiska underjordiska kyrkorna i Peking.
Den gripna pastorn Wang Yi har kritiserat Xi Jinping och gått till attack mot hårdare kontroll av kyrkor. Att just han som är känd i breda kretsar grips ses som en klar upptrappning i strävan att kontrollera samhället.
Kristendomen är en av de snabbast växande religionerna i Kina. Exakt hur många som bekänner sig till den kristna tron är oklart, uppgifterna varierar mellan 60 och 100 miljoner.

Marianne Björklund 2

"Fakta. Fem religiösa inriktningar erkänns

Den kinesiska staten erkänner fem religiösa inriktningar: buddism, katolicism, taoism, islam och protestantism.

Andra trosinriktningar är formellt förbjudna, men ofta tolererade, särskilt om det handlar om traditionell kinesisk folktro.
Enligt regeringen är under 10 procent av befolkningen registrerade som religiösa. Forskningsinstitutet Freedom House uppskattar att 350 miljoner är troende, varav den största gruppen är buddister. Därefter följer protestanter, muslimer, utövare av Falun gong, katoliker och tibetanska buddister.
DN "

" Saudiarabien slår tillbaka mot USA: ”Ogrundade beskyllningar”

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

"Saudiarabien riktar skarp kritik mot att den amerikanska senaten ger kronprins Mohammed bin Salman skulden för mordet på journalisten Jamal Khashoggi. ”Ogrundade påståenden och beskyllningar”, säger det saudiska utrikesministeriet i ett uttalande.

Natten till fredagen svensk tid i förra veckan markerade den amerikanska senaten hårt mot Saudiarabien. Med 56 röster mot 41 röstade ledamöterna för en resolution som ska stoppa USA:s finansiering av kriget i Jemen.
Senaten godkände även en resolution som slår fast att kronprins Mohammed bin Salman låg bakom det uppmärksammade mordet på journalisten Jamal Khashoggi den 2 oktober på det saudiska konsulatet i Istanbul.
På måndagen kom Saudiarabiens reaktion på senatens markering. ”Kungadömet avvisar bestämt varje inblandning i dess inre angelägenheter (...) liksom varje försök att underminera självständigheten eller förminska dess anseende”, heter det bland annat i ett långt uttalande på utrikesministeriets hemsida tidigt på måndagen.
I hätskhet är uttalandena jämförbara med hur saudierna reagerade på Sveriges utrikesminister Margot Wallströms utspel 2015, efter piskdomen mot den saudiske regimkritiske bloggaren Raif Badawi. Margot Wallström kallade domen ”medeltida”. Det fick saudierna att kalla hem sin ambassadör och mobilisera hela den islamiska världen mot den svenska utrikesministern. Det krävdes en ursäkt från såväl regeringens sändebud Björn von Sydow och kung Carl Gustaf för att få saudierna på gott humör igen.
Men det finns en viktig skillnad i det aktuella fallet: USA:s statschef, president Donald Trump, har under fallet Jamal Khashoggis alla turer varit mycket motvillig till att kritisera det saudiska kungahuset eller att beslå kronprins Mohammed bin Salman personligen med inblandning i mordet.
Trump är mycket angelägen om att upprätthålla en god relation med Saudiarabien, främst på grund av de guldkantade försvarskontrakt som saudierna tecknat med amerikanska vapentillverkare.
– Kanske är det världens fel att Khashoggi dog, sade president Trump i en lika intetsägande som gåtfull kommentar för en knapp månad sedan.
Trumps uttalande kom efter det att den amerikanska underrättelsetjänsten CIA:s utredning om Khashoggimordet läckt ut i medierna. CIA-utredarna säger sig vara övertygade om att kronprins bin Salman känt till eller till och med varit inblandad i mordplanerna.
Kanske är det Trumps hållning som gör att måndagens uttalande också innehåller några förmildrande formuleringar, som att senatens beslut inte påverkar kungadömets ”ledande roll i regionen” eller dess samarbete med USA i fråga om terrorbekämpning och i ansträngningarna att bemöta Iran.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Fallet Khashoggi

Den regimkritiske saudiske journalisten Jamal Khashoggi gick i exil i USA för ett drygt år sedan.
Khashoggi kritiserade bland annat bristen på yttrandefrihet i Saudiarabien, liksom kungadömets inblandning i kriget i Jemen.

Den 2 oktober i år gick Khashoggi in på Saudiarabiens konsulat i Turkiets största stad Istanbul den 2 oktober för att skaffa de dokument som krävdes för att han skulle kunna gifta om sig.
Khashoggi kom aldrig levande ut ur byggnaden. Till en början hävdade Saudiarabien att Khashoggi lämnat konsulatet efter att ha uträttat sitt ärende.
Men drygt två veckor efter försvinnandet medgav regimen att Khashoggi dödats. Förklaringen som gavs var att han dog i samband med ett slagsmål som spårat ur.
Den 25 oktober ändrade regimen sig och sade att mordet varit planerat av en grupp underrättelseagenter.
Den 18 november presenterades en utredning gjord av CIA som hävdar att kronprins Mohammed bin Salman beordrat mordet på Khashoggi. "

"Johan Schück: Svårare att finansiera svensk välfärd

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Välfärden utmanas när andelen äldre ökar. Vi har hört det förut, men nu är det på allvar. De kommande åren blir kämpiga för kommuner och landsting som har det direkta ekonomiska ansvaret.

Statsbidragen till kommuner och landsting har varit en stor fråga nu i höst. I regeringens övergångsbudget saknades fem miljarder kronor i höjda statsbidrag som hade utlovats före valet. Av formella skäl ansågs det omöjligt för en övergångsregering att lägga ett sådant förslag.
Oron spred sig eftersom det skulle uppstå ett hål i de kommunala budgetar som måste fastställas senast den sista november. Men frågan fick en lösning genom att Moderaternas och Kristdemokraternas reservation istället vann bifall i riksdagen. Där fanns höjda statsbidrag med.
Det ger andrum för kommuner och landsting, men framför allt för de många som behöver deras välfärdstjänster. Skolan, omsorgen och vården betalas i huvudsak skattevägen och det behövs politiska beslut för finansieringen.
Men hur välfärden ska finansieras är även en ekonomisk fråga. Under de senaste åren har kommunerna, men i mindre grad landstingen, haft relativt god ekonomi. Stark konjunktur och snabb sysselsättningsökning har tillsammans gett ett växande skatteunderlag.
Nu tycks de goda tiderna gå mot sitt slut. Sveriges kommuner och landsting, SKL, spår i en ny prognos att konjunkturen försvagas och att jobbtillväxten blir långsammare. Det är osäkert om staten

Tonårsfamilj, två tonårsbarn

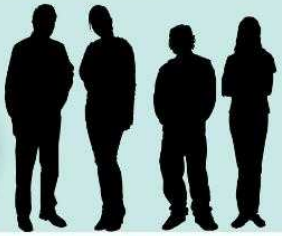

+1 170 kr
Förändring, *fasta priser

Så slår den nya budgeten

	Jan 2018	Jan 2019
Inkomst 1	60 000 kr	61 800 kr
Inkomst 2	38 300 kr	39 500 kr
Studiebidrag	1 750 kr	2 080 kr
Skatt 1	-22 010 kr	-22 250 kr
Skatt 2	-10 140 kr	-10 400 kr
Disponibel inkomst	67 900 kr	70 730 kr
Förändring jan 2018–jan 2019	2 830 kr	

Student

+230 kr
Förändring, fasta priser

	VT 2018	VT 2019
Studiemedel	10 174 kr	10 676 kr
Bostadsbidrag	1 100 kr	1 100 kr
Disponibel inkomst	11 274 kr	11 776 kr
Förändring jan 2018–jan 2019	500 kr	

Singelhushåll

-30 kr
Förändring, fasta priser

	Jan 2018	Jan 2019
Inkomst	31 000 kr	31 900 kr
Skatt	-7 700 kr	-7 760 kr
Disponibel inkomst	23 300 kr	23 840 kr
Förändring jan 2018–jan 2019	540 kr	

Pensionärspar

Beräknat på tämligen hög pension (allmän pension + tjänstepension)

-50 kr
Förändring, fasta priser

	Jan 2018	Jan 2019
Pension 1	21 490 kr	21 860 kr
Pension 2	14 490 kr	14 740 kr
Skatt 1	-5 190 kr	-5 170 kr
Skatt 2	-2 700 kr	-2 700 kr
Disponibel inkomst	28 090 kr	28 730 kr
Förändring jan 2018–jan 2019	640 kr	

*Fasta priser beräknas utifrån ett visst års värde för att kunna göra jämförelser över tiden oberoende av inflation.

Källa: Swedbank

tterligare höjer sina bidrag eller om kommuner och landsting i högre grad tvingas klara välfärden på egen hand.
Detta kan tvinga fram skattehöjningar, särskilt som det finns ett krav på kommuners och landstings finanser ska vara i balans. Men höjd skatt bara bli en tillfällig lösning, eftersom problemen med stigande kostnader fortfarande finns kvar.
Allt handlar dock inte om pengar. SKL vittnar om svårigheterna på många håll att rekrytera utbildad personal till välfärdssektorn. Detta sätter en snäv gräns för utbyggnaden, även när den skulle behövas för att ta hand om behoven hos allt fler äldre.
Lösningen blir att effektivisera, bland annat genom ökad användning av it. Kameraövervakning av äldre, i stället för täta nattbesök från hemtjänsten, nämns också av SKL som ett exempel.
Men kan effektiviseringen hålla jämna steg med kostnadsökningarna? Hittills har det varit svårt, men ändå har getts utrymme att höja nivån på välfärdstjänsterna.
Det var då. Nu räcker resurserna i form av pengar och personal knappast till mer än att, med oförändrad standard, möta de demografiska kraven.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

" Inflationen gröper ur inkomstökningen 2019

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Högre löner och pensioner, lägg därtill skattesänkningar – det betyder att de flesta får högre disponibel inkomst nästa år. Samtidigt gör inflationen att köpkraften blir sämre än i januari 2018. Inflationen äter upp inkomstökningarna för flertalet hushåll under 2019.

Det är Swedbank som räknat på hur mycket olika typhushåll får kvar i plånboken i januari 2019, jämfört med januari 2018. Alla olika grupper som banken granskat, utom arbetslösa, får en högre disponibel inkomst.
– Den glada nyheten att få mer pengar i plånboken känns säkert som en bra julklapp. Men efter jul och nyår kommer många att uppleva ebb i kassan. Och för många hushåll kommer känslan av ebb i kassan att bestå under året eftersom inflationen äter upp en stor del av skattesänkningarna och löneökningarna, säger Arturo Arques, privatekonom på Swedbank.
Tillsammans med en förväntad högre bolåneränta blir resultatet att plånboken kommer att kännas lika tunn som året innan.
– Vinnarna är främst medel- och höginkomsttagare och pensionärer med hyggliga pensioner som får både sänkt inkomstskatt och en högre brytpunkt för statlig inkomstskatt. Förlorarna är arbetslösa och hushåll med svag löneutveckling, säger Arturo Arques.
Ett exempel är tvåbarnsfamiljen där föräldrarna har vanliga yrken. Den får drygt 1 600 mer att röra sig med varje månad, jämfört med i januari

2018, och 1 200 kronor mer jämfört med efter barnbidragshöjningen i mars 2018.
För tonårsfamiljen med lite högre löner ökar den disponibla inkomsten med drygt 2 800 kronor varje månad (2 500 kronor jämfört med mars).
Att garantipensionen höjs nästa år betyder att garantipensionären får 140 kronor mer kvar varje månad. För ett pensionärspar med lite högre pension, 36 600 kronor per månad, blir det nästan 650 kronor mer per månad 2019.
Studenten får kvar 500 kronor mer per månad, jämfört med januari 2018. Och 200 kronor mer jämfört med höstterminen.
Däremot får den som är arbetslös knappt 100 kronor mindre i plånboken. Det är ett resultat av att tv-avgiften dras på skatten i kombination med att den arbetslöse inte får någon skattesänkning till följd av jobbskatteavdrag.
Alla typiska hushåll i Swedbanks undersökning, utom just den som är arbetslös, får en högre disponibel inkomst. Fast det är en skenbar förbättring.
– Räknar man om i fasta priser, det vill säga tar hänsyn till inflationen under året, så blir resultatet annorlunda. Samtliga pensionärshushåll och även lönehushåll med lägre lön och löneökning går då från plus till minus, säger Arturo Arques.
Köpkraften i fasta priser minskar för många av typhushållen med mellan 30 och 170 kronor i månaden.
Den som är arbetslös får se sin köpkraft försämras med 400 kronor i månaden, medan en typisk tvåbarnsfamilj, en tonårsfamilj och studenten fortfarande går plus i fasta priser, men inte längre lika mycket.

Torbjörn Petersson "

"108 år kvar till jämställd värld enligt ny studie

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Sverige klättrar till en tredjeplats i World Economic Forums (WEF) senaste jämställdhetsmätningar. För att toppa listan krävs fler kvinnor på chefsposition och i ledande politiska roller.

Det globala könsgapet har krympt under en lång tid, men växte plötsligt något förra året. Nu har det krympt igen, om än med marginella rörelser, konstaterar WEF i sin senaste jämställdhetsstudie.

– Den senaste tidens trend är att det blir bättre, men utvecklingen har börjat stagnera något, säger Roberto Crotti, senior ekonom på WEF och en av rapportförfattarna.
De menar att i takten som världen utvecklas mot jämställdhet nu kommer det ta 108 år innan vi når global balans mellan könen i det stora hela. På vissa områden, som arbetskraftsdeltagande eller hur mycket tid en kvinna respektive man lägger på icke-avlönade sysslor, kan det ta uppemot det dubbla.
– Många av strukturerna som sattes för kanske 50–100 år sedan är fortfarande under förändring. Så det kommer ta lång tid innan det händer och förändringarna blir mätbara, säger Roberto Crotti.
108 år är ingen direkt prognos från WEF:s sida, utan snarare en fingervisning om utvecklingstakten just nu.
– Förutsättningarna i världen kan ändras, så det är möjligt att det går både snabbare och långsammare än vad vi tror, säger Roberto Crotti.
Studien utgår från områden som bland annat könsfördelning på arbetsplatser, kvinnlig representation i styrelser och på utbildningar,

hälsa och livslängd samt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor och män. Sammantaget konstaterar man att världen har ”stängt det globala könsgapet” med 68 procent. Jämförelsevis har Sverige stängt sitt med 82 procent.
Högst upp på listan finns Island och Norge. Sverige har klättrat från förra årets femteplats och tagit över tredjeplatsen från Finland. Mycket tack vare årets val då könsfördelningen i riksdagen jämnades ut ytterligare ett par procentenheter.
Roberto Crotti tror att nästa val blir viktigt om Sverige ska kunna nå toppen av listan. Sverige har aldrig haft en kvinnlig statsminister, något som både Island och Norge har haft.
– Ni har hög andel kvinnor i parlamentet, men det är för få högre upp, säger Roberto Crotti.
Utöver det är kvinnor på chefsposition och löneskillnader områden där det finns utrymme för förbättring. Löneskillnaderna beror delvis på att kvinnor och män får olika jobb, men även där de är på samma jobb skiljer sig lönerna åt i Sverige, menar Roberto Crotti.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta. Länder med minst könsskillnad

1. Island
2. Norge
3. Sverige
4. Finland
5. Nicaragua
6. Rwanda
7. Nya Zeeland
8. Filippinerna
9. Irland
10. Namibia

Källa: World Economic Forum

Fakta. Kvinnliga representanter i politiken

Av de 149 länder som studien undersökt har 17 länder en kvinnlig statsminister eller motsvarande.
18 procent av ministrarna i världen är kvinnor.
Kvinnor som röstats in i parlament eller motsvarande i de 149 undersökta länderna utgör 24 procent.
Jemen har inga kvinnliga representanter i sitt parlament, och minst 18 länder motsvarar den kvinnliga representationen mindre än 10 procent av parlamentets platser.
Källa: World Economic Forum "

"Därför säljer ABB sin kraftdivision till Hitachi

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

ABB säljer affärsområdet Power Grids till japanska Hitachi. Affärens bedöms vara värd omkring 100 miljarder kronor och är en av Sveriges största hittills.

1Vad gör ABB?
ABB grundades 1988 när svenska Asea gick ihop med schweiziska Brown Boveri och bildade en gigant på världsmarknaden med inriktning mot elkraft. Bolaget är nu verksamt inom mer än 100 länder och har 147 000 anställda.
2 Vad är Power Grids?
Power Grids är en av fyra divisioner i koncernen ABB, med fokus på kraft- och automationsprodukter. Power Grids-divisionen har 2 800 anställda i Ludvika och 900 i Västerås. Power Grids säljer också service- och programvaror för kraftgenerering, överföring och distribution av elkraft.
3Varför säljer ABB Power Grids?
Det har länge spekulerats i att Power Grids ska säljas. Sedan riskkapitalisten Christer Gardell med sin fond Cevian, gick in i bolaget har trycket ökat på ABB att Power Grids ska knoppas av. Förespråkarna för en försäljning menar att det ger ett tydligare fokus på kärnverksamheten och synliggör värdena i bolaget. Vd:n Ulrich Spiesshofer säger i en kommentar nu på måndagen ”Vi gör tre saker nu, vi säljer Power Grids, vi ändrar och förenklar vår affärsmodell och struktur, och vi skärper vår affär utifrån kundernas behov”
4 Kommer jobben att vara kvar i Sverige?
Det är alltid svårt att veta vad som sker i ett längre perspektiv, men hittills har inget nämnt som några nedskärningar eller flytt av jobb. ABB kommer också att behålla 19,9 procent av Power Grids, som beräknas vara färdig under det första halvåret 2020.

Mikael Bondesson
mikael.bondesson@dn.se "

"Få böcker har gjort lika stor skada

DNTISDAG 18 DECEMBER 2018

Det är 40 år sedan Edward Saids ”Orientalism” kom ut, men dess innehåll möter oss fortfarande på kultursidor och i akademiska sammanhang. Få böcker i vår tid har vunnit ett liknande gehör – men få har heller gjort lika stor intellektuell skada, skriver Nathan Shachar.

Någon enstaka gång vinner fackböcker ovationer av den typ vi förknippar med deckare och självbiografier. ”Orientalism” av Edward Said (1935–2003) bedömdes strängt av expertisen men blev strax en kultbok. Dess ord vibrerade i takt med tiden och – mer imponerande – dess budskap har bevarat sin attraktionskraft.
Bokens författare var en litteraturhistoriker från Columbia-universitetet i New York, son till libanesiska protestanter, född i Jerusalem, uppvuxen i Kairo och sedan femtonårsåldern bosatt i USA. Det var framför allt två polemiska huvudspår i ”Orientalism” som rev upp damm och väckte jubel. Det ena var kritiken av Västerlandet och förkastelsedomen över dess umgänge med främmande kontinenter. Den andra tendensen var upproret mot objektiviteten, som forskningsideal och vetenskaplig metod. Forskning, slog Said fast, var primärt en fråga om makt, inte om kunskap. I detta följde han sin mästare Michel Foucault, som lärde att allt mänskligt, och kulturen i synnerhet, kan reduceras till förhållandet mellan dem som håller i piskan och dem som får smaka den.
Bägge dessa ärenden, det anti-västliga och det anti-objektiva, strålade samman i Saids kritik av orientforskningen. Studiet av arabiska och islam, hävdade han, var besjälat av illvilja och fördomar. Dess drivkraft hade inte varit upplysning utan dominans. Strängt taget, sade Said, så har Väst inte studerat Öst, utan uppfunnit Öst till sin vinning och förströelse. Snarare än en vetenskaplig disciplin har orientalismen varit kolonialismens krassa handräckning.
Primärmålet var att döma ut den akademiska forskningen om Orientens språk, folk, samhällen och religioner. Men i sin iver kastade Said sina nät mycket vidare än så: Motbjudande yttranden från korsfarare, missionärer, ståthållare, upptäcktsresande, romantiserande diktare och fåkunniga turister läggs till anklagelseakten mot orientalisterna. De gamla grekerna görs till västerlänningar och deras rapporter om Egypten och Persien presenteras som tidiga exempel på västlig arrogans.
Mycket i Saids skräckkabinett av illvilliga yttranden om islam eller araber är sant. Men inte mycket av det träffar målet – orientforskarna. Urvalet har en nästan komisk slagsida. Fördomar och förakt i Walter Scotts romaner, i Flauberts brev från Egypten och hos partiska nyhetsrapportörer anförs som graverande bevis – men kloka och varma omdömen har sållats bort. Said skrev briljant, men hans kunskaper var bristfälliga. Han trodde att Dante var en islamofob av modernt snitt, när denne i själva verket var djupt okunnig om islam. Dante tycks ha haft för sig att Muhammad och hans kusin Ali var kristna avfällingar, för vilket de fick brinna i poetens helvete. Men övriga muslimer, som filosoferna Ibn Rushd och Ibn Sina, och korsfararnas betvingare Saladdin, skildras av Dante med maximal respekt. De undgår elden och placeras i Limbo jämte Homeros, Vergilius och andra forntidens giganter.
Genom att famna så vitt och så selektivt undergräver Said ett av sina syften, att visa att orientforskningen är länkad till kolonialismen. Den existerade före kolonialismen och existerar efter den. Den florerade i länder utan koloniala ärenden, som Danmark och Sverige, och framför allt i Tyskland, som inte hade kolonier i Mellanöstern. Tyskland, orientforskningens stormakt under kolonialismens högsommar,

förbigicks av Said. Omöjligheten att postulera koloniala drivkrafter bakom de tyska orientalisternas gärning gjorde dem ointressanta för honom.
Den förste verkligt moderne orientforskaren var det franska universalgeniet Joseph Scaliger (1540-1609). Han närmade sig ämnet utan teologiska baktankar. När han verkade tog den franska kolonialismen sina första stapplande steg – i Amerika. Den gav varken impulser eller arbete åt arabister.
Saids succé har sått fröet till en komplementär forskningsgren, som lyfter fram de många orientalister som burits av passion för Östern och dess folk, bland dem många kristna och judar. Fransmannen Anquetil-Duperron studerade mogulernas rike för att bemöta filosofen Montesquieus fördomsfulla omdömen om det. Många andra orientalister med lika nobla motiv presenteras av Oxford-arabisten Robert Irwin i boken ”For lust of knowing”.
När kolonialismen blev en faktor i Europas förhållande till arabvärlden, och orientforskarna ställdes inför valet mellan stormakternas expansion och de erövrade infödda, så tog de oftast parti mot kolonialismen. Said berättar inte något om detta. (Han berör heller inte med ett ord icke-västliga imperiers meritlistor i Mellanöstern.)
Said vill se sina orientalister från deras sämsta sida, så att de åskådliggör de penetrations- och våldtäktsmetaforer han har så svårt att motstå – och som blivit en tröttsam vogue i hans efterföljd.
Silvestre de Sacy (1758–1838), en av de stora franska orientalisterna, beskrivs – i strid med alla vittnesbörd – som en inkräktare och marodör. Han sägs rent av ha förfalskat dokument, utan att någon källa anges och utan att Said ens berättar vad anklagelsen grundas på.
Boken vimlar av liknande fel och tokigheter – men Said vägrade göra några ändringar i senare upplagor.
En vägande invändning mot Saids tes kommer från en av hans mest snillrika kritiker, den svenske arabisten Christopher Toll (1931–2015): De första orientalisterna var araber och muslimer. Utan deras lexika, grammatikor och islam-kommentarer skulle branschens första västerlänningar stått sig slätt. Långt ifrån att vara ett västligt påhitt skapades facket av araber. Paradoxalt nog förminskar Said konsekvent arabvärldens inhemska kapacitet och kunskap. Eftersom det var en livssak för honom att utmåla Östern som ett viljelöst objekt och som passivt mottagande part blir detta polemiskt nödvändigt. Ledande orientalister med arabisk bakgrund, som Elie Kedourie, Charles Issawi och George Makdisi, liksom den främste palestinske forskaren i facket, Hisham Sharabi, är frånvarande! Tvärtemot vad Said meddelar så gavs seriösa facktidskrifter i ”orientalistiska” ämnen ut i Damaskus, Beirut, Kairo och Bagdad – inte bara i väst.
Några av de forskare som omfattat islam med störst värme och inlevelse är svenskar. Med Christopher Tolls ord: ”… en svensk vetenskapsman, biskop Tor Andræ som skrev en förträfflig biografi över Muhammed, sade om de islamiska mystikerna: ’Jag har inför deras ord haft en märklig upplevelse av något på en gång nytt och främmande och dock välbekant. Jag har sett in i en okänds drag, som dock varit en frändes. Jag har mött utsagor, som tvingat mig att … frågande granska min egen tro. Jag har sett strålar från en ljuskälla, som jag väl känner, men brutna genom ett nytt medium.’ En liknande fascination besjälade min lärare H. S. Nyberg under hans studium av mystikern Ibn al-Arabi.”
Det svåraste tillhygget i Saids verktygslåda är ”sionist”, ett begrepp som brukas sorglöst och ideligen färgar av sig på hans bedömning av judiska forskare. Allra mest barock i Saids orättvisa index är behandlingen av det tidiga 1900-talets störste i branschen: ungraren Ignaz Goldziher.
Goldziher buntas utan vidare ihop med Ernest Renan, som generaliserade grovt om Österns folk. Goldziher var Talmud-lärd, men älskade islam. Han deltog i bönen al Azhar-moskén: ”Mitt i havet av

fromma nötte jag med dem pannan mot moskéns golv. Aldrig förr i mitt liv var jag mer hängiven ... än den saliga fredagen.” Islam gav Goldziher en känsla av hur judendomen hade varit innan den belamrades med teologiskt slagg och kabbalistisk mystik. (En annan stor judisk islamforskare och arabofil, Shlomo Dov Goitein, menade rent av att islam är en arabisk version av judendomen.) Goldziher var inte sionist. Han var så antisionistisk att han av rent ideologiska skäl avböjde en kateder vid det nyöppnade hebreiska universitetet 1925, trots att han aldrig kunnat få någon lärostol i sitt antisemitiska hemland.

Orientforskarna, säger Said, har ”objektifierat” Östern, som om han därmed ertappat dem med ett brott. Men alla vetenskapsmän studerar sitt material som ett föremål. Hur skulle det annars gå till? Skulle vi anlita en läkare eller fransklärare som inte gjort det? Här är vi framme vid det kanske mest skadliga arvet efter Said: Vanföreställningen att kulturer och folk endast kan och får studeras ”inifrån”. Inget kunde vara tokigare: Ingen inhemsk källa om vikingarna kan mäta sig med araben Ibn Fadlans vittnesbörd. Han såg det de själva inte kunde se. Ingen peruan utan en svensk greve, Magnus Mörner, skrev den stora boken om det spanska koloniala Amerika.

Synen på vetenskapen som ett renodlat maktspel har bäddat för ett kroniskt flöde av barnkammaraktiga konspirationsteorier. Många humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteter lär inte längre ut några kriterier på god empiri och god teori, utan sätter bekännelse, polemik och ”identiteter” i högsätet. Denna förstörelse har skett så hastigt och explosionsartat att man tvekar att ge Said hela äran. Kanske är det rimligare att tolka hans succé som verkan snarare än orsak. Efter demokratiernas kunskapsfientliga utbildningsreformer och unga radikalers växande avsky mot de egna samhällena, så var vägen banad mot arga förenklingar och militanta världsförklaringar. Behovet av åsiktsstyrd forskning hade redan dämts upp, och Saids grepp och hans perspektiv hade nog kommit att dominera också honom förutan. Men bokens formidabla genomslag och glansen kring Saids person skyndade på förloppet. Det som var ett radikalt stridsrop i ”Orientalism” var redan i början av 1990-talet förhärskande ortodoxi.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"EU måste sätta press på Orbán

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Så har även Ungern fått sina ”gula västar”. Liksom i Frankrike har en aktion riktad mot konkreta politiska förslag svämmat över bräddarna och antagit formen av en bred och mycket ilsken protestflod mot landets starke man.

I söndags marscherade tusentals ungrare till det sagoslottsliknande parlamentet och MTV, landets public service-tv, för att visa sin ilska mot den antidemokratiska utvecklingen. I fokus står framför allt nya bestämmelser om övertid, av oppositionen benämnda ”slaverilagarna”.
Den ungerska regeringen, under partiet Fidesz med dess mäktiga ledare Viktor Orbán, plockar sakta men metodiskt sönder landets viktiga institutioner. Utrymmet inskränks för såväl regeringskritisk som oberoende press, det senaste valet bedömdes av organisationen OSSE som ”orättvist”, lärosätenas akademiska frihet står under ständig attack och nu har blicken riktats mot rättsväsendet.
Fidesz bemöter protesterna som partiet brukar: med att skylla på finansmannen/filantropen George Soros och skrämmas med att Ungern hotas av en flod av flyktingar. Det har fungerat i några år.
Men säg den auktoritära maktgrund som håller för evigt. Utfallen mot Soros och de ständigt upprepade varningarna om migration – Ungern tar emot en flykting per dag – har ett bäst-före-datum.
Makten i Budapest kan vara bräckligare än vad bedömarna trott, i synnerhet om den splittrade oppositionen för en gångs skull lyckas enas.
Det finns också fler spelare vid detta bord. Ungern lyssnar på EU. Övriga medlemsstater har goda förutsättningar – och inte minst ekonomiska muskler – att öka trycket på regeringen Orbán.
Oppositionen har sett ett tillfälle. Omvärlden borde ta samma chans. Vi hör alla ihop. När det skälver under demokratin i ett EU-land känns skakningarna i hela unionen.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

"Vittnen går emot försvaret: ”Klart och tydligt en ubåt” vid Lidingö

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Det kan, enligt Försvarsmakten, ha varit en segelbåt och inte en ubåt som siktades vid Lidingö i somras, avslöjade DN i tisdags. Men myndighetens slutsats provocerar vittnena. ”Det är inte trovärdigt”, säger en av de seglingsinstruktörer som såg farkosten. ”Enligt mig var det klart och tydligt en ubåt”, säger en annan. Den tredje av dem har aldrig frågats ut av Försvarsmakten.

Den 28 juni upptäcktes den okända farkosten, djupt inne i Stockholms skärgård utanför Bosön på Lidingö, under ett seglarläger för barn i optimistjollar. Tre instruktörer vid Lidingö jolleseglare gjorde observationen.
Det kan ha varit en ”sannolik ubåt”, enligt experter som DN tillfrågat och som granskat en bottenundersökning, vittnesmål, foton och en mobilfilm från händelsen.
Men Försvarsmakten har en motsatt uppfattning. Inför riksdagens försvarsutskott sade myndigheten den 6 november att det i stället kan ha varit en segelbåt som observerats. Detta motsägs nu av de tre seglingsinstruktörerna.
Den som först såg ett föremål i vattnet vid Bosön var Filip Ek, 18 år. Han var ute på Askrikefjärden i sin följebåt och hjälpte barnen i optimistjollarna när de ropade att det var något i vattnet. Filip är den ende av de tre observatörerna som såg farkosten från sjösidan. Trots det blev han aldrig kontaktad av Försvarsmakten.
– Det är ingen som har pratat med mig, säger Filip Ek.

Försvarsmakten har ett eget utfrågningsprotokoll för marinens utfrågare. Det föreskriver att en observatör ska göra en skiss av vad han eller hon sett: ”Låt alltid observatören rita egna skisser”. DN bad därför tidigt i september Filip Ek att rita en skiss. Den visar hur han mellan optimistjollarnas segel ser ett föremål i vattnet.
– Jag ser något större, kantigt i vattnet – väldigt lågt över ytan. Det var kanske en halv meter över ytan.
Kan det du såg i vattnet ha varit en optimistjolle som vält, kapsejsat?
– Vi hade ingen båt på seglarlägret som hade svart botten, det här föremålet var tydligt svart. Om det hade varit någon annan segelbåt som kapsejsat hade vi märkt det eftersom vi var uppmärksamma, svarar Filip Ek.
Filip Eks observation är okänd för Försvarsmakten. Däremot har myndigheten på plats på Bosön talat med seglingsinstruktören Fredrik som på nära håll såg bubblor i vattnet, och därefter ett ”stort svart ubåtstorn” cirka 120 meter från honom.
På försvarets begäran gjorde Fredrik den 4 juli teckningar av vad han sett. Han gjorde sedan motsvarande skisser för DN i augusti.
Dagen efter publiceringen i DN den 25 oktober avfärdade Försvarsmakten i radioprogrammet Studio Ett observatörernas berättelser och bilder med orden ”det de har sett är en känsla, de har filmat någonting”. I SVT:s Aktuellt slog myndigheten fast att ”det här var för oss en icke-fråga”.
Myndighetens uttalanden har fått de anhöriga att reagera. Fredrik är i tonåren och heter något annat. Hans familj har hittills inte velat offentliggöra hans namn och bild, men nu åker Fredrik med DN ner till bryggan vid Bosön.
Där pekar Fredrik ut hur han såg ett vad han tror ubåtstorn drygt 100 meter framför honom, så som han ritat det. Det var mörkt, fyra–sex meter långt och stack upp två meter över vattenytan.

– Jag vet hur en segelbåt ser ut – och det var inte en segelbåt jag såg och fotograferade. Enligt mig var det klart och tydligt en ubåt. I och med att den hade en massa antenner på sig. Den var oval på toppen och rektangulär som torn. Och den kom upp ur vattnet från ingenstans, enligt mig är det helt klart en ubåt.
Det kan inte ha varit en båt som kom förbi?
– Nej, det kan det verkligen inte ha varit. För då hade det inte varit en massa antenner på den och den hade inte sett ut på det sättet som den gjorde, svarar Fredrik, som har lång vana av segling med sin familjs båtar.
En tredje seglingsinstruktör som såg farkosten är Oscar Eurenius, 18 år. Som de andra instruktörerna är han en van seglare, både i vattnen runt Bosön och från långseglingar med familjens segelbåt.
Oscar säger att han såg toppen av en ubåt, mörk, formad som ett massivt block och med två–tre rörliknande föremål av varierande tjocklek som stack upp.
Men Försvarsmaktens utredare frågade aldrig ut Oscar Eurenius på plats på Bosön utan talade endast med honom på telefon i några minuter.
– De träffade mig inte, det var bara ett telefonsamtal. Det var inget långt samtal, säger Oscar Eurenius
Försvarsmakten bad heller aldrig Oscar att rita en skiss, vilket DN gjorde i augusti. Då sade Oscar Eurenius också att sidorna på farkosten var raka, vilket inte är fallet på vanliga båtar som ju smalnar av neråt vattenlinjen.
– Vad jag kunde se var det inte en vanlig båt.
Var det andra båtar här som den här kan ha förväxlats med?
– Det var andra båtar, men de var på andra sida farleden och körde. Men det var ingen som var så nära som den här, säger Oscar.
Försvarsmaktens slutsats att han kan ha sett en segelbåt bemöter Oscar Eurenius kortfattat:
– Det är inte så trovärdigt. Det skulle i så fall vara en mycket låg segelbåt, utan mast, bom och segel.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se

"Bakgrund. Tidigare artiklar om farkosten vid Lidingö

26 oktober: Farkost som ögonvittnen uppfattade som ubåt siktad den 28 juni vid Bosön på Lidingö. ”Sannolik ubåt”, enligt expertis som DN tillfrågat.
27 oktober: Förvarsministern informeras och ledamöter av riksdagens försvarsutskott kräver information. Försvarsmaktens besked: ”absolut inte en ubåt”.
6 november: Försvarsmakten vill inte svara på frågor vad det var som siktades.
7 november: Överbefälhavaren Micael Bydén i försvarsutskottet. Han säger efteråt att det inte var ubåt eller främmande undervattensverksamhet – men inte vad det var.
18 december: Försvarsmaktens besked till försvarsutskottet: Det kan ha varit en segelbåt som siktades vid Lidingö i somras. "

"Så tog Orbán kontrollen över medierna

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Håller Ungern på att backa i utvecklingen till tiden som sovjetisk lydstat? Många ungrare ser med fasa hur premiärminister Viktor Orbán cementerar sitt grepp över massmedierna. Medan de få oberoende rösterna drunknar. Därför skanderar demonstraterna utanför statliga MTV:s högkvarter i Budapest: ”Tv ljuger!”

För några dagar sedan plockade jag upp ett exemplar av gratistidningen Lokál i Budapests tunnelbana. Två helsidor upptas av den senaste i en rad ”nationella konsultationer” som regeringen skickar ut till hela befolkningen, där ungrarna uppmanas ”bestämma tillsammans”, denna gång om familjepolitiken.
”Håller du med om att mödrar med minst tre barn bör få särskilt stöd?” löd frågan denna dag. Tidigare har det handlat om flyktingar och om att ”stoppa Bryssel”.
Huvudnyheten var en intervju med premiärminister Orbán om en kontroversiell ny lag, den lag oppositionen kallar ”slaverilagen” och som ger arbetsgivare rätt att begära att anställda ställer upp med 400 timmars övertid per år.
Fackföreningarna kanske inte gillar lagen, slog Orbán fast, men den är ändå i arbetarnas intresse. De får mer valfrihet. Produktionen av ägg kan öka. Rubriken meddelade att ”regeringen står på arbetarnas sida”.
Orbán nämnde inte med ett ord att lagen hade tillkommit på begäran av multinationella storföretag. Inga följdfrågor ställdes. Det är precis så premiärministern vill ha det. Han ställer av princip aldrig upp på intervjuer, utom i de medier som stryker honom medhårs.
Påminner beskrivningen om den tid då Ungern var en sovjetisk lydstat? Många ungrare tycker det.

För de medier som oblygt agerar språkrör åt Orbán blir allt fler och hotar i dag att helt dränka de få kvarvarande oberoende rösterna.
Att förändra medielandskapet har i själva verket varit ett prioriterat projekt för regeringspartiet Fidesz ända sedan det kom till makten efter valet 2010.
Sedan dess har Ungern klassats ner i det frihetsindex som publiceras årligen av organisationen Freedom House, från 40:e plats till 87:e i fjol.
Strategin har förverkligats på flera sätt. Först placerades lojala chefer i statsmedier som det stora tv-bolaget MTV. Sedan skapades ett nytt statligt medieråd – fyllt av Fideszmedlemmar – som gav regeringen direkt makt över innehållet i public service.
Näst på tur stod privatägda medier. Efter murens fall gick utländska medieföretag in och köpte ungerska tidningar, radio- och tv-kanaler. Men efter den ekonomiska krisen 2008 ville många sälja.
I många fall hittade de villiga köpare bland Orbáns vänner och bekanta. Till exempel har hans granne i hembyn Felcsút, den förre rörmokaren Lörinc Mészáros, blivit en av Ungerns största medieägare med 18 av landets största tidningar och flera tv-bolag.
I andra fall har man använt mindre öppna strategier. Ett exempel är Origo, en stor nyhetssajt som för några år sedan publicerade högklassig grävjournalistik, bland annat om ministrar i Orbáns regering.
Övertagandet skedde steg för steg. Först kontaktades Origos ägare, ett tyskt telekombolag, av ministern János Lázár som då var Orbáns närmaste man. Han förklarade att bolaget, som just då förhandlade om nya telelicenser, borde ta mer hänsyn till regeringens ståndpunkter.
Bolaget lät sig övertalas att skapa en ”het linje” mellan Origos redaktion och regeringen.

Origos chefredaktör vägrade finna sig i de nya reglerna och fortsatte utreda vidlyftiga resor som just Lázár misstänktes ha gjort för skattebetalares pengar.
Till sist sparkades den bångstyrige chefredaktören och ägaren sålde Origo. Köpet finasierades av en kusin till Orbáns förre finansminister.
Så här förklarade han sitt agerande:
– Vi ville inte att sajten skulle hamna i Soros händer, eller hos folk som ville påverka politiken mot Ungerns regering.
Journalisten Viktória Serdült arbetade på Origo vid tiden för övertagandet.
– Jag märkte förändringen direkt, berättar hon. De nya cheferna brydde sig inte om man föreslog något, de gamla anställda ignorerades. Jag skickades på en presskonferens med Orbáns vän, museidirektören Mária Schmidt, men blev tillsagd att inte ställa några frågor.
Viktória Serdült valde att säga upp sig, liksom majoriteten av hennes kolleger. I dag är bara en handfull av tidigare 80 journalister kvar och Origo är en megafon för regeringen.
Ett annat uppmärksammat fall var Népszabadság, en oppositionstidning med sjunkande upplaga som 2015 såldes till Mediaworks, ett företag som sedan dess har tagits över av Orbáns gamla granne Lörinc Mészáros.
Journalisten Ferenc László arbetade på Népszabadság vid den här tiden. Han minns hösten 2016.
– Vi jobbade på som vanligt med avslöjanden, bland annat om hur Fideszpolitikern Antal Rogán tog statlig helikopter till ett privat bröllop.
– Den 6 oktober skulle vi flytta. Alla kom till de nya lokalerna, men där stod bara en skylt om att tidningen hade slagit igen. Ingen fick någon förvarning.
Den senaste attacken mot pluralism kom i slutet av november, när ägarna till inte mindre än 476 tidningar, sajter och kanaler samtidigt deklarerade att de ”donerar” sina medier till en hittills okänd stiftelse med namnet Centraleuropeiska press- och mediastiftelsen.
– Jag tror att detta var sista steget i Orbáns plan för att ta över medierna, säger Ferenc László, i dag redaktionschef på magasinet Magyar Narancs.
– Det handlar om att ta kontroll. Nu har vi slutgiltigt importerat den ryska Putinmodellen.
Den nya jättekoncernen är icke vinstdrivande och leds av Gábor Liszkai, en av Orbáns närmaste. I styrelsen sitter också Orbáns personlige advokat och Miklós Szánthó, chef för ett konservativt forskningsinstitut och uttalad Fideszanhängare.
I ett e-brev till DN skriver Szánthó att den nya stiftelsen är uttalat icke-neutral – den står till höger politiskt och vill främja nationella och kristna värden.
”Först och främst vill den skapa och bevara en balanserad bevakning inom de medier stiftelsen äger, till exempel genom att bekämpa ’fake news’ och politisk korrekthet.”
Styrelseledamoten anser att liberala och vänsterinriktade medier har haft en nästan monopolliknande position i Ungern sedan 90-talet, men att detta nu rättas till.
I själva verket har pendeln slagit över totalt på bara några år. Enligt den oberoende sajten Átlátszó är mer än 500 ungerska medier regeringsvänliga i dag, mot bara 31 stycken 2015. Men attackerna mot oberoende medier visar inga tecken på att upphöra.
På sajten Index arbetar András Dezsö, en känd undersökande journalist. I våras, när stats-tv sände en intervju med svensk-ungerskan Nathalie Contessa af Sandeberg (som DN senare intervjuade) beslöt han att undersöka saken.
– Hon påstod att hon var tvungen att fly från Sverige, att hon inte var säker där på grund av alla flyktingar. Hon talade om migranter som inte respekterar lagar, men samtidigt var hon själv en migrant.

I den öppna svenska databasen Lexbase hittade han uppgifter om att af Sandeberg tidigare hade dömts för bland annat förtal i Sverige – något hon också själv har talat öppet om, bland annat med DN. Index publicerade uppgifterna som fick stor spridning.
Ett halvår senare kallades Deszö till polisen och fick veta att han åtalas för ”missbruk av personlig information”. I Ungern får man nämligen inte publicera information ur brottsregistret utan medgivande – men lagen har aldrig tidigare använts om utlänningar.
Dezsö har senare dömts och kom undan med en varning – men har överklagat.
– Jag är egentligen inte särskilt oroad. Men visst är det en signal till oss oberoende journalister om att vi ska passa oss. Dessutom kan de nu peka ut mig som en dömd brottsling.

Ingmar Nevéus "

"Politiker kastades ut från statlig tv-station

I helgen blev två oberoende parlamentsledamöter utslängda från det statliga tv-bolaget i Budapest.De övernattade i byggnaden, som en fortsättning på helgens protester mot premiärministern Viktor Orbán. Enligt ledamöterna blev de utslängda när de försökte läsa upp en text där de kräver att den nya lagen som ger arbetsgivare rätt att kräva mer övertid av anställda dras tillbaka. Ledamöterna efterlyste även oberoende medier och domstolar.
På söndagen demonstrerade omkring 10 000 människor i huvudstaden mot nya lagar från en regering som många ser som alltmer auktoritär. Det är den fjärde demonstrationen på en vecka.

Fakta. Fidesz-trogna affärsmän köper tidningar

Viktor Orbán valdes i våras för tredje gången i rad till Ungerns premiärminister. Hans parti Fidesz fick 49 procent av rösterna, vilket gav en majoritet på 67 procent i parlamentet.
Sedan 2010 har Fidesz satsat hårt på att omvandla Ungerns medier i mer regeringsvänlig riktning. En mängd tidningar, sajter och tv-kanaler har köpts upp av Orbántrogna affärsmän.
I slutet av november meddelade ett stort antal medieägare att de ”donerar” sina medier – sammanlagt 476 tidningar, sajter och tv-kanaler – till en nyskapad stiftelse med starka band till regeringen och Orbán. "

"FN-styrkornas intåg ett riskfyllt steg ut på minerad mark

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Kommentar
Vapenvilan mellan de väpnade huhtierna och regeringssidan i striderna om hamnstaden Hodeidah fick en skakig, men inte katastrofal inledning på tisdagen. Nu väntar nästa riskfyllda steg: FN-styrkornas intåg på scenen.

På tisdagen var Hodeidah en stad i ångestfylld vila. Plågade civila har i månader tvingats leva i korselden mellan huthierna, som behärskar staden, och de angripande regeringstrupperna och dess stridsflyg. Nu hoppas alla innerligt att den vapenvila som utlysts när måndagsdygnet gick över i tisdag ska hålla.
Inledningsvis såg det darrigt ut. Det kom flera rapporter om fortsatt skottväxling och enstaka beskjutning med lätt artilleri. Men allteftersom tisdagen framskred höll lugnet i stort sett i sig. Tidigt på tisdagskvällen var himlen fri från attackerande flyg.
– Invånarna (i Hodeidah) ber till Gud att vapenvilan ska hålla i sig. Läget är bortom förtvivlat här. Majoriteten av befolkningen vet inte varifrån de ska få sitt nästa mål mat, säger Salem Jaffer Baobaid, lokal representant för hjälporganisationen Islamic Relief när han intervjuas av tv-kanalen al-Jazira.
Vapenvilan ska till en början övervakas av en mindre, obeväpnad observatörsstyrka från FN som leds av den nederländske generalen Patrick Cammaert. En övervakningskommitté ledd av Cammaert ska mötas redan på onsdagen, enligt FN:s särskilda Jemensändebud Martin Griffiths.
Det var Griffiths som förhandlade fram förra veckans överenskommelse mellan huthierna och regeringssidan på Johannesbergs slott utanför Rimbo. Vapenvilan i Hodeidah anses vara en nyckelfråga för att Jemen ska kunna påbörja vägen till fred.
– Målsättningen är att de stridande parterna ska ha dragit sig tillbaka från själva staden Hodeidah innan årets slut. Om detta lyckas kan en andra fas inledas, som innebär att hamnområdet i staden befrias från trupper, sade Griffiths till radiostationen BBC Radio 4 på tisdagen.
När militären är borta från Hodeidah kan mat och medicin transporteras in till hamnen och vidare längs landsvägen till huvudstaden Sanaa ett trettiotal mil österut.
Men innan FN-planen kommit så långt måste en rad praktiska hinder övervinnas, inte bara på marken i Jemen utan också i FN-högkvarteretet i New York.
Det är ännu oklart hur stor roll FN kommer att spela i Jemen. Den lilla ”förtrupp” som general Cammaert leder ingår i FN-medlaren Griffiths mandat. Men det kommer inte att räcka. Därför måste länderna i FN:s säkerhetsråd snarast klubba igenom en resolution som bestämmer hur många observatörer som ska ingå i Jemenstyrkan, om de FN-utsända ska vara beväpnade och hur aktiva de ska vara i arbetet kring hamnen.
Det är inget tvivel om att FN-medlaren Martin Griffiths är ute på minerad mark här. Och det inte bara för att Jemen är ett av världens mintätaste länder.
För ingen kan ju säga hur Jemens stridande parter kommer att reagera på FN:s närvaro. I västa fall upprepas det scenario som utspelades i början av Syrienkriget sommaren 2012. Vid den tiden skickades 300 FN-observatörer till Syrien för att övervaka en fredsplan som FN:s dåvarande fredsmäklare Kofi Annan förhandlat fram.
Men regimen och rebellerna i Syrien, struntade i FN-överenskommelsen och fortsatte kriga. De obeväpnade FN-observatörerna, som kom från 48 olika länder, fick tillbringa mesta

tiden på hotell. Uppdraget underlättades inte av att de var otilräckligt förberedda. De ”blå baskrarna” skickades snabbt hem, deras insats förvärrade snarast Syrienkrisen. En utveckling som ingen vill se upprepas i Jemen.

Erik Ohlsson "

"Fakta. FN:s fredsförsök

Ända sedan kriget i Jemen bröt ut i mars 2015 har FN försökt medla mellan de stridande parterna.
Efter flera misslyckade försök att nå en förhandlingslösning samlades huvudaktörerna – regeringssidan och huthierna – på Johannesbergs slott norr om Stockholm den 8 december för att i FN:s och den svenska regeringens regi försöka skapa förutsättning för fredssamtal. Efter en veckas konsultationer i Sverige enades parterna om en lokal vapenvila i den strategiskt viktiga staden Hodeidah. "

"Dom skjuts upp – Flynn lovar fortsatt samarbete

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

New York. Domen mot Donald Trumps säkerhetsrådgivare Michael Flynn skjuts upp efter att Flynn gått med på ett närmare samarbete med Rysslandsutredningen.

Michael Flynn, som var Trumps säkerhetspolitiska rådgivare i Vita huset, har haft en nyckelroll i den särskilde åklagaren Robert Muellers utredning om Rysslands inblandning i valkampanjen 2016. Flynn har vid upprepade tillfällen ljugit i förhör med FBI om sina kontakter med Rysslands dåvarande USA-ambassadör Sergej Kisljak, samt Flynns arbete för Turkiet.
På tisdagen skulle Flynn ha fått sin dom i fallet, men i stället gick han i sista stund med på ett närmare samarbete med Robert Muellers utredning, medan domen skjuts upp till nästa år.
Den federala domaren Emmet Sullivan gjorde en rad hårda uttalanden mot Flynn och gjorde det tydligt att han såg mycket allvarligt på Flynns brott.
– Jag påstår att detta strider mot allt som den amerikanska flaggan står för. Jag påstår att du sålt ut ditt land, sade Sullivan.
Robert Mueller rekommenderade själv att Flynn inte borde få fängelsestraff, eftersom han samarbetat med utredningen om Trumps möjliga brott i mer än ett år. Flynn blev också den första av Trumps nära medarbetare som erkände skuld i Muellers undersökning. Att Flynn nu fortsätter samarbetet med Mueller kan betyda att risken ökar för att mer skadlig information avslöjas om president Trump.

– Något med Flynn och Kisljaks konversationer var så känsligt att Flynn riskerade fängelsestraff för att dölja dem, sade den konservativa debattören David Frum efteråt.
Michael Flynns advokat försvarade honom med att påstå att Flynn inte visste att det var ett brott att ljuga inför FBI, men i intervjuer som offentliggjordes i veckan blev det klart att Flynn kände till att det var ett brott.
”En nationell säkerhetsrådgivare, före detta chef för en underrättelseorganisation, pensionerad generallöjtnant och krigsveteran sedan 33 år vet att han inte ska ljuga för federala agenter”, skrev Robert Mueller i en inlaga.

Martin Gelin "

"Dystert år för världens journalister

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Jamal Khashoggi mördades på det saudiska konsulatet. Och på Capital Gazette sköts flera journalister ihjäl på redaktionen. Antalet dödade journalister har ökat under 2018 – vilket Reportrar utan gränser förklarar med ett ökat hat mot medierna.

Regimkritikern Jamal Khashoggi försvann på det saudiska konsulatet i Turkiet i oktober. Världen fick snart upp ögonen för fallet och den saudiske journalistens öde blev en storpolitisk fråga. Regimen i Riyad medgav till slut att Khashoggi blev mördad, men vidhåller att det inte planerades från högre ort – en utsaga som är kraftigt ifrågasatt av kritiker.
FN:s generalsekreterare António Guterres har efterlyst en trovärdig utredning av fallet. Men det är något som sällan görs när det kommer till mord på journalister, enligt Jonathan Lundqvist, ordförande för Reportrar utan gränser (RSF) i Sverige.
– Journalister blir ofta maktens fiende, det ligger i arbetets natur. Men det innebär också att det sällan görs ordentliga utredningar. Få fall leder till fällande domar och straffriheten gäller i princip i hela världen, säger han.
Sedan 2015 har antalet journalister som dödas i samband med sitt arbete minskat i världen. Det förklarar Jonathan Lundqvist med att det inte längre finns så många reportrar kvar i det krigsdrabbade Syrien. Men 2018 innebär ett dystert trendbrott. Hittills i år har minst 80 journalister och medieanställda dödats, att jämföra med 74 i fjol, enligt RSF. Över hälften, 49 personer, har mördats på grund av sitt yrke medan resten har fallit offer för annat våld i samband med sin yrkesutövning.

Reportrar utan gränser ser på utvecklingen med oro och generalsekreteraren Christophe Deloire varnar för att ”skrupelfria politiker, religiösa ledare och affärsmän” piskar upp ett hat mot medierna som får tragiska konsekvenser på marken.
”Våldet mot journalister har nått en nivå som saknar motstycke och situationen är kritisk”, skriver han i ett uttalande.
Ett förhållandevis nytt fenomen är att länder där det inte råder krig har börjat dyka upp på listan över de dödligaste. På Capital Gazette i USA sköts till exempel fyra journalister till döds av en man som stormade in på redaktionen i juni. Han hade under flera år trakasserat lokaltidningens journalister på Twitter.
I Mexiko kan morden däremot inte kopplas till någon specifik händelse, utan är snarare en konsekvens av den organiserade brottsligheten i stort.

TT "

"Från fiskeby till mångmiljonstad på bara 40 år

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Mellan den 18 och 22 december 1978 höll Kommunistpartiet i Peking mötet som blev starten för Kinas ekonomiska reformer. Shenzhen förvandlades 1979 till en särskild ekonomisk zon. Staden växte fram snabbare än någon annan i världen. Shenzhen.

Historien om Shenzhen är en om förvandling från fiskebygd till världens verkstadsgolv och vidare till ett globalt centrum för utveckling av ny teknik.
Omvandlingen sammanfaller med Kinas ekonomiska uppgång och har ibland blivit själva sinnebilden för den.
Mellan den 18 och 22 december 1978 höll det styrande Kommunistpartiet i Peking mötet som blev starten för Kinas ekonomiska reformer då dörren öppnades mot omvärlden.
Sedan dess har Kina lyft 700 miljoner eller fler invånare ur fattigdom, brukar det heta från officiellt håll.
Men snarare handlar det om att invånarna själva fått möjlighet att lyfta sig ur fattigdom. Ett lysande exempel är staden Shenzhen.
Vad Deng Xiaoping, landets ledare vid den tiden, hade i kikaren när han införde reformerna var först och främst att ge invånarna drägligare livsvillkor. Kina hade då plågats länge av fattigdom och kaos.
I reformerna såg han troligen också en möjlighet för det styrande Kommunistpartiet att öka sin popularitet hos folket och för partiet att därmed hänga kvar vid makten.

När Shenzhen först utropades till särskild ekonomisk zon omgärdades det av ett 140 kilometer långt taggtrådsstängsel. Staden fungerade som en magnet för investerare och migrantarbetare som flyttade dit för att tjäna pengar.
Fabriker och bostadshus byggdes från grunden.
År 1992 gjorde Deng Xiaoping en omtalad turné till södra Kina, där Shenzhen var en av platserna där han talade sig varm för marknadsekonomi.
En installation av hur det då såg ut med den kortvuxne kinesiske ledaren stående framför den officiella bil han färdades i under visiten möter fortfarande besökarna i ett museum i centrala Shenzhen.
I mitten av 1990-talet hade stadens befolkning vuxit till tre miljoner invånare.
Det var en särskild sorts människor som drogs till friheten i Shenzhen, där de kunde utforska möjligheterna i det nya Kina. De startade företag och gjorde affärer med omvärlden utan att den kinesiska staten lade sig i deras verksamhet som på andra håll i landet.
Andra tog anställning på någon av de nya fabrikerna. Där arbetade de långa dagar, mycket övertid, men hade även chansen till månadslöner som de inte hade kommit i närheten av i sina byar på den kinesiska landsbygden.
Redan 1988 öppnade det taiwanesiska elektronikföretaget Foxconn en anläggning som 20 år senare hade vuxit till 400 000 anställda.
Den billiga arbetskraften lade grunden för Kinas stora exportframgångar, men anställdas arbetsvillkor blev med tiden också ifrågasatta – både av dem själva och av omvärlden.
När Shenzhen hamnade i världsnyheterna 2010 var det för att arbetare vid Foxconn-fabriken hade hoppat från taket och begått självmord. Deras arbetsuppgift bestod i att sätta ihop mobiltelefoner åt internationella företag som Apple.
Shenzhen blev utpekat som en fruktansvärd plats på jorden som drev sina arbetare in i döden. I efterhand framkom att det funnits en kultur av grova trakasserier vid fabriken.
När minnet av händelsen hade sjunkit undan växte uppmärksamheten kring stadens piratkopiering. Ingenstans blev Motorolas och Nokias mobiltelefoner kopierade så snabbt och i så stor skala som i Shenzhen. Immateriella rättigheter var det få som tog hänsyn till. En kultur växte senare fram av att dela kunskap och teknik, som branschens främsta experter i dag säger är anledningen till att staden blivit ett Mecka för elektronik, som tillverkar 90 procent av vad som säljs i världen.
Utvecklingen har gått rasande fort på många områden.
Den första tunnelbanestationen öppnades 2004. I dag finns det runt 200 stationer och det expanderande nätverket av linjer mäter över 300 kilometer.
I shoppingkvarteren bländas gående på kvällarna av det starka neonljuset från lyxbutikernas skyltar.
I containerhamnen hanteras godsbehållare i ett antal som gjort att Shenzhen blivit världens tredje viktigaste hamn.
Under 2016 färdigställdes fler skyskrapor i Shenzhen än i hela USA och lyftkranar syns fortfarande överallt i staden.
Nu när det är 40 år sedan Kommunistpartiet beslöt sig för att byta policy har det fattiga landet förvandlats till världens näst största ekonomi. Och under december firas händelsen med olika ceremonier.
Men det ökade löneläget i staden har också gjort att den enkla tillverkningsindustrin är på väg att flytta västerut i Kina eller utanför landets gränser.
Färre av arbetarna vid Foxconnfabriken, som fortfarande finns kvar, har råd att bo i närheten av sin arbetsplats eftersom hyrorna går upp.
Lägenheterna moderniseras för att locka till sig medelklassen och de unga talanger som sugs upp av teknikföretagen.

Fram till nu är det Deng Xiaoping som fått erkännandet som arkitekt för reformerna som ledde framåt.
Men frågan är hur länge? För historien håller på att skrivas om. När ett museum i staden, som hyllar Kinas ekonomiska reformer, öppnade för ett år sedan välkomnades publiken av en skulptur föreställande Deng Xiaoping.
I somras stängdes museet hastigt för vad som kallades uppgradering. När det åter öppnades var statyn borta, trots att den tidigare beskrivits som museets viktigaste föremål.
I stället hade en vägg på bästa plats prytts med citat av dagens ledare Xi Jinping, som är Kinas mäktigaste ledare sedan Mao Zedong.
Den kinesiska staten ansträngde sig för att överdriva Xi Jinpings ekonomiska bragder inför 40-årsjubileet – på bekostnad av den gamle ledaren Deng, vars minne skulle vattnas ur.
Men i september ändrade museet igen, så att citat från både Deng och Xi fanns på väggen.
Och i november hade allt återställts till sitt ursprungliga skick. Vilket pekar mot en intern maktkamp i partiet om hur historieskrivningen ska se ut.

Torbjörn Petersson "

" Marianne Björklund: Xi Jinping hyllar kommunistpartiets strategi

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Förhoppningar om att den kinesiska presidenten Xi Jinping skulle presentera reformer som öppnar upp Kina ytterligare kom på skam när han talade 40 år efter att landet rev muren mot omvärlden. Oro finns nu för att Kinas sjunkande tillväxttal och infekterade handelskonflikt med USA biter sig fast.

I dagarna firar Kina att det är 40 år sedan det kommunistiska partiets centralkommité under en konferens 18–22 december drog upp riktlinjerna för en ny ideologisk inriktning. Med Deng Xiaoping som arkitekt öppnades ekonomin stegvis upp för omvärlden. Privata företag började tillåtas och skattefria zoner inrättades.
Nu är Kina en marknadsekonomi med en remarkabel resa bakom sig. Bnp par capita har gått från 300 till 15 000 dollar och andelen fattiga har sjunkit från över hälften till bara några procent av befolkningen. Var femte universitetsstudent i världen är kines och dubbelt så många kineser som amerikaner tog studenten förra året. Medelkinesen har blivit längre, tyngre och äter mer kött.
På senare tid har det dock motorn i det ekonomiska undret börjat hacka. Ekonomin växer inte längre lika snabbt. Samtidigt pressar USA Kina med höjda tullar och hotar med ytterligare straff om inte Kina öppnar upp mer, slutar snedvrida konkurrensen med statliga subventioner och upphör stjäla teknologiska hemligheter.
Med det i bakhuvudet hade reformivrare i Kina hoppats att president Xi Jinping i tisdagens tv-sända tal skulle komma med löften om konkreta reformer som ger ekonomin ny fart. Bland annat vill de öppna marknaden mer för utländska investeringar och reformera det

finansiella systemet. Detta anses vara vägen framåt om världens näst största ekonomi ska ta steget från ett medelinkomstekonomi till att etablera sig som ett rikt välfärdssamhälle.
Men trots att Xi Jinping tidigare har lovat en ”ny era” i Kinas reformpolitik uteblev några nya utfästelser om att liberalisera ekonomin. I stället betonade han det kommunistiska partiets betydelse för Kinas utveckling. Partiets strategi har varit ”helt rätt”, sade han.
Det är i linje med bilden av att Kina tagit steg tillbaka i reformpolitiken och gått mot ett mer autoritärt styre under Xi Jinpings ledning. Han kritiseras för att ha ökat statens roll i ekonomin och för att ha gjort det svårare för privata företag att hitta finansiering. Med Xi Jinping har Kina fått sin mäktigaste ledare sedan Mao Zedong, hävdar många. Han är ordförande för alla landets viktigaste poster och odlar en personkult.
Även inom partiet finns de som vill gå en annan väg. Den vice premiärministern Liu He har sagt till utländska besökare att Kina vet att landet måste öppna upp sin marknad mer för utlandet och reformera sitt finansiella system. Men reformerna har fastnat i den absoluta politiska toppen, ska han ha sagt.
Ett tecken som tolkas som att Xi Jinping vill hålla besluten inom sin närmaste krets var att han i höstas ställde in den inflytelserika centralkommitténs, med 380 medlemmar, möte. Xi Jinping har dessutom sett till att skriva om konstitutionen så att han kan sitta på livstid, tidigare fanns en tidsbegränsning.
Under sitt tal undvek presidenten att nämna vare sig handelskriget eller andra ekonomiska utmaningar. Däremot varnade han andra länder för att lägga sig i Pekings angelägenheter.
”Ingen har rätt att diktera vad det kinesiska folket ska eller inte ska göra. Vi måste resolut reformera det vi borde och kan, vi måste resolut inte reformera det vi inte borde och kan”, sade han.
Marianne Björklund "

"Malin Ullgren: Det finns fortfarande för mycket röta kvar i Akademien

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Katarina Frostenson lär vara beredd att förhandla om att lämna Svenska Akademien. Men även om det skulle ske är det oerhört långt till ett friskt tillstånd – och det är synd: Kultursverige behöver verkligen att Akademien fungerar.

Nu går det inte längre. Jag förstår inte hur nuvarande ledamöter, sittande och halvsittande, ska klara Svenska Akademien genom detta pågående haveri.
Och nej, jag ser inte hur ett stabilt och friskt tillstånd ska uppnås även med det utträde Katarina Frostenson lär vara beredd att ”förhandla om”.
Den nya advokatutredningen hävdar med bestämdhet att Frostenson har berättat om Akademiens interna arbete för sin make, som i sin tur har spridit uppgifterna vidare. Författaren Klas Östergren och dramaturgen Anna Kölén vittnar öppet, för att inte kunna avfärdas – att hänvisa till anonyma rösters bristande tillförlitlighet har annars varit en försvarstaktik hos delar av Akademien och deras tillskyndare.
Om och om igen har det hävdats, både från Akademien och från dess försvarare, att vad den så kallade Kulturprofilen har gjort mot kvinnor inte har med Svenska Akademien att göra, att DN:s och andra mediers granskningar har ”smutskastat” institutionen genom guilt by association.
Verkligen?
Är det något denna advokatutredning slår fast, är det att Frostensons make av något skäl ansett sig ha haft en närmast operativ uppgift. Till

exempel ska han ha kontaktat Sara Danius innan hon blev erbjuden en stol, ha bett om hennes cv, och sedan ha återkommit med ett sms där det ”framgick att hon kunde vänta sig ett telefonsamtal. Hon uppfattade detta som att samtalet skulle komma från Akademien, vilket det mycket riktigt gjorde då Peter Englund kort därefter ringde och erbjöd henne plats i Akademien”, som det står i utredningen.
Dessa handlingar framstår för mig som ännu mer graverande än den Balzacartade figuren som skryter vitt och brett med allt han vet om kommande Nobelpristagare. För det är i dessa små underhandsuppdrag som hans inflytande faktiskt befästs. Det är detta som bekräftar att den oro som kvinnor har känt inför att vittna om övergrepp de har varit utsatta för är befogad. Han har ju uppenbarligen haft en poäng när han beskrivit sig som ”Akademiens nittonde ledamot”.
Återigen: makten var en realitet, och alltsammans med någons goda minne.
Jag har svårt att tro att detta goda minne enbart fanns hos hans hustru. Att bara peta Katarina Frostenson räcker inte om Svenska Akademien ska överleva.
Jag önskar att institutionen ska klara sig eftersom en Akademi, som har allmänhetens förtroende och som arbetar som den ska, kan vara en sorts bastion för svensk litteratur och föra med sig en status som litteraturen och kulturen behöver. Men hur ska denna organsation överleva, som själv inte helt tycks ha tagit in att den egna kontexten numera är fullständigt förändrad? Nyss var det ju så att ingen invände högt. Men sedan passerades en punkt då förtjusningen inför den atavistiska upphöjelsen var över.
Nu är makten underkänd och Akademiens ordinarie beteende inte längre accepterat. Där uppstår deras förvirring. De fortsätter att göra som de alltid har gjort, som när man chevalereskt och med osannolikt dåligt tajmning ville ge en ”belöning” – pengar – till författaren Elise Karlsson, en av de kvinnor som vittnade mot Kulturprofilen i Matilda Gustavssons reportage i DN hösten 2017. Karlsson tackade begripligt nog blankt nej.
På torsdag kväll är det dags för Svenska Akademiens årliga högtidssammankomst inför publik. Tre nya ledamöter ska ta sitt inträde. Och visst är det faktum att man släppt advokatutredningen ett steg i rätt riktning. Tyvärr tror jag att det för sent för att torsdagens högtid ska bli den hett efterlängtade omstarten. Det finns för mycket röta kvar.

Malin Ullgren
malin.ullgren@dn.se "

" Advokatutredningen: Katarina Frostenson bör lämna Akademien

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

”Katarina Frostenson bör omedelbart hörsamma Akademiens resolution och utträda frivilligt ur Svenska Akademien.” Det är slutsatsen i den nya utredningen om läckorna kring tidigare års Nobelpristagare i litteratur.

Enligt utredningen har akademiledamoten Katarina Frostenson läckt information till sin maka Jean-Claude Arnault och på så vis skadat Svenska Akademien.
Advokatbyrån Hammarskiöld & Co som har gjort utredningen skriver att det är ”styrkt att Katarina Frostenson läckt information från Akademien om Nobelpristagare och inval” till Arnault, och att han ”sedan lämnat information vidare på ett sätt som gynnat honom själv och skadat Akademien”.
I sin avslutande rekommendation skriver advokatbyrån: ”Vår uppfattning är därför att Katarina Frostenson omedelbart bör hörsamma Akademiens resolution och utträda frivilligt. Om så ej sker är enligt vår uppfattning Akademiens ledamöter enligt 48 § i Akademiens stadgar skyldiga att utesluta henne.”
DN har tidigare rapporterat om att ledamöter ställt sig bakom en avsiktsförklaring om att Frostenson ska uppmanas att självmant lämna sin stol, med hänvisning till just paragraf 48 i Akademiens stadgar. Paragrafen handlar om den tystnads- och lojalitetsplikt man kräver av en ledamot. Just denna paragraf tillfogades en rad nya kommentarer när Akademien i höstas presenterade en omfattande nytolkning av stadgarna. En av kommentarerna förtydligar att en ledamots partner (på Akademispråk ”ledsagare”) är att betrakta som en utomstående och därmed bryter man mot sekretessen om man läcker till denne.
”Ledamoten ansvarar såsom för sig själv för att dessa informeras om och iakttar tystnadsplikt rörande sådan information som de kan komma att få del av”, står det i kommentaren.
En anonym uppgiftslämnare, N.N. 3, som blev bekant med Jean-Claude Arnault i mitten av 1990-talet, säger att Arnault kunde prata om inval och att han kunde vara med och påverka vilka som blev invalda i Akademien. Han påstås ha varit väldigt nöjd med att Anders Olsson, som han såg som en god vän, blev invald, och att han ofta och gärna pratade om att Horace Engdahl ingick i hans vänskapskrets.
Ett annat vittne, N.N. 1, säger att Arnault brukade prata om Frostenson och hur hon blivit invald, och hur de tillsammans fått Horace Engdahl invald. ”N.N. 1 antar att de väl i alla tider valt in sina kollegor och vänner i Akademien”, står det i utredningen.
Den nya utredningen slår, precis som Akademiens första utredning, fast att Jean-Claude Arnault vid minst sju tillfällen i förväg känt till och spridit uppgifter om Nobelpristagare i litteratur. Dessutom ska Arnault, som tidigare också varit känt, haft kännedom om inval av nya ledamöter, bland annat innan Kristina Lugn valdes in. Advokatbyrån ser det som inte som rimligt att någon annan än Katarina Frostenson är den som har läckt uppgifterna till Arnault.
Under måndagen framkom flera uppgifter ur den nya utredningen i Svenska Dagbladet, bland annat vittnesmål från tidigare ledamoten Klas Östergren och dramaturgen Anna Kölén. Då nämndes bland annat fallen Wislawa Szymborska 1996, Elfriede Jelinek 2004 och Harold Pinter 2005.
Även tidigare ständiga sekreterarna Sara Danius och Peter Englund vittnar under egna namn i utredningen.
När Nobelpriset gick till Patrick Modiano 2014 misstänktes det ha läckt i förväg, enligt dåvarande ständige sekreteraren Peter Englund.

Förutom Englund krävde även ledamoten Per Wästberg att utredningen skulle offentliggöras: ”Transparens! Jag har från början gått på den linjen”, sa han till DN.
Till TT säger ständige sekreteraren Anders Olsson att han i nuläget inte kan säga om man kommer att följa advokatbyråns rekommendationer om att utesluta Frostenson om hon inte avgår frivilligt.
– Vi måste ta upp det här i plenum i Akademien först, säger Olsson.
Akademiens nästa sammankomst är först den 17 januari. Olsson räknar med att man kommer att ta upp ärendet då. På frågan om det finns det någon annan lösning på problemet än att Frostenson lämnar Akademien håller Olsson flera möjligheter öppna.
– Jag tror att vi måste hålla möjligheten öppen för förlikning. Vi ska nog inte låsa oss för en lösning.
Enligt utredningen har samtliga intervjuade akademiledamöter förnekat att de skulle ha lämnat några sekretessbelagda uppgifter till Arnault. Katarina Frostenson har dock inte låtit sig intervjuas och heller inte ”önskat lämna några detaljerade förklaringar”.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se
Greta Thurfjell
greta.thurfjell@dn.se
IBL Foto
Lisa Mattisson "

" Frostensons advokat: Vi är redo att förhandla om förlikning

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

**Katarina Frostensons advokat Per E Samuelson går till hårt angrepp mot hur hans klient behandlats av Svenska Akademien. ”Vill man komma någon vart så måste man faktiskt uppföra sig som en vuxen, inte som ett gäng barn”, säger han till DN.
Trots detta öppnar Frostenson för att inleda förhandlingar om att lämna Svenska Akademien.**

Förhandlingarna mellan parterna har förts under de senaste månaderna. Enligt Per E Samuelson har Frostenson i princip varit beredd att inleda samtal om sin framtid i Akademien, med syfte att komma fram till en förlikning. Hennes krav har varit att hon inte ska anklagas för att ha brutit mot institutionens stadgar.
Om Akademien trots det fortsätter att driva uteslutningsärendet är fortsatta förhandlingar om en möjlig förlikning uteslutna, enligt Per E Samuelson. I så fall måste Akademien delge Frostenson allt material från de utredningar man har gjort, menar han, och uppger att man hittills inte fått det kravet hörsammat.
Samuelson skriver i ett svar till Akademien att utredningen ”kränker Katarina Frostensons mänskliga rättigheter” med hänvisning till Europakonventionen 6.1. Han framhåller att hon har rätt till en offentlig, muntlig förhandling samt prövning inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.
När DN når Samuelson är han är mycket kritisk mot advokat-utredningen och hur Akademien har agerat.

– Advokatbyrån har rekommenderat Akademien att utesluta Katarina Frostenson trots att man bara har hört ena sidan av saken. Man har inte ens försökt kontakta Jean-Claude Arnault för att inhämta hans synpunkt. I stället så drar advokatbyrån slutsatser bara utifrån ena partens uppfattning att Frostenson ska uteslutas. Det är helt oursäktligt att producera sådant alster och sedan gå ut med det i medierna, säger Samuelson.
– Vill man komma överens med Katarina Frostenson så sätter man sig ner och förhandlar på ett korrekt sätt.
Samuelson menar att advokatbyråns och Akademiens agerande är kontraproduktivt.
– Jag har varit advokat och fört förlikningsförhandlingar sedan 1980-talet och jag har aldrig varit med om ett mer konstigt sätt att sköta sina angelägenheter. Vill man komma någon vart så måste man faktiskt uppföra sig som en vuxen, inte som ett gäng barn.
Svenska Akademien har lämnat ett förlikningsförslag och Samuelson meddelar att Frostenson avser att återkomma med ett motförslag, men först den 28 december, ”med utgångspunkten att hon lämnar Akademien frivilligt utan att frågan om uteslutning läggs till grund för den fortsatta diskussionen och att hon kompenseras i sådan omfattning att hon kan fortsätta sitt värv som poet”.
Vad blir nästa steg om de inledda förlikningsförhandlingarna nu bryter samman?
– Det får vi se. Katarina Frostenson har hela tiden sagt att hennes ståndpunkt är klar och tydlig: Hon vet vad som har hänt, hon har inte läckt Nobelpriset till någon. Är det så att Akademien vill driva ett uteslutningsförfarande så framgår det av Akademiens egna stadgar att det ska ske inom ramen för ett skiljeförfarande och då får väl alla de här människorna komma och vittna – Klas Östergren, Peter Englund, Sara Danius, så får jag korsförhöra dem i en regelrätt rättegång. Men vill de ha det så i stället för att snyggt lösa de konflikter som man upplever, så skulle det förvåna mig oerhört. Bollen ligger hos dem.
Har Katarina Frostenson något konkret som styrker hennes position?
– O ja, det kommer vi att berätta när vi har hela utredningen. Det finns naturliga förklaringar till allting.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Österrike närmar sig Ungern i mediepolitiken

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Det högerpopulistiska regeringspartiet FPÖ i Österrike har - skruvat upp kritiken mot journalisterna. Kommer alprepubliken att bli nästa Ungern? Carl Henrik Fredriksson skriver om bråket kring nationens lägereld, i den tredje delen i DN Kulturs serie om hotet mot public service.

Inte sedan dubbelmonarkin Österrike-Ungern upplöstes för hundra år sedan, i sviterna av första världskriget, har de båda Donauländerna nämnts så ofta tillsammans som under det gångna året. Redan när den nya österrikiska regeringen tillträdde strax före jul 2017 var diskussionen i full gång: skulle koalitionen mellan det katolsk-konservativa Österrikiska folkpartiet (ÖVP) och det högerpopulistiska Frihetspartiet (FPÖ) nu göra Österrike till en västeuropeisk pendang till den ungerske premiärministern Viktor Orbáns illiberala demokratibygge? Ja, kanske skulle alprepubliken rent av bli en femte medlem i den alltmer EU-skeptiska Visegradgruppen, som består av Ungern, Polen, Tjeckien och Slovakien, alla stater som på senare tid utmärkt sig för en minst sagt tvivelaktig tolkning av demokratiska grundprinciper.

Det har inte blivit någonting med det. Inte än i alla fall. Förutom att skillnaderna mellan den västeuropeiska nettobetalaren till EU-budgeten och de forna kommunistländerna är alldeles för stora har Österrikes roll som EU:s ordförandeland de senaste sex månaderna lagt band – om inte munkavle – på de mest radikala antiliberala rösterna inom FPÖ. Hur länge det håller i sig återstår att se.

Men det betyder inte att det skulle saknas oroande tecken redan nu. Det är ingen slump att Österrike och Ungern gång på gång nämns i samma andetag, till exempel när det handlar om avvisandet av idén om ett gemensamt europeiskt ansvar för flyktingar – nyligen vägrade båda länderna också underteckna FN:s migrationspakt – och, inte minst, när det gäller mediepolitiken.

De pågående protesterna i Ungern – de starkaste sedan Orbán kom till makten för åtta år sedan – riktar sig inte bara mot inskränkningar i arbetsrätten och urholkandet av justitieväsendets oberoende utan också mot den politiska styrningen av medierna. Häromdagen kastade säkerhetspersonal ut en oppositionspolitiker från tv-huset i Budapest – lögnfabriken, som demonstranterna kallar det – samtidigt som de statliga kanalerna undvek att ens nämna de protester som pågick på gatan utanför. Detta bekräftar bara det som varit uppenbart en längre tid: den ungerska offentligheten är en ”styrd” offentlighet. På engelska talar man ibland om ”guided” eller ”managed democracy”, alltså ett styre som formellt är demokratiskt men egentligen är en autokrati. På samma sätt utgör medierna i Ungern i dag bara formellt en offentlighet.

Även om Österrike fortfarande är långtifrån det hårt styrda medieklimat som kännetecknar grannlandet i öster har de politiska attackerna mot såväl enskilda journalister som tidningar, radio och tv blivit både fler och starkare; en situation som känns igen från andra håll, både i Europa och i USA. I Österrike riktas angreppen särskilt mot public service-bolaget ORF, motsvarigheten till Sveriges Radio och Sveriges Television.

I april i år krävde FPÖ-politikern Norbert Steger, medlem i ORF:s styrelse, en ”objektivare rapportering” från bolagets utlandskorrespondenter, som till skillnad från i Sverige gör inslag för både radio och tv. Om de inte förhåller sig ”korrekt”, hotade Steger, kommer en tredjedel av korrespondenterna att strykas.

Orsaken till Stegers upprördhet stod alldeles uppenbart att finna i just Ungern. Måltavlan var ORF-korrespondenten Ernst Gelegs, som under våren rapporterat från det ungerska parlamentsvalet. Ensidigt, menade Steger – vilket alltså egentligen betydde alltför negativt om Orbán och hans parti Fidesz. Kritiskt och oberoende, menade nog de flesta – till exempel ORF:s generaldirektör Alexander Wrabetz, som svarade på Stegers utspel genom att på Twitter meddela att han ”efter den utmärkta rapporteringen från valet i Ungern har förlängt Ernst Gelegs uppdrag i Budapest till 2021”.

Tydligare – och med torrare ironi – hade generaldirektören knappast kunnat hävda public services självständighet. Det är varken regeringens eller den till stor del politiskt tillsatta styrelsens sak att lägga sig i hur ORF:s korrespondensnät ser ut, skrev Wrabetz senare. Inte heller är det något som regeringarna i de länder det rapporteras från har med att göra. ”ORF-korrespondenternas rapportering ska uteslutande bedömas utifrån journalistiska kriterier i tittarnas och lyssnarnas intresse.”

Faktum är dock att den tidigare FPÖ-ledaren Norbert Steger en månad senare blev ORF-styrelsens ordförande.

Politikens inflytande över de österrikiska public service-medierna – både radio och tv – har debatterats flitigt ända sedan ORF bildades i mitten av 1950-talet. Än mer än i Sverige fungerade tv:n i efterkrigstidens Österrike som en samlingspunkt, en ”nationens lägereld”, som Gerd Bacher, en av ORF:s tidiga och mest inflytelserika generalintendenter uttryckte det. När Österrike blev formellt självständigt 1955 och sändarna i de fyra ockupationszonerna – som hade kontrollerats av amerikanska, brittiska, franska och sovjetiska myndigheter – slogs samman handlade uppdraget om att bygga en nation. Och den som kontrollerade det bygget kontrollerade både framtiden och historien, ett viktigt tema i en ny republik som hade svårt att hantera sitt förflutna.

Först 1963, när innehållet i en hemlig överenskommelse mellan de dominerande krafterna i österrikisk politik, det konservativa ÖVP och socialdemokratiska SPÖ, läckte till pressen stod vidden av den politiska styrningen klar. De båda partierna hade enats om att varje administrativ och redaktionell chefspost på radio och tv skulle besättas dubbelt: med en ÖVP-nära chef och en SPÖ-nära ställföreträdare och vice versa. Året efter samlades över 800 000 underskrifter i ett medborgarinitiativ som krävde en ny lag som skulle garantera public services oberoende; mer än tre gånger fler än vad som krävdes för att frågan skulle behandlas i parlamentet. Ändå dröjde det flera år innan någon sådan lag kom till stånd och än i dag, flera medielagar och -direktiv senare, utövar politikerna ett hårt tryck på ORF.

Sedan några år är det framför allt politiker från FPÖ som har skruvat upp kritiken mot det man kallar ”systemmedia”. Taktiken verkar gå ut på att genom angrepp på enskilda medarbetare undergräva public service-kanalernas trovärdighet. Ungernkorrespondenten Ernst Gelegs är bara ett exempel, det hårdslående nyhetsankaret Armin Wolf ett annat. Men FPÖ vill också strypa finansieringen av ORF genom att avskaffa tv- och radiolicensen – eller ”tvångsavgiften”, som de kallar den. Till skillnad från i Sverige handlar denna diskussion inte om en nödvändig anpassning till ny teknologi och nya medievanor utan framför allt om att försvaga public service-kanalerna gentemot de privatägda medierna och, paradoxalt nog, ytterligare stärka politikens inflytande över ORF.

Hur illavarslande dessa försök att göra sig av med oberoende och obekväma journalister än är sker de i offentligheten och kan därmed bemötas och kritiseras. Mindre iögonenfallande är de förskjutningar av gränserna mellan politisk rapportering och politikerpromotion som just nu sker i flera av ORF:s program.

I ett försök att hitta en ny vinkel på Österrikes EU-ordförandeskap lanserade ORF under hösten programserien ”Europa backstage”, där

bland annat FPÖ-ledaren och vicekanslern Heinz-Christian Strache porträtteras på gymmet. Han får berätta om hur han försöker hålla sig i form och att han minsann har förändrat sin kosthållning. Här finns inte antydan till en kritisk fråga. Det är inte heller meningen – detta är kändisunderhållning, producerad av ett fristående bolag, vars ägare och vd råkar vara syster till en av kultur- och medieminister Gernot Blümels medarbetare.

Ett annat inslag i samma serie beskrivs i tablån så här: ”Kulturminister Blümel prisar Europas författarelit, som uppenbart njuter av kvällen.” Det rör sig om utdelningen av EU:s litteraturpris. Att författaren Daniel Kehlmann i sitt öppningstal kritiserade både utvecklingen i Ungern och den ”dumhet och nationalism” som han menar präglar även Österrike, där ”ett högerextremt parti på ett oansvarigt vis gjorts till en del av regeringen”, nämndes inte med ett ord i inslaget.

Denna vecka, just före jul, sänds tv-galan ”Österrikes hjältar”, där förbundskansler Sebastian Kurz (ÖVP) ska belöna brandmän, poliser och andra som hjälpt till att rädda livet på människor i nöd. Det hela är ett samarbete mellan ORF, den upplagestarka boulevardtidningen Kronen Zeitung och förbundskanslerns kansli. En speciell jury ska bedöma vem som förtjänar att uppmärksammas. Varför, kan man fråga sig, ska representanter för kanslerns kansli, däribland en officiell talesman för regeringen, sitta i den juryn? Och varför i all världen ger sig ORF in i ett sådant samarbete?

Det är svårt att inte tolka program som dessa som eftergifter för att hålla regeringspolitikerna på gott humör, så att de i sin tur håller tillbaka med kritiken och avstår från radikala nedskärningar. I slutändan ter sig denna taktik ändå som ett rejält självmål. Den riskerar att undergräva public services trovärdighet och oberoende minst lika mycket som attackerna utifrån.

FPÖ:s angrepp på public service-medierna skiljer sig inte väsentligt från vad som hörs från högerpopulister i flera andra europeiska länder, till exempel Jimmie Åkessons deklarationer om att han, om han får chansen, ska lägga ner P3 och ge public service ett helt annat uppdrag än det har i dag. Skillnaden är – än så länge – att i Österrike sitter FPÖ i regeringen. Nästa år kommer denna regering att presentera en ny lag som reglerar ORF:s verksamhet, det har medieminister Gernot Blümel (ÖVP) förutskickat. Det är FPÖ:s bästa chans hittills att ge ”oppositions-tv” betalt för gammal ost.

Som så ofta hänger det på regeringspartnern om de kan göra det. Hur har de konservativa kristdemokraterna det egentligen med den liberala demokratin i dag?

Carl Henrik Fredriksson publicist verksam i Wien och grundare av det europeiska tidskriftsnätverket Eurozine. "

"Läs alla delar i serien på dn.se/kultur. "

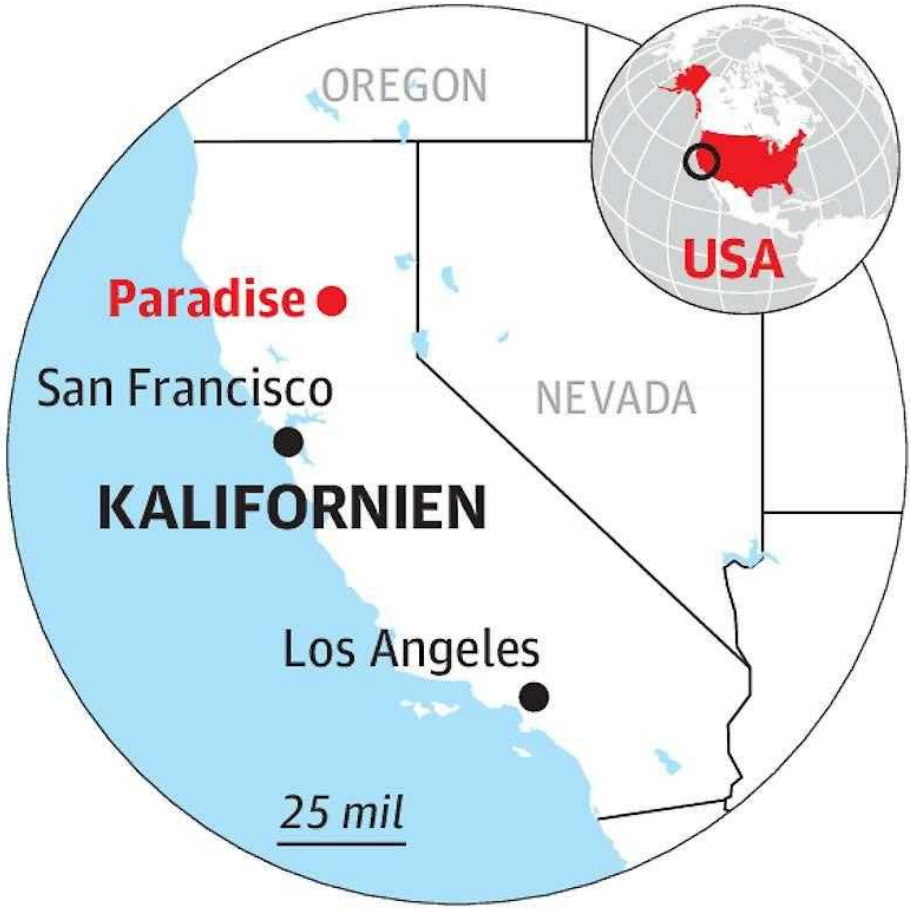

"Deras paradis förstördes i lågorna – nu återvänder de

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Fem veckor efter att en av USA:s största skogsbränder förstört deras hem har invånarna i Paradise, Kalifornien, fått återvända till det som finns kvar av deras hus. DN var med när de återsåg sina hem. Stora delar av staden är utbränd och det kan ta flera år innan invånarna kan bygga upp husen igen.

Paradise.

Sandy Shields är klädd i en vit skyddsoverall och blåa skoskydd. Hon står med mobiltelefonen framför sig och fotograferar eldstaden som tar upp nästan en hel vägg av deras hem i Paradise. Hon och hennes man Kelly köpte enplansvillan för att de förälskade sig i just den stora eldstaden i sten. Nu är den det enda som finns kvar av huset där de bodde tillsammans med sina två barn.

På lördagen fick Paradiseborna i den här delen av staden tillstånd att återvända till sina hem för första gången sedan skogsbranden Camp Fire bröt ut. Men fem veckor efter branden som krävde över 80 människoliv och förstörde nästan 19 000 byggnader i norra Kalifornien, var det inte mycket kvar av den stad de, tillsammans med övriga 27 000 invånare, tvingades lämna på morgonen den 8 november.

– Det är överväldigande att vara tillbaka, säger Sandy Shields som på lördagen fick se förstörelsen med egna ögon för första gången.

Det är inte första gången hon är med om en brand – inte ens första gången i år. Anledningen till att de flyttade till Paradise var att ett elfel gjorde att familjens hus i närliggande staden Chico brann ner. En

förrådsbyggnad som låg bredvid huset, där familjen Shields förvarade minnessaker som fotoalbum och prydnader som barnen gjort när de var små, klarade sig vid den branden.
Men inte den här gången.
– Det var som att elden inte fick med sig allt förra gången, så den var tvungen att slå till igen, säger Sandy Shields.
Hon åkte till jobbet som vanligt den 8 november trots att hon såg bränderna på avstånd. Skogsbränder är någorlunda vanliga i området, men brukar inte sprida sig så långt. Den här gången var det annorlunda på grund av de starka vindarna och den ovanligt torra hösten.
– Men så fort jag kommit nerför backen från huset och såg eldslågorna i backspegeln förstod jag att jag borde åka hem igen, säger Sandy Shields som ändå tog sig hela vägen till sin arbetsplats innan hon fick nyheter om att hennes grannar börjat evakuera. Då vände hon tillbaka.

Barnen var redan i skolan, och Kelly Shields satt kvar hemma och följde nyheterna. De bestämde sig för att lämna hemmet, och packade tillsammans ihop små minnessaker: fotoalbumet från deras bröllop, några minnen från när barnen var små – och de två hundarna.
– När vi svängde ut på gatan var den helt igenkorkad av bilar. Man kunde se röken välla upp över vägen, och vi var tvungna att vända för det var så mycket eld framför oss. Vi bad till Gud att vårt hus skulle klara sig, men nu gjorde det inte det, säger Sandy Shields.
Efter att de lyckats ta sig ut från Paradise fick de bo hos en vän till familjen som hade en ledig lägenhet i Chico. Den har familjen nu bott i sedan branden.
För familjen Shields är planen på sikt att flytta tillbaka till Paradise och bygga upp huset igen. Men det kan ta tid innan befolkningen kan återvända: först måste staden saneras, ruinerna rivas och de svedda träden tas ner innan de faller.

I dag är luften och dammet fortfarande giftigt och räddningstjänsten delar ut skyddskläder, handskar och skoskydd till de invånare som kommer tillbaka för att leta bland sina tillhörigheter.
Sandy Shields ser sig sorgset om. Av många av det tidigare villaområdets hus finns bara skorstenen kvar. Bilar har förvandlats till plåtskelett och de hus som fortfarande står ser ut som oformliga metallruiner.
En prydnadshund står uppställd bredvid några utemöbler, vars plåtstomme motstått elden. En dovhjort vandrar runt bland resterna av en utbrunnen trailerpark något kvarter bort.
– Vi är bara glada att vi lever, och att vi har varandra. Det här är bara materiella ting, säger Sandy Shields och tittar ut över husgrunden.
Ändå letar de i det vita dammet för att försöka hitta det lilla som överlevt: ett durkslag, en vedtång till spisen, dotterns gamla spargris, två svedda små tomtekrokar i metall som Sandy köpte bara två dagar innan branden bröt ut.
– Vi skulle hänga upp julstrumporna på dem, eftersom det här skulle bli första julen i vårt nya hus, säger Sandy Shields.
Hon slår ut med armarna:
– Det är fruktansvärt just nu, men Paradise är vårt hem. Det är här vi vill vara, så vi kommer städa upp och bygga upp huset igen. Och vår familj kommer bli starkare på grund av det. Några kilometer från familjen Shields utbrunna villaområde ligger seniorboendet Paradise Gardens.
Här fanns innan branden 25 lägenheter för seniorer över 65 år. Nu står bara några få lägenheter kvar, obeboeliga på grund av rökskadorna. Resten är brända till grunden – deformerade kylskåp, tomma badkar och utbrända mikrovågsugnar skvallrar om hur pensionärerna levde.
Leilani Cabrall och hennes familj har bott i 30 år i Paradise – de förlorade alla sina hem i branden. När branden härjade som värst vägrade Leilanis son lämna sitt hem och sina husdjur.

– Han trodde att han skulle kunna slåss mot det där odjuret. Men det gick såklart inte, säger Leilani Cabrall med tårar i ögonen.
Nu gräver hon efter de gamla indianska spjutspetsarna som hennes moster, som bodde på boendet, samlade på.
94-åriga Betty Besse och hennes dotter går runt på en husgrund och plockar efter de glasburkar som Betty samlade småmynt i. Betty Besse hade bott i sin tvårummare i 20 år. För henne var Paradise ett fantastiskt hem. Hon trivdes med sina grannar på boendet.
– Annars hade jag väl inte bott kvar, säger Betty Besse, som lutar sig mot en käpp när hon visar det som tidigare var tvättstugan.
Betty Besse hyser inga större förhoppningar om att hitta några minnen av livet hon levde där – men en sak har hennes dotter lyckats rädda.
– Jag hittade ett stort L i sten som jag köpte till mamma. Det överlevde branden, så vi kommer kalla det för en Fenix, säger dottern Carol Johnson.
Det är hos henne och hennes man K L Johnson som Betty Besse bott sedan branden. När elden närmade sig anläggningen fick de boende rådet att ta sig därifrån. Betty Besse hade tur och stötte på en sjuksköterska som varit på hembesök hos en granne. Hon skjutsade Betty ut från staden, strax innan lågorna nådde hennes hem.
– Jag trodde att folk skulle få hjälp att ta sig ut ur sina hem, men jag såg inte någon hjälp komma. Så jag vet inte hur mina grannar lyckades ta sig härifrån, säger Betty Besse som inte hade någon försäkring för sin hyrda lägenhet.
Hon har fått förlita sig på federal nödhjälp, och privatpersoner som donerat pengar till kläder och mat för de hårdast drabbade, och familjen vet inte om hon kommer orka hitta ett nytt hem.
Men även om majoriteten av stadens hus är förstörda så finns det några som står kvar. På lördagskvällen kan Cara Warren och Jesse Boyd äntligen börja packa sin bil för att lämna ett motell i Yuba City, en timme från Paradise. Där har de i en månad bott tillsammans med sina tonårsdöttrar Aurora Warren och Faith Boyd, yngsta dottern Zailey Boyd, labradoren Hunter och de två katterna.
– Du kan ju tänka dig att bo i ett trebäddsrum med två tonårsdöttrar, säger Jesse Boyd och skrattar uppgivet när han packar in kattburen i bilen.
Familjen lämnade sitt hus i Magalia, en förort strax norr om Paradise, när branden bröt ut. Trots att stora delar av deras område förstördes står deras hus kvar och är fortfarande beboeligt, även om kylskåpet läckt och flera träd på tomten fallit.
– Jag längtar efter att få sova i min egen säng, säger dottern Aurora Warren, medan hennes föräldrar ser fram emot att kunna laga mat som inte behöver mikras.
På familjens pickup ligger en stor julgran som familjen ska ta med sig hem för att försöka skapa lite julstämning bland grannarna i förödelsen. Planen är att sätta upp en ljusslinga i ett av de stora träden som står kvar på tomten.
– Frågan är mest hur vi ska kunna ta oss upp till toppen. Men jag ska försöka använda ett fiskespö och en vajer, säger Jesse Boyd innan familjen sätter sig i bilen för att åka hemåt för första gången på över en månad.

Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se

"Fakta. Dödligaste branden någonsin i Kalifornien

Branden började klockan 06.30 morgonen den 8 november. Den tros ha startat av gnistor från en kraftledning.
På grund av den ovanligt torra sommaren och hårda vindar spred sig branden snabbt. Som mest slukade den 60 fotbollsplaner per minut.

Över 18 000 byggnader, de flesta av dem bostäder, förstördes i branden. Staden Paradise med 27 000 invånare drabbades värst, och är i det närmaste utplånad. Dödssiffran efter branden är 87 personer, vilket gör branden till den dödligaste någonsin i Kalifornien, och den dödligaste i USA på 100 år. Den 25 november hade räddningstjänsten lyckats få branden under kontroll. "

”Fängslade kvinnor har utsatts för tortyr och sexövergrepp”

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

"Kvinnliga aktivister i Saudiarabien som gripits och fängslats har utsatts för tortyr, sexövergrepp och skendränkning. Övervåldet och kränkningarna har nu bekräftats av en kunglig undersökningskommission.

För en månad sedan kom två larmrapporter där anonyma vittnen beskriver upprepade fall av tortyr av kvinnliga fångar i Saudiarabien. Det handlar om elchocker, piskrapp, och sexuella kränkningar. Bakom rapporterna står två ledande människorättsorganisationer, Human Rights Watch och Amnesty International.
Bland tortyroffren finns flera välkända personer som länge och ihärdigt arbetat för att förbättra kvinnors ställning i Saudiarabien.
Efter avslöjandena beslöt kung Salman att låta landets människo-rättskommission göra en egen utredning. Resultatet har nu läckt ut till tidningen Wall Street Journal. Det visar sig att förhållandena snarast är värre än vad människorättsorganisationerna beskrivit.
En kvinna berättar om hur hon fått elledningar kopplade till sina händer och utsatts för upprepade kraftiga elstötar. ”Efteråt såg händerna ut som grillat kött”, säger hon till de saudiska undersökarna.
En av de drabbade är Loujain al-Hathloul, en 29-årig litteraturvetare som bland annat organiserat namninsamlingar för att avskaffa det manliga förmyndarskapet, ett arrangemang som innebär att kvinnor måste ha en manlig ledsagare i det mesta de företar sig utanför hemmet. Hon har också genomfört aktioner för kvinnors rätt att köra bil.

Loujain al-Hathloul greps den 15 maj i år, i en samordnad razzia tillsammans med flera andra kvinnliga människorättsaktivister. Sedan dess har hon suttit inspärrad i Dabhanfängelset utanför Jedda. Bland övriga gripna märks den 60-åriga universitetsprofessorn Aziza al-Yousef och Samar Badawi, syster till nätaktivisten Raif Badawi som avtjänar ett tioårigt fängelsestraff för blogginlägg som är kritiska till kungahuset. al-Hathloul och hennes medfångar anklagas för konspiration med främmande makt och spridande av rykten som skadar landet. Men varken al-Hathloul eller någon annan av de kvinnor som greps i maj har fått något rättegångsdatum utsatt. Enligt Wall Street Journal förhördes hon av Saud al-Qahtani, en av kronprins Mohammed bin Salmans närmaste rådgivare. al-Qahtani är utpekad som en av dem som deltagit i planeringen av mordet på journalisten Jamal Khashoggi den 2 oktober i år.
– Saud al-Qahtani hotade att våldta och döda henne, säger ett anonymt vittne till tidningen.
Enligt samma uppgiftslämnare utsattes Loujain al-Hathloul även för waterboarding, en tortyrmetod där offrets huvud upprepade gånger stoppas under vatten så att en kvävningskänsla uppstår. Det är oklart i vilken form kommissionens undersökning kommer att presenteras. Lika ovisst är det vilka konsekvenser det kan bli för de ansvariga. Saudiarabien har tidigare förnekat att fångarna torterats. Till saken hör också att rättsväsendet kontrolleras av kungahuset: det är kungen som tillsätter och avsätter domare.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Människorätt i Saudi

Saudiarabien är en absolut monarki, kungafamiljen har all makt över lagstiftning och rättsväsende.
Politiska partier och fackföreningar är inte tillåtna.
År 2015 tilläts kvinnor för första gången rösta i lokala val, och i juni 2018 avskaffades förbudet för kvinnor att köra bil. Men kvinnornas rättigheter i Saudiarabien är fortfarande starkt beskurna av det så kallade manliga förmyndarskapet. "

"USA drar tillbaka alla trupper från Syrien

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

USA börjar nu ta hem samtliga trupper från Syrien. Det uppgav försvarshögkvarteret Pentagon på onsdagen.

Enligt tidningen Wall Street Journal har USA informerat sina allierade i nordöstra Syrien om ett ”omedelbart tillbakadragande” av amerikanska styrkor och senare gick även det amerikanska försvarshögkvarteret ut och bekräftade att man börjat planera för ”nästa steg” när det gäller kriget i Syrien, alltså att ta hem de egna trupperna.
– Pentagon har fått order att förflytta trupperna ut ur Syrien så snart som möjligt, säger en militärkälla till tidningen.
Enligt New York Times ska samtliga 2 000 soldater vara tillbaka i USA inom 30 dagar.
Nyhetsbyrån Reuters skrev att även all personal från det amerikanska utrikesdepartementet kommer att lämna Syrien och det redan ”inom 24 timmar”, alltså under torsdagen svensk tid.
President Donald Trump hade på onsdagskvällen svensk tid ännu inte uttalat sig. Ett av presidentens första Twittermeddelanden på morgonen lokal tid berörde den amerikanska militära närvaron i Syrien.
”Vi har besegrat ISIS (den amerikanska termen för IS, reds anm.) i Syrien, mitt enda skäl att vara där under Trumps presidentskap”, twittrade presidenten.
Sarah Huckabee Sanders, Vita husets pressekreterare, bekräftade i ett uttalande att ”amerikansk militär återvänder hem (från Syrien) samtidigt som nästa fas i kampanjen inleds”.

USA har cirka 2 000 specialsoldater på marken i Syrien, liksom flygstridskrafter. De ingår i den så kallade Operation Roundup som lanserades i början av maj i år och vars syfte är att ”eliminera” de kvarvarande motståndsfickorna som terrorrörelsen IS håller i Syrien. Från att ha behärskat ungefär en tredjedel av Syrien beräknas det nu att IS kontrollerar några få procent av det syriska territoriet.
Syriens president Bashar al-Assad har markerat att han vill ha bort USA-trupperna från syriskt territorium. USA rättfärdigar sin närvaro med att IS utgör ett hot även mot amerikanska intressen.
I striden mot IS i Syrien har USA lierat sig med det av syriska kurder dominerade Syriska försvarsstyrkorna (SDF). De har cirka 30 000 man i vapen som stöds med utrustning av USA.
Samtidigt är de beväpnade syriska kurderna en nagel i ögat på Turkiet, som betraktar dem som en avläggare till det turkisk-kurdiska självständighetspartiet PKK. De senaste veckorna har Erdogan öppet hotat med en militär intervention i norra Syrien mot kurderna där.
Samtidigt motsägs uppgifterna om den amerikanska reträtten av de uttalanden som den amerikanska försvarsmakten gjort bara de senaste veckorna.
Uppgifterna om ett tillbakadragande ifrågasätts också av ledande republikaner. Den tongivande senatorn Lindsey Graham säger att det vore ett ”Obamaaktigt misstag” att retirera från Syrien.
Erik Ohlsson

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. Trump och Syrien

President Donald Trump hade som vallöfte att avsluta USA:s engagemang i Syrien men också att besegra terrorgruppen IS.

I mitten av januari sade den (numera avskedade) utrikesministern Rex Tillerson att USA kommer att stanna i Syrien ”långt efter att kampen mot IS är avslutad”. För USA har det delvis handlat om att neutralisera Irans militära närvaro i Syrien. Iran är en allierad till president Bashar al-Assad.
Men i april fastlog president Trump att han vill ”ut ur Syrien” och ”mycket snart”. "

"Stefan Jonsson: Nathan Shachar torgför lögner som eldar på auktoritära krafter

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Sedan Edward Said för fyrtio år sedan gav ut boken ”Orientalism” har ett par generationer forskare och kritiker påpekat brister, blinda fläckar, misstag och motsägelser i Saids analys. Det hade varit konstigt annars. Boken spänner över trehundra år av europeisk idé- och vetenskapshistoria. Den analyserar hur främst brittiska och franska forskare – från arkeologer till lingvister och antropologer – skapat kunskap om ”orienten”.

Enligt Said grundade de en särskild disciplin, orientalismen, där Orienten ofta framställdes som primitiv, sensuell, våldsam och barbarisk. På så vis skapade orientalismen en kontrastbild som fick Europa att framstå som civiliserat, tekniskt avancerat, fredligt och förnuftigt, och som också fick rättfärdiga att Europa koloniserade de ”orientaliska samhällena”.
Kritiken har ofta slagit ner på Saids empiri. Den allvarligaste bristen – och mest berättigade kritiken – är att han försummade nästan hela Tysklands väldiga bibliotek av studier och samlingar om Orienten. En annan vanlig kritik är att Said överbetonade likheterna och homogeniteten och tonade ned motsägelserna och skillnaderna i sitt väldiga material.
De som framfört kritiken har samtidigt medgett att kritik är billig, eftersom den inte rubbar Saids huvudargument: att den europeiska kunskapen om den muslimska världen var en integrerad del av den koloniala maktutövningen.

Detta argument har nu stått sig i fyrtio år. Samtidigt har såväl Saids efterföljare som hans kritiker undan för undan fyllt i luckorna, benat ut motsägelserna, nyanserat bilden och producerat den ena fallstudien efter den andra. Said själv såg ”Orientalism” som ett forskningsprogram snarare än ett färdigt resultat. Inom efterkrigstidens humaniora och samhällsvetenskap har detta program varit riktningsgivande.

I en artikel på DN Kultur (18/12) upprepar Nathan Shachar flera av poängerna i den billiga kritiken av Edward Said. Det tål att göras, även om det redan gjorts. Men den som vill säga något relevant om Saids verk, i synnerhet om man önskar vederlägga det, måste också säga något väsentligt om själva argumentet.

Här nöjer sig Shachar med en karikatyr. Bara en mycket slarvig läsare kan tolka Said som att han såg kunskap endast som en fråga om ”kolonialismens krassa handräckning” – ”besjälad av illvilja och fördomar”, där ”allt mänskligt, och kulturen i synnerhet, reduceras till förhållandet mellan dem som håller i piskan och dem som får smaka den”.

Said hävdade något annat: vetandet om De andra är också en maktutövning över De andra. För att bryta mönstret bör De andra få komma till tals som kunskapsproducerande människor. Då inleds en kunskapsdialog. I den såg Said vägen framåt för en framtida humanism bortom västerländsk dominans. Kunskap och forskning var för honom lika mycket en fråga om frigörelse som om makt.

”Särskilt konservativa humanister irriterades av Saids plädering för en litteraturtolkning som vägde in världens politiska konflikter”, skrev jag i DN när Said dog 2003. Shachar är ytterligare en i raden av provocerade. Även om förenklingarna och felen i hans fall är ovanligt grova, så ställer han fram skåpmat – och jag hade inte skrivit denna replik om det stannade där.

Men Shachar har en större måltavla. Han slår inte bara fast att Saids idéer är ”skadliga” utan menar att de kännetecknar ett allmänt förfall: ”Många humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteter lär inte längre ut några kriterier på god empiri och god teori, utan sätter bekännelse, polemik och ’identiteter’ i högsätet.”

Exakt vilka ”fakulteter” är det som gör detta? Det kunde vara komiskt med en skribent som talar sig varm för god empiri men inte ger något belägg för sitt påstående. Det slags forskningsmiljöer Shachar talar om finns bara i hans egen fantasi.

Men Shachar pratar inte bara i luften – han pratar också i tiden. Vilket innebär att han pratar lite ungefär som Ungerns regering när den just tvingat Central European University att lämna landet, bland annat med hänvisning till att det vid det liberala lärosätet bedrivs kritiska studier om genus, nationalism och imperialism.

Forskare som ägnar sig åt sådana ämnen får i dag dödshot, medan universitetsbyggnader spärras av efter bomblarm, som vid Nationella sekretariatet för genusforskning i Göteborg häromdagen. Hot var också en del av Saids vardag. Kort sagt: det är anmärkningsvärt att en person med Shachars anspråk på upplysning och bildning torgför samma lögner och slogans som eldar på de politiker som önskar inskränka, skrota och förbjuda humanistisk diskussion och forskning.

Stefan Jonsson är medarbetare i DN Kultur och professor vid Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle, Linköpings universitet.

Stefan Jonsson "

"Så hamnade telekomjättens finanschef mitt i storpolitikens strålkastarljus

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Meng Wanzhou, dotter till Huaweis grundare, har hamnat mitt i storpolitikens rampljus sedan hon greps i Kanada. I bakgrunden lurar misstänksamhet mot den kinesiska telekomjätten och ett handelskrig mellan USA och Kina. Nu växer den diplomatiska krisen.

På onsdagen grep Kina en tredje kanadensisk medborgare.
Hon äger två lyxiga hus i Kanada, har enligt amerikanska uppgifter sju olika pass och har haft ögonen på sig som möjlig arvtagare på högsta posten i den kinesiska telekomjätten Huawei.
Men i slutet av året har livet tagit en oväntad vändning för den 46-åriga kinesiskan Meng Wanzhou. Från att utåt sett ha levt ett lyckat liv befinner sig fyrabarnsmamman mitt i en storpolitisk härva med nya förvecklingar i stort sett dagligen.
Det började den 1 december, samma dag som den amerikanske presidenten Donald Trump och hans kinesiska kollega Xi Jinping åt en trerättersmiddag i Buenos Aires, Argentina, för att diskutera det pågående handelskriget. Meng Wanzhou var på väg till Mexiko när hon plötsligt greps i Vancouver, Kanada, på uppdrag av USA. Enligt de amerikanska myndigheterna ska Meng Wanzhou som finanschef i Huawei brutit mot USA:s sanktionsregler i Iran och bör utelämnas till USA.
Protesterna från Kina kom omedelbart. Hon har kidnappats, utbröt talesmän för landet och grep i vad de flesta tolkar som ett svar två kanadensiska medborgare i Kina, varav den ena är tidigare diplomat. Personerna misstänks enligt Kina ha skadat Kinas nationella säkerhet.
På onsdagen greps ytterligare en kanadensisk medborgare. Om det gripandet har kopplingar till fallet Meng Wanzhou är än så länge oklart.
Vem är då Meng Wanzhou och varför har hennes gripande väckt så starka reaktioner? Meng Wenzhou är inte vilken kinesisk medborgare som helst. Hon är dotter till Huaweis grundare Ren Zhengfei och numera själv en höjdare i bolaget.
Från att ha startat som receptionist i Huawei 1993 är hon nu finanschef och har varit den som har haft i uppdrag att framställa Huawei som mer transparent och öppet. Med vad som beskrivits som en diplomatisk utstrålning har hon åkt världen runt för att presentera siffror över Huaweis ekonomiska status. Meningen har varit att tvätta bort den aura av slutenhet som vilat över Huawei. I år blev Meng Wanzhou dessutom vice ordförande i bolaget. Det har ökat spekulationerna om att hon en dag ska ta över som högsta ledare i Huawei, även om fadern sagt att han anställer på meriter och inget annat.
Oavsett har Meng Wanzhou, som också går under förnamnen Sabrina och Cathy, redan kommit en lång väg från det som hon har beskrivit som en enkel uppväxt. Som dotter till Ren Zhengfei i hans första äktenskap har hon i en intervju berättar att hemmet i Shenzhen i södra Kina var lyhört och att det regnade in från taket. Det är långt ifrån den bild som har växt fram efter att intresset kring hennes person ökat. Här framkommer bland annat att hon tillsammans med sin man äger två stora hus i Kanada, tillsammans värda över 100 miljoner kronor.
Det är i ett av dessa hus som Meng Wanzhou får spendera sin tid sedan hon för någon vecka sedan släpptes mot borgen, tio miljoner kanadensiska dollar (67 miljoner konor). En lättad Meng Wanzhou kramade om sin advokat efter beskedet att hon får lämna häktet efter tio dagar. ”Jag är i Vancouver och tillbaka med min familj. Jag är stolt

över Huawei och jag är stolt över mitt modersland”, skrev hon på Weibo, en kinesisk social mediatjänst.
Men någon återgång till det normala blir det inte. Framöver väntar ett liv med övervakning dygnet runt. Hon har försetts med elektronisk fotboja, har ständigt sällskap av två säkerhetsvakter och en chaufför. Mellan elva på kvällen och sex på morgonen är hon beordrad att vara hemma. Samtidigt häckar media utanför hennes hus, redo att dokumentera varje steg.
Kanada är dock långt ifrån främmande för Meng Wanzhou. Här bodde hon i flera år innan hon 2009 flyttade tillbaka i Kina. Även efter att hon skrev ut sig från Kanada har banden till landet varit nära. Förutom de två husen har en del av de fyra barnen gått i skola där och hon återkommer med jämna mellanrum till Vancouver. Många har fascinerats av att Meng Wanzhou enligt USA ska ha utfärdat sju pass de senaste elva åren, fyra kinesiska och tre med Hongkongstämpel. Anledningen till de många passen är oklar och ses som något av ett mysterium. Själv har hon dock hävdat att hon bara har två pass.
Vad gäller anklagelserna står ord mot ord. Enligt USA ska hon via ett dotterbolag till Huawei i Hongkong, Skycom, ha möjliggjort transaktioner för att göra affärer med Iran, som står på USA:s sanktionslista. Huawei hävdar dock att Skycom är ett oberoende företag och att bolaget inte längre äger några aktier där.
Att just Huawei hamnat i storpolitikens centrum är egentligen ingen stor överraskning. Telekombolaget som grundades 1987 har länge väckt misstänksamhet i USA och andra västländer Bolaget har sedan starten gått från att tillverka telefonväxlar till att bli världens största leverantör av telekomutrustning och näst störst försäljare av smarta mobiltelefoner. Men nu när utbyggnaden av femte generationens telefonnät, 5G, är i full färd säger flera länder nej. Anledningen är en oro för Huaweis nära kopplingar till det kinesiska kommunistpartiet och misstänksamhet om att det genom tekniken ska spionera. USA har sedan tidigare hårda regler gentemot Huawei och förbjuder företaget från att vara del i upphandlingar från myndigheter och militär. Nu börjar också USA:s allierade dra öronen åt sig. Huawei har fått nej till att vara med i 5G-utbyggnaden i Australien, Taiwan, Japan och Nya Zealand. Utredningar pågår i Frankrike och Storbritannien.
Huawei förnekar att man skulle ägna sig åt något annat än vanlig affärsverksamhet. Men misstankarna fortsätter och många pekar på att grundaren Ren Zhengfei började sin bana som officer i den kinesiska militären. Men ur kinesiskt perspektiv är Huawei en anledning att känna stolthet. Bolaget är något av sinnebilden Kinas ekonomiska framgångssaga sedan sluten av 1970-talet. Från ett litet startkapital har man växt till att ha 180 000 anställda och första halvåret i år uppgick intäkterna 47,2 miljarder dollar, 246 miljarder kronor.
Nu kan Huawei och gripandet Meng Wanzhou bli en bricka i handelskriget mellan USA och Kina. Den amerikanske presidenten Donald Trump verkar, trots protester från Kanada, inte vara främmande för att göra politik av fallet. Vid ett tillfälle har han sagt att han kan tänka sig intervenera om det skulle föra handelssamtalen vidare. ”Jag gör vad som helst som är bra för landet”, sade han.
Även Kina ser på gripandet med politiska ögon. Global Times, med koppling till regeringen, har reagerat med stor ilska i sina kommentarer. ”Vissa länder i väst försöker med politiska medel hindra Huawei från att gå in på deras marknad”, skrev tidningen när det stod klart att Meng Wanzhou gripits.
Nästa gång Meng Wanzhou ska upp i rätten är den 6 februari. Då kan också USA:s agerande klarna. Än så länge har landet inte lämnat in en formell begäran om utlämning, något som måste ske inom 60 dagar från 1 december när gripandet skedde. Gör man det är sannolikheten stor att hon utlämnas, så brukar ske i 90 procent av de kanadensiska fallen. Men Meng Wanzhou kan överklaga, vilket kan dra ut på processen i månader.

Marianne Björklund"

"Fakta. Flera gripanden av kanadensiska medborgare

Den 1 december greps Meng Wanzhou, finanschef i det kinesiska telekombolaget Huawei och dotter till grundaren av bolaget, i Kanada på uppdrag av USA som vill att hon utelämnas.
Hon misstänks för att ha brutit mot USA:s sanktioner mot att göra affärer med Iran.
Efter tio dagar i häkte släpptes hon mot borgen.
Som svar har USA gripit två kanadensiska medborgare i Kina. Det handlar om den tidigare diplomaten Michael Kovrig, som nu jobbar för ett internationellt forskningsinstiutet, och Michael Spavor, författare och entreprenör som ordnar resor till Nordkorea. "

"Flera inbjudna uteblir från Akademiens högtidssammankomst

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

I dag samlas Svenska Akademien för högtidssammankomst. Tre nya ledamöter tar sitt inträde men evenemanget präglas av årets kris och flera högt uppsatta personer uteblir. – Vi förutsätter att sammankomsten är korrekt och värdig som tidigare år, säger Margareta Thorgren, hovets informationschef.

Högtidssammankomsten markerar slutet på ett minst sagt intensivt arbetsår för Svenska Akademien. Det är samtidigt det enda möte i institutionen som är öppet för åhörare.
På institutionens hemsida beskriver man hur evenemanget går till: ”Bänkarna ute i salen är fyllda med förväntansfullt sorlande åskådare, alla i högtidsdräkt. Det är en uppskattad förmån att få en biljett till evenemanget.”
Men i år är det flera som har blivit inbjudna som inte kommer att delta. Redan tidigare har ärkebiskop Antje Jackelén offentliggjort att hon bojkottar evenemanget, då hon inte kan ”uttrycka sin solidaritet” genom att delta.
Inte heller deltar Lars Heikensten, vd på Nobelstiftelsen, landshövding Sven-Erik Österberg eller överbefälhavare Micael Bydén. Det finns inga uppgifter om att någon av dem bojkottar evenemanget: de två sistnämnda är inplanerade på annat, och enligt Nobelstiftelsen har vd:n inte angett någon direkt orsak.
Inne i Börssalen finns en särskild läktare för de medlemmar av kungafamiljen som finns på plats. Kungen, Akademiens höge

beskyddare, drottning Silvia, kronprinsessan Viktoria och prins Daniel ska delta.
– Som hovet tidigare uttryckt under året ser vi mycket allvarligt på det som har hänt inom Svenska Akademien. Och det som nu är avgörande är hur man återuppbygger förtroendet för en viktig svensk institution. Att det hela hanteras på ett korrekt och bra sätt, så att Svenska Akademien blir fungerande igen, säger Margareta Thorgren, hovets informationschef.
Har ni förhört er vad som kommer att hända under högtidssammankomsten?
– Programmet står Svenska Akademien för. Det finns formalia som är väl känd och som brukar följas.
– Kungen är Svenska Akademiens högste beskyddare och Kronprinsessan dess kommande högsta beskyddare, därför deltar kungaparet och kronprinsessparet. De ser långsiktigt på Svenska Akademien som institution.
Har ni från hovet eller kungafamiljen uttryckt några önskemål som gäller för Högtidssammankomsten?
– Svenska Akademien ansvarar och håller i programmet. Vi förutsätter att sammankomsten är korrekt och värdig som tidigare år.
Hur ser ni på årets högtidssammankomst?
– Den väcker självklart stort medialt intresse med tanke på årets händelser.
Vissa personer, som ärkebiskopen vill ju inte komma, andra har nyligen valt att inte ta emot pengar från Akademien.
– Det är beslut som vi inte kan kommentera men det vittnar om att det är bråttom med återuppbyggnaden, säger Margareta Thorgren.
På torsdagens möte tas de första stegen för att skapa en fulltalig akademi, då tre nya ledamöter tar sitt tillträde: poeten Jila Mossaed, justitierådet Eric M Runesson och litteraturvetaren Mats Malm.
Eftersom de nya ledamöterna ersätter personer som självmant begärt utträde kommer man inte följa den tradition som tidigare funnits, att man håller tal över sin företrädare.
De nya ledamöterna ska i stället tala mer personligt om sig själva och sina verksamhetsområden, berättade den ständige sekreteraren Anders Olsson nyligen för TT.
– Det går inte att tänka sig de vanliga högtidstalen när företrädarna är i livet och fullt verksamma, sa Anders Olsson.
Andra längre anföranden under sammankomsten brukar hållas av den ledamot som verkar som direktör, samt av den ständige sekreteraren som ger en berättelse över det gångna året.
Det är inte känt om och på vilket sätt Anders Olsson då kommer att kommentera den kris som Akademien går igenom. I Börssalen väntas nio av de arton stolarna inledningsvis stå tomma, ett tydligt tecken på de utträden och avhopp som skett sedan april.
Trots många skillnader jämfört med tidigare år finns flera traditioner kring högtidssammankomsten som lever vidare. En av dem är att Livgardet kallas in för att agera hedersvakt.
24 soldater och en officer ska tjänstgöra på torsdagen. Traditionen är mångårig men har aldrig reglerats skriftligen.
Det berättar Mathias Henriksson, ställföreträdande chef på Kommendantstaben, som är den del av Livgardet som styr Högvakten och militärt deltagande vid Sveriges statsceremoniella verksamhet.
Förutom vid Svenska Akademiens högtidssammankomst brukar soldater från Livgardet även tjänstgöra som grenadjärvakt vid Krigsvetenskapsakademiens högtidssammankomst (som i år hölls i november).
– Det är en sedvänja. Det står inte skrivet i någon skrift, utan har - pågått under lång tid. Mellan 50 och 100 år, minst, säger Mathias Henriksson.
Det finns inga avtal?

– Nej, det finns inga avtal. När det handlar om statsbesök står det skrivet i lagtexten att Försvarsmakten ska stötta statsledningen. Men vi stöttar också statsceremonier och det här ses av oss som en del av de ceremonierna.
Soldaterna avlönas av Försvarsmakten och Svenska Akademien betalar inte för hedersvakten, uppger Mathias Henriksson. I samband med högtidssammankomsten brukar dock soldaterna få en bokgåva från institutionen.
Kungen är Akademiens höge beskyddare, men det är i övrigt en institution som är fristående. Varför har man denna typ av hedersvakt?
– Jag kan faktiskt inte svara på det. Det är en sak vi gjort väldigt, väldigt länge. Kungen är också närvarande. Vi paraderar inte per se för akademiledamöterna, det är för oss helt ointressant, utan det är företeelsen som är intressant, säger Mathias Henriksson och tillägger:
– Vi tar inte ställning för eller emot någon. Vi har ingen uppfattning om det som skett inom Svenska Akademien, utan gör som vi alltid har gjort. Sedan tycker jag det är en väldigt trevlig tradition, och det är inte vansinnigt stora resurser som går åt.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Läs det här i stället för Saids uttjatade ”Orientalism”

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

**"På DN Kultur pågår just nu intressant debatt om Edward Saids ”Orientalism”, 40 år efter att boken utkom.
Nathan Shachars kritik av boken har väckt ilska – inte oväntat eftersom Saids fans ofta betraktar denna heliga skrift med en nit som skulle göra bokstavstrogna baptister imponerade. I en informationsskrift om islamofobi, utgiven 2006 av Forum för levande historia, förekommer hans namn 55 gånger på 63 sidor. Själv tar jag tillfället i akt att lyfta en svarsbok: ”Occidentalism – fiendens syn på Västerlandet” av Ian Buruma och Avisha Margalit, utkommen 2004.**

Där Said menar att västvärlden på kolonial grund skapat en falsk och exotifierande bild av ”orienten” visar Buruma och Margalit hur en lika förvrängd bild av Den Andre, alltså väst, frodas i österland.
”Occidentalism” handlar helt enkelt om västhat, eller snarare fördomar, vrede och avsky mot den urbana, beskedliga modernitet som präglar stora delar av Europa och Nordamerika. Mot demokrati och frihet, sekularism och jämställdhet ställs manlighet, handlingskraft, öde, Gud. Hatet har under åren kommit från en mängd olika håll: ryska anarkister, Marx, japanska nationalister under 1940-talet, Hitler, Mao... Olika källor, samma dyngvatten.
På senare år har occidentalismen omfamnats i synnerhet av de muslimska jihadisterna. Den gamla stereotypen av väst som dekadent och gudlöst har varit perfekt för att avhumanisera fienden och elda på självmordsbombare och terrorister.

Det är ingen slump, menar författarna, att Usama bin Laden den 11 september 2001 valde World Trade Center som mål. Tvillingtornen symboliserade allt som occidentalisterna alltid hatat: storstadslivet, kommersialismen, syndfullheten och inte minst det judiska.
Terrorgrupperna IS och Boko Haram är fenomen som bubblat upp till ytan efter att boken skrevs men som gett författarna än mer rätt.
I dag bär även de högerpopulistiska rörelserna i västvärlden – och inte minst putinismen – occidentalismens fackla vidare. Det syns tydligt i hur de underblåser konflikten stad/land och i deras förakt mot ”eliterna”, som ställs i kontrast mot det äkta, folkliga.
”Occidentalism” går på tvärs med det budskap som med stor iver förs fram av Edward Saids lärjungar. Öst är ungefär som väst, varken bättre eller sämre. Samma fördomar här som där. Vi har inte större skäl till självförakt än någon annan.
Detta är usla nyheter för dem, i öst såväl som i väst, som lever på att torgföra budskapet att Den Ene är bättre än Den Andre.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

"Kungafamiljen bröt traditionen – reste sig inte för Akademien

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Det blev en ovanlig inledning på Svenska Akademiens högtidssammankomst i Börshuset. För att slippa resa sig för ledamöterna förblev kungafamiljen stående tills de sju medlemmarna i Svenska Akademien hade satt sig runt bordet. Dessutom var bara hälften av kungligheterna på plats.

Det var glest både på den kungliga läktaren och runt akademiledamöternas bord på torsdagseftermiddagen. Kungen och drottningen var där, kronprinsessan Victoria och prins Daniel likaså. Däremot inte prinsessan Madeleine och prins Carl Philip.
Kutym är att kungafamiljen först kommer in och sätter sig på läktaren längs den ena långsidan – och sedan reser sig när akademiledamöterna går in och tar plats runt bordet mitt i salen. Den här gången förblev kungligheterna stående tills de sju närvarande ledamöterna satt sig ned. Av ledamöterna på plats var samtliga män: Per Wästberg, Anders Olsson, Bo Ralph, Horace Engdahl, Sture Allén, Jesper Svenbro och Tomas Riad. Ledamöterna Kristina Lugn och Göran Malmqvist deltog inte.
Under sammankomsten tog dock tre nya ledamöter sitt inträde. Först litteraturvetaren Mats Malm, sedan poeten Jila Mossaed och justitierådet Eric M Runesson. Också här var det på förhand aviserat att traditionen skulle brytas: de nya ledamöterna skulle inte tala om sina företrädare, som i samtliga fall själva har valt att lämna Akademien.

Jila Mossaed följde dock delvis denna tradition, då delar av hennes tal var en hyllning till företrädaren på stol nummer 15, författaren Kerstin Ekman.
Runesson, som under senvåren blev medlaren i Akademiens kris, talade engagerat kring sina specialområden: konfliktlösning och medling. Han nämnde också att institutionen måste förstå hur man ska hantera sin makt.
Högtidssammankomsten avslutades med att den ständige sekreteraren talade om det gångna året. Anders Olsson sa i sitt tal att Akademien ska ”verka med kraft” för att fler kvinnor ska väljas in på de vakanta stolarna.
Den advokatutredning som Akademien startade efter DN:s avslöjande om kulturprofilen Jean-Claude Arnault visade, enligt Olsson, omfattningen av vad som skett – samtidigt som den hjälpte institutionen att ”fatta vad som inte hade skett”.
– Ingen påverkan på vårt prisarbete från Forum och dess innehavare hade ägt rum och inga sexuella övergrepp hade enligt samma utredning varit kända i Akademien, sa Anders Olsson och fortsatte:
– Detta är dock en klen tröst. Det är tragiskt att någon under så lång tid kunnat agera på ett oacceptabelt sett utan att omvärlden tagit signalerna på allvar. Svenska Akademien har tillsammans med många andra organisationer och individer som har befunnit sig i hans omgivning ett stort ansvar till denna undfallenhet.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Syriens kurder de stora förlorarna vid USA:s reträtt

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Analys
Vem ska fylla det tomrum USA lämnar efter sig i Syrien? Två saker tycks säkra: Syriens kurder är de stora förlorarna, och den amerikanska reträtten kommer inte att öka president Bashar al-Assads självbestämmande. al-Assad är helt beroende av beslut som fattas i Ryssland, Iran och Turkiet.

Det var länge sedan Syrienkriget utkämpades mellan två parter: president Bashar al-Assads regim och en väpnad opposition.
Under de snart åtta år som konflikten har pågått har Syrien förvandlats till en arena för stormakters intressen. Något som i sin tur växt till en svåröverskådlig härva, där de inblandade mycket väl kan vara vänner och fiender samtidigt.
Ett exempel är när Ryssland i september 2015 gick med i kriget på al-Assadregimens sida, under förespegling att besegra terror-organisationen IS, som vid den tiden behärskade ungefär en tredjedel av Syriens territorium.
Drygt ett år tidigare, i augusti 2014, hade USA lanserat militär-operationen Inherent Resolve (ungefär: ”Logisk följd”), riktad mot IS i Syrien och i Irak. Samtidigt stödde USA den så kallade moderata oppositionen inne i Syrien som verkar för att störta president al-Assad.
Den amerikanske presidenten Donald Trumps besked på onsdagen, att USA brådstörtat ska dra tillbaka sina styrkor från Syrien, skapar ett vakuum på spelplanen. Frågan är vem som ska fylla tomrummet.
Det är ingen brist på aktörer med geopolitiska maktambitioner:

Turkiet har i år skapat en buffertzon inne i Syrien och dominerar de syriska områdena Afrin och al-Bab. Där finns turkisk militär som spärrar vägen för syrienkurdisk milis. Ett turkiskt de facto-styre, med skolor, polis och annan administration har upprättats.
Sedan en tid hotar Turkiets president Recep Tayyip Erdogan med att invadera delar av Syrien som kontrolleras av Syriska demokratiska styrkorna (SDF), en milis som domineras av de syrienkurdiska YPG-trupperna. Turkiet ser YPG som en avläggare till de turkiska kurdernas terrorstämplade självständighetsparti PKK. Samtidigt har Syriska demokratiska styrkorna fått stöd av de USA-trupper som nu drar sig tillbaka.
Ryssland betraktar samarbetet med al-Assads Syrien som en hörnsten i den ryska militärstrategin och försvarsindustrin. I Syrien finns Rysslands enda militära installationer utanför före detta Sovjetunions territorium: flygbasen Khemimim utanför kuststaden Latakia och marinbasen i Tartus.
Syrien har också utvecklats till ett viktigt testområde för nya rysktillverkade vapen. Enligt Vladimir Sjamanov, ordförande i parlamentet dumans försvarsutskott, har Ryssland utprovat ungefär 200 vapentyper under de drygt tre år som landet har deltagit i Syrienkriget.
Iran är mycket angeläget om att Bashar al-Assad sitter kvar i Syrien. I praktiken var det de av Iran bekostade miliserna – bestående av libaneser, irakier, pakistanier och afghaner – som vände kriget till al-Assads fördel. Enligt en försiktig uppskattning har Iran satsat motsvarande 150 miljarder kronor på Syrienkriget.
al-Assadregimen är Irans enda stadigvarande allierade i Mellanöstern och en garant för att den Libanonbaserade shiarörelsen Hizbollah kan överleva. Iran har flyttat fram sina positioner i Syrien under Syrienkriget och försöker utveckla missilsystem riktade mot Israel.
Många bedömare tror att de kvarvarande delarna av terrororganisationen IS i Syrien kommer att stärkas av den amerikanska reträtten. Tvärtemot vad president Donald Trump meddelade via Twitter är IS knappast ”krossat”.
IS må ha haft misslyckanden och motgångar. Men med tanke på att världens starkaste militärmakt bombat deras fästen dygnet runt under fyra års tid är det ändå remarkabelt att IS-terroristerna fortfarande kontrollerar ett par tusen kvadratkilometer territorium i Syrien och beräknas ha cirka 15 000 man i vapen.
De stora förlorarna på det amerikanska återtåget från Syrien är den kurdiska etniska minoriteten, särskilt kurderna i nordost. Det var den kurdiska YPG-milisen, med stöd av flygstridskrafter från USA, som lyckades slå tillbaka IS.
I spåren av de militära framgångarna har kurderna anklagats för att breda ut sina egna landområden i Syrien – och för att vara ett hot mot Turkiet. När dessa konflikter bränt till har kurderna fått klara sig själva. Det är uppenbart att USA använt kurderna som schackpjäs i det pågående regionala maktspelet – och offrat dem när det passar.
Syriens envåldshärskare Bashar al-Assad har sagt att han ska återta ”varje tum” av syriskt territorium. President al-Assad har också upprepade gånger krävt att USA:s militär ska lämna Syrien.
Men trots att USA nu går al-Assad till viljes har den syriske envåldshärskaren långt kvar till självbestämmande över sitt territorium. Faktum är att omkring en tredjedel av Syrien ännu är utanför regimens kontroll (se grafiken härintill).
Vad som händer i Idlibprovinsen, det största sammanhängande området i Syrien som kontrolleras av den väpnade oppositionen, och vem som kommer att styra det oljerika nordöstra Syrien är utanför al-Assads bestämmanderätt.
Trots sina storslagna proklamationer och sin svulstiga nationalism är Bashar al-Assad mer eller mindre bakbunden av Ryssland, Iran och Turkiet. Beroendet av utländska intressen påverkar al-Assads legitimitet och bidrar till ett instabilare Syrien. **Erik Ohlsson "**

"Beslutet blottar klyftan mellan Trump och hans rådgivare

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Mönstret är bekant när Donald Trump meddelar att USA backar ut från konflikten i Syrien: Än en gång lämnar han, alldeles frivilligt, spelrum åt geopolitiska motståndare som Ryssland och Iran. Och han kör samtidigt över sina civila och militära medarbetare på hemmaplan.

Med sitt abrupta beslut att dra sig ur Syrien uppfyller Trump visserligen ett vallöfte från 2016. Men det amerikanska etablissemanget, såväl i USA-kongressen som i militären, togs ändå på sängen. Särskilt att tillbakadragandet av de omkring 2 000 elitsoldaterna blir totalt och så skyndsamt.
Det är trots allt en skräll att Trump så drastiskt bryter mot det mesta som USA:s politik i Mellanöstern har gått ut på under perioden efter andra världskriget: Att förhindra fientliga krafter från att dominera regionen, att hålla öppen tillgång till regionens oljeresurser och att försvara Israel.
Trump har uppenbarligen inte konsulterat någon av de berörda, vare sig inom eller utom landet. Utrikes- och försvarsutskotten i kongressen fick inte, som brukligt är i viktiga nationella säkerhetsärenden, någon förhandsinformation. Inte ens general Joseph Dunford, USA:s högste försvarschef som förespråkat en långsiktig amerikansk militär närvaro i Syrien, fick veta något innan beslutet var taget.
En av Trumps närmaste allierade i kongressen, den republikanske senatorn Lindsey Graham, var bestört: ”Om det hade varit Obama som gjort detta hade vi blivit tokiga.”
Bara dagarna innan hade James Jeffrey, det särskilda sändebudet i Syrien, sagt att USA avser att stanna i landet för att betvinga IS och för att säkra att segern blir bestående. Nu hävdar Trump att IS redan är besegrat, vilket är ett lika grundlöst påstående som när han tidigare i år hävdade att han fått ett löfte från Nordkoreas ledare Kim Jong-Un att denne skulle ge upp landets kärnvapen.
Så sent som i tisdags förklarade en talesperson för USA:s utrikesdepartement att ”vi har gjort stora framsteg för att besegra IS, men jobbet är inte avslutat”.
Av vad som har läckt ut från de interna diskussionerna ska såväl den nationella säkerhetsrådgivaren John Bolton som utrikesministern Mike Pompeo förgäves ha argumenterat mot en hastig USA-reträtt, eftersom den ger Iran friare händer i Syrien. Försvarsminister James Mattis, som också motsatte sig ett tillbakadragande, anses inte längre ha Trumps öra.
Det blottar än en gång den djupa klyftan mellan isolationisten Trump och hans mer hökaktiga rådgivare. Trump anser helt enkelt inte att USA har några egna vitala intressen att försvara i Syrien, lika lite som landet har det i Irak eller i Afghanistan. För honom har det inget egenvärde att använda USA:s militär som en motvikt mot Ryssland eller Iran. Han ser att den hellre sätts in vid gränsen mot Mexiko för att mota bort immigranter.
På torsdagen förklarade sig Trump i en tweet: ”Vill USA vara Mellanösterns polis, och inte få tillbaka något, utom att göra av med dyrbara människoliv och biljoner med dollar för att försvara andra…?”
Trump hävdade också, tvärtemot vad kritikerna säger, att de som vinner på en USA-reträtt inte alls är Syriens president Bashar al-Assad, Ryssland och Iran – eftersom de nu själva, utan USA:s hjälp, får ta hand om kampen mot IS – som nu plötsligt inte alls är utslaget.
Däremot nämnde Trump inte de som sannolikt är de stora förlorarna i den senaste fasen: Kurderna, som har militär kontroll över nordöstra Syrien, men lär få svårt att behålla den utan USA:s beskydd.
Michael Winiarski "

"President Putins show riktad mot hemmaplan

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Ryssland straffas för Skripal, medan Saudiarabien kom undan med Khashoggi. Det här är russofobi – och Ryssland har alltid varit utsatt för den, sade Vladimir Putin på sin årliga presskonferens i Moskva.

Moskva.
För fjortonde året i rad ordnade Putin sin gigantiska presskonferens, denna gång med över 1 700 ackrediterade journalister. Rekordmånga, enligt de statskontrollerade ryska tv-kanalerna.
Det sade de även i fjol. Och för två år sedan.
Putins mammutpresskonferens är en show som han under åren har förfinat. I går kunde den främst karaktäriseras som en uppvisning för den inhemska publiken. Den handlade i liten grad om utrikespolitik.
Större delen av journalisterna i salen var från regionala medier och för dem är Putins presskonferens enda möjligheten att få lokala missförhållanden fram i ljuset.
En militärakademi som hotas av nedläggning i Volgograd. En sjuk pojke i Irkutsk som behöver vård.
Putin kommenterade internationell politik som han brukar – genom att anklaga kritikerna för dubbelmoral och russofobi.
– Khashoggi är död, Skripal lever. Men fallet Khashoggi ledde inte till några som helst sanktioner. Att vi råkar ut för sanktioner är en följd av russofobi, sade han.
Putin passade också på att ge Frankrikes president Emmanuel Macron ett gott råd.
– Också i Ryssland har bensinen blivit dyrare, på grund av helt andra faktorer. Men ryska regeringen såg till att dämpa prishöjningarna.
På frågan hur stor skada Ryssland har lidit av de internationella sanktionerna svarade Putin på sitt vanliga sätt:
– Ryssland har under hela sin historia på ett eller annat sätt levt under sanktioner. Det har att göra med att Ryssland blir starkare och mäktigare. Man är tvungen att räkna med Ryssland och det vill man inte.
En ukrainsk journalist ställde frågan hur mycket pengar Kreml har lagt ned på att ockupera Donbass. Ryssand har bistått separatisterna där med både vapen och soldater.
– Vem var det som startade en ekonomisk blockad mot Donbass? Ukraina. Vi bistår människorna i Donbass, svarade Putin.
Presskonferensen pågick i 3 timmar och 46 minuter. Rekordet från 2008 är 4 timmar och 40 minuter.

Anna-Lena Laurén "

"Lastbilar avslöjade Hizbollahs tunnlar

FREDAG 21 DECEMBER 2018

I södra Libanons shiitiska byar jublar Hizbollah-milisen och delar ut konfekt på torgen för att fira USA:s reträtt från Syrien. På den israeliska sidan av gränsen fortsätter borrningarna efter Hizbollahs tunnlar in från den libanesiska sidan.
Jerusalem.

På onsdagskvällen dryftade FN:s säkerhetsråd tunnlarna. En representant för UNIFIL, FN:s styrka i Libanon, bekräftade att dessa utgör ett intrång på israeliskt område och ett brott mot FN-resolution 1701, som stipulerar att inga andra styrkor än Libanons armé får uppehålla sig mellan Litani-floden och den israelisk-libanesiska gränsen.
Inte alla de platser där Israel sonderar terrängen efter ihåliga ljud under kalkstenen får nämnas. Efter att tunnlarna upptäckts förstörs de inte – som Israel brukar göra med Hamas tunnlar utmed Gaza-gränsen. För att spränga tunnlarna måste Israel ta sig in på libanesiskt område, vilket skulle kunna leda till en konfrontation med den Iran-stödda milisen. I stället försåtmineras tunnlarna och förses med videokameror.
Den israeliska militärledningen och ett fåtal politiker har känt till tunnlarna i två år. Bilder från satelliter och spaningsballonger övertygade militärens experter, som länge var skeptiska till ortsbefolkningens rapporter om ”mystiska ljud”. Bilderna visade att lastbilar på väg norrut från ”cementfabriker” i shiitiska byar nära gränsen inte var lastade med cement utan med grus – och att lastbilar i motsatt riktning inte var lastade med sand och kalk, som varit rimligt, utan anlände tomma.

Hizbollah-milisens ledare Hassan Nasrallah, som annars gärna tar till mikrofonen, har inte yttrat sig sedan Israel visade tunnlarna för pressen för två veckor sedan. Hans tystnad är begriplig: att förneka tunnlarnas existens är inte möjligt. Men att ta på sig ansvaret är heller inte lämpligt, just som Israel använder tunnlarna i en diplomatisk kampanj för att övertyga omvärlden att skärpa sanktionerna mot Iran och Hizbollah.
Tunnlarna har också blivit israelisk inrikespolitik. Ryktena om tunnlar och vetskapen om det formidabla missilregn som stundar för de nordliga samhällenas del i nästa krig har spätt på avfolkningen från gränstrakterna.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Diplomatpass hjälper kyrkans pedofiler att ligga steget före

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Analys
Den senaste stora pedofilskandalen i USA där nära 700 präster är misstänkta för att begått sexuella övergrepp på minderåriga, visar att inte mycket hänt trots att påven inrättat en kommission för att skydda barn.

Rom.
– Vi har inga kommentarer till detta, säger Vatikanens presskontor.
Det var på onsdagen som åklagaren i delstaten Illinois Lisa Madigan gick ut med denna nyhet. Tidigare i år har staten Pennsylvania haft en utredning där 300 präster utnyttjat cirka 1 000 barn sexuellt.
Katolska kyrkan har krävt nolltolerans för pedofilbrott. Ett initiativ som kommer från förre påven Benedictus XVI och som påve Franciskus hållit fast vid. Trots att påven inrättat en kommission för att skydda minderåriga har inte mycket hänt.
Diplomatpass, som de sällan blir av med, hjälper kyrkans pedofiler att ligga steget före då de kan byta land och kontinent. Till exempel började en präst med en 50-årig karriär som pedofil om på ny kula i Argentina.
Påve Franciskus skall ha känt till övergrepp i USA under flera år och inte ingripit. Det menar ärkebiskopen Carlo Maria Viganò som tjänstgjort flera år som Vatikanambassadör i USA. Viganò säger sig ha haft ett samtal med Franciskus redan 2013 där han påpekat hur olämpligt det var att låta Theodore McCarrick sitta kvar som New Yorks kardinal eftersom han hade relationer med unga präststuderande och även minderåriga.
Först 2018 tog påven ifrån McCarrick hans kardinalstitel, vilket var ett unikt beslut.
Utredningarna av pedofilbrott kommer att stå i centrum för katolska kyrkan de kommande åren, särskilt i länder som USA, Irland och Australien. Påven har därför kallat till ett fyra dagar långt möte i Vatikanen i februari där riktlinjer skall dras upp för hur minderåriga skall skyddas. Katolska kyrkans framtid i Europa och USA hänger med stor sannolikhet på frågan om man lyckas få bort pedofilerna inom kyrkan.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Statsapparaten kan stängas ned

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

USA. Den federala statsapparaten i USA kan komma att stängas redan i dag, fredag. Bland dem som drabbas finns myndigheten för inrikes säkerhet, den federala polisen, transportmyndigheterna och en rad andra myndigheter. På torsdagskvällen sa representanthusets talman Paul Ryan att det lagförslag som godkänts av senaten inte kommer att skrivas under av president Donald Trump. Förslaget innehåller inte några nya pengar till en mur mot Mexiko.

Clas Svahn "

"Säpo: It-skandalen öppnade dörrarna för främmande makt

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

It-skandalen på Transportstyrelsen skapade en stor sårbarhet som öppnade dörrarna för främmande makt att komma åt Sveriges hemliga agenter. Det framkom när Säkerhetspolisen vittnade i Arbetsdomstolen på torsdagen.

Det är inte ofta som personal från Säpo hörs under ed i en öppen domstolsförhandling. Men så skedde i Arbetsdomstolen på torsdagen. Där prövas om staten gjorde rätt när den 2017 avskedade Transportstyrelsens förra generaldirektör Maria Ågren.
– Säkerhetsskyddet fungerar som ett system av åtgärder där helheten inte är starkare än den svagaste länken, vittnade Linda Escar, biträdande chef för Säpos avdelning för säkerhetsskydd.
Centralt i målet är om Sveriges hemliga agenter vid Polisen, Säpo och den militära underrättelsetjänsten röjdes när Ågren beslutade om att göra avsteg från lagen.
Avstegen ledde till att driften av körkortsregistren togs över av it-tekniker vid IBM i Tjeckien. Teknikerna säkerhetsprövades aldrig trots att it-systemen innehåller körtkortsbilder som kan avslöja agenter som arbetar eller tidigare arbetat under falsk identitet.
Linda Escar beskrev att sådana uppgifter har högt skyddsvärde, är åtråvärda för främmande makt, hur it-tekniker snabbt kan ta full kontroll och sedan sopa igen spåren – särskilt om det sker från utlandet. En främmande stat har alla dessa verktyg.
– En sårbarhet av den här digniteten betraktar Säkerhetspolisen som röjd, sade hon.

Det är Maria Ågren som väckt talan mot staten som i detta mål har bevisbördan. Ågrens ombud Karin Lundin från Sveriges Ingenjörer sade i sin slutplädering att staten inte kunnat bevisa att information som skadat rikets säkerhet hade röjts.
Även om röjande skett var detta ändå inte juridisk grund för avsked. Lundin räknade upp hur regeringskansliet, Säpo, Trafikverket (som hade it-driften innan den lades över till IBM) samt Transportstyrelsens egen personal hade förlett Maria Ågren att göra fel.
Det hettade till i rättssalen när Lundin antydde att två säkerhetsansvariga vid Transportstyrelsen lurat sin generaldirektör att göra avsteg från lagarna.
– De har ju genom sitt agerande nästan gillrat en fälla för Maria Ågren. De har ju nästan gjort sig skyldig till anstiftan till brott.
– Ursäkta, du sitter i en offentlig rättegång och pekar ut två personer som tänkbart brottsliga, protesterade statens ombud advokat Robert Latakos.
– Jag menar inte att de är brottsliga, men jag tycker det är anmärkningsvärt, svarade Karin Lundin som sammanfattade Maria Ågrens situation med orden:
– Egentligen handlar det här målet om: ska man som nytillträdd generaldirektör kunna lita på sin organisation? Kunna lita på sina avdelningschefer, sina medarbetare och experter?
Robert Latakos sade att Maria Ågren begick lagbrott vilket hon erkänt når hon undertecknade sitt strafföreläggande för vårdslöshet med hemlig uppgift. Allvaret visas av att den militära underrättelsetjänsten tvingats vidta motåtgärder. Latakos kritiserade också att ett av Ågrens vittnen suttit med och lyssnat i rättsalen.
Dom faller den 27 februari.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Ledare: Trump väljer reträtt framför strategi

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Ingen hävdar att uppdraget att besegra IS är slutfört, sa nyligen USA:s särskilda sändebud i koalitionen mot terrorrörelsen. Vi lämnar inte Syrien så länge iranska trupper är där, har Donald Trumps nationelle säkerhetsrådgivare lovat.

På onsdagen twittrade presidenten det motsatta: IS är krossat och USA ska genast ta hem sina 2 000 elitsoldater från Syrien.
Det första problemet är att en tweet knappast är bästa sättet att förmedla ett viktigt lappkast. Det andra är att det inte stämmer att IS är utplånat.
Sant är att IS har körts ut ur sin ”huvudstad” Raqqa i Syrien, liksom ur Mosul i Irak. I båda länderna finns dock terroristerna kvar, kanske uppåt 30 000 till antalet.
Och deras idé är lika lite utplånad som när Barack Obama drog tillbaka de amerikanska soldaterna från Irak 2011. Det var en av de faktorer som tillät al-Qaida att slå sig samman med den gamla diktaturens officerare och forma världens mest skräckinjagande terrororganisation. Dessvärre finns det säkert en rekryteringsbas bland Syriens sunniter, förlorarna i inbördeskriget mot slaktardiktatorn al-Assad.
Nästa problem är de syriska kurderna. De blev USA:s allierade på marken, som med hjälp av flygunderstöd drev IS på flykt från det mesta av dess territorium. Amerikanska specialstyrkor hade aldrig klarat det själva.

När Trump nu plötsligt överger Syrien lämnar han också kurderna i sticket. För Turkiets president Erdogan är de ett hatobjekt. De är lierade med PKK-gerillan som i decennier har slagits för varierande grader av självstyre i sydöstra Turkiet, och Erdogan har svurit på att inte låta några kurder någonstans åtnjuta autonomi.
Turkiet har tidigare invaderat gränsområden i Syrien för att stäcka kurdernas ambitioner, och hotar nu med en offensiv mot deras bastion i nordöst. Utan amerikanerna som sköld är det enda som återstår sannolikt att försöka komma överens med al-Assad.
Kurderna lär minnas sveket. Andra av USA:s potentiella bundsförvanter kommer att notera vad som hände.
Och Iran, enligt Trump Mellanösterns skurkstat nummer ett. Han har dragit sig ur kärnteknikavtalet, återinfört drakoniska sanktioner och lovat stoppa den iranska expansionen. Men Iran och Ryssland, som har gett al-Assad övertaget i Syrien, kan nu nöjt betrakta hur USA flyr fältet.
Trumps huvudsakliga utrikespolitiska devis har varit att Obama gjorde allt fel. I Syrien är det frapperande hur Trumps agerande liknar företrädarens. Obama höll sig undan Syrien tills IS måste hanteras, men längre än till flygbombning ville han inte gå. Kurderna blev hans infanteri. Men han tvekade alltid inför att beväpna andra rebeller.
Om Obama våndades, så deserterar Trump. Någon strategi är inte synlig. Den nuvarande presidenten öser dollar över Pentagon, men använder helst armén till att stänga den mexikanska gränsen för invandrare.
I Mellanösternpolitiken står vänskapen med Saudiarabien över allt annat, för prinsarna är bra på att köpa amerikanska vapen. Att Turkiet precis lovat införskaffa avancerat luftvärn från USA kanske också bottnar i en garanti om fria händer mot kurderna i Syrien.
2 000 soldater låter inte mycket, men de indirekta effekterna av USA:s uttåg är betydande. IS kan starta om. al-Assad sitter säkert. Ryssland och Iran stärker sina positioner. Turkiet får chansen mot kurderna. Israel torde söka egna metoder att reducera iraniernas roll i Syrien. Inte får det Trumps Amerika att se stort ut igen.

DN 21/12 2018 "

"Misstänkt vältajmad pyromani

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Kongo har en fredspristagare men ingen fred. Läkaren Denis Mukwege fick utmärkelsen i år för sitt outtröttliga arbete för att hjälpa kvinnor som utsatts för sexuellt våld i den korseld av konflikter som härjar landet.

Mordet på den svenska FN-experten Zaida Catalán är en annan påminnelse om kaoset i Kongo. Hon var utsänd för att utreda uppgifter om krigsförbrytelser och massgravar, och mycket tyder på att den statliga säkerhetstjänsten ligger bakom hennes död. SVT:s ”Uppdrag granskning” har visat hur FN har mörkat regimens inblandning för att kunna fortsätta samarbetet med den.
Runt sex miljoner människor beräknas ha dödats i strider och umbäranden under 25 år av inbördeskrig mellan regimen, en myriad av miliser och olika gangstergäng.
På söndag skulle det ändå hållas presidentval, var det meningen. Men eftersom 80 procent av rösträkningsmaskinerna råkade brinna upp i valkommissionens förråd förra veckan verkar det skjutas på framtiden, trots oppositionens protester.
Joseph Kabila har varit president sedan 2001, två år längre än hans mandatperioder tillät. Tryck från andra afrikanska länder hindrade honom från att ställa upp igen, men allt annat än en seger för hans handplockade skyddsling Emmanuel Ramazani Shadary vore en sensation. Fast helt otänkbart är det förstås inte att ett senarelagt val av någon anledning passar Kabilas syften.
Kongo, med 80 miljoner invånare, är en jätte i Afrika söder om Sahara. Det kan inte vara förutbestämt att landet ska plågas av evig olycka. De rika tillgångarna av kobolt, en nyckelingrediens i batterier för världens elbilar och mobiler, borde vara till nytta för fler än inhemska kleptokrater och utländska gruvbolag.
Nog för att det kan se ut som en hopplös förhoppning. Men kanske, en dag, blir valet en möjlighet som tas tillvara.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

Artiklar om Brexit från 1 november till 31 december 2018

"Centralbankschefen varnar för Brexitchock

DN FREDAG 2 NOVEMBER 2018

Om Storbritannien lämnar EU utan utträdesavtal nästa år skulle landet kunna drabbas av en ”Brexitchock”, med flaskhalsar vid gränserna, utbudschock, ett fallande pund och stigande inflation – något som i sin tur kan tvinga fram räntehöjningar. Det varnade Bank of Englands chef Mark Carney på torsdagen.

Den brittiska ekonomin står stark, konsumtionen växer och arbetslösheten ligger på rekordlåga nivåer – men osäkerheten om Brexit har lett till att företagens investeringar avstannat, enligt Bank of England.
– Vi har just nu maximal osäkerhet, så att företagen väntar med att investera är fullt förståeligt. Det innebär att det finns en potential för ett uppsving om det nås ett avtal med EU. Men vi måste också förbereda oss för ett mindre sannolikt ”no deal-scenario”, sa den brittiska centralbankschefen Mark Carney vid en presskonferens i London, där han meddelade att räntan för tillfället lämnas oförändrad.
– Det ovanliga med ett ”no deal”-scenario är att det skulle innebära stora och snabba förändringar av både utbud och efterfrågan, och möjligen också vad gäller pundets värde, sa Carney.
Det handlar om logistiska utmaningar, som kraftigt utökade tullkontroller, flaskhalsar i hamnar, och svårigheter att få fram varor i tid. Men också om mer strukturella följder, när företag söker nya marknader för import och export.
Även finansmarknaderna kan drabbas, enligt Bank of England – och inte minst den stora derivatmarknaden.

– Det är svårt att förutse vad som skulle ske. Men det finns tänkbara scenarier där vi tvingas höja räntorna, på grund av en utbudschock och fallande pund. Vi kommer att agera för att bevara prisstabiliteten, och om det krävs även försöka stimulera ekonomin. Men penningpolitiken har begränsade möjligheter att möta en sådan här utveckling, sa Carney.
Trots dessa dystra besked stärktes pundet på torsdagen, efter uppgifter i The Times och andra medier om att en preliminär överenskommelse om finanssektorn kan ha nåtts i Brexitförhandlingarna. Enligt de obekräftade uppgifterna ska brittiska banker få fortsatt god access till den europeiska marknaden.
Frågan om gränsen på Irland uppges dock fortfarande vara olöst, och EU:s chefsförhandlare Michel Barnier har flera gånger sagt att ”ingenting är avtalat förrän allt är avtalat”.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Bank of England

Bank of England, BOE, är Storbritanniens centralbank, vilket motsvarar den svenska Riksbanken.
Centralbanken har funnits sedan 1694 och har till uppgift att upprätthålla prisstabilitet.
Bank of England ger ut landets valuta och ansvarar för guldreserven.
DN "

"Hamnorten förbereder sig för hård Brexit

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Belgien är ett av EU-länderna som berörs allra mest av Brexit. I synnerhet gäller det kustsamhället Zeebrygge. Hälften av allt gods som passerar hamnen är på väg till eller från Storbritannien. Tusentals jobb står på spel. Hamnens högsta chef har slutat att tro på ett Brexitavtal.

”Brexit proof”, Brexitsäkert, står det på banderoller i Zeebrygge. Budskapet är att även vid en hård Brexit, där Storbritannien kraschar ut ur EU utan avtal, ska hamnen fungera. Lastfartygen ska fortsätta binda samman britterna och den europeiska kontinenten. De förberedelser som hamnledning, politiker, tull och andra gör ska fungera som en rejäl krockkudde.
Det kan behövas. För mycket står på spel. Till exempel en stor andel av de 20 000 jobb som är knutna till hamnen.
Tätorten Zeebrygge, med sina låga stenhus, ligger inklämd mellan yttre och inre hamnen. De 3 000 invånarna är omringade av containrar, varulager, kajer, fartyg och vägar där långtradare med registreringsskyltar från hela EU dundrar förbi. Varje dag passerar nästan 3 600 långtradare Zeebrygge. EU:s chefsförhandlare Michel Barnier har varit här på besök. Företrädare för hamnen samt regionpolitiker har varit i parlamentet i London.
– Parlamentarikerna är bekymrade över vad som händer med leveranserna till Storbritannien och hur konsumenterna påverkas. Svaret är att har du en annan situation än i dag blir det ofrånkomligt dyrare för britterna, säger Joachim Coens, vd för Port of Zeebrugge. Tullkontroller och ökad administration innebär merarbete, fastslår han.

– Behöver chaufförен och lasten vänta, om än bara i några minuter, läggs det på varans pris. Dessutom har du relationen mellan pundet och euron. Och när brittiska konsumenter måste betala mer är det förstås inte bra för europeiska tillverkare. Deras varor riskerar att väljas bort, säger Joachim Coens.
Den 29 mars – Storbritanniens utträdesdatum – ligger bara drygt fyra månader bort. Tidigt i somras slutade Coens att hoppas på att Storbritannien och EU blir överens om ett Brexitavtal.
– Situationen är besvärlig i förhandlingarna och de har pågått länge. Jag tror i alla fall inte att de blir klara i tid. Till och med EU-kommissionen uppmanar oss att förbereda oss för det värsta, säger han.
I hamnens fall betyder det att man gör i ordning fler parkerings- och uppställningsytor, liksom större områden för tullen och för livsmedelskontrollen. Den regionala regeringen i Flandern avsatte nyligen ytterligare två miljoner euro (20 miljoner kronor) i Brexitförberedelser. Tullen utökar med både personal och hundar.
Joachim Coens påpekar att inte enbart hamnen, utan hela logistikkedjan med sina tentakler långt in i Storbritannien och ner på den europeiska kontinenten, påverkas av Brexit.
– Har du tillverkning i Storbritannien behöver du insatsvaror. Det är viktigt att komma ihåg att numera är det inte bara livsmedel som verkligen måste levereras i tid.
Han beskriver godstransporterna som varulager som rullar på lastbilar och flyter på båtar.
Ett mått på denna just-in-time-filosofi är japanska Hondas fabrik i Swindon. Där räcker lagret bara i en timme. Fabriken är helt beroende av att 350 långtradare varje dag levererar delar till bilbyggarna för att produktionen ska hållas i gång.
Brexitpessimismen hos Joachim Coens delas inte av Stefan D'Hont och Steven Adams, som jobbar i hamnen och efter avslutad arbetsdag kopplar av på ett kafé. Stefan D'Hont transporterar nya bilar till återförsäljare i närområdet. Steven Adams har lastat containrar i 30 år och är nu arbetsledare.
– Det blir ingen Brexit. Se hur många som demonstrerat i London och krävt en ny omröstning. Det blir en sådan och då röstar britterna för att stanna kvar i EU, säger Steven Adams bestämt.
Stefan D'Hont nickar instämmande.
– Vi kan dessutom inte påverka något. Det var de som röstade och de får leva med konsekvenserna, säger han.
Steven Adams konstaterar att just nu är det hur mycket jobb som helst i hamnen och svårt att få tag på folk.
Det stämmer med de officiella siffrorna. Trafiken till och från Zeebrygge har ökat hittills i år. Det gäller också trafiken som rör Storbritannien, även om uppgången där inte är lika stor.
Men direkt efter folkomröstningen i juni 2016 blev det en liten nedgång. Då fick den konjunkturkänsliga bilhandeln ta smällen för chocken att britterna röstade sig ut ur EU. Bilköparna blev oroliga för framtiden och sköt upp sina inköp.
Just bilar är oerhört viktiga för Zeebrygge. Ingen annan hamn i världen hanterar så många nya fordon årligen. De kommer från Afrika, Asien, Nordamerika och Storbritannien och lastas om för europeiska kontinenten. Och vice versa. I en del av hamnen står bilar i långa rader med vit skyddsklädsel. När nosen pekar mot land har de kommit av båten. När nosen pekar mot havet ska bilarna åka på ett fartyg, som Singaporeregistrerade Arabian Breeze som lastas denna dag.
Det mullrar till när en Mustang startar och sakta rullar in i ett garage för att bli av med transportskyddet.
Fordon riskerar att bli dyrare efter Brexit, beroende på vilka handelsavtal som britterna och EU sluter. Men en ny bil köper de flesta med rätt många års mellanrum. Ghanima Van de Venne, Brexitrådgivare hos Port of Zeebrygge, är betydligt mer oroad över

vad som händer om tullar införs på mer vardagliga varor. Följer Storbritannien världshandelsorganisationen WTO:s regler blir tullen 8 procent på choklad, 10 procent på drycker och mellan 12 och 25 procent på apelsinjuice.
– I vilken utsträckning kommer britterna att fortsätta köpa italienskt mode, franska viner och belgisk choklad, frågar hon sig.
Och vad händer med den färskpressade apelsinjuicen från Brasilien? I dag fraktas den med båt i tillslutna kärl. I Zeebrygge tappas den upp i de förpackningar som britterna köper i matbutikerna.
Eller kiwin från Nya Zeeland, som mognar i ett stort kyllager och inom 24 timmar kan skickas till matvarukedjor i såväl London som Glasgow? Frågorna är många, svaren är än så länge få.
Sociologen Mathijs Goderis är lokalpolitiker för socialdemokraterna i västra Flandern och har skrivit en bok om Zeebrygge. Han märker att arbetarna är oroliga för vad Brexit ska föra med sig. Som att arbets- och lönevillkor kan försämras om det blir en ekonomisk nedgång som pressar företagen. Eller att hamnen i Zeebrygge slås samman med den i Antwerpen, som är betydligt större och har bättre infrastruktur.
– Brexit utan ett avtal innebär en katastrof här eftersom hälften av trafiken är med Storbritannien, säger Mathijs Goderis.
Han är mest bekymrad över hur små och medelstora företag ska klara det brittiska EU-utträdet. De som skickar kanske en container i månaden har inte resurser att ha egna juridiska experter.
Regionregeringen i Flandern har låtit forskare vid universitet i Leuven beräkna effekterna av huvudalternativen för Brexit. I en mjuk Brexit, där EU och Storbritannien har nära relationer, skulle Belgiens bnp sjunka med 0,58 procent och 10 000 jobb försvinna.
En hård Brexit, där britterna lämnar utan avtal, skulle sänka landets bnp med 2,35 procent och 42 000 jobb skulle försvinna. Bara Irland och Nederländerna av de kvarvarande EU-staterna skulle drabbas hårdare i ett sådant scenario. **Pia Gripenberg "**

"Zeebrygge

Grundat 1895–1907 som nya hamnen för Brygge, då en av det medeltida Europas mest välbärgade handelsstäder. Samhället har cirka 3 000 invånare.
Hamnen 2017
Hanterade drygt 37 miljoner ton gods, vilket är något mindre än Göteborgs hamn.
2,8 miljoner nya bilar passerade.
Cirka 800 000 båtpassagerare färdades genom Zeebrygge. Antingen via den reguljära trafiken med Hull i Storbritannien eller via kryssningsfartyg för dagsbesök i Brygge.
Storbritannien stod för 46,3 procent av all trafik. Sverige var näst viktigast (främst skogsprodukter) med 11,4 procent. Irland stod för 4,1 procent.
Hamnen har cirka 10 000 anställda. Ytterligare cirka 10 000 jobb är beroende av verksamheten.
Chantal Maus arbetar med nya bilar i Zeebrygges hamn.
20 000 jobb är knutna till hamnen i Zeebrygge i Belgien. Hälften av allt gods som passerar hamnen kan länkas ihop med Storbritannien."

"Svensk tv planerar Brexitflykt från London

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Osäkerheten kring Storbritanniens Brexitavtal tvingar Sveriges tv-hus liksom resten av tv-världen att rusta för en massutvandring från London ut i Europa. Gör de inte det riskerar kanalerna att släckas ner på andra sidan Brexit.

London är i dag den europeiska tv-världens centrum. Inte bara för att mycket av världens bästa tv görs där. Vid sidan om landets egen produktion har flera hundra tv-kanaler kontor där och sänder sina program ut över EU-länderna. Det gäller jättar som Disney, Fox och CNN men också ett stort antal svenska kanaler, till exempel TV3, Kanal 5, TV6, Kanal 9 och Kanal 11.
Nu förbereder sig varje bolag med självbevarelsedrift för en eventuell exit ut ur Storbritannien. Lyckas inte landet få till ett avtal med EU i de kärvande och alltmer tidspressade Brexitförhandlingarna måste tv-bolagen hitta nya europeiska städer att placera sin verksamhet i.
Ska ett tv-bolag ha rätten att sända inom EU-länder, måste man ha en väsentlig del av sin verksamhet placerad i ett EU- eller EES-land. I dag har den brittiska mediemyndigheten Ofcom gett licenser åt över 400 kanaler att sända inom EU. Skulle EU och Storbritannien få till ett Brexitavtal som även reglerar tv-marknaden så skulle bolagen kunna stanna kvar i London.
Men eftersom det inte finns något klart avtal och utträdesdagen den 29 mars närmar sig måste tv-bolagen agera som om en hård Brexit redan var ett faktum. Redan nästa höst är det dags att lämna in ansökningarna för nya sändningstillstånd för alla europeiska tv-bolag. Senast då måste man ha ett alternativ på plats – om Storbritannien inte lyckats få till ett avtal.
Även om det blir Brexit utan avtal kommer London fortsätta vara ett av världens främsta centrum för tv-produktion på grund av stadens unika kompetens. Men tvingas tv-kanalerna att flytta sina sändningar handlar det ändå om stora pengar. Marknaden för internationell tv i Storbritannien har av det brittiska branschorganet Coba beräknats vara värd över 10 miljarder kronor om året.
En av världens största tv-koncerner, amerikanska Discovery med över hundra kanaler i Europa, har redan meddelat att man kommer att flytta stora delar av sin verksamhet från London till någon stad inom EU. Nederländerna och Polen är ett par länder som nämnts som möjliga alternativ, enligt bland andra Guardian.
Sannolikt berör det också den svenska delen av Discovery Networks – Kanal 5, 7 och 9 samt de svenska Discovery- och Eurosportkanalerna. I dag sänds även de från London. Det svenska tv-huset är högst fåordigt om planerna.
– Vi vill inte spekulera i olika utgångar av Brexit i det här stadiet, meddelar presschefen Daniel Lagerqvist.
Inte heller Stockholmsbaserade MTG, som har kanaler som TV3, TV6, TV8 vill berätta om sin beredskapsplan. Men enligt vad DN erfar kan en tänkbar lösning vara att flytta sändningarna till Stockholm.
– Vi är fortsatt förhoppningsfulla om att ett avtal kommer på plats som är gynnsamt för vår bransch. Storbritannien och London är en viktig plats för medieindustrin och vi kommer att ha en fortsatt närvaro där. Men vi har en planering för att hantera läget utefter hur Brexit i slutänden faller ut, säger MTG:s presschef Tobias Gyhlenius.
Blir det en Brexit den 29 mars utan avtal mellan EU och Storbritannien innebär det inte att de svenska kanalerna som sänder från London slocknar direkt. Samtliga kanalers tillstånd löper ut ett år senare, den 31 mars 2020.

Myndigheten för press, radio och tv utlyser tillstånden under hösten 2019.
– Utgångspunkten är att vi ska fatta beslut om tillstånd i god tid innan de nya tillstånden börjar gälla den 1 april 2020, säger Eva Bengtsson Åström, som är jurist på myndigheten.

Torbjörn Ivarsson
torbjorn.ivarsson@dn.se "

"Torypartiet riskerar att få en egen dolkstötslegend

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Bryssel och London är överens om det mesta av innehållet i det utträdesavtal som måste slutas före 29 mars nästa år. Det konstaterade Stefaan De Rynck – rådgivare till EU:s chefsförhandlare Michel Barnier – vid ett seminarium om Brexitprocessen i Europahuset i Stockholm på onsdagen.

Framför allt har det i nästan ett år varit klart att uppgörelsen ska inkludera en två år lång övergångsperiod, då Storbritannien är kvar som del av den inre marknaden medan landets långsiktiga ekonomiska relation till unionen förhandlas fram.
Men, underströk De Rynck, Irlandsfrågan väntar fortfarande på en lösning. Problemet är alltså att i samma stund som britterna lämnar den inre marknaden slås gränskontroller upp mellan Nordirland och Irland. Det kan Dublin inte acceptera.
Förhoppningen är att den uppgörelse som nås under övergångsperioden innebär så nära relationer mellan Storbritannien och EU att någon gräns i praktiken inte kommer att behövas. Men Bryssel vill ha garantier, inte förhoppningar: Under inga omständigheter ska Nordirland skäras av från Irland, även om det innebär antingen att hela Storbritannien blir kvar i en handelsunion med EU eller att bara Nordirland blir det.
Utan sådana löften i avtalet blir det inget alls.
Ytterst handlar det om att London måste ge upp kontroll. Med en tullunion förloras möjligheten till självständig handelspolitik.

Ekonomiska spelregler för Nordirland dikterade i Bryssel solkar den brittiska suveräniteten.
Det har runnit mycket vatten genom Engelska kanalen sedan Theresa May månaderna efter sitt tillträde upp- repade att inget avtal är bättre än ett dåligt avtal. Den brittiska premiär- ministern verkar numer väl införstådd med konsekvenserna av att lämna EU utan någon uppgörelse – och beredd att göra nödvändiga eftergifter.
Problemet är att insikten inte delas av hela Torypartiet. Boris Johnson och andra förespråkare av en hård Brexit är inte villiga att ge upp kontroll över till exempel handelspolitiken. För dem är inget avtal fortfarande att föredra framför i princip alla möjliga avtal. Det gör att risken för att Storbritannien ska krascha ut ur EU nästa år är på riktigt.
Dessutom präglas Brexitprocessen av ett mått av ödets ironi. Kanske gör May till slut alla nödvändiga eftergifter. Och kanske lyckas hon få en uppgörelse accepterad i sitt parlament, genom att till exempel locka över tillräckligt många Labourledamöter.
Men i så fall lär utträdet ur EU misslyckas med det som från början var Brexitomröstningens bisarra huvudsyfte: Få slut på den 30 år långa striden inom Torypartiet om förhållandet till Europa. För dem som hoppades att britterna genom att lämna unionen skulle bli fullständiga herrar över sitt eget öde, riskerar utträdet i stället att ge upphov till en dolkstötslegend.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Avgörande vecka för Brexitavtal

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Det verkar allt svårare att nå ett Brexitavtal. Britterna och EU förhandlar i stort sett dygnet runt. – Denna vecka blir avgörande, säger EU-minister Ann Linde.
Bryssel.

Tidspressen ökar på EU och Storbritannien att nå ett Brexitavtal. Om drygt fyra månader, den 29 mars 2019, ska britterna lämna EU. På måndagen informerade EU:s chefsförhandlare Michel Barnier medlemsstaterna om läget.
– De senaste dygnen har förhandlarna i princip mötts dygnet runt. Det finns fortfarande en möjlighet att det blir ett utträdesavtal, vilket vi verkligen hoppas på, säger Ann Linde, EU-minister.
Hon understryker ändå att alla måste förbereda sig på att det inte blir något avtal.
– Michel Barnier säger att den här veckan är väldigt avgörande för förhandlingarna och att det fortfarande finns en möjlighet. Men det är mycket, mycket svårt.
Fortfarande finns inget genombrott i den knepiga frågan om gränsen på den irländska ön. De kvarvarande 27 medlemsstaterna är fortsatt eniga om att det inte ska vara en hård gräns på Irland. Dessutom värnar de integriteten för EU:s inre marknad.
– Det är våra två viktiga principer, men inom dem kan man försöka att vara så konstruktiv som möjligt, säger Ann Linde.
Är det Storbritannien som behöver rucka på sig för att ett avtal ska nås?
– Det gäller från båda håll att försöka hitta lösningar för att uppnå det vi vill uppnå, säger Ann Linde.

Brittisk press har senaste dagarna uppmärksammat att fiskerättigheterna blivit en ny stridsfråga i Brxeitförhandlingarna. Om Storbritannien under en övergångsperiod får fortsatt rätt att exportera fisk till EU:s inre marknad vill EU-länderna ha kvar sin rätt att fiska i brittiska vatten. Så sent som i månadsskiftet augusti-september var brittiska och franska fiskare i luven på varandra i Engelska kanalen, där flera båtar rammades.
– Fisket har alltid varit en viktig fråga och är central i vilka framtida relationer EU och Storbritannien ska ha. Eftersom vi nu börjat diskutera de framtida relationerna har frågan dykt upp på bordet, säger Nathalie Loiseau, Frankrikes EU-minister.

Pia Gripenberg "

"Gränsfrågan på Irland nyckeln till genombrottet

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Ett Brexitavtal verkar vara väldigt nära. Enligt samstämmiga medieuppgifter är parterna överens om hur den kniviga gränsfrågan på Irland ska lösas. Under tisdagskvällen träffade Storbritanniens premiärminister Theresa May sina ministrar, en efter en, för att informera om läget.

Strasbourg.
Om fyra och en halv månad ska Storbritannien lämna EU. På tisdagskvällen såg det ut som att förhandlarna nått ett genombrott och att ett Brexitavtal skulle kunna bli klart redan under onsdagen.
Premiärminister Theresa May har kallat till ett extra regeringsmöte strax efter lunch i dag, onsdag. Då ska hon informera sin regering om utträdesavtalet med EU, uppger en talesperson för den brittiska - regeringen.
Redan på tisdagskvällen kallades ministrarna, en efter en, till premiär-ministerbostaden 10 Downing Street för att ta del av ett utkast till avtal.
Om Theresa May får med sig sin regering på skrivningarna i avtalet under onsdagen kan ett extra toppmöte hållas söndagen den 25 november, uppger en källa med insyn i förhandlingarna för DN. På det toppmötet samlas EU:s stats- och regeringschefer för att ge sitt slutliga godkännande.
Allra besvärligast i förhandlingarna har varit gränsfrågan på den irländska ön, som blir den långa landgränsen mellan EU och Storbritannien efter Brexit. Ingen av parterna vill ha en återgång till

gränskontroller, eftersom de riskerar att väcka liv i de gamla oroligheterna i Nordirland. Dessutom skulle handeln och personers rörlighet kraftigt påverkas.
Enligt tämligen detaljerade uppgifter från irländska tv- och radiobolaget RTE ska den kniviga gränsfrågan lösas genom att hela Storbritannien stannar i en tullunion med EU under en övergångsperiod. Dessutom ska Nordirland omfattas av flera av de regler som gäller för EU:s inre marknad, alltså fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor.
Medan en tullunion reglerar avgifter och kvoter på en vara, är samarbetet inom den inre marknaden mer djupgående. I det ingår även till exempel ömsesidiga regler som rör miljöfrågor och arbetsvillkor.
Från brittisk sida har man hela tiden varit mycket bestämd med att det inte heller får uppstå en gräns på Irländska sjön, mellan Nordirland och övriga Storbritannien. Om uppgörelsen är konstruerad som RTE uppger, uppstår på sätt och vis en sådan gräns. Till exempel betyder den att alla boskapsdjur som fraktas över Irländska sjön måste kontrolleras, sådana är EU:s regler. I dagsläget görs enbart stickprov på boskapsdjur för att spåra sjukdomar.
Flera brittiska medier uppger att förhandlarna på teknisk nivå har enats kring en avtalstext, efter att ha förhandlat intensivt de senaste dygnen. Men formuleringen på ”teknisk nivå” betyder att det är höga tjänstemän som är överens. De båda chefsförhandlarna, Michel Barnier för EU och Brexitminister Dominic Raab för Storbritannien, har ännu inte skakat hand.
Till irländska RTE säger två välplacerade källor att avtalstexten är ”så stabil som den kan vara”, men säger samtidigt att det inte är helt rätt att säga att förhandlingarna är avslutade.
DN har talat med en person med god insyn i förhandlingarna som sade att EU:s kvarvarande 27 medlemsstater ännu på tisdagskvällen inte informerats om att Storbritannien och EU skulle vara överens.
En annan källa uppger att utöver Brexitavtalet, som är formulerat av jurister, finns en mer allmänt hållen politisk deklaration som brittiska ministrar fått ta del av under tisdagen. Deklarationen är på strax under tio sidor och beskriver vilka framtida relationer som EU och Storbritannien ska ha.
EU:s kvarvarande 27 medlemsstater ska på onsdag kväll träffa chefsförhandlaren Michel Barnier.
Mötet blir därmed tidsmässigt efter den brittiska regeringens sammanträde på 10 Downing Street.
DN:s källor tror inte att de 27 medlemsstaterna kommer att ha något att invända mot utkastet till avtal. Michel Barnier har haft ett tydligt mandat från länderna som han hela tiden har hållit sig inom, påpekar en person.
Brittiska The Times skriver att utkastet till avtal är på över 500 sidor och att det slutfördes efter en sista samtalsrunda i Bryssel på tisdagen.
Nordirländska partiet DUP, med vars hjälp konservativa Tories regerar, hade på tisdagseftermiddagen inte tagit del av avtalstexten, enligt The Times.
När Arlene Foster, partiledare för DUP, tidigare i höstas mötte Michel Barnier i Bryssel var hon tydlig med att Nordirlands ställning i Storbritannien inte får försämras på något sätt. En partikamrat till henne i DUP exemplifierade med just boskapsdjur och sade att kontroller av alla djur, som EU kräver, är en försämring. Och skulle DUP dra undan sitt stöd för Theresa May riskerar en regeringskris att bryta ut i Storbritannien.
Ett Brexitavtal ska godkännas av EU:s stats- och regeringschefer liksom av det brittiska parlamentet och av Europaparlamentet.

Pia Gripenberg "

"Utträdesavtalet, alltså under vilka villkor som britterna ska lämna Europeiska unionen. Det handlar till exempel om rättigheter för britter bosatta i EU och för EU-medborgare bosatta i Storbritannien. Det handlar också om hur gränsen mellan Storbritannien och EU ska fungera, vilket är särskilt bekymmersamt på den irländska ön. Det är detta avtal som det nu finns ett utkast om.
EU och Storbritannien har gjort upp om ett övergångsavtal. Det betyder att under en övergångsperiod fram till den 31 december 2020 kommer EU:s regelverk att fortsatt gälla i Storbritannien och britterna ska betala in till EU:s budget. Men övergångsavtalet träder bara i kraft om parterna blir eniga om utträdesavtalet.
Slutligen ska man komma överens om en politisk deklaration, som anger vilka relationer vi ska ha i framtiden. Det är denna deklaration som blir utgångspunkten för ett blivande frihandelsavtal mellan EU och Storbritannien.

Om man inte blir överens före den 29 mars
Hård Brexit eller No Deal. Storbritannien lämnar EU utan något avtal och därmed inträder ingen övergångsperiod. Några exempel på vad som kan hända:
Långa köer i hamnar och på vägar som i dag förbinder Storbritannien och EU.
Flyg mellan EU och Storbritannien stoppas om man inte undertecknar en mängd nya individuella flygavtal.
EU-medborgare på resa i Storbritannien kan få högre roamingkostnader (mobildata) och vice versa.
Tullunion och inre marknad
Länder som ingår i en tullunion har en gemensam handelspolitik med omvärlden med tullar och kvoter på olika varor. EU har till exempel en drygt 20 år gammal tullunion med Turkiet inom flera varuområden.
EU:s inre marknad är ett djupare samarbete. Det omfattar fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor. På många varuområden innebär det att gemensamma regler har tagits fram så att kraven är desamma i alla medlemsländer. "

"Utmaningen för May: Få godkänt på hemmaplan

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Analys
Hela Europa håller andan när Theresa May på onsdagen ska presentera det utkast till Brexitavtal som uppges finnas klart. För trots alla mödor och utdragna förhandlingar med EU återstår den stora utmaningen för premiärministern: att få godkänt av de sina på hemmaplan.

London.
Mejlet från 10 Downing Street damp ned som en bomb i min och mina brittiska kollegors inkorgar strax efter klockan fem lokal tid:
”Regeringen möts klockan 14 på onsdagen för att diskutera det utkast till överenskommelse som nåtts i Bryssel, och för att avgöra vilka följande steg blir. Samtliga ministrar kommer att få möjlighet att läsa igenom all dokumentation inför mötet.”
Med dessa båda torrt formulerade meningar kungjorde Theresa May att hon i praktiken nu satsar allt på ett kort.
När den här texten skrivs är innehållet i avtalsutkastet inte känt. Men en växande kör av anonyma källor i brittisk press gör gällande att den kontroversiella garantiklausul som EU krävt för att säkra fredsavtalet i Nordirland och undvika gränskontroller på den gröna ön finns med i utkastet och innehåller skrivningar som kommer att få den hårdföra brexitörfalangen i regeringspartiet Tories att gå i taket.
Reaktionerna har heller inte låtit vänta på sig.
Den förre utrikesministern Boris Johnson varnade på tisdagskvällen för att Storbritannien nu kan bli en ”vasallstat” till EU och att ministrarna i Mays regering måste stoppa avtalsutkastet eller dra konsekvenserna och avgå.
– För första gången sedan Irland skildes från Förenade kungariket kommer Dublin att ha mer att säga till om än London i styret av Nordirland, sa Boris Johnson.
Mycket tyder på att åtminstone ett 50-tal Toryledamöter i parlamentet – och kanske betydligt fler – är beredda att rösta nej till ett avtal som inte ger Storbritannien ensidig rätt att dra sig ur en garantiklausul.
EU:s chefsförhandlare Michel Barnier har försökt påvisa att det i så fall inte skulle innebära någon garantiklausul. Men en av ”brexitörernas” förgrundsgestalter, Jacob Rees-Mogg, sa på tisdagskvällen att Torypartiet nu riskerar att splittras.
– Avtalet kommer bara att ta sig igenom parlamentet med hjälp av helhjärtat stöd från Labour, sa Rees-Mogg.
Riktigt så enkelt är det dock inte, för i Tories finns också en stor liberal och EU-vänlig falang. Om May får med sig den – och merparten av sin regering – kommer hon de närmaste veckorna att tvingas fokusera på avancerad parlamentarisk matematik. I synnerhet om regeringens stödparti, det nordirländskt protestantiska DUP, väljer att rösta nej.
Labourledaren Jeremy Corbyn har sagt att partiet sannolikt kommer att rösta nej till Mays avtalsförslag, och att man vill ha ett nyval. Men för att få till ett nyval krävs att två tredjedelar av ledamöterna röstar för detta. Samtidigt finns ett inte oansenligt antal Labourledamöter i parlamentet som fruktar en ”no deal” – en så kallad ”klippkants-Brexit” helt utan avtal – betydligt mer än en utskällning av Jeremy Corbyn.
Ett tecken på att det kan bli svårt för May att få med sig tillräckligt många Labourledamöter kom när Londons borgmästare Sadiq Khan på tisdagskvällen avfärdade det som rapporterats om utkastet som ”ett dåligt avtal”.

Att May ändå väljer att lägga fram det kan bero på att hon tror sig ha hittat rätt balans för att våga riskera sin post som premiärminister. Men det kan lika gärna vara så att tiden tagit slut.
Den 29 mars nästa år ska Storbritannien lämna EU, och såväl den brittiska regeringen som EU har varit tydliga med att ett avtal behöver nås den närmaste veckan – annars riskerar nödplaneringen för ett ”no deal”-scenario att bli en självuppfyllande profetia.
Men en rad ministrar i regeringen, bland dem Brexitministern Dominic Raab, uppges vara missnöjda med det avtal som nu nåtts.
Lyckas May ändå få med sig sin regering väntar sannolikt ett beslutande EU-toppmöte den 25 november.
Den brittiska premiärministern har gjort till sin uppgift att leverera den Brexit som britterna röstade för 2016. Frågan är bara om den version av EU-utträdet som hon nu lägger fram tillfredsställer det egna partiet, det brittiska parlamentet – och i slutändan också det brittiska folket.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"1 januari 1973: Storbritannien — samt Danmark och Irland — blir medlemmar i dåvarande EG.
5 juni 1975: 67 procent av britterna röstar för att stanna kvar i EG i en folkomröstning.
23 januari 2013: Premiärminister David Cameron lovar att hålla en ny folkomröstning om fortsatt EU-medlemskap, sedan landet först försökt omförhandla sin relation till unionen.
23 juni 2016: 52 procent av britterna röstar för att lämna EU i en folkomröstning. Som följd av resultatet lämnar Cameron sitt jobb och ersätts av dåvarande inrikesministern Theresa May.
29 mars 2017: Premiärminister May meddelar formellt att Storbritannien åberopar Lissabonfördragets utträdesparagraf, artikel 50.
19 juni 2017: De första utträdesförhandlingarna mellan EU och Storbritannien inleds i Bryssel.
17 oktober 2018: De kvarstannande EU-ländernas stats- och regeringschefer konstaterar att förhandlingarna ännu inte nått tillräckligt långt för att kalla in till ett avgörande toppmöte om ett utträdesavtal.
29 mars 2019: Storbritannien tänker formellt lämna EU, oavsett om någon uppgörelse har nåtts eller inte.
30 mars 2019: Om ett utträdesavtal finns på plats inleds en övergångsperiod för att möjliggöra ett så smidigt utträde som möjligt. Samtidigt kan formella förhandlingar inledas om framtida relation och handelsavtal.
31 december 2020: Övergångsperioden löper ut, såvida inte förhandlingarna om framtida relation är klara. "

" Det här händer nu

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Ett ”skilsmässoavtal” mellan EU och Storbritannien sägs vara klart. DN:s Dan Lucas berättar vad det betyder – och vad som - händer nu.

Vad är det för avtal?
Det är ett avtal som reglerar villkoren för EU-utträdet. Här regleras till exempel hur mycket Storbritannien ska betala för sina åtaganden under sin tid som medlem.
Vad har varit svårigheterna med att nå en överenskommelse?
Det har funnits flera svårigheter, men känsligast av alla har varit frågan om gränsen mellan Nordirland och Irland. Båda parter vill att den ska vara ”osynlig” som i dag. Problemet är hur det ska gå till. En lösning som EU föreslår är att Nordirland i praktiken blir kvar i EU:s tullunion och i delar av den inre marknaden. Den frågan har varit svårlöst.
Är den löst nu?
Kanske på tjänstemannanivå. Men politiskt är det en annan femma. Premiärminister Theresa May måste få med sig sin regering – eller i alla fall nästan alla ministrar. Annars blir det inget avtal och Mays ställning blir i praktiken ohållbar.
Den brittiska regeringen är djupt splittrad. Uppgiften att May ska träffa dem en och en under tisdagskvällen tyder på att hon kommer att pressa dem enskilt. Det har funnits uppgifter om att de mer hårdföra Brexitanhängarna hade bestämt sig för en enad front under onsdagens regeringssammanträde (där hela kabinettet, inte bara ministrarna träffas). Genom att träffa dem enskilt spräcker May den fronten.
Så det blir ett avtal?

Även om May vinner den interna striden är motståndet i parlamentet stort. Blir det ett avtal ska parlamentet rösta om det i december. Som det ser ut just nu pekar det mot att regeringen går mot en förlust. Och då kan både nyval och en andra folkomröstning bli följden.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Ett förenat kungarike för en säljbar uppgörelse

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Premiärminister Theresa May har hela tiden velat ge sken av att hon suttit inne med den ultimata Brexitlösningen. De flesta har sett ett vinglande mellan lösa hugskott och kapitulationer. På onsdagen var det dags att försöka skaffa den egna regeringens stöd för det förslag till utträdesavtal med EU som har tröskats fram. Än värre blir det att driva igenom det i parlamentet.

För ett år sedan löstes dispyter som vad britterna ska betala för gamla utfästelser. Irlandsfrågan låg kvar som ett hopplöst dilemma.
May stipulerade tidigt att Storbritannien skulle lämna både den inre marknaden och tullunionen. Men när ett land går ur EU uppstår en gräns, i detta fall olyckligtvis mellan Nordirland och Irland. Den linjen blev osynlig efter att freden kom till Nordirland för 20 år sedan, och så tycker alla att det ska förbli. EU pekade ut Irländska sjön som alternativ gräns. Aldrig, sa May.
Uppgörelsen innebär nu att hela landet blir kvar i en tullunion med EU. Åtminstone tillfälligt, men hur länge går inte att veta. EU har krävt garantier för att en hård gräns aldrig uppstår på den irländska ön. En skiljenämnd ska avgöra när en permanent lösning har hittats, som ett genialt frihandelsavtal, och London tillåtas lämna tullunionen.
Några EU-medlemmar invänder fortfarande mot att Storbritannien får en halv fribiljett till den inre marknaden, men lär stödja avtalet ändå för det allmänna bästa.
På Mays hemmaplan kommer däremot motståndet från alla håll. Regeringspartiet Tories har inte majoritet i parlamentet utan är beroende av de nordirländska protestanterna i DUP. För dem är banden till London heliga, allt annat ett hot om förening med det katolska Irland.
Ett 50-tal parlamentsledamöter inom Tories är rabiata anhängare till hårdast möjliga Brexit. De kan rösta emot utträdesavtalet för att de anser att May har sålt landet till Napoleon, och för att en tullunion omöjliggör egna brittiska handelsavtal.
Labouroppositionen har lovat rösta emot alla avtal som inte tillförsäkrar britterna exakt samma förmåner som ett EU-medlemskap, ett utopiskt villkor. Partiet rymmer EU-fans som drömmer om en andra folkomröstning, men ledaren Jeremy Corbyn ser unionen som ett kapitalistiskt ok.
Parlamentet kan alltså mycket väl rösta ned utträdesavtalet. Vad det i så fall finns majoritet för är diffust. Risken är att Storbritannien ramlar huvudstupa ut ur EU.
Inga kostnader, inga nackdelar, inga uppoffringar, full tillgång till inre marknaden, imperiets återkomst. Så lät Brexitkampanjen 2016. Den har avslöjats som bluff och bullshit.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"May ger grönt ljus – nu väntar nästa stora strid

DDN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Efter mer än fem timmar av hårda diskussioner på 10 Downing Street kom Storbritanniens premiärminister Theresa May ut med beskedet: – Regeringen säger ja till avtalet. Nu väntar nästa stora strid för May, då hon ska försöka lotsa Brexitavtalet genom det brittiska parlamentet.

London.
Klockan var strax efter halv åtta på onsdagskvällen, lokal tid, då Theresa May klev ut på gatan. Hon var då två timmar försenad, och rykten hade börjat gå om nära förestående ministeravhopp och möjlig regeringskris. Budskapet var dock oväntat självsäkert.
– Regeringen har just haft en lång, detaljerad och passionerad debatt om avtalsutkastet om vår framtida relation med EU. Valen var svåra, i synnerhet vad gäller Irlandsfrågan, men det kollektiva beslutet var att regeringen ska säga ja till utkastet till utträdesavtal och den politiska deklarationen om vår framtida relation med EU, sa May.
Flera ministrar rapporteras ha uttryckt skepsis både före och under mötet. Bland dem finns Brexitminister Dominic Raab, som hållit i förhandlingarna de senaste månaderna. Om Raab eller någon annan minister avgår i protest, kan Mays position som premiärminister försvagas kraftigt. Ännu vid 21.30 svensk tid fanns dock inga uppgifter om några ministeravhopp.
– Jag vet att svåra dagar väntar nu. Det här beslutet kommer att granskas intensivt, vilket är fullt förståeligt. Valet stod mellan detta avtal, som gör det möjligt att återta kontrollen och bygga en bättre framtid för vårt land – eller att gå tillbaka till ruta ett, med mer splittring, mer osäkerhet och ett misslyckande vad gäller att leverera det som folkomröstningen beslutat om.
Kort därefter offentliggjordes det 585 sidor långa utkastet till utträdesavtal.
EU:s chefsförhandlare Michel Barnier kallade det ”ett avgörande steg”.
– Uppgörelsen innehåller 180 paragrafer, tre protokoll och en rad tillägg, sa Barnier och visade nöjt upp pappersluntan för de närvarande på presskonferensen.
Enligt Barnier ska den omstridda garantiklausulen – ”backstop” – som är tänkt att säkra fredsavtalet genom att fysiska kontroller inte upprättas på ön Irland, nu omfatta hela Förenade kungariket. Tanken är då att hela landet ingår en tullunion med EU så länge inte en tillfredsställande lösning på Irlandsfrågan nås.
I utbyte måste britterna följa EU:s regleringar, bland annat vad gäller miljökrav och arbetares rättigheter.
– Men jag vill betona att avsikten inte är att denna ”backstop” ska aktiveras, utan att vi ska nå ett annat avtal innan övergångsperiod är slut den 31 december 2020, lade Barnier till.
Såväl Barnier som May är dock väl medvetna om att det är långt kvar innan detta avtal är i hamn. Medierapporter gjorde på onsdagen - gällande att det inte kommer att finnas någon möjlighet för britterna att ensidigt lämna tullunionen, om garantiklausulen aktiveras – vilket väckt vrede bland ”brexitörerna” i Mays Tory-parti.
– Vi kommer att fastna i en oändlig ”backstop”. Detta är ett förräderi mot de 17,4 miljoner väljare som röstade för att lämna EU! sa Toryledamoten Andrew Bridgen till Sky News.
Bland de mest hårdföra av ”brexitörerna” höjdes röster för att May nu måste lämna sin post – och att hon riskerar en misstroendeomröstning inom kort.

– Till slut nås en punkt då den politik som förs och individen som sitter vid makten blir så intimt förknippade att det blir väldigt svårt att fortsätta stötta personen som driver denna politik, sa den inflytelserika konservativa parlamentsledamoten Jacob Rees-Mogg.
Tories har inte någon egen majoritet i det brittiska underhuset, utan enbart 315 av 650 mandat. Av dessa tillhör ett 50-tal Toryparlamentariker som räknas som radikala "brexitörer", och väntas rösta nej till avtalsförslaget.
Ett stort frågetecken fanns på onsdagskvällen också kring hur Theresa Mays nordirländska, unionistiska stödparti DUP skulle ta emot förslaget. Om de bestämmer sig för att rösta emot avtalsförslaget kan det få följder för regeringens förmåga att få igenom annan lagstiftning, och i förlängningen leda till en regeringskris.
Oppositionspartiet Labours ledning sa på onsdagen att man sannolikt kommer att rösta nej till avtalet, men ett antal Labour-ledamöter tros överväga att rösta ja, för att rädda landet från en så kallad ”klippkants-Brexit” helt utan avtal.
Första indikationen på stämningen i parlamentet kommer på torsdagen, då Theresa May ska presentera avtalets innehålla i underhuset.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Premiärministerns desperata hot ska vinna över skeptikerna

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Analys
Avtalet med EU är baxat i hamn. Nu måste Theresa May få igenom det i parlamentet. Genom att hota med hård Brexit eller ingen Brexit alls, hoppas hon vinna över både EU-vänner och skeptiker. Samtidigt förbereder sig övriga EU på att britterna trots allt kraschar ut ur EU.

Bryssel.
Till slut kom det vit rök från 10 Downing Street. Ett besked som övriga EU-länder nervöst väntat på i många timmar. Theresa May såg lättad ut när hon i mörkret lämnade sitt korta uttalande. Hon vädjade till sina kritiker att inte föra tillbaka förhandlingarna till ruta ett.
Men i en formulering döljer sig ett desperat hot: alternativet till det 585 sidor långa avtalet är nämligen enligt Theresa May att lämna EU ”utan avtal eller ingen Brexit alls”.
Med det hoppas hon få med sig EU-vännerna, som helst vill stanna i unionen och som är livrädda för att krascha ur. Hon räknar också med att EU-skeptikerna ska uppskatta denna mellanmjölksvariant, av rädsla för att bli kvar i det hemska EU.
Strategin kan slå bakut. Både EU-vänner och EU-skeptiker kan vädra morgonluft och hoppas att just deras sida vinner om de fäller Theresa Mays avtal i parlamentet.
Övriga EU är väl medvetet om premiärministerns svåra läge i såväl regering som parlament. Under hela onsdagen var det radiotystnad

från Bryssel. Ingen diplomat eller EU-tjänsteman ville riskera att störa det långa mötet i London genom att ens yttra sig.
Först nu, efter att den brittiska regeringen godkänt avtalet, får dessutom de kvarvarande 27 medlemsstaterna läsa hela förslaget. De närmaste två veckorna nagelfar de utkastet och den 25 november väntar ett toppmöte med EU:s stats- och regeringschefer.
Med all sannolikhet sluter de upp bakom sin Brexitförhandlare Michel Barnier. För även om medlemsstaterna inte formellt läst texten, har de informerats ingående i de kontroversiella frågorna. Som Irlandsgränsen. Det skulle vara extremt förvånande om EU säger nej till ett avtal som May manglat igenom i sitt kabinett.
Efter stats- och regeringscheferna väntar det svåraste hindret för premiärministern: parlamentet. Hennes stödparti, nordirländska DUP, informerades om innehållet i avtalet sent på onsdagskvällen.
Partiföreträdare har tidigare uttryckt stor skepsis mot allt som andas att det är skillnad på Storbritannien och Nordirland. I detta avtal finns flera sådana komponenter.
Irlands premiärminister Leo Varadkar försökte på onsdagen lugna oroliga protestantiska väljare i Nordirland. Varadkar försäkrade att kraven hans land ställt på Brexitavtalet inte betyder att man strävar efter ett enat Irland.
När det gäller DUP finns det en annan sak som partiet fruktar: att socialdemokratiska Labour och dess ledare Jeremy Corbyn flyttar in på 10 Downing Street.
Lyckas inte Theresa May med sina hot om hård Brexit eller ingen Brexit, kan hon alltså spela fram kortet där det står risk för nyval och vinst för vänsterspöket Corbyn. Det kan flytta ytterligare parlamentariker över på hennes sida.
Sista instansen att godkänna avtalet är Europaparlamentet. Debatten där har förutsättningar att bli underhållande med tanke på flera färgstarka ledamöter, men utgången i en omröstning är given till avtalets fördel.
Den 29 mars lämnar Storbritannien sedan EU, även om en övergångsperiod gör att det i praktiken inte märks på riktigt förrän vid årsskiftet 2020/2021. Då har säkert Theresa May för länge sedan tackat för sig eller blivit bortröstad av sina egna konservativa partivänner.
Hon lär inte sörja det ödet.

Pia Gripenberg "

"Theresa Mays position blir alltmer ohållbar

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Theresa May har hamnat i en veritabel rävsax, sedan två tunga ministrar och flera statssekreterare avgått i protest mot det föreslagna Brexitavtalet med EU. En ledande ”brexitör” kräver Mays avgång, vilket kan leda till en förtroendeomröstning om henne. Och avtalet med EU är långtifrån i hamn.

Blott ett dygn efter att den brittiska regeringen sa kollektivt ja till det framförhandlade utträdesavtalet med EU ser Theresa Mays position nu ut att vara på väg att bli ohållbar.
På torsdagsmorgonen lämnade Brexitministern Dominic Raab sin post i protest mot avtalet, och strax därefter gjorde även arbetsmarknadsministern Esther McVey det.
– Jag har en enorm respekt för premiärministern. Men det här skulle bli ett fruktansvärt dåligt avtal. Det skulle hota Förenade kungarikets sammanhållning, och låsa in oss i en situation som riskerar att bli permanent, där vi inte har något inflytande över de regleringar som gäller i vårt land, sa Dominic Raab i en intervju med BBC.
När May sedan försökte mobilisera stöd för avtalet i parlamentet hade flera statssekreterare (”junior ministers”) också hunnit avgå. Hon möttes av hånfulla gapskratt och burop från oppositionen – liksom från en del av sina partikamrater.
– Jag påstår inte att det har varit en bekväm resa eller att vi eller EU är nöjda med alla delar av avtalet. Men valet är tydligt: vi kan lämna EU utan avtal, vi kan riskera att det inte blir någon Brexit alls, eller så enas vi kring det här avtalet, som är det bästa som kan förhandlas fram, sa May.
Raabs avgång pressar henne dock hårt, eftersom Brexitministern de senaste månaderna varit regeringens chefsförhandlare. I underhuset försökte May därför indirekt bemöta hans kritik, bland annat om den garantiklausul, ”backstop”, som tagits med i avtalet för att säkerställa fredsavtalet i Nordirland och undvika gränskontroller på ön.
– Även om jag vet att det finns en del som inte vill låtsas om det, så är det så att det inte finns något tänkbart avtal som inte innehåller den här försäkringspolicyn. EU skulle helt enkelt inte acceptera ett utträdesavtal utan en ”backstop”. Men återigen: avsikten är att den aldrig ska användas, sa premiärministern.
Såväl bland de hårdföra ”brexitörerna” som i regeringens nordirländska, unionistiska stödparti DUP, möttes hennes ord med misstro.
– Premiärministern har uppenbarligen inte lyssnat på oss. Vi står nu inför valet att rösta för att skydda Förenade kungariket – eller att rösta för att bli en vasallstat som kommer att bryta sönder kungariket, sa Nigel Dodds, DUP:s gruppledare i det brittiska underhuset.
Den konservative ledamoten Marc Francois konstaterade krasst att det kommer bli omöjligt att få igenom avtalet i parlamentet, då fler än 80 Tory-ledamöter sagt att de ska rösta nej, enligt Francois.
Inte heller Labourledaren Jeremy Corbyn skrädde orden.
– Regeringen befinner sig i kaos. När till och med den sista i raden av Brexitministrar säger att han inte kan stödja det här avtalet – hur ska vi andra då kunna sätta vår tilltro till det? Nej, detta är ett enormt och skadligt misslyckande, sa Corbyn, vars parti nu formellt kräver att avtalet dras tillbaka.
I själva verket tycks Corbyn hoppas att avtalet ska röstas ned, och att ett nyval sedan ska utlysas. För det krävs att två tredjedelar av ledamöterna röstar för ett nyval – vilket i nuläget inte är särskilt troligt.

På torsdagskvällen verkade dock en förtroendeomröstning om Theresa May komma allt närmare, då den ledande konservative ”brexitören”, Jacob Rees-Mogg, lämnade in ett formellt brev med krav på hennes avgång. Om en omröstning ska bli av måste 48 ledamöter i partiet lämna in sådana brev.
– Det här är inte en kupp. En kupp är när man använder illegitima medel för att åstadkomma något. Det här är att använda sig av de mekanismer som vi har i partiet. Och nej, jag är inte själv intresserad av partiledarposten, sa Rees-Mogg vid en pressträff.
När han fick frågan vem han skulle vilja se som partiledare sade han:
– Boris Johnson, David Davis, Dominic Raab och Penny Mordaunt – det finns gott om talanger som kan leda oss till en riktig Brexit.
Penny Mordaunt är än så länge biståndsminister, men rykten går om att hon överväger att avgå.
Många bedömare i Westminster tror att Mays position kan bli ohållbar om fler ministrar hoppar av. När hon på torsdagskvällen pressades om vad hon tänker göra om det kommer en öppen utmaning om partiledarposten, svarade hon:
– Det här är ett avtal som jag menar ligger i nationens intresse. Tänker jag ta det hela vägen? Ja.
Premiärministerns hopp står till att tillräckligt många på båda sidor i kammaren till slut ändå låter sig övertygas om att det inte går att få till ett bättre utträdesavtal, och att hon lyckas förmå dem att känna trygghet i övertygelsen om att den ”backstop” som är ett sådant rött skynke, aldrig träder i kraft.
Den uppgiften är sannerligen inte enkel.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Sverige redo säga ja till Brexitavtalet

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Sverige planerar att rösta ja till förslaget om Brexitavtal, säger EU-minister Ann Linde (S). Från andra medlemsstater kommer liknande reaktioner på förhandlarnas överenskommelse i onsdags.

De närmaste dagarna ska EU:s medlemsstater nagelfara det 585 sidor långa Brexitavtalet. Från svensk sida är man redo att acceptera förslaget. EU-minister Ann Linde ska träffa riksdagens EU-nämnd på fredag.
– Vår bedömning är att det inte finns något i avtalet som är så pass kontroversiellt för Sveriges del att vi skulle säga nej. Min bedömning är att det kommer att finnas en majoritet för att vi ska säga ja, säger Ann Linde.
Övriga medlemsländer väntas också ge sitt samtycke.
Österrike är ordförande för ministerrådet detta halvår. Förbundskansler Sebastian Kurz är mycket nöjd med förhandlingsresultatet.
– Det garanterar att det inte blir någon hård gräns mellan Irland och Nordirland, skriver han på Twitter.
Tysklands utrikesminister Heiko Maas välkomnar också överenskommelsen på Twitter och meddelar att landet tillsammans med andra medlemsstater noga ska studera utkastet.
Frankrikes finansminister Bruno Le Maire ser uppgörelsen som ett sätt för européer och britter att hitta en väg framåt som gynnar alla.
Finlands statsminister Juha Sipilä anser att uppgörelsen är ett steg framåt, men påpekar att det fortfarande krävs ömsesidiga beslut för att ett avtal ska godkännas, rapporterar Yle.
Danmarks Lars Løkke Rasmussen påminner också om att det är en bit kvar.

– Det är ingen hemlighet att det har varit mycket vanskliga förhandlingar och det är viktigt att understryka att vi inte är helt i mål förrän avtalet är slutligt godkänt i både Storbritannien och EU, säger han i ett skriftligt uttalande till danska TV2.
Söndagen den 25 november är planen att EU:s stats- och regeringschefer möts i Bryssel för att formellt säga ja till avtalet. Därefter ska det brittiska parlamentet och sedan Europaparlamentet säga sitt.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se
Pia Gripenberg "

"Katrine Marçal: Brittisk politik är en skolgård med slagsmål

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

London. Det finns inget fikabröd i det brittiska parlamentet. Inga kanelbullar. Och inga karlsbaderlängder. Däremot finns det åtta stycken skattesubventionerade barer. Samt en skjutbana.

För att förstå vad som pågår just nu gällande Brexit måste man förstå brittisk politisk kultur.
Och den är inte svensk.
Tänk er att Sverige hade folkomröstat om att lämna EU. Efter att chocken hade lagt sig hade statsministern kallat till sig oppositionen. Riksdagen hade arbetat över och mellan, partigränserna. Det hade tillsatts utredningar. Man hade involverat arbetsmarknadens parter och de stora svenska företagen.
Det hade säkert bråkats. Det hade säkert twittrats. Vi journalister hade säkert skrivit om att det var allmänt sammanbrott. Men man hade formulerat en plan för vilken typ av skilsmässa från EU man önskade och vilken framtida handelsrelation man ville ha. Först därefter hade man aktiverat artikel 50 i Lissabonfördraget och påbörjat förhandlingarna med Bryssel.
Detta hade inte varit unikt för Sverige. I Tyskland har alla större konstitutionella och politiska beslut sedan 1949 (som att flytta huvudstaden från Bonn till Berlin) tagits av stora riksdagsmajoriteter. Man har samma syn som i Sverige: stora frågor kräver samarbete över partigränserna.
Alltså sätter man sig ner och fikar. Det gör man inte i Storbritannien.

Premiärminister Theresa May sa nej till samarbete över partigränserna om Brexit. Sedan aktiverade hon artikel 50 i Lissabonfördraget utan att ha en färdig idé om vad hon egentligen ville uppnå i förhandlingarna. Än mindre en plan som var förankrad någonstans.
Det är detta vägval som vi nu drygt arton månader senare ser spelas ut inför öppen ridå som politisk tragedi.
Theresa May har lyckats förhandla fram ett skilsmässoavtal med EU som egentligen inte är dåligt. Kanske är hennes avtal rentav det bästa som någon premiärminister hade kunnat uppnå: utifrån de premisser som Storbritannien har satt upp.
Men Theresa Mays regering och parti svarar med ramaskri. De gör uppror, avgår och hotar att avsätta henne. Det verkar i skrivande stund ytterst osäkert om avtalet kommer att gå igenom det brittiska parlamentet i december. Faller avtalet där kommer de ekonomiska konsekvenserna bli mycket stora.
I värsta fall kraschar Storbritannien ut ur EU utan ett avtal.
Då riskerar man både mat och medicinbrist.
Inget av detta verkar emellertid påverka det skolgårdslagsmål som brittisk politik har urartat i de senaste dagarna.
Brittisk politisk kultur kännetecknas av individualism och konflikt och det finns naturligtvis fördelar med detta: att man exempelvis har parlamentariker som sitter på starka egna mandat och inte behöver bry sig om partipiskor. Men just nu är det en av alla de faktorer som driver Storbritanniens självdestruktiva Brexitförhandling mot klippavsatsen.
Kulturen av ständig konfrontation är en annan faktor. I underhuset sitter opposition och regering på varsin sida av ett ganska litet rum. Man buar och vrålar. Det är ofta politiskt underhållningsvåld av hög retorisk kvalitet. Men det är knappast en miljö som klarar av konstruktivt kompromissande om tekniskt komplicerade ting.
Som exempelvis en skilsmässoprocess från EU.
Hade Sverige varit i det läge som Storbritannien just nu befinner sig i hade oppositionen hamnat under press att som det heter: ”ta ansvar för landet”.
Inte i Storbritannien.
Det brittiska Labourpartiet har ett enda mål: att framkalla ett nyval.
Därför kommer man att rösta emot Theresa Mays Brexitplan, trots att detaljerna i den mer eller mindre exakt överensstämmer med Labours officiella linje gällande Brexit.
Det är med andra ord inga fikabröd i sikte.
Inte än.
Och kanske inte någonsin.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

"Hårt pressad Theresa May tillsätter nya ministrar

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

London
Den brittiska premiärministern Theresa May försökte på fredagen ta tillbaka initiativet på hemmaplan med hjälp av en mindre regeringsombildning. Men May är fortsatt hårt pressad av den EU-skeptiska falangen i Tories, som anklagar hennes förslag till Brexitavtal för att bryta mot de ”röda linjer” som hon själv tidigare målat upp.

Flera nya ministrar tillsattes på fredagskvällen, i spåren av avhoppen dagen före. Den tidigare biträdande sjukvårdsministern Stephen Barclay får nu den inte helt tacksamma uppgiften att axla Dominic Raabs roll som Brexitminister.
Barclay är 46 år gammal och relativt okänd för den brittiska allmänheten. Han röstade för att lämna EU, men viktigast för May var sannolikt att han beskrivs som en osvikligt lojal politiker, utan egen maktbas att tala om i partiet. Det kan göra det möjligt för premiärministern att kontrollera honom under de kritiska veckor och månader som väntar.
Ny arbetsmarknadsminister blir den betydligt mer kända Amber Rudd, som tidigare var inrikesminister.
May söker nu stöd i parlamentet för det skilsmässoavtal mellan Storbritannien och EU som den brittiska regeringen godkänt. Men avtalet har polariserat hennes eget Toryparti kraftigt.
”Brexitören” och EU-kritikern Jacob Rees-Mogg hör till ett 20-tal Tories som offentligt lämnat in brev med krav på Mays avgång som partiledare.
– Min hedervärda vän, och hon är utan tvekan hedervärd, sa att vi skulle lämna tullunionen, hon sa att vi skulle bevara enhetligheten i Förenade kungariket och hon sa att vi inte längre skulle vara bundna av EU-domstolens beslut. Men i avtalet finns skrivningar som visar på motsatsen. När min hedervärda väns ord och hennes gärningar inte längre stämmer överens, hur kan jag då inte skriva mitt brev?, sa Rees-Mogg öga mot öga med May i parlamentet.
För att en formell misstroendeomröstning om partiledarens ställning ska utlysas krävs dock att 48 Toryledamöter lämnar in brev. Hur många som gjort det i tysthet är oklart, för det totala antalet hålls hemligt.
Skynews citerade dock på fredagen anonyma källor som hävdade att en misstroendeomröstning nu är ”sannolik”.
Även om det skulle bli en misstroendeomröstning är det dock långt ifrån säkert att Theresa May förlorar den. Formellt sett kan hon sitta kvar, så länge hon har stöd av minst 158 av de 315 Toryledamöterna i underhuset.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"May: Den kommande veckan blir avgörande

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Bryssel. En intensiv förhandlingsvecka väntar i Bryssel inför toppmötet på söndag. Brexitavtalet ligger fast, är EU:s budskap till britterna. Däremot kan det bli justeringar när det gäller vilken framtida relation parterna ska ha.

På söndagen möttes EU-ländernas ambassadörer i Bryssel för att lämna sina länders synpunkter på Storbritanniens avtal om utträde ur EU. Trots turbulensen i Storbritannien, pressen på premiärminister Theresa May och högljudda röster om att landet kan få en bättre överenskommelse, ligger avtalsutkastet fast, är beskedet från flera ledare.
Irlands premiärminister Leo Varadkar, vars land har en nyckelroll i förhandlingarna på grund av landgränsen till Nordirland, sade på söndagen att avtalsförslaget ligger fast, men att hans regering kommer att lyssna på Storbritannien när det gäller den framtida relationen.
– Vi har alltid haft ett lyssnande öra, en öppen dörr till förfrågningar från den brittiska regeringen, sade Varadkar till statliga tv-bolaget RTE.
Irlands premiärminister syftar på en åttasidig politisk deklaration, ett tillägg till utträdesavtalet som stakar ut den framtida relationen mellan EU och Storbritannien. Deklarationen är basen för det omfattande frihandelsavtal mellan parterna, som enligt planen ska träda i kraft den 1 januari 2021.
Kommande vecka ska EU och Storbritannien bli helt överens om deklarationen. Den, och utträdesavtalet, ska sedan godkännas av EU:s stats- och regeringschefer på ett extrainsatt toppmöte söndagen den 25 november. Redan har det hörts en del knorrande från medlemsstater som Frankrike när det gäller formuleringar om fisket.
I Storbritannien riskerar samtidigt Theresa May en förtroendeomröstning i parlamentet.
– Att byta partiledare nu gör inte förhandlingarna enklare och ändrar inte sammansättningen i parlamentet, säger Theresa May till Sky News.
Tvärtom varnar hon för att Brexit kan försenas eller hindras.
– De kommande sju dagarna blir avgörande, säger hon.
I protest mot överenskommelsen avgick förra veckan flera ministrar, bland dem Brexitministern Dominic Raab. Han stödjer dock Theresa May och understryker att Brexitavtalet måste komma till stånd.

Pia Gripenberg "

"EU gör sig redo för att britterna kraschar ut ur unionen

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

EU:s kvarvarande 27 medlemsstater lyckas inte ena sig helt kring förslaget till Brexitavtal. Svenska EU-ministern Ann Linde tror ändå att avtalet blir klart till helgens EU-toppmöte. Hon är mest oroad över politiska läget i Storbritannien. EU fortsätter därför sina förberedelser för att Storbritannien kraschar ut ur EU.
Bryssel.

När EU-ministrar från 27 länder möttes på måndagen var planen att de skulle ge sitt klartecken till Brexitavtalet, som förhandlarna enades om i förra veckan. Så blev det inte.
– Det behövs lite arbete till, men jag har gott hopp om att allt ska klaras ut, säger EU-minister Ann Linde.
På söndag träffas nämligen 28 stats- och regeringschefer på ett extrainsatt toppmöte. Mötet var tänkt att främst vara en formell tillställning. Nu ser det ut som att vissa förhandlingspunkter finns kvar.
– Det kan bli någon fråga kvar som stats- och regeringscheferna får lösa ut, säger Ann Linde.
Det som sår split mellan de tidigare så eniga EU-länderna är bland annat frågor som rör fisket, Gibraltars ställning och hur lång övergångsperiod som Storbritannien ska ha innan landet slutligen lämnar EU:s regelverk och samarbeten, enligt henne.
– De länder som inte är helt nöjda med utträdesavtalet vill ha en så kort övergångsperiod som möjligt. Vi som vill fortsätta ha så mycket samarbete som möjligt med Storbritannien är positiva till en längre övergångsperiod, säger hon.

Anne Linde tror att de frågor som EU-länderna har problem med i avtalet, går att lösa med att de i stället skrivs in i en politisk deklaration om framtida relationen mellan parterna. Den deklarationen ska stats och regeringscheferna också besluta om.
Ytterligare ett alternativ är att lägga tvistefrågor som ett protokoll i ett tillägg till Brexitavtalet. I tillägget ska det framgå hur en formulering i avtalet ska tolkas.
– Det är så EU brukar göra för att alla ska bli nöjda, konstaterar Ann Linde.
Förra veckan enades förhandlarna dels om Brexitavtalet, som är 585-sidor långt, dels om ett åttasidigt tillägg, den politisk deklaration för framtida relationen mellan EU och Storbritannien.
Utträdesavtalet är juridiskt bindande. Det är inte den politiska deklarationen. Deklarationen har diskuterats med medlemsstaternas EU-ambassadörer och med EU-ministrarna, liksom med de brittiska förhandlarna, och har redan svällt till över 20 sidor.
En sak är Ann Linde trots allt säker på:
– Det kommer inte att bli en omförhandling av själva utträdesavtalet, säger hon.
Brittiska regeringen sade ja till avtalsförslaget förra veckan efter ett fem timmar långt regeringsmöte.
Dagen efter mötet i London avgick flera ministrar, bland dem Brexitministern Dominic Raab. Nu hotas premiärminister Theresa May av en förtroendeomröstning och det är tveksamt om brittiska parlamentet röstar ja till Brexitöverenskommelsen.
Ann Linde är bekymrad för det politiska läget på andra sidan Engelska kanalen.
– Just nu är jag mest orolig för den politiska situationen i Storbritannien. Jag hoppas att de koncentrerar sig på de positiva sakerna i avtalet och inte på allt som man tycker att man inte får, säger Ann Linde.

Kaoset i Storbritannien är en viktig anledning till att EU-länderna fortsatt förbereder sig på att det inte blir ett Brexitavtal, utan att landet kraschar ut ur EU den 29 mars nästa år.
– Blir det inget avtal har både vi medlemsländer och EU-kommissionen en beredskapsplanering. Sådana möten kommer vi att fortsätta ha en gång i veckan framöver. Det finns inga tecken på att vi kan sluta med dem, säger Ann Linde.
Vad är viktigt för Sverige i en framtida relation?
– Från svensk sida vill vi ha så lång övergångsperiod som möjligt och ett så omfattande avtal som möjligt där många områden ingår, inte enbart ett handelsavtal. Vi vill få in frågor som terroristbekämpning, säkerhetspolitik, forskning och utbildning, nämner Ann Linde.
Hon konstaterar att EU:s medlemsstater har olika åsikter om hur mycket samarbete som Storbritannien ska få ha med EU efter det att landet inte längre är medlem.
Ann Linde tror att förhandlingarna om den framtida relationen blir besvärliga.
– De blir mycket svårare än utträdesförhandlingarna. I dem var EU enigt om att vi måste undvika kaos. Det fanns en stark press som höll oss eniga hela tiden. När gäller framtida relationen finns så klart olika nationella intressen, säger EU-ministern.

Pia Gripenberg "

"Nedräkning till toppmötet

20–21 november: Storbritanniens premiärminister Theresa May kommer till Bryssel på tisdag eller onsdag för att träffa EU-företrädare och diskutera framtida samarbetet.

22 november: På torsdag är planen att en färdig politisk deklaration ska finnas som anger grunden för Storbritanniens och EU:s framtida relation.
25 november: På söndag ska EU:s stats- och regeringschefer besluta om Brexitavtalet och den politiska deklarationen.
December: Brittiska parlamentet ska rösta om Brexitavtalet, datum ej fastställt.
29 mars 2019: Storbritannien lämnar EU, oavsett om utträdesavtalet godkänts eller inte.
30 mars 2019: Godkänns Brexitavtalet börjar nu en övergångsperiod för att göra utträdet så smidigt som möjligt. Dessutom inleds formella förhandlingar om framtida relationen mellan EU och Storbritannien.
31 december 2020: Övergångsperioden löper ut, men parterna kan förlänga den för att hinna förhandla klart ett framtida avtal.

Så ska det framtida samarbetet se ut

Storbritannien ska fortsätta leva upp till miljöåtagandena i Parisavtalet liksom samarbeta i terroristbekämpning och kring illegal migration, framgår av utkastet till den framtida relationen med EU.
Utöver det omfattande och juridiskt bindande Brexitavtalet har EU och Storbritannien förhandlat om en politisk deklaration, som ska vara basen för parternas framtida relation.
Diskussionerna om den politiska deklarationen fortsätter. På tisdag eller onsdag kommer premiärminister Theresa May till Bryssel för att träffa höga EU-företrädare.
Deklarationen är uppdelad på tre områden:
1 Grundläggande förutsättningar, såsom respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Liksom villkoren för att Storbritannien deltar i EU-program inom vetenskap, utbildning, kultur, utveckling och så vidare.

2 Ekonomiskt samarbete. Här finns ambitionen att EU och Storbritannien på varuområdet ska sluta ett långtgående frihandelsavtal och samarbeta om regelverk och tullfrågor. Gränsen på Irland nämns särskilt – att parterna ska hitta lösningar som gör att en hård gräns aldrig behövs.
Andra områden som nämns här är tjänstehandel, investeringar, finansiella tjänster, digitala samarbeten, skyddade varubeteckningar (som Kalix löjrom), transporter (i luften, till sjöss och på land), energi och fiske.
Fisket väntas bli en stor stridsfråga. I utkastet står att fiske ska bedrivas hållbart, att samarbetet ska vara både bilateralt och internationellt samt att parterna ska sluta ett nytt fiskeavtal där man får tillgång till varandras vatten och fiskekvoter.
Inom det ekonomiska samarbetet ingår även visumfria resor för personer för kortvariga vistelser.
Dessutom finns formuleringar om att Storbritannien och EU ska fortsätta det internationella miljösamarbetet och leva upp till Parisavtalet, samt verka på likvärdiga villkor när det gäller statsstöd, konkurrensfrågor, miljöstandarder och relevanta skattefrågor.
3 Säkerhetssamarbete. EU och Storbritannien ska samarbeta när det gäller att förebygga brott, i polisutredningar, lagföring, terroristfinansiering, underrättelseutbyte och så vidare.Inom utrikesområdet nämns sanktioner, visst försvarssamarbete, samarbete vid naturkatastrofer, för att tackla illegal migration med mera. "

"Spanska protester om Gibraltar hotar avtalet

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

Skilsmässoavtalet med EU är i stort sett klart. Men de sista detaljerna – bland dem några laddade skrivningar om Gibraltar – ska nu manglas fram till det beslutande EU-toppmötet på söndag. Brittiska medier varnade på måndagskvällen för att de nya spanska protesterna om Gibraltar i värsta fall kan sänka hela avtalet.

Paris.
– Låt det inte råda någon tvekan: jag är fast besluten att leverera det här avtalet.
Det sa den brittiska premiärministern Theresa May i allvarlig ton inför den brittiska näringslivsorganisationen CBI på måndagen.
– Vi har nu en intensiv vecka med förhandlingar framför oss, inför det extrainsatta Europeiska rådet (toppmötet) på söndag. Under de dagarna ska vi hamra fram de sista, fullödiga detaljerna i ramverket som vår framtida relation med EU kommer att vila på. Jag är övertygad om att vi når ett avtal, och att jag sedan kan lägga fram det i det brittiska underhuset, sa May.
Hon fick varma applåder av storföretagarna i publiken, varav många är djupt oroade av blotta tanken på det kaos som skulle kunna uppstå om britterna lämnar unionen helt utan avtal den 29 mars nästa år.
Theresa May markerade även mot den EU-skeptiska falangen i hennes parti, där många vill prioritera frihandelsavtal med andra länder och regioner i stället för med EU.

– Visst är det sant att världen förändras snabbt – men det gör inte geografin. Europa kommer alltid att vara vår närmaste marknad för varor, och att säkra ett fritt flöde över våra gränser är därför av avgörande betydelse, sa May.
Frågan som många i publiken ställde sig var dock: kan Theresa May vara helt säker på att avtalet får godkänt av EU-ledarna på söndag? Och om det steget passeras, vad sker sedan i det brittiska parlamentet?
Spanien protesterade på måndagen högljutt mot det man såg som otydliga formuleringar om hur Gibraltars status ska avgöras efter Brexit.
– Innan det är klart i utträdelseavtalet och den politiska deklarationen kan vi inte ge vårt stöd, sa utrikesminister Josep Borrell i Bryssel.
Enligt uppgifter i spanska medier handlar irritationen om artikel 184 i utträdesavtalet, som spanjorerna uppger att de inte hade fått se i förväg. Madrid vill att det görs tydligt i denna artikel att Gibraltars framtida status inte är något som EU och London kan besluta om över spanjorernas huvuden. I stället vill spanjorerna att Gibraltars framtid avgörs i direkta förhandlingar mellan Spanien och Storbritannien.
Spanien gör anspråk på detta strategiskt belägna brittiska territorium, och så fort den saken tas upp väcks starka patriotiska känslor på båda sidor. I Storbritannien var rubrikerna braskande på måndagskvällen, inte minst i tidningar med EU-skeptiska ledarsidor.
Spaniens protester kan ”sänka Mays avtal”, påstod The Express och The Times, medan The Telegraph varnade för att ”Spanien hotar stoppa skilsmässoavtalet”.
En talesperson för den brittiska regeringen betonade att det förs ”konstruktiva” samtal med Madrid: ”Vi är fast beslutna att nå en överenskommelse, och vi är mycket nära att göra det. Några saker återstår, som vi är övertygade om att vi kan lösa.”
En annan olöst fråga är den om hur mycket övergångsperioden ska kunna förlängas, om förhandlarna inte blir når ett avtal om den framtida relationen senast den 31 december 2020.
Den brittiske näringsministern Greg Clark sa på måndagen för att sista december 2022 skulle kunna vara ett bra sista-datum – även om han lade till att han självklart hoppas att en sådan förlängning inte ska bli nödvändig.
May klargjorde några timmar senare att hon helst vill att övergångsperioden är över innan nästa ordinarie brittiska parlamentsval ska hållas, sommaren 2022.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Konspiratörerna skriver brev för att avsätta May

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Deras plan: att avsätta premiärminister Theresa May. Deras motiv: att driva igenom en ”hård” Brexit, som säkrar Storbritanniens nationella oberoende. Om 48 ledamöter lämnar in brev till ”1922-kommittén” i brittiska parlamentet kommer en förtroendeomröstning att bli verklighet. Men vilka är konspiratörerna?

– Tålamod är en dygd, och dygd är en nåd, sägs det. Vill 47 andra följa mitt exempel – eller inte? Möjligen måste jag inse att det inte kommer att ske nu på en gång, men saker och ting kan komma att förändras efter omröstningen om Brexitavtalet i parlamentet.
Det sa den konservative parlamentsledamoten Jacob Rees-Mogg lite kryptiskt häromdagen.
Att han nämnde siffran 47 var ingen tillfällighet. Det är det antal ledamöter som måste göra Rees-Mogg sällskap för att få till en förtroendeomröstning i Torypartiets beryktade 1922-kommitté.
Målet med en sådan omröstning: att avsätta Theresa May.
Det vore inte första gången en partiledare för de konservativa tvingas bort på det viset.
Strax före klockan fem varje onsdag öppnas de solida trädörrarna till mötessal 14 i det brittiska parlamentet. Bänkar och väggpaneler i mörk ek kan anas i salen.
När de sista deltagarna anlänt slår dörren igen med en ljudlig smäll – ty här har ingen utomstående rätt att lyssna till vad som sägs. Insynen är obefintlig i denna församling.
Det enda som läcker ut är de applåder, upprörda röster och dunkande i bänkar som ibland snappas upp av journalister som lagt örat tätt, tätt intill nyckelhålet.
Bakom dessa stängda dörrar kan Storbritanniens – och indirekt hela Europas – framtid avgöras de närmaste dagarna eller veckorna.
Formellt heter gruppen ”Conservative private members’ committee”, men i Westminster är den känd som 1922-kommitten, eller bara kort och gott: ”The 22”.
En del menar att namnet kommer från ett möte på Carlton Club i London den 19 oktober 1922, där upproriska konservativa ledamöter tvingade partiledningen att lämna den dåvarande koalitionsregeringen med Liberalerna.
Sedan dess har 1922-kommittén varit en mötesplats för konservativa ledamöter utan ministeruppdrag (”backbenchers”), och en viktig maktfaktor i partiet.
Ingen Toryledare kan ignorera sina ”backbenchers” ostraffat. Det fick Iain Duncan Smith uppleva 2003. Då var Theresa May en av de ministrar som försökte stoppa misstroendeförklaringen. Men Iain Duncan Smith fick gå – och nu kan det vara Mays tur att möta samma öde.
I centrum för intrigerna står den ständigt lika välekiperade Jacob Rees-Mogg. Tidigare var han mest känd för sitt radikala abortmotstånd och sin skeptiska inställning till samkönade äktenskap.
I dag har han blivit den ledande kritikern av Mays linje i Brexitförhandlingarna med EU.
– Premiärministern påstår att det här avtalet med EU är det avtal som hon velat nå. Vi har nu alltså en regering som tagit ett medvetet beslut att inte ge oss en riktig Brexit, en regering full av ”remainers” (stanna-anhängare) som vill hålla oss kvar så nära EU som det bara går, sa Rees-Mogg i tisdags.

Han har nu lämnat in ett brev som kräver en förtroendeomröstning om Mays ställning, och manar sina kollegor att följa hans exempel:
– Detta måste göras nu, för annars kommer premiärministern att leda Tories även i nästa valrörelse. Och jag skulle bli förvånad om ni kan hitta något större antal ledamöter som mellan skål och vägg tycker att det låter som en bra idé.
För att det ska gå så långt som till en förtroendeomröstning måste 15 procent av de konservativa ledamöterna i underhuset – vilket i dag motsvarar 48 – lämna in brev som kräver detta. Hittills har minst 25 gjort det, enligt brittiska medier.
Brev kan också lämnas in i det fördolda, så den ende som säkert vet ställningen är ordföranden i 1922-kommittén, Sir Graham Brady.
– Jag får frågan i matbutiken, på gatan, överallt. Jag har blivit försiktig med att räkna högt eller att nämna nummer, eftersom jag är rädd att folk ska missuppfatta vad jag säger, sa Brady nyligen.
Han röstade själv för att lämna EU – liksom hela styrelsen i 1922-kommittén – och han har lovat att en omröstning ska hållas så snart antalet når upp till 48.
Blir det en förtroendeomröstning måste May säkra stöd av minst hälften av Tories 315 ledamöter i underhuset. Lyckas hon med det är hennes position säkrad i minst ett år. Men även om ”bara” ett hundratal ledamöter skulle rösta mot henne, kan premiärministerns auktoritet lida ohjälplig skada.
Bortom den hårda kärnan runt Rees-Mogg, finns en rad andra framstående Tories som gärna skulle se May falla. Mest känd är den förre utrikesministern Boris Johnson, som öppet anklagar May för att vilja göra Storbritannien till en ”vasallstat” till EU och som tros aspirera på partiledarposten.
En annan är Michael Gove. Han är miljöminister och påstår sig vara lojal med premiärministern. Men Gove tros bida sin tid, och även han är en tänkbar efterträdare.
Andrea Leadsom är ytterligare en tung intern kritiker i regeringen. Hon kom tvåa i partiledarvalet 2016 och sitter på en strategisk ministerpost som gör henne ansvarig för kontakterna med det brittiska underhuset.
Det ser ut att bli svårt för May att säkra en majoritet i parlamentet för det utträdesavtal som ska spikas på toppmötet med EU på söndag. Oppositionen i Labour, Liberaldemokraterna och skotska SNP har sagt att de kommer att rösta emot avtalet, och även regeringens nordirländska, unionistiska stödparti DUP hotar öppet med att göra detsamma.
Om utträdesavtalet röstas ned i det brittiska parlamentet, ökar sannolikheten för en förtroendeomröstning om May. Även den förre Brexitministern Dominic Raab finns då sannolikt med i den växande skaran av konspiratörer. I helgen sa han till The Times att han inte kommer att skriva något formellt brev som kräver Mays avgång. Raab antydde dock att han inte skulle låta sig behandlas på samma sätt av EU, om han satt vid rodret.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

"Det händer nu. Toppmöte på söndag
25 november 2018. EU-toppmöte om förslaget till utträdesavtal. Detta ska klubbas av 27 medlemsländer
December 2018. Omröstning om utträdesavtalet i brittiska parlamentet.
29 mars 2019. Storbritannien lämnar EU. Om ett utträdesavtal finns på plats inleds en övergångsperiod för att möjliggöra ett så smidigt utträde som möjligt.
31 december 2020. Övergångsperioden löper ut, såvida inte förhandlingarna om framtida relation ännu inte är klara. "

"Det mesta pekar mot ett avtal på EU-mötet

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Analys.
Bryssel. Brexitdramat fortsätter, även om det mesta pekar på att söndagens EU-toppmöte slutar i sämja. Spanska krav på Gibraltar, liksom bland annat franska krav på fisket, riskerar fortfarande att kasta grus i maskineriet.

Soliga, spanska Andalusien kastar sin skugga över Brexitförhandlingarna. Andalusien gränsar till det brittiska territoriet Gibraltar. Om tio dagar är det val i regionen. Ingen spansk premiärminister, oavsett politisk färg, vill i valtider ha en debatt om att vara för undergiven mot britterna när det gäller Gibraltar.
Det förklarar de skarpa tonerna från premiärminister Pedro Sánchez. På annat håll grumsar ett antal länder med Frankrike i spetsen om fisket. Länderna vill ha vassare skrivningar om ett framtida avtal med tillgång till varandras vatten och marknader. För britterna är detta en känslig fråga. Theresa May vill inte bli ytterligare en i raden av premiärministrar som anklagas för att sälja ut landets fiskenäring.
Medan själva Brexitavtalet ligger fast (det är juridiskt bindande) handlar bråket nu främst om den politiska deklarationen.
Deklarationen är grunden för hur samarbetet ska se ut i framtiden mellan EU och Storbritannien. Den ska ackompanjera utträdesavtalet, som EU:s stats- och regeringschefer ska skriva under på söndag.
Liksom den besvärliga Irlandsfrågan klarades ut, tyder allt på att Gibraltar och fisket också blir klart under fredagsdygnet.
Regeringscheferna måste få tid att förankra den politiska inriktningen i sina respektive parlament. Ingen vill heller åka till Bryssel för nattmanglingar liknande dem som varit under eurokrisen och i migrationsfrågan.
Märkligast i dagsläget är varför Theresa May åter ska besöka EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker på lördag. Då är det för sent att göra ändringar i Brexitavtalet och den politiska deklarationen.
En tolkning är att EU-sidan vill bidra till Theresa Mays image. Hon ska ses som den som kämpade in i det sista för en bra uppgörelse. Den hjälpen lär hon behöva. I det brittiska parlamentet var kritiken på torsdagen massiv mot Theresa May, både från EU-anhängare och från EU-skeptiker.

Pia Gripenberg"

”EU måste lova att inte lägga sig i frågan om Gibraltar”

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

"Den spanska socialistregeringen, pressad av högeroppositionen, krävde på torsdagen garantier av Bryssel om Gibraltar.
– EU måste lova att aldrig blanda sig i den brittisk-spanska tvisten om området, sade utrikesminister Josep Borrell.

Bakom Sánchez alltmer dramatiska deklarationer de senaste dagarna ligger en fras på sidan 297 i Brexitavtalet. Där, i paragraf 184, står det att ”resterande spörsmål” kommer att lösas under förhandlingar ”mellan EU och Storbritannien”.
Den till synes oskyldiga vändningen fick spanska UD-jurister att slå larm: Detta kunde tolkas som att Gibraltars framtida status vore en fråga mellan London och Bryssel. Den spanske utrikesministern Josep Borrell krävde att paragrafen skrivs om, så att där uttryckligen slås fast att allt som rör Gibraltar endast angår London och Madrid. Om inte detta sker, har Borrell meddelat EU:s Brexitförhandlare Michel Barnier, kommer Spanien att överväga ett veto mot hela avtalet, som ska klubbas vid ett extra EU-toppmöte på söndag.
Trots Angela Merkels krav på att avsluta alla diskussioner inom 48 timmar så kommer Pedro Sánchez inte att kunna backa. Redan innan paragraf 184 dök upp som stötesten hade de spanska nationalistpartierna kritiserat socialistregeringen för att den inte slagit mynt av Brexit-situationen just i fråga om Gibraltar.
Både Bryssel och London, menar vissa spanska bedömare, skulle ha kunnat pressas att gå de spanska kraven till mötes i detta krisläge, då Spaniens underskrift av hela avtalet är av nöden.

Detta är troligtvis fåfänga förhoppningar. Tanken att Theresa May mitt i sitt stora blåsväder skulle kunna ackordera om Gibraltar och överleva politiskt förefaller exotisk. Men den spanska högeroppositionen består numera av tre partier som måste profilera sig på varandras bekostnad. De försummar inga tillfällen att göra livet surt för den trängde Sánchez, som tills vidare är oförmögen att få igenom sin budget och möjligtvis tvingas utlysa nyval i vår.
Minikrisen kring Gibraltar, som knappast kommer att tillåtas stjälpa hela Brexit-lasset, seglar upp just som Spanien och Storbritannien i påfallande god sämja förhandlat fram ett interimsavtal om klippan. Det gäller en rad frågor, inte minst Gibraltars låga tobakspris, som nu skall höjas för att motverka smuggling; kustbevakningen av gemensamma farvatten samt skattebestämmelserna för de tio tusen spanjorer som arbetar på halvön – med mera. För en månad sedan förklarade Sánchez att Spanien inte har några invändningar mot att Gibraltar lämnar EU.
Frågan har varit infekterad i flera år, sedan EU efter Brexit låtit Spanien förstå att man skulle kunna tänka sig skifta position och stödja de spanska kraven på att återfå Gibraltar. Efter ramaskrin i den brittiska kvällspressen och krigshot från vissa politiker har det lugnat sig något.
Gibraltar, som är uppkallat efter Tariq, berbergeneralen som ledde den muslimska invasionen år 711, har präglat de brittisk-spanska relationerna sedan tidigt 1700-tal. I augusti 1704 landsteg brittiska förband, understödda av holländska och katalanska frivilliga. De civila invånarna skonades och fick stanna på villkor att de erkände den brittiske kandidaten till den spanska tronen. De flesta valde att flytta. 1713 erkändes i ett stormaktsavtal Storbritanniens rätt till Gibraltar. Spanien överlät området ”för alltid” till den brittiska kronan. För det dåtida Spanien var förlusten en bagatell. Långt värre var det för Spaniens del att dess handelsmonopol på Latinamerika bröts, vilket blev första steget mot kontinentens frigörelse ett sekel senare.
Det var först i vår tid, under diktatorn Francisco Franco, som Spanien förkastade 1713 års avtal och krävde området tillbaka.
Under andra världskriget pressade Adolf Hitler sin allierade Franco att låta honom erövra Gibraltar, vars brittiska kanoner kontrollerade infarten till Medelhavet. Efter kriget, lovade Hitler, skulle Spanien återfå halvön. Under sju timmars samtal i en järnvägsvagn i den baskiska staden Hendaya hösten 1940 försökte Hitler få Franco med på projektet. Men Franco ställde ett omöjligt villkor: Bara om han fick Frankrikes besittningar i Nordafrika skulle han gå i krig med britterna.
Formellt är Gibraltar vad som tidigare kallades ”en brittisk kronkoloni”. I dag kallas området självstyrande ”overseas territory”. Gibraltarborna har varit EU-medlemmar utan att ha varit brittiska medborgare. I två folkomröstningar i modern tid har 99 procent av dem röstat ja till sin ställning i brittiska samväldet och avvisat det spanska kravet på delad spansk-brittisk suveränitet.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

"Fakta. Gibraltar

Gibraltarhalvön är ett brittiskt territorium nära Spaniens sydspets.
Området är sex kvadratkilometer stort (ungefär som Södermalm i Stockholm) och har 30 000 invånare.
Den större delen av halvön består av en hög klippa, The Rock, vars högsta punkt är 426 meter över havet.
Bebyggelsen ligger huvudsakligen på halvöns västra sida.
Precis söder om gränsen till Spanien ligger flygplatsen. "

"Bara Gibraltar kvar i tvisterna kring avtalet

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Fiskefrågan är löst. Allt annat också. Men knuten kring Gibraltar återstår. I Bryssel är förhoppningarna ändå stora om att medlemsstaterna på söndagens EU-toppmöte ska ge klartecken till Brexitavtalet.

Utträdesavtalet, som förhandlarna i EU och Storbritannien enades om i förra veckan, ligger fast. Likaså en politisk deklaration, som berör de framtida relationerna mellan parterna.
Men lika fast ligger Spaniens hot om att lägga in sitt veto mot uppgörelserna. Premiärminister Pedro Sánchez, just nu på resa i Kuba, har sagt att han inte tänker ge sitt klartecken vid söndagens toppmöte om inte den framtida relationen med Gibraltar klaras ut.
I korthet handlar tvisten om att Spanien vill att Gibraltars status ska avgöras i bilaterala förhandlingar mellan Storbritannien och Spanien. Gibraltar ska inte vara en fråga för Storbritannien och EU som helhet. Här pekar spanjorerna på hur solidariskt EU varit med irländarna när det gäller gränsen på Irland, samt på en del uttalanden som kommit från britternas sida om Gibraltar, som Spanien uppfattar som oroande. Landet vill därför ändra i Brexitavtalet vilket inte övriga EU vill. Från de andra medlemsstaterna är man dessutom förvånad över att Spanien inte tagit upp detta tidigare under förhandlingsprocessen.
Enligt BBC räknar EU-kommissionen med att frågan går att lösa utan att riva upp avtalet.
En källa till DN med insyn i förhandlingarna är inne på ett liknande spår.
– Den går att lösa genom att EU gör någon form av uttalande och att detta klaras ut, säger personen.
EU-kollektivet pressas av att Tysklands förbundskansler Angela Merkel tydligt förklarat att hon inte kommer till Bryssel på söndag för att förhandla, utan för att ge sitt politiska klartecken. ”Inte ett enda kommatecken får vara oklart”, är beskedet från Berlin.
Övriga frågor som EU-länderna tvistat om klarnade på fredagen. Danmark, Frankrike och Nederländerna har bråkat om fiskets status i Brexitavtalet och i den politiska deklarationen. Det klaras ut genom att EU formulerar ett eget tillägg om att särskild uppmärksamhet ska tas till kustsamhällen och fiskerinäringen i de kommande förhandlingarna om ett frihandelsavtal med Storbritannien.
Liknande tillägg görs när det gäller rättvisa konkurrensvillkor mellan företag i Storbritannien och inom EU, vilket varit en känslig fråga för Frankrike, Nederländerna, Belgien och Danmark.
Östeuropeiska stater har fått in skrivningar som rör arbetstagares rörlighet. Sverige har, enligt uppgift, inte framfört några särskilda hjärtefrågor.
Alla dessa tillägg handlar alltså om vilka positioner EU:s kvarvarande 27 medlemsstater ska ha när förhandlingarna om ett frihandelsavtal börjar efter britternas EU-utträde den 29 mars 2019.
Vid söndagens toppmöte ska EU:s stats- och regeringschefer ge sitt godkännande till det 585 sidor långa utträdesavtalet, som är juridiskt bindande, liksom den politiska deklarationen.
Därefter ska brittiska parlamentet ge sitt klartecken. Den omröstningen väntas i början av december. Det är högst osäkert om Theresa May verkligen får igenom avtalet och deklarationen. Såväl EU-anhängare som EU-kritiker har varit mycket kritiska till hennes uppgörelse med EU.
Efter att avtalet godkänts av den brittiska regeringen i förra veckan avgick flera ministrar.

Den politiska osäkerheten i Storbritannien gör att EU-länderna fortfarande planerar för en så kallad hård Brexit, att britterna kraschar ut ur EU.

Pia Gripenberg "

"Fakta. Nedräkning till toppmötet

I dag, lördag, klockan 18 kommer premiärminister Theresa May till Bryssel för samtal i 1,5 timme med EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.
På söndag klockan 9.30 börjar EU-toppmötet med 27 stats- och regeringschefer. Klockan 11 ansluter Theresa May till skaran. Klockan 12 ska mötet avslutas, är planen.
Fakta. Gibraltar

Gibraltarhalvön är ett brittiskt territorium nära Spaniens sydspets. Området är sex kvadratkilometer stort (ungefär som Södermalm i Stockholm) och har 30 000 invånare.
Den större delen av halvön består av en hög klippa, The Rock, vars högsta punkt är 426 meter över havet.
Bebyggelsen ligger huvudsakligen på halvöns västra sida. Precis söder om gränsen till Spanien ligger flygplatsen. "

"Katrine Marçal: Actionprinsen och kampen om smaragdtiaran

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Det brittiska kungahuset räddar politikerna från att behöva vara underhållande. Och när de till råga på allt uttrycker sig som om de var med i en pjäs av Shakespeare, ja då har Netflix fått allvarlig konkurrens om verkligheten.

Jag är personligen ingen stor anhängare av det där med monarki, men ibland måste även jag erkänna att den levererar.
Den brittiska monarkin alltså.
Kvällstidningarna i Storbritannien har de senaste veckorna rapporterat om konflikterna inför bröllopet mellan prins Harry och Meghan Markle i våras.
Den blivande bruden, skulle nämligen låna en av drottningens tiaror. Meghan Markle studerade monarkens inte helt oansenliga kollektion och bestämde sig för en specifik smaragdtiara. Där blev det emellertid stopp. Hovet sa nej. Denna tiara var nämligen antagligen (det är svårt att säga med tiaror) rysk. Och eftersom Ryssland antagligen (svårt att säga med dagens ryska regim) hade varit inblandat i att försöka mörda två personer med nervgift på öppen gata i Salisbury ett par veckor tidigare var denna tiara diplomatiskt omöjlig.
Meghan Markle tog dock inte saken med ro. Hon surnade till, betedde sig och klagade slutligen hos sin fästman, den välkänt ilskne actionprinsen Harry. Prins Harry blev enligt uppgift rasande och utropade till chockerade hovanställda det nästan Shakespearskt klingande: ”Vad Meghan vill ha, ska Meghan få!”
Detta fick drottningen att gripa in.

Monarken lät meddela att: ”Meghan får inte vad Meghan vill ha, Meghan får vad jag behagar ge henne!”, enligt tabloiden The Sun i alla fall.
Och så var det med det.
Det blev ingen smaragdtiara.
Här har vi med andra ord en tvättäkta prins som ställer till en scen om en tiara. Det är precis sådant som man ska ha ett kungahus till.
Om man nu ska ha dem till något.
Vår svenska variant är hopplös i sammanhanget.
I en ny biografi över Storbritanniens kronprins, Charles, beskriver Tom Bower prinsens ideologiska motstånd mot vad som tydligen ibland kallas för den skandinaviska ”cykelmodellen” till kungahus.
Prins Charles tycker helt enkelt att
monarki ska göras ordentligt.
Kungligheter ska inte vara som vanligt folk. De ska inte ha liv som det går att relatera till. Och de ska definitivt inte fotograferas i cykelhjälm och fingervantar eller över huvud taget ägna sig åt svenskt friluftsliv.
Jag tycker att han har en poäng.
Det enda argument för monarki som jag i alla fall delvis kan köpa är att kungligheterna befriar politiken från kravet på att underhålla.
Och att detta är bra för demokratin.
I USA eller Frankrike måste presidenten bete sig som en monark. Hans, eller hennes, familj bevakas som vore de kungligheter och de får krav på sig att vara ”personliga, ”intressanta” eller ”glamorösa”. Det kan sluta illa: presidentvalet blir en tävling i kändisskap som slutar med att man väljer en auktoritär orange dokusåpastjärna till president. Till exempel.
Å andra sidan har Storbritannien kanske världens mest underhållande kungahus. Men detta verkar i sin tur inte ha stoppat brittisk politik från att på senaste tiden varit just farligt underhållande. Premiärminister Theresa May kom hem från Bryssel häromveckan med ett färdigförhandlat Brexitavtal som fick ett sämre mottagande än till och med den nya ”Fantastiska vidunder”-filmen. Fler ministrar har nu avgått ur Theresa Mays regering än vad som har avgått totalt i Italien på tio år.
Ja, Italien.
Jobbet som Brexitminister i Storbritannien har blivit politikens motsvarighet till lärare i försvar mot svartkonster på Hogwarts.
Theresa May har svårt att ens hitta någon som vill ha uppdraget längre.
Hela Storbritanniens beslut att lämna EU börjar alltmer påminna om när Geri Halliwell överskattade sina egna möjligheter till solokarriär och lämnade Spice Girls. Just Spice Girls ska ju faktiskt återförenas lagom till Brexit nästa år (dock utan Victoria Beckham). Och bandet har offentligt uttryckt sitt stöd för Theresa May.
Vad man nu kan dra för politiska slutsatser av det.
Brexitförhandlingarna har helt enkelt nått ett skede där man, om detta hade varit säsong tre av ”The crown”, hade förväntat sig att drottningen skulle gripa in.
”Brexitörerna får inte vad brexitörerna vill, brexitörerna får vad EU behagar ge dem!”
Och så hade det varit med det.
Eftertexterna hade börjat rulla.
Och när nästa säsong började hade hela ensemblen varit utbyt.
Vilken lycka.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

Katrine Marçal bor i en by norr om London. Hon är född i Lund och har bott i Storbritannien sedan 2012. Hon skriver intervjuer och reportage i Dagens Nyheter. Hennes bok ”Det enda könet” är översatt till sexton språk och blev utnämnd till en av årets böcker av tidningen The Guardian. Hon skriver krönika i DN Lördag varannan vecka. "

"Ledare: Ett Brexitavtal som inte gör någon glad

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Inget avtal är bättre än ett dåligt, sa Theresa May från början när hon försökte klargöra hur det brittiska utträdet ur EU skulle gå till. Det var en floskel, men lät som något premiärministern faktiskt trodde på. Numera begriper hon bättre.

På söndagen ska May och EU:s extra toppmöte skriva under den uppgörelse som har förhandlats fram, om dels ett utträdesavtal, dels en politisk deklaration som anger ramarna för den framtida relationen.
Hennes eftergifter visar att hon vet hur illa det vore om Storbritannien kraschade ut ur unionen. Det andra dokumentets syfte är att skyla över reträtterna, så att parlamentet i London inser sitt bästa och röstar ja.
Den beskrivningen skulle hon inte hålla med om offentligt.
Överenskommelsen med EU sägs i stället vara i alla britters nationella intresse. Det stämmer såtillvida att det finns ett katastrofalt alternativ.
Tidskriften Economist gör i sitt nya nummer en pedagogisk genomgång av vad ”inget avtal” skulle betyda. Om all den handel som i dag bedrivs på den inre marknaden beläggs med tullar får det omfattande ekonomiska följder.
Brexitfanatiker tror att lösningen är att avskaffa alla importtullar. Jordbruket och en hel del industri skulle krossas, för andra länder skulle inte nödvändigtvis återgälda tjänsten.
Livsmedelsbutikerna skulle få svårt att fylla hyllorna, mediciner sitta fast i evinnerliga lastbilsköer vid Engelska kanalen. Därtill kommer alla möjliga praktiska problem, rörande allt från flygtrafik till elförsörjning. Att lösa upp 45 års gemensam juridik kräver ansträngning.
Ett övergående bekymmer, som botas med välvilja mellan parterna? Denna vore sannolikt en bristvara efter en skilsmässa späckad av advokater.
Men detta vill Theresa May alltså inte vara med om. Därför har hon gått med på att britterna ska betala tiotals miljarder euro till EU för gamla åtaganden. Därför har hon också mixtrat med sina löften om att Storbritannien ska hoppa av både den inre marknaden och tullunionen.
När ett land lämnar EU uppstår en gräns, men ingen vill ha den mellan Nordirland och Irland. Om den brittiska unionen också ska bevaras är detta ett omöjligt dilemma. Tills vidare blir hela Förenade kungariket kvar i en tullunion med EU, och Nordirland till och med bundet av inre marknadens regler. Så ska det förbli i väntan på en avlägsen lösning som får kvadrater att passa i runda hål.
Den politiska deklarationens stolta men luddiga formuleringar ordnar den biffen, via handelsförbindelser som är ”så nära som möjligt”.
Brexit är ändå Brexit, Storbritannien lämnar EU, lyder Theresa Mays försvar. Just detta är svårsålt på alla håll och kanter i det inhemska parlamentet.
Mays Toryparti är hopplöst splittrat, och flera dussin ledamöter har svurit på att rösta nej till utträdesavtalet. Hennes nordirländska stödparti DUP, som är allergiskt mot allt som osar förenat Irland, likaså. Skotska separatister vill stanna i EU. Labouroppositionen har lovat sänka alla uppgörelser som inte innebär exakt samma fördelar som ett medlemskap, ett dumslugt sätt att utlösa ett brittiskt maktskifte.
I dagsläget talar det mesta för att Mays avtal faller i parlamentet. Åtminstone i första vändan, en eventuell andra gång kan paniken besegra oförståndet. Huruvida en omförhandling är möjlig är osäkert. En ny folkomröstning ser inte trolig ut.
Storbritannien är på väg ut, avtal eller inte. Och det är det sorgligaste av allt i dramat, för såväl britter som oss andra européer.
DN 25/11 2018 "

"Pia Gripenberg: EU säger ja – men många hinder kvar före Brexit

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Bryssel. Tvisten om halvön Gibraltars status klarades ut i elfte timmen. Därmed kommer EU:s stats- och regeringschefer att ge sin välsignelse till Brexitavtalet på dagens toppmöte.
DN reder ut vad som händer på toppmötet samt redogör för den svåra väg som väntar premiärminister Theresa May framöver.

1Vilka är det som träffas på toppmötet?
Under första delen av toppmötet, som sammanlagt är tänkt att pågå i högst tre timmar, möts stats- och regeringschefer från 27 EU-länder. Efter drygt en timme, runt klockan 11, ansluter sig Storbritanniens premiärminister Theresa May.
Hon kom till Bryssel redan på lördagskvällen för möten med EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och Europeiska rådets ordförande Donald Tusk.
2 Vad ska toppmötet komma överens om?
Det är två dokument. Dels det juridiskt bindande utträdesavtalet, eller skilsmässoavtalet, som är 585-sidor långt. Dels en politisk deklaration. I den slås grunderna fast för ett framtida handelsavtal mellan parterna samt för andra framtida samarbeten, till exempel inom säkerhet, kultur, energiområdet och utbildning.
Stats- och regeringscheferna ska ge sitt politiska klartecken till överenskommelsen. Från EU:s sida skrivs avtalet under formellt först efter att det brittiska parlamentet gett sitt godkännande och efter att Europaparlamentet gjort det.
3 Vad händer om söndagens toppmöte inte kommer överens?
Eftersom toppmötet alls blir av, är ledarna redan överens. Tysklands förbundskansler Angela Merkel har varit tydlig med att hon inte tänkte komma till mötet om det var några oklarheter kvar. Spaniens premiärminister Pedro Sánchez hotade med att hela mötet skulle ställas in om inte Spanien fick särskilda garantier när det gäller Gibraltars framtid. Halvön Gibraltar gränsar till Spanien, men är brittiskt territorium och ska lämna EU den 29 mars 2019.
4 Varför är Gibraltar en känslig fråga?
Gibraltar blev brittiskt vid freden i Utrecht 1713, efter spanska tronföljdskriget. Spanska regeringschefer har genom åren med varierande intensitet krävt tillbaka området. Till exempel var landgränsen stängd under många är när diktatorn Francisco Franco styrde. Gränsen öppnade igen 1985, året innan Spanien blev medlem i EU. I dagsläget pendlar cirka 10 000 spanjorer dagligen till Gibraltar för att arbeta.
I Brexitavtalet finns formuleringar som har oroat Spanien. Landet vill ha garantier för att EU och Storbritannien inte gör upp om Gibraltars framtid över spanjorernas huvud. På lördagseftermiddagen löstes frågan när Storbritannien officiellt meddelade hur man anser att två paragrafer i avtalet ska tolkas.
5 Under de långa Brexitförhandlingarna var gränsen på Irländska ön den svåra frågan. Hur har den lösts?
EU och Storbritannien har hela tiden varit överens om att det inte ska vara några gränskontroller på ön. De riskerar nämligen att återuppväcka tidigare oroligheter då tusentals personer dödades i olika attentat.
Utgångspunkten är att de framtida handels- och samarbetsavtalen mellan EU och Storbritannien gör att gränsen förblir öppen.
Men, tills de avtalen är färdigförhandlade, eller utifall att man inte kan enas, finns i Brexitavtalet en nödlösning. På EU-jargong heter den backstop. Nödlösningen innebär att Nordirland ingår i stora delar av

EU:s inre marknad och att övriga Storbritannien är kvar i en tullunion med EU.
6 När ska det brittiska parlamentet besluta om Brexitöverenskommelsen?
Enligt diplomatkällor i Bryssel ska frågan upp i brittiska underhuset inom två veckor. Brittiska medier har nämnt veckan som börjar med den 10 december.
7 Vad händer om parlamentet röstar emot avtalet?
Detta är den mest centrala frågan. Inget tyder nämligen just nu på att Theresa May lyckas få igenom uppgörelsen på hemmaplan. Hennes nordirländska stödparti DUP är emot avtalet. Detsamma gäller många av hennes egna konservativa parlamentariker liksom dem hos socialdemokratiska Labour. Hennes framförhandlade kompromiss kritiseras från alla håll, både av EU-anhängare och av EU-motståndare.
Röstar parlamentet emot Brexitavtalet kan EU och Storbritannien försöka omförhandla uppgörelsen och försöka få igenom ett justerat avtal. Men utrymmet för justeringar måste betecknas som ytterst litet. Risken är påtaglig att om avtalet faller, då avgår Theresa May och hennes regering och sannolikheten ökar att Storbritannien kraschar ut ur EU, utan avtal.
Oppositionen Labour har sagt att man vill ta över och förhandla fram ett nytt avtal. De krav Labour ställer på ett Brexitavtal är i princip omöjliga att uppfylla. Till exempel vill partiet att Storbritannien har exakt samma fördelar som man i dag har som medlem av den inre marknaden. De fördelarna kan Storbritannien aldrig få om man lämnar EU.
8 Om avtalet ligger fast – vad händer när Storbritannien lämnar EU den 29 mars 2019?
Då börjar en övergångsperiod som gäller till den 31 december 2020. Under den perioden är Storbritannien fortsatt med i EU:s inre marknad och betalar till budgeten, men landet får inte vara med och fatta beslut. Under övergångsperioden ska EU och Storbritannien hinna förhandla klart ett omfattande frihandelsavtal med varandra. Övergången kan förlängas till den 31 december 2022, om parterna är eniga.

Pia Gripenberg "

"Fakta. Storbritanniens väg ut ur EU

På toppmötet i dag, söndag, ger EU:s stats- och regeringschefer klartecken till Brexitavtalet.
I december kommer brittiska underhuset att rösta.
Även Europaparlamentet ska rösta om avtalet.
Den 29 mars 2019 lämnar Storbritannien EU. "

”Vi borde lämna nu på en gång, utan avtal”

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Storbritannien och EU må ha nått en överenskommelse – men i de småstäder i England där Brexitsidan vann stort i folkomröstningen råder ingen feststämning. Tvärtom pyr ett missnöje. Risken är stor att avtalet röstas ned av Theresa Mays egna partikamrater i parlamentet, och att hennes dagar som premiärminister är räknade.

Irthlingborough.
Irthlingborough ligger på en höjd i Östra Midlands, omgiven av ett flackt jordbrukslandskap. Kyrktornet i denna småstad med 9 000 invånare lyser om nätterna och tjänade länge som riktmärke för vandrare som återvände hemåt genom dalen.
Under 1900-talet kom staden att bli förknippad med brittisk sko- och läderindustri. Men sedan 2003, då Dr Martens flyttade bolagets fabrik till Kina, har industrijobben gradvis tynat bort.
Här fick lämna-sidan 62 procent i Brexitomröstningen 2016 – att jämföra med 52 procent i hela landet. Traktens parlamentsledamot Peter Bone är en framträdande EU-kritiker och ”brexitör”. Så sent som i april hyllade han Theresa May som ”Brexit-drottningen”:
– Om premiärministern kommer till min valkrets i mars nästa år kommer hon att bäras fram av jublande folkmassor som ropar hennes namn! Jag lovar att visa henne platsen där en staty kommer att upprättas till Brexit-drottningens ära! sa Bone stolt i det brittiska underhuset.
Det var innan Theresa May satte ned foten i regeringen. Innan hon tvingade bort de mest hårdnackade ”brexitörerna”, som dåvarande utrikesministern Boris Johnson och Brexit-ministern David Davis. Innan hon satsade allt på att nå en kompromiss om ett utträdesavtal med EU.
På söndagen godkändes detta avtal av unionens regeringschefer.
– Det här är det bästa avtal som vi kan uppnå. Det är det enda möjliga avtalet. Och det är bra för hela det brittiska folket. Det är vägen mot vår framtid, sa May inför brittisk press.
Men i Irthlingborough märktes inte något firande av.
Någon staty var det ingen som talade om.
När DN besöker den konservativa klubben i Irthlingborough – det slags pub där medlemskap krävs – är stämningen bister.
På teven syns inte några nyhetssändningar till – bara försnacket till söndagens Arsenal-match.
– Folk här är less på Brexit. Det har tagit alldeles för lång tid. Jag och många med mig vill bara få det avklarat. Vi borde ha lämnat EU redan dagen efter folkomröstningen, om du frågar mig, säger 70-årige Peter Graham, med en kall öl i handen.
Han var ordförande i konservativa klubben i Irthlingborough i två decennier, innan hans son tog över.
– Jag tror inte att May får igenom det här i parlamentet. Hon är för svag som ledare. Nej, tacka vet jag Maggie Thatcher, lägger Graham till med en suck.
Vid samma bardisk står 60-årige banarbetaren Nigel Hudson. Han blir uppretad när han hör oss prata.
– Vi borde bara lämna EU nu på en gång, utan avtal. Det här avtalet är dåligt för Förenade kungariket. Jag förstår inte varför vi ska fortsätta betala avgifter under en övergångsperiod, till exempel. De försöker bara skrämma oss med dumheter som att det skulle ta slut på chokladbitar i butikerna om vi lämnar utan avtal, säger Hudson, som vill att May avgår.

– Hon är en svag ledare, en dålig förhandlare, och vi är många här som är väldigt, väldigt, besvikna på henne. Hon måste bort, hon borde lämna sin post så snart det bara går.
Den åsikten delas numera också av traktens parlamentsledamot Peter Bone – han som tidigare ville uppföra en staty över May. Bone är en av de drygt 20-talet ledamöter i underhuset som krävt en förtroende-omröstning om hennes roll som partiledare.
För att få till en sådan omröstning måste dock minst 48 ledamöter kräva det. Och sannolikt avvaktar många ”brexitörer” tills det visar sig om Mays föreslagna avtal tar sig igenom parlamentet eller ej.
Det är en avancerad parlamentarisk matematik som May har att ta ställning till. Hennes regeringsparti Tories har inte egen majoritet utan det nordirländska unionistiska stödpartiet DUP – som tänker rösta mot avtalet i omröstningen i parlamentet i december.
Dessutom har minst ett 50-tal av de 315 ledamöterna i Mays eget parti för avsikt att rösta emot det.
Hennes enda möjlighet är därför att locka över ledamöter från oppositionen, vilket förklarar budskapet om att ”det är det här avtalet eller ingen avtal alls”.
När DN besöker en av Irthlingboroughs ”Working Men’s Clubs”, dit Labouranhängare av tradition går, möter vi 19-åriga Megan Scotten. Hon skulle helst se att britterna stannar i EU.
– Jag var inte tillräckligt gammal för att få rösta 2016. Men jag är orolig för vad som kan hända med ekonomin, och mitt intryck är att många här bara röstade för att få stopp på invandringen, vilket jag tycker är fel, säger Megan Scotten.
Hon är orolig för vad som kan ske om britterna lämnar EU utan avtal.
– Jag är rädd att det kan bli riktigt allvarligt. Och visst, allt är inte bra i avtalet, men man kan inte få allt i en förhandling, man måste kompromissa, säger Megan Scotten.

Frågan är dock om Theresa May kan få tillräckligt många ledamöter från Labour, Liberaldemokraterna och skotska SNP att strunta i sina partiledningars påbud. För inom oppositionen är än så länge motståndet mot avtalet kompakt.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Pia Gripenberg: Splittringen i Europa kommer att öka när Brexit nu är nära

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Storbritanniens EU-utträde har på ett remarkabelt sätt enat de kvarvarande 27 medlemsstaterna. Nu, när britterna står i dörröppningen på väg att lämna, lär motsättningen öka igen mellan nod och syd, öst och väst.

Bryssel.
EU:s stats- och regeringschefer gjorde sitt bästa efter söndagens (rekordsnabba?) toppmöte för att underlätta för Theresa May att få igenom sitt Brexitavtal på hemmaplan.
Det samstämmiga budskapet från dem var att Storbritannien har fått en bra uppgörelse, att avtalet inte går att ändra i och att Storbritannien kommer att vara EU:s allra närmaste samarbetspart framöver. Eller som Europeiska rådets ordförande Donald Tusk twittrade: ”Vi kommer att vara vänner till tidens ände. Och ytterligare en dag.”
Helt sant är inte detta. Norge ska verkligen inte känna sig undanskuffat av EU-kollektivet. Vårt grannland i väst kommer att ha en närmare relation med EU än Storbritannien, när väl övergångsperioden är över den 31 december 2020. Fram till dess kommer britterna att vara en del av inre marknaden och fortsätta betala in till EU:s budget, men utan att få vara med och bestämma.
Nästan två år av besvärliga förhandlingar har visat en överraskande enighet inom kollektivet EU27. Kvarvarande medlemsstater har, under chefsförhandlaren Michel Barnier, hållit en stringent linje gentemot Storbritannien. Där har man mest förhandlat inom sig självt. Det var först i juli i år som Theresa May lyckades ena sin regering, vilket ledde till att profilstarka ministrar som Boris Johnson hoppade av.
EU:s enighet har betalat sig. Det utträdesavtal som ledarna enade sig kring på söndagen följer i huvudsak de riktlinjer som EU satt upp. Det är Storbritannien och Theresa May som har fått anpassa sig.
Resultatet ska ses mot bakgrund av den initiala reaktionen midsommaren 2016, när det brittiska folket överraskande röstade för att lämna EU. Då hette det allmänt att nu riskerar hela EU att haverera. Brexit har i stället visat att EU kan ena sig om man vill. Och mot en yttre fiende, är säkrast att tillägga. Yttre fienden är inte specifikt - Storbritannien, snarare är det rädslan för vad som kan komma om EU inte längre finns.
Den besvärliga skilsmässan för britterna har i vilket fall satt stopp för andra medlemsstater att inom överskådlig framtid välja den vägen.
Men nu när Storbritannien börjat steget ut ur EU-gemenskapen kommer gamla motsättningar att blossa upp på nytt bland de kvarvarande 27. Redan har Spanien prövat tålamodet genom att i elfte timmen lyfta fram Gibraltars framtid som avgörande.
Frankrikes Emmanuel Macron, och några andra ledare, driver att tillgången till brittiska fiskevatten är oerhört central i de framtida handelsförhandlingarna med London. Macron upprepar också att EU behöver repareras och förstärkas inför EU-valet i maj nästa år.
Men hans EU-bygge är mer centraliserat och sammanflätat än den europeiska union som till exempel Sverige och många av staterna i Öst- och Centraleuropa vill ha. Ett EU som går i olika takt, där en del stater samarbetar mer än andra, oroar dessa medlemmar.
Lägg till migrationsfrågan, som diskuterats i oändligt många timmar av EU-ledarna utan att de blivit överens om en gemensam asylpolitik.
Framöver ska länderna dessutom besluta om nästa fleråriga budget för EU, kopplad till nya regler som kräver att medlemsstater lever upp till gemensamma åtaganden för att få tillgång till medlen.

Och efter EU-valet nästa år ska en ny kommission väljas. Det intrikata maktspelet har redan börjat.
Här finns för övrigt en av få vinnare i Brexitförhandlingarna. Chefsförhandlaren Michel Barnier har lyckats att få till ett avtal som enat EU, utan att de brittiska tabloiderna hängt ut honom som Förenade kungarikets fiende nummer ett.
Det har gjort att stats- och regeringscheferna praktiskt taget kysser Barniers fötter. De vill ha honom som ny ordförande för EU-kommissionen nästa år, efter Jean-Claude Juncker. President Macron har fortfarande invändningar. En äldre, gråhårig, konservativ man som ska symbolisera framtidens EU, är inte hans förstahandsval.

Pia Gripenberg "

" Storbritanniens utträde den 29 mars nästa år kommer att följas av en övergångsperiod fram till årsskiftet 2020–2021. Den kan förlängas i två år.
Under övergångsperioden gäller nuvarande EU-regler i Storbritannien. Den 29 mars nästa år kommer dock britterna att lämna sina platser i EU-parlamentet och i EU-kommissionen. Storbritannien förlorar samtidigt sin rösträtt i EU:s institutioner. Under övergångsperioden ska avtal om framtida relationer med EU förhandlas. Utträdesavtalet ger EU-medborgare som bor i Storbritannien och britter som bor i EU ungefär samma rättigheter som i dag. Avtalet slår fast Storbritanniens finansiella åtagande till EU efter utträdet.
Kostnaderna för britterna bedöms bli minst 400 miljarder kronor.
Under övergångsperioden kommer Storbritannien att fortsätta betala medlemsavgift.
I ett protokoll till utträdesavtalet finns en reservlösning för Nordirland om ingen annan lösning hittas. Den ska förhindra att gränskontroller återupprättas mellan Nordirland och EU-landet Irland.
Reservlösningen innebär att EU och Storbritannien, inklusive Nordirland, ska ingå i en tullunion. Nordirland ska dock även följa EU-krav för den inre marknaden när det gäller varor.
TT "

"May söker stöd för Brexitplan

DNN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

London. Theresa May inledde på måndagen en två veckor lång övertalningskampanj på hemmaplan för att samla stöd för det Brexitavtal som hon förhandlat fram med EU. Skepsisen är stor i oppositionen och bland många i regerande Tory-partiet.

– Vi kan välja att stödja den här uppgörelsen, leverera det som beslutades i folkomröstningen och gå vidare med att bygga en ljusare framtid för alla våra invånare. Eller så kan parlamentet välja att säga nej och gå tillbaka till ruta ett. Ingen vet vad som händer om den här uppgörelsen inte går igenom. Det kan öppna dörren till ännu mer splittring och osäkerhet, sa May i det brittiska underhuset.
Där finns dock ett utbrett missnöje med avtalet – något som märktes när May fick ris av såväl radikala ”Brexitörer” i hennes eget Tory-parti, som de ledamöter i Liberaldemokraterna och Labour som kräver en andra folkomröstning.
Labours partiledning stöder än så länge inte dessa krav på en ny folkomröstning. Men det kan ändras om May lider ett nederlag i omröstningen i parlamentet, som väntas hållas den 11 december.
Problemet för premiärministern är att ett 50-tal av totalt 315 ledamöter i hennes eget Tory-parti och de tio ledamöterna i regeringens nordirländska samarbetsparti DUP väntas rösta nej.
– Om vi inte kan få ett avtal som är tillräckligt bra – är inte det bästa då att bara lämna EU och sedan förhandla fram ett avtal utifrån? frågade Tory-ledamoten Richard Drax.
– Det går inte att få ett bättre avtal än det här, var Mays svar.
Frågan är hur många ledamöter som låter sig övertygas om så är fallet.
Erik de la Reguera "

"Brexit har fått de övriga EU-länderna att enas

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Europapolitik. När David Cameron i januari 2013 föreslog en folkomröstning om landets EU-medlemskap öppnade han helvetets portar. Striden kring landets relation till övriga Europa har alltsedan dess rivit upp elakartade sår och delat landet. Även om den outtröttliga arvtagerskan Theresa May skulle lyckas sy ihop någon form av utträdesavtal kommer britterna att få ägna lång tid åt att sköta om sina sår.

Intressant nog synes britterna vara mer splittrade internt än EU:s övriga 27 medlemmar. För som EU:s rådsordförande Donald Tusk uttryckte det finns det förvisso ingen anledning att vara glad, men EU-länderna lyckades åtminstone själva med att enas i en hyfsat solidarisk anda.
I Mays Storbritannien däremot är oenigheten total. Det är inte bara oppositionspartiet Labour som trilskas, utan likafullt skottarna, nordirländarna och många av Mays egna partikamrater. Oredan kan leda till att britterna får lämna EU utan övergångsavtal och det kommer att svida rejält. Den utdragna och plågsamma Brexitprocessen har dock glädjande nog ökat stödet för EU bland kvarvarande länder, och bland britterna själva.
Det finns således skäl att se på saken från den ljusa sidan. EU har, i denna kritiska och turbulenta tid, faktiskt lyckats hålla samman och enas i en minst sagt komplex fråga. Dessutom har alltså britternas självskadebeteende ökat stödet för EU. ”Always look on the bright side of life.” **Sivert Aronsson,** Göteborg "

"Invandringen från EU har nått bottennivå

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Brexit har minskat EU-medborgares aptit på Storbritannien. Färsk statistik visar att nettoinvandringen från EU är nere på sin lägsta nivå på sex år. Men totalt sett är invandringen oförändrad.

Lägre invandring var ett av argumenten inför folkomröstningen då britterna valde att lämna EU. Och nu tycks de ha fått sin vilja igenom. Men bara delvis.
Färsk statistik från den brittiska statistikbyrån ONS visar att nettoinvandringen, skillnaden mellan antalet som invandrar och utvandrar, från EU-länderna sjönk till 74 000 i juni i år jämfört med samma månad i fjol. Det är den lägsta nivån på sex år och ska jämföras med en nettoinvandring på 107 000 året innan.
Ändå ligger nettoinvandringen totalt sett kvar på samma nivå, 273 000. Anledningen är att fler människor från andra delar av världen valde att flytta Storbritannien. Särskilt antalet asiater ökar i antal, enligt ONS, vars statistik visar på den största nettoinvandringen från länder utanför EU sedan 2004.
Vad gäller invandringen från EU är det ett trendbrott som skett ända sedan britterna röstade för att lämna EU. Innan dess var Storbritannien populärt. Särskilt efter EU:s östutvidgning ökade andelen EU-medborgare markant. Andelen av befolkningen från andra EU-länder gick från 1,5 procent 2004 till 5 procent 2017.
Ofta är EU-medborgarna bättre utbildade än andra invandrare. Studier har också visat att de betalar mer i skatt än den genomsnittliga britten och bidrar klart mer till statskassan än vad de tar ut i bidrag.
Nu växer en oro inför vad som händer om EU-medborgarna flyttar.

– EU-medborgare är pelaren som stödjer viktig offentlig verksamhet i det här landet. Vi kan inte luta oss tillbaka och se när vitala välfärdsfunktioner som sjukvården skadas av Brexit, säger konservativa parlamentarikern Phillip Lee, som röstade mot Brexit, till The Guardian.

Marianne Björklund "

"May vägrar vika sig i den tilltagande Brexitstormen

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Theresa May tänker inte avgå – även om det föreslagna Brexit-avtalet röstas ned i parlamentet. Det budskapet gav den brittiska premiärministern på måndagen inför den veckolånga debatt som nu inleds i underhuset. Risken för att Storbritannien lämnar EU utan en överenskommelse tycks dock bara bli större.

När de brittiska folkvalda på allvar nu ska sätta tänderna i det 585 sidor långa utträdesavtalet som Storbritannien och EU:s 27 andra medlemsländer enats kring, är insatserna höga. Utan grönt ljus från underhuset blir det helt enkelt inte något avtal – vilket de flesta ekonomer tror skulle leda till allvarliga konsekvenser för ekonomin.
– Vi kan få en bättre framtid efter Brexit, men det är upp till oss. Folk ville att vi skulle lämna EU, bli mer oberoende och kunna ta fler beslut på egen hand, och det är vad det här avtalet ger oss, sa May i en tv-intervju på måndagen.
Premiärministern är ute på charmoffensiv för att försöka få såväl partikamrater som oppositionens ledamöter att godkänna avtalet.
Men en lång rad EU-skeptiska kritiker i Tories anser fortfarande att det vore bättre att riva bort EU-plåstret snabbt, än att utstå den utdragna plåga som de fruktar kan vänta med Theresa Mays utträdesavtal. Dessa ”brexitörer” i regeringspartiet är rädda för att Storbritannien ska fastna i evigt limbo, om den så kallade backstop-överenskommelsen för Nordirland aktiveras.
Förre utrikesministern Boris Johnson skrev på måndagen i The Telegraph att denna ”backstop” (en garantiklausul som enbart är tänkt att aktiveras om ingen annan lösning om gränsen på Irland nås) är ”en fälla på väg att slå igen om våra bakben och förhindra vår flykt”.
Oddsen för att avtalet godkänns har inte blivit bättre av de oklarheter som rått kring de juridiska råd som May fått under förhandlingarna med EU. Oppositionspartiet Labour har mullrat påtagligt och begärt en fullödig, skriftlig redogörelse, något som regeringen på måndagen till slut valde att gå med på. Men det dokument som lades fram väckte bara ytterligare vrede, eftersom det inte inkluderar all tidigare korrespondens.
I nuläget ser det ut som om en lång rad ledamöter i regeringspartiet Tories och i stort sett hela oppositionen kommer att rösta nej till utträdesavtalet.
När May pressades på om hon tänker avgå om det blir ett nederlag i omröstningen den 11 december, svarade hon bestämt:
– Jag kommer att ha kvar mitt jobb om två veckor. Mitt jobb är att se till att det som folket beslutat om genomförs: att vi lämnar EU, men att vi gör det på ett sätt som är bra för dem.
Frågan som allt fler i Westminster ställer sig är dock om regeringen har någon plan B. Enligt May är det uteslutet med förändringar i den utträdesplan som hon förhandlat fram med EU – men i så fall är risken stor att Storbritannien lämnar EU utan avtal den 29 mars 2019. Och om det är något det finns en majoritet för i parlamentet, så är det paradoxalt nog att undvika ett så kallat ”no deal”-scenario.
Labour har lovat lägga en misstroendeförklaring mot regeringen om Brexitavtalet röstas ned. Men ett nyval kan bli svårt att tvinga igenom, även om May skulle avsättas som partiledare för Tories.
I en sådan kaotisk situation hoppas en del oppositionsledamöter att tillräckligt många liberala Tory-ledamöter skulle kunna ställa sig bakom idén på en ny folkomröstning, om inte annat så för att undvika en oordnad Brexit.

Detta intrigerande för att få till en andra omröstning lyfts också fram av May – fast då med syftet att mobilisera EU-skeptiska röster inför omröstningen den 11 december.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se"

"Fakta. ”Backstop” splittrar Tories

Den garantiklausul – eller ”backstop” – som är den mest - kontroversiella delen av utträdesavtalet innebär att hela Storbritannien, inklusive Nordirland, tills vidare blir kvar inom ett gemensamt tull-område med EU, om inte gränsfrågan har lösts innan övergångsperioden tar slut.
I regeringspartiet Tories väcker detta starka känslor – och om inget utträdesavtal godkänns blir det ingen backstop alls. Då skulle Storbritannien i stället lämna EU utan avtal den 29 mars nästa år.
Omröstningen i det brittiska parlamentet hålls den 11 december. "

"Brittiska regeringen nedröstad om Brexit

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Den brittiska regeringen har blivit historiskt nedröstad i parlamentet gällande en Brexitfråga. Theresa May och hennes ministrar anses ha åsidosatt parlamentet genom att hemlighålla en rättslig utredning om EU-utträdet.

Den brittiske justitieministern Geoffrey Cox har sedan tidigare presenterat den rättsliga utredningen för regeringen. Den summerar de juridiska aspekterna av EU-utträdet. Den är i mångt och mycket en sammanfattning av det 538 sidor långa utträdesförslaget som godkänts av EU.
Men parlamentsledamöter i det brittiska underhuset har inte fått ta del av hela utredningen. På tisdagskvällen röstade de ned regeringen och krävde att dokumentet skulle släppas i sin helhet. Röstsiffrorna blev 311 ledamöter för och 293 mot. Enligt brittiska medier, däribland The Independent, är det en historisk nedröstning eftersom parlamentet för första gången förklarat att regeringen har brist på respekt och har - åsidosatt parlamentet.
Regeringen svarade med att de kommer att offentliggöra utredningen i sin helhet på onsdag. Vissa ledmöter tror att dokumentet avslöjar vilka bekymmer Geoffrey Cox har med Theresa Mays utträdesförslag.
I utredningen redovisas frågor som gränsen mot Nordirland, hur stor påverkan EU-domstolen i Luxemburg ska ha över Storbritanniens lagstiftning och att landet fortsatt ska ingå i EU:s tullunion om inte parterna sluter ett handelsavtal till december 2020.
Premiärminister May möter motstånd från alla håll och kanter när hon samlar sig inför en fem dagar lång debatt om Brexit i parlamentet.

Såväl opposition som ledamöter inom hennes eget parti säger att de kommer att rösta ner förslaget när det läggs fram den 11 december. Theresa May har dagarna efter att utträdesförslaget godkändes av hennes egen regering lobbat hårt. ”Det här är avtalet som levererar det som det brittiska folket önskar”, har varit ett återkommande mantra i intervjuer och framträdanden.
Labourpartiet har inte dragit sig för att kritisera May och även öppnat för en andra folkomröstning om Brexit. Oppositionen hotar också med en misstroendeomröstning för att avsätta Toryregeringen om avtalet inte går igenom parlamentet.

TT AFP "

”Britterna kan backa om Brexit”

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

"Bryssel. Brittiska EU-vänliga parlamentariker vädrar morgonluft sedan ett utlåtande fån EU-domstolen går deras väg. Domstolens generaladvokat anser att Storbritannien självständigt kan besluta att avbryta sitt utträde ur EU och stanna i unionen.

EU-domstolens beslut handlar om att tolka artikel 50 i Lissabonfördraget, alltså hur ett medlemsland ska lämna unionen.
En grupp parlamentariker, bland annat ledamöter i skotska parlamentet, i brittiska underhuset och i Europaparlamentet, har bett att få ett juridiskt klartecken för att ett land som aktiverat artikel 50 kan ångra sig och ensidigt välja att stanna kvar i EU. Därmed skulle landet inte vara beroende av att övriga medlemsstater går med på att landet stannar.
Generaladvokatens svar är ja, ett land kan ensidigt ta tillbaka sin aktivering av artikel 50. Den möjligheten finns ända tills dess att ett utträdesavtal är formellt beslutat, framgår av ett pressmeddelande från EU-domstolen. Brexitavtalet är färdigförhandlat, men debatteras just nu för fullt i brittiska underhuset som ska rösta om förslaget den 11 december.
Andy Wightman, ledamot för Gröna partiet i det skotska parlamentet och en dem som velat ha frågan prövad juridiskt, välkomnar beskedet. På Twitter skriver han att nu väntar han på slutligt avgörande av EU-domstolen.
Generaladvokaten Manuel Campos Sánchez-Bordonas utlåtande är nämligen inte rättsligt bindande. Det är ett råd till EU-domstolen hur den ska avgöra artikel 50. Vanligen följer domstolen sin generaladvokats uppmaning, men inte alltid.

Den brittiska regeringen har för sin del argumenterat för att EU-domstolen inte ska behandla parlamentarikernas fråga om artikel 50. Regeringen anser att frågan är otillåten, eftersom den är hypotetiskt och teoretisk, och eftersom det inte finns några indikationer på att vare sig brittiska regeringen eller parlamentet ska dra tillbaka landet utträdesansökan. Generaladvokaten skriver i sitt utlåtande att eftersom brittiska parlamentet beslutade att aktivera artikel 50 är det även det brittiska parlamentet som bör besluta att avbryta aktiveringen. Prognosen just nu är att det brittiska parlamentet kommer att säga nej till uppgörelsen som premiärminister Theresa May har slutit med EU. Storbritannien ska lämna EU den 29 mars 2019, är planen.

Pia Gripenberg "

"Maratondebatt inledd om Brexit

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Storbritannien. Brittiska parlamentsledamöter inledde på tisdagen en fem dagar lång debatt i underhuset där premiärminister Theresa May ska försöka sälja in sitt utträdesförslag. Men hon möter motstånd från alla håll och kanter. Såväl opposition som ledamöter inom hennes eget parti säger att de kommer att rösta ner förslaget när det läggs fram för omröstning den 11 december.

Theresa May har dagarna efter att förslaget godkändes av hennes egen regering lobbat hårt. ”Det här är avtalet som levererar det som det brittiska folket önskar”, har varit ett återkommande mantra i intervjuer och framträdanden.

TT-AFP "

"Ledare: Att rösta fel eller fel, det är frågan för britterna

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Theresa May har jobbat med ett enda projekt i nästan två år. Trots det går av allt att döma det utträdesavtal premiärministern har förhandlat fram med EU mot ett förödmjukande nederlag i det brittiska parlamentet på tisdag. Runt 100 ledamöter i hennes eget Toryparti tänker rösta nej, liksom oppositionen. Processen har varit kaotisk, och inför EU:s toppmöte i slutet av veckan är röran värre än någonsin.

Utträdesavtalet löser en del frågor, som hur mycket Storbritannien ska betala till EU för gamla åtaganden. På de flesta punkter har May helt enkelt kompromissat bort sina krav.
Men så är det Irlandsfrågan. May lovade att britterna skulle lämna både EU:s tullunion och den inre marknaden. Då uppstår en gräns mellan Nordirland och Irland. Det vill ingen ha, eftersom det kan sätta ny fart på den blodiga konflikten i norr. Detta är oförenliga ståndpunkter.
För att en gräns inte ska uppstå inom den brittiska nationen, på Irländska sjön, ska därför hela Förenade kungariket tills vidare stanna i en tullunion med EU. Den kan vara för evigt. Att hitta ett alternativ före övergångsperiodens slut 2022 blir inte enklare.
May hävdar att hon har nyckeln till hur hela folkets röst 2016 ska respekteras. Storbritannien lämnar EU, som en knapp majoritet ville, men behåller en nära relation som ska få minoriteten att acceptera sitt öde.

Brexitfanatikerna hatar det. Britterna måste hålla sig till regler de inte kan påverka, och möjligheten att skriva geniala handelsavtal med resten av världen försvinner. Dessvärre för May tycker egentligen alla att arrangemanget är uselt. De har rätt: Storbritannien hamnar i en sämre sits än dagens EU-medlemskap innebär. Visserligen var detta uppenbart från början, men många politiker har svårt att rösta för att göra landet fattigare.
Parlamentet har redan berövat May en del av makten över agerandet efter tisdagens votering. Faktum är dock att det inte finns majoritet för någonting.
Att ramla ut ur EU utan avtal vore en ekonomisk katastrof. Långtradarna skulle bli stående på båda sidor av Engelska kanalen. Ett nytt frihandelsavtal tar många år att få fram.
Till att börja med lär May därför skickas till EU-toppmötet med uppdrag att utverka eftergifter. Fast de justeringar som kan göras i utträdesavtalet är minimala, och att fylla deklarationen om den framtida relationen med fler plattityder kommer inte att göra någon glad.
Den norska modellen vore väl inte så dum. Storbritannien skulle behålla tillträdet till den inre marknaden. Problemet är att den fria rörligheten av arbetskraft i så fall består, den som May tolkade folkomröstningen som att det var viktigast att få bort.
EU-domstolen ska på måndagen avgöra om britterna har rätt att avbryta sortin. Det kan ge en tidsfrist. En andra folkomröstning är tänkbar, trots diverse hinder som att den inte hinner ordnas om utträdesdatumet den 29 mars ligger fast. Om en knapp majoritet då skulle rösta ja till EU blir kravet på en tredje omgång omedelbart och högljutt.
Labour vill ha nyval, men det hjälper ingen. Partiet är också djupt delat i Brexitfrågan, och ledaren Jeremy Corbyn anser att EU är en kapitalistisk konspiration.

Till sist kan förstås parlamentet rösta om Mays avtal en gång till, när ”no deal” hänger som ett svärd över ledamöterna. Men förlustsiffrorna på tisdag får nog inte bli alltför stora.
Bäst för britterna vore att stanna i EU, arbeta för att göra unionen bättre och gräva ned allt gammalt groll. Det är olyckligtvis inte heller särskilt troligt.

DN 10/12 2018 "

"May har förtjänat hånskratten

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Efter en dag fylld av nervositet och rykten sköt premiärminister Theresa May upp omröstningen i brittiska parlamentet om utträdesavtalet med EU. Hon gick mot ett säkert nederlag. Enda frågetecknet var hur förkrossande det skulle bli.

Timmarna före hade EU-domstolen kommit med beskedet att Storbritannien har rätt att avbryta Brexitprocessen utan att övriga medlemsländer säger ja.
EU-vänner gladde sig, men utslaget får knappast praktisk betydelse. Någon måste trycka på ångraknappen. Och det är inte aktuellt, meddelar regeringen, även om det inte är så alldeles lätt att lita på vad den säger.
Parlamentet har förvisso ryckt åt sig en del av makten från May. Om utträdesavtalet som väntat röstas ned ska regeringen redovisa en plan för fortsättningen. Den kan parlamentet justera med egna tillägg, som får politisk tyngd men inte är juridiskt bindande.
Och det förutsätter att det finns majoritet i parlamentet för ett alternativ. Så är inte fallet. Många partier och falanger är upprörda över utträdesavtalet, men alla har de sina egna skäl. Rabiata Brexitfans vill slippa skriva på något alls, Labourledningen ropar på nyval och en grupp kräver en ny folkomröstning.
Nästa steg för May blir att åka till EU-toppmötet senare i veckan och vädja om eftergifter, men Bryssel säger i princip att lagt kort ligger. Det gäller särskilt att ingen hård gräns ska uppstå mellan Nordirland och Irland efter skilsmässan. Och då måste hela Förenade kungariket stanna i en tullunion med EU på obestämd tid, vilket får Brexitförespråkarna att skrika av skräck.

Det brittiska folket fattade ett dåligt beslut 2016 om att lämna EU. Premiärminister May har sedan dess gjort en soppa av processen, med benäget bistånd av diverse andra röriga kockar. Vad som till slut står på bordet lär smaka surt.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

"Brexit är på väg att bli en fars av intriger och missförstånd

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Analys
Theresa May skjuter upp omröstningen i brittiska parlamentet och återvänder till Bryssel för att fila ytterligare på Brexitavtalet. Den omvändelsen under galgen kommer knappast att öka den brittiska allmänhetens förtroende för landets politiker. Frågan är om May fortfarande är kvar på premiärministerposten efter nyår.
London.

Efter en vecka av het debatt om det föreslagna utträdesavtalet med EU, drog Theresa May plötsligt i handbromsen på måndagen.
ANNONS:

– Jag har lyssnat noga på vad som har sagts i den här kammaren. Från det står det klart att det finns bred oro om den nordirländska garantiklausulen (”backstop”) som bara är tänkt att fungera som en nödlösning, sa premiärminister May i det brittiska underhuset.
– Vi kommer därför att skjuta upp omröstningen i morgon (läs tisdag), sa May.
Förklaringen är lika enkel som pinsam för Theresa May: hon har inte lyckats mobilisera tillräckligt med stöd i underhuset – inte ens i sitt eget regeringsparti Tories.
I nuläget tyder det mesta på att omkring 400 av de 649 ledamöterna skulle rösta emot avtalet. I praktiken erkänner sig May besegrad och ber om mer tid, för att undvika ett förnedrande nederlag där många av hennes egna partikamrater skulle ha röstat emot.

Så vad tror egentligen Theresa May att hon ska kunna få ut av ännu en förhandlingsrunda med EU?
Hon sa på måndagen att avsikten är att få ytterligare garantier om att Storbritannien inte kan fångas i en evinnerlig ”backstop”. Men om man ska tro Irlands premiärminister Leo Varadkar är det uteslutet med ändringar i avtalstexten, och i synnerhet när det gäller just den omstridda garantiklausulen om gränsen på Irland. Samma budskap kom från Bryssel på måndagen.
Möjligen kan May få till några kosmetiska förändringar i den politiska deklarationen om den framtida relationen med EU. Men det kommer inte att räcka för att stilla vreden i ”brexitörfalangen” i hennes parti. Inte heller liberalt sinnade ledamöter i Labour – som teoretiskt sett skulle kunna trotsa Jeremy Corbyns påbud om att rösta nej – blir lätta att locka över. Många av dem anar en växande möjlighet att få till en andra folkomröstning om Brexit, och föredrar att se May och hennes regering falla innan de spelar ut sina kort.
Samtidigt tycks en förtroendeomröstning om Theresa Mays position som partiledare stå för dörren. Boris Johnson, Jacob Rees-Mogg och minst ett 30-tal upproriska ”brexitörer” i Tories låter alltmer övertygade om att tiden är inne för en öppen utmaning. Så fort signaler kommer om att May är på väg att misslyckas i Bryssel, lär det bli aktuellt.
Vem som i så fall skulle ersätta May, om hon faller, är svårt att sia om. Brexitörerna skulle kunna fälla May, och Boris Johnson tycks beredd att axla rollen som partiledare, men det finns inte någon majoritet i parlamentet för idén om att lämna EU utan avtal.
Mycket tyder på att Brexit är på väg att bli en fars, med ett virrvarr av intrigerande, missförstånd och bortförklaringar, och risken finns att farsen får ett abrupt slut med någon som kommer ut genom en dörr och säger: ”Hörni, har ni märkt att vi inte är kvar i EU längre?”.
Det tragiska i det är att det då troligen faktiskt kommer att märkas högst påtagligt – i form av flaskhalsar i hamnar, oklarhet om EU-medborgares rättigheter, problem med livsmedelsförsörjning, sjunkande tillväxt, förlorade jobb och kanske rent av en recession i Storbritannien. Åtminstone om man ska tro åtskilliga av landets ledande ekonomer.
Pundet föll också kraftigt på måndagen, i spåren av Mays besked.
Följande är några av många tänkbara scenarier den närmaste tiden:
1. May reser till Bryssel, får EU att gå med på förändringar i den politiska deklarationen och tar med sig detta tillbaka till parlamentet. Sannolikt blir det då ett nej igen – om nu inte omröstningen sker just före ”Brexit-dagen” den 29 mars nästa år, och hon mot förmodan lyckas pressa tillräckligt många panikslagna ledamöter till att rösta för.

2. May avsätts som Tory-ledare. En ny ledare väljs, som tar över premiärministerposten. EU-utträdet skjuts upp tills ett bättre avtal förhandlats fram.
3. Mays regering faller efter en misstroendeförklaring. Två tredjedelar av ledamöterna röstar för att utlysa nyval.
4. En majoritet i parlamentet röstar för att utlysa en ny folkomröstning. En ny politisk strid utbryter om vilka alternativen ska vara. Oklar fortsättning.
Kanske finns det fortfarande förhandlingsutrymme – trots att allt tyder på att så inte är fallet. Kanske går det fortfarande att undvika att Storbritannien lämnar EU utan avtal. Men frågan är om Theresa May är kapabel att leverera det.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Brexitavtalet

EU:s stats- och regeringschefer är överens med brittiska regeringen om dels ett utträdesavtal, dels en politisk deklaration.
Utträdesavtalet är juridiskt bindande. Under övergångsperioden kommer britterna att fortsatt betala sin ”medlemsavgift” till EU.
Samtidigt ska avtal om framtida relationer med EU, exempelvis om handelsavtal och fiskerättigheter, förhandlas fram.
Utträdesavtalet ger EU-medborgare som bor i Storbritannien och britter som bor i EU ungefär samma rättigheter som i dag. Där regleras också hur gränsfrågan på Irland ska lösas. Som en nödlösning, innan ett frihandelsavtal träder i kraft eller om parterna misslyckas med att sluta ett sådant avtal, ska Nordirland omfattas av delar av EU:s inre marknad.
Hela Storbritannien ska vara kvar i en tullunion. På så sätt undviks en hård gräns gentemot republiken Irland. På EU-jargong kallas reservlösningen “backstop”.
Brexitanhängare vill att nödlösningen ska vara tidsbestämd. Det vill inte EU. "

"EU nobbar Mays invit till förhandling

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Nej, vi förhandlar inte mer. Avtalet ligger fast.
EU-länderna, med Irland i spetsen, var på måndagen tydliga med att de inte tänker riva upp Brexitavtalet för att hjälpa premiärminister Theresa May att blidka sitt bångstyriga parlament.

Bryssel
I ett sista(?) desperat försök skickade Theresa May på måndagen sin närmaste Brexitrådgivare Olly Robbins till Bryssel för att få igenom förändringar i Brexituppgörelsen, som slöts vid ett toppmöte förra månaden.
Theresa May själv ska kontakta regeringscheferna, sade hon i ett tal i brittiska underhuset. Syftet är att förklara hur svårt de parlamentarikerna har att acceptera nödlösningen för gränsen på irländska ön.
EU är inte intresserat av att ändra i avtalet.
– Vi kommer inte att omförhandla avtalet, skriver Europeiska rådets ordförande Donald Tusk på twitter på måndagskvällen.
Han tillägger att EU är villigt att diskutera hur man kan underlätta för Storbritannien att godkänna överenskommelsen.
Irlands utrikesminister Simon Coveney är lika kategorisk.
– Det avtal som finns kommer inte att förändras. Det har tagit två år att få fram. Uppgörelsen är rättvis för båda sidor, säger han.
Från EU-kommissionens sida är man också tydlig med att avtalet ligger fast.
– Vi har en uppgörelse på bordet. Den godkändes vid toppmötet den 25 november. Och som ordförande Juncker sade: detta är den bästa

och enda uppgörelsen och vi kommer inte att omförhandla den, säger talespersonen Mina Andreeva.
Inget EU-land vill ändra i Brexitavtalet. Det skulle riskera att skapa splittringar inom unionen, liknande de som var på gång när Spanien ville ha särskilda formuleringar om Gibraltar i slutskedet av förhandlingarna.
Däremot beslutade stats- och regeringschefer även om en politisk deklaration på toppmötet. Den anger grunden för ett framtida handelsavtal. Deklarationen är inte juridiskt bindande och därmed lättare att formulera om.
På måndagen kom även EU-domstolen med ett uttalande om den paragraf i Lissabonfördraget som reglerar hur ett land ska lämna EU. På begäran av en skotsk domstol har EU:s domare slagit fast att ett land ensidigt kan välja att dra tillbaka sin utträdesansökan.

Pia Gripenberg "

"Han har blivit en kultfigur för de som vill ha en ny folkomröstning

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

London. Han hörs. Han syns. Och han tar sig ständigt in i de brittiska nyhetssändningarna oanmäld.Aktivisten Steve Bray har de senaste månaderna blivit ”Mr Stop Brexit” med hela Storbritannien, och en symbol för den växande rörelse som kräver en andra folkomröstning om EU-medlemskapet.

– Nu är det dags för sändning. Inga poliser. Vi kör!
Steve Bray rättar till den blå cylinderhatten och hoppar över avspärrningen som satts upp kring parken.
Med bestämda steg går han mot de fem meter höga plattformar som tv-kanalerna byggt för att ostört kunna sända live med parlamentet i bakgrunden. Plattformarna är relativt nya, och BBC hävdar att de byggts som en rutinåtgärd – men Steve Bray tror att han orsakat dem.
– Det sägs att de lagt 10 000 pund (120 000 kronor) på att bygga dem. Och jag betalade 10 pund för de här, skrattar han och visar upp två långa plastpinnar.
Längst ut sitter röda plakat fastsatta. Texten för dagen lyder: ”We Want a People’s Vote” (”Vi vill ha en ny folkomröstning”).
När BBC:s programledare några minuter senare inleder sändningen dröjer det inte länge förrän plakaten dyker upp bakom honom. Långsamt vajar de fram och tillbaka, som en absurd och (ja, påtagligt brittiskt) humoristisk bakgrund.
Nyhetsankaret säger lite torrt:
– Jag har fått veta att en del av er störs av de som demonstrerar här bakom. De verkar ha skaffat längre plakat...

Några minuter senare kommer en konstapel gående, och Steve Bray packar ihop och vandrar iväg, med plakaten över axeln.
– De kan inte ha poliser på plats hela tiden, och det tar 10 minuter innan de anländer. Fast de brukar bara säga: ”Oh, come on, Steve, time to go”, säger han med en med ett snett leende.
Denne 49-årige walesare är egentligen myntsamlare till yrket, men har det senaste året varit aktivist på heltid. Så fort underhuset håller session står han utanför byggnaden med sina plakat – och han stannar hela dagen. Då och då hörs Brays patenterade rop: ”STOP... BREXIT..!”
Hans lika oinbjudna som regelbundna medverkan i BBC:s och Sky News nyhetssändningar, har gett honom kultstatus i den brittiska Brexit-debatten.
– Vi blev grundlurade i folkomröstningen. Mycket av informationen vi fick var falsk. De drog oss in i det helt utan någon plan alls – och nu vet de inte vad de ska göra. Så ja, jag tycker verkligen att vi borde få rösta igen, säger Bray, som nu synts i bakgrunden med plakat under fler än hundra tv-intervjuer.
För ett par veckor sedan dränkte han också ”brexitören” Jacob Rees-Moggs presskonferens utanför parlamentet med sina ”Stop Brexit”-vrål. Det provocerade en hel del lämna-anhängare – men bland de britter som tilltalas av idén om en andra folkomröstning har Steve Bray blivit mäkta populär.
– Jag vill bara tacka dig för allt du gör! säger Catherine Wray, en pensionerad lärare från Canterbury, som stannar till för att skaka Steves hand.
Aktivisten tackar ödmjukt och lyfter på cylinderhatten, innan han vänder blicken mot tv-plattformarna på nytt. Polisen har försvunnit.
– Jag kommer inte ge mig förrän vi stoppat Brexit. Och tro mig, det kommer att ske, säger han, några minuter innan nästa nyhetssändning börjar. **Erik de la Reguera** erik@delareguera.se "

"May på desperat turné för att vädja till EU

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Theresa May reste på tisdagen runt i Europa, med blixtvisiter i Haag, Berlin och Bryssel, för att söka stöd för ändringar som kan få det brittiska parlamentet att godkänna utträdesavtalet med EU. På hemmaplan krävde delar av oppositionen samtidigt en förtroendeomröstning om premiärministern.

– Vår premiärminister är på rymmen, konstaterade Labourledaren Jeremy Corbyn i spefull ton när det brittiska underhuset höll en extra-insatt Brexit-debatt på tisdagseftermiddagen.
Snarare än en flykt ska nog Theresa Mays rundresa ses som ett sista desperat försök att få EU-ledarna att ge efter tillräckligt för att stilla vreden i det motstridiga parlamentet på hemmaplan.
May inledde dagen med frukost i Haag tillsammans med Nederländernas premiärminister Mark Rutte. Sedan följde lunch i Berlin med Tysklands förbundskansler Angela Merkel. Och så vidare till Bryssel, där EU:s permanente ordförande Donald Tusk och kommissionsordförande Jean-Claude Juncker tog emot.
Trots det späckade programmet fanns inte mycket som tydde på att den brittiska premiärministern hade fått EU-ledarna att svikta.
– Det avtal som nåtts är det bästa tänkbara, och det enda möjliga avtalet. Inget utrymme finns för omförhandling, sa Jean-Claude Juncker, tongångar som också ska ha upprepats bakom stängda dörrar av Angela Merkel.
När May vid ett tillfälle inte kunde ta sig ur baksätet på sin låsta bil, med Merkel väntades utanför, var det en del av de närvarande som smålog. På många håll på kontinenten ses britternas problem med EU-utträdet som något som i hög grad är självförvållat och kopplat till

brittisk inrikespolitik, snarare än som en konflikt som kan lösas i förhandlingar med EU.
I det brittiska parlamentet var dock stämningen en helt annan. Det skotska nationalistpartiet SNP krävde att det största oppositionspartiet Labour skulle tvinga fram en förtroendeomröstning om May, efter att hon ställt in den omröstning som varit planerad att hållas om utträdesavtalet – med mindre än ett dygns marginal.
Men Labour avvaktar ytterligare en tid – då premiärministerns talesperson sagt att parlamentet ska få rösta om (det kanske något förändrade) utträdelseavtalet med EU ”före den 21 januari”.
Enligt Labours talespersoner ger man gärna May tid att träffa EU-ledarna och ”återvända tomhänt”.
– I går fläckade premiärministern sitt ämbete genom att ensidigt ta bort avtalet från parlamentets bord och fly i väg, i stället för att acceptera den här kammarens utslag. Detta är inte längre en fungerande regering. Premiärministerns kaotiskt skötta förhandlingar har slutat i nederlag. Hur ska hon kunna ha auktoritet att förhandla för hela Storbritannien, när hon inte ens har auktoritet nog i sitt eget parti, sa Labourledaren Jeremy Corbyn.
På torsdag och fredag ska Theresa May träffa samtliga EU-ledare vid ett toppmöte i Bryssel. Men såväl Irlands regering som EU-ledningen har redan uttryckligen uteslutit ändringar i designen av nödlösningen för Irland (kallad ”backstop”), på grund av följderna som det kan få för fredsprocessen på den gröna ön.
Om framsteg uteblir lär pressen öka också inom Mays Tory-parti, där radikala ”brexitörer” som Jacob Rees-Mogg kräver hennes avgång.
– Det är hon [Theresa May] som har lett regeringen till nederlag, och hon måste ta ansvar för det, sa Rees-Mogg på tisdagen.
För att få till en förtroendeomröstning internt i Tories partigrupp, krävs att 48 av de 314 ledamöterna skriftligt kräver en sådan. Hittills har bara ett 30-tal ledamöter lämnat in den typen av ”brev” – men Rees-Mogg och andra kritiker, som förre utrikesministern Boris Johnson, tycks övertygade om att en förtroendeomröstning nu är nära förestående.
BRYSSEL, tisdag kl 17.38. Theresa May reste till sist till Bryssel för att träffa Europeiska rådets ordförande Donald Tusk.
BERLIN, tisdag kl 13.14. Tysklands förbundskansler Angela Merkel välkomnar Theresa May till Berlin.
HAAG, tisdag kl 9.26. Nederländernas premiärminister Mark Rutte tar emot Theresa May.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

”Ingen ny förhandling om avtalet”

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

"EU står benhårt fast vid Brexitavtalet. EU-minister Ann Linde (S) framhåller att medlemsstaterna på annat sätt vill hjälpa Theresa May att få igenom avtalet i det brittiska parlamentet.

I morgon, torsdag, möts EU:s stats- och regeringschefer för ett toppmöte som plötsligt har fått Brexit som viktigaste punkt på agendan. Anledningen är att premiärminister Theresa May desperat försöker ändra i Brexitavtalet, som slöts förra månaden, för att få igenom avtalet i det brittiska underhuset.
På tisdagen möttes medlemsstaternas EU-ministrar i Bryssel, formellt för att diskutera andra saker, men Brexit präglade även det mötet.
– Jag pratade med en rad av mina kollegor, Spanien, Frankrike, Tyskland och så vidare. Det finns en kompakt enighet om att vi inte ska omförhandla avtalet, säger Ann Linde till DN.
Samtidigt är EU-länderna oroliga för konsekvenserna av en hård Brexit, att britterna kraschar ut ur EU den 29 mars nästa år utan avtal.
– Kan vi hitta något som hjälper den brittiska regeringen att få igenom avtalet så kommer vi att göra det, säger Ann Linde.
Den brittiska regeringen vill ha lagligt bindande försäkringar om att landet inte för alltid ska vara fastlåst i nödlösningen som är framtagen för att hindra en hård gräns på den irländska ön.
Går det kravet att tillmötesgå?
– Det första är att man måste bli mycket, mycket tydligare om att detta är en reservlösning som träder i kraft först när allting annat fallerar. Under övergångsperioden, som är 21 månader – kanske ännu längre, borde det finnas stora möjligheter att lösa gränsfrågan tekniskt eller på andra sätt.
Linde tror att folk på en del håll i Storbritannien har missuppfattat nödlösningen och tror att den är en lösning som träder i kraft direkt, efter den 29 mars 2019.
– Men det är inte säkert att det hjälper att bara förtydliga reservlösningen. Från parlamentet har kommit olika krav och önskemål, säger hon.
Ann Linde ser även möjligheter att ändra i den politiska deklaration som stats- och regeringscheferna kom överens om förra månaden.

Pia Gripenberg "

"Hjälp britterna att ångra beslutet – också för Europas skull

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Brexit kan aldrig bli en framgång. När en ny folkomröstning nu närmar sig behöver vi stöd från våra vänner i Europa.

Vi närmar oss hastigt en klimax i Storbritanniens Brexitdrama. Hur otroligt det än låter är det nu på allvar möjligt att britterna får rösta en gång till om huruvida de ska vara kvar i EU. Vilken unik skjuts det skulle ge åt hela efterkrigsprojektet att bygga ett bättre Europa!
För att klara detta behöver vi lite hjälp från våra europeiska vänner. Jag har stor förståelse för att många européer bara vill sätta punkt för alltihop och visa Storbritannien på dörren. Vi har under 900 dagar haft en brittisk regering som antingen inte varit förmögen att formulera en förhandlingsposition eller kommit med orimliga krav, eller, som i denna vecka, inte klarat av att vinna parlamentets stöd för det avtal man förhandlat fram. Och nu vill brexitörer i Torypartiet sparka Theresa May.
När klockan tickar mot dagen B, den 29 mars 2019, som riskerar att innebära ett kaotiskt EU-utträde utan avtal, kan jag föreställa mig hur ledare som förbundskansler Angela Merkel kanske vill hjälpa den brittiska regeringen att bara komma över mållinjen. För sedan kan EU återgå till att brottas med alla sina andra stora utmaningar, bland dem populismen och de franska gula västarna, eurozonens ständiga problem, invandringen, Vladimir Putin och Donald Trump.
Men detta vore att begå det klassiska politikerfelet att sätta det kortsiktiga framför det långsiktiga. Visst, att hjälpa Storbritannien i mål skulle, i det korta perspektivet, innebära ett klart besked som gör det möjligt för EU att återvända till andra frågor. Men i det långa perspektivet skulle Brexit vara ett ständigt infekterat brittiskt magsår som skulle plåga och försvaga EU-kroppen.
Magsåret skulle uppträda snart efter utträdet ur EU. Storbritannien blir då tvunget att förhandla fram sitt verkliga framtida förhållande till EU baserat på en vag, icke-bindande politisk deklaration och från en oerhört svag förhandlingsposition. De förhandlingarna skulle ta flera år och vara mycket svåra. Brexitörernas falska löften skulle snabbt avslöjas. För att slippa bära skulden själva kommer brexitörerna och den brittiska EU-kritiska pressen (som, milt uttryckt, inte är så noga med sanningen) skylla landets elände på ”européerna” och då särskilt fransmännen – något som engelsmännen sysslat med i 700 år.
Även om vi skulle ta oss förbi detta förgiftande spel, där alla skyller på varandra, är det en farlig illusion att tro att Storbritannien skulle kunna rulla vidare i ett konstruktivt samarbete med resten av Europa kring utrikespolitik, försvar, terroristbekämpning (man tänker på de senaste offren i Strasbourg), utbyte av underrättelser och alla andra områden där Storbritannien bidrar högst påtagligt till Europa medan man ständigt är tyngd av bekymmer kring övriga delar av förhållandet. Så fungerar det inte i politiken, särskilt inte i populismens tid.
Det är också en vanföreställning att tro att det brittiska folket inom några få år skulle komma tillbaka med svansen mellan benen och be att få vara med i EU igen. Det är en rejäl feltolkning av det brittiska kynnet.
Så den enda variant av Brexit som är bra, är ingen alls. Chansen för detta – som May så näpet kallar ”risk för ingen Brexit” har ökat kraftigt de senaste veckorna.
Allt är möjligt. Ingenting är säkert – annat än att vi kommer att få se ytterligare flera veckor med fyrverkerier, rökridåer och förvirring. Men det alternativ som långsamt vinner alltmer gehör hos parlamentsledamöterna är en andra folkomröstning.

Det är löjligt att antyda att det skulle vara odemokratiskt av Storbritanniens suveräna parlament att ta frågan tillbaka till folket. Det är inte löjligt att tro att den med detta sammanhängande kampanjen skulle kunna bli ilsken och splittrande. Men man måste göra en avvägning mellan den kortsiktiga risken för ilska och splittring och de långsiktiga riskerna för både Storbritannien och Europa.
Det är klart, vi skulle kunna förlora folkomröstningen igen. Men inte ens då skulle landet befinna sig i en värre situation än nu. Ingen kan då säga att folket inte visste vad det röstade om.
Ett beslut i veckan i Europadomstolen slår fast att Storbritannien ensidigt kan avbryta Artikel 50-processen och förbli medlem på existerande villkor. Så allt vi behöver från er, mina vänner, utöver förlängningen av tidsfristen och att ni hanterar frågan om EU-valet, är ett klart, enkelt och positivt budskap, utan några om och men: Vi vill att ni stannar kvar!
Om du är övertygad om att Storbritannien behövs inom EU för att bidra till byggandet av ett starkare Europa i en farlig värld, om du tycker att varje handling är bra som slår tillbaka nationalpopulismens dunkla krafter, om de insatser som England, Skottland, Wales och Nordirland bidragit med till Europa genom århundraden betyder något för dig, om du lägger något värde vid vad Storbritannien gjorde för Europas frihet under andra världskriget, för återuppbyggnaden i Västeuropa efter kriget och bidragen till att Österuropa kunde kasta av sig de kommunistiska diktaturernas ok – ge oss då denna chans. Genom att hjälpa Storbritannien kommer du också att ha hjälpt Europa.

Timothy Garton Ash professor i Europastudier vid universitetet i Oxford.
Översättning: Lars Ryding "

"May kan pusta ut – men nya strider väntar

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Theresa May överlevde förtroendeomröstningen med hyfsat god marginal och kan därmed fortsätta som premiärminister. Men det betyder inte att hon kan slappna av. Direkt efter omröstningen kastas hon in i nya strider. Största utmaningen blir att baxa avtalet om EU-utträdet igenom parlamentet.

Jubel och långa applåder utbröt bland Theresa Mays anhängare efter att resultatet i förtroendeomröstningen stod klart. May överlevde, 200 röstade att de har förtroende för henne, 117 emot.
För Theresa May var det en arbetsseger. Under hela onsdagen kämpade hon för sin överlevnad som partiledare. I parlamentet, i möte med sina partikollegor och i tv-intervjuer varnade hon för konsekvenserna av att byta partiledare samtidigt som Storbritannien är mitt inne i processen för att lämna EU. Hon manade partiet att enas för att tjäna folket och upprepade gång på gång att hon vill slutföra jobbet att ta Storbritannien ut ur EU.
Av betydelse för hennes vinst var förmodligen att hon under dagen meddelade att hon inte har planer på att leda partiet i nästa val. Det kan ha avgjort rösten för de konservativa som är missnöjda med May men oroar sig för en kamp om partiledarposten mitt under brinnande Brexitprocess.
Nu är Theresa May fredad från fler förtroendeomröstningar det kommande året. Men det innebär inte att hennes problem är över. Segern till trots förblir Storbritannien ett splittrat land och Tories ett parti med djupa åsiktsskillnader i EU-frågan. Att som premiärminister ha över 100 röster emot sig är heller ingen liten siffra.

Och May står genast inför nya, svåra strider. Den största utmaningen blir att baxa det utträdesavtal som May har kommit överens med EU om genom det brittiska parlamentet. I måndags fick hon skjuta upp omröstningen, väl medveten om att avtalet skulle röstas ned.
Nu väntas May försöka få med sig något hem från toppmötet i Bryssel i slutet av veckan för att kunna locka fler parlamentariker att stödja avtalet.
EU har visserligen sagt att man inte är beredd att ändra på något. Men EU kan hjälpa May på traven med någon typ av tillägg som betonar att den så kallade back-stoppen, garantin om att det inte ska bli någon ny fysisk gräns mellan Nordirland och Irland, är tillfällig. Det är denna garanti som förargat brexitörer mest. Som de ser det kan avtalet lura Storbritannien att stanna kvar i EU:s tullunion för evigt. Inte heller oppositionspartiet Labour stödjer avtalet.
Att May vann betyder alltså inte slutet på den turbulens som har omgett brittisk politik ända sedan folket röstade för att lämna EU. Splittringen i Brexitfrågan märks överallt och inför onsdagens omröstning rådde nervös stämning i kvarteren runt det brittiska parlamentet.
– Att ha den här misstroendeomröstningen är ett stort misstag. Vi har redan tillräckligt med osäkerhet i det här landet kring Brexit. Premiärministern har levererat det enda avtal som finns. Att tro att vi kan börja om igen nu när klockan tickar är ett enormt misstag, sade Amber Rudd, arbetsmarknadsminister, före omröstningen.
Tim Evans, för dagen utklädd till jultomte, visade tydligt för dem som passerade Westminster vad han tycker om läget: ”Brexit a hoho hopeless mess.”
Men bakom lösskägget finns allvar. Efter Brexitomröstningen har hans firma, som importerar bland annat solpaneler, fått säga upp nästan hälften av sina anställda. Anledningen är att pundet kraftigt försvagats.
Även om han är emot Brexit hoppades han att Teresa May skulle överleva.
– Annars tar den konservativa flanken i Tories över och risken för att vi kraschar ut ur EU ökar.
Med May kvar som premiärminister tror han chanserna för att det blir en ny folkomröstning ökar. Han räknar med att hennes avtal faller i parlamentet och att frågan därefter åter går tillbaka till folket.
– Och då blir det en riktig folkomröstning. I den vi hade förra gången visste inte folk vad de röstade om. Nu är de bättre informerade.
Han tycker trots allt att May har gjort ett bra jobb – utifrån förutsättningarna.
– Hon har gjort sitt bästa för att jämka samman alla åsikter inom partiet, där alla bråkar med varandra i stället för att tänka på folket.
Även Susie Sappa räknade med att May skulle vinna omröstningen, och hon gillar det inte.
– Hon är enligt mig den värsta premiärminister vi någonsin har haft. Hon saknar helt kreativitet och fantasi. Det enda hon kan är att läsa innantill.
Susie Sappa vill ha en ”riktig brexitör” som ledare. En som ser till att Storbritannien tydligt kapar banden till EU.
– Theresa May säger att Brexit betyder Brexit men agerar inte utefter det. Det är bara ord för henne.
Hon oroar sig för vad som händer om en ny folkomröstning blir aktuell.
– Om man går emot demokratin så utmanar man starka krafter. Till sist befarar jag att det leder till civil olydnad.

Marianne Björklund "

"Theresa Mays tunga tid vid makten.

23 juni 2016: Brittiska folket röstar för att lämna EU. Direkt efter omröstningen meddelar premiärminister David Cameron att han avgår.
11 juli 2016: Theresa May utnämns till premiärminister och tar på sig rollen att föra Storbritannien ut ur EU. May, som var inrikesminister i David Camerons regering, röstade för att stanna kvar i EU. Nu meddelar hon att ”Brexit means Brexit”.
29 mars 2017: Storbritannien lämnar formellt in brevet som sätter igång ”artikel 50”, paragrafen som innebär att Storbritannien startar förhandlingarna om att lämna EU.
28 april 2017: May utlyser nyval som ska hållas den 8 juni. Förhoppningen är att öka Tories majoritet i parlamentet och därmed stärka musklerna i Brexitförhandlingarna.
8 juni 2017: Valet blir en flopp för May. I stället för att stärka Tories läge förlorar partiet majoriteten i parlamentet. För att fortsätta regera tvingas partiet ta stöd av det nordirländska lojalistiska partiet DUP. Det gör det svårare för May i de fortsatta förhandlingarna om Brexit. DUP är hårdföra i frågan om Nordirland och kommer att motsätta sig allt som innebär att Nordirland behandlas annorlunda än resten av Storbritannien.
10 juni 2017: Direkt efter valet börjar avhoppen från Mays innersta krets. Två av hennes närmaste rådgivare, Nick Timothy och Fiona Hill, avgår. Fler följer efter.
14 juni 2017: Branden i Grenfell Tower, ett höghus i västra London, är bara en av många skandaler. Theresa May besöker brandplatsen men kritiseras hårt för att inte prata med överlevande.
4 oktober 2017: Premiärminister Theresa May försöker samla - styrkorna vid Tories partikonferens. Det mesta går åt skogen. Under talet plågas hon av ständiga hostattacker och en komiker rusar fram med krav på hennes avgång.
29 mars 2018: Parlamentet röstar efter flera månaders debatt igenom en lag som fastslår att ”Brexit day” infaller 29 mars 2019.
6 juli 2018: Theresa May får med sig sin regering på att Storbritannien och EU i förhandlingarna ska sikta på ett frihandelsavtal och att banden mellan de båda framöver ska vara nära. För nära tycker kritikerna och bara två dagar efter beskedet kastar Brexitministern David Davis in handduken. Dagen efter avgår den yvige och kontroversielle utrikesministern Boris Johnson som varnar för att Storbritannien är på väg att bli en koloni till EU.
14 november 2018: EU och den brittiska regeringen är överens om ett utträdesavtal. Flera ministrar avgår de följande dagarna i kritik mot avtalet, som Brexitminister Dominic Raab och arbetsmarknadsminister Esther McVey. Kritiken rör framför allt utträdesavtalets skrivningar om gränsen mellan Nordirland och Irland.
25 november 2018: Vid ett EU-toppmöte klubbas detaljerna i det 585 sidor långa avtalet.
10 december 2018: Efter flera dagars debatt i brittiska underhuset står det klart att May inte kommer att få igenom avtalet. Hon bestämmer sig för att skjuta upp omröstningen. "

"Långt ifrån säkert att May är kvar som premiärminister i mars

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Analys
Theresa May sitter kvar som partiledare för Tories efter onsdagens dramatiska förtroendeomröstning. Hon får nu – i teorin – ett års andrum, innan en intern utmaning kan ske på nytt. Men May är skadeskjuten, hennes parti är fortsatt splittrat om Brexit och det är långt ifrån säkert att hon är premiärminister den 29 mars nästa år.

”En sådan seger till och jag är förlorad”, ska kung Pyrrhus av Epirus ha utropat år 279 före Kristus, efter det blodiga slaget mot romarna i Asculum. Pyrrhus fruktade styrkor gick segrande ur slaget, men hade lidit stora förluster.
Sedan dess har uttrycket ”pyrrhusseger” blivit synonymt med en seger med så stora egna förluster att de riskerar leda till framtida nederlag. Och sällan har väl uttrycket varit så passande som nu.
Theresa Mays seger i onsdagens förtroendeomröstning gör det möjligt för henne att sitta kvar, men skamfilar hennes auktoritet som partiledare och premiärminister. Enligt flera partikollegor tvingades hon bland annat lova ledamöterna att lämna sin post innan nästa ordinarie parlamentsval hålls 2022.
Trots den eftergiften fick hon bara 200 röster i den egna partigruppen. Drygt en tredjedel av de konservativa ledamöterna i underhuset – 117 för att vara exakt – röstade emot henne, och de saknar alltså helt förtroende för May.
Det är en högre siffra än vad premiärministern hade hoppats på.
Enligt Tory-partiets interna regler får en ny förtroendeomröstning inte äga rum förrän tidigast om ett år. Men det finns andra och minst lika viktiga omröstningar som onsdagens drama kan få konsekvenser för.
Först och främst handlar det då om Brexit, där May fortsatt argumenterar för att det utträdesavtal som förhandlats fram med EU är det enda och bästa möjliga. Hon kommer att försöka pressa EU-ledarna till mindre och sannolikt främst kosmetiska ändringar, men det lär knappast vinna över många av de 117 ledamöter som med all önskvärd tydlighet visat att de är missnöjda.
För att säkra en majoritet för avtalet kan May bli tvungen att räcka ut en hand till Labour. Det kommer dock att sitta långt inne. Inte bara för att Jeremy Corbyn i så fall lär ställa krav på en helt annan riktning i de fortsatta förhandlingarna, kanske med en så kallad ”Norgelösning” (Efta-medlemskap och fortsatt medlemskap i den inre marknaden) som målbild.
Det stora problemet för May är att Tories inte har egen majoritet i parlamentet. För att få igenom budgetar och sakpolitik är hon beroende av det nordirländskt, unionistiska DUP. Och dess ledning protesterar upprört mot utträdesavtalet, eftersom den så kallade nödlösningen (”backstop”) om gränsen på Irland innebär att Nordirland i praktiken stannar i den inre marknaden.
DUP fruktar att det kan vara första steget mot att Nordirland lämnar Storbritannien – något unionisterna kämpat i generationer för att undvika.
Utan stöd av DUP:s tio ledamöter i parlamentet faller Theresa Mays regering. Och en förtroendeomröstning om Mays roll som premiärminister kan komma redan före jul. I så fall blir det inte bakom stängda dörrar i den egna partigruppen – utan i den stora kammaren, med samtliga partier närvarande.
Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Storbritannien driver okontrollerat mot stupet

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Brittiska politiker letar efter nödutgången från Brexitförhandlingarna, medan premiärministern Theresa May låser in sig själv i bilen. I väntan på förödelse eller katastrof har det gamla imperiet slutligen förlorat tron på sig själv, skriver den brittiske journalisten Andrew Brown.

När jag satte mig ner för att skriva detta såg jag tv-bilder på hur premiärminister Theresa May desperat flaxade runt i Europas - huvudstäder. Hon hade nått Berlin för att tigga om några kosmetiska förändringar i den Brexitdeal som det brittiska parlamentet har förkastat.
Fru Merkel väntar på den röda mattan. En svart limousin kör fram och en snyggt klädd assistent springer fram för att öppna dörren för premiärministern. Men dörren vill inte gå upp. Assistenten stelnar till. Det pinsamma ögonblicket går över först när chauffören lyckas få upp dörren inifrån. Varför kunde inte premiärministern göra det själv? Hur hade hon lyckats låsa sig inne? Det var kanske det mest avslöjande ögonblicket i den farsartade tragedi som utspelat sig under hennes tid som premiärminister. Till och med dörrlåset på en officiell limousin spelar en roll i hennes fall – men fallet är också vårt, och hela den brittiska statens.
Det här är en fraktal katastrof som upprepar sig på alla nivåer. På detaljnivån kan premiärministern inte ens komma ut ur sin officiella bil; i den större skalan har Brexitkrisen avslöjat att det politiska maskineri som styrt Storbritannien under de senaste hundra åren nu har gått sönder. Det kan varken hitta några lösningar på våra nuvarande problem eller rätta till dem om de skulle påfinnas.
I centrum har vi hela spektaklet kring parlamentet, där de två - dominerande partierna är mer ideologiskt splittrade inbördes än förenade, men hålls samman av ett valsystem som obönhörligt straffar partisplittring.
Vi befinner oss i ett läge som påminner om en ångbåt som driver mot ett avgrundsdjupt vattenfall. Kapten May står för tillfället i styrhytten. Passagerarna skriker åt henne att stoppa vattenfallet. Maskinisten säger att det bara finns tillräcklig kraft för att styra båten upp på en ö innan den faller över kanten, men alla passagerare tystar ner honom. ”Stäng av vattenfallet!”, skriker de. Båten börjar öka farten och snurrar runt, några ramlar i vattnet. Paniken är nära, och passagerarna föredrar att bråka om vem som ska få stå i styrhytten och tala om för vattenfallet att det omedelbart måste sluta spruta vatten.
Om parlamentsledamöterna fick rösta fritt skulle breda majoriteter uppstå i alla partier för två skarpa förslag: Brexit blir någonting mellan en förödelse och en katastrof – och Labourledaren Jeremy Corbyn är olämplig som premiärminister. Men om samma frågor ställdes till partimedlemmar skulle svaren bli de motsatta.
Medlemmarna i Labour kan inte se något fel med Corbyn (förutom att medierna och parlamentsledamöterna är partiska i sin kritik mot honom). Medlemmarna i det konservativa partiet tycker att det enda problemet med Brexit är att utlänningar obstruerar hela frågan och att de egna parlamentsledamöterna är förrädare i hjärtat.
Det verkar som att parlamentet helt står utan makt att förhindra de två utgångar som de flesta ledamöter innerst inne fruktar kommer leda till katastrof. Å andra sidan har de konservativa parlamentsledamöterna en sista chans att förhindra detta, om de kan rösta ner ett försök från Brexitfalangen att avsätta Theresa May. Förlorar hon blir nästa skede skräckinjagande. Partiet i parlamentet ska då välja fram två namn.

Partimedlemmar ute i landet ska välja emellan de två utvalda. Flertalet i parlamentet vill ha det minsta möjliga Brexit; flertalet bland medlemmarna vill ha det mest omöjliga Brexit som kan tänkas. Och det är i sista hand medlemmarna som bestämmer.
Om inget inträffar för att bromsa utvecklingen, kommer vi snart att hamna i en situation där vi får en Brexit utan något avtal. Och medan lastbilarna står i kö från Dover till London, pundet kraschar och sjukvården först får slut på mediciner och sedan på personal, får vi en - Labourregering som leds av Corbyn. Han som är en av få människor inom brittisk politik som alltid har varit en motståndare till EU. Corbyns uppgift kommer då bli att förhandla fram ett ovärdigt nederlag, på mer eller mindre samma villkor som Theresa May redan har gått med på och som förkastats av alla andra brittiska politiker.
En hotande dubbel katastrof är det enda kort som Theresa May, eller hennes olyckliga efterträdare, har kvar att spela i förhandlingarna med sitt eget parti. Mays avtal är en besvikelse för samtliga inblandade. Det är också anledningen till att optimister argumenterar för att det kan ena nationen.
De svåraste förhandlingarna under de senaste två och ett halvt åren har emellertid inte ägt rum mellan den brittiska regeringen och EU, som tycks ha fortskridit tämligen effektivt så snart politikerna kommit ur vägen. En person som haft insyn i processen berättade för mig att han inte har upplevt en sådan entusiasm och god moral på sin arbetsplats, sedan arbetet med ockupationen av Bagdad 2003. Självklart, tillade han, trodde de att invasionen av Irak hade varit en stor framgång, och att de verkligen skapade förutsättningar för demokratisk utveckling, medan de denna gång är övertygade om att de är på väg mot en katastrof. Men ändå, fortsatte han, det är här det händer, och det är just detta alla ambitiösa unga människor vill arbeta med i år.
Ingen kan ha delat samma känsla kring förhandlingarna inom det konservativa partiet. Förhandlingarna med Europa tuggade sönder och spottade ut en lång rad av charlatan er och dagdrömmare bland ministrarna – Boris Johnson, David Davis, Dominic Raab – som avgick i protest mot ställningstaganden som de själva varit med om att förhandla fram. Dessa män återuppstod senare som personer med något att tillföra i de interna förhandlingarna inom Torypartiet, som inte hade något att göra med verkligheten. Samtalen uppehöll sig helt och hållet vid fantasier och drömska tankar. Logik gjorde sig inte besvär.
Förhandlingarna inom Torypartiet, det vill säga stridigheterna som kommer att följa efter Theresa Mays avsked, är så omöjliga eftersom de involverar vad den amerikanske antropologen Scott Atran har kallat heliga värden: idéer och symboler som människor är beredda att bilda stammar runt och dö för: patriotism, demokrati, mänskliga rättigheter och frihet. De två halvorna av Storbritannien har helt oförenliga uppfattningar av dessa värden. Det är en skiljelinje som går rakt igenom både Labour och de konservativa partierna.
Scott Atran påpekar att heliga värden inte kan förhandlas bort mot materiella fördelar. Försök i den riktningen kommer bara att ytterligare låsa fast positionerna. Det var något som han elegant bevisade med en rad experiment med israeliska och palestinska försökspersoner, när han frågade dem vilka villkor som krävdes för att de skulle acceptera ett fredsavtal. Det palestinska motståndet mot att ge upp i sin rätt att återvända, stärktes bara ju mer pengar som erbjöds.
En liknande dynamik förklarar varför de som röstade för ett utträde ur EU tycks immuna mot argumentet att det kommer att göra oss fattigare. Det beror bara delvis på att de som vill lämna är en koalition av människor som tror att de inte har något kvar att förlora och människor som vet att de har råd med vilka förluster som helst. Det är också ett uttryck för den djupa brittiska nostalgin kring andra världskriget, ihågkommet som den mytiska tidsålder när heliga värden övertrumfade allt och när alla befriades från sina självviska skal och

blev sina bästa jag. Det faktum att knappast någon nu levande kan minnas detta bara stärker den mytiska kraften.
Det här innebär inte att de som vill stanna i EU, storstadsmänniskorna och kosmopoliterna, inte själva har några heliga värden. De – vi – har det. Bland våra heliga värden finns tolerans, mångfald och en tro på förnuftet. Det finns bara ett problem: de inkluderande värderingarna är i själva verket inte inkluderande. De är nämligen inte särskilt vida spridda. Och de utesluter de människor som inte delar dem. Detta gäller i Storbritannien lika väl som i alla andra västländer.
Men i Storbritannien sammanfaller det med en större kris. Brexit markerar den slutgiltiga upplösningen av den brittiska staten som imperium, den som varade från Elisabet den första till Elisabet den andra. Den hölls samman inte bara av institutioner, utan av tron på institutioner: på lagen, på parlamentet, på vad de förväntades representera. Den djupa underliggande krisen i brittisk politik är att symbolerna inte längre fungerar. Varken de som vill lämna eller de som vill stanna tror att en röst förändrar något. Varför skulle de tro det, när inget av partierna har lyckats vara ärliga om vilka val som faktiskt väntar oss?
Länder och politiska system är inte bara sociala ordningar. De är kollektiva föreställningar på samma sätt som pengar är det. Och precis som valutor förlorar de sin makt att förändra världen om ingen längre tror på dem. Vad som än blir resultatet av den aktuella krisen, tillhör framtiden den människa som kan återupprätta den sortens kollektiva tro, och formulera den till nya politiska program. Vem som än efterträder Theresa May som premiärminister, anas ännu ingen kandidat som kan ta sig an det större uppdraget.

Andrew Brown"

"Skribenten.

Andrew Brown är född i London 1955 och är journalist, författare och redaktör. Han var med och grundade The Independent på 80-talet och medverkar regelbundet i The Guardian.
Han har varit bosatt i Sverige och kom 2008 ut med boken ”Fishing in utopia – Sweden and the future that disappeared”, som belönades med Orwell Prize, Storbritanniens största pris för politiska skribenter. "

"Mays nya plan – föreslår tvåstegsraket

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Storbritanniens premiärminister Theresa May verkar ha gett upp försöken att omförhandla det nyligen slutna Brexitavtalet. Övriga EU har motsatt sig det, men vill hjälpa henne på andra sätt.

Arbetsmiddagen för EU:s stats- och regeringschefer på torsdagskvällen inleddes med att Theresa May, än en gång, fick chansen att försöka få dem att ändra sin hårda inställning i Irlandsfrågan.
För tre veckor sedan enades EU och den brittiska regeringen om Brexitavtalet, men premiärministern har extremt svårt att få igenom det i parlamentet. Så svårt att hon drog tillbaka omröstningen om avtalet i måndags.
Från brittisk sida vill man ha försäkringar om att landet inte för alltid blir låst i en form av tullunion med EU. De garantierna vill inte övriga EU ge och hänvisar till solidaritet med en kvarvarande medlemsstat, Irland.
På middagen redogjorde Theresa May för sin strategi för att få igenom avtalet i brittiska underhuset.
Det ska ske i två steg. Först vill hon att EU vid detta toppmöte försäkrar att nödlösningen för Irland inte ska behövas. Parterna ska i stället snabbt sluta ett nytt samarbetsavtal.
Sedan vill hon att EU i ett senare skede, helst vid ett extra toppmöte i januari, ger ytterligare juridiska klarlägganden om Irland. Det hoppas hon ska vara tillräckligt för att få ett ja i underhuset.

– Jag kommer att visa upp de juridiska och politiska försäkringar som jag tror att vi behöver för att hantera oron som parlamentsledamöterna har, sade Theresa May på väg in till toppmötet.
Såväl Frankrikes president Emmanuel Macron som Tysklands förbundskansler Angela Merkel öppnar för politiska diskussioner.
– Vi ska lyssna på vad Theresa May har att säga och se om vi kan göra några förtydliganden, sade Angela Merkel när hon kom till mötet.
Det brittiska parlamentet är splittrat i olika fraktioner. Statsminister Stefan Löfven (S) tror att det komplicerar Theresa Mays sits – hon vet inte exakt vad hon behöver för att få igenom avtalet i parlamentet.
– Det går inte att förhandla om man inte vet vad motparten kräver, sade Stefan Löfven på väg in till mötet.

Pia Gripenberg "

"May i kläm mellan EU och brexitörerna

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

EU-vännerna hoppas det politiska kaoset och splittringen i Storbritannien pressar fram en ny folkomröstning. Andra är trötta på tjafset och föredrar att landet kraschar ut ur EU. Dagen efter förtroendeomröstningen om Theresa May råder dock enighet om att hon är kraftigt försvagad – då över en tredjedel av hennes partivänner vill bli av med henne.

Alan Thomas tar en klunk från sin pint öl, ser bestämd men lite trött ut.
– Jag är väldigt besviken på att Theresa May vann förtroendeomröstningen. Hon är en dålig premiärminister som saknar statsmanskap. Vi borde ha lämnat EU redan för två år sedan. Men May är egentligen EU-vänlig och klarar inte av att ta det beslutet.
Vi sitter inne på en klubb i Berkshire, samma grevskap som Theresa May bor i. Alan Thomas blickar som många andra EU-motståndare tillbaka till tiden när Storbritannien stred i krig och vann.
– Hade Theresa May varit mer som Winston Churchill inför andra världskriget hade vi redan lämnat EU. Han var tydlig med att kriget skulle bli hårt och svårt. Men vi gick in i det och vi vann. Om May sa att det är svårt att lämna EU tror jag det skulle gå lättare.
Det är dagen efter att May överlevde en förtroendeomröstning i det egna partiet och den pensionerade polisen Alan Thomas är liksom många andra britter trött på alla turer och interna stridigheter i regeringen.
Nu befarar han att det kan bli en ny folkomröstning om Theresa May inte klarar av att få en majoritet bakom det Brexitavtal hon förhandlat fram med EU. Avtalet skulle egentligen ha behandlats i parlamentet redan i tisdags, men May drog tillbaka förslaget i sista sekund, medveten om att hon skulle få tummen ner. Nu väntas omröstningen ske först i januari.
Lyckas hon inte få en majoritet då väntar bråda dagar. Den 29 mars ska Storbritannien vara ute ur EU. Om landet inte försöker fördröja utträdesdatumet, eller utlyser en ny folkomröstning, lämnar man i sådana fall EU-klubben helt utan något avtal. Då väntar en oviss period. Flera rapporter varnar för störningar i transporter, brist på medicin och mat samt prishöjningar.
Men det oroar inte Alan Thomas och hans vän John Lloyd.
– Jag hoppas vi kraschar ut ur EU utan ett avtal. Då kan Storbritannien till sist stå på egna ben och sluta egna handelsavtal med resten av världen, säger John Lloyd.
Samtidigt hoppas EU-vänliga britter att kaoset pressar fram en ny folkomröstning. Enligt 20-åriga Dominic Brind är det den enda räddningen för Storbritannien.
– Storbritannien sjunker och vi behöver en livlina för att ta oss ut ur Brexit. Särskilt är vi unga oroade. Men det finns en väg ut och det är att låta folket rösta, säger han från bron Westminster med utsikt över parlamentet.
Tillsammans med andra yngre EU-anhängare sjösatte han under torsdagen en båt som kryssade utanför det brittiska parlamentet samtidigt som de ombord utropade: People's vote!
De ser tydligt ökade chanser för en folkomröstning om May misslyckas med att få avtalet igenom parlamentet. Även veckans turer med förtroendeomröstning och allmänt kaos i det konservativa partiet spelar EU-anhängare i händerna, menar Dominic Brind.
– Ju mer politikerna irrar runt och spelar spel, desto troligare är det att folk kräver att de får säga sitt.
Dominic Brind är en av de två miljoner unga britter som har blivit röstberättigade under de två år som gått sedan förra folkomröstningen.

Det tror han talar för att majoriteten har ändrat sig. Unga är i allmänhet mer EU-vänliga.
– Dessutom har det ända sedan utträdesförhandlingarna började allt tydligare visat sig vilken röra som Brexit innebär.
Efter onsdagens förtroendeomröstning försökte Theresa May lägga an en tapper min och åkte till Bryssel för att försöka få eftergifter när det gäller försäkringar om gränsen mellan Nordirland och Irland. Men May är kraftigt försvagad. Omröstningen gav svart på vitt att över en tredjedel av hennes partikamrater i parlamentet inte har förtroende för henne. Att May dessutom såg sig tvingad att meddela att hon inte tänker leda partiet i nästa val ses som ett svaghetstecken och en del menar att hon löper stor risk att bli en ”lam anka”.
Tongångarna inom Tory-partiet blir nu allt hårdare. Jacob Rees-Mogg, som leder den hårda Brexitfalangen i Tories, tycker resultatet i förtroendeomröstningen var förödande för May och att hon redan borde ha avgått. Rees-Mogg varnar nu för att partiet står inför ett inbördeskrig om Europa och att det bara kommer att bli värre. Och sett till ordval har han redan rätt. Finansminister Philip Hammond stötte på kraftig kritik sedan han beskrivit de partikollegor som gjort uppror mot May för ”extremister”.

Marianne Björklund "

"Fakta. Brexitavtalet

EU:s stats- och regeringschefer är överens med den brittiska regeringen om dels ett utträdesavtal, dels en politisk deklaration. Brittiska underhuset skulle ha röstat om avtalet i tisdags, men Theresa May ställde in omröstningen sedan det stod klart att hon inte skulle få majoritet. Planen är att man ska rösta om avtalet i januari 2019.

Utträdesavtalet är juridiskt bindande. Under övergångsperioden, den 29 mars 2019 till 31 december 2020, betalar britterna fortsatt sin ”medlemsavgift” till EU. Framtida avtal med EU, exempelvis om handel och fiskerättigheter, förhandlas fram. Utträdesavtalet ger EU-medborgare i Storbritannien och britter i EU ungefär samma rättigheter som i dag.
För gränsfrågan på Irland finns en nödlösning. Innan ett frihandelsavtal träder i kraft, omfattas Nordirland av delar av EU:s inre marknad. Hela Storbritannien ska vara kvar i en tullunion. På så sätt undviks en hård gräns mot Irland. Lösningen, “backstop”, accepteras inte av olika falanger och partier i det brittiska parlamentet. "

"Katrine Marçal: May behöver få till ett julmirakel för att lösa gränsfrågan

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Det politiska kaoset i Storbritannien kan kokas ned till gränsen mellan Nordirland och Irland. När Storbritannien lämnar EU blir gränsen till Irland en yttre EU-gräns. Storbritannien vill även lämna EU:s tullunion. Men detta innebär att varor som passerar mellan det brittiska Nordirland och Irland kommer att behöva kontrolleras.

Detta är ohyggligt politiskt känsligt. Det har varit fred på Nordirland sedan 1998 men många av de murar som separerar katolska områden från protestantiska finns fortfarande kvar i Belfast. Och de låses varje kväll klockan sex.
En av de viktigaste förklaringarna till att fredsprocessen på Nordirland har fungerat är den goda ekonomiska utvecklingen. Rent handelsmässigt är Nordirland oerhört beroende av en fortsatt friktionslös gräns.
I London var man efter folkomröstningen 2016 ganska omedveten om denna problematik. I Dublin förstod den irländska regeringen emellertid snabbt vad som stod på spel. Man fick Bryssel att garantera att gränsen, nästan oavsett vad som hände med Brexit, på något sätt skulle fungera som förr.
Och det är detta som har ställt till det.
Det är helt enkelt både tekniskt och politiskt svårt att få till en helt friktionslös gräns: trots att det är vad alla parter önskar.
Det Brexitavtal som Theresa May desperat försöker få igenom i det brittiska parlamentet löser frågan genom att i princip skjuta upp den.
Man har förhandlat fram en övergångsperiod där varken Storbritannien, eller Nordirland, egentligen lämnar EU:s tullunion. Sedan tänker man sig att man 2020 i ett nytt frihandelsavtal lyckas hitta en lösning.
Irland har emellertid krävt garantier för att gå med på detta: för vad händer om britterna inte lyckas fixa gränsproblematiken? Trots allt har det brittiska politiska systemet de senaste två åren inte visat sig från sin mest effektiva sida. Vem säger att Storbritannien lyckas bättre framöver?
Därför finns ordet ”backstop”, reservlösning, med i Brexitavtalet.
Det är på grund av detta ord som parlamentet i London vägrar att godkänna avtalet och som Theresa May, enligt egen utsaga, ibland hetsäter jordnötssmör direkt ur burken.
Av stress.
”Reservlösningen” för den nordirländska gränsen i Brexitavtalet innebär nämligen att om det inte finns något annat fungerande förslag på plats innan 2020 kommer Nordirland att fortsätta följa många av EU:s lagar och regler.
Detta gör brexitörerna i Mays parti tokiga: de betraktar ”reservlösningen” som en trojansk häst. En paragraf som EU kommer att använda för att i praktiken hindra Storbritannien från att sätta sina egna regler. Kanske för all framtid.
Theresa May har nu i grevens tid gått tillbaka till EU i hopp om att få till något ”klargörande” eller ”tillägg” gällande Nordirland. Vad som helst som kan göra Brexitavtalet möjligt att svälja för parlamentet.
Det kommer inte att bli lätt.
Faller Theresa Mays avtal i januari rullar Storbritannien mot att krascha ut ur EU i mars 2019. Det skulle innebära ett sällan skådat ekonomiskt kaos. Just nu ser detta skräckscenario emellertid ut som det mest sannolika.

Theresa May behöver helt enkelt få till någon form av julmirakel. Sådant har å andra sidan skett förr.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

"Ola Larsmo: Ingen vill tala om Brexits kärna – freden på Nordirland

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Den stora majoriteten i London vill stanna i EU. Maktkampen inom Torypartiet gör inte saken bättre. Och få vågar på allvar diskutera knäckfrågan om Irland.

Bara inte BoJo", säger en äldre man plötsligt högt på bussen till Peckham i sydöstra London. "Bara inte BoJo!"
Hans utbrott mitt i morgonrusningen handlade om krisen i Torypartiet som exploderat kvällen innan. Om de hårdföra "Brexitörerna" verkligen lyckats avsätta Theresa May hade frågan varit öppen om vem som skulle leda partiet – och landet – fram till utträdet ur EU i mars. BoJo är förstås den Boris Johnson som tonat fram som Mays ilsknaste motståndare och kompromisslöst argumenterat för ett nej till det utträdesavtal som May förhandlat fram. Han hoppades säkert få frågan om att efterträda May. Men inom den falang som underminerade henne finns i dag ingen tydlig kandidat.
Ingen jag talar med här i London var för Brexit, och nästan alla är dödströtta på att diskutera ämnet. Rösterna för ett utträde kom från andra delar av landet, som stagnerande fiskesamhällen längs kusten och industristäder i Storbritanniens rostbälte. Många säger sig i efterhand ha trott på UKIP-ledaren Nigel Farrage, när denne påstod att ett nej till EU främst betydde ett nej till alla former av invandring – vilket genom någon sorts automatik skulle få stora belopp att flöda till det knakande, allmänna sjukvårdssystemet NHS. Ett påstående Farrage själv erkände var osant dagen efter omröstningen, då det tjänat sitt syfte.

Men det allra märkligaste är att ingen av de hårdföra Brexitörerna vill tala om konfliktens kärna: Freden på Nordirland. Även Jeremy Corbyn mumlar sig förbi frågan. Där kan man snacka om den gröna elefanten mitt i rummet. Som en kommentator på BBC påpekade, närmast med förundran i rösten, står det först nu klart för många att ”Good Friday Agreement”, som gjorde fredsprocessen verklig, var helt sammanflätad med båda ländernas medlemskap i EU.

I stället för ”freden” säger man nu ”backstop” – och syftar på den paragraf i utträdesavtalet som säger att ingen ”hård gräns” mellan Irland och Nordirland får införas förrän EU och UK förhandlat fram ett frihandelsavtal. Helt riktigt säger kritikerna att man då förblir i en tullunion man avsagt sig allt politiskt inflytande över. Men vad man aldrig talar om är följderna av en ny gräns – som bokstavligen kapar de ekonomiska och sociala band som byggts upp under tjugo års fred. Man låtsas inte med ett ord om att man vill ta risken att väcka liv i en konflikt som kostat tusentals liv.

Redan i boken ”Brexit and Ireland” (2017) hävdade Tony Connelly, irländska RTE:s korrespondent i Brysssel, att Brexit faktiskt var en omöjlighet. Konsekvenserna skulle bli för svåra för såväl britter som irländare, men allra värst skulle det bli för Nordirland. Connelly var också en av dem som i måndags pekade på hur nya möjligheter öppnade sig när Europadomstolen slog fast att Storbritannien faktiskt ensidigt kan bestämma sig för att stanna i EU – utan fler förhandlingar.

Men onsdagens politiska manövrerande, när 117 av Mays egna röstade emot henne, ledde till en än mer försvagad premiärminister och allt pekar på att hennes utträdesavtal röstas ned om någon vecka. DUP, det nordirländska, protestantiska parti som är den konservativa minoritetsregeringen enda stödparti, har öppet sagt att man inte tänker godkänna det. Då öppnar sig hotet om en ”hård Brexit” – vilket är den största risken för att gränsen på Nordirland återuppstår. Vilket kan rulla tillbaka tjugo år av fredsarbete.

Men den sidan av saken bekymrar inte någon av de mer hårdföra Brexitörerna, som fortsätter att tiga mycket högljutt i frågan. Och BoJo tiger högst av dem alla.

Ola Larsmo
kultur@dn.se "

"En Norgelösning rycker närmare för Theresa May

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Analys
Nej, Theresa May. EU kan inte hjälpa dig om du inte talar om exakt vad du vill ha. I väntan på klarhet förlitar sig EU:s ledare på att en majoritet i brittiska parlamentet inte vill ha en hård Brexit.

Ingen av EU:s 28 stats- och regeringschefer vill ha en hård Brexit, att Storbritannien kraschar ut ur EU utan avtal. Ändå har parterna så svårt att nå en uppgörelse som skulle kunna godkännas av brittiska parlamentet.
Tittar man bakåt i historien finns flera fall där EU-länder haft problem att få igenom avtal i egna parlamentet eller i folkomröstningar.
Länderna har återvänt till Bryssel, fått hjälp av övriga medlemsstater och simsalabim (nästan) så har saken varit biff.
Nederländerna med Ukrainaavtalet och Danmark med Maastrichtfördraget är två exempel. Till skillnad från Theresa May visste Nederländerna och Danmark precis vad som behövdes för att få godkännande på hemmaplan. Övriga EU gav dem det.
Theresa May säger fortfarande inte klart ut vad hon vill ha, vilket EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker påpekade:
– Våra brittiska vänner måste säga vad de vill, inte be oss säga vad vi vill.
På sin presskonferens bet en irriterad Theresa May tillbaka: ”jag har varit kristallklar med vilka försäkringar som behövs”, sade hon.
Den tydligheten gick uppenbarligen 27 andra ledare förbi. May förklarade inte heller på presskonferensen vad som var kristallklart.
Tidigare har den brittiska regeringen sagt att den vill ha juridiskt bindande garantier för att den så kallade nödlösningen för irländska ön inte är för evigt, alltså att Storbritannien blir kvar i en tullunion med EU.
Arrangemanget är en del av skilsmässoavtalet mellan Storbritannien och EU. Nödlösningen ska försäkra att det aldrig införs gränskontroller mellan Irland och Nordirland. Problemet är Storbritannien (till skillnad från Nederländerna och Danmark i exemplen ovan) inte ska vara kvar i EU.
Det ska däremot Irland vara. Irlands röst väger tyngre än den brittiska. Irländarna vägrar ha en nödlösning med något slags slutdatum. Hela vitsen med en försäkring är ju att den gäller tills dess att något annat tar vid.
I stället stöttar 27 stats- och regeringschefer Theresa May med allmänt hållna uttalanden om att förhandlingarna om framtida samarbetsavtal ska skyndas på så att nödlösningen aldrig behövs.
Det blir fortsatt svårt för Theresa May att få igenom skilsmässoavtalet i det brittiska parlamentet. EU räknar kallt med att den majoritet i underhuset, som inte vill ha en hård Brexit, ser till att britterna i stället närmar sig en Norgelösning.
Men då kan Storbritannien bara till viss del kontrollera inflödet av utlänningar, och just immigrationen var den stora frågan i folk-omröstningen 2016.

Pia Gripenberg "

"Tony Blair: Ge frågan om Brexit tillbaka till folket

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Låt folket rösta om Brexit igen. Det tycker förre premiärministern Tony Blair och räknar med att snart ha medhåll av en majoritet i parlamentet.

Ju närmare Storbritannien kommer risken att krascha ut ur EU utan ett avtal, desto högre blir trycket på att hålla en andra folkomröstning. På fredagen gick den förre premiärministern Tony Blair ut och förordade att folket åter igen ska få säga sitt om EU-medlemskapet.
Förutom att det vore bra för Storbritannien, skulle även EU tjäna på att landet är kvar som medlem i klubben, hävdade Blair i ett tal där han uppmanade europeiska ledare att bidra till att en folkomröstning kommer till stånd.
– Europeiska ledare borde förstå att ett tillbakadraget Brexit skulle ge den europeiska ekonomin och politiken ny fart. Därför bör de fokusera på vilken roll de kan spela i det här.
Ett första steg från EU skulle kunna vara att förbereda för att artikel 50, som sätter igång EU-utträdet, skjuts upp, enligt Blair. Det skulle ge tid till ytterligare förhandlingar.
– Eller troligare bana väg för en ny folkomröstning, sade han.
Han uppmanar EU-ledarna att lyssna på britterna. Bland annat skulle de kunna rucka på principen om fri rörlighet av arbetskraft inom unionen, en av de frågor som var tongivande när britterna röstade för att lämna EU.
– Jag tycker det vore klokt och rätt om Europa svarade med en rad åtgärder som gör att folket i Storbritannien känner att man har lyssnat på dem, sade Blair.
Han ser stora möjligheter för att en folkomröstning verkligen kan bli av efter att den splittrade brittiska regeringen tappat initiativet i frågan.
– Nu ligger bollen hos parlamentet och det måste bestämma sig för något av alternativen. Klarar parlamentet inte av det borde beslutet gå tillbaka till folket.
Brexit är ingen naturkatastrof, konstaterade Blair.
– Saker och ting behöver inte vara så här. Vi har en fri vilja och det är hög tid att vi utövar den.
Trycket på en ny folkomröstning har ökat under hösten när premiärminister Theresa May har misslyckats att ena parlamentet, och sitt eget parti, om en lösning på hur Storbritanniens utträde ska gå till. Kaoset och splittringen har bara blivit värre med tiden och i veckan tvingades May dra tillbaka en omröstning i parlamentet om det avtal hon skrivit under på tillsammans med EU, medveten om att det skulle få tummen ned.
I onsdags visade dessutom 117 av hennes partikollegor i parlamentet i en förtroendeomröstning att de inte vill ha henne kvar som partiledare. Förmodligen är samma ledamöter mot avtalet, som dessutom inte stöds av Tories koalitionspartner i regeringen, nordirländska DUP.
Ett alternativ som allt fler ser nu är därför att Theresa May lägger fram förslaget i parlamentet och om det röstas ned där låter frågan gå vidare till folket som får rösta för Mays avtal eller för att stanna i EU. Men då måste parlamentet stödja en ny folkomröstning.
Samtidigt varnar motståndarna för stora protester om den folkvilja som uttrycktes sommaren 2016 inte respekteras. Blair menar dock att det är oklart vad de som vill gå ut ur EU egentligen vill och att situationen nu är en enda röra.

– Det är tydligt att folk inte röstade för att krascha ut ur EU utan att avtal, säger Blair.
Hur många i parlamentet som skulle stödja en ny folkomröstning är oklart. Hittills har drygt 40 Labour-ledamöter och knappt tio konservativa öppet sagt att de skulle stödja ett sådant förslag. Ju längre tiden går och om det blir ett nej till Mays förslag ökar dock sannolikheten för att fler stöder en ny folkomröstning.
En majoritet av parlamentet är nämligen motståndare till den andra troliga utgången om Mays avtal röstas ned – att Storbritannien kraschar ut ur EU utan något avtal. Då försvinner den övergångsperiod med EU-regler som var tänkt att gälla under tiden som Storbritannien och EU förhandlar fram ett handelsavtal. Resultatet väntas bli kaosartat med långa köer vid gränsen och problem med importer vilket kan ge brist på mat och mediciner.

Marianne Björklund "

"Bakgrund.

23 juni 2016: Britterna röstar för att lämna EU. Premiärminister David Cameron avgår.
11 juli 2016: Theresa May utnämns till premiärminister.
29 mars 2017: Storbritannien lämnar in brevet som startar landets förhandlingar om att lämna EU.
8 juni 2017: Nyval. Tories som förlorar majoriteten i parlamentet och tvingas ta stöd av det nordirländska lojalistiska partiet DUP.
6 juli 2018: Theresa May och regeringen säger att de siktar på ett frihandelsavtal med EU och att banden ska vara nära. Brexitministern David Davis och utrikesministern Boris Johnson avgår.
14 november 2018: EU och den brittiska regeringen blir överens om ett utträdesavtal. Flera ministrar avgår de följande dagarna i kritik mot avtalet.
10 december 2018: May skjuter upp omröstningen om avtalet i underhuset. "

"Jeremy Corbyn kräver omröstning om May

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Labours ledare Jeremy Corbyn begär att en misstroendeomröstning hålls om premiärminister Theresa May. – Den här kammaren har inte något förtroende för premiärministern, säger Corbyn.

Storbritanniens premiärminister Theresa May är under ny stor press. Så sent som i förra veckan överlevde hon en förtroendeomröstning inom det egna konservativa partiet Tories. I den omröstningen ville över 100 av hennes egna partikamrater i brittiska underhuset fälla henne.
På måndagskvällen var det i stället oppositionspartiet Labour som agerade.
Under en debatt, där Theresa May redogjort för resultatet av EU-toppmötet i Bryssel häromdagen, sade Jeremy Corbyn att även Labour kommer att kräva en misstroendeomröstning om premiärministern.
– Den här kammaren har inte något förtroende för premiärministern på grund av hennes misslyckande att utan fördröjning låta underhuset få rösta om utträdesavtalet och ramverket för framtida relationer mellan Storbritannien och Europeiska unionen, sade Jeremy Corbyn.
Labours missnöje handlar alltså om samma sak som upprorsmakarna i Tories tidigare anfört. De är djupt besvikna på att det brittiska underhuset ännu inte fått rösta om Brexitavtalet, som regeringen och EU:s 27 stats- och regeringschefer blev överens om i slutet av november.
Den överenskommelsen är hårt kritiserad från flera håll i Storbritannien. Både från dem som vill ha en närmare relation med EU och dem som vill lämna Europeiska unionen helt utan avtal den 29 mars nästa år.
EU-skeptikerna är djupt missnöjda med att brittiska regeringen har gått med på att landet under en övergångsperiod ingår i en tullunion med EU. Denna lösning är tänkt att vara tillfällig och ska garantera att det inte blir en återgång till en hård gräns på irländska ön, som skulle riskera att oroligheter på nytt blossar upp i Nordirland.
I Storbritannien befarar dock flera högljudda debattörer, som tidigare utrikesministern Boris Johnson, att denna nödlösning är en fälla som landet aldrig kan ta sig ur. Storbritannien riskerar enligt dem att bli bundet till EU för tid och evighet, utan möjlighet att sluta egna handelsavtal.
Theresa May och övriga regeringen har varit medveten om motståndet mot Brexitavtalet. Det ledde till att hon med kort varsel i tisdag förra veckan drog tillbaka den planerade omröstning som skulle hållas i underhuset om avtalet.
I stället försökte premiärministern på ett EU-toppmöte i Bryssel i torsdags och fredags få övriga medlemsstater att gå med på att lämna juridiska garantier för att nödlösningen för Irland bara var tillfällig. Det vägrade EU-ledarna.
De ser nödlösningen, på EU-jargong kallad backstop, som en försäkring som måste finnas där i fall parterna misslyckas med att sluta ett nytt samarbetsavtal som ska ersätta dagens medlemskap.
Övriga medlemsstater säger även blankt nej till att omförhandla det redan slutna Brexitavtalet, som är juridiskt bindande. Däremot har de 27 stats- och regeringscheferna formulerat sig skriftligt att de önskar att så snabbt som möjligt börja förhandla om en framtida relation, så att nödlösningen förhoppningsvis inte ska behövas.

Inför debatten i brittiska underhuset ryktades om att Jeremy Corbyn skulle offentliggöra ett misstroendevotum om Theresa May inte lämnade besked om när omröstningen blir om skilsmässoavtalet med EU.
Det gjorde hon inför parlamentarikerna. Debatten om avtalet ska återupptas när underhuset samlas efter helguppehållet den 7 januari. Omröstningen om själva avtalet ska ske under den vecka som börjar med den 14 januari.
På Twitter skriver Jeremy Corbyn att det är oacceptabelt att landet måste vänta i ytterligare en månad innan parlamentet får chans att rösta på Theresa Mays ”fuskverk till avtal”.

Pia Gripenberg "

"Erik de la Reguera: Ett första steg i Corbyns ”trestegsraket”

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Någon omedelbar regeringskris lär inte stå för dörren efter Labourledarens krav på misstroendomröstning – men Corbyn tycks hoppas att hans krav ska föra honom närmare premiärministerposten.

Det var efter att premiärminister Theresa May klargjort att en omröstning om utträdesavtalet med EU inte kommer att ske förrän tidigast 14 januari, som Corbyn fick nog.
Han utbrast:
– Landet befinner sig i en konstitutionell kris som premiärministern har skapat.
Några minuter senare kom han tillbaka och krävde en misstroende-omröstning om premiärministern. Men – och det är ett viktigt men: den omröstning som Corbyn krävt handlar inte om regeringen som helhet, utan *enbart* om premiärministern.
Regeringen har ingen skyldighet att utlysa en debatt i parlamentet med omedelbar verkan. Flera experter påpekar att misstroendeomröstningen tvärtom kan dröja – kanske till långt efter nyår.
Om den ändå hålls och May förlorar den, leder detta heller inte per automatik till någon regeringskris – även om det naturligtvis vore pinsamt för premiärministern.
Men Jeremy Corbyn kan ha en trestegsraket i åtanke.
För att fälla hela regeringen krävs antingen att ett ansenligt antal Tory-ledamöter lägger ned sina röster, eller att regeringens stödparti, det

nordirländska unionistiska DUP röstar emot regeringen. Kretsen kring Jeremy Corbyn tycks ha gjort bedömningen att det just nu inte är särskilt troligt.
Steg ett blir därför detta krav på en omröstning om Theresa May personligen. En sådan har större möjlighet att vinna stöd i parlamentet, eftersom den bara skulle innebära en uppläxning av premiärministern.
Steg två: att gå vidare och kräva en förtroendeomröstning om hela regeringen, källor inom Labour bekräftade det på måndagskvällen. Då är det allvar – och kan inte längre förhalas.
Steg tre: att regeringen förlorar denna förtroendeomröstning. Det skulle inte automatiskt leda till nyval, men Corbyn skulle ha tagit sig betydligt närmare sitt mål: att bli premiärminister.
Framtiden får utvisa om detta maktspel var realistiskt, eller om britterna bara förlorat ännu mer tid på vägen mot Brexit.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Regeringen laddar för en Brexit utan avtal

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Kommentar
London. Med 100 dagar kvar till Brexit börjar den brittiska regeringen nu sätta i verket de förberedelser som den menar krävs för att klara ett EU-utträde utan avtal. Omkring 3 500 soldater försätts i beredskap och lastutrymmet i färjor kan komma att avsättas för att minska risken för brist på mat och mediciner.

Det var vid ett regeringssammanträde i London på tisdagen som beslut togs om att inleda de praktiska förberedelserna för en brittisk avtalslös sorti ur EU.
– Vi har kommit till en punkt där förberedelserna måste intensifieras för en avtalslös Brexit. Det innebär att de återstående delarna av vår planering sätts i rörelse. Regeringen rekommenderar också företag att göra detta, så att de är förberedda för ett ”no deal”-scenario, sa en talesperson för premiärminister Theresa May.
Premiärministern hoppas fortfarande att parlamentet i Westminster ska godkänna det avtal som hon förhandlat fram med EU – men hittills har en klar majoritet av ledamöterna visat sig vara motsträviga.
Omröstningen har skjutis upp till veckan efter den 14 januari, för att ge May tid att pressa EU till eftergifter. Men inom regeringen börjar man inse att en avtalslös sorti den 29 mars nästa år kommer allt närmare.
– Vi försätter 3 500 soldater i beredskap för att kunna hjälpa samtliga departement i regeringen med de behov som kan uppstå, sa försvarsminister Gavin Williamson.
Fyra miljarder pund (46 miljarder kronor) har avsatts till förberedelser för en avtalslös Brexit – pengar som i slutändan kan visa sig ha spenderats helt i onödan.

Oppositionen i Labour anklagar Theresa May för att bluffa, och bara försöka skrämma upp parlamentet.
– Finansdepartementet uppskattar att vår bnp skulle sjunka med 9,3 procent över 15 års tid. Alla delar av Storbritannien skulle drabbas. Det skulle innebära tullar på 20 procent på jordbruksprodukter. Ett avtalslöst EU-utträde vore katastrofalt och har aldrig varit ett reellt alternativ. Det är en politisk bluff, och innerst inne tror jag att premiärministern vet det, sa Keith Starmer, Labours talesperson om Brexit.
Ändå kan det inte uteslutas att britterna faktiskt går mot det som arbetsmarknadsminister Amber Rudd på tisdagens sammanträde uppges ha kallat ”en krasch”. Anledningen: låsningarna i parlamentet och – inte minst – motståndet bland regeringens naturliga allierade.
Theresa May har gjort analysen att invandringsmotståndet var avgörande för att lämna-sidan segrade i folkomröstningen 2016. Därför har hon förhandlat fram ett avtal som ger britterna rätt att driva en självständig invandringspolitik, samtidigt som en någorlunda friktionsfri handel kan fortsätta.
Det hade säkert fått stöd i parlamentet, om det inte varit för den reservplan (”backstop”) som ska säkra att gränsen mellan Irland och Nordirland förblir öppen.
Såväl konservativa ”brexitörer” som Jacob Rees-Mogg, som regeringens unionistiska stödparti DUP fruktar att den reservplanen kan leda till att britterna ”fastnar” i en evig limbo – och de vägrar därför rösta ja till avtalet. Resultatet är en premiärminister som famlar efter lösningar, och som börjar inse att tiden är på väg att ta slut.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Risk för dyrare kortbetalningar om Storbritannien kraschar ur EU

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Svenskar och andra EU-medborgare som shoppar i Storbritannien efter mars nästa år måste vara vaksamma om det blir en hård Brexit. EU-kommissionen varnar för att kortbetalningar kan bli dyrare. För att flyg inte ska bli stående på marken och brittiska varor ska kunna fraktas till kontinenten, förslår kommissionen att tillfälliga regler träder in.

Om Storbritannien under ordnade former kan lämna Europeiska unionen den 29 mars är högst oklart. Brexitavtalet, som slöts mellan brittiska regeringen och EU:s 27 stats- och regeringschefer i november, har hittills ingen majoritet i parlamentet i London.
Det får EU-kommissionen att agera.
– Eftersom det är fortsatt osäkert i Storbritannien lägger vi fram de nödvändiga lagstiftningsakterna som behöver antas för att landningen ska bli mjukare, säger Valdis Dombrovskis, vice kommissionsordförande med ansvar för eurosamarbetet.
Kommissionen har gått igenom 14 områden som man bedömer som särskilt utsatta om britterna kraschar ut ur EU utan avtal. För dem lämnar man olika förslag.
När det gäller brittiska medborgare som bor i EU-länder uppmanar kommissionen medlemsstaterna att ha en pragmatisk inställning. Till exempel ska britter fortsatt ses som att de bor lagligt i EU och har rätt att arbeta.

Detta gäller under förutsättning att Storbritannien har samma pragmatiska inställning till svenskar, polacker, danskar och andra EU-medborgare som bor där, framhåller kommissionen.
Britter ska inte heller behöva visum för att resa till EU. Kommissionen räknar med att motsvarande ska gälla för EU-medborgares resor i andra riktningen.
Flyget är särskilt utsatt vid en hård Brexit. För att passagerare som reser mellan EU och Storbritannien ska känna viss trygghet föreslår kommissionen en tillfällig överenskommelse som räddar den direkta flygtrafiken till åtminstone mars 2020.
Däremot ska brittiska flygbolag inte få frakta passagerare mellan två EU-länder eller från ett EU-land och vidare ut i världen.
När det gäller vägtransporter av varor föreslår kommissionen att brittiska åkerier ska få fortsätta köra till EU under nio månader. Likt övriga förslag bygger detta på att Storbritannien ger motsvarande klartecken till EU-baserade åkerier som kör till Storbritannien.
Men kommissionen varnar för att det kan bli dyrare för konsumenterna att betala med kort i Storbritannien efter den 29 mars. Då omfattas inte längre landet av EU:s lagstiftning som begränsar extra avgifter.
Kommissionen varnar även för att det blir krångligare att ta med sig husdjur mellan Storbritannien och EU. De som heter ”EU pet passport” och är utfärdade i Storbritannien slutar att gälla. Djurägaren kan i stället behöva ha med hälsointyg inklusive bevis på till exempel rabiesvaccination.
Även Storbritannien har trappat upp sina förberedelserför en hård Brexit. På tisdagen tog regeringen det formella beslutet att trappa upp sådana förberedelser.
– Vi har kommit till en punkt där förberedelserna måste intensifieras för en avtalslös Brexit. Det innebär att de återstående delarna av vår planering sätts i rörelse. Regeringen rekommenderar också företag att göra detta, så att de är förberedda för ett ”no deal”-scenario, säger en talesperson för premiärminister Theresa May.
Premiärministern hoppas fortfarande att parlamentet i London ska godkänna Brexitavtalet som hon förhandlat fram med EU.
Omröstningen är planerad till veckan som börjar med den 14 januari.

Pia Gripenberg "

"Ny brittisk invandringspolitik hindrar låglönearbetare

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Efter Brexit kommer det att bli svårare för svenskar och andra EU-medborgare att resa till Storbritannien och jobba inom låglöneyrken, som på kaféer eller restauranger. Det står klart efter att Storbritanniens inrikesminister presenterat regeringens nya planer för invandringspolitiken.

De brittiska öarna ska fortsatt vara ”öppna och välkomnande”, lovade inrikesminister Sajid Javid när han lade fram ramverket för den nya politiken.
– Men den här nya lagstiftningen innebär den största förändringen på 40 år, och den ger oss kontrollen tillbaka. Och det var det som många britter röstade för i folkomröstningen om Brexit, sa Javid.
I praktiken innebär det att den brittiska regeringen försöker minska invandringen. Said Javid ville på onsdagen inte nämna någon exakt siffra, men när premiärminister Theresa May fick frågan om målet fortsatt är att gå från dagens 273 000 per år till under 100 000 svarade hon:
– Ja.
Metoden: att alla utländska medborgare behandlas på samma sätt, oavsett om de är från ett EU-land eller inte.
– Det ger alla samma chans oavsett var de kommer ifrån, förklarade Javid.
De som i dag bor och arbetar i Storbritannien ska få stanna, enligt regeringen. Men den som anländer i framtiden och vill få ett femårsvisum kommer att avkrävas direkt koppling till ett företag och en lön som når upp till en viss miniminivå.
Ett förslag finns sedan tidigare om att denna miniminivå ska vara 30 000 brittiska pund per år (motsvarande en månadslön på cirka 28 600 kronor) – något som skulle utesluta många enklare serviceyrken.
Men protester från brittiska arbetsgivarorganisationer har fått regeringen att avvakta med en exakt siffra. Finansminister Philip Hammond ska i interna överläggningar ha varnat för arbetskraftsbrist.
Planen är att det nya systemet ska fasas in från och med 2021. Men den växande risken för att Storbritannien lämnar EU utan utträdesavtal i mars nästa år gör att många fruktar att visumhindren kan införas betydligt tidigare än så.
Framför allt ringer larmklockorna i den offentliga sjukvården. Många under- och sjuksköterskor från EU-länder har börjat lämna Storbritannien, och de nya som anländer har ofta ingångslöner på under 30 000 pund per år.
För att undvika arbetskraftsbrist ska ett tillfälligt arbetsvisum införas som ger möjlighet att stanna i upp till tolv månader. Vilka krav som kommer att ställas för det är något oklart, men tanken är att det ska fungera som en ”nödventil” fram till år 2025.
Mycket av skriverierna i brittiska medier kom dock på onsdagen att handla om läppläsning, snarare än om invandringspolitik.
I debatten i det brittiska underhuset häcklade Theresa May oppositionsledaren Jeremy Corbyn för att han inte gjort allvar av sina hot om att fälla regeringen i en förtroendeomröstning. Efter ett fränt replikbyte muttrade Labourledaren till slut något ohörbart när inte mikrofonen var på.
Så vad sa han?
”Stupid woman” (dumma kvinna), ansåg en del – vilket fick Tory-ledamöterna att gå i taket. Corbyn hävdade dock själv att han sagt ”stupid people” (dumma människor) – något han inte ansåg sig behöva be om ursäkt för.
Erik de la Reguera erik@delareguera.se"

"Katrine Marçal: Massinköp av kylskåp förebyggande medicin mot Brexitkaos

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

”Jag är världens största inköpare av kylskåp” meddelade Storbritanniens sjukvårdsminister Matt Hancock i veckan. Sjukvårdssystemet behöver säkra tillgången på medicin. Storbritannien har nämligen nu, precis innan jul, på allvar börjat förbereda sig på kaos.

London.
Det är mindre än 100 dagar kvar tills klockan slår elva den 29 mars 2019. Då kommer Storbritannien att lämna EU. Och om läget inte förändras i parlamentet kommer landet att krascha ut ur unionen. Man räknar i så fall med kaos i hamnarna och kollaps för importen både av mat och medicin.
Det är därför som den brittiska staten de senaste veckorna både har köpt och byggt sina egna kylskåp.
Nu håller de på att fyllas med medicin.
Jordbruksdepartementet jobbar med matindustrin för att få den att hamstra varor.
Sjukvårdsdepartementet ska hyra flygplan som kan ta in medicin i landet och försvarsdepartementet har satt 3 500 soldater i beredskap.
Främst tänker man sig att de ska ta över delar av polisens uppgifter.
Polisen kommer att få fullt upp med att hantera det trafikkaos man förväntar sig runt gränserna.
Brittiska hushåll kommer snart att få officiell information från regeringen om hur de bör förbereda sig. I näringslivet växer oron och många människor som jobbar i branscher som är beroende av resten av Europa börjar känna att deras jobb på allvar är hotade. Däremot är det inte särskilt många privatpersoner som till exempel köper egna kylskåp eller lastar garaget fullt med konserver.
Premiärminister Theresa May hade på många sätt önskat att det fanns en större kriskänsla hos befolkningen. Hon vill sätta allt tryck som bara går på parlamentet. Runt den 14 januari röstar man om det Brexitavtal hon har förhandlat fram med EU. Går avtalet igenom kommer inga kylskåp att behövas.
Storbritanniens utträde ur EU kommer att ske på ett ordnat sätt.
Just nu ser det emellertid inte ut som att Theresa May har majoritet.
Och då väntar, om inget annat händer, alltså en krasch.
Theresa May framställer situationen precis så: som ett val mellan hennes avtal och fullständigt kaos.
Många håller emellertid inte med.
Stora delar av de som röstade mot Brexit kampanjar i stället för en andra folkomröstning. De ser det politiska kaoset som en möjlighet att stoppa hela EU-utträdet.
Det är emellertid oklart hur detta ska gå till.
Bland brexitörerna tycker man samtidigt att regeringen ägnar sig åt skrämselpropaganda. ”No Deal, No Problem”: inget avtal, inget problem, står det på plakat och affischer runtom i landet.
Många av de som röstade för Brexit ser helt enkelt inte en smått kaotisk krasch ut ur EU som något dåligt. Lite kaos vid gränsen i några månader är bättre än Theresa Mays avtal.
Skilsmässan från EU blir på så sätt i alla fall definitiv.
Vid en krasch skulle Storbritannien till exempel inte behöva betala pengar till EU. Flera ledande brexitörer tänker sig att Storbritannien då skulle kunna lägga delar av dessa insparade miljarder på att helt enkelt ”köpa” sig självt en mjukare kraschlandning, genom olika mindre avtal med Bryssel.
Hur detta skulle gå till är emellertid svårt att säga.

Matt Hancock fortsätter därför att köpa kylskåp. Och Theresa May gör allt hon kan för att få det brittiska folket att förstå situationens allvar. Samtidigt vill regeringen naturligtvis inte skapa panik eller ge intryck av att den har förlorat kontrollen över situationen. Det är helt enkelt en svår politisk balansgång.
Och väldigt mycket står på spel.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

Tiden efter 21 december 2018

Tiden efter 21 december kommer att behandlas i
http://wimnell.com/omr36-39zzzzy.pdf

Men redan nu visas två artiklar 2 januari 2019, om hur Sverige varit i händelsernas centrum i FN:s säkerhetsråd och om att svenska partiledare måste ta ett större anssvar för klimatet än de tidigare visat.

”Sverige har gjort skillnad under åren i säkerhetsrådet”

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

" DN. DEBATT 20190102
Under två oroliga år i världspolitiken har Sverige varit i händelsernas centrum i FN:s säkerhetsråd som träffats över 800 gånger och antagit fler än 100 resolutioner. Sverige har visat att det går att göra skillnad även i de svåraste konflikterna, skriver utrikesminister Margot Wallström (S) om det nu avslutade medlemskapet.

Den 28 juni 2016 låg två färdigskrivna artiklar på DN Debatt-redaktionens bord. Den ena inleddes ”*I gårdagens omröstning i FN:s generalförsamling räckte inte stödet hela vägen”*, den andra ”*Sverige valdes in i FN:s säkerhetsråd”*. Några månader tidigare hade Sverige ansetts uträknat mot de andra kandidaterna, Italien och Nederländerna.

Lyckligtvis publicerades den sistnämnda artikeln. Konkurrensen till trots valdes Sverige med god majoritet in i säkerhetsrådet – världens högsta beslutsorgan för frågor om fred och säkerhet. En bekräftelse på omvärldens förtroende för svensk utrikespolitik och diplomati.

Inför medlemskapet lovade vi att som rådsmedlem stå upp för värderingar och principer – för folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställdhet och ett humanitärt perspektiv. Vi föresatte oss också att bli en brobyggare i rådet, samt att vara EU:s bästa vän i FN och FN:s bästa vän i EU.

Vi hade inga illusioner om att det skulle bli enkelt. FN är i slutänden summan av dess medlemsstater, och vi ska inte blunda för FN:s brister och misslyckanden: sexuella övergrepp begångna av FN-personal, missbruk av vetot i säkerhetsrådet som har blockerat lösningar i Syrien, svårigheter att åstadkomma reformer, för att nämna några. Men dessa tillkortakommanden är knappast anledningar att inte försöka. Tvärtom.

Nu är Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet till ända. Under två turbulenta år i världspolitiken har rådet träffats över 800 gånger och antagit fler än 100 resolutioner. När jag ser tillbaka är det framför allt utmaningarna och kriserna som framträder:

Krig har rasat i Syrien och Jemen. Nordkorea har utfört kärnvapentester. Spänningar mellan stormakterna har ökat. Brott mot mänskligheten har begåtts i Myanmar. Svenska FN-experten Zaida Catalan mördades i Kongo. Klimatförändringarna har blivit ett tydligare säkerhetshot. Demokrati och internationella samarbeten har attackerats och försvagats.

Sveriges plats vid bordet har gett oss en möjlighet att påverka vår omvärld till det bättre. Allt vårt agerande har styrts av målet att skapa mer trygghet och säkerhet i världen, och därmed också i Sverige. Jag vill särskilt lyfta fram tre exempel:

1 Kriget i Jemen är inte längre en bortglömd konflikt. För drygt två veckor sedan avslutades de FN-ledda konsultationerna mellan krigets stridande parter i Rimbo norr om Stockholm. Det var första gången på över två år som de överhuvudtaget talade med varandra. Resultatet blev Stockholmsöverenskommelsen, som innehåller bland annat vapenvila och fångutväxling – mer än vad någon hade vågat hoppas på.

Det var ingen slump att konsultationerna hölls i Sverige. Vi har kämpat för att öka det internationella engagemanget för Jemen och FN:s roll i fredsförhandlingarna. Nu kunde vi medverka till några första steg mot fred för Jemens folk, bort från krig, svält och kolera-utbrott. Fredagen före jul antog säkerhetsrådet en resolution som bekräftar stödet för Stockholmsöverenskommelsen och fastslår FN:s roll i att upprätthålla vapenvilan i Hodeida.

2 Under 2017 orsakade Nordkoreas kärnvapen- och robottester stor oro i omvärlden och spänningarna mellan Nordkorea och USA nådde nya nivåer. I det läget kunde Sverige bidra till enighet i säkerhetsrådet, mycket tack vare vårt långvariga engagemang på koreanska halvön.

Säkerhetsrådet införde FN:s hårdaste sanktioner någonsin och därmed ökade pressen på Nordkorea. Samtidigt använde vi vår särskilda roll för att försöka förmå parterna att mötas. Nordkoreas utrikesminister kom till Sverige för samtal, och under våren 2018 genomfördes toppmöten mellan Nordkorea och såväl Kina som Sydkorea och USA. Frågan om nedrustning är inte löst, men med diplomati på agendan snarare än vapenskrammel är läget bättre än på länge.

3 Sverige var bland de första att uppmärksamma övergreppen mot rohingyerna i Myanmar i säkerhetsrådet. Rapporter vittnade om våld så brutalt och utbrett att det kunde definieras som brott mot mänskligheten. FN hade misslyckats med att förebygga situationen och reagerade långsamt när våldet eskalerade.

Ett FN-sändebud utsågs, och säkerhetsrådet satte press på Myanmar med ett uttalande i november 2017. Jag reste själv till Myanmar och flyktinglägren i Bangladesh för drygt ett år sedan, en resa som sedan även säkerhetsrådet gjorde. I oktober konstaterade FN:s rapportörer att krigsförbrytelser hade begåtts och att militära ledares ansvar för folkmord behöver utredas. Detta är inte tillräckligt, men det är steg på rätt väg. Ansvariga måste nu ställas till svars och på sikt ska rohingyerna kunna återvända i säkerhet.

Merparten av arbetet i säkerhetsrådet handlar om specifika länder och konflikter, men det finns också övergripande frågor. Sverige har lagt mycket energi på två sådana: **jämställdhet och klimatförändringar.**

Vi har gjort kvinnor, fred och säkerhet till en central del av vår gärning i säkerhetsrådet. Prioriteringen kommer från insikten att det aldrig går att uppnå hållbar fred om hälften av världens befolkning, kvinnorna, lämnas utanför.

Våra ansträngningar har lett till konkreta förändringar. Samtliga mandat för FN-insatser nämner nu kvinnor, fred och säkerhet. Det finns ett nytt sanktionskriterium för sexuellt och könsbaserat våld. Kvinnoorganisationer bjuds nu som praxis in att informera rådet om särskilda händelser – tidigare hände det nästan aldrig. Kvinnor omnämns nu i så gott som alla säkerhetsrådets uttalanden om krissituationer.

Världen har bara sett början av hur klimatförändringar orsakar säkerhetsrisker. Torka, missväxt och konkurrens om förtvinande naturresurser resulterar i spänningar och extremväder tvingar människor på flykt. Detta är problem som blir allt större, och som säkerhetsrådet blir tvunget att hantera.

Genom svenskt ledarskap har säkerhetsrådet för första gången gjort kopplingen mellan klimatförändringar och säkerhet i ett antal uttalanden och resolutioner. Klimat och säkerhet är nu fast förankrat på säkerhetsrådets dagordning.

Sverige har även gjort framsteg när det gäller bland annat barn i väpnade konflikter, humanitär hjälp till folket i Syrien, uppmärksammandet av Rysslands aggression mot Ukraina och fredsprocessen mellan Etiopien och Eritrea som ger nytt hopp för Afrikas horn. Listan kan göras mycket längre. Allt det här har varit möjligt tack vare utrikesförvaltningens skickliga och hårt arbetande tjänstemän. Även dialogen med civilsamhälle, myndigheter, tankesmedjor och akademi har varit värdefull.

Med facit i hand vet vi att Sverige kan göra skillnad. Stor skillnad. Även om många utmaningar kvarstår finns det ljusglimtar, hopp och positiva rörelser i flera av världens svåraste konflikter.

Fred, demokrati, mänskliga rättigheter och internationell samverkan är värden som aldrig kan tas för givna. Kampen för dessa värden måste ständigt vinnas på nytt. Sverige fortsätter den kampen – i EU, i FN, bilateralt. Så tar vi ansvar i en turbulent tid. I dag och i morgon, nästa vecka och nästa år.

Margot Wallström (S), utrikesminister "

" Till våra partiledare: Er underlåtenhet att agera för klimatet är oförlåtlig

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Politiker talar gärna om ansvar, men gör inte allt i sin makt för att förskona världen från förödelse. Stoppa utsläppen av växthusgaser nu, skriver författarna Mats Söderlund och Helena Granström.

Stefan Löfven, Annie Lööf, Jonas Sjöstedt, Isabella Lövin, Gustav Fridolin, Jan Björklund, Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson, Ebba Busch Thor.

Under det gångna året har vi vid otaliga tillfällen hört er tala om er vilja att ta ansvar: I flyktingpolitiken, i regeringsfrågan, för skola, omsorg och vård. Inför det nya året vill vi rikta er blick mot något annat: Ert ansvar för vår framtid i en värld som inte är förödd.

Som medborgare har vi avsagt oss en del av vår personliga frihet, i utbyte mot att den stat ni styr över garanterar oss vissa grundläggande rättigheter. Som folkvalda har ni och de riksdagspartier ni leder makten att stifta lagar för exempelvis yttrandefrihet, rätt till utbildning och skydd mot diskriminering och våld.

Vi anser att det också är er skyldighet att förhindra verksamheter som leder till omfattande och oåterkallelig miljöförstöring, förlust av biologisk mångfald och katastrofala klimatförändringar – att garantera oss, våra barn, och deras barn rätten till en värld som ännu kan hysa liv.

Vi anser att ni är ansvariga för gammelskogens försvinnande och för Östersjöns döende bottnar. Ni är ansvariga för giftalgernas utbredning och bisamhällenas kollaps. Ni är ansvariga för varje gram koldioxid som tillförs atmosfären på grund av verksamheter som ni aktivt stöttat, eller misslyckats med att förhindra. Ni är ansvariga för de översvämningar, de värmeböljor, den dricksvattenbrist och den mänskliga massmigration som kommer att bli verklighet inom det närmaste seklet om utsläppen av växthusgaser inte upphör.

Ni bär detta ansvar oavsett hur många företag som antar frivilliga uppförandekoder, oavsett hur många konsumenter som väljer ekologiska produkter, oavsett hur många flygbolag som vill utveckla hållbara drivmedel. När vi talar om ert ansvar att agera, talar vi inte bara om cykelsubventioner, flygskatter och höghastighetståg. Vi talar inte om de klimatsmarta transporter, miljövänliga material och hållbara energikällor som ni hoppas skall existera någon gång i framtiden.

Vi talar om att stoppa utsläppen av växthusgaser nu, eftersom det är vad situationen kräver.

Låt oss vara konkreta: För att nå den nollnivå som krävs senast till år 2050, måste de svenska utsläppen av växthusgaser minska med mellan fem och åtta procent årligen. Sedan 2005 har minskningstakten varit omkring två procent, och det gäller bara för de utsläpp som sker på svensk mark. Utsläppen från svensk konsumtion totalt är uppskattningsvis dubbelt så stora och har under motsvarande period knappt minskat alls.

Är det, mot bakgrund av detta, möjligt för något parti att påstå att de för en ansvarsfull politik? Säger ni att människor och industrier önskar

att få fortsätta med sina utsläpp, svarar vi att människor också kan önska att få mörda, stjäla och våldta, och att det är därför kriminallagstiftning finns. Säger ni att jobb och tillväxt kräver att vi fortsätter med utsläppen, ber vi er att se era barn och barnbarn i ögonen, och säga det en gång till.

Vi önskar oss själva och kommande generationer en värld förskonad från den förödelse, det lidande, de migrationsströmmar och de konflikter som ofrånkomligen kommer att bli konsekvenser av en kraftig global temperaturökning.

Vi önskar oss en värld där något ännu finns att upptäcka: en värld som bebos av pilgrimsfalkar, snöleoparder och svarta noshörningar, en värld där myrar och fjällhedar har en plats. Vi anser att alla dessa besitter ett värde i sig, men också att en del av vår mänsklighet skulle gå förlorad om de går förlorade.

Säger ni att det inte är möjligt att åstadkomma allt detta, svarar vi att ert ansvar ändå är att göra allt som står i er makt – och att er underlåtenhet att handla är oförlåtlig.

Helena Granström
Mats Söderlund
Mats Söderlund och Helena Granström är författare. "